

Marīpūya Kerere

Wereri Turi

New Testament in Siriano

Marīpūya Kerere Wereri Turi

New Testament in Siriano

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Siriano

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Siriano

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

1a0774e8-d152-5929-891b-95e0d2238786

Contents

SAN MATEO	1
SAN MARCOS	86
SAN LUCAS	137
SAN JUAN	226
LOS HECHOS	289
ROMANOS	366
1 CORINTIOS	403
2 CORINTIOS	438
GÁLATAS	460
EFESIOS	475
FILIPENSES	488
COLOSENSE	496
1 TESALONICENSES	504
2 TESALONICENSES	511
1 TIMOTEO	515
2 TIMOTEO	525
TITO	532
FILEMÓN	537
HEBREOS	539
SANTIAGO	568
1 SAN PEDRO	578
2 SAN PEDRO	589
1 SAN JUAN	595
2 SAN JUAN	604
3 SAN JUAN	606
SAN JUDAS	608
EL APOCALIPSIS	612

SAN MATEO

*Jesucristo ñeküsāmarā ãäríturiamäríridea
(Lc 3.23-38)*

¹ Jesucristo ñeküsāmarā iripoegue marā ãsū ãärínerā ãärímá. Jesucristo, David parāmi ãäríturiagu ãärídi ãärímí. David, Abraham parāmi ãäríturiagu ãärídi ãärímí.

² Abraham Isaac pagu, Isaac Jacob pagu, Jacob Judásā pagu ãärídi ãärímí.

³ Judá pürā Fares, Zara wäikurā ãärínerā ãärímá. Ígūsā pago Tamar wäikudeo ãärímó.

Fares Esrom pagu, Esrom Aram pagu,

⁴ Aram Aminadab pagu, Aminadab Naasón pagu,

Naasón Salmón pagu, ⁵ Salmón Booz pagu ãärídi ãärímí. Ígū pago Rahab wäikudeo ãärímó.

Booz, Obed pagu ãärídi ãärímí. Ígū pago Rut wäikudeo ãärímó.

Obed Isaí pagu ãärídi ãärímí.

⁶ Isaí Israel bumarā opu David pagu ãärídi ãärímí.

David, Urías marāpo ãärídeo merā Salomón wäikugure pürákudi ãärímí.

⁷ Salomón Roboam pagu, Roboam Abías pagu,

Abías Asa pagu, ⁸ Asa Josafat pagu,

Josafat Joram pagu, Joram Uzías pagu,

⁹ Uzías Jotam pagu, Jotam Acaz pagu,

Acaz Ezequías pagu, ¹⁰ Ezequías Manasés pagu,

Manasés Amón pagu, Amón Josías pagu,

¹¹ Josías, Jeconíasā pagu ãärídi ãärímí. Ígūsā ãäríripoere Israel bumarárē Babilonia marā gapu ñeā, Ígūsāya nikūgue ãïännerā ãärímá.

¹² Irasirigu, Jeconías Babilonia nikūgue Salatiel wäikugure pürákudi ãärímí.

Salatiel Zorobabel pagu, ¹³ Zorobabel Abiud pagu,

Abiud Eliaquim pagu, Eliaquim Azor pagu,

¹⁴ Azor Zadoc pagu, Zadoc Aquim pagu,

Aquim Eliud pagu, ¹⁵ Eliud Eleazar pagu,

Eleazar Matán pagu, Matán Jacob pagu,

¹⁶ Jacob, José pagu ãärídi ãärímí.

José, María marāpu ãärídi ãärímí. María, Jesús masakare taibu “Cristo” wäikugu pago ãärídeo ãärímó.

¹⁷ Abraham merā keopurori, Daviguere marī keotūnumakū, ãärípererā Abraham parāmerā ãäríturiarā catorce burigora masáporewágānerā ãärímá. David merā ígū parāmerā ãäríturiarārē keomakū, Babiloniague Israel bumarárē

Ígūsā ãïaburo dupuyuro keotūnumakū, catorce burigora masāporewāgānerā ãäärīmá. Dupaturi Babiloniague Ígūsā ejadero p̄uru, Ígūsā parāmerā ãäärīturiarārē keop̄rorimakū, Cristo deyoadero p̄uru keotūnumakū, catorce burigora masāporewāgānerā ãäärīmá doja.

*Jesucristo deyoadea
(Lc 2.1-7)*

¹⁸ Jesucristo deyoaburi ãsū waayuro. Ígū pago María, José merā marāpkubo iriyupo. Ígūsā suro merā ãäärīrikuburo dupuyuro Õágū deyomarīgū turari merā nijīpo ãäärīnugāsiayupo. ¹⁹ José igo merā mojōsiabu diayemarē irigu ãäärīyupu. Irasirigu, igo nijīpo ãäärīrīrē masīgū, masaka ïürōgue igore: “Ñerō irideo ãäärīmó”, ãrī weresāduabi, Ígūsā masībirimakāta igore béobu iriadiyupu. ²⁰ Irire Ígū gūñaripoe Maríp̄ure wereboegu, kērōgue Ígūrē deyoa, ãsū ãrīyupu:

—José, David parāmi ãäärīturiagu, Maríare ñerō gūñabirkōaka! Igo, Õágū deyomarīgū turari merā nijīpo ãäärīnugāsiamo. Irasirigu güiro marírō igo merā mojōsiaka! ²¹ Igo majīgūrē pūrākugokumo. Ígū Ígūyarā masakare Ígūsā ñerī iridea wajare taibu ãäärīgukumi. Irasirigu Ígūrē “Jesús”* wāÿeguкоа, ãrīyupu Maríp̄ure wereboegu Josére.

²² I ãäärīpereri Maríp̄u Ígūya kerere weredupuyudire gojadorederosūta waayuro. Æsū ãrī gojasūdero ãäärībá:

²³ Sugo nomeō ûmáu merā ãäärībirikerego, sugu majīgū pūrākugokumo. Ígū “Emanuel” wāÿkugukumi, ãrī gojasūdero ãäärībá.◊

“Emanuel”, ãrīrō: “Maríp̄u marī merāta ãäärīmi”, ãrīduaro yáa.

²⁴ José kārīadi yobeja, p̄uru Maríp̄ure wereboegu Ígūrē doreaderosūta María merā mojōsiayupu. ²⁵ Irasirikeregū, igo magūrē pūrākuburo dupuyuro igore marāpokubbi irirosū ãäärīkōdāyupu. Igo pūrākubadero p̄uru, majīgūrē “Jesús” wāÿeyupu.

2

Masīrīmasā Jesúre ïärā waadea

¹ Herodes wāÿkugu, Judea nikū marā opu ãäärīripoe Jesús iri nikūma makā Belēgue deyoayupu. Ígū deyoadero p̄uru, abe marīriro gapu marā neñukárē õärō masīrīmasā Jerusalēgue ejañurā. ² Irogue eja, iri makā marārē sērēñañurā:

—Sugu majīgū deyoadi judío masaka opu ãäärību, ¿noógue ãäärīrī? Guaya nikūgue ḡua ãäärīmakū, abe marīriro gapu

* **1:21** “Jesús”, ãrīrō: “Marí Opu marīrē taumi”, ãrīduaro yáa. ◊ **1:23** Is 7.14

neñukāmū īgū deyoarire īmugū boyop̄rорimakū īābū. Irasirirā īgūrē b̄uremurā aarirā iriabu, ārīñurā.

³ Op̄a Herodes īgūsā irasū ārādeare pébokagu, b̄uro gūñarikuyupu. Āārīpererā Jerusalén marāde gūñarikuñurā.

⁴ Irasirigu Herodes āārīpererā paía oparārē, Moisés doredeare buerimasādere siiu neeō, īgūsārē sērēñayupu:

—Cristo, Marípu iriubu, ¿noógue deyoabu āārāyuri? ārīyupu.

⁵ īgū irasū ārīmakū, ãsū ārī yujumurā:

—Judea nikūma makā Belēgue deyoagukumi. Iripoegue Maríphyaya kerere weredupuyudi ãsū ārī gojadi āārīmí:

⁶ Belén wāikari makāgue sugu Op̄a deyoagukumi. īgū Maríphyarā Israel bumarārē korebu āārīgukumi.

Irasiriro Belén Judea nikū āārīrī makārī watope ubu āārīrī makā āārīkerero, gaji makārī nemorō āārīrokaoa, ārī gojadi āārīmí, ārī wereñurā Herodere.[◊]

⁷ īgūsā irasū ārīmakū pégu, Herodes masīrīmasārē siiu, masaka péberogue sērēñayupu:

—¿Naásū āārīmakū neñukāmū deyoari? ārīyupu. ⁸ “Irin̄gue deyoami”, ārī yujumakū pégu, īgūsārē Belēgue ãsū ārī iriyupu:

—Iro marārē: “¿Noógue āārīrī, majīgū deyoadi?” ārī sērēñarā waaka! īgūrē bokajarā, õota goedujarika, yure īgū āārīrōrē weremurā! Yude īgūrē b̄uremugū waaduakoa, ārīyupu īgūsārē.

⁹⁻¹⁰ īgū irasū ārīmakū pé, Belēgue waakōañurā. Maague waamakū, neñukāmū, abe mārīrīro gapu boyoadi īgūsā dupuyuro waadupuyuyupu, īgūsā waari maarē īmugū. īgūsā neñukāmūrē īārā, b̄uro us̄ayañurā. Neñukāmū īgūsā dupuyuro waa, majīgū īgū āārīrī wii weka dujanugājayupu.

¹¹ Irasirirā iri wiigue ñajārā, majīgūrē, īgū pago María merā āārīgūrē bokajañurā. īgūrē īā, īgū p̄uro ñadukupuri merā ejamejā: “Óatarimi”, ārī b̄uremuñurā. īgūsā ãiadea kūmarīrē tūpā: oro, incienso, mirra wāikari sārōrī wajaparire īgūrē siñurā. ¹² Puru īgūsā kārīripoe Marípu kērōgue wereyupu:

—Musāya makāgue goedujáarā, Herodes p̄uro waari maarē dujáabirkōka! Gaji maa gapu dujáaka! ārī wereyupu. Irasirirā gaji maa gapu goedujáañurā.

José, María merā majīgūrē Egiptogue ãiduriadea

¹³ Masīrīmasā goedujáaderō puru, Marípure wereboegu Josére kērōgue deyoa, ãsū ārī wereyupu:

—Yobeka! Majīgūrē, īgū pago merā Egipto nikūgue ãiduriwāgāka! Yu mārē: “Dujarika!” ārī weremakāgue dujarika! Herodes majīgūrē ãmabu yámi īgūrē wējēbu, ārī wereyupu.

¹⁴ Ígū irasū ãrīmakū pégu, José yobe, majīgārē ãi, pago merā ñamita Egipogue waakōāyupu. ¹⁵ Herodes okaropā irogue ãärīñurā. Irasiriro Marīphya kerere weredupuyudi Marīph magūrē Ígū ãrīdeare gojaderosūta waayuro. Marīph ãsū ãrīdi ãärīmí: “Yu magūrē Egipogue ãärīgūrē siiubu”.

Herodes ãma pūrārē wējēbédoredea

¹⁶ Herodes, masīrīmasā Ígū puro goedujáabirimakū ïāgū, guatariakōāyupu. Irasirigu Belén marārē, iri makā turo ãärīrādere ãma pūrāgārē wējēpeokōādoreyupu. Masīrīmasā ãrīdeare gūñagū: “Óopāta majīgū masākumi”, ãrī gūñayupu. Irasirigu pe bojori oparārē, pe bojori doka oparārē wējēbédoreyupu. ¹⁷ Ígū irasiriri Jeremías Marīphya kerere weredupuyudi gojaderosūta waayuro. ãsū ãrī gojadi ãärīmí: ¹⁸ Ramá wāik̄h rogue buro bujawerereri merā d̄ajaritua, orerākuma. Raquel parāmerā ãärīturiarā Israel bumarā nome Ígūsā pūrārē buro orerākuma.

Ígūsā pūrārē wējēmakū ïārā, bujawereduúbirimakū, gajerā Ígūsārē gūñaturamakū irimasibirkuma, ãrī gojadi ãärīmí.¹⁸

¹⁹ Herodes boadero pūru, Marīphare wereboegu Josére Egipogue ãärīgūrē kērōgue deyoa, ãsū ãrīyupu doja:

²⁰ —Majīgārē wējēduanerā boaperekōāma. Irasirigu majīgārē, pago merā Israel bumarāya nikūgue ãi dujáaka doja! ãrīyupu.

²¹ Ígū irasū ãrīmakū pégu, José yobe, majīgārē, pago merāta Israel bumarāya nikūgue ãiākōāyupu. ²² José gapu Judea nikūgue ejagu, Herodes magu Arquelao wāikugu Ígū pagu dagure gorawayudi ãärīmi, ãrīrī kerere pégu, güiyupu. Irasirigu, kērōgue Marīpu Ígūrē werederosūta Judea nikūrē taria, Galilea nikūgue waakōāyupu. ²³ Iri nikūguere Nazaret wāik̄hri makāgue eja, ãrīyupu. Irasiriro Marīphya kerere weredupuyunerā gojaderosūta waayuro. ãsū ãrī gojanerā ãärīmá: “‘Cristo, Marīph iriudi Nazaretmata ãärīmi’, ãrīrākuma masaka”, ãrī gojanerā ãärīmá.

3

Juan masakare wāiyerimasā buedea (Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

¹ Iripoere Juan masakare wāiyerimasā Judea nikū masaka marīrōgue Ígū puro ejarārē Marīphare buenugāyupu. ² ãsū ãrī werenayupu:

¹⁸ **2:18** Jer 31.15

—Mʉsā ñerō iririre bʉjawereka! Mʉsā gūñarīrē gorawayuka! Mérō dʉyáa, Marípʉ īgūyarārē doreri ejaburo, ãrī werénayupʉ.

³ Iripoeguemʉ Isaías Marípʉya kerere weredupuyudi, Juan iriburire ãsū ãrī gojadi ãärīmí:

Sugʉ, masaka marírōgue bʉro gainírī merā: “Marī Opʉ aariburi dupuyuro īgʉ aariburi maarē diayema maa õärī maa ãmurā irirosū diayemarē irika!” ãrī weregukumi, ãrī gojadi ãärīmí.[◊]

⁴ Juãya suríro camellu poari merā suadea suríro ãärīyuro. Ígūya yʉjʉwẽñarīdade waibʉ gasiro merā irideada ãärīyuro. Poreroa, mume makãnúʉ marãyare baarikʉyupʉ. ⁵ Jerusalén marã, ãäärīperero Judea nikũ marã, dia Jordán wãkʉdiya turo marâde īgūrē pérã ejañurã. ⁶ Ígūsā ñerō irideare bʉjawere, Marípʉre weretarimakʉ ïágʉ, Ígūsārē deko merā wãiyeyupʉ dia Jordán wãkʉdiyague.

⁷ Juan, wárã fariseo bumarã, saduceo bumarã ëgūrē wãiyedorerã ejamakʉ ïágʉ, ãsū ãrīyupʉ:

—Mʉsā ãña irirosū ñerā ãärā. ¿Noã mʉsārē õõguere aaridore-ari? “Marípʉ, gʉa ñerō iriri waja guare wajamoãbirikōâburo”, ãrīrā, ¿yure wãiyedorerã aarari? ⁸ Mʉsā: “Gʉa ñerō irideare bʉjawere, gūñarīrē gorawayuabʉ”, ãrīrā, mʉsā ñerō irideare piri, õärī gapure irika! Mʉsā irasirimakʉ, Marípʉ mʉsārē wajamoãbirikumi. ⁹ Mʉsā: “Gʉa Abraham parãmerā ãäärīturiarã ãäärīmakʉ, Marípʉ guare wajamoãbirikumi”, ãrī gūñabirikōâka! Yʉ mʉsārē ãsū ãrā: “Mʉsā gūñarīrē gorawayubirimakʉ, mʉsā Abraham parãmerā ãäärīturiari wajamáa. Marípʉ i ãtãyeri merā Abraham parãmerā ãäärīturiarã waamakʉ irimasími”. ¹⁰ Mʉsā ñerī iririre piribirimakʉ ïágʉ, Marípʉ mʉsārē béogukumi. Sugʉ yuku ñerī dãkakudire ïã, kõme merā nugûrīgue merâta diti, peamegue soebéorosū mʉsārē béogukumi. ¹¹ Mʉsā ñerō irideare bʉjawere, mʉsā gūñarīrē gorawayumakʉ ïágʉ, yʉ mʉsārē deko merā wãiyegukoa. Yʉ purʉ aarigʉ, yʉ nemorō turagʉ ãäärīmi. Yʉ gapʉ ubu ãäärīgʉ, ëgūrē neõ sʉropebirikoa. Ígʉ mʉsārē Õágʉ deyomarígʉ merā, peame merā wãiyegukumi. Irasirigʉ Õágʉ deyomarígʉrē mʉsā merā ãäärīnímakʉ irigukumi, ñerīrē soebéorosū mʉsārē ñerīrē béoburo, ãrīgʉ. ¹² Trigo gasirire korobéogʉ irirosū ãäärīmi. Gasirire koro odo, iri yerire baari duripíri wiigue duripígʉ irirosū õärō irirārē ëgʉ pʉrogue ãíagukumi. Gasiri gapure peamegue soebéogʉ irirosū ñerō irirārē peamegue béogukumi. Iri peame neõ yaribirikoa, ãrī werenayupʉ Juan masakare.

*Juan Jesúre deko merā wāiyedea
(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)*

¹³ Juan masakare dia Jordán wāikudiyague deko merā wāiyeripoe Jesús Galileague āārādi īgūrē wāiyedoregu waayupu.

¹⁴ Irogue ejamakū, Juan īgūrē wāiyeduabiradiyupu:

—¿Mu gapu yure wāiyerono irigu yure wāiyedoregu aariri? ārīyupu.

¹⁵⁻¹⁶ Jesús gapu īgūrē yujuyupu:

—Yure wāiyeka! Marīrē āārīpereri Marīpu dorederosūta iriro gāāmea.

Īgū irasū ārīmakā pégū: “Jáh”, ārī, Jesúre wāiyeyupu. Wāiye odomakū, Jesús diague níadi majānugāmakūta, ūmugasi tūpākōāyuro. Óāgū deyomarīgū buja irirosū deyogu dijari, īgū weka ejabejamakū īāyupu. ¹⁷ Marīpu ūmugasigue āārīgū āsū ārīyupu Jesúre:

—Íí yu magū, yu maīgū āārīmi. Īgū merā bero usuyáa, ārīyupu.

4

*Wātī Jesúre āārīmesādidea
(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)*

¹ Puru Óāgū deyomarīgū Jesúre masaka marīrōgue āīayupu, wātī īgūrē āārīmesāburo, ārīgū.

² Iroguerere Jesús cuarenta nūrī, cuarenta nāmīrīgora baabiriyupu. Puru ūaboakōāyupu. ³ Īgū ūaboamakā īāgū, wātī īgū puro eja, āsū ārīyupu:

—Diayeta Marīpu magū āārīgū, mu turaro merā i ītāyerire pā duparu waamakū irika! ārīyupu.

⁴ Jesús gapu īgūrē yujuyupu:

—Yupuya werenírī gojadea pūgue: “Baari dita masakare okamakū iribea. Āārīpereri Marīpya werenírī gapu īgūsārē okamakū yáa”, ārī gojasūdero āārībá, ārī wereyupu Jesús wātīrē.

⁵ Puru wātī Marīpya makā Jerusalēgue Jesúre āia, Marīpya wii wekague āimurīa, ⁶ īgūrē āsū ārīyupu:

—Diayeta Marīpu magū āārīgū, yebague parimadijaka! Īgūya werenírī gojadea pūgue:

Marīpu īgūrē wereboerārē mārē koredoregukumi, neō ītāyegue meeébejabirkōāburo, ārīgū, ārī gojasūdero āārībá, ārī wereyupu wātī Jesúre. *

⁷ Jesús īgūrē yujuyupu:

—Yupuya werenírī gojadea pūgue: “Buremuri marīrō Marīpure: ‘Mu turari merā yure gajino iri īmuka!’ āārībirikōāka!” ārī gojasūdero āārībá, ārī wereyupu Jesús wātīrē.

⁸ Puru wātī Jesúre ūmarī buúru wekague āīmūrīayupu doja. Irogue āārīpereri i ūmūma makārīrē, masaka oparidere ūmupeokōāyupu. ⁹ Irire ūmupeo, Jesúre ūsū ūrīyupu:

—Mu ūnadukūpuri merā ejamejāja, yure: “Mu, yu Opu ūārā”, ūrī būremumakū, i ūārīpererire marē sīgura, ūrīyupu.

¹⁰ Ígū irasū ūrīmakū, Jesús ūsū ūrīyupu:

—Satanás, yu purore wirika! Yūpuya werenírī gojadea pūgue: “Marīpu direta būremuka! Ígū doreri direta irika!” ūrī gojasūdero ūārībū, ūrī wereyupu Jesús wātīrē.

¹¹ Ígū irasū ūrīmakū pégū, wātī waakōāyupu. Ígū waadero puru, Marīpuya wereboerā Jesúre iritamurā ejañurā.

Jesús Galilea nikūgue masakare buenugādea

(*Mr 1.14-15; Lc 4.14-15*)

¹² Juārē peresu iridea kerere pégū, Jesús Galilea nikūgue waakōāyupu. ¹³ Iro ūārīrī makā Nazarere tariwāgā, Capernaum wāikuri makāgue ejayupu. Galilea wāikuri ditaru turo ūārībū Capernaum. Iri makā Zabulón bumarāya nikū, Neftalí bumarāya nikū ūārīnadero ūārībū. ¹⁴ Jesús irogue ejagū, iripoeguemū Marīpuya kerere weredupuyudi Isaías gojaderosūta iriyupu. ūsū ūrī gojadi ūārīmí:

¹⁵ Zabulón bumarāya nikū, Neftalí bumarāya nikū ūārīnadero, judío masaka ūārīmerāya nikū ūārā. Ditaru turo, dia Jordán wāikuriya abe ūajārōgue Galilea wāikuri nikū ūārā.

¹⁶ Iro marā, nañtiārōgue ūārīrā irirosū Marīpuya are masibema. Ígūsā masibiri waja peamegue waabonerā ūārīma. Irasū ūārīkererā, sīágorige ūārā irirosū Ígūsārē taubure ūārākuma. Ígūta Ígūsārē Marīpuya masimakū irigū aarigukumi. Irasirirā boyorogue ūārīrā irirosū ūārīrākuma, ūrī gojadi ūārīmí.*

¹⁷ Jesús irogue ūārīgū, masakare ūsū ūrī buenugāyupu:

—Muśā ūerī iririre būjawereka! Muśā gūñarīrē gorawayuka! Mérō duyáa, Marīpu Ígūyarārē doreri ejaburo, ūrīyupu.

Jesús wapikurā waaí wējērīmasārē siiudea

(*Mr 1.16-20; Lc 5.1-11*)

¹⁸ Jesús Galilea wāikuri ditaru turogue ejagū, Simōrē, Ígū pagumū Andrére bokajayupu. Simōta “Pedro” wāikuyupu. Ígūsā waaí wējērīmasā ūārīñurā. Ditarugue Ígūsāya buidire meéyorā iriñurā. ¹⁹ Jesús Ígūsārē:

—Náka, yu merā! Daporare muśārē waaí wējērīmasā ūārīñrē piri, Marīpuya kerere wererimasā ūārīmakū irigūko, ūrīyupu.

* **4:16** Is 9.1-2

²⁰ Ígū irasū ãärímakū pérā, mata Ígūsāya buiriyukure píkōā, Jesús merā waakōāñurā.

²¹ Puru Jesús yoaweyaro waa, Santiagore, ígū pagumū Juärē bokajayupu. Ígūsā Zebedeo wāikugū pūrā ãäríñurā. Ígūsāya doódirugue Ígūsā pagu merā Ígūsāya buiriyukure ãmurā iriñurā. Jesús Ígūsārē: “Náka, yu merā!” ãrī siiuyupu. ²² Ígū irasū ãärímakū pérā: “Jáu”, ãrī, Ígūsāya doódirure, pagure píkōā, Jesús merā waakōāñurā.

Jesús wárā masakare buedea

(Lc 6.17-19)

²³ Jesús ãäríperero Galilea nikürē judío masaka nerērī wi-irigue buegorenayupu. Óarī kerere, Marípu Ígūyarārē doregū ãäríñirē bueyupu. Irasū ãärímakū pūrīrikurārē ãärípereri Ígūsā pūrīñirē tauyupu. ²⁴ Ígū irasiriri kerere ãäríperero Siria nikū marā masípereakōāñurā. Irasirirā gajerosūperi sīrīrī oparārē, pūrīrikurārē, wātēa ñajásūnerārē, ñamasírīrī oparārē, waa-masímerādere Jesús purogue ãiñurā. Irasirigu ãärípererārē tauyupu Jesús.

²⁵ Ígū irasirimakū iärā, wárā Galilea nikū marā, Decápolis wāikuri nikūma makārī marā, Jerusalén marā, Judea nikū marā, dia Jordán wāikudiya abe mūrīriro gapu marā Ígū merā waañurā.

5

Jesús buúrugue masakare buedea

¹ Jesús, masaka wárā Ígū puro ejamakā iägū, buúrugue mūrīa, eja doayupu. Ígū irogue doamakū, Ígū buerā Ígū puro nerēnugājañurā. ² Ígūsā nerēnugājamakū iägū, Jesús Ígūsārē ãsū ãrī buepuroriyupu:

“*Ásū irirāno ushayama*”, ãrī buedea

(Lc 6.20-23)

³ —“Marípu iritamubirimakū, Ígū gāámerīrē irimasíña maríboko”, ãrī gūñarāno, ûmugasigue Marípu Ígūyarārē dorerogue waarakuma. Irogrema Ígūsāya ãärā. Irasirirā ushayama.

⁴ ‘Béjawerereri merā ãäríñirē Marípu Ígūsārē gūñaturamakū irigukumi. Irasirirā ushayama.

⁵ “*Gajerā nemorō ãärā*”, ãrī gūñamerā, Marípu Ígūsārē: “I nikürē sígura”, ãrīdeare oparākuma. Irasirirā ushayama.

⁶ ‘Marípu gāámerīrē iriduarā, haboarā baaduarā, ñemesiburā iiríduarā irirosū ãäríma. Marípu Ígūsārē iritamugukumi, Ígū gāámerīrē iriburo, ãrīgū. Ígūsārē iritamugū, iirí, baayapianerā irirosū ãärímakū irigukumi. Irasirirā ushayama.

7 'Gajerārē bopoñarī merā īārārē Marīphū īgūsārē bopoñarī merā īāgukumi. Irasirirā usuyama.

8 'Ñerī opamerā Marīphure īārākuma. Irasirirā usuyama.

9 'Gajerārē ñoñrō siuñajārī merā ñārīmakū iriduarārē Marīphū īgūsārē: "Yū pūrā ñārīma", ñrīgukumi. Irasirirā usuyama.

10 'Marīphū gāñmerīrē iriri waja, gajerā īgūsārē ñerō tarimakā irisūrā ñmugasigue Marīphū īgūyarārē dorerogue waarrākuma. Iroguema īgūsāya ñārā. Irasirirā usuyama.

11 'Yure māsā bāremurī waja gajerā māsārē ñerō wereníkerepurū, māsārē ñerō irikerepuru, ñārīpereri gajerosūperi ñerī kere ñrīkerepurū, usuyaka! 12 Marīphyā kerere weredupuyunerārē māsā dupuyuro ñārīnerārē ñsūta ñerō irinerā ñārīmá. Irasirirā māsārē ñerō irikerepuru, ñoñrō usuyari merā ñārīrikuka! Puruguere wāro ñoñrī oparākoa ñmugasiguere, ñrīyupu Jesús.

I ñmuguere Marīphyare irirā moā, sīāgori irirosū ñārīma, ñrī buedea

(*Mr 9.50; Lc 14.34-35*)

13 Irasū ñrī odo, Jesús ñsū ñrī buenemoyupu:

—Māsā i ñmuguere Marīphyare irirā moā okari irirosū ñārā. Moā okadea okabirimakā, dupaturi okamakā irimasibirkiko. Béokōäko. Béoadero purū, masaka kurawasiribéokōäkuma. Irasirirā māsā moā okari irirosū Marīphyare irinikōäka!

14 'Māsā i ñmuguere Marīphyare irimakā ñārā, īgūrē masirākuma. Buúru wekague ñārīrī makārē duúmasiñā māa. 15 Masaka sīāgodirure sīāgorā, dupa kūma dokague píbirikuma. Sīāgo, wii dekogue siukuma, iri wii marā ñārīpererā ñoñrō boyorogue ñārīburo, ñrīrā. 16 I irirosū māsāde Marīphyare ñoñrō iriri merā masakare māsā īgūyarā ñārīrīrē masimakā irika, īgūrē ñmugasigue ñārīgūrē: "Óātarigū ñārīmi", ñrī bāremuburo, ñrīrā!

Jesús Moisés doredeare buedea

17 'Māsā yure ñsū ñrī gūñabirkōäka: "Marīphū Moisére doreri pídeare, irasū ñārīmakā Marīphyā kerere weredupuyunerā gojadeare bēogu aarigú irikumi", ñrī gūñabirkōäka! Irire bēogu aarigú meta iribu. Iri ñārīpererire keoro iriyuwarikugu aarigú iribu. 18 Diayeta māsārē werea. Ñmugasi, i nikū ñārīrōpāta Marīphū neō mérōgā su wāi īgū doreri pídeare bēobirkumi. Ñārīpereri īgū: "Ñsū irigura", ñrīdeare keoro iriyuwarikugukumi. 19 Iri dorerire su wāirē tarinugārāno, gajerārē: "Gua irirosū irika!" ñrī buerā, ñmugasigue Marīphū īgūyarārē dorerogue īgū ñāmaka ubu ñārīrā ñārīrākuma. Gajerā gapu iri dorerire ñoñrō irirā, gajerārē īgūsā irirosū iridorerā,

ñumgasigue ïgħyarārē dorerogue īgħi īāmakħu oparā irirosū āārīrākuma. ²⁰ Ire mħsārē werea. Mħsā, Moisés dore-deare buerimasā, fariseo bumarā nemorō Marīpu għāmerīrē iribirikererā, Marīpu ïgħyarārē doreroguere neō waabirikoa.

*Jesús masaka guarimarē buedea
(Lc 12.57-59)*

²¹ 'Marīpu mħsā ñekħsāmarārē doreddeare mħsā pénernā āārībū. Īgħusārē āsū ārīdi āārīmī: "Masakare wżejebirkodāka! Gajigħure wżejed dinorē wajamoħka, īgħi wżejdea waja!" ²² Yuhu gapu mħsārē werea. Sugħi ïgħyagħu merā guagħu, wajamoħsugħukumi. Īgħyagħre: "Mu wajamáa", ārī bħaridagħnorē marī oparā wajamoħrākuma. Īgħyagħre: "Waibu irirosū pémastri opabea mu", ārīgħu norē peamegue waamagoegorā.

²³ 'Irasirirā Marīpu ya wiima soepeorogue īgħir ħażżeppi waamurā gajino pírā waamurā: "Yaagħu yu merā guami", ārī għuñabokarā, ²⁴ Marīpurre siburi pikkōd, mħsāyagħu purogue waa: "Yu mire ınerō irideare kātika!" ārī sérēka īgħir! Mħsā għame āmuaderop puru, dupaturi Marīpu ya wiigħue mħsā siddhadeare īgħir ħażżeppi waaka!

²⁵ 'Sugħi mħsārē weresadhaġħu, weresārīrē beyerimasu purogue mħsārē āidħamak, mata maague īgħi merā waara, īgħi mħsārē weresārīrē āmuka! Īgħi merā oħarr āmubirimak, beyerimasāguere mħsārē weresāgħukumi. Īgħi mħsārē weresāmak pégħi, beyerimasu mħsārē suraraguere wia, peresu iridoregħukumi. ²⁶ Diayeta mħsārē werea. Beyerimasu mħsārē wajaridoredeare wajaripeobirimak, neō mħsārē wiubirikumi.

Jesús: "Gajigħu marāpo merā ġnerō iribirikōäka!" ārī buedea

²⁷ 'Iripoegue marā wereddeare mħsā pénernā āārībū. Āsū ārīnerā āārīmá: "Gajigħu marāpo merā ġnerō iribirikōäka!" ²⁸ Yuhu gapu mħsārē werea. Sugħi nomeōr ġnerō iridħari merā īägħi, īgħi għuñnar iġue igo merā ġnerō irisħami.

²⁹ 'Irasirirā mħsāya koyeru diaye gapu marū merā īā, ġnerō irirā, irirure goreweabéorosū iri ġnerō iririre pirika! Mħsā koyerure bėomak, iriru dita dendiria. Ĝerō iririre pirimerā āārīpereri mħsāya dupu merā peamegue bėosurāk. ³⁰ Mħsāya diayema mojō merā ġnerō irirā, iri mojōr ġititā bėorosū iri ġnerō iririre pirika! Mħsāya mojōr bėomak, iri mojō dita dendiria. Ĝerō iririre pirimerā āārīpereri mħsāya dupu merā peamegue bėosurāk.

*Jesús masakare: "Mħsā marāposa nomerē bėobirikōäka!" ārī buedea
(Mt 19.1-12; Mr 10.11-12; Lc 16.18)*

³¹ 'Iripoegue marā idere ārīnerā ãārīma: "Sugū īgū marāpore bēodhagū: 'I waja merā mārē béoа', ārī gojari pūrē sīrō gāāmea", ārīnerā ãārīmá. ³² Yū gapū māsārē werea. Sugū, īgū marāpo gajigū merā ñerō iribirikerephrū igore bēogū, igore gajigū merā marāpukumakū irigū, igore ñerō irimakū irikumi. Irasū ãārīmakū, īgū bēodeo merā marāpokugude ñerō irigū irikumi.

Jesús: "Ãsū irigura", ārīrīmarē buedea

³³ 'Iripoegue marārē weredeare māsā pénerā ãārībú. Ōsū ãārī werenerā ãārīmá īgūsārē: "Marīpū wāī merā ōsū irigura", ãrīderosūta marī Opū iūrō keoro irika!" ³⁴ Yū gapū māsārē werea. Māsā gajerārē: "Ōsū irigura", ãrīrā, Marīpure wāīpeobirikōāka! "Umāgasima merā ōsū irigura", ãrībirikōāka! Umāgasi, Marīpū doaro ubu ãārīrō meta ãārā. ³⁵ I nikūma merādere wāīpeobirikōāka! I nikū Marīpuya nikū ãārā. Irasirio īgū kurañña doanírō irirosū ãārā. Jerusalén merādere wāīpeobirikōāka! Jerusalén marī Opū turatariguya makā ãārā. ³⁶ "Yaa dipuru merā ōsū irigura", ãrī wāīpeobirikōāka! Māsā irasū ãrīrī merā neō māsāya dipuruma poarire ñírīda, o borerida waamakū irimasibirikoa. ³⁷ "Ōsū irigura", o "Ōsū iribirikoa", ãrīrā, wāīpeoro marīrō su diayeta wereka! Wāīpeori merā: "Ōsū irigura", ãrīrā, wāītī gāāmerīrē irirā yáa.

Jesús masaka ñerō iri gāmirīmarē buedea

(Lc 6.29-30)

³⁸ 'Iripoegue marā weredeare māsā pénerā ãārībú. Ōsū ãārīnerā ãārīmá: "Mārē gajigū māya koyerure pátīāderosūta māde īgūya koyerure pátīā gāmika! Māya guikarure īgū pánuaderosūta māde īgūya guikarure pánua gāmika!" ãrīnerā ãārīmá. ³⁹ Yū gapū māsārē werea. Māsārē ñerō iridire irasū ñākōāka! Ígūrē ñerō iri gāmibirikōāka! Sugū māsāya wayupārā diaye gapure pámakū, kúgapūma wayupārādere pādoreka! ⁴⁰ Sugū mārē weresārīrē beyerimasū phro ãia: "Ígūya suríore sīdoreka, īgū yure ñerō iridea waja", ãrī weresāmakū, iriñerē sīka! Irasū ãārīmakū, māya wekamañedere sīnemoka Ígūrē! ⁴¹ Sugū surara gajinorē su kilómetro mārē ñīwāgādoremakū, gaji kilómetro ñīwāgānemobosaka doja! ⁴² Sugū mārē gajinorē sērēmakū, sīka Ígūrē! Gajino mārē wayumakū sīka Ígūrē! "Wayubirikoa", ãrībirikōāka!

Jesús: "Māsārē ñāturirārē mañka!" ãrī buedea

(Lc 6.27-28, 32-36)

⁴³ 'Gaji iripoegue marā weredeare māsā pénerā ãārībú. Ōsū ãārīnerā ãārīmá: "Māsā merāmarārē mañka! Māsārē ñāturirā gapure ñāturi doo, gāmika!" ãrīnerā ãārīmá. ⁴⁴ Yū

gapu musārē werea. Musārē iāturirārē maīka! Musārē ñerō werenírārē: “Óärō ãäriburo”, ãrīka! Musārē iāturi doorārē õärō irika! Musārē ñerō ãrī bāridamakū, musārē ñerō irimakū, ïgūsāya ãäriburire Marīphre sérēbosaka! ⁴⁵ Irasirirā Marīphu ûmugasigue ãäriñgū pürā ãäriburakoa. Marīphu ñerārē, õärādere abe asimakū yámi. Ígū dorerire irirā phro, irimerā purodere deko merēmakū yámi. Irasirirā musāde ïgū irirosūta masakare surosū õärō irika! ⁴⁶ Musārē maîrā direta maîrā, ¿ñeeñorē ûmugasigue wajatabokuri? Romano marā opure niyeru wajaseabosarimasāde ñerā ãäribikererā, ïgūsārē maîrārē maîma. ⁴⁷ Musāyarā direta õärō bokatirñneärā, ¿ñeeño õärirē gajerā nemorō iribokuri? Marīphre masímerāde ïgūsāyarārē õärō bokatirñneäma. ⁴⁸ Irasirirā, Marīphu ûmugasigue ãäriñgū neõ ñerī marīgū ãäriburōsūta musāde neõ ñerī marīrā ãäribika! ãrī wereyupu Jesú.

6

Jesús õärō iririkarimare buedea

¹ Jesús ãsū ãrī werenemoyupu:

—“Óärirē irirā ãärrā”, ãrīrā, masaka iürō musā iririre iri ñubirkōäka! Musā irire irasirimakū, Marīphu ûmugasigue ãäriñgū musā irasiridea wajare sibirkumi. ² Irasirirā boporārē iritamurā, ãäriñpererārē werebirikōäka! Irrigatorimasā irirosū iribirikōäka! ïgūsā boporārē iritamurā, marī nerērī wiirigue nerēanerā, makā dekogue ãäriñrā iürō: “Óärā ãäribā”, ãriburo, ãrīrā, iri ñuma. Diayeta musārē werea. Masaka ïgūsārē õärō ãrīrī merā wajatari opasiama. ³ Musā gapu boporārē gajino sīrā, masaka iäberogue sīka! ⁴ Marīphu, musā irasirimakū iägū, musārē õärō wajatamakā irigukumi.

Jesús Marīphre sérērīrē buedea

(Lc 11.2-4)

⁵ 'Marīphre sérērā, irrigatorimasā irirosū iribirikōäka! ïgūsā marī nerērī wiirigue, makā dekogue masaka iäburo, ãrīrā, sérē ñuma. Diayeta musārē werea. Masaka ïgūsārē iäri merā wajatari opasiama. ⁶ Musā gapu Marīphre sérērā, musāya taribugue ñajāa, disipuro bia, gajerā iäberogue ïgūrē sérēka! Ígū deyomarīgū ãäribikeregū, musā merā ãäriñgukumi. Irasirigu, gajerā iäberogue musā ïgūrē sérēmakū iägū, musārē õärō wajatamakā irigukumi.

⁷ 'Marīphre sérērā, ubu ãäriñrī werenírī merā dupaturi sérēdujabirkōäka! Marīphre masímerā irasū yáma. “Wári werenírī merā gúa sérēmakū, għare pégħukumi”, ãrī gūñama. ⁸ ïgūsā irirosū iribirikōäka! Musā sérēburo dupuyuro Marīphu

musā gāāmerīrē masīsiami. ⁹ Irasirirā ñasū ãrī sērērō gāāmea Marīpūre:

Ḡapu ūmugasigue ãārīgū, ãārīpererā m̄hrē goepeyari merā b̄remuburo.

¹⁰ Mu ãārīpererārē doreri aariburo. Umgasigue marā mu gāāmerō irirosūta i nikū marāde iriburo.

¹¹ Umuriku guare baari sīka!

¹² Gajerā guare ñerō irideare gua kātirosūta mude gua ñerō irideare kātika!

¹³ Guá ñerō iriduamakū kāmutaka! Ñegū guare ñerī ãārīmesārīrē tau kāmutaka! Mu suguta guare doregu, turatarigū, gua b̄remugū ãārīnīgūko, ãrī sērēka Marīpūre!

¹⁴ 'Gajerā musārē ñerō irideare musā kātimakū ïāgū, Marīpū ūmugasigue ãārīgū musā ñerō irideare kātigukumi. ¹⁵ Gajerā musārē ñerō irideare musā kātibirimakū, Marīpū musā ñerō irideare kātibirkumi.

Jesús bererimarē buedea

¹⁶ 'Marīpūre b̄remurā bererā, irrigatorimasā irirosū iribirikōāka! Ígūsā bererā, Ígūsāya diapure b̄hawererā irirosū iri ñumā, masaka Ígūsā bererire ñāmasiburo, ãrīrā. Diayeta musārē werea. Masaka Ígūsārē ñārī merā wajatari opasiama. ¹⁷ Musā gapu bererā, musā irinarōsūta irika! Musāya diapure waakoe, õārō W̄uapukōāka! ¹⁸ Musā irasirimakū, gajerā musā bererire masibirkuma. Marīpū gapu deyomarīgū ãārīkeregū, musā merā ãārīmi. Ígū dita musā gajerā ñāberogue iririre ïāgū, musārē õārō wajatamakū irigukumi.

Jesús marī ūmugasigue wajataburire buedea

(Lc 12.33-34)

¹⁹ 'Wári i nikūmarē sea neeō duripíbirikōāka! I nikūma borewiji boakōārokua. Boabirimakū, burua baadediukōārākuma. Baaddediubirimakū, yajarimasā ñajāa, yajakōārākuma. ²⁰ Irasirirā musā ūmugasima opaburi gapure gūñaka! Umgasima neō borewiji boabirikoa. Iroguer burua musā opaburire neō baaddediubirkuma. Yajarimasāde neō ñajāa, yajabirkuma. ²¹ Musā i ñumāma direta: "Opaduakoa", ãrī gūñarā, irire b̄ero mañrākua. Umgasima gapure: "Opaduakoa", ãrī gūñarā, irire b̄ero mañrākua.

Jesús masakaya koye sīāgodiru irirosū ãārīrīrē buedea

(Lc 11.34-36)

²² 'Musāya koye musāya gūñarīguere sīāgodiru irirosū ãārā. Musā õārī koye oparā irirosū ãārīmakū, musāya gūñarīguere õārō sīāgoro irirosū ãārā. Irasirirā Marīpūyare masīa. ²³ Musā ñerī koye oparā irirosū ãārīmakū, musāya gūñarīguere nañtārō

irirosū ãärā. Maríphyare masibea. I naítñärí, ñetaria. Irire masibirimakü ñegoráa.

*Jesús: "Niyerure mañrā, Maríphure mañbema", ãrī buedea
(Lc 16.13)*

24'Neõ sugü moäboerimasü pérä oparärë moäboemasibirkumi. Sugü opure maïgü, gajigü gapure maibirkumi, o sugü opure báremugü, gajigü gapure yujubirkumi. Niyerudere mañtarigu, Maríphü gapure maibemi.

*Jesús, Maríphü ïgü pürärë korerimarë buedea
(Lc 12.22-31)*

25 'Irasirigü musärë ire weregura. Musä ãärírikurire gúñarä, "¿Ñeénorë baarákuri, ñeénorë iirírákuri, ñeénorë sãñarákuri?" ãrī gúñarikübirkidåka! Marí okari gapü, baari nemorö wajaküa. Maríya dupü, surí nemorö wajaküa. 26 Mirärë ùmarögue wárärë ïäka! Ígüsä baadüarä, otebema. Otedea dukare seabema. Baari duripíri wiiridere opabema. Maríphü umügasigue ãärígü gapü ïgüsärë baari sïmi. Musä gapü, mirä nemorö wajakütarinügää. 27 Musä báro gúñarikuri merä neõ mérögä masänemobirkao. Musä irasü gúñarikuri wajamáa.

28 'Irire masíkererä, ¿nasirirä musä surí sãñaburire gúñarikuri? Makänüma goori masärírë gúñaka! Iri moäbirikerero, suabirikerero õärí surí sãñaderö irirosü deyoa. 29 Musärë werea. Opü Salomón surí õärí sãñadero nemorö iri goori gapü õärí deyoa. 30 Iri goorire Maríphü õärí goori deyomakü irikerepurü, mérögä purü ñaïdija perekodää. Gajinü gapü peamegue soebéoköösüa. Iri mata pereburi ãäríkerepurü, Maríphü iri goorire õärí deyomakü yámi. Iri goorire õärí ãärímakü irirosü nemorö musärë õärö irigükumi. Suríre sïgukumi. Musä gapü ïgürë mérögä báremurü opáa. 31 Irasirirä: "¿Ñeénorë baarákuri, ñeénorë iirírákuri, ñeénorë sãñarákuri?" ãrī gúñarikübirkidåka! 32 Maríphure masímerä báro gúñarikuri merä irire ãmaníkóäma. Maríphü umügasigue ãärígü gapü ãärípereri musä gäâmerirë masisiами. Irire musärë sïgukumi. 33 Irasirirä, Maríphü musä Opü ãärírírë, ïgü gäâmerirë, ïgü dorerire, ãärípereri nemorö gäâmepurorika! Musä irasirimakü, ãärípereri musä baa, iiríburire, musä surí sãñaburidere sïwekapoegükumi. 34 Irasirirä: "¿Naásü waarokuri ñamigärë?" ãrī gúñarikübirkidåka! Gajinümarë musä ñerö tariburire gúñarikübupuyubirkidåka! Dapagämä direta gúñaka! Dapagärë musä ñerö tariburi ãärísiää, ãrī wereyupü Jesús.

7

Jesús, gajerārē: “Ñerā ãär̥ma”, ãr̥ werewuabirikōäka! ãr̥ buuedea
(Lc 6,27,28, 41,42)

1 Jesúis irire ãrñ odo, ãrñ nemovuph doia:

—Gajerärē: “Ñerā ãäríma”, ãrī werewhabirkōäka! Musā werewhabirimakū iägū, Marípu musärē: “Ñerā ãäríma”, ãrī iäbirikumi. ² Gajerärē: “Öärō iribema”, ãrī iärlösüta Marípu musärē iägukumi. Gajerärē: “Äsū ãäríma”, ãrī iärlösüta Marípu musärē iägukumi. ³ Musā ñerō iridea, koyerugue wári turu oparosū ñetariri ãärlirfrē gũñabirikererā, musäyagü ñerō iridea, koyerugue niküyegā oparosū ãärlirfrē: “Ñegoráa”, ãrī gũñáa. ⁴ Irasirirā musā ñerō iridea, koyerugue wári turu oparosū ãärlirā, musäyagure ïguya koyerugue ãärlirñiküyegärē: “¿Äibéosi?” ãrīmasibea. ⁵ Musā ñerō iririkurā, irigatorikurā ãärrā. Musäya koyerugue ãärlirñ turu gapure äibéopuroriro irirosū musā ñerō iririre piripurorika! Irasiri odo, musäyagure: “Mu ñerō iririre pirikōäka!” ãrī maslä.

⁶ 'Marīp̄ure ñerō ārī b̄uridarārē ïgūya kerere werebirikōāka! Ígūsārē wererā, diayéare õārīrē sīrā, o yesearé ñaguñda wajaparidare sīrā irirosū iribokoa. Diayéa guarā, õārī sīkerepurū, gāmenugā kūrīkōākuma. Yesea iridare noó gāāmerō kūrawasiribéokuma. Ígūsā irirosū ãārīrārē, ubugorata Marīp̄uya kerere werebirikōāka!

Jesús: “*Marīpure sērērā, āsū ārī sērēka!*” ārīdea

(Lc 11.9-13; 6.31)

⁷ 'Marīphre sērēka! Īgūrē sērēmakū, sīgukumi. Ōārīrē āmarā, bokarākoa. Wiigue ñajāduarā oemakū, Marīph disipphro tūpā ñajādoregu irirosū mūsā sērērīrē pégukumi. ⁸ Īgūrē sērērānorē sīgukumi. Āmarāno, bokarākuma. Wiigue ñajāduarā oerā irirosū īgūrē sērēmakū īāgū, īgūsārē ñajādoregu irirosū īgūsā sērērīrē ōārō pégukumi.

⁹ 'Musā pūrā pārē sērēmakā, ūtāyere sībirikoa. ¹⁰ Waaí sērēmakādere, āñarē sībirikoa. ¹¹ Nērā āārīkererā, musā pūrārē õārīrē sīmasīa. Marīpu ūmugasigue āārīgū gapu, musā nemorō õārīrē sīmasīmi. Irasirigu īgūrē sērērārē irire sīgukumi.

¹² 'Muſā, gajerā muſārē ñārō irimakā gā̄merōſūta muſāde
ígūsārē ñārō irika! Moisés gojadea pūgue, Marīphya kerere
weredupuyunerā gojadea pūguedere irasūta iridoredero
ñārīlhú

*Jesús eyabiri disiparore ñajāri keori merā buedea
(Lc 13,24)*

¹³ 'Marīpʉ p̄urogue ñajādʉarā īgūyare irika! Irogue ñajāmakʉ diasagoráa. Eyabiri disipuro ñajārō irirosū ãārā. Peamegue waaro gapʉ eyari disipuro ñajārō, eyari maarē waaro irirosū ãārā. Iri maarē waamakʉ diasabea. Irasirirā wárā masaka irogue waara yáma. ¹⁴ Marīpʉ p̄uro gapʉre waamakʉ diasagoráa. Irasirirā mérāgāta masaka, eyabiri disipuro ñajārōrē, irogue eyabiri maarē bokama. Irogue waara, Marīpʉ merā ðārō ãārīrākuma.

*Jesús yuke re duka merā ñāmasñā, ãrī buedea
(Lc 6.43-44)*

¹⁵ Óðārō pémasíka! "Marīpʉya kerere weredupuyurimasā ãārā", ãrīgatorārē pébirikōäka! Ígūsā oveja guamerā, ðārīrē irirā irirosū mʉsā p̄urogue ejarākuma. Irasirikererā, Ígūsā gūñarīguere diayéa makānúu marā guarā irirosū, ñerā ãārīma. ¹⁶ Ígūsā ñerō irimakʉ mʉsā Ígūsārē: "Ñerā ãārīma", ãrī ñāmasñākoa. Poragʉ iguire dákakübirkoka. Ñaagüde higo wāikʉrire dákakübirkoka. ¹⁷ Óadi yuku ðārīrē dákakʉa. Nedi gapʉ ñerīrē dákakʉa. ¹⁸ Yukʉ ðādi ñerīrē dákakübirkoka. Nedide ðārīrē dákakübirkoka. ¹⁹ Óðārī dákakübiri dire pábéo, peamegue soekōäma. ²⁰ Irasirirā: "Marīpʉya kerere weredupuyurimasā ãārā", ãrīgatorārē Ígūsā iriri merā: "Ãrīgatorikʉrā ãārīma", ãrī ñāmasñākoa mʉsā.

*Jesús ãārīpererā masaka Marīpʉ p̄urogue waabirikuma, ãrī buedea
(Lc 13.25-27)*

²¹ Wárā yure: "Mʉta ãārā gʉa Opʉ", ãrīkererā, ãārīpererā ûmʉgasigue Yʉpu Ígūyarārē dorerogue ñajābirikuma. Yʉpu ûmʉgasigue ãārīgū gāämérīrē irirā dita Ígū ãārīrōguere ñajārākuma. ²² Yʉpu ãārīpererā ñerārē wajamoärīnʉ ejamakʉ, wárā yure: "Gʉa Opʉ, mʉyare masakare buebʉ. Mʉ wāi merā wātēärē béowiu, wári ðārīrē iri ïmubʉ", ãrīrākuma. ²³ Ígūsā irasū ãrīkerepʉrʉ: "Mʉsārē neō masibiribʉ. Ñerīrē irirā ãārā mʉsā. Irasirirā yʉ p̄urore wirika!" ãrīgʉko.

*Jesús pe wii keori merā buedea
(Mr 1.22; Lc 6.47-49)*

²⁴ Yʉ werenírīrē péduripígʉno, yʉ dorerire irigʉno, ðārō pémasígū ãārīmi. Sugʉ ûtāyegue ûkʉärī goberi máñajāa, wii ðārō núdi irirosū ãārīmi. ²⁵ Pʉru deko merē, dia wáro yura, mirū bʉro wējēpukerepʉrʉ, iri wii ûkʉärīrō núdea wii ãārīsīñā, neō mirūabirkoka. ²⁶ Yʉ werenírīrē pékeregʉ, yʉ dorerire iribi gapʉ sugʉ ïmiparogue wii iridi irirosū ãārīmi. ²⁷ Pʉru deko merē, dia wáro yura, mirū bʉro wējēpumakʉ, mata õjēdija, kōmopereakōäko, ãrī wereyupʉ Jesús.

²⁸ Ígū bué odomakū, masaka ígū buerire pégu kari merā: “Óätairo buemi”, árī gūñañurā. ²⁹ Moisés gojadeare buerimasā irirosū buebiri yupu. Sugú doregú irirosū bueyupu Jesús.

8

Jesús kāmi boagúre taudea
(*Mr 1.40-45; Lc 5.12-16*)

¹ Jesús buúrugue áärādi dijarimakū íärā, wárā masaka ígūrē tuyañurā. ² Sugú kāmi boagú Jesúre íágú, ígū puro ñadukupuri merā ejamejā, ígūrē sérēyupu:

—Yu Opú, mu yu pürírikúrire taudúagu taumasá, árīyupu.

³ Ígū irasú árímakú pégú, Jesús ígúya mojō merā ígūrē moañayupu.

—Mure taugúra. Kāmi marígú dujaka! árīyupu.

Ígū irasú árímakúta, kāmi yariakóáyuro. ⁴ Irasirigú Jesús ígūrē árīyupu:

—Gajerā masakare mu tariadeare werebirikóáka! Paí purogue mure kāmi yariadeare ígūrē ímugú waaka, ígū mure: “Kāmi marígú áärími”, árīburo, árīgú. Ígū irasú árādero phú, Moisés gojadea pügue sítoredeare síka! Mu irire irimakú íärā, masaka mure kāmi yariadeare masírakuma, árīyupu Jesús ígūrē.

Jesús surara opúre moáboegúre taudea
(*Lc 7.1-10*)

⁵ Phú Jesús Capernaugue ejamakú, romano marā surara opú ígū puro ejanugá, ígūrē iritamurí sérēyupu:

⁶ —Gua Opú, yure moáboegú buro pürírikúgu yaa wiigue oyami. Buari merā buro pürínsugú iriami, árīyupu.

⁷ Jesús ígūrē árīyupu:

—Ígūrē taugú waagúra.

⁸ Surara opú ígūrē yujuyupu:

—Yu Opú, yaa wiire mure: “Ñajárika!” árī masíbirikoa. Yu ubu áärígú áärā. Irasirigú mu õõgueta doreri merā yure moáboegú tarigukumi. ⁹ Gajerā oparā yure dorema. Yude gajerā surarare dorea. Yu sugúre: “Waaka!” árímakú, waami. Gajigúre: “Aarika!” árímakú, aarími. Yu, yure moáboegúre: “Ire irika!” árímakú, irire yámi, árīyupu.

¹⁰ Jesús surara opú irasú árīrīrē pégú, pégu kakóáyupu. Ígūrē tuyarárē ású árīyupu:

—Diayeta musárē werea. Íí surara opú Israel bumú áäríbirikeregu, yure bùremumi. Íí irirosú yure bùremugú neó sugú Israel bumuré bokajabiribú. ¹¹ Musárē werea.

Wárā masaka ñ irirosū yure b̄remurākuma. Ígūsā ãārīperero marā judío masaka ãārīmerā ãārīkererā, umugasigue Maríphu ñgūyararē dorerogue eja, marī ñekūsāmarā Abraham, Isaac, Jacob merā doa, baarākuma. ¹² Gajerā judío masaka: "Gua Op̄u ãārīrōgue waamurā ãārā", ãārīkererephu, Ígūsā b̄remubiri waja Maríphu ñgūsārē nañtārōgue b̄eodediugukumi. Iroguerre pūrīsūrā buro ore, bujawereri merā ñgūsāya guikare kūrīduútúrākuma, ãrīyupu Jesús.

¹³ Irasū ãrī odo, surara op̄ure ãrīyupu:

—Dujáaka m̄ya wiigue! Mu b̄remurōsūta waarokoa m̄rē moāboegure, ãrīyupu.

Ígū irasū ãrīripoeta, Ígūrē moāboegure pūrīrī tariakōāyuro.

Jesús, Pedro máñekōrē taudea

(*Mr 1.29-31; Lc 4.38-39*)

¹⁴ P̄ru Jesús Pedroya wiigue waayupu. Iri wiigue ñajāgū, Pedro máñekōrē peyarogue buro nimakurikugo oyagore bokajayupu. ¹⁵ Irasirigu igoya mojōrē moāñayupu. Ígū moāñamakāta, nimak̄ri tariakōāyuro. Iri tarimakū Wāgāñhagā, ñgūsārē baari ejoyupo.

Jesús wárā pūrīrikurārē taudea

(*Mr 1.32-34; Lc 4.40-41*)

¹⁶ Nañmejāripoe ãārīmakū, masaka wárā wātēa ñajāsūnerārē Jesús p̄rogue ãijāñurā. Ígū werenírī merā wātēa ñgūsāguere ñajānerārē b̄éowiuyupu. Irasū ãārīmakū, ãārīpererā pūrīrikurārē tauyupu. ¹⁷ Irire irigu, iripoeguemu Maríphya kerere weredupuyudi Isaías gojaderosūta iriyupu. Åstū ãrī gojadi ãārīmí: "Marī turabirire, marī sīrīrīrē marīrē taubosami", ãrī gojadi ãārīmí.

Gajerā Jesúre: "M̄rē tuyaduakoa", ãrīdea

(*Lc 9.57-62*)

¹⁸ Jesús wárā masaka Ígū p̄ro nerēmakū ñagū, Ígū buerārē:

—Náka, ditaru sikoepugue taribujarā! ãrīyupu. ¹⁹ Ígū irasū ãārīmakū, sugu Moisés gojadeare buerimasū Jesús p̄ro eja, ãrīyupu:

—Buegu, mu noó waaró m̄rē tuyagura, ãrīyupu.

²⁰ Jesús ñgūrē yuñyupu:

—Makānúu marā diayéa ñgūsā kārīrī toreri opama. Mirāde ñgūsā kārīrō opama. Yū ãārīpererā tīgū gapu kārīrō opabea, ãrīyupu.

²¹ Gajigū ñgū buerire tuyagu ñgūrē ãrīyupu:

—Yū Op̄u, yupu boamakū ñgūrē yáa odo, m̄rē tuyagura, ãrīyupu.

²² Jesús ñgūrē yuñyupu:

—Yure tħayaduagħu, daporata yu merā aarika! Yure buremumerā, boanerā irirosū āārīrāta boanerārē yáaburo, ārīyupu.

Jesús mirū, makūrīrē toemakā iridea

(*Mr 4.35-41; Lc 8.22-25*)

23 Irasū ārī odo, doódirugue īgħi buerā merā mħrīñajāyupu.

24 Īgħisā mħrīñajāa, taribujaripoe ditarure mirū bħero waayuro. Makūrī doódirure pánajām iukkōd diġi. Irasū waaripoere Jesús gapu kārīgħi iriyupu. 25 Irasirirā īgħurē yobeñurā:

—Għu Opu, għare tauka! Marī mirīmurā yáa, ārīñurā.

26 Īgħisā irasū ārīmakā, Jesús yħejxypu:

—¿Nasirirā bħero güiri mħsā? Yure mérōgħa buremurī opáa mħsā, ārīyupu.

Irasū ārīgħi ta wāgħanugħi: “Mirū, makūrī iropäta, toeaka!” ārīyupu. Īgħi irasū ārīmakā, mirū, makūrīde toedijapereakō āyuro. 27 Īgħi irasirimakā īġieka, āsū ārī għame wereniñurā:

—¿Neeħu no masaku āārīrī iżi? Mirū, makūrīde īgħurē tarinu għabea, ārīñurā.

Jesús Gadara marārē wātēa nħajānerārē béowiudea

(*Mr 5.1-20; Lc 8.26-39*)

28 Puru Jesús ditarure taribuja, Gadara marāya nikūgue ejayupu. Irogue ejamakā, pērā ħma masāgoberi watopegue āārānerā īgħarē bokatīrīñurā. Īgħisā wātēa nħajasūnerā goerā āārīñurā. Irasirirā iro waarí maarē masaka neo waabiriñurā. 29 Īgħurē bokatīrī, āsū ārī gainiñurā:

—Jesús, ħimxgasigue marā Opu magħi, ¿nasirigu aarigħu yári mha għa pħrogħu? ¿Igħi āārīpererā nħerārē wajamo ārīnha ejabirkere puru, għare poyarikumakā iriġu aariri mha? ārīñurā.

30 Īgħisā koregue wárā yesea āma baarā iriñurā. 31 Irasirirā wātēa Jesúre āsū ārī sərēñurā:

—Guare bėowiugħu, sīsā yeseaguere nħajādoreka! ārīñurā.

32 —Jáu, īgħisārēta nħajārā waaka! ārīyupu Jesús.

Īgħi irasū ārīmakā, īgħisā pērā ħimxgu āārānerā yeseaguere nħajāñurā. Īgħisā nħajāmakuta, yesea dupat tħarru ħim mirēbuáa, ditarugue meébia dijħia, mirī boapereakō āñurā.

33 Irasū waamakā īārā, yeseare korerimasā għakri merā makāgue ħimadu jāa, āārīpereri īgħisā īädeare, irasū āārīmakā wātēa nħajasūnerārē waadeare wereñurā. 34 Irire pērā, iri makā marā āārīpererā Jesús pħrogħe waa, īgħurē īārā, turaro merā īgħisāya nikürē wiridoreñurā.

9

Jesús dupʉ buadire taudea

(*Mr 2.1-12; Lc 5.17-26*)

¹ Irasirigu Jesús doódirugue mərīñajāa, ditarure taribuja, īgūya makāgue ejayupʉ. ² Iroguere sugʉ dupʉ buadire īgū pe-yaro merā Jesús puro ãijañurā. Jesús, īgūsā īgūrē bəremumakā īāgū, dupʉ buadire āsū ārīyupʉ:

—Gūñaturaka! Yʉ, mʉ ñerō irideare kātia, ārīyupʉ.

³ Īgū irasū ārīmakā pérā, surāyeri Moisés gojadeare buer-imasā āsū ārī gūñāñurā: “Īgū werenírī merā Marīphre ñerō wereními”. ⁴ Jesús gapʉ īgūsā gūñarīrē īāmasā, āsū ārīyupʉ:

—¿Nasirirā yʉre ñerō gūñarī mʉsā? ⁵ ¿Naásū ārīrī gapʉ diasaberi ï buadire: “Yʉ, mʉ ñerō irideare kātia”, ārīrī, o “Wāgānugā, waaka!” ārīrī gapʉ diasaberi? ⁶ Yʉ āārīpererā tīgū i īmugue āārīrārē īgūsā ñerō irideare Marīph dorero merā kātimasā. Irasirigu ï buadire taugʉra, mʉsārē irire masidoregu, ārīyupʉ. Irasū ārī odo, buadire ārīyupʉ:

—Wāgānugā, mʉ oyaderore āī, mʉya wiigue waaka! ārīyupʉ.

⁷ Īgū irasū ārīmakā pégu, buadi āārādi wāgānugā, īgūya wiigue waakōāyupʉ. ⁸ Masaka, īgū irasū waarié īārā, īāgukakōāñurā. Marīphre: “Óātaria, mʉ turari masakare sīrī”, ārī, usuyari sīñurā.

Jesús Mateore siiudea

(*Mr 2.13-17; Lc 5.27-32*)

⁹ Purʉ Jesús iro merā waa, yʉre īābokami. Yʉ Mateo*, romano marā opare niyeru wajaseabosagʉ āārībú. Jesús, yʉ moārī taribugue doagʉre īā, yʉre: “Náka, yʉ merā!” ārīmi. Īgū irasū ārīmakā pégu, wāgānugā, īgū merā waakōābʉ.

¹⁰ Purʉ yaa wiigue Jesús īgū buerā merā baaripoe wárā niyeru wajaseabosarimasā, gajerā ñerō irirāde baarā ejama. ¹¹ īgūsā merā īgū baamakā īārā, fariseo bumarā gapʉ īgū buerārē sērēñama:

—¿Nasirigu mʉsārē buegu niyeru wajaseabosarimasā, ñerō irirā merā baari? ārīma.

¹² īgūsā irasū ārīmakā pégu, Jesús ārīmi:

—Pūrīrī marīrā kúririmasūrē āmabema. Pūrīrikurā gapʉ īgūrē āmama. ¹³ Marīphya werenírī gojadea pūgue īgūsā gojadeare buerā waaka! Āsū ārī gojasūdero āārībú iri pūguere: “Yʉre bəremurā, waimurārē wējē soepeomakā gāāmebea. Gajerārē mʉsā bopoñarī merā īāmakā gāāmea”, ārīmi Marīph, ārī gojasūdero āārībú. “Óārā āārā”, ārī gūñarārē siiugu aaribiribʉ. “Ñerō irirā āārā”, ārī gūñarā direta siiugu aarigú iribʉ, īgūsā

* **9:9** Mateo pe wāī opayupʉ. īgūta Leví wāīkʉyupʉ.

ñerō irideare b̄ujawere, gūñarīrē gorawayuburo, ãrīgū, ãrīmi Jesús fariseo bumarārē.

*Jesúre bererimarē sērēñadea
(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)*

¹⁴ Puru Juan masakare wāiyegū buerire tuyarā Jesúre sērēñarā ejama:

—Gua Marípure b̄uremura berea. Irasū ãärīmakū fariseo bumarāde berema. ¿Nasirirā mū buerā gapū gúa irirosū iriberi? ãrīma.

¹⁵ Jesús Ígūsārē yujami:

—Sugū mojōsiadi bosenū irimakū, Ígū siiuanerā Ígū merā ãärīrā b̄ujawerebirikuma. Puru Ígūrē gajerā ãīāmakū, b̄ujawereri merā bererākuma[†].

¹⁶ 'Masaka maama suríro gasiro merā b̄ugūñerē seretúbirikuma. Irasū seretúmakū, maama gasiro Ígūsā koeaderō puru, tāāneeō, b̄ugūñerē wári gobe yeguenemomakū irikoa. ¹⁷ Waimurā gasiri merā iridea ajuri b̄ugū ajurigue maama igui dekore diribirikuma. Irasū dirimakū, maama igui deko pāmu, b̄ugū ajuro sērāturabiri ooreakōāko. Irasiriro igui deko, ajurode kōmokoa. Irasirirā maama igui dekore maama ajurogue diriro gāāmea, ãrīmi Jesús Ígūsārē[‡].

Jesús Jairo magōrē, gajego nomeō Ígūya surírore moāñagōrē taudea

(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

¹⁸ Jesús Ígūsārē wereripoe judío masaka nerērī wii opū Jesús puro eja, ñadukupuri merā ejamejā, Ígūrē ãrīmi:

—Yū magō daporata kōmoakōāmo. Igore mūya mojō merā ñapeogū aarika! Irasirimakū, dupaturi okagokumo, ãrīmi.

¹⁹ Ígū irasū ãrīmakū pé, Jesús wāgānugā, Ígū merā waami. Gua Ígū buerāde Ígū merā waabū. ²⁰ Gua maague waariptoe sugo nomeō Jesús purupū gapū eja, Ígūya suríro yuware moāñayupo. Igo pe mojōma pere su gubu peru pērēbejari bojorigora dí wiriri merā pūrīrikhgo ãärīyupo. ²¹ Åsū ãrī gūñayupo: “Ígūya surírore yū moāñarī merā dita yū pūrīrikhri tarirokoo”, ãrī gūñayupo. ²² Igo moāñamakū péña, Jesús gāmenugā, igore ïā, ãrīmi:

—Gūñaturaka! Mū yure b̄uremura opáa. Irasirigo mū pūrīrikhri tausūa, ãrīmi. Ígū irasū ãrīmakūta, pūrīrī marīgō dujamo.

[†] 9:15 Jesús irire irasū ãrīgū: “Yū sugū mojōsiadi bosenū irigū irirosū ãärā. Yū buerā, mojōsiadi siiuanerā irirosū ãärīma. Irasirirā, purupue yū Ígūsā merā ãärībirimakū ïārā, b̄ujawereri merā bererākuma”, ãrīgū irimi. [‡] 9:17 Masaka, iripoegue iririkudeama, maama bueri merā buemorēdhamakū ïāgū, Jesús irasū ãrīmi.

²³ Purʉ Jesúś Jairoya wiigue ejami. Irogue ñajājagʉ, majīgō boadeore yáaburo dupuyuro bayapeorimasārē, gajerā bero ore, gainírārē bokaja, ²⁴ Igūsārē ãsū ãrīmi:

—Wiriaka m̄asā! Majīgō boabemo. Kārīgō yámo.

Ígū irasū ãrīmakū pérā, ígūrē bürima. ²⁵ Jesús ígūsärē wiri-adore, boadeo ãärírī taribugue ñajää, igoya mojörē ñeäyupu. Ígū ñeämaküta masâbeja, wâgñuhgâyupo. ²⁶ Masaka ãäríperero iro ãärírâ Jesús iriadea kerere péperæköðänurâ.

Jesús pērā koye īāmerārē taudea

²⁷ Jesúš iro ãärädi wiriamakü, pērā koye īamerä īgürē gainí tuyama:

—David parāmi ããrīturiagu, guare bopoñaka! ãrīma.

²⁸ Jesús, wiigue ñajāmakū, koye iāmerāde ñajāa, īgū purogue ejanhgāma. Irasirigh Jesús īgūsārē sērēñami:

—; Yü məsərə koye īämakū irimasıñırə bəremurى? ārīmi.

—Gua Opah, bñremua, ãrñ vñjuma.

²⁹ Igūsā irasū ārīmakū pēgu, īgūsāya koyere ūapeomi:

—Musā būremurōsūta musārē īāmakū irigura, ārīmi.

³⁰ Ígū irasū āřimakū, Ígūsā ðārō īákōāma. Irasirigu Jesúš
íømsásře āřimjí:

—Yہ محساں رے تاریخ گایہ رے ورہ بھر کوئا! اریمی۔

31 Igū irasū ārīkerepurū, aārīperero iro marārē Jesús igūsārē
iriadeare werewasirineokōñurā

Jesús wereníhire werenímakñ iridea

³² Koye īāmerā āārānerā iri wiire wiriaripoeta, gajerā sugƿereníbi wātī ñajāsūdire Jesú斯 þuro ājjama. ³³ Jesú斯 īgūrē īā, wātī īgūguere ñajādile bēowiumi. īgū wātīrē bēowiumakūta, wereníbiradi werenínugāmi. īgū irasirimakū īārā, āārīpererā īāghka:

—Marī õõ Israel nikürē ãsū iririnorē neõ īäbiribü, ãrīma.

³⁴ Fariseo bumarā gapū Jesúre:

—Íi, wātēa opa turari merā wātēärē bēowiumi, äri
werewhama.

Jesús masakare bopoñarī merā īādea

³⁵ Jesú斯 ãärípereri makárírē judío masaka nerẽrī wiirigue masakare buegorenagă waami. Õärī kerere, Marípăigüyarárē doregă ãärírīmaré buenami. Irasū ãärímakă, pürírikurárē ãärípereri gajerosúperi sîrîrī oparárē taunami.

³⁶ Masakare īāgū, bopoñarī merā īgūsārē īāmi. “Īgūsārē būjawererā, gūñaturamerā, oveja sugu īgūsārē korerimasū opamerā irirosū āārīma”, ārī gūñayupu. ³⁷ Irasirigū āsū ārīmiguare īgū buerārē:

—Maríphyare neō pémerā, pooegue oteri duka bürivejadea irirosū wárā ãäríma. Ígüsärē Ígūyare weremurā gapu iri poore moärímasä irirosū mérágä ãäríma. ³⁸ Irasirirā marí Opure iri pooe opu irirosū ãärígárē: “Gajerā møyare weremurärē iriuka!” ãrī sérēka! ãrīmi Jesús għare.

10

Jesús pe mojōma pere su gubu peru pērēbejarā īgħi buedoregħ u pímurärē beyedea

(*Mr 3.13-19; Lc 6.12-16*)

¹ Pħarha Jesús għare pe mojōma pere su gubu Peru pērēbejarā īgħi buerā ãärīmurärē siiu, għare īgħi turarire sīmi, ãärīpereri pūrīrīrē tau, wātēa masakare ñajānerādere bėowiuburo, ãrīgħi.

² Asu wāikurā ãärībħi għa Jesús beyenerā: Simón wāikugħu ãärīmī. Ígħrēta “Pedro” wāiyyemi Jesús. Simón pagħum Andrés wāikħumi. Gajigħu Santiago ãärīmī. Īgħi pagħum Juan wāikħumi. Īgħsā Zebedeo pūrā ãärīmá. ³ Gajerā Felipe, Bartolomé, Tomás ãärīmá. Yū Mateo, romano marā opħre niyeru wajaseabosarimasu ãärīdi ãärībħi. Gajigħu Santiago, Alfeo magħi ãärīmī. Gajigħu Tadeo ãärīmī. Īgħata Lebeo wāikħumi. ⁴ Gajigħu Simón, celote wāikħri bumu ãärīmī. Gajigħu Judas Iscariote wāikugħu ãärīmī. Īgħuta Jesúre wějħdaarāguere īgħrē īmubu ãärīmī.

Jesús īgħi buerārē buedoregħu iriudea

(*Mr 6.7-13; Lc 9.1-6*)

⁵ Jesús għare īgħi buerā pe mojōma pere su gubu Peru pērēbejarārē turarire sī odo, ãsū ãrī were iriumi:

—Judío masaka ãärīmerā pħrogħuere waabitirkōħka! Irasū ãärīmakħi, Samaria nikħuma makārīgħedere waabitirkōħka!

⁶ Israel bumarā Maríphyare masimerā, oveja dedirinerā irirosū ãärīrā pħro gapu waaka! ⁷ Ígħsärē ãsū ãrī wererā waaka: “Mérō dħuyáa, Maríphu īgħiyarārē doreri ejaburo”, ãrīka!

⁸ Pūrīkħarārē tauka! Boanerārē masukħa! Kāmi boarādere tauka! Wātēa masakare ñajānerārē bėowiuka! Yū turarire mušarrē wajamarīrō sīa. Irasirirā, yu mušarrē wajamarīrō sīrōsūta wajamarīrō īgħsärē tauka!

⁹ Waarā, neō niyeru oro, plata, cobrere, ¹⁰ mušāya aju ãħabirkōħka! Surí, sapatu mušā sāñarī merā dita waaka! Tuariyukure ãħabirkōħka! Moärīmasä īgħsā moärī waja merā wajata baama. Irasirirā mušā masakare bueri waja baari mušarrē sīrākuma.

¹¹ ‘Makārē ejarā, iri makā marā: “Iħxa oħarrō irigħu ãärīmi”, īgħsā ãrīgħu pħro dujaka! Mušā iro ãärīrōpā īgħya wiire ãärīka! Waarāgue iri wiire wirika! ¹² Iri wiire ñajārā, wii marārē: “Maríphu mušarrē siuñajārī siburo”, ãrī oħadoreka!

13 Musärē õärō bokatīñeämakū, Igüsärē: "Marīpu siuñajärī sīrī merā õärō ãärīrikuka!" ãrīka! Musärē gäämemerā, i siuñajärī merā ãärībirikuma. 14 Musärē Igüsā ñeäbirimakū, musā buerire péduabirimakū ïärā, Igüsāya wiire, o Igüsāya makärē wiriarā, nikūwera musāya guburigue tuadeare mojëbéoka, Igüsärē wajamoäburire ïmurā! 15 Diayeta musärē werea. Marīpu ãärīpererā ñerärē wajamoäriñu ejamakā Sodoma, Gomorra marärē wajamoäro nemorō musärē gäämemerärē wajamoägukumi.

Jesúre buremurärē gajerā ñerō iriburire weredea

16 'Yure õärō péka! Ovejare makänúu marā diayéa guarā watopegue iriuerosū ñerā masaka watopegue musärē iriuia. Irasirirā õärō pémasíka! Igüsā watopegue ñerō iriro marīrō ãärīrikuka! 17 Pémasíka! Masaka musärē Igüsā oparärē wiaräkuma, musärē wajamoädorerā. Judío masaka Igüsā nererī wiiriguedere musärē täräräkuma. 18 Irasū ãärīmakū, musā yure buremuri waja, Igüsāya makärī marā oparā pürogue, Igüsāya nikū marā oparā pürogue ãääräkuma musärē wajamoädoremurā. Irasirirā musärē irogue ãäämakū, oparärē, judío masaka ãärīmerädere yaa kerere wereräkoा musā. 19 Musärē oparā pürogue ãäämakū: "¿Naásū ãrīräkuri Igüsärē?" ãrī gūñarikübirkökä! Oparā musärē sérëñamakū, Marīpu gūñarī sīrī merā wereräkoा. 20 Irasirirā musā gūñarī merā werebirikoa. Marīpu, Õägū deyomarīgū merā musärē masirī sīrī merā wereníräkoा.

21 'Iripoere masaka, Igüsāyarā yure buremumakū ïärā, Igüsärē oparäguere wëjëdorerā wiaräkuma. Pagusämarā Igüsā pürärē oparäguere wëjëdorerā wiaräkuma. Gajerā, Igüsā pagusämarärē ïäturi, oparäguere wëjëdorerā wiaräkuma. 22 Irasirirā masaka ãärīperero i ûmu marā yure musā buremuri waja musärē ïäturi dooräkuma. Marīpu gapu yure piriro marīrō buremugürē taugukumi. 23 Su makā marā musärē ñerō irimakā, gaji makägue duriwágäka! Diayeta musärē werea. ãärīpereri Israel nikūma makärīrē musā buegorena odoburo dupuyuro, yu ãärīpererā tīgū Marīpu iriudi i ûmägue dupaturi aarigukoa doja.

24 'Neō sugu buegu, Igärē buegu nemorō ãärībemi. Moäboerimasude Igū opu nemorō ãärībemi. 25 Sugu buegu Igärē buedi irirosū dujaduamakū õägoráa. Moäboerimasude Igū opu irirosū dujaduamakū õägoráa. Masaka yure musā Opure: "Íi Beelzebú, wätēa opu ãärīmi", ãrīrā, musā yaarädere ñerō ãrī wereníräkuma.

*Jesús: "¿Noärē güiri merā buremurō gäämerī?" ãrī weredea
(Lc 12.2-7)*

²⁶ 'Irasirirā m̄asārē ñerō irid̄arārē güibirikōāka! Āārīpereri gajerā ñäberogue irideare, durirogue irideadere p̄ur̄gue mas̄sūrokao. ²⁷ Ȳu m̄asārē masaka péberogue weredeare ïḡsā pérogue wereka! Ȳu m̄asārē gajerā ñäberogue werenideare makā dekogue buro b̄usuro merā wereka! ²⁸ M̄asārē w̄ejērā m̄asāya dupu direta boamakū irirākuma. M̄asāya ȳuj̄p̄r̄r̄āgap̄re boamakū irimasibirkuma. Irasirirā güibirikōāka! Marīp̄u gap̄re güika! Íḡu gap̄u m̄asāya dupu, m̄asāya ȳuj̄p̄r̄r̄ār̄l̄e peamegue b̄éomas̄mi. Irasirirā ïḡr̄e güiri merā b̄uremuka!

²⁹ 'Masaka p̄erā mirā wajarirā, su niyeru tigā, mérōgā wajak̄ri tigārē s̄ikuma. Íḡsā mérōgā wajak̄ukerep̄ru, Marīp̄u gap̄u ïḡsārē ðārō koremi. Íḡsārē: "Boaburo", āārībirikerep̄ru, neō sugugā yebague yuridija, boabemi. ³⁰ Marīp̄u āārīpereri m̄asā āārīrikurire mas̄gū, m̄asāya poarire: "Irik̄u āārā", ārī mas̄ipeokōāmi. ³¹ Irasirirā güibirikōāka! M̄asā, mirā nemorō wajak̄ua. Irasirigu Marīp̄u mirārē korero nemorō m̄asārē koreḡukumi.

*Jesús: "Masakare ȳure b̄uremuriñr̄e wereka!" ārīdea
(Lc 12.8-9)*

³² Suḡu, masaka péuro: "Jesúyagu āārā", ārī weremakū, yude Ȳupu ñm̄ugasigue āārīgū péuro ïḡr̄e: "Yaagu āārīmi ññ", ārī weregura. ³³ Suḡu ȳure mas̄kereḡu, masaka péuro: "Íḡr̄e mas̄ibe", ārī weremakū, yude Ȳupu ñm̄ugasigue āārīgū péuro: "Yude ïḡr̄e mas̄ibe", ārī weregura, ārīmi Jesús.

*Jesús: "Masakare ḡame d̄ukawarirākuma", ārī weredea
(Lc 12.51-53; 14.26-27)*

³⁴ Irasū ārī odo, masakare ãsū werenemomi:

—M̄asā ȳure: "Íḡu i ñm̄uguere aariḡu, masakare siuñajārī merā āārīmakū irigu aarimí", ārī ḡññabirkōāka! Irasirigu aariḡu meta iribu. Ȳu ejarita, masakare ïḡsā basi ḡame d̄ukawarimakū yáa. Irasirirā surāyeri ȳure b̄uremuriñkuma. Gajerā ȳure b̄uremumerā gap̄u ïḡsārē ñäaturirākuma. ³⁵ Suḡu ȳure b̄uremuriñ waja, ïḡu magū ïḡr̄e ñäaturiḡukumi. Sugo ȳure b̄uremuriñ waja, igo magō igore ñäaturigokumo. Sugo máñekō ȳure b̄uremuriñ waja, igo bepo igore ñäaturigokumo. ³⁶ Irasirirā su wii marā ïḡsāyagu ȳure b̄uremumakū ñārā, ïḡr̄e ñäaturirākuma.

³⁷ 'Suḡu ȳure mañrō nemorō ïḡu pagusāmarā gap̄re mañtarinugāgū, yaagu āārīmasibirkumi. Ȳure mañrō nemorō ïḡu p̄urā gap̄re mañtarinugāgude, yaagu āārīmasibirkumi. ³⁸ Suḡu ȳure tuyad̄ari waja curusague pábiatú w̄ejēsūbu irirosū āārīkereḡu, neō piriro marīrō ȳure tuyaníkōāburo. Ȳure tuyad̄abi, yaagu āārīmasibirkumi. ³⁹ Suḡu i ñm̄ugue ïḡu

okarire maīgū, peamegue beosūgukumi. Gajigū yure tuyari waja gajerā īgūrē wējēkerephu, Marīpu gapu īgūrē taugukumi, īgū phrogue īgū merā āārlburo, ārīgū.

*Jesús marī ūmugasigue wajataburire weredea
(Mr 9.41)*

⁴⁰ Sugu mūsārē yaarārē òārō bokatīrīñeāgū, yadere bokatīrīñeāmi. Yure bokatīrīñeāgū, yure iriudidere bokatīrīñeāgukumi. ⁴¹ Marīpu īgūya kerere weregure òārī wajatamakū irigukumi. Sugu Marīphya kerere weregū òārīrīrē īāmasī, īgūrē òārō bokatīrīñeāgū, īgū irirosū òārī wajatagukumi. Sugu gajigū īgū òāgū òārīrīrē īāmasī, īgūrē òārō bokatīrīñeāgū, īgū irirosū īgūde òārī wajatagukumi. ⁴² Sugu ubu òārīgū yure tuyagure gajigū īgūrē iritamudhagū deko yusari tīāmakū īāgū, Marīpu īgūdere òārō irigukumi, òārī weremi Jesús.

11

*Juan masakare wāiyerimasū īgū buerire tuyarārē Jesús puro iriudea
(Lc 1.17; 7.18-35)*

¹ Jesús guare pe mojōma pere su gubu Peru pērēbejarā īgū buerārē irasū òārādero phru, Galilea nikūgue òārīrī makārī marārē buegorenagū waakōāmi.

² Juan masakare wāiyerimasū peresugue òārīyupu. Irogue òārīgū, Cristo iriri kerere pégu, īgū buerire tuyarārē Jesúsre ãsū òārī sērēñarā waaka:

³ “¿Muta òārīrī, Cristo masakare taugu aaribu iriayupu, īgūsā òārīdi, o gajigure yúrākuri gua?” òārī sērēñarā waaka! òārī iriuyupu.

⁴ Irasirirā, Jesús phrogue ejarā, Juan sērēñadoredeare īgūrē sērēñama. Jesús īgūsārē yujumi:

—Mūsā périre, mūsā òārīrē Juārē wererā waaka! ⁵ Koye īābiranerā òārō īāma. Waamasibiranerā waamasīlakōāma. Kāmi boanerā yaripereakōāsūama. Gāmipū pēbiranerā péakōāma. Boanerāde masākōāma. Boporā, Marīpu masakare tauri kerere weremakū péma. ⁶ “Yure bāremurīrē piribi, ushayari opagukumi”, òārī wererā waaka Juārē! òārīmi Jesús.

⁷ īgūsā waadero phru, Jesús Juāyamarā masakare ãsū òārī werenugāmi:

—Mūsā masaka marīrōgue Juārē òārā waara, güigure gūñaturabire òārā waara meta irikuyo. īgū turabi, mirū taborere wējēpubéorosū òārīlbemi. ⁸ Irasū òārīmakū, mūsā īgūrē irogue òārā waara, òārī surí sāñagūrē òārā waara meta irikuyo. Òārī surí sāñarāno oparāya wiriegue òārīkuma. Juan īgūsā irirosū òārīlbemi. ⁹ Mūsā irogue īgūrē òārā waara, Marīphya kerere

weredupuyurimasūrē īārā waarañ iriyo. Muñsārē werea. Diayeta Juan Marípuya kerere weredupuyunerā nemorō ãārīmi. ¹⁰ Marípuya werenírī gojadea pūgue gojasúdero ãārībá Juan iriburire. Irasirigu Marípū īgū magürē ãsū ãrīdi ãārīmi: Muñ waaburo dupuyuro yaa kerere weredupuyurimasūrē iriugura muñ waaburore ãmuyudoregu, ãrī gojasúdero ãārībá. ^{*}

¹¹ 'Muñsārē diayeta werea. Juan aariburi dupuyuro neñ sugu ëgū nemorō yaamarē masigū marīdi ãārīmí. Irasú ãārīkerephru, sugu Marípū ûmugasigue ãārīgúyagu gapu Juan nemorō yaamarē masigū ãārīgukumi. Ñārīpererā nemorō ubu ãārīgū ãārīkeregua, masigū ãārīgukumi.

¹² 'Juan masakare wāiyedi buenugādeapoegueta, dapor-aguedere masaka ûmugasigue Marípū ëgūyarārē dorerogue ñajāduarārē buro ñerō tarimakū yáma. ëgūsā turari merā ëgūsārē peremakū iriduarā iriadima. ¹³ Juan aariburo dupuyuro ãārīpererā Marípuya kerere weredupuyunerā ëgūsā gojadea merā, Moisés gojadea merā Marípū ëgūyarārē doreri kerere werenerā ãārīmá. ¹⁴ Iripoegue Marípū ëgūya gojadea pūgue: "Yaa kerere weredupuyurimasūrē Elías írirosú ãārībure iriugura", ãrīdi ãārīmí. Juan irasú ãrīsūdita ãārīmi. Irire buñremurō gāâmea. ¹⁵ Gāmipürī oparā, yu wererire õârō péka!

¹⁶ 'Masaka dadora marā, ¿ñeeámarāno írirosú ãārīrī? Majírā makā dekogue ëgūsā merāmarā merā bira gainí doanírā írirosú ãārīma. ãsū ãrī gainíma: ¹⁷ "Gua tērēdiru purimakū, bayabirabu. Bujawereri merā gua bayamakū, orebirabu", ãrīma. ¹⁸ Juan masakare wāiyerimasū pā baabiri, igui deko pāmudeare iiribrimi. ëgū irasirimakū ëärā: "Wātī ñajāsudi ãārīmi ï", ãrību muñsā ëgūrē. ¹⁹ Pheru yu ãārīpererā tigū baa, iirimakū ëärā: "Baapagu, iirípagu ãārīmi", ãrību. "Romano marā opare niyeru wajaseabosarimasā merāmu, ñerō irirā merāmu ãārīmi", ãrību muñsā yare. Muñsā guare* buñremubirikererā, gua iririre ëärā: "Marípū ëgūsārē masirī sīmi", ãrī masibokoa, ãrīmi Jesús.

*Jesús makārī marārē ëgūsā ëgūrē buñremubirire weredea
(Lc 10.13-15)*

²⁰ Pheru Jesús iroma makārī marārē turimi. ëgūsā wári ëgū Marípū turari merā iririre iri ìumakū ñákererā, ëgūsā ñerō iririre buñjawerebiri, neñ piribrima. Irasirigu ëgūsārē ãsū ãrīmi:

²¹ —Muñsā Corazín marā, Betsaida marāde ñerō tarirāko. Iripoegue marā Tiro, Sidón marā, muñsā ñürō Marípū ëgū turari

* **11:10** Mal 3.1 * **11:19** Jesús: "guare", irasú ãrīgū: "ëgū basi iririre, Juan rideare", ãrīgū irimi.

merā iri ūmurōsū iri ūmumakū ūrā, ūgūsā ūerō irideare piri-bonerā ūārīmā. ūgūsā ūerō irideare buro bujawererire ūmurā, bujawerereri surí sānā, niſirē dipuru weka mawasiri peobonerā ūārīmā. Musā gapu Marīpū turari merā yu iri ūmurīrē ūākererā, musā ūerō iririre neō piribea. ²² Irasirigū musārē werea. Marīpū ūārīpererā ūerārē ūgū wajamoārīnū ejamakū, Tiro, Sidón marārē wajamoārō nemorō musārē wajamoāgukumi. ²³ Musā Capernaum marāde: “Ūmugasigue mārīrāko”, ūrī gūñadáa. Iroguere neō waabirikoa. Boanerā ūārīrōgue bēodijusūrāko. Sodoma marārē yu musārē Marīpū ūgū turari merā iri ūmuderosūta iri ūmumakū, iri makā daporadere ūārībokoa dapa. ²⁴ Irasirigū musārē werea. Marīpū ūārīpererā ūerārē ūgū wajamoārīnū ejamakū, Sodoma marārē wajamoārō nemorō musā gapure wajamoāgukumi, musā ūerō iririre piribiri waja, ūrīmi Jesús.

*Jesús: “Yu purogue siuñajārā aarika!” ūrīdea
(Lc 10.21-22)*

²⁵ Iripoere Jesús ūgū Pagure ūsū ūrīmi:

—A, yu mārē: “Ōātaria mu”, ūrī, usuyari sīa. Mu ūmugasi marā, i nikū marā Opū ūārā. Irasirigū: “Masītarinugārā, ūārīpererire pēmasīa”, ūrī gūñarārē mūyare masīmakū iribea. Majīrā irirosū mārē buremurā gapure mūyare masīmakū yáa. ²⁶ A, irasūta ūārā. Mu gāamederosūta usuyari merā irasū yáa, ūrīmi Jesús ūgū Pagure.

²⁷ Pūru masakare ūsū ūrī werenemomi:

—Yupu yure ūārīpereri irimasīrīrē sīmi. Neō sugu masakū yu ūārīrikurire masībemi. Yupu dita yure masīmi. Neō sugu masakū Yupu ūārīrikurire masībemi. Yu dita ūgūrē masīa. Yu ūgūrē masīdorerāde ūgūrē masīma. ²⁸ Musā Marīpure tuyadharā nūkērī ūūma ūērā irirosū ūārīrā yu puro aarika! Yu musārē siuñajārī ūigura. ²⁹ Musā yu iridoreri gapure irika! Yu iririkurire masīka! Yu musārē bopoñarī merā ūā, iritamugū ūārā. Irasirirā yu iridorerire irirā, yu merā ūārō ūuñajārī bokarāko. ³⁰ Yu iritamurō merā yaare musā irimakā disasabea. Irasirirā yu dorerire irirā, nūkābiri kārāwūririre ūūmarōsū ūārīrāko, ūrīmi Jesús.

12

*Siuñajārīnū ūārīmakū, Jesús buerā trigo yerire tūrīdea
(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)*

¹ Iripoere judío masaka siuñajārīnū ūārīmakū, Jesús trigo otedero watope waamakū, gua ūgū buerā uaboasīā, trigo yerire

tārī koro baabū*. 2 Gua irasirimakū īārā, fariseo bumarā Jesúre āsū ārīma:

—Íaka! ¿Nasirirā siuñajārīnurē moādorebirikerepuru, mu buerā irasū yári? ārīma.

3 Jesús Ígūsārē ārīmi:

—¿Iripoeguemū David, Ígū merāmarā merā uaboagu, Ígū irideare mūsā buebiriri? 4 Ígū merāmarā merā Marīphya wiigue ñajāa, Marīphu iūrō peyari pā duparure baadi ārīmí. Marīphu paía aārīmerārē: “Iri pā duparure baabirkōāka!” ārīdi ārīmí. David gapu paí aārībirikeregū, irire baagu, Marīphu iūrō Ígū dorerire tarinugāgū meta iridi ārīmí. 5 Paía Marīphya wiigue moārā, siuñajārīnurīrē siuñajābema. Siuñajābirikererā, Marīphu dorerire tarinugābema. ¿Irire buebiriri mūsā, Marīphu Moisére doreri pídea pūguere? 6 Mūsārē werea. Marīphya wiire buremurō nemorō yu gapure buremurō gāāmea. 7 Marīphu Ígūya werenīrī gojadea pūgue āsū ārīdi ārīmí: “Yure buremurā waimurārē wējē soepeomakū gāāmebea. Gajerārē mūsā bopoñarī merā īāmakū gāāmea”, ārīdi ārīmí. Mūsā irire pémasīrā yu buerā ñerō iribirkerepuru, Ígūsārē: “Ñerō yáma”, aārībiribokoa. 8 Yu aārīpererā tīgū aārīsiā, siuñajārīnurē masaka gajino Ígūsā iriburire doremasiā, ārīmi Jesús.

Jesús mojō diíweredire taudea

(*Mr 3.1-6; Lc 6.6-11*)

9 Irasū aārī odo, waa, judío masaka nerērī wiigue ñajāmi.

10 Iro sugu masaku mojō diíweredi aārīmí. Irasirirā fariseo bumarā Jesúre: “Ñerō yámi”, aārī weresāduarā, Ígūrē sērēñama:

—¿Siuñajārīnu aārīmakū, sugu pūrīrikugure taudoreri aārīrī? ārīma.

11 Jesús yujiu mi Ígūsārē:

—Siuñajārīnu aārīkerepuru, mūsāyagu oveja gobegue meéñajāmakū īārā, Ígūrē aārī wiukōāko. 12 Marīphu sugu masakure, oveja nemorō mañtarinugāmi. Irasirirā siuñajārīnurē masakare ðārō irirā, Moisés doreddeare tarinugārā meta yáa, ārīmi.

13 Irasū aārī odo, mojō diíweredire ārīmi:

—Muya mojōrē soeoka!

Ígūya mojōrē soeomakāta, gaji mojō irirosū ðārī mojō dujabu. 14 Ígū irasirimakū īārā, fariseo bumarā gua wiria: “¿Nasirisīa, marī Jesúre wējērākuri?” aārī gāme werenīñurā.

Iripoeguemū Marīphya kerere weredupuyudi Jesús Ígū iriburire gojadea

* **12:1** Deuteronomio 23.25: Moisés gojadea pūgue āsū aārī gojasüdero aārībú: “Sugu masaku gajiguya pooegue waagú, Ígūya mojōrī merā trigo yerire tārī koro baaburo. Wiirimajī merā diti aābabirkōāburo”, aārī gojasüdero aārībú.

¹⁵ Jesús Ígūsā Ígūrē wējēdharire masī, waakōāmi. Ígū waamakū, wárā masaka ígūrē tuyama. Irasirigu ãārīpererā pūrīrikharārē taumi. ¹⁶ Ígūsārē taugh: “Yaamarē gajerārē werebirikōāka!” ãrīmi. ¹⁷ Jesús irasirigu, Marípuya kerere weredupuyudi Isaías gojaderosūta irimi. Æsū ãrī gojadi ãārīmí:

¹⁸ Æsū ãrīmi Marípu: “Íí yure moāboegu, yu beyedi, yu maīgū ãārīmi. Ígū merā ushyáa. Óāgū deyomarígūrē ígūrē sīgura. Irasirigu yu turari merā ãārīpererā masakare diayema iririre weregukumi.

¹⁹ Ígū guaseo, gainíbirikumi. Ígū makā dekogue bero gainígorenamakū neō pébirikuma.

²⁰ Turamerārē bopoñarī merā ïā, iritamugukumi. Irasirigu, Ígūsā miūmerēñu biu peaboadiñu irirosū ãārīmakū ïāgū, peabéogu irirosū Ígūsārē iribirikumi.

Bujawererārē gūñaturamakū irigukumi. Irasirigu, Ígūsā sīāgodiru yauboadiru irirosū ãārīmakū ïāgū, yaubéogu irirosū Ígūsārē iribirikumi. Ígū Opu ñajāburi dupuyuro Ígūsārē irasirigukumi. Ígū Opu ñajādero p̄urū, masakare diayema iririre irimakū irigukumi.

²¹ Irasirirā ãārīperero marā Ígū doreburire ushyari merā yúrākuma”, ãrīmi, ãrī gojadi ãārīmí Isaías.[◊]

*Jesúre: “Wātī turari opami”, ãrī werewhadea
(Mr 3.19-30; Lc 11.14-23; 12.10)*

²² P̄urū masaka wātī ñajāsūdire Jesúre taudorerā ãijama. Ígū wātī ñajāsūdi: werenibi, koye ïabi ãārīmí. Ígūsā ãijamakū ïā, Jesús Ígūrē taumi. Ígū irasirimakū, oārō ïā, wereními.

²³ Æārīpererā masaka, Ígū tarimakū ïāgūka, ãsū ãrī gāme sērēñama:

—Íí David parāmi ãārīturiagu masakare taubu meta ãārīkuri? ãrīma.

²⁴ Ígūsā irasū ãārīmakū pérā, fariseo bumarā gapu ãsū ãrīma:
—Íí wātēa opu Beelzebú turari merā wātēärē bēowiumi, ãrīma.

²⁵ Jesús Ígūsā gūñarirē masīsīā, Ígūsārē ãsū ãrīmi:

—Su nikū marā Ígūsā basi dukawari gāmekēärā, perekōākuma. Su makā marā, o su wii marā Ígūsā basi dukawari gāmekēärā, perekōākuma. ²⁶ Irasūta wātēa opu Ígūyarā wātēärē bēowiugu, Ígū basita Ígūyarārē dukawari perekōāmakū iribokumi. Irasirigu, ¿noārē dorenemobokuri?

²⁷ Musā yure: “Wātēa opu Beelzebú turari merā wātēärē bēowiumi”, ãrī werewháa. Musā buerire tuyarā gapu wātēärē bēowiurā, ¿noā turari merā bēowiukuri? Musā Ígūsārē: “Marípu

◊ 12:21 Is 42.1-4

turari merā wātēärē béoiuma”, ãrā. Irasiriro m̄usā ȳre werew̄ari diaye äär̄bea. ²⁸ Ȳ Ōägū deyomarīgū turari merā wātēärē béouiua. Irasiriro Mar̄ip̄u īgūyarärē doreri m̄usā p̄uroguere ejasiáa, ãr̄i mas̄sūa.

²⁹ 'Irire keori merā m̄usārē werenemoḡra. Neō suḡa masak̄, turaḡya wiire īgūrē siap̄oribirkereḡ, īgū oparire ēmaḡ ñajāmasibirkumi. īgūrē siadero p̄ur̄gue merē īgūyare ēmamasibirkumi, ãr̄imi[†].

³⁰ Irasū ãr̄i odo, ãsū ãr̄inemomi:

—Ȳre ḡāmemerā, ȳre īaturirā ãr̄ima. Masakare ȳre siiu neeötamumerā, īgūsārē waawasirimak̄ irirā ãr̄ima.

³¹ 'M̄usārē diayeta werea. Mar̄ip̄u ãr̄ipereri masaka ñerō iririre, ñerō ãr̄i wereníridere kātimasibirkumi. Ōägū deyomarīgūrē īgūsā ñerō ãr̄i werenimak̄ tamerärē neō kātibirkumi. ³² Ȳ ū ãr̄ipererā tīgūrē īgūsā ñerō ãr̄i werenimak̄, Mar̄ip̄u irire kātimasibirkumi. Ōägū deyomarīgū gap̄re īgūsā ñerō ãr̄i werenimak̄, irire neō kātibirkumi. Dapora, i ãm̄ peredero p̄ur̄guedere īgūsā irasū ãr̄ideare neō kātibirkumi, ãr̄imi Jesú.

*Yuk̄re iriḡu duka merā īamasibirkumi, ãr̄i weredea
(Lc 6.43-45)*

³³ Irasū ãr̄i odo, Jesú gaji keori merā buenemomi:

—Óadi yuk̄ ū õär̄irē dükak̄a. Ñedi yuk̄ ñer̄irē dükak̄a. Yuk̄re iriḡu duka merā īamasibirkumi[‡]. ³⁴ M̄usā ãña irirosū ñerā ãr̄ā. M̄usā ñerā ãär̄isibirkumi, õär̄irē werenimask̄. Mar̄i gūñarōsūta mar̄i wereníri wirikōaa. ³⁵ Ōägū õär̄i gūñar̄i opami. Irasiriḡ ū õär̄irē werenimaki. Ñegū ñer̄i gūñar̄i opami. Irasiriḡ ū ñer̄irē werenimaki. ³⁶ M̄usārē werea. Mar̄ip̄u ãr̄ipererā ñer̄irē wajamoär̄in̄ ejamak̄, ãr̄ipereri masaka noó ḡāmerō werenimōämadeare īgūsārē masimak̄ iriḡukumi. ³⁷ M̄usā õär̄o werenídea waja Mar̄ip̄u m̄usārē: “Waja opabema”, ãr̄iḡukumi. M̄usā ñerō werenídea waja m̄usārē: “Waja opama”, ãr̄iḡukumi, ãr̄imi Jesú fariseo bumarārē.

*Masaka ñerā Jesúre Mar̄ip̄u turari merā iri īmudoredea
(Mr 8.12; Lc 11.29-32)*

³⁸ P̄ur̄ surāyeri fariseo bumarā, Moisés gojadeare buerimasā īgūrē ãr̄ima:

—Bueḡ, Mar̄ip̄u turari merā guare iri īmuka! ãr̄ima. “Ígū irire irimasibirkumi, Mar̄ip̄u iriudi meta ãr̄imi”, ãr̄idharā irasū ãr̄iñurā.

³⁹ Jesú yuj̄umi:

[†] **12:29** Jesú: “Wātī nemorō turaḡ ãr̄ā”, ãr̄iḡ, irasū ãr̄imi. [‡] **12:33** Jesú: “Yuk̄re iriḡu duka merā īamasibirkumi”, ãr̄iḡ: “Mar̄i, gajerā wereníri pérā, īgūsā ãr̄irik̄ire masibirkumi”, ãr̄iḡ irimi.

—Mʉsā daporā marā masaka ñerā, Maríphre gāāmemerā ãārā. Mʉsā yure Maríph turari merā gajino iri īmudorea. Mʉsā irasiridorekerephʉ, Maríphya kerere weredupuyudi Jonás iridea direta weregʉra. ⁴⁰ Jonás ʉrenʉ, ure ñami waaí wágʉya paru poekague ãārīderosūta yude ãārīpererā tīgū ʉrenʉ, ure ñami yeba poekague ãārīgʉko. ⁴¹ Iripoegue Nínive marā Jonás Maríphya kerere weremakā pérā, īgūsā ñerō irideare bujawere, īgūsā gūñarīrē gorawayunerā ãārīmá. Dapora yʉ Jonás nemorō masīgū ðōgue mʉsā merā ãārā. Yʉ Maríphya kerere werekerephʉ, mʉsā ñerō iririkurire bujawerebea. Irasirirā, Maríph ãārīpererā ñerārē wajamoārīnʉ ejamakʉ, Nínive marā mʉsā daporā marārē: “Ñegorabʉ”, ãrīrākuma. ⁴² Maríph ãārīpererā ñerārē wajamoārīnʉ ejamakʉ, sugo iripoeguemo Sabá nikū marā opo mʉsā daporā marārē: “Ñegorabʉ”, ãrīgokumo. Yoaromogue ãārīkerego, ðōgue i nikūgue aarideo ãārīmó, mari ñeküsāmarā opʉ Salomón wári masírī merā wererire pégo aarigó. Dapora yʉ Salomón nemorō masīgū ðōgue mʉsā merā ãārā. Yʉ mʉsā merā ãārīkerephʉ, mʉsā gapʉ yʉ wererire péduabea, ãrīmi Jesús.

*Jesús, wātī dupaturi masakʉguere ñajārīmarē weredea
(Lc 11.24-26)*

⁴³ Irasū ãrī odo, keori merā werenemomi doja:

—Wātī masakʉguere ãārādi wiri, pʉrʉ deko marírōgue īgū siuñajāburore ãmagorenagū waakumi. ⁴⁴ Irore bokabi, ãsū ãrī gūñakumi: “Yʉ wiridi, yaa wii irirosū ãārīmí. Dupaturi yʉ wiridiguereta goeñajāgʉra doja”, ãrī gūñakumi. Irasirigʉ īgūguere dupaturi goeñajāgū, gajino marírī wii, ðārō ãmu, ooaweadea wiire irirosū bokajakumi. ⁴⁵ Irasirigʉ gajerā wātēa su mojōma pere gaji mojō peru pērēbejarā īgū nemorō ñerārē siiu, īgūsā ãārīpererā merā masakʉguere ãārīnīkōākumi. Irasirigʉ masakʉ ëgū dupuyuro ãārīrikadero nemorō ñerō ãārīkumi. Dapora marā Maríphre gāāmemerā, yure péduamerā irasūta ñerō waarrākuma, ãrīmi Jesús.

*Jesús pago ëgū pagupūrā merā ëgūrē ëgūgō ejadea
(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)*

⁴⁶ Jesús masakare wereripoe ëgū pago, ëgū pagupūrā merā ëgū ãārīrī wii disipʉro ejayupo ëgū merā wereníduago. ⁴⁷ Sugʉ igore ëā, Jesúre weremi:

—Mupo, mʉ pagupūrā disipʉro níama, mʉ merā wereníduarā, ãrīmi.

⁴⁸ ëgū irasū ãrīmakʉ pégu, Jesús ëgūrē ãrīmi:

—¿Noā ãārīrī yʉpo, yʉ pagupūrā? ãrīmi.

⁴⁹ Irasū ãrīgū, ghare ëgū buerārē soepu, ãsū ãrīmi:

—Íísā, yupo, yu pagapūrā irirosū ãärīma. ⁵⁰ Yupo ãmugasigue ãärīgū gäämérē irirāno, yu pagumu, yu pagumo, yupo irirosū ãärīma, ãrīmi Jesús.

13

*Jesús oterimasă keori meră buedea
(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)*

¹ Irineta Jesús wiigue ãärādi ditarugue waa, iri ditaru tāro eja doami. ² Masaka wárā ìgū puro nerémakū ìágū, doódirugue mārīñajāa, eja doami. Æärípererā masaka ìmparogue dujanugāma ìgū buerire pémurā. ³ Irasirigu wári keori meră ìgūsārē ãsū ãrī buemi:

—Sugu oterimasă ìgūya oteri yerire meéwasirigu waakumi. ⁴ Ìgū meéwasiriwāgāmakū, gaji yeri maague yurikoa. Iro yuriadea yerire mirā eja, baapeokōákuma. ⁵ Gaji yeri ùtāyerikurogue yurikoa. Iro sīmerērōgā nikū ãärīmakū, iro yuriadea yeri mata puriadikoa. ⁶ Iri nikū sīmerērōgā ãärīmakū, puriñajādi, pūru abe asimakā, nugūrī marīñiā, ñāñ, boakōákua. ⁷ Gaji yeri pora watopegue yurikoa. Pora gapu puritarimārīa, oteri gapure wējēkōákua. ⁸ Gaji yeri õärī nikūgue yurikoa. Iri yeri puri, õärō dükakukoa. Suñu cien yeri, gajiñu sesenta yeri, gajiñu treinta yeri dükakukoa. ⁹ Musā gāmipūrī oparā, yu wererire péduripíka! ãrīmi Jesús.

*Jesús buerā ìgūrē: “¿Nasirigu keori meră bueri?” ãrī sērēñadea
(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)*

¹⁰ Pūru gua ìgū buerā ìgū puro waa, ìgūrē sērēñabu:

—¿Nasirigu masakare keori meră bueri? ãrību.

¹¹ Jesús guare yuñumi:

—Marípu ìgūyarārē doregu ãärīrīrē, iripoegue masibrideare musārē masímakū yámi. Gajerā ìgūrē bùremumerā gapure irasiribemi. ¹² Ìgūyare masírnorē masíñemomakū irigukumi. Irasirirā wáro masíñi oparākuma. Gajerā ìgūrē bùremumerā ìgūyare masímerārē ìgūsā mérō masíadideare pémasibirimakū irigukumi. ¹³ Irasirigu yu ìgūsārē keori meră buea. Ìgūsā Marípu iririre ïákererā, ïámasibema. Ìgūyare pékererā, péduripíbema. Neō pémasibema. ¹⁴ Irasirirā Marípu yaare weredupuyudi Isaías gojaderosúta yáma. Æsū ãrī gojadi ãärīmí:

Æsū ãrīmi Marípu: “Yaare pékererā, musā neō pémasibea. Yu iririre ïákererā, musā neō ïámasibea.

¹⁵ Yaa werenírīrē péduabirisñā, musā neō pémasibea. Gāmipūrī pémerā, koye ïámerā irirosū ãärā. Musā irasū ãärīmerā, yaare ïámasí, õärō pémasibokoa. Yu pémasíñi sîrīrē oparā

yure b̄remubokoa. Irasiriḡa m̄sārē taubokoa”, ārīmi Marīph, ārī gojadi āārīmí Isaías.[☆]

16 Gua gap̄re ārīmi:

—Musā gap̄a pémasīa. Irasirirā ushyáa. Ȳ iririre īārā, ȳ wererire pérā, yure b̄remua. ¹⁷ Diayeta m̄sārē werea. Wárā iripoegue marā Marīphya kerere weredupuyunerā, gajerā Marīpure b̄remunerā m̄sā dadora īārīrē b̄ero īāduanerā āārādima. Irire īāduakererā, irire īābirinerā āārīmá. Musā dadora périre b̄ero péduakererā, pébirinerā āārīmá.

Jesús oterimasă keori meră īgă bueadeare: “Āsū ārīduaro yáa”, ārī weredea

(*Mr 4.13-20; Lc 8.11-15*)

¹⁸ 'Irasirirā ðārō péka! Ȳ oterimasă keori meră bueadeare m̄sārē wereḡura. Iri āsū ārīduaro yáa. Marīph ūmugasigue āārīḡū īḡuyarārē doreri kere, oteri yeri irirosū āārā. ¹⁹ Surāyeri masaka iri kerere pékererā, pémasib̄ema. Maa b̄uriri maa irirosū āārīma. Iri kerere péaderō p̄ur̄u, oteri yeri iri maague yuridea yerire mirā baapeoderosū, wātī aari, īḡusā péadideare ēmapeokōāmi. ²⁰⁻²¹ Gajerā masaka ūtāyerik̄uri yeba irirosū āārīma. Iri kerere pérā, mata ushyari meră: “Óāgoráa”, ārī gūñama. Irire pékererā, oteri yeri ūtāyerik̄urogue yuriadero p̄ur̄u, puri, nugūr̄i puriñajābiriderosū waama. Mérōgā p̄ur̄u īḡusā Marīphuyare péduari waja gajerā īḡusārē ūerō irimakā īārā, o ūerō tarisīā, mata īḡuyare pirikōāma. ²² Gajerā masaka porak̄uri yeba irirosū āārīma. Iri kerere pékererā, oteri yeri porak̄urogue yuriadero p̄ur̄u, pura gap̄a puritarim̄ur̄ia wējēderosū, i ūmumare b̄ero gūñarik̄uma. Doebiridere b̄ero gāāmenemoma. Irasirirā Marīphuyare kātima. Otediñu duka marīdiñu irirosū dujama. ²³ Gajerā masaka ðārī nikū irirosū āārīma. Marīphya kerere pérā, ðārō pémasīma. Irasirirā oteri yeri ðārī nikūgue yuriadero p̄ur̄u, puri ðārō dukak̄derosū ðārīrē yáma. Surāyeri cien yeri, gajerā sesenta yeri, gajerā treinta yeri dukak̄urosū irirā āārīma, ārīmi Jesús.

Jesús trigo otedea watopegue ūerītā oteri keori meră buedeia

²⁴ Jesús irasū ārī odo, gaji keori meră guare buemi:

—Marīph ūmugasigue āārīḡū īḡuyarārē doreri i irirosū āārā. Suḡa pooe op̄e īḡuya pooegue ðārī yerire otekumi. ²⁵ Su ūami meră āārīpererā kārīripoe īḡurē īāturiḡa pooegue eja, īḡu trigo oteadea watopegue ūerītāre otekumi. Ote odo, waakōākumi. ²⁶ Trigo yeri puriwiriadero p̄ur̄u, ūerītāde purikoa. P̄ur̄u trigo dukak̄ukoa. Iri dukak̄makā īārā, iri pooe op̄e moāboerimasā ūerītā āārīmakā īāmasikuma.

²⁷ Irasirirā iri pooe op̄e wererā waakuma:

—Gua opu, ¿nasiriro õärī yeri direta m̄aya pooere otesüdero ãääríkerepuru, ñerī tāde puriyuri? ãäríkuma. ²⁸ Ígūsā irasū ãärímakū pégu, ãsū ãäríkumi:

—Yure ïäaturigū iri ñerī tāre otekumi, ãäríkumi.

Ígū irasū ãärímakū pérā, ígūrē moäboerimasā sērēñakuma doja:

—¿Ñerī tāre gua taáseabéorā waamakū gäämekuri mu? ãäríkuma.

²⁹ —Taáseabirkõäka! Ñerī tāre taásearā trigodere duuabokoa.

³⁰ Iri, ñerī tā merāta puri masäkõäburo. Trigo ñaïmakū, gajerā duka seaboerimasärē ãsū ãrī iriugura: “Ñerī tāre taáseapúrori, dupa dotori siaka, irire soemurā! Puru trigore seaka, irire yu duripíri wiigue duripímurā!” ãärígura, ãäríkumi, ãrīmi Jesús.

*Jesús mostaza wäikuri yegā puri masädea keori merā buuedea
(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)*

³¹ Irasū ãrī odo, gaji keori merā buemi:

—Marípu ûmugasigue ãärígú ïgūyarärē doreri sugu masakū ïgūya pooegue suye oteriye mostaza wäikuri yegärē oterosū ãäärā. ³² Iri oteri yegā ãäärípereri oteri yeri nemorō mérī yegā ãääríko. Irasū ãääríkerero, otemakū, puru yuku wádi irirosū puri masäko. Irasirirā wárā irigu duparigue ïgūsäya surí suakuma, ãrīmi Jesús*.

*Jesús pā wemasärī morērī pogā keori merā buuedea
(Lc 13.20-21)*

³³ Puru gaji keori merā buemi:

—Marípu ûmugasigue ãärígú ïgūyarärē doreri i irirosū ãäärā. Sugo nomeō pā duparure iribo, mérögā pā wemasämakū iriri pogā merā trigo pogare morékumo. Irire wemasäseyaburo, ãrīgō, irasirkumo. Irasiriro Marípu ïgūyarärē doreri iri pā wemasärī morērī pogā irirosū ãäärā, ãrīmi†.

*Jesús masakare keori merā buenadea
(Mr 4.33-34)*

³⁴ Jesús masakare i ãäärípereri buerire weregu, keori merā dita buenami. Keori marírō ïgūsärē buenabirim. ³⁵ Irasirigu Marípuya kerere weredupuyudi gojaderosūta irimi. Æsū ãrī gojadi ãäärímí Jesús masakare wereburimarē:

* **13:32** Jesús i kere merā buegu: “Marípu ûmugasigue ãärígūrē b̄remurā mérögā ãäärínugäkerepuru, purugue gajerā ïgūsā merā ïgūrē b̄remunugämakū, wárā ãääríkuma; o sugu Marípure b̄remunugägū, mérögā b̄remurī opami. Purague, mostaza wäikuri yegärē otedero puru yuku wádi puri, masärösū Marípu iritamurī merā wáro ïgūrē b̄remurī opagukumi”, ãrī buegu irimi. † **13:33** Jesús i kere merā buegu: “Marípure b̄remurā ãääríperero i ûmuguere ïgūyarärē doregu ãäärírīrē masakare buerā waamakū, ãäärípereri buri marā watopegue wárā irire pé, ïgūrē b̄remunugääríkuma; o sugu Marípure b̄remunugägū Marípu ïgūyarärē doregu ãäärírīrē buenígū, Marípu iritamurī merā Marípu doreri direta iridagukumi”, ãrī buegu irimi.

Keori merā weregukoa. Iri merā weregu, Marīph i ūmūrē iridero pūrhue marā neō masibirideare daporan marārē weregura, ārī gojadi āārīmī.◊

Jesús ñerī tá, trigo otedea watopegue puri masādeare buen-emodea

36 Pūrh Jesús masakare seretu odo, wiigue ñajāmi. Ígū ñajāmakū ūtā, gúa Ígū buerā Ígū pūrogue ñajāa, Ígūrē sérēñabu:

—Trigo otedea watopegue ñerī tá puri masādea keorire werenemoka! ¿Naásū ārīduaro iriari? ārībh.

37 Gúa irasū ārīmakū pégu, Jesús yéjumi:

—Yá aārīpererā tīgū, iri pooe opu õārī yeri otedi irirosū aārā. 38 Poee gapu i ūmu irirosū aārā. Marīph Ígūyarārē dorerogue aārīmurā gapu õārī yeri irirosū aārīma. Wātīyarā ñerī tá irirosū aārīma.

39 'Wātī poee opure Íatūrigu irirosū aārīmi. I ūmu pererinu iri otedea dákare searinu irirosū aārā. Marīphre wereboerā, poee opure duka seaboerimasā irirosū aārīma.

40 'Iri ñerī táre Ígūsā taáseadeare peamegue soebéoderosūta i ūmu pererinu ejamakū waarakoa. 41 Irasū waariopoe yá aārīpererā tīgū, yáre wereboerārē iriugukoa. Irasirirā Ígūsā masakare ñerī irimakū irirārē, Marīph dorerire tarinugārādere neeōrākuma. 42 Neeō odo, perebiri peamegue Ígūsārē bēorākuma. Irogue bero pūrīsūrā Ígūsāya guikare kūrīduútú orerākuma. 43 Marīph gāāmerīrē irirā gapu ūmugasigue Ígūyarārē dorerogue aārīrā, abe ūmu mu irirosū gosewasirirākuma. Musā gāmpūrī oparā, yá wererire péduripíka!

Jesús wáro niyeru yáapídea keori merā buedea

44 'Gaji mūsārē werea. Marīph ūmugasigue aārīgū Ígūyarārē doreri i irirosū aārā. Sugu masaku wáro niyeru gajiguya nikū poekague yáapídeare bokakumi. Irire bokagu, bero ūsuyakumi. Irasirigu Ígū bokadeare bero gāāmesīā, dupaturi yáapíkōākumi doja. Irasirigu aārīpereri Ígūyare gajerārē duakumi. Ígū duadea waja merā iri nikūrē wajarikumi‡.

Jesús perla wāikuriye keori merā buedea

45 'Gaji mūsārē werea doja. Marīph ūmugasigue aārīgū Ígūyarārē doreri i irirosū aārā. Sugu wajarimasā wajapari yeri perla wāikuri yerire āma wajardukumi. 46 Iri yerire āmagū, wajapatariri yere bokakumi. Iri yere bero gāāmesīā, aārīpereri Ígūyare duakumi. Ígū duadea waja merā iri yere wajarikumi.

◊ 13:35 Sal 78.2 ‡ 13:44 Jesús i kere merā buegu: "Masaku aārīpereri Ígūyare gāāmerō nemorō Marīphare gāāmegū aārīkumi", ārī buegu irimi.

Jesús buidi keori merā buuedea

47 'Gaji m̄usārē werea doja. Maríphu ûmugasigue ãärígú ïgūyarárē doreri, waaí wējérímasā buidi meéyo, ãärípererā waaí ãärírákhu ñeárō irirosū ãärā. 48 Ígūsâya buidire waaí uturimakū ïärā, waaí wējérímasā ïmiparogue t̄uãmajā, waairé beyekuma. Õärā waairé Ígūsâya puuirigue seasâkuma. Ñerárē békóökuma. 49 I ûmu pererinu ãärímakū, masakare ãsûta waarokoa. Maríphre wereboerā õärárē, ñerárē beyerā aarirákuma. 50 Beye odo, ñerárē perebiri peamegue bérorákuma. Irogue buro pûrísûrâ Ígūsâya guikare kûrîduútú orerákuma, ãrîmi Jesús.

Jesús iripoeguema buerire, maama bueridere weredea

51 Phru ghare sérêñami:

—¿I ãärípererire pémasírī m̄usâ? ãrîmi.

—Úñ, pémasña, ãrî yujubu.

52 Gua irasú ãrîmakū, ãrîmi:

—Sugu Moisés gojadeare buerimasâ Maríphu ûmugasigue ãärígú ïgūyarárē doregu ãärírímaré masígú, wii opu irirosú ãärígukumi. Irasirigu wii opu, iripoegue ïgú opadeare, maama ïgú oparidere ãïwiugu irirosú, maama buerire, iripoeguema bueridere õärô masírî merâ weregukumi, ãrîmi Jesús ghare.

Jesús Nazaretgue goedujáadea

(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

53 Jesús iri keori merâ were odo, iro ãärâdi waa, 54 ïgú masâdea makâgue ejami. Irogue eja, judío masaka nerérí wiigue buemi. Masaka, ïgú buemakú pérâ, pégukakôâma. Åsú ãrî gâme wereníma:

—¿Noógue bueyuri, ïi iropâ masíbu? ¿Nasirisñâ, iri ïmurírê irimasíyuri? 55 ïi taboa moâdi magú ãärîmi. ïgú pago María wâikâmo. Santiago, José, Simón, Judas ïgú pagupûrâ ãärîma. 56 ïgú pagupûrâ nomede i makâ marâta ãärîma. ïgú marí irirosú ãäríkeregù, ¿nasirisñâ, i ãärípererire masírî? ãrîma.

57 Irasirirâ ïgûrê bâremudubâbirima. Jesús gapu ïgûsârê ãrîmi:

—Ãärípererogue sugu Maríphya kerere weredupuyugure gajerâ bâremuma. ïguya nikû marâ, ïguya wii marâ gapu ïgûrê bâremubema, ãrîmi.

58 Irasirigu Jesús, ïgûsâ ïgûrê bâremubirimakú ïágú, iri makârê wâri Maríphu turari merâ iri ïmubrimi.

14

Juan masakare wâiyerimasâ boadea

(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

¹ Iripoere Herodes Galilea nikū marā opu, Jesús iriri kerere pýupu. ² Irire pégu, īgūrē moāboerārē āsū ārīyupu:

—Ígū irire irasū irigu, Juan masakare wāiyerimasūta boadigue masādi ārīkumi. Irasirigu wári iri īmurīrē irikumi, ārīyupu.

³ Juan boaburi dupuyuro Herodes īgū pagumu Felipe marāpo Herodías wāikugore ēma, marāpokumakū īāgū, ⁴ āsū ārīdi ārīmí:

—Mu pagumu marāpore marāpokugu, Marīpu dorerire tarinugāgū yáa, ārīdi ārīmí. Irasirigu Herodes īgūrē ñeā, peresu iridi ārīmí. ⁵ Ígū Juārē wējēduadi ārīmí. Judío masaka gapu: “Í Juan Marīpya kerere weredupuyurimasā ārīmí”, árī gūñanerā ārīmá. Irasirigu Herodes: “Juārē yu wējēmakū yu merā guabokuma”, árīgū, īgūsārē güidi ārīmí. ⁶ Puru Herodes īgū deyoadea bosenu irigu iridi ārīmí. Ígū irasiririnharē Herodías magō īgū siiuanerā īürō bay a īmudeo ārīmó. Igo bay a īmumakū īāgū, Herodes buro usuyadi ārīmí. Irasirigu igore: ⁷ “Ārīgatoro marīrō, mu yure sērērīnorē sīgura”, árīdi ārīmí. ⁸ Ígū irasū ārīmakū pégo, igo pagore: “¿Neénorē sērēgokuri yu?” árīdeo ārīmó. Irasirigo igo pago sērēdoreaderosūta īgūrē sērēdeo ārīmó:

—Juan masakare wāiyerimasuya dipurure dititá, soropa wáripa merā īgūya dipurure yure sīka! árīdeo ārīmó.

⁹ Igo irasū ārīmakū pégu, Herodes buro bujaweredi ārīmí. Ígū siiuanerā péuro: “Ārīgatoro marīrō, mu yure sērērīnorē sīgura”, árādi ārīsīā, guyasīrīgū, igore: “Mure sībirikoa”, árīmasībiridi ārīmí. Irasirigu, igo īgūrē sērērōsūta iridi ārīmí. ¹⁰ Irasirigu, īgūyagū surara Juan peresugue ārīgū puro waa, īgūya dipurure dititádi ārīmí. ¹¹ Puru soropa merā īgūya dipurure ãiri, Herodías magōrē wiadi ārīmí. Ígū wiamakū ñeā, igo pagore ãia sīdeo ārīmó.

¹² Juan boadero puru, īgū buerire t̄yanerā īgūya dupure ãiwāgā, yáarā waanerā ārīmá. Yáa odo, Juan boadeare Jesúre wererā ejama.

*Jesús cinco mil ãmarē baari ejodea
(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)*

¹³ Juārē wējēadea kerere pégu, Jesús doódirugue marīñajāa, masaka marīrōgue ḡua īgū buerā merā waakōāmi. Ígū irogue waarié pérā, masaka īgūsāya makārīrē wiri, īgū dupuyuro maague waa, ejasianerā ārīmá. ¹⁴ Ḡua ditaru gaji koepugue taribujaja, Jesús doódirugue sāñadi majānugā, wárā masakare bokajami. Irasirigu īgūsārē bopoñarī merā ïā, pūrīrikurā īgūsā

ãirianerärē taumi. 15 Nañmejäwägäripoe gúa Jesúś buerä ïgü
puro waa, ãsü ãrïbh ïgüré:

—Naīmejārōgue yáa. Ōõ masaka marīrōgue ãärã. Irasirigü masakare waadoreka! Makärígue īgūsã baaburire wajarirã waaburo, ãrädibü.

¹⁶ Gua irasū ārīmakñ pégù, Jesúš ārīmi:

—Waabitikōāburo. M̄usā īgūsārē baari sīka! ārīmi.

¹⁷ Gua īgūrē ārību:

—Su mojõma pã duparu, waaídere pẽrãta opáa, ãrïbu.

18 –Iríre yure ãírika! ãrõmi Jesús.

¹⁹ Puru masakare ta weka doadoremi. Irasirigu su mojõma pã duparure, pẽrã waairé ãi, ãmugasigue iãmu, Maripure: "Merẽ ushyari siã", ãrõmi. ãrõ odo, iri pã duparure pea, guare ïgu buerãrẽ simí masakare gueredoregu. Irasirirã gua ïgsãrẽ irire guerebu. ²⁰ Irasirirã ããrõpererã baayapiakõama. Puru ïgsã baaduáadeare pe mojõma pere su gubu peru pẽrẽbejari puuirigora seasã, utudobobu. ²¹ Iro baanerã: nome, majirã keoña marirõ ãma direta keomaku cinco mil gora ããrõmá.

Jesús deko weka waadea

(*Mr 6.45-52; Jn 6.16-21*)

²² Purʉ Jesús għa īgħi buerārē doódirugue mħarriñajādore, ditarugue īgħi dupuyuro taribujadoremi. Īgħi gapu irogue du-jami dapa masakare seretubu. ²³ Seretu odo, buúru wek-agħie sugħi ta waayupu Marīħure sérēgħi waagħi. Nami ejaripoe sugħi ā ārīyupu irogħu. ²⁴ Għa gapu ditaru dekogħe ā ārīb. Mirū bero waabu. Irasiriro makurri doódirure pátupau kōċċu. Irasirirā taribujajabirib u dapa.

²⁵Purū āgābo wereripoe Jesús ditarugue buaja, għa purogue deko weka aarimí. ²⁶ ļigħi deko weka aarimakħ, għa ļigħi īħamaisibrisi, īġekkakō ābu. Güiri merā: "Masakħu boadi wātī āħarimi", ārī gaini.

²⁷ Gua güimakũ ïāgũ, Jesús guare ãsũ ãr̄imi:

—Gūñaturaka! Yūta āārā. Güimerāta! ārīmi.

²⁸ Igū irasū ārīmakū pégū, Pedro ārīmi īgūrē:

—Mu, yu Opu aārīgū, yure deko weka waa, mu purogue aaridoreka! ārīmi.

²⁹ –Jáu, aarika! ãr̄imi Jesús.

Irasū ãr̄imakũ pégu, Pedro doódirugue sãñadi dujinga, deko weka Jesús phrogue waami.

30 Ígū irasū waakeregū, mirū buro wējēpumakū íāgū, güigorami. Irasirigū miridijagū:

—Yū Opū, yure tauka! ārī gainími.

³¹ Ígū írasū ãrīmakēta, Jesús ígūya mojōrē ñeā: “Yure mérōgā báremurí opáa. ¿Nasirigu yure báremuturaberí?” ãrīmi.

³² Puru Jesús Pedro merā doódirugue aari, muriñajāmakū, mirū waadea toeakōābh. ³³ Irasū waamakū īārā, gúa doódirugue āārīrā ñadukupuri merā Jesús puro eja doa, īgūrē:
—Mu diayeta Marípū magū āārā, ārī bremubu.

*Jesús Genesaret marārē pürírikurārē taudea
(Mr 6.53-56)*

³⁴ Puru taribujaja, Genesaret* wāikuri nikügue ejabu. ³⁵ Iro marā Jesúre īāmasisīā, āārīpererā iro āārīrārē īgū ejari kerere wereñurā. Irasirirā āārīpererā pürírikurārē taudorerā īgū purogue āijama. īgūrē āsū ārī sérēma:

³⁶ —Muya suríro yuwa direta īgūsārē moañadoreka! ārīma. Irasirirā āārīpererā pürírikurārē īgūya surírore moañanerā īgūsā sīrīrī opadeare tarisūma.

15

*Masakare ñerā waamakū iririre buedea
(Mr 7.1-23)*

¹ Puru surāyeri fariseo bumarā, Moisés gojadeare buerimasāde Jerusalēgue āārānerā Jesús puro eja, īgūrē sérēñama:

² —¿Nasirirā mu buerā, marī ñeküsāmarā iriunaderosū iberi? Marī ñeküsāmarā baaburi dupuyuro mojokoederosū ibrībema, ārīma.

³ Jesús īgūsārē yujumi:

—Yude mūsārē sérēñagura. ¿Nasirirā Marípū doreri gapure irirono irirā, mūsā ñeküsāmarā iriunadeare yári? ⁴ Marípū āsū ārīdi āārīmí: “Mupure, mupore bremuka! Sugū īgū pagusāmarārē ñerō werenigū wējēdoresugukumi”, ārīdi āārīmí. ⁵ īgū irasū ārīkerepuru, mūsā gapu masakare īgūsā pagusāmarāya āārīburire buerā, āsū ārā: “Sugū īgū pagure, o īgū pagore: ‘Yu mūsārē sīboadeare Marípūre sīpeokōābh. Irasirigu mūsārē iritamumasibirkiko’, ārīmakū õāgoráa”, ārī buera. ⁶ Irasū buerā, masakare īgūsā pagusāmarārē iritamubirimakū, Marípū dorerire ubu īābēomakū yáa, mūsā ñeküsāmarā iriunadeare iritayadorerā. ⁷ Masaka īūrō dita õārō yáa mūsā. īgūsā īāberogue ñerō iririkurā āārā. Iripoegue Marípūya kerere weredupuyudi Isaías diayeta gojadi āārīmí mūsā irrigatorire gojagu. Āsū ārī gojadi āārīmí:

⁸ Īsā masaka īgūsāya disi merā yure õārō wereníkererā, īgūsāya yujupurārīgue yure neō bremubema.

⁹ Irasiriro īgūsā yure bremurā nerērī wajamáa. īgūsā bueri, yu doreri meta āārā. Masaka doreri āārā, ārī gojadi āārīmí, ārī yujumi Jesús fariseo bumarārē.◊

* **14:34** Genesaret wāikuri nikū, Galilea wāikuri ditaru turo āārīyuro. ◊ **15:9** Is 29.13

10 Irasū ãrī odo, masakare īgū p̄uro siiu, ãsū ãrīmi:

—Yū wererire õärō pékūñú péka! 11 Sugū masakaya disigue baari ñajāri, īgūrē ñegū waamakā iribea. īgūya disigue wiriri gapu, īgūrē ñegū waamakā yáa, ãrīmi.

12 īgū irasū ãrādero p̄uru, gua īgū buerā īgū p̄uro waa, īgūrē ãrību:

—¿Mū masíri? Mū irasū ãrādeare pérā, fariseo bumarā guakōāma, ãrību.

13 Gua irasū ãrīmakū, Jesús ãsū ãrī yujumi:

—Yupu ümugasigue ãärīgú ãärīpereri īgū otebirideare nugūrī merāta duua béogu irirosū īgūsārē béogukumi. 14 Irasirirā īgūsārē irasū ïakōāka! īgūsā Marīphuyare masibirikererā, gajerā īgūyare masímerarē buema. Irasirirā koye ïamerā gajerā koye ïamerarē tūādupuyurā irirosū ãärīma. Sugū koye ïabi gajigu koye ïabire tūādupuyuwāgāgū, īgūsā pērāgueta gobegue meéñajākōārākuma, ãrīmi Jesús.

15 īgū irasū ãrīmakū pégu, Pedro gapu Jesúre ãrīmi:

—Guare wereka! Masaka ëgūya disi wiriri keori, ¿naásū ãrīdharo yári? ãrīmi.

16 Jesús yujumi:

—¿Mūsāde pémasíberi dapa? 17 ãärīpereri marī baari, marīya disigue ñajāa, parugue waa, p̄uru tariwerekōāa.

18 Masaka wereníri, īgūsāya disi wiriri ãärā. īgūsā gūñarīgue ñerīrē oparā ñerō wereníma. Iri īgūsārē ñerā waamakā yáa. 19 īgūsā gūñarīgue ñerī oparā ãsū ãärīma. Ñerī gūñarā, masakare wējēbōrā, gajigu marāpo, gajego marāpu merā ñerō irirā, ûma nome merā, nome ûma merā ñerō gāmebirarā, yajara, ãrīgatorā, masakare ñerō kere wererā ãärīma. 20 Iri ñerī īgūsā gūñarīgue opari, īgūsārē ñerā waamakā yáa. Masaka īgūsā ñeküsāmarā iriunaderosū baaburi dupuyuro mojōkoebirimakū, īgūsārē ñerā waamakā iribea, ãrīmi Jesús.

*Judío masako ãärībeo Jesúre buremudea
(Mr 7.24-30)*

21 P̄uru Jesús Tiro, Sidón wāikuri makārī ãärīrōgue waami. 22 Irogue ejamakū, sugo nomeō Canaán nikūmo irogue ãärīgō Jesús p̄uro gainíjamo:

—Yū Opū, David parāmi ãärīturiagu yure bopoñaka! Yū magō wātī ñajāsūdeo buro ñerō tarigo yámo, ãrīmo.

23 Igo irasū ãrīmakū pékeregu, Jesús igore yujubirim. Irasirirā gua īgū buerā īgūrē ãrību:

—Waadoreka igore! Marīrē ñerō gainí tuyawāgārimo, ãrību.

24 Gua irasū ãrīmakū pégu, Jesús igore ãrīmi:

—Yupu yure, Israel bumarā oveja dedirinerā irirosū ãärīrā direta iritamudoregū iriumi, ãrīmi.

²⁵ Igo Israel bumo ãärībirikerego, Jesús guburi puro ñadukupuri merā ejamejā, ãsū ãrīmo:

—Yu Opu, yure iritamuka! ãrīmo.

²⁶ Jesús igore yujumi:

—Wii opu īgū pūrā baarire ēma, diayéare ejomakū õâbea, ãrīmi.

²⁷ Īgū irasū ãrīkerepurū, igo gapu īgūrē ãrīmo doja:

—Yu Opu, irasū ãrīkerepurū, diayéa gapu wii marā baawasiridijurire baaboema, ãrīmo.

²⁸ Igo irasū ãrīmakū, Jesús igore yujumi:

—Mu yure bñremurī opataria. Mu sérerōsūta waarakoa, ãrīmi.

Īgū irasū ãrīripoeta, igo magōguere wātī ñajādi wiriakōäyupu. Irasirigo tariyupo.

Jesús wárā pürírikurärē taudea

²⁹ Jesús irogue ãärādi waa, Galilea wāikuri ditaru turo tariwāgāmi. Purū buúrugue mārīa, eja doami. ³⁰ Īgū iro doamakū, wárā masaka ejama. Waamasīmerärē, koye īamerärē, werenimasīmerärē, poyerimasärē, wárā gajerā pürírikurärē īgū puro ãijapíma. Irasirigu Jesús īgūsärē taumi. ³¹ Irasirimakū ïärā, masaka ïágukaköäma. Werenimasibirinerā werenimakū ïärā, poyerimasä ãärīñerā tarimakū ïärā, waamasibirinerā waamasimakū ïärā, koye ïabirinerā ïāmakū ïärā, ïágukaköäma. Irasirirā Marīpure: “Marī Israel bumarā Opu, turatarigū ãärīmi”, ãrī, usuyari sīma.

Jesús cuatro mil ûmarē baari ejodea

(Mr 8.1-10)

³² Purū Jesús guare īgū buerärē siiu, ãrīmi:

—Ísā masakare bopoñarī merā ïāa. Yu merā urengora ãärīsiama. īgūsärē baari pereköää. īgūsärē ua merā īgūsäya wiirigue goedujáamakū gäâmebirikoa. īgūsā baameräta waarrā, maa dekota turari perea kōmoaköäbokuma, ãrīmi.

³³ īgū irasū ãrīmakū, għa īgū buerār īgūrē ãrību:

—¿Nasirisīā, marī õō masaka marīrōgue ïsā wárā masaka baaburire bokabokuri? ãrību.

³⁴ Jesús guare sérēñami:

—¿Diíku pā duparure opari musā? ãrīmi.

—Su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejari duparu, irasū ãrīmakū waaí mérāgā opāa, ãrī yujubu.

³⁵ Irasirigu Jesús masakare yebague doadore, ³⁶ su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejari pā duparure, waaigādere ãi, Marīpure usuyari sīmi. Odo, pā duparure, waaigādere pea,

guare sīmi. Irasirirā għa irire masakare guerebu. ³⁷ Irasirirā āārīpererā irire baayapiakōma. Pħru īgħisā baaduħāadeare su mojōma pere għiġi mojō Peru pērēbejari puuiringora seasā, utħudobobu. ³⁸ Iro baanerā: nome, majīrā keoñha marīrō īma direta keomakū, cuatro mil għora āārīmá. ³⁹ Pħru Jesùs masakare seretu odomakū, doódirugue mħriñajā, Magdala wāikrogue īgħi merā waakdōba.

16

*Fariseo bumarā, saduceo bumarā Jesúre Marīpu turari merā iri īmudoredea
(Mr 8.11-13; Lc 12.54-56)*

¹ Jesùs Magdala wāikrogue ejadero pħar, fariseo bumarā, saduceo bumarā īgħi rē iħarrā: “Marīpu turari merā iri īmurīrē irika!” ārīma. “Igħi irire irimasib, diayeta Marīpu iriudi meta āārīmi”, ārīduarā, irasū ārīma. ² Jesùs gapu īgħisārē yejħumi:

—Muusā ñamika abe ādarō diaiñajāmakū īħarrā: “Oħarr ñami āārīroko”, ārā. ³ Boyoripoe ñípmakū īħarrā: “Dekonu āārīroko”, ārā. Umarōmar īħarrā: “Asu waarokoa”, ārī masiñha. Irire ādarō masikererā, inu Marīpu turari merā yu iri īmuri gapu re īħarrā, neċċo ādarō pēmasibha. ⁴ Dapora marā masaka ñerā, Marīpu re għażżeem āārīma. Yure Marīpu turari merā gajino iri īmudorema. Īgħisā irasiridorekerepħu, Marīpu ya kerere weredupuyudi Jonás iridea direta weregħura, ārīmi.

Irasū ārī odo, īgħisārē bėwagħi, gajerogue waakdōami.

*Jesùs fariseo bumarā, saduceo bumarā ñerī buerire weredea
(Mr 8.14-21)*

⁵ Pħru għa ditarugue taribujarā, pārē kātikōānerā āārībū.

⁶ Irasirigu Jesùs guare ārīmi:

—Fariseo bumarā, saduceo bumarā īgħisā pā wemasārī morerīr ādarō pēmasibha! ārīmi.

⁷ Igħi irasū ārīrīr ġha gapu pēmasibheru. Irasirirā għa basi għame āsu ārī werenib:

—Marī pārē āribiradeare īħagħi, irasū ārīkumi, ārību.

⁸ Għa irasū ārīrīr masiñi, għare sérēnami:

—¿Nasirirā: “Pārē āribirabu”, ārī għame werenir ġuusā? Yure mérögħi bħremur ħopja mħus. ⁹ ¿Muusā pēmasibbi dapa? ¿Yiċċi cincu mil īħmar ġu su mojōma pā duparure du kawa ejodeare għuñnaber ġuusā? Igħisā baayapiader pħar, ɿdi kku puuiringora īgħisā baaduħāadeare ġuusā seasā, utħudobori? ¹⁰ ¿Pħru yu su mojōma pere għiġi mojō Peru pērēbejari pā duparure du kawa, cuatro mil īħmar ġu ejodeadere għuñnaber ġuusā? Igħisā baayapiader pħar, ɿdi kku puuiringora īgħisā baaduħāadeare ġuusā seasā

uñtudobori? ¹¹ ¿Nasirirā māsā yu wererire pémasíberi? Yu: “Fariseo bumarā, saduceo bumarā pā wemasārī morērīrē ñārō pémasíka!” ñārīgū, pārē ñārīgū meta iriabu, ñārīmi.

¹² Ígū irasū ñārīmakū pérā, gua pémasíbu. Pā wemasārī morērīrē ñārīgū meta irimi. Fariseo bumarā, saduceo bumarā ñārīgatorí merā bueri gapure: “Óñārō pémasíka!” ñārīgū irimi.

*Pedro Jesúre: “Mu Cristo ñārā”, ñārī weredea
(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)*

¹³ Páru Jesús Cesarea Filipo wāikuri makā pārogue waami. Irogue eja, guare ñigū buerārē sērēñami:

—Masaka yure ñārīpererā tīgūrē, ñaásū ñārī gūñarī? ñārīmi.

¹⁴ Guá ñigūrē yujubu:

—Surāyeri mārē: “Juan masakare wāiyerimasū ñārīmi”, ñārīma. Gajerā: “Elías ñārīmi”, gajerā: “Jeremías ñārīmi, o gajigū Marípuya kerere weredupuyurimasū ñārīmi”, ñārīma, ñārību.

¹⁵ Irasū ñārīmakū, Jesús guare sērēñami:

—Mūsāko yaure, ñaásū ñārī gūñarī? ñārīmi.

¹⁶ Ígū irasū ñārīmakū pégu, Simón Pedro ñigūrē ñārīmi:

—Mu, Marípu iriudi, Cristo ñārā. Marípu okanígū magū ñārā mu, ñārīmi.

¹⁷ Irasū ñārīmakū, Jesús ñigūrē yujumi:

—Simón, Jonás magū, mu yure yujuri, masaka mārē weredea meta ñārā. Yepu ñmugasigue ñārīgū irire mārē masimakū yámi. Irasirigu mu usuyari opáa. ¹⁸ Mārē werea. Mu “Pedro”* wāikua. I ñtāye weka turari wiire iriboderosū yu mu merā yaarārē yure bāremuturarā ñārīmakū irigukoa. Irasirigu wātī ñigū turari merā yure bāremurārē neó tarinugābirikumi. ¹⁹ Yu mārē Marípu ñigūyarārē doreroguema sawire sīgukoa, mu iroguemarē iridoreburire. Irasirigu mu Marípu ñmugasigue ñārīgū dorerosūta: “I ñmugueré ñsū waabirikōáburo”, ñārīmakū, irire waabirimakū irigukumi. Mu ñigū dorerosūta: “I ñmugueré ñsū waaburo”, ñārīmakū, irire waamakū irigukumi, ñārīmi Jesús.

²⁰ Jesús irasū ñārādero pāru, guare ñārīmi:

—Gajerā masakare yure: “Marípu iriudi, Cristo ñārīmi ññ”, ñārī werebirikōáka! ñārīmi.

*Jesús ñigū boaburire weredea
(Mr 8.31-9.1; Lc 9.22-27)*

²¹ Ígū irasū ñārīñu merāta Jesús guare ñigū buerārē ñigū boaburire werenugāmi:

—Yure Jerusalégue waaro ñārā. Irogue marā: judío masaka mārā, paáa oparā, Moisés gojadeare buerimasā yure bāro ñerō

* **16:18** “Pedro”, ñārīrō: “ñtāye”, ñārīduaro yáa.

tarimakū irirākuma. Yure wējērākuma. Ígūsā irasirikerepuru, urenu waaro merā Marīpu yure masūgukumi, ārīmi.

²² Ígū irasū ārīmakū pégu, Pedro Jesúre yoaweyarogue āia, Igūrē āsū ārīmi:

—Yu Opu, irire ārībirikōāka! Marīpu, mu ārīrōsū mure waamakū kāmutaburo. Mu ārīrōsū mure waabirikōāburo, ārīmi.

²³ Ígū irasū ārīmakū pégu, Jesús gāmenugā, Igūrē āsū ārīmi:

—Satanás, yu purore wirika! Mu, Marīpu yure dorerire iringirimakū iriduagu yáa. Marīpu gāāmerīrē gūñabea. Masaka gūñarōsū gūñáa mu, ārīmi.

²⁴ Ígū irasū ārī odo, gware ārīmi:

—Sugu yure tayaduagu Ígū iriduare piriburo. Irasirigu yure tayaduari waja curusague pábiatú wējēsūbu irirosū āārīkeregū, neō piriro marīrō yure tayaníkōāburo. ²⁵ Suga i ūmugue Íguya okari direta maigū peamegue beosūgukumi. Gajigū gapu yure tayari waja gajerā Igūrē wējēkerepuru, Marīpu purogue Ígū merā ushyari bokagukumi. ²⁶ Sugu masaku i ūmu marē āārīpereri opakeregū, Ígū boari puru waaburi gapure gūñabiri waja peamegue waagú, õārīrē neō wajatabirikumi. Irasirigu i ūmugue opari direta gūñagū, Ígū boadero puru, peamegue beosūgukumi. Iroguere Ígū wiriduagu i ūmugue opari merā neō wajarimasibirkumi. ²⁷ Yu āārīpererā tīgū, Ypu gosewasiriri merā, Igūrē wereboerā merā i ūmugue dypaturi aarigú, āārīpererā masakare Ígūsā irideaku keoro wajrigukoa. ²⁸ Diayeta werea yu. Surāyeri māsā õōguere āārīrā māsā boaburo dupuyuro yu āārīpererā tīgū, Opu ñajāmakū īārāko, ārīmi Jesús.

17

Jesús Ígū deyori gorawayudea

(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

¹ Su mojōma pere gaji mojō suru pērēbejarinurī puru, Jesús Pedre, Santiagore, Ígū pagamū Juārē ūmarī buúrugue siiu mārīāmi. ² Iri buúru wekague Ígūsā mārījaderu puru, Ígūsā ūrō Ígū deyori gorawayuakōāyupu. Ígū diapu abe ūmumū irirosū gosewasiriyuro. Iguya suríro goseriñe, õārō borero waayuro. ³ Irasū waaripoeta iripoegue marā Moisés, Elías Jesús merā weretamunímakū īāñurā. ⁴ Ígūsārē īāgū, Pedro Jesúre ārīyupu:

—Gua Opu, marī õō āārīmakū õātariduáa. Mu gāāmemakū, õōguere ure wiigā irigura. Muya wii, Moiséya wii, Elíaya wii irigura, ārīyupu.

⁵ Ígū irasū ārī wereníripoe, õārō gosewasiriri mikāyebo Ígūsārē túbiakōāyuro. Iri yebo poekague Marīpu āsū ārī werenímakū péñurā:

—Íí yu magū, yu maīgū ãārīmi. Ígū merā buero usuyáa. Óārō péka Ígūrē! ãārīyupu.

6 Irasū ãārimakū pérā, Jesús buerā buero güiri merā, ejamejā, ïgūsāya diapurire yebague moomejákōāñurā. 7 Ígūsā irasirimakū ïágū, Jesús Ígūsā puro waa, Ígūsārē moāñā:

—Wágānugāka! Güibirikōāka! ãārīyupu.

8 Ígū irasū ãārimakū iñurā, gajerārē iñabiriñurā. Jesús direta ñāñurā.

9 Puru buúrugue ãārānerā dijariñurā. Irogue dijarigu Jesús ïgūsārē turaro merā ãārīyupu:

—Dapora musā ñādeare gajerārē werebirikōāka! Yu ãārīpererā tígū boa, masádero purague irire wereka! ãārīyupu.

10 Ígū irasū ãārimakū, Ígū buerā Ígūrē sérēñañurā:

—¿Nasirirā Moisés gojadeare buerimasā: “Cristo, Marípu iriubu aariburo dupuyuro Elías aaripurorigukumi”, ãārīñi? ãārī sérēñañurā.

11 Jesús Ígūsārē yujayupu:

—Musā ãārīrōsūta Elías aaripurorigukumi ãārīpererire ñamuyubu. 12 Yu gapu ãsū ãārī weregura musārē. Elías ejasiами. Ígū ejakerepuru, masaka Ígūrē ñamasibrima. Irasirirā Ígūsā gāámerō iriduarire Ígūrē ñerō irima. Ígūrē iriderosūta yu ãārīpererā tígūrē ñerō irirákuma, ãārīyupu.

13 Ígū irasū ãārimakū pérāgue, pémasiñurā. “Ígū: ‘Elías ejasiами’, ãārīgū, Juan masakare wāiyedire ãārīgū yámi”, ãārī masiñurā pama.

Jesús ñamasíñiríñi opague taudea (Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

14 Puru Ígūsā buúrugue ãārānerā wárā masaka puro dijamáma. Ígūsā dijajamakū ïágū, sugu masaku aari, Jesús puro ñadukupuri merā ejamejā, Ígūrē ãārīmi:

15 —Yu Opu, yu magūrē bopoñaka! Ígū ñamasíñiríñi opagu ãārīmi. Buero ñerō tarinami. Irasirigu peamegue meémejáma, diaguedere meébianokōämi. 16 Irasirigu Ígūrē mu buerā purogue ãijadabu. Ígūsā Ígūrē taumasibrima, ãārīmi.

17 Ígū irasū ãārimakū pégu, Jesús yujumi:

—Musā dapora marā, yure buremurí opamerā, diayemarē neõ pémasímerā ãārā. ¿Noópā yoaripoe musā merā ãārīgukuri? ¿Noópā yoaripoe musā yure buremubirire gūñaturagukuri? Majígūrē õõ gapu ãírika! ãārīmi.

18 Ígūrē ãijamakū, Jesús wātī majíguguere ãārīgárē: “Wirika Ígūrē!” ãārīmi. Jesús Ígūrē béowiumakéta, majígū tariakōämi.

19 Puru gúa Jesús buerā gajerā péberogue Ígūrē sérēñabu:

—¿Nasirirā gúa gapu wātīrē béowiumasibrayuri? ãārību.

20 Jesús yujumi:

—Mʉsā Maríphare mérōgā bʉremurī opasīā, īgūrē béowiumasibirabʉ. Diayeta mʉsārē werea. Mʉsā bʉremurī opari mostaza wāikuri yegāpā irirosū ãārīkerepurʉ, i buúrure: “Sōōgue waaburo”, ãrī masibokoa. Mʉsā irasū ãrīmakū, i buúru mʉsā dorerosūta waabokoa. Maríphare bʉremurī oparā ãārīpererire irimasīa. 21 Íno wātīrē béowiuduarā, bereri merā Maríphare buro sērērō gāāmea, ãrīmi.

*Jesús īgū boaburire werenemodea
(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)*

22 Purʉ Galilea nikūgue gʉa waagorenabʉ. Irogue Jesús guare ãrīmi:

—Masaka yʉre ãārīpererā tīgūrē ñeā, gajerāguere wiārākuma. 23 Ígūsā yʉre wējērākuma. Yʉre wējēadero purʉ, urenuwaaró merā Maríphare yʉre masūgukumi, ãrīmi. “Yʉre wējērākuma”, ãrīmakū pérā, gʉa buro bujawerebu.

Maríphaya wiima ãārīburire niyeru wajasearire sērēñadea

24 Purʉ gʉa Jesús merā Capernaugue waabʉ. Irogue ejadero purʉ, Maríphaya wiima ãārīburire niyeru wajaseabosarimasā Pedro phro eja, ëgūrē sērēñama:

—¿Mʉsārē buegʉ Maríphaya wiima ãārīburire niyeru wajariri? ãrīma.

25 Pedro ëgūsārē yujumi:

—Wajarimi, ãrīmi.

Purʉ Pedro wiigue ñajāa, Jesúre sērēñaburipoeta Jesús gapʉ ëgūrē sērēñaphororimi:

—Simón, ¿naásū gūñarī mʉ? I ñamʉ marā oparā masakare niyeru wajaseaduarā, ¿noā gapʉre wajaseakuri? ¿Ígūsāyārārē, o gajero marā ëgūsāya nikūgue ejanerā gapʉre wajaseakuri? ãrīmi.

26 —Gajero marā gapʉre wajaseakuma, ãrī yujumi Pedro.

Ígū irasū ãrīmakū, Jesús ãrīmi:

—Irasirigʉ sugʉ opʉ ëgūyarārē wajaseabirkumi.

27 Maríphayarā marī ãārīkererā, Maríphaya wiima ãārīburire niyeru wajaseabosarārē marī merā guamakū iribirikoa. Irasirirā wajarirāko. Wejerida ãi, ditarugue waaí wējēgū waaka! Baapurorigʉre túwea ãika! Ígūya disigue niyeru tire bokagukoa. Purʉ iriti merā marī pērāyare Maríphaya wiima ãārīburire wajarigʉ waaka! ãrīmi.

18

*Jesús sugʉ gajerā nemorō ãārīgūyamarē weredea
(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)*

¹ Iripoere gʉa Jesús buerā ëgū phro eja, sērēñabʉ:

—Umugasigue Maríph Ígūyarárē doreroguere, ¿noā gúa watopere áárípererā nemorō áárígukuri? árību.

² Gúa irasū árīmakū, Jesús majígürē siiu, Ígürē gúa watopegue áinú, árīmi:

³ —Diayeta mäsärē werea. “Majígū irirosū áárā, gajerā nemorō ááríbea”, árī gũñaka! Mäsā: “Gajerā nemorō áárā”, árī gũñarírē gorawayumerā, umugasigue Maríph Ígūyarárē doreroguere neō waabirikoa. ⁴ Sugú Ígū basi: “Yú ubu áárígú, majígū irirosū áárā”, árī gũñagú, Maríph umugasigue áárígú íürō gajerā nemorō áárími. ⁵ Sugú yaagure, ii majígū irirosū áárígúrē ñoárō bokatíññeágú yadere bokatíññeámi.

*Gajerárē ñerō irimakă iribirikóäka! árī weredea
(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)*

⁶ 'Sugú yure bùremurárē ii majígū irirosū áárírárē ñerō irimakă iriguno, bùro wajamoásügukumi. Irasiriro Ígū gajerárē ñerō irimakă iriburi dupuyuro masaka Ígürē wáriye útāye merā wáñugügue siasiú, wádiyague meéyomakú ñoáboko. ⁷ I umuguere masakare ñerō irimakă iriri áárā. Irasirirā ñerō tarima. I Ígásärē ñerō irimakă iriri ááríníkóárokao. Gajerárē ñerō irimakă iriguno gapú ñetariro tarigukumi.

⁸ 'Irasirirā mäsáya mojō, o gubu merā ñerō irirā, iri mojörē, o iri gubure dititá bérerosū iri ñerō iririre pirika! Su mojō, o su gubu opakererā, Maríph pürogue waamakú ñoátarirokao. Ñerō iririre pirimerā gapú perebiri peamegue béošürákuma. Ígásä pe mojō, o pe gubu opakererā, peamegue waamakă ñetariroko. ⁹ Mäsáya koyeru merā ña, ñerō irirā, irirure goreweabéorosū iri ñerō iririre pirika! Su koyeru opakererā, Maríph pürogue waamakú ñoátarirokao. Ñerō iririre pirimerā gapú perebiri peamegue béošürákuma. Ígásä pe koyeru opakererā, peamegue waamakú ñetariroko.

*Jesús oveja dediridi keori merā buedea
(Lc 15.3-7)*

¹⁰ 'Neō sugú ii sá majírárē ubu ñábéobirikóäka! Mäsärē werea. Umugasigue Yüpüre wereboerā Ígásärē korerā Ígū merā ááríníkóáma, Ígásärē Ígū iritamudorerire irimurā. ¹¹ Yú áárípererā tígú dediribonerárē taugú aarigú iribu.

¹² 'Yú wererire, ¿naású gũñari? Ovejare korerimasú cien oveja opagu, sugú oveja dedirimakú iágú, gajerā noventa y nueve ovejare maká turo Ígásä baarogue duripíkóá, dediriadire ámagú waakumi. ¹³ Diayeta mäsärē werea. Ígürē bokagu, gajerā noventa y nueve dediribiranerā nemorō Ígürē usayakumi. ¹⁴ Ásúta Maríph umugasigue áárígú ii sá majírā irirosú áárírárē dedirimakú gáãmebemi, árīmi Jesús.

**“Mʉyagʉ mʉrē ñerō irimakʉ ãsū irika!” ārīdea
(Lc 17.3)**

15 Irasū ãrī odo, ãsū ãrī werenemomi:

—Mʉyagʉ mʉrē ñerō irimakʉ, gajerā péberogue ïgū merā irire wereníka! ïgū irire õärō merā ãmuduagʉ: “Mʉrē ñerō iribʉ! Kātika yʉ irideare!” ārīmakʉ, mʉsā dupaturi ʉsayari merā gāme wapikurākua. **16** ïgū irire ãmuduabirimakʉ, sugʉ o pérarē siiu, dupaturi ïgū puro waaka! ïgūsā péurogue ïgū mʉrē ñerō irideare wereka! Irasiriro Marīphya wereníri gojadea pūgue dorederosūta pérā o ʉrerā iri ñerō irideare wererire pédero parʉ: “Diayeta irasū waabʉ”, ãrī masīrākuma. **17** Mʉrē ñerō iridi ïgūsā péurogue ãmuduabirimakʉ, ãārīpererā yure bʉremurā merā nerē, ïgūsārē ïgū ñerō irideare wereka! ïgūsā péuroguedere ãmuduabirimakʉ ïärā, ïgūrē: “Marīpure bʉremubi, o romano marā opare ñegū niyeru wajaseabosarimasū irirosū ãārīmi”, ãrī ïäka!

18 ’Diayeta mʉsārē werea. Mʉsā Marīphʉ ãmʉgasigue ãārīgū dorerosūta: “I ãmʉguere ãsū waabirkōâburo”, ãrīmakʉ, irire waabirimakʉ irigakumi. Mʉsā ïgū dorerosūta: “I ãmʉguere ãsū waaburo”, ãrīmakʉ, irire waamakʉ irigakumi.

19 ’Gajidere mʉsārē werea. Mʉsā pérā sʉrosū gūñarī merā: “Ãsū Marīphre sérērā!” ãrīmakʉ, Yʉphʉ ãmʉgasigue ãārīgū mʉsā sérērōsūta irigakumi. **20** Pérā, o ʉrerā yure bʉremurā nerēmakʉ, yude ïgūsā watopegue ãārā, ãrīmi Jesús.

21 Irasū ãrīmakʉ pégu, Pedro Jesús puro ejanʉgā, ãsū ãrī sérēñami ïgūrē:

—Yʉ Opʉ, ¿diíkgora yaagʉ yure ïgū ñerō irimakʉ kātigakuri? ¿Su mojōma pere gaji mojō Peru pérēbejarigora ïgū yure ñerō irimakʉ kātigakuri? ãrīmi.

22 Jesús ïgūrē yʉjʉmi:

—“Su mojōma pere gaji mojō Peru pérēbejarigora ïgū yure ñerō irimakʉ kātigakoa”, ãrībirikōâka! ïgū ñerō irinarikʉ kātika! ãrīmi.

Jesús sugʉ moâboerimasʉ ïgū merāmʉ ñerō irideare kātiduabi keori merā buedea

23 Irasū ãrī odo, keori merā buemi guare Jesús:

—Irasiriro Marīphʉ ãmʉgasigue ãārīgū ïgūyarārē doreri ãsū ãārā. Sugʉ opu ïgūrē moâboerimasārē ïgūsā ïgūrē wajamorīrē wajaridorekumi. **24** ïgūsā ïgūrē wajamorīrē ãmunugāripoe gajerā ïgūyarārē sugʉ wáro wajamogūrē ïgū puro ãïakuma. **25** ïgū wajamorīrē wajarimasibirimakʉ ïägū, ïgū opu ïgūyarārē: “ïgūrē, ïgū marāpore, ïgū pürārē ïgū opari ãārīpereri merā gajerāguere duarā waaka!” ãrīkumi. “Irasirigʉ ïgūsārē duari waja merā ïgū yure wajamorīrē wajarigakumi”, ãrīkumi.

²⁶ 'Irasū ārīmakū pégū, wáro wajamogū gapū ñadukupuri merā ejamejā, īgū opure bero sérēkumi: "Yū opū, għare gajerāguere duabirikōāka! Yúka dapa! Bopoñaka yure! Muře yu wajamorī āārīpererire wajaripeokōāgħukoa", ārīkumi.

²⁷ 'Irasū ārīmakū pégū, īgħiġi bopoñarī merā īā, īgħiġi wiukumi. "İgħi wajamodea perekodōāa", ārī, irire kātipeokōākumi. ²⁸ Īgħi irasiriadero pħarru, wáro wajamodi waa, gajigū īgħi merāmu īgħi opure moāboerimasārē bokajakumi. Īgħi merāmu gapu īgħiġi mérōgħa wajamokumi. īgħiġi bokajagħu, mata īgħiġi wānugħiġi bero ñeħa: "Muřigora, yure mu wajamorī īwnejha wajaripurumuka!" ārīkumi.

²⁹ 'Igħi irasū ārīmakū, īgħi merāmu gapu ñadukupuri merā ejamejā, īgħiġi bero sérēkumi: "Yúka dapa! Bopoñaka yure! Muře yu wajamorī āārīpererire wajaripeokōāgħukoa", ārīkumi. ³⁰ Īgħi bero sérēmakū pékeriegħu, īgħiġi yujhibirikumi. Irasirigħu īgħiġi peresugue iridorekumi. "Yure īgħiġi wajamorī īwnejha wajaripeomakāgħu wiuka!" ārīkumi.

³¹ 'Wáro wajamodi īgħiġi mérōgħa wajamogħiġi irasirimakā īārā, gajerā moāboerimasā bero bujawereri merā īgħi iriadea āārīpererire īgħisā opure wererā waakuma. ³² Irire pégħu, īgħisā opu wáro wajamodire siiu, āsū ārīkumi: "Mu ñetaria. Mu yure bero sérēmakū, mu yure wajamodeare kātipeokōābha. ³³ Yuhu irasirkerepura, mu gapu mu merāmher īgħi muře mérōgħa wajamodeare kātibirayuro. Mu yure wajamodeare yu kātiderosūta īgħi muře wajamodeadere mu kātimakū oħtariboakuyo. ¿Nasirigħu īgħiġi bopoñabirari mu?" ārīkumi.

³⁴ 'Irasū ārī odo, īgħiġi merā bero guagħu, īgħiġi peresu irikumi bero wajamoādoregħu. īgħiġi wajamorī īwnejha wajaripeobi neċċi wiribirikumi, ārī weremi Jesùs.

³⁵ Pħarru āsū ārīnemomi:

—Yuhu umugħiġi aħħar īgħiġi mħsārē irasūta wajmo āgħikumi, mħsāyarā īgħisā mħsārē ñerō irideare mħsā oħarrō merā kātibrimakū, ārīmi.

19

Jesús masakare: "Mħsā marāposā nomerē bėobirikōāka!" ārī buedea

(*Mr 10.1-12; Lc 16.18*)

¹ Jesúss irire wereadero pħarru, Galilea nikūgħie āārādi għu īgħi buerā merā Judea nikūgħie waa, dia Jordán wālkudiya għi koepħgħie waami. ² Irogħie waamakū īārā, wárā masaka īgħiġi tħayama. Irasirigħu irogħie pūri kirkur īrre taumi.

³ Irasirimakā īārā, surāyeri fariseo bumarā Jesúss pħoro eja, īgħiġi ñerī īgħiġi werenimakū iridħarā, sérēñama:

—¿Sugu masaku ïgu gãâmerõ ïgu marãpore bêomaku, mari doreri âârïkuri? ârîma.

⁴Jesús ïgûsâre yujumi.

—¿Marípuya wereníri gojadea pûre buebiriri musâ? Âsu ârî gojasûdero âârïbu: “Neôgoraguere Marípu i ûmure irigu, ûmuu, nomeõ iridi âârîmí”, ârî gojasûdero âârïbu. ⁵Âsu ârî gojanemosûdero âârïbu doja: “Sugu ûmuu ïgu pagusâmarâre wîri, ïgu marãpo mera âârîgukumi. Irasirira ïgûsâ pêra âârîkerera, Marípu iûro su duputa irirosu âârîrâkuma”, ârî gojasûdero âârïbu. ⁶Irasirira pêra irirosu âârîbema. Su duputa irirosu âârîma. Marípu ïgûsâre su duputa irirosu âârîmaku iridero puru, gajigu ïgûsâre gâme bêomaku iribirikôâro gââmea, ârîmi Jesús.

⁷ ïgu irasu âârîmaku pêra, fariseo bumara sêrenâma doja:

—Mu irasu âârîkerepu, Moisés gapu âsu ârî gojadi âârîmí: “Sugu ïgu marãpore bêoduagu: ‘I waja mera mure béoa’, ârî gojari pûre sîro gââmea”, ârî gojadi âârîmí. ¿Nasirigu irasu ârî gojayuri? ârîma.

⁸Jesús ïgûsâre yujumi:

—Mu sâ ñekusâmara Marípu dorerire iriduabirimaku ïâgu: “Mu sâ marãposâ nomere béomasâ”, ârî gojadi âârîmí Moisés. ïgu irasu ârî gojakerepu, neôgoragueta Marípu musâ marãposâ nomere béomaku gââmebiridi âârîmí. ⁹Mu sâre werea. Sugo marãpukugo gajigu mera ñero iribirikerepu, igo marãpu gapu igore béo, gajegore marãpukugu, igo mera ñero irigu yámi. Gajigu béodeore marãpukugude igo mera ñero irigu yámi, ârîmi.

¹⁰ ïgu irasu âârîmaku pêra, gu ïgu buera âârîbu:

—ïgûsâ marãposâ nomere béo, gajego mera âârîmaku ðâbea. Irasirira marãpo marímaku ðâbokoa, âârîbu.

¹¹Jesús guare yujumi:

—Âârîperera masaka marãpo, o marãpu marírata âârîbokatubirikuma. Marípu marãpukudorebirinera, o marãpukudorebirinera dita bokatumasâma. ¹²Surâyeri ûma marãpukumasâbema. ïgûsâ watopegue surâyeri ûma deyoarâgueta poyerimasâ âârînera nomere marãpukumasâbema. Masaka gajera ûmare marãpukumasâbirimaku yáma. Gajera ûma, Marípu ûmugasigue âârîgu ïgûyarâre doreguuya direta iriduara marãpukubema. Irasirira marãpo, o marãpu maríra âârîbokatuduara, âsuta âârîníkôâburo, ârîmi Jesús.

*Jesús majírâya âârîburire Marípure sêrebosadea
(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)*

¹³ Pħru masaka majīrārē Jesús pħuro ājjama, īgħusārē napeo, Marīpu īgħasaya āārīburire sérēbosadorerā. Īgħsā ājjamakū īārā, għu īgħi buerā īgħusārē bokatfīri: “Īgħurē garibobirkōkka!” ārību.

¹⁴ Jesús gapu għare ārīmi:

—Majīrā yu pħrogue aariburo. Kāmutabirkōkka īgħusārē! Umugħasigue Marīpu īgħuyarārē dorerogue āārīmurā, iż-żgħix maġīrā yure u sħayari merā bokatfīri īne ārīma, ārīmi.

¹⁵ Irasirigħu majīrārē napeo, Marīpu īgħasaya āārīburire sérēbosa odo, gajerogue waakō āmī doja.

*Sugħi maam ġewi doebiri opaqi Jesús merā werenidea
(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)*

¹⁶ Pħru sugħi maam Jesús pħrogue eja, īgħurē sérēñami:

—Öägħi buegħu, yu umugħasigue perebiri okari opaduagħu, q-Neeno őārīrē irigħukuri? ārīmi.

¹⁷ Jesús īgħurē ārīmi:

—Q-Nasirigħu yure: “Öägħi āārā”, ārīri? Marīpu sugħta öägħi āārīmi. Mu umugħasigue perebiri okari opaduagħu, Marīpu dorerire irika! ārīmi.

¹⁸ Īgħi irasū ārīmakū pégħu, maam ġiex āsū ārī sérēñami doja:

—Q-Diġi gapħre irigħukuri? ārīmi.

Jesús īgħurē yujiġi:

—Masakare w-żejjebirkōkka! Gajigħu marāpo merā nferō iribirikōkka! Yajabirkōkka! Gajerayamarē ārīgatori merā werebirikōkka! ¹⁹ Mu, mepore goepeyari merā bħremuka! Mu basi mařrosūta mu pħoro āārīrārē maikka! ārīmi.

²⁰ Īgħi irasū ārīmakū, maam Jesúre ārīmi doja:

—Iri doreri āārīpererire majiġġueta neċċo tarinu għabbi yu. Q-Neeno du�ari, yure yu irinemoburi? ārīmi.

²¹ Jesús īgħurē ārīmi:

—Mu, Marīpu iñnro īgħi dorerire iripeoduagħu, mu oparire duagħu waaka! Mu duadea wajare boporārē sīka! Irasirigħu umugħasiguere wári őārī opaqi koka. Irasiri odo, yu merā aarika! ārīmi.

²² Īgħi irasū ārīmakū pégħu, maam īgħi wári oparire maīsī, buro bħejawereri merā waakō āmī.

²³ Īgħi bħejawereri merā waamakă īāgħi, Jesús għare īgħi buerārē ārīmi:

—Diayeta m'sārē werea. Wári doebiri oparārē Marīpu umugħasigue āārīgħu īgħuyarārē doreroguere waamakă diasagorá. ²⁴ M'sārē dupaturi werea. Camellu awiġi gobegħarē nnejt tariwerem asibirkumi. I nemorō wári doebiri opaqi Marīpu īgħuyarārē doreroguere waamakă diasáa, ārīmi.

²⁵ Igū irasū ārīmakū pérā, għu īgħi buerā pégħuka, āsū ārī għame s-sēr ħażżeen:

—Iro merē, ¿noā gapu Marīpū tausūmurā īgū pārogue waa-murā āārībokuri? āārību.

²⁶ Jesús guare īā, ārīmi:

—Masaka īgūsā basi īgūsā iriri merā Marīpu pārogue waa-masībema. Marīpu dita masakare īgū puro āārīmurā waamakā irimasīmi. Āārīpererire irimasīmi, ārīmi.

²⁷ Igū irasū ārīmakū pégu. Pedro īgūrē ārīmi:

—Gua Opru, għa murē tħuyarā, āħripereri għa opadeare pípekōd ābbu. Iراسir irā għa gapu, ॥ ॥ ॥

²⁸ Jesíjs ghare āsū ārī vniħmi:

—Diayeta mäsärë werea. I ämä peredero pħru äärípereri maama gorawayuripoe yu äärípererā tīgħi umugasi gose-wasirirogue Opħ doarogue doagħukoa. Yu iro doamakū, mäsade yħre tħyarrā, pe mojōma pere su għibbu Peru pērēbejari oparā doarigue doarākoxa. Irasirirā mäsä Israel bumarārē pe mojōma pere su għibbu Peru pērēbejari buri marārē dor-erākoxa.²⁹ Yu merā waħarrā, īgħis-sāya wiire, īgħis-sā pagħpūrārē, pagħsāmarārē, pūrārē, īgħis-sā pooerire pípeorā, wári õðarri wajatarākuma. īgħis-sā iro dupuyuro opaderosū cien nemorō opanemorākuma. Irasū äärímakū Marīpħ merā perebiri okari oparākuma.³⁰ Wárā daporare oparā äärīrā, pħarġuere ubu äärīrā dujarākuma. Wárā daporare ubu äärīrā gapu, pħarġuere oparā äärīrākuma, ärrī weremi Jesús guare īgħi buerārē.

20

Jesús igui pooe moārā keori merā bueda

¹ Irasirigħ dupaturi Jesùs keori merā buemi doja:

—Marípʉ ūmugasigue ãārígʉ ìgūyarärē doreri ãsū ãārā. Sugʉ igui pooe opʉ boyodujimejäripoe ìgāya pooere moämurärē siiugʉ waakumi. Æsū ãrīkumi: ² “Sunʉ moärī waja suti niyeruti wajarigʉra”, ãrīkumi ìgūsärē. Purʉ ìgūsärē ìgūya pooegue moädoregu iriukumi. ³ Purʉ goeripoe dupuyuro nueve hora ãārīmakū, makā dekogue waa, gajerā moärī opamerärē bokajakumi. ⁴ Ìgūsärē bokaja, ãrīkumi: “Mʉsāde yaa pooere moärā waaka! Keoro wajarigʉra”, ãrīkumi. Irasirirā ìgūya pooegue moärā waakuma. ⁵ Purʉ pooe opʉ goeripoe ãārīmakū, ñamika tres hora ãārīmaküdere gajerärē moädorekumi doja. ⁶ Purʉ ñamikague cinco hora ãārīmakū, makā dekogue waakumi doja. Írogue eja, gajerā moärī opamerärē bokaja, ìgūsärē sérëñakumi: “¿Nasirirā dapagärē moäbirikererā doaneákōärī mʉsā?” ãrīkumi. ⁷ “Neō sugʉ guare: ‘Moärā waaka!’ ãrībirami”, ãrī yʉjhakuma. Irasirigʉ pooe opʉ ìgūsärē: “Mʉsāde yaa pooere

moārā waaka! Keoro wajarigura”, ārīkumi. Irasirirā īgūsāde īgūya pooere moārā waakuma.

⁸ 'Abe ūajāripoegue āārīmakū, pooe opu īgūya pooere siiu moāgūrē āsū ārīkumi: “Moārārē siiu, moārā ejatūnunerārē wajaripurori, īgūsā ejaburi dupuyuro ejanerārē wajari odo, ejapurorianerārē wajaritūnuka!” ārīkumi. ⁹ Irasirigu, cinco hora āārīmakā moānugānerārē sunu moārī wajataropā suti niyeru ti wajarikumi. ¹⁰ īgū irasū wajarimakā īārā, moāpūrorianerā: “Gua gapure īgūsā nemorō wajarigukumi”, ārī gūñadikuma. īgūsādere surosūta wajarikōākumi. ¹¹ Irasū wajarimakū īārā, pooe opu merā gua, īgūrē ārīkuma: ¹² “Īsā gua purugue ejanerā gapu su horata moāama. Gua gapu sunu õārō moāneākōābu. Buro abe asiripoe moābu. Gua irasū moāneākerepuru, surosū wajarikōābu mu”, ārīkuma. ¹³ īgūsā irasū ārīmakū pégū, pooe opu gapu sugu īgūsā watope āārīgūrē ārīkumi: “Yu merāmu, yu mūrē ñerō irigū meta yáa. Yu mūrē: ‘Suti niyeru ti wajarigura’, ārīmakū pégū: ‘Jáu’, ārābu mu. Irasirigu yu ārāderosūta mūrē keoro wajariabu. ¹⁴ Irasirigu yu wajariadeare āi, waakōāka! īrē mu purugue ejadidere mūrē wajariaderopāta wajarigura. ¹⁵ I yaa niyeru āārā. Irasirigu yu gāāmerō wajarimasña. Gajerārē yu õārō sīmakū īāgū, ¿yure īātūriri mu?” ārīkumi pooe opu.

¹⁶ 'I keori ārīrōsūta Marīpu īgūyarā āārīpūrorianerārē, īgūsā puru īgūyarā āārīrādere surosū õārīrē sīgukumi, ārī weremi Jesús guare.

Dupaturi Jesús īgū boaburire weredea

(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

¹⁷ Jesús Jerusalén waari maague waagú, guare pe mojōma pere su gubu Peru pērēbejarā īgū buerārē gajerā péberogue siiuwāgā, ārīmi:

¹⁸ —Óārō péka! Marī Jerusalēgue waara yáa. Irogue yu āārīpererā tīgū, paíá oparāguere, irasū āārīmakū Moisés gojadea buerimasāguere wiasūgukoa. īgūsā yure: “Boaburo”, ārīrākuma. ¹⁹ Irasirirā judío masaka āārīmerāguere yure wiārākuma. īgūsā yure būrida, tārā, curusague pábiatú wējērākuma. īgūsā yure wējēadero puru, urenuwa waaro merā masāgukoa, ārīmi Jesús.

Santiago, Juan pago Jesúre sērēdea

(Mr 10.35-45)

²⁰ Puru Zebedeo marāpo igo pūrā Santiago, Juan merā Jesús purogue eja, īgūrē sērēbo ñadukupuri merā ejamejāmo.

²¹ Igo irasirimakū, Jesús igore sērēñami:

—¿Ñeénorē gāāmerī mu? ārīmi.

Igo īgūrē yujumō:

—Mu, Opu ñajāgū, ñisā yu pūrā pērārē mu merā doremurā sóoka! Sugure mu diaye gapu, gajigure kúgapu doadoreka! ārīmo Jesúre.

²² Igo irasū ārīmakū pégu, Jesús igo pūrārē ārīmi:

—Musā yure sērērīrē pémasībea. Yu buro ñerō tarigu koa. ¿Yu ñerō tarirosū musāde ñerō tarirā, bokatīrākuri? ārīmi.

Ígūsā yujuma:

—Bokatīrākua, ārīma.

²³ Jesús Ígūsārē ārīmi:

—Diayeta ārā. Yu irirosū musāde ñerō tarirāko. Yu gapu musārē yu diaye, kúgapu doamurārē beyemasībea. Yupa ãmusiadi ārīmí irire. Irasirirā ìgū beyenerā dita yu diaye, kúgapu doarākuma, ārīmi.

²⁴ Gua pe mojōmarā ìgū buerā gapu Santiago, Juan Ígūsā Jesúre sērērīrē pérā, Ígūsā merā guabu. ²⁵ Gua guamakū ñagū, Jesús ārīpererārē għare siiu neeō, ãsū ārī weremi:

—I nikū marā oparā Marīpura buremumerā gapu Ígūsāyarārē dorerā, turaro merā dorema. Ígūsā doka marāde irasūta dorema. Irire masīa musā. ²⁶ Musā tamerā Ígūsā irirosū iribirikoa. Musā watopeguere opu ārīduagu, musārē moāboegu irirosū ārīburo. ²⁷ Sugħu musā watopegue ārīgħu, gajerā nemorō ārīduagu, moāboegu irirosū ārīburo. ²⁸ Yude irasūta ārā. Yu ārīpererā tīgħi masaka yure iritamuburo, ārīgħu meta aarib. Yu gapu Ígūsārē iritamugħu aarib. Irasirigħ wárā masakare yu boari merā Ígūsā ñerō iridea wajare wajaribosagħu aarigħu irib, ārīmi Jesús għare.

Jesús pērā koye īāmerārē taudea

(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ Puru Jericógue ārānerā għa wirimakū, wárā masaka Jesúre tħayama. ³⁰ Għa waarí maa tħro, pērā koye īāmerā doama. Jesús iro tariwāgħārīrē pēñiarā ãsū ārī gainim:

—Għa Opu, David parāmi ārīturiagu, għare bopoñaka! ārīma.

³¹ Ígūsā irasū ārī gainimakū, masaka gapu Ígūsārē: “Toeaka!” ārīma. Ígūsā irasū ārīkerephu, Ígūsā gainiádero nemorō gaininómoma:

—Għa Opu, David parāmi ārīturiagu, għare bopoñaka! ārīma.

³² Ígūsā irasū ārīmakū pé, Jesús dujanugħāja, Ígūsārē siu, ãsū ārī sērēñami:

—¿Neenorē yu musārē irimakū għāġi? ārīmi.

³³ —Għa Opu, għare koye īāmakū irika! ārī yujuma.

³⁴ Ígūsā irasū ārīmakū, Jesús Ígūsārē bopoña, Ígūsāya koyere moāñami. Ígħi moāñamakħta, īäkōħħa. Irasirirā Jesúre tħayama.

21

Jesús Jerusalégue ejadea

(*Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19*)

¹ Gua Jesús merā Jerusalégue ejaburo dupuyuro Bettagé wāikuri makāgue ejapurorib. Bettagé, buúru Olivos wāikuri buúru puro ãäríbá. Jesús irogue ejagu, gua merāmarā péraré ² ãsū ãrī iriumi:

—Si makā marī bokatíürō ãärírī makāgue waaka! Irogue ejarā, burra ïgūsā sianúadeore majīgū merā bokajarāko. Ígūsārē bokajarā, ïgūsā siadeadare kura, ãríka! ³ Musārē: “¿Nasirimurā ïgūsārē kurari?” ãrīmakū pérā: “Marī Opú gāámeami. Dapora wiagukumi doja”, ãríka! ãrī iriumi.

⁴ Ire irasū irigu, Marípuya kerere weredupuyudi gojaderosūta irimi. ãsū ãrī gojadi ãärími:

⁵ Jerusalén marārē ãsū ãrī wereka: “Musā Sión* marā ñāka! Musā Opú musā purogue musārē iritamugū aarími.

Ubu ãärígú irirosū burra majīgū weka peyawāgārimi”, ãrī gojadi ãärími.[◊]

⁶ Irasirirā Jesús iriuannerā iri makāgue waa, ïgū iridoreaderosūta iriñurā. ⁷ Burrore, pago merā Jesús purogue ãijamakū, guaya surí wekamarē túwea, ïgūsā weka peob. Gua irasiriadero puru, Jesús, majīgū wekague mārībejami.

⁸ Mārībeja, Jesús Jerusalégue peyawāgāmakū ñārā, masaka wárā ïgūsāya weka sāñarí suríre túwea ãi, ïgū waari maarē sēopídupuyuma ïgūrē bāremurā. Irasū ãärīmakū, gajerā yuku düpuri pūrikurire diti ãi, maarē pídupuyuma, ïgū waari maa õärī maa ãäríburo, ãrīrā. ⁹ Irasirirā ïgū dupuyuro waarrā, ïgū puru tħayarā ãsū ãrī gainíma:

—Opú David parāmi ãäríturiagħre uṣħayari sīrā! Īi Marípū marīrē taugħi iriudi õārō aariburo. Marípūre: “Óātaria mu ãärīpererā Opú umugasigue ãärígú”, ãrī, uṣħayari sīrā! ãrīma.

¹⁰ Jesús Jerusalégue ejamakū, irogue ãärīrā ïgħukapereakōāma. Wárā ïgūsā basi ãsū ãrī gāme sērēñama:

—¿Noā ãärīrī īi? ãrīma.

¹¹ Gajerā masaka yuġuma ïgūsārē:

—Īi Marípūya kerere weregu Jesús wāikugħu ãärīmi. Galilea nikūma makā Nazaretmu ãärīmi, ãrīma.

Jesús Marípūya wiigħe duarārē bēowiudea

(*Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22*)

¹² Puru Jesús Marípūya wiigħe ñajāmi. Ñajāa, doebiri duarārē, ïgūsā duarire wajarirādere bokajagu, ïgūsārē bēowiumi. Niyeru gorawayurimasāya niyeru sāñarī kūmarīrē

* **21:5** Zacarías 9.9: Iripoegue marā Jerusalén wāikuri makārēta “Sión” ãrīnerā ãärīmá. [◊] **21:5** Zac 9.9

yomeéwiunokõämi. Bujare dua doanírãya doaripérñdere irasüta irimi. ¹³ Ígüsärë ãsü ãrïmi:

—Maríph ūguya werenírõ gojadea pügue ãsü ãrïdi ãärími: “Yaa wii, yure bñremurã yure sérerí wii ãärã”, ãrïdi ãärími. Musã gapu yajarimasäya wii irirosü ãärímakü yáa, ãrïmi.

¹⁴ Jesú Maríphya wiigue ãäríripoe koye ïamerã, waamasímeräde ìgù pñrogue ejama. Ígüsä ejamakü ïágü, Ígüsärë taumi. ¹⁵ Paía oparã, Moisés gojadeare buerimasä gapu ìgù turari merä iri ïumakü ïärã, iri wiigue majírã ìgürë: “Opú David parämi ãäríturiagü õätaria mu”, ãrï gainímakü pérã, ìgù merä guama. ¹⁶ Irasirirã Jesúre ãsü ãrïma:

—¿Ísä majírã ãrïrïrë péri mu? ãrïma.

Jesú yuñumi:

—Péa. ¿Maríphya werenírõ gojadea pürë ire buebiriri musä? ãsü ãrï gojasüdero ãäríbú:

Mu majírärë, mirírágärë õärö ushayari merä murë bayapeomakü irigu, ãrï gojasüdero ãäríbú, ãrïmi Jesú ìgüsärë.*

¹⁷ Irasü ãrï odo, ìgüsärë bëowágã, Betania wäiküri makägue waakõämi. Irogue eja, kärïmi.

Jesú higueragüre ñaïnugämakü iridea

(Mr 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Gajinü boyoripoe Jesú Jerusalëgue goedujáagu, uaboakõämi. ¹⁹ Irasü uaboagu, maa turo nídi higuera wäiküdire ïágü, irigu dükare ãmagü waadimi. Duka maríbú irigu gapu. Pürí dita ãäríbú. Duka marímakü ïágü, Jesú ãsü ãrïmi:

—Igu yukü neõ dupaturi dükakubirikoa, ãrïmi.

Ígù irasü ãrïrï meräta, irigu ñaïnugäkõabu. ²⁰ Irigu irasü waamakü ïärã, gua ìgù buerä ïágukakõabu.

—¿Nasiriro mata irigu ñaïakõäri? ãrï sérëñabu Jesúre.

²¹ Jesú guare yuñumi:

—Diayeta musärë werea. Musä: “Maríph ãsü irimasibirkumi”, ãrï gññarõ marírõ ìgürë bñremurã, yu irigu ñaïmakü iriaderosü musäde irimasírako. Irigu yu iriadero nemorõ diasarire irimasírako. Irasirirã Maríphre: “I buúrure dia wádiyague bëoka!” ãrïmakü, musä ãrïrösüta waarokoa. ²² Musä Maríphre bñremurí merä sérëmakü, musä sérërösüta Maríph musärë irigu kumi, ãrïmi Jesú.

Judío masaka oparã Jesúre: “Noä murë doreri?” ãrï sérëñadea
(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

²³ Puru Jesú Maríphya wiigue ñajämi. Ígù irogue bueripoe paía oparã, gajerä judío masaka murä ìgù pñrogue waa, ìgürë sérëñama:

—¿Noā mūrē doreri, mā irire irasirimakū? ¿Noā mūrē: “Āsū irika!” ārīrī? ārīma.

²⁴Jesús īgūsārē yūjūmi:

—Yude mūsārē sērēñagura. Mūsā yūjamakū, yude mūsārē yūjūgura. ²⁵Juan masakare deko merā wāiyemakū, ¿noā īgūrē wāiyedoregu iriuri, Marīpu, o masaka? ārīmi.

Īgū irasū ārīmakū pérā, īgūsā basi āsū ārī gāme wereníma:

—¿Naásū ārī yūjūrākuri marī? “Marīpu Juārē doredi āārīmī”, marī ārīmakū, Jesús marīrē: “¿Nasirirā īgū weredeare būremubiriri mūsā?” ārībokumi. ²⁶Āārīpererā masaka: “Juan Marīpya kerere weredupuyudi āārīmī”, ārī gūñama. Marī: “Masaka Juārē wāiyedorenerā āārīmá”, ārīmakū, masaka marī merā guabokuma, ārīma. ²⁷Irasirirā Jesúre āsū ārī yūjūma:

—Juārē wāiyedoredire gúa masībea, ārīma.

Īgūsā irasū ārīmakū, Jesús īgūsārē ārīmi:

—Mūsā yūre: “¿Noā mūrē irire iridoreri?” ārī sērēñadeare yude mūsārē yūjūbea, ārīmi.

Jesús sugū pūrā pērā keori merā buuedea

²⁸Jesús irasū ārī odo, īgūsārē keori merā buemi:

—¿Naásū ārī gūñarī, yū āsū ārī weremakū pérā? Sugū pērā pūrā opakumi. Sugure āsū ārīkumi: “Maku, igui otedea pooegue moāgū waaka!” ārīkumi. ²⁹“Waabea”, ārī yūjūkumi. Purū: “Waagura”, ārī gūñā, pooegue moāgū waakumi. ³⁰Purū īgūsā pagū gajigū īgū magū phro waakumi. Īgū ārāderosūta īgūdere: “Pooegue moāgū waaka!” ārīkumi. Īgū: “Jáu”, ārīkeregū, waabirikumi. ³¹¿Nií gapū pagū dorerire iriyuri? ārī sērēñami Jesús.

—Īgū moādorepūroriadi gapū iriyupū, ārī yūjūma.

Īgūsā irasū ārīmakū, Jesús ārīmi:

—Mūsārē diayeta werea. Mūsā romano marā opure niyeru wajaseabosarimasārē, ūma merā gāmebira wajatarimasā nomerē: “Nerā āārīma”, ārīkeregū, īgūsā gapū mūsā nemorō Marīpu īgūyarārē doreroguere waarakuma. ³²Juan masakare wāiyedi mūsārē: “Āsū irika, Marīpu dorerire irirā!” ārī buegū aarikeregū, mūsā īgū buerire neō būremubiribū. Īsā romano marā opure niyeru wajaseabosarimasā, ūma merā gāmebira wajatarimasā nome gapū īgū buerire pérā, irire būremuma. īgūsā irasirimakū īkererā, mūsā gapū mūsā ñerō iririre būjawere, mūsā gūñarīrē neō gorawayubiribū. īgū buerire neō būremubiribū, ārīmi Jesús.

Jesús ñerā moārā keori merā buuedea

(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³Jesús dupaturi āsū ārī werenemomi:

—Gaji keori merā yu weremakū péka doja! Sugū masakū īgūya nikūrē pooe opakumi. Iri pooere iguidarire otekumi. Ote odo, iri pooere tūrore sārīsākōākumi. Iro ūtāyegue igui kūrabipiri gobere irikumi. Wii ūmarī wiigārē irikumi, iri pooere korerā õārō īā koreburo, ārīgū. Irasiri odo, gajerārē iri pooere wayukumi. “Yaa oteri dūkare deko merā sīrākao, yu mūsārē iri pooere wayuri waja”, ārīkumi. Irasū ārī odo, gajerogue waakōākumi. ³⁴ Purū igui nīripoe ejamakū, īgūrē moāboerārē īgūya pooere moārā pūrogue īgūya oteri dūkare deko merā sērēdoregū iriukumi. ³⁵ Iri pooere moārā gapū īgū iriuuanerā irogue ejamakū īārā, īgūsārē ūerō irikuma. Sugure būro pá, gajigure wējē, gajigure ūtāyeri merā deakuma. ³⁶ īgūsā irasiriadeare pēgu, iri pooe opū gajerā īgūrē moāboerārē īgū iriupurorianerā nemorō iriukumi. īgūsā ejamakū īārā, iri pooere moārā īgūsādere irasūta ūerō irikuma doja.

³⁷ ‘īgūsā irasiriadero purū, pooe opū īgū magūrē iriukumi. ‘Yu magū gapūre būremurākuma’, ārī gūñadikumi. ³⁸ Iri pooere moārā gapū īgū magū ejamakū īārā, īgūsā basi āsū ārī gāme werenikuma: “lī purūguere i pooere opabu āārīmi. īgūrē wējēkōārā! Irasirā marī basi i pooere oparākao”, ārīkuma. ³⁹ Irasirārā īgūrē ūeā, pooe tūrogue āīwāgā, wējēbēokōākuma, ārīmi Jesús.

⁴⁰ Irasū ārī odo, judío masaka oparārē sērēñami:

—Iri pooere moārā īgū magūrē wējēadero purū, pooe opū irogue ejagū, ¿nasirigūkuri īgūsārē? ārīmi.

⁴¹ īgūrē yujūma:

—īgūsā ūerārē bopoñarō marīrō wējēkōāgukumi. Purū gajerārē īgūya pooere wayugukumi. īgūsā gapū īgū igui oteri dūkare deko merā īgūrē sīrākuma, ārīma.

⁴² īgūsā irasū ārīmakū, Jesús āsū ārīmi īgūsārē:

—¿Mūsā Marīpuya werenírī gojadea pūrē ire buebiriri? Āsū ārī gojasūdero āārībú:

Suye ūtāye wii iririmasa īgūsā béoadeaye merā gajigū gapū õārō turari wii irigūkumi.

Marīpu irasiridi āārīmí. Marī īgū irasirideare īārā: “Óātaría”, ārī gūñáa, ārī gojasūdero āārībú. *

⁴³ Irasirigū mūsārē werea yu. Marīpu īgūyarārē dorerogue āārīmurārē īgū õārī sīrīrē mūsārē sībirkumi. Mūsārē īgū sīboadeare gajerā īgū dorerire irirā gapūre sīgukumi. ⁴⁴ Sugū i ūtāye weka meémejāgū, mūtākōāgukumi. I ūtāye gapū īgū weka meébejaro, īgūrē õārī pogagāgue meémutubēokōārokao,

ārīmi Jesús. ((Jesús i keori merā weregu: “Sugu yure gāāmebi wajamoāsūgukumi”, ārīgū irimi.))

⁴⁵ Paía oparā, fariseo bumarā iri keori merā Jesús irasū ārī weremakā pérā: “Marīrē ārīgū irasū ārīkumi”, ārīñurā.

⁴⁶ Irasirirā īgūrē ñeāduadiñurā peresu irimurā. Irasū ñeāduakererā, āsū ārī gūñañurā: “Masaka Jesúre: ‘Marīphya kerere weredupuyugu āārīmi’, ārīma”, ārīñurā. Irasirirā īgūsārē güisiā, Jesúre ñeāmasibiriñurā.

22

Jesús sugu mojōsiari bosenu iriri keori merā buuedea

¹ Jesús dupaturi gaji keori merā īgūsārē buenemomi. Āsū ārīmi:

² —Marīphu ūmugasigue āārīgū īgūyarārē doreri āsū āārā. Sunikū marā opu īgū magu mojōsiari bosenu irikumi. ³ Irasirigu opu īgūrē moāboerārē: “Yu magu mojōsiari bosenu īrārā aarika!” īgū ārīnerārē siiudoregu iriukumi. īgūsā siiumakā īgūsā gapu: “Waabea”, ārīkōākuma. ⁴ Irasirigu opu gajerā īgūrē moāboerārē iriukumi doja. “Yu siiunerārē āsū ārī wererā waaka: ‘Yure moāboerārē yaarā wekuare, gajerā yaarā ejorā ðārō diíkurārē wējēdoresiabu. Āārīpereri yu magu mojōsiari bosenu baaburi āmu odosiabu. Irasirirā: Bosebaarā aarika!’ ārī wereka īgūsārē!” ārī iriukumi. ⁵ īgū siiunerā gapu irire pékererā, bosenurārē īrārā waabirikuma. Sugu īgūya pooegue waakōā, gajigu īgū moārīrē īāgū waakōākumi. ⁶ Gajerā gapu opure moāboerārē ñeā, pá, wējēbéokōākuma. ⁷ īgūsā irasiririre pégu, opu bero guakumi. Irasirigu īgūyarā surarare iriukumi, īgūsārē wējēanerārē wajamoādoregu. Irasirirā īgūyarā surara īgūsārē wējēpeokōā, īgūsāya makārē soebéokōākuma. ⁸ Phru opu gajerā īgūrē moāboerārē āsū ārīkumi: “Yu magu mojōsiari bosenu marē āmusiabu. Yu siiunerā gapu ñerā āārīsīā, aaribirikuma. ⁹ Irasirirā āārīpererā makā dekoma maarīgue āārīrārē mūsā bokajarārē siiurā waaka!” ārīkumi. ¹⁰ īgū irasū ārīmakā, īgūrē moāboerā waa, āārīpererā īgūsā bokajarārē: ñerārē, ðārārē siiu, opuya wiigue āiakuma. Irasirirā, īgū bosenu iriri taribure uturiakōākuma.

¹¹ Phru opu īgūsārē īāgū ñajāgū, sugure mojōsiari bosenu ma suríro sāñabire īākumi. ¹² Irasirigu īgūrē āsū ārī sērēñakumi: “Yu merāmu, ¿nasirigu mojōsiari bosenu ma suríro sāñabirikeregū, ñajāriari mu?” ārīkumi. īgū irasū ārī sērēñamakā pégu, īgū gapu yuhubirikumi. ¹³ īgū yuhubirimakā īāgū, opu īgūrē moāboerārē āsū ārīkumi: “Íirē ñeā, īgūya mojōrīrē, guburidere sia, ãi wiria, nañtīrōgue īgūrē béorā waaka! Irogue bero pūrīsūgū īgūya guikare kūrīduútú oregukumi”, ārīkumi, ārī weremi Jesús.

¹⁴ Irasū ãrī odo, ãsū ãrīnemomi:

—Íí opa keori irirosū Marípu wárā siiukerepuru, Ígū beyerā gapu mérágā ããrīma, ãrīmi.

Romano marā opa masakare niyeru wajasearire Jesúre sérēñadea

(*Mr 12.13-17; Lc 20.20-26*)

¹⁵ Jesús irasū ãrādero puru, fariseo bumarā waakōama. Ígūrē weresáduará: “Ígūrē diaye yujubirimakā irimurā ire sérēñarā!” ãrī gāme wereníñurā. ¹⁶ Irasirirā surāyeri Ígūsā buerire tuyarárē, Herodeya bumarā merā Jesús purogue iriuñurā. Ígūsā Jesús purogue ejarā, Ígūrē ãrīma:

—Buegu, gúa mu iririkurire masña. Mu ãrīgatoro maríro werenía. “¿Naásū gūñarī masaka yure?” ãrī gūñarō maríro Marípu yare diayeta Ígūsārē buea. Oparárē, ubu ããrīrādere ããrīpererárē sūrosūta ïää. ¹⁷ Irasirigu gware wereka! ¿Naásū gūñarī mu? Romano marā opa marírē niyeru wajasearire marī wajarimakā, ¿ðóagorari, o ðáberi? ãrīma Jesúre.

¹⁸ Jesús gapu Ígūsā Ígūrē ñerō iridhārare masñisā, ãsū ãrīmi:

—Irigatorikurā ããrā muñsa. ¿Nasirirā yure ñerō yujumakā iridhāri muñsa? ¹⁹ Niyeru tire muñsa romano marā opare wajariburi tire ãírika! ãrīmi.

Ígū irasū ãrīmakā pérā, sunu moärī waja wajataropā wajakuri tire ãíama. ²⁰ Ígūsā iri tire ãijamakū, Ígūsārē sérēñami:

—I tiguere, ¿noäya diapu keori, noäya wāï tuuyari? ãrīmi.

²¹ —Romano marā opuya diapu keori, Ígūya wāïta tuuyáa, ãrī yujuma.

Ígūsā irasū ãrīmakū pégu, Jesús Ígūsārē ãsū ãrīmi:

—Iro merē romano marā opuya ããrīrīrē Ígūrē sika! Marípu yare Marípu sika! ãrīmi.

²² Ígū irasū ãrīmakū pérā, pégu ka, Ígūrē piriwāgākōama.

Saduceo bumarā, Marípu boanerárē masñburire Jesúre sérēñadea

(*Mr 12.18-27; Lc 20.27-40*)

²³ Irinurēta surāyeri saduceo bumarā Jesús purogue ejama.

Ígūsā: “Masaka boanerāgue masābirikuma”, ãrī buremurā ããrīmá. Irasirirā Jesúre ãsū ãrīma:

²⁴ —Buegu, Moisés ãsū ãrīdi ããrīmí: “Sugu marāpokudi pürā maríkeregua Ígū marāpore boawemakū, Ígū pagumu igore dúnorégu kumi. Irasirirā, igo merā Ígū pürákura, Ígū tigü dagu pürā irirosūta ããrīrākuma”, ãrīdi ããrīmí. ²⁵ Iripoegue gúa watopeguere sugu pürā su mojōma pere gaji mojō Peru pérēbejarā ããrīunanerā ããrīmá. Ígūsā tigü gapu marāpoku, pürā marīgūta boakōayupu. Irasirigu Ígū dagu dokamata Ígū marāpo ããrīdeore dúnoréyupu. ²⁶ Ígūde Ígū tigü dagu irirosūta pürā

marīgūta boakōāyupu. Īgūsā pērā dokamude pūrā marīgūta boakōāyupu. Irasū dita pūrā marīrāta boapereakōāñurā. 27 Īgūsā pūrh īgūsā marāpode boakōāyupo pama. 28 Īgūsā su mojōma pere gaji mojō peru pērēbejarā ūma ãārīpererā igore marāpokuburā. Irasirirā boanerā masāmakū, ¿niño marāpogora ãārīgokuri? ãrī sērēñama.

29 Jesús īgūsārē yujumi:

—Musā diaye gūñabea. Marīpuya werenírī gojadeare, Marīph turaridere masībea. 30 Boanerā īgūsā masādero pūrh, īgūsā ūmegasigue Marīphre wereboerā irirosū ãārīrākuma. Irogure marāpokubirikuma. Īgūsā pūrā nomedere nome-subirikuma. 31 ¿Marīpuya werenírī gojadea pūgue boanerā īgūsā masāburire musā buebiriri? Åsū ãrīdi ãārīmí: 32 “Yu Abraham, Isaac, Jacob Opū ãārā”, ãrīdi ãārīmí. Irasirirā īgūsā boanerā ãārīkererā, Marīph merā okarā ãārīma. Irasirigu Marīph okarā Opū ãārīmi. Boanerā neō dupaturi masābirikōāmurā Opū ãārībemi, ãrīmi Jesús.

33 Īgū irasū ãrīmakū pérā, masaka: “Óārō buemi”, ãrī pégukakdāma.

“¿Dií gapū Marīph doreri gaji doreri nemorō ãārīrī?” ãrī sērēñadea

(Mr 12.28-34)

34 Jesús saduceo bumarārē īgūsā īgūrē sērēñanemomasibirimakū iririre pérā, fariseo bumarā nerēma. 35 Irasirigu sugū īgūsā merāmu, Moisés gojadeare buerimasā Jesúre diaye yujubirimakū iridagū, åsū ãrī sērēñami:

36 —Buegu, ¿dií gapū Marīph doreri gaji doreri nemorō ãārīrī? ãrīmi.

37 Jesús īgūrē yujumi:

—Muya yujupūrā merā, mu ãārīrikuri merā, ãārīpereri mu gūñarī merā Marīphre mu Opure maïka! 38 I doreri, gaji nemorō ãārītarinagārī ãārā. 39 I doreri pūrūma åsū ãrā: “Mu basi mařrōsūta mu puro ãārīrārē maïka!” 40 Marī i pe dorerire irirā, ãārīpereri Moisés doredeare, Marīphya kerere weredupuyunerā buedeare irirā yáa, ãrīmi Jesús.

“¿Noā parāmi ãārīturiagu ãārīrī Cristo?” ãrī sērēñadea

(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

41 Fariseo bumarā irogue nerēanerā ãārīripoe Jesús īgūsārē sērēñami:

42 —¿Naásū gūñarī musā Cristo, Marīph iriudire? ¿Noā magū ãārīrī īgū? ãrīmi.

—Cristo, David parāmi ãārīturiagu ãārīmi, ãrī yujuma.

43 īgūsā irasū ãrīmakū pégū, Jesús īgūsārē ãrīmi:

—David, Cristo ūekū ãäríkeregū, ¿nasirigu Ōágū deyomarígū ïgürē weredorederosūta Cristore: “Yu Opū ãärími”, ãrýuri? David ãsū ãrī gojadi ãärími:

44 Marípū yū Opure ãsū ãrími: “Óð, yū diaye gapū doaka, yū merā dorebu!

Irasiriripoe mārē ñaturirärē mū dorerire tarinugānemobirimakū irigura”, ãrími.*

45 David, Cristo ūekū ãäríkeregū, ïgürē: “Yu Opū ãärími”, ãrīdi ãärími. ¿Nasirigu, Cristo, David parāmi ãäríturiagū ãäríkerepuru, David ïgürē irasū ãrýuri? ãrími Jesús.

46 Ígū irasū ãrīrīrē pérā, neõ ïgürē yujumasibrima. Irasirirā güirā, ïgürē dupaturi sérëñanemobrima.

23

Jesús fariseo bumarārē, Moisés gojadeare buerimasārē ïgūsā ñerō iririre weredea

(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

¹ Purū Jesús masakare, gúa ïgū buerādere ãrími:

2 —Moisés gojadeare buerimasā, fariseo bumarā, Marípū Moisére doreri pídeare: “Ãsū ãrīdharo yáa”, ãrī wererā ãäríma.

3 Irasirirā ïgūsā wererire õärō irityaka mūsā! ïgūsā iririkari gapure ñákülbirikōåka! ïgūsā wererosūta iribema. 4 Masakare dorera: “Ãsū irika!” ãrīrā, ïgūsārē gajino bero nukārī kōätärīrā irirosū ãärímakū yáma. Masaka ïgūsā dorerire bokatülbirikerepurū, ïgūsārē neõ iritamubema, ïgūsā dorerire iringuro, ãrīrā.

5 'Masaka ñámakū dita õärīrē iri ñumuma. Marípuya werenírī ïgūsā gojadea pūrī sārī kūmarígā gajerāya nemorō eyari kūmarígārē ïgūsāya diapuserorire, ïgūsāya dñkaridere siatúma, masaka ïgūsārē: “Marípuyare õärō masíma”, ãrīdorerā. Irasū ãärímakū, ïgūsāya dipuru peyari gasirore gajerāya nemorō yoari yuradari opari gasirire peyama, masaka ïgūsārē: “Marípuyare bñremutarima”, ãrīdorerā. 6 Bosenhūrī ãärímakū, oparā doarigue dita doadñama. Marí nererī wiiriguedere ñajärā, õärī doaripérígue dita doadñama. 7 Makā dekoguere masakare õärō bñremurī merā ïgūsārē bokatñrī õädoremakū gäämema. Gajerārē ïgūsārē: “Guare buerā ãäríma”, ãrīmakū gäämema.

8 'Ígūsā irasū ãäríkerepurū, mūsā gapū masakare: “Mūsā guare buerā ãärā”, ãrīdorebirikōåka! Mūsā sugū pūrāta ãärā. Yu mūsārē buegu suguta ãärā. 9 I ñmuguere neõ sugū masakare: “Guapū ãärími”, ãrībirikōåka! Ñmugasigue ãärígū dita Marípū ãärími*. 10 Neõ sugū mūsā watopegue ãärígúrē: “Marí opū

* 22:44 Sal 110.1 * 23:9 Jesús irire ãrígū: “I ñmuguere neõ sugū masakare Marípū ãärímigū irirosū mámi”, ãrígū irimi.

ääřími”, ärlbirikõäburo. Yü, Maríphu iriudi Cristo, suguta mäsä Opü äärä. 11 Mäsä watopegue äärígú gajerä nemorö äärígú, mäsärë moäboerimasü irirosü mäsärë iritamugü äärígukumi. 12 Sugü īgü basi: “Gajerä nemorö äärä”, ärl gūñagünorë Maríphu īgürë ubu äärígú dujamakü irigukumi. Gajigu: “Gajerä nemorö ääríbea”, ärl gūñagü gapure Maríphu īgüsä opü äärímakü irigukumi.

13 'Mäsä Moisés gojadeare buerimasä, fariseo bumarä irigatorikärä äärä. Mäsä bueri merä masakare ümugasigue Maríphu īgäyarärë dorerogue waabonerärë kämutarä yáa. Mäsäde iroguere waabirikoa. Gajerä iroguere waadharädere kämutáa. Irasirirä ñerö tariräko.

14 'Mäsä Moisés gojadeare buerimasä, fariseo bumarä irigatorikärä äärä. Wapiweyarä nome wajamomakü īä, īgüsäya wiiriire īmanokdäa. īgüsärë bopoñabirikererä, yoaripoe Marípure sérë īmugatoa, masaka mäsärë: “Marípure ðärö bñremuma”, ärlburo, ärlrä. Irasirirä ñerö tariräko. Maríphu mäsärë gajerä nemorö wajamoägukumi.

15 'Mäsä Moisés gojadeare buerimasä, fariseo bumarä irigatorikärä äärä. Dia wádiyague taribuja, yoaroma makärígue mäsä buerire tuyabure ämarä waáa. īgürë boka, mäsä bueri merä īgürë mäsä nemorö perebiri peamegue waabu äärímakü yáa. Irasirirä ñerö tariräko.

16 'Mäsä koye īämerä gajerärë tñädupuyuwägämasämerä irirosü masakare Maríphyare keoro buebea. Irasirirä ñerö tariräko. īgüsärë äsü ärl buea: “Sugü: ‘Maríphya wii merä äsü irigura’, ärl wñipeodeare iribirimakü, waja opabemi”, ärlä. Idere äsü ärl buea: “Gajigu: ‘Maríphya wiima oro merä äsü irigura’, ärl wñipeodeare iribirimakü, waja opami”, ärlä.

17 Koye īämerä irirosü Maríphyare diaye gūñamerä, pémasämerä äärä mäsä. Maríphu īguya wiire, iri wiima oro nemorö ðärä äärítarinugämakü yámi. Irasirigu marírë, ¿dií gapure bñremurï merä gūñamakü gäämerï, orore, o īguya wii gapure?

18 Mäsä idere äsü ärl buea: “Sugü: ‘Maríphya wiima soepeoro merä äsü irigura’, ärl wñipeodeare iribirimakü, waja opabemi”, ärlä. Idere äsü ärl buea: “Gajigu: ‘Iri soepeoro weka peodea merä äsü irigura’, ärl wñipeodeare iribirimakü, waja opami”, ärlä.

19 Koye īämerä irirosü Maríphyare diaye gūñamerä, pémasämerä äärä mäsä. Maríphu īguya wiima soepeoro, marí iro weka peodea nemorö ðärä äärítarinugämakü yámi. Irasirigu marírë, ¿dií gapure bñremurï merä gūñamakü gäämerï, soepeoro, o iro weka peodea gapure? 20 Irasirigu sugü: “Maríphya wiima soepeoro merä äsü irigura”, ärl wñipeogü, äärípereri iri soepeoro weka peyari merädere wñipeogü irikumi. 21 Sugü: “Maríphya wii merä

āsū iriḡra”, ārī wā̄ipeoḡ, Marīp̄u iri wiigue āārīḡu merādere wā̄ipeoḡ irikumi. ²² Suḡ: “Um̄gasima merā āsū iriḡra”, ārī wā̄ipeoḡude, Marīp̄u irogue Op̄u doarogue doagu merādere wā̄ipeoḡ irikumi.

²³ 'M̄sā Moisés gojadeare buerimasā, fariseo bumarā irigatorikurā āārā. Irasirirā ñerō tarirāko. M̄sā oteri m̄tārīgā: menta, anís, comino wā̄ikuri baari morērīnōrē sea neeō, dukawa, pe mojōma diruri irikoa. Sudiru Marīphya wiigue āākaoa, īḡu dorerire irimurā. Irasirikererā, iri nemorō īārī gap̄ure iribea. Diayema iririre, gajerārē bopoñarī merā īārīrē, Marīphre b̄aremurīrē neō iribea. Irasirirā m̄sā oterire Marīphre s̄iduúro marīrō diayemadere irika! Gajerārē bopoñaka! Marīphre b̄aremuka! ²⁴ Koye īāmerā gajerārē tāādupuyuwāgāmasīmerā irirosū masakare Marīphuyare keoro buebea. Āārīpereri m̄sā doreri gap̄ure irikererā, iri nemorō doreri gap̄ure neō iribea.

²⁵ 'M̄sā Moisés gojadeare buerimasā, fariseo bumarā irigatorikurā āārā. Irasirirā ñerō tarirāko. M̄sā masaka īūrōgue dita īārō irirā, soropa weka gap̄u dita īārō koeade-eapa irirosū āārā. Irasirirā m̄sā basi wári opaduarā gajerāyare yajarā, iripa poekague koeña marīrīpa ḡurari uturiripa irirosū āārā. ²⁶ M̄sā fariseo bumarā, koye īāmerā irirosū, Marīphuyare p̄emasīmerā āārā. Irasirirā m̄sā gūñarīrē gorawayup̄rorika, soropa poeka gap̄ure īārō koeade-eapa irirosū īārīmurā. Irasirirā, soropa weka gap̄udere īārō koeade-eapa irirosū īārīrāko.

²⁷ 'M̄sā Moisés gojadeare buerimasā, fariseo bumarā irigatorikurā āārā. Irasirirā ñerō tarirāko. M̄sā masāgoberi irirosū āārā. Masaka, iri masāgoberire ītā majīrī boreri merā īārō wūkādea majīrī merā biamakū īārā: “Óārō deyoa”, ārī īāma. Iri īārō deyokerepurū, poekague boanerāya gōārī, īārīpereri ñerī boadea sāñakoa. ²⁸ M̄sāde i irirosūta āārā. Masaka m̄sārē īāmakū, īārā irirosū āārā. Irasū īārīkererā, poekague m̄sā gūñarīguere ñerīrē opataria. Irasirirā irigatorikurā, ñerō irirkurā āārā.

²⁹ 'M̄sā Moisés gojadeare buerimasā, fariseo bumarā irigatorikurā āārā. Irasirirā ñerō tarirāko. M̄sā, iripoegue marā Marīphya kerere weredupuyunerāya masāgoberire īārō āmu. Gajerā īārō irinerāya masāgoberi weka weanúdeadere īārō āmu. ³⁰ Āmu odo, āsū ārī werenía: “Marī ñekūsāmarā darā Marīphya kerere weredupuyunerārē wējēnerā īārīmā. Gua īgūsā īārīdeapoegue īārīnerā tamerā īgūsārē wējētamubiribokuyo”, ārā. ³¹ M̄sā irire irasū īārīrā, m̄sā basita: “Gua Marīphya kerere weredupuyunerārē wējēnerā parāmerā īārīturiarā īārā”, īārīrā yáa. ³² Irasirirā m̄sā

ñeküsāmarā ñerō iripuroriwāgāriderosūta iriyuwarikukōaka mūsāde!

³³ 'Mūsā ñerō iririkurā ãña irirosū ãärā. Mūsā ñerō iriri waja Marīpu mūsārē peamegue bēoburire neō duribirikoa. ³⁴ Irasirigu yu mūsā p̄rogue Marīphya kerere weredupuyurārē, īgāyare masīrārē, mūsārē buerimasādere iriugura. Yū irasū iriuukerepuru, mūsā gapu surāyerire wējērāko. Gajerārē curusague pábiatú wējērāko. Gajerārē mūsā nerērī wiirigue tārā, noó īgūsā waari makāri waamakā t̄uyagorenarāko īgūsārē ñerō iridharā. ³⁵ Irasirirā ãärīpererā masaka ðārārē wējēdea waja, mūsā waja opāa. Mūsā ñeküsāmarā Abel diayemarē iridire wējēpuroriwāgārirā, Zácarías Berequías magūguere wējētūnunerā ãärīmá. īgūrē Marīphya wiima soepeoro Marīpu ãärīrī taribu watopegue wējēnerā ãärīmá. ³⁶ Diayeta mūsārē werea. Ñārīpererārē īgūsā wējēdea waja dapora marā wajakurākuma.

*Jesús Jerusalén marārē b̄ujawereri merā weredea
(Lc 13.34-35)*

³⁷ 'Mūsā Jerusalén marā, Marīphya kerere weredupuyurārē wējēkōāa. Marīpu iriunerārē ùtāyeri merā dea wējēa. Wári yu mūsārē ãgābo igo pūrārē igoya kēdāphari merā neeōnúrōsū neeōnú koredhādibū. Mūsā gapu yu irasū irimakā neō gāmēbiribū. ³⁸ Irasiriro mūsā ãärīrī makā, bēodea makā dujarokoa. ³⁹ Diayeta mūsārē werea. Dapora merātā mūsā yure ïānemobirikoa. P̄urugue mūsā: "Marīpu iriudi ðātarigū ãärīmi, ðārō aariburo", ãrīrāgue, yure dupaturi ïārāko doja, ãrīmi Jesús.

24

*Jesús: "Marīphya wii b̄eosūrokao", ãrī weredea
(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)*

¹ Jesús Marīphya wiigue ãärādi wiriadero puru, gua ïgū buerā ïgū p̄uro waa, ãsū ãrībū:

—Íaka i wiire! Õärī wii, wári wii ãärā, ãrībū.

² Jesús gapu yuhūmi:

—Mūsā i wiire daporare ïādāa. Diayeta mūsārē werea. I wiima ãärīpereri mūsā ïādea, i ùtāyeride mutādijapereakðārokao. Neō suye ùtāye gajije weka weamurīladeade dujabirikoa, ãrīmi.

*Jesús: "I ïāmū p̄ereburī dupuyuro ãsū waarokoa", ãrī weredea
(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 17.22-24)*

³ Puru Olivos wālkuri buúrugue eja, irogue doami Jesús. Iro ïgū doamakā, gua ïgū buerā ïgū p̄rogue eja, gajerā péberogue sērēñabū:

—Għare wereka! ¿Naásū āārīmakū, mħu ārāderosū waarokuri? ¿Neeño iri īmugħukuri, mħu dupaturi aarigá? ¿Naásū waarokuri, i īmħu pereburi dupuyuro? ārībū.

⁴ Jesús yujumi:

—Oħarrō pémäšika! Gajerā mħsärē ārīgatorire pēbirikōaka! ⁵ Wárā ārīgatorimasā aarirākuma. “Marīpu iriudi, Cristo āārā yu”, ārīrākuma. Īgħasā ārīgatomak ġidher pérā, wárā masaka īgħasārē bħremurākuma. ⁶ Masaka mħsä puro għemwnej ħarrē pérā, yoarogue marā għemwnej ħarrē kerere pérā, għakbirikōaka! Irasūta waarokoa. Irasū waakerephu, i īmħu pereburo dħayarokoa dapa. ⁷ Su bumarā għalli bumarā merā għemkē ħarrākuma. Su nikū marā għalli nikū marā merā għemwnej ħarrākuma. Masaka wárā uaboari merā boarākuma. Gajerā pūrīku ñerō tarirākuma. Wári makārīguere nikū nōmerokoa. ⁸ I āārīpereri merā masaka ñerō taripħoriori wāgħiġi rākuma.

⁹ Irasirirā gajerā mħsärē ñeħħi, āħia, oparāguere ñerō iridorerā wiħarrākuma. Mħsärē wějjerākuma. Yure bħremur ħixxu waja āārīpererā i īmħu marā mħsärē īt-turi doorākuma. ¹⁰ Irasū waaripoe wárā yure bħremuadinerā bħremuduúrākuma. Irasirirā għalli īt-turi doo, īgħasā merāmarā āārādinerā ē īgħasārē īt-turirāguere wiħarrākuma. ¹¹ Wárā: “Marīpya kerere weredupuyurim asā āārā”, ārīgatorākuma. Irasirirā wárā masaka īgħasārē bħremurākuma. ¹² Masaka iro dupuyuro ñerō iridero nemorō ñerō irirākuma. Irasirirā wárā īgħasā għalli maħriż ħarrē pirirākuma. ¹³ Īgħasā mħsärē ñerō irikerephu, mħsä yure neċċi bħremuduúbirimak, Marīpu mħsärē taugħikumi, īgħi puro āārīn kōċċabu, ārīgħi. ¹⁴ Marīpyare wererā āārīpererā i īmħu marārē īgħix-xarar ċoregħi āārīr ġiġi kerere wererākuma, āārīpereri bumarā irire masħbiro, ārīrā. Īgħasā āārīpererā iri kerere pēperedero pħarha, i īmħu pererokoa.

¹⁵ Iripoegue Marīpya kerere weredupuyudi Daniel i īmħu pereburo dupuyuro waaburire āsū ārī gojadi āārīm: “Niegħi Marīpure īt-turigħu Marīpya wii ñerī marīr wiigure nħajgħekumi”, ārī gojadi āārīm. ((Irasirirā iri wiigure īgħi āārīmak, īħarrā, i pūr ħixxu buerāno: “I īmħu pereburo yáa”, ārī masħrākuma.)) ¹⁶ Niegħi irogue āārīmak, īħarrā, Judea nikū marā buurigħue umaduriburo. ¹⁷ Sugħi īgħya wii wekague āārīgħi, wii poekague īgħix-xarar ārīgħi nħajja bħadha umaduriburo. ¹⁸ Sugħi īgħya pooegue āārīgħi, īgħya suri wiigure ārīgħi du jābita umaduriburo. ¹⁹ Irasū waarīn ħarrē nijippos sā nome, īgħasā pūr ħixxu mirīrāgħ oparā nomede ñerō tarirākuma. ²⁰ Irasirirā Marīpure āsū ārī sħerħka: “Puibture, siuñajħarīnu* āārīmak, għare i irasū

* **24:20** Judío masaka siuñajħarīnu, sábado āārīrā.

waabirikōāburo”, ārīka īgūrē! ²¹ Irasū waarinhrīrē masaka buro ñerō tarirākuma. Marīpū i ūmūrē iriphroridero phrure masaka ñerō taridero nemorō ñerō tarirākuma. I īgūsārē ñerō waaburi neō dupaturi irasū waanemobirikoa. ²² Irasirigū Marīpū masakare i ñerō waarié: “Yoaripoe waabirikōāburo”, ārīgukumi. īgū irasiribirimakū, neō sugū masakū taribiri-bokumi. Irasirigū īgū beyenerārē bopoñasīā, īgūsārē ñerō waarié: “Iropāta waaburo”, ārīgukumi.

²³ Gajerā mūsārē: “Iāka! Ōōta Cristo āārīmi”, ārīmakū pérā, o gajerā mūsārē: “Cristo sōōgue āārāmi”, ārīmakū pérā, būremubirikōāka! ²⁴ Wárā ārīgatorimasā aarirākuma. Surāyeri: “Yu Cristo āārā”, ārīrākuma. Gajerā: “Marīphya kerere weredupuyurimasū āārā”, ārīrākuma. Mūsārē īgūsā ārīgatorire būremudorerā, wári gajino iri īmurākuma. Irasirikererā, Marīpū beyenerārē īgūrē būremuduúmakū irimasibirkuma. ²⁵ Iri waaburi dupuyuro yū mūsārē weresiáa, irire masīburo, ārīgū. ²⁶ Irasirirā gajerā masaka mūsārē: “Cristo sōō masaka marīrōgue āārāmi”, ārīmakū pérā, īrā waabirikōāka! Gajerā mūsārē: “Iāka! I wiima taribugue āārīmi”, ārīmakū pérā, īgūsārē būremubirikōāka! ²⁷ Yu āārīpererā tīgū gūnāña marīrō i ūmūgue dupaturi aarigukoa. Umarōgue, abe mūrīriro gapū, īgū ñajārō gapū bupu miārō irirosū aarigukoa. ²⁸ Mimua nerēmakū īrā, masaka sugū waibū boadi āārīrōrē masīkuma. I irirosū yū aarimakū īrā, īgūsā wajamoāsūburire masīrākuma, ārī weremi Jesús.

*Jesús āārīpererā tīgū: “Āsū aarigukoa”, ārī weredea
(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 17.26-30, 34-36)*

²⁹ Irasū ārī odo, gūare āsū ārīnemomi:

—Masaka ñerō taririnhrī phrūta abe ūmūma naītīkōāgukumi. Abe ñamimū boyonemobirikumi. Neñukā ūmūgasigue āārīrā yuridijarirākuma. Umarōgue marā turarāde naradari merā beosūrākuma. ³⁰ Irasū waaripoere masaka yū āārīpererā tīgū ūmūgasigue merā aarimakū īrākuma. Irasirirā āārīpereri i ūmūma makārī marā yū wári Marīpū turari merā, īgū gosewasiriri merā mikāyebori weka aarimakū īrā, güirā orerākuma. ³¹ Yu aarigū, yure wereboerārē āārīperero i ūmūguere iriugukoa. Puridiru buro būsumakū, īgūsā yū beyenerārē āārīpererogue āārīrārē neeōrākuma.

³² 'Ire mūsā masīburo, ārīgū, higueragū keori merā weregūra. Irigū pū maamamakū īrā: “Bojori waaburo mérōgā dūyáa”, ārī masīa. ³³ Irigū waarósūta i āārīpereri yū ārīrī irasū waamakū īrā: “Cristo dupaturi aariburo mérōgā dūyáa”, ārī masīrākoa. ³⁴ Diayeta mūsārē werea. I āārīpereri

yu ãärírī, dapora marā pereburo dupuyuro irasū waarako. 35 Umugasi, i nikûde pereakõãroko. Yu werenírī gapu neõ perebirikoa. ãärípereri yu ãärírõsūta waayuwarikuroko.

36 'Yu dupaturi aariburinurē, iri horare neõ sugu masibirkumi. Maripure wereboerā umugasigue ãärírāde masibema. Yu Maripu magāde masibea. Yupu suguta masimi.

37 'Noé ãärídeapoe mararē waaderosūta yu ãärípererā tigū aariburo dupuyurogārē waarako. 38 Iripoere i nikû Maripu miûburo dupuyuro masaka õärō baa, iirí, mojōsia, ïgūsâ pûrā nomerē nomesu ãärírikunerā ãärímā. Noésâ doodirugue ñajärīnguedere irasūta irinikōânerā ãärímā. 39 Gûñaña marirō merā wāro deko merē, i nikû miripereakõâdero ãäríbū. ïgūsâde miripereakõânerā ãärímā. Irasūta yu ãärípererā tigūde gûñaña marirō merā i umuguere dupaturi aariguko. 40 Irasū waaripore pērā pooegue moârā ãärírākuma. Sugu yure buremugū ãiásūgukumi. Gajigu yure buremubi irogueda béowâgâsūgukumi. 41 Nomede pērā nome ojoduka biurā ãärírākuma. Sugo yure buremugō ãiásūgokumo. Gajego yure buremubeo irogueda béowâgâsūgokumo.

42 'Óärō pémasīka! Yu mūsâ Opu dupaturi aariburi horare neõ masibea mūsâ. 43 Ire õärō masīka! Wii opu ïgūya wiire sugu yajarimasū ñami merā ejaburi horare masigū, kârīrō marirō korekumi, ïgūya wiire ñajaburire kâmutabu. 44 Yu ãärípererā tigū gûñaña marirō aariguko. Irasirirā, wii opu irirosū mūsâde yu aariburire õärō yúro gââmea, ãrīmi Jesū.

*Jesús pērā moâboerimasā keori merā buedea
(Lc 12.41-48)*

45 Purh Jesū gaji keori merā guare buenemomi:

—Sugu moâboegu ïgū opure buremugū, pémasīgū ãsū irikumi. ïgū opu gajerogue waagu, ïgūrē ïgūya wiire gajerarē ïgūrē moâboerarē koredoregu

ú

kumi. Irasirigu ïgūrē ïgūsârē baarire keoro siiu baadoregu

ú

kumi. 46 Irasirigu ïgū opu ïgūya wii goedujajamakū ïágū, ïgūrē moâboegu ïgū dorederosūta iridi ãärísiā, usuyakumi. 47 Diayeta mūsârē werea. ïgū píderosūta ïgū keoro irideare ïágū, ïgū opu ïgūrē ãärípererī ïgūyre koredoregu

ú

gukumi. 48-49 ïgūrē moâboegu ñegū gapu ãsū irikumi. "Yu opu mata goebirikumi", ãrī gûñagū, gajerā ïgū opure moâboerarē ñerō pábira, mejārikūra merā iirí baagorenakumi. 50 ïgū irasirigorenarīnhurē gûñaña marirō ïgū opu goejakumi. ïgūrē moâboegu gapu: "ïgū iri hora goegukumi", ãrī masibirkumi. 51 ïgū opu goejagu ïgūrē moâboegu ñerō irideare pégu, ïgūrē buro wajamoâgukumi. Irasirigu irigatorikurē béorogue ïgūrē béogukumi. Irogueda ïgū buro pûrīsūgu ïgūya guikare kûrīduútu oregukumi, ãrīmi Jesū.

25

Jesús pe mojōmarā maamarā nome keori merā buedea

¹ Purū Jesús dupaturi keori merā guare āsū ārī buemi doja:

—Marīpu ūmugasigue ārīgū īgūyarārē doreri āsū ārārā. Pe mojōmarā nōome ārīkuma. Su ūnami īgūsāya sīāgori duparu merā mojōsiadire bokatīrīrā waakuma. ² Su mojōmarā nome sīāgori duparu īgūsā āīaburire ūdārō āmuyubirikuma. Gajerā su mojōmarā nome gapu īgūsā āīaburire ūdārō āmuyukuma. ³ Āmuyumerā nome īgūsāya sīāgori duparure āīakererā, īgūsā gorawayuburire uye āīabirikuma. ⁴ Āmuyurā nome gapu īgūsāya sīāgori duparure āī, gaji uye īgūsā gorawayuburire āīakuma. ⁵ Irasirirā, mojōsiadi mata ejabirimakū, īgūsārē wuja ejamakū kārīlakōākuma. ⁶ Purū ūnami deko ārīmakū, gajerā masaka: “Mojōsiadi aarisiami. īgūrē bokatīrīrā aarika!” ārī gainīmakū pékuma. ⁷ īgūsā gainīmakū pérā, yobe, īgūsāya sīāgori duparure āmukuma. ⁸ Uye gorawayuburire āīabiranerā nome gapu, gajerā gaji uye āīānerā nomerē āsū ārīkuma: “Guaya sīāgori duparu yariro yáa. Irasirirā mérōgā musāya uye guadere sīka!” ārī sērēadikuma. ⁹ Āmuyuanerā nome gapu āsū ārī yūjukuma: “Guaya uye musārē sīmakū, musārē, guadere ejabiribokoa. Irasirirā uye duarā purō musā basi wajarirā waaka!” ārīkuma. ¹⁰ Irasirirā āmuyubiranerā nome uye wajarirā waakōākuma. īgūsā waadero purū, mojōsiadi ejakumi. īgū ejamakū īārā, āmuyuanerā nome gapu īgūrē bokatīrīkuma. Irasirirā īgū merā bosenū iriri wiigue īārā ūnajākōākuma. īgūsā ūnajāperemakū, iri wii marā disiparore biakōākuma. ¹¹ Purūgue āmuyubiranerā nome gapu ejakumi. “Gua Opu, guadere tūpāsōoka!” ārīkuma. ¹² īgūsā irasū ārīmakū pégū, mojōsiadi āsū ārī yūjukumi: “Diayeta yu musārē masībea”, ārīkumi īgūsā nomerē, ārī weremi Jesús.

¹³ Irasū ārī odo, guare ārīmi:

—Yu āārīpererā tīgū dupaturi aariburinurē, iri horadere neō masībea musā. Irasirirā āmuyunerā nome mojōsiadire bokatīrīrā waamurā īgūsāya sīāgori duparure āmuyuderosū musāde yu aariburire ūdārō āmuyuka! ārīmi Jesús.

Jesús sugū opu īgūrē moāboerārē niyeru sīrī keori merā buedea

¹⁴ Irasū ārī odo, gaji keori merā guare īgū buerārē buenemomi doja:

—Marīpu īgūyarārē doregu, sugū wii opu irirosū ārīmi. Wii opu gaji nikūgue waabu, īgūrē moāboerārē siiu, īgūya niyerure koredoregu píkumi.

¹⁵ 'Irasirigu, īgūsārē: "Ōōpā merā wajatanemorākuma", ārī īāmasīsīā, īgūya niyeru wajapari tirire dūkawakumi. Sugure su mojōma tiri, gajigure pe ti, gajigure su ti sīkumi. īgūsārē sī odo, waakōākumi. ¹⁶ Irasirigu su mojōma tiri opagu, mata iri tiri merā gajino wajari, dua, gaji su mojōma tiri wajatanemokumi. Irasirigu pe mojōma tiri opakumi. ¹⁷ Pe ti opagude irasūta gaji pe ti wajatanemokumi. Irasirigu wapikāri tiri opakumi. ¹⁸ Su ti opagu gapu yebague gobe má, iri gobegue īgū opu sīdea tire yáapíkōākumi.

¹⁹ 'Yoadero pāru, wii opu goekumi. Goeja, īgūya niyeru tiri merā īgūsā wajatanemodeare āmubu, īgūrē moāboerārē siiukumi. ²⁰ Irasirigu su mojōma tiri sīsūdi īgū opu pārogue eja, pe mojōma tiri īgūrē wiakumi. "Yu opu, su mojōma tiri yure sību mū", ārīkumi. "Īāka! Iri tiri merā gaji su mojōma tiri wajatanemobu", ārīkumi īgū opure. ²¹ īgū irasū ārīmakū pēgu, īgū opu ārīkumi: "Ōāgoráa. Mu yure moāboegu ōāgū āārā. Yu dorederosūta yu mérōgā mūrē pīdea merā ūārō iriyo. Irasirigu wári yaare koredoregu pīgura. Yu merā āārīgū, usayari merā āārīka!" ārīkumi īgū opu īgūrē. ²² Pāru pe ti sīsūdide īgū opu pārogue eja, īgūrē āsū ārīkumi: "Yu opu, pe ti yure sību mū. īāka! Iri tiri merā gaji pe ti wajatanemobu", ārīkumi. ²³ īgū irasū ārīmakū pēgu, īgū opu ārīkumi: "Ōāgoráa. Mu yure moāboegu ōāgū āārā. Yu dorederosūta yu mérōgā mūrē pīdea merā ūārō iriyo. Irasirigu wári yaare koredoregu pīgura. Yu merā āārīgū, usayari merā āārīka!" ārīkumi īgū opu īgūrē.

²⁴ Pāru su ti sīsūdi gapu, īgū opu pārogue eja, īgūrē āsū ārīkumi: "Yu opu, mūrē moāboerārē bāro turaro merā moādoregu āārā. Mu basi moābirikeregu, īgūsārē oterire otedore, īgūsārē oteri dūkare seadore, irire mu basita opāa. Mūrē moāboerāya moārī merā wajatarire mu basita opāa. Irire masīa yu". ²⁵ Irasirigu mūrē güigu, yebague gobe má, iri gobegue muaya niyeru tire yáapíkōābu. īāka! I ti āārā muaya niyeru ti", ārīkumi īgū opure.

²⁶ īgū irasū ārīmakū pēgu, īgū opu ārīkumi: "Mu yure moāboegu ūegū āārā. Térikugu āārā. Mu yure āsū ārā: 'Mu basi moābirikeregu, mūrē moāboerārē oterire otedore, īgūsārē oteri dūkare seadore, irire mu basita opāa. Mūrē moāboerāya moārī merā wajatarire mu basita opāa. Irire masīa yu', ārā mu yure. ²⁷ Mu irasū ārīgū, ¿nasirigu, yu mūrē sīdea tire niyeru duripíri wiigue duripíbiriri? Irogue duripímakū, i wii moārā iri ti merā wāro wajatanemobosabokuma mūrē. Irasirigu, yu goejamakū, mu yure īgūsā iriri merā wajatanemobosadeare wiaboakuyo", ārīkumi īgū opu īgūrē. ²⁸ Irasū ārī odo, gajerārē irogue āārīrārē ārīkumi: "īgūrē niyeru tire ēma, pe mojōma

tiri opagh gaphre shka! ²⁹ Sugh wári opagh shnemosgukumi. Irasirigh Ígh wári opadero nemoro opaghkumi. Gajigh opabi Ígh mérígh opadideare ēmapeokhshgukumi. ³⁰ Íí yhre mohboegh keoro iribire naíthrogue boekhaka! Irogue boro phrisg Íghya guikare khruhduúth oreghkumi”, árhkumi Íghsh oph, árh weremi Jesus.

Jesus i ûmh marhrowajamohburire weredea

³¹ Irash árh odo, ghare árhnemomi:

—Yh árhpererh thigh, árhpererh yhre wereboerh merh i ûmh marhro doregu aarigh, gosewasiriri merh Oph doarogue doaghko. ³² Yh irogue doamakh, yhre wereboerh árhpereri buri marh masakare yh diaye neehrokuma. Íghshro neeh odomakh, sugh ejorh koregu ovejare, cabrare boje dhkawanhrosh yh Íghshro dhkawanhghko. ³³ Yhre boremurhro oveja irirosh árhirhro yh diaye gaph nhghko. Yhre boremumerhro cabra irirosh árhirhro yh khgaph nhghko. ³⁴ Yh irasiriadero phru, yh árhpererh Oph, yh diaye gaph nhro ásh árh wereguko: “Yhph mushro dhárh irisiam. I ûmhro irighgueta mushaya árhiburire Íghyarhro doreroguer e ámuyusiam. Irasirirh Ígh merh árhirhaarika! ³⁵ Yh uaboamakh írhro, mush yhre baari ejobh. Yh ñemesibumakh, mush yhre iiríri thibh. Yh mush phro ghameñajhejamakh, yhre khárh wayubh. ³⁶ Surí marhigh yh árhimakh írhro, mush yhre suríre shabh. Phürírikhmakh, mush yhre írhro ejabh. Peresugue yh árhimakhdere yhre írhro ejabh”, árhighko. ³⁷ Yh irash árhimakh pérh, yh diaye gaph nhro Yhph: “Órhra, waja opamerh árhima”, árh ínherh yhre sherhnarhkuma: “Gua Oph, ñnaásh árhimakh, mu uaboamakh gua mhre baari ejori? ñNaásh árhimakh, mu ñemesibumakh mhre iiríri thírh? ³⁸ ñNaásh árhimakh, mu gua phro ghameñajhejamakh, khárh wayuri? ñNaásh árhimakh, mu surí marhigh árhimakh gua mhre surí sharh? ³⁹ ñNaásh árhimakh, mu phürírikhmakh, o peresugue mu árhimakhdere gua mhre írhro ejari?” árhírhkuma yhre. ⁴⁰ Íghsh irash árhimakh pégu, yh árhpererh Oph, Íghshro ásh árh yhjhghko: “Diayeta mushro werea. Mush sugh yaarh watopegue árhpererh nemoro ubu árhighro õrhirh, yhreta õrhirh irirh iribh”, árhighko Íghshro.

⁴¹ Íghshro irash árh odo, yh khgaph nhro ásh árh wereguko: “Yhph wajamohuro árh mush. Yh phrore wirika! Perebiri peamegue waaka! Yhph iri peamerh whthea oph, Íghyarh merh árhiburore ámuyusiam. ⁴² Yh uaboamakh írhro, mush yhre baari ejobiribh. Yh ñemesibumakh, mush yhre iiríri thibiribh. ⁴³ Yh mush phro ghameñajhejamakh, yhre khárh wayubiribh. Surí marhigh yh árhimakh, mush yhre surí shbiribh. Yh phürírikhmakh, peresugue yh árhimakhdere mush

yure ñārā ejabiribū”, ārīgukoa ñgūsārē. ⁴⁴ Yū irasū ārīmakū pérā, ñgūsā yure sérēñarākuma: “Gua Opū, ¿naásū ārīmakū, mu uaboamakū, ñemesibumakū, gua puro gāmeñajāgū ejamakū, surí opabirimakū, pūrīrikumakū, peresugue mu ārīmakū gua mārē iritamubiriri?” ārīrākuma yure. ⁴⁵ ñgūsā irasū ārīmakū, yū ārīpererā Opū ñgūsārē ñsū ārī weregukoa: “Diayeta māsārē werea. Musā sugu yaarā watopegue ārīpererā nemorō ubu ārīgūrē iritamumerā, yureta iritamumerā iribū”, ārīgukoa ñgūsārē. ⁴⁶ Pura ñgūsā perebiri peamegue wajamoásürākuma. Yupa: “Óārā, waja opamerā ārīma”, ārī lānerā gapu ñgā purogue perebiri okarire oparākuma, ārī weremi Jesús.

26

*Oparā Jesúre ñeñburire āmudea
(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)*

¹ Jesús iri ārīpererire bue odo, guare ñgū buerārē ārīmi:

² —Penu dñyáa, pascua bosenū ejaburo. Irire māsā masña. Iri bosenū ārīmakū, yū ārīpererā tīgūrē ñeā, oparāguere wiarākuma, curusague pábiatú wējēdoremurā, ārīmi.

³ Iripoere paía oparā, Moisés gojadeare buerimasā, judío masaka mārāde Caifás paía opuya wii disipuroma yebague nerēñurā. ⁴ Irogue nerērā, ñgūsā Jesúre ārīgatori merā ñeā, wējēburire ñmuñurā.

⁵ Irire āmurā:

—Bosenū ārīmakū, ñgūrē ñeñbirikōārā! Masaka marī merā guarā, marīrē gainí turibokuma, ārīñurā.

*Sugo nomeō Jesúre sārōrī piupeodea
(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)*

⁶ ñgūsā ñgūrē wējēburire āmuripoere Jesús Betania wālkuri makāgue Simón kāmi boadiya wiigue ārīmí. ⁷ Irogue ñgā ārīmakū, sugo nomeō suru sārōdiru opago, Jesús puro ejamo. Igo opadiru “alabastro” wālkuri ùtāye merā iridiru, sārōrī wajapari opadiru ārībú. Jesús baa doaníripoe ñgūya dipurure iri sārōrīrē piupeomo. ⁸ Igo irasū piupeomakū ñārā, gua Jesús buerā guarā ñsū ārībū:

—¿Nasirigo igo irire irasiriwasiribéokōārī? ⁹ Iri sārōrīrē duago, wāro niyerure wajataboakumo. Iri niyeru merā boporārē iritamuboakumo, ārībū.

¹⁰ Jesús, gua irasū ārīmakū pégu, guare ārīmi:

—¿Nasirirā igore garibori māsā? Ire yure irasirigo, õārīrē irigo yámo. ¹¹ Boporā māsā watopeguere ārīñikōārākuma. Yū tamerārē māsā merā ārīñimakū ñābirikoa. ¹² Igo i sārōrī yure piupeogo, yaa dupure ñgūsā yure yáaburo dupuyuro ñmuyugo irirosū irigo yámo. ¹³ Diayeta māsārē werea.

Maríph masakare tauri kerere wererā ãäríperero i ūmugue waagorenarā, igo yure irideadere gajerārē wererākuma, igore gūñaburo, ãrīrā, ãrīmi Jesús għare.

Judas Iscariote Jesúre wējēdħarāguere īgūrē īmuburire āmudea (Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

¹⁴ Jesús irasū ãrādero pħru, sugħi għa Jesús buerā pe mojōma pere su għiex Peru pērēbejarā watopem. Judas Iscariote wāiķu għiex paia oparā merā werenigħu waayupħu. ¹⁵ Īgħusārē ãrīyupħu:

—Yuhu Jesúre mħasārē wiamak, izz noópā niyeru wajarirākuri yure? ãrīyupħu.

Īgħi irasū ãrīmak pérā, īgħir ħażżeek tħalli nixeru tħalli merā iridea tirire wajariñurā. ¹⁶ Īgħisā wajarimak, Judas: “izz Naásu ãrīmak īgħi Jesúre wiamak oħek?” ãrī għuñayupħu.

Jesús īgħi buerā merā baatūnudea

(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

¹⁷ Pħru pā wemasaři morēña marīri baari bosenu pħororin u ãrīmak, għa Jesús buerā īgħi pħrogħe waaa, īgħir ħażżeek sħarru:

—izz Noógue mu pascua bosenu baaburire āmumak għāġi kura? ãrībħu.

¹⁸ Īgħi għare ãrīmi:

—Jerusalēgue waaka! Iro mħsā bokajagħi re ãsū ãrīka: “Għare buegħi mħrē ãsū ãrī weredoreami: ‘Yuhu nferō tariburo mérrogħa ddayāa. Pascua bosenu ãrīmak, yuhu buerā merā muaya wiġue baagħko’, ãrāmi’”, ãrīka! ãrīmi Jesús.

¹⁹ Irasirirā, pascua bosenu ãrīmak, Jesús doreaderosūta għa baaburire āmunerā ãrīmá.

²⁰ Naĭmejäripoe Jesús għa īgħi buerā pe mojōma pere su għiex Peru pērēbejarā merā baa doanimi. ²¹ Għa baaripoe għare ãrīmi:

—Diayeta mħasārē werea. Sugħi mħsā watope ãrīgħi yure wējēdħarāguere yure īmugħukumi, ãrīmi.

²² Īgħi irasū ãrīmak pérā, għa buro bħajawereri merā sugħi no dita īgħir ħażżeek sħarru:

—Għa Opu, izzu ãrīri mħrē īmubu? ãrībħu.

²³ Għa irasū ãrī sħer ħażżeek, għare yujiġi:

—Yuhu merā i pare pā yosa baagħiuta ãrīmi yure wējēdħarāguere yure īmubu. ²⁴ Marīphu yuhu werenir ħaqnejja pūgħi gojaderosūta yuhu ãrīpererā tigħiżx waaro yāa. Yure īmubu gapure nħetariro waaro koka. Īgħi deyoabirimak oħbo, ãrīmi Jesús.

²⁵ Īgħi irasū ãrīmak, Judas Jesúre wējēdħarāguere īgħir īmubu sħer ħażżeek:

—Għare buegħi, izzu mħrē īmubu ãrīri? ãrīmi.

Jesús īgūrē yuhumi:

—Uñu, m̄ta ãārā, ãrīmi.

²⁶ Irasū ãrī odo, ḡua baaripoe Jesús pārē ãi, Marīpure: “M̄urē ušayari sīa”, ãrī, pārē pea, ḡuare īgū buerārē ãsū ãrī gueremi:

—Ire baaka! Yaa dupu ãārā, ãrīmi.

²⁷ P̄uru iiríripare ãi, Marīpure: “M̄urē ušayari sīa”, ãrī, ḡuare ipare sīu, ãsū ãrīmi:

—M̄usā ãārīpererā ire iiríka! ²⁸ I yaa dí ãārā. Yuh boaḡu, dí bēori merā wárā masaka ñerō iridea wajare wajaribosagukoa. Irasirigu yaa dí bēori merā Yuh īgūsārē: “Óārō irigura”, ãrīdeare iriyuwarikugukumi. Irasirigu īgūsā ñerō irideare kātigukumi. ²⁹ M̄usārē werea. Igui dekore marī dapora iirírosū yu dupaturi neō iirínemobirikoa. P̄uru Yuh īgūyarārē dorerogue m̄usā merā maama igui dekore iirígukoa, ãrīmi Jesús guare.

Jesús Pedrore: “Yuhre masikeregu: ‘Masibea’, ãrīgukoa”, ãrī weredea

(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

³⁰ P̄uru Marīpure bayapeo odo, ḡua iri wiigue ãārānerā wiria, Olivos wāik̄uri buúrugue waabu. ³¹ Irogue ejagu, Jesús guare ãrīmi:

—Dapagā ñami m̄usā ãārīpererā gūñaturaro marīrō yure bēowāgāpereakō ãrākua. M̄usā irasiriburire Marīpuya werenírī gojadea pūgue ãsū ãrī gojasūdero ãārībá: “Yuh oveja koregure wējēmakū irigukoa. Irasirimakū, īgūyarā oveja ūmawasiriakō ãrākuma”, ãrī gojasūdero ãārībá. ³² Yuh boadigue masādero p̄uru, m̄usā dupuyuro Galileague waadupuyugukoa, ãrīmi guare.

³³ Īgū irasū ãrīmakū péḡu, Pedro ãsū ãrī yuhumi:

—Gajerā ãārīpererā m̄urē bēowāgākerepuru, yuh gapu m̄urē neō bēowāgābirkoka, ãrīmi.

³⁴ Jesús Pedrore ãrīmi:

—Diayeta m̄urē werea. Dapagā ñami ãgābo wereburo dupuyuro mu yure masikeregu, urea gajerārē: “Masibea”, ãrīgatogukoa, ãrīmi.

³⁵ Pedro īgūrē ãrīmi:

—Yuh mu merā boabu ãārīkeregu: “Masibea”, ãrīgatobirkoka, ãrīmi.

Ãārīpererā ḡua īgū buerā, Pedro īgū ãrīrōsūta ãrību Jesúre.

Jesús Getsemaníque Marīpure sērēdea

(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46)

³⁶ P̄uru Jesús ḡua īgū buerā merā waa, Getsemaní wāik̄u rogue eja, ḡuare ãrīmi:

—Óota doaka m̄asā dapa! Sōōgue Marīp̄ure sērēgū waagú yáa, ãr̄imi.

³⁷ Irasū ãr̄i odo, Pedrore, Zebedeo pūrā pērāguereta siiuwāgāmi. Ígū b̄uro gūñariku, b̄ujawereyupu. ³⁸ Irasū b̄ujaweregu, Ígū siiuwāgānerärē ãr̄iyupu:

—B̄uro b̄ujawerereri merā kōmoma goero péñakoa. Óota dujaka! M̄asāde yu kār̄iberosūta kār̄imeräta yure yúka! ãr̄iyupu.

³⁹ Irasū ãr̄i odo, yoaweyaro waanemo, yebague Ígūya dia-pure moomejā, Marīp̄ure ásū ãr̄i sērēyupu:

—Ahu, yu ñerō tariburire tauduagu taumasā. Yu irasū ãr̄ikerepu, yu gāāmerōsū iribirikōāka! M̄u gāāmerōsū gapu yure waaburo, ãr̄iyupu.

⁴⁰ Irasū ãr̄i sērē odo, umerā Ígū buerā p̄hrogue ejagū, Ígūsā kār̄irärē bokaja, Pedrore ãr̄iyupu:

—¿Nasirirā su horanogāgora m̄asā yure kār̄imeräta yúmasíberi? ⁴¹ Kār̄imeräta! Marīp̄ure sērēka, wātī ãr̄imesär̄irē iribokoa, ãr̄irā! M̄asā gūñarī merā õār̄irē iriduadáa. Irire iriduakererā, bokatíübea, ãr̄iyupu.

⁴² Irasū ãr̄i odo, dupaturi waa, Marīp̄ure sērēyupu doja:

—Ahu, i yu ñerō tariburire tauduabi, mu gāāmerōsū irika! ãr̄iyupu.

⁴³ P̄uru Ígū buerā umerā p̄uro dupaturi ejagū, kār̄irärēta bokajayupu doja. Ígūsārē wuja pūr̄itariyuro. ⁴⁴ Ígūsārē ïákōā, dupaturi Marīp̄ure sērēgū waayupu doja. Ígū sērēaderosūta sērēyupu. ⁴⁵ P̄uru Ígūsā p̄uro eja, ãr̄iyupu:

—¿M̄asā siuñajā, kār̄irā yári dapa? Yure ãār̄ipererā tīgūrē ñerāguere Ígūsā wiari hora ejasiáa. ⁴⁶ Wāgānugāka! Náka, waara! Yure wējēdhaarāguere yure ñimubu aarisiami, ãr̄iyupu Jesús.

Jesúre ñeñwāgādea

(Mr 14.43-50; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Ígū irasū ãr̄i wereripoe Judas, gua Jesús buerā pe mojōma pere su gubu Peru pērēbejarā watopemu ãār̄adi ejami. Wárā masaka sareri majírī, yuku d̄ukari oparā Ígū merā ejama. Ígūsā paía oparā, judío masaka m̄hrā Ígūsā iriuanerā ãār̄imá. ⁴⁸ Ígūsā ejaburi dupuyuro Judas Ígūsārē Jesúsre ñimubu ásū ãr̄i weredi ãār̄imí: “Yu Ígūya wayupārā mimigūta ãār̄igukumi. Ígūrē ñeäka!” ãr̄idi ãār̄imí. ⁴⁹ Irasirigu Jesús p̄uro ejagū, Ígūrē ãr̄imí:

—Guare buegu, ¿ãār̄irī mu? ãr̄i, Ígūya wayupārārē mimimi.

⁵⁰ Ígū irasirimakū ñágū, Jesús Ígūrē ãr̄imi:

—Yu merāmū, ¿nasirigu aarigu iriari? Mu irigura, ãrādeare irika! ãr̄imi.

Irasirirā masaka Jesús p̄uro eja, Ígūrē ñeñwāgākōāma.

⁵¹ Ígūsā Ígūrē ñeāwāgāripoe sugu Ígū buegu Ígūya sareri majīrē tūāwea ãi, paíá opure moāboeguya gāmipürē dititá dijukōámi. ⁵² Ígū irasirimakū Íágū, Jesúá gapu Ígūrē ãrīmi:

—Muya sareri majīrē duripíkōáka! Sareri majī merā gajerā merā gāmewējērāno, sareri majī merāta wējēsūrākuma. ⁵³ ¿Mūsā masíberi? Yupure yu sérēmakū, daporata Ígūrē wereboerārē pe mojōma pere su gubu Peru pērēbejari burigora yure iritamumurārē iriubokumi. ⁵⁴ Yu sérēmakū, Marípuya wereníri gojadea pūgue gojaderosū waabiribokoa, ãrīmi Jesúá.

⁵⁵ Irasū ãrī odo, masakare ãrīmi:

—¿Nasirirā sareri majīrī merā, yuku dukari merā sugu yajarimasūrē ñeārā aarirā irirosū yure ñeārā aarirā? Umarikua Marípuya wiigue yu mūsārē bue doanímakū, mūsā yure neō ñeābiribu. ⁵⁶ Daporare i ãrīpereri mūsā yure irasirirā, Marípuya kerere weredupuyunerā gojaderosūta irirā yáa, ãrīmi Jesúá.

Ígūrē ñeāmakū Íärā, gua Ígū buerā Ígūrē sugureta ûmaweonúwāgākōábu.

Jesúre oparā p̄u rogue ãiadea

(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Irasirirā Jesúre ñeānerā paíá opu Caifáya wiigue ãiñurā. Iri wiiguere Moisés gojadeare buerimasā, judío masaka mārāde nerësiañurā. ⁵⁸ Pedro gapu yoaweyaro Jesúre tuyañajāa, Caifáya wii disipuro ñajārōma yebague eja, Marípuya wiire korerā surara merā doayupu. “¿Naásū iriyuwarikurākuri?” ãrīgū, irogue ïä doaníyupu.

⁵⁹ Paíá oparā, judío masaka mārā, ãrīpererā oparā irogue nerēanerā Jesúre ãrīgatori merā weresāmurārē ãmarā iriñurā Ígūrē wējēmurā. ⁶⁰ Ígūsā p̄u rogue wárā masaka ãrīgatori merā Ígūrē weresārā ejakererā: “Ígū i ñerō iridea waja boaburo”, ãrī weresārīrē neō bokabiriñurā. Puru gajerā pērā Ígūrē ãrīgatori merā weresārā ejañurā.

⁶¹ Ásū ãrīñurā:

—Íi ásū ãrīmi: “Marípuya wiire béomasā. Urenu waaró merāta iri wiire dupaturi iri odomasā”, ãrīmi, ãrīñurā.

⁶² Ígūsā irasū ãrīmakū pégū, paíá opu wāgānugā, Jesúre ãrīyupu:

—¿Ígūsārē yujuberi mu? ¿Nasirirā mārē irasū ãrī weresārī? ãrīyupu.

⁶³ Jesúá gapu yujubiriyupu. Ígū yujubirimakū Íágū, paíá opu Ígūrē ãrīyupu:

—Marípuya okanígū péuro diaye wereka! ¿Mūta ãrīrī, Cristo Marípuya magū? ãrīyupu.

64 Jesús Ígūrē ãrīyupu:

—Ígūta ãārā mu ãrīrōsūta. Idere musārē werea. Puru yu ãārīpererā tīgūrē Yuhu turagū diaye gapu doamakū ïärāko. Umugasima mikāyebori weka yu aarimakūdere ïärāko, ãrīyupu.

65 Ígū irasū ãrīmakū pégu, paía opu Ígū guarire ïmugū, Ígūya surírore tūayegue, ãsū ãrīyupu:

—Íi irasū ãrī werenígū, Maríphare ñerō ãrīgū yámi. ¿Nasir-imurā gajerā Ígūrē weresãrīrē neõ pénemobokuri marī? Musā, Ígū basita Maríphare ñerō ãrīrīrē pésiáa. 66 ¿Naásū gūñarī? ãrīyupu.

—Maríphare Ígū ñerō ãrīrī waja boaburo, ãrī yujuhñurā.

67 Irasū ãrī odo, Ígū diapure síku eotú, Ígūrē doteñurā. Gajerā Ígūya diapure pá, 68 ãsū ãrīñurā:

—Mu Cristo ãārígū, ãrībokaka: “¿Noā murē pári?” ãrīñurā.

Pedro Jesúre masikeregu: “Masibea”, ãrīdea

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

69 Iri wii poekague Ígūsā irasiriripoere Pedro disipuro ñajärōma yebague doaniyupu. Ígū irogue doamakū, sugo paía opure moaboego Ígū phro eja, Ígūrē ãrīyupo:

—Mu de Jesús Galileamū merā ãārīdita ãārā, ãrīyupo.

70 Igo irasū ãrīmakū pégu, Pedro ãārīpererā iro ãārīrā péurogue ãrīgatori merā:

—Mu irasū ãrīrīrē pémasibirikoa yu, ãrīyupu.

71 Puru iri wii tñroma sãrīrō disiprogue waayupu. Irogue gajego Ígūsārē moaboego Ígūrē ïágō, iro ãārīrārē ãrīyupo:

—Jesús Nazaretmū merā ãārīdita ãārīmi ï, ãrīyupo.

72 Pedro ãrīgatori merā dupaturi yujuyupu:

—Maríphu péuro diayeta werea. Yu Ígūrē masibea, ãrīyupu.

73 Mérōgā puruta masaka irogue ãārīrā Pedro phrogue waa, Ígūrē ãrīñurā:

—Mu diayeta Jesús buerā merāmata ãārā. Pémasirōta Ígūsā irirosū werenía, ãrīñurā.

74 Ígūsā irasū ãrīmakū, Pedro yujuyupu:

—Maríphu péuro diayeta werea. Yu musārē diaye werebir-imakū, Maríphu yure wajamoaburo. Ígūrē neõ masibea yu, ãrīyupu.

Ígū irasū ãrīripoeta ãgābo wereyupu. 75 Pedro, ãgābo weremakū pégu, Jesús Ígūrē: “Ãgābo wereburo dupuyuro mu yure masikeregu, urea: ‘Masibea’, ãrīgatogukoa”, ãrādeare gūñabokayupu. Irire gūñaboka, wiria, bujawererí merā buro oreyupu.

27

*Jesúre Pilato puro ãijadea
(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)*

¹ Boyodujimejāripoe ãärípererā paía oparā, judío masaka mārā merā nerē: “Ãsū iri, Jesúre wējērā”, ãrī ãmuñurā. ² Irasū ãrī ãmu odo, Jesúre sia, ãiwāgā, Poncio Pilato wāikugure Judea nikū marā opare wiañurā.

Judas Iscariote boadea

³ Ígësā Jesúre wējērākuma, ãrīrīrē pégh, Judas gapu bñro bujawereri merā Ígū Jesúre ïmuadeare gûñayupu. Irasirigü treinta niyeru tiri plata merā iridea tiri Ígësā Ígürē wajaridea tirire paía oparārē, judío masaka mārārē wiagü waayupu. Irogue eja, Ígësärē ãrīyupu:

⁴ —Yü ñetariro iriakubu. Yü ñerī iribire oparāguere wiadire: “Boaburo”, ãrāñurā, ãrīyupu.

Ígū irasū ãrīmakü, Ígürē yujuñurā:

—Mu irasiriadea guaya meta ãärā. Muya ãärā, ãrīñurā.

⁵ Ígësā irasū ãrīmakü pégh, Judas Marípuya wiigue niyeru tirire meéwasiribéo, waakõäyupu. Waa, pügubudare siasi, Ígū basi Ígäya wánugürē túsānú, parimadija, boakõäyupu.

⁶ Paía oparā niyeru tirire sea neeõrā, ãsū ãrīñurā:

—I niyeru Ígësā masakure wējēburi waja wajariadea ãärā. Irasirirā i niyerure Marípuya wiima duripíri kūmague pímasibirkoka. Marírē doreri irasiridorebea, ãrīñurā.

⁷ Puru ãsū ãrīñurā: “I niyeru merā diiari sorori weagüya nikürē wajarimakü õärokao. Irasirirā gajero marā õõgue boamakü, iri nikū Ígësärē yáaburi nikū ãärírokao”, ãrīñurā.

⁸ Irasirirā masaka iri nikürē: “Dí béodea nikū ãärā”, ãrī wäiyema. Daporaguedere irasüta wāiküköää. ⁹ Ígësā irasirimakü, Jeremías Marípuya kerere weredupuyudi gojaderosüta waabu. ãsū ãrī gojadi ãärímí: “Israel bumarā treinta niyeru tiri plata merā iridea tirire Ígürē wajarideare ãima”. ¹⁰ Irasirirā iri tiri merā diiari sorori weagüya nikürē wajarima. Irasirirā, Marípü yure: ‘Ãsū irirákuma’, ãrī gojadorederosüta yáma”, ãrī gojadi ãärímí.

*Pilato Jesúre sérëñadea
(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)*

¹¹ Pilato, Jesúre Ígū yuñerogue Ígësā ãijamakü, Ígürē sérëñayupu: —¿Muta ãärírī judío masaka Opu? ãrīyupu.

—Mu ãrīrōsüta Ígūta ãärā, ãrī yujuñupu Jesús.

¹² Paía oparā, judío masaka mārā Ígürē weresärī gapure yuñabiriyupu. ¹³ Irasirigü Pilato Ígürē ãrīyupu:

—¿Ãärípereri Ígësā mārē weresärīrē péberi mu? ãrīyupu.

¹⁴Jesús gapu neō yuhubiriyupu. Ígū yuhubirimakā īágū, Pilato īágukakdāyupu.

Jesúre wējēdoredea

(*Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16*)

¹⁵Bojoriku pascua bosenu ãārīmakā, Pilato sugu peresugue ãārīgūrē masaka wiudoregure wiunayupu. ¹⁶Iripoere sugu Barrabás wāikugu peresugue ãārīyupu. Masaka Ígū ñerō irideare masñurā. ¹⁷Irasirigu Ígūsā nerēmakā īágū, Pilato Ígūsārē sērēñayupu:

—¿Nií gapure yu wiumakā gāāmerī musā? ¿Barrabáre, o Jesús: “Cristo” Ígūsā ãrīgū gapure? ãrīyupu.

¹⁸Wárā masaka Jesúre būremumakā īārā, oparā Ígūrē ïāturisā, Pilato purogue ãiānerā ãārīmá. Pilato gapu Ígūsā ïāturirire masñkodāyupu. Irasirigu Jesúre wiuduhadiyupu.

¹⁹Puru Pilato masaka wereśārīrē beyerimasā doarogue doaripoe, Ígū marāpo Ígūrē kere iriuyupo: “Ígū diayema irigure gajerosū neō iribirkōāka! Dapagā ñami Ígūrē waaburire būro goero kēākubu”, ãrī kere iriuyupo.

²⁰Paía oparā, judío masaka mhrā gapu masakare ãsū ãrīdoreñurā: “‘Barrabáre wiuka, Jesús gapure wējēka!’ ãrīka!” ãrīdoreñurā. ²¹Puru Pilato masakare dupaturi sērēñayupu doja:

—¿Ígūsā pērārē nií gapure yu wiumakā gāāmerī musā? ãrīyupu.

—Barrabás gapure wiuka! ãrī yuhuburā.

²²Ígūsā irasū ãrīmakā pégu, Pilato sērēñayupu:

—¿Nasirigu kuri yu, ií Jesús: “Cristo” Ígūsā ãrīgū gapure? ãrīyupu.

Ãārīpererā:

—Curusague pábiatú wējēka Ígūrē! ãrī yuhuburā.

²³Irasirigu Pilato ãsū ãrīyupu:

—¿Ñeeno ñerīrē iriari ií, musā irasū ãrīmakā? ãrīyupu.

Masaka gapu dupaturi gainínemoñurā:

—Curusague pábiatú wējēka Ígūrē! ãrīñurā.

²⁴Ígūsā Ígūrē péduhabirimakā, Ígūsā guari merā gainímakā pégu, Pilato dekore ãiwāgāridoreyupu. Iri merā masaka iñurō mojōkoe, ãsū ãrīyupu:

—Iírē waja opabire wējēdoreri, yu doreri meta ãārā. Musā doreri ãārā, ãrīyupu.

²⁵Ígū irasū ãrīmakā pérā, ãārīpererā masaka ãsū ãrīñurā:

—Gua mhrē iírē wējēdoreri waja, gua, gua pürā ãārīpererā merā waja oparāko, ãrīñurā.

²⁶ Ígūsā irasū ãrīmakū pégu, Pilato Barrabáre peresugue ãärígúrē wiuyupu. Puru surarare Jesúre tārādore, Ígūrē Ígūsārē wiayupu, Ígūrē curusague pábiatú wējēdoregu.

²⁷ Irasirirā surara Jesúre Pilatoya wiima yebague ãijañurā. Irogue ãärípererā surarare Jesús puro neeōñurā. ²⁸ Puru Ígūya surírore túwea ãi, opuya suríro irirosū deyoriñe diiariñerē Ígūrē sãñurā. ²⁹ Pora merā iriadea berore Ígūya dipurure peoñurā. Irasiri odo, yukure diaye gapu moásua, Ígū puro ñadukupuri merā ejamejā, Ígūrē ãsū ãrī büridañurā:

—Buremurā aarika judío masaka Opure! ãrīñurā.

³⁰ Ígūrē síku eotú, Ígūsā moásuadire tāñwea ãi, irigū merāta Ígūya dipurure pánañurā. ³¹ Ígūrē bürida odo, Ígūsā sādea surírore túwea, Ígūya suríro gapure sãñurā doja. Sā odo, curusague pábiatú wējēmurā Ígūrē ãi wiriakōñurā.

Jesúre curusague pábiatúdea

(*Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27*)

³² Ígūsā Ígūrē ãiwágārā, sugu masakure Simón wāikugū Cirenemurē bokatírīma. Ígūrē Jesúr kōädea curusare kōädorema.

³³ Ígūrē irasū ãiwágārā, Gólgota wāikugue ãijama. “Gólgota”, ãrīrō: “Masaku dipuru boaweadea pero”, ãrīduaro yáa. ³⁴ Irogue eja, igui deko sãñrī merā morēdeare Jesúre tīädima. Jesúr irire iiríña, puru iiríbirimi.

³⁵ Ígūrē curusague pábiatú ãiwágūnú odo, surara Ígū surí sãñadeare: “Ubu ãrīboka birarā: ‘¿Noärē dujarokuri?’ ” ãrīma, irire Ígūsā basi gāme dükawamurā. Ígūsā irasirirā, Marípuya kerere weredupuyudi gojaderosūta irima. ãsū ãrī gojadi ãärímí: “Yaa suríre Ígūsā basi ãrīboka bira dükawarākuma”, ãrī gojadi ãärímí. ³⁶ Irasiriadero puru, surara curusa puro eja doama, Jesúre korerā. ³⁷ “Íi ãsū iridea waja boami”, ãrīrā: “Íita judío masaka Opu ãärīmi”, ãrī gojadea majīrē curusague Jesúya dipuru weka pábiatúma.

³⁸ Pērā yajarimasādere curusarigue pábiatú ãiwágūnúma. Sugure Ígū diaye gapu, gajigure Ígū kúgapu pábiatú ãiwágūnúma. ³⁹ Masaka Jesúr puro tariwágānarā, ñerō ãrī bürida, Ígūsāya dipure yure, ãrīma:

⁴⁰ —Mu ãsū ãrī wereníbu: “Marípuya wiire béo, puru urena waáró merāta iri wiire dupaturi iri odogukoa”, ãrību. Irasirigu mu basi tauka! Mu diayeta Marípua magū ãärígū, curusague merā dijarika! ãrīma.

⁴¹ Irasúta paía oparā, Moisés gojadeare buerimasā, fariseo bumarā, judío masaka mürāde ãrī büridama. ãsū ãrī gāme wereníma:

42 —Gajerā gapure taumi. Īgū basi gapu taumasibemi. “Israel bumarā Opu ãārā”, ãrīmi. Irasirirā, curusague merā īgū dijarimakū ïärā, marī īgūrē būremurāko. 43 Īgū: “Marīpure būremua, īgū magū ãārā”, ãrīmi. Irasirigu īgū ãrīderosūta Marīpu īgūrē maigū, iritamuburo, ãrī būridama.

44 Yajarimasā Jesús puro curusarigue pábiatú ãiwāgūnúsūanerāde irasūta īgūrē ñerō ãrī būridama.

Jesús boadea

(*Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30*)

45 Goeripoe ãārīmakū, i nikū ãārīpererogue naítīkōābu. Ure hora gora naítīābu. 46 Ure hora ejamakūta Jesús būro gainími:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? ãrīmi. Irasū ãrīgū: “Yu Opu, ya Opu, ¿nasirigu yure béori mu?” ãrīgū irimi.

47 Suráyeri irogue ãārīrā, īgū irasū ãrī gainímakū pérā:

—Marīphyā kerere weredupuyudire Elíare siiugu yámi, ãrīma.

48 Mata sugu īgūsā merāmu ūmawāgā, igui deko piari yosadea yasare yuku yuwague siatú, ãiwāgā, Jesúre iiriburo, ãrīgū, soemuúmi. 49 Īgū irasirimakū ïärā, gajerā gapu ãsū ãrīma:

—Iropāta irika! Elías īgūrē taugu aarimakā ïāñarā dapa marī, ãrīma.

50 Jesús dupaturi būro gainínemo, kōmoakōāmi. 51 Īgū kōmomakūta, Marīphyā wii poekama taribu disipuro kāmutari gasiro ūmarō gapu merā yegue dijari, deko merā yeguesia-jayuro. Nikū būro ñomebu. Ùtāyeri pagayeride waariakōābu. 52 Masāgoberi tūpākōāyuro. Wárā Marīpure būremurā boanerā masāñurā. 53 Jesús masādero puru, īgūsā masāgoberigue ãārīnerā wiria, Marīphyā makāgue Jerusalēgue waañurā. īgūsā irogue ejamakū, masaka wárā īgūsārē ïāñurā.

54 Romano marā surara opu īgūyarā surara merā Jesúre koreanerā, nikū ñomemakū, ãārīpereri irasū waarié ïärā, būro guka, güiri merā ãsū ãrīma:

—Íi diayeta Marīpu magū ãārādañumi, ãrīma.

55 Wárā nome yoaweyarogue Jesúre ïūníma. īgūsā Galileague Jesúre iritamugorenaranerā nome ãārīmá. 56 īgūsā nome watopeguere María Magdalena wāikugo, gajego María wāikugo Santiago, José pago, gajego Zebedeo marāpo ãārīmá.

Jesúya dupure masāgobegue pídea

(*Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42*)

57 Puru naímejāripoe ãārīmakū, José wári opagu, Arimatea wāikuri makāmu irogue ejami. īgū Jesús buerire tuyagu ãārīmí. 58 Irasirigu Pilato purogue waa, Jesúya dupure yáabu sérēyupu. īgū ãrī sérēmakū pégu, Pilato surarare Jesúya dupure

sõdoreyupu ïgãrë. ⁵⁹ Irasirigu José waa, Jesúya dupure ãidiju, õäri suríro gasiro gurari maríri gasiro merä ïgãya dupure õmayupu. ⁶⁰ Õma odo, ïgãrë yáabodea masãgobegue píyupu. Iri gobe, maama gobe ãtãyegue mádea gobe ãärlyuro. Irogue Jesúya dupure pí odo, wári mají ãtã mají merä iro ñajärõrë õärö biakõä, waakõäyupu. ⁶¹ Ígã irasiriripoe María Magdalena, gajego María merä iri gobe bokatíürö ïüdoaníñurã.

Surara Jesúya dupure pídea gobere koredea

⁶² Gajinu gapu judío masaka siuñajärñhu* ãärñmakü, paía oparã, fariseo bumarã Pilato pñrogue waañurã. ⁶³ Ásü ãrññurã Pilatore:

—Gua opu, sõõ ãärídi okagãgue ãrígatorikagu ãrídeare gua gûñáa. Ásü ãrími: “Yü boa, urenu puru masãgukoa”, ãrími. ⁶⁴ Irasirigu mayarã surarare urenu goru ïgãya dupure píaderogue koredoregu iriu ka, ïgã buerã ñami merä ïgãya dupure yajabirikõäburo, ãrígä! Ígüsä yajadero puru masakare: “Jesús boadigue masãkõämi”, ãrïbokuma. Irasiriro ïgã ãrígatodea nemorõ ïgüsä ãrígatori gapu ñetariroko, ãrññurã.

⁶⁵ Ígüsä irasü ãrñmakü, Pilato yuñhyupu:

—Jáu, ñísä yaarã surara õõgue ãäríma. Ígüsärë ãíaka, iri masãgobe gajerosü waari, ãrírã! Irasirirä mäsä bokatíürö ïgüsärë koredoreka! ãrÿupu.

⁶⁶ Ígã irasü ãrñmakü, ïgüsä waa, iri gobe biadea ãtã majírë õärö wítäbiatoñurã, masaka ïgüsä ñajädeare ñamasírãra, ãrírã. Irasü ãrñmakü, surarare iri gobere õärö koredoreñurã.

28

Jesús masãdea

(*Mr 16:1-8; Lc 24:1-12; Jn 20:1-10*)

¹ Judío masaka siuñajärñhu puru, gajinu boyodujimejäripoe gaji semana ñajärñhu ãärñmakü, María Magdalena, gajego María merä Jesúre pídea gobere ñärä waañurã. ² Gûñaña marírõ nikü bero ñomeyuro. Irasü waari poe marí Opure wereboegu ãmugasigue merä dijari, masãgobere ïgüsä biadea ãtã majírë tûpä, iri mají weka doayupu. ³ Ígã bupu miärõsü õärö gosewasirigu ãärÿupu. Ígãya suríro õärö borero ãärÿuro. ⁴ Surara iri gobere koreanerä ïgürë ñärä, bero güiri merä narada, kõmorä irirosü waañurã. ⁵ Puru Marípore wereboegu irogue ñärä waanerä nomeré ãrÿupu:

—Güibirkõäka! Yü masña, mäsä Jesús ïgüsä curusague pábiatú wéjëadire ãmarä yáa. ⁶ Ígã õõrë mámi. Ígã ãriderosüta masãsiami. Ígãya dupure ïgüsä píaderore ñärä aarika! ⁷ Puru

* **27:62** Judío masaka siuñajärñhu, sábado ãrã.

mumurō merā īgū buerārē: “Īgū boadi āārīkeregu, masāmi. Mūsā dupuyuro Galileague waagukumi. Irogue īgūrē īārāko”, ārī wererā waaka! Irire mūsārē weregu aarigá iriabu, ārīyupu Marīpure wereboegu.

⁸ Īgū irasū ārīmakū pérā, masāgobere īārā waanerā nome güikererā, mumurō merā ushyari merā Jesús buerārē wererā ūmadujáañurā. ⁹ Īgūsā ūmadujáarā nomerē Jesús īgūsārē bokatīrī, Õādoreyupu. Īgūrē īārā, īgū phro ūadukupuri merā ejamejā, īgūya guburire ūeā, īgūrē buremuñurā.

¹⁰ Jesús īgūsārē ūsū ārīyupu:

—Güibirkōäka! Yaarā yu buerārē: “Galileague waaka!” ārī wererā waaka! Irogue yure īārākuma, ārīyupu.

Surara īgūsā ūdeare weredea

¹¹ Īgūsā nome Jesús buerārē wererā waariroe surāyeri surara masāgobere koreanerā Jerusalēgue waañurā. Irogue eja, paía oparārē āārīpereri masāgobegue waadeare werepeokōäñurā. ¹² Īgūsā irasū ārī weremakū pérā, paía oparā, judío masaka mūrā merā nerēñurā. Irasirirā īgūsā: “¿Nasirirākuri?” ārī ūmu odo, surarare wáro niyerure sī, ¹³ ūsū ārīñurā:

—Masakare ūsū ārīka: “Ñami merā gua kārīripoe Jesús buerā masāgobegue eja, īgūya dupure yajakōänerā āārāma”, ārīka! ¹⁴ Pilato mūsā irasū ārī kerere pémakū, gua īgū merā werenírāko, mūsārē wajamoäbirikōäburo, ārīrā, ārīñurā.

¹⁵ Īgūsā irasū ārīmakū pérā, surara niyerure ūeā, waakōäñurā. Puru paía oparā īgūsārē weredoreaderosūta gajerārē wereñurā. Irasirirā, īgūsā irasū ārīrī kerere wárā judío masaka pénerā āārīmá. Daporaguedere īgūsā ārīgatodeare buremukōäma dapa.

Jesús īgū buerārē īgūyare buedoregu pídea (Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁶ Puru gua Jesús buerā pe mojōma pere su gubu suru pērēbejarā Galileague waa, buúrugue īgū guare waadoredea buúrugue waabu. ¹⁷ Irogue eja, Jesúre īārā, īgūrē buremubu. Surāyeri gua merā waanerā gapu: “¿Ígūta āārīkuriye ñi?” ārī gūñama. ¹⁸ Irasirigu Jesús gua phro aari ejanugā, ūsū ārīmi:

—Yupu yure āārīpererogue i nikū, ūmugasiguedere dorebure sóosiami. ¹⁹ Irasirirā āārīpereri buri marā masakare yaa kerere buerā waaka, īgūsāde mūsā irirosūta yaa buerire tuyaburo, ārīrā! Yupu wāi merā, yu wāi merā, Õāgū deyomarīgū wāi merā īgūsārē deko merā wāiyeka! ²⁰ Āārīpereri yu mūsārē doredeare īgūsārē bueka, irire iriburo, ārīrā! Ire masíka mūsā!

Y_u m_{us}ā merā ããr̄níkōõg_uko. I ūm_u pereadero p_ur_uguedere
m_{us}ā merā ããr̄níkōõg_uko, ãr̄i weremi g_uare Jes_us.
Iropāta ããrā.

SAN MARCOS

Juan masakare wāiyerimasă buedea

(Mt 3.1-12; Lc 1.80; 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

1 Marípʉ magū Jesucristoya kere wereri, ãsū nágādero ãárībʉ:

2 Iripoegue Isaías Marípʉya kerere weredupuyudi, Marípʉ ïgū magūrē ãrīdeare gojadi ãárīmí. Marípʉ ïgū magūrē ãsū ãrīdi ãárīmí:

Mʉ waaburo dupuyuro yaa kerere weredupuyubure ir-iugʉko, mʉ waaburore ãmuyudoregu.◊

3 Ígū masaka marírōgue buro gainírīmerā ãsū ãrīwerekumi: "Marī Opʉ aariburi dupuyuro ïgū aariburi maarē diayema maa õärī maa ãmurā irirosū diayemarē irika!" ãrī gainígakumi, ãrī gojadi ãárīmí.◊

4 Irasirigʉ Juan masaka marírōgue masakare wāiyepuroriwāgārigʉ, ãsū ãrī werenayupʉ ïgūsārē:

—Musā ñerō irideare bʉjawereka! Musā gūñarīrē gorawayuka! Deko merā wāiyesūanerā dujaka! Irasirirā musā ñerō irideare kātisürākoo. 5 Ñerō irideare wererire pérā ejañurā. Ígūsā ñerō irideare Marípʉre weretaripeomakʉ ïgū, Juan ïgūsārē dia Jordán wāikʉdiyague wāiyeyupʉ.

6 Juāya surí camellua poari merā suadea ãárīyuro. Ígūya yujawēñarīda waibʉ gasiro merā irideada ãárīyuro. Poreroa, mume makānáa marāyare baarikʉyupʉ. 7 Masakare ãsū ãrī werenayupʉ:

—Gajigʉ yʉ purʉ aaribu, yʉ nemorō turagʉ ãárīmi. Yʉ gapʉ ubu ãárīgū, ïgūrē neō súropebirikoa. 8 Yʉ musārē deko merā wāiyea. Ígū gapʉ Õagʉ deyomarīgʉ merā wāiyegakumi. Irasirigʉ Õagʉ deyomarīgʉ musā merā ãrīnökōagakumi musārē iritamubu, ãrīyupʉ.

Juan Jesúre deko merā wāiyedea

(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

9 Iripoere Jesús Galilea nikūma makā, Nazaret wāikʉri makāgue ãárādi, Juan pʉrogue ejayupʉ. Ígū ejamakʉ, Juan ïgūrē dia Jordán wāikʉdiyague wāiyeyupʉ. 10 Ígū wāiyē odomakʉ, Jesús diagüe ãárādi majānʉgāgāta ûmagasi tūpāmakʉ ïyupʉ. Õagʉ deyomarīgʉ buja irirosū deyogʉ ïgū weka dijariyupʉ. 11 Irasū waariroe Marípʉ ûmagasigue merā Jesúre ãsū ãrī wereniyupʉ:

◊ 1:2 Mal 3.1 ◊ 1:3 Is 40.3

—Mu yu magū, yu maīgū ãārā. Mu merā buro ushyáa, ãr̄iyupu.

*Wātī Jesúre ãr̄imesãdidea
(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)*

1² Jesúre Juan wāiyeri purugāta Õāgū deyomarīgū masaka marīrōgue ãīayupu. 1³ Irasirigu Jesúr iogue waa, cuarenta nūrīgora makānū marā waimurā guarā watopegue ãār̄iyupu. Ígū iogue ãār̄imakū, wātēa opu Satanás wāikugū Ígūrē ãr̄imesādiyupu. Marīpure wereboerā Ígūrē iritamurā ejañurā.

*Jesús Galilea nikūgue masakare buenugādea
(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)*

1⁴ Herodes Juārē peresugue sóodobodero puru, Jesúr Galilea nikūgue masakare Marīpuya kerere weregorenagū wāgāyupu. 1⁵ Ásū ãr̄i werenayupu:

—Marīpu iripoegue: “Ásū waarakoa”, ãr̄idea ejasiáa. Daporare mérōgā d̄uyáa, Ígūyarārē doreri ejaburo. Irasirirā mūsā ñerō iririre bujawareka! Mūsā gūñarīrē gorawayuka! Ígū masakare tauri kere gapure buremuka! ãr̄iyupu Jesúr.

*Jesús wapikurā waaí wējērīmasārē siiudea
(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)*

1⁶ Puru Jesúr Galilea wāikuri ditaru turo waagú, Simōrē, Ígū pagumu Andrére bokajayupu. Ígūsā waaí wējērīmasā ãār̄isīā, ditarugue Ígūsāya buidire meéyorā iriñurā. 1⁷ Jesúr Ígūsārē ásū ãr̄iyupu:

—Náka, yu merā! Daporare mūsārē waaí wējērīmasā ãār̄irīrē piri, masakare Marīpuya kerere wererimasā ãār̄imakū irigukoa.

1⁸ Ígū irasū ãār̄imakū pérā, mata Ígūsāya buriyukure irota pikōā, Ígū merā waakōañurā.

1⁹ Puru Jesúr yoaweyaro waa, Zebedeo pūrā Santiago, Ígū pagumu Juārē doódirugue Ígūsāya buriyukure ámu sāñanímakū ñayupu. 2⁰ Jesúr Ígūsārē siiuyupu. Ígū siumakū pérā: “Jáu”, ãr̄i, Ígūsāya doódirugue Ígūsā pagu Zebedeore, Ígūrē iritamurā merā pí, Jesúr merā waakōañurā.

*Wātī ñajāsūdi Jesúre bokatīrīdea
(Lc 4.31-37)*

2¹ Ígū merā waa, Capernaum wāikuri makāgue ejañurā. Irogue judío masaka siuñajārīnu* ãār̄imakū, Jesúr Ígūsā nerērī wiigue† ñajāa, masakare buenugāyupu. 2² Moisés gojadeare buerimasā irirosū buebiriyupu. Óärō doreri opagu irirosūta

* 1:21 Judío masaka siuñajārīnu, sábado ãārā. † 1:21 Judío masaka nerērī wii, sinagoga wāikuri wii ãārā. Irogue Ígūsā siuñajārīnu ãār̄imakū nerē, Marīpuya werenírī gojadea pūgue gojadeare buenama.

bueyupu. Ígū irasū buemakū pérā, péghkakōñurā. ²³ Iri wiiguere ígūsā merā sugu wātī ñajásūdi ãäríyupu. Ásū ãrī gainiyupu:

²⁴ —Jesús Nazaretmu, ¿nasiribu gua puro aaríri? ¿Guare peamegue béogu aarigú yári? Yu mürē iāmasikōaa. Mu, Mupu iriudi, õatarigu ãärā, ãríyupu.

²⁵ Jesús wātīrē:

—Wereníbita! Wirika ígūrē! ãríyupu.

²⁶ Ígū irasū ãrīmakū pégu, wātī masakure meémejā, naradamakū iri, bero gainí, wiriakóayupu. ²⁷ Jesús wātīrē béowiumakū iārā, ãärípererā masaka iāguka, ígūsā basi ásū ãrī gāme sērēñañurā:

—Ñeéno ãärírī, ñeéno maama bueri ãärírī i? Íi wātēärē ígū turaro merā wiridoremakū, neo ígūrē tarinugābema, ãrīñurā.

²⁸ Mérögā puruta ãäríperero Galilea nikū marā Jesús iriadea kerere péseyakōñurā.

*Jesús, Simón Pedro māñekōrē taudea
(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)*

²⁹ Jesús nerērī wiigue ãärādi Santiago, Juan merā wiria, Simón, Andréya wiigue waayupu. ³⁰ Simón māñekō bero nimakurikugó peyarogue oyayupo. Irasirirā Jesúre: “Sírigō yámo”, ãrī wereñurā. ³¹ Irasū ãrīmakū pégu, Jesús igo puro ejanugā, igoya mojörē ñeā tūwāgūnúmakūta nimakuri tari-akōayuro. Iri tarimakū, ígūsārē baari ejoyupo.

*Jesús wárā pürírikurārē taudea
(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)*

³² Abe ñajādero puru naímejāripoe iri makā marā ãärípererā pürírikurārē, wātēa ñajásunerādere Jesús purogue aíjañurā.

³³ Irasirirā ãärípererā iri makā marā ígū ãärírī wii disipurogue nerēñurā. ³⁴ Jesús wárā pürírikurārē tauyupu. Wárā wātēa masakare ñajānerādere béowuyupu. Wātēa, Jesús Marípu magu ãärírīrē masiñurā. Irasirigu Jesús: “Werenímerāta!” ãríyupu.

*Jesús Galilea nikūgue masakare buedea
(Lc 4.42-44)*

³⁵ Jesús gajinu gapu naítíñaweyaripoegāta yobe, iri makā taro masaka marírogue Marípure sērēgū waayupu. ³⁶ Simón, ígū merāmarā merā Jesús marīmakū iāgū, ígūrē ãmagú waayupu.

³⁷ Ígūrē bokagu:

—Ãärípererā masaka mürē ãmarā iriama, ãríyupu.

³⁸ Ígū irasū ãrīmakū, Jesús ásū ãríyupu:

—Náka, gaji makārī õo puro weya ãärírī makārī marādere buegu waaduakoa. Ire iributa i ãmuguere aaribá.

³⁹ Irasirigu ããrãperero Galilea nikügue judío masaka nerẽri wiirigue buegorenagü, wãtëa masakare ñajãnerãrẽ béowiunayupu.

Jesús kãmi boagüre taudea

(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰ Jesúis irasiripoe sugü kãmi boagü ïgü püro eja, ñaduküpuri merä ejamejäja, ïgürẽ sëreyupu:

—Mu, yu pürírikurire taudüagü taumasña, ãrlyupu.

⁴¹ Ígü irasü ãrãmakü pégu, Jesúis buro bopoñarí merä ïgürẽ ñä, ïguya mojö merä moañña, ãsü ãrlyupu:

—Muñrẽ taugura. Kãmi marigü dujaka!

⁴² Ígü irasü ãrãrã meräta kãmi yaripereaköäyuro. Irasirigu kãmi marigü dujayupu. ⁴³⁻⁴⁴ Jesúis ïgürẽ turaro merä ãsü ãrlyupu:

—Gajerã masakare mu tariadeare werebiriköäka! Paí pürogue mya kãmi yariadeare ïgürẽ ïmugü waaka, Ígü muñrẽ: “Óña, kãmi marigü ããrã”, ãrãburo, ãrígü! Ígü irasü ãrãdero püru, Moisés gojadea pügue sïdoredeare sïka! Mu irire irimakü ñärä, masakade mya kãmi yariadeare masíräkuma.

⁴⁵ Jesúis ïgürẽ: “Gajerärẽ yu muñrẽ tauadeare werebiriköäka!” ãrãkerepuru, kãmi boadi gapü irire masaka ããrãperero marãrẽ werepuruoriyupu. Irasirigu Jesúis masaka ñürõ makäriguere ñajãmasibiriupu. Makã turogue dita waanayupu. Irogue ïgü ããrãkerepuru, masaka ããrãperero marã ïgü pürogue ñärä ejanañurã.

2

Jesús dupü buadire taudea

(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

¹ Mérögä püru Jesúis dupaturi Capernaugue goedujáayupu. Ígü goejadero püru, iro marã masaka ïgü wiigüe ããrãrãrẽ masíñurã. ² Irasirirã mata wárã masaka iri wiire nerë, disipüroguela uturiwirinugäjaköäñurã. Jesúis ïgüsärẽ Marípuya kerere weregu iriyupu. ³ Ígü wereripoe wapikurã ñuma dupü buadire Jesúis pürogue ãijäñurã. ⁴ Masaka wárã ããrãmakü, ïgürẽ ãñajãmasibiriñurã. Irasirirã iri wii wekague marña, Jesúis weka su gobe ãiwea, ïgü oyaro meräta ïgürẽ dijuñurã. ⁵ Jesúis, ïgüsärẽ ïgürẽ buremumakü ñägü, buadire ãsü ãrlyupu:

—Yu, mu ñerõ irideare kätia.

⁶ Ígü irasü ããrãmakü pérä, suräyeri Moisés gojadeare buerimasä iri wiigüe doarä Jesúre ãsü ãrã güñañurã: ⁷ “¿Nasirigu ñí ïgü werenírã merä Marípure ñerõ ãrãrã? Masaka ñerõ irideare

neō sugʉ masakʉ kātimasibirkumi. Marīpʉ sugʉta masikumi”, ārī gūñanurā. ⁸ Jesús īgūsā gūñarīrē īāmasī, āsū ārīyupʉ:

—¿Nasirirā irasū gūñarī mʉsā? ⁹ ¿Naásū ārīrī gapʉ diasaberi ïi bʉadire: “Yʉ, mʉ ñerō irideare kātia”, ārīrī, o “Wāgānʉgā, mʉ oyarore āikōā waaka!” ārīrī gapʉ diasaberi? ¹⁰ Yʉ āārīpererā tīgʉ i ûmʉgue āārīrārē īgūsā ñerō irideare Marīpʉ dorero merā kātimasīa. Irasirigu ïi bʉadire taugʉra, mʉsārē irire masidoregu, ārīyupʉ. Irasū ārī odo, bʉadire ārīyupʉ:

¹¹ —Yʉ mʉrē āsū ārā: Wāgānʉgā, mʉ oyaderore āikōā, mʉya wiigue waaka!

¹² īgū irasū ārīrī merāta āārīpererā masaka īürō wāgānʉgā, īgū oyaderore āī, waakōāyupʉ. Irasiririre īārā, īāgʉka, Marīpure: “Ōātarīa mʉ, neō āsū iririnorē īāñamerā āārībʉ”, ārī, ushayari sīñurā.

Jesús Levíre siiudea

(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

¹³ Pʉru Jesús dupaturi ditaru tʉrogue waayupʉ. Irogue wárā masaka īgū pʉro nerēmakʉ īāgʉ, īgūsārē bueyupʉ. ¹⁴ Pʉru iro āārādi waa, Alfeo magūrē Leví* wāikugure īgū moārī taribugue doagure īāyupʉ. īgū romano marā opure niyeru wajaseabosagu āārīyupʉ. Jesús īgūrē īā:

—Náka, yʉ merā! ārīyupʉ.

İgū irasū ārīmakʉ pégʉ, Leví wāgānʉgā, īgū merā waakōāyupʉ.

¹⁵ Jesús Levíya wiigue waamakʉ īārā, wárā niyeru wajaseabosarimasā, gajerā ñerō irirāde īgūrē tʉyañurā. Levíya wiigue eja, Jesús īgūsā merā īgū buerā merā baa doaníyupʉ. ¹⁶ Jesús īgūsā merā baa doanímakʉ īārā, fariseo bumarā, Moisés gojadeare buerimasāde Jesús buerārē āsū ārīñurā:

—¿Nasirigu mʉsārē buegʉ niyeru wajaseabosarimasā, ñerō irirā merā iirí, baari?

¹⁷ īgūsā irasū ārīmakʉ pégʉ, Jesús ārīyupʉ:

—Pūrīrī marīrā kúririmasūrē āmabema. Pūrīrikurā gapʉ īgūrē āmama. Yʉ: “Ōārā āārā”, ārī gūñarārē siiugʉ aaribiribʉ. “Ñerō irirā āārā”, ārī gūñarā gapure siiugʉ aaribʉ, ārīyupʉ.

Jesúre bererimarē sērēñadea

(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

¹⁸ Juan buerā, fariseo bumarāde bererā iriñurā. Irasirirā gajerā masaka Jesús pʉro eja, īgūrē sērēñāñurā:

—Juan buerā, fariseo bumarā buerire tʉyarāde Marīpure bʉremurā berenama. ¿Nasirirā mʉ buerā gapʉ īgūsā irirosū iriberi?

* **2:14** Leví pe wāi opayupʉ. īgūta Mateo wāikhyupʉ.

19 Jesús Ígūsārē yuhyupu:

—Sugū mojōsiadi bosenū irimakū, Ígū siiuanerā Ígū merā ãārīrā, berebirikuma. **20** Purū Ígūrē gajerā ãāmakū, buro bujawererī merā bererākuma.

21 'Masaka maama suríro gasiro merā buguñerē seretúbirikuma. Irasū seretúmakū, maama gasiro Ígūsā koeaderō purū, tūāneeō, buguñerē wári gobe yeguenemomakā irikoa. **22** Waimurā gasiri merā iridea ajuri bugū ajurigue maama igui dekore diribirikuma. Irasū dirimakū, maama igui deko pāmu, bugū ajuro sérāturabiri, ooreakōākoa. Irasiriro igui deko, ajurode kōmokoa. Irasirirā maama igui dekore maama ajurogue diriro gāāmea, ãāryupu†.

*Siuñajārīnū ãārīmakū, Jesús buerā trigo yerire tārīdea
(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)*

23 Sunū, judío masaka siuñajārīnū ãārīmakū, Jesús trigo otedero watope waamakū, Ígū buerā trigo yerire tārī, koro, baawāgāñurā‡. **24** Fariseo bumarā, Jesús buerā irasirimakā ñārā, Jesúre ãārīñurā:

—Íaka! ¿Nasirirā siuñajārīnurē moādorebirikerepurū, mu buerā irasū yári?

25 Jesús Ígūsārē yuhyupu:

—Irupoegue opu David Ígū merāmarā merā uaboagū, Ígū irideare buebiriri? **26** Ígū merāmarā merā Marípuya wiigue ñajāa, Marípū iñrō peyari pā duparure baadi ãārīmí. Abiatar paía opu ãārīripoe irasiridi ãārīmí. Marípū paía ãārīmerārē: "Iri pā duparure baabirkōāka!" ãārī ãārīmí. David gapū paí ãārībirikeregu, irire baagū, Marípū iñrō Ígū dorerire tarinugāgū meta iridi ãārīmí, ãāryupu.

27 Irasū ãārī odo, ásū ãāryupu doja:

—Irupoegue Marípū masakaya ãārīburire siuñajārīnurē Ígūsārē pídi ãārīmí. Masaka gapū inuñorē Ígūsā iriburire doremasibema. **28** Yū ãārīpererā tīgū ãārīñiā, siuñajārīnurē masakare gajino Ígūsā iriburire doremasiā, ãāryupu Jesús.

3

Jesús mojō diíweredire taudea

(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

1 Gajinū Jesús judío masaka nerērī wiigue ñajāyupu doja. Iri wiigue sugū masakū diayema mojō gapū diíweredi ãārīyupu.

2 Fariseo bumarā, Moisés gojadeare buerimasā Jesúre

† **2:22** Fariseo bumarā, Moisés gojadeare buerimasā iripoegue marā iriunadeama bueri, maama bueri merā buemorēdāamakū iñgū, irasū ãāryupu Jesús.

‡ **2:23** Deuteronomio 23.25: Moisés gojadea pūgue ásū ãārī gojasüdero ãārībá: "Sugū masakū gajiguya pooegue waagú, Ígāya mojōrī merāta trigo yerire tārī, koro, baaburo. Wiirimají merā diti ãābabirkōāburo", ãārī gojasüdero ãārībá.

ĩāduripítuya: “Siuñajärīnū ãārā, irasirirā ̄ī mojō diíweredire ̄igū taumakū ̄igūrē weresārā!” ãārī gūñanurā. ³ Jesú斯 mojō diíweredire:

—Wāgānugā, masaka ̄iūrōgue ejanugāgū aarika! ãārīyupu.

⁴ Irasū ãārī odo, gajerā iri wii ãārīrārē ãsū ãārī sérēñayupu:

—¿Siuñajärīnurē Marīpu marīrē ñeéenorē iridoreyuri, õārīrē, o ñerīrē, masakare taurire, o wējērīrē?

̄Igūsā gapu ̄igūrē yujabiriñurā. ⁵ Irasirigu Jesú斯 ̄igūsārē guarí merā ïāyupu. ̄Igūsā pémasídubirimakū ̄iāgū, bujawereyupu. Irasirigu mojō diíweredire:

—Muya mojōrē soeoka! ãārīyupu.

̄Igū irasū ãārīmakū pégū, soeoyupu. ̄Igū soeomakū, ̄igūya mojō õākōñyuro. ⁶ Iriré ïārā, fariseo bumarā iri wiigue ãārānerā wiria, Herodes merāmarā merā nerē: “¿Nasirisñā, marī ̄igūrē wējērākuri?” ãārī gāme wereníñurā.

Jesú斯 ditaru t̄rogue wárā masakare buuedea

⁷ Jesú斯 gapu ̄igū buerā merā ditaru t̄rogue waakōñyupu. Gajerā masaka Galilea nikū marā wárā ̄igūrē t̄uyañurā. ⁸ Judea nikū marā, Jerusalén marā, Idumea nikū marā, dia Jordán wāikudiya gaji koepu marā, gajerā Tiro, Sidón wāikuri makārī t̄uro marāde Jesú斯 iriri kerere pérā, ̄igūrē ïārā ejañurā. ⁹⁻¹⁰ Jesú斯 wárā pürírikurārē taugu iriyupu. ̄Igū irasū taumakū ïārā, ãārīpererā pürírikurā ̄igū p̄rogue ejanugāñurā ̄igūrē moañamurā. Irasirigu, ̄igūsā wárāgora ãārīmakū ̄iāgū, Jesú斯 ̄igū buerārē suru doódirure ãmudoreyupu, masaka ̄igūrē kūñarōgāgora ejanugābirikōñburo, ãrīgū. ¹¹ Wātēa ̄igūrē ïā, ̄igū ̄iūrō ñadukupuri merā ejamejā:

—Mu ñumugasigue marā Opu magū ãārā, ãārī gainíñurā.

¹² ̄Igūsā irasū ãārīmakū, Jesú斯 wātēärē turaro merā:

—Yaamarā werenímerāta! ãārīyupu.

Jesú斯 pe mojōma pere su gubu Peru p̄erēbejarā ̄igū buedoregu pímurārē beyedea

(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Gajinu Jesú斯 buúru wekague m̄rīa, ̄igū gāñamerārē siuyupu. ̄Igū siiumakū pé, ̄igū p̄uro nerēñurā. ¹⁴ Irasirigu Jesú斯 pe mojōma pere su gubu Peru p̄erēbejarā ̄igū merā ãārīmurārē, Marīpya kerere ̄igū buedoremurārē beyeyupu. ¹⁵ ̄Igūsārē ̄igū turarire sūyupu, pürírikurārē tau, wātēa masakare ñajānerādere béowiuburo, ãrīgū.

¹⁶ ãsū wāikurā ãārīñurā: Simón wāikugū ãārīyupu. ̄Igūrēta “Pedro” wāiyeyupu Jesú斯. ¹⁷ Gajigu Santiago, ̄igū pagumu Juan ̄igūsā Zebedeo wāikugū pürā ãārīñurā. Jesú斯 ̄igūsārē “Boanerges” wāiyeyupu. “Boanerges”, ãrīrō: “Bupua masā”,

ãäríðharo yáa. ¹⁸ Gajerä: Andrés, Felipe, Bartolomé*, Mateo, Tomás, Santiago ãäríñurä. Santiago, Alfeo magü ãäríyupu. Gajerä: Tadeo, Simón ãäríñurä. Simón, celote wäikuri bumü ãäríyupu. ¹⁹ Gajigü Judas Iscariote wäikugü ãäríyupu. Igüta Jesúre wëjëdharaguere ïgürë ïmubu ãäríyupu.

*Jesúre: "Wäti turari opami", ãrï werewhädea
(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)*

Purü Jesús ïgü buerä merä su wiigue ñajäyupu. ²⁰ Dupaturi wárä masaka ïgü püro nerëñurä doja. Irasirigü Jesús, ïgü buerä merä baamasibiriypu. ²¹ Jesúya wererä irasü waarié pérä: "Niärötäríaköökumi", ãríñurä. Irasirirä gajerogue ïgürë ãiadharä ejadiñurä.

²² Gajerä Moisés gojadeare buerimasä Jerusalëgue merä aaranerä ãsü ãríñurä:

—Íí, wätëa opü Beelzebú ñajäasüdi ãärími. Irasirigü Beelzebú turari merä wätëärë bëowiumi, ãríñurä.

²³ Ígüsä irasü ãrímakü pégu, Jesús masakare siu, su keori merä ãsü ãrï wereyupu:

—¿Nasirigü Satanás ïgü basita bëowiubokuri? ²⁴ Su nikü marä ïgüsä basi dukawari gämekëärä, pereköökuma. ²⁵ Su wii marä ïgüsä basi dukawari gämekëärä, pereköökuma. ²⁶ Satanás ïgäyará merä dukawari gämekëägü, ïgü basita yuwarikudijaköökumi.

²⁷ 'Neõ sugü masakü, turaguya wiire ïgürë siapuroribirkeregü, ïgü oparire ëmagü ñajämasibirkumi. Ígürë siadero pürugue merë ïgäyare ëmamasikumi, ãríyupu. Jesús wäti nemorö turagu ãärä, ãrígü, irasü ãríyupu.

²⁸ Purü ãsü ãrínemoyupu:

—Musärë diayeta werea. Marípu ãärípereri masaka ñerö iririre, ïgüsä ñerö ãrï wereníridere kätimasümi. ²⁹ Õagü deyomarígürë ïgüsä ñerö ãrï werenímakü tamerärë neõ kätibirkumi. Irasü waja opaníköäräkuma, ãríyupu.

³⁰ Ígüsä ïgürë: "Wäti ñajäasüdi ãärími ñí", ãrï werewhäari waja irasü ãríyupu Jesús.

*Jesús pago ïgü pagüpürä merä ïgürë ñägö ejadea
(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)*

³¹ Ígü iro ãäríripoe Jesús pago, ïgü pagüpürä merä ejayupo. Ígü ãäríri wii disipürogüeta ejanügäja, iro ãärírärë Jesúre siidoreñurä. ³² Irasirirä Jesús püro doarä ïgürë ãríñurä:

—Müpo, mü pagüpürä disipürogue müre ãamarä ejañurä.

³³ Jesús gapü ãsü ãríyupu:

* **3:18** "Bartolomé", ãrírõ: "Tolomé magü", ãäríðharo yáa. Igüta Natanael wäikugü ãärídi ãärími. San Juan 1.43-51: Jesús Natanaere siudea kere ãärä.

—¿Noā ãärñrī yupo, yu pagüpürä?

³⁴ Irire ãrī odo, ïgū puro doarärē ïä, ãsū ãrñyupu:

—Íisä, yupo, yu pagüpürä irirosü ãärñma. ³⁵ Marípü gäãmerirë iriräno, yu pagumü, yu pagumo, yupo irirosü ãärñma, ãrñyupu.

4

Jesús oterimasü keori merä buedea

(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

¹ Gajinü Jesús ditaru tu rogue buenugäyupu doja. Masaka wárä ïgū puro nerëñurä. Ígüsä wárä nerëmakü ïä, Jesús doódirugue maríñajää, eja doayupu. Masaka ìmiparogue dujanugäñurä ïgū buerire pémurä. ² Irasirigü wári keori merä ïgüsärë ãsü ãrī bueyupu:

—Óärö péka! Sugü oterimasü ïgū oterire otegu waakumi.

⁴ Ígū irire meéwasiriwágämakü, gaji yeri maague yurikoa. Iro yuriadea yerire mirä eja, baapeokdäkuma. ⁵ Gaji yeri ãtäyerikü rogue yurikoa. Iro nikü simerérögä ãärñmakü, iri yeri mata puriadikoa. ⁶ Puriñajädi, puru abe asimakü nugüñ maríñä, ñäñ, boaköäkua. ⁷ Gaji yeri pora watopegue yurikoa. Pora gapü puritarimüña, iro yuridea yerire wëjëkôäkua. Irasiriro duka maríñta boaköäkua. ⁸ Gaji yeri õärí nikügue yurikoa. Iri yeri puri, masä, õärö dükakukoa. Suñu treinta yeri, gajinü sesenta yeri, gajinü cien yeri dükakukoa, ãrñyupu.

⁹ Irire were odo:

—Gämpüpüñ oparä, yu wererire péduripíka! ãrñyupu Jesús.

Jesús buerä ïgärë: “¿Nasirigü keori merä bueri?” ãrī sërenadea

(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)

¹⁰ Masaka waadero puru, Jesús sugüta ãärñmakü ïärä, ïgū buerä pe mojöma pere su gubu peru përëbejarä, gajerä ïgū merä ãärñräde iri keori merä bueadeare:

—¿Naásü ãrñdharo iriari, güare mu bueadea? ãrñurä.

¹¹ Irasü ãrñmakü pégu, Jesús ïgüsärë ãrñyupu:

—Marípü ïgūyarärë doregu ãärñfrë iripoegue masibrideare muñsärë masimakü yámi. Yu gajerärë ïgärë bëremumerä gapüre keori merä dita buea. ¹² Irasirirä Marípü iririre ïäkererä, ïämasibema. Ígūyare pékererä, õärö pémasibema. Marípü, ïgüsä ñerö iriri gapüre pirimakü ïagü, kätibokumi, ãrñyupu.

Jesús oterimasü keori merä ïgū bueadeare: “Ásü ãrñdharo yáa”, ãrī weredea

(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

¹³ Jesús gaji ïgüsärë ãrñemoyupu doja:

—Müsä, iri keori merä yu bueadeare pémasiberi? Irire pémasiberä, ¿nasiri gaji gapüre pémasibokuri? ¹⁴ Marípuya

kerere weregu, oteri yerire otegu irirosū ãärími. ¹⁵ Suráyeri masaka bäriri maa irirosū ãäríma. Maríphya kerere péaderu puru, oteri yeri iri maague yuridea yerire mirā baapeoderosū, wätēa opu Satanás aari, ïgūsā péadideare ēmapeokóämi. ¹⁶⁻¹⁷ Gajerā masaka ûtäyerikuri yeba irirosū ãäríma. Ígūsā Maríphya kerere ushayari merā péma. Irire pékererā, oteri yeri ûtäyerikurogue yuriaderu puru, puri nugürí puriñajäbiriderosū waama. Irasirirā mérögā puru Ígūsā Maríphuyare péduhari waja gajerā Ígūsärē ñerō irimakū ïärā, o ñerō tarirā, Ígūsā péadeare piriköäma. ¹⁸ Gajerā masaka porakuri yeba irirosū ãäríma. Maríphya kerere péma. Irire pékererā, oteri yeri porakurogue yuriaderu puru, pura gapu puritarimurña wëjëderosū, ¹⁹ i ûmuma gapure buro gûñarikuma. "Wári oparā õärö ãärírakoa", ãrī gûñari, gajinorë buro gäämenemorí Maríphya kerere péadideare kätimakū yáa. Otediñu duka marídiñu irirosū dujama. Irasirirā Maríphuyare iribema. ²⁰ Gajerā masaka õärí nikü irirosū ãäríma. Maríphya kerere õärö péduripíma. "Óägoráa", ãrī, Maríphuyare õärö yáma. Irasirirā otediñu wári dukakurosū ãäríma. Suráyeri treinta yeri, gajerā sesenta yeri, gajerā cien yeri dukakurosū ãäríma, ãrlyupu Jesús.

Jesús sïägodiru keori merā buuedea

(Mt 5.15-16; Lc 8.16-18)

²¹ Gaji Jesús ãrñemoyupu doja:

—Masaka sïägodirure ãia, dupa kümä dokague, o kärírõ dokaguedere píbirikuma. Ubu gapu ûmarögue siukuma, õärö sïägoburo, ãrírā. ²² Masaka ïäberogue duripídeare sïägorogue ïämasírõ irirosū ãärípereri masaka masibrideare masíšüroko. Irasiriro yayedea irirosū neõ ãäríbirikoa. ²³ Gämipürí oparā, yu wererire õärö péduripíka!

²⁴ Irasú ãrī odo, ãsü ãrñemoyupu doja:

—Muñá périre õärö pémasíka! Mérögā pémasíduharā, mérögā pémasírakoa. Wáro pémasíduharā, wáro pémasírakoa. Maríphya ïguya kerere muñá pémasíduaropä pémasírîrë sïgukumi. Irasú ãärímakü, wáro pémasíduarärë sïnemogukumi. ²⁵ Irasirigü ïguya kerere õärö pémasírärë wári pémasírë sïnemogukumi. Gajerā pémasímerä gapure Ígūsā pémasíladideare ēmasírakuma. Irasirirā neõ pémasímerä ãärírakuma, ãrlyupu.

Oteri masärí keori merā buuedea

²⁶ Irasú ãrī odo, gaji keori merā bueyupu doja:

—Maríphya ïguya rärë doreri ãsü ãärä. Sugü masakü ïguya pooegue oteri yerire meéwasirigu irirosū ãärä. ²⁷ Ígü irasú meéwasiriaderu puru, ñamí merā käríkumi. Puru boyoripoe yobekumi. Ûmarí, ñamirí tarikoa. Ígü oteadea yeri puri

masāko. Ígū gapu irire: "Irasū waakoa", ārī masibirkumi.
 28 Iri yeri yeba poekague āārīsīā, puri, pūrī wiriphrori,
 puru dupañerīgā wiri, duka yeri deyoakoa. Phrague pama
 ðārō duka bəribejako. 29 Iri bəribeja odomakā īā, Ígūrē
 moāboerārē irire sea duripimurārē iriukumi, ārīyupu Jesú.

Jesús mostaza wāikuri yegā puri masādea keori merā buuedea
(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

30 Irasū ārī odo, gaji ārīnemoyupu doja:

—Marīpu Ígūyarārē doreri, ¿ñeéno irirosū āārīkuri? ¿Ñeéno
 keori merā weregukuri? 31 I irirosū āārā. Suye oteriye
 mostaza wāikuri yegārē oterosū āārā. Iri oteri yegā āārīpereri
 oteri yeri nemorō mérī yegā āārā. 32 Irasū āārīkerero, otemakā,
 puru yuke wádi dāpuri padi masāko. Irasirirā mirā irigu
 dāpurgue, yusārogue Ígūsāya surí suakuma, ārīyupu Jesú Ígū
 buerārē, Ígūsā merā āārīrādere.

Jesús masakare keori merā buenadea
(Mt 13.34-35)

33 Jesú masakare āsū buenayupu. Marīphya kerere
 weregū, wári keori merā masaka pémasírōgueta buenayupu.

34 Ígūsārē buegū, keori merā dita buenayupu. Ígū buerā
 merā dita āārīgū gapu: "Āsū ārīdharo yáa iri", ārī werenayupu
 Ígūsārē.

Jesús mirū, makūrīrē toemakā iridea
(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

35 Jesú masakare oteri keori merā bueadeanu naīmejāripoe
 Ígū buerārē āsū ārīyupu:

—Náka, ditaru sikoepugue taribujarā!

36 Ígū irasū ārīmakā pé, masakare seretu, Ígū sāñadea
 doódirugue marīñajāā, Ígūrē āi taribujakōāñurā. Gajerā
 gaji doóriduparu merā wapikwāgāñurā. 37 Ígūsā
 taribujaripoe mirū buro waa, makūrī Ígūsāya doódirure
 páñajāmīñakōādiyuro. Buero goero waayuro Ígūsārē.

38 Jesú gapu wejaturoma doaripērōgue peyari gasiro merā
 ēotú kārībejakōāyupu. Irasirirā Ígū buerā Ígūrē āsū ārī
 yobeñurā:

—¿Guare buegū, mū īāberi? Marī mirīmurā yáa, ārīñurā.

39 Ígūsā irasū ārīmakā pégu, Jesú wāgāñugā, mirūrē,
 makūrīdere toedoreyupu:

—Iropāta, toeaka! ārīyupu. Ígū irasū ārīmakā, mirū, makūrī
 buro waadea toedijapereakōāyuro.

40 Phru Jesú Ígū buerārē ārīyupu:

—¿Nasirirā güiri musā? ¿Yure baremurī opaberi dapa musā
 iropā güirā?

⁴¹ Ígūsā gapu buro gūka, āsū ārī gāme wereníñurā:
—¿Ñeémuno masaku ãārīrī ñ? Mirū, makūrīgueta ígūrē
tarinugābea, ãārīñurā.

5

*Jesús Gerasamurē wātēa ñajānerārē béowiudea
(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)*

¹ Jesús ígū buerā merā ditarure taribuja, Gerasa* marāya nikūgue ejayupu. ² Jesús doódirugue ãārādi majānugāripoe sugu masaku wātī ñajāsūdi, masāgoberi watopegue ãārādi Jesúre bokatīryupu. ³ Ígū masāgoberi watopegue ãārīgū ãārīyupu. Neō sugu ígūrē pūguburi merā, kōmedari merādere siapímasibiriñurā. ⁴ Wári ígūya guburire, mojōrīdere kōmedari merā siapínadiñurā. Ígūsā siapíriku, ígūsā siadeadarire tātawasiri béonokdāyupu. Neō sugu ígūrē tarinugāmasibiriñurā. ⁵ Ùmiriku, ñamiriku buurígue, masāgoberi watopegue gainígorenayupu. Ígū basita ùtāyeri merā ígūya dupure pá kāmitúnayupu. ⁶ Jesúre yoarogueta iāgū, ûmawāgāri, ígū iūrō ñadukupuri merā ejamejāyupu. ⁷⁻⁸ Jesús ãārīyupu:

—Wātī, mū ñajādire wirika!

Irasū ãārīmakū pégu, buro gainírī merā āsū ãārīyupu:

—Jesús, ûmugasigue ãārīpererā nemorō turagu magū, ¿nasiribu yári mū yure? Mupu ûmugasigue ãārīgū péuro mūrē sērēa. Yure poyerikumakū iribirikdāka!

⁹ Jesús ígūrē sērēñayupu:

—¿Naásū wāikuri mū?

—Wárā ãārā gua. Irasirigu Legión wāikua yu, ãārīyupu.

¹⁰ Irasū ãārī odo, Jesúre buro sērēyupu doja:

—Guare i nikūrē béowiubirikdāka! ãārīyupu. ¹¹ Iro buúru puro wárā yesea ãma baarā iriñurā. ¹² Ígūsārē ñārā, wātēa Jesúre sērēñurā:

—Guare yeseaguere ñajādoregu iriuka!

¹³ —Jáu, ígūsārēta ñajārā waaka! ãārīyupu Jesús wātēarē. Ígū irasū ãārīmakū, masaku guere ãārānerā wiria, yesea dos mil ãārīrārē ñajāñurā. Ígūsā ñajāmakū, yesea ûma mirēbuáa, ditarugue meébia dijáa, mirī boapereakdāñurā.

¹⁴ Irasū waamakū ñārā, yeseare korerimasā gūkari merā ûmadujáa, ígūsāya makā marārē, iri makā tħoro marādere wererā waañurā. Ígūsā weremakū pérā, masaka ãārīpererā: “¿Naásū waáyuri?” ãārī, ñārā ejañurā. ¹⁵ Jesús puro ejarā, wātēa ñajāsūdi ãārādire iro doagħure iāñurā. Suríro sāñadi, õārō pémasirī merā ãārīyupu. Masaka ígūrē ñārā, buro

* **5:1** Gerasa, Gadara wāikuri makārī Decápolis wāikuri nikūgue ãārīyuro.

güiñurā. ¹⁶ Jesú斯 masakure wātēärē béoñiuadeare iñerā yeseare waadeadere wereñurā. ¹⁷ Iríre pérā, Gerasa marā Jesúre: "Waaka guaya nikürē!" árñurā.

18 Ígūsā irasū ãrīmakū pégu, Jesús doódirugue muriñajāyupu. Ígū muriñajāmakū, wātēa ñajāsūdi ãärādi Jesúre: “Yude mamerā waaduakoa”, ãrī sérēadiyupu. 19 Ígū irasū ãrīmakū pégu, Jesús ígūrē ãsū ãrīyupu:

—Yu merā waabirikōäka! Muña wiigue goedujáaka! Muřē mū Opū õärō iriadeare, īgū bopoñarī merā īädeare muña wii marärē weregu waaka! āřiyupū.

20 Ígū irasū ãr̄imakē pégu, Decápolis† wāikuregue waa, iromamakārī marārē ããr̄ipereri Jesú斯 Ígūrē irideare werenugāyupu. Æãr̄ipererā Ígū wererire pérā, pégu kákooñurā.

Jesús Jairo magōrē, gajego nomeō īgāya surírore moāñagōrē taudea

(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

²¹Jesús Geresa marāya nikūgue ãārādi doódirugue mārīñajāa, gaji koepugue taribujakōāyupu. Īgū irogue ejamakā īā, ditaru tħrogue wárā masaka īgħi pħro nerēñurā. ²² Īgħi irogue ãārīripoe sugħi judío masaka nerēri wii oparā merāmu Jairo wāikħugħi ejayupu. Jesúre īāgħi, īgħiya għidher pħro nħadukkupuri merā ejamejħāja, īgħi bħar sérēyupu:

23—Yə magō kōmobogue iriamo. Muya mojōrī merā ūapeo, igore taugə aarika! Mu irasirimakū, okagokumo, ārīyupu. 24 Igū irasū ārīmakū pégə, Jesús Igū merā waayupu. Igū waamakū, wárā masaka Igūrē kūñarōgā tuuyañurā. 25 Igūsā watopegue sugo nomeō pe mojōma pere su gubu peru pērēbejari bojorig-ora dí wiriri merā pūrīrikugō āārīyupo. 26 Wárā kúririmasā igore kúrikerepuru, neō taribiriyuro. Igo niyeru opadideare āārīpereri Igūsārē wajaripeokerepuru, sōō gapu bulo waayuro. 27-28 Igo, Jesús pūrīrikurārē taurire péyupo. Irasirigo masaka watopegue waa: “Igūya surírore yə moañamakū, pūrīrī yare tarirokooa”, ārī gūñarī merā, Jesús pūrapu gapu ejanugā, Igūya surírore moañayupo. 29 Mata igo dí wiriadea tariakōāyuro. “Yare pūrīrī tarikoa”, ārī péñayupo. 30 Igo moañamakūta, Jesús Igū turaro merā sugo pūrīrikugore tauadeare masikōāyupu. Irasirigu masakare gāmenugā iā:

—¿Noã yaa surírore moãñarí? ãrãyupu.

³¹ Igū irasū ārīmakū pérā, igū buerā īgūrē ārīñurā:

—¿Mu īāberi? Wárā masaka mure kūñarōgā tuuyama.
¿Nasirigu īgūsārē: “¿Noā yure moāñari?” ãrī sérēñari?

† 5:20 Gerasa, Gadara wāikari makāri Decápolis wāikari nikūgue āārīyuro.

³² Jesús gapu masaka ãärípererärẽ ïäyupu, ïgürẽ moãñadeore ïäbokabu. ³³ Jesús igo püríriku tariadeare masimaku ïä, güi naradari merã ïguya guburi puro ñadukupuri merã ejamejã, ãärípererire diaye ãrírõ merã werepeokõäyupo.

³⁴ Jesús igore ãrlyupu:

—Mu yure b^uremuri opáa. Irasirigo mu pürírikurire tausua. Usuyari merã waaka! Mu pürírikuadea tariakõäa, ãrlyupu.

³⁵ Jesús irasu ãrripoe Jairoya wiigue ãärânerã ejañurã:

—Mu magõ kõmoakõämo. Iropäta marírẽ buegure garibonemoka! ãrñurã.

³⁶ Ígüsã irasu ãríkerephu, Jesús Jairore ãsu ãrlyupu:

—Güibirikõäka! B^uremuri opaka yure!

³⁷ Irasirigu Jesús masakare: “Aaribirikõäka!” ãrí, Pedro, Santiago, ígu pagamu Juãrẽ siiu, Jairoya wiigue Ígüsã merã waayupu. ³⁸ Iri wiigue ejagu, wárã masaka buro busuro orerärẽ bokajayupu. ³⁹ Jesús, wiigue ñajãa, Ígüsärẽ ãsu ãrlyupu:

—¿Nasirirã musu iropä busuro oreri? Igo majigõ boabemo. Kãrigõ yamo.

⁴⁰ Ígu irasu ãrímaku pérã, ïgürẽ b^uriñurã. Irasirigu Jesús ãärípererärẽ wiriadoreyupu. Ígüsã wiriadero phu, majigõ pagusãmarärẽ, ígu merãmarärẽ igo peyarogue siiu ñajãyupu.

⁴¹ Ñajãa, igoya mojõrẽ ñeã, igore:

—Talita, cumi, ãrlyupu. “Talita, cumi”, ãrírõ: “ ‘Majigõ, wágãnhugãka!’ ãrã”, ãríduaro yáa.

⁴² Ígu irasu ãrímakuta, majigõ wágãnhugã, waamasíyupo. Igo pe mojõma pere su gubu Peru pérẽbejari bojori opago ãärlyupu. Masaka, igo masimaku ïärã, ïagukatariakõäñurã. ⁴³ Jesús gapu Ígüsärẽ turaro merã:

—Igo masádeare gajerärẽ werebirikõäka! ãrlyupu. Irasu ãríodo, igo pagusãmarärẽ: “Igor baari ejoka!” ãrlyupu.

6

*Jesús Nazaretgue goedujáadea
(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)*

¹ Puru Jesús iro ãärâdi íguya nikûgue goedujáayupu. Ígu buerâde ígu merã waañurã. ² Judío masaka siuñajärñu ãärímaku, Jesús ígüsã nerêrõ wiigue ñajãa, masakare buenugãyupu. Wárã masaka iro ãärírã ígu buemaku pérã, péguakakõäñurã:

—¿Noógue bueyuri ïí iropä masibu? ¿Noã ígürẽ iropä masírîrẽ sîyuri, ígu turari merã iri ïmuburire? ³ ïí taboa merã gajino irigu ãärími. María magu, Santiago, José, Simón, Judasã tígu ãärími. Ígu pagupûrã nomede õõ maríya makâta

ãääríma, ãrī gäme wereníñurā ïgūsā basi. Irasirirā ïgūrē bùremudhabiriñurā.

⁴Jesús gapu ïgūsārē ãrīyupu:

—Aäärípererogue sugu Marípuya kerere weredupuyugure gajerā bùremuma. ïgūya nikū marā, ïgūya wererā, ïgūya wii marā gapu ïgūrē bùremubema, ãrīyupu.

⁵ Irasirigu iro ãäärígú, wári Marípu turari merā iri ïmubiriyupu. Suráyerita pürírikurárē ïgūya mojōrī merā ñapeo tauyupu. ⁶Iro marā ïgūrē bùremubirimakă ïägă, gukatariakõáyupu. Puru iri makā tñroma makärī marärē buegu waayupu.

Jesús ïgū buerärē buedoregu iriudea

(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

⁷ Irasirigu Jesús ïgū buerā pe mojōma pere su gubu peru pérëbejarárē siiu neeo: “Yü turari merā wätëa masakare ñajänerärē bëowiurā waaka!” ãrī, ïgūsā ãäärípererárē pérä dita dukawa iriuyupu. ⁸ ïgūsārē iriugu, gajino baari, aju, niyeru ãiadorebiriuyupu. ïgūsā tuari yuku direta ãiadoreyupu. ⁹ ïgūsā sãñarī merā dita waadoreyupu. Gaji ïgūsā surí sãñaburi ãiadorebiriuyupu. ¹⁰ Åsū ãrīyupu:

—Sugu mäsärē õärö bokatírñeämakă, ïgūya wiita dujaka! Iri makärē wiri waarrägue iri wiire wirika! ¹¹ Su makā marā mäsärē gäämbebirimakă ïäärä, mäsä werenírře pédhabirimakă ïäärä, iri makärē tariwägä, iri makäma nikuwera mäsäya guburigue tuadeare mojëbékodäka! ïgūsā mäsärē gäämbebiri waja irasirika, ïgūsärē Marípu wajamoäburire pémasiburo, ãrīrř! Yü mäsärē diayeta werea. Marípu ãäärípererä ñerärē wajamoärinu ejamakă, Sodoma, Gomorra marärē wajamoäro nemorö ïgūsärē wajamoägukumi, ãrīyupu.

¹² ïgū irasū ãrädero puru, waaköänurā. Waa, masakare: “Mäsä ñerö irideare bëjawereka! Mäsä gũñarře gorawayuka!” ãrīñurā. ¹³ Irasū ãäärímakă, wárä wätëa masakare ñajänerärē bëowiunurā. Wárä pürírikurárē uye merā wäkä, tauñurā.

Juan masakare wäiyerimasă boadea

(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴ Aääríperero marā masaka Jesús ïgū iriri kerere péseyaköänurā. Herodes, Galilea nikū marā opude péyupu. Irire pégu, åsū ãrīyupu:

—Juan masakare wäiyerimasă boadigue masädi ãääríkumi. Irasirigu turari merā wári iri ïmurírře irikumi, ãrīyupu.

¹⁵Gajerā gapu ãrīñurā:

—ïgū, Elías iripoegue Marípuya kerere weredupuyudi ãääríkumi.

Gajerā ãrñurā:

—Ígū, suga iripoeguemā, Marípaya kerere weredupuyudi irirosū ãārīgū ãārīkumi, ãrñurā.

16 Herodes irire pé, ãsū ãrīyupu:

—Ígū, Juan ãārīkumi. Yū ïgūrēta ïgāya dipurure dititádorebu. Daporare dupaturi masākumi doja, ãrīyupu.

17-18 Juan boaburi dupuyuro Herodes ïgū pagumā Felipe marāpore ēma, igore marāpokudi ãārīmí. Igo Herodías wāikudeo ãārīmó. Ígū irasirimakū ïā, Juan Herodere:

—Mu pagumā marāpore marāpokugū, Marípū dorerire tarinugāgū yáa, ãrīdi ãārīmí. Ígū irasū ãrīrī waja Herodes ïgūyarā ûmarē Juârē peresu iridoredi ãārīmí.

19-20 Herodías gapu Juârē pûrīsügū ïädeo ãārīmó. Irasirigo ïgūrē wéjēdadeo ãārādimo. Herodes gapu Juârē: “Oârīrē irigū, õágū ãārīmí”, ãrī gūña, bñremurī merā ïgūrē güidi ãārīmí. Juan weremakū pégu, buro gūñarikudi ãārīmí. Irasū gūñarikukeregu, ushayari merā ïgū wererire pédi ãārīmí. Irasirigu ïgūrē wéjēdorebiridi ãārīmí. Irasirigo Herodías ïgūrē wéjēdahakerego, wéjēdoremasibirideo ãārīmó. 21 Pura Herodías ïgūrē wéjēdadeo ãārīsñā, õärō bokadeo ãārīmó. Herodes ïgū deyoadeanā ãārīmakū, ïgūya nikū marā oparārē, ïgūyarā surara oparārē, gajerā Galilea marā oparādere siiu, ïgūsā merā bosebaadi ãārīmí. 22 Ígū siiuanerā merā baari taribugue baaripoe Herodías magō ñajää, ïgūsā ïürō baya ïmudeo ãārīmó. Igo baya ïmumakū ïärā, Herodes, ïgū siiuanerāde usuyanerā ãārīmá. Irasirigu Herodes igore ãrīdi ãārīmí:

—Mu gäamerñorē sérēka yure! Mu sérērīrē mûrē sîgura, ãrīdi ãārīmí.

23 Irasirigu iro ãārīrā péuro: “Ãrigatoro marírō mu sérērōsúta mûrē sîgukoa. Yū opari, yaa nikū ãārīrī deko ejatuaropā mûrē sîgukoa”, ãrīdi ãārīmí. 24 Ígū irasū ãrīmakū pégo, igo pago puro waa, sérēñadeo ãārīmó:

—¿Ñeénorē sérēgokuri yu?

—Juan masakare wâiyerimasäya dipurure sérēka! ãrī yujudeo ãārīmó.

25 Igo pago irasū ãrīmakū pégo, mata opu Herodes purogue waa, ïgūrē ãrīdeo ãārīmó:

—Daporata Juan masakare wâiyerimasäya dipurure dititá, soropa wâripa merā sîmakū gäämekoa.

26 Igo irasū ãrīmakū, opu Herodes bujaweredi ãārīmí. Ígū siiuanerā péuro: “Mu sérērīrē mûrē sîgura”, ãrādi ãārīsñā, guyasírgū, igore: “Mu sérērīrē sîbirikoa”, ãrīmasibiridi ãārīmí.

27 Irasirigu mata ïgūyagū surarare peresu iriri wiigue Juâya dipurure dititá ãiwâgâridoregu iriudi ãārīmí. 28 Irasirigu

surara irogue waa, Juāya dipurure dititá, soropa merā ãïadi ãäärími. Ñija, Herodías magōrē wiadi ãäärími. Ígū igore iripare wiamakū, ñeñ, igo pagore ãïa sïdeo ãäärímo.

²⁹ Juan buerā Ígūrē waadea kerere pérā, irogue waa, Ígūya dupare ãïwāgā, yáañurā.

Jesús cinco mil ãamarē baari ejodea

(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ Jesús Ígūyare buedoregū iriuanañerā Ígū pñro goedujajarā, Ígūsā iriadeare Ígūsā masakare bueadeare werepeokõäñurā.

³¹ Ígūsā goedujajadero pñrh, wárā masaka Ígūsā pñro gãmeñajärā ejañurā. Irasirirā Jesús buerā baamasibiriñurā. Irasirigu Jesús Ígūsärē:

—Náka, marí dita masaka marírõgue siuñajärā! ãrñyupu.

³² Irasirigu Jesús Ígū buerā merā doódirugue maríñajää, Ígūsā dita masaka marírõgue waakõäñurā. ³³ Ígūsā waamakū ïärā, wárā masaka Jesúre ïámasiñurā. Irasirirā ãäärípereri makärí marā maague waa, Jesús ejaburogue ûmajasiañurā.

³⁴ Jesús doódirugue sãñadi majãñgäja, wárā masakare ïayupu. Ígūsärē ïágū: “Ílsä oveja sugu Ígūsärē koregu opamerā irirosü ãääríma”, ãrñ gûñayupu. Irasirigu Ígūsärē bopoñarí merā ïä, wári buenugäyupu. ³⁵ Ñamika ãäärímakū, Jesús buerā Ígū pñro waa, Ígūrē ãrñurā:

—Óo masaka marírõgue ãäärā. Ñamikague ãäärísiáa. ³⁶ Irasirigu masakare waadoreka! Makärígue, makärí tñroma wiirigue baari wajarirā waaburo. Marí õõguere baari opabea, ãrñurā.

³⁷ Jesús gapu:

—Musä Ígūsärē baari sïka! ãrñyupu.

Ígū irasü ãäärímakū pérā:

—¿Gua Ígūsā baaburire wajarirā waamakë gãämekuri? Ígūsā baaburi doscientos nñrí moä wajataropä wajakurokoo, ãrñurā.

³⁸ Jesús Ígūsärē ãrñyupu:

—¿Diíku pñ duparu opari mñsä? Íärā waaka!

—Jáu, ãrñ, baarire ïärā waa:

—Su mojõma pñ duparu ãäärā, waaí pñrata ãääríma, ãrñurā.

³⁹ Irasirigu Jesús Ígūsärē ãrñyupu:

—Masakare tá weka boje yebori dita doayodoreka!

⁴⁰ Irasirirā su yebore cien, gaji yebore cincuenta doajañurā. ãäärípererā irasü dita doajañurā. ⁴¹ Ígūsā eja doaperemakū, Jesús su mojõma pñ duparu, pñrā waairé ãï, ûmugasigue ïamu, Marípure: “Mñrë ushyari sïa”, ãrñyupu. ãrñ odo, iri pñ duparure pea, Ígū buerärē sïyupu, masakare gueredoregu. Waaídere irasüta iriyupu, ãäärípererärē gueredoregu. ⁴² Irasirirā ãäärípererā õärõ baayapiakõäñurā. ⁴³ Pñru Ígūsā baaduáadeare

Jesús buerā seasārā, pe mojōma pere su gubu peru pērēbejari puuirigora ʉtʉudoboñurā. ⁴⁴ Pā duparure baanerā: nome, majīrā keoña marīrō ʉma direta keomakā, cinco mil gora aārīñurā.

*Jesús deko weka waadea
(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)*

⁴⁵ Purʉ Jesús īgū buerārē doódirugue mʉrīñajādore, Betsaida wāikʉri makāgue īgū dupuyuro taribujadoreyupʉ. īgūsā taribujaripoe Jesús masakare: “Oārō waaka!” ārī sere-tuyupʉ. ⁴⁶ Seretu odo, buúrugue Marīpʉre sērēgā mʉrīñayupʉ. ⁴⁷ Naīwāgārīripoe Jesús sugʉta buúru wekague aārīñupʉ. īgū buerā gapʉ ditaru dekogora aārīñurā. ⁴⁸ Mirū īgūsārē taribujamasīñā marīrō īgūsā diaye wējēpumakā īayupʉ Jesús. Purʉ boyo mʉrīñiripoe ditarugue buaja, deko weka īgūsā pʉro aari, ejanugā, īgūsārē tariwāgābu irirosū iriyupʉ. ⁴⁹ īgū irasū deko weka ejanugāmakā īārā: “Masaku boadi wātī aārīmi”, ārī gūñā, buro gʉkari merā gainíñurā. ⁵⁰ Aārīpererā īgūrē īārā, buro gʉkañurā. īgūsā gʉkamakā īāgū, mata Jesús īgūsārē aārīñupʉ:

—Gūñaturaka! Yata aārā. Güimerāta!

⁵¹ īgū irasū ārādero purʉ, īgūsā sāñadiru doódirugue mʉrīñajāyupʉ. īgū mʉrīñajāmakāta, mirū toeakōāyuro. Irasū waamakā īārā, īāgʉkatariakōāñurā. ⁵² īgū pā duparure Marīpʉ turari merā iri īmuadeare pémasībiriñurā. īgūyamarē oārō pémasīturabiriñurā.

*Jesús Genesaret marārē pūrīrikurārē taudea
(Mt 14.34-36)*

⁵³ Jesús doódirugue mʉrīñajāmakā, īgū merā taribuja, Genesaret* wāikuri nikūgue eja, doódirure siatúpau majākōāñurā.

⁵⁴ īgūsā majāmakā, mata masaka Jesúre īāmasīñurā. ⁵⁵ Irasirirā īgūsāya nikū aārīpererogue ūmwāgā, pūrīrikurārē īgūsā pe-yari merāta īgū aārīrōgue aījañurā. ⁵⁶ Aārīperero īgū waaró īgū ejaburi dupuyuro paga makārī marā, mʉtā makārīgā marā, makārī turo marāde pūrīrikurārē wiiri disipʉrorigue aīwiupiñurā. īgūsā pʉro īgū ejamakā īā, īgūrē:

—Muya suríro yuwa direta īgūsārē moāñadoreka! ārī sērēñurā. Irasirirā aārīpererā īgūya surírore moāñarā īgūsā pūrīrikʉadeare tarisūñurā.

7

*Masakare ñerā waamakā iririre buedea
(Mt 15.1-20)*

* **6:53** Genesaret wāikʉri nikū, Galilea wāikʉri ditaru turo aārīyuro.

¹ Purʉ fariseo bumarā, Moisés gojadeare buerimasāde Jerusalēgue āārānerā eja, Jesús puro nerēñurā. ² Irasū nerērā, īgūsā: “Baaburi dupuyuro mojōkoeka!” ārīdeare surāyeri Jesús buerā mojōkoero marīrō baamakā īārā, īgūsārē werewuañurā. ³ Fariseo bumarā, āārīpererā judío masaka īgūsā ñeküsāmarā iriunaderosū īgūsāya mojōrīrē mojōkoepurori baanañurā. ⁴ īgūsā baari duarogue ejanerāde mojōkoepurorisā, baanañurā. Wári gaji īgūsā ñeküsāmarā iriunadeare irituyañurā. Irasirirā īgūsā ñeküsāmarā: “Āsū dita irika!” ārīdeare irirā, īgūsā iiríriduparure, īgūsā iiríburi duripíriduparure, īgūsāya kōmesororire, īgūsā doaripērīrē koenañurā. ⁵ Irasirirā fariseo bumarā, Moisés gojadeare buerimasāde Jesúre āsū ārī sērēññañurā:

—¿Nasirirā mʉ buerā marī ñeküsāmarā iriunaderosū baaburi dupuyuro mojōkoeberi? ārīñurā.

⁶ Jesús īgūsārē ārīyupʉ:

—Mʉsā masaka īāberogue ñerō iririkʉrā, irrigatorikʉrā āārā. Iripoegue Marīpʉya kerere weredupuyudi Isaías mʉsā dapora irrigatorire gojagʉ, diayeta āsū ārī gojadi āārīmí: Masaka īgūsāya disi merā yare õārō wereníkererā, īgūsāya gūñarīgue yare neō bʉremubema.

⁷ Irasiriro īgūsā yare bʉremurā nerērī wajamáa. īgūsā bueri, yʉ doreri meta āārā. Masaka doreri āārā, ārī gojadi āārīmí.⁸

⁸ Irasirirā mʉsā ñeküsāmarā iriunaderosū irimurā Marīpʉ dorerire pirikōāā, ārīyupʉ Jesúre.

⁹ Āsū ārīnemoyupʉ doja:

—Mʉsā ñeküsāmarā doredeare irituyarā, Marīpʉ doreri gapʉre béokōāā. ¹⁰ Iripoegue Moisés āsū ārī gojadi āārīmí: “Mʉpure, mʉpore bʉremuka! Sugʉ īgū pagusāmarārē ñerō werenígū wējēdoresūgukumi”, ārī gojadi āārīmí. ¹¹ Mʉsā gapʉ masakare āsū ārī buea: “Sugʉ īgū pagure, o īgū pagore: ‘Yʉ mʉsārē sīboadeare Marīpure sīpeokōābu. Irasirigu mʉsārē iritamumasibirkoa’, ārīmakā õāgoráa”, ārī buea. ¹² Mʉsā masakare irasū ārī buerā, masakare īgūsā pagusāmarārē iritamubirimakā yáa. ¹³ Irasirirā mʉsā ñeküsāmarā pídeare gajerārē irire irituyadorerā, īgūsārē Marīpʉ doreri gapʉre ubu īāmakā yáa. Gaji wári irinoré yáa, ārīyupʉ Jesúre fariseo bumarārē.

¹⁴ Irasū ārī odo, Jesús masakare siiu, āsū ārīyupʉ:

—Yʉ wererire āārīpererā õārō pékūñú, péka! ¹⁵ Masakaya disigue ñajāri īgūsārē ñerā waamakā iribe. īgūsāya disi wiriri gapʉ, īgūsārē ñerā waamakā yáa. ¹⁶ Gāmipūrī oparā, yʉ wererire péduripíka! ārīyupʉ. ¹⁷ Purʉ Jesús masaka merā

ãärädi, wiigue ñajäkõäyupu. Irogue ïgû buerä ïgû keori merä wereadeare sérëñañurä. ¹⁸ Ígûsä sérëñamakû pégu, ãrÿupu:

—¿Müsäde pémasíberi dapa? Äärípereri baari masakaya disigue ñajäri, ïgûsärë ñerä waamakû irimasíbea. ¿Irire pémasíberi müsä? ¹⁹ Ígûsä baadea ïgûsä gûñarïgue ñajäbea. Ígûsäya paru gapu ñajää, puru tariwiria, ãrÿupu. Irire ãrígû: “Äärípereri baari õäri ãärä”, ãrígû iriyupu. ²⁰ Gaji ãrñemoyupu doja:

—Masaka ïgûsä gûñarïguere opari gapu, ïgûsärë ñerä waa-makû yáa. ²¹ Ígûsä gûñarïgue ñerí oparä, äsü ãäríma. Ñerí gûñarä, gajerä maräposä nomerë gâmebirarä, nome merä ñerí iririkurä, masakare wëjébörä, ²² gajeräyare yajarä, gajigu oparinorë buro haribejarä, gajerärë ñerö irirä, ãrígatorä, ñerä, gajino oparärë ñaturirä, gajerärë ñerö kere wererä, “Gajerä nemorö ãärä yu”, ãrî gûñakererä pémasíri marîrõ irirä ãäríma. ²³ Iri ãärípereri ñerí masaka gûñarïgue opari ïgûsärë ñerä waa-makû yáa, ãrÿupu Jesús ïgû buerärë.

Judío masako ãäríbeo Jesúre bùremudea (Mt 15.21-28)

²⁴ Puru Jesús iro ãärädi waa, Tiro, Sidón wäikuri makäri tñrogue ejayupu. Irogue eja, su wiigue ñajäyupu masaka ïgû ãärírõrë masibirkôaburo, ãrígû. Irasirkeregû, masikôásuyupu. ²⁵ Sugo nomeõ wäti ñajäñüdeo pago ïgû ejadeare pégo, mata ïgû puro waa, ïguya guburi puro ñadukupuri merä ejamejäyupo. ²⁶ Igo judío masako ãäríbeo ãärÿupo. Igo deyoadea makä Sirofenicia wäikuri makä ãärÿuro. Jesús puro ñadukupuri merä ejamejäja, ïgûrë sérëyupo:

—Wäti rë béowiuka yu magõrë! ãrÿupo. ²⁷ Jesús igore ãrÿupu:

—Wii opu pürä baarire ëma, diayéare ejomakû õäbea.

²⁸ Igo ïgûrë yujayupo:

—Irasüta ãärä yu Opu. Irasü ãäríkerepuru, diayéagueta baari peyaro doka majírã baawasiridijurire baaboema, ãrÿupo.

²⁹ Jesús igore ãrÿupu:

—Mu õäri yujua. Irasirigo maya wiigue goedujáaka! Wäti mu magõrë ñajädi wirisiami, ãrÿupu.

³⁰ Ígû irasü ãrädero puru, igoya wiigue goedujáa, igo magõrë peyarogue oyagore bokajayupo. Wäti igore ñajädi wiriasi-ayupu. Irasirigo tariyupo.

Jesús sugu wereníri kukugure gãmipu pêbire taudea

³¹ Jesús Tiro wāikuri makā t̄rogue ãārādi dupaturi wiri, Sidón wāikuri makārē tariwāgā, Decápolis wāikuri nikūrē tari-were, Galilea wāikuri ditarugue ejayupu doja. ³² Irogue eja-makā īā, iro marā sugu gāmipū pébire werenírī kukugure Jesús puro ãā:

—M̄ya mojōrī merā ñapeoka īgūrē! ãrī sērēñurā. ³³ Irasiriḡa Jesús masaka īābero gapu īgūrē ãā, mojōsūrī merā pébiya gāmipūrīrē soesóo, síku eopeo, īgūya nedirure moañayupu.

³⁴ Puru ûmugasigue īāmu, siuñajāñugāja, ãsū ãrīyupu:

—Efata! ãrīyupu. “Efata”, ãrīrō: “Toyoka!” ãrīdharo yáa.

³⁵ Īgū irasū ãrīmakūta, pébiya gāmipūrī toyoakōäyuro. Mata īgūya nediru turadea niirōñamakā, õārō werenímasñupu.

³⁶ Jesús gapu īgūrē taumakā īānerārē: “Gajerārē werebirikōäka!” ãrīyupu. Īgū: “Werebirigorakōäka!” ãrīkerepuru, īgūsā gapu gajerārē werepeokōñurā. ³⁷ Buro īāguka, usuyari merā ãsū ãrīñurā:

—Ãārīpererire õārō yámi. Gāmipū pémerārē õārō pémakā yámi. Werenímasñimerādere õārō werenímasñmakā yámi, ãrīñurā.

8

Jesús cuatro mil ûmarē baari ejodea

(Mt 15.32-39)

¹ Puru dupaturi wárā masaka Jesús purogue nerēanerārē baari peremakā īāgū, īgū buerārē siiu, ãrīyupu:

² —Urenugora waáa, ñisā masaka yu merā ãārīrō. Īgūsārē baari perekōää. Irasiriḡa īgūsārē bopoñarī merā īāa. ³ Surāyeri yoarogue aarinerā ãārīmá. īgūsā baamerārēta īgūsāya wiirigue goedujáadoremakā, maa dekota turabiriakōäbokuma, ãrīyupu.

⁴ īgū irasū ãrīmakā pérā, īgū buerā yuñurā:

—¿Nasirisīā, õō masaka marīrōguere baari boka ejobokuri marī īgūsārē?

⁵ Jesús īgūsārē sērēñayupu:

—¿Diíku pā duparu opari m̄usā?

—Su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejari duparu opáa, ãrī yuñurā.

⁶ Irasiriḡa Jesús masakare yebague doadore, iri pā du-parure ãā, Marīpure: “Murē usuyari sīa”, ãrīyupu. Irasiri odo, pā duparure pea, īgū buerārē sīyupu, masakare gueredoreḡa.

⁷ Waaigādere mérāgā opañurā. Jesús īgūsāgārē ãā, Marīpure: “Murē usuyari sīa”, ãrī, iridere īgū buerārē masakare gueredoreyupu.

⁸ Añārīpererā irire baayapiakōñurā. Puru īgūsā baaduáadeare Jesús buerā su mojōma pere gaji mojō Peru

pērēbejari puuiri seasā ʉtʉudoboñurā. ⁹ Iro baanerā: nome, majírā keoña marírō ʉma direta keomakū, cuatro mil gora ãärñurā. ¹⁰ Pʉru Jesú斯 īgūsārē seretu, īgū buerā merā doódirugue mərīñajāa, Dalmanuta wāikuri makā tərogue waayupu.

*Fariseo bumarā Jesúre Marípʉ turari merā iri īmudoredea
(Mt 16.1-4; Lc 12.54-56)*

¹¹ Pʉru fariseo bumarā Jesú斯 merā werenírā ejañurā. Irasū ejarā: “Marípʉ turari merā iri īmurírē irika!” ãärñurā. “Īgū irire irimasibí, Marípʉ iriudi meta ãärñimi”, ãrñduarā, irasū ãrñurā. ¹² Īgūsā irasiridoremakā pégu, Jesú斯 bero bʉjawereri merā siuñajāñagāja, ãrñyupu:

—Muñsā daporan marā masaka, ¿nasirimurā Marípʉ turari merā iri īmurírē ïādʉari? Diayeta muñsārē werea. Marípʉ turari merā iri īmurírē muñsā ïürō neõ iribirikoa, ãrñyupu.

¹³ Īgūsārē irasū ãrñ odo, īgūsā iro nírōta, doódirugue mərīñajāa, ditaru sikoepugue taribujakōñayupu īgū buerā merā.

Jesú斯 Fariseo bumarā, Herodeya bumarā ñerī buerire were-dea

(Mt 16.5-12)

¹⁴ Iroque taribujarā, īgūsā baaburire kātikōñurā. Doódiruguere suruta pā opañurā. ¹⁵ Irasirigʉ Jesú斯 īgūsārē goepeyari merā wereyupu:

—Fariseo bumarā, Herodeyarāya pā wemasārī morérīrē ðārō pémasíka! ãrñyupu.

¹⁶ īgū buerā gapu īgū irasū ãrñírē pémasímerā, īgūsā basi ãsū ãrñ gāme wereníñurā:

—Marí pā opabirimakā ïāgū, irasū ãrñkumi, ãrññurā.

¹⁷ Jesú斯, īgūsā irasū ãrñírē masíkōñayupu. Irasirigʉ īgūsārē ãrñyupu:

—¿Nasirirā: “Pā opabea”, ãrñ gāme wereníñ? ¿Masíberi? ¿Pémasíberi muñsā dapa? ¹⁸ ¿Koye opakererā, ïāberi? ¿Gāmipūñ opakererā, péberi? ¿Yʉ irideare gūñaberí muñsā? ¹⁹ ¿Yʉ cinco mil masaka ʉmarē pe mojōma pā duparure yʉ dákawa sīdeare gūñaberí? īgūsā baayapiadero pʉru, ¿diíku puuiri īgūsā baadʉáadeare seasā ʉtʉudobori? ãrñyupu Jesú斯.

—Pe mojōma pere su gubu Peru pērēbejari puuiri, ãrñ yʉjʉñurā.

²⁰ īgūsā irasū ãrñmakā pégu:

—Pʉru su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejari pā duparure cuatro mil masakare yʉ sīdero pʉru, ¿diíku puuiri īgūsā baadʉáadeare seasā ʉtʉudobori?

—Su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejari puuiri, ãrñ yʉjʉñurā.

21 Ígūsā irasū ãrī yujumakū, Ígūsārē:

—¿Muſā irire gūñakererā, pémasīberi dapa? ãrīyupu Jesús.

Jesús Betsaidamurē koye īābire taudea

22 Ditarure taribuja, pūru Betsaida wāikuri makārē ejañurā.

Ígūsā irogue ejamakū ïārā, iro marā sugu koye īābire Jesús puro ãña:

—Muſa mojō merā moāñaka, Ígūrē taridoregu! ãrī, boro sērēñurā. **23** Ígūsā irasū ãrīmakū pégu, Jesús koye īābiya mojōrē ñeā, iri makā t̄rogue Ígūrē t̄āwāgā, síku merā Ígūya koyere eopeoyupu. Irasiri odo, Ígūya mojōrī merā Ígūrē ñapeo:

—¿Muſrē gajino deyori? ãrī sērēñayupu Jesús. **24** Ígū ïāpā, ïādiyupu. Irasirigu Jesúre:

—Masakare ïādāa. Ígūsā yuku irirosū deyorā waanamakū ïāa, ãrīyupu.

25 Ígū irasū ãrīmakū, Jesús dupaturi Ígūya mojōrī merā Ígūya koyere ñapeoyupu doja. Iropāgueta ãārīpereri õārō deyoyuro Ígū ïāmakū. **26** Irasirigu Jesús Ígūrē:

—Muſa wiigue diayeta goedujáakōaka! Makāguere waabirikōaka! I muſrē yu iriadeare gajerā masakare iro ãārīrārē werebirikōaka! ãrīyupu.

Pedro Jesúre: "Muſ Cristo ãārā", ãrī weredea

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

27 Pūru Jesús Ígū buerā merā Cesarea Filipo wāikuri makā t̄ro ãārīrī makārīgue waañurā. Maa waagú, Ígū buerārē ãsū ãrī sērēñayupu:

—Masaka yure, ¿naásū ãrī gūñari? ãrīyupu.

28 Ígū buerā Ígūrē yujumurā:

—Surāyeri muſrē: “Juan, masakare wāiyerimasū ãārīmi”, ãrīma. Gajerā: “Elías ãārīmi”, gajerā: “Marípuya kerere weredupuyurimasā merāmu ãārīmi”, ãrīma, ãrīñurā.

29 —Muſāko yure, ¿naásū gūñari? ãrī sērēñayupu.

Pedro Ígūrē yujumurā:

—Muſ, Marípu iriudi, Cristo ãārā, ãrīyupu.

30 Ígū irasū ãrīmakū, Jesús Ígūsārē:

—Yu ãārīrikarire gajerārē werebirikōaka! ãrīyupu.

Jesús Ígū boaburire weredea

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

31 Pūru Ígūsārē ãsū ãrī buenugāyupu:

—Yu ãārīpererā t̄gū boro ñerō tarigukoa. Judío masaka muſrā, paía oparā, Moisés gojadeare buerimasā yure gāämemerā yure wējérākuma. Yure wējékerepurā, urenu waaro merā masāgukoa doja, ãrīyupu Jesús. **32** Ígūsārē pémasīma õārō wereyupu. Ígū irasū ãrīmakū pégu, Pedro gapu Jesúre gajero

gapu ãijanugã, ïgûrê turaro merã: "Irire ãribirikõaka!" ãrlyupu.
³³ Jesùs gapu gãmegoronugã, ïgû buerârê iã, Pedrore ãrlyupu:

—Satanás, yu purore wirika! Mu, Marípu yure dorerire kãmutaduagu yáa. Mu gûñarî, Marípu gûñarî ãârîbea. Masaka gûñarosû gûñáa mu, ãrlyupu.

³⁴ Irasû ãrî odo, masakare, ïgû buerârê siiu, ãrlyupu:

—Sugu yure tuyaduagu ïgû iriduareire piriburo. Irasirigu yure tuyari waja curusague pábiatú wëjësûbu irirosû ãârîkeregu, neõ piriro marîrõ yure tuyanikõaburo. ³⁵ Sugu i ûmugue ïguya okari direta maigû, peamegue waagukumi. Gajigu yure bûremugû, Marípu masakare tauri kerere ïgû wereri waja gajerâ ïgûrê wëjekerephu, ïgû gapu tarigukumi. ³⁶ Sugu masaku i ûmumarë ãârîpereri opakeregua, ïgû boari puru waaburi gapure gûñabiri waja peamegue waagú, õârîrê neõ wajatabirikumi. ³⁷ Irasirigu peameguere wiriduagu, i ûmu opari merã neõ wajarimasibirkumi. ³⁸ Dapora marã ñerâ Marípure gââmemerâ ãârîma. Noó yure, yu werenírê masikererâ, guyasîrîrî merã yure: "Masibe", ãrîmakû, yude guyasîrîrî merã ïgûsârê: "Masibe", ãrîgukoa. Yu ãârîpererâ tigû, Yupa gosewasiriri merã, ïgûrê wereboerâ õârâ merã i ûmuguerê dupaturi aarigú, yure guyasîrînerârê yude guyasîrîgukoa, ãrî wereyupu Jesùs ïgûsârê.

9

¹ Jesùs ãrînemoyupu doja:

—Diayeta mûsârê werea. Surâyeri mûsâ õôguere ãârîrâ, mûsâ boaburo dupuyuro, Marípu ïgû turaro merã ïgûyarârê doreri aarimakû ïârâko. ãrlyupu.

Jesùs ïgû deyori gorawayudea

(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

² Jesùs, su mojôma pere gaji mojô suru pêrêbejarinurî puru Pedrore, Santiagore, Juârê ûmarî buúrugue ïgûsâ direta siiu marîayupu. Irogue ïgûsâ iûrõ ïgû deyori gorawayuakõâyupu.

³ ïgûya suríro goseriñe, õârõ borero waayuro. Neõ sugo nomeõ surí koego irasû boreri waamakû irimasigô mámo.

⁴ Irasû waarpoeira iripoegue marã Moisés, Elías deyoanugã, Jesùs merã weretamunímakû ïâñurâ. ⁵⁻⁶ Irasirirâ buro güiñurâ. Pedro naásû ãrîmasibirisâ, Jesúre:

—Guare buegu, marî õô ãârîmakû õâtariduáa. Irasirirâ ure wiigâ irirâra. Muya wii, Moiséya wii, Elíaya wii irirâra, ãrlyupu. ⁷ ïgû irasû ãrîripoe su yebo mikâyebo dijari ïgûsârê túbiakõâyuro. Iri yebo poekague Marípu âsû ãrî werenímakû péñurâ:

—Íi yu magû, yu maigû ãârîmi. ïgûrê õârõ péka!

⁸ Irasū ãr̄imakū, Pedrosā gãmenugā ïürā, Moisére, Elíare ïãbirinurā. Jesús direta nímakū ïãñurā.

⁹ Puru Jesús buúru wekague ïgürē waamakū ïädeare: "Gajerärē werebirikōaka!" ãr̄ dijariyupu.

—Yu ãär̄ipererā tigü boa, masádero purgue irire gajerärē wereka! ãr̄iyupu. ¹⁰ Irasirirā ïgū doreaderosüta gajerärē werebirikererā, ïgüsā basi gâme ãsū ãr̄ sérëñañurā:

—“Yu boa, masádero puru”, ãr̄igü, ¿nasirigu irasū ãr̄ayuri? ãr̄iñurā. ¹¹ Irasirirā Jesúre ãsū ãr̄ sérëñañurā:

—¿Nasirirā Moisés gojadeare buerimasā: “Cristo, Marípua iriubu aariburi dupuyuro Elías aaripurorigukumi”, ãr̄irí? ãr̄ sérëñañurā.

¹² Jesús ïgüsärē yahayupu:

—Musā ãr̄irösüta Elíata aaripurorigukumi, ãär̄ipererire ãmuyubu. Marípuya wereníri gojadea pügue yure ãär̄ipererā tigürē waaburire ãsū ãr̄ gojasüdero ãär̄ibú:

Íguta buro ñerõ tarigukumi. Masaka ïgürē gâamebirikuma, ãr̄ gojasüdero ãär̄ibú.◊

¹³ Yu gapu musärē: “Elías ejasiami”, ãrā. ïgū irasū ejamakū, masaka ïgüsā gâamerö iridharire ïgürē ñerõ irima. ïgürē waaburire iripoegue Marípuya wereníri gojadea pügue gojaderosüta ïgürē irisiamma, ãr̄iyupu Jesús Pedrosärē.

*Jesús sugu majigürē wãtī ñajásüdire taudea
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)*

¹⁴ Jesús Pedrosā merā buúrugue ãäradi dijajagu, gajerā ïgū buerā puro wárā masaka neréanerärē bokajayupu. Moisés gojadeare buerimasāde ãär̄iñurā. ïgū buerā merā gâme guaseorā iriñurā. ¹⁵ Puru Jesúre ïärā, ãär̄ipererā ïäguka, ïgū puro ûmawágā, ïgürē õadoreñurā.

¹⁶ Jesús ïgū buerärē:

—¿Ñeénorē gâme guaseoari, musā ïgüsā merā? ãr̄ sérëñayupu.

¹⁷ ïgū sérëñamakū pégu, sugu ïgüsā watope ãärígü Jesúre ãr̄iyupu:

—Buegu, mure yu magärē wãtī ñajásüdire ãiriabu. Wãtī ïgürē wereníbirimakē irinami. ¹⁸ Noó ïgū waaró wãtī ïgürē yebague ñeä meépiunokõami. ïgū irasirimakē ïguya disigue sumu wiri, ïguya guikare kûrñduútúa, buanokõami. Yu mu buerärē: “Majigürē wãtiré béowiubosakal!” ãrâdabu. Neõ bokatübirama, ãr̄iyupu.

¹⁹ Jesús ïgüsärē ãr̄iyupu:

—Musā yure buremurí opabirigorakõaa. ¿Noópã yoaripoe musā merā ãärígukuri? ¿Noópã yoaripoe musā yure

buremubirire gūñaturagħakuri? Majġurē õõ gapu ārika! ārīyupu.

20 Irasirirā majġurē Jesús pħro āiāñurā. ļgħi pħro āijamak, wātī Jesúre īāgħi, majġurē narada, yebague tħarru jamejħa, sūmutumak īriyupu. 21 Irasū waamak īāgħi, Jesús ļgħi pagħre sērēñayupu:

—¿Di poegue āsū waanugārī ļgħi? ārīyupu.

İgħi pagħu yujhuyupu:

—Majġugħaqeta irasū āārīmī. 22 Wātī ļgħurē wējedha agħha peamegue meémejħa, diagħidere meebiamak īrinami. Irasirig u mha għare iritamumas īgħi, bopoñarī merā īā, għare iritamuka! ārīyupu Jesúre.

23 Jesús ārīyupu ļgħurē:

—Marīpu, mu yure buremumak īāgħi, mu yha āārīburire iriġu, āārīpererire irimasīmi, ārīyupu.

24 ļgħi irasū āārīmak pégħi, majġiġ pagħu āsū ārī gaini yupu:

—Murē buremua. Nemorō buremumak īrika yure! ārīyupu.

25 Jesús, wárā masaka ļgħasā pħro ūma neremak īāgħi, wātīrē wiridoreyupu:

—Iñi majġurē werenibrimak, pēbirimak īridi ļgħurē wirika! Dupaturi ļgħurē nnejja pama! ārīyupu.

26 ļgħi irasū āārīmak pégħi, wātī gaini, majġurē buro naradari merā yebague tħarru jamejħamak, kōmodo iż-rirosu waamak īrisiā, ļgħurē wiriyupu. Irasū waamak īārā, āārīperer īn-nasaka: “Kōmoakō āmi”, ārīñurā. 27 Jesús ļgħya mojörē ñeħa, ļgħurē tħallu ġuġi ħażżepp, wāgħiġi ġuġi ħażżepp.

28 Pura Jesús, wiigħi nnejja ħażżepp, ļgħi buerā masaka pēberogue ļgħurē sērēñhañurā:

—¿Nasirirā għu gapu wātīrē béo umas ħibirayuri?

29 Jesús ļgħasār ħażżepp:

—Iñi no wātīrē béo wiudha, bereri merā Marīpu, buro sērērō għāmea, ārīyupu.

Jesús ļgħi boaburire werenemodea

(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

30-31 Puru Jesús irogħi āārādi ļgħi buerā merā waa, Galilea nikugħi tariwerew ġagħi. ļgħi waaro għejja masimak ġaġi ġagħi, ļgħi buerār ħażżepp irasiriyupu. Āsū ārī bueyupu ļgħasār ħażżepp:

—Masaka yure āārīperer īt-ġiġi ļgħi, għejja ġagħi wējedha merā, Galilea nikugħi tariwerew ġagħi. ļgħasār yure wējedha pħar, u reñu waaro merā masagħi koo doja, ārīyupu. 32 ļgħi irasū ārī ļgħasār ħażżepp, ļgħi għixx għiex: “¿Naásu ārīdu agħha iriari, irasū ārī ļgħi?” ārī sērēñabiriñurā.

*Jesús sugu gajerā nemorō ãārīgūyamarē weredea
(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)*

³³ Jesús Capernaugue eja, puru wiigue ñajāja, īgū buerārē sērēñayupu:

—Musā maa aarirā, ¿Ñeénorē gāme werení guaseowāgārirā iriari? ãrīyupu.

³⁴ Īgū irasū ãārīmakū pérā, yujubiriñurā. Maa aarirā, īgūsā basi: “¿Noā marī watopere ãārīpererā nemorō ãārīgūkuri?” ãrī werení guaseowāgārirā iriñurā. Irasirirā Jesúre yujubiriñurā.

³⁵ Īgūsā yujubirimakū īgū, Jesús eja doaja, īgū buerā pe mojōma pere su gubu peru pērēbejarārē siiu, ãsū ãrīyupu:

—Sugu ãārīpererārē doregu ãārīduagu ãārīpererārē moāboegu irirosū ãārīpererārē iritamurō gāāmea, ãrīyupu.

³⁶ Irasū ãrī, majīgūrē īgūsā dekogue ãinú, īgūrē kōā, īgūya gosowekague ãipeo, ãrīyupu:

³⁷ —Sugu yaagure ñi majīgū irirosū ãārīgūrē õārō bokatīñeāgū yudere bokatīñeāmi. Yure bokatīñeāgū yu direta bokatīñeāgū meta yámi. Yupu yure iriudidere bokatīñeāmi, ãrīyupu Jesús.

*Jesús: “Marīrē ñāturibi, marī merāmū ãārīmi”, ãrī weredea
(Mt 10.42; Lc 9.49-50)*

³⁸ Puru Juan Jesúre ãrīyupu:

—Guare buegu, sugu masaku mu wāi merā wātēärē: “Wirika musā ñajādire!” ãrī béowiumakā ïābu. īgū, marī merā ãārībirimakā ïārā, īgūrē: “Irire neō irinemobirikōäka!” ãrābu, ãrīyupu.

³⁹ Jesús gapu ãrīyupu:

—Kāmutabirikōäka ëgūrē! Neō sugu yu wāi merā gajino iri ñimugū, puru yure ñerō werenibirkumi. ⁴⁰ Marīrē ñāturibi, marī merāmūta ãārīmi. ⁴¹ Diayeta musārē werea. Musārē: “Cristoyarā ãārīma”, ãrī, musārē deko tīārānorē diayeta Marīpu ëgūsārē wajatari opamakā irigakumi.

*Gajerārē ñerō irimakā iribirikōäka! ãrī weredea
(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)*

⁴² 'Sugu yure buremurārē ñi majīgū irirosū ãārīrārē ñerō irimakā iriguno, buro wajamoāsūgukumi. Irasiriro, īgū gajerārē ñerō irimakā iriburi dupuyuro masaka ëgūrē wáriye ûtāye merā wánuñgue siasiu, wádiyague meéyomakā õābokoa.

⁴³ Irasirirā musāya mojō merā ñerō irirā, iri mojōrē dititá bérerosū ñerō iririre pirika! Su mojō merāta Marīpu purogue waamakā õātariroko. Ñerō iririre pirimerā gapu perebiri peamegue béoñrākuma. īgūsā pe mojō opakererā, irogue waamakā ñetariroko. Irogure peame neō yaribirkao.

44 Beka irogue waarārē baaníkōārākuma. Neō boabirikuma. Peame neō yaribirikoa.

45 'M̄usāya gubu merā ñerō irirā, iri gubure dititá b̄eorosū ñerō iririre pirika! Su gubu merāta, Marīp̄a p̄urogue waamakā ñātariroko. Ñerō iririre pirimerā gapu perebiri peamegue b̄eosūrākuma. Īgūsā pe gubu opakererā, irogue waamakā ñetariroko. Irogue peame neō yaribirikoa.
46 Beka irogue waarārē baaníkōārākuma. Neō boabirikuma. Peame neō yaribirikoa.

47 'M̄usāya koyeru merā īā, ñerō irirā, irirure gorewea, b̄eorosū ñerō iririre pirika! Su koyeruta opakererā, Marīp̄a īgūyarārē dorerogue waamakā ñātariroko. Ñerō iririre pirimerā gapu perebiri peamegue b̄eosūrākuma. Īgūsā pe koyegueta opakererā, irogue waamakā ñetariroko. 48 Beka irogue waarārē baaníkōārākuma. Neō boabirikuma. Peame neō yaribirikoa.

49 'I ūmuguere ãārīpererā Marīphre b̄aremurā moā okari irirosū ãārīrā, peamegue ījā p̄ūrīsūrōsū ñerō tariri merā ðārō ãārīrākuma. 50 Moā okamakā ñāgoráa. Irasirirā gajerā merā ðārō ãārīrā moā okari irirosū ãārā. Moā okadea okabirimakā, dupaturi okamakā irimasib̄irikoa. Irasirirā moā okari irirosū ãārīka! Gajerā merā ðārō ãārīnīkōāka! ãrī wereyupu Jesú斯 īgūsārē.

10

Jesús masakare: "M̄usā marāposā nomerē b̄eobirikōāka!" ãrī buedea

(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

1 Jesú斯 Capernaugue ãārīdi waa, Judea nikūgue ejá, dia Jordán wālkudiya gaji koepugue ejayupu doja. Irogue wárā masaka īgū p̄ero nerēmakā ñāgū, īgū irinarōsūta dupaturi īgūsārē bueyupu. 2 īgū bueripoe fariseo bumarā Jesúre ñerī werenimakā iriduarā, ãsū ãrī sérēñarā ejañurā:

—Sugu masaku īgū marāpore b̄eomakā, ¿marī doreri ãārīkuri? ãrīñurā.

3 Jesú斯 īgūsārē yujayupu:

—¿Naásū doreyuri Moisés m̄usārē?

4 īgū irasū ãrīmakā, īgūrē ãsū ãrīñurā:

—“Sugu masaku īgū marāpore b̄eoduarā: 'I waja m̄arē b̄eoā', ãrī gojari p̄urē sīrō gāāmea”, ãrī gojadi ãārīmí, ãrīñurā.

5 īgūsā irasū ãrīmakā, ãsū ãrīyupu Jesú斯:

—M̄usā ñekūsāmarā Marīp̄a dorerire iriduaribirimakā ñāgū: “Ígūsā marāposā nomerē b̄eoduarā, b̄eokōāburo”, ãrī gojadi ãārīmí Moisés. 6 īgū irasū ãrī gojakerep̄ru, neōgoragueta Marīp̄a i ūm̄urē irigu, ūmāu, nomeō iridi ãārīmí. 7 Sugu

ñumúu ïgū pagusāmarārē wiri, ïgū marāpo merā ãärīgukumi.
 8 Irasirirā ïgūsā pérā ãäríkererā, Maríphu ïürō su duputa irirosū ãärīrakuma. Irasirirā pérā ãärībema. Su duputa irirosū ãärīma.
 9 Maríphu ïgūsārē su duputa irirosū ãärīmakē iridero phrh, gajigu ïgūsārē gäme béomakē iribirkökōrō gäämea, ãrīyupu.

10 Jesús irasū ãrī odo, ïgū buerā merā wiigue ñajákōdäyupu. Irogue ïgū buerā irire sérëñianemoñurā doja. 11 Jesús ïgūsārē yujuyupu:

—Sugu masakhu ïgū marāpore béodi gajego merā marāpokugu, igo merā ñerō iriguh yámi. 12 Nomeñde igo marāphre béoogo, gajigu merā marāpukugu, ïgū merā ñerō irigo yámo, ãrīyupu.

*Jesús majírāya ãärīburire Maríphre sérëbosadea
 (Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)*

13 Phrh masaka majírārē Jesúre moañadorerā ïgū phro ãijañurā. ïgūsā ãijamakū ïärā, ïgū buerā gapu ïgūsārē bokatirī: “Ígūrē garibobirkökōaka!” ãrīñurā. 14 ïgūsā irasū ãärīmakē pégu, Jesús ïgūsā merā gua, ãsū ãrīyupu:

—Majírā yu phrogue aariburo. Kãmutabirikökōaka ïgūsārē! Maríphu ïgūyarárē dorerogue ãärīmurā ïlsā majírā yure usuyari merā bokatirīñeärā irirosū ãärīma. 15 Diayeta mäsärē werea. ïlsā majírā Maríphre ïgūsā Ophe re gäämerā irirosū ãärīmerāno, ïgūyarárē doreroguere waabirkuma, ãrīyupu.

16 Irasū ãrī odo, majírārē ãi, kōä, ïgūsārē ñapeo, Maríphre ïgūsāya ãärīburire sérëbosayupu.

*Sugu maamhu wári doebliri opagu Jesús merā werenídea
 (Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)*

17 Jesús irogue ãärādi waari poe sugu maamhu ûmaja, ïgū ñadukupuri merā Jesúya guburi phro ejamejäja, sérëñayupu:

—Óägū buegu, yu ûmugasigue perebiri okarire wajataduagu, ¿ñeeñoré irigukuri? ãrīyupu.

18 Jesús ïgūrē yujuyupu:

—¿Nasirigu yure: “Óägū”, ãrīrī? Maríphu suguta óägū ãärīmi. 19 Mu, ïgū doreri pídeare masia: “Masakare wëjëbirikökōaka! Gajigu marāpo merā ñerō iribirkökōaka! Yajabirkökōaka! Gajerā irideare ãrígatori merā werebirikökōaka! Gajeräyare ãrígatori merā ãibirkökōaka! Mu pagusāmarārē goepeyari merā buremuka!” ãrī wereyupu Jesús ïgūrē.

20 Maamhu Jesúre yujuyupu:

—Buegu, iri doreri ãärípererire majígugueta tarinugäbiribuhu yu, ãrīyupu.

21 Jesús ïgūrē maírī merā ïä, ãsū ãrīyupu:

—Mu-re su wäi duyáa. Mu oparire duaguh waaka! Mu duadea wajare boporárē sïka! Irasirigu ûmugasiguere wári õärí opagu koa. Irasiri odo, yu merā aarika! ãrīyupu.

22 Ígū irasū ãrīmakū pégu, ígū wári oparire maísíā, buro bujawereri merā waakdāyupu.

23 Ígū bujawereri merā waamakū íágū, Jesús ígū buerārē íā, ãrīyupu:

—Wári doebiri oparārē Maríphu ígūyarārē doreroguere ígūsā waaduamakā diasagoráa, ãrīyupu.

24 Ígū irasū ãrīmakū, ígūsā gapu pégu ka, pémasibiriñurā. Jesús dupaturi werenemoyupu doja ígūsārē:

—Yú buerā, m̄sārē werea. Masaka: “Wári opari merā õārō waarakoa yure”, ãrī gūñarārē Marípu ígūyarārē doreroguere ígūsā waamakū diasagoráa. 25 Camellu awiru gobegāgue ñajātariweremasibirkumi. I nemorō, wári doebiri opagure Maríphu ígūyarārē doreroguere waamakū diasáa, ãrīyupu.

26 Ígū irasū ãrīmakū pérā, nemorō pégu ka, ígūsā basi gāme sérēñanurā:

—Iro merē, ¿noā gapu Maríphu tausūmurā ígū phrogue waa-murā ãārībokuri? ãrīñurā.

27 Jesús ígūsārē íā, ãrīyupu:

—Masaka ígūsā basi ígūsā iriri merā Maríphu phrogue waa-masibema. Maríphu dita ígūsārē ígū puro ãārīmurā waamakū irimasími. Ígū dita ãārīpererire irimasími, ãrīyupu.

28 Ígū irasū ãrīmakū pégu, Pedro ígūrē ãrīyupu:

—Gua Opu, gua murē tuyarā, ãārīpereriri gua opadeare pípeokdābu, ãrīyupu.

29 Jesús yujuyupu:

—Diayeta m̄sārē werea. Yú merā Maríphya kerere wererā waarrā, ígūsāya wiirire, ígūsā pagupürārē, pagusāmarārē, pürārē, ígūsāya pooerire pípeorā, wári õārī wajatarākuma.

30 Ígūsā iro dupuyuro opaderosū i ümuguere cien nemorō ígūsāya wiiri, ígūsā pagupürā, pagosā nome, pürā, ígūsāya pooeri oparākuma. Ígūsā, yaarā ãārīmakū íärā, gajerā ígūsārē ñerō tarimakū irikerepuru, wári õārī wajatarākuma. I üma peremakū, ümugasigue perebiri okari oparākuma. 31 Wárā daporare wári oparā, phrugue neō gajino opamerā dujarākuma. Opamerā gapu, phrugue wári oparā dujarākuma, ãrīyupu Jesús.

*Dupaturi Jesús ígū boaburire weredea
(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)*

32 Phru Jesús Jerusalégue waarrí maague ígū buerā dupuyuro majāyupu. Ígū dupuyumakū íärā, íágukakdāñurā. “¿Marírē irogue naásū waarakuri?” ãrī gūña, güiri merā ígū phru tuyañurā. Irasirigu Jesús ígū buerā pe mojoma pere su gubu Peru pérēbejarārē siliu, ígūrē waaburire werenugāyupu doja:

33 —Óārō péka! Marī Jerusalēgue waaraā yáa. Irogue yu āārīpererā tīgū, paíá oparāguere, Moisés gojadeare buerimasaāguere wiasūgukoa. Īgūsā yure: “Boaburo”, ārīrākuma. Irasirirā judío masaka āārīmerāguere wiārākuma. ³⁴ Īgūsā yure būrida, síku eotúbira, būro tārārākuma. Irasiri odo, yure wējērākuma. Īgūsā yure wējēadero pūru, urenu waaraó merā masāgukoa, ārīyupu Jesús.

*Santiago, Juan merā Jesúre sērēdea
(Mt 20.20-28)*

35 Puru Zebedeo pūrā Santiago, Juan Jesús puro waa ejanugā, īgūrē āsū ārī sērēñurā:

—Guare buegu, għu sērērōsūta guare irika! ārīñurā.

36 Jesús īgūsārē sērēñayupu:

—¿Neénorē yu irimakū gāāmerī mħusā?

37 īgūrē yu jħuñurā:

—Mu Opu nħajgħu, għadere mu merā doremurā sóoka! Sugure mu diaye gapu, gajigħu re kúgapu doadoreka! ārīñurā.

38 Jesús īgūsārē ārīyupu:

—Mu sā yure sērērīrē pēmasiħbea. Yu buro nħerō tarigu koa. ¿Yu nħerō tarirosu mħusäde nħerō tarirā, bokatīrākuri? ¿Yure īgūsā wējērōsū mħusädere īgūsā wējēmakku, bokatīrākuri? ārīyupu.

39 —Bokatīukkōārāko, ārī yu jħuñurā.

Jesús īgūsārē ārīyupu:

—Yu irirosu mħusäde nħerō tari, boarāko. ⁴⁰ Yu gapu mħusārē yu diaye, kúgapu doamurārē beyemasiħbea. Yuhu āmusiadi āārīmī irire. Irasirirā īgħi beyenerā dita yu diaye, kúgapu doarākuma, ārīyupu.

41 Gajerā Jesús buerā pe mojōmarā gapu Santiago, Juan īgūsā Jesúre sērērīrē pérā, īgūsā merā guañurā. ⁴² īgūsā guamakku īāgħu, Jesús īgūsārē īgħi puro siiu neeō, ārīyupu:

—I nikku marā oparā Marīpħre bħremumerā īgūsāyarārē turaro merā dorem, īgūsā dorerire iridorerā. Irire masħa mħusā. ⁴³ Mu sā tamerā īgūsā irirosu iribirikoa. Mu sā watopeguere opu āārīdu agħu, mħusārē moāboegħu irirosu āārīrō gāāmea. ⁴⁴ Sugħi mu sā watopegue āārīgħu gajerā nemorō āārīdu agħu, āārīpererārē moāboegħu irirosu āārīburo. ⁴⁵ Yuhu irasuta āārā. Yu āārīpererā tīgħi masaka yure iritamuburo, ārīgħi meta aarib. Yu gapu īgūsārē iritamugħi aarib. Irasirigħ wārā masakare yu boari merā īgūsā nħerō iridea wajare wajribbosagħi aarigħi irib, ārīyupu Jesús.

*Jesús Bartimeo wāikkugħu koye īābire taudea
(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)*

⁴⁶ Pħrħ Jesús īgħi buerā merā Jericógue ejayup. Iri makārē tariwāgħamak, wárā masaka īgħas-sa merā waanurā. Īgħas-sa waari maa tħro sugħi koye īabi doayup. Īgħi Bartimeo wālkugħu, Timeo magħi āħarīyup. Umrakku iri maa tħro masakare niyeru sérē doanínayup. ⁴⁷ Masaka: “Jesús Nazaretmu aarimi”, ārīmak pégħi, āsū ārī gaininugħayup:

—Jesús, David parāmi āħarīturiagħi, yure bopoñarī merā īħaka! ārīyup.

⁴⁸ Īgħi irasū ārī gainimak pérā, wárā masaka: “Toeaka!” ārādiñurā. Īgħas-sa irasū ārīkerepuru, īgħi gapu īgħi gainiádher nemorō:

—David parāmi āħarīturiagħi, yure bopoñarī merā īħaka! ārī gainiyup.

⁴⁹ Īgħi irasū ārīmak pérā, Jesús dujanugħajja, masakare:

—Siiurika īgħi! ārīyup.

Īgħi irasū ārīmak pérā, gajerā īgħi rē siuu: “Ushyaka! Wāgħanugħak! Mużeże siiumi”, ārīñurā.

⁵⁰ Īgħas-sa irasū ārīmak pérā, īgħya suríro wekamañer īwnejha tħalli, pari wāgħanugħi, Jesús pħro ejanugħajjup. ⁵¹ Jesús īgħi rē sérēñayup:

—¿Neenor ħu mużeże irimak għäameri? ārīyup.

Bartimeo yujiġi yu:

—Buegħi, yure koye īħamak irika! ārīyup.

⁵² Jesús īgħi rē ārīyup:

—Mu yure baremurni opāa. Irasirigħi tausū, ārīyup.

Īgħi irasū ārīmakuta, koye īħbiradi oħarrō īħmasla kőd ārīyuro. Puru maaquge Jesúre tħawwagħi.

11

Jesús Jerusalēgue ejadea

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Pħrħ Jesús īgħi buerā merā Jerusalēgue ejaburo dupuyuro, Betfagħ, Betania wālkari makārī pħarnejnej. Iri makārī Olivos wālkari buúru āħaridu īħażżejjek. Irogħejnejnej, Jesús pērā īgħi buerār āsū ārī iriuyup:

² —Si makā marī bokatūrō āħarīrī makāgue waaka! Irogħejnejnej, sugħi burrore īgħas-sa sianu adire neċċi suñnarō peyasu marīgħi rē bokajarā koa. Īgħi rē kura, ārīka! ³ Sugħi mħasrē: “¿Nasirimurā yári?” ārīmak: “Marī Opu għäġi. Dapora wiagħukumi doja”, ārīka! ārī iriuyup.

⁴ Īgħi irasū ārīmak, pērā waa, maa tħro āħarīrī wii disipuro burrore īgħas-sa sianu adire bokaja, īgħi rē kurañurā. ⁵ Īgħas-sa irasir-imak īħarrā, iro āħarīrā sérēñiñurā:

—¿Nasirirā yári? ¿Nasirimurā burrore kurari? ārīñurā.

⁶ Ígūsā irasū ãrīmakū pérā, Jesús ãrāderosūta wereñurā. Ígūsā irasū ãrī weremakū pérā: “Ãíaka!” ãrī yujuñurā. ⁷ Puru burrore Jesús purogue ãiãñurā. Æíja, Ígūsāya wekama suríre túwea, burro weka peoñurā. Jesús ígū wekague muribea waayupu. ⁸ Masaka wárā Ígūsāya wekama suríre túwea ãi, ígū waaburi maarē sëöpídupuyuñurā Ígūrē bùremurā. Gajerā yuku düpari pürükürire dití, maarē pídupuyuñurā, ígū waari maa õãrī maa ããrīburo, ãrīrā.

⁹ Irasirirā ígū dupuyuro waarrā, ígū puru tuyarāde ãsū ãrī gainíñurā:

Marī Ophe re ushayari sîrā! Íí Marípū marírē taugū iriudi õãrō aariburo.

¹⁰ Marī Opū ñajãburi õãrō aariburo. Marī ñekā David opū ããrīderosūta õãrō ããrīburo.

Marípūre: “Óätaría mu ããrīpererā Opū ûmágasigue ããrīgú”, ãrī, ushayari sîrā! ãrīñurā.*

¹¹ Irasirigū Jesús Jerusalégue eja, Marípuya wiigue ñajãa, ããrīpereri iri wiimague ããrīrīrē ïapeokõáyupu. Íá odo, Betaniague ígū buerā pe mojõma pere su gubu Peru pêrēbejarā merā waayupu. Ígūsā irogue waariope ñamikague ããrīsiayuro.

*Jesús higueragū duka marídire ñaãmakū iridea
(Mt 21.18-19)*

¹² Gajinū gapū Betaniague ããrānerā Jerusalégue goedujáañurā doja. Jesús irogue goedujáagu, uaboakõáyupu.

¹³ Yoarogue merā higuera wâikudire õãrō pürükudire ïá: “Dukakukoa”, ãrīgū ïágū waadiyupu. Irigū gapū duka maríyuro.

Dukakukipoe ããrībiriyuro. Irasirigū pürī direta bokajayupu.

¹⁴ Irigū duka marímakū ïágū, Jesús ãsū ãrīyupu:

—Igu dükare masaka neõ dupaturi baabirikuma. Neõ dukakukirikoa, ãrīyupu.

Ígū irasū ãrīmakū, ígū buerā péñurā.

*Jesús Marípuya wiigue duarärē béowiudea
(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)*

¹⁵ Puru Jerusalégue eja, Jesús Marípuya wiigue ñajãyupu. Irogue doebiri duarärē, wajarirädere béo wiuyupu. Niyeru gorawayurimasäya niyeru sãñarí kumarirē yomeéwiunokõáyupu. Bujare dua doaníräya doaripérídere irasúta iriyupu. ¹⁶ “Neõ duari ãi ñajãbirkóäka, Marípuya wiiguere!” ãrīyupu Jesús masakare. ¹⁷ Æsū ãrī bueyupu Ígūsärē:

—Marípū ígūya werenírī gojadea pügue ãsū ãrīdi ããrīmí: “Yaa wii, yure bùremurā yure sérerī wii wâikuroko. Irasirirā ããrīpereri nikū marā i wiigue yure sérerā aarirákuma”, ãrīdi

äärimí. Muñsa gapu, Ígú irasú ärimakú, yajarimasáya wii irirosú ärimakú yáa, äriyupu Jesús.

¹⁸ Ígú irasú ärimakú, ärimpererá masaka péguakakóñurá. Irasirirá paía opará, Moisés gojadeare buerimasáde Ígúrē güiñurá. “¿Nasiri Írē wéjérakuri?” äri gúñamañurá.

¹⁹ Puru nañejáripoe Jesús Ígú buerá merá iri makárë wiriwágkóayupu doja.

*Jesús buerá higueragú boanúgadire tādea
(Mt 21.20-22)*

²⁰ Gajinu boyoripoe maague waará, higueragú nugúñigue meráta ñañugadire tāñurá. ²¹ Pedro irigure Jesús ärädeare gúña, Ígúrē äriyupu:

—Buegu, taka! Igú higueragú muñ boadoredi boakóásiayo, äriyupu.

²² Jesús yujuyupu:

—Marípure bñremuka! ²³ Diayeta muñsärë werea. Sugú Marípure bñremugú, Ígúrë: “I buúrure dia wádiyague bñoka!” ärimakú, Ígú äräderosúta waarokoa. Muñsa: “Marípu ású irimasibirkumi”, äri gúñarõ marírõ: “Ígúrë yu sérñaderosúta waarokoa”, äri bñremumakú, Marípu diayeta irasirigukumi.

²⁴ Irasirigu muñsärë irire weregura doja. Marípure sérñerá: “Yu sérñerósúta waarokoa yure”, äri bñremumakú, muñsa sérñerósúta irigukumi. ²⁵ Irasirirá Marípure muñsa sérñeburo dupuyuro gajerá muñsärë ñerõ iridea waja Ígúsa merá guarire pirika! Ígúsa ñerõ irideare kätika! Irasirimakú tágú, Muñsa ñumugasigue äärígú muñsa ñerõ irideare kätigukumi. ²⁶ Gajerá muñsärë ñerõ irideare muñsa kätibirimakú tágú, Ígúde muñsa ñerõ irideare kätibirkumi, äriyupu Jesús.

*Judío masaka opará Jesúre: “¿Noñ muñrë doreri?” äri sérñadea
(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)*

²⁷ Ígú irasú ärädero puru, dupaturi Jerusaléngue waañurá doja. Irogue eja, Jesús Maríphyá wiigüe waanamakú tārā, paía opará, Moisés gojadeare buerimasáde, judío masaka muñra merá Ígú pñrogue waa ejanúgá, ²⁸ Ígúrë sérñenañurá:

—¿Noñ muñrë doreri muñ irasirimakú? ¿Noñ muñrë: “Ásu irika!” äriñri? äriñurá.

²⁹ Jesús Ígúsañrë yujuyupu:

—Yude muñsärë sérñagura. Muñsa yujumakú, yude muñsärë yujugura. ³⁰ ¿Noñ Juñrë masakare deko merá wñiyedoregu iriuyuri, Marípu, o masaka? Yujuka! äriyupu Jesús.

³¹ Ígú irasú ärimakú pérá, Ígúsa basi ású äri gáme wereníñurá:

—“Marípu Juñrë doredi äärímí”, marí ärimakú, Jesús marírë: “¿Nasirirá Ígú weredeare bñremubiriri muñsa?” äribokumi. ³² Äärimpererá masaka: “Diayeta Juan Maríphyá

kerere weredupuyudi ãäríñí", ãrí gûñama. Marí: "Masaka Juärë wäiyedorenerã ãäríñí", ãrímakã, masaka marí merã guabokuma, ãríñurã. Masakare güisíñ, irire irasú ãríñurã.
³³ Irasirirã: "Masibirikoa", ãrí yujñurã Jesúre.

Irasirigü Jesús Ígüsärë ãríyupu:

—Musã yure: "¿Noã mürë irire doreri?" ãrí sérëñadeare yude musärë yujubea, ãríyupu.

12

Jesús ñerã moärã keori merã buedea

(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

¹ Puru Jesús paía oparärë, Moisés gojadeare buerimasärë, judío masaka oparärë keori merã ãsú ãrí wereyupu:

—Sugü masakü ñguya pooegue iguidarire otekumi. Ote odo, iri pooe turo ûtäyeri merã sârñakumi. Ùtäyegue igui kárabipiri gobere irikumi. Wii ñmarí wiigärë irikumi, iri pooere korerã õärö ñä koreburo, ãrígü. Irasiri odo, gajerärë iri pooere wayu: "Yaa oteri dükare yure deko merã sîrâko, ya musärë iri pooere wayuri waja", ãríkumi. Irasú ãrí odo, gajerogue waakðäkumi. ² Puru igui ñíripoe ejamakã, ñgürë moäboegüre ñguya pooere moärã purogue iriukumi, ñguya pooema oteri dükare deko merã sérëdoregu. ³ Iri pooere moärã gapü ñgü irogue ejamakã ñära, ñgürë ñeä, pákuma. Neõ gajino sîrõ marírõ ñgürë iridujukuma. ⁴ Puru iri pooe opü gajigü ñgürë moäboegüre iriukumi doja. Ñgürë dipurure pá, kâmitükuma. Ñgürë bûrida, iridujukuma. ⁵ Iri pooe opü gajigüre iriukumi doja. Ñgürë wëjëkðäkuma. Puru wárã iriukumi doja. Suräyerire pá, gajerärë wëjëkðäkuma.

⁶ 'Irasirigü iri pooe opü magü, ñgü bûro maïgü dita døyakumi. "Ya magürë bûremurâkuma", ãrí gûñari merã ñgürë iriutñuadikumi. ⁷ Iri pooere moärã gapü ñgü magü ejamakã ñära, ñgüsä basi ãsú ãrí gäme wereníkuma: "Ita puruguere i pooere opabu ãärími. Ñgürë wëjëkðära! Irasirirã marí basi i pooere oparäko", ãríkuma. ⁸ Irasirirã ñgürë ñeä, wëjë, pooe turogue ñguya dupure ñwágä béoðäkuma, ãríyupu Jesús.

⁹ Irasú ãrí odo, ñgüsärë sérëñayupu:

—Iro merë pooe opü, ¿nasirigukuri ñguya pooere moärärë? ãsú irigukumi. Irogue waa, ñgüsärë wëjë, ñguya pooere gajerä gapüre sîgukumi.

¹⁰ 'Musã Maríphya wereníñ gojadea pürë ire buebiriri? ãsú ãrí gojasüdero ñärlbü:

Suye ûtäye wii iririmasa ñgüsä béoadeaye merã gajigü gapü õärö turari wii irigukumi.

11 Marípʉ irasiridi ãäríímí. Marí Igʉ irasirideare ñärā: “Óataria”, ãrī gũñáa, ãrī gojasúdero ãäríbú, ãrī wereyupʉ Jesú斯 ñgūsárē.[◊]

12 Judío masaka oparā ñgʉ i keori merā irasū ãrī weremakʉ pérā: “Marírē: ‘Ígūsā irirosū ñerā ãärā’, ãrígʉ irikumi”, ãrī pémasī, ñgūrē ñeā, peresu iridʉadiñurā. Irasiridʉakererā: “Masaka ñgūrē marí irasirimakʉ ñärā, marí merā guabokuma”, ãrī gũñañurā. Irasirirā ñgūsárē güi, Jesúre pirikōä, gajerogue waakōäñurā.

Romano marā opʉ masakare niyeru wajasearire Jesúre sérēñadea
(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

13 Purʉ Jesúre wereśadʉarā, surāyeri fariseo bumarārē, Herodeya bumarādere Jesú斯 pʉrogue ñgūrē wári sérēña, diaye yuñabirimakʉ iridorerā iriuñurā. 14 Ígūsā iriuhanerā Jesú斯 pʉrogue ejarā, ñsū ãrīñurā:

—Buegʉ, mu iririkʉrire masña. Mu ãrígatoro marírō werenía. Marípʉyare diayeta buea. “¿Naásū gũñarī masaka yure?” ãrī gũñarō marírō diayeta ñgūsárē werea. Oparārē, ubu ãärírādere ãärípererārē surosūta ñää. Irasirigu gʉare wereka! Romano marā opʉ marírē niyeru wajasearire marí wajari-makū, ¿ðāgorari, o ðāberi? ¿Wajariro gāämerī, o wajaribirikōärō gāämerī? ãrīñurā.

15 Jesú斯 gapʉ ñgūsā irrigatori merā ñgūrē ñerō iridʉarire masísñā, ñsū ãrīñupʉ:

—¿Nasirirā yʉ ñerō yuñamakʉ iridʉari masā? Niyeru tire yure ãrírika! Iri tire ñämurā! ãrīñupʉ.

16 Ígʉ irasū ãrīmakʉ pérā, suti ñiñurā. Jesú斯 ñgūsárē sérēñayupʉ:

—I tiguere, ¿noäya diapu keori, noäya wāi tuuyari? ãrīñupʉ.

—Romano marā opʉya diapu keori, ñgʉ wāita tuuyáa, ãrī yuñamurā.

17 Irasirigu Jesú斯 ñgūsárē ãrīñupʉ:

—Iro merē romano marā opʉya ãäríñirē ñgūrē sīka! Marípʉya gapʉre Marípʉre sīka! ãrīñupʉ.

Ígʉ irasū ãrīmakū pégukekakōäñurā.

Saduceo bumarā, Marípʉ boanerārē masūrīrē Jesúre sérēñadea

(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

18 Purʉ surāyeri saduceo bumarā Jesú斯 pʉrogue ejañurā. Ígūsā: “Masaka boanerāgue masābirikuma”, ãrī bʉremurā ãäríñurā. Irasirirā Jesúre ñsū ãrīñurā:

◊ 12:11 Sal 118.22-23

¹⁹ —Buegu, Moisés marīrē ãsū ãrī gojapídi ãārīmí: “Sugu marāpokuhdi pūrā marīkeregu igore boawemakū, īgū pagumu igore dūunorēgukumi. Irasirirā, īgū igo merā pūrākura ëgū tīgū dagu pūrā irirosūta ãārīrākuma”, ãrīdi ãārīmí.
²⁰ Iripoeguere sugu pūrā su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejarā ãārīlunanerā ãārīmá. īgūsā tīgū gapu marāpoku, pūrā marīgūta boakōäyupu. ²¹ Irasirigu ëgū dagu dokamuta ëgū marāpo ãārīdeore dūunorēyupu. ëgūdide, ëgū tīgū dagu irirosūta pūrā marīgūta boakōäyupu. ²² Irasū dita pūrā marīrāta boaperekōäñurā. ²³ ëgūsā puru ëgūsā marāpode boakōäyupo pama. ²⁴ ëgūsā su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejarā ûma igore marāpokuhadiñurā. Irasirirā boanerā masāmakū, ¿niño marāpogora ãārīgokuri? ãrīñurā.

²⁴ Jesú斯 ëgūsārē yujuyupu:

—Muñsa diaye gūñabea. Marīphya werenírī gojadeare, ëgū turaridere muñsa neõ masibea. ²⁵ Boanerā ëgūsā masādero puru, ëgūsā ûmugasigue Marīphre wereboerā irirosū ãārīrākuma. Irogue marāpokubirikuma. ëgūsā pūrā nomedere nome-subirikuma. ²⁶ ¿Moisés gojadea pūguere boanerā ëgūsā masāburire buebiriri? Iripoeguere yukugâgue ûjürôgue Marīph Moisére ãsū ãrīdi ãārīmí: “Yu Abraham, Isaac, Jacob Opata ãārā”, ãrīdi ãārīmí. ²⁷ Irasirirā ëgūsā boanerā ãārīkererā, Marīph merā okarā ãārīma. Irasirigu Marīph boanerā dupaturi masābirimurā Opu ãārībemi. Okarā, boanerâgue dupaturi masāmurā Opu ãārīmi. Irasirirā muñsa: “Boanerā masābirikuma”, ãrī gūñarā, diaye gūñabea, ãrīyupu Jesú斯.

“¿Dií gapu Marīph doreri gaji doreri nemorō ãārīrī?” ãrī sérēñadea

(Mt 22.34-40)

²⁸ ëgūsā Jesú斯 merā wereníri poe sugu Moisés gojadeare buerimasū ëgūsā phro ejayupu. Jesú斯 ëgū õärō yujurire pé, ãsū ãrī sérēñayupu ëgūrē:

—¿Dií gapu Marīph doreri gaji doreri nemorō ãārīrī?

²⁹ Jesú斯 ëgūrē yujuyupu:

—Gaji doreri nemorō ãārīrī i ãārā: “Israel bumarā õärō péka! Marīph suguta muñsa Opu ãārīmi. ³⁰ Irasirirā muñsaya yujupürārī merā, muñsa ãārīrikuri merā, ãārīpereri muñsa gūñarī merā, muñsa turari merā Marīphre muñsa Opure maïka!” ³¹ I doreri phru ma ãsū ãrā: “Mu basi maïrōsūta mu phro ãārīrārē maïka!” I pe dorerita gaji ãārīpereri doreri nemorō ãārā, ãrīyupu Jesú斯.

³² ëgū irasū ãrīmakū, Moisés gojadeare buerimasū ãsū ãrī yujuyupu:

—Buegh, irasūta ãärā. Mu ãärīrī diayeta ãärā. Marīph suguta ãärīmi. Gajiguh īgū irirosū ãärīgū mámi. ³³ Marīrē marīya yujupūrārī merā, marī gūñarī merā, ãärīpereri marī turari merā Marīphre maīrō gāāmea. Marī basi maīrōsūta gajerārē maīrō gāāmea. Marīphre būremurā īgū īürō waimurā wējē soepeomakū ðāgoráa. I nemorō Marīphre, masakadere marī maīmakū ðātaria, ãrīyupu.

³⁴ īgū pémasīrī merā ðārō yujumakū īā, Jesú斯 īgūrē ãrīyupu:

—Mérō dhyáa, Marīph mū Opuh ãärīrīrē mū pémasīburo, ãrīyupu.

Jesú斯 irire irasū ãrādero phuruh, neō suguh ëgūrē sérēñanemobirīñurā.

*“¿Noā parāmi ãärīturiaguh ãärīrī Cristo?” ãrī sérēñadea
(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)*

³⁵ Jesú斯 Marīphaya wiigue buegh, ãsū ãrī sérēñayupu:

—¿Nasirirā Moisés gojadeare buerimasā: “Cristo, David parāmi ãärīturiaguh ãärīmi”, ãrīrī? ³⁶ David, Cristo ñekū ãärīkeregh, Óägū deyomarīgū īgūrē weredorederosūta ãsū ãrī gojadi ãärīmí:

Marīph yuh Opuhre ãsū ãrīmi: “Óō, yuh diaye gapuh doaka, yuh merā dorebu! Irasiriripoe mūrē ëaturirārē mu dorerire tarinuhgāñanemobirimakū irigura”, ãrīmi, ãrī gojadi ãärīmí David.[☆]

³⁷ David, Cristo ñekū ãärīkeregh, ëgūrē: “Yuh Opuh ãärīmi”, ãrīdi ãärīmí. ¿Nasirigh, Cristo, David parāmi ãärīturiaguh ãärīkerephuruh, David ëgūrē irasū ãrīyuri? ãrīyupu Jesú斯.

Wárā masaka iri wiigue ãärīrā ëgū wererire usayari merā péñurā.

*Jesú斯 Moisés gojadeare buerimasāyamarē weredea
(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)*

³⁸ Jesú斯 ãsū ãrī buenemoyupu:

—Moisés gojadeare buerimasā ñerō iririre ðārō pémasíka! Oparā irirosū surí yoari sāña, masaka īürōgue waagorenama. Makā dekoguere masakare ðārō būremurī merā ëgūsārē bokatīrī ðādoremakū gāāmema. ³⁹ Marī nerērī wiiriguere ñajärā, ðārī doaripērīgue dita doaduama. Bosenurī ãärīmakūdere oparā doarigue dita doaduama. ⁴⁰ Wapiweyarā nome wajamomakū īā, ëgūsāya wiirire ëmanokõāma. ëgūsārē bopoñarī merā ëabirikererā, yoaripoe Marīphre sérē ëmugatoma, masaka ëgūsārē: “Marīphre ðārō būremuma”, ãrīburo, ãrīrā. ëgūsā irasiriri waja, Marīph ëgūsārē gajerārē wajamoārō nemorō wajamoāgukumi, ãrīyupu Jesú斯.

*Wapiweyo bopogo Marīphya wiigue igo niyeru tiri sādea
(Lc 21.1-4)*

⁴¹ Pħru Jesús Marīphya wiima īgħusā āmuburi niyeru neeōři kūma pħro masaka īgħusā niyeru sāmakū īä doaniyup. Wári doeħi oparā iri kūmaguere wáro niyeru sāñurā. ⁴² Sugħi wapiweyo iri kūma pħro ejanugħi, pe tigħi mérōgħi wajakħri tirigħarē sāyupo. ⁴³ Iri tirire igo sāmakū īägħi, Jesús īgħi buerārē siu, ārħyup:

—Diayeta mħsarrē werea. Igo wapiweyo bopogo niyeru sīgħi, Marīphu īürō gajerā ārħipererā sħaderu nemorō sħimmo. ⁴⁴ Gajerā wári doeħi oparā wáro sħikkerephu, īgħusāya wáro dħuyáa. Igo gapu bopogo ārħirkerego, igo baari wajariboadreare ārħipereri sħiexok āħi Marīphu bħarġi, ārħyup Jesú.

13

*Jesús: "Marīphya wii béo sħuroko", ārħi weredea
(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)*

¹ Jesús Marīphya wiigħi ārħādi wiriaripoe sugħi īgħi buegħi āsū ārħyup:

—Għare buegħi, īħaka i wiire pagari uthāyei merā iridea wii miex-ri, ārħyup.

² Jesús īgħi rē yuħiyp:

—Mušā i wiire wári wiire daporare īħadha. Pħarġue neċċi suye uthāye għażiye weka weamħi rħade de du jħabirik. Ārħipereri mu-tadju perek āħi Marīphu, ārħyup Jesú.

*Jesús: "I am pereburi dupuyuro āsū waaro ko", ārħi weredea
(Mt 24.3-38; Lc 21.7-36)*

³ Pħru Jesús īgħi buerā merā Olivos wālkħri buúru Marīphya wii bokatħi rō ārħi buúrugħi waayup. Jesú irogħe eji doamakū, Pedro, Santiago, Juan, Andrés īgħi īgħi īgħi sejaro sħer-riħna nur:

⁴ —Għare wereka! Q-Naásū ārħimakū, mhekk ārħaderosū waaro kuri? Q-Neéno iri īmugħi kuri, iri ārħipereri irasū waaburi dupuyuro? ārħi nura.

⁵ Jesús īgħusārē yuħiyp:

—Oħarō pémashka! Gajerā mħsarrē ārħi għixx-penneri pēbirik. ⁶ Wárā ārħi għixx-penneri aarirak. “Yi Marīphu iriudi Cristo ārħā”, ārħi kuma. īgħusā irasū ārħi għixx-penneri pérā, wárā masaka īgħusārē bħarġi.

⁷ 'Masaka mħsā pħro għamew ġejr īn pérā, yoarrogħ marā għamew ġejr īn pérā, għukkab iri k. Irasuta waaro ko. Irasū waakerephu, i ħażi pereburo dħayro koo dapa. ⁸ Su bumarā, għiżi bumarā merā għamew ġejr īn pérā. Su nikku marā, għiżi nikku marā merā għamew ġejr īn pérā. Wári makħri għixx-penneri.

ñomerokoa. Masaka wárã uaboari merã boarãkuma. I ãärípereri merã masaka ñerõ tariphrori wágãrirkuma.

9 'Gajerã musärẽ ñeã, ãia, oparãguere ñerõ iridorerã wiarãkuma. Musã judío masaka nerẽri wiirigue ãärímakü, musärẽ párãkuma. Musã yure báremurí waja makãrã marã oparã phrogue, iri nikü marã oparã phrogue ãiásürãkao. Irasirimakü, musã Marípuya õäri kerere wererãkao Igüsärë. Irasirirã musã basi õäro pémasíka! 10 I ãmu pereburo dupuyuro Maríphyare wererã ãärípereri buri marärẽ Igüya kerere wererãkuma. 11 Masaka musärẽ oparã phrogue ãiämakü: "¿Naásü ãrirkuri Igüsärë?" ãri gúñarikumérata waaka! Oparã musärẽ sérëñamakü, Maríph gúñarí síri merã wererãkao. Irasirirã musã basi werenibirkao. Õagü deyomarígü iritamurí merã, Igü wereníri síri merã wererãkao.

12 'I ãmu pereburo dupuyuro masaka Igüsã paghpürärẽ, Igüsã tîrärẽ oparãguere wéjédorerã wiarãkuma. Pagusámarã Igüsã pürärẽ, pürã Igüsã pagusámarärẽ oparãguere wéjédorerã wiarãkuma. 13 Yure musã báremurí waja ãäríperero marã masaka musärẽ iäturi doorãkuma. Musärẽ Igüsã ñerõ irikerepuru, yure báremuriré piribirimakü, Maríph musärẽ taugukumi.

14 'I ãmu pereburo dupuyuro ñegürẽ Maríphre iäturigure iärãkao. Marípuya wiigue Igürẽ ãärídorebiridea wiigue nímakü iärãkao. Iripoegue Marípuya kerere weredupuyudi Daniel Igürẽ gojadi ãärími. Igü gojadeare bueguño, pémasiburo. Ásü ãri gojadi ãärími: "Iro Igü nímakü iärã, Judea nikügue ãärírã buurigue ûmaduriburo". 15 Irasü waarioere masakare ñerõ waarloko. Sugü Igüya wii wekague ãärígü wii poekague Igüyare ãigü ñajábiriköäburo. 16 Sugü Igüya pooerigue ãärígüde Igüya suríre wiigue ãigü dujaabiriköäburo. 17 Irasü waarioeriré nijípagosã nome, gajerã Igüsã pürã miríragä oparã nomede buro ñerõ tarirãkuma. 18 Irasirirã Maríphre ásü ãri sérëka: "Puibü ãärímakü, irasü waabiriköäburo", ãri sérëka!

19 'Irasü waarioeriré masaka ñerõ tarirãkuma. Maríph i ãmherẽ iriphroridero phrure masaka ñerõ taridero nemorõ ñerõ tarirãkuma. I Igüsärẽ ñerõ waaburi neõ dupaturi irasü waanemobirkao. 20 Irasirigu Maríph masakare i ñerõ waario: "Yoaripoe waabiriköäburo", ãrigukumi. Igü irasiribirimakü, neõ sugü masaku taribiribokumi. Irasirigu Igü beyenerärẽ bopoñasü, Igüsärẽ ñerõ waario: "Iropáta waaburo", ãrigukumi.

21 'Irasü ñerõ waarioere gajerã musärẽ: "Íaka! Óota Cristo ãärími", o "Sôô ãärími Cristo", ãrimakü pérã, báremubirköäka! 22 Wárã ãrigatorikurã aarirãkuma.

Surāyeri: “Yu Marīphu iriudi Cristo āārā”, o “Marīphuya kerere weredupuyurimasā āārā”, ārīrākuma. Irasirirā masakare īgūsā ārīgatorire bāremudorerā, wári gajino iri īmurākuma. Irasirikererā, Marīphu beyenerārē īgūrē bāremuduúmakā irimasibirkuma. ²³ Iri irasū waaburi dupuyuro māsārē i āārīpererire weresiáa. Irasirirā òārō pémasíka! ārī wereyupu Jesús īgū buerārē.

*Jesús i ûmugue īgū dupaturi aariburire weredea
(Mt 24.29-35, 42-44; Lc 21.25-36)*

²⁴ Jesúas āsū ārī werenemoyupu īgūsārē:

—Irasū ñerō waarinurī pāru, abe ûmugue naiftiākōágukumi. Ñamimude boyonemobirkumi. ²⁵ Neñukā ûmugasigue āārīrā yuridijarirākuma. Ùmarōgue marā turarāde nadarari merā beosurākuma. ²⁶ Irasū waaripoere masaka yu āārīpererā tīgū, bāro turari merā, gosewasiriri merā mikāyebogue i nikūguere dupaturi aarimakā īārākuma. ²⁷ Yure wereboerārē āārīperero i nikūguere iriugura. Irasirirā yaarārē Marīphu beyenerārē āārīpererogue āārīrārē yu pārogue neeōrākuma.

²⁸ 'Ire māsā masiburo, ārīgū, higueragü keori merā weregura. Irigu pū maamamakā īārā: “Bojori waaburo mérögā dhyáa”, ārī masīa. ²⁹ Irigu waarósūta i āārīpereri yu ārīrī irasū waamakā īārā: “Marīphu iriudi dupaturi aariburo mérögā dhyáa”, ārī masīrāko. ³⁰ Diayeta māsārē werea. I āārīpereri yu ārīrī, dapor marā īgūsā boapereburo dupuyuro irasū waarokoa. ³¹ Ùmugasi, i nikūde perekākōärökua. Yu werenírī gapu neō perebirikoa. Āārīpereri yu māsārē ārīrōsūta waayuwarikārokua.

³² 'Yu dupaturi aariburinurē, iri horare neō sugü masibemi. Marīphure wereboerā ûmugasigue āārīrāde masibema. Yu Marīphu magüde masibea. Yupu sugüta masimi.

³³ 'Māsāde yu aariburinurē masibea. Irasirirā òārō pémasíri merā yúka! “Guare iritamuka!” ārī sērēka Marīphure!

³⁴ I keori merā māsārē weregura. Wii opu yoarogue gāmeñajāgū waaburi dupuyuro īgūrē moāboerārē īgūya wiire koredorekumi. Surāyerire īgū moārīrē píkumi. Gajigüre wii disipuro koredorekumi, īgū dujariburire òārō yúdoregu. ³⁵ Irasiri odo, waakōäkumi. īgūrē moāboerā gapu īgū dujariburinurē neō masibirkuma. Ñamika, o ñami deko, ägäbo wereripoe, o boyoripoe aaribokumi. īgūsā òārō yúbirimakā, īgū gūñaña marīrō aarigü, īgūsārē kārīrārē bokajagukumi. Wii opure moāboerā īgū dujariburinurē īgūsā masibiriderosūta māsāde yu dupaturi aariburinurē masibea. ³⁶ Gūñaña marīrō yu aariburire masirā, yure òārō pémasíri merā yúka! Sugü kārīgū irirosū āārīgū yure òārō yúbirikumi. īgū irirosū

ääribirikõäka! ³⁷ Y_u m_{us}ärē ääririrē äärípererärē ärigura. Öärō pémasirī merā yúka! äri wereyup_u Jesús ïgū buerärē.

14

*Oparā Jesúre ñeäburire ämudea
(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)*

¹ Pen_u pascua bosen_u, judío masaka pā wemasärī morëña marirī baari bosen_u d_{hy}aripoe paía oparā, Moisés gojadeare buerimasā nerēñurā. Jesúre ärigatori merā ïgūsā ïgūrē ñeä, wéjeburire ämuñurā. ² Irire ämurā, äsū äriñurā:

—I bosen_u äärímakū ïgūrē ñeäbirikõär! Masaka marī merā guarā, marirē gainí turibokuma, äriñurā.

*Sugo nomeō Jesúre särōrī piupeodea
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)*

³ Jesús Betania wäik_uri makägue, Simón kāmi boadiya wiigue ääríyup_u. Ígū iri wiigue äärirā merā baa doaníripoe sugo nomeō suru särōdiru opago Jesús puro ejanugāyupo. Igo opadiru “alabastro” wäik_uri ütäye merā iridiru, särōrī “nardo” wäik_uri wajapari opadiru ääríyuro. Irirure tūpā, Jesuya dipurure piupeoyupo.

⁴ Gajerā iri wiigue äärirā igo irasirimakū iärā, gua, äsū äri gāme wereníñurā:

—¿Nasirigo iri särōrīrē irasiriwasiribéokõär? ⁵ Igo irire duamakū, trescientos niyeru tiri su bojori moä wajataropā wiriboa kuyo. Iri waja merā boporärē iritamuboakumo, äriñurā. Igo irasiririre suybiriñurā.

⁶ Jesús gap_u ïgūsärē äriñup_u:

—Igora garibobirikõäka! ¿Nasirirā igore garibori? Igo yure öärirē yámo. ⁷ Boporā m_{us}sā watopeguere ääríñikõärakuma. Irasirirā ïgūsärē iritamuduarā iritamumasā. Y_u tamerärē m_{us}sā merā ääríñimakū iäbirikoa. ⁸ Igo öärō iriduaro bokatíürō yure öärō iriamon. Yaa dupure maságobegue ïgūsā píburi dupuyuro ämuyugo, yure särōrī piupeosiamo. ⁹ Diayeta m_{us}särē werea. Maríp_u masakare tauri kerere wererā ääríperero i ümugue waagorenarā, igo yure irideadere gajerärē wererákuma, igore gũñaburo, äriñurā, äriñup_u Jesús.

*Judas Iscariote Jesúre wéjedharäguere ïgūrē ïmuburire ämudea
(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)*

¹⁰ P_uru Judas Iscariote wäik_ugu sug_u Jesús buerā pe mojōma pere su gubu Peru pérēbejarā watopem_u paía oparā p_urogue waa, ïgū Jesúre ïgūságuguere ïgūrē ïmuburire wereníyup_u.

¹¹ Ígū irasū äärímakū pérā, ushayari merā: “Ígūrē m_u guare ïmumakū, niyeru m_urē wajarirako”, äriñurā.

Irasirigʉ Judas: “¿Naásū ãārīmakū Ígūsārē yʉ Jesúre wiamakū õākuri?” ãrī gūñayupʉ.

Jesús Ígū buerā merā baatūnudea

(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

¹² Purʉ judío masaka pā wemasārī moreña marīrī baari bosenʉ puroririnʉ ãārīmakū, Marīpʉ iñürō oveja majīrārē wējē baañurā. Irinʉta Jesús buerā Ígūrē ãsū ãrī sērēñaañurā:

—¿Noógue mʉ pascua bosenʉ baaburire ãmumakū gāñmekuri? ãrīñurā.

¹³ Ígūsā irasū ãārīmakū pé, Jesús Ígū buerā pērārē ãsū ãrī iriuyupʉ:

—Jerusalēgue waaka! Irogue sugʉ dekosoro kōñwāgāgʉ mʉsārē bokatīñgukumi. Ígūrē tuyaka! ¹⁴ Ígū, wiigue ñajāmakū, iri wii opʉre: “Gʉare buegʉ, ãsū ãrī sērēñadoreami: ‘¿Dií taribugue yʉ buerā merā i pascua bosenʉrē baagukumi?’ ãrāmi”, ãrīka! ¹⁵ Mʉsā irasū ãārīmakū pé, wári taribu ãmarōgue ãmuadea taribuguere ñmugukumi. Irogue marī baaburire ãmuka! ãrīñupʉ Jesús.

¹⁶ Irasirirā iri makāgue waa, irogue ejá, Jesús wereaderosūta bokaja, pascua bosenʉ baaburire ãmuñurā.

¹⁷ Purʉ nañmejāripoe Jesús Ígū buerā pe mojōma pere su gubu Peru pērēbejarā merā iri taribugue baagʉ ejayupʉ. ¹⁸ Ígūsā baa doaníripoe Jesús Ígūsārē ãrīñupʉ:

—Diayeta mʉsārē werea. Sugʉ mʉsā watopemʉ yʉ merā baa doanígūta yure wējēdharāguere yure ñmugukumi, ãrīñupʉ.

¹⁹ Ígū irasū ãārīmakū pérā, bʉro bʉjawereri merā sugʉno dita Ígūrē sērēñayoñurā:

—¿Yʉ ãārīrī mʉrē ñmubu? ãrīñurā. Gajerāde irasū dita ãārīñurā.

²⁰ Jesús Ígūsārē yʉjʉyupʉ:

—Sugʉ mʉsā pe mojōma pere su gubu Peru pērēbejarā watopemʉ yʉ merā baagʉta ãārīmi. ²¹ Marīpʉya werenírī gojadea pūgue gojaderosūta yure ãārīpererā tīgūrē waaro yáa. Yure ñmubu gapʉre ñetariro waaro koa. Ígū deyoabirimakū õāboyo, ãrīñupʉ.

²² Jesús, Ígūsā baaripoe pärē ãi, Marīpʉre: “Mʉrē usuyari sīa”, ãrī, pea, Ígūsārē ãsū ãrī guereyupʉ:

—Ire baaka! Yaa dupʉ ãārā, ãrīñupʉ.

²³ Purʉ iiríripare ãi, Marīpʉre: “Mʉrē usuyari sīa”, ãrī, Ígūsārē ipare sīyupʉ. Irasirirā ãārīpererā iiríñurā.

²⁴ Ígūsārē ãsū ãrīñupʉ:

—I yaa dí ãārā. Yʉ masakare boabosagu yaa dí béori merā wárārē Yʉpʉ: “Ígūsārē õārō irigʉra”, ãrīdeare iriyuwarikʉgukoa. ²⁵ Diayeta mʉsārē werea. Igui dekore

marī daporā iirírosū yu dupaturi neō iirínemobirikoa. Pura Yupu Ígūyarārē dorerogue māsā merā maama igui dekore iiríguakoa, ārīyupu Jesús Ígū buerārē.

Jesús Pedrore: "Yure masíkeregū: 'Masíbea', ārīguakoa", ārī weredea

(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁶ Pura Maríphre bayapeo odo, Olivos wāikuri buúrugue waakōāñurā doja. ²⁷ Irogue Jesús Ígūsārē ārīyupu:

—Mūsā āārīpererā gūñaturaro marīrō yure bēowāgāpereakōārākua. Mūsā irasiriburire Maríphaya werenírī gojadea pūgue āsū ārī gojasūdero āārīlbá:

Yu oveja koregħre wējēmakū irigūakoa. Irasirimakū, Ígūyarā oveja ūmawasiriakōārākuma, ārī gojasūdero āārīlbá.◊

²⁸ Yu boadigue masādero pura, mūsā dupuyuro Galileague waadupuyugħakoa, ārīyupu.

²⁹ Pedro gapu Jesúre ārīyupu:

—Ígūsā āārīpererā murē bēowāgākerepuru, yu gapu murē neō bēowāgābirikoa, ārīyupu.

³⁰ Jesús Ígūrē yuħiypu:

—Murē diayeta werea. Dapagā ūnami āgābo pea wereburi dupuyuro mu yure masíkeregū urea gajerārē: "Masíbea", ārīgatogħakoa, ārīyupu.

³¹ Pedro Ígūrē ārīyupu:

—Yu mu merā boabu āārīkeregū: "Masíbea", ārīgatobirikoa, ārīyupu.

Āārīpererā Ígū buerā Pedro ārīrōsū dita ārīñurā.

Jesús Getsemaníque Maríphre sērēdea

(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

³² Pura Getsemaní wāikurogue ejañurā. Irogue Jesús Ígū buerārē:

—Ócta doaka mūsā dapa! Maríphre sērēgħu waagħu yáa, ārīyupu.

³³ Irasū ārī odo, Pedro, Santiago, Juārē siiuwāgħayupu. Ígū buro gūñariku, bujawereyupu. ³⁴ Ígūsārē ārīyupu:

—Buro bujawereri merā kōmoma goero péñakoa. Kārīmerāta oð doa yúka! ārīyupu.

³⁵⁻³⁶ Irasū ārī odo, yoaweyaro waanemo, yebague moomejāja, Maríphre āsū ārī sērēyupu:

—Ah, āārīpererire irimasia mu. I yu ūnerō tariburire taudħagħu tauka! Yu irasū ārīkerepuru, yu għāġamerōsū iribirikōāka! Mu għāġamerōsū gapu yure waaburo, ārīyupu.

³⁷ Pura Ígūsā purogue ejagħu, Ígūsā kārīrārē bokajayupu. Pedrore ārīyupu:

◊ 14:27 Zac 13.7

—Simón, ¿kārīgū yári? ¿Nasirigu su horanogora yure kārībita yúmasíberi? ³⁸ Kārīmerāta! Marípure sérēka, wātī ārīmesārīrē iribokoa, ārīrā! Musā gūñarī merā òārīrē iriduadáa. Irire iriduakererā, bokatiúbea, ārīyupu.

³⁹ Irasū ārī odo, Marípure īgū sérēaderosūta dupaturi sérēgū waayupu doja. ⁴⁰ Dupaturi īgūsā puro ejagu, kārīrārēta bokajayupu doja. īgūsārē wāja pūrītariyuro. Irasirirā, naásū ārī yujumasíbiriñurā.

⁴¹ Ureagora kārīrārē bokajagu, Jesús īgūsārē ārīyupu:

—Siuñajā, kārīka pama! Iropāta ejáa. Yure ārīpererā tīgūrē ñerāguere wiari hora ejasiáa. ⁴² Wāgānugāka! Náka, waara! Yure wējēdharāguere yure ìmubu aarisiami, ārīyupu Jesús.

Jesúre ñeāwāgādea

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴³ Ígū irasū ārī wereripoe Judas, Jesús buerā pe mojōma pere su gubu peru pērēbejarā watopemu ñeārādi ejayupu. Wárā masaka sareri majīrī, yuku dukari opanerā Jesús purore īgū merā ejañurā. īgūsā paía oparā, Moisés gojadeare buerimasā, judío masaka mūrā iriuancerā ñeārīñurā. ⁴⁴ īgūsā Jesús puro ejaburi dupuyuro Judas īgūsārē ñeārī ñeārī weredi ñeārīñimí: “Yū ñigūya wayupārārē mimigūta ñeārīñumi. Ígūrē ñeā, ñeārō sia, ñiaaka!” ñeārī ñeārīñimí.

⁴⁵ Judas, Jesús puro ejaguta: “Guare buegu”, ārī, ñigūya wayupārārē mimiyupu.

⁴⁶ Ígū mimimakū ñeārā, Judas merā aaranerā Jesúre turaro merā ñeāwāgāñurā.

⁴⁷ Sugu Jesús buegu gapu paía opure moaboegure sareri majī merā ñigūya gāmipūrē dititá dijukōdāyupu. ⁴⁸ Jesús gapu īgūsārē ārīyupu:

—¿Nasirirā sareri majīrī merā, yuku dukari merā sugu yajarimasārē ñeārā aarirā irirosū yure ñeārā aaríri? ⁴⁹ Ùmariku Marípure wiigue musā watopegue buebu. Iroguere musā yure neō ñeābiribu. Musā irasiriri Marípure werenírī gojadea pūgue gojaderosūta waaro yáa yure, ārīyupu Jesús.

⁵⁰ Jesúre ñeāmakū ñeārā, ñeārīpererā īgū buerā sugureta ùmaweonuwāgākōñurā.

⁵¹ Sugu maamu īgū ñomasariñe merā dita Jesúre tuyayupu. Ígūdere ñeākōñurā. ⁵² īgūsā īgūrē ñeāmakū, īgū ñomasariñerē meépi, surí marígu ùmaduriwāgākōdāyupu.

Jesúre oparā purogue ñiadea

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵³ Puru Jesúre paía opu purogue ñiijañurā. Iroguere paía oparā, Moisés gojadeare buerimasā, judío masaka mūrā ñeārīpererā nerēñurā. ⁵⁴ Pedro gapu yoaweyaro Jesúre

tuyañajāa, paía opuya wii disipuro ñajärōma yebague eja, Marípuya wiire korerā surara merā peame turo sūma doaníyupu.

55 Paía oparā, judío masaka mэрā, ãärípererā irogue nerēanerā Jesúre ãrígatori merā wereśamurärē ãmarā iriñurä ïgürē wějémurā. Irasirikererā, bokabiriñurā. 56 Wárā gajerā ãrígatori merā Jesúre wereśakerepuru, keoro ejabiriyuro. 57 Gajerāde wáganhgäja, ãrígatori merā ãsū ãrī wereśañurā:

58 —Gua, ïgū ãsū ãrímakū pébu: “Marípuya wii masaka iridea wiire béokõágura. Puru urenuwaaró merā gaji wii, masaka iribiri wiire irigura”, ãrīmi, ãrīñurā.

59 Ígūsā irasū ãrīrīde keoro ejabiriyuro.

60 Irasirigh paía opa ïgūsā watopegue wáganhgäja, Jesúre sérēñayupu:

—¿Ígūsārē yuþuberi mu? ¿Nasirirā mэрē irasū ãrī wereśarī? ãrīyupu.

61 Jesús gapu yuþabiriyupu. Ígū yuþabirimakū ïā, paía opa dupaturi sérēñayupu doja:

—¿Mu Marípua õätarigh magu Cristota ãärīrī?

62 Jesús Ígūrē ãrīyupu:

—Yu ïgūta ãärā. Yu ãärípererā tigürē Yuhu turaghu diaye gapu doamakū ïäräko. Ùmugasima mikäyebori weka yu aarmakädere ïäräko, ãrīyupu Jesús.

63 Ígū irasū ãrímakū pégu, paía opa ïgū guarire ïmugu, Íguya surírore tūayegue, ãsū ãrīyupu:

—¿Nasimurā gajerā ïgürē wereśarīrē pénemobokuri marī?

64 Muñsa, Ígū basita Marípure ñerō ãrīrīrē pésiáa. ¿Naásū gũñari? ãrīyupu.

Ígū irasū ãrímakū pérā, ãärípererā ãsū ãrīñurā:

—Marípure Ígū ñerō ãrīrī waja boaburo, ãrīñurā.

65 Irasirirā suräyeri Jesúre síku eotú, suríro gasiro merā Íguya koyere siabiato, Ígūrē pá:

—“¿Noã mэрē pári?” ãrībokaka! ãrīñurā. Marípuya wiire korerā Jesúre ãia, Íguya diapure buro pánañurā.

Pedro Jesúre masíkeregú: “Masíbea”, ãrīdea

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-29)

66 Pedro gapu paía opuya wii disipuro ñajärōma yebague doaníyupu. Iro Ígū doaripoe sugo nomeõ paía opure moäboego ejayupo. 67 Ígū peame turo sūma doanímakū ïágõ, ïgürē ãsū ãrīyupu:

—Mu ñe Jesús Nazaretmu merā ãärídita ãärā, ãrīyupo.

68 Pedro ãrígatori merā ãsū ãrī yuþhyupu igore:

—Ígūrē masíbea. Mu irasū ãrīrīrē pémasíbirikoa yu, ãrīyupu.

Irasū ãrĩ, iri wii tñroma sãrñrõ disipñrogue wiriaripoeta ãgãbo wereyupu.

⁶⁹ Moãboego Pedrore dupaturi ïã, iro ãärñrãrẽ ãrñyupo doja:
—Íi, Jesùs merãmata ãärñmi, ãrñyupo.

⁷⁰ Pedro dupaturi igore ãrñgatoyupu doja:
—Ãärñbea yu, ãrñyupu.

Mérõgã pñrñta iro ãärñrã Pedrore ãrññurã doja:

—Mu diayeta Jesùs buerã merãmata ãärã. Mu Galileamata ãärã. Pémasñrõta ïgñsã irirosú werenía, ãrññurã.

⁷¹ ïgñsã irasú ãrñmakú, Pedro ãrñyupu:

—Marípu péuro diayeta werea. Yu mñsãrẽ diaye werebirimakú, Marípu yure wajamoãburo. Yu mñsã werenigñrẽ masñbea, ãrñyupu.

⁷² ïgñ irasú ãrñripoeta dupaturi ãgãbo wereyupu. Pedro, ãgãbo weremaké pégu, Jesùs ïgñrẽ: “Agãbo pea wereburo dupuyuro mu yure masñkeregu, urea: ‘Masñbea’, ãrñgatogukoa”, ãrñdeare gññaboka, bñro oreypu.

15

Jesúre Pilato pñro ãijadea

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ Boyodujimejãripoe ãärñpererã judío masaka oparã, paía oparã, mñrã, Moisés gojadeare buerimasã nerẽ: “¿Nasirikuri marí Jesúre?” ãrñ wereníñurã. Werení odo, ïgñrẽ sia, ãiñvagã, Pilatore wiañurã. ² Pilato Jesúre sñrñayupu:

—¿Mu ta ãärñrã judío masaka Opu? ãrñyupu.

—Mu ãrñrõsûta ïgñta ãärã, ãrñ yuþuyupu Jesùs.

³ Paía oparã Jesúre: “Íi ñerõ iridi ãärñmi”, ãrñ, wári wereñsñurã.

⁴ ïgñsã irasú ãrñmakú pégu, Pilato dupaturi Jesúre ãsú ãrñ sñrñayupu:

—¿Neõ yuþuberi? Péka! ïgñsã mñrẽ wári wereñrã yáma, ãrñyupu.

⁵ Jesùs gapu neõ yuþubiriyupu. Irasirigu Pilato ïagukakõayupu.

Jesúre wëjëdoredea

(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

⁶ Bojoriku pascua bosenu ãrñmakú, Pilato sugu pere-sugue ãärñgñrẽ masaka wiudoregre wiunayupu. ⁷ Iripoere Barrabás wáikugu gajerã romano marã oparãrẽ béoduarã masakare wëjënerã merã peresugue ãrñyupu. ⁸ Iri bosenu ãrñmakú, Pilato pñrogue wára masaka nerẽ:

—Mu bojoriku irinarõsûta irika doja! ãrñ sñrñurã.

⁹ Pilato ïgñsärẽ yuþuyupu:

—¿Mʉsā judío masaka Opʉre yʉ wiumakʉ gāāmerī? ārīyupʉ. ¹⁰ Pilato, paía oparā Jesúre īāturisīā, īgūsā īgūrē wiamakʉ masīgʉ, irasū ārīyupʉ. ¹¹ Paía oparā gapʉ masakare: “Barrabáre wiuka!” ārī gainídoreñurā.

¹² Īgūsā irasū ārīmakʉ pé, Pilato īgūsārē sērēñayupʉ:

—Musā judío masaka Opʉ, ārīgʉ merā gapʉre, ¿nasirimakʉ gāāmekuri?

¹³ Īgū irasū ārīmakʉ, bʉro gainírī merā:

—Curusague pábiatú wējēka īgūrē! ārīñurā.

¹⁴ Pilato īgūsārē ārīyupʉ:

—¿Néeno ñerīrē iriari īgū, mʉsā irasū ārīmakʉ?

Īgūsā gapʉ dupaturi:

—Curusague pábiatú wējēka īgūrē! ārī gainíñurā.

¹⁵ Irasirigu Pilato īgūsā īgū merā oārō dujamakʉ iriduagu, īgūsā gāāmerōsūta Barrabáre wiuyupʉ. Jesús gapure tārādore, purʉ surarare wiayupʉ, īgūrē curusague pábiatúdoregu.

¹⁶ Irasirirā surara Jesúre Pilatoya wii disipʉroma yebague ājiañurā. Irogue āārīpererā surarare Jesús pʉro neeōñurā.

¹⁷ Purʉ suríro bʉro diiariñerē īgūrē sāñurā. Īgūya dipurure pora bero īgūsā iriadea berore peoñurā. ¹⁸ Purʉ: “Bʉremurā aarika judío masaka Opʉre!” ārī gainíñurā.

¹⁹ Īgūya dipurure yuku dʉka merā pá, īgūrē síku eotúbiranañurā. Īgūrē bʉridarā ñadukupuri merā ejamejājanañurā. ²⁰ Purʉ irasiri bʉrida odo, suríro diiariñerē túwea, īgūya surírore sāñurā doja. Irasiri odo, īgūrē curusague pábiatú wējémurā āīkōāñurā.

Jesúre curusague pábiatúdea

(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹ Īgūrē āīñrā, sugʉ Cirenemʉ Simón wāīkʉgʉre pooegue āārādi dujarigʉre bokatīñurā. Īgū Alejandro, Rufo wāīkʉrā pagʉ āārīyupʉ. Īgūrē bokatīrī, Jesús kōādea curusare kōādoreñurā.

²² Gólgota wāīkʉrogue Jesúre ājiañurā. “Gólgota”, ārīrō: “Masakʉ dipuru boawadea pero”, ārīdʉaro yáa. ²³ Irogue eja, Jesúre igui deko mirra wāīkʉri merā morēadeare tīādiñurā. Jesús gapʉ iiríbiriypʉ. ²⁴⁻²⁵ Purʉ irogue ñamigāgā nueve hora āārīmakʉ Jesúre curusague pábiatú āīwāgāñukōāñurā pama. Odo, īgūya suríre: “¿Noārē dujarokuri?” ārīboka birañurā, irire īgūsā basi gāme dʉkawamurā.

²⁶ “Íí ásū iridea waja boami”, ārīrā: “Ííta judío masaka Opʉ āārīmi”, ārī gojadea majīrē curusague īgū weka pábiatúñurā.

²⁷ Jesús merā pērā yajarikʉrārē gaji curusarigue pábiatú āīwāgūñurā. Sugʉre īgū diaye gapʉ, gajigʉre kúgapʉ pábiatú

ãiñwāgūnúñurā. ²⁸ Jesúre ïgūsā irasirimakū, Maríphya werenírī gojadea pūgue gojaderosūta waayuro: “Ígū ñerī irigū irirosū ñerā merā wējēsūgukumi”, ãrī gojasūdero ãärībū.

²⁹ Masaka irogue ãärīrā Jesús phro ejanugāja, büridari merā ïgūrē ïgūsāya dipure sagui, ñerō wereníñurā.

—Jū, mū Maríphya wiire béo, phru urenu waaró merāta iri wiire dupaturi iri odogukoa, ãrī werenibū. ³⁰ Irasirigu mū basi tauka! Curusague merā dijarika! ãrīñurā. ³¹ Paía oparā, Moisés gojadeare buerimasāde ïgūrē ãsū ãrī büridañurā:

—Gajerā gapure taumi. Ígū basi gapu taumasibemi. ³² Diayeta Cristo, Israel bumarā Opu ãärīgū, curusague merā ïgū dijarimakū ïärā, marī ïgūrē bürremurāko, ãrī büridañurā. Ígū merā pábiatú ãiñwāgūnúsūsanerāde irasūta ãrī büridañurā.

Jesús boadea

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³ Goeripoe ãärīmakū, i nikū ãärīpererogue nañtikōñayuro. Ure hora gora nañtikayuro. ³⁴ Ure hora ejamakūta Jesús bero gainiyupu:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? ãrīyupu. Irasū ãrīgū: “Yu Opu, yu Opu ¿nasirigu yure béori mū?” ãrīgū iriyupu. ³⁵ Suráyeri iro ãärīrā, Ígū irasū ãrī gainimakū pérā:

—Péka! Maríphya kerere weredupuyudire Elíare siiugū yámi, ãrīñurā. ³⁶ Sugu ïgūsā merāmu ûmawāgā, igui deko piari yosadea yashre yuku yuwague siatú, Jesúre iiriburo, ãrīgū soemuúyupu. Irasū soemuúgū, ãsū ãrīyupu:

—Íañarā marī, Ígū curusague ãärīgūrē Elías ãidijugū aarmakū, ãrīyupu.

³⁷ Jesús bero gainí, kōmoakōñayupu. ³⁸ Ígū kōmomakūta Maríphya wii poekama taribu disiphu ro kāmutari gasiro ûmarō gapu merā yegue dijari, deko merā yeguesiajayuro.

³⁹ Jesús boamakū ïágū, romano surara opu:

—Íi diayeta Maríphu magú ãärādañumi, ãrīyupu.

⁴⁰ Nomede yoaweyarogue Jesúre ïñníñurā. Ígūsā nome watopeguere María Magdalena ãärīyupo. Gajego María Santiago, Ígū tígū José pago ãärīyupo. Gajego Salomé ãärīyupo. ⁴¹ Jesús Galileague ãärīmakū, ïgūrē iritamunerā nome ãärīñurā. Gajerā nome wárā ãärīñurā, Jerusalégue Ígū merā waanerā nome.

Jesúya dupure maságobegue pídea

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Nañmejäripoe ãärīmakū, judío masaka siuñajärinu ñajäburo dupuyuro José, Arimatea wäikheri makāmu Pilato phrogue ejayupu. Judío masaka oparā watopemū ãärīyupu.

Ígū Maríp^h ígūyarārē doreburire yúgu iriyup^h. Irasirig^h güiro marírō Pilato p^hro eja, Jesúya dup^hre yáabu sérēyup^h.

⁴⁴ Ígū irasū árī sérēmak^h, Pilato pég^hkakōāyup^h. Irasirig^h surara op^hre siiu:

—¿Jesús áárīrōta boakōārī? árī sérēñayup^h.

⁴⁵ Surara op^h ígūrē: “Boakōāmi”, árī yujumak^h pég^h, Pilato Josére Jesúya dup^hre áídijudoreyup^h.

⁴⁶ Irasirig^h José óárī suríro gasiro wajari, Jesúya dup^hre áídiju, iri gasiro merā ömayup^h. Pur^h su gobe maságobe útāyegue mádea gobegue píyup^h. Irasiri odo, iri gobere útā majī merā biayup^h. ⁴⁷ Ígū Jesúya dup^hre yáamak^h, María Magdalena, gajego María José pago íáñurā.

16

Jesús masādea

(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Judío masaka siuñajärīn^h* tariadero p^hru, María Magdalena, gajego María, Santiago pago, gajego Salomé, sārōrī wajariñurā Jesúya dup^hre piupeomurā. ² Semana áárīp^hroririn^hrē† ígūsā nome ñamigāgā, abe m^hriripoe Jesúya dup^hre yáadea maságobegue waañurā. ³ Irogue waarā:

—¿Noā marírē iri maságobe biadea útā majīrē tūpābosarākuri? árī wereníwāgāñurā.

⁴ Irogue ejarā, iri gobere biadea útā majī miērē gajerogue oyamak^h íáñurā. ⁵ Irasirirā iri gobegue ñajāa, sug^h maam^h diayemapārē gap^h suríro yoaro óárō borero sāñadi doamak^h íáñurā. Ígūrē íárā, íág^hkakōāñurā.

⁶ Ígū gap^h ígūsāno merē árīyup^h:

—Gukabirkōāka! M^hsā Jesúz Nazaretm^hrē, ígūsā curusague pábiatú wējēadire áamarā yáa. Masāsiami. Óörē mámi. Íáka, ígūsā ígūrē píaderore! ⁷ Ígū buerārē, irasū áárīmak^h Pedrone wererā waaka! Ígū m^hsā dupuyuro Galileague waasiами. Irogue m^hsā ígūrē íárākoa ígū árīderosūta, árīyup^h.

⁸ Ígū irasū árīmak^h pé, b^hro g^huka naradari merā waakōāñurā. B^hro güisīā, gajerārē ígūsā íádeare werebiriñurā.

Jesús María Magdalenarē deyoadea

(Jn 20.11-18)

⁹ Jesúz semana áárīp^hroririn^h boyoripoe, ígū masādero p^hru María Magdalenarē deyoap^hroriyup^h. Igo su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejarā wātēärē ígū béowiusūdeo áárīyupo. ¹⁰ Jesúz igore deyoaderop^hru, ígū buerārē igo íádeare

* **16:1** Judío masaka siuñajärīn^h, sábado áárā. † **16:2** Semana áárīp^hrorin^hno, domingo áárā.

werego waayupo. Ígūsā buero bujawereri merā orerā iriñurā. 11 Igo ígūsārē: “Jesús okami, ígūrē iābu”, ārī wererire pérā, būremubiriñurā.

*Jesús ígū buerire tuyarā pērārē deyoadea
(Lc 24.13-35)*

12 Pūru Jesús gajerā pērārē makā tħrogue waarrārē deyoayupu. Ígū deyoapħororigħu, deyoderosū deyobiriyupu. Irasirirā ígūrē iāmasibiriñurā.

13 Ígūrē iāmasi, pūru ígū buerā āārīrōgue waa, Jesús ígūsārē deyoadeare wereñurā. Ígūsādere būremudħabiriñurā.

*Jesús ígū buerārē ígħayare buedoregħu pídea
(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)*

14 Jesús ígū boa, masādero pūru, ígū buerā pe mojōma pere su għiblu suru pērēbejarārē ígūsā baa doanirōgue deyoa, ārīyupu:

—¿Nasirirā, yu masādea kerere pékererā, būremuberi, ígūsā mħasārē werekerepħu? Būremur ī opabea mħasā, ārīyupu.

15 Pūru ígūsārē āsū ārīyupu doja:

—Āārīpererogue marārē Marīpħu masakare tauri kerere wererā waaka! 16 Yure būremurā, deko merā wāīyesūrā tausūrākuma. Yure būremumerā gapu peamegue béo sūrākuma.

Yure būremurā yu wāī merā, yu turaro merā wātēārē masakaguere nħajnejnārē bėowiurākuma. Gaji masā ya ígūsā dupuyuro werenimāsibiri ideare werenirākuma. 18 Āñarē nneħħamak, ígūsārē nñerō waabirikoa. Nima iirímakadere pūrībirikoa. Pūrīrikurārē ígūsāya mojōri merā nħapeomak, ígūsārē pūrīri tarirokka, ārīyupu Jesús ígū buerārē.

*Jesús ħmiegasigue marīladea
(Lc 24.50-53)*

19 Marī Opu Jesús irasū ārī were odoadero puru, Marīpħu ígūrē ħmiegasigue āimur īayupu. Irasirigħu irogue ejagħu, Marīpħu diaye gapu eja doayupu. 20 Ígū buerā ígū masakare tauri kerere āārīpererogue wererā waanurā. Ígūsā irasū weregorenamak, marī Opu Jesús ígūsārē iritamunikōāyupu. Irasirigħu ígū turari merā ígūsārē iri īmur īrreż īrimak, irinayupu, masakare ígūsā wererire: “Diayeta āārā”, ārī būremudoregħu. Iropāta āārā.

SAN LUCAS

Lucas, opʉ Teófilo wāikugure gojadea

¹⁻² Opʉ Teófilo, yʉ murē ñādore. Għa watopere Jesús irinugħādeare īānerā għare īgħya kerere buema. Wárā gajirā, īgħasā għare buederosūta keoro gojanugħasianerā āārīmá. ³⁻⁴ Yuhude āārīpereri Jesú斯 irinugħādeare masl̍peodhaġħ, õārō buebu. Irasirigu murē gajirā buedare: “Diayeta āārā”, ārī masl̍buro, ārīgħu, irire keoro gojáa.

Marīpħure wereboegħ Juan masakare wāl-lyerimasu deyoaburire weredea

⁵ Herodes, Judea nikū marā opʉ āārīripoe sugħi paí Zazarías wālkugħu āārīyup. Īgħi, paí Abías wālkugħya bumu āārīyup. Īgħi marāpo Isabel wālkugħo, paí Aarón wālkugħu parāmeo āārīturiagogħue āārīyupo. ⁶ Īgħasā pērāgueta Marīpħu iñurō re diayemarē irirā, Moisére doreri pídeadere tarinugħabiriñurā. Irasirirā gajirā īgħas-sar: “Ner īrirā āārīma”, ārīmasl̍biriñurā. ⁷ Isabel pūrā marīgħono āārīyupo. Irasirirā pūrā marīrāta, muñnuakħo āñurā.

⁸ Sunħu Zazaríaħa bumarārē Marīpħya wiigħe Marīpħu iñurō moaři āārīyuro. Irasirirā, īgħi paħżei iridorederosūta irirā irogue waañurā. ⁹ Irogue ejadero puer, īgħasā paia irinarosu Zazaríaħare sħarror soemubure beyebokañurā. Irasirigu Zazarías Marīpħya wiima taribugħe soemugħi nħajjayup. ¹⁰ Īgħi irire soemuripoe iri taribu wirinugħarrogħe wárā masaka Marīpħure sérerā iriñurā. ¹¹ Īgħi soemuripoe sugħi Marīpħure wereboegħ sħarror soemurō diaye gapu Zazaríaħare deyoayup. ¹² Zazarías īgħar īāgħi, īāgħi ka, nasirimasl̍biriyyup. Buero güiyyup. ¹³ Īgħi güimakħi īāgħi, Marīpħure wereboegħ gapu āsū ārīyup:

—Zazarías, güibirkōħxa! Marīpħu mu sérerir ħixx pēmi. Mu marāpo Isabel sugħi majiġħu pūrakħugħokumo. Īgħur ē “Juan” wālyeka! ¹⁴ Īgħi merā buro u sħayagħukoa. Wárā gajirā īgħi deyoamakħi, u sħayarākuma. ¹⁵ Īgħi Marīpħu iñurō re ubu āārīgħu meta āārīgħukumi. Igħi deko pāmurir ħixx, siburidere neo iiribirkumi. Īgħi deyoaburi dupiyuro gueta Ħāġi deyomarīgħi opatarisiagħukumi. ¹⁶ Wárā Israel bumarārē Marīpħure għiñadu unerārē dupaturi għiñamakħi iriġħukumi doja. ¹⁷ Marī Opħu aariburi dupiyuro Elías Marīpħya kerere weredupiyudi werederosūta Ħāġi deyomarīgħi turari merā masakare weregħukumi. Pagħsamarā īgħas-sar pūrā merā õārō āārīburo, ārīgħu; tarinugħarri masādere oparā dorerire õārō yujixburo, ārīgħu, Marīpħyare weregħukumi. Irasirigu masaka marī Opħu

õārō usuyari merā bokatīññeāburo, ãrīgū, irire weregukumi, ãrīyupu Marīphre wereboegu Zacaríare.

¹⁸ Ígū irasū ãrīmakū pégu, Zacarías sérēñayupu:

—¿Nasirigu yu ire: “Diayeta ãārā”, ãrīmasibukuri? Yu bugurogora ãārā. Yu marāpode báro ãārīmo, ãrīyupu.

¹⁹ Ígū irasū ãrīmakū pégu, ãsū ãrī yujuyupu:

—Yu Marīphre wereboegu, Gabriel wāikugu, Marīphu puro ãārīgū ãārā. Ígūta yure iriuami, mūrē i õārī kerere were-doregu. ²⁰ Dapagorare yu wererire mu būremubiri waja, wereníbi dujagukoa. Mu magū deyoaderu puru, werenígukoa doja. Marīphu: “Irasū waaburo”, ãrīmakū, yu mūrē ãrāderosūta waarako, ãrīyupu Gabriel Zacaríare.

²¹ Ígū irasū ãrī wereripoere masaka, iri taribu wirinugārōgue ãārīrā Zacaríare yúrā iriñurā. “¿Naásū waayuri, Ígū iropa yoaripoe deyomarīgū?” ãrī gūñañurā. ²² Zacarías iri taribugue ãārādi wirijagu, Ígūsārē wereduagu, neō werenímasibiryupu. Irasirigu Ígūya mojōrī merā irikeoyupu. Masaka, Ígū irasirimakū ïārā: “Iri taribugue Marīphu ïmuadeare ïāgukakōäkumi”, ãrī gūñañurā.

²³ Zacarías Marīphya wiigue Marīphu ïürō moärīrē iripeo, Ígūya wiigue goedujákōäyupu. ²⁴ Puru Ígū marāpo Isabel nijīpo ãārīnugāyupo. Su mojōmarā abe neō wiriro marīrō igoya wiigue ãārīkōäyupo. ²⁵ Æsū ãrī gūñayupo: “Marīphu, yu pürā marīgō ãārīdeore iritamugū irasū yámi, masaka yure ïabéobirkōäburo, ãrīgū”.

Marīphre wereboegu Maríare Jesús deyoaburire weredea

²⁶ Isabel nijīpo ãārīnugādero puru, su mojōma pere gaji mojō suru pērēbejari abe waaro merā Marīphu Ígūrē wereboegu Gabriere Galilea nikūma makā Nazaret wāikuri makāgue, ²⁷ sugo nomeō María wāikugo, neō sugu ûmáu merā ãārībeo purogue iriuyupu. Igo, José wāikugu opu David parāmi ãārīturiagu merā marāpukabo iriyupo. ²⁸ Gabriel, igo ãārīrōgue ñajāa, igore:

—Mūrē õādorea. Marīphu mūrē õārō irigū ãārīmi. Ígū marī Opu mu merā ãārīmi. Ærīpererā nome nemorō mūrē õārō iritarinugāgukumi, ãrī õādoreyupu.

²⁹ María, Ígūrē ïāgō, Ígū irasū ãārīrē pégo, péguakakōäyupo. “¿Naásū ãrīduaro irikuri Ígū yure õādoreri?” ãrī, buro gūñayupo. ³⁰ Igo gūkamakū ïāgū, Marīphre wereboegu ãrīyupu:

—María, güibirkōäka! Marīphu ïürōrē mu õārī bokabu. Mu merā usuyami. ³¹ Irasirigo mu dapagorare nijīpo ãārīnugāgokoa. Sugu majigū pürākugokoa. Ígūrē “Jesús” wāiyegokoa. ³²⁻³³ Ígū ubu ãārīgū meta ãārīgukumi. Marīphu ãārīpererā nemorō turagu, Ígūrē: “Yu magū ãārā mu”,

ãrígukumi. David, mu magu ñeku, Israel bumara opu ãärídi ãärímí. Marípu Davire opu píderosuta mu magudere Opu pígukumi Israel bumarare doreníbure. Ígu doreri neõ perebirikoa, ãrýupu.

³⁴ Ígu irasu ãrímaku pégo, María ígüre sérénayupo:

—¿Nasiriro yure irasu waabukuri, yu neõ sugu ûmu mera ãäríbirikeremaku? ãrýupu.

³⁵ Igo irasu ãrímaku pégu, ãsu ãrýupu:

—Óágu deyomarígu muguere dijarigukumi. Marípu ãäríperera Opu turari, su ûmikâyebo túbiaro irirosu ejarokoa mere. Irasirigu mu magu deyoabu, Maríphyagu õágu ãärígukumi. Masaka ígüre: “Marípu magu ãärími”, ãrírakuma.

³⁶ Mu basudeo Isabede, buro ãäríkerego, sugu majigu pûrâkugokumo. Masaka igore: “Pûrâ marígo ãärímo”, ãríkeremaku, su mojõma pere gaji mojõ suru pêrêbejari abegora opasiamo. ³⁷ Maríphre ígu iriduari, neõ diasabea, ãrýupu.

³⁸ Ígu irasu ãrímaku pégo, María ãrýupu:

—Yu marí Opure moâboego ãärâ. Marípu, mu ãrírösuta iriburo yure, ãrýupu.

Igo irasu ãrâdero puru, Maríphre wereboegu waakõâyupu.

María Isabere íágo waadea

³⁹ Irinuríta María mumuro mera Judea niku ãtâyuku watopegue ãäríri makâgue waayupo. ⁴⁰ Irogue eja, Zacaríaya wiigue ñajâa, Isabere õâdoreyupo. ⁴¹ Igo õâdorerire pémaku, Isabel magu igoya patoregue ãärígu buro gâmeñayupu. Igo, Óágu deyomarígure opatariyupo. ⁴² Irasirigo turaro mera ãsu ãrýupu:

—Marípu ãäríperera nome nemoro mure õâro iritarinugâmi. Mu magudere õâro yámi. ⁴³ Mu, yu Opu pago yure íágo ejamaku õâtarria. ⁴⁴ Mu õâdorerire yu pémakuta, yu magu yaa patoregue ãärígu buro usuyari mera gâmeñâmi. ⁴⁵ Maríphre wereboegu mure wereadeare: “Keoro waarokoa”, ãrî buremusu, õâro usuyari mera ãärâ, ãrýupu Isabel Maríare. ⁴⁶ Irasirigo María ãsu ãrýupu:

Yaa yujupûrâgue yu Opure: “Óâtarria mu”, ãrî, usuyari suia.

⁴⁷ Marípu yure taugu mera buro usuyáa.

⁴⁸ Yu ubu ãärígo ãäríkeremaku, Marípu yure ígüre moâboegore gûñâmi. Irasirira dapagora mera masaka yure:

“Marípu igore õâro iridea mera buro usuyadeo ãärímo”, ãrínkôârakuma.

⁴⁹ Marípu turatarigu yure wári õâríre yámi. Ígu õâtarigu, neõ ñerí opabi ãärími.

⁵⁰ Ñâríperera goepeyari mera ígüre buremurâre bopoñaníkôágukumi.

- 51 Ígū turari merā wári ðääřirē iri īmumi. “Għa gajirā nemorō āārā”, āři gūñarānorē ubu āārīrā dujamakū yámi.
- 52 Oparārē ubu āārīrā dujamakā yámi. Ubu āārīrā: “Gajirā nemorō āāřibe”, āři gūñarā gapure oparā dujamakā yámi.
- 53 ɉaboarimasārē wári ðääři sīmi. Wári oparā gapure neō gajino opamerā dujamakā yámi.
- 54-55 Marī ūnukusāmarārē: “Iritamugħura”, āřiderosūta Abrahārē, Ígū parāmerā āārīturiarādere iritamunikōāmi. Irasirigħu marī Israel bumarārē, Ígūrē moāboerārē Ígū āřideare neō kātiro marīrō bopoñarī merā iritamunikōāmi, āřiyupo Marīa.⁵⁶
- 56 Marīa, Isabel merā unctionā abegora āāřiyupo. Puru igoya wiigue goeduja kōdāyupo.

Juan masakare wā̄yerasmas deyoadea

57 Puru Isabel majiġġ deyoarinopoe nijwāgħu dero puru, igo magħi deyoayupu. 58 Irasirirā igo puro āārīrā, igoyarā, Marīpu igore õārō iridea kerere pérā, igore u sħyatamurā waanurā. 59 Igo magħi deyoaderō puru, su mojōma pere gaji mojō unctionu pērēbejarinurī waaro merā majiġūrē īgħija dappuma gasirogħarē* wiirirā waanurā. Ígūrē Ígū pagħu “Zacarías” wā̄rē wā̄yedha diñurā. 60 Isabel gapu īgħas-sārē:

—Āārībea. Ígħi: “Juan” wā̄ikugħukumi, āřiyupo.

61 Igo irasū ārīmakū pérā, igo:

—¿Nasirigħu irasū wā̄ikubukuri? Neō mħyarā irasū wā̄ikurā māma, ārīñurā.

62 Irasirirā Zacaríare: “¿Mu naásu wā̄yedħakuri?” āārīrā, mojōrī merā irikeo, sérēñañurā. 63 Irasirigħu Zacarías su taboa majiġi sérē, iri majiġue:

—“Juan wā̄ikugħukumi”, āři gojayupu. Ígħi gojarire īārā, għakko kōāñurā. 64 Irire gojagħuta Zacarías werenib āārādi werenimakōdāyupu doja. Irasirigħu Marīpu: “Oħtaria mu”, āři, u sħayari sīyupu. 65 Āārīpererā Zacarías puro āārīrā, Ígħi werenimakū pérā, għakko kōāñurā. Āārīpererogue Judea nikū marā tħtayku watopegue āārīrārē Juan deyoadeare wereñurā. 66 Ígħi deyoadea kerere pérā, āārīpererā għiex, āsū āři għame sérēñañurā:

—Ii majiġġ biegħu waagħu, ¿naásu āārīrikugħukuri Marīpu turari merā deyoadi? ārīñurā.

* 1:54-55 1 S 2.1-10; Sal 113.5-9; Gn 17.7 * 1:59 Gn 17.1-14: Iripoegħu Marīpu Abrahārē Ígħi pūrā īmarē: “Yaarrā āārīburo”, āřiġi, Ígħas-sāra dappuma gasirogħarē wiridoredi āārīm. Puru iri dorerire Moisé pidi āārīm. Irasirirā judío masaka Abraham parāmerā āārīturiarā iri dorerire irirā, Ígħas-sā pūrā īmarē su mojōma pere gaji mojō unctionu pērēbejarinurī waaro merā Ígħas-sā deyoaderō puru irasū yáma.

Zacarías Maríphre bayapeodea

- 67 Zacarías, Óagū deyomarīgūrē opatarigu Maríph ū īgūrē weredorerire ūsū ūrī wereyupu:
- 68 Maríphre Israel bumarā Opūre ūsuyari sīrā! Marī ū īgāyarā purogue marīrē taugū aarimi.
- 69 Irasirigu marīrē taubure turatarigūre iriugukumi. ūgū, David Maríphre moāboerimasū ūrīdi parāmi ūrīturiaguge ūrīmi.
- 70 Iripoegue Maríph, ūgāya kerere weredupiyurimasā ūerī marīrā merā marīrē tauburire ūsū ūrī weredi ūrīmī:
- 71 “Aārīpererā mūsārē ūturiarē, wajarākārārē, mūsārē tariw-eremakū irigura”, ūrī weredi ūrīmī.
- 72 Irasirigu marī ūekūsāmarārē: “Mūsārē bopoñarī merā ūgū, ūrōrō irigura”, ūrīdeare neō kātibirikoa”, ūrī weredi ūrīmī.
- 73 Irire Maríph marī ūekū Abrahārē weredi ūrīmī.
- 74 Irasirigu marīrē ūturiarē wijatagukumi, güiri marīrō ūgū dorerire iritayaburo, ūrīgū.
- 75 Aārīperero marī okaro bokatiūrō marīrē ūgāyarā, diayemarē irirā ūrīmakū irigukumi, ūrīyupu Zacarías.
- Irasū ūrī odo, ūgū magāgārē ūrīyupu:
- 76 Makū, masaka mārē: “Maríph ūrīpererā nemorō turaguya kerere weredupiyurimasā ūrīmī”, ūrīrākuma. Mū, marī Opū aariburi dupiyuro ūgū aariburi maarē diayema maa ūmugū irirosū ūgāyare weregu waagukoa.
- 77 Maríphayarārē ūsū ūrī weregu koa: “Maríphre: ‘Gua ūerī irideare kātika!’ ūrī sērēmakū, mūsārē kātigukumi. Irasirigu mūsārē perebiri peamegue waabonerārē taugukumi”, ūrīgukoa.
- 78 Maríph marīrē bopoñarī merā maīsīā, ūmū, maamanū boyoro irirosū waamakū irigukumi, ūmugasigue merā marīrē taubure iriugū.
- 79 Naītīrōgue ūrīrārē boyori ūgukumi perebiri peamegue waabonerārē ūgūrē masīburo, ūrīgū. Irasirigu marīrē ūgū merā ūrō ūnajārī bokamakū irigukumi, ūrī wereyupu Zacarías.⁸⁰
- 80 Majīgū ūrī ūñarī merā, Maríph turari merā masāyupu. Masaka marīrōgue yoaripoe ūrīyupu. Irogue ūrīgāta Israel bumarārē buenugāyupu.

2

*Jesús deyoadea
(Mt 1.18-25)*

- ¹ Maríph magū deyoaburi dupiyuro romano marā opū Augusto wāikugū ūgāya nikū marārē ūrīpererārē keoñabu,

⁸⁰ 1:79 Mal 3.1; Is 9.2

Ígūsā wāīrē gojatúdoreyupu. 2-3 Irasirirā ãārīpererā masaka Ígūsā ñekūsāmarā deyoadea makārīgue Ígūsā wāīrē gojatúrā waañurā. Siria nikū marā opu Cirenio wāīkugu ãārīripoe gojatúnugāñurā.

4 Irasirigu Joséde, Galilea nikūma makā Nazaretgue ãārādi, Judea nikūma makā Belēgue waayupu. Belén, David deyoadea makā ãārīyuro. Ígū, David parāmi ãārīturiagu ãārīsīā, irogue waayupu. 5 Ígū marāpo ãārībo María merā Ígū wāīrē gojatúgū waayupu. María gapu nijīpo ãārīyupo. 6 Irasirigo irogue ãārīgō, nijīwāgūyupo. 7 Kārīrī wii uturimakā ñā, José, María merā wekha wiigue kārīrā waañurā. Iri wiigue María neō pürākubeo ãārīdeo, majīgū pürākuñugāyupo. Ígū deyoamakā, surí gasiri merā õma, wekha baari korogue Ígūrē sāyupo.

Marīpūre wereboerā oveja korerimasārē deyoadea

8 Belén tārogue ovejare korerimasā ãārīñurā. Ñamirikā irogue dita Ígūsāyarā ovejare koreboyoanañurā. 9 Irogue Ígūsārē gūñaña marīrō sugu Marīpūre wereboegu deyoayupu. Ígū deyoamakā, Marīpū goesisiriri Ígūsārē boyoyuro. Irasū waamakā ïāgūka, buro güiñurā. 10 Marīpūre wereboegu ãsū ãārīyupu Ígūsārē:

—Güibirkōäka! Musārē õārī kerere ãīrigu yáa, ãārīpererā masaka ushyaburire. 11 Dapagā ñami, David deyoadea makāguere musārē taibu deyoami. Ígū Marīpū iriudi, Cristo musā Opu ãārīmi. 12 Musā majīgārē ïārā waarrā, surí gasiri merā õmadire, wekha baari korogue sāñagārē bokajarākoa. Irasirirā Ígūrē ïārā: “Diayeta ãārāñumi”, ãrīrākoa, ãrīyupu.

13 Ígū irire ãārīpoeta gajirā wárā Marīpūre wereboerā deyoa, Marīpūre būremurā ãsū ãrī bayaañurā:

14 Marīpū ûmugasigue ãārīgūrē: “Óātaria mu”, ãrī, ushyari sīrā!

I ûmugasigue Ígū merā õārō ãārīrā siñajārī opaburo, ãrī bayaañurā.

15 Marīpūre wereboerā ûmugasigue mārīaderopurū, ovejare korerimasā Ígūsā basi gāme wereníñurā:

—Náka, dapagorata Belēgue! Marīpūre wereboegu marīrē wereaderosúta ïārā waarrā! ãrīñurā.

16 Irasirirā mumurō merā ïārā waañurā. Irogue ejá, Josére, Mariare bokajañurā. Majīgū gapure wekha baari korogue sāñagārē ïāñurā. 17 Ígūrē ïārā, iro ãārīrārē Marīpūre wereboegu majīgāyamarē wereadeare wereñurā. 18 Ígūsā irire weremakā pérā, ãārīpererā pégukakōäñurā. 19 María gapu ãārīpereri Ígūsā wererire pégo, igoya yuhupürāgueta gūñaduripíyupo. 20 Ovejare korerimasā Marīpūre wereboegu

wereaderosūta ãärípereri ïgësä péadea, ïädea keoro waa-makë ïärä, Maríphare: “Óätaria mu”, ãrï, usuyari merä goe-dujáaköänurä.

Jesúre Maríphaya wiigue ãädea

²¹ Phru su mojöma pere gaji mojö hreru përëbejarinurí waaro merä majgürë ïguya dhpuma gasirogärë wiiriñurä. Wiiri odo, Maríphare wereboegu Maríare, igo njipo ãäríburo dupiyuro ãriderosüta ïgürë “Jesús” wäïyeñurä.

²² Phru Moisés: “Äsü irika ümáurë püräkadero phru!” ãrídeare iripeo, José, María merä Jesúre Jerusalëgue ãäñurä, Maríphaya wiigue Maríphare: “Muyagu ãärími”, ãrï ïmurä waara. ²³ Irire irirä, Maríphu dorederosüta iriñurä. Äsü ãrï gojasüdero ãäríbú Maríphu doreri gojadea pügue: “Ãärípererä üma deyoapphorirä Maríphayarä ãäríburo”, ãrï gojasüdero ãäríbú. ²⁴ Irasirirä José, María merä Jerusalëgue Maríphu dorederosüta irirä waañurä. Äsü ãrï gojasüdero ãäríbú doja: “Pérä buja, o ïgësä marímakë buja irirosü deyorägä pérä sïka, Maríphu iürö wëjë soepeoburo, ãrïrä”.

²⁵ Iripoere Jerusalëguere sugu buguro Simeón wäïkugu ãäríyupu. ïgä õagü, Maríphare bñremugü ãäríyupu. Israel bumarärë taugu aaribure yúgu iriyupu. Õagü deyomarigü ïgë merä ãärínököayupu. ²⁶ Iripoegue Õagü deyomarigü ïgürë äsü ãrï weredi ãärími: “Cristo, Maríphu iriubure lëbita boabirikoa mu”, ãrïdi ãärími. ²⁷⁻²⁸ Jesúre ïgü pagusamarä Jerusalëgue äijarinurë Õagü deyomarigü Simeörë Maríphaya wiigue waadoreyupu. Maríphu dorederosüta Jesúre iri wiigue äijamakü ïä, Simeón ïgürë kõä, Marípure usuyari sï, äsü ãrïyupu: ²⁹ Yü Opu, mu iripoegue ãriderosüta keoro yáa. Irasirigü dapagorare yu märë moäboegu usuyari merä boamasä.

³⁰ ïí majgürë masakare taubure yaa koye merä ïää.

³¹ ïgürë masidoregu, ãärípererä masaka iürögue iriuba.

³² ïguta judío masaka ãärímerärë märë masimakü irigu, siägori sïgü irirosü irigu.

Ãärípererä masaka: “Maríphu ïguyarä Israel bumarärë õärö iritamumi”, ãrïräkuma, ãrïyupu Simeón.[◊]

³³ Simeón majgøyamarë irasü ãrïmakü pérä, ïgü pagusamarä péguakökäñurä. ³⁴ Simeón ïgësärë: “Maríphu mäsärë õärö iriburo”, ãrï odo, Jesús pagore äsü ãrïyupu:

— ïí majgü Maríphu beyedi ãärími. Wárä Israel bumarä ïgürë bñremumerä perebiri peamegue béodijusüräkuma. ïgürë bñremurä gapu ümugasigue äimhriñasüräkuma. Maríphu turari merä ïgü iri ünumakü ïärä, wárä masaka ñerö

[◊] **2:32** Is 42.6; 49.6; 52.10

werenírakuma Ígūrē. ³⁵ Irasiriri merā ãärípererā masaka Ígūsāya yujupürärígue gūñarírē masísüroko. Mu gapu i merā maya yujupürärē sareri majī merā saremakā pürüsürösü buro bujaweregokoa, ãrlyupu Simeón Mariare.

³⁶ Gajigo Maríphya wiiguere Maríphya kerere weredupiyugode ãäríyupo. Igo Ana wäikugo, Fanuel magō, Aser bumo, báro ãäríyupo. Maamogora marápukudeo ãärädimo. Puru, su mojōma pere gaji mojō peru pérēbejari bojori waaro merā igo marápua boaköäyupu. ³⁷ Irasirigo wapiweyo dujayupo. Ígūsā Jesúre Maríphya wiigüe ãijaripoere ochenta y cuatro bojorigora opayupo. Iri wiiguere ñamiriku, ñamiriku bereri merā Maríphre sérénayupo. ³⁸ Jesúre ãijamakü Ígä, Ígä puru aari ejanugä, Maríphre usuyari slyupo. Puru ãärípererā Jerusalén marärē taubure yúrärē Jesús deyoadeare wereyupo.

Nazaretgue goedujáadea

³⁹ José, María Jerusaléguer ãärânerā, Maríph dorederosüta ãärípereri iripeo, Galilea nikü Ígūsāya makā Nazaretgue goedujáköäñurā. ⁴⁰ Irogue majígü turagü õärō masígü masayupu. Maríphu Ígärē õärō iritamuyupu.

Jesús Maríphya wiigüe waadea

⁴¹ Bojoriku Jesú pagusámarā pascua bosenurí ãärímakü, Jerusaléguer waanañurā. ⁴² Jesú pe mojōma pere su gubu Peru pérēbejari bojori oparipoe Ígūsā irinarösü Ígä merā iri bosenurē irogue taurā waañurā. ⁴³ Iri bosenu taradero puru, Ígūsāya makágue Nazaretgue goedujáköäñurā. Jesú gapu Jerusalégueta dujaköäyupu. Ígä pagusámarā Ígä irogue dujarire masibiriñurā. ⁴⁴ “Gajirā marí merámarā merā aarikumi”, ãrī gūñadiñurā. Puru Jerusalérē Ígūsā wiria deaneu ñamika ãärímakü, Ígūsā merámarā watopegue Ígärē ãmadiñurā. ⁴⁵ Áma, Ígärē bokabiri, maa deko meráta gäme dujáköäñurā doja Jerusaléguer ámarā waara.

⁴⁶ Urenu puru Maríphya wiigüe Moisés gojadeare buerimasä watopegue doagüre bokañurā. Ígūsā werenírīrē pé, Ígūsärē sérénanayupu. ⁴⁷ Ígä masírī merā wererire, Ígä õärō yujarire pérā, ãärípererā péguakököäñurā. ⁴⁸ Ígä irogue doamakü Írā, Ígä pagusámarā Ígäkakököäñurā. Pago Ígärē ãrlyupo:

—Maku, ¿nasirigu guare irasiriari mu? Yu, mapu merā buro gūñarikuri merā murē ámaabu, ãrlyupo.

⁴⁹ Jesú pagore ásü ãrī yujuyupu:

—¿Nasirirā yure ámaarí? Yuyuyare yure iriro gäamea Íguya wiiguere. ¿Irire masíberi musä? ãrlyupo.

⁵⁰ Ígä irasü ãrírīrē Ígä pagusámarā gapu pémasibiriñurā.

⁵¹ Puru Jesús īgūsā merā Nazaretgue goedujáakōāyupu. īgū irinírōsūta īgūsā dorerire tarinugārō marīrō yujunayupu. īgū pago gapu ãārīpereri īgū Jerusalēgue iriadeare igoya yujupūrāgue gūñaduripíyupo. ⁵² Jesús wári masīrī merā masāyupu. Marīpu īgūrē: “Óagū ãārīmi”, ãrī īayupu. Masakade ãārīpererā irasūta ãrī īāñurā.

3

*Juan masakare wāiyerimasā buedea
(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28; 8.31-47)*

¹ Pe mojōma pere su gubu pērēbejari bojori Tiberio wāikugū romano marā opu ãārīrī ñajādero puru, gajirā īgū dokamarā ñisākū ãārīñurā: Poncio Pilato, Judea nikū marā opu ãārīyupu. Herodes, Galilea nikū marā opu ãārīyupu. īgū pagumū Felipe: Iturea, Traconite, pe nikū marā opu ãārīyupu. Gajigu Lisanias, Abilinia nikū marā opu ãārīyupu. ² Gajirā pērā: Anás, Caifás wāikurā paía oparā ãārīñurā. īgūsā oparā ãārīripoere Zacarías magū Juārē masaka marīrōgue ãārīgūrē Marīpu īgūyare were-doreyupu.

³ Irasirigū Juan ãārīperero dia Jordán wāikudiya t̄ rogue masaka irogue ejarārē:

—Musā ñerō irideare bujawereka! Musā gūñarīrē gorawayu, wāiyedoreka! Irasirimakū, mūsārē Marīpu mūsā ñerō irideare kātigukumi, ãrī werenayupu. ⁴ Juan irire irigu, iripoegue Marīphyā kerere weredupiyudi Isaías gojaderosūta iriyupu. Åsū ãrī gojadi ãārīmí:
Masaka marīrōgue sugu b̄uro gaguinírī merā weregukumi:

“Marī Opu aariburi dupiyuro īgū aariburi maarē diayema maa õārī maa ãmurā irirosū diayemarē irika!

⁵ Dupa tururi ãārādeare yasurope piusūroko. Utāyuku ãārādeade keoro dujarokoa. Maarī dupaberori ãārādeade diayema maarī dujarokoa. Goberikuri maarīde su bāparogueta dujarokoa.

⁶ Marīpu marīrē taubure iriumakū, ãārīpererā masaka īārākuma”, ãrī gojadi ãārīmí.◊

⁷ Wárā masaka Juan p̄u rogue wāiyedorerā ejañurā. Juan īgūsārē ãrīyupu:

—Musā ãña irirosū ñerā ãārā. ¿Noā mūsārē õōguere aaridore-ari? Marīpu, ḡua ñerō iriri waja wajamoābirikōāburo, ãrīrā, ¿mūsā yure wāiyedorerā aarari? ⁸ Musā: “Ḡua ñerō irideare bujawere, gūñarīrē gorawayuabu”, ãrīrā, mūsā ñerō irideare piri, õārī gapuere irika! Musā: “Ḡua Abraham parāmerā ãārīturiarā ãārīmakū, Marīpu guare wajamoābirikumi”, ãrī

◊ 3:6 Is 40.3-5

gūñabirikōāka! Yh m̄usārē āsū ārā: “M̄usā gūñarīrē gorawayubirimakū, m̄usā Abraham parāmerā āārīturiari wajamáa. Marīpu i ūtāyeri merā Abraham parāmerā āārīturiarā waamakū irimasimí”. ⁹ M̄usā ñerī iririre piribirimakū īāgū, Marīpu m̄usārē bēogukumi. Suḡa yuku ñerī d̄ukakudire īā, kōme merā nugūrīgue merāta diti, peamegue soebéorosū m̄usārē bēogukumi, ārīyupu Juan.

¹⁰ Īgū irasū ārīmakū pérā, Juārē sērēñañurā:

—¿Guare nasiriro gāāmerī?

¹¹ Juan īgūsārē yuñuyupu:

—Suḡa peñe suríro opagu, opabire suñe sīburo. Baari opagu, baari opabire d̄ukawaburo, ārīyupu.

¹² Gajirā romano marā oparārē niyeru wajaseabosarā, Juan puro wāiyedorerā ejañurā. Īgūsāde Juārē sērēñañurā:

—Guare buegu, ¿guare nasiriro gāāmerī?

¹³ Īgūsā irasū ārīmakū, Juan ārīyupu:

—M̄usā oparā m̄usārē wajaseadoreaderopata wajaseaka!

Īgūsā doreadero nemorō wajaseabirikōāka! ārīyupu.

¹⁴ Gajirā surara Juārē sērēñañurā:

—¿Guakoare nasiriro gāāmerī? ārīñurā.

Īgūsā irasū ārīmakū, āsū ārī yuñuyupu:

—Gajirā oparire ēmabirkōāka! Īgūsārē niyeru ēmaduarā ārikatori merā īgūsā iribirideaguereta weresābirikōāka! M̄usā moā wajatari merā usuyaka! ārīyupu.

¹⁵ Masaka: “¿Naásū āārīmakē Marīpu iriubu aarigukuri?” ārī gūñarā iriñurā. Irasirirā, Juan wererire pérā: “¿Í Juan, Cristo āārīkuri?” ārī gūñaañurā. ¹⁶ Juan āārīpererā masakare āsū ārīyupu:

—Yh m̄usārē deko merā wāiyea. Gajigū yh p̄hr̄u aarigá, yh nemorō turagu āārīmi. Yh gapu ubu āārīgū, īgūrē neō suropebirikoa. Īgū aarigá, m̄usārē Õāgū deyomarīgū merā, peame merā wāiyegukumi. Irasirigū m̄usārē Õāgū deyomarīgū m̄usā merā āārīnímakū irigukumi, ñerīrē soebéorosū m̄usārē ñerīrē bēoburo, ārīgū. ¹⁷ Trigo gasirire korobéogū irirosū āārīmi. Gasirire koro odo, iri yerire baari duripíri wiigue duripígukumi. Iri gasiri gap̄re peamegue soebéokõāgukumi. Iri peame neō yaribirkoka, ārīyupu. ¹⁸ Juan gaji wári irasū wereri merā masakare: “Āsū irika!” ārī werenayupu. Irasirigū iri merā Marīphya õārī kerere werenayupu.

¹⁹ Iripoere opu Herodes īgū paḡmu Felipe marāpore Herodías wāikugore ēma, marāpokuyupu. Iri waja, gaji wári ñerō iridea waja, Juan īgārē: “M̄u irasirimakū ñetaria”, ārī wereyupu. ²⁰ Herodes, Juan wererire pérōno irigu, ñerō irinemo, īgūrē peresu iriri wiigue sóodoreyupu.

*Juan Jesúre deko merā wāiyedea
(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)*

²¹ Juan peresu iriri wiigue sóosuburi dupiyuro ãärípererã masaka ígã puro wāiyedorerã ejarãrẽ wāiyeyupu. Jesúde ígã purogue wāiyedoregu ejayupu. Juan ígûrẽ wāiyé odomakã, Jesús Maríphre sérêripoe ãmugasi tûpâkõãyuro. ²² Óagã deyomarigã, buja irirosu deyogu dijari, Jesús weka ejabejayupu. Maríphu ãmugasigue ãärílgú ãsú ãrîyupu Jesúre:

—Mu yu magã, yu maigã ãärã. Mu merã buro usuyáa, ãrîyupu.

*Jesucristo ñeküsãmarã ãäríturiadea
(Mt 1.1-17)*

²³ Jesús treinta bojori opagu masakare buenugãyupu. Masaka Jesúre: "José magã ãärími ï", ãrî gûñadifurã.

José, Elí magã ãrîyupu. ²⁴ Elí Matat magã,

Matat Leví magã, Leví Melqui magã,

Melqui Jana magã, Jana José magã,

José Matatías magã, ²⁵ Matatías Amós magã,

Amós Nahum magã, Nahum Esli magã,

Esli Nagai magã, Nagai Maat magã,

²⁶ Maat Matatías magã, Matatías Semeí magã,

Semeí José magã, José Judá magã,

²⁷ Judá Joana magã, Joana Resa magã,

Resa Zorobabel magã, Zorobabel Salatiel magã,

Salatiel Neri magã, Neri Melqui magã,

²⁸ Melqui Adi magã, Adi Cosam magã,

Cosam Elmodam magã, Elmodam Er magã,

Er Josué magã, ²⁹ Josué Eliezer magã,

Eliezer Jorim magã, Jorim Matat magã,

Matat Leví magã, ³⁰ Leví Simeón magã,

Simeón Judá magã, Judá José magã,

José Jonán magã, Jonán Eliaquim magã,

Eliaquim Melea magã, ³¹ Melea Mainán magã,

Mainán Matata magã, Matata Natán magã,

Natán opu David magã ãärídi ãärími.

³² David Isaí magã, Isaí Obed magã,

Obed Booz magã, Booz Salmón magã,

Salmón Naasón magã, ³³ Naasón Aminadab magã,

Aminadab Aram magã, Aram Esrom magã,

Esrom Fares magã, Fares Judá magã,

Judá Jacob magã ãärídi ãärími.

³⁴ Jacob Isaac magã, Isaac Abraham magã ãärídi ãärími.

Abraham Taré magã, Taré Nacor magã,

Nacor Serug magã, ³⁵ Serug Ragau magã,

Ragau Peleg magã, Peleg Heber magã,

Heber Sala magū, ³⁶ Sala Cainán magū,
 Cainán Arfaxad magū, Arfaxad Sem magū,
 Sem Noé magū ãārīdi ãārīmí.
 Noé Lamec magū, Lamec Matusalén magū,
³⁷ Matusalén Enoc magū, Enoc Jared magū,
 Jared Mahalaleel magū, Mahalaleel Cainán magū,
 Cainán Enós magū, Enós Set magū,
 Set Adán magū ãārīdi ãārīmí.
 38 Adán neõgorague Marípū iridi, īgū magū ãārīdi ãārīmí.

4

*Wātī Jesúre ãārīmesãdidea
 (Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)*

¹ Jesús Óagū deyomarīgū opatariakōäyupu. Irasirigu Óagū deyomarīgū īgū dia Jordán wāikudiyague ãārādire masaka marīrōgue ãīlayupu. ² Irogue Jesús cuarenta nūrīgora ãārīyupu. Irogue ãārīripoe wātī īgūrē ãārīmesāgū ejayupu. Iri cuarenta nūrīrē Jesús neõ baabiriyupu. Irasirigu uaboakōäyupu. ³ īgū uaboamakū īgū, wātī Jesúre ãsū ãārīyupu:

—Diayeta Marípū magū ãārīgū, mu turaro merā i ûtāyere pā waamakū irika! ãārīyupu.

⁴ Jesús īgūrē yuñayupu:

—Yupuya werenírī gojadea pūgue: “Baari dita masakare okamakū iribea. ãārīpereri Marípuya werenírī gapu īgūsārē okamakū yáa”, ãrī gojasüdero ãārībú, ãrī wereyupu Jesús wātīrē.

⁵ Puru wātī Jesúre ûtāä wekague ãimurīayupu. Irogue suñaröta ãārīpereri i ûmuma makārīrē ìmupeokōäyupu. ⁶ Irire ìmupeo odo, ãsū ãārīyupu:

—I yure sīdea ãārā. Irasirigu yu sīduagure sīgukoa, īgū i ãārīpereri opu ãārīburo, ãrīgū. ⁷ Mu yure ñadukupuri merā ejamejäja, bñremumakū, i ãārīpereri mñrē sīgura, ãrī wereyupu wātī Jesúre. ⁸ Jesús īgūrē yuñayupu:

—Satanás, yu purore wirika! Yupuya werenírī gojadea pūgue: “Marípū ditare bñremuka! īgū doreri ditare irika!” ãrī gojasüdero ãārībú, ãrī wereyupu Jesús wātīrē.

⁹ Puru wātī Jesúre Jerusalégue ãia, Marípuya wii wekague ãimurīa, īgūrē ãsū ãārīyupu doja:

—Diayeta Marípū magū ãārīgū, ðögue merā yebague parimadijaka! ¹⁰⁻¹¹ Marípuya werenírī gojadea pūgue ãsū ãrī gojasüdero ãārībú:
 Marípū īgūrē wereboerärē mñrē koredoregukumi, neõ ûtāyegue meebejabirkōäburo, ãrīgū, ãrī gojasüdero ãārībú,
 ãrī wereyupu wātī Jesúre.◊

¹² Jesús Ígūrē ãrīyupu:

—Yupuya werenírī gojadea pūgue: “Buremurī marīrō Marīpura: ‘Mu turari merā yure gajino iri ìmuka!’ ãrībirikōäka!” ãrī gojasüdero ãärīlbá, ãrī wereyupu Jesús wātfirē.

¹³ Irasirigu wātī Jesúre gaji ãrīmesärī bokabiri, waakōäyupu dapa.

Jesús Galilea nikūgue masakare buenugādea

(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

¹⁴ Puru Jesús masaka marīrōgue ãärādi Galilea nikūgue goedujáayupu. Óágū deyomarīgū turarire opatariyupa. ãärīperero Galilea nikū marā Ígū iridea kerere masīpereakōäñurā. ¹⁵ Jesús irogue ejagu, makārīkū judío masaka nerērī wiirigue* buenayupu. Ígū buemakā pérā, ãärīpererā: “Óärō buemi”, ãrī buremuñurā.

Jesús Nazaretgue goedujáadea

(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6; Jn 4.44)

¹⁶ Puru Jesús Nazaretgue Ígū masādea makāgue goedujáayupu. Ígū irinarōsūta judío masaka siñajärīnū† ãärīmakū, Ígūsā nerērī wiigue waa, ñajāyupu. Iri wiigue Marīpuya werenírī gojadea pūrē bue ìmubu wāgānugāyupu. ¹⁷ Irasirigu iri wii koregu Jesúre Marīpuya kerere weredupiyudi Isaías gojadea pūrē sīyupu. Ígū sīmakū, Jesús iri pūgue ãsū ãrī gojadeare boka, bue ìmuyupu:

¹⁸ Yū Opū, Óágū deyomarīgū yū merā ãärīmakū yámi, Ígū dorerire iburo, ãrīgū. Ígūyare iridoregu yure beyepídi ãärīmí.

Irasirigu boporārē Ígūya kerere weredoregu, buro bujawererārē ushyamakū iridoregu, peresugue ãärīrārē taudoregu, koye Íämerārē Íämakū iridoregu, ñerō irisürārē taudoregu yure iriudi ãärīmí.

¹⁹ Marī Opū Ígūyarārē taugu aariburire weredoredi ãärīmí, ãrī gojadi ãärīmí Isaías, ãrī bue ìmuyupu Jesús.◊

²⁰ Bue ìmu odo, Ígū bueadea pūrē tūrā, iri wii koregure wia, eja doayupu. ãärīpererā iri wiigue ãärīrā Ígūrē Íäduúbirinūrā.

²¹ Jesús ãsū ãrī werenugāyupu Ígūsārē:

—Dapagā merā yū mūsārē bue ìmumakū, Isaías gojaderosūta waáa.

²² Jesús irasū ãrīmakū pérā, ãärīpererā pégukakōäñurā. “Óärī werenírī merā weremi”, ãrī gūñāñurā. Irasū gūñakererā, Ígūsā basi gāme sērēñañurā:

—¿Í José magū meta ãärīrī? ãrīñurā.

* **4:15** Judío masaka nerērī wii, sinagoga wāikuri wii ãärā. Irogue Ígūsā siñajärīnū ãärīmakū nerē, Marīpuya werenírī gojadea pūgue gojadeare buenama. † **4:16** Judío masaka siñajärīnū, sábado ãärā. ◊ **4:19** Is 61.1-2

²³ Jesús, īgūsā irasū ārīmakū pégu, īgūsārē āsū ārīyupu:

—Masaka īgūsā ārīnarōsū mūsā yure: “Mu oārō kúrigū āārīrīrē īmugū, mu basita kúrika!” ārīko. Gajidere ārīko: “Gua, mu Capernaugue iri īmudea kerere pébu. Irasirigu irogue mū iriderosūta i makā, mu masādea makādere iri īmuka!” ārīko, ārīyupu.

²⁴ Irasū ārī odo, āsū ārīnemoyupu:

—Diayeta mūsārē werea. Neō sugu Marīphya kerere weredupiyurimasārē īgūya nikū marā oārō bokatīrīneābema. ²⁵ Irasirigu mūsārē ire oārō masimakū gāāmea. Iripoegue Elías Marīphya kerere weredupiyudi āārīdeapoere masaka Marīphare būremubiri waja, ure bojori gaji bojori dekogora neō deko merēbiridero āārībū. Āārīpereroguere baaride marīdero āārībū. Marīya nikūrē wárā wapiweyarā nome āārīnerā āārīmá. ²⁶ īgūsā wárā āārīkeremakū, Marīph Elíare īgūsārē iritamudoregu neō iriubiridi āārīmí. Gaji nikūmo Sarepta wāikuri makāmo Sidón puro āārīgō gapure iritamudoregu Elíare iriudi āārīmí. ²⁷ Eliseo Marīphya kerere weredupiyudi āārīdeapoedere wárā kāmi boarā marīya nikūrē āārīunannerā āārīmá. īgūsā wárā āārīkeremakū, Marīph Eliseore īgūsārē taudoregu neō iriubiridi āārīmí. Siria nikūmu Naamán wāikugu gapure taudoregu Eliseore iriudi āārīmí, ārī wereyupu Jesús.

²⁸ Jesús irasū ārīmakū pérā, āārīpererā iri wiigue āārīrā īgū merā buro guaňurā. ²⁹ Irasirirā wāgānugā, īgūrē ūeā, āākōāňurā. Iri makā ūtāu weka iridea makā āārīyuro. Irasirirā iri makā t̄ rogue īgūrē ūia, túmeéjudharā iriadiňurā. ³⁰ Jesús gapu īgūsā watopeta tariwerewāgākōāyupu.

Wātī ūajāsūdi Jesúre bokatīrīdea

(Mr 1.21-28)

³¹ Puru Jesús Capernaugue waayupu. Iri makā Galilea nikūgue āārīyuro. Irogue eja, judío masaka siñajārīnū āārīmakū, īgūsā nerērī wiigue īgūsārē bueyupu. ³² Sugu doregu irirosū oārō masirī merā īgū buemakū pérā, pégu kakōāňurā.

³³ Iri wiiguere īgūsā merā sugu wātī ūajāsūdi āārīyupu. Āsū ārī gaguiníyupu:

³⁴ —Jesús Nazaretmu, ¿nasiribu gua puro aaríri? ¿Guare peamegue bēogu aarigú yári? Yū mārē ūamasikōāa. Mu, Marīph iriudi, ūtarigū āārā, ārīyupu.

³⁵ Jesús wātīrē:

—Wereníbita! Wirika īgūrē! ārīyupu.

Īgū irasū ārīmakū, wātī masaka ūrō īgū ūajādire yebague túmeépí, ūerō iriro marīrō wiriakōāyupu. ³⁶ Jesús wātīrē

béowiumakũ ïärã, ãärípererã masaka ïáguka, Ígüsã basi ãsü ãrĩ gãme wereníñurã:

—¿Ñeéno wereníři ãäríři i? Ígù turaro merã wätëärë wiriadoremakã, mata wirianokõâma, ãrïñurã.

³⁷ Puru Jesúis iriadeare ãäríperero iri makã turo marärë weresiriñurã.

Jesús, Simón Pedro máñekõře taudea

(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

³⁸ Jesúis, nerẽri wiigue ãärädi wiria, Simõya wiigue waayupu. Simón máñekõ bhero nimakherikugó iriyupo. Jesúis ejamakũ ïärã, igore taudorerã Ígärë sérëñurã. ³⁹ Ígüsã irasü sérëmakã pégu, Jesúis igo puro waa ejanugã: “Püríři tarika igore!” ãrïyupu. Ígù irasü ãríři meräta igore nimakheri ãärädea tariakõâyuro. Irasirigo wágânugã, Ígüsârë baari ejoyupo.

Jesús wárã pürírikurärë taudea

(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

⁴⁰ Ñamika, abe ñajädero puru, iri makã marã ãärípererã gajirosüperi pürírikurärë Jesúis purogue ãijañurã. Jesúis pürírikurärë, Íguya mojörí merã ñapeo, tauyupu. ⁴¹ Wárã wätëa masakare ñajänerädere béowiuyupu. Wätëa wirirã, Jesúre ãsü ãrí gaguiníñurã:

—Mu, Marípu magü ãärã, ãrïñurã. Ígüsã Jesúre, Ígù Cristo, Marípu iriudi ãäríříře masiñurã. Irasirigu Jesúis wätëärë werenídorebiryupu.

Jesús Galilea nikügue masakare buedea

(Mr 1.35-39)

⁴² Gajinu boyoripoe Jesúis makã turo masaka marírögue waayupu. Ígù waadero puru, masaka Ígürë ãma, Ígù purogue ejañurã. Ígärë: “Gua merã dujaka dapa!” ãrädiñurã.

⁴³ Jesúis gapu Ígüsârë ãrïyupu:

—Marípu Íguyarã Opu ãäríříře yure weredoregu iriudi ãärími. Irasirigu gaji makärí marädere ire weregu waagura, ãrïyupu.

⁴⁴ Irasirigu ãäríperero Galilea nikü marärë judío masaka nerẽri wiirigue buegorenayupu.

5

Jesús Ígù buerärë wárã waaí wëjëmakã iridea

(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20; Jn 21.3, 6)

¹ Gajinu Jesúis Genesaret* wäikuri ditaru turogue ãärímakã, wárã masaka Ígù purore utarinugâjañurã Maríphaya kerere

* **5:1** Genesaret wäikuri nikü, Galilea wäikuri ditaru turo ãäríyuro. Irasiriro Galilea ditaruta Genesaret wäikuyuro.

péduharā. ² Jesús iri ditaru turo waaí wējērīmasāya doóriduparu peru masaka marīrī payamakū īāyupu. Waaí wējērīmasā gapu īgūsāya buriyukure koerā iriñurā. ³ Jesús Simōyarugue mārīñajāa, īgūrē soewijudoreyupu. Soewijupau odomakū īā, Jesús irirugue eja doa, masakare buenugāyupu. ⁴ Bue odo, Simōrē āsū ārīyupu:

—Doódiru merā ditaru deko ūkūārōgue wija, mūsāya buriyukure meéyoka waaí ñeāmurā, ārīyupu.

⁵ Simón īgūrē yujuyupu:

—Guare buegu, dapagā ñamirē wējēboyoakōādabu. Neō wējēbirakubu. Mu dorerosūta buidire meéyoñagura doja, ārīyupu.

⁶ Īgūsā meéyomakū, waaí wárā ñajāa, buidire ooreakōādiñurā. ⁷ Wárā ñajāmakū īā, īgūsā merāmarā gajiru doódirugue āārīrārē buadeañurā, īgūsārē ñeātamudorerā. Irasirirā īgūsā eja, waairé seasāmakū, peruguela mirīboyakōāyuro.

⁸ Irasū waamakū īāgū, Simón Pedro Jesús puro ñadukupuri merā ejamejāja, īgūrē ārīyupu:

—Yu Opa, mu ñātarigu āārā. Yu gapu ñegū āārā. Irasirigu yu purore āārībirikōāka! ārīyupu. ⁹ Simón, wárā waaí ñajāmakū īāgūkagu, irasū ārīyupu. Īgū merā āārīrāde īāgūkakōāñurā. ¹⁰ Gajiru doódiru āārīrā īgū merāmarā Zebedeo pūrā Santiago, Juan āārīñurā. Īgūsāde īāgūkakōāñurā. Jesús gapu Simōrē ārīyupu:

—Güibirikōāka! Dapagorare mu waaí wējērīmasū āārīrīrē piri, Marīpuya kerere masakare wererimasū āārīgūkaoa, ārīyupu.

¹¹ Irasirirā īgūsāya doóriduparure ditaru turo tāāmajūpíkōā, āārīpereri īgūsāyare píkōā, Jesús merā waakōāñurā.

Jesús kāmi boaḡre taudea

(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹² Pūrū Jesús su makāgue āārīripoe sugu kāmi boaḡre ejayupu. Jesúre īāgū, īgū puro ñadukupuri merā ejamejāja, īgūya diapure yebague moomejāja, īgūrē sērēyupu:

—Yu Opu, mu yu pūrīrikurire tauduaḡu taumasā, ārīyupu.

¹³ Īgū irasū ārīmakū pégū, Jesús īgūya mojō merā īgūrē moāña, āsū ārīyupu:

—Mūrē tauḡra. Kāmi marīgū dujaka! ārīyupu. Īgū irasū ārīrī merāta kāmi yaripereakōāyuro. ¹⁴ Irasirigu turaro merā Jesús īgūrē ārīyupu:

—Gajirā masakare mu tariadeare werebirikōāka! Paíre mārē kāmi yariadeare īmugū waaka! īgū mārē īāgū: “Kāmi marīgū āārā”, ārīgūkumi. Pūru Moisés gojadea pūgue

sñdoredeare sïka! Mu irire irimakü ïärä, äärípererä masaka mürë kãmi yariadeare masñrãkuma, äriýupu.

¹⁵ Jesú斯 ïgûrë: “Gajirärë mu tariadeare werebirikôåka!” ärikeremakü, äärípererogue marä masaka Jesú斯 ïgûrë iriadeare péperekôåñurä. Irasirirä wárä masaka ïgû pørogue ïgû buerire pérä, ïgûsä pürírikuridere taudorerä, ejañurä. ¹⁶ Jesú斯 gapu masaka marírõgue Marípøre sêrëgû waanayupu.

Jesú斯 døpu bøadire taudea

(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

¹⁷ Sunu Jesú斯 buemakü, suräyeri fariseo bumarä gajirä Moisés gojadeare buerimasäde irogue doañurä. ïgûsä ääríperero Galilea niküma makärä marä, Judea niküma makärä marä, Jerusalén marä ääríñurä. Jesú斯 pürírikurärë taibu, Marípø turarire opayupu. ¹⁸ ïgû bueripoe gajirä iro marä sugu døpu bøadire ïgû oyaro meräta äjiañurä. ïgûrë wiigue äñajää, Jesú斯 pørogue píðuarä iriadiñurä. ¹⁹ Masaka wárä äärímakü, äñajämäsibiri, iri wii wekague mürä, su gobe äñwea, ïgûrë masaka watopegue ïgû oyaro meräta Jesú斯 pøro dijuñurä. ²⁰ Jesú斯, ïgûsä ïgûrë børemumakü ïägû, bøadire äriýupu:

—Yu, mu ñerö irideare kätia.

²¹ ïgû irasü äriñmakü pérä, fariseo bumarä, Moisés gojadeare buerimasä äsü äri gûñañurä: “¿Ñeémäno masakü äärírï ï? ïgû werenírï merä Marípøre ñerö äriñmi. Masaka ñerö irideare neõ sugu masakü kätimasibirkumi. Marípø suguta masikumi”, äriñurä.

²² Jesú斯 ïgûsä gûñarïrë ïämasï, äsü äriýupu:

—¿Nasirirä irasü gûñarï mûsä? ²³ ¿Naásü äriñrï gapu diasaberi ï bøadire: “Yu, mu ñerö irideare kätia”, äriñrï, o “Wägänugä, waaka!” äriñrï gapu diasaberi? ²⁴ Yu äärípererä tigü i ûmugue äärírïrë ïgûsä ñerö irideare Marípø dorero merä kätimasïa. Irasirigu ï bøadire taugura, mûsäre irire masidoregu, äriýupu. Irasü äri odo, bøadire äriýupu:

—Yu mürë äsü äri. Wägänugä, mu oyaderore äi, mu ya wiigue waaka! äriýupu.

²⁵ ïgû irasü äriñrï meräta ïgûsä ïürö wägänugä, ïgû oyaderore äi, ïgûya wiigue waagü, Marípøre: “Öäataria mu”, äri, ushyari sîýupu. ²⁶ Masaka, Jesú斯 irasiririre ïäguka, ïgûsäde Marípøre: “Öäataria mu”, äri, ushyari sîñurä. Buro güiri merä äsü äriñurä:

—Dapagärë neõ marï ïäbirideare ïäa, äriñurä.

Jesú斯 Levíre siuidea

(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

²⁷ Puru Jesús iro merā waa, Leví[†] wāikughe re bokajayupu. Leví romano marā opure niyeru wajaseabosagu ãäríyupu. Igū moãrī taribugue doamakū ïágū, Jesús ïgūrē ãríyupu:

—Náka, yu merā!

²⁸ Igū irasū ãrímakū pégu, Leví wāgānugā, Igū moädea ãärípererire pípeo, Jesús merā waakðâyupu. ²⁹ Puru Leví ïguya wiigue eja, Jesúre bosenu iripeoyupu. Wárā niyeru wajaseabosarimasā, gajirā masaka ïgūsā merā baa doaníñurā. ³⁰ Jesús ïgūsā merā doamakū ïärā, fariseo bumarā, Moisés gojadeare buerimasā Jesús buerārē ãsū ãrī werewhañurā:

—¿Nasirirā niyeru wajaseabosarimasā, ñerō irirā merā iirí, baari mūsā? ãríñurā.

³¹ Jesús ïgūsārē yujayupu:

—Pürirī marirā kúririmasurē ãmabema. Püririkurā gapu ïgūrē ãmama. ³² Yu: “Óärā ãärā”, ãrī gūñarārē siiugu aaribiribu. “Nerō irirā ãärā”, ãrī gūñarā ditare siiugu aarigá iringu, ïgūsā ñerō irideare bujawere, gūñarirē gorawayuburo, ãrígū, ãríyupu.

Jesúre bererimarē sérëñadea

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

³³ Jesús irasū ãrímakū pérā, ïgūrē sérëñañurā:

—Juan buerā, fariseo bumarā buerire tayarāde Marípure bùremurā bere, ïgūrē sérënama. ¿Nasirirā mu buerā gapu õärō iirí, baari? ãríñurā.

³⁴ Jesús ïgūsārē yujayupu:

—¿Sugu mojõshadi bosenu irimakū, mūsā Igū siiuanerārē Igū merā ãärírārē bujawereru merā beremakū irimasibukuri?

³⁵ Puru ïgūrē gajirā ãiämakū, bujawereru merā bererákuma, ãríyupu.

³⁶ Irire ãrī odo, keori merā ïgūsārē ãsū ãrī wereyupu doja:

—Masaka neõ suríro maamañerē tábirkuma bugüñerē seretúmurā. Irasū seretúrā, maamañerē poyanorérā irikuma. Maama gasiro merā bugüñerē seretúadero õärō deyobirikoa.

³⁷ Waimurā gasiri merā iridea ajuri bugü ajurigue maama igui dekore diribirikuma. Irasū dirimakū, maama igui deko pámnu, bugü ajuri séräturabiri, ooreakðâko. Irasiriro igui deko, ajuride kõmokoa. ³⁸ Irasirirā maama igui dekore maama ajurigue diriro gäämea. ³⁹ Masaka igui deko pámurirē iirirā, maama igui dekore gäämebirikuma, maama buerire pédhaberosū. “Igui deko pámudea gapu, maama igui deko nemorõ õää”, ãrírákuma, ãríyupu Jesús ïgūsārē.

[†] 5:27 Leví pe wāi opayupu. Igūta Mateo wāikuyupu.

6

*Siñajärīn✉ aārīmak✉, Jesús buerā trigo yerire tārīdea
(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)*

¹ Gajin✉, judío masaka siñajärīn✉ aārīmak✉, Jesús trigo otedero watope waamak✉, īg✉ buerā trigo yerire tārī koro baawāgāñurā*. ² Īg✉sā irasirimak✉ īārā, surāyeri fariseo bumarā īg✉sārē sērēñāñurā:

—¿Nasirirā siñajärīnurē moādorebirikeremak✉, irasū yári mhsā? ārīñurā.

³ Jesús īg✉sārē yuñyup✉:

—¿Mhsā iripoeguem✉ David īg✉ merāmarā merā uaboagu, īg✉ irideare buebiriri? ⁴ īg✉ merāmarā merā Marīphya wiigue ñajāa, Marīph iūrō peyari pā duparure baadi aārīmí. Marīph paía aārīmerārē: “Iri pā duparure baabirkōāka!” ārīdi aārīmí. David gap✉ paí aārībirikereg✉, irire baag✉, Marīph iūrō īg✉ dorerire tarinugāg✉ meta iridi aārīmí, ārīyup✉.

⁵ Irasū ārī odo, aāsū ārīyup✉ doja:

—Yu aārīpererā tīg✉ aārīsā, siñajärīnurē masaka gajino īg✉sā iriburire doremasā, ārīyup✉ Jesús.

Jesús mojō diíweredire taudea

(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶ Gajin✉ siñajärīn✉ aārīmak✉, Jesús judío masaka nerērī wiigue ñajāa, īg✉sārē bueyup✉. Iri wiigue sug✉ masaku diayema mojō gap✉ diíweredi aārīyup✉. ⁷ Fariseo bumarā, Moisés gojadeare buerimasā Jesúre buro īāduripítuya: “Siñajärīn✉ aārā, irasirirā īī mojō diíweredire īg✉ taumak✉, īg✉rē weresārāra”, ārī gūñāñurā. ⁸ Jesús īg✉sā gūñārīrē īāmasā, mojō diíweredire:

—Wāgāñugā, masaka iūrōgue ejanugāg✉ aarika! ārīyup✉. īg✉ irasū aārīmak✉ pégu, mojō diíweredi wāgāñugā, Jesús puro ejanugāyup✉. ⁹ īg✉ ejanugāmak✉, Jesús gajirā irogue aārīrārē aāsū ārīyup✉:

—Musārē sērēñaduakoa. ¿Siñajärīnurē Marīph marīrē ñeénorē iridoreyuri, ðārīrē, o ñerīrē, masakare taurire, o wējērīrē? ārīyup✉.

¹⁰ Sērēñā odo, masaka aārīpererārē īā, mojō diíweredire ārīyup✉:

—Muña mojōrē soeuka!

īg✉ irasū aārīmak✉ pégu, soeuyup✉. īg✉ soeumak✉, īg✉ya mojō ðākōāyuro. ¹¹ īg✉ irasirimak✉ īārā, fariseo bumarā, Moisés gojadeare buerimasā buro guañurā: “¿Nasirirākuri marī īīrē?” ārī gāme wereníñurā.

* **6:1** Deuteronomio 23.25: Moisés gojadea pūgue aāsū ārī gojasūdero aārībā: “Sug✉ masaku gajiguya pooegue waagá, īg✉ya mojōrē merā trigo yerire tārī koro baaburo. Wiirimajī merā diti aābabirkōāburo”, ārī gojasūdero aārībā.

Jesús pe mojōma pere su gubu peru pērēbejarā īgū buedoregu pímurārē beyedea

(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹² Irinuriré Jesús ütāügue Marípure sérēgū waayupu. Irogue iri ñamiré Marípure sérēboyoakdāyupu. ¹³ Boyoripoe īgū buerire tuyarārē siiu neeō, īgūsā watopegue äärīrārē pe mojōma pere su gubu peru pērēbejarā ümarē beyeyupu: “Müsärē yaa kerere buegorenamurārē beyepía”, äärīyupu. ¹⁴ Ílsāku äärīñurā: Simón wāikugu äärīyupu. Ígūrēta “Pedro” wāiyeyupu Jesús. Simón pagumh Andrés; gajirā: Santiago, Juan, Felipe, Bartolomé[†], ¹⁵ Mateo, Tomás, Santiago äärīñurā. Santiago, Alfeo magū äärīyupu. Gajigū Simón äärīyupu. Ígū celote wāikuri bumu äärīyupu. ¹⁶ Gajigū Judas äärīyupu. Ígū Santiago magū äärīyupu. Gajigū Judas Iscariote wāikugu äärīyupu. Ígūta Jesúre wējēduharāguere Ígūrē ïmubu äärīyupu.

Jesús wárā masakare buedea

(Mt 4.23-25)

¹⁷ Jesús iri ütāügue äärādi ëgūsā merā dijija, iri ütāä äärīdijimejärōgue äärīyupu. Ígū beyeanerā, gajirā wárā Ígū buerire tuyarā merā äärīyupu. Gajirā wárā äärīperero Judea nikū marā, Jerusalén marā, wádiya turo marā Tiro, Sidón marā äärīñurā. Ígūsā Jesús phro Ígū buerire pérā, ëgūsā pürírikurire taudorerā ejanerā äärīñurā. ¹⁸ Jesús wātēa ñajāsñuerādere tauyupu. ¹⁹ Ígū äärīpererārē Marípu turaro merā taumakū ïärā, äärīpererā masaka Ígūrē moañaduñañurā.

Jesús usuyari, bujawereridere buedea

(Mt 5.1-12)

²⁰ Phru Jesús Ígū buerārē iā, ãsū äärīyupu:

—Marípu müsā Opu äärīmi. Irasirirā boporā äärīkererā, usuyaka!

²¹ 'Dapagorare müsā haboari merā äärīrā, püruguere yapirāko. Irasirirā usuyaka!

'Dapagorare bero bujawererri merā orerā, püruguere usuyari merā bürirāko. Irasirirā usuyaka!

²² 'Musā yure äärīpererā tígūrē bùremumakū ïärā, gajirā müsärē iāturi doorákuma. Müsärē: “Gua merā äärīmerāta!” äri béorákuma. Müsärē ñerō werenírákuma. “Ñerā äärīma”, äri werewuarákuma. Ígūsā irasú äärīkeremakū, usuyari merā äärīrikuka! ²³ Iripoegue marī ñeküsāmarā Marípuya kerere weredupiyunerārē irasúta iriunancerā äärīmá. Irasirirā dapagora marā müsärē müräröta ñerō irimakū ïärā, bero

[†] **6:14** “Bartolomé”, äriñrō: “Tolomé magū”, äriduaro yáa. Ígūta Natanael wāikugu äärīdi äärīmí. San Juan 1.43-51: Jesús Natanaere siudea kere äärā.

usuyaka! Buro usuyari merā ãärírikuka! Musā ūmugasigue waamakū, Marípu õärí wáro wajatari sīgukumi musárē.

24 'Musā i ūmumarē wári oparā gapu usuyari bokasiáa. Puruguere usuyari neõ bokabirikoa. Irasiriro musárē ñegoráa.

25 'Musā dapagorare yapirā, puruguere buro uaboarāko. Usuyari neõ bokabirikoa. Irasiriro musárē ñegoráa.

'Dapagorare Maríphyare buridara, puruguere buro bujawererí merā orerāko. Usuyari neõ bokabirikoa. Irasiriro musárē ñegoráa.

26 'Masaka ãärípererā musárē: "Óärā ãäríma", ãríkeremakū, usuyari neõ bokabirikoa. Iripoegue musā ñeküsāmarā Maríphyare ãríkatori merā wererimasárē: "Óärā ãäríma", ãríunanerā ãärímá.

Jesús: "Musárē iāturirāre maïka!" ãrī buedea

(Mt 5.38-48; 7.12)

27 'Yü werenírīrē õärō péduripírānorē ãsū ãrī wereghra. Musárē iāturirāre maïka! Musárē doorärē õärō irika!

28 Musárē: "Nerō waaburo", ãrírārēta õädoreka! Musárē ñerō ãrī buridarārēta Marípure ïgūsā õärō ãäríburire sérēbosaka! 29 Sugú masaku musáya wayupárārē pámakū, gajipárē gapudere pádoreka! Musáya suríro wekamañerē êmamakū, musáya camisadere síka! 30 ãärípererā musárē gajino sérērānorē síka! Sugú masaku musá oparire ãiāmakū, ïgūrē: "Wiakal!" ãríbirikóóka! 31 Gajirā musárē õärō irimakū gãámerosúta musáde ïgūsárē õärō irika!

32 'Musárē maïrā ditare maïmakū õäbea. Musá irasú maïrī wajamáa. Gajirā, ñerā ãäríkererā, ïgūsárē maïrārē maïkuma. 33 Musárē õärō irirā ditare õärō irimakū õäbea. Musá irasiriri wajamáa. Ñerade ïgūsárē õärō irirārē õärō irikuma. 34 Gajirārē wayurā ïgūsárē: "Gua wayuadeare ke-oro wiaka doja!" ãrímakū õäbea. Musá irasiriri wajamáa. Ñerō irirāde gajirā ñerārē wayukuma. ïgūsá wayuadeare:

"Ãärípereri wiarakuma doja", ãrī gûñakuma. 35 Irasirirā ñerā irirosú iribirikóóka! Musárē iāturirādere maïka! ïgūsárē õärō irika!

36 Irasirirā wayurā, musá wayuadeare: "Wiaka doja!" ãríbirikóóka! Irasirirā wári õärí wajatari bokarāko. Marípu ãärípererā nemorō turagú pürā ãärírāko. Masaka Marípure usuyari sibirikeremakū, ïgūsárē bopoñarí merā iāmi dapa. Ñerā ãäríkeremakū, ïgūsárē irasú iāmi dapa. 36 Irasirirā musáde

Musáph ūmugasigue ãärígú masakare bopoñarí merā iārósúta gajirārē bopoñarí merā iāka!

Jesús: "Gajirārē: 'Ñerā ãäríma', ãrī werewhabirikóóka!" ãrī buedea

(Mt 7.1-5; Jn 13.16; 15.20)

³⁷ 'Gajirärē: "Ñerā ãärima", ãrī werewaabiriköäka! Musä werewaabirimakü ïägü, Marípu musärē: "Ñerā ãärima", ãrī ïäbirikumi. Gajirä musärē ñerō irimakü ïära: "Marípu ïgüsärē wajamoäburo", ãribiriköäka! Musä irasü ãribirimakü, Marípu musärē: "Wajamoägura", ãribirikumi. Gajirä musärē ñerō irideare kätika! Musä kätimakü, Marípu de musä ñerō irideare kätigukumi. ³⁸ Gajirärē sïka! Musä sïmakü, Marípu musärē wári õärí sïgukumi. Ajuro wári ajuro gajino uteririri ajuro õärö ñadiuadea ajuro irirosü sïgukumi. Musä gajirärē sïderopata Marípu musärē sïgukumi, ãrÿupu Jesú.

³⁹ Irasü ãrī odo, keori merä wereyupu doja:

—Sugü masakü koye ïäbi gajigü koye ïäbire täädupiyuwägämasibirkumi. ïgüsä pérägueta maarë ïämerä gobegue meéñajäköäkuma. ⁴⁰ Sugü buerimasü ïgü buerä nemorö masikumi. ïgü bueräde ïgü buederosü buepeosiä, ïgüsärē buedi masiderosüta ïgüsäde masiräkuma.

⁴¹ 'Musä ñerō iridea, koyerugue wári turu oparosü ñetariri ãäriñirë gũñabirikererä, musäyagü ñerō iridea, koyerugue niküyegä oparosü ãäriñirë: "Ñegoráa", ãrī gũñáa. ⁴² Irasirirä musä ñerō iridea, koyerugue wári turu oparosü ãäriñä, musäyagüre ïguya koyerugue ãäriñä niküyegärë: "¿Ãibéosi?" ãrîmasibe. Musä ñerō iririkurä, irikatorikurä ãärrä. Musäya koyerugue ãäriñä turu gapure ãibéophroriro irirosü musä ñerō iririre piriphrorika! Irasiri odo, musäyagüre: "Mu ñerō iririre piriköäka!" ãrī masä, ãrÿupu Jesú.

Jesús yukure duka merä ïämasisüa, ãrī buedea

(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ Irasü ãrī odo, gaji keori merä wereyupu doja:

—Yukü õädi ñerī dükakübirkhoa. Yukü ñedide õärí dükakübirkhoa. ⁴⁴ Äärípereri yukure duka merä ïämasisüa. Poragü higo wäikurire dükakübirkhoa. Ñaagüde iguire dükakübirkhoa. ⁴⁵ Irasirigü sugü masakü õägü, yuku õärí dükaküdi irirosü ãärrimi. ïgü gũñarigue õärí gũñarï opasiä, õärírë yámi. Gajigü ñegü, ïgü gũñarigue ñerī gũñasü, ñerírë yámi. Marí gũñarigue gũñarötsüta wereníräkhoa. Irasirirä masaka ñerī gũñarï oparä, ñerī wereníräkuma. Õärí gũñarï oparä gapü õärí wereníräkuma.

Jesús pe wii keori merä buedea

(Mt 7.24-27)

⁴⁶ 'Nasirirä musä yüre: "Yü Opü ãärrä mu", ãribikererä, yü dorerire neö iriberi? ⁴⁷ Sugü yü phro eja, yü werenírë péduripí, phru yü dorerire irigü, äsüpero irigü irirosü ãärrimi. ⁴⁸ Sugü ütäyegue äküärí goberi máñajää, wii õärö nugüdi irirosü ãärrimi. Phru dia wáro yura, ïguya wiiguere deko üma

meétúkeremakũ, neõ mirñabirikoa. ⁴⁹ Yü werenírře pékeregu, yü dorerire iribi gapu sugu ñimiparogue wii iridi irirosü ãärřmi. Dia wáro yuraro, ïgäya wiire ûmabéokõäko. Irasiriro ãärřpereri kõmopereakõäko, ãři wereyupu Jesùs masakare.

7

Jesùs surara opu moăboegure taudea (Mt 8.5-13)

¹ Jesùs masakare irire were odo, Capernaugue waakõäyupu. ² Irogure romano marã surara opu ãärřyupu. Ígäre moăboegu sîrígü kõmorí pørogägue ãärřyupu. Surara opu ïgürë buro mañyupu. ³ Irasirigu, Jesùs iridea kerere pégu, judío masaka mûrärë Jesùs pørogue iriuyupu, ïgürë moăboegure taugu aari-doregu. ⁴ Ígüsä Jesùs pørogue ejarä, ïgärë turaro merã ãsü ãři sérëñurã:

—Surara opu guare mu pøro iriuadi, ðägü ãärřmi. Irasirigu ïgürë iritamuka! ⁵ Ígü judío masaku ãärřbirikeregu, mariña nikü marärë buro mañmi. Ígäta ïgäya niyeru merã gua nerëři wiire moădoremi. Irasirigu ïgürë iritamuka! ãřiñurã.

⁶ Irire pégu, Jesùs Ígüsä merã waayupu. Surara opu, ïgäya wii pøro Ígüsä ejawägärimakü ïágü, Ígü merämarärë Jesúre ãsü ãři weredoregu iriuyupu:

—Yu Opu, mûrë garibonemodhabirikoa. Yu ubu ãärřigü ãärřisü, yaa wiire mu ñajärimakü, buro guyasířiko. ⁷ Irasirigu yude mu pørogue waabea. Mu werenírř turari merã yure moăboegure: “Sîrîrî tarika Ígärë!” ãřimakü tarigukumi. ⁸ Gajirä oparä yure dorema. Yude gajirä surarare dorea. Yu sugure: “Waaka!” ãřimakü, waami. Gajigure: “Aarika!” ãřimakü, aarimi. Yu, yure moăboegure: “Ire irika!” ãřimakü, irire yámi, ãřika Jesúre! ãři iriuyupu.

⁹ Ígü weredoreadeare Ígüsä weremakü pégu, Jesùs guakõäyupu. Ígürë tuyarärë gämenugü ïä, ãsü ãřyupu:

—Mušärë werea. Sîi surara opu Israel bumü ãärřbirikeregu, yure buremumi. Israel bumarä watopeguere sîi irirosü yure buremugüre neõ bokajabiribu, ãřyupu Jesùs.

¹⁰ Ígü irasü ãrâdero pøru, surara opu iriuanerä ïgäya wiigue goedujáaňurã. Irogue goedujajarä, sîrígü ãärâdire tari-adiguere bokajaňurã.

Jesùs wapiweyo magüře masüdea

¹¹ Pøru Jesùs Capernaugue ãärâdi Naín wâiküri makägue waayupu. Ígü buerä, gajirä masaka wárä Ígü merã waaňurã. ¹² Iri makärë ejaripoe iri makä marã, sugu masakü boadire kôawägäriňurã Ígürë yáarä waara. Ígü wapiweyo magü, sugu ãärřigü ãärâdiyupu. Ígü pago Ígärë yáamurã merã waamakü,

wárā masaka wapikwāgāriñurā. ¹³ Igore ñágū, marī Opū Jesú斯 buro bopoñarī merā ñā, ñasū ñáryupū:

—Orebirikōāka!

¹⁴ Irasirigū Jesú斯 masāpore puro ejanugā, moañayupū. Ígū moañamakū ñárā, iri porere kōärā dujanugāñurā. Jesú斯 boadire ñasū ñáryupū:

—Yu mürē ñárā: “Wágānugāka!”

¹⁵ Ígū irasū ñárimakū, boadi wágādoa, wereníngāyupū. Irasirigū Jesú斯 ígūrē pagore wiayupū. ¹⁶ Irire ñárā, ñárrpererā masaka ñágakakdāñurā. Marípūre: “Óātaria mu”, ñári, usuyari sínurā. Ígūsā basi ñasū ñári gāme wereníñurā:

—Íñ Marípūya kerere wererimasū, turatarigū, marī watopeguere ejami.

Idere ñáriñurā:

—Marípū ñírē iriuñumi ñágayarārē iritamudoregū, ñáriñurā.

¹⁷ Irasirirā ñárrpererogue Judea nikū marā, iri nikū turo marāde Jesú斯 ígūrē masūdea kerere pépereakdāñurā.

Juan masakare wāiyerimasū ñág buerire tuyarārē Jesú斯 pñrogue iriudea

(Mt 11.2-19)

¹⁸ Juan masakare wāiyerimasū peresugue ñárrripoe ñág buerire tuyarā ñárrpereri Jesú斯 irideare ígūrē wererā waanurā. Juan irire pégu, ñgūsā merāmarā pérarē siuu:

¹⁹ —Jesúre ñasū ñári sérēñarā waaka! “¿Muta ñárrirī Cristo guare taugū aaribu iriayupū, ñgūsā ñáridi, o gajigure yúrkuri għa?” ñári sérēñarā waaka! ñári iriuyupū. ²⁰ Irasirirā, Jesú斯 puro ejarā, ígūrē ñáriñurā:

—Juan masakare wāiyerimasū guare mürē ñasū ñári sérēñadoreami: “¿Muta ñárrirī Cristo guare taugū aaribu iriayupū, ñgūsā ñáridi, o gajigure yúrkuri għa?”

²¹ Ígūsā ejaripoere Jesú斯 wárā pūrñirkurārē, wātēa ñajāsūnerārē, koye ñámerādere taugū iriyupū. ²² Irasirigū Jesú斯 ñasū ñári yuħayupū Juan iriuānerārē:

—Musā ñárrirē, musā périre, Juārē wererā waaka! Koye ñábiranerā õarō ñáma. Waamasibiranerā waamasikdāma. Kāmi boanerā yaripereakdāsūama. Gāmipū pébiranerā péakdāma. Boanerāde masākdāma. Boporā, Marípū masakare tauri kerere weremakū péma. ²³ “Yure bħremurirē piribi, usuyari opagħukumi”, ñári wererā waaka Juārē! ñáryupū Jesú斯.

²⁴ Ígūsā waadero pūru, Jesú斯 Juāyamarē masakare ñasū ñári werenugāyupū:

—Musā masaka marīrōgue Juārē ñárā waarrā, güigure għuñaturabire ñárā waarrā meta irikuyo. Ígū turabi, mirū tħaborere wějäpuberorosū ñárribemi. ²⁵ Irasū ñárrimakū, musā ñárrirē irogue

ĩārā waarā, õārī surí sāñagūrē ĩārā waarā meta irikuyo. Õārī surí sāñarāno oparāya wiirigue ãārīkuma. Juan īgūsā irirosū ãārībemi. ²⁶ Mūsā irogue īgūrē ĩārā waarā, Marīphya kerere weredupiyurimasārē ĩārā waarā iriyo. Mūsārē werea. Juan diayeta Marīphya kerere weredupiyunerā nemorō ãārīmi. ²⁷ Marīphya werenīrī gojadea pūgue gojasūdero ãārībú Juan iriburire. Irasirigu Marīphu īgū magūrē ãsū ãrīdi ãārīmí: Mu waaburo dupiyuro yaa kerere weredupiyubure iriuḡra, mu waaburore ãamuyudoregu, ãrī gojasūdero ãārībú. ²⁸

²⁸ 'Mūsārē werea. Juan aariburi dupiyuro neō sugu īgū nemorō yaamarē masīgū marīdi ãārīmí. Irasū ãārīkerep̄uh, sugu Marīphu ûmugasigue ãārīgūyagu gapu Juan nemorō yaamarē masīgū ãārīgukumi. Æārīpererā nemorō ubu ãārīgū ãārīkereḡu, masīgū ãārīgukumi, ãrīyupu Jesús.

²⁹ Īgū irasū ãārīrē pérā, ãārīpererā masaka, romano marā op̄ure niyeru wajaseabosarimasāde Juan wāÿyesūnerā ãārīsīā: "Marīphu diayeta irigu ãārīmi", ãrī masīnurā. ³⁰ Fariseo bumarā, Moisés gojadeare buerimasā gapu Juārē wāÿyedorebirinerā ãārīsīā, Marīphu īgūsārē iriduarire gāâmebiriñurā. ³¹ Irasirigu mari Opu Jesús ãsū ãrīnemoyupu:

—Masaka dapagora marā, ¿ñeeémarāno irirosū ãārīrī? ³² Majīrā makā dekogue īgūsā merāmarā merā bira gaguiní doanīrā irirosū ãārīma. Ãsū ãrī gaguiníma: "Gua tērēdiru purimakū, bayabirabu. Bujawerereri merā ḡha bayamakū, orebirabu", ãrīma. ³³ Juan masakare wāÿyerimasū pā baabirimakū, igui deko pāmudeare iirībirimakū ĩārā, īgūrē: "Wātī ñajāsūdi ãārīmi ï", ãrību mūsā. ³⁴ Puru yu ãārīpererā tīgū baa, iirīmakū ĩārā: "Baapagu, iirīpagu ãārīmi", ãrību. "Romano marā op̄ure niyeru wajaseabosarimasā merāmu, ñerō irirā merāmu ãārīmi", ãrību mūsā yure. ³⁵ Mūsā yaamarē, Juāyamarē masībirikeremakū, ḡhare masīrā gapu: "Diayeta Marīphu iriunerā ãārīma", ãrī masīma, ãrīyupu Jesús.

Jesús, fariseo bumu Simón wāïkuḡya wiigue ejadea

³⁶ Īgū irasū ãrādero puru, sugu fariseo bumu Jesúre īgūya wiigue baadoregu siiuayupu. Irasirigu Jesús īgūya wiigue waa, eja, baari peoro p̄uro eja, doayupu. ³⁷ Sugo nomeō iri makāmo, ñerō iririmasō, Jesús fariseoya wiigue baagu ejadea kerere pé, irogue waayupo. Suru borewariru "alabastro" wāïkuri ûtāye merā iridirure õārō sārōrī opadirure ãiayupo. ³⁸ Æia, Jesús p̄urupu gapu ejanugāja, igo ñerō irideare bero bujawerereri merā gūña, ore, Jesús p̄aro meédoaja, īgūya guburi wekare igoya kódeko meébejamakū ï, igoya poañapu merā túkoe bojoyupo. Túkoe bojo, b̄remurī merā īgūya guburire

mimi, igo sūrōrī ãiadea merā īgūya guburire pípeoyupo. ³⁹ Igo irasirimakū īágū, fariseo bumū Jesúre baadoregu siiuadi īgū basi gūñayupu: “Igo īgūya guburire moañagō ñerō iririmasō ãärīmo. Íi diayeta Marípuya kerere weregu ãärīgū, irire masísiabukumi”, ãrī gūñayupu. ⁴⁰ Jesú īgū gūñarīrē ëamasī, īgūrē ãrīyupu:

- Simón, yu mārē gajino weredakoa, ãrīyupu.
- Buegu, wereka yure! ãrīyupu Simón.

⁴¹ Īgū irasū ãrīmakū pégu, Jesú i keori merā wereyupu īgūrē:

—Sugu masakare niyeru wayurimasü ãärīkumi. Pérā ûma wajamokuma īgūrē. Sugu wári niyeru koeri quinientos moãrīnurī wajataropa wajamokumi. Gajigü mérī koerigā cincuenta moãrīnurī wajataropa wajamokumi. ⁴² Īgūsā pérā, īgūsā wajamorīrē wajariri opabirimakū īágū, niyeru wayudi īgūsārē pérāguereta: “Iropata, māsā wajamorī pereburo. Irire kātigukoa”, ãrīkumi. Irasirimakū, ñií gapu niyeru wayudire buro mañkuri? wáro wajamodi, o mérōgā wajamodi gapu, ãrīyupu Jesú.

⁴³ Simón yu juyupu:

- Wáro wajamodi gapu buro mañbukumi, ãrīyupu.
- Diayeta yu jua mu, ãrīyupu Jesú īgūrē.

⁴⁴ Irasū ãrī odo, Jesú nomeõrē ëä, Simõrē ãrīyupu:

—¿Igo yure iriadeare ëärī mu? Muya wiigue yu ñajājamakū, mu yure yaa guburi koeburire deko sibirabu. Igo gapu yaa guburire igoya kódeko merā koe, igoya poañapu merā túkoe bojoamo. ⁴⁵ Yu õädoremakū, mu yure bokatírī pábhā, mimibirabu. Igo gapu yu ñajājadero purugue yaa guburire mimiadeo neõ mimiduóbemo. ⁴⁶ Mu gapu yaa dipurure aye õärī sūrōrī merā pípeobirabu. Igo gapu yaa guburire sūrōrī pípeoamo. ⁴⁷ Irasirigü Simón, yu mārē werea. Igo ñerō irideare wári ãärīkeremakū, yu irire kātia. Yu irasirimakū, yure buro mañmo. Gajigü gapu, yu īgū ñerō irideare kātimakū: “Yu mérōgāta ñerō irideare opáa”, ãrī gūñasī, yure sīrūta mañmi, ãrīyupu Jesú.

⁴⁸ Īgūrē irasū ãrī odo, nomeõrē ãsū ãrīyupu:

- Mu ñerō irideare kātia yu, ãrīyupu.

⁴⁹ Īgū irasū ãrīmakū pérā, gajirā masaka iri wiigue īgū merā baadoregu siiuanerā ãsū ãrī gāme wereníñurā:

—¿Ñeémuno masakü ãärīrī ëi, irasū ñerō irideare kātigü? ãrīñurā.

⁵⁰ Jesú gapu nomeõrē ãrīyupu doja:

—Yure buremusī, perebiri peamegue waabodeo tausūsiáa. Irasirigo õärō siñajärī merā waaka! ãrīyupu.

8

Nome Jesúre iritamudea

¹ Pħru Jesús paga makārī marārē, matā makārīgā marādere Marīpu īgħayarārē doreri kerere weregorenagħu waayupu. Īgħi buerā pe mojōma pere su għidha Peru pērēbejarā īgħi merā waañurā. ² Nomede īgħi merā waañurā. Pūririkurā āārīnerā Jesús taunerā nome āārīñurā. Gajirā nome, wātēa nħajnejn rē Jesús bėowiusūnerā āārīñurā. Sugo María Magdalena wālkugħo āārīyupo. Igo su mojōma pere għiġi mojō Peru pērēbejarā wātēarē Jesús bėowiusūdeo āārīyupo. ³ Gajigo Juana wālkugħo, Cuza wālkugħu marāpo āārīyupo. Cuza Herodeya wiogue moħboerimasā opu āārīyupu. Gajigo Susana wālkugħo āārīyupo. Gajirā nomede wárā Jesús merā waañurā īgħi buerire pédwarā. Īgħsā nome, īgħsā opari merā Jesúre, īgħi buerādere iritamuñurā.

Jesús oterimasu keori merā buedea

(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

⁴ Wárā masaka wári makārī marā Jesús pħarō īgħi tħadha rā nerēñurā. Īgħsā wárā nerēmak, Jesús i keori merā āsū ārī bueyupu īgħsārē:

⁵ —Sugħi oterimasu īgħiġi oteri yerire meésirigħ waakumi. Īgħi meésiriwāgħi mak, għiġi yeri maaqie yurikoa. Masaka iri maaqie waarrā, iro yuriadea yerire kħaramutükōakuma. Mirāde iri yerire boka, baapeokōakuma. ⁶ Għiġi yeri ġiet tħaliex kħarru kien yurikoa. Iri yeri puriadi, deko marimak, ħażżeen, boakkōakoa. ⁷ Għiġi yeri pora watopegue yurikoa. Pora gapu puritarimur, oteri gapħre wżejek kien yurikoa. ⁸ Għiġi yeri ċiex nikkiegħi yurikoa. Iri yeri ċiex nikkiegħi yurikoa. Su dupa nien cien yerigora dukkak, ārīyupu.

Iri keori merā were odo, īgħsārē turaro merā āsū ārīyupu doja:

—Muusā għamip īr-ħarrar oparā, yuwererire pēdur ipi! ārīyupu Jesús masakare.

Jesús buerā īgħiġi keori merā bueri? “Nasirigħi keori merā bueri?” ārī sēr ħaddha

(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

⁹ Pħru īgħi buerā īgħi tħadha sħall:

—Naásu ārīħu iriari, għiġi m'h wereadea? ārīñurā.

¹⁰ Jesús īgħsārē yuħiġi:

—Marīpu īgħayarārē doregħi āārīħi rē iripoegħi masibbir ideare dapagħorare muusārē masimak, yámi. Gajirā gapħre keori merā dita buea. Irasirirā īgħsā Marīpu iririre īäkererā, īämasibbir ikuma. Īgħiġi pēkererā, pēmasibbir ikuma.

Jesús oterimasñ keori merā īgū buadeare: “Āsū ārīdharo yáa”, ārī weredea

(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

11 'Yū iri keori merā buadea āsū ārīdharo yáa. Iri oteri yeri Marīphya werenírī irirosū āārā. 12 Surāyeri masaka Marīphya werenírīrē pékererā, pémasībema. Maa būriri maa irirosū āārīma. Īgūya werenírīrē péaderō puru, oteri yeri iri maague yuridea yerire mirā baapeoderosū, wātī īgūsā gūñarīgue eja, īgūsā péadideare ēmapeokōāmi. Īgūsā Marīphare būremubiri, tausūbirikōāburo, ārīgū, irasū yámi. 13 Gajirā masaka ūtāyerikūri yeba irirosū āārīma. Īgūsā Marīphya werenírīrē usuyari merā pékeremakū, oteri yeri ūtāyerikūrogue yuriadero phru, nugūrī marīderosū īgūsārē waáa. Irasirirā yoaweyaripoe būremuadima. Phru Marīphare iridharī waja gajirā īgūsārē ūerō irimakū ūtārā, mata īgūyare pirikōāma. 14 Gajirā masaka porakūri yeba irirosū āārīma. Marīphya werenírīrē pékererā, oteri yeri porakūrogue yuriadero phru, pora gapu puritarimūrīa, wējēderosū, i ūmūmarē būro gūñarikūma. Irasirirā wári oparire gūñataria, īgūsā gāāmerō iridharīsā, Marīphya werenírīrē kātima. 15 Gajirā masaka ūtārī nikū irirosū āārīma. Irasirirā Marīphya werenírīrē ūtārō pérā, péduripíma. Ūtārī gūñarīrē oparā, Marīphare iridharā āārīma. Gajirā īgūsārē ūerō irikeremakū, īgūyare piribema. Wári ūtārī dūkakudinū irirosū āārīma, ārīyupu.

Jesús sīāgodiru keori merā buedeua

(Mt 5.15-16; Mr 4.21-25)

16 Puru gaji keori merā buedyupu doja:

—Masaka sīāgodirure sīāgorā, kōmesoro merā muúpibirkuma. Kārīrō dokaguedere dobobirkuma. Umarō, wii dekogue siukuma. Irasirirā gajirā iri wiire ūnajārā, sīāgodiru ūjūgorore ūtārō ūtā, ūnajākuma. 17 Āārīpereri masaka iripoegue masībirideare masīsūrokao. Masaka ūtārogue duripídeare sīāgoro āārīrōgue ūtāmasīrō irirosū masīsūrokao. Yayedea irirosū neō āārībirikoa.

18 'Irasirirā Marīphya werenírīrē pérā, ūtārō pémasīka! Irire ūtārō péduripígūnorē Marīphu wári pémasīrī sīnemogukumi. Gajigu ūtārō pébirikeregū: "Masīa yū", ārī gūñami. Īgū irasū ārī gūñakeregū, ūtārō pémasībemi. Īgū pémasīadideare ēmasūgukumi. Irasirigū neō pémasībi dujagukumi pama, ārīyupu Jesús.

Jesús pago, īgū pagupūrā merā īgūrē ūtāgō ejadeua

(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

19 Puru Jesús pago, īgū pagupūrā merā īgūrē ūtāgō ejayupo. Masaka wárā īgū purogue āārīmakū, ejamasībiriyupo.

20 Irasirigū sugu irogue āārīgū Jesúre wereyupu:

—Mupo, mʉ pagʉpūrā merā mʉrē īādʉarā, masaka pʉrʉpʉgue níama, ārīyupʉ.

21 Ígū irasū ārīmakʉ pégh, Jesús ãsū ārī yʉjʉyupʉ:

—Marīpʉya werenírīrē õärō péduripírā, Ígūyare õärō iritʉyarā, yʉpo, yʉ pagʉpūrā irirosū ãārīma, ārīyupʉ.

Jesús mirū, makūrīrē toemakā iridea

(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

22 Sunʉ Jesús ditaru tʉrogue ãārīgū, Ígū buerā merā doódirugue mʉrīñajāa, Ígūsārē:

—Náka, ditaru sipārēgue taribujarā! ārīyupʉ.

—Jáh, ārī, waakōñurā. 23 Iro taribujagʉ, Jesús kārīñajākōñayupʉ. Pʉru ditaruguere bʉro mirū waayuro. Doódiruguere makūrī páñajāa, miñkōñadiyuro. Bʉro goero waayuro Ígūsārē. 24 Irasū waamakʉ ïārā, Jesúre yobeñurā:

—Guare buegʉ, marī mirīmurā yáa, ārī gaguiníñurā.

Ígūsā irasū ārīmakʉ pégh, Jesús yobe, mirū, makūrīrē toedoreyupʉ. Ígū toedoremakā, mirū, makūrī bʉro waadea toedijapereakōñayuro. 25 Pʉru Ígū buerārē ārīyupʉ:

—¿Mʉsā yʉre bʉremurī opaberi?

Ígūsā gapʉ gʉkanerā ãārīñiñā, ïāgʉka, Ígūsā basi gāme sērēñāñurā:

—¿Ñeémuñno masakʉ ãārīñiñā? Ígū mirūrē, makūrīrē toedoremakā toedijakōña, neõ tarinʉgābea Ígūrē, ārīñurā.

Jesús Gadaramʉrē wātēa ñajānerārē béowiudea

(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

26 Pʉru Galilea nikū bokatīrō, Gadara wāikʉrogue taribuja-jañurā. 27 Jesús doódirugue ãārīdī majāñugāmakʉ, sugʉ masakʉ iri makāmʉ Ígū pʉro ejanʉgāyupʉ. Ígū wātēa ñajāñüdero pʉru yoakōñayuro. Neõ surí sāñabi, wiiguere ãārībi, masāgoberi watopegue dita ãārīgū ãārīyupʉ.

28-29 Wātī masakʉre wári ñeã meémezāñayupʉ. Irasirirā masaka Ígūrē ñeã, Ígūya mojōrīrē, guburidere kōmedari merā suanadiñurā Ígūrē biadobomurā. Ígū gapʉ Ígūsā suarikʉ, tāñatanokōñayupʉ. Irasirigʉ wātī Ígūrē masaka marīrōgue waa-makʉ irinayupʉ.

Jesús wātīrē: “Wirika mʉ ñajādire!” ārīyupʉ. Masakʉ Jesúre ïāgū, Ígū pʉro ñadukʉpuri merā ejamejā, bʉro gaguiníyupʉ:

—Jesús, ñmʉgasigue marā Opʉ ãārīpererā nemorō turagʉ magū, ¿nasiribu yári mʉ yʉre? “Yʉre poyerikʉmakʉ iribirikōñaka!” ārī, bʉro sērēa, ārīyupʉ.

30 Jesús Ígūrē sērēñayupʉ:

—¿Ñeému wāikʉri mʉ? ārīyupʉ.

—“Legión” wāikhua yu, ãrī yuhuyupu. “Legión”, ãrīrō: “wárā”, ãrīduaro yáa. Wárā wātēa ñajasüdi ãärüsü, irasü wāikheyupu. 31 Wātēa masakuguere ñajānerā Jesúre:

—Guare buro ãkñärī gobegue waadorebirikōäka! ãrī sérēñurā.

32 Iro ûtāugue wárā yesea ãma baarā iriñurā. Ígūsärē ïärā, wātēa Jesúre sérēñurā:

—Yeseaguere guare ñajādoreka!

—Jáu, Ígūsäguereta ñajārā waaka! ãrīyupu. 33 Ígū irasü ãrīmakü, wātēa masakuguere ãärānerā wirirā, yeseaguere ñajāñurā. Ígūsä ñajāmakü, yesea ûma mirëbuáa, ditarugue meébia dijáa, mirí boaperekakōäñurā.

34 Irasü waamakü ïärā, yeseare korerimasä gükari merä ûmadujáa, Ígūsäya makä marärē, iri makä tħro marädere wererā waañurā. 35 Irire pérā: “¿Naásü waáayuri?” ãrī, Jesús pħoro, suríro sāñadi, õärō pémasirí merä doayupu. Masaka Ígūrē ïärā, buro güiri merä ïäñurā. 36 Wātēärē béoiumakü ïānerā irogue ejarārē irire wereñurā.

37 Irire pérā, ãärīpererā Gadara nikü marā buro güisü, Jesúre: “Waaka õör!” ãrīñurā. Ígūsä waadoremakü pégħu, Jesús doódirugue mħrīñajāyupu.

38 Ígū mħrīñajāmakü ïägħi, wātēa béoiusüadi Jesúre:

—Yude mu merā waadħakoa, ãrī sérēadiyupu.

Jesús gapu Ígūrē ãrīyupu:

—Yu merā waabirkōäka! 39 Muja wiigħue goedujáaka! ãärīpereri Marīpu mħrē õärī iriadeare wereġu waaka! ãrīyupu.

Ígū irasü ãrīmakü pégħu, Ígħya makāgue waakōāyupu. Irogue eja, Jesús Ígūrē õärī iriadeare ãärīpererā Ígħya makä marärē werēyupu.

Jesús Jairo magōrē, gajigo nomeō Ígħya suríro moañagōrē taudea

(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

40 Jesús Gadara nikūgue ãärīripoe wárā masaka Galilea nikūgue Ígūrē yúrā iriñurā. Irasirirā, Ígū taribujajamakü ïärā, buro uħsyari merā bokatřiñurā. 41 Iripoere sugħi judío masaka nererī wii opu Jairo wāikħu Jesús pħrogħe ejayupu. Eja, Jesúya għuburi pħar ñadukpuri merā ejamejħa, Ígħi: “Yaa wiigħue waaka!” ãrī, buro sérēyupu. 42 Ígū magħi buro sħiġi kōmorī pħrogħġie ãärīyupo. Igo sugota ãärīyupo. Pe mojōma pere su għubu Peru pħrēbejari bojori opayupo. Jesús Jairo wa wiigħue waamakü, wárā masaka Ígħi kāñaroggā tuuyañurā.

43 Ígūsä watopiegħe sugħi nomeō pe mojōma pere su għubu Peru pħrēbejari bojorigħa dí wiriri merā pūrrikiġo

ãärñyupo. Irasirigo igo opadea niyerure kúririmasãrẽ wajari peremejäkõäyupo. Ígūsã kúrikeremakãta, igo pürírikuri neõ taribiriyyuro. ⁴⁴ Jesú斯 iro waamakũ ïägõ, Ígū pürupu gapu waa ejanugã, Íguya suríro yuware moãñayupo. Igo moãñamakãta, igo dí wiririadea tariakõäyuro.

⁴⁵ Irasirigu Jesú斯 sérëñayupu:

—¿Noã yare moãñarã? ãrñyupu.

Ãärñpererã: “Gua neõ moãñabea”, ãrññurã.

Pedro, Ígū merãmarã merã:

—Guare buegu, ¿nasirigu irasú ãrñ sérëñarã? Masaka wárã kúñnarõgã tuuyama mürë, ãrññurã.

⁴⁶ Jesú斯 gapu Ígūsãrã ãrñyupu:

—Sugo nomeõ moãñañumo yare. Igo moãñamakã, yu turari merã igo pürírikuriire tauayo. Irire masia yu, ãrñyupu.

⁴⁷ Ígū irasú ãrñmakã pégo: “Yu iriadeare masimi”, ãrñ gûña, buro güi naradari merã Ígū guburi puro ñadukupuri merã ejamejäja, ãärñpererã péuro Jesúre: “Yu maya suríore moãñamakãta yu pürírikuadea tariakõäbu”, ãrñ wereyupo.

⁴⁸ Jesú斯 igore ãrñyupu:

—Mu yare buremurã opáa. Irasirigo mu pürírikuriire tausúa. Usuyari merã waaka! ãrñyupu.

⁴⁹ Jesú斯 irasú ãrñripoe sugu masaku Jairoya wii ãärädi ejayupu, Jairore weregu ejagu:

—Mu magõ kõmoakõämo. Marñrẽ buegu re garibonemo-birikõäka! ãrñyupu.

⁵⁰ Ígū irasú ãrñmakã pégu, Jesú斯 Jairore ãsú ãrñyupu:

—Güibirikõäka! Buremurã opaka yare! Mu magõ tarigokumo, ãrñyupu.

⁵¹ Irasirigu Jairoya wiigue eja, gajirärẽ ñajädorebiriyupu. Pedrone, Juârẽ, Ígū tigü Santiagore, boadeo pagusãmarã ditare siuu ñajäyupu. ⁵² Ígūsã ñajajaripoere ãärñpererã iri wiigue ãärñrã buro orerã iriñurã. Jesú斯 ãrñyupu Ígūsãrã:

—Orebirikõäka! Majigõ boabemo. Kärígõ yamo.

⁵³ Ígū irasú ãrñmakã pérã, oreanerã gapu Ígûrẽ buriñurã. “Igo boadeare masia gua”, ãrñ gûñañurã. ⁵⁴ Jesú斯 gapu boadeo puro ejanugã, igoya mojõrẽ ñeã, turaro merã igore ãsú ãrñyupu:

—Majigõ, wágãnuñgãka!

⁵⁵ Ígū irasú ãrñmakã, igoya yujupürã goeyuro. Irasirigo mata wágadoakõäyupo. Jesú斯 igo pagusãmarãrẽ: “Baari ejoka igore!” ãrñyupu. ⁵⁶ Igo okamakã ïära, igo pagusãmarã gukatariakõäñurã. Jesú斯 igore Ígū masuadeare gajirärẽ weredorebiriyupu.

9

*Jesús īgū buerārē buedoregu iriudea
(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)*

¹ Pūru Jesús īgū buerārē pe mojōma pere su gubu peru pērēbejarārē siiu neeō, īgū turarire sīyupu: “Iri turari merā āārīpererā wātēarē béowiumasīrākao. Pūrīrīdere taumasīrākao”, ārīyupu. ² Irasirigu īgūsārē Marīpu īgūyarārē doreri kerere weredoregu, pūrīrikurādere taudoregu āsū ārī iriuyupu:

³ —Waarā, gajinorē neō āābabirikōāka! Mūsā tuadire, ajuro, baari, niyeru, gaji surí mūsā gorawayuburidere āābabirikōāka!
⁴ Makā ejarā, mūsā ejadea wiita āārīkōāka! Iri makārē waarāgue iri wiire wirika! ⁵ Gaji makā marā masaka mūsārē gāāmēbirimakā, iri makārē diayeta tariakōāka! Irasū tariarā, nikūwera mūsāya guburigue tuadeare mojēbéokōāka! Īgūsā mūsārē gāāmēbiri waja Marīpu īgūsārē wajamoāburire masīburo, ārīrā, irasirika! ārīyupu Jesús.

⁶ īgū irasū ārī odoadero pūru, waakōāñurā. Irasirirā āārīpereri makārīgue Marīpu masakare tauri kerere weregorenarā, pūrīrikurādere taugorenarā waañurā.

*Juan masakare wāīyerimasā boadea
(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)*

⁷ Iripoere Galilea nikū marā opu Herodes āārīpereri Jesús iriri kerere pēyupu. Gajirā Jesúre masīmerā: “īgū, Juan masakare wāīyerimasāta boadigue masādi āārīkumi”, ārīñurā. Herodes gapu irire pēgu: “¿Nasiriro irasū waáari?” ārī, būro gūñarikuyupu. ⁸ Gajirā: “Elías iripoegue āārīunadi deyoakumi”, ārīñurā. Gajirā: “Sugu Marīphyā kerere weredupiyudi iripoegue āārīunadi masākumi”, ārīñurā. ⁹ Herodes gapu āsū ārīyupu: “Yuta Juārē īgūya dipurure dititadorebu. ¿Niíno gapu āārībukuri iropa wári werenísūgū?” ārīyupu. Irasirigu Jesúre būro īāduadiyupu.

*Jesús cinco mil īmarē baari ejodea
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)*

¹⁰ Jesús īgū buerā buedoregu iriunerā goeduajarā, īgūsā irideare werepeokōāñurā īgūrē. Pūru Jesús īgūsārē masaka marīrōgue Betsaida wāīkuri makā tērogue siiuayupu. ¹¹ īgūsā irogue waarí kerere pérā, wárā masaka Jesúre tuyañurā. Jesús īgūsārē òādore, Marīpu īgūyarārē doreri kerere wereyupu. Pūrīrikurā īgūrē taudorerārē tauyupu.

¹² Ñamika āārīmakā, Jesús buerā pe mojōma pere su gubu Peru pērēbejarā īgū pūro eja, īgūrē ārīñurā:

—Masakare waadoreka! Õõ puro ãäríří makäríma wiirigue ñgūsā käríří, baari ãamarã waaburo. Õõ marí ãärířõguere neõ gajino máa, ãríñurã.

¹³Jesús gapu ãríyupu:

—Musā ñgūsärē baari sïka!

Ígūsā yujúñurã:

—Gua pã duparu su mojõma duparuta, waaídere pérata opáa. Mérögä baari ãärã. Masaka gapu wárágora ãäríma. Irasirirã gua gaji baari wajarirã waamerã ñgūsärē ejobirikoa, ãríñurã.

¹⁴Wárã masaka ãäríñurã ñgūsā merã. Úma ditare keomakã, cinco mil ãäríñurã. Irasirigu Jesús ñgū buerärē ãríyupu:

—Masaka ãärípererärē boje yebori cincuenta dita dükawa, ñgūsärē doadoreka! ãríyupu. ¹⁵Irasirirã ñgū buerã ñgū ãrírõsûta ãärípererã masakare doadoreñurã. ¹⁶Masaka doaperemakã, Jesús su mojõma pã duparure, pérã waairé ãi, ûmugasigue ñamu, Maríphre usayari sî, irire peayupu. Pea, ñgū buerärē masakare gueredoregu sîyupu. ¹⁷Irasirirã ãärípererã masaka irire baayapiakõãñurã. Puru ñgūsā baaduáadeare Jesús buerã pe mojõma pere su gubu peru pérëbejari puuirigora seasã ataudoboñurã.

Pedro Jesúre: “Mu Cristo ãärã”, ãrí weredea

(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29; Jn 6.68-69; 12.24-25)

¹⁸Gajinu Jesús ñgū suguta Maríphre sérëgù iriyupu. ñgū buerã ñgū merã ãäríñurã. Irasirigu Jesús ñgūsärē ãsû ãrí sérëñayupu:

—Masaka yure, ¿naásû ãrí gûñari? ãríyupu.

¹⁹Ígūsā yujúñurã:

—Suráyeri mürë: “Juan, masakare wâiyerimasû ãärími”, ãríma. Gajirâ: “Elías iripoegue ãäríunadi ãärími”, gajirâ: “Sugu Maríphya kerere weredupiyudi iripoegue ãäríunadi, masâdi ãärími”, ãríma, ãríñurã.

²⁰Irasû ãrímakã, Jesús ñgūsärē sérëñayupu:

—Musâkaoa yure, ¿naásû ãrí gûñari? ãríyupu.

Pedro ãríyupu ñgûrê:

—Mu, Marípu iriudi, Cristo ãärã, ãríyupu.

Jesús ñgū boaburire weredea

(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1; Jn 12.24-25)

²¹Pedro irasû ãrířírê pégu, Jesús ñgū buerärē bûro turaro merã: “Gajirârê ire werebirikôka!” ãríyupu. ²²Irasû ãrí odo, ãsû ãríyupu doja:

—Yure ãärípererã tígürê bûro ñerõ tariro ãärã. Judío masaka mürã, paía oparã, Moisés gojadeare buerimasâ yure gââmebirisâ, gajirârê yure wëjëdorerákuma. Ígūsâ yure wëjëaderó puru, urenu waaro merã Marípu yure masugukumi, ãríyupu.

23 Purh ãärípererã masakare ãrýupu:

—Yure tuyaduarãno ïgüsã iriduarire piriburo. Irasirirã yure tuyari waja curusague pábiatú, wëjësümurã irirosú ãäríkererã, piro marírõ yure tuyanikdaburo. ²⁴ I ümague ïgüsãya okari ditare maírãno perebiri peamegue beosurákuma. Gajirã gapu yure tuyari waja, masaka ïgüsärë wëjékeremak, Maríph purogue waarákuma, ïgú merä õärõ ãärinimurã. ²⁵ Sugá masakú i ümumaré ãärípereri opakeregú, ïgú boari pura waaburi gapure gñabiri waja peamegue waagú, õärírë neõ wajatabirkumi. ²⁶ Masaka yure, yaa kerere guyasirímak, yude ïgüsärë guyasirígukoa. Yh ãärípererã tigú yu goesisiriri merä, Yaph, ïgárë wereboerã õärã goesisiriri merä dupaturi aarigukoa. Irasú aarigú, yure guyasirínerärë guyasirígukoa. ²⁷ Diayeta mäsärë werea. Suráyeri mäsä õögue ãärírã, mäsä boaburi dupiyuro Maríph ïgúyarärë doregu ãärírírë iárako, ãrýupu Jesús.

Jesús ïgú deyori gorawayudea

(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

²⁸ Ígú irasú ãradero phru su mojõma pere gaji mojõ hreru pérébejarinurí waadero puru, Jesús ütãh wekague Marípure sérégú waagú, Pedro, Santiago, Juárë siiu mürayupu. ²⁹ Irogue Marípure séréripoe ïguya diapu deyori gorawayuakdáyuro. Íguya suríro buro borero kumijüríne waayuro. ³⁰ Irasú waaripoe ïgú puro úma pérä deyoa, ïgú merä weretamuníñurã. ³¹ Ígüsã iripoegue marã Moisés, Elías ãäríñurã. Iripoegue: “Ígárë ãsú waarokoa”, ãríderosúta Jerusalégue ïgú boaburire Jesús merä wereníñurã.

³² Pedrosá buro wujakkererã, kãrírõ marírõ Jesús goesisirire, ïgú merä ãärírärë iãñurã. ³³ Moisés, Elías Jesús puro ãäránerã waaripoe Pedro ãrýupu:

—Guare buegu, marí õögue ãärímak õätariduáa. Irasirirã ure wiigá irirára. Muya wii, Moiséya wii, Elíaya wii irirára, ãrýupu.

Ígú irasú ãríkereguta, ïgú ãrírírë neõ pémasibiryupu. ³⁴ Ígú irasú ãríripoe su yebo ümkäyebo túbiayuro ïgüsärë. Iri ïgüsärë túbiamak, buro güiñurã. ³⁵ Maríph ümkäyebo poekague ãsú ãrí werenímak Þenurã:

—Íi yu magú, yu beyedi ãärími. Ígárë õärõ péka! ãrýupu.

³⁶ Maríph wereníadero puru, Jesús ditare iãñurã. Pedrosá gapu Jesús i nikügue ãäríñurírë neõ sugá masakare ïgüsã iádeare werebiriñurã.

Jesús sugá majgúrë wãtí ñajásüdire taudea

(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷ Gajinu gapu Ígüsã ñtäñgue ääränerä dijjadero puru, wárã masaka Jesúre bokatírñurã. ³⁸ Sugu masaku Ígüsã watopegue äärígnu turaro merä äräyupu:

—Guare buegu, yu murë buro serëa. Yu magu suguta äärígnurë bopoñaru merä iäka! ³⁹ Wäti Ígürë ñeä, gũñaña maríro gaguiní, naradamaku irinami. Irasirigu majígu Íguya disigue sumu wirisñuñami. Wäti Ígürë buro ñero tarimaku irinami. Ígürë neõ piriduabemi. ⁴⁰ Mu bueräru wäti Ígürë buro béowiu doreadabu. Ígüsã neõ bokatíubirama, äräyupu.

⁴¹ Jesus yujuyupu:

—Muñsa dapagora maru, yure buremuru opameru, diayemaru neõ pémasñmeru ääruru. ¿Noópa yoaripoe muñsa meru äärígnukuri? ¿Noópa yoaripoe muñsa yure buremubirire gũñaturagukuri? äräyupu. Irasu äri odo, wäti ñajásudi pagure:

—Mu maguru äirika! äräyupu.

⁴² Majígu Jesus puro waa ejanugámaku, wäti Ígürë yebague túmeépíkõäyupu. Ígürë dupaturi buro naradamaku iriyupu. Jesus gapu wäti Ígürë: “Majígnure wirika!” äri, tauyupu. Irasiri odo, Ígürë pagure wiayupu. ⁴³ Masaka äärípereru Marípu wári turari meru iririre iära, iägukaköäñuru.

*Jesus dupaturi Ígu boaburire weredea
(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)*

Ígüsã äärípereru Jesus iriadeare: “Óataria”, äri gũñaripoeta Jesus Ígu bueräru äräyupu:

⁴⁴ —Yu muñsuru wererire õäro péduripíka! Kätribirköäka! Masaka yure äärípereru tiguru ñeä, gajiraguere wiärakuma, äräyupu.

⁴⁵ Ígüsã gapu Ígu irasu äriñru õäro pémasñbiriñuru. Marípu Ígüsäru irire pémasñmaku iribiriñupu dapa. Irasiriru Jesúre güiru: “¿Naásu äriñuagu iriari, mu irasu ärigu?” äri serëñabiriñuru.

*Jesus sugu gajiru nemoro äärígnuamaru weredea
(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37; Jn 13.20)*

⁴⁶ Puru Ígu bueru äsu äri guaseonugáñuru: “Marí watopere, ¿noã marí äärípereru nemoro ääríñru?” äriñuru. ⁴⁷ Jesus Ígüsã gũñarñru iämasñkõäyupu. Irasirigu sugu majígnuru Ígu puro äinu, äräyupu:

⁴⁸ —Sugu yaagure, ií majígu irirosu äärígnuru õäro bokatírñeägu, yudere bokatírñeämi. Yure õäro bokatírñeägu, yure iriuididere bokatírñeämi. Sugu muñsa watopemu: “Gajiru nemoro ääríbea”, äri gũñagu, gajiru nemoro äärími, äräyupu.

*Jesus: “Maríñru iäturibi, marí meramu äärími”, äri weredea
(Mr 9.38-40)*

49 Pħru Juan Jesúre ārīyupu:

—Guare buegħu, sugħi masakku mu wāi merā wātēärē: “Wirika ma'sā ñajādile!” ārī bėowiumakuk ū īħabu. Īgħi, marī merāmukkha āħaribirimakuk ū īħarrā, īgħurē: “Irire neō irinemobirikōäka!” ārābu, ārīyupu.

50 Jesú斯 gapu ārīyupu:

—Kāmutabirikōäka īgħurē! Sugħi marīrē īħaturibi, marī merāmukka āħarīmi, ārīyupu.

Jesús Santiagore, Juārē weredea

51 Puru Jesú斯 āmugasigue mħarraburi dupiyuro ejawāgāriripoe: “Jerusalēgue waagħura”, ārīyupu. **52** Īgħi waaburi dupiyuro gajirārē Samaria nikūgue āħarīri makāgue īgħi kārīburor āmayudoregħu īriuyupu.

53 Samaria marā gapu judío masaka merā għomesseħibiris iš-ġāja, Jesú斯 Jerusalēgue waaburire pérā, īgħurē bokatīriñne ādħabiriñurā. **54** Jesú斯 buerā Santiago, Juan Samaria marā īgħurē bokatīriñne ādħabirimakuk ū īħarrā, āsū āħarīñurā:

—Għa Opu, żiripoegħe Elías Marīpħaya kerere weredupiyudi iriderosu, āmugasima peamer ē diju, īgħusarē wżejđoremakuk għāġi? āħarīñurā.

55 Īgħusā irasū āħimakuk pé, Jesú斯 īgħusarē għamenugħi, īā, ārīyupu:

—Irasū āħaribirkōäka! Mu-sarē irasū werenimakuk irigħure masiħbea. Mu-sarē werenir ī-Öägħi deyomar ī-ġie wereri āħarībea.

56 Yuhu āħarīpererā tigħiż masakare béoġu aaribiribu. Īgħusarē taugħi aarigħu iribu, ārīyupu. Irasū ārī odo, għalli makāgue waakdō āyupu doja.

*Gajirā Jesúre: “Mħarrē tuyadħakoa”, āħrīdea
(Mt 8.19-22)*

57 Īgħusā maagħie waamakuk, sugħi masakku īgħusā purro eja, Jesúre ārīyupu:

—Yuhu Opu, mu noo waaro mħarrē tuyagħira, ārīyupu.

58 Jesú斯 īgħurē yujiayupu:

—Makānū marā diayéa īgħusā kārīri toreri opama. Mirāde īgħusā kārīrō opama. Yuhu āħarīpererā tigħiż gapu kārīrō opabea, ārīyupu.

59 Puru Jesú斯 gajigħure ārīyupu:

—Náka, yu merā!

Īgħi gapu yujiayupu:

—Yuhu Opu, yuħpu boamakuk īgħurē yáa odo, mħarrē tuyagħira, ārīyupu.

60 Jesú斯 īgħurē yujiayupu:

—Yure bəremumerā, boanerā irirosu āħarīrata boanerārē yáaburo. Mu gapu Marīpħu īgħixxarārē doreri kerere wereġu aarika! ārīyupu.

61 Gajigʉ Jesúre ãrãyupʉ:

—Yʉ Opʉ, mʉrẽ tuyagura. Yʉ mʉrẽ tuyaburi dupiyuro yaa wii marãrẽ seretugʉ waadʉakoa dapa, ãrãyupʉ.

62 Jesú斯 Ígʉrẽ ãrãyupʉ:

—Sugʉ masakʉ moãnhgãgʉ waadi, moãdʉabi gãmenugãdujáagʉ, moãbirikumi. Marípʉ dorerire iritʉyanugãgʉ, Ígʉ gããmerírẽ piribi, gãmenugãdujáagʉ irirosũ ãäríkumi. Irasirigʉ Marípʉyare õärõ iritʉyabirikumi, ãrãyupʉ.

10

Jesús setenta y dos Ígʉ buerãrẽ iriudea

1 Pʉrh marí Opʉ Jesú斯 gajirã setenta y dos ãmarẽ beye, pẽrã dita dʉkawa, Ígʉsãrẽ ãärípereri Ígʉ waaburi makãrãguere ² ãsũ ãrĩ iriuyupʉ:

—Wárã masaka Marípʉyare neõ pémerã, pooegue oteri duka buribejadea irirosũ ãäríma. Ígʉsãrẽ Marípʉyare weremurã gapʉ, iri pooere moãrãmasã irirosũ mérãgã ãäríma. Irasirirã marí Opure: “Gajirã mʉyare weremurãrẽ iriuka!” ãrĩ sêrëka! ³ Mʉsãde Marípʉyare wererã waaka! Oveja majírãrẽ makãnãu marã diayéa watopegue iriurosũ yʉ mʉsãrẽ ñerã ãärírõguere iriuia, Marípʉyare weredoregʉ. ⁴ Mʉsãya ajuri, niyeru ãïabirikõäka! Gubu surí, mʉsã sãñarã merã dita waaka! Maague masakare bokajarã, õädore yoaripoe were-tamuníbirikõäka!

⁵ 'Su wiino ñajãrã, iri wii marãrẽ: “Marípʉ mʉsãrẽ siñajãrĩ siburo”, ãrĩ õädorepʉrorika! ⁶ Iri wii marã Marípʉ siñajãrĩ sîrîrẽ opadʉarã mʉsãrẽ õärõ bokatîrîñeãrã, Marípʉ siñajãrĩ sîrî merã õärõ ãärírikurâkuma. Mʉsãrẽ gããmemerã, i siñajãrĩ merã ãäríbirikuma. ⁷ Mʉsã ejadea wiita dujaka! Iri wii marã mʉsãrẽ ejorire baa, iiríka! Sugʉ moãrãmasã Ígʉ moãrã waja keoro wajatakumi. Mʉsã Marípʉyare buerã, moãrãmasã irirosũ ãrã. Mʉsãrẽ iri wii marã ejori, mʉsã Ígʉsãrẽ Marípʉyare bueri waja ãrã. Irasirirã gaji wiirigue ãärígorenabirikõäka! ⁸ Mʉsã su makãgue ejarã, iro marã mʉsãrẽ õärõ bokatîrîñeã, Ígʉsã baari ejomakã, õärõ baaka! ⁹ Iri makã marã pûrîrikurârẽ tauka! ãsã ãrĩ wereka: “Mérõ dʉyáa, Marípʉ doreri mʉsã purogue aariburo”, ãrïka!

¹⁰ 'Gaji makãgue mʉsã ejamakã, iro marã mʉsãrẽ bokatîrîñeãbirimakã, wiriwãgãrã, ãsã ãrïka Ígʉsãrẽ: ¹¹ “Mʉsãya makãma niküwera guaya guburire tuadeare mojébéo. Mʉsã guare gããmebiri waja Marípʉ mʉsãrẽ wajamoãburire masimakã irirã, irasã yáa. Ire õärõ pémasíka! Mʉsã guare gããmebirikeremakã, mérõ dʉyáa, Marípʉ doreri aariburo”, ãrïka Ígʉsãrẽ! ¹² Mʉsãrẽ werea. Marípʉ ãärípererã ñerãrẽ

wajamoārīnū ejamakū, mūsārē gāāmebirinerārē Sodoma marārē wajamoārō nemorō wajamoāgukumi, ārīyupū Jesús.

*Jesús makārī marārē īgūsā īgūrē būremubirire weredea
(Mt 11.20-24)*

¹³ Pūru Jesús gaji makārī marārē āsū ārīyupū:

—Mūsā Corazín marā, Betsaida marāde ñerō tarirāko. Iripoegue marā Tiro, Sidón marā, mūsā iūrō Marípū īgū turari merā iri īmurōsū iri īumakū īārā, īgūsā ñerō irideare piribonerā āārīmá. īgūsā ñerō irideare būro būjawererire īmurā, būjawererī surí sāñā, nitikurogue doabonerā āārīmá. īgūsā ñerō irideare piri, ðārī gapure iribonerā āārīmá. Mūsā gapū Marípū turari merā iri īmurīrē īākererā, mūsā ñerō iririre neō piribea. ¹⁴ Irasirigū mūsārē werea. Marípū īgū āārīpererā ñerārē wajamoārīnū ejamakū, Tiro, Sidón marārē wajamoārō nemorō mūsārē wajamoāgukumi. ¹⁵ Mūsā Caper-naum marā: “Umugasigue mūrīrāko”, ārī gūñadáa. Iroguerne neō waabirikoa. Boanerā āārīrōgue bēodijusūrāko, ārīyupū.

¹⁶ Irasū ārī odo, īgū buerārē ārīyupū:

—Mūsā wererire péduripírāno yū wereridere péduripíma. Mūsārē gāāmemerāno yūdere gāāmebema. Yūre gāāmemerāno yūre iriudidere gāāmebema, ārīyupū.

Jesús setenta y dos iriunera goeedea

¹⁷ Pūru Jesús setenta y dos iriunera būro ushyari merā goejañurā:

—Gua Opū, wātēärē mū dorero merā, mū wāi merā gua bēowiumakū, ðārō yujhama, ārīñurā.

¹⁸ Jesús ārīyupū īgūsārē:

—Bupu miärō irirosū wātēa opū Satanás umugasigue āārādi, yurimadijarimakū īābu. ¹⁹ Óärō péka! Yū mūsārē turari sību, āñarē, korebabare kūrapeo, āārīpereri wātī turaridere neō ñerō irisūrō marīrō tarinugāburo, ārīgū. ²⁰ Mūsā wātēärē wiridoremakū īgūsā ðārō yujhadeare ushyabirkōäka! Mūsā Maríphyarā āārīmakū, umugasigue mūsā wāi gojatúsūdero āārībā. Iri gapure ushyaka! ārīyupū.

Jesús īgū Pagure ushyari sīdea

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ īgū irasū ārīripoe Óägū deyomarīgū Jesúre būro ushyamakū iriyupū. Irasirigū Jesús īgū Pagure āsū ārīyupū:

—Aū, yū mūrē: “Óätaria mū”, ārī, ushyari sīa. Mū umugasi marā, i nikū marā Opū āārā. Irasirigū: “Masītarinugārā, āārīpererire pémasīa”, ārī gūñarārē mūyare masīmakū iribea. Majīrā irirosū mūrē būremurā gapure mūyare masīmakū yáa. Aū, irasūta āārā. Mū gāāmederosūta ushyari merā irasū yáa, ārīyupū.

22 Puru masakare ãríyupu:

—Yupu yure ããrípereri irimasírí sími. Neõ sugu masaku yu ããrírikurire masíbemi. Yupu dita masími. Neõ sugu masaku Yupu ããrírikurire masíbemi. Yu dita masía. Yu ïgúré masídoreráde ïgúré masíma, ãríyupu.

23 Irasú ãrí odo, ïgú bueráré íá, ïgúsá ditare ãsú ãríyupu:

—Musáya koye merá yure íáa. Irasirirá usayáa.

24 Musáré werea. Wárá iripoegue mará Maríphya kerere weredupiyunerá, irasú ããrímakú opará iripoegue ããrínerá musásá dapagora íáríré íádúhanerá ããríadima. Irire íádúakererá, íábirinerá ããrímá. Musásá dapagora péríre péduakererá, pébirinerá ããrímá, ãríyupu.

Jesús õágú Samariamu keori merá weredea

25 Puru sugu Moisés gojadeare buerimasá Jesúre diaye yujúbirimakú iridúagu wágánúgá, ïgúré ãsú ãrí sérénúyupu:

—Buegu, ¿ñeénoré yure iriro gáamerí, ûmugasigue perebiri okari opabu? ãríyupu.

26 Jesús ïgúré yujúyupu:

—¿Naású ãrí gojasúyuri, Moisés gojadea púgue? Mu irire buegu, ¿naású péñarí? ãríyupu.

27 Moisés gojadeare buerimasá ïgúré yujúyupu:

—Asú ãrí gojasúdero ããríbú: “Marípu mu Opure buro maíka! Mu ya yujúpúrá merá, mu ããrírikuri merá, mu turari, ããrípereri mu ya gúñarí merá ïgúré maíka! Mu basi maírósúta mu púro ããrírádere maíka!” ãrí gojasúdero ããríbú, ãríyupu.

28 Irire pégu, Jesús ïgúré ãríyupu:

—Diayeta yujúa mu. Irire irigu, ûmugasigue perebiri okarire opagukoa, ãríyupu.

29 Moisés gojadeare buerimasá gapu masaka ïgúré: “Óágú ããrími”, ãrí gúñamakú gáamégu, Jesúre sérénúyupu doja:

—¿Noá ããrírií, yu púro ããrírá? ãríyupu.

30 Ígú irasú ããrímakú pégu, Jesús keori merá wereyupu ïgúré:

—Sugu masaku Jerusalégue ããríadi Jericó waári maágue buáakumi. Ígú irogue buáamakú, yajarimasá ïgúré bokatíri, ñeá, Ígú opadea ããrípererire ëmapeo, Ígúya surídere túwea, aí, Ígúré buro pá, kámitú, waakóakumi. **31 Í**gúsá irasú iriadero puru, sugu paí iri maaré waakumi. Ígúré íákeregu, yoarogue ëátariakóakumi. **32 Í**gú puru, gajigu Levíya bumu iri maaré waakumi. Ígúde Ígúré íákeregu, yoarogue ëátariakóakumi. **33 P**uru sugu Samariamu iri maaré waakumi. Ígúré íáboka, buro bopoñarí merá Ígúré íákumi. **34 I**rasirigu Ígú púro waa ejanúgá, Ígúya kámiré uye, igui deko pámudea merá pípeo, surí gasiri merá òmakumi. Óma odo, Ígúya guá burro wekague

āīpeo, īgūrē āīkōākumi. Āīa, su wii naarīmasā kārīrī wiigue eja, irogue īgūrē korekumi dapa. ³⁵ Gajinu gapu īgūya niyeru penu moā wajataropa iri wii opare sīkumi. “Ōārō koreka īrē!” ārīkumi. “Dupaturi aarigá, mūrē wajarinemogura īrē koreri waja”, ārīkumi, ārīyupu Jesús. ³⁶ Irire were odo, Moisés gojadeare buerimasārē sērēñayupu:

—¿Naásū gūñiarī mu irire pégū? ¿Niíno gapu īsā urerā watopemu yajrimasā pádire īgū puro āārīgárē irirosū õārō iriyuri? ārīyupu.

³⁷ Moisés gojadeare buerimasā yuñayupu:

—Ígūrē bopoñarī merā īā iritamudi gapu, ārīyupu.

Ígū irasū ārīmakū, Jesús īgūrē ārīyupu:

—Muðe ū bopoñarī merā īādi iriderosūta gajirārē irigu waaka! ārīyupu.

Jesús Marta, Maríaya wiigue ejadea

³⁸ Puru Jesús īgū buerā merā waa, su makāgue ejayupu. Iri makāguere sugo Marta wāikugo īgūrē bokatřīñeā, igoya wiigue ñajādoreyupo. ³⁹ Jesús iri wiigue ñajājamakū, Marta pagumo María wāikugo īgūya guburi puro eja doayupo īgū werenírīrē péduago. ⁴⁰ Marta gapu āārīpereri igo moārīrē buro gūñarikyupo. Irasirigo igo pagumo Jesúya guburi puro doamakū īāgō, īgū puro waa, īgūrē ārīyupo:

—Gua Opu, yu sugota āārīpererire moāgō irikōādáa. ¿Mu īāberi, yu pagumo yure neō iritamubirimakā? Igore iritamudoreka yure! ārīyupo.

⁴¹ Igo irasū ārīmakū pégū, Jesús yuñayupu:

—Marta, mu wári gajino moārīrē gūñarikua. ⁴² Su wāirēta iriro gāāmea marīrē. María i õārīrē beyemo. Irasirirā, yu werenírīrē igo péduamakā, gajirā neō igore irire pirimakā iribirikuma, ārīyupu.

11

Jesús Marīp̄ure sērērīrē buedea

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Sunu Jesús gajirogue Marīp̄ure sērēgā iriyupu. īgū sērē odomakū, sugu īgū buegu ārīyupu īgūrē:

—Gua Opu, Juan masakare wāiyerimasā īgū buerārē Marīp̄ure sērērīrē buederosū guadere bueka! ārīyupu.

² Jesús īgūsārē ārīyupu:

—Marīp̄ure sērērā, āsū ārīka:

“Guapu ūmugasigue āārīgū, āārīpererā mūrē goepayari merā buremuburo. Mu āārīpererārē doreri aariburo. Ūmugasigue marā mu gāāmerō irirosūta i nikū marāde iriburo.

3 Úmūrikü għare baari sīka!

4 Gajirā guare ħerō irideare għa kātirosūta mude għa ħerō irideare kātika! Għa ħerō iridu amakū kāmutaka!” ārīka Marīpure sérerā! ārīyup u Jesùs.

5 Irasū ārī odo, keori merā wereyup u īgħus-sārē:

—Yu ire weremakū pérā, qnássu għuñarī muša? Nami deko āārīmakū, sugħi masak u īgħi merāmha wiigħue waa, īgħur ē āsū ārī sérēkumi: “Yu merāmu, u rru pā duparu sīka yare! **6** Gajigu yu merāmha yaa wiigħue naagħi ejāami. Yu īgħur ē gajino mérō eforino neō opabirakub. Irasirigu murē sérēgħi aarabu”, ārīkumi. **7** ļiegħi irasū ārīmakū pékereġ, wii poekagħue āārīgħi gapu āsū ārī yujiukumi: “Yħre garibobirikōäka! Makapurore oħarr biakōċċiabu. Yu pürā yu merā kārīrāgue yáma. Wāgħanu, murē sīgħi waasubirikoa”, ārīkumi īgħur. **8** Ire muša sérē werea. ļiegħi merāmu āārīkeremakū, īgħur ē sibirkumi. Sibirkeregħu, īgħur ē piriro marīrō sérēmakū īā, īgħur: “Garibonemobirikōäburo”, ārīgħi, āārīpereri ļiegħi għāmeri īstixxek pama. **9** Irasirigu muša sérē werea. Marīpure sérēka! Muša sérēmakū, sīgħukumi. Oħarr ē āmarā, bokarāko. Wiigħue nnejadu warā oemak, Marīpħu makapuro tūpā nnejadoreġu irirosu muša sérērīrē pégħukumi. **10** īgħur ē sérērānor sīgħukumi. Āmarāno bokarākuma. Wiigħue nnejadu warā oerā irirosu īgħur ē sérēmakū īl-ġiegs, īgħus-sārē nnejadoreġu irirosu īgħis-sārē sérērīrē oħarr pégħukumi. **11** Muša pürā pārē sérēmakū, uttayere sibirkiko. Waa i sérēmakudere ānar ē sibirkiko. **12** Āgħobo diu sérēmak, korebabare sibirkiko. **13** Nera āārīkererā, muša pürar ē oħarr ē sīmasi. Marīpħu umugħasigue āārīgħi gapu muša nemorō oħarr ē sīmasi. Irasirigu Öägħi deyomar īgħur ē sīgħukumi īgħur ē sérērār, ārīyup u Jesùs.

*Jesúre: “Wātī turari opami”, ārī werewwa dea
(Mt 12.22-30; Mr 3.20-27)*

14 Puru Jesùs wātī masakure werenim asibirkimak īrigħre bėowiġu iriyup. Wātīr ē bėowiumak, werenib iradi wereniak dō ġej. Masaka, īgħi irasirimak īl-ġiegs, īl-ġiegs kākō īn-nur. **15** Gajirā gapu Jesúre āsū ārī werewwa īn-nur:

—Ii wātēa opu Beelzebū turaro merā wātēar ē bėowiġi, ārī īn-nur.

16 Gajirā de īgħur:

—Mu diayeta turari opaq, iri turari merā gajjino umugħasim arē iri īmuka! ārī īn-nur. **17** Jesùs gapu īgħis-sā għuñar ē masi siġħ, āsū ārīyup:

—Su nikku marā īgħis-sā basi du kawari għamek ē īn-nur, pereak dō ġej. Su wii marā īgħis-sā basi du kawari għamek ē īn-nur, pereak dō ġej. **18** Muša yare: “Wātēa opu Beelzebū turari

merā wātēärē béowiumi”, ãrī werewħáá. Yħre īgħi turari merā wātēärē béowiudoregħi, īgħi basi īgħix-xarr ġékkie, pereakōābukuma. ¹⁹ Iri irasū ãārīmak, mħsā buerire tħayarā gapu wātēärē béowiurā, żonā turari merā béowiukuri? Mħsā īgħis-sar: “Marīpu turari merā wātēärē béowiument”, ãrā. Irasiriro mħsā yħre werewħari diaye ãārībea. ²⁰ Yihu gapu Marīpu turari merā wātēärē béowiument, Marīpu doreri mħsā puroguere ejasiáa, ãrī masiñu.

²¹ ‘Sugħi wii opu turagħi ãārīpereri mojokkugħi, īgħi wiimar āo ħażżeen koremasi kumi. Gajjira īgħi oparire ēmamasibirkuma. ²² “I mojokkusi, yaa wiire āo koremasi”, ãrī għu nakeremak, gajjigħi īgħi nemor turagħi gapu īgħi tariniegħi, ãārīpereri īgħi mojokkire ēmagħukumi. Irasirigu īgħi oparire ātiego, īgħi merāmarar ġueregħukumi. ²³ Yħre għad-did u īgħi oparire ātiego, īgħi merāmarar ġueregħukumi. ²⁴ Yħre siiu nee tamumer, īgħis-sar ġew waasiri-mak, irir īgħi ãārīma, ãrīlyupu.

*Jesús, wātī dupaturi masakħguere n-najärīmar ġew weredeha
(Mt 12.43-45)*

²⁴ Irasū ãrī odo, għiġi keori merā īgħis-sar ġew wereyupu doja:

—Wātī masakħguere ãārādi wiri, pħar deko marīrōgue īgħi siñajāburore āmagorenagħi waakumi. Irore bokabi, āsū ãrī għu nakerumi: “Yihu wiridi, yaa wii irirosu ãārīm. Dupaturi yihu wiridiguereta goeñajägħura doja”, ãrī għu nakerumi. ²⁵ Irasirigu īgħi guere dupaturi goeñajägħu, għajnej marīrī wii, āo ħażżeen koremasi. ²⁶ Irasirigu għajjir īw wātēa su mojoma pere għalli mojō Peru p-ġejjar īgħi nemor īn-nierā siiu, īgħis-sar ãārīperer merā masakħguere ãārīn kōd. Irasirigu masakħi īgħi dupi yuro ãārīrik u dero nemor īn-nier. Irasirigu masakħi īgħi dupi yuro ãārīrik u dero nemor īn-nier, ãrīlyupu Jesús.

Jesús diayema u sħuyar imar ġew weredeha

²⁷ Jesús irire wereripoe sugo nomeo masaka watopegue ãārīgħi għaqqa nixi:

—Murē pūrākha masudeo u sħuyatarikumo, ãrīlyupu Jesúre.

²⁸ Jesús gapu igore ãrīlyupu:

—Marīpya werenir īrre pérā, īgħi dorerire irir īgħi gapu āo ħażżeen koremasi, ãrīlyupu.

*Masaka īn-nier Jesúre Marīpu turari merā iri īmudoredea
(Mt 12.38-42; Mr 8.12)*

²⁹ Pħar Jesús īgħi puro masaka wárā nerewgħi riperi āsū ãrī wereyupu īgħis-sar:

—Dapagħora marā masaka ëtarir īgħi ãārīma. Yħre Marīpya turari merā għajnej iri īmudorekeremak, Marīpya kerere weredupi yudi Jonás irideha ditare weregħura. ³⁰ Iripoegue Marīpu Jonar Ċenċi Nínive wālkari makā marār ġew werederederosu.

yure ãärípererã tígürẽ dapagora marã masakare weredoremi. ³¹ Marípu ãärípererã ñerärẽ wajamoãrñu ejamakã, sugo iripoeguemo Sabá nikũ marã opo musã dapagora marärẽ: “Ñegorabu”, ãrígokumo. Yoaromogue ãäríkerego, õõgue i nikügue aarideo ãärímó, marí ñeküsamarã opu Salomón wári masírĩ merã wererire pégo aarigó. Dapagora yu Salomón nemorõ masígü õõgue musã merã ãäríkeremakã, musã gapu yu wererire péduabea. ³² Iripoegue Nínive marã Jonás Maríphya kerere weremakã pérã, ïgüsã ñerõ irideare bujawere, ïgüsã gûñarírẽ gorawayunerã ãärímá. Dapagora yu Jonás nemorõ masígü õõgue musã merã ãärã. Yu Maríphya kerere werekerekemakã, musã ñerõ iririkurire bujawerebea. Irasirirã, Marípu ãärípererã ñerärẽ wajamoãrñu ejamakã, Nínive marã musã dapagora marärẽ: “Ñegorabu”, ãrîrãkuma, ãrîyupu.

*Jesús masakaya koye sīágodiru irirosū ãärírîrẽ buedea
(Mt 5.15; 6.22-23)*

³³ Irasú ãrĩ odo, gaji keori merã wereyupu:

—Masaka sīágodirure sīágorã, deyomarírõgue duúbirikuma. Dupa kúma dokaguedere píbirikuma. Sīago, wii dekogue siukuma, gajirã iri wiire ñajärã iri sīágodiru boyorore õärõ ïä ñajäburo, ãrîrã. ³⁴ Musãya koye musãya gûñaríguere sīágodiru irirosú ãärã. Musã õärí koye oparã irirosú ãärímakã, musãya gûñaríguere õärõ sīágoro irirosú ãärã. Irasirirã Maríphuyare masia. Musã ñerí koye oparã irirosú ãärímakã, musã gûñaríguere nañtïärõ irirosú ãärã. Maríphuyare masibe. ³⁵ Irasirirã pémasika, musãya gûñarígue sīágori, nañtïärõ waabirikõäburo, ãrîrã! ³⁶ Musãya gûñarígue sīágori, nañtïärõ marírõ irirosú ãärímakã, ãärípereri Maríphuyare pémasírâko. Irasirirã sīágori boyorogue ïärõsú õärõ pémasírĩ merã ïgûyare irituyarâko, ãrîyupu Jesú.

Jesús fariseo bumarärẽ, Moisés gojadeare buerimasärẽ ïgüsã ñerõ iririre weredea

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

³⁷ Jesú irasú ãrĩ odoadero puru, sugu fariseo bumu ïgûya wigue baadoregu siuayupu ïgûrẽ. Irasirigu Jesú ïgû merã waa, ïgûya wiigue ñajää, eja doayupu ïgû merã baabu. ³⁸ Fariseo bumu gapu judío masaka irinírõsú Jesú baaburi dupiyuro ïgû mojõkoebirimakã ïägû, ïägûkakôäyupu. ³⁹ ïgû ïägûkamakã ïägû, marí Opu Jesú ïgûrẽ ãrîyupu:

—Musã fariseo bumarã masaka ïürõgue dita õärõ irirã, soropa weka gapu dita õärõ koeadeapa irirosú ãärã. Irasirirã gajirâyare yajaduarã, ñerí ditare iriduarã ãäríslã, iripa poekague gûrari utuhiro irirosú ãärã. ⁴⁰ Irasirirã neõ pémasibe. Marípu, maríya dypure irigu, marí gûñarídere iridi ãärími.

¿Irire pémasíberi mäsä? ⁴¹ Mäsä oparire gajirärë sïrã, õäro gũñari merä sïka! Irasirirä soropa poeka gapudere koeadeapa irirosü ääriräko.

⁴² 'Mäsä fariseo bumarä buro ñerõ tariräko. Mäsä oteri matärígä: menta, ruda wäikuri baari morérinore, äärípereri oteridari dükakurinogädere sea neeõ, keoro dükawa, pe mojöma diruri irikoa. Sudiru Maríphya wiigue äia: "Ígürë yu sïrï äärä", äri, irogue píko, Ígä dorerire irimurä. Irasirikererä, gajirärë diayema iririre iribea. Marípure maibea. Irasirirä mäsä oterire Ígürë sïduúro marírõ diayemadere irika! Marípure maírï merä buremuka!

⁴³ 'Mäsä fariseo bumarä buro ñerõ tariräko. Mäsä nererí wiiriguere nererä, õäri doarigue dita doaduáa. Makä dekoguere masakare mäsärë goepeyari merä bokatirí õadoremakü gäamea.

⁴⁴ 'Mäsä Moisés gojadeare buerimasä, fariseo bumaräde buro ñerõ tariräko. Mäsä masägoberi irirosü äärä. Irasirirä masaka iri goberi äärirõ weka täpitariarä, iri goberi poekague ääririrë masiberosü mäsä ñerõ oparire masibema, äriyupu Jesús.

⁴⁵ Ígä irasü ärmakü pégu, sugu Moisés gojadeare buerimasä äriyupu Ígürë:

—Buegu, mu fariseo bumarärë irasü äriygü, guadere äri turigü yáa, äriyupu.

⁴⁶ Jesús gapu Ígürë äsü äriyupu:

—Müsäde, Moisés gojadeare buerimasä buro ñerõ tariräko. Mäsä gajirärë: "Äsü irika!" äri, dorerä, Ígüsärë gajino buro nukerí kõätärirä irirosü äärímakü yáa. Irasirirä iri dorerire bokatiübema. Ígüsä mäsä dorerire bokatiübikeremakü, Ígüsärë neõ iritamubea iri dorerire iriburo, ärirä.

⁴⁷ 'Irasirirä mäsä buro ñerõ tariräko. Iripoegue marä Maríphya kerere weredupiyunerä masägoberi weka weanúdeare mäsä ämua. Ígüsärëta mäsä ñeküsämarä wëjenerä äärímä. ⁴⁸ Ígüsä irasü wëjëdero purugue, dapagora mäsä Ígüsä iripoegue irideare iriwakebjaköää, Ígüsä wëjeneräya masägoberi weka weanúdeare ämurä. Irasirirä mäsä Ígüsä wëjëdeare: "Ñegorabu", äri gũñabea. Mäsä ñeküsämarä Maríphya kerere weredupiyunerärë gäamebiriderosü mäsäde yure gäamebea.

⁴⁹ 'Irasirigu iripoegue Maríphu Ígä masirí merä äsü äridi äärímí: "Yaa kerere weredupiyurimasärë, yaare buerimasädere iriugura. Irire buemakü lä, suräyerire masaka wëjéräkuma. Gajirärë ñerõ iriduarä, noó Ígüsä waaró tuyagorenaräkuma", äridi äärímí Maríphu. ⁵⁰⁻⁵¹ Maríphu i ümürë iriaderu puru, Abere Ígä tigü wëjëdi äärímí. Puru Maríphya

kerere weredupiyunerārē wējēnerā ããrīmá. Pūru Zacaríadere Maríphya wiima soepeoro Maríph ããrīrī taribu watopegue wējēnerā ããrīmá. Irasirigu Maríph ããrīpererārē Ígūsā wējēdea waja dapagora marārē wajamoãgukumi.

⁵² 'Mūsā Moisés gojadeare buerimasā būro ñerō tarirāko. Mūsā Maríphare masíkererā, mūsā basi irire iridhabea. Irasirirā gajirārē irire masidharārē masibirimakā yáa, ãrīyuph Jesús.

⁵³ Ígū irasū ãrādero pūru, Moisés gojadeare buerimasā, fariseo bumarāde Ígū merā guatariakōãñurā. Irasirirā būro Ígūrē werewha, wári Ígūrē sērēñanugāñurā. ⁵⁴ Ígū diaye yujubirimakā pérā, Ígūrē wereśdharā, irasiriñurā.

12

Jesús fariseo bumarā irikatorire weredea

¹ Ígūsā irasiriripoe Jesús pūro masaka wárā nerēñurā. Ígūsā wárā ããrīsīā, gāme kuratīānokōãñurā. Jesús Ígū buerārē ãsū ãrī werenugāyuph:

—Fariseo bumarā irikatorire õärō pémasīka! Ígūsā irikatori pā wemasārī morērī irirosū ããrā. ² Æärīpereri gajirā ïäberogue irideare, durirogue irideadere pūrugue masīsūrokao. ³ Mūsā naiftārōgue irirosū gajirā péberogue werenídeare boyorogue irirosū Maríph Ígūsārē pémakā irigukumi. Mūsā wii poekague yayero werenídeadere makā dekogue gaguinírōsū gajirārē õärō pémakā irigukumi.

*Jesús: "¿Noärē güiri merā būremurō gāãmerī?" ãrī weredea
(Mt 10.26-31)*

⁴ 'Mūsārē yū merāmarārē werea. Mūsārē wējērā, mūsāya dūph ditare boamakā irirākuma. Pūruguere mūsārē neō ñerō irinemobirkuma. Irasirirā mūsārē wējēdharārē güibirkōaka!

⁵ Yū mūsā goepayari merā güibure weregura. Maríph gapure güiri merā būremuka! Masakare Ígūsā okarire ēmamasīmi. Ígū ēmadero pūru, Ígūsārē perebiri peamegue béomasīmi. Irasirirā Ígū gapure güiri merā būremuka!

⁶ 'Masaka su mojōmarā mirā wajarirā, pe niyeru koegā, mérōgā wajakuri koerigārē sīkuma. Ígūsā mérōgā wajakukeremakā, Maríph gapu Ígūsārē õärō koremi. Neō sugure kātibemi. ⁷ Maríph ããrīpereri mūsā ããrīrikurire masīgū, mūsāya poarire: "Irikā ããrā", ãrī masipeokōāmi. Irasirirā güibirkōaka! Mūsā, mirā nemorō wajakha. Irasirigu Maríph mirārē korero nemorō mūsārē koregukumi.

*Jesús: "Masakare yūre būremurīrē wereka!" ãrīdea
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)*

⁸ 'Mʉsārē werea. Sugʉ, masaka péuro: "Jesúyagʉ ãārā", ãrī weremakā, yʉ ãārīpererā tīgūde Marīpʉre wereboerā péuro: "Yaagʉ ãārīmi ñ", ãrī weregukoa. ⁹ Sugʉ yʉre masikeregu, masaka péuro: "Ígūrē masibea", ãrī weremakā, yʉ ãārīpererā tīgūde Marīpʉre wereboerā péuro: "Yʉde ígūrē masibea", ãrī weregukoa.

¹⁰ 'Sugʉ yʉre ãārīpererā tīgūrē ñerō ãrī werenimakʉ, Marīpʉ kātimasimi. Õāgū deyomarīgū gapʉre ñerō ãrī werenimakʉ, neõ kātibirkumi.

¹¹ 'Masaka mʉsārē ígūsā nerērī wiiri oparā pʉrogue, weresārīrē beyerimasā pʉrogue, o makārī marārē dorerā pʉrogue mʉsārē ígūsā weresāmurā ãīmakū: "¿Naásū yʉjʉrākuri, o naásū ãrīrākuri ígūsārē?" ãrī, bʉro gūñarikubirikōāka! ¹² Ígūsā mʉsārē sērēñamakʉta, Õāgū deyomarīgū masirī sīrī merā ígūsārē wererāko, ãrīyupʉ Jesús.

Jesús: "Wári doeberi oparārē goegoráa", ãrī weredea

¹³ Pʉru sugʉ masaka watopegue ãārīgū Jesúre ãrīyupʉ:

—Buegʉ, gʉapʉ boagʉ Ígū opadeare gʉare pími. Irasirigʉ yʉ tīgūrē irire keoro dʉkawa, yʉdere sīdoreka! ãrīyupʉ.

¹⁴ Jesús gapʉ Ígūrē yʉjʉyupʉ:

—Mʉsāpʉ pídeare mʉsārē dʉkawabu ãārībea yʉ, ãrīyupʉ.

¹⁵ Irasū ãrī odo, ãārīpererārē ãrīyupʉ:

—Pémasīka mʉsā! Doeberire, gajinodere wáro gāñamebirikōāka! Masaka wári oparā, õārī okari gapʉre opabema, wári opari ditare gūñarā, ãrīyupʉ.

¹⁶ Irasū ãrī odo, keori merā wereyupʉ ígūsārē:

—Sugʉ masakʉ wári doeberi opakumi. Ígū otedeade wárigora dʉkakukoa. ¹⁷ Irasirigʉ Ígū basi gūñakumi: "¿Nasirigukuri? Yaa oteri dʉka sea duripíburi wii máa", ãrīkumi. ¹⁸ Pʉru gūñakumi doja: "Ásū irigʉra. Yʉ gajino duripíri wii ãārīpʉroridea wiire béo, nemorō wári wii irigʉra. Iri odo, iri wiigue yaa oteri dʉkare ãārīpereri, yaa doeberidere duripígʉra. ¹⁹ Pʉru yʉ basi ásū ãrīgʉra: "Wári doeberi opáa. Wári bojorima baaburidere opáa. Irasirigʉ siñajā, baa, iirí, usayagʉra", ãrīkumi. ²⁰ Marīpʉ gapʉ Ígūrē ãrīkumi: "Mu neõ pémasībi ãārā. Dapagā ñamita boagukoa. Mu boamakʉ, ¿noā oparākuri mu duripíadeare?" ãrīkumi. ²¹ Irasūta waarrakuma, masaka ígūsāya doeberi ditare gūñarā. Ígūsāya ãārīburi ditare gūñā, wári doeberire duripírākuma. Irasirikererā, Marīpʉre gūñamerā, Ígū ñürörē boporā irirosū ãārīrākuma, ãrīyupʉ Jesús.

Jesús, Marīpʉ Ígū pūrārē korerimarē buedea
(Mt 6.25-34)

²² Pʉru Jesús Ígū buerārē ásū ãrīyupʉ doja:

—Irasirigu m̄usārē ire weregura. M̄usā ãārīrikurire gūñarā: “¿Ñeénorē baarākuri, ñeénorē iirírākuri, ñeénorē sāñarākuri?” ãārī, b̄uro gūñarikubirikōāka! ²³ Marī okari gapu, baari nemorō wajakua. Marīya d̄upu, surí nemorō wajakua. Irasiriro m̄usā ãārīrikuri, m̄usā opari nemorō wajakua. ²⁴ Mirārē gūñaka! Ígūsā baaduārā, otebema. Otedea d̄ukare seabema. Baari duripíri wiiridere opabema. Marīpu gapu Ígūsārē baari s̄imi. M̄usā gapu, mirā nemorō wajakutarinugāa. ²⁵ M̄usā b̄uro gūñarikuri merā neō mérōgā masānemobirikoa. ²⁶ M̄usā irasū gūñarikuri wajamaríkeremakā, ¿nasirirā gajinorē b̄uro gūñarikuri? M̄usā gūñarikuri merā ãārīpererire neō irimasibirkoka.

²⁷ 'Makānúuma goori masārīrē gūñaka! Iri moābirikerero, suabirikerero, õārī surí sāñarō irirosū deyoa. M̄usārē werea. Opu Salomón surí õārī sāñadero nemorō iri goori gapu õārī deyoa. ²⁸ Iri goori makānáugue mata puridea goori ãārīkeremakā, Marīpu õārī goori deyomakā irikeremakā, mérōgā puru ñāñdija perekōāa. Gajinu gapu peamegue soebéokōāsūa. Iri mata pereburi ãārīkeremakā, Marīpu iri goorire õārī deyomakā yámi. Iri goorire õārī ãārīmakā irirosū nemorō m̄usārē õārō irigukumi. M̄usā Ígūrē mérōgā b̄uremukeremakā, m̄usārē surí sīgukumi. ²⁹ Irasirirā ãamurikā m̄usā baaburire, m̄usā iiriburire b̄uro gūñarikuri merā ãamabirkōāka! ³⁰ I ãm̄ marā Marīpure b̄uremumerā b̄uro gūñarikuri merā irire ãamanikōāma. Ígūsā irasū ãārīkeremakā, Marīpu m̄usā gāñmerīrē masīsiami. Irire m̄usārē sīgukumi. ³¹ Irasirirā m̄usā Marīpure masīrā, Ígū m̄usā Opu ãārīrīrē gāñmepurorika! M̄usā irasirimakā, m̄usā baa, iiriburire, m̄usā surí sāñaburidere sīwekapoegukumi.

*Jesús marī ãmugasigue wajataburire buedea
(Mt 6.19-21)*

³² 'M̄usā yaarā, mérāgā, oveja su yebo marā irirosū ãārā. Irasū ãārīkererā, güibirkōāka! M̄usāpū ãmugasigue ãārīgū Ígūyarārē dorerogue m̄usā Ígū merā ãārīmakā gāñmemi, Ígū merā doreburo, ãigū. ³³ Irasirirā m̄usā oparire duaka! Iri duadea wajare niyerure boporārē sīka! Úmugasiguemarē gūñaka! Irasirirā irogue perebiri wajatarire, ajurogue doe-biri neō perebirire oparosū oparāko. Irogue wajatarire yajrimasā ñajāa, ãimasañbirikuma. Buruade baadedeubirikuma. ³⁴ M̄usā i ãm̄uma ditare: “Opaduakoa”, ãārī gūñarā, irire b̄uro mañrāko. Úmugasima gapure: “Opaduakoa”, ãārī gūñarā, irire b̄uro mañrāko.

Jesús i ãmugue dupaturi aariburi dupiyuro õārō ãmuyudoredea

³⁵ 'Y_u i ūmugue dupaturi aariburi dupiyuro õārō ãmuyuanerāgue ãārīka! Sīāgodirure sīāgoanerā irirosū yure yúka! ³⁶ Sug_u masak_u, mojōshadi p_urogue mojōshari bosen_u waamak_u, īgūrē moāboerā īgū dujariburire yúkuma. īgūsā op_u īgūya wiigue goedujaja, ñajāduag_u makāp_urore īgū dotemak_u pérā, īgūrē moāboerā mata tūpākuma. īgūsā yúrosūta m_usāde y_u dujariburire yúka! ³⁷ īgūsā op_u goemak_u, īgū doreaderosūta irirā, ushyarākuma. īgūsā irasirimak_u īgū, īgūsā op_u īgūsārē moāboeg_u irirosū īgūsārē: "Baari peoro p_uro doarā aarika!" ãrīgukumi īgūsārē baari ejobu. ³⁸ īgūrē moāboerā īgū ñami deko ãārīmak_u, o boyoripoe ãārīmak_u, īgū goeburire õārō yúanerā ãārīsīā, ushyarākuma. ³⁹ Ire masīka! Sug_u wii op_u īgūya wiigue yajarimasū ejaburi horare masīg_u, īgūrē yúkumi īgūya wiigue ñajāburire kāmutabu. ⁴⁰ Irasirirā m_usāde õārō yúka! Y_u ãārīpererā tīg_u gūññaña marīrō aarig_ukao. Irasirirā yaare iririre neō piriro marīrō yure yúka m_usā! ãrīyup_u Jesús.

*Jesús pērā moāboerimasā keori merā buedea
(Mt 24.45-51)*

⁴¹ īgū irasū ãārīmak_u, Pedro gap_u sērēñayup_u:

—Gua Op_u, i keori merā wereg_u, ¿gua ditare wereg_u yári, o ãārīpererārē wereri? ãrīyup_u.

⁴² īgū irasū ãārīmak_u, Jesús gaji keori merā ãsū ãrī wereyup_u īgūsārē doja:

—Sug_u moāboerimasū īgū op_ure b_uremug_u õārō pémasīg_u ãsū irikumi. īgū op_u gajirogue waag_u, īgūrē: "Yaa wii marārē õārō koreka!" ãrī píkumi. Irasirigu baaripoe ãārīmak_u, gajirā moāboerimasārē baarire keoro ejokumi. ⁴³ Irasirigu, īgū op_u īgūya wii goedujajamak_u īgū, īgū op_u dorederosūta iriadi ãārīsīā, õārō ushyakumi. ⁴⁴ Diaye m_usārē werea. īgū irasirimak_u īgū, īgū op_u ãārīpereri īgūyare īgūrē koredoregu píghkumi. ⁴⁵ Gajigu moāboerimasū ñeg_u gap_u ãsū irikumi. "Y_u op_u yoaripoe deyobemi", ãrī gūñag_u, gajirā īgū op_ure moāboerārē ãmarē, nomedere ñerō pábira, baa, iirí, mejākumi. ⁴⁶ īgū irasiriripoe gūññaña marīrō īgū op_u goejakumi. īgūrē moāboeg_u gap_u: "Ígū iri hora goeg_ukumi", ãrīmasibirkumi. Irasirigu īgū op_u goejagu, īgū ñerō irideare pég_u, īgūrē b_uro wajamoäg_ukumi. Marīp_ure b_uremumerārē b_{eo}rogue īgūrē b_{eo}og_ukumi.

⁴⁷ 'Irasirigu sug_u moāboerimasū īgū op_u iridorerire masīkeregu, õārō ãmubiri, irire neō iribirimak_u īgū, īgū op_u īgūrē wajamoä, b_uro tārāg_ukumi. ⁴⁸ Gajigu moāboerimasū gap_u īgū op_u iridorerire masībi, irire iribirimak_u īgū, īgū op_u īgūrē sīrūweyata tārāg_ukumi. Marīp_u masakare īgū iridorerire

masīmakū yámi. Irasirigu õärō masīgūrē īgū iridorerire õärō iridoremi. Pūru īgūrē masīnemomakū irigu, īgū iridea nemorō õärīrē iridoremi, ãrīyupu Jesús.

*Jesús: "Masakare gāme dūkawarirākuma", ãrī weredea
(Mt 10.34-36)*

⁴⁹ Pūru Jesús īgūsārē ãrīyupu doja:

—Béoadeara peame merā soebéorosū i ãmu marā ñerō iririre béogu aarigú iribu. Dapagoragāta iri ñerī ãärīpererire soebéomakū īdusasiadáa. ⁵⁰ Yū ñerō tarigu koa. Yū ñerō tariburire gūñagū, buro bujawereri merā ãärīrikua. Irasirigu irire tariwerepeogugue buro usuyagukoa. ⁵¹ Musā yure: “Īgū i nikūguere aarigú, masakare siñajārī merā gāme ãärīrikumakū irigu aarimí”, ¿ãrī gūñari? Irasū ãärībea. Musārē werea. Masakare īgūsā basi gāme dūkawarimakū irigu aaribá. Irasirirā surāyeri yure buremurākuma. Gajirā yure buremubirikuma. ⁵² Dapagā merā su wii marā su mojō marā yaa kerere péadero pūru, īgūsā basi gāme dūkawarirākuma. Úrerā, pērā merā, pērā, úrerā merā gāme īāturirākuma. ⁵³ Surāyeri masaka yure buremunugādero pūru, gajirā yure buremubiridero pūru, ãsū waarākuma. Sugu īgū magūrē īāturigukumi yure buremumakū īágū. Gajigū īgū pagure īāturigukumi. Gajigo igo magōrē īāturigokumo. Gajigo igo pagore īāturigokumo. Sugo māñekō igo bepore īāturigokumo. Sugo bepo igo māñekōrē īāturigokumo yure buremumakū īágō, ãrīyupu Jesús.

*Masaka Jesús iririre īāmasībiridea
(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)*

⁵⁴ Pūru Jesús masakare ãsū ãrī wereyupu doja:

—Musā abe ñajārō gapu ñimikāyeborire īārā: “Deko merēburo yáa”, ãrā. Musā ãrāderosūta waáa. ⁵⁵ Sur gapu merā mirū aarimakā: “Asirinu ãärīrokaoa”, ãrā. Musā ãrāderosūta asirinu ãärā. ⁵⁶ Musā irikatorikurā, i nikūmarē, ûmarōmarē īārā: “Óärīnu, o ñerīnu waarokoa”, ãrī masīa. Irire õärō masīkererā, ¿nasirirā inärīrē Marīpu turari merā yū iri īmurī gapure īārā, neō õärō pémasīberi? ãrīyupu.

*Marīrē īāturigure õärō merā gāme ãmudoredea
(Mt 5.25-26)*

⁵⁷ Irasū ãrī odo, ãsū ãrīnemoyupu doja:

—¿Musā diayema iririre īā beyemasīberi dapa? ⁵⁸ Sugu musārē wereśāduamakū, īgū merā oparā pūrogue waarā, īgūrē: “Dupaturi irasū iribirikoa”, ãrī gāme ãmuka! Musā īgūrē ãmubirimakū, wereśārīrē beyerimasīguere musārē wereśāgukumi. Pūru beyerimasū musārē peresu iridoregu, suraraguere wiagukumi. ⁵⁹ Musārē werea. Beyerimasū

m̄sārē wajaridorerire m̄sā wajaripeobirimakū, neō m̄sārē wiubirikumi, ārīyupu.

13

Jesús masakare: "M̄sā gūñarīrē gorawayuka!" ārīdea

¹ Jesús irasū ārīripoe gajirā īgūrē āsū ārī wereñurā:

—Galilea marā Marīpu iürō waibare wējē, soepeo buremuripoe Pilato gapu īgūsārē wējēyupu. īgū irasū wējēmakū, waibu dí merā masaka dí morēākōāyuro, ārīñurā.

² īgūsā irasū ārīmakū pégu, Jesús ārīyupu:

—Pilato wējēnerārē, ¿naásū gūñarī? ¿īgūsā irasū wējēsūrā, gajirā Galilea marā nemorō ñerā ārīdea waja boayuri?

³ Ārībea. M̄sārē werea. M̄sāde ñerī iririre bujaweremerā, m̄sā gūñarīrē gorawayumerā, boarā, perebiri peamegue waarāko. ⁴ Irinugue gajirā dieciocho masakare Siloé wāik̄ri wii īmarī wii īgūsā weka turidija, tāu wējēyuro. ¿Naásū gūñarī m̄sā īgūsārē waadeare? ¿īgūsā irasū boarā, gajirā Jerusalén marā nemorō ñerā ārīdea waja boayuri? ⁵ Ārībea. M̄sārē werea. M̄sāde ñerīrē bujaweremerā, m̄sā gūñarīrē gorawayumerā, boarā, perebiri peamegue waarāko, ārīyupu Jesús.

Jesús higueragū duka marīdi keori merā weredea

⁶ Jesús īgūsārē irasū ārī odo, keori merā wereyupu:

—Pooe opu īgūya pooegue īgū otedi higueragū wāikudire opakumi. Sunu: “Dukak̄ko”, ārī, īgū waakumi. Neō bokabirikumi. Duka marīko. ⁷ Bokabirisīā, iri pooe moāgūrē werekumi: “Iāka! Ure bojorigora igu dukare āmadáa. Duka máa. Irasirigu irigure pábéokōāka! Duka marīkerero, gajino oteboaderore kāmutanía”, ārīkumi. ⁸ īgū irasū ārīmakū pégu, īgūrē moāboegu āsū ārīkumi: “Yu opu, i bojorigora tamerārē níñaburo dapa. Yu irigu p̄urore nikūrē sea odo, waibu gura merā ūjātūñagura. ⁹ Yu irasū iriadero p̄uru, gajipoe iriro dukak̄bukko. Duka marīmakū īgū, pábéodoreka!” ārīkumi, ārī wereyupu Jesús.

Siñajārīnū ārīmakū, Jesús dupamutīrō nígořē taudea

¹⁰ Sunu judío masaka siñajārīnū ārīmakū, Jesús īgūsā nerērī wiigue buegu iriyupu. ¹¹ Iro sugo nomeō dieciocho bojorigora pūřirkugo ārīyupo. Wātī igore dupamutīrō nímakū iriyupu. Irasirigo diaye nímasibiryupo. ¹² Igo irasū ārīmakū īgū, Jesús igore: “Aarika!” ārī siiuyupu:

—Nomeō, m̄ pūřirkari tausūsiáa, ārīyupu.

¹³ Irasū ārīgūta, igore īgūya mojōrī merā ñapeoyupu. īgū ñapeomakūta, diaye níyupo. P̄uru Marīp̄ure: “Óātaria m̄u”, ārī,

ushyari sīnhgāyupo. ¹⁴ Jesús siñajārīnū igore taumakū īāgū, iri nerērī wii opa gapa īgū merā guayupu. Irasirigu, masakare ãsū ãrīyupu:

—Semanariku, marī moārīnurī, su mojōma pere gaji mojō suru pērēbejarinurī ãārā. Irasirārā musā pūrīrikurā taudoredhārā, irinurīrē taudorerā aarika! Dapagāno marī siñajārīnurē irinorē iribirkōārō gāāmea, ãrīyupu.

¹⁵ Īgū irasū ãrīmakū pégū, marī Opa Jesús ãsū ãrīyupu:

—Musā irikatorikurā ãārā. Musā wekure, o burrore oparā siñajārīnū ãārīkeremakū, īgūsārē shadeadarire kura, īgūsārē deko iirídorerā ãibuaá. ¹⁶ Igore Abraham parāmeō ãārīturiagore wātēa opa Satanás dieciocho bojorigora pūrīrikumakū irimi. Iro merē siñajārīnū ãārīmakū, ¿igore taubirkōārō gāāmeadayuri? ãrīyupu Jesús. ¹⁷ Īgū irasū ãrīmakū pérā, Jesúre ïāturirā ãārīpererā ḡuyasírīperekādāñurā. Gajirā gapa ãārīpereri Jesús õārī iririre ñārā, usuyañurā.

Jesús mostaza wāikuri yegā puri masādea keori merā weredea

(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸ Puru ãrīyupu doja:

—Marīpu īgūyarārē doreri, ¿ñeéno irirosū ãārīkuri? ¿Ñeéno keori merā weregukuri? ¹⁹ I irirosū ãārā. Suye oteriye mostaza wāikuri yegārē oterosū ãārā. Iri yegārē suga masaku īgūya pooegue otekumi. Īgū oteadero puru, yuku wádi irirosū puri, masākoa. Irasirārā mirā wárā irigu dupurigue īgūsāya surí suakuma, ãrīyupu.

Jesús pā wemasārī morērī poga keori merā weredea

(Mt 13.33)

²⁰ Dupaturi keori merā werenemoyupu:

—Marīpu īgūyarārē dorerire, ¿ñeéno keori merā werenemogukuri? ²¹ I irirosū ãārā. Pā wemasārī morērī poga irirosū ãārā. Sugo nomeō pā irigo, mérōgā pā wemasāmakū iriri poga merā trigo pogare morékumo. Igo irasū morēadero puru, iri poga mérōgā ãārīkerero, wemasāseyakōākoa, ãrīyupu.

Jesús eyabiri makāpurore ñajāri keori merā weredea

(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Puru Jesús Jerusalēgue waagá, paga makārīrē, mutā makārīgādere buetariwāgāyupu. ²³ Irogue suga masaku īgūrē ãsū ãrī sērēñayupu:

—Yu Opa, ¿Marīpu perebiri peamegue waabonerārē tau-murā mérāgā ãārīkuri? ãrīyupu.

Īgū irasū ãrīmakū pégū, Jesús i keori merā wereyupu:

²⁴ —Marīpu purogue ñajādharā, īgūyare irika! Musārē werea. Wárā īgū purogue ñajādhuakererā, ñajāmasibirkuma.

Irogue ñajādhuamakū diasagoráa. Eyabiri makāphro ñajārō irirosū ãārā. ²⁵ Marīph, sugu wii opu irirosū ãārīmi. Wii opu wāgānugā, makāphrore biaderopurū, musā gapu makāphrogue ãārīrā ìguya wiire ñajādharā, ãsū ãrīrāko ìgūrē: “Gua opu, għare tūpāsógu aarika!” ãrīrāko. Irasū ãrīkeremakū, wii opu gapu: “Musārē masibea. Noó marā ãārīrā ãārīko”, ãrīgukumi. ²⁶ Ígħi irasū ãrīmakū, musā gapu ãsū ãrīrāko: “Għa mħu merāta baa, iirí iribu. Għayha makāguedere buegorenabu”, ãrīrāko. ²⁷ Musā irasū ãrīmakū, ãsū yujhugħukumi: “Musārē masibea. Noó marā ãārīrā ãārīko” ãrīsiāa. Musā ñerō irirā ãārā. Irasirirā ãārīpererā waaka! Yuhu purore wirika!” ãrīgukumi wii opu musārē. ²⁸ Irasirirā, Abraham, Isaac, Jacob, ãārīpererā Marīphya kerere weredupiyunerā merā Marīph ìgħayarārē dorerogue ãārīmakū īārā, musā gapu makāphrogue beosūnerā ãārīsīa, pūrīsūrā musāya guikare kūrīduútú orerāko. ²⁹ Irasū waaripoere norte marā, sur marā, abe mħarriro marā, abe ñajārō marā Marīph ìgħayarārē dorerogue eja, u suyari merā baa doanirākuma. ³⁰ Irasirirā dapagorare ubu ãārīrā, purugueroparā dujarākuma. Dapagorare: “Oparāgora ãārā”, ãrīrā gapu purugueroparā dujarākuma, ãrīyupu Jesús.

*Jesús Jerusalén marārē īġaġu oredea
(Mt 23.37-39)*

³¹ Jesús irasū ãrīripoe surāyeri fariseo bumarā Ígħi purogue eja, ãsū ãrīñurā:

—Herodes mħarrē wějēdu am. Irasirigu gajirogue waaka! ãrīñurā.

³² Jesús gapu īġusārē yuħuyupu:

—Åsū ãrī wererā waaka, Ígħi ãrīkatorikugure: “Dapagārē, ñamigādere ãsūta irigura. Wātēārē bėowiugħukoa. Pūrīrikurārē taugħukoa. Irasirigu ñamigā sinu gapu odogħukoa”, ãrāmi, ãrī wereka Ígħi! ³³ Dapagā, ñamigā, ñamigā sinu gapudere Jerusalēgue waagħura. Iro marā Marīphya kerere weredupiyunerārē wějenerā ãārīmā. Irasirigu yuħre Marīphya kerere weredupiyugħure Ígħusā wějebure iri makāgue ãārīrō għāmea.

³⁴ ’Musā Jerusalén marā Marīphya kerere weredupiyurimusārē wějekkōā. Ígħi iriun erārē utāyeri merā dea wějēa. Wári yu musārē, āgħobo igo pūrārē, igħo kēdħupuri merā neeōnurōsū neeōnudħadibu. Musā gapu yu irasū irimakū neo għāmbebiribu. ³⁵ Irasiriro musā ãārīrī makā, bēodea makā dujarokoa. Musārē diayeta werea. Musā yuħre dupaturi īħbirikoa. Purugueroparā: “Marīph iriudi oħtarigħu oħdarō aariburo”, ãrīrā, yuħre dupaturi īħbarāko doja, ãrīyupu Jesús.

14

Jesús sugu bijiri pürírikugure taudea

¹ Sunu Jesús, judío masaka siñajärñu ãärímakü, sugu fariseo bumarä opuya wiigue baagu waayupu. Irogue ãärírā gajirā fariseo bumarä ñgürē ñanurñníkooñurā. ² Ígüsä baaro purogue sugu masakü bijiri pürírikugü Jesús diaye ãäríyupu. ³ Irasirigü Jesús, Moisés gojadeare buerimasärē, fariseo bumarädere ãsü ãrī sérëñayupu:

—Siñajärñu ãärímakü, ¿sugu pürírikugure taudoreri, o tau-doreberi? ãríyupu.

⁴ Ígü irasü ãärímakü pérä, neō yujabiriñurā. Ígüsä yujabirimakü ñágü, Jesús bijiri pürírikugure tauyupu. Odo, ñígrē: “Óärö waaka!” ãríyupu. ⁵ Puru Ígüsärē sérëñayupu doja:

—Siñajärñu ãäríkeremakü, musäyagu burro, o musäyagu weku gobegue meéñajädire ñärä, ¿mata ãi wiubiribukuri? ãríyupu.

⁶ Ígüsä gapu, Ígü irasü ãrī sérëñarírē yujumasibiriñurā.

Mojóshari bosenu siiusúneráya keori merä weredea

⁷ Jesús fariseo bumarä opuya wiigue ãärígü, iri wiimü siuanerä ejamakü ñayupu. Ígüsä õärí doaripérírē beyeñurä, oparä irirosü doamurä. Ígüsä irasirimakü ñágü, Jesús i keori merä wereyupu Ígüsä ãärípererärē:

⁸⁻⁹ —Sugu wii opu mojóshari bosenu irigu musärë siuadero puru, musä ñguya wiigue ejarä, oparä doarire beye doabirköäka! Iri wii opu gajirä Ígü siuanerärë musä nemorö goepeyarä ejamakü ñágü, musärë ãsü ãrígukumi: “Ísä gapure musä doarire sïka! Musä gapu sôogue doarä waaka!” ãrígukumi. Ígü irasü ãärímakü pérä, musä guyasírírë merä ubu ãärírā doarigue doarä waaraäko. ¹⁰ Irasirirä, wii opu musärë siuumakü, ubu ãärírā doarigue doaka! Musä irasirimakü ñágü, iri wii opu musärë: “Oparä doarigue doarä aarika!” ãrígukumi. Ígü irasirimakü ñärä, gajirä Ígü siuanerä musärë buremurí merä ñäräkuma. ¹¹ Sugu Ígü basi: “Gajirä nemorö ãärä”, ãrī gũñagñonorë Marípu ñígrë ubu ãärígü dujamakü irigukumi. Gajigü: “Gajirä nemorö ãäríbea”, ãrī gũñagü gapure Marípu ñígrë gajirä nemorö ãärímakü irigukumi, ãríyupu.

¹² Irasü ãrī odo, ñígrë siuadire ãsü ãríyupu:

—Mu bosenu irigu, mu merämarärë, mu pagupürärë, mayarärë, doebiri oparärë siuibirköäka! Mu ñígrë siuumakü, mure ñgüsäde siiu gãmibukuma. Ígüsä irasiriri merä ñgüsä baadeare mure ejo gãmibukuma. ¹³ Mu bosenu irigu, boporärë, poyerimasärë, guburi buanerärë, koye ñamerärë siuka! ¹⁴ Mu irasirimakü, Marípu mure ñärö irigukumi. Ígüsärë mu siudea waja, ñgüsä mure siiu gãmibirkuma.

Irasirig^u Marípu diayemarē irirā boanerārē masūrīn^u ãärīmak^u, m^urē õärīrē wajarig^ukumi, ãrīyup^u Jesús.

Jesús bosebaarin^u keori merā buedea

15 Íg^u irasū ãärīmak^u pégu, sug^u irogue baa doaníg^u Íg^urē ãrīyup^u:

—Marípu Íg^uyarārē dorerogue Íg^u p^uro baa doanírā b^uro ushayarākuma, ãrīyup^u.

16 Íg^u irasū ãärīmak^u, Jesús keori merā wereyup^u Íg^urē:

—Sug^u wári bosebaarin^u irigu wárā masaka siikumi.

17 Íg^u siiuaderō p^uru, bosen^u ãärīrīn^urē Íg^urē moäboegure Íg^u siiuanerārē weredoregu iriukumi. “Aarika! Æärīpereri bosen^umarē ãmusiami”, ãrī weredorekumi. 18 Íg^u irire were-

mak^u pérā, ãärīpererā: “Masīña máa, waabirikoa”, ãrīkuma. Íg^u siiupurorisüadi moäboegure ãsū ãrīkumi: “Dapagorata nik^u wajari odoa. Irore Íág^u waabu yáa. Irasirig^u m^u op^ure: ‘Masīña máa, waabirikoa’, ãrāmi, ãrī wereka!” ãrīkumi.

19 Gajig^u ãsū ãrīkumi: “Wek^ua pe mojōmarā wajariab^u. Ígūsārē keoñag^u waabu yáa. Irasirig^u m^u op^ure: ‘Masīña máa, waabirikoa’, ãrāmi, ãrī wereka!” ãrīkumi. 20 Gajig^u ãsū ãrīkumi: “Yu dapagorata mojōsua odoa. Irasirig^u iri bosen^urē waabirikoa”, ãrīkumi.

21 Íg^u irasū ãärīmak^u, moäboeg^u gap^u goedujáa, Íg^u op^ure Ígūsā ãrādeare werekumi. Íg^u weremak^u pégu, op^u b^uro gua, ãsū ãrīkumi Íg^urē moäboegure: “Murīgoráa.

Makā dekoma maarīgue ãärīrārē ãmag^u waaka! Irasirig^u boporārē, poyarimasārē, koye Íamerārē, gubu bhanerārē mu-

murō merā yaa wiigue ãrírika!” ãrīkumi. 22 P^uru moäboeg^u Íg^u op^ure werekumi: “Yu op^u, m^u doreaderosüta masakare siiuab^u. Wii gap^ure uturibema dapa”, ãrīkumi. 23 Íg^u irasū ãärīmak^u pégu, Íg^u op^u Íg^urē dorekumi doja: “Maarīgue waaka!

Paga maarīgue, mutā maarīgāgue m^u bokajarārē turaro merā siiuwāgārika! Irasirimak^u, yaa wiire uturirākuma. 24 Diayeta m^urē werea. Neō sug^u y^u siiupuroriadinerā baaboadideare mérōgā baabirikuma”, ãrīkumi op^u Íg^urē moäboegure, ãrī wereyup^u Jesús.

Jesús: “Sug^u y^ure tuyad^uamak^u diasagoráa”, ãrī weredea (Mt 10.37-38)

25 Wárā masaka Jesúre tuyanurā. Irasirig^u Ígūsārē gāmenugā ïā, ãsū ãrīyup^u:

26 —Sug^u yaa buerire buetuyad^uagu, Íg^u pag^ure, pagore, marāpore, pürārē, pagupürārē, pagupürā nomerē, Íg^u basi mařō nemorō y^u gap^ure mařō gāamea. 27 Sug^u y^ure tuyad^uari waja curusague pábiatú wějēs^ubu irirosū ãärīkereg^u, y^ure neō piriro marřō y^ure tuyaníkōáburo. Y^ure tuyad^uabi, y^u

buegh ããrõmasibirkumi. ²⁸ Sugh, m̄sā watopegue ããrõḡ, ñamarí wiire iriburo dupiyuro: “¿Ñeéno merā iripeogukuri?” ãrī gūñaḡ, iri wiire iriburi wajakuburire keoparorikumi. ²⁹ Wajakuburire keoparoribi, iri wiire iripeobirkumi. Ígū iripeobirimak̄ ïärā, gajirā Ígūrē b̄ridakuma. ³⁰ “Íaka! Íi wiire iriadiñumi. Iripeomasibiriñumi”, ãrī b̄ridakuma Ígūrē. ³¹ Su nikū marā opu, gajiḡ opu merā gāmewējēburo dupiyuro Ígūyarā surarare keoparorikumi. “¿Yu diez mil surara merā, gajiḡ veinte mil surara opagu merā gāmewējēḡ waagá bokatfubukuri?” ãrī gūñakumi. ³² Keoña: “Bokatfubirkoa”, ãrkumi. Irasirigh, gajiḡ opu Ígūyarā surara merā gāmewējēḡ aarimak̄, yoarogue Ígū ããrõmak̄ta: “Gāmewējēbirikōärā”, ãrī kere iriukumi Ígūyagure. ³³ I irirosūta yu buerā ããr̄dharā m̄sā iriburire õärō gūñadupiyuro gāámea. Ásū ããrā. M̄sā gāámerirē piridhamerā yu buerā ããrõmasibea.

*Moä õärō okari irirosū ããr̄rō gāámea, ãrī weredea
(Mt 5.13; Mr 9.50)*

³⁴ ‘Moä õärō okari ããrõmak̄ õágoráa. Moä okadea okabirimak̄, dupaturi okamak̄ irimasña máa. ³⁵ Moä okabirimak̄ õäbea. Béokōärō gāámea. Irasirirā m̄sā moä okabirimak̄ beosúburi irirosū neö ããr̄birikōäka! Gāmipürī oparā, ire õärō péka! ãrī wereyupu Jesús.

15

*Jesús oveja dederidi keori merā buedea
(Mt 18.10-14)*

¹ Gajinu wárā romano marā opare niyeru wajaseabosarimasā, ñerō iririmasaðe Jesús puro Ígū buerire pérā ejañurā. ² Ígūsā irasū ejamak̄ ïärā, fariseo bumarā, Moisés gojadeare buerimasāde Jesúre ásū ãrī werewhañurā:

—Íi ñerärē bokatfíñeä, Ígūsā merā baami, ãrīñurā.

³ Ígūsā irasū ãrīmak̄ pégu, Jesús i keori merā wereyupu Ígūsärē:

⁴ —Oveja korerimasā cien oveja opagu, sugu oveja dederimak̄ ïáḡ, noventa y nueve ovejare makā t̄ro Ígūsā baarogue duripíkōä, dederiadire ãmaḡ waakumi. Ígūrē bokagugue ãmuduúkumi. ⁵ Ígūrē bokagu, usuyari merā Ígūrē ãikōä, ⁶ Ígūya wiigue ãi dujákōäkumi. Ái dujaja, Ígū puro ããr̄rärē, Ígūyarärē siiu neeökumi. “Yaagu oveja dederiadire bokáabu. Irasirirā yu merā ushyaka!” ãrkumi.

⁷ ‘M̄sārē werea. Sugu ñerō irigu, oveja dederiadidi irirosū ããr̄mi. Irasirigh Ígū ñerō iririre bujawere, Ígū gūñarirē gorawayumak̄, Marípu puro ããr̄rā buro ushyama. Gajirā wárā masaka Ígūsā noventa y nueve oveja, makā t̄rogue

duriplerā irirosū ããrīrā, ãsū ãrī gūñadima: “Ñerō iribeagua gapu. Irasirirā gua ñerō iririre bujawereri opabea”, ãrī gūñama. Ígūsā irasū ãrī gūñamakū, Marīpu puro ããrīrā usuyabema.

Jesús niyeru koe dederidea keori merā buedea

⁸ 'Sugo nomeō pe mojōma niyeru koeri wajapari koeri opakumo. Su koe dederimakū ïágō, sīägodirure sīago, wiire ooa, õärō ãmapeokumo. Iri koere bokagogue ãmaduúkumo. ⁹ Iri koere bokago, igo puro ããrīrārē, igoyarārē siiu neeökumo. “Yaa niyeru koe, dederiadea koere bokáabu. Irasirirā yu merā ushyaka!” ãrīkumo. ¹⁰ Musārē werea. Sugu ñerīrē irigu ïgū ñerī iririre bujawere, ïgū gūñarīrē gorawayumakā, Marīpure wereboerā buro ushyarākuma. Ígū dederiboadi dederibirimakū ïärā, buro ushyarākuma, ãrīyupu Jesús.

Jesús sugu pērā pūrākudi keori merā buedea

¹¹ Irasū ãrī odo, Jesús gaji keori merā bueyupu doja:

—Sugu masaku pērā ãma pūrākumi. ¹² Sunu pagumā gapu pagure ãsū ãrīkumi: “Ahu, mu boagu, yare sīburire dapagorata yare sīweoka!” ãrīkumi. Ígū irasū ãrīmakū pégu, Ígū pūrā pērāguereta Ígū oparire dūkawa, sīkumi. ¹³ Mérōgā puruta, pagumā gapu Ígū pagu sīadeare ããrīpereri duapeokōākumi. Puru Ígū duadea waja niyeru merā yoarogue gaji nikūgue waakōākumi. Irogue eja, Ígūya niyerure ñerō iriri merā irisiripeokōākumi. ¹⁴ Ígūya niyeru irisiribéadero puru, iri nikūguere baari pereakōāko. Irasirigu buro uaboapurorinugākumi. ¹⁵ Irasirigu, sugu iri nikūmu puro, moãrī ãmagú waakumi. Ígū gapu Ígūrē Ígūya moãrī ããrīrōgue yeseare koredoregu iriukumi. ¹⁶ Yapiduagu, yeasea baarireta baaduadikumi. Neō gajirā Ígūrē baari ejobirikuma. ¹⁷ Irasirigu ãsū ãrī gūñanugākumi: “Yupuya wiire wárā Ígūrē moãboerā ããrīkeremakū, baari wáro duyanabu. Yu gapu õõguere buro uaboari merā kõmogūgue irikoa. ¹⁸ Irasirigu yupu purogue goedujáagura doja. ãsū ãrīgura Ígūrē: ‘Ahu, yu Marīpu ïürörē ñerō irikubu. Mudere irasūta irikubu’, ãrīgura. ¹⁹ Ñegū ãärā. Yure: “Yu magu ãärā”, ãrībirikōāka! Irasirigu yure sugu murē moãboegu irirosū opaka! ãrīgura yupure”, ãrī gūñakumi. ²⁰ Irasū ãrī gūña, maague waa, Ígū paguya wiigue goedujákumi.

Ígū yoarogue aarimakūta, Ígū pagu Ígūrē ïā, buro bopoñakumi. Puru ûmawāgā, Ígūrē bokatirī, pábhā, mimi irikumi. ²¹ Irasirigu Ígū pagure ãrīkumi: “Ahu, yu Marīpu ïürörē ñerō irikubu. Mudere irasūta irikubu. Ñegū ãärā. Yure: ‘Yu magu ãärā’, ãrībirikōāka! Irasirigu yure sugu murē moãboegu

irirosū opaka!” ãrïkumi ïgū pagure. ²² ïgū irasū ãrïkeremakū, ïgū pagu gapu ïgûrē moâboerârē ãrïkumi: “Murîgoráa. Suri õârîrê ãirâ waa, sâka! Mojôsûrû tûsârî berodere sâka! Gubu surídere sâka! ²³ Weku majigû ðârô diikugure ãirâ waa, wéjëka, ïgûrê baa, yu magu goejari bosenu irimurâ. ²⁴ Ï yu magu boakðâkumi, ãrâdi goejami. Okami. Dederidire marî bokâa”, ãrïkumi. Puru bosenu irinugâkuma.

²⁵ ’Igûsâa bosenu iriripoe, masâ tîgû gapu pooegue âârïkumi. Irogue âârâdi goedujarigu, wii puro ejagu, ïgûsâa bayarire pékumi. ²⁶ ïgûsâa bayamakû pégu, sugu ïgû pagure moâboegure siuu, sérêñakumi: “¿Naásû waâari wiiguere?” ãrïkumi. ²⁷ “Mu pagumu pûrîrî marigû, ðâgû goejami. Irasirigu mupu usuyari merâ weku majigû diikugure wéjëdoreami”, ãrî yujukumi moâboegu ïgûrê. ²⁸ ïgû irasû ãrî weremakû pégu, masâ tîgû gapu buro guakumi. Wiigue ñajâbirikumi. ïgû ñajâbirimakû ïâgû, ïgû pagu wiria, ïgûrê: “Ñajârika!” ãrâdikumi. ²⁹ “Ah, péka! Yu wâri bojori mu dorerire neõ suñarô tarinugârô marîrô mûrê moâbosabu. Yu irasirikeremakû, neõ sugu waibu sibiribu, yu merâmarâ merâ bosenu iriburo, ãrîgû. ³⁰ Ï mu magu gapu ñerâ nome merâ mûyare irisiribéodi âârîmî. Irire irisiribéo odo, ïgû goejamakû, weku diikugure ïgûrê wéjë, ejoa”, ãrïkumi ïgû pagure. ³¹ “Maku, mu yu merâ âârînîkôâa. Irasiriro âârîpereri yu opari muya dita âârâ. ³² Ï mu pagumu boakðâkumi, ãrâdi goejami. Okami. Dederidire marî bokâa. Irasirirâ ïgû goejamakû, marî bosenu iri usuyamakû ðâgorâa”, ãrïkumi ïgû magûrê, ãrî wereyupu Jesú.

16

Jesús, wâri doe biri opaguyare koreboegu keori merâ were-dea

¹ Jesú irasû ãrî odo, ïgû buerârê i keori merâ wereyupu: —Sugu masaku wâri doe biri opagu âârïkumi. Irasirigu, ïgûyare koregure opakumi. Gajirâ gapu ïgû ðârô korebirimakû ïârâ, ïgû opaguere: “Muya niyerure irisirigu iriami”, ãrî were sâkuma. ² ïgûsâa were sâmakû pégu, ïgûyare koregure siuu: “Gajirâ yaa niyeru mu irisiririre were sâma. Yaare mu moârîrê gojatûri pûrê yure ïmuka! Irasirigu yaare korenemobirikðâka pama!” ãrïkumi ïgû opu ïgûrê. ³ ïgû irasû ãrîmakû, niyeru koregu ãsû ãrî gûñakumi: “Yu opu yure bêowiubu yâmi. Yu turabea. Irasirigu turaro moârîrê bokatîñbirikoa. Gajirârê niyeru sérê doanigû, guyasîñgorakoa. ¿Nasirigu kuri yu?” ãrî gûñakumi. ⁴ Puru gûñanemokumi doja: “Dapagorare yu iriburire masisiâa. Yure moârî marîmakû, yu ãsû irimakû ïârâ, yure gajirâ ïgûsâya wiirigue ñajâdorerâkuma”,

ãrī gũñakumi. ⁵ Irasirigu, ñgū opure wajamorärē sugüno ditare siiu, sérëñakumi ejapurorigüre: “¿Yü opure noópa wajamorí ma?” ãrī sérëñakumi. ⁶ Wajamogü ñgärē yujukumi: “Cien dükari olivo wäiküdi uyere wajamokoa”, ãrïkumi. Ígū irasü ãrī weremakü, ãsü ãrïkumi ñgärē: “Doaka, murigorá! Mu wajamorirë gojatúdea pü, i pü ãärä. Iri pürë ãi, gaji püguere cincuenta dükari gojatúka!” ãrïkumi. ⁷ Puru gajigüre sérëñakumi: “¿Mu kkoa, noópa wajamorí?” ãrïkumi. Wajamogü ñgärē yujukumi: “Cien trigo ajuri wajamokoa”, ãrïkumi. Ígū irasü ãrïmakü, ãsü ãrïkumi ñgärē: “Mu wajamorirë gojatúdea pü, i pü ãärä. Iri pürë ãi, gaji püguere ochenta ajurita gojatúka!” ãrïkumi. ⁸ Ígū opu, ñgū irasü õärö irikatomerëmakü ñägü: “Mu ñegü ãärïkeregu, mu masíri merä õärö niyerure moämasña”, ãrïkumi. I ñmugue marä Marípüre masibirikererä, Marípüyarä ñgüsäya niyerure moämasirö nemorö moämasima, ãrī wereyupu Jesús.

⁹ Irasü ãrī odo, ãsü ãrī werenemoyupu:

—Musä i ñmuma oparire boporärë sïka, musärë maiburo, ãrïrä! Musä irasü sïmakü, musä opadea pereaderopuru ñmugasigue musä ejamakü, irogue ãärïrä musärë usuyari merä bokatirñneârakuma.

¹⁰ 'Sugü mérígä opari merä õärö irigu, wári opari merädere õärö irigu kumi. Gajigü mérígä opari merä õärö iribi, wári opari merädere õärö iribirikumi. ¹¹ Musä i ñmuma merä õärö iribirimakü, ¿noä Marípüyare diaye õärí oparire sibukuri musärë? ¹² Gajigüyare musä õärö iribirimakü, ¿noä musä õärö ãärïburire sibukuri musärë?

¹³ 'Neõ sugü moärimasä përä oparärë moäboemasibirkumi. Sugü opure maigü, gajigü gapure maibirkumi, o sugü opure buremugü, gajigü gapure yujubirkumi. Ígüsä irirosüta niyerure maitarigu, Marípu gapure maibemi, ãrïyupu Jesús.

¹⁴ Ígū irasü ãrïmakü pérä, fariseo bumarä gapü niyerure maïrä ãärïsä, ñgärë büridañurä. ¹⁵ Ígüsä irasü büridamakü pégu, Jesús ñgüsärë wereyupu:

—Musä, masaka ñürörë õärö iriadáa. Ígüsä, musä iririre ñära: “Óära diayemarë irirä ãäríma”, ãrïrë bero péduáa. Marípu gapü musä gũñarirë masími. Masaka ñgüsä basi iririre: “Óäataria”, ãrī gũñadima. Marípu gapü ñgüsä iririre: “Ñetaria”, ãrī ñämi.

Jesús, Marípu dorerire, ñgū marí Opü ãärïrë weredea

¹⁶ 'Juan masakare wäiyedi ejaburo dupiyuro Marípu ñgū Moisére doreri pídea merä, ñguya kerere weredupiyunerä buueda merä marirë doredi ãärími. Dapagora gapure Juan ejadero puru, Marípüya õärí kerere, ñguya rë dorerire yü

werea. Y_u irire weremak_ū pérā, masaka īgūsā turari merā īgūyarärē doreroguere b_uro ñajāduama.

17 'Umugasi, i nikūde pererokoa. Iri perekerekemak_ū, Marīpu Moisére doreri pídeare neō béobirikumi. Iri doreri merā ãärīpereri īgū: "Āsū irig_ura", ãrīdeare iriyuwarikugukumi īgū ãrīderosūta, ãrīyupu Jesús.

Jesús masakare: "Musā marāposā nomerē bēobirikōāka!" ãrī buuedea

(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)

18 Irasū ãrī odo, ãsū ãrīnemoyupu:

—Sug_u īgū marāpore béo, gajigo merā marāpokug_u, igo merā ñerō irig_u yámi. Gajigu bēodeore marāpokugude igo merā ñerō irig_u yámi, ãrīyupu.

Jesús doeberi wári opag_uya, gajigu Lázaro wāikug_uya keori merā buuedea

19 P_uru Jesús gaji keori merā wereyupu doja:

—Sug_u wári doeberi opag_u ãärīdi ãärīmí. Surí wajaparire sāñadi ãärīmí. Irasirigu wári opag_u ãärīsīā, ûm_uríku bosen_u irig_u irirosū õäri ditare baarikudi ãärīmí. 20 Gajigu bopog_u Lázaro wāikug_u, īgūya d_up_u ãärīperero kāmikug_u wári doeberi opag_uya wii makāpuro doanadi ãärīmí. 21 Wári doeberi opag_u baamak_ū, bopog_u gap_u īgū baasiridijuri pogare baayapid_ug_u, sea, baadi ãärīmí. Īgū iro doaripoe diayéa īgū puro eja, īgūya kāmirē neerēnerā ãärīmá.

22 'P_uru bopog_u boakōädi ãärīmí. Īgū boamak_ū, Marīpure wereboerā paraíso wāik_urogue Abraham ãärīrōgue īgūrē ãimurīlānerā ãärīmá. Mérögā p_uru wári doeberi opag_ude boakōädi ãärīmí. Īgū boamak_ū, īgūrē yánerā ãärīmá.

23 Irasirigu doeberi opag_u ãärīdi boanerā ãärīrōgue ejagu, b_uro poyari merā ãärīdi ãärīmí. Īgū irogue ãärīg_u, ûmugasigue ïamu, Abrahārē yoarogue ãärīmak_ū ïädi ãärīmí. Lázarodere īgū merā ãärīmak_ū ïädi ãärīmí. 24 Irasirigu b_uro gaguinidi ãärīmí: "Y_u ñek_u Abraham, bopoñarī merā ïäka yure! Lázarore iriuka! Īgū yure īgūya mojōsūrū merā dekore yosa, yaa nedirure y_usāñajāmak_ū irig_u aariburo. Y_u i peameguere b_uro poyag_u irikoa", ãrīdi ãärīmí. 25 Īgū irasū ãrīkeremak_ū, Abraham gap_u īgūrē ãsū ãrīdi ãärīmí: "Mak_u, okagu ãärīg_ugue ãärīpererire õäri ñerō opab_u m_u. Lázaro gap_ure ûm_uríku ñerō waab_u. Dapagorare m_u ñerō tariripoere īgū gap_u õõguere ushyari merā ãärīkōäg_u yámi.

26 'Gaji ãsū ãärā. Ukk_u ãrī gobe miē ãärā. Irasirirā õõguere ãärīrā m_u p_urogouere waamasibema. M_u p_urogue ãärīrā õõgue aariduakererā, aarimasibema", ãrīdi ãärīmí Abraham. 27 Īgū

irasū ārīmakū, doebiri opadi āsū ārīdi āārīmí: “Yū ūekū Abraham, mārē būro sērēa. Lázarore yūpuya wiigue iriuka! ²⁸ Yū su mojōma pererā pagupūrākha. Lázarore weredoregu iriuka, īgūsārē ðōguere ūerō waáróguere aaribirikōâburo, ārīgū”, ārīdi āārīmí. ²⁹ Īgū irasū ārīmakū, Abraham gapu yūjūdi āārīmí: “Marīphū īgū dorerire Moisére pídeare, Marīphya kerere weredupiyunerā gojadeadere opama mu pagupūrā. Irasirirā irire bue, būremuburo”, ārīdi āārīmí. ³⁰ Īgū irasū ārīmakū, doebiri opadi gapu yūjūdi āārīmí: “Yū ūekū Abraham, īgūsā irire opakererā, ðārō būremubirkuma. Lázaro boadigue masā, īgūsā pūro waa, īgūsārē weremakū, īgūsā ūerō iririre būjawere, īgūsā gūñarīrē gorawayurākuma. Irasirirā ðārī gapure irirākuma pama yu pagupūrā”, ārīdi āārīmí. ³¹ Īgū irasū ārīmakū, Abraham gapu īgūrē āsū ārī weredi āārīmí: “Mu pagupūrā Marīphū īgū dorerire Moisére pídeare, īgūya kerere weredupiyunerā gojadeadere būremumerā, Lázaro boadigue masā, īgūsārē weremakādere Marīphre būremubirkuma”, ārīdi āārīmí Abraham, ārī wereyupu Jesús.

17

*Gajirārē ūerō irimakā iribirikōâka! ārī weredea
(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)*

¹ Jesús īgū buerārē āsū ārī wereyupu:

—Masakare ūerō irimakā iriri, āārīnīkōârokao. Gajirārē ūerō irimakā iriguno gapu ūetariro tariguakumi. ² Sugu yure būremugūrē majīgū irirosū āārīgūrē ūerō irimakā irigu, būro wajamoâsūgūkumi. Irasiriro, īgū gajigure ūerō irimakā iriburi dupiyuro masaka īgūrē wáriye ūtāye merā wáñugūgue shasiu, wádiyague meéyomakū ðābukoa. ³ Irasirirā ðārō pémasīka musā! Muayagu mārē ūerō irimakū īgū: “Irinorē iribirikōâka!” ārīka īgūrē! Irasirigu īgū ūerō iriadeare būjawere, īgū gūñarīrē gorawayumakū īgū, īgū ūerō iriadeare kātika! ⁴ Irasirigu sunurē su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejarigora mārē ūerō irimakū īgū, irikuta mārē kātiri sērēgū ejamakū, kātika! ārīyupu.

*Marīphre būremurīrē weredea
(Mt 13.31-32)*

⁵ Jesús irasū ārīmakū pérā, īgū buerā āsū ārīnūrā:

—Guare Marīphre būremunemomakā irika!

⁶ īgūsā irasū ārīmakū, marī Opu Jesús ārīyupu:

—Marīphre musā būremurī opari, mostazayegā irirosū mérōgā āārīkeremakū, igu sicómoro wālkudire: “Tūñduuwāgā, wádiyague ejanugārō waaka!” ārībukoa. Musā būremurī merā doremakū, musā ārīrōsūta waakoa, ārīyupu.

Sugʉ moāboerimasʉ iririre weredea
 7 Irasū ārī odo, āsū ārīnemoyupʉ doja:

—Musā watopegue ārīgʉ sugʉ moāboegʉre opakumi. Īgʉ pooegue moākumi, o wekuare korekumi. ¿Īgʉ moā odo, wiigue dujajamakʉ īārā, īgūrē: “Murīgora, baagʉ aarika!” ārībukuri? 8 Ārībirikoa. Āsū gapʉ ārīko: “Yʉ baaburire āmuka! Pʉru yʉ baa, iirí iriripoere yʉre baari sīnemobu yúka! Yʉ baa odoaderopʉru, mʉde baagʉko pama”, ārīko mʉsārē moāboegʉre. 9 ¿Īgʉ mʉsā moādorerire ðārō irimakʉ īārā, īgūrē: “Ōāa, mʉ merā usuyáa”, ārībukuri? Ārībirikoa. 10 Musāde īgʉ irirosūta ārīpereri Marīpʉ dorerire iri odo, āsū ārīka! “Gua īgūrē moāboerā, ubu ārīrā ārīrā. Īgʉ doreri gʉare pídea ditare iriabʉ”, ārīka! ārīyupʉ.

Jesús pe mojōmarā kāmi boarārē taudea

11 Gajinʉ Jesús Jerusalēgue waagá, Samaria nikū, Galilea nikū watope tariwāgāyupʉ. 12 Iro ārīrī makāgue īgʉ ejaripoe pe mojōmarā ūma kāmi boarā īgūrē bokatīrīrā aariñurā. Kāmi boarā ārīsīā, yoaweyarogue dujanʉgā, suro merā gaguinīñurā:

13 —Jesús, buegu, gʉare bopoñarī merā īāka! ārīñurā.

14 Jesús īgūsārē īāgʉ, āsū ārīyupʉ:

—Paíare mʉsāya dʉpʉre īmurā waaka! ārīyupʉ.

Īgūsā maague waaripoe īgūsāya kāmi yaripereakōāyuro. Kāmi marīrā dujañurā. 15 Irasirigʉ sugʉ īgūsā watopemʉ īgūya kāmi yarimakʉ īāgʉ, Jesús pʉrogue gāmedujarigu, bʉsuro merā Marīpʉre: “Ōātaria mʉ”, ārī, usuyari sīyupʉ. 16 Jesús pʉro ejagu, īgūya guburi pʉro ñadukupuri merā ejamejāja, īgūya diapure yebague moomejāja, Jesúre: “Ōāa”, ārī, usuyari sīyupʉ. Īgʉ Samariamʉ ārīyupʉ. 17 Jesús, īgʉ sugʉta irasirimakʉ īāgʉ, āsū ārīyupʉ:

—Pe mojōmarā ārāma kāmi tausūanerā. ¿Gajirā su mojōma pere gaji mojō wapikʉdiru pērēbejarā gapʉ noógue ārīkuri? 18 Íi gʉaya nikūmʉ ārībi dita Marīpʉre usuyari sīgʉ gāmedujariañumi. ¿Nasirirā gajirā īgʉ merā ārānerā gapʉ aaribirayuri? ārīyupʉ.

19 Irasū ārī odo, īgūrē āsū ārīyupʉ:

—Wāgāñugā, waaka! Mʉ Marīpʉre bʉremurī opasīā, kāmi marīgʉ dujabʉ, ārīyupʉ.

Jesús, Marīpʉ doreri ejaburire weredea

(Mt 24.23-28, 36-41)

20 Iro ārīrā fariseo bumarā Jesúre āsū ārī sērēñiañurā:

—¿Naásū ārīmakʉ, Marīpʉ īgūyarārē doreri ejarokuri? ārīñurā. Īgūsā irasū ārīmakʉ pégu, yʉjuyupʉ:

—Marípu Ígūyarārē doreri ejamakū, m̄asā Íamasībea.
21 “Marípu Ígūyarārē doreri ðōgue āārābu, o sōōgue āārā”,
ārīmasīna māa. Ígūyarārē doreri m̄asā watopegue āārīsiáa,
ārīyupu.

22 Irasū ārī odo, Ígū buerārē āsū ārīyupu:

—Purugue yu āārīpererā tīgū i ūmugue dupaturi aariburire
buro lādūarāko. Yu aariburi dupiyuro sunu yure lādūakererā,
neō sunu Íabirikoa. 23 Gajirā m̄asārē āsū ārīrākuma. “Íaka!
Cristo ðōta āārīmi”, o gajirā: “Cristo sōōgue āārāmi”,
ārīrākuma. Ígūsā irasū ārīkeremakū, Ígūsārē neō tuyabirikōāka!
24 Yu āārīpererā tīgū i ūmuguerē dupaturi aarigú, bupu
āārīperero ūmarōrē gūññaña marīrō miārōsū, gūññaña marīrō
aarigukoa. 25 Yu dupaturi aariburo dupiyuro yure buro ñerō
tariro āārā. Dapagora marā yure gāāmebirikuma. 26 Noé
āārīdeapoe marārē waaderosūta yu āārīpererā tīgū aariburo
dupiyurogārē waarokoa. 27 Noé āārīdeapoere masaka baa, iirí,
mojōshaunanaerā āārīmá. Ígūsā pūrā nomerē nomesunanaerā
āārīmá. Noé doódiru wádirugue ñajārīnuguedere irasūta
iriníkōāunanaerā āārīmá. Puru Marípu Ígūsā āārīpererārē
miübéopeokōādi āārīmí. Irasūta waarokoa yu dupaturi
aarimakādere. 28 Lot āārīdeapoedere m̄arārōta iriunanaerā
āārīmá. Baa, iirí, wajari, dua, ote, wiirire iriunanaerā āārīmá.
29 Ígūsā irasū iriripoe Ígūsāya makā Sodoma wāikūri makārē
Lot wirideanurē deko mererōsū, ūmugasima peame, azufre
wāikūri poga ūjūdijari, Ígūsārē wējēpeokōādero āārībú. 30 Yu
āārīpererā tīgū gūññaña marīrō i ūmugue dupaturi aarirínurē
masakare irasūta waarokoa.

31 'Irasū waaripoere sugu Ígūya wii wekague āārīgū, wii
poekague Ígūyare āīgū dijabirikōāburo. M̄arārōta gajigū
Ígūya pooegue āārīgū, Ígūya wiigue dujāabirikōāburo. 32 Lot
marāpo igoya makārē ūgāmedujugo, moā turu irirosū
poyanugādeare gūñaka! 33 Sugu Ígūya āārīburi ditare gūñagū
perebiri peamegue waadederigukumi. Gajigū yaare gūñagū
tarigukumi. Marípu purogue waagukumi Ígū merā ðārō
āārīnību.

34 'M̄asārē werea. Irasū waaburi ñamirē, pērā peyarogue
kārīrākuma. Sugu yure buremugū āīsūgukumi. Gajigū
yure buremubi dujagukumi. 35 Nomede pērā ojoduka bi-
urā āārīrākuma. Sugo yure buremugō āīsūgokumo. Gajigo
yure buremubeo dujagokumo. 36 Pērā pooeguerē moārā
āārīrākuma. Sugu āīsūgukumi. Gajigū dujagukumi, ārīyupu.

37 Ígū irasū āārīmakū pérā, Ígū buerā sērēñiañurā:

—Gua Opu, ¿noógue irasū waarokuri? ārīñurā.

Jesús yuñayupu:

—Mimua nerēmakū īārā, masaka sugū waibū boadi āārīrōrē masīkuma. I irirosū yū aarimakū īārā, īgūsā wajamoāsūburire masīrākuma, ārī wereyupū Jesús.

18

Jesús sugo wapiweyo, wereſārīrē beyerimasă keori meră buedea

¹ Pħru Jesús īgū buerārē buegū, āsū ārīyupū: “Musā Marīpūre sērērā, piro marīrō gūñaturari merā sērēka!” ārīyupū. Irasirigu i keori merā wereyupū. ² Āsū ārīyupū:

—Su makārē sugū wereſārīrē beyerimasă āārīkumi. īgū Marīpūre, masakadere bħremubirkumi. ³ Iri makārēta sugo wapiweyo āārīkumo. Igo īgū pħrogue īgūrē iritamurī sērēgō waanakumo: “Yure īāturigure wajamoādoreka!” ārīnakumo. ⁴ Igo irasū ārīrikū, igore: “Iribirikoa”, ārīnakumi. īgū irasū ārīkeremakū, wári īgūrē sērē, garibokumo. Igo gariborire pħibbirimakū īāgū, āsū ārī gūñakumi īgū basi: “Yu Marīpūre, masakadere bħremubi āārīkeremakū, ⁵ igo yure garibotarimo. Yure irasū garibogo yure gariboreamakū yámo. Irasirigu igore īāturigure igo wereſārīrē pé, īgūrē wajamoādoregukoa pama”, ārīkumi, ārī wereyupū Jesús.

⁶ Irasū ārī odo, marī Opū werenemoyupū:

—Lī wereſārīrē beyerimasă īegū āārīkeregħu, igo sērēnīrīrē pékumi. īgū irasirideare òārō pēmasīka musā! ⁷ īgū nemorō Marīpū gapu īgū beyenerārē āmūrī, īnamirī īgūrē bħuro sērēnīrārē iritamugukumi. “Iritamubirkiko”, ārībirikumi īgūsārē. ⁸ Musārē werea. Marīpū gajirā īgūsārē īnerō irimakū īāgū, īgūsā sērērīrē pé, yooboro marīrō īgūsārē iritamugukumi. īgū irasū òārō pégħu āārīkeremakū, yu āārīpererā tīgħi i īmiegħue dupaturi aarigħu, Marīpūre bħremurārē īgūrē sērērārē bokagħukuri? ārīyupū.

Jesús fariseo bumū, gajigħu romano marā opħre niyeru wajaseabosarimasă keori merā buedea

⁹ Jesús irasū ārī odo, gaji keori merā bueyupū. “Għu gapu òārā āārā. Gajirā gapu īnerō irirā āārīma”, ārī gūñarārē i keori merā āsū ārī wereyupū:

¹⁰ —Pērā āma Marīpūya wiigue īgūrē sērērā waakuma. Sugħu fariseo bumū, gajigħu romano marā opħre niyeru wajaseabosarimasă āārīkuma. ¹¹ Fariseo bumū gapu ejanuġġā, īāmu, āsū ārī werenikumi: “Għapu, yu mħrē u sħayari sīa. Yu, gajirā yajarimasă, īnerī iririmassā, nome merā īnerō iririmassā irirosū āārībea. Irasū āārīmakū, neō lī romano marā opħre niyeru wajaseabosarimasă irirosū āārībea. Irasirigu mħrē u sħayari sīa. ¹² Semanarikū penu bera mħrē bħremugħu. Pe mojōma niyeru

koeri wajatagu, su koe mārē sīa. Āārīpereri yu wajatarire mārē irasū dita sīa”, ārīkumi. ¹³ Niyeru wajaseabosarimasā gapu neō ūajārōgue dujanugā, muúsiunugāja, īgū ūerī oparire gūñā, būjawere, ūmugasigue neō ūamurō marīrō īgūya ko-retibire pā, āsū ārīkumi Marīpure: “Yu ūegū āārā, irasirigu yure bopoñarī merā ūaka!” ārīkumi. ¹⁴ Musārē werea. ū niyeru wajaseabosarimasā, Marīpu ūrō ūāgūgue īgūya wi-igue dujākumi. Fariseo bumu gapu, Marīpu ūrō waja opagata ūgūya wiigue dujākōakumi. Āsū āārā. Sugu ūgū basi: “Gajirā nemorō ūāgū āārā”, ārī gūñagānorē Marīpu ūgūrē ubu āārīgā āārīmakū irigukumi. Gajigu Marīpure: “Ūerō iriabu, irasirigu yure bopoñarī merā ūaka!” ārīgū gapure Marīpu ūgū ūrō ūāgū āārīmakū irigukumi, ārī wereyupu Jesús.

*Jesús majīrāya āārīburire Marīpure sērēbosadea
(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)*

¹⁵ Pūru masaka majīrāgārē Jesúre moāñadorerā ūgū pūro ājiañurā. ūgūsā āijamakū ūrā, Jesús buerā ūgūsārē bokatūrī: “Ūgūrē garibobirikōāka!” ārīñurā. ¹⁶ Jesús gapu majīrāgārē ūgū pūro siū, ūgū buerārē ārīyupu:

—Majīrā yu pūrogue aariburo. Kāmutabirikōāka ūgūsārē! Marīpu ūgūyarārē dorerogue āārīmurā, ūsā majīrā yure usuyari merā bokatūrīneārā irirosū āārīma. ¹⁷ Diayeta musārē werea. ūsā majīrā Marīpure ūgūsā Opure gāāmerā irirosū āārīmerāno, ūgūyarārē doreroguere waabirikuma, ārīyupu.

*Sugu maamū wári doebiri opagu Jesús merā werenídea
(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)*

¹⁸ Pūru sugu judío masaka oparā merāmu Jesúre sērēñayupu:

—Ūāgū buegu, yu ūmugasigue perebiri okarire wajataduagu, ūneénorē irigukuri? ārīyupu.

¹⁹ Jesús ūgūrē ārīyupu:

—Nasirigu yure: “Ūāgū”, ārīrī? Marīpu suguta ūāgū āārīmi. ²⁰ Mu, ūgū doreri pídeare masīa: Gajigu marāpo merā ūerō iribirikōāka! Masakare wējēbirikōāka! Yajabirikōāka! Gajirāyamarē āārīkatori merā werebirikōāka! Mu pagusāmarārē goepeyari merā būremuka! ārīyupu.

²¹ ūgū irasū āārīmakū pégū, Jesúre yujyupu:

—Iri doreri āārīpererire majīgūgāgueta iripeosiabu yu, ārīyupu.

²² ūgū irasū āārīmakū pégū, Jesús ūgūrē āsū ārīyupu:

—Mārē su wāi dūyāa. Āārīpereri mu oparire duagu waaka! Mu duadea wajare boporārē guureka! Irasirigu ūmugasiguere wári ūārī opagukoa. Odo, yu merā aarika! ārīyupu.

²³ Ígū irasū ārīmakū pégu, Ígū gapu Ígū wári oparire maísā, buro bujawereri merā āārīnugāyupu. ²⁴ Ígū bujaweremakā īágū, Jesús ásū ārīyupu:

—Wári doebring oparirē Marípu Ígūyarārē dorerogue Ígūsā waadhamakā diasatariakōāa. ²⁵ Camellu awiru gobegāgue ñajātariweremasibirkumi. I nemorō wári doebring opagure Marípu Ígūyarārē dorerogue waamakā diasáa, ārīyupu.

²⁶ Ígū irasū ārīmakū pérā, masaka ásū ārīñurā:

—Iro merē, ¿noā gapu Marípu tausūmurā Ígū p̄rogue waa-murā āārībukuri? ārīñurā.

²⁷ Jesús Ígūsārē ārīyupu:

—Masaka Ígūsā basi Ígūsā iriri merā Marípu p̄rogue waa-masibema. Marípu dita Ígūsārē Ígū p̄uro āārīmurā waamakā irimasīmi, ārīyupu.

²⁸ Ígū irasū ārīmakū pégu, Pedro Ígūrē ārīyupu:

—Gua Opu, gua murē tuyarā, āārīpereri gua opadeare pípeokōābu, ārīyupu.

²⁹ Ígūrē Jesús ásū ārī yujayupu:

—Diayeta m̄asārē werea. Marípu Ígūyarārē doreri kerere wererā waara, Ígūsāya wiirire, marāposā nomerē, Ígūsā pagupürārē, pagusāmarārē, pürārē pípeorā, wári oārī wajatarākuma. ³⁰ Ígūsā iro dupiyuro opaderosū i ümuguerre nemorō wári oārī wajatarākuma. P̄uru i üm̄a peremakā, ümugasigue perebiri okari oparākuma Marípu merā āārīnímurā, ārīyupu.

Dupaturi Jesús Ígū boaburire weredea

(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

³¹ P̄uru Jesús Ígū buerārē pe mojōma pere su gubu peru p̄erēbejarā ditare siiuwāgā, ārīyupu:

—Oārō péka! Marī Jerusalēgue waara yáa. Irogue āārīpereri Marípuya kerere weredupiyunerā yure āārīpererā tīgūrē go-jaderosūta yure waarokoa. ³² Irasirirā yure ñeā, judío masaka āārīmerāguere wiatarākuma. Ígūsā yure b̄urida, ñerō werení, síku eotúbirarākuma. ³³ Yure buro tārārākuma. Irasiri odo, wējērākuma. Ígūsā yure wējēadero p̄uru, urenu waaro merā masāgukoa, ārīyupu.

³⁴ Ígū buerā Ígū irasū ārī wererire āārīpererire neō pémasibiriñurā. Marípu irire Ígūsārē pémasimakā iribiriypu dapa.

Jesús Jericóm̄arē koye iābire taudea

(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

³⁵ P̄uru Jesús Jericó wāikuri makā t̄rogue ejaripoe Ígū waari maa t̄ro sugu koye iābi niyeru sērē doaníyupu. ³⁶ Irasirigu

masaka wárā īgū pħro tariwāgānamakū pégu, iro āārīrārē sérēñayuph: “¿Nasirirā masaka wárā tariwāgānarī?” ārīyuph.

³⁷—Jesús Nazaretmu aarigú yámi, ārīñurā.

³⁸ Īgūsā irasū ārīmakū pégu, āsū ārī gaguiníyuph:

—Jesús, David parāmi āārīturiagu, yure bopoñarī merā īāka! ārīyuph.

³⁹ Īgū irasū ārī gaguinímakū, masaka īgū dupiyuro āārīrā gapu īgūrē: “Toeaka!” ārīñurā. Īgūsā irasū ārīkeremakū, īgū gaguiníadero nemorō gaguinínemoyuph:

—David parāmi āārīturiagu, yure bopoñarī merā īāka! ārīyuph.

⁴⁰ Īgū irasū ārīmakū pé, Jesús dujanugāja, masakare: “Ārika īgūrē!” ārīyuph. Īgū irasū ārīmakū pérā, gajirā īgūrē āīwāgāñurā. Īgū pħrogue ājjamakū, Jesús īgūrē sérēñayuph:

⁴¹—¿Neenorē yu mħrē irimakū għāġi? ārīyuph.

—Yu Opu, yure koye īāmakū irika! ārī yujiyuph.

⁴² —Jáu, īāka pama! Mu yure bħremurī opáa. Irasirigu tausūa, ārīyuph Jesús īgūrē.

⁴³ Īgū irasū ārīmakuta, oħarrō īāmasħakōħayuph. Irasirigu Jesúre tħywawgħā, Marīpħre: “Oħtaria mu”, ārī, usħayari sīyuph. Āārīpererā īgūrē irasū waamakū īārāde, Marīpħre usħayari sīñurā.

19

Jesús Zaqueore īābokadea

¹ Puru Jesús Jericógue eja, iri makārē tariwāgħāgħ iriyuph.

² Ilore sugħi masakku Zaqueo wāikħu wári doebiri opagu, romano marā opħre niyeru wajaseaboerimasā opu āārīyuph.

³ Īgū Jesúre īāduadiyuph. Masaka wárā watopeguere umabi āārīsħa, Jesúre neo īābokabiriyuph. ⁴ Irasirigu umadupiuywāgħā, Jesús tariwāgħaburo puromu yukku sicómoro wāikħadigue mħarriyuph īgūrē: “Iägħira”, ārīgħu. ⁵ Jesús iriġu pħro tariagu, umarōgħe peyagħu īāboka, īgūrē āsū ārīyuph:

—Zaqueo, murīgora, dijirika! Yu dapagħarē mħya wiita du-jagħko, ārīyuph.

⁶ Īgū irasū ārīmakū pé, Zaqueo mumurō merā dijiri, Jesúre buro usħayari merā bokatřiġħ waayuph. ⁷ Īgū irasirimakū īārā, āārīpererā masaka werewhañurā: “¿Nasirigu Jesús niegħya wiigħue dujagu waħħari?” ārīñurā. ⁸ Irasirigu Zaqueo īgħya wiigħue ejadero puru, wāgħanugħā, marī Opu Jesúre ārīyuph:

—Yu Opu, péka! Gajino boporārē yu oparire deko merā dukawagħura. Yu gajirārē ārīkatori merā yajadeare wapikku āārīnemorō īgħis-sħarr ħiġi, ārīyuph.

⁹ Jesús irire pégu, iri wii āārīrārē āsū ārīyuph:

—Dapagā merā īgū, īgūya wii marā, īgūsā ñerō iridea wajare tausūma. īgūde Abraham parāmi ãārīturiagu, yure bāremugā ãārīmi. ¹⁰ Yū ãārīpererā tīgū perebiri peamegue waadederibonerārē āma, taugū aarigū iribū, ãrīyupū.

Jesús pe mojōma niyeru koeri keori merā buedea

¹¹ Jesús Zaquo merā werenimakū masaka péñurā. īgū Jerusalén tħerogue ãārīmakū īārā, āsū gūñañurā: “Gūñaña marīrō Marīpu īgūyarārē dorero ejaburo yáa”, ãrī gūñañurā. Irasirigū Jesús keori merā īgūsārē ¹² āsū ãrī wereyupū:

—Sugū masaku, opū ñajāburo dupiyuro yoarogue gaji nikūgue waakōākumi. īgūrē opū sóoaderopū, īgūya nikūrē goekumi. ¹³ īgū waaburo dupiyuro īgūrē moāboerā pe mojōmarārē siiukumi. Siiu, īgūsākū su koe wajapari niyeru koe sī, īgūsārē āsū ãrīkumi: “Yū irogue ãārīripoe i niyeru koe merā gajino wajari, duaka, gaji niyeru koeri wajatanemomurā!” ãrīkumi. ¹⁴ Irasū ãrī odo, opū ñajābu waakōākumi pama. īgūya nikū marā gapū īgūrē gāāmebirikuma. Irasirirā, īgū waaderopū, gajirārē īgūrē weredorerā iriukuma. Irasirirā īgūrē: “Mu, għua opū ãārīmakū gāāmebea”, ãrīkuma. ¹⁵ īgūsā īgūrē gāāmebirikeremakū, īgūsā opū ñajākumi. Opū ñajāa odo, īgūya nikūgue goedujāakumi. Irasū goedujajagħu, īgūrē moāboerārē īgūsā niyeru koe merā wajatanemoadeare masħbu, īgūsārē siiukumi. ¹⁶ īgū puro ejapurorigū āsū ãrīkumi: “Yū opū, mu niyeru koe yure sīdea koe merā gaji pe mojōma koeri wajatanemobu”, ãrīkumi. ¹⁷ īgū irasū ãārīmakū pégħu, īgū opū ãrīkumi: “Oāgoráa. Mu yure moāboegħu õagħu ãārā. Yū dorederosūta yu mérōgħa murepida merā õārō iriyo. Irasirigħu pe mojōma makārīrē doregħu ãārīgħukoa”, ãrīkumi īgū opū īgūrē. ¹⁸ Pūrū gajjigħu āsū ãrīkumi: “Yū opū, mu niyeru koe yure sīdea koe merā gaji su mojōma koeri wajatanemobu yude”, ãrīkumi. ¹⁹ īgū irasū ãārīmakū pégħu, īgū opū ãrīkumi: “Su mojōma makārīrē doregħu ãārīgħukoa”, ãrīkumi.

²⁰ Pūrū gajjigħu āsū ãrīkumi: “Yū opū, mu ya niyeru koe õð ãārā. Iri koere suriġo gasiro merā õma, duripib. ²¹ Mu gajirārē buro turaro merā moādoregħu ãārā. Mu basi moābirikeregħu, otebi ãārīkeregħu, murepida merā moāboerārē oterire otedore, īgūsārē oteri dukare seadore, irire mu basita opāa. Irasirigħu muregħ għiġi abu”, ãrīkumi īgū opure. ²² īgū irasū ãārīmakū pégħu, īgū opū ãrīkumi: “Mu yure moāboegħu ñiegħi ãārā. Irasirigħu muregħ wajam-oāgħura. Mu yure wereri merāta muregħa. Mu yure āsū ãrā: ‘Mu gajirārē buro turaro merā moādoregħu ãārā. Mu basi moābirikeregħu, otebi ãārīkeregħu, murepida merā moāboerārē oterire otedore, īgūsārē oteri dukare seadore, irire mu basita

opáa', ãrã m̄ yure. ²³ Mu irasú ãrígū, ¿nasirigú yu m̄rē s̄idea koere niyeru duripíri wiigue duripibiriri? Irogue duripímakú, i wii moãrã iri koe merã wáro wajatanemobosabukuma m̄rē. Irasirigú, yu goejagú, m̄ yure ïgūsã iriri merã wajatanemobosadeare ñeâboakuyo", ãrïkumi ïgú opu ïgûrë. ²⁴ Irasú ãrï odo, gajirärë ïgú puro ãârïrärë ãrïkumi: "ïgûrë niyeru koere ëma, pe mojõma koeri opagú gapure sika!" ãrïkumi. ²⁵ ïgú irasú ãrïmakú, ïgûsã ãsú ãrïkuma ïgûrë: "Gua opu, pe mojõma koeri opagú opasiami", ãrïkuma. ²⁶ ïgûsã irasú ãrïmakú, opu ãsú ãrï yujakumi: "Musârë werea. ãârïpererä ïgûsã opari merã ðârð irirâ ðârïrë sñemosürâkuma. Gajirâ ðârð irimerä ïgûsã mérôgâ opadideare ëmapeokôãsürâkuma. ²⁷ Dapagorata yure ïaturirärë yure opu ñajãmakú gââmemerärë yu purogue ãîrika! Yu ïurð wéjëka ïgûsârë!" ãrïkumi opu ïgûrë moâboerärë, ãrï wereyupu Jesú.

Jesús Jerusalëgue ejadea

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

²⁸ Irasú ãrï odo, gajirâ dupiyuro Jerusalëgue waayupu doja. ²⁹ Irogue waa, Betfagé, Betania wâikuri makârï puro ejapuroriyupu. Iri makârï, Olivos wâikudi ûtâã ãârïdujimejärögue ãârïyuro. Irogue ejagú, ïgú buerâ pêrârë ãsú ãrï iriuyupu:

³⁰ —Si makâ marî bokatûrõ ãârïrî makâgue waaka! Iro ejarâ, sugú burrore ïgûsã suanúadire neõ suñarõ peyasûña marigûrë bokajarâko. ïgûrë kura, ðögue ãîrika! ³¹ Sugú musârë: "¿Nasimurâ ïgûrë kurari?" ãrïmakú: "Marî Opu gââmeami", ãrïka! ãrï iriuyupu.

³² ïgú irasú ãrïmakú, ïgú buerâ pêrâ makâgue waañurâ. Irogue Jesú ïgú ãrâderosûta waayuro. ³³ Irasirirâ burrore ïgûsã kuramakú ïârâ, ïgú oparâ ïgûsârë sêrëñañurâ:

—¿Nasimurâ burrore kurari? ãrîñurâ.

³⁴ ïgûsã irasú ãrïmakú pérâ, ãsú ãrï yujuñurâ:

—Marî Opu ïgûrë gââmeami, ãrîñurâ.

³⁵ Purâ burrore Jesú purogue ãiâñurâ. ãija, ïgûsâya wekama suríre túwea, burro weka peo, Jesúre ïgú wekague mûrîbejamakú iriñurâ. ³⁶ Jesú peyawâgârimakú, masaka ïgûsâya wekama suríre túwea ãi, ïgú waaburi maarë sêopidupiyuñurâ ïgûrë bûremurâ. ³⁷ Irasirirâ Jerusalén purogue eja, Olivos wâikudi ûtâã dijarirâ, ãârïpererä Jesúre bûremurâ ïgûrë irogue tuyanerâ ãârïpereri ïgú Marîpû turaro merâ iri ñumakú ïâdeare gûñiarâ, usuyari merâ Marîpûre: "Óâtaria mu", ãrï, buro gaguiníñurâ ïgûrë bûremurâ. ³⁸ ãsú ãrîñurâ:

Marī Op̄ere us̄uyari sīrā! Ī Marīp̄u marīrē tauḡ iriudi õārō aariburo. Ūm̄gasigue ãārīrā siñajāburo.

Īgūsāde Marīphre: “Óātaria m̄ ãārīpererā Op̄u ãārīgū”, ãārī, us̄uyari sīburo, ãārīñurā.◊

³⁹ Īgūsā irasū ãārīmakū pérā, surāyeri fariseo bumarā irogue ãārīrā Jesúre ãārīñurā:

—Buegh, m̄ buerārē wereka! Toedoreka īgūsārē! ãārīñurā.

⁴⁰ Īgūsā irasū ãārīmakū, Jesús īgūsārē yūjuyupu:

—M̄usārē werea. Īgūsā us̄uyari merā werenībirimakū, Marīp̄u i ūtāyerire gaguinimakū iribukumi, ãārīyupu. ⁴¹ P̄rh Jesús Jerusalén t̄ro eja, iri makārē ïā, oreyupu. ⁴² Åsū ãārīyupu:

—Jerusalén marā, dapagā Marīp̄u m̄usārē õārō siñajārī sīduarire pémasīmakū õātariboakuyo. Marīp̄u irasū sīduakeremakū, m̄usā irire neō pémasīduabea. Irasiriḡ Marīp̄u m̄usārē irire pémasīdorebemi. ⁴³ Irasiriro m̄usārē ñerō waaroñu ejarokoa. M̄usārē ïāturirā m̄usāya makā t̄rore wea kāmutamejājarākuma. M̄usā wiriboadeari ãārīpererogue biapeokōārākuma m̄usārē ñeāmurā. ⁴⁴ Irasirirā m̄usārē yebague wējēmeépirākuma. M̄usārē iri makā marā ãārīpererārē wējēpeokōārākuma. Ūtāyeri weadeade neō gajiye weka dujabirkoka. M̄usārē Marīp̄u īgū taud̄harinu ejakeremakū, m̄usā ïgūrē ïāmasībiridea waja, ïgūrē bēodea waja irasū waaroñu, ãārī wereyupu Jesús.

*Jesús Marīphya wiigue duarārē bēowiudea
(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)*

⁴⁵ P̄rh Jerusalēgue ejagu, Jesús Marīphya wiigue ñajāyupu. Irogue ñajāa, doebiri duarārē, īgūsā duarire wajarirādere bokaja, ïgūsārē bēowiuyupu. ⁴⁶ īgūsārē ãsū ãārīyupu:

—Marīp̄u ïgūya werenírī gojadea pūgue ãsū ãārīdi ãārīmí: “Yaa wii, yure b̄remurā yure sērērī wii ãārā”, ãārīdi ãārīmí. M̄usā gapu yajarimasāya wii irirosū ãārīmakū yáa, ãārīyupu Jesús.

⁴⁷ Ūmariku Jesús Marīphya wiigue masakare buegh waanayupu. ïgū irasū buegh ejamakū ïā, Moisés gojadeare buerimasā, paía oparā, gajirā judío masaka oparāde: “¿Nasiri ïgūrē wējērākuri?” ãārī gūñamañurā. ⁴⁸ īgūsā ïgūrē wējēduakeremakū, masaka ãārīpererā ïgū werenírē õārō pén̄arāñurā. Irasirirā Jesúre wējēduarā: “Åsū irirā, ïgūrē wējēmurā”, ãārī, ãumumasībirinuñurā.

20

*Judío masaka oparā Jesúre: “¿Noā m̄arē doreri?” ãārī sērēñadea
(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)*

◊ 19:38 Sal 118.26

¹ Gajinʉ Jesús Maríphya wiigue ãärírārē Maríph masakare tauri kerere buegʉ iriyupʉ. Ígū irasū buemakʉ, paía oparā, Moisés gojadeare buerimasā, judío masaka mərā merā Ígū purogue eja, ² Ígūrē sérēñaañurā:

—Wereka gʉare! ¿Noā mərē doreri, mʉ irasirimakʉ? ¿Noā mərē: “Ásū irika!” ãrīrī? ãrīñurā.

³ Jesús Ígūsārē yujayupʉ:

—Yude mʉsārē sérēñagura. Yʉjʉka yʉdere! ⁴ Juan masakare deko merā wāiyemakʉ, ¿noā Ígūrē wāiyedoregʉ iriuyuri, Maríph, o masaka? ãrīyupʉ.

⁵ Ígū irasū ãrīmakʉ pérā, Ígūsā basi ãsū ãrī gāme wereníñurā:

—¿Naásū ãrī yujurākuri marī? “Maríph Juārē doredi ãärīmī”, marī ãrīmakʉ, Jesús marīrē: “¿Nasirirā Ígū weredearre bʉremubiriri mʉsā?” ãrībukumi. ⁶ Ñäärīpererā masaka: “Diayeta Juan Maríph yare weredupiyudi ãärīmī”, ãrī gūñama. Marī: “Masaka Juārē wāiyedorenerā ãärīmá”, ãrīmakʉ, masaka marīrē ñtāyeri merā dearākuma, ãrīñurā. ⁷ Irasirirā Jesúre ãsū ãrī yujuñurā:

—Juārē wāiyedoredire gua masibea, ãrīñurā.

⁸ Ígūsā irasū ãrīmakʉ, Jesús Ígūsārē ãrīyupʉ:

—Iro merē mʉsā yʉre: “¿Noā mərē irire doreri?” ãrī sérēñadeare yude mʉsārē yʉjʉbea, ãrīyupʉ.

Jesús ñerā moārā keori merā buedea

(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

⁹ Pʉrh Jesús i keori merā masakare ãsū ãrī buenʉgāyupʉ:

—Sugʉ masaku Ígāya pooegue iguidarire otekumi. Ote odo, gajirārē iri pooere wayu: “Yʉ otedea dʉkare deko merā sīrākoa, yu mʉsārē iri pooere wayuri waja”, ãrīkumi. Irasū ãrī odo, gajirogue waakōākumi. Yoaripoe deyomarīkumi. ¹⁰ Pʉrh igui ñíripoe ãärīmakʉ, Ígūrē moāboegure Ígāya pooema oteri dʉkare deko merā sérēdoregʉ iriukumi. Pooere moārā gapʉ Ígū iriuadire irogue ejamakʉ ñārā, Ígūrē pákuma. Neō sutō iguitō sīrō marīrō Ígūrē iridujukuma. ¹¹ Pʉrh pooe opʉ gajigʉ Ígūrē moāboegure iriuadikumi doja. Pooere moārā gapʉ Ígūdere pá, ñerō irikuma. Neō gajino sīrō marīrō Ígūdere iridujukuma. ¹² Pʉrh pooe opʉ gajigʉ Ígūrē moāboegure iriuadikumi doja. Pooere moārā gapʉ Ígūrē kāmitú, iri pooe t̄rogue béokōākuma.

¹³ Ígūsā irasiriadero pʉru, pooe opʉ ãsū ãrī gūñakumi: “¿Nasirigukuri yʉ?” ãrīkumi. “Ásū irigura. Yʉ magū yʉ maígūrē iriugʉra. Ígūrē iriumakʉ, Ígūrē bʉremurākuma”, ãrī gūñadikumi. ¹⁴ Irasirigu Ígā magārē iriukumi. Ígā irogue ejamakʉ ñārā, pooe moārā gapʉ Ígūsā basi ãsū ãrī gāme wereníkuma: “Íita pʉrugueri i pooere opabu ãärīmi. Ígūrē

wējēkōārā! Irasirirā marī basi i pooere oparākōa”, ārīkuma.
15 Irasirirā īgūrē ñeā, pooe t̄rogue āīwāgā, wējēbēokōākuma,
ārīyupu Jesús.

Irasū ārī odo, īgūsārē sērēñayupu:

—Musā péñamakū, īgū magūrē wējēadero p̄uru, ¿nasirigukuri
pooe opu īgūya pooere moārārē? Āsū irigukumi. 16 Irogue
waa, īgūsārē wējē, iri pooere gajirā gapare sīgukumi, ārīyupu
Jesús.

Īgū irasū ārīmakū pérā, masaka gapu āsū ārīñurā:

—Neō marīrē irasū waabirikōāburo, ārīñurā.

17 Jesús gapu īgūsārē īā, āsū ārī sērēñayupu:

—Marīphya werenírī gojadea pūgue āsū ārī gojasūdea,
¿naásū ārīdharo yári? Āsū ārī gojasūdero āārībú:

Suye ūtāyere wii iririmasa bēoadeaye merā gajigu gapu ðārō
turari wii irigukumi.*

18 Sugu i ūtāye weka meémejāgū, mutākōāgukumi. I
ūtāye gapu īgū weka meébejarō īgūrē ðārī pogagāgue
meémutubéokōārokōa, ārīyupu Jesús.

*Romano marā opu masakare niyeru wajasearire Jesúre
sērēñadea*

(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mr 12.12-17)

19 Paía oparā, Moisés gojadeare buerimasāde īgū i keori
merā irasū ārī werenimakū pérā: “Marīrē: ‘Pooe moārā irirosū
ñerā āārā’, ārīgū irikumi”, ārī péña, īgūrē peresu irimurā b̄uro
ñeādharerāta: “Masaka, īgūrē marī
irasirimakū īārā, marī merā guarākuma”, ārīñurā. Irasirirā
īgūsārē güisīā, ñeāmasibiriñurā. 20 Irasirirā: “Gajinu īgūrē
ñeārāra”, ārī, īānurātuyañurā. īgū ñerō yujumakū wereśamurā
péðharā iriadiñurā. Irasirirā gajirārē irikatorārē īgū p̄uro
iriūñurā īgū werenírīrē péðorerā. “īgūrē sērēñarā waara,
masaka īürörē diaye irirā irirosū āārīka!” ārī, īgūsārē iri-
iuñurā. “Jesús ñerō werenimakū pérā, iri nikū marā opu
p̄rogue peresu iridorerā āīwāgārāra”, ārīrā, īgūsārē iri-
uadiñurā. 21 īgūsā Jesús p̄rogue ejarā, āsū ārīñurā:

—Buegu, mu iririkarire masīa. Mu ārīkatoro marīrō werenía.
Marīphare diayeta buea. “¿Naásū güñiarī masaka yure?”
ārī güñarō marīrō diayeta īgūsārē werea. Oparārē, ubu
āārīrādere āārīpererārē surosūta īāa. 22 Irasirigu guare
wereka! Romano marā opu marīrē niyeru wajasearire marī
wajarimakū, ¿ðāgorari, o ðāberi? ārīñurā Jesúre.

23 Jesús gapu īgūsā ñerō iridharire masīā, īgūsārē ārīyupu:

24 —Niyeru koere āārika! I koeguere, ¿noāya diapu keori,
noāya wāī tuuyari? ārīyupu.

—Romano marā opuya diapu keori, īgū wāita tuuyáa, ārī yujurā.

²⁵ Īgūsā irasū ārīmakū pégū, Jesús īgūsārē āsū ārīyupū:

—Iro merē romano marā opuya āārīrīrē īgūrē sīka! Marīpuya gapūre Marīpure sīka! ārīyupū.

²⁶ Irasirirā masaka péuro neō īgūrē ūerō ārī werenímakū irimasibiriñurā. Ubu gapū īgū yujurire pérā pégūka, toekōāñurā.

Saduceo bumarā, Marīph boanerārē masūburire Jesúre sērēñadea

(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

²⁷ Pūru surāyeri saduceo bumarā Jesúr pürogue ejañurā. Īgūsā: “Masaka boanerāgue masābirikuma”, ārī bāremurā āārīñurā. Irasirirā Jesúre āsū ārīñurā:

²⁸ —Buegū, Moisés marīrē āsū ārī gojapídi āārīmí: “Sugū marāpokuhdi pūrā marīkeregh igore boawemakū, īgū pagumuh igore dūunorēgukumi. Irasirirā, īgū igo merā pūrākūrā īgū tīgū dagū pūrā irirosūta āārīrākuma”, ārī gojapídi āārīmí.

²⁹ 'Iripoeguere sugū pūrā, su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejarā āārīlunanerā āārīmá. Īgūsā tīgū gapū marāpoku, pūrā marīgūta boakōāyupū. ³⁰ Irasirigū īgū dagū dokamūta īgū marāpo āārīdeore dūunorēyupū. Īgūdē, īgū tīgū dagū irirosūta pūrā marīgūta boakōāyupū. ³¹ Īgūsā pērā dokamude pūrā marīgūta boakōāyupū. Irasū dita pūrā marīrāta boaperekōāñurā. ³² Īgūsā pūru īgūsā marāpode boakōāyupo pama. ³³ Īgūsā su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejarā ūma igore marāpokuhadiñurā. Irasirirā boanerā masāmakū, ¿niño marāpogora āārīgokuri? ārīñurā.

³⁴ Jesúr īgūsārē yujurupū:

—I ūmugue āārīrā, ūma, nome merā marāpokuma. Īgūsā pūrā nomedere nomesuma. ³⁵ Īgūsā irasirikeremakū, ūmugasigue āārīmurā gapū irasū āārībirikuma. Marīph: “Óārā āārīma”, ārī ūrā, boanerāgue masā, pūru īgū pürogue marīrākuma. Irogue marāpokubirikuma. Īgūsā pūrā nomedere nomesubirikuma. ³⁶ Marīph wereboerā irirosū neō dupaturi boabirimurā āārīsīā, irasiribirikuma. Īgūsā Marīph masūnerā, īgū pūrā āārīrākuma. ³⁷ Iripoeguere Moisés īgū yuktugāgue ūjūrōgue waadeare gojadi āārīmí. īgū irogue āārīmakū, Marīph āsū ārīdi āārīmí īgūrē: “Yū Abraham, Isaac, Jacob Opata āārā”, ārīdi āārīmí. I merā boanerā masāburire marī masā. ³⁸ Abraham, Isaac, Jacob boanerā āārīkererā, Marīph merā okarā āārīma. Irasirigū Marīph boanerā dupaturi masābirimurā Opū āārībemi. Okarā Opū āārīmi.

Ãärípererã masaka boakererã, Maríphu ïürõ okarã ãäríma, ãrlyupu Jesús.

³⁹ Ígë irasü ãärímakü pérã, suráyeri Moisés gojadeare buerimasã ãsü ãrlyurã:

—Buegu, më õärõ yujua, ãrlyurã. ⁴⁰ Irasirirã neõ dupaturi gaji Ígürë sérëñadhabiriñurã.

“¿Noã parãmi ãäríturiagü ãärítrí Cristo?” ãrí sérëñadea
(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

⁴¹ Jesús gapu ãsü ãrlyupu:

—¿Nasirirã Moisés gojadeare buerimasã: “Cristo, David parãmi ãäríturiagü ãärími”, ãrly? ⁴² David, Salmos wãlkuri gojadea pügue ãsü ãrí gojadi ãärími:

Maríphu, yu Opure ãsü ãrími: “Óõ, yu diaye gapu doaka yu merã dorebu!

⁴³ Irasiriripoe mure ïäeturirärë më dorerire tarinugänemobirimakü irigura”, ãrími, ãrí gojadi ãärími David.*

⁴⁴ David, Cristo ñekü ãäríkeregu, Ígürë: “Yu Opu ãärími”, ãrldi ãärími. ¿Nasirigu, Cristo, David parãmi ãäríturiagü ãäríkeremakü, David Ígürë irasü ãrlyuri? ãrlyupu Jesús.

Jesús, Moisés gojadeare buerimasärë: “Ñerõ yáa”, ãrí werestadea

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

⁴⁵ Ñerõ yáa, ãrlyupu Jesús Ígë buerärë ãsü ãrlyupu:

⁴⁶ —Moisés gojadeare buerimasã ñerõ iririre õärõ pémasika! Oparã irirosü surí yoari sãña, masaka ïürögue waagorenama. Makä dekoguere masakare õärõ bremurí merã bokatirí õädoremakü gäämema. Nererí wiiriguere ñajärä, õärí doaripérígue dita doaduama. Bosenärí ãärímakädere oparã doarigue dita doaduama. ⁴⁷ Wapiweyarä nome wajamomakü ïä, Ígüsäya wiirire ëmanokõäma. Ígüsärë bopoñarí merã ïäbirikererã, yoaripoe Marípure sérë ïmukatoma, masaka Ígüsärë: “Maríphu õärõ bremuma”, ãrloburo, ãrly. Ígüsä irasiriri waja Maríphu Ígüsärë gajirä nemorõ wajamoägukumi, ãrlyupu Jesús.

21

*Wapiweyo bopogo Maríphuya wiigüe niyeru koeri sádea
(Mr 12.41-44)*

¹ Jesús Maríphuya wiigüe ãärígü, iri wiima Ígüsä ãmuburi niyeru neeõrí kumague wári doeberi oparã Ígüsä niyeru sãmakü ïäyupu. ² Sugo wapiweyo bopogode iri kumague pe koegä,

mérögā wajak̄ri koerigārē sāmakū īāyupu. ³ Iri koerire igo sāmakū īāgū, ãsū ãrīyupu:

—Diayeta m̄usārē werea. Igo wapiweyo bopogo i kūmague niyeru sāgō, Marīphu ūrō gajirā ãārīpererā īgūsā s̄laderō nemorō sāamo. ⁴ Gajirā wári doebari oparā wáro s̄ikeremakū, īgūsāya wáro d̄uyáa. Igo gapu bopogo ãārīkerego, igo baari wajariboadare s̄ipeokōāmo Marīpure b̄aremugō, ãrīyupu.

Jesús Marīphya wiire b̄eoburimarē weredea

(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

⁵ Surāyeri īgū buerā Marīphya wiimare īārā, ãsū ãrīñurā:

—Óārī ùtāyeripa merā iridea wii ãārā. Masaka iri wiire īgūsā s̄ladeade õārī ãārā, ãrīñurā.

Īgūsā irasū ãārīmakū pégħu, Jesús īgūsārē ãrīyupu:

⁶ —M̄usā i wiimare dapagorare īādāa. Sunu i wiima ãārīpereri marī īādea, i ùtāyeride m̄tādijapereakōārokao. Neō suye ùtāye gajije weka weamurīadeade dujabirikoa, ãrīyupu.

Jesús: "I ûm u pereburi dupiyuro ãsū waarokoa", ãrī weredea (Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

⁷ Īgū irasū ãārīmakū pérā, īgūrē s̄erēñāñurā:

—Guare buegh, ¿naásū ãārīmakū mu ãrāderosū waarokuri? ¿Neéno iri īmugukuri, iri irasū waaburi dupiyuro? ãrīñurā.

⁸ Jesús yujuypu:

—Óārō p̄emasīka! Gajirā wárā ãārīkatorimasā aarirākuma. “Yu Marīphu iriudi, Cristo ãārā”, ãrīrākuma. “Dapagorare i ûmu pereburo aarisiáa”, ãrīrākuma. Īgūsā ãārīkatorire pébirikōāka! ⁹ Masaka m̄usā p̄uro gāmewējērē pérā, gajirogue marā īgūsā oparārē b̄eori kerere pérā, gukabirikōāka! I ûmu pereburi dupiyuro irasū waap̄urorirokao. Irasū waakeremakū, i ûmu pereburo d̄uyarokoa dapa, ãrīyupu.

¹⁰ Irasū ãrī odo, īgūsārē ãsū ãrīnemoyupu doja:

—Su bumarā, gaji bumarā merā gāmewējērākuma. Su nikū marā, gaji nikū marā merā gāmewējērākuma. ¹¹ Wári makārīguere nikū buro ñomerokoa. Masaka wárā uaboari merā boarākuma. Pūrīrik̄ri merā ñerō tarirākuma. Ùmugasiguere buro goeri, wári gajino deyoarire īārā, masaka buro güirākuma.

¹² I ãārīpereri irasū waaburo dupiyuro m̄usā yure b̄aremurī waja gajirā m̄usārē ñeā, ñerō irirākuma. Irasirirā marā judío masaka nerērī wiirigue m̄usārē weresā, peresu irirākuma. Makārī marā oparā p̄rogue ãiñanarākuma m̄usārē wajamoñdorerā. ¹³ īgūsā irogue m̄usārē ãiñjamakū, m̄usā gapu Marīphya õārī kerere wererākao īgūsārē. ¹⁴ īgūsā m̄usārē oparā p̄rogue ãiñwāgāmakū īārā, oparārē yujuburire gūñarik̄ubirikōāka! “¿Naásū ãrīrākuri īgūsārē?” ãrī

gūñarikubirikererāta ãäríka! ¹⁵ M̄sā werenímakū iritamuḡra. M̄sārē irasū iritamugū, masírī merā õärī werenírī merā weremakā iriḡra. M̄sā irasū weremakā pérā, m̄sārē iäaturirā gapu m̄sā werenírī bokatíibirkuma. “Iri diaye ãäríbea”, ãrīmasíbirikuma. ¹⁶ Suráyeri m̄sā pagusámarā, m̄sā pagupürā, m̄sāya makā marā, m̄sā merámarāde m̄sārē oparāguere wējēdorerā wiārākuma. Irasirirā m̄sārē suráyerire wējērākuma. ¹⁷ Yure m̄sā b̄remurī waja ãäríperero marā masaka m̄sārē iäturni doorākuma. ¹⁸ Igūsā irasirikeremakā, sudagā m̄sāya poadagā neō dederibirkhoa. ¹⁹ Irasirirā m̄sārē ñerō irikeremakā, yure b̄remurīrē pirimerā, Maríp̄a p̄rogue perebiri okari oparāko.

²⁰ 'Irasirirā wárā surara Jerusalén t̄ro gāmegorobiatúmakā iärrā, iri makārē igūsā b̄éoburo mérögā d̄uyáa, ãrī masírākao. ²¹ Irasū waamakā iärrā, Judea nikügue ãärírā ñtāyukugue ûmaduriburo. Jerusaléguere ãärírāde iri makārē wiriburo. Iri makā t̄ro ãärírā Jerusaléguere dupaturi goedujáabirkōáburo. ²² Irasū waarinurī Maríp̄a ñerārē wajamoärrinurī ãärírokao. Irasiriro ãärípereri igūya werenírī gojadea pūgue gojaderosūta waaro koa. ²³ I nikū marā b̄uro pürīrō péñarākuma. Maríp̄a igūsārē b̄uro wajamoägukumi. Irasū waamakā, nijípagosā nome, igūsā pürā mirírāgā oparā nomede b̄uro ñerō tarirākuma. ²⁴ Suráyeri i makā marā gāmewējérögue boarākuma. Boamerā gap̄re ãärípereri nikügue ãiwāgā, peresu irirākuma. Judío masaka ãärímerā Jerusalérē ñerō irirākuma. Irasirirā iri makā marārē tarinugārākuma. Maríp̄a, judío masaka ãärímerārē: “Iri makā marārē neō opabirkōåka pama!” ãrīmakāgue opaduúrākuma.

*Jesús i ûmugue igū dupaturi aariburire weredea
(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)*

²⁵ 'I ûmu pereburi dupiyuro abe ûmu mu, abe ñamimu, neñukāde deyori gorawayuakōårākuma. Wádiya turaro busuri, makūrī niküguere b̄uro ejarokoa. Irasirirā i ûmu marā ãärípererā b̄uro gukari merā diaye gūñamasíbirikuma. ²⁶ Ùmarögue marā turarā naradari merā beosürākuma. Irasū waamakā iärrā, masaka i ûmu pereburire: “¿Aarisiakuri?” ãrī gūñarā, b̄uro güiri merā kōmorā irirosū neō gūñajabirkuma. ²⁷ Irasū waaripoere masaka yu ãärípererā t̄igā, wáro Maríp̄a turari merā, igū goesesiriri merā ñimikâye bogue i niküguere yu dupaturi aarimakā iärrākuma. ²⁸ Yu ãrīderosūta iri goerire waap̄rorimakā iärrā, m̄sā yaarā ãärírā güibirkōåka! Gūñaturari merā ûmugasigue iämuka! Mérögā d̄uyáa, Maríp̄a m̄sārē perebiri peamegue waabonerārē tauri ejaburo, ãrīyup̄a Jesús.

²⁹ Irasū ãrī odo, i keori merā igūsārē werenemoyup̄a:

—Higueragu, o gajigʉ yukʉ noó gãāmedire ñäka! ³⁰ Irigu pū maamamakʉ ñärä: “Bojori waaburo mérögā dʉyáa”, ñäri masia. ³¹ Irigu waarósüta i ñäripereri yʉ ñäriñi irasü waamakʉ ñärä: “Marípʉ ñgýayarärē doreri aariburo mérögā dʉyáa”, ñäri masirákua. ³² Diayeta masärē werea. I ümʉ marā boapereburo dupiyuro i ñäripereri yʉ ñäriñi irasü waarokoa. ³³ Ümugasi, i niküde preakdärokua. Yʉ wereníñi gapʉ neō perebirikoa. Ñäripereri yʉ ñäriñosüta waayuwarikʉrokua.

³⁴⁻³⁵ Yʉ dupaturi aariburinʉrē neō masíbea mʉsā. Irasirirä ñärdō pémasíka! Bosenʉrīrē irirä, ñerirē iribirikdäka! Mejäbirikdäka! I ümʉmarē bero gũñarikʉbirikdäka! Mʉsā ire irasirimerä, gũñaña marírō i ümuguer e yʉ aarimakʉ ñärä, gukabirikoa. Waibʉ gũñaña marírō weadeadague ñgʉ meésiajarosüta gũñaña marírō yʉ aariríñʉ masakare ñäripereri nikü marärē waarokoa. ³⁶ Irasirirä ñärdō pémasíñi merä yúka! Marípʉre ásü ñäri séréníkʉka! “I ümʉ peremakʉ, guare iritamuka! Turarire sïka, guare ñärdō tariburo, ñärgü! Irasirirä gʉa ñäripererä tígürē güiro marírō bokatíñiräko”, ñäri sérëka ñgärē! ñäryupʉ Jesús.

³⁷ Jesús ümʉrikʉ Marípʉya wiigue buenayupʉ. Ñamirikʉ bue odogʉ, Olivos wâikʉdi ütäágue waa, irogue ñäriñboyanoayupʉ. ³⁸ Boyoripoe ñäriñmakʉ, ñäriñpererä masaka Marípʉya wiigue ñgʉ buerire pérä waanañurä.

22

*Judas Iscariote Jesúre wéjedharagüere ñgärē ñmuburire ñmudea
(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)*

¹ Iripoere judío masaka pã wemasäri morëña marírī baari bosenʉ, mérögā dʉyayuro. Iri bosenʉ pascua wâikʉyuro. ² Paía oparä, Moisés gojadeare buerimasā Jesúre wéjedharä: “¿Nasiri ñgärē wéjéräkuri marí?” ñäriñurä. ñgüsā Jesúre wéjedharakererä, masakare güiñurä.

³ Iripoere wâtī, Judas Iscariote wâikʉguguere ñajáyupʉ ñerö iridoregu. Judas, Jesús buerä pe mojöma pere su gubu Peru pérëbejarä watopemʉ ñäriñdipyupʉ. ⁴ Wâtī ñajádero pʉrʉ, Judas paía oparä, Marípʉya wiire korerä surara oparä pʉro waayupʉ. Irogue eja, ñgʉ Jesúre ñmuburire ñgüsā merä wereniyupʉ. ⁵ ñgʉ irasü ñäriñmakʉ pérä, usuyari merä: “Ígärē mʉ guare ñumakʉ, mʉrē niyeru wajariräko”, ñäriñurä. ⁶ Judas: “Já”, ñäri, pʉrʉ: “¿Naásü ñäriñmakʉ, masaka ñäberogue oparagüere yʉ Jesúre wiamakʉ ñärokuri?” ñäri gũñayupʉ.

*Jesús ñgʉ buerä merä baatñudea
(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)*

⁷ Puru pā wemasārī morēña marīrī baari bosenū ãārīnugārīnū ãārīyuro. Irinū pascua bosenū iririnū ãārīmakū, Marīpu iūrō oveja majīgūrē īgūsā wējērīnū ãārīyuro. ⁸ Irinuta Jesús Pedrore, Juārē ãsū ãrī iriuyupu:

—Marī pascua bosenū baaburire ãmurā waaka!

⁹ īgū irasū ãrīmakū pérā, ãsū ãrī sērēñāñurā:

—¿Noógue marī pascua bosenū baaburire ãmumakū gāāmekuri? ãrīñurā.

¹⁰⁻¹¹ Jesús īgūsārē yūjuyupu:

—Jerusalégue waaka! Irogue sugu dekosoro kōāwāgāgārē bokajarāko. īgūrē tħyaka! īgū ñajāri wiigue ejarā, iri wii opħre: “Guare buegu, ãsū ãrī sērēñadoreami: ‘Di taribugue yu buerā merā i pascua bosenūrē baagħukuri?’ ãrāmi”, ãrīka! ¹² Musā irasū ãrīmakū pé, wári taribu, ûmarōgue īgūsā ãmu odoadea taribure īmugħukumi. Irogue marī baaburire ãmuka! ãrīyupu Jesús.

¹³ Irasirirā iri makāgue waa, irogue eja, Jesús wereaderosūta bokaja, pascua bosenū baaburire ãmuñurā.

¹⁴ īgūsā baaripoe ejamakū, Jesús īgū buerā pe mojōma pere su gubu peru pērēbejarā merā baa doaníyupu. ¹⁵ Irogue baa doanígū, īgūsārē ãrīyupu:

—Yu boaburo dupiyuro i pascua bosenū baarire musā merā buro baadħā. ¹⁶ Musārē werea. I bosenūrē marī dapagora irirosū yu dupaturi neō irinemobirikoa. Puru Yuhu īgħayarārē dorerogue dupaturi iriyuwarikugħukoa, ãrīyupu.

¹⁷ Irasū ãrī odo, iiríripare āī, Marīpure: “Mure usuyari sīa”, ãrī, īgūsārē ãsū ãrīyupu:

—Ire āī, dħkawa iiríka! ¹⁸ Musārē werea. I igui dekore marī dapagora iirírosū yu dupaturi neō iirinemobirikoa. Yuhu īgħayarārē doreri ejadero purugue dupaturi iirigħukoa doja, ãrīyupu.

¹⁹ Puru pārē āī, Marīpure: “Mure usuyari sīa”, ãrī, pārē pea, īgūsārē ãsū ãrī guereyupu:

—I yaa dħpū ãārā. Yu musā ñerō iridea waja boagħukoa. Irasirirā musā dapagora iriaderosū nerē, pārē baariku, yu musārē boabosarire għuñaka! ãrīyupu.

²⁰ īgūsā baa odoaderō puru, pārē āiaderosūta iiríripadere āī, īgūsārē ãsū ãrīyupu:

—Yu musārē boabosagu, yaa dī bēori merā Yuhu musārē: “Oārō irigħura”, ãrīdeare iriyuwarikugħukoa.

²¹ Dapagorare yħre wējedħarāgu yħre īmubu oħħi yu merā baa doanimi. ²² Marīpu ãrīderosūta yħre ãārīpererā tħiġi rē waaro yáa. Yħre īmubu gapħre ñetariro waaro koka, ãrīyupu.

²³ īgū irasū ãrīmakū pérā, īgūsā basi ãsū ãrī għame sērēñāñurā:

—¿Noā marī watopeguere irasiribukuri? ãrīñurā.

Jesús buerā: “Marī watopere, ¿noā ãārīpererā nemorō ãārīgukuri?” ãrī guaseodea

²⁴ P̄hr̄u Jesús buerā ãsū ãrī gāme guaseoñurā:

—Marī watopere, ¿noā ãārīpererā nemorō ãārīgukuri? ãrīñurā.

²⁵ Jesús gapu ïgūsārē ãrīyupu:

—I nikū marā oparā Marīp̄re b̄remumerā gapu ïgūsāyarārē dorerā, turaro merā dorema. Irasirirā ïgūsā oparārē: “Masakare õārō iritamurā ãārīma”, ãrīma. ²⁶ M̄sā tamerā i nikū marā oparā irirosū iribirikōāka! Ñsū gapu irika! M̄sā watopeguere sugu gajirā nemorō ãārīduagu, m̄sā nemorō ubu ãārīgá maamu irirosū ãārīburo. M̄sārē dored̄agu, moāboegu irirosū m̄sārē iritamugu ãārīburo.

²⁷ M̄sā gūñamakū, ¿niíno gapu gajigu nemorō ãārīgú ãārīrī? ¿Baa doanígū gapu, o ïgūrē baari ejogu gapu ãārīrī? Ñsū ãārā. Baa doanígū gajigu nemorō ãārīmi. Yū gapu m̄sā watopegue ãārīgú, m̄sārē moāboegu irirosūta m̄sārē iritamugu aaribá.

²⁸ 'Masaka yure ñero irikeremakū, m̄sā yū merā ãārīnīkōābū. ²⁹ Irasirigū, Yūpu yure ïgūyarā Op̄u píderosū, yū m̄sādere oparā sóoḡra. ³⁰ Irasirirā, yū ïgūyarā Op̄u ãārīrōgue m̄sāde, yū merā iiri, baa doanírāko. Irogue m̄sā pe mojōma pere su gubu peru pērēbejari oparā doarire doarāko. Irasirirā Israel bumarārē pe mojōma pere su gubu Peru pērēbejari buri marārē dorerāko, ãrīyupu.

Jesús Pedrore: “Yure masíkeregū: ‘Masíbea’, ãrīgukoa”, ãrī weredea

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

³¹ Irasū ãrī odo, marī Op̄u Jesús Pedrore ñsū ãrīyupu:

—Simón, yure péka! Wātēa opu Satanás Yūp̄re sērēadami, trigo gasirire koro, yūsasiribéoro irirosū m̄sārē yure b̄remurīrē pirimakū iriduagu. ³² Ígū irasū iriduakeremakū, yū gapu m̄ya ãārīburire Yūp̄re sērēbosabu, m̄ yure b̄remurīrē piribirikōāburo, ãrīgū. Irasirigū yure dupaturi õārō gūñaturadero p̄ru, m̄yarā yure b̄remurārē gūñaturamakū irika! ãrīyupu.

³³ Ígū irasū ãrīmakū pégu, Pedro ãrīyupu:

—Yū Op̄u, m̄rē peresu irirā, yūdere m̄ merāta peresu iriburo. M̄rē wējērā, yūdere m̄ merāta wējēburo, ãrīyupu.

³⁴ Jesús ïgūrē ãrīyupu:

—Pedro, m̄rē werea. Dapagā ñami ãgābo wereburo dupiyuro yure masíkeregū urea gajirārē: “Masíbea”, ãrīkatoḡukoa, ãrīyupu.

Jesúre Ígūsā ñeāburo dupiyuro waadea

³⁵ Irasū ãrī odo, Jesús Ígū buerārē ãsū ãrī sērēñayupu doja:
—¿Sōo ãärīdeapoere mūsā niyeru, surí ãärī ajuri, gubu surí
opamerā mūsārē yu iriudeapoere ñeéenorē gāämenemorī?

—Neõ gajino gāämenemobiribu, ãrī yuhñurā.

³⁶ Ígūsā irasū ãrimakū, ãrīyupu doja:

—Dapagora gapure surí, niyeru ãärī ajuri oparā, irire ãiaka!
Mūsārē sareri majīrī marīmakū ïärā, mūsāya surí wekamarē
dua, su majī wajarika! ³⁷ Ire mūsārē werea. Marīpuya
werenírī gojadea pūgue gojaderosūta yure waaro yáa. Æsū
ãrī gojasūdero ãärībú: “Ígūde ñegū irirosū ñerā watopeguere
ãärīdi ãärīmi”, ãrī gojasūdero ãärībú, ãrīyupu. Ígū
irasū ãrimakū pērā, Ígū buerā Ígūrē ãrīñurā:

³⁸ —Gua Opu, pe majī sareri majīrī opáa, ãrīñurā.

—Óäsiáa, ãrī yuhñupu Jesús.

Jesús Getsemanígue Marīpure sērēdea

(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

³⁹ Pura Jesús Ígū irinarōsū Olivos wāikudi ãtāägue
waaköäyupu. Ígū buerāde Ígū merā waañurā. ⁴⁰ Irogue ejagu,
Jesús Ígūsārē ãrīyupu:

—Marīpure sērēka, wātī ãrīmesārīrē iribukoa, ãrīrā, ãrīyupu.

⁴¹ Irasū ãrī odo, Ígū suguta yoaweyaro waa, ñadukupuri
merā ejamejāja, Marīpure ãsū ãrī sērēyupu:

⁴² —Ahu, yu ñerō tariburire taudag, tauka! Yuh irasū
ãrīkeremakū, yu gāämerōsū iribirikōâka! Mu gāämerōsū gapu
yure waaburo, ãrīyupu.

⁴³ Ígū irasū ãrimakū, Marīpure wereboegu ûmugasigue
ãärādi Jesús deyoayupu Ígūrē gūñaturamakū irigu. ⁴⁴ Jesús
buro pürisüg Marīpure sērēadero nemorō Ígūrē sērēnemoyupu
doja. Ígū ñajásuririta dí yeri pagayeri wiri, yebague yuriyuro.

⁴⁵ Marīpure irasū ãrī sērē odo, wāgāñugā, Ígū buerā purogue
ejagu, bhero bjawereru merā kārīrārē bokajayupu. ⁴⁶ Irasirigu
Ígūsārē ãrīyupu:

—¿Nasirirā kārīrī? Yobeka! Marīpure sērēka, wātī ãrīmesārīrē
iribukoa, ãrīrā, ãrīyupu.

Jesúre ñeāwāgādea

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Ígū irasū ãrī wereripoe masaka wárā ejañurā. Judas pe
mojōma pere su gubu Peru pērēbejarā buerā watopemuh ãärādi
masakare dupiyuyupu. Jesús puro eja, Ígūrē bokatři, Ígūya
wayupārārē mimiyupu. ⁴⁸ Ígū irasū mimimakū ïágū, Jesús
gapu Ígūrē ãrīyupu:

—Judas, ¿yure ãärípereră tígürẽ yure īaturirãguere wiagu, yaa wayupárarẽ mimirí mꝩ? ãrlyuph.

49 Ígū irasū árīmakū, Jesúś buerā ígūrē masaka ñeāburire masírā: “Għa Opħu, iġħad sareri majīrī merā īgħisā merā għamekēäsi?” árīnurā.

⁵⁰ Irasū ārī, sugu Jesú斯 buegu īguya sareri majī merā paíā opure moāboagħre diaye gapu ma gāmipūrē dititā dijukōāyupu.

51 Ígū irasirimakū íāgū, Jesús ārīyupu:

—Iropata irika! Inorē irinemobita! ārīyupū.

Ärī odo, gāmipū ääräderore moäñayupū. Ígū moäñamakū, ígūya gāmipū öäköäyuro doja. ⁵² Irasiri odo, ígūrē ñeämurärē: paíá oparärē, Marípuya wiire korerā surara oparärē, judío masaka mürädere äriyupū:

—¿Nasirirā sareri majīrī merā, yuke dūkari merā sugū ya-jarimasurē ñeārā aarirā irirosū yure ñeārā aaríri? ⁵³ Umariku Marīpuya wiigue mūsā merā yu aārīmakū, yure neō ñeābiribū. Irasū aārīkeremakū, dapagora mūsā yure ñerō iriripoe ejasiáa. Wātī nañtīärōgue aārīgū mūsārē dorerire irirā yáa mūsā, aārīyupū.

Pedro Jesúre masikerequ: "Masibeá", ãrõdea

(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Purū Jesúre ñeā, paíá op̄uya wiigue ãiãñurā. Ígūsā Ígūrē ãiãmakū, Pedro Ígūsārē yoaweyarogue t̄uyayup̄a. ⁵⁵ Irogue ejarā, makāp̄uro ñajārōma yeba dekogue peame diiuñurā. Irasirirā irime t̄aro sūma doaniñurā. Pedro Ígūsā p̄uro eja, Ígūsā watopegue doayup̄a. ⁵⁶ Sugo moāboerimasō, Ígū peame t̄aro doamakā ïāgō, Ígūrē õārō ïā, gajirärē ãsū ãrī wereyupo:

—Ííde Ígū merā ááriðita áárámi, ááriyupo.

⁵⁷ Igo irasū ārīmakū pégħu, Pedro ārīkatori merā:

—Yu īgūrē neō masībea, ārī yujhuyupn. 58 Mérōgā puru gajigū īgūrē īā, āsū ārīyupn:

—Mude Jesús buerā merāmata ããrā, ãrīyupu.

—Neō ãärībea yu, ãrīyupu Pedro.

⁵⁹ Su hora puru gajigū gajirārē āsū ārī wereyupu:

—Íí diayeta ígū merā ããrīdita ããrīmi. Galileam̄ta ããrīmi, ããrīvupū.

⁶⁰ Ігнітрасі әрімакі. Pedro vñjñvñpñ:

—Yuh, m_u werenig_urē masībea, pémasībirikoa, ārīvuph.

Ígū irasū árīripoeta ágābo wereyuph. 61 Ígū weremakă, marī Opū Jesús yoaweyarogue áärílgū Pedrore īā gāmeuyuph. Ígū irasū īāmakă, Pedro, Jesús ígūrē: "Dapagā īāmi ágābo ígū wereburo dupiyuro mu yare masikeregu, urea: 'Masibea',

ãrïkatogukoa”, ãrïdeare gûñabokayupu. 62 Irire gûñaboka, wiria, bujawereri merã buro oreypu.

Jesúre ñerõ iri bûridadea

(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

63 Jesúre korerã surara ïgûrë burida, páñurã. 64 Irasû ïgûrë párã, suríro gasiro merã ïgäya koyere shabiato:

—¿Noã murë pári? ãrïbokaka! ãrïñurã.

65 Wári gaji ñerõ ãrï buridañurã.

Jesúre oparã purogue ãijadea

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

66 Gajinu gapu boyodujimejâripoe judío masaka murã, paía oparã, Moisés gojadeare buerimasâde nerëñurã. Puru ïgûsâ nerëñogue Jesúre ãija, âsû ãrï sérëñañurã:

67 —Wereka guare! ¿Mu, Marípu iriudi Cristota ãärírî? ãrïñurã.

Jesús ïgûsârë yuþuyupu:

—Mu sârë: “Yu ïgûta ãärã”, ãrïmakû, yure buremubirikoa.

68 Mu sârë gajinorë yu sérëñamakû, yure yuþubirikoa. 69 Mu sâ yure buremubirikeremakû, mérögâ puru Yuhu turatarigu yure ãärípererâ tigûrë ïgû diaye gapu doamakâ irigukumi, ãrïyupu.

70 Ígû irasû ãrïmakû pérâ, ãärípererâ ïgûrë sérëñañurã:

—¿Irasû ãrígû, Marípu magûta ãärírî mu? ãrïñurã.

—Ígûta ãärã mu sâ ãrïrôsûta, ãrï yuþuyupu Jesús.

71 Ígû irasû ãrïmakû, âsû ãrïñurã:

—Nasirimurã gajirâ ïgûrë weresârîrë pénemobirikoa marí! Ígû werenírîrë marí basita pésiaá, ãrïñurã.

23

Jesúre Pilato puro ãijadea

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

1 Irasû ãrï odo, ãärípererâ wâgânugâ, Jesúre opu Pilato wâikugu purogue ãiñurã. 2 Jesúre irogue ãijarã, âsû ãrï weresânuñurã:

—Íi maríya nikû marârë ñerõ iridoremakâ péabu. Romano marã opu niyeru wajasearire: “Wajaribirikdâka!” ãrïrîrë péabu. Gajidere: “Yu judío masaka Opu, Cristo ãärã”, ãrâmi, ãrïñurã.

3 Ígûsâ irasû ãrïmakû pégu, Pilato Jesúre sérëñayupu:

—¿Mu ta ãärírîrë, judío masaka Opu?

—Mu ãrïrôsûta ïgûta ãärã, ãrï yuþuyupu Jesús.

4 Ígû irasû ãrïmakû, Pilato paía oparârë, masaka irogue ãärírârë ãrïyupu:

—Írë neõ ñerõ iridea máa, yu ïamakû, ãrïyupu.

5 Ígû irasû ãrïkeremakû, Ígûsâ gapu buro weresânuñurã:

—Ígū bueri merā masaka oparārē tarinugāmakū iriami. Galilea nikūgue irire irinugāmi. Dapagorare i makāguedere irasūta irigu ejáami, ãrīñurā.

Jesúre Herodes puro ãijadea

⁶ Ígūsā irasū ãrīmakā pégū, Pilato gapu sérēñayupu:

—¿Íj Galileamata ãārīrī? ãrīyupu.

⁷ “Iromata ãārīmi”, ãrī, Ígūsā yujumakā pégū, Pilato surarare: “Jesúre Galilea nikū marā opa Herodes puro ãāaka!” ãrīyupu. Iripoere Herodes Jerusalēgue ãārīyupu. ⁸ Iro dupiyuro Herodes Jesús iridea kerere pédi ãārīmí. Irasirigu yoaripoe Ígūrē bero ñādhagū iriadiyupu. Jesús Ígū turari merā iri ñumakū ñādhagū iriadiyupu. Irasirigu Ígū puro Ígūsā Jesúre ãijamakū ñāgū, bero ushayayupu. ⁹ Wári Jesúre sérēñadiyupu. Ígū sérēñakeremakū, Jesús gapu Ígūrē neō yujubiriyupu. ¹⁰ Paía oparā, Moisés gojadeare buerimasāde Herodes puro ejanerā, Jesúre turaro merā weresāñurā. ¹¹ Paru Herodes Ígūya surara merā Jesúre buriida, ñerō iriñurā. Ígūrē buriadarā, õārī suríore opayañerē sāñurā. Irasiri odo, Herodes: “Ígūrē Pilato pārogue ãāaka doja!” ãrīyupu. ¹² Herodes, Pilato merā iro dupiyuroguere gāme ñādhabirinerā ãārīkererā, irinu merā gāmesuriñurā.

Jesúre wējēdoredēa

(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

¹³ Pheru Pilato paía oparārē, judío masaka oparārē, masakadere siiu neeō, ¹⁴ ãsū ãrīyupu:

—Musā ñirē yu puro ãijarā: “Íj masakare ñerō iridoremi”, ãrābu musā yure. Musā ñirō, yu ñirē sérēñapeoabu. Musā ñirē weresākeremakū, ñerō iridea máa, yu ñāmakū. ¹⁵ Herodede: “Írē neō ñerī iridea máa”, ãrāyupu. Dupaturi ñirē yu puro iriuañumi doja. Irasiriro ñirē wējēdoreri máa. Musāde ire masā. ¹⁶ Irasirigu yu Ígūrē tārādoregukoa. Paru Ígūrē wiugura, ãrādiyupu Pilato.

¹⁷ Pilato, bojoriku pascua bosenu ãārīmakū, sugu peresugue ãārādire Ígūsā wiudoregare wiunayupu. ¹⁸ Irasirirā, Pilato: “Jesúre wiugura”, Ígū ãrīmakā pérā, ãārīpererā masaka suro merā ãsū ãrī gaguinínugāñurā:

—Jesúre wējēkōāka! Barrabás gapure wiuka! ãrīñurā.

¹⁹ Íj Barrabáre iro dupiyuro Jerusalēgue oparārē Ígū béodhadea waja, gajirārē Ígū wējēdea waja, peresu irinerā ãārīmá. ²⁰ Pilato Jesús gapure wiudhadiyupu. Irasirigu masakare Ígūrē wiuburire dupaturi sérēñayupu doja. ²¹ Ígū Jesúre wiudhakeremakū, Ígūsā gaguiníadero nemorō gaguiníñurā doja:

—Curusague pábiatú wējēka īgūrē! Wējēkōāka īgūrē! ārīnurā.

²² īgūsā irasū ārīmakū, Pilato urea waaro merā īgūsārē āsū ārādiyupu doja:

—¿Neéno ñerīrē iriari ñi, mūsā irasū ārī gaguinímakū? Yū īāmakū, neō īgūrē ñerī iridea máa. Irasiriro ñiře wējēdoreri máa. Irasirigu īgūrē tārādore, wiugura, ārādiyupu.

²³ īgū irasū ārīmakū, masaka, paía oparāde buro gaguinínemo: “Curusague pábiatú wējēka īgūrē!” ārīnurā. Pilato, īgūsā irasū ārī gaguinímakū neō bokatīubiri: “Mūsā gāāmerō irika!” ārīyupu. ²⁴ Irasirigu, īgūsā ārīrōsūta Jesúre curusague pábiatú wējēdoreyupu. ²⁵ Puru īgūsā sērērōsūta Barrabáre peresugue āārīgūrē, oparārē béodhadire, masakare wējēdi gapare wiuyupu. Irasiri odo, Pilato: “Mūsā gāāmerōsū irika Jesúre!” ārīyupu.

Jesúre curusague pábiatúdea

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Jesúre curusague wējēmurā īgūsā āīwāgāripoe sugu Simón wāikugu Cirene wāikuri makāmu Jerusalén tħerogue āārādi goedujariyupu. Irasirirā īgūrē bokatīrī, ñeā, Jesús kōādea curusare kōātuyadoreñurā.

²⁷ Wárā masaka Jesúre waaburire īārā īgūrē tħuyañurā. īgūsā watopegue nome īgūrē īārā, gaguiní bujawereri merā oretħuyañurā. ²⁸ īgūsā oremakū pégu, Jesús īgūsārē īāgāmeu, āsū ārīyupu:

—Jerusalén marā nome yure orebirikōāka! Mūsā basi, mūsā pūrāya āārīburire oreka! ²⁹ Purugue masaka ñetariro tarirākuma. Āsū ārīrākuma: “Neō pūrākumerā, miññamerā nome āārīmakū õātaribuyo”, ārīrākuma. ³⁰ ɻtāyukure āsū ārīrākuma: “Għare tāū wējē, dedekkōāburo”, ārīrākuma. ³¹ Masaka yure waja opabire ñerō irimakū, waja oparā gapu ñetariro tarirākuma, ārīyupu.

³² Jesúre āīwāgārā, pērā ñerō iririmasādere īgū merā wējēsūmurārē āīwāgāñurā. ³³ īgūsārē āīwāgārā, masaku dipuru boawadea pero wāikurogue eja, Jesúre curusague pábiatú āīwāgūnūñurā. Ñerō iririmasādere curusarigue pábiatú āīwāgūnūñurā. Sugħre īgū diaye gapu, gajigħre īgū kúgapu pábiatú āīwāgūnūñurā. ³⁴ īgūsā Jesúre curusague pábiatú āīwāgūnūmakū, Jesús ārīyupu:

—A, īgūsā ñerō iririre kātika! īgūsā yure irasiririre pēmasibema, ārīyupu.

Surara īgū suri sāñadeare: “Ubu ārīboka birarā: ‘¿Noārē dujarokuri?’” ārīnurā irire īgūsā basi gāme dukawamurā.

35 Masaka irogue ãärírã ñäníñurã. Oparägueta Jesúre ãsü ãrí büridañurã:

—Gajirã gapare taumi. Irasirigu diayeta Cristo, Marípü beyedi ãärígü ïgü basi tauburo, ãríñurã.

36 Surarade ïgürë büridañurã. ïgü püro waa ejanugärä, igui deko süürírë ïgürë iirídoreadiñurã. 37 Irire irirã, ïgürë ãsü ãríñurã:

—Mu diayeta judío masaka Opü ãärígü, mu basi tauka! ãríñurã.

38 “Íl ãsü iridea waja boami”, ãrírã: “Ílta judío masaka Opü ãärími”, ãrí gojadea majírë curusague ïgü weka pábiatúñurã. Griego ya merã, latín ya merã, hebreo ya merã gojasüyuro.

39 Sugü ñerõ iridi, Jesús merã ïgüsä pábiatú ãiwágünúdi Jesúre ñerõ ãrí turiyupü:

—Mu diayeta Cristo ãärígü, mu baside tau, għadere tauka! ãrīyupü.

40 ïgü irasü ãrīmakü pégħu, gajjigu gapu ïgürë ãsü ãrīyupü:

—Irasü ãrībirikōäka! ¿Marípure güiberi irasü ãrígü? Marírë suro merã wajamoäma. 41 Marí gapare marí ñerí iridea waja diayeta wajamoäma. Íl gapu ñerírë neõ iribi ãärími, ãrīyupü.

42 Irasü ãrī odo, Jesúre ãsü ãrīyupü:

—Jesús, muyearä Opü ñajägü, yħdere gūnaka! ãrīyupü.

43 —Diayeta mħrē werea. Dapagħata yu merã paraíso wāikħrogue ãärígħakoa, ãrīyupü Jesús ïgürë.

Jesús boadea

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

44 Puru goeripoe ãärīmakü, i nikü ãärīpererogue naħtħakōäyuro. Ure hora gora naħtħayuro. 45 Abede deyomariyupü irasü waarioere. Marípureya wii poekama taribu makāphro kāmutari gasiro deko merã yeguesiajakōäyuro. 46 Irasirigu Jesús turaro merã ãsü ãrī gaguiniyupü:

—Au, yaa yħxpūrārē mħrē wiáa, ãrīyupü.

Irasü ãrígħta, kōmoakōäyupü.

47 Romano marā surara opü irasü waamakü ïägħi, Marípure usħayari sīyupü. Æsü ãrīyupü:

—Diayeta Íl ñerõ iribi ãärādañumi, ãrīyupü.

48 Æärīpererā masaka iro Jesúre waariore ëärā ejanerā ïgħi boamakü ëärā, buro bħajwereri merã ïgħasāya koretibirire pāwāgħ, ïgħasāya wiirigue dujákōäñurã. 49 Æärīpererā Jesúre merāmarā, Galileague ïgürë tħyanerā nomede yoarogue Jesúre irasü waariore ïäníñurã.

Jesúya d-apare masāġobegue pídea

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

50-51 Irogue sugʉ José wāīkʉgʉ Judea nikūmʉ, Arimatea wāīkʉri makāmʉ ãārīyupʉ. Īgʉ õāgʉ, diayemarē irigʉ, Marīpʉ ïgūyarārē doreri ejaburire yúgʉ ãārīyupʉ. Īgʉ judío masaka oparā watopemʉ ãārīkeregʉ, Jesúre ïgūsā: “Wējēka!” ãārīmakʉ pégʉ: “Já”, ãārībiridi ãārīmí. 52 Irasirigʉ Pilato phrogue waa, Jesúya dʉphure yáabu sérēyupʉ. 53 Sérē odo, Jesúya dʉphure curusague ãārīrī dʉphure ãidiju, õārī surí gasiro merā õmayupʉ. Óma odo, ûtāyegue mádea gobegue píyupʉ. Iri gobe neō sugʉ boadire yáasñña marīrī gobe ãārīyuro. 54 José Jesúre yáarinʉ judío masaka siñajārīnʉma ãārīburire ïgūsā ãamuyurinʉ ãārīyuro. I siñajārīnʉ ñajāburo mérōgā dʉhayuro.

55 Galileague Jesúre tuyanerā nome masāgobegue José waamakʉ ïārā, waañurā. Iri gobegue Jesúya dʉphure ïgʉ pímakʉ ïāñurā. 56 ïgūsā irasū ïādero pʉru, ïgūsā ãārīrī wigue dujákōñurā. Dujaja, sərōrīrī ïgūya dʉphure pípeoburire ãamuñurā. Ámu odo, siñajārīnʉ ãārīmakʉ, Moisés dorederosūta siñajāñurā.

24

Jesús masādea

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

1 Semana ãārīphrororirinʉ* ãārīmakʉ, boyodujimejāripoe ïgūsā nome dupaturi Jesúya dʉphure yáadea masāgobegue waañurā. ïgūsā sərōrī ãmuadeare ãñāñurā. Gajirā nomede ïgūsā merā wapikawāgāñurā. 2 Irogue ejarā, iri gobe biadea ûtā majirē gajirogue oyamakʉ ïāñurā. 3 Irire ïārā, diayeta ñajākōñurā. Irogue ñajājarā, neō marī Opʉ Jesúya dʉphure bokabiriñurā. 4 Irasirirā buro gʉka, naásñ irimasibiriñurā. “¿Naásñ waáayuri?” ãrī gūñaripoeta gūññaña marīrō pérā ãma surí goesisiriri sāñarā ïgūsā pʉro nímakʉ ïāñurā. 5 ïgūsārē ïārā, buro gūiri merā muúsiañurā. ïgūsā irasirimakʉ ïārā, ãma ïgūsārē ãrīñurā:

—¿Nasirimurā boanerārē yáarogue okagʉre ãmarī? 6 Õōrē mámi. Masāsiami. Gūñaka, ïgʉ mʉsā merā Galileague ãārīgʉ mʉsārē ãrīdeare! 7 Ásū ãrīmi: “Yʉ ãārīpererā tīgʉ ãārīgʉ masaka ñerāguere wiasügʉkhoa. ïgūsā yʉre curusague pábiatú wējēmakʉ, urenuwaaró merā Marīpʉ yʉre masügʉkumi”, ãrīmi, ãrīñurā.

8 ïgūsā irasū ãārīmakʉ pérā, Jesús ãrīdeare gūñabokañurā. 9 Irasirirā masāgobegue ãārānerā goedujajarā, ãārīpereri ïgūsā ïādeare Jesús buerā pe mojōma pere su gubu suru pérēbejarārē wereñurā. Irasū ãārīmakʉ, gajirārē Jesúre

* 24:1 Semana ãārīphrororirinʉno, domingo ãārā.

buremurā ãärípererārē irire wereñurā. ¹⁰ Jesús buerārē iri kerere wererā ejanerā nome ūsāku ãäríñurā: María Magdalena, Juana, gajigo María Jacob pago, irasū ãärímakū gajirā nome ãäríñurā. ¹¹ Ígūsā iādeare werekeremakū, Jesús buerā gapu buremubiriñurā. “Irasū ãrikōärā yáma ūsā nome”, ãrī gūñañurā.

¹² Pedro gapu masãgobegue ūgū ūmawāgāyupu. Iri gobegue ūgū ejagū, Jesúya daphre òmadea gasiro gajiro gapu túpeoadea gasiro ditare iāyupu. Irire ūgūka: “¿Naásū waáayuri?” ãrī gūña, ūgū ãäríñi wiigue dujáakōáyupu.

*Emaús wāikūri makā waari maague Jesús pērārē deyoadea
(Mr 16.12-13)*

¹³ Jesús masādeanurēta pērā ūgū buerire tuyarā Emaús wāikūri makā waari maague waariñurā. Emaúgue waaro, Jerusalén merā wiriwāgāmakū pe mojōma pere su gubu suru pērēbejari kilómetro yoaro ãäríyuro. ¹⁴ Maa waari, ãärípereri Jesúre waadeare wereníñurā. ¹⁵ Irire wereníripoe Jesús ūgūsā puro aari, ūgūsā merā waayupu. ¹⁶ ūgū, ūgūsā merā waamakū ñakeremakū, gajino ūgūsārē ūgūrē iāmasibirimakū iriyuro.

¹⁷ Jesús ūgūsārē sērēñayupu:

—¿Ñeénorē werenírá yári, māsā maa waari? ãrīyupu.

Ígū irasū ãärímakū pérā, bero bhjawereri merā maa deko dujanugāñurā. ¹⁸ Cleofas wāikugū Jesúre ãsū ãrī yajuyupu:

—Ãärípererā inurí Jerusalégue waadeare masíma. ¿Mā suguta irogue ãärādi irasū waadeare masíberi? ãrīyupu.

¹⁹ Ígū irasū ãärímakū, Jesús ūgūsārē:

—¿Naásū waáari? ãrīyupu.

Ígūrē ãrīñurā:

—Jesús Nazaretmurē ūgūsā iriadeare werenírá iriabu. Ígū Marípuya kerere weregu ãärādimi. Ñeénorē masaka ūrō, Marípuy ūrōguedere ūgū turari sīrī merā irigu, ūgūyare weregu ãärādimi. ²⁰ Paía oparā, gajirā marī oparā merā ūgūrē wējēdorerā, romano marā oparārē wiáama. ūgūsā irasū wiamakū, curusague pábiatú wējēama. ²¹ “Ígū marīrē taibu, marī Israel bumara Opū ãärību, marī yúdi ãärīmi”, ãrī gūñadibū gua ūgūrē. Irasiriro dapagā merā urenu waáa, ūgūrē wējēadero puru. ²² Suráyeri gua merāmarā nome, ūgūsā wereri merā guare gukamakū iriama. Dapagā ñamigāgora ūgūrē yáaderogue ejañurā. ²³ Irogue eja, ūgūya daphre bokamerāta, gua purogue goedujajama. “Irogue guare kērō irirosū waamakū, Marípuyre wereboerārē ūbū”, ãrāma. Marípuyre wereboerā ūgūsārē: “Jesús okami”, ãrādeadere wereama guare ūgūsā nome. ²⁴ Puru gajirā gua merāmarā ūgūrē yáaderogue eja,

Ígūsā nome ãrãderosūta ñāñurā. Ígūsāde Jesúre ñábirañurā, ãrī wereñurā Cleofasā Jesúre.

²⁵ Ígūsā irasū ãrīmakū pégu, Jesús Ígūsārē ãrīyupu:

—Musā pémasímerā ãárrā. ¿Noópa yoaripoe Marípuya kerere weredupiyunerā gojadeare õârō pémasíri merā bùremubirikõârī musā? ²⁶ Marípua iriudi Cristo Ígū ãmágasigue marítaburo dupiyuro, Ígūyarā Opua ñajâburo dupiyuro Ígûrē ñerō tarigukumi, ãrī gojanerā ãárrimá. ¿Ire masíberi musā? ãrīyupu.

²⁷ Jesúr irasū ãrī odo, Marípuya kerere weredupiyunerā gojadea pügue ãárripererí Ígūsā Ígûrē gojayudeare: “Ásū ãrîduaro yáa”, ãrī wereyupu Ígūsārē. Moisés gojadeare werenugayupu. Puru ãárripererā Marípuya kerere weredupiyunerā gojadeare wereyupu.

²⁸ Puru Ígūsā waaro Emaúgue ejamakū, Jesús iri makârē tariwâgâgû irirosū iriyupu. ²⁹ Ígū irasū tariwâgâmakū ñârā, Ígûrē ásū ãrîñurā:

—Gua merâ dujaka! Ñamikague ãárrā. Naímejârõgue yáa, ãrîñurâ.

Irasirigü Jesúr Ígūsā merâ waa, Ígūsâya wiigue ñajâkõâyupu Ígūsā merâ dujagu. ³⁰ Puru Ígūsā merâ baa doanígü, pârē ái, Marípue: “Muré usuyari sîla”, ãrī, pârē pea, Ígūsârê guereyupu. ³¹ Ígū irasirimakū ñârâgueta: “Jesúta ãárrimi”, ãrī ñâmasíñurâ. Ígūsâ ñâmasímakûta, dederiakõâyupu Ígūsârê. ³² Ígū irasū dederiadero puru, Ígūsâ basi ásū ãrī gâme wereníñurâ:

—Maague Ígū marírê: “Marípuya wereníri gojadeare: ‘Ásū ãrîduaro yáa’”, ãrī weremakû pérâ, buro usuyari merâ: “Óâtaria”, ãrī péñabu, ãrîñurâ.

³³ Irasirirâ mata Jerusalégue gâme dujáakõâñurâ. Irogue eja, Jesús buerâ, pe mojôma pere su gubu suru pérêbejarâ nerêanerârê, gajirâ Ígūsâ merâmarâdere bokajañurâ. ³⁴ Ígūsâ ejamakû ñârâ, iro nerêanerâ ásû ãrîñurâ:

—Diayeta marí Opua masâñumi. Simôrê deyoayupu, ãrîñurâ.

³⁵ Ígūsâ irasû ãrîmakû pérâ, Emaúgue waanerâde Ígûsârê maague waadeare wereñurâ. Jesúr pârê pea, Ígûsârê Ígû sîmakû, Ígûrê ñâmasâdeare wereñurâ iro nerêanerârê.

Jesús Ígū buerârê deyoadea

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)

³⁶ Ígûsâ irire irasû ãrî wereníripoe Jesúr Ígûsârê deyoa, ásû ãrî õâdoreyupu:

—¿Aárrirî musâ? Siñajârî merâ ãárririkuka! ãrîyupu.

37 Ígū deyoamakū, íágukakōñurā. “Boadi yuhupürā deyoamakū ãärā irikoa marī”, ãrī gūñañurā. Irasirirā buro güñurā.
38 Ígūsā güimakū íágū, Jesú斯 Ígūsārē ãrīyupu:

—¿Nasirirā íágukari mūsā? ¿Nasirirā yure Íärā: “Ígū boadi dupaturi okabiribukumi”, ãrī gūñarī mūsā? Irire gūñabirkōka!

39 Íäka, yaa mojōrīrē, yaa guburidere! Yuta ãärā. Yure moäñaka! Irasirirā masírāko a yu ãärīrīrē. Sugū boadi ígū yuhupürā merā deyoagu dāpu opabemi. Dií, gōärī opabi ãärīkumi. Yū gapu diíre, gōärīrē opáa, ãrīyupu Jesú斯. 40 Irasū ãärīgūta, ígūya mojōrīrē soeu, ígūya guburidere ìmuyupu Ígūsārē.

41 Ígūsā gapu mérögā buremurī opakererā, buro usuyari merā: “¿Diayeta ígūta ãärīkuri?” ãrī gūñañurā.

Ígūsā irasū mérögā buremurī opamakū, Jesú斯 masíkōåyupu. Irasirigu Ígūsārē sérēñayupu:

—¿Mūsā baari opari õõrē? ãrīyupu. 42 Ígū irasū ãrīmakū pé, waaí muñadea dükare sñurā. Mume dekodere ígūrē sñurā baaburo, ãrīrā. 43 Irire sñmakū, Ígūsā ïürō ãi baayupu. 44 Baa odo, Jesú斯 Ígūsārē wereyupu doja:

—Sōõ ãärīdeapoe mūsā merā ãärīgū, yu mūsārē werederosūta dapagorare yure waabu. Moisés yaamarē gojaderosūta yure waabu. Maríphya kerere weredupiyunerā gojaderosūta, Salmos wālkuri pürē gojanerāde Ígūsā yure gojaderosūta waabu. ãärīpereri Marípu Ígūsārē irasū gojadorederosūta yure waabu, ãrīyupu Jesú斯. 45 Irasū ãrī odo, Maríphya wereníri gojadeare Ígūsārē pémasímakū iriyupu. 46 Åsū ãrīyupu:

—Iripoegue Maríphya kerere weredupiyunerā gojadea pügue åsū gojasüdero ãärībú: “Cristo, Marípu iriudi boakōágukumi. Ígū boagu, urenu waaró merā maságukumi doja. 47 Ígū masádero phru, ígūrē buremurā ígūya wāi, ígū turaro merā ãärīpereri nikū marāguere ígūya kerere weregorenarākuma. Jerusalén marārē werephrori wāgārākuma. Åsū ãrī wererākuma: ‘Mūsā ñerī iririre bujawereka! Mūsā gūñarīrē gorawayuka! Irasirigu Marípu mūsā ñerī irideare kātigukumi’”, ãrīrākuma, ãrī gojasüdero ãärībú. 48 Mūsā i ãärīpereri yure waadeare ïñerā ãärā. Irasirirā irire gajirārē wererākao. 49 Yupu iripoegue ãrīderosūta yu mūsārē Óágū deyomarígūrē iriugura, ígū mūsāguere ãärīnökōaburo, ãrīgū. Irasirirā õõ Jerusalēta dujaka dapa, ígū mūsārē ümugasima turarire sīgū aarimakū, ãrīyupu Jesú斯.

*Jesú斯 ümugasigue maríadea
(Mr 16.19-20)*

50 P_ur_u Jes_us ïg_ūs_ār_ē Betania wāik_uri makā t_urogue ã_īayup_u. Irogue eja, Jes_us ïg_ūya mojōr_ī soemu: “Y_up_u m_us_ār_ē ðārō irita-muburo”, ã_īryup_u. 51 Iras_ū ã_īrig_ūta ïg_ūs_ār_ē píkōā, ãm_ugasigue ã_īm_ur_īäk_ōä_ās_ūyup_u. 52 ïg_ūs_ā, ïg_ū m_ur_īämak_ē ï_ārā: “O_ātari_g_u ã_ār_īmi”, ã_īr_ī b_uremuñurā. P_ur_u b_uro us_uyari merā Jerusalēgue goedujáak_ōä_ānurā. 53 U_ām_urik_u Mar_īp_uya wiig_ue ïg_ūr_ē: “O_ātaria mu”, ã_īr_ī, us_uyari s_īnañurā.

Ãs_ū ã_ārā. Iras_ūta ã_ār_īburo.
Lucas

SAN JUAN

Jesucristo Marípuya werenírīrē weregu marī irirosū dupukugū ãārīnugārīmarē gojadea

¹ Neōgoragueta i ūmū ãārīburi dupiyuro Jesucristo Marípuya werenírīrē weregu ãārīsiadi ãārīmí. Marípū merā ãārīgū, Marípūta ãārīmi. ² Neōgoragueta īgū Marípū merā ãārīsiadi ãārīmí. ³ Irasirigū Marípū īgū merā i ūmūma ãārīburi ãārīpererire iridi ãārīmí. Irasiriro i ūmūma ãārīpereri Marípū īgū merā iridea ãārā. ⁴ Jesucristo, Marípū merā perebiri okarire sīgū ãārīmí. I okari merā masakare sīāgori sīgū ãārīmí. Irasirigū īgūsārē Marípūre masīmakū yámi. ⁵ Marípūre masīmerā naītīārōgue ãārīrā irirosū ãārīma. Jesucristo sīāgori sīgū ãārīgū īgūsārē Marípūre masīmakū yámi. Naītīārī sīāgorire neō yaumasībea.

⁶ Jesucristo i ūmūgue aariburi dupiyuro Marípū Juan* wāikugure iriudi ãārīmí. ⁷ Juan, Jesús masakare sīāgori sīgū ãārīgū īgū i ūmūgue aariburire weremi, ãārīpererā irire pérā īgūrē būremuburo, ãārīgū. ⁸ Juan masakare sīāgori sīgū ãārīgū meta ãārīmí. īgūsārē Jesucristo aariburi gapūre weredupiyudi ãārīmí. ⁹ Jesucristo diayeta ãārīpererā masakare sīāgori sīgū ãārīgū i ūmūgue ãārīrārē Marípūre masīmakū irigu aaridi ãārīmí.

¹⁰ Jesucristo i ūmūguere ãārīdi ãārīmí. Marípū īgū merā i ūmūrē irikeremakū, i ūmū marā gapū īgūrē neō masībirinerā ãārīmá. ¹¹ īgūya nikūgue aarikeremakū, īgūya nikū marā gapū īgūrē bokatīrīñeābirinerā ãārīmá. ¹² īgūrē bokatīrīñeā, būremurā gapūre Marípū pūrā ãārīmakū yámi. ¹³ īgūsā pagusāmarā īgūsārē pūrākūrā, Marípū pūrā ãārīmakū iribema. Irasū ãārīmakū, īgūsā pagū īgū gāāmerō iriri merā īgūsārē Marípū pūrā ãārīmakū iribemi. Marípū gapū īgūsārē īgū pūrā ãārīmakū yámi.

¹⁴ Jesucristo, Marípuya werenírīrē weregu marī irirosū dupukugū ãārīnugādero purū, i ūmūgue gua merā ãārīgū, masakare būro maīrī merā, diaye werenigū ãārīmí. Guā īgū goesisiririre īābhū. īgū Marípū magū sugū ãārīgū, īgū irirosūta turagū, õāgū ãārīmi. ¹⁵ Juan masakare wāiyedi Jesucristore īāgū, guare āsū ãārī weremi:

* **1:6** Jesucristo i ūmūgue aariburi dupiyuro Marípū iriudi, Juan wāikugū masakare wāiyedi ãārīmí.

—Íí ãärími yu musãrë weredi. Musãrë ãsü ãrï werebh: “Ígë yu puru aarikeregħ, yu deyoaburo dupiyuro ãärísiadi ãärími. Irasirigħ yu nemorō ãärími”.

¹⁶ Jesucristo marīrē mañtarigu ãärísiā, marī ãärípererārē õärō iritamuníkōāmi. ¹⁷ Marīpħu īgħi dorerire Moisés merā marīrē pidi ãärími. Jesucristo merā gapure Marīpħu īgħi marīrē mañfrē, īgħi werenirī diaye ãärífrē īmumi. ¹⁸ Neħi sugħi masak u Marīpure īādi māmi. Jesucristo īgħi magħi sugħi ãärīgħ gapu īgħi Pagħi merā ãärísiā, marīrē īgħi rē masimak u yámi.

*Juan masakare wāŷierimas; Jesucristoyare weredea
(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)*

¹⁹ Judío masaka oparā Jerusalén ãärírā paíare, Levíya bumarādere Juan purogue īgħi rē: “¿Noā ãärírī mħi?” ãrī sérēñadorerā iriuñurā. ²⁰ Īgħi sā irasū ãrī sérēñarā ejamak, Juan īgħi sārē pēmasi ma õärō ãsü ãrī yuġħimi:

—Yu, Cristo Marīpħu masakare taudoregħu iriudi ãärībea, ãrīmi.

²¹ Irasirirā īgħi rē dupaturi sérēñama doja:

—Iro merē, ¿niño gapu ãärírī? ¿Iripoeguem u Marīpħu ya kerere weredupiyudi Elías ãärírī? ãrīma.

Juan īgħi sārē yuġħimi:

—Ãärībea, ãrīmi.

Īgħi irasū yuġħimak pérā, dupaturi īgħi rē sérēñama doja:

—Mħi, sőõ ãärīdeapoe masaka Marīpħu ya kerere weredupiyugħu aaribu ãärāyupu, īgħi sā ãrīdi ãärírī? ãrīma.

Juan yuġħimi:

—Ãärībea.

²² Irasirirā īgħi rē ãsü ãrīma:

—¿Niño gapu ãärírī? Guare iriu anerā īgħi sā purogue mha yuġġi rire gua ãiñmak għad-did. Irasirigħ wereka guare! Mu basi, ¿naásu ãrī għu? ãrīma.

²³ Irasirigħ Juan iripoeguem u Isaías Marīpħu ya kerere weredupiyudi gojadea merā īgħi sārē ãsü ãrī yuġħimi:

—Masaka marīrōgue sugħi bħaro bħusħro merā were għaqin iġorenagħu ãsü ãrī werea: “Marī Opu aariburi dupiyuro īgħi aariburi maarē diayema maa õärī maa āmurā irirosu diayemarē irika!” ãrī werea, ãrīmi Juan.

²⁴⁻²⁵ Īgħi irasū ãrī yuġħimak pérā, fariseo bumarā iriu anerā īgħi rē sérēñama doja:

—Mu, Cristo Marīpħu iriudi, o Elías, o sőõ ãärīdeapoe Marīpħu ya kerere weredupiyudi ãärā, ãrībi, ¿nasirigħu masakare wāŷier?

²⁶ Juan īgħi sārē ãrīmi:

—Yu masakare deko merā wāīyea. Suguh māsā watopeguere māsā masībi āārīmi. ²⁷ Igū, yu puru aarikeregu, yu nemorō āārīmi. Yu ubu āārīgū, Igūrē neō sūropebirikoa, āārīmi.

²⁸ Juan Igū masakare wāīyenarōgue Betania wāīkuro, dia Jordán wāīkudiya abe mārīriro gapu i āārīpererire Igūsārē weremi.

Marīph Jesúre oveja majīgū irirosū āārīgūrē iriudi āārīrīmarē Juan weredea

²⁹ Gajinu gapu Juan, Jesús Igū puro aarimakū īāgū, guare āsū āārīmi:

—Iāka! Iī Marīph iriudi, oveja majīgū[†] irirosū āārīmi. Igū boari merā i īmuh marārē Igūsā ūerō iridea wajare peremakū irigukumi. ³⁰ Iīta āārīmi yu māsārē iro dupiyuro āsū āārīmi, ārī weredi. “Igū yu puru aarikeregu, yu deyoaburo dupiyuro āārīsiadi āārīmi. Irasirigu yu nemorō āārīmi”, ārī werebu. ³¹ Yude Igūrē: “Marīph iriudi āārīmi”, ārīmasibiribu. Igūrē masibirkeregu, Israel bumarā masakare deko merā wāīyegu aarigū iribu, Igūsā Igūrē masiburo, ārīgū, ārīmi.

³² Irasū ārī odo, Juan āsū ārī werenemomi doja:

—Ōāgū deyomarīgū īmugasigue merā buja irirosū deyogu dijari, Cristo weka ejamakū īābu. ³³ Marīph yure masakare deko merā wāīyedoredi dupiyurogue āsū ārīmi: “Mu Ōāgū deyomarīgū dijari, suguh masaku weka ejamakū īāgukoa. Igūta masakare Ōāgū deyomarīgū merā wāīyegukumi, Igū Igūsā merā āārīnīkōāburo, ārīgū”, ārīmi Marīph yure. ³⁴ Irasū waamakū īāgū: “Igūta Marīph magū āārīmi”, ārī masibu. Irasirigu māsārē irire werea, ārīmi Juan.

Jesús buerā Igū merā āārīphroridea

³⁵ Gajinu gapu irogueta Juan dupaturi āārīmí doja. Guah pērā Igū buerā Igū merā āārībū. ³⁶ Jesús guah puro tariamakū īāgū, Juan āsū ārīmi:

—Iāka! Iī oveja majīgū irirosū Marīph iriudi āārīmi.

³⁷ Igū irasū ārīmakū pérā, guah pērā Juan buerā Jesúre tāyabu. ³⁸ Irasirigu, guah Igūrē tāyamakū gāmenugā īā:

—¿Neénorē gāāmerī? ārīmi.

Guah Igūrē ārībū:

—¿Buegu, noógue āārārī mu?

³⁹ Igū guare ārīmi:

[†] **1:29** Exodus 29.38-43; Números 28.1-4,9, 16-19; 29.7-8: Iripoegue Marīph Moisére Igū dorerire āsū ārī pídi āārīmí: “Israel bumarārē āsū ārīka: ‘Māsā yu dorerosuta yure bāremurā, oveja majīgūrē ōāgūrē yu ūrō wējē soepeoka! Māsā irasirimakū īāgū: “Māsā ūerō iridea wajare opamerā āārā, māsārē wajamoābirikoa”, ārī īāgukumi’, ārīka!” ārīdi āārīmí.

—Íarā aarika!

Irasirirā gúa ígū merā waa, ígū kārīrōgue ñamika cuatro hora ãārīmakū ejabu. Irogue eja, iri ñamirē ígū merā ãārīlbá. ⁴⁰ Gua pérā: yu, Andrés merā Juan weredeare pénerā ãārīsñā, Jesúre tuyabu. Andrés, Simón Pedro pagumu ãārīmí.

⁴¹ Gajinu gapu, Andrés ígū tīgū Simón Pedrore ãmapurumugū waami. Ígū purogue eja, ígūrē ãrīyupu:

—Maríphu iriudi Mesíare bokajabu, ãrīyupu. “Mesías”, ãrīrō: “Cristo”, ãrīdharo yáa.

⁴² Irasirigü Andrés Simōrē Jesús purogue ãijami. Jesús ígūrē íāgū, ãsū ãrīmi:

—Mu, Simón wāikugü Jonás magü ãārā. Phru mū “Cefas” wāikugukoa, ãrīmi. “Cefas”, ãrīrō: “Pedro”, ãrīdharo yáa.

Jesús Felipere, Natanaere siiudea

⁴³ Gajinu gapu Jesús: “Galilea nikügue waagura”, ãrī, Felipe bokaja:

—Náka, yu merā! ãrīmi.

⁴⁴ Felipe Betsaida wāikuri makāmu ãārīmí. Pedro, Andrésāde iri makā marāta ãārīmá. ⁴⁵ Jesús ígūrē: “Náka!” ãrīmakū pégu, Felipe Natanaere siiugu waami. Ígū purogue eja, ígūrē ãrīyupu:

—Moisés ígūya doreri gojadea pūgue ígū gojadire bokajabu. Maríphuya kerere weredupiyunerāde ígūrēta gojanerā ãārīmá. Ígūsā gojadi Jesús Nazaretmu, José magü ãārāmi, ãrīyupu Felipe.

⁴⁶ Ígū irasū ãrīmakū pégu, Natanael gapu ígūrē ãrīyupu:

—Neō sugu Nazaretmu õārō irigu mámi, ãrīyupu.

Felipe gapu ígūrē ãrīyupu:

—Náka, ñmusi.

⁴⁷ Jesús, Natanael ígū puro ejarimakü íāgū, ãsū ãrīmi:

—Íi õāgū, diayeta Israel bumugora, ãrīkatori marígū ãārīmi.

⁴⁸ Ígū irasū ãrīmakū pégu, Natanael ígūrē sērēñami:

—¿Naásūpero merā yure masírī mu?

Jesús ãrīmi:

—Felipe, mu rē siiuburi dupiyuro higueragu doka mu ãārīmakü íābū, ãrīmi.

⁴⁹ Ígū irasū ãrīmakū pégu, Natanael ígūrē ãrīmi:

—Buegu, mu Maríphu magü, Israel bumarā Opu ãārā, ãrīmi.

⁵⁰ Jesús ígūrē ãrīmi:

—Yu mu rē: “Higueragu doka mu ãārīmakü íābū”, ãrīrī ditare pésñā, yure bñremua. Puraguere i nemorō Maríphu turari merā yu iri ïmurírē íāgukoa, ãrīmi.

⁵¹ ãsū ãrīnemomi doja:

—Diayeta mussäre werea. Purguere ûmugasi tûpmak ïrko. Iras tûpmak, Marphre wereboer yu ãrperer tg purore murna, dijarina irimak ïrko, ãmi Jess.

2

Jess Can wikri makgue mojshadiya bosenur ïg waadea

¹ Jess Felipere, Natanaere siuidero pur, urenu waar mer, Galilea nikguere Can wikri makr sugu mojshadiya bosenu ãrb. Jess pagode iri bosenur ïg waamo. ² Gua Jess buerādere, ïg mer iri bosenur ïdorer siuma. ³ Pur iri bosenuma igui deko peremak ïg, Jess pago ïgr ãmo:

—Igui deko pereakōābu ïgsr.

⁴ Igo iras ãmak pgu, Jess ãmi:

—¿Nasirigo irire yu re wereri mu? Masaka yu re masiburo duyaka dapa, ãmi.

⁵ Igo gapu, ïg iras ãkeremak, tboerr ãmo:

—Yu magu mussäre dorerosta irika!

⁶ Iri wiiguere su mojoma pere gaji moj suru prbejari sorori tyeri mer iridea sorori ãrb. Judio masaka Marphu dorederos irir ïgsa grr koeburi deko duripri sorori ãrb. Sororiku wro deko cincuenta o setenta litros ejari sorori ãrb.

⁷ Jess tboerr ãmi:

—I sororire deko pius tuudobopeokka! ãmi.

g iras ãmak pr, iri sororire pius, tuudobopeokma. ⁸ Ígsa odomak, Jess ãmi:

—Mr ã, bosenu siu irigure tr waaka! ãmi.

“Jau” ã, ãma.

⁹ Iri bosenu siu irigu Jess dekoreta igui deko iriadeare masibrimi. Tboer dita irire masima. Irasirigu iri bosenu siu irigu irire iirnagu, mojshadire siu, ã ãmi:

¹⁰ —Gajir igui deko õrr tdoreprrikuma. Pur ïgs siuaner wro iiraderu pur, igui deko ubu ãrrr tdorekuma pama. Mu gapu igui deko õrr duripayo guare ttnubu, ãmi.

¹¹ Jess Galilea nikma mak Can wikri makgue irire irigu, Marphu turaro mer iri mprrimi. Íg irasirimak ïr, gua ïg buer: “Diayeta Marphu iriudi ãmi”, ã buremuba.

¹² Pur Jess Capernaum wikri makgue waakmi. Íg pago, ïg pagpr, gua ïg buerde ïg merta waabu. Iri makgue eja, yoaweyaripoe ãrb.

*Jesús Maríphya wiigue duarimasārē béowiudea
(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)*

¹³ Pascua bosenu mérō d^uyaripoe Jesús Jerusalén wāik^uri makāgue waami. ¹⁴ Irogue ejagu, Maríphya wiigue ñajāa, wekua, oveja, buja duarimasārē bokajami. Irasū ãärīmak^u, niyeru gorawayurimasā ïgūsāya kūmarī p^uro doarārē bokajami. ¹⁵ Ígūsā irasirimak^u ïág^u, p^ugubu merā tārāridari iri, ïgūsārē, ïgūsāyarā ovejare, wekuare makāgue tārānurūwiumi. Niyeru gorawayurimasārē ïgūsāya niyeru kūmarīrē túmeépisirimi. ¹⁶ Irasiri odo, buja duarimasārē ãsū ãrīmi:

—Ísārē ãiwiriaka! Y^upuya wiire doe^biri duari wii iribirikōåka! ãrīmi Jesús.

¹⁷ Íg^u irasū ãrīmak^u pérā, g^ua ïg^u buerā Maríphya werenírⁱ gojadea p^ugue ãsū ãrī gojadeare gūñabokabu:

Y^u Opu, m^uya wiire b^uro maña. Ígūsā iri wiire ñerō irimak^u ïág^u, b^uro bujawereri merā ãärā, ãrī gojasūdero ãärīb^u.[◊]

¹⁸ Judío masaka oparā Jesús irasirimak^u ïärā, ïgūrē sērēñama:

—¿Nasirigu ïgūsārē b^eowiuari? Maríphya irire murē iridoremak^u, ïg^u turari merā iri ïmuka, g^ua masíma õärō! ãrīma.

¹⁹ Jesús ïgūsārē ãrīmi:

—I wiire m^usā b^eomak^u, urenu merāta y^u dupaturi odonúgakoa doja, ãrīmi.

²⁰ Íg^u irasū ãrīmak^u pérā, ãrīma:

—I wiire irirā, cuarenta y seis bojorigora irima. ¿Nasiribu m^ugapu urenu merāta odobukuri?

²¹ Jesús iri wiire weregu, ïg^uya d^upu gapure weregu irimi.

²² Jesús boa, masádero p^uru, g^ua ïg^u buerā ïg^u irasū ãrīdeare gūñ^u, pémasíbu. Irasirirā Maríphya werenírⁱ gojadea p^ugue ïgūrē gojadeare, ïg^u weredeadere: “I diayeta ãärīyo”, ãrī b^uremubu.

Jesús ãärīpererā masaka gūñarīrē ïamasídea

²³ Pascua bosenu ãärīmak^u, Jesús Jerusalégue ãärīmí. Masaka ïg^u Maríphya turari merā iri ïmumak^u ïärā, wárā: “Maríphya iriudi ãrīmi”, ãrī b^uremuma. ²⁴ Ígūsā irasū b^uremukeremak^u, Jesús gapu ãärīpererā ïgūsā gūñarīrē ïamasíkōåmi. Irasirigu ïgūsārē: “Yure gūñaturari merā b^uremuníkōårākuma”, ãrī ïäbirimi. ²⁵ Masaka gūñarīrē õärō ïamasíg^u ãärīsíå: “¿Naásū gūñarī ïgūsā?” ãrī sērēñabirikeregu, ïamasími.

3

Nicodemo Jesús merā werenídea

¹ Sugu judío masaka oparā merā fariseo bumu Nicodemo wāikugu ãārīmí. ² Su ñami Jesúre ñagu ejayupu. Ígu purogue eja, ñgurē ãrīyupu:

—Buegu, Marípu mu merā ãārīmi. Irasirigu Ígu turari merā mu iri ñumasañ. Mu iri ñmurírē ñärä, gua masña. Marípu murē iriudi ãārīmí guare buedoregu, ãrīyupu.

³ Ígu irasū ãrīmaku pégu, Jesúre Ígurē ãrīyupu:

—Diayeta murē werea. Sugu masaku dupaturi deyoagu irirosū ãārīgu dita Marípu ñguyarárē dorerogue waamasími, ãrīyupu.

⁴ Ígu irasū ãrīmaku pégu, Nicodemo Jesúre serëñayupu:

—¿Nasiri irasū waabukuri? Sugu masaku bugurogue dupaturi deyoabu, Ígu pagoya patoreguere ñajámasibirkumi, ãrīyupu.

⁵ Jesúre Ígurē yuþuyupu:

—Diayeta murē werea. Sugu masaku deko merā, Õagu deyomarígu merā deyoagu dita Marípu ñguyarárē dorerogue waamasími. ⁶ Masaka purakumaku, Ígusā purā masakata ãārīma. Õagu deyomarígu Ígu merā deyoarā gapure Marípu purā ãārīmaku yámi. ⁷ Irasirigu mu: “Ãārīpererā dupaturi deyoarā irirosū ãārīrō gãâmea”, ãrīrīrē pégu, pégu kabirikôka!

⁸ Mirû noó gãâmerô wejapuwâgâa. Iri busurire péa. Irire pékererâ, sôô merā aara, iro waaro yáa, ãrî masña máa. Irasûta ãārâ, Õagu deyomarígu Ígu merā deyoarârê Marípu purâ ãārīmaku iriri ãsû waaro yáa, ãrî masña máa, ãrīyupu Jesúre.

⁹ Ígu irasû ãrīmaku pégu, Nicodemo ãsû ãrî serëñayupu Jesúre doja:

—¿Nasiriro irasû ãārībukuri? ãrīyupu.

¹⁰ Jesúre Ígurē yuþuyupu:

—¿Mu Israel bumarârê Marípuhyare buegu ãārîkeregu, ire masiberi? ¹¹ Diayeta murē werea. Gua masírîrê, gua ñâdeare masârê werea. Muñsâ gapu irire buremubea. ¹² Yu i ñumama ubu ãārîrîrê weremaku mañurê buremubea. ¿Nasirimurâ ñuñgasimarê yu wereri gapure buremubukuri?

¹³ 'Neõ sugu masaku ñuñgasiguere murâ, puru dijaridi mámi. Yu suguta ãārîpererâ tigu ñuñgasigue ãārîdi õõ i ñuñgasigue dijaribu.

¹⁴ 'Iripoegue masaka marírögue Moisés kõme merā ãña keori irideare yukugue ãisiu, ãiwâgûnûdi ãārîmí. I ãña keorire yukugue ãisiu, ãiwâgûnûderosû masaka yure ãārîpererâ tigurê curusague pábiatû, ãiwâgûnûrâkuma. ¹⁵ Irasirâ ãārîpererâ yure buremurâno perebiri peamegue waabirkuma. ñuñgasigue perebiri okari gapure oparâkuma.

Jesús Nicodemorē: “Maríph i ūmhu marārē buro mañmi”, ãrī weredea

¹⁶ 'Maríph i ūmhu marārē buro mañsiā, īgū magū sugu ãārīgárē iriudi ãārīmí. īgūre bremurāno perebiri peamegue waabirikuma. Umgasigue Maríph merā perebiri okari gapure oparākuma. ¹⁷ Maríph īgū magūrē masakare peamegue waabonerārē taudoregu i ūmuguere īgūrē iriudi ãārīmí. Masakare wajamoādoregu meta i ūmuguere īgūrē iriudi ãārīmí.

¹⁸ 'Maríph īgū magūrē bremurārē neō wajamoābirikumi. īgūrē bremumerā gapure: “Wajamoāghra”, ãrī weresiāmi. īgū magūrē suguta ãārīgūrē bremubiridea waja īgūsārē wajamoāghkumi. ¹⁹ Maríph magū i ūmuguere aarimí, masakare Maríphre masimakū iribu. Irasirigu īgūsārē sīāgori sīgū ãārīmi. īgūrē bremumerā gapu īgūrē gāāmebema. īgūsā ñerī iriri gapure buro gāāmema. Irasirirā boyorogue ãārīmerā, naītīrōgue ãārīduarā irirosū ãārīma. Irasirigu Maríph īgūsārē wajamoāghkumi. ²⁰ ãārīpererā ñerō irirā Maríph magūrē gāāmebema. Boyorogue ãārīduamerā irirosū ãārīma, gajirā īgūsā ñerō iririre masibirkōāburo, ãrīrā. ²¹ Maríphayare keoro irirā gapu īgū magūrē gāāmema. Boyorogue ãārīduarā irirosū ãārīma, gajirā īgūsā ñārīrē irimakū ñārā: “Maríph īgūsārē iritamumi”, ãrī masiburo, ãrīrā, ãrī wereyupu Jesús.

Juan masakare wāiyerimasū Jesúyare weredea

²² Purh Jesús ghare īgū buerārē Judea nikūgue siiuwāgāmi. Irogue eja, iro marā merā yoaweyaripoe ãārī, īgūsārē wāiyerā iribh. ²³ Juāde masakare Enón wāikuri makāgue wāiyeyupu. Enón, Salim wāikuri makā puro ãārībh. Irogue dia wādiya ãārībh. Irasirirā masaka īgū purogue wāiyedorerā waanañurā. ²⁴ Gajirā īgūrē peresu iriburi dupiyuro ãārīyuro.

²⁵ Iripoere surāyeri Juan buerā sugu judío masakhu merā īgūsā koerikuri merā guaseopurorinurā. ²⁶ Purh Juan purogue waa, īgūrē ñasū ãrī wereñurā:

—Buegu, dia Jordán wāikadiya gaji koepugue mu merā ãārīdi, guare mu weredi, dapagorare masakare wāiyegu iriam. ãārīpererā īgū purogue waara iriama, ãrīñurā.

²⁷ īgūsā irasū ãrīmakū pégu, Juan ãrīyupu:

—Sugu masaku Maríph turari merā ñārīrē iriri, Maríph īgūrē pídea ãārā. ²⁸ Muñsa yu weredeare pébu. “Maríph iriudi Cristo ãārībea yu”, ãrībh. Yu Cristo ãārībirikeremakū, Maríph gapu Cristo aariburi dupiyuro yure īgūyare weredupiyudoregu iriumi. ²⁹ ñasū ãrīrā. Sugu mojōshamakū, nomeō īgū merā ãārīgō waakumo. īgū merāmu, mojōshamakū ñāgū, īgū werenimakū pégu, buro ushayakumi. Irasirigu mojōshadi

merāmu ushyaderosūta masaka Cristo merā waamakū ūāgū, yude ushyari opataria.³⁰ Masaka Cristore t̄yaro gāāmea. Yū gaphe t̄uyaduúkōärō gāāmea, ãr̄iyupu Juan.

Jesucristo ūmugasigue merā dijaridi ãär̄imi, ãr̄i weredea

³¹ Irasū ãr̄i odo, Juan ãsū ãr̄inemoyupu doja:

—Umugasigue merā dijaridi ãär̄ipererā nemorō masīgū ãär̄imi. Sugū masakū i ūmumū, i ūmumarē wereníkumi. Umugasigue merā dijaridi gapu ãär̄ipererā nemorō masīgū ãär̄imi.³² Igū ïädeare, Igū pédeare weremi. Igū irire werekeremakū, neō sugū Igū wererire buremubemi.³³ Igū wererire buremurā gapu: “Marīpu diaye ãär̄irīmarē ãr̄ikatori marīrō ãrīgū ãär̄imi”, ãr̄i ïmuma.³⁴ Marīpu Cristore Igū iriudire Õāgū deyomarīgārē opatarimakū iridi ãär̄imi. Irasirigū Cristo Marīpuya werenírīrē weremi.³⁵ Marīpu Igū magū Cristore buro māimi. Irasirigū Igūrē ãär̄ipererī, ãär̄ipererārē doregu ãär̄imakū iridi ãär̄imi.³⁶ Marīpu magūrē buremurā ūmugasigue Igū merā perebiri okarire opama. Igū magūrē buremudāamerā gapu iri okarire neō opabirikuma. Marīpu Igūsārē buro wajamoāgukumi, ãr̄iyupu Juan.

4

Jesús Samaria nikūmo merā werenídea

¹ Jesús buerā, Juan buerā nemorō wárā ãär̄irī kerere, Jesús, Juan nemorō masakare wāiyeri kerere, fariseo bumarā péñurā.² Igūsā iri kerere pékeremakū, Jesús gapu Igū basi masakare wāiyebirim. Gua Igū buerā gapu Igūsārē wāiyebu.³ Fariseo bumarā iri kerere péadeare masīgū, Jesús Judea nikūgue ãär̄adi, Galilea nikū gapu guare siiu, goedujáami.

⁴ Galileeague goedujáagu, Samaria nikūgue tariwāgāmi.⁵ Iro tariwāgāgū, iri nikūma makā Sicar wāikuri makāgue ejami. Iri makā, Jacob iripoeguemū Igū magū Josére sīdea nikū puro ãär̄ibū.⁶ Irogue deko gobe Jacob iridea gobe ãär̄ibū. Jesús yoaro aaradi, garibore, iri gobe puro siñajā eja doami. Goeripoe ejaburi dupiyuro ãär̄ibū.⁷⁻⁸ Igū irogue doaripoeta gua Igū buerā makāgue baari wajarirā waabu. Gua waadero puru, iri gobeguere sugo nomeō Samariamo deko wágó ejayupo.

Igo irogue ejamakū Igū, Jesús igore ãr̄iyupu:

—Yure deko tīāka!

⁹ Igū irasū ãr̄imakū pégo, Igūrē ãr̄iyupo:

—¿Nasirigū mu judío masakū ãär̄ikeregū, yure Samariamorē: “Deko tīāka!” ãr̄i sērērī? ãr̄iyupo. Iripoere judío masaka Samaria marā merā neō gāmesribirim. Irasirigo irasū ãr̄iyupo Igūrē.

¹⁰ Igo irasū ãr̄imakū, Jesús ãr̄iyupo:

—Mu Marípu masakare sīrīrē masīgō, yudere masīgō, yure: “Okari sīrī dekore sīka*”! ārī sērēboakuyo. Mu sērēmakū, yu iri dekore sīboakuyo, ārīyupu.

¹¹ Ígū irasū ārīmakū, Ígūrē ārīyupo doja:

—Mu deko āiburi sorore opabea, i gobe ākūāgoráa. ¿Noógue mu i okari sīrī deko bokagukuri? ¹² Iripoegue marī ūekū Jacob i gobema dekore iirídi āārīmí. Ígū pūrā, Ígūyarā ejorāde iirínerā āārīmá. Ígū marīrē i gobere pídi āārīmí. ¿Mu gapu Ígū nemorō masīgū āārīrī? ārīyupo.

¹³ Jesúis igore yujuyupu:

—Āārīpererā i gobema deko iirírā, dupaturi ūnemesiburi oparākuma. ¹⁴ Yu sīburi gapure iirírā, neō ūnemesiburi opabirikuma. Ígūsārē Ígūsāya yujupūrārīguere deko ūmayoro irirosū āārīroko. Irasirirā i merā perebiri okari oparākuma, ārīyupo.

¹⁵ Ígū irasū ārīmakū pégo, Ígūrē ārīyupo:

—Iri dekore sīka yure! Mu yure sīmakū, yu neō dupaturi ūnemesiburi opabirikoa. Irasū āārīmakū, i gobeguere neō dupaturi deko wágō aaribirikoa pama, ārīyupo.

¹⁶ Jesúis igore ārīyupo:

—Mu marāpure siiugo waaka! Ígūrē siiu, ūōgue Ígū merā dupaturi aarika! ārīyupo.

¹⁷ Igo Ígūrē yujuyupo:

—Yu, marāpu marīgō āārā.

Jesúis igore ārīyupo:

—Mu yure: “Marāpu marīgō āārā”, ārīgō, diayeta yujua. ¹⁸ Mu su mojōmarā ūma merā marāpukuasiadibu. Dapagora mu merā āārīgū mu marāpu diaye āārībemi, mu Ígūrē neō mojōshabiribu. Irasiriro mu yujuri diayeta āārā.

¹⁹ Ígū irasū ārīmakū pégo, ārīyupo:

—“Mu Marípuya kerere weredupiyurimasū āārīko”, ārī gūñáa yu. ²⁰ Gua ūekūsāmarā Samaria marā sigu ūtāñgue Marípure būremunerā āārīmá. Muśā judío masaka gapu guare: “Jerusalēgue Marípure būremurō āārā. Irogue Marípure būremurā waaka!” ārā guare muśā, ārīyupo.

²¹ Igo irasū ārīmakū pégu, Jesúis ūsū ārīyupo:

—Yu werenírīrē péka! Purugue muśā i ūtāñgue, Jerusalēguedere Marípure būremurā waabirikoa. Muśā irasiriburo mérōgā d^uyáa. ²² Muśā Samaria marā muśā būremugūrē masībea. Gua judío masaka gapu gua būremugūrē

* **4:10** Jn 11.25: Jesúis ārīmi: —Yu boanerārē masāmakū irigu, Ígūsārē okari sīgā āārā. Yu būremugū boadigue āārīkeregu, okagukumi. Jn 14.6: Jesúis ārīmi: —Yu dita Yu purogue waari maa irirosū āārā. Yu diayema āārīrīrē masakare masīmakū irigu, Ígūsārē okamakū irigu āārā. Yu merāta Yu purogue waarakuma.

õärō masia. Ígã masakare taibu judío masakü ãärími.
 23 Maríp̄ure diayeta b̄uremurā Ígãsãya yujupürârígue b̄uremurâkuma. Maríp̄u Ígûrë b̄uremurârë ãsüta b̄uremurô gäämemi. Ígûrë ãsü b̄uremuripoe ejaro, dapagorare ejasiáa.
 24 Maríp̄u deyomarígû ãärími. Irasirigü Ígûrë b̄uremurâya yujupürârígue ãärími. Irasirirâ Ígãsãya yujupürârígue diayeta Ígûrë b̄uremurô gäämlea Ígãsârë, ãríyupo.

25 Ígã irasü ãrímakü, Ígûrë ãríyupo:

—Yü masia. Mesías, Maríp̄u iriudi Cristo aarigakumi. Ígã aarigü, marírë ãärípererire weregakumi, ãríyupo.

26 Igo irasü ãrímakü pégu, ãsü ãrí deyoromuyupu:

—Yü mu merä werenígü Maríp̄u iriuditâ ãärâ, ãríyupo Jesú.

27 Ígãsã irasü weretamuripoe gua baari wajarirâ ejanerâ Jesú p̄rogue goedujajabu. Ígã sugu nomeö Samariamo merä werenímakü ïärâ, iägukakdâbu. Ígûrë neö: “¿Neénorë gäämeari? o ¿neénomarë igo merä wereníari?” ãrí sérëñabiribü Jesúre.

28 P̄urü nomeö igo deko wárisorore irota béodobokôä, makägue waakôämo. Irogue ejago, masakare wereyupo:

29 —Náka, m̄usâde ïärâ aarika! Sôö sugu ümáu ãärâmi. Ígã ãärípereri yü irideare masípeokôämi, irire werepeokôämi yure. ¿Ígã Cristo, Maríp̄u iriudi ãäríkuri? ãríyupo igoya makâ marârë.

30 Igo irasü ãrímakü pérâ, Jesú p̄rogue Ígûrë ïärâ waañurâ.

31 Ígãsã Ígã p̄ro aariburi dupiyuro gua Ígûrë ãríbü:

—Buegu, gua murë ãríadea baarire baaka! ãrí sñadibü.

32 Jesú gapü ghare ãrími:

—Yü baari opáa, irire m̄usâ masíbea.

33 Ígã irasü ãrímakü pérâ, gua basi ãsü ãrí gäme sérëñap̄roribü:

—¿Gajipoe irirâ gajirâ Ígûrë baari ejoayuri? ãríbü.

34 Jesú gapü ghare ãrími:

—Yure iriudi gäämterîrë irigu, Ígã yure moädoredare iriyuwarikugü, baayapigü irirosü ãärâ. 35 M̄usâ ãsü ãrâ: “Wapikurâ abe duyáa, Ígãsã otedea duka sñburo”. Yü gapü m̄usârë ãsü ãrâ: “Ígãsã otederore ïaka! Duka borerire searipoe ejasiáa”. 36 Sugü otedea dükare searimasü Ígã moädea wajare wajatami. Maríp̄uya werenírë weregu Ígã irirosü ãärími. Ígã wererire pérâ, yure b̄uremuma. Irasirirâ ümugasigue perebiri okarire oparâkuma. Ígãsã, Ígã otedea duka seari irirosü ãäríma. Irasirirâ oterimasü, Ígã otedea dükare searimasü irirosü ãärírâ, ushyama, masaka yure b̄uremumakü ïärâ. 37 Masaka ãsü ãrí werewakuma: “Sugü masakü otekumi. P̄urü gajigü i otedea dükare seakumi”, ãríkuma. Ígãsã irasü ãrí werewakuma diayeta

äärä. ³⁸ Iripoegue Marípuya werenírře weredupiyunerä oterimasä irirosü äärřnerä äärřimä. Dapagora yu mäsärë iriuua. Mäsä Igüsä iripoegue otedea dükare searimasä irirosü äärä. Irasirirä Igüsä moädea wajare mäsä wajatarä irirosü äärä. Igüsä moäderoguere moäwekabejarä irirosü irirä yáa, äärřmi Jesús.

³⁹ Samariamo makägue ejadero puru: "Söö äärädi äärřpereri yu irideare masipeoköämi", äärřmakü pérä, wárä iri makä marä Jesúre bùremuñurä. ⁴⁰ Irasirirä Jesús puro aarirä, Igürë: "Gua merä dujaka!" äär sérëma. Igüsä irasü äärřmakü pégu, Jesús Igüsä merä penü dujami. ⁴¹ Igü wererire pérä, gajiräde wárä Igürë bùremuma. ⁴² Irasirirä nomeörë äärma;

—Gua mu wereadea ditare pérä, Jesúre bùremuadabu. Dapagora tamerärë gua basi Igü wererire pésiä, Igürë bùremua. Gua masiä. Igü diayeta Marípu iriudi, i ümu marärë peamegue waabonerärë taugü äärřmi, äärma.

Jesús Galilea nikü marä opü dokamü magürë taudea

⁴³ Jesús penü Samariague äärädi, Galilea nikügue waami. ⁴⁴ Iro dupiyuro Jesús äsü äärđi äärřimí: "Marípuya kerere weredupiyugure Igüya nikü marä Igürë bùremubema", äärđi äärřimí. ⁴⁵ Galileague ejamakü, iro marä Igürë öärö bokatřiñeäma. Iro dupiyuro Igüsäde Jerusalëgue pascua bosenü iärä ejanerä äärřimä. Irasirirä äärřpereri Jesús irogue irideare iännerä äärřimä.

⁴⁶ Jesús Galileague ejadero puru, Caná wäiküri makägue Igü dekoreta igui deko iridea makägue goemi. Iri makäguere sugü Galilea marä opü dokamü äärřimí. Igü magü Capernaum wäiküri makägue äärřigü, pürřikugü iriyupü. ⁴⁷ Irasirigü opü dokamü, Jesús Judeague äärädi Igü Galileague ejari kerere pégu, Jesús puro aarimí. Äsü äär sérëmi Igürë:

—Yu magü boabu iriamu. Igürë taubosagü aarika! äärřmi.

⁴⁸ Igü irasü äärřmakü pégu, Jesús äärřmi:

—Marípu turari merä yu iri īmurře īäbirikererä, neö yure bùremubea mäsä, äärřmi.

⁴⁹ Opü dokamü gapü Jesúre äärřmi:

—Gua Opü, yu magü boaburo dupiyuro aarika!

⁵⁰ Jesús Igürë äärřmi:

—Müya wiigue dujáaka! Mu magü okagükumi, äärřmi.

Opü dokamü, Igü irasü äärřirë pégu, bùremurë merä Igüya wiigue dujáaköämi. ⁵¹ Igüya wiigue ejawägäriripoe Igürë moäboerä bokatřiñ wereñurä:

—Mu magü okami, äärřurä.

⁵² Igüsä irire äärřmakü pégu: "¿Naásü äärřmakü öärř?" äär sérëñayupü. Igüsä Igürë äärřurä:

—Ñamika goeripoe purugāta nimak̄ri tariabu ñigürē, ãrīñurā.

⁵³ Irasū ãrīmak̄ pégu, ñigū pagu ãrīyupu: “Jesús yure: ‘Mu magū okagukumi’, ãrī wereripoeta nimak̄ri tariakuyo”, ãrīyupu. Irasirigu, ãrīpererā ñigaya wii marā merā Jesúre būremuyupu.

⁵⁴ Jesús Judea ãärādi dupaturi Galileague ejadero puru, opu dokamu magürē ñigū tauadea merā Caná wāik̄ri makāgue pea Marípu turari merā iri ñumi.

5

Jesús dudu b̄adire tauadea

¹ Puru Jesús Jerusalégue judío masaka bosenu ñagū waami. ² Iri makā turo sārīrōgue su makāphro “Oveja” wāik̄ri makāphro phro wári gobe deko gobe ñigūsa iridea gobe ãrībū. Iri gobe hebreo ya merā “Betzata” wāikubu. Iri gobe turoguere su mojōma taridupabu tiaña marīrī ãrībū. ³⁻⁴ Iri taridupabugue wárā masaka pürírik̄rā oyama. Koye ñamerā, waa-masímerā, guburi buasúnerā ãrīmá. Gajipoere Marípure wereboegu iri gobegue dijajanayupu. Irogue dijajagu, dekore gāmeñamak̄ irinayupu. Ñigū irasiriadero puru, iri gobegue buañajāphororigu ñigū sñirírē tarisúnayupu. Irasirirā deko gāmeñaburire yúrā irogue oyama. ⁵ Irogue sugu dudu b̄adi oyami. Ñigū treinta y ocho bojorigora pürírik̄gu ãrīyupu. ⁶ Jesús iri gobe turo tariwāgāgū, ñi b̄adi oyagure ñami. “Yoaripoe pürírik̄gu ãrīmi”, ãrī masikōami. Irasirigu ñigürē ñasū ãrī sérēñami:

—¿Mu pürírik̄rare taumak̄ gāmerī? ãrīmi.

⁷ Ñigū Jesúre yujumi:

—Yu Opu, sugu yure iritamugū neō mámi. Deko gāmeñamak̄, yu iri gobe ñajādhamak̄, gajirā yu dupiyuro ñajāphorinama, ãrīmi.

⁸ Jesús ñigürē ãrīmi:

—Wāgānugāka! Mu oyarore ñiaka! ãrīmi.

⁹ Irasū ãrīmak̄ta, ñigū pürírik̄ri taribu. Irasirigu wāgānhgā, ñigū oyarore tuútürā, ñiakōami. Jesús ñigürē tauadeanu judío masaka siñajārīnu * ãrībū.

¹⁰ Irasirirā judío masaka oparā Jesús tausūadi ñigū oyarore ñiāmak̄ ñiārā, ñigürē ãrīñurā:

—Dapagā marī siñajārīnu ãrīrā. Mu oyarore kōāgū, marī dorerire tarinugāgū yáa, ãrīñurā.

¹¹ Ñigū ñigūsārē yujumi:

—Yure tauadi: “Mu oyarore ñiaka!” ñiāmi.

¹² Ñigū irasū ãrīmak̄ pérā, ñigürē ñasū ãrī sérēñanurā:

* ^{5:9} Judío masaka siñajārīnu, sábado ñiārā.

—Irire m̄urē irasū ãrādi, ¿noāno ãārãr̄i?

¹³ Jesú斯 b̄uadire tauadero p̄ur̄u, iro ãār̄ir̄ā masaka wárā watopegue waakōāmi. Irasirigu b̄uadi ãārādi ïgūrē tauadire: “Ígūta ãār̄imi”, ãr̄i masib̄iriyupu. ¹⁴ P̄ur̄u Jesú斯 Maríp̄uya wiigue ïgūrē bokajaḡu, ãr̄imi:

—Pémasíka! Dapagorare m̄u p̄ür̄irik̄u marīḡu ãārā. Irasirigu ñer̄ir̄ē irinemobirikōāka! Dupaturi ñer̄ir̄ē irigu, m̄u p̄ür̄irik̄u dero nemorō ñerō tariḡukoa, ãr̄imi.

¹⁵ Ígū irasū ãrādero p̄ur̄u, b̄uadi ãārādi judío masaka oparā p̄urogue waa, ïgūsārē wereyupu:

—Yure tauadi Jesú斯 wāik̄uḡu ãār̄imi, ãr̄iyupu.

¹⁶ Irire pérā, judío masaka oparā ïgūsā siñajär̄inu ãār̄imak̄u Jesú斯 b̄uadire tauadea waja ïgūrē ñerō irip̄urori, wējēduadiñurā.

¹⁷ Ígūsā ïgūrē ñerō iriduamak̄u ïáḡu, Jesú斯 ïgūsārē ãr̄imi:

—Yupu piro marírō moáḡu yámi. Yude moāa, ãr̄imi.

¹⁸ Ígū irire ãār̄imak̄u pérā, judío masaka oparā dupiyuro ïgūrē wējēduadero nemorō wējēduadiñurā. Ígūsā siñajär̄inu ãār̄imak̄u b̄uadire ïgū tauadea waja, Ígū Maríp̄ure: “Yupu”, ãr̄ir̄i waja ïgūrē irasū wējēduadiñurā. “Ígū: ‘Yupu’, ãr̄iḡu, Ígū basi: ‘Yu Maríp̄u suro merā ãārā’, ãr̄iḡu yámi”, ãr̄i gūñañurā.

Jesú斯 ïgū Paḡu ïgūrē dorerosūta ïgū iririre weredea

¹⁹ Irasirigu Jesú斯 ïgūsārē ãsū ãr̄i weremi:

—Diayeta m̄usārē werea. Yu Maríp̄u maḡu yu gāāmerō neō iribea. Yupu iririre ïáḡu, iri ditare yáa. ²⁰ Yupu yure ïgū magūrē maími. Irasirigu ãār̄ipererī ïgū iririre yure ïmumi. Idapagorare ïgū turari merā yu iridea nemorō gajire yure iridoreḡukumi. Ígū turari merā irire yu iri ïmumak̄u ïärā, ïáḡukarākua m̄usā. ²¹ Yupu boanerārē masū, okari sīrōsūta yude yu okari sīdharārē sīgukoa. ²² Yupu masaka ñerō iridea waja ïgūsārē wajamoābemi. Yu gapure ãār̄ipererī ïgū turarire pími, ïgūsārē wajamoābure. ²³ Ñār̄ipererā ïgūrē b̄uaremurōsūta yudere b̄uaremuburo, ãr̄iḡu, yure irasiridoremi. Yure ïgū magūrē b̄uaremumerā Yupudere b̄uaremubema. Ígū yure iriudi ãār̄imi.

²⁴ Diayeta m̄usārē werea. Yu werenír̄rē pérā, yure iriudire b̄uaremurā, ümugasigue Yupu merā perebiri okari opama. Wajamoāsūbirikuma. Ígūsā perebiri peamegue waabonerā tarisiama. ²⁵ Diayeta m̄usārē werea. Peamegue waabonerā yu Maríp̄u maḡu werenímak̄u péripoe dapagorare ejasiáa. Yu wererire pérā, yure b̄uaremurā Maríp̄u merā okarākuma. ²⁶ Yupu masakare okari sīḡu ãār̄imi. Irasirigu yu ïgū magūrē ïgū irirosūta ïgūsārē okari sīmak̄u yámi. ²⁷ Yu ãār̄ipererā tīḡu ãārā. Irasirigu Yupu yure masaka ñerō iridea waja ïgūsārē

wajamoādoremi. ²⁸ M̄usā ire pérā, pégukabirikōāka! Sunu boanerā ãārīpererā yu werenímakū pérākuma. ²⁹ Īgūsā, yu werenímakū pérā, masāgoberigue ãārīnerā masā, wiripereakōārākuma. Óārīrē irinerā masārākuma, ûmugasigue perebiri okari opamurā. Ñerī irinerā gapu masārākuma, perebiri peamegue wajamoāsūmurā.

Jesús īgūyamarē werenemodea

³⁰ 'Yu gāāmerō neō irimasībea. Yuhu yure iriudi gāāmerīrē, īgū yure masakare wajamoādorerosūta yáa. Irasirigu īgūsārē wajamoāgū diayeta yáa. ³¹ Yu basi: "Yu Marīpu magū īgū iriudi ãārā", ãrī weremakū: "M̄u werenírī neō diaye ãārībea", ãrībukoa m̄usā. ³² Gajigu ãārīmi yaamarē weregu. īgū Yuhu ãārīmi. īgū yaamarē wereri diayeta ãārā. Irire yu õārō masā. ³³ M̄usā gajirārē Juārē masakare wāiyerimasūrē yaamarē sērēñadorerā iriubu. īgūde yaamarē diayeta weremi. ³⁴ Yu gapu sugu masakure yure: "Marīpu iriudi ãārīmī", ãrī werebure neō ûmabea. Irasū ûmabirikeregū, Juan yaamarē weredeare: "Diayeta ãārā", ãrī werea, m̄usā yure b̄uremu, peamegue waabirikōāburo, ãrīgū. ³⁵ Juan m̄usārē sīāgodiru irirosū ãārīmī. īgū wereri sīāgodiru ãjāgoro irirosū ãārībū. īgū wererire pérā, yoaweyaripoe m̄usā usuyadibu. ³⁶ Juan weredeare nemorō yu iriri merā yu ãārīrikurire masīsūa. Yuhu turari merā īgū yure iriyuwarikudoredeare irigu yáa. I merā yure īgū iriudi ãārīrīrē masīsūa. ³⁷ Yuhu yure iriudi, yaamarē õārō weremi. īgū irasū werekeremakū, īgū werenírīrē m̄usā neō pébea. īgū deyorire neō ïābea. ³⁸ Yure Yuhu iriudire m̄usā neō b̄uremubea. Irasirirā īgūya kerere neō péduripíbea. ³⁹ Yuhuya werenírī gojadea pūrē m̄usā õārō buenikōāa. "Ḡha i pūrē buerā, Marīpu merā perebiri okarire bokarāko", ãrī gūñáa m̄usā. Iri pūguere yaamarēta gojasūdero ãārībū. ⁴⁰ Iri pūguere yaamarē irasū gojasūkeremakū, m̄usā gapu yure gāāmebea. Irasirirā i okari yu sīrīrē opabirikoa.

⁴¹ 'Masakare yaamarē õārō werenímurārē ûmabea. ⁴² Yu m̄usā masaka ãārīrikurire masā. M̄usā Marīphre mañā meta ãārā. ⁴³ Yuhu gāāmerōsūta yu aarikeremakū, m̄usā yure gāāmebea. Gajigu gapu īgū basi īgū gāāmerō aarimakū, m̄usā īgūrē gāāmerāko. ⁴⁴ ¿Nasirirā yure b̄uremubukuri m̄usā? M̄usā basi: "Óārō yáa", ãrī gāme werenírīrē gāāmea. Marīpu sugu ãārīgū m̄usārē: "Óārō yáa", ãrī werenírī gapure gāāmebea. ⁴⁵ M̄usā yure gāāmebiri waja: "īgū Paguguere ḡhare weresāgukumi", ãrī gūñabirikōāka! "Moisés dorerire irirā, Marīpu merā õārō ãārīrāko", ãrī gūñakeremakū, Moisés gapu

m̄asārē weresāgukumi. ⁴⁶ Moisés īgū gojadea pūgue yaa-marē gojadi ãārīmí. Irasirirā īgū gojadeare b̄uremurā, ȳdere b̄uremuboayo m̄asā. ⁴⁷ Moisés gojadeare m̄asā b̄uremumerā, ¿nasirirā ȳ wereri gap̄re b̄uremubukuri? ãārīmi Jesús.

6

*Jesús cinco mil ãamarē baari ejodea
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)*

¹ Jesús Jerusalēgue d̄ap̄a b̄adire taudero p̄ur̄a, ḡua īgū buerā īgū merā Galilea wāik̄b̄a ditaru gaji koep̄ugue taribujab̄a. Iri ditaruta “Tiberias” wāik̄b̄a. ² Masaka Jesús īgū turari merā pūrīrik̄rārē taumakū īāsīā, wárā īgūrē tuyama. ³ Ditaru gaji koep̄ugue īgū ejadero p̄ur̄a, ḡua merā ãtāt̄ugue m̄arīa, doami. ⁴ Irin̄a judío masaka bosen̄a, pascua bosen̄a ejaburo mérōgā d̄uyab̄a. ⁵ Jesús wárā masaka īgū p̄uro aarimakū īāgū, Felipere s̄érēñami:

—¿Noógue marī īlsā masaka ãārīpererā baaburire wajarirākuri? ãārīmi.

⁶ Jesús īgū basi īgū iriburire masīkeregu: “Felipe ȳure, ¿naásū ȳujugukuri?” ãārīgū, irasū ãārīmi. ⁷ Felipe īgūrē ȳujiúmi:

—Marī dosciento n̄arī moādea waja wajataropa pā duparu wajari, masakare marī gueremakā, neō ejabirikoa, ãārīmi.

⁸ īgū irasū ãārīmakū pégu, ḡua merāmu Andrés, Simón Pedro paḡam̄u Jesúre ãārīmi:

⁹ —Óó ñī majīgū su mojōma pā duparu, pērā waaí opami. Masaka gap̄a wárāgora ãārīma. Irasiriro īgūsārē baari neō ejabirikoa.

¹⁰ īgū irasū ãārīmakū pégu, Jesús ḡhare īgū buerārē ãārīmi:

—Masakare ãārīpererārē doadoreka! ãārīmi.

Iro õārō ták̄ro ãārīlb̄a. Irasirirā iri weka doama. Ùma ditare keomakū, cinco mil gora ãārīmá. ¹¹ īgūsā eja doaperemakā īāgū, Jesús pā duparure ãī, Marīp̄a: “Óaa”, ãārī, usuyari s̄imi. Irasiri odo, ḡhare ãārīpererā iro doarārē irire gueredoremi. Waaídere gueredoremi. Irasirirā ãārīpererārē īgūsā baad̄aaropa guereyob̄a. ¹² īgūsā yapimakū īāgū, Jesús ḡhare īgū buerārē ãārīmi:

—Ígūsā baad̄aarire seaka! Ubugorata kōmobukoa, ãārīmi.

¹³ Su mojōma pā duparure masaka baad̄aadeare seasārā, pe mojōma pere su gubu peru pērēbejari puuirigora ùt̄udobob̄a.

¹⁴ Masaka Jesús Marīp̄a turari merā īgūsārē baari s̄imakū īārā, ãsū ãārīma:

—Diayeta ãārā. “Íí Marīp̄aya kerere weredupiyurimasū i ûm̄gue aaribu ãārāyup̄a”, īgūsā ãārīdita ãārīmi.

¹⁵ Irasirirā Jesúre turaro merā ãia, īgūsā Opā ãārībure sóodharā iriadima. Īgū gapu irire masikōāmi. Irasirigū dupaturi suguta ûtā̄gue mūriākōāmi.

*Jesús deko weka waadea
(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)*

¹⁶ Naïtīwāgāriripoe ãārīmakū, gúa īgū buerā ditarugue buabu. ¹⁷ Buaja, doódirugue ñajāa, Capernaugue taribujapuoribu. Naïtīrōgue iribu. Jesús gúa púrogue ejabirimida. ¹⁸ Gúa taribujamakū, mirū buro wējāpuwāgāribu. Pagari makūrī wāgābu. ¹⁹ Su mojōma kilómetro gúa waaderopu, guayaru púro Jesús deko wekague aarimakū ïabu. Īgū irasū aarimakū ïärā, buro güibu. ²⁰ Jesús gapu gúare ãrīmi:

—Yuta ãärā. Güimerāta!

²¹ Īgū irasū ãrīmakū pérā, gúa īgūrē õārō bokatīrī ñajādorebu. Ígū ñajādero púru, mata gúa waaderoguere ejabu.

Masaka Jesúre ãmadea

²² Gajinu gapu masaka ditaru gaji koepugue dujanerā iri ñamirē guayaru suru dujadiru merā gúa taribujamakū, Jesús gúa merā waabirideadere masiñurā. ²³ Irogue īgūsā ãārīripoere gaji doóriduparu Tiberias wāikuri makāgue ãārādea duparu, Jesús Marípuru: “Óaa”, ãrī, usuyari sī, masakare baari gueredero púroweyague ejayuro. ²⁴ Irasirirā Jesús, gúa īgū buerā marīmakū ïärā, iri doóriduparugue ñajāa, Capernaugue taribujañurā Jesúre ãmarā waara.

Jesús pā irirosū īgū ãārīrīmarē weredea

²⁵ Ditarure taribuja, Jesúre bokajarā, īgūrē sérēñama:

—Buegu, ¿naásū ãārīmakū õoguere aarari mu? ãrīma.

²⁶ Jesús īgūsārē ãrīmi:

—Diayeta mūsārē werea. Yū Marípuru turari merā iri ïmurīrē ïäkererā, īgū iriudi yū ãārīrīrē būremubea. Irasirirā, yū mūsārē ejodeare baayapinerā dita ãārīsīa, yure ãmáa. ²⁷ Mūsā baari pereburi gapu ditare wajatamurā, moābirikōāka! Gaji baari yū ãārīpererā tīgū sīburi gapure ãmaka! Iri baarire ãmarā, Marípuru merā perebiri okari oparākoa. Yūpuru yure irire mūsārē sīdoregū ãārīmi. Ígū iriudi yū ãārīrīrē mūsārē ïmusiami, ãrīmi.

²⁸ Ígū irasū ãrīmakū pérā, īgūrē sérēñama:

—¿Nasirirākuri Marípuru iridorerire õārō iriyuwarikumurā?

²⁹ Jesús īgūsārē yūjumi:

—Marípuru mūsārē iridoreri ãsū ãärā. Yure īgū iriudire būremudoremi, ãrīmi.

³⁰ Ígū irasū ãrīmakū pérā, īgūrē ãrīma:

—Guare mūrē būremudoregū, ¿ñeénorē mu turari merā iri ïmugukuri? ¿Naásūperire iri ïmugukuri? ³¹ Masaka

marīrōgue marī ūekūsāmarā maná wāikurire baanerā ãārīmá. Marīphya werenírī gojadea pūgue ãrīderosūta ūmugasima baarire ïgūsārē sīdi ãārīmí, ãrīma Jesúre.

³² Ígūsā irasū ãārīmakū pégu, Jesús ïgūsārē ãrīmi:

—Diayeta mūsārē werea. Moisés ūmugasima baarire mūsārē sībiridi ãārīmí. Yūpta baari ūmugasima, diayemarē mūsārē sīgū ãārīmi. ³³ Yū ūmugasigue ãārīdi Marīphya iriudi, ïgū baari irirosū ãārīgū, i ūmu marārē okari sīgū ãārā, ãrīmi.

³⁴ Ígū irasū ãārīmakū pérā, ïgūrē ãrīma:

—Gua Opū, iri baarire gūare sīnkōaka!

³⁵ Jesús ïgūsārē ãrīmi:

—Yū okarire sīgū, baari irirosū ãārīgū ãārā. Yūre tūyagū, neō ūaboabi irirosū ãārīgukumi. Yūre būremugū, neō ūnemesibubi irirosū ãārīgukumi. ³⁶ Dupiyuro yū mūsārē ãrīderosūta, mūsā gapū yūre ëakererā, būremubea dapa. ³⁷ Æärīpererā Yūph yūre sīnerā yūre tūyarākuma. Ígūsārē yū neō bēobirikoa. ³⁸ Ūmugasigue ãārīdi yū gāāmerīrē irigu aarigū meta iribū. Yūre iriudi gāāmerī gapure irigu aaribā. ³⁹ Yūre iriudi ãsū gāāmemi. Ígū yūre sīnerārē neō sugure yū dedeubirimakū gāāmemi. I ūmu peremakū, yū ïgūsārē masūmakū gāāmemi. ⁴⁰ Yūph yūre iriudi ãārīpererā yūre ïgū magūrē ëärā, yūre būremurā ïgū merā perebiri okarire opamakū gāāmemi. Irasirigu i ūmu peremakū, ïgūsārē masūgukoa, ãrīmi Jesús.

⁴¹ Jesús: “Yū ūmugasigue merā dijaridea baari irirosū ãārīgū ãārā”, ãrīrīrē pérā, judío masaka oparā ïgūrē werewhama.

⁴² Æsū ãrīma:

—¿Lí Jesús, José magū ãārīberi? Marī ïgū pagū, ïgū pagore masīa. ¿Nasirigu ïgū: “Ūmugasigue ãārīdi dijaribū”, ãrīrī?

⁴³ Ígūsā irasū ãārīmakū pégu, Jesús ãsū ãrī yūjumi:

—Mūsā yūre werewharire pirika! ⁴⁴ Neō sugū ïgū gāāmerō yūre tūyabirikumi. Yūph gapū yūre iriudi masaka yūre būremumakū irigu ãārīmi. I ūmu peremakū, yūre būremurārē masūgukoa. ⁴⁵ Marīphya kerere weredupiyunerā ãsū ãrī gojanerā ãārīmá: “Marīphya ãārīpererārē buegukumi”. Irasirirā ãārīpererā Yūphya buerire pé būremurā, ïgūyare masīrā yūre tūyarākuma.

⁴⁶ ’Neō sugū masaku Yūphre ëágū mámi. Yū suguta ïgū merā ãārīdi ïgūrē masīa. ⁴⁷ Diayeta mūsārē werea. Yūre būremugū Yūphya merā perebiri okari opami. ⁴⁸ Yū baari irirosū ãārīgū okari sīgū ãārā. ⁴⁹ Mūsā ūekūsāmarā masaka marīrōgue manárē baanerā ãārīmá. Irire baakererā, boanerā ãārīmá. ⁵⁰ Yū ūmugasigue merā dijaridea baari gapure werea. Irire baagh, neō boabirikumi. ⁵¹ Yū ūmugasigue merā dijaridea baari okari sīrī irirosū ãārīgū yūta ãārā. I baarire baagh,

Yəpə merā okanígəkumi. I baari yə sīrī, yaa dəpə aārā. I ūmə marā Yəpə merā okaníkōāburo, ārīgū, yaa dəpəre sīgəkə, ārīmi Jesús.

⁵² Ígū irasū ārīmakā pérā, judío masaka oparā ígūsā basi gāme guaseo, aāsū ārīma:

—¿Nasirigū marīrē ígūya dəpəre baadoregu sībukuri?

⁵³ Ígūsā irasū ārīmakā pégu, Jesús ārīmi:

—Diayeta məsārē werea. Yə aārīpererā tīgū aārā. Məsā yaa dəpəre baamerā, yaa dīre iirímerā okari opabea. ⁵⁴ Yaa dəpəre baagū, yaa dīre iirígu, Yəpə merā perebiri okari opami. I ūmə peremakū, ígūrē masūgəkə. ⁵⁵ Yaa dəpə diayema baari aārā. Yaa dī diayema iiríri aārā. ⁵⁶ Yaa dəpəre baagū, yaa dīre iirígu yə merā oōrō aārīmi. Yəde Ígū merā oōrō aārā. ⁵⁷ Yəpə yure iriudi okanígū aārīmi. Ígū okanígū aārīsīfā, yədere okanímakū yámi. Irasirigū yure baagure yə irirosū okanímakū irigəkə. ⁵⁸ Yə irire ārīgū, ūməgasigue merā dijaridea baarire werea. I baari, maná məsā ūekūsāmarā baadea irirosū aārībea. Ígūsā irire baakererā, boanerā aārīmá. Ūməgasigue merā dijaridea baari gapəre baagūno, okaníkōāgəkumi, ārīmi Jesús.

⁵⁹ Jesús Capernaugue judío masaka nerērī wiigue buegu, irire weremi.

Jesús werenírīrē pérā perebiri okari opaburire weredea

⁶⁰ Ígū irasū ārī buemakā pérā, wárā Jesúre tuyarā aāsū ārī gāme wereníma ígūsā basi:

—Ígū wereri marī pémakū, diasagoráa. ¿Noā ire bokatīubukuri? ārīma.

⁶¹ Ígūsā werenírīrē Jesús pékōāmi. Irasirigū ígūsārē sērēñami:

—¿Yə wererire péduhabirkuri? ⁶² Yə aārīpererā tīgū yə aārīderogue mərīāmakū īārā, ¿naásū gūñabukuri məsā? ⁶³ Ōāgū deyomarīgū masakare okarie sīmi. Ígūsāya dəpə gapə ígūsārē okamakū irimasīña máa. Yə wererire pérā Ōāgū deyomarīgū okari sīrīrē opama. ⁶⁴ Irasū aārīkeremakū, gajirā məsā merāmarā gapə yure būremubema dapa, ārīmi Jesús.

Neōgoraguere ígūrē būremumerā aārīmurārē, irasū aārīmakū ígūrē wējēduarāguere ígūrē ūmubure masīsiayupə. ⁶⁵ Aāsū ārīmi:

—Aāsū ārī wereabə məsārē. Neō sugə ígū gāāmerō yure tuyabirkumi. Yəpə, yure būremumakā irigū aārīmi. Ígū irasiribirimakū, neō sugəno yure būremubiribukumi, ārīmi Jesús.

⁶⁶ Ígū irasū aārīrīrē pérā, wárā Jesúre tuyanerā neō tuyanemobirima. ⁶⁷ Ígūsā irasirimakū īāgū, Jesús għare pe mojōma pere su għubu Peru pērēbejarā ígū buerārē sērēñami:

—¿Məsāde yure tuyaduúrā yári? ārīmi.

68 Ígū irasū ãrīmakū pégu, Simón Pedro ígūrē yujumi:

—Gua Opu, ¿noãrē gua tuyabukuri? Muwereri, guare Marípu merā perebiri okari opamakū yáa. ⁶⁹ Gua mārē baremusiáa. Gua ire masísiáa. Mu õágū, Marípu iriudi ãárrā, ãrīmi.

70 Ígū irasū ãrīmakū pégu, Jesús guare ãrīmi:

—Yu māsārē pe mojōma pere su gubu Peru pérēbejarārē beyebu. Yu irasirikeremakū, sugu māsā merā ãárrigū wātīyagu ãárrīmi.

⁷¹ Jesús irasū ãrīgū, Judare Simón Iscariote magūrē ãrīgū iriyupu. Judas pe mojōma pere su gubu Peru pérēbejarā gua merā ãárrikeregū, Jesúre wéjēduarāguere Ígūrē ïmubu ãárrīmi.

7

Jesús pagupürā Ígūrē baremudhabiridea

¹ Jesús masakare irire buedero puru, Galilea nikūgue naagū waami. Judío masaka oparā Ígūrē wéjēduarire masígū, Judea nikūguere ãárridhabirimi. ² Iripoere judío masaka ñekúsamarā masaka marīrōgue ãárrīrā, wiirigā irideare gūñarī bosenu ejaburo dupiyuro ãárribú. ³ Irasirirā Jesús pagupürā Ígūrē ãrīma:

—Óõrē dujabita, Judeague bosenuré ïágū waaka! Irasirirā irogue mu buerā mu turari merā iri ïmurírē ïárrakuma. ⁴ Masaka mārē masímakū gäámegū, mu turari merā iri ïmurírē ãárripererā ïürō iri ïmugū waaka! Ígūsā ïáberogue iribirikdāka! ãrīma.

⁵ Ígū pagupürā ãárrikererā, Jesúre baremubirima. ⁶ Irasirigū Jesús Ígūsārē ãrīmi:

—Masaka Ígūsā yure masíburo duyakdāa dapa. Māsārē iri bosenuré ïárrā waadhamakū õágoráa. ⁷ I ûmu marā māsārē ïáaturibema. Yu gapure Ígūsā ñerō irideare yu weremakū ïáaturima. ⁸ Māsā bosenuré ïárrā waaka! Yure yu waaburo duyakoa dapa. Irasirigū iri bosenuré ïágū waabea dapa, ãrīmi Jesús.

⁹ Ígū irire ãrádero puru, Galileague dujami.

Jesús Ígūsā wiirigā iriri bosenuré ïágū waadea

¹⁰ Ígū pagupürā bosenuré ïárrā waadero puru, Jesúde masaka ïmurō marīrō waami, Ígūsā Ígū waarie masíbirikdāburo, ãrīgū. ¹¹ Iri bosenuré judío masaka oparā Ígūrē ãmarā iriñurā. Ásū ãrī sérēñauurā:

—¿Noógue ãárrikuri Ígū? ãrīñurā.

¹² Wárā masaka Jesúyamarē werenírā iriñurā. Gajirā: “Óágū ãárrīmi”, ãrīñurā. Gajirā gapu: “Óágū meta, masakare ãrīkatorikugū ãárrīmi”, ãrīñurā.

¹³ Judío masaka oparārē güirā, ãārīpererā péurogue: “Jesús ãsū ãārīmi”, ãrī werebiriñurā.

¹⁴ Jesús irogue eja, iri bosenu dekokuaripoe Marípuya wi-
igue ñajāa, masakare buemi. ¹⁵ Ígu buemaku pérā, judío
masaka oparā péguka, ãsū ãrīma:

—Ílī buebiridi ãārīkeregu, ¿nasirigu ðārō masírī?

¹⁶ Ígusā irasū ãārīmaku pégu, Jesús Ígusārē ãrīmi:

—Yu bueri, yaa meta ãārā. Yure iriudiya bueri gapu ãārā.

¹⁷ Marípu gāāmerírē iriduarā yu buerire pérā: “Marípu Ígurē
buedorerosúta buemi. Ígu gāāmerō werebemi”, ãrīrākuma.

¹⁸ Sugu Ígu gāāmerō weregu, gajirārē: “Ígu ðārō weremi”,
ãrī bāremumaku iriduagu ãārīmi. Gajigu Marípu Ígurē ir-
iudi gāāmerírē weregu gapu masakare: “Marípu ðātarimi”,
ãrī bāremumaku yámi. Ígu ãārīkatori marírō diayeta weregu
ãārīmi.

¹⁹ 'Moisés Marípu doreri gojadea pürē musārē pídi ãārīmi.
Musā gapu neõ sugu iri dorerire iribea. ¿Nasirirā musā yure
wējēduari? ãrīmi.

²⁰ Masaka Ígurē ãrīma:

—Mu wātī ñajāsudi ãārā. ¿Noã murē wējēduari?

²¹ Jesús Ígusārē ãrīmi:

—Suñarō siñajārīnu ãārīmaku yu sugu pürírikugure taumaku
írārā, musā ãārīpererā íágakakōðabu. ²² Iripoegue Moisés musā
pürā ûmarē Ígusāya dupuma gasirogārē* wiiridoredi ãārīmí.
Ígu irire doreburo dupiyuro musā ñeküsāmarā irasirisian-
erā ãārīmá. Irasirirā musā majírāgārē su mojōma pere gaji
mojō ureru pērēbejarinurī waaró merā Ígusā deyoaderu pura
siñajārīnu ãārīkeremaku, Ígusārē irasirináa. ²³ Irasirirā Moisés
dorederosúta irirā, siñajārīnu ãārīkeremaku musā majírāgā
ûmarē Ígusāya dupuma gasirogārē wiiria. Siñajārīnu ãārīmaku
yu sugure ãārīpereri Íguya dupumarē ðāmaku iribu. ¿Nasirimurā
yu merā guari musā? ²⁴ Musā yu irideare ïádero pura: “Ñerō
irimi”, ãrī werewuhabirikðāka! Yu irideare ðārō keoro pémast
odorāgue wereníka! ãrīmi Jesús.

Jesús ûmugasigue merā aaribu, ãrī weredea

²⁵ Ígu irasū ãārīipoere gajirā Jerusalén marā ãsū ãrī
wereníma:

—¿Ílī marī oparā wējēduagu meta ãārīrī? ²⁶ Ígu ãārīpererā
íñrōgue buegu yámi. Suguno gaputa Ígurē gajino neõ ãrībema.

* ^{7:22} Gn 17.1-14: Iripoegue Marípu Abrahārē Ígu pürā ûmarē: “Yaarā ãārīburo”,
ãrīgu, Ígusāya dupuma gasirogārē wiiridoredi ãārīmí. Pura iri dorerire Moisére pídi
ãārīmí. Irasirirā judío masaka Abraham parāmerā ãārīturiarā iri dorerire irirā,
Ígusā pürā ûmarē su mojōma pere gaji mojō ureru pērēbejarinurī waaró merā Ígusā
deyoaderu pura irasū yáma.

Gajipoe irirā marī oparā: “Iī diayeta Cristo, Marīpū iriudi ãārīmi”, ¿ārī gūñabukuri? ²⁷ Marī Iī aariderore masīa. Cristo, Marīpū iriugū gapure aarimakū, īgū ãārīderoguere masībirikoa. Irasirigū Cristo ãārībirikumi Iī, ãrīma.

²⁸ Jesūs Marīpuya wiigue bueripoe īgūsā irasū ãrī werenimakū pégū, būro būsuro merā ãsū ãrī weremi:

—Muśā yure masīa, ãrā. īgū aariderodere masīa, ãrā. Yū gāñamerō aaribiribū. Yure iriudi keoro irigū ãārīmi. Muśā īgūrē masībea. ²⁹ Yū īgū pārogue ãārīdi ãārīsīā, īgūrē masīa. īgūta yure iriumi, ãrīmi Jesūs.

³⁰ īgū irasū ãrīmakū pérā, īgūrē peresu iridhakererā, ñeābirima. īgū ñerō tariburinū dāyabū dapa. Irasirirā īgūrē ñeābirima. ³¹ Gajirā wárā masaka īgūrē būremuma. ãsū ãrīma:

—Neō sugū, Iī nemorō Marīpū turari merā iri ūmugū māmi. Irasirigū Iī Cristo, Marīpū iriudi ãārīmi.

Fariseo bumarā Jesúre peresu iridoredea

³² Fariseo bumarā, masaka Jesúre: “Iī Marīpū iriudi ãārīmi”, ãārīrē péñurā. Irasirirā īgūsā paíá oparā merā Marīpuya wiire korerā surarare īgūrē ñeā, peresu iridorerā iriuadiñurā.

³³ Irasirigū Jesús masakare ãsū ãrīmi:

—Yoaweyaripoe muśā merā ãārīgūko. Pūru yure iriudi pārogue waagūko. ³⁴ Yū ãārīburore muśā waamasībirikoa. Irasirirā yure ãmakererā, neō bokabirikoa.

³⁵ īgū irasū ãrīmakū pérā, judío masaka oparā īgūsā basi ãsū ãrī gāme sērēñama:

—Iī marīrē: “Yure muśā neō bokabirikoa”, ãrīgū, ¿noógue waagūkuri? ¿Iī judío masaka griego ãārīrōgue makārī waanerā pārogue griego masakare buegū waabukuri? ³⁶ īgū marīrē: “Yū ãārīburore muśā waamasībirikoa. Irasirirā yure ãmakererā, neō bokabirikoa”, ãrīrī, ¿naásū ãrīdharo iriayuri? ãrīma.

Jesús okari sīrī dekomarē weredea

³⁷ īgūsā bosenū iritūnurīnū dupanugora ãārīmakū, Jesús wāgāñugā, būro būsuro merā masakare ãsū ãrī weremi:

—Ñemesiburā yū pārogue iirirā aarika! ³⁸ Marīpuya werenirī gojadea pūgue ãsū ãrī gojasūdero ãārībū: “Yure būremurāya yujupūrārīguere okari sīrī deko ūmayoro irirosū ãārīnīkōāroko”, ãrī gojasūdero ãārībū, ãrīmi.

³⁹ Jesús irire ãrīgū: “Yure būremurā Ōāgū deyomarīgūrē oparākuma”, ãrīgū irimi. Jesús ûmugasigue marīaburo dupiyuro Ōāgū deyomarīgū ejabirimī dapa.

Masaka dūkawaridea

⁴⁰ Jesús ãārīrē pérā, gajirā ãsū ãrīma:

—Íí diayeta Maríphya kerere weredupiyurimasă: “Marí puro aaribu ããrãyuph”, Ígësâ ãrïdi ããrïmi.

⁴¹ Gajirâ ãsû ãrïma:

—Íí, Cristo Maríph iriudi ããrïmi.

Gajirâ gapu:

—Cristo, ¿nasiribu Galileam h ããrïbukuri? ãrïma. ⁴² Maríphya werenír gojadea pügue ãsû gojasûdero ããrïbú: “Cristo Maríph iriubu, opu David parâmi ããrïturiag h ããrïgukumi. David deyoadea makâ Belén wâikuri makâgue deyoagukumi”, ãrï gojasûdero ããrïbú.

⁴³ Irasirirâ Jesûre surosû gûñabirisâ, gâme dukawariakôama. ⁴⁴ Surâyeri Jesûre ñeâ, peresu iridukakererâ, iringirima.

Judío masaka oparâ Jesûre bâremubiridea

⁴⁵ Irasirirâ Maríphya wiire korerâ surara Jesûre ñeâdorerâ iriunerâ, paía oparâ, fariseo bumarâ pürogue goedujáañurâ. Ígësâ goedujajamakâ ïärâ, Ígësârê sérêñañurâ:

—¿Nasirirâ Jesûre ñeâ, ããribirari?

⁴⁶ Surara Ígësârê yujuñurâ:

—Neõ sugu Ígë irirosû werenígû mámi.

⁴⁷ Ígësâ irasû ãrîmakâ pérâ, fariseo bumarâ Ígësârê ãrîñurâ:

—¿Muñade Ígë ãrîkatori merâ weremakâ: “Diayeta weremi”, ãrî bâremurî? ⁴⁸ Neõ sugu marî oparâ, neõ sugu gúa fariseo bumarâ Ígûrê bâremugû mámi. ⁴⁹ Síñâ masaka gapu Ígë wererire bâremurâ, Maríph Moisére doreri pídeare masibema. Wajamoásñurâ ããrïma.

⁵⁰ Nicodemo fariseo bum h iro dupiyuro ñami merâ Jesûre ïágû ejadi, Ígësâ merâ ããrîyupu. Ígësâ irasû ãrîmakâ pégu, Ígësârê ãrîyupu:

⁵¹ —Marírê doreri ãsû ãrâ. Sugu masaku Ígë irideare weremakâ marî péburo dupiyuro Ígûrê: “Ñerô iribu”, ãrî wajamoámasibea, ãrîyupu.

⁵² Ígë irasû ãrîmakâ pérâ, ãsû ãrî yujuñurâ:

—¿Muñde Ígë irirosû Galileam h ããrîrî? Maríphya werenír gojadea pürê bueka! Iri pürê buegu: “Neõ sugu Galileam h Maríphya kerere weredupiyurimasă mámi”, ãrî masigukoa.

Umúu merâ ñerô irigore werañadea

⁵³ Ígësâ irasû ãrâdero puru, Ígësâya wiirigue dujáakôañurâ.

8

¹ Jesús gapu ãtâa Olivos wâikudigue waami. ² Gajinu gapu boyoripoe ããrîmakâ, Maríphya wiigüe waami doja. Ígë ejamakâ ïärâ, masaka ããrîpererâ Ígë puro nerëma. Irasirigu eja doa, Ígësârê buenugâmi. ³ Moisés gojadeare buerimasă,

fariseo bumarā sugo nomeōrē gajigu igo marāpu aārībi merā igo ñerō irigore bokajañurā. Irasirirā Jesús bueripoe iri wiigue aārīpererā masaka iūrō igore aāñajānū, Jesúre aārīma:

⁴ —Buegu, igo marāpu kugo aārīkerego, gajigu merā ñerō irigore bokabaju. ⁵ Moisés Marāpu doreri gojadea pūgue igo nomeō irirosū irigonorē ūtāyeri merā dea wējēdoredi aārīmí. Makoa, ¿naásū aārī?

⁶ “¿Naásū yujugukuri?” aārīrā, īgūrē irasū aārī sērēñadima. “Ígū keoro yujubirimakū, marī oparāguere weresārāko”, aārī gūñiañurā. Ígūsā irasū sērēñamakū pégu, Jesús gapu muúbia doaja, nikūgue Ígūya mojōsūrū merā gojami. ⁷ Ígūsā īgūrē sērēñaduúbirimakū pégu, Jesús wāgānugā, aāsū aārīmi:

—Muśā merāmu ñerō iribino igore ūtāye merā deapuroriburo.

⁸ Irasū aārī odo, dupaturi muúbia doaja, nikūgue gojami doja.

⁹ Ígū irasū aārīmakū pérā, Ígūsā ñerī irideare pémasī, gūyasírīrī merā, mūrā sugu pūru, gajigu pūru wiriapurorima. Irasirirā Jesúre suguta nomeō iro dujago merā píkōā, waakōāma.

¹⁰ Jesús wāgānugā, igore aārīmi:

—¿Noógue aārīrī mūrē weresānerā? ¿Neō sugu mūrē wajamoādoregu mārī?

¹¹ —Mámi, yu Opu, aārī yujumo.

Igo irasū aārīmakū, Jesús igore aārīmi:

—Yude mūrē wajamoādorebea. Irasirigo waaka! Dupaturi ñerīrē neō irinemobirkidōāka!

Jesús i ümu marārē sīāgori sīgū aārīrīmarē weredea

¹² Jesús dupaturi masakare aāsū aārī weremí:

—Yu i ümu marārē sīāgori sīgū aārā. Yure tuyarā nañtiārōgue aārīrā irirosū aārībema. Boyorogue aārīrā irirosū aārīma. Irasirirā yu okari sīrīrē oparākuma.

¹³ Ígū irasū aārīmakū pérā, fariseo bumarā aārīma:

—Mu basi mu aārīrikurire werea. Irasiriro mu werenírī neō wajamáa.

¹⁴ Jesús Ígūsārē aāsū aārī yujumi:

—Yu aariderore, yu waaburodere yu masīa. Muśā gapu irire neō masībea. Irasirigu yu basi yu aārīrikurire werekeremakū, yu werenírī diayeta aārā. ¹⁵ Muśā i ümu marā irirosū yure werewuáa. Yu gapu neō sugure muśā irirosū werewuabea.

¹⁶ Yu masaka aārīrikurire: “I gapu òāa, i gapu òābea”, aārīgū, keoro aārā. Yu suguta yu gāāmerō irire aārībea. Yūpu yure iriudi merā irire irasū yáa. ¹⁷ Muśārē doreri gojadea pūgue aāsū aārā: “Pērā masaka Ígūsā iādeare surosū weremakū: ‘Diayeta aārā’, aārī būremurō gāāmea”, aārī gojasūdero aārībū. ¹⁸ Yu basi yu

ãärírikurire werea. Yuh yure iriudide yu ãärírikurire weremi, ãrími.

19 Igú irasú ãrímakú pérá, Ígúrē sérëñama:

—¿Noógue ãäríri mupu?

Jesús Ígúsañrē yuhumi:

—Musá yure, Yuhudere masibea. Yure masírā, Yuhudere masiboa yo.

20 Jesú irasú ãrí weregu, Maríphya wiigue ãärími. Masaka niyeru sîrâ, Ígúsañrē särí kúmarí puro ãärími. Igú ñerõ tariburinu ejabiribú dapa. Irasirirá neõ sugu Ígúrē ñeä, peresu iribirima.

Jesús: "Yu waaburore musá waamasibirkoa", ãrí weredea

21 Jesú dupaturi judío masaka oparárē weremi:

—Yu ãäríderogue waagukoa. Yu waaderó puru, musá yure ãmarâkua. Musá ñerí iridea waja, waja opará boarâkua. Yu waaburoguere musá waamasibirkoa.

22 Igú irasú ãrímakú pérá, gâme sérëñama:

—¿Nasirigu: "Yu waaburoguere musá waamasibirkoa", ãríri? ¿Igú basi wéjé boagukuri irasú ãrígú?

23 Jesú Ígúsañrē ãrími:

—Musá gapu i umague ãärírâ, i umu marâ ãärâ. Yu gapu umugasigue ãärídi, i umum meta ãärâ. 24 Irasirigu musáñrē: "Musá ñerí iridea waja, waja opará boarâkua", ãrâbú. Musá: "Yu Igú ãärâ*", ãrí wereadeare bûremubirisâ, musá ñerí iridea waja, waja opará boarâkua.

25 Irasú ãrígú pérá Ígúrē sérëñama:

—¿Noäno ãäríri mu?

Jesú Ígúsañrē yuhumi:

—Buenugâgugueta musáñrē: "Yu Igú ãärâ", ãrí weresiabu. 26 Yu musâyamaré, musá ñerõ iridea waja musáñrē wajamoâburire wereduari, wári ãärâ. Yure iriudi gapu diaye weremi. Irasirigu Igú weremaká yu pédea ditare musá i umu marârê werea, ãrími.

27 Jesú: "Yure iriudi", ãrígú, Igú Pagureta werenígú irimi.

Ígúsañrē gapu irire pémasibrima. 28 Irasirigu Jesú Ígúsañrē ãrími:

—Yure ãärípererá tigúrê musá curusague pábiatú ãiwâgûnúrâkua. Musá irasú irirâ: "Yu Igú ãärâ", ãrí wereadeare: "Diayeta ãärâ", ãrí masírâkua. Yu gââmero neõ iribi, irasú ãrímakú Yuh yure buedea ditare yu weregu

* 8:24 Exodus 3.13-15: Iripoegue Moisés Maríphye sérëñadi ãärími: "Israel bumarâ yure: 'Mu iriudi wâi, ¿naásu ãäríri?' ãrí sérëñamakú, ¿naásu ãrí weregu kuri?' Maríphya Ígúrê ãsú ãrídi ãärími: "Yu wâi 'YO SOY EL QUE SOY' ãärâ. Irasirigu Israel bumarârê ãsú ãrí wereka: 'YO SOY YURE musâguere weredoregu iriumi', ãríka!" ãrídi ãärími. "YO SOY EL QUE SOY", ãrírõ: "Yu ãärinígûta ãärâ, o Ígûta ãärâ yu", ãrídaro yâa.

ãārīrīrē masīrāko. ²⁹ Ȳre iriudi ȳu merā ãārīmi. Īgū gāāmerī ditare irinía. Irasirigu īgū ȳre neō bēobemi.

³⁰ Jesúis irasū ãrīmakū pérā, wárā masaka īgūrē b̄aremuma.

Jesús Marīpū pūrāyamarē, ñerō iririmasaŷamarē weredea

³¹ Jesúis, judío masaka: “Marīpū iriudi ãārīmi”, ãrī b̄aremurārē ãsū ãrīmi:

—Ȳu werenírīrē b̄aremuduúmerā, diayeta ȳu buerā ãārā.
³² Irasirirā diayema ãārīrīrē masīrāko. Irire masīrā, ñerō iririre pirirāko. Moāboeanerā m̄usā opure wirianerā irirosū ãārīrāko.

³³ Īgū irasū ãrīmakū pérā, īgūrē ãrīma:

—Gua Abraham parāmerā ãārīturiarāgue ãārā. Irasirirā neō gajirāyarā īgūsārē moāboerā ãārībea. Irasirigu: “Moāboeanerā m̄usā opure wirianerā irirosū ãārīrāko”, ãrīgū, ¿naásū ãrīduagu irasū ãrīrī mu?

³⁴ Jesúis īgūsārē ãrīmi:

—Diayeta m̄usārē werea. Ñerīpererā ñerīrē irirā, ñerīrē iridoreguyarā īgū dokamarā irirosū ãārīma. ³⁵ Sugū moāboegū wii opū magū irirosū neō ãārībemi. Wii opū magū gapū īgū pagūya wiimū ãārīnīkōākumi. ³⁶ Ȳu, ûmugasigue ãārīgū magū ãārā. Irasirigu m̄usārē ñerīrē iridoreguyarā irirosū ãārībirimakū irigu, diayeta moāboeanerā m̄usā opure wirianerā irirosū ãārīmakū irigu, koa. ³⁷ Ȳu m̄usā Abraham parāmerā ãārīturiarire masīa. Irasū ãārīkererā, m̄usā ȳu wererire péduabea. Irasirirā ȳre wējēduáa. ³⁸ Ȳupū ȳre masīmakū irideare m̄usārē werea. M̄usā gapū m̄usāpū dorerire yáa.

³⁹ īgūsārē ërīma:

—Abraham ḡua ñekū ãārīdi ãārīmí.

Jesúis gapū īgūsārē ãrīmi:

—M̄usā diayeta Abraham parāmerā ãārīturiarā ãārīrā īgū iriunaderosūta iririkaboayo. ⁴⁰ Ȳupū ȳre diaye wererire m̄usārē ȳu werekeremakū, ȳre wējēduáa. Abraham gapū m̄usā irirosū neō irasiribiridi ãārīmí. ⁴¹ M̄usā m̄usāpū irirosūta yáa.

īgū irasū ãrīmakū pérā, ãrīma:

—Gua, pagū marīrā irirosū ãārībea. Marīpū sugūta ḡapū ãārīmi.

⁴² Jesúis īgūsārē ãrīmi:

—Ȳupū diayeta m̄usāpū ãārīmakū, m̄usā ȳre mañboayo. Ȳu īgū merā ãārīdita õõ m̄usā purogue aaribú. Ȳu gāāmerō aaribiribū. Ȳupū ȳre iriumi. ⁴³ ¿Nasirirā ȳu wererire pémasīberi m̄usā? M̄usā ȳu wererire péduabirisā, pémasībea. ⁴⁴ M̄usāpū wātī ãārīmi. M̄usā īgūyarā ãārā. Irasirirā īgū gāāmerīrē iriduáa.

Neōgoragueta masakare wējēbéodi ãārīgū yámi. Ígūguere diayema neō máa. Irasirigu Ígū neō diayemarē werebemi. Neōgoraguere masakare ãřikatorupuroridi ãārīmí. Irasirigu Ígū irasū ãřikatorikugu ãārīsīñā, ãřikatori ditare weremi.⁴⁵ Yuh gapu diayemarē werea. Irasirirā yu wererire pérā, musā irire būremubea.⁴⁶ ¿Noā yure: "Mu ãsū irigu, ñerō iriabu", ãři masibukuri? Yu musārē diayemarē werekeremakā, ¿nasirirā yu wererire būremuberi?⁴⁷ Yuh pūrā Ígū werenírīrē péma. Musā gapu Ígū pūrā ãārībirisīñā, irire péduabea, ãřimi Jesús.

Cristo Abraham dupiyuro ãārīdeamarē weredea

⁴⁸ Jesús irasū ãřimakā pérā, judío masaka Ígūrē ãřima:
—Gua: "Mu Samariamuh, wātī ñajásüdi ãārā", ãřirā, diayeta ãřirā yáa.

⁴⁹ Jesús Ígūsārē ãřimi:
—Yu wātī ñajásüdi ãārībea. Yu iriri merā masaka Yuhure: "Óātaria mu", ãřimakā yáa. Musā gapu yu iririre ïākererā: "Ñerīrē irigu ãārīmi", ãrā.⁵⁰ Yure: "Óārō yáa", ãři būremurārē ãmabea yu. Yuh gapu masakare yure būremumakā gāämemi. Ígūta yu iririre ïāgū, yure: "Óārō yáa", ãřimi.⁵¹ Diayeta musārē werea. Yu wererire irigu neō boabirkumi.

⁵² Ígū irasū ãřimakā pérā, Ígūrē ãřima:
—Dapagora gua ire masīa. Mu wātī ñajásüdi ãārā. Abraham iripoegue boakōādi ãārīmí. Maríphya kerere weredupiyunerāde boakōānerā ãārīmá. Mu gapu: "Yu wererire irigu neō boabirkumi", ãrā.⁵³ ¿Gua ñekā Abraham nemorō ãārīrī mu? Ígū, Maríphya kerere weredupiyunerāde boakōānerā ãārīmá. ¿Noā ãārīrī mu irasū ãři weregu?

⁵⁴ Jesús Ígūsārē ãřimi:
—Yu, yu basi õārō werenírī wajamáa. Yuh gapu musā: "Guapu ãārīmi", ãřigū gapu yure õārō weremi.⁵⁵ Musā gapu Yuhure neō masībea. Yu Ígūrē masīa. Yu: "Ígūrē masībea", ãřigū, musā irirosū ãřikatorikugu ãārībukoa. Yu gapu Ígūrē õārō masīa. Irasū ãārīmakā, Ígū wererire yáa.⁵⁶ Musā ñekā Abraham yu i ûmugue aariburire masīdi ãārīmí. Irasirigu yu aarimakā ïāgū, buro ushayari merā ãārīdi ãārīmí.

⁵⁷ Ígūsā Jesúre ãřima:
—Mu cincuenta bojori opabirkeregua, ¿nasirigu Abraham ãārīdi ãārībukuri?

⁵⁸ Jesús Ígūsārē ãřimi:
—Diayeta musārē werea. Abraham dupiyuro ãārīdi yuta ãārā.

⁵⁹ Ígū irasū ãřimakā pérā, Ígūsā ûtāyeri ãi, Ígūrē dea wējēduamakā, Maríphya wiigue ãārādi Ígūsā watope duriwiriakōāmi.

9

Deyoagugueta koye iāmasibire Jesús taudea

¹ Gajinu Jesús maague waagú, deyoagugueta koye iāmasibire bokajami. ² Gua ïgūrē iārā, Jesúre sérēñabu:

—Buegu, ¿noā ñerō iridea waja ïgū koye iāmasibí deyoayuri? ïgū pagusamarā ñerō iridea waja, o ïgū basi ïgū ñerō iridea waja ïgūrē irasū waayuri? ãrību.

³ Jesús guare ãrīmi:

—Ígū ñerō iridea, ïgū pagusamarā ñerō iridea ïgū deyoagugueta koye iāmasibí ãārīmakū irlbiribu. Marípu ïgū turari merā ïgūrē õārī iririre masakare ïmugukumi. Irasirigu ïgū koye iāmasibí deyoami. ⁴ Ùmá merā masaka moāmasírā irirosū dapagora Marípu yure iriugu pídeare marírē iriro gāamea. Ñami merā moāmasímerā irirosū purugue ïgū pídeare irimasibirkhoa pama. ⁵ Yü i ûmugueré ãārīgú, masakare siāgori siāgú ãārā. Irasirigu ïgūsārē Marípure masimakú yáa, ãrīmi.

⁶ Irasū ãrī odo, nikúgue síkure eomeépí, iri merā moré, koye iāmasibuya koyegueré túwákámi. ⁷ Irasiri odo, ïgūrē ãrīmi:

—Siloé wāikuri deko gobegue ïgūsā iridea gobegue māya koyere koegu waaka! ãrīmi. “Siloé”, ãrīrō: “Iriugu”, ãrīduaro yáa.

Ígū irasū ãrīmakú pégu, koye iāmasibí irogue ïgūya koyere koegu waakóami. Koe odo, koye iāmasíngugue dujariyupu. ⁸ Ígūya wiigue dujajamakú, ïgūya wii puró ãārīrā, iro dupiyuro ïgū niyeru sérēdi ãārīmakú iānerā, sérēñauurā:

—¿lī dupiyuro niyeru sérē doanídita ãārīrī?

⁹ Gajirā ãrīñurā:

—Ígūta ãārīmi.

Gajirā gapu ãrīñurā:

—Ígū ãārībemi. Ígū irirosū deyogu ãārīmi.

Ígūsā irasū ãrīmakú pégu, koye iāmasibí ãārādi gapu ãsú ãrīyupu:

—Ígūta ãārā yu.

¹⁰ Ígū irasū ãrīmakú, masaka ïgūrē sérēñauurā:

—Mu iāmasibradi ãārīgú, ¿nasirigu dapagorare irasū iāmasírī?

¹¹ Ígūsārē yuhyupu:

—Jesús wāikugu ïgūya síku nikú merā moāmoré, yu koyere túwákámi. Túwüká odo, yure: “Siloé wāikuri deko gobegue ïgūsā iridea gobegue māya koyere koegu waaka!” ãrāmi. Yu irogue waa, koyere koe odo, iāmasípuroriabu.

¹² Ígū irasū ãrīmakú, ïgūrē sérēñauurā doja:

—Márē irasiriadi, ¿noógue ãārīrī?

—Masibirkhoa. Noó ãārīgú ãārīkumi, ãrīyupu.

Fariseo bumarā koye īāmasibī ãārīdire sērēñadea

¹³ Purū īgūsā koye īāmasibidire fariseo bumarā purogue ãāñurā. ¹⁴ Jesū īgūya síku nikū merā moāmorē, koye īāmasibire taudeanu judío masaka siñajārīnu ãārībá. ¹⁵ Irasirirā fariseo bumarā koye īāmasibidire sērēñañurā:

—¿Nasirigu dapagorare õārō ïārī?

Ígūsārē yujuyupu:

—Sugū īgūya síku nikū merā moāmorē, yaa koyere túwākāmi. Irasirigu yaa koyere koeaderopurū, īāmasipuroribá.

¹⁶ Ígū irasū ãārīmakū, surāyeri fariseo bumarā merāmarā ãārīñurā:

—Ígūrē irasiridi, marī siñajārīñurīma dorerire iribi ãārīmi. Irasirigu Marīpū iriudi ãārībemi.

Gajirā gapu ãārīñurā:

—Ígū ñerō iriguno ãārīgū, i iri īmurīrē irimasibiriboayupu. Irasirirā ëgūsā surosū gūñabirisīā, dūkawariñurā. ¹⁷ Irasirirā dupaturi koye īāmasibidire sērēñañurā doja:

—Mukoa, ¿naásū ãārīrī mārē koye īāmasimakū iridire?

Ígū yujuyupu:

—Ígū Marīpū kerere weredupiyugū ãārīmi, ãrā yu, ãrīyupu.

¹⁸⁻¹⁹ Judío masaka oparā gapu: “Íí koye īāmasīgū, dupiyuro koye īāmasibī ãārīdi ãārībemi”, ãrī gūñadiñurā. Irasirirā ëgū pagusāmarārē siiu, sērēñañurā:

—“¿Íí mu magū neō deyoagugueta koye īāmasibī ãārīdi ãārīmi”, ãrīrī? Ígū diayeta koye īāmasibidri ãārīgū, ¿nasiri dapagorare õārō īāmasirī?

²⁰ Ígū pagusāmarā yujuyurā:

—Ire gua masīa. Íí gua magūta ãārīmi. Ígū deyoagugueta koye īāmasibidita ãārīmi. ²¹ Ígū dapagora koye īāmasirī gapure, Ígūrē īāmakū irididere masībea. Ígūrē sērēñaka! Buguro ãārīmi. Ígū basi musārē yujuymasīmi.

²² Judío masaka oparā dupiyurogue ãsū ãārīñurā:

—Jesúre: “Marīpū iriudi Cristo ãārīmi”, ãrīgūnorē marī nerērī wiirigue neō ñajādorebirikōärā! ãārīñurā. Irasirirā, ëgūsā ãārīdeare pénerā ãārīsīā, koye īāmasibidri pagusāmarā ëgūsārē güigorañurā. ²³ Irasirirā ëgūsārē: “Buguro ãārīmi. Ígūrē sērēñaka!” ãārīñurā.

²⁴ Judío masaka oparā irire pérā, dupaturi koye īāmasibidire siiu, Ígūrē ãārīñurā doja:

—Marīpū mu wererire pémi. Irasirigu Ígū péurogue guare diaye wereka! Gua ire masīa. Jesús ñerō irigū ãārīmi.

²⁵ Ígūsā irasū ãārīmakū pégu, Ígūsārē ãsū ãrī yujuyupu:

—Jesúre Ígū ñegū, o õāgū ãārīrīrē masibirikoa yu. I ditare masña. Yu dupiyuroguere koye ïāmasibí ãārībú. Dapagorare ïāa, ãrīyupu.

²⁶ Ígū irasū ãrīmakū pérā, dupaturi Ígūrē sérēñāñurā doja:

—¿Nasiriri Ígū mürē? ¿Nasirigu Ígū mürē koye ïāmasimakū iriri?

²⁷ Ígū yujayupu Ígūsārē:

—Irireta mūsārē weresiabu. Yu irasū ãrī werekeremakū, mūsā gapu yu wererire péduabirabu. ¿Nasirirā dupaturi yu irire weremakū péduari? ¿Mūsāde Ígū buerā ãārīduakuri?

²⁸ Ígū irasū ãrīmakū pérā, Ígūrē turiñurā:

—Mu Ígū buegu ãārā. Gua gapu Moisés gojadeare buerā ãārā.

²⁹ Ire gua masña. Marípū Moisére weredi ãārīmí. Jesúre iriudi gapure gua masibea.

³⁰ Ígūsā irasū ãrīmakū, Ígūsārē ãsū ãrī yujayupu:

—Mūsā irasū ãrīmakū, pégu kakōakoa. Ígū yure koye ïāmasimakū irikeremakū, mūsā Ígūrē iriudire masibea, ãrā.

³¹ Marī ire õārō masña. Marípū ñerō irirā Ígūrē sérēmakū pébemi. Ígūrē bñremugū, Ígū dorerire irigure Ígū sérērī ditare pémi. ³² Marī neō sugu deyoagugueta koye ïāmasibire ïāmakū irigu ãārīrīrē pébea. ³³ Marípū Jesúre iriubirimakū, yure koye ïāmasimakū iribiriboañumi, ãrīyupu.

³⁴ Ígū irasū ãrīmakū pérā, ãrīñurā:

—Mu deyoagugueta ñerī merā deyoadi ãārīkeregū, ¿irire wereduari guare buebu? ãrīñurā.

Irasirirā judío masaka nerērī wiigue Ígūrē ñajādorebiriñurā.

Jesús Ígūyare pémerā koye ïāmasimerā irirosū ãārīma, ãrī weredea

³⁵ Jesúr koye ïāmasibidire Ígūsā bñowiudeare pémi. Irasirigu Ígūrē bokajagu, sérēñami:

—¿Marípū magū ãārīpererā tígūrē bñremurī mu?

³⁶ Ígū Jesúre ãrīmi:

—Yu Opu, ¿noā ãārīrī Ígū? Wereka yure! Ígūrē masigū, bñremugura.

³⁷ Jesúr Ígūrē ãrīmi:

—Mu Ígūrē ïāsiáa. Yu mu merā werenígū, Ígūta ãārā.

³⁸ Irire ãrīmakū pégu, Jesúr puro ñadukupuri merā ejamejā, Ígūrē:

—Yu Opu, mürē bñremua, ãrīmi.

³⁹ Puhu Jesúr ãsū ãrīmi:

—Yu masaka irideare: “I gapu õāa, i gapu õābea”, ãrīgū, i ûmuguere aaribá. Yuhu gñämerirē masimerā, koye ïāmasimerā irirosū ãārīma. Irasirigu koye ïāmasimerā irirosū ãārīrārē Ígū gñämerirē masiburo, ãrīgū, “Gua õārō masña”, ãrī gññarā gapure koye ïāmasimerā irirosū waaburo, ãrīgū aaribá.

⁴⁰ Ígū irasū ãrīmakū pérā, surāyeri fariseo bumarā Ígūrē ãrīma:

—¿Mū irire ãrīgū, guadere: “Koye ïāmasímerā irirosū ãārā”, ãrīgū yári?

⁴¹ Jesús Ígūsārē ãrīmi:

—Musā koye ïāmasímerā irirosū Yūpū gāāmerirē masímerā ãārīrā, musā ñerī iridea wajare opabiribukoa. “Gua õārō masīa”, ãrīrā ãārīsīā, musā ñerō iridea wajare opáa dapa, ãrīmi.

10

Jesús oveja korerimasă iririkuri keori meră weredea

¹ Jesús irire ãrī odoadero pāru, keori meră ãsū ãrī weremi:

—Diayeta musārē werea. Oveja korerimasă Ígūsārē duripíri sārīrō makāpūrore ñajāgū irirosū iribino, yajarimasă ãārīkumi. Makāpūro marīrōgue ñajākumi. ² Makāpūro ñajāgū gapū oveja korerimasă ãārīkumi. ³ Makāpūrore koregu tūpākumi, oveja korerimasărē ñajāridoregu. Oveja korerimasă ñajāmakū, oveja Ígū werenímakū pékuma. Ígūyarārē Ígūsā wāi meră oekumi. Irasū oegu, Ígūsārē siiu wiukumi. ⁴ Ígūyarā ãārīpererārē oe, siiu wiu odo, Ígūsārē dupiyuwāgākumi. Oveja Ígū werenírīrē masīrā ãārīsīā, Ígūrē tuyakuma. ⁵ Gajigūre Ígūsā ïāmasībire tuyabirkuma. Ígū werenírīrē masímerā ãārīsīā, Ígūrē güi ümaduriwāgākōākuma.

⁶ Jesús iri keori meră Ígūsārē weremakū pérā gapū pémasībirima. “Ãsū ãrīduaro irikoa i”, ãrīmasībirima.

Jesús ovejare õārō koregu irirosū ãārīrīmarē weredea

⁷ Irasirigu Jesús Ígūsārē werenemomi doja:

—Diayeta musārē werea. Yū ovejare duripíri sārīrō makāpūro irirosū ãārā. ⁸ ãārīpererā ñerā yū dupiyuro aarinerā, yajarimasă irirosū ãārīma. Yaarā oveja irirosū ãārīrā gapū Ígūsārē pébema. ⁹ Yū makāpūro irirosū ãārā. Yūre bāremurā iri makāpūrore ñajārā irirosū ãārīma. Ígūsārē peamegue waabonerārē taugūko. Oveja güiro marīrō Ígūsārē duripíri sārīrō makāpūrore ñajārā, wirirā Ígūsā baaburi bokarā irirosū ãārīrākuma.

¹⁰ Yajarimasă ovejare yajamurā, wējēmurā, poyanorēmurā aaríma. Yū gapū Ígūsārē okarire opamakū irigū aaribá. ãārīpereri õārīrē opaburo, ãrīgū, aaribá. ¹¹ Yū ovejare õārō koregu irirosū ãārā. Ovejare õārō koregu wējēsūbu ãārīkeregū, Ígūsārē bēobirkumi. Ígūsā õārō ãārīburire boabosagūkumi. ¹² Gajigū moārīmasă gapū Ígū moāwajatari ditare gūñami. Ovejare õārō koregu irirosū ãārībemi. Oveja Ígūyarā ãārībema. Irasirigu makānūumū diayée ovejare ñeā wējēgū aarimakū ïāgū, ovejare béo, güi ümaduriwāgākōāmi. Ígūsārē

béowāgādero pūrh, makānúmū diayée ovejare ñeāmakū īārā, gajirā oveja ūmasiriwāgākōāma. ¹³ Moārīmasū īgū moāwajatari ditare gāāmemi. Irasirigū ovejare īgūsā õārō ãārlburire gūñabemi.

¹⁴⁻¹⁵ 'Yū ovejare õārō koregu irirosū ãārā. Yūpū yure masīmi. Yude Yūpūre masīa. I irirosū yaarā ovejare yū masīa. Yaarāde yure masīma. Irasirigū yū okarire mañbea. īgūsā õārō ãārlburire boabosagukoa. ¹⁶ Gajirā oveja gaji duripíri sārīrō marā irirosū ãārīma. īgūsāde yaarā ãārīma. īgūsādere ãīgukoa. Yū werenírē pérākuma. Irasirirā yaarā ãārlpererā su buta ãārīrākuma. Yū suguta īgūsārē koreguukoa.

¹⁷ 'Yaarā õārō ãārlburire boabosagukoa. Yū okarire mañbi ãārīsīā, irasirigukoa masā, dupaturi okabu. Yū irasiribu ãārīmakū, Yūpū yure mañmi. ¹⁸ Yū gāāmebirimakū, neō sugū yure boamakū irimasībiribukumi. Yū gāāmerō merā boagukoa. Yū turaro merā yū gāāmerīrē irimasīgū ãārīsīā, yū gāāmerō merā boa, pūrh masāgukoa. Yūpū yure irireta iridoremi, ãārīmi Jesús.

¹⁹ īgū irasū ãārīmakū pérā, judío masaka dupaturi surosū īgūrē gūñabirisīā, dākawarima.

²⁰ Gajirā wárā īgūsā merāmarārē īgūyamarē ãārīma:

— īgū wātī ñajāsūdi, niāsūgū yámi. ¿Nasirirā īgūrē péri mūsā?

²¹ Gajirā gapū ãārīma:

— Wātī ñajāsūdi, īgū irirosū õārō werenībiribukumi. Koye ïāmasībidere ïāmakū irimasībiribukumi, ãārīma.

Judío masaka Jesúre gāāmebiridea

²² Puibū ãārīmakū, Jerusalēgue judío masaka bosenū irima. Iripoegue marā Marīphya wiire iripeodeare gūñarī bosenū ãārlbū. ²³ Iri bosenūrē Jesús, Pórtico de Salomón wālk̄hri taribu Marīphya wii tūro biaña marīrī taribugue waagorenami. ²⁴ Irogue īgū ãārīmakū ïārā, judío masaka oparā īgū pūro nerē, īgūrē sērēñama:

— ¿Naásū ãārīmakū guare õārō diaye weregukuri? ¿Mū Cristo, Marīphu iriudita ãārīrī?

²⁵ Jesús īgūsārē yūjumi:

— Mūsārē weresiabū. Mūsā gapū yū wererire būremubea. Yū, Yūpū yure dorerosūta īgū turari merā iri ïmurīrē irinagū yáa. I merā yū ãārīrik̄hrire masīsūa. ²⁶ Yū īgū turari merā iri ïmurīrē ïākererā, mūsā gapū yure būremubea. Mūsā yaarā ãārībirisīā, yure būremubea. Yū dupiyuro werederosūta mūsā gajigūyarā oveja irirosū ãārā. ²⁷ Yaarā oveja yū werenírē masīma. Yū īgūsārē masīa. Irasirirā yure tuyama. ²⁸ Yū īgūsārē ūmugasigue perebiri okari opamakū yáa. Irasirirā perebiri peamegue neō waabirkuma. Yū īgūsārē korea. Gajirā īgūsārē neō yure ēmamasībema. ²⁹ Yūpū īgūsārē yure sīdi

ãärími. Ígū ãärípererā nemorō turagū ãärími. Ígūde Ígūsārē koremi. Gajirā Ígūsārē neō Ígūdere ēmamasibema. ³⁰ Yū, Yūpū merā suguta ãärā, ãärími Jesús.

³¹ Ígū irasū ãrīmakū pérā, dupaturi judío masaka ùtāyeri ãima, Ígūrē dea wējēduarā. ³² Ígūsā irasiriduamakū Ígū, Jesús Ígūsārē ãrími:

—Yū, Yūpū yure dorederosūta wári Ígū turari merā iri Ímurírē iribū. Mūsā irire Íabū. ¿Néeno yū iridea waja mūsā yure ùtāyeri merā dea wējēduari?

³³ Ígūsā Ígūrē ãrīma:

—Mu ðārō iriri waja gua mūrē ùtāyeri merā dea wējēduabea. Mu Marípūre ñerō werenírī waja mūrē ùtāyeri merā dea wējēduáa. Mu masaku ãäríkeregū: “Marípū ãärā yū”, ãrī werenía.

³⁴ Ígūsā irasū ãrīmakū pégu, Jesús Ígūsārē ãrími:

—Marípū ãsū ãrīdi ãärími Ígū mūsārē doreri gojadea pūgue: “Mūsā yū irirosū ãärā”, ãrīdi ãärími. ³⁵ Marī ire masīa. Marípū Ígūya werenírī gojadea pūgue ãrīrī diayeta ãärā. Marīrē neō irire: “Diaye ãärībea”, ãrī masīna māa. Irasiriro iri pūguere Ígūya kerere pérarē: “Yū irirosū ãärīma”, ãrīrī diayeta ãärā. ³⁶ Marípū yure beyesiā, i ûmuguerere iriumi. Irasū ãäríkeremakū: “Yū Marípū magū ãärā”, ãrīdea waja mūsā gapū yure: “Marípure ñerō wereními”, ãrā. ¿Nasirirā yure irasū ãrīrī mūsā? ³⁷ Yūpū yure dorerosūta Ígū turari merā yū iri Ímubirimakū Íärā, yū wereri gapure bùremubirikdāka! ³⁸ Yūpū yure dorerosūta yū iri Ímumakū Íärā, yū wererire bùremubirikererā, yū iriri gapure: “Marípū turari merā iriri ãärā”, ãrī bùremuka! Mūsā irire ãrī bùremurā, Yūpū yaguere õärō ãärīrīrē, irasū ãrīmakū yū Ígū merā suguta ãärīrīrē masírāko.

³⁹ Ígū irasū ãrīmakū, Ígūrē peresu iriduárā ñeädúarā iriadima doja. Ígū gapū Ígūsārē duriwiriakdāmi.

⁴⁰ Wiria, Juan masakare wāiyephroriderogue dia Jordán wāikhdya gaji koepugue dupaturi waa, irogue dujami.

⁴¹ Masaka wárā Ígūrē Íärā ejama. Åsū ãrīma:

—Juan masakare wāiyedi Marípū turari merā iririre iri Ímubirkeregū, ãärípereri Jesúyamarē weredea diayeta ãärā, ãrīma.

⁴² Irasirirā wárā irogue Jesúre bùremuma.

11

*Lázaro boadea
(Lc 10.38-42)*

¹⁻² Iripoere Betania wāikhari makāmu Lázaro wāikugū pürírikugū iriyupū. Iri makā, Ígū tīrā nome María, Marta

wāik̄urāya makā ãārīb̄. María marī Op̄a Jesúya gubure sūrōrī merā piupeo, igo poari merā túkoebo ãārīmō. ³ Lázaro pūrīrik̄umakā īārā, īgū tīrā nome gajirā merā Jesúre kere iriuñurā:

—Gua Op̄a, m̄a maīgū pūrīrik̄uḡa yámi, ãārī kere iriuñurā.

⁴ Jesúz iri kerere pégu, ãārīmi:

—Iri pūrīrī īgūrē boamakā iriburi ãārībea. Iri merā Marīp̄a masakare īgū turarire īmugukumi. īgū irire īmugū, yu īgū magū ãārīrīrē, īgū turari opagu ãārīrīdere īmugukumi.

⁵⁻⁶ Irasiriḡa Jesúz Martare, igo paḡumorē, Lázarore b̄uro maīsīā, Lázaro pūrīrik̄uri kere péaderō p̄ur̄a, pen̄a īgū ãārīrōguere dujanemomi. ⁷ Penu p̄ar̄a ḡare īgū buerārē ãārīmi:

—Náka, dupaturi Judea nikūgue waarrā doja!

⁸ Gua īgūrē ãārību:

—Buegu, irin̄gue marī irogue ãārīmakā, judío masaka m̄urē ãtāyeri merā dea wējēduama. ¿Nasiriḡa m̄a irogue dupaturi waaduari?

⁹ Gua irasū ãārīmakā, Jesúz keori merā ḡare ãsū ãārī weremi:

—Sun̄rē pe mojōma pere su gubu peru p̄erēbejari horagora ãārā. Irasirirā, i ãmuguerē sīāgori ãārīyumakā, iri boyori merā masaka noó waarró waarrā, gubut̄abirikuma. ¹⁰ Nami merā sīāgori marīrō waarrā gap̄a gubut̄uama.

¹¹ īgū irire ãārī odo, ḡare ãārīmi:

—Marī merām̄a Lázaro kārīakōāmi. Yū īgūrē yobeḡa waaḡukoa.

¹² Gua īgūrē ãārību:

—Gua Op̄a, Lázaro kārīmakā, īgū sīrīrī tariroko, ãārību.

¹³ Jesúz: “Kārīakōāmi”, ãrīḡa, īgū kōmoadeare weregu iridi ãārīmí. Gua gap̄a: “īgū kārīrīrē weremi”, ãārī gūñadiba.

¹⁴ Irasiriḡa Jesúz pémasīma õārō ḡare weremi:

—Lázaro boakōāmi. ¹⁵ Yū usuyáa, yu marīrō boami. īgū boari merā musā yure b̄uremunemorāko. Náka, marī īgūrē īārā! ãārīmi.

¹⁶ Jesúz irire ãārīmakā pégu, Tomás “Suduadi” īgūsā ãārīḡa ḡare ãārīmi:

—Marī Jesúz merā waarrā! īgū irogue boamakā, marīde īgū merāta boakōārā!

Jesúz boanerārē masāmakā irigu, okari sīgū ãārīrīmarē were-dea

¹⁷ Jesúz Betaniague ejamakā, iro marā īgūrē werema:

—Wapik̄urin̄a taria, Lázaro dagure īgūsā yáadero p̄ur̄a, ãārīma.

¹⁸ Betania, Jerusalén p̄rogā, pe kilómetro gaji kilómetro deko yoaro ãārīb̄. ¹⁹ Irasirirā judío masaka wárā Lázaro boadea kerere pérā, Marta, Maríare īārā waañurā, īgūsārē

īā gūñaturaburo, ārīrā. ²⁰ Jesús īgūsā pūro ejaburi kerere pégo, Marta īgūrē bokatīrīgō aarimó. María gapū wiigueta dujakōädeo āärīmō. ²¹ Marta Jesús pūro ejago, īgūrē ārīmo:

—Yu Opū, mū ñōgue āärīmakū, yū pagūmū boabiriboadi āärāmi. ²² Yu masīa. Mu Marīpūre sērēmakū, āärīpereri mu sērērōsūta irigukumi.

²³ Jesús igore ārīmi:

—Mu pagūmū dupaturi okagukumi.

²⁴ Igo īgūrē ārīmo:

—Yu masīa. I ûmū peremakū āärīpererā boanerā masāmakū, īgūde dupaturi okagukumi.

²⁵ Igo irasū ārīmakū, Jesús āsū ārīmi:

—Yu boanerārē masāmakū irigu, īgūsārē okari sīgū āärā. Yure būremugū boadigue āärīkeregu, okagukumi. ²⁶ Irasirirā okarā yure būremurāno neō boabirkuma*. ¿Mu ire būremurī?

²⁷ Igo īgūrē ārīmo:

—Yu Opū, mūrē būremua. Mu, Cristo Marīpū magū, i ûmugue aarigukumi, īgūsā ārīdi āärā.

Jesús Lázaroya dūpūre yáadea masāgobe pūro oredea

²⁸ Marta irasū ārī odo, igo pagūmo Maríare siiugo waamo. Gajirā péberogā igore āsū ārīyupo:

—Marīrē buegu ejasiami. Mūrē siiuami.

²⁹ Igo irasū ārīmakū pégo, mata María īgū pūrogue mumurō merā aarimó. ³⁰ Jesús makāgue ejabirimi dapa. Marta īgūrē bokatīrīaderogueta āärīmī. ³¹ Judío masaka wiigue Maríare īā gūñaturaburo, ārīrā, igo merā āärānerā, igo mumurō merā waamakū īärā, igore tuyawāgāñurā. “Igo pagūmū yáa masāgobegue orego waagó irikumo”, ārī gūñañurā.

³² María Jesús pūrogue ejago, īgūrē īā, īgū guburi pūro ñadukapuri merā ejamejā:

—Yu Opū, mū ñōgue āärīmakū, yū pagūmū boabiriboadi āärāmi, ārīmo.

³³⁻³⁴ Igo, igore tuyanerā merā oremakū īágū, Jesús buro bopoña, bujawereri merā īgūsārē īā:

—¿Noógue īgūrē yáari mūsā? ārī sērēñami.

Ígūsā īgūrē ārīma:

—Gua Opū, īágū aarika!

³⁵ Jesús oremi.

³⁶ Ígū oremakū īärā, judío masaka ārīma:

—Íäka! Noópagora īgūrē mañayuriye!

³⁷ Gajirā īgūsā merāmarā gapū ārīma:

* **11:26** Jesús: “Okarā yure būremurāno neō boabirkuma”, ārīgū, īgūsā ûmugasigue perebiri okaburire, perebiri peamegue neō waabiriburire werenígū irimi.

—Koye ïämasibire ïämakü iridi äärími. ¿Lázaro boaburi dupiyuro ïgürë ïágü taukõäboayuri?

Jesús Lázarore masüdea

³⁸ Jesú斯 bñro bñjawererí merã masãgobe pñro waami. Iri gobe ñtâtore ääríbñ. Iri gobe ñajärörë wári mají ñtâr mají merã biasübñ.

³⁹ Jesú斯 äärími:

—Ñtâr majírë ãi weanúka!

Ígü irasü äärímakü pégo, Marta boadi tñgö äärímo:

—Yü Opñ, ïgäya dñpñ daro ñrñasiakuyo. Wapikñrinñ tarisiáa, ïgü boadero pñru.

⁴⁰ Jesú斯 gapñ igore äärími:

—Mñrë wereabñ: “Yure bñremugö Marípñ turarire ïágokoa”, ääríbñ.

⁴¹ Ígü irasü äärí odomakü, ïgüsä ñtâr majírë ãi weanúma. Jesú斯 ñmugasigue ïámu, Marípñre äsü äärími:

—Au, yu sérerirë mu pésiabñ. Irasirigu mñrë: “Óña”, äärí, usuyari sña. ⁴² Yü masña. Yü mñrë sérerirë irasü péníkñña. Yü irire masíkeregu, ñð nírá yu mu iriudi äärífrë masíburo, ärgü, ïgüsä péurogue mñrë: “Yü sérerirë mu pésiabñ”, äärí werea.

⁴³ Irasü äärí odo, Jesú斯 bñro bñsuro merã äärími:

—Lázaro, irore wirika!

⁴⁴ Ígü irasü äärímakëta, masãgobegue wiririmí. ïgäya mojörñ, guburire surí gasiri merã dñrasüdi, ïgäya diapure suríro gasiro merã ñmasüdi äärími. Irasirigu Jesú斯 ïgüsäre:

—Kuranoka ïgü waamakü! äärími.

Judío masaka oparä Jesúre ñeädhadea

(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Wárä judío masaka María merã masãgobegue wapikñnerä Jesú斯 iriadeare ïärä, ïgürë bñremuma. ⁴⁶ Gajirä ïgüsä merãmarä gapñ fariseo bumarä pñrogue waa, Jesú斯 iriadeare ïgüsäre wereñurä. ⁴⁷ Irasirirä fariseo bumarä, irasü äärímakü paía oparä gajirä judío masaka oparä merã nerë, äsü äärí wereníñurä:

—¿Nasirirákuri marí? Jesú斯 wári turari merã iri ñmugü yámi. ⁴⁸ Marí ïgürë: “Iropata irika!” ääríbirimakü, äärípererä masaka ïgürë bñremurákuma. Irasirirä romano marã oparä aarirákuma, Marípñya wiire béo, marírë maríya nikñrë emamurä, äriñurä.

⁴⁹ Sugñ ïgüsä merãmu, Caifás wñikñgñ iri bojorire paía opa äärími. ïgüsä irire irasü äärímakü pégu, ïgüsäre äriñupñ:

—Musä irima äärípererire neñ masíbea. ⁵⁰ Ire pémasíbea. Sugñta marí judío masakaya ääríburire boabosamakü

ōäroko. Ígū boabirimakū, marī äärípererā judío masaka gapu pereakōäbukoa.

⁵¹ Ígū Jesús judío masakaya ääríburire boabosaburire weregu, ígū basi gūñarī merā irasū ääríbiryupu. Iri bojorire ígū paía opu äärímakū, Marípu ígürē irire ärīmakū iriyupu. ⁵² Jesús boagu, judío masakaya ääríburire, irasū äärímakū äärípererā Marípu pūrā ääríperero äärírādere ígūsāya ääríburidere boami, su buta ääríburo, ärigū. ⁵³ Caifás ígūsārē irasū ärädero puru: “¿Nasiri Jesúre wějérakuri marī?” äri werenírā iriñurā.

⁵⁴ Jesús, ígūsā ígürē wějéduarire masikōämi. Irasirigu judío masaka oparā iürōgue neō waagorenabirmi. Judea nikūma makā, masaka marírō puro äärírī makā Efraín wāikuri makāgue waakōämi. Irogue gua ígū buerā merā dujami.

⁵⁵ Iripoere pascua bosenu gua judío masaka bosenu ääríburo mérögā dhyabu. Irasirirā bosenu dupiyuro masaka wárā gaji makārī marāde Jerusalēgue iri bosenu marē baaburo dupiyuro Marípu dorederosūta koerā waama ígū ígūsārē: “Ñerī opamerā, õärā ääríma”, äri lāburo, äriñurā. ⁵⁶ Ígūsā irogue ejarā, Jesúre ämagorenañurā. Marípuya wiigue äärírā, äsū äri gāme wereníñurā:

—Naásū gūñarī? ¿Bosenurē iāgū aarigukuri, o aaribirikuri?

⁵⁷ Paía oparā, fariseo bumarā masakare doreñurā. Äsū äriñurā:

—Jesús äärírōrē masirā, guare wereka! Ígürē ñeä, peresu iriduarā irasū äriñurā.

12

*María Jesúya guburire särörī piupeodea
(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)*

¹ Su mojōma pere gaji mojō suru pērēbejarinurī pascua bosenu waaburi dupiyuro Jesús Betaniague waami. Iri makā, Lázaro boadiguere Jesús masüdiya makā ääríbá. ² Irogue Jesúre bosenu iripeoma. Martabaarire gueremo. Lázaro ígū merā baa doami. Guade ígūsā merā baabu. ³ Guá ígūsā merā baaripoe María suru särödiru wádiru su litro deko opadirure Jesús puro äija, ígūya guburire piupeomo. Iri särörī “nardo” wāikuri särörī, gajino merā morēña marírī, wajapari särörī ääríyuro. Irire piueo odo, igoya poañapu merā ígūya guburire túkoemo. Iri wii ääríperero säröseyakōäbu. ⁴ Igo irasirimakū iāgū, gua Jesús buerā watopemu Jesúre wějéduarāguere ígürē ñmubu Judas Iscariote äsū äriñi:

⁵ —¿Nasirigo i särörīrē duabirari? Irire duago, trescientos nurī moädea wajare wajataropa wajataboakuyo. Irasirigo iri niyerure boporärē siboakuyo, äriñi.

⁶ Yajarikusīā, irasū ārīmi. Boporārē iritamudusagū meta āārīmī. Ígū guaya niyeru ajurore koregu āārīmī. Iri ajurogue gua niyeru duripírire yajanokōāmi.

⁷ Jesús Ígūrē ārīmi:

—Iropata ārīka! Igo iri sārōrī duripíadeare yure piupeogo, Ígūsā yure yáaburi dupiyuro iriburire irasū yámo.

⁸ Boporā māsā merā āārīníkōārākuma. Yū gapu māsā puro āārīnibirkoka.

Judío masaka oparā Lázaro wéjēduadea

⁹ Jesús Betaniague āārīf kerere péra, judío masaka wárā irogue Ígūrē īārā aarirā, Ígū ditare īārā aaribrima. Lázaro boadiguere Jesús masūdidere īārā aarimá. ¹⁰⁻¹¹ Jesús Ígūrē masūmakū īādero puru, wárā judío masaka paía oparā bueri gapure tuyanemobiri, Jesúre būremupuroriñurā. Irasirirā paía oparā Jesúre wéjēduarosūta Lázarodere wéjēduañurā.

Jesús Jerusaléngue ejadea

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹² Gajinu gapu wárā masaka Jerusaléngue pascua bosenurē īārā ejanerā, Jesús irogue waaburi kerere péñurā. ¹³ Irasirirā beje pū diti āīwāgā, Ígūrē āsū ārī gaguiní bokatīrīrā aarimá:

—Marī Opure usuyari sīrā! Íi Marīpu marīrē taugu iriudi ñārō aariburo. Ígū marī Israel bumarā Oputa āārīmi, ārīma.

¹⁴ Jesús burrore bokaja, Ígū weka mārībejamī. Irasirigū Marīpuya werenírī gojadea pūgue ārīderosūta irimi. Āsū ārī gojasūdero āārībú:

¹⁵ Jerusalén marā güibirikōāka!

Íāka! Māsā Opu burro weka peyawāgārimi, ārī gojasūdero āārībú.*

¹⁶ Guá Ígū buerā iri gojadeare pémasibribu. “Dapagora Jesús iri gojaderosūta irigu yámi”, ārī gūñabribu. Umugasigue Ígū mārīadero puru, iri gojadeare gūñaboka, pémasibu. “Marīpuya werenírī gojadea pūgue ārīderosūta Jesúre waabu”, ārī gūñabu.

¹⁷ Jesús Lázaro Ígūsā yáadea gobere wiridore, Ígūrē masūmakū īānerā gajirārē Ígūsā īādeare wererā irima.

¹⁸ Irasirirā wárā masaka Lázaro Jesús masūdea kerere pénerā āārīsīā, Jesúre bokatīrīrā aarimá. ¹⁹ Ígūsā irasirimakū īārā, fariseo bumarā Ígūsā basi āsū gāme ārī wereníñurā:

—Íāka! Āārīpererā Ígū merā dita waara yáma. Marī neō Ígūsā iririre kāmutamasibea.

Surāyeri griego masaka Jesúre īāduadea

²⁰ Jerusaléngue pascua bosenu āārīmakū, Marīpure būremurā ejanerā watopere surāyeri griego masaka āārīmá. ²¹ Ígūsā

* 12:15 Zac 9.9

Jesúre ñādhaarā, Felipere wererā aarimá. Felipe Betsaida wāik̄uṛi makām̄ ñārīm̄. Betsaida, Galilea nikūgue ñārīrī makā ñārīb̄u. Ásū ñārīma ñḡrē:

—Jesúre ñādhaaroko gua.

²² Íḡsā irasū ñārīmakū péḡu, Felipe Andrére weregu waami. Irasirirā ñḡsā pērāgueta Jesúre wererā waama. ²³ Jesús, griego masaka ñḡrē ñāduarire péḡu, guare ñārīmi:

—Mérōgā d̄uyáa yu ñārīpererā tīḡu boa, masā, ñm̄gasigue mārīburo. ²⁴ Diayeta m̄usārē werea. Oteri yere otebirimakā, suyeta dujarokoa. Iri yere otedero puru, yeba poekague boa, puru puri wiri, wári d̄uka s̄iko. ²⁵ Suḡu ñḡ i ñm̄gue okarire maigāno, perebiri peamegue waagukumi. ñḡ i ñm̄gue okarire maib̄i gapu ñm̄gasigue perebiri okari opagukumi. ²⁶ Yu dorerire irid̄agu, yure tuyaburo. Yure tuyagu, yu ñārīburoguere yu merā ñārīgukumi. Yuhu yu dorerire iriḡre: “Óarō irigu yámi”, ñrī, ñḡrē ñarō irigu kumi.

Jesús ñḡ boaburire weredea

²⁷ Dapagorare yu b̄ero b̄ejawereri merā ñārā. ¿Naásū ñārīgukuri? “Aa, yu ñerō tariburore tauka!” ¿ñārīgukuri? Irire ñārībea. Ñerō taributa i ñm̄guere aarib̄u, ñārīmi. ²⁸ Irasū ñrī odo, ñḡ Pagure: “Aa, mu turagu ñārīrīrē masakare ñmuka!” ñārīmi.

Íḡ irasū ñārīmakū, Marípu ñm̄gasigue ñārīḡu werenírīrē péb̄u. Ásū ñārīmi:

—Yu turagu ñārīrīrē masakare ñmusaib̄u. Irire dupaturi ñmuḡra doja.

²⁹ Masaka irogue ñārīrā ñḡ werenírīrē pérā, ñārīma:

—Bupu b̄usukumi.

Gajirā ñārīma:

—Marípu wereboeḡu Jesúre wereníami.

³⁰ Jesús gapu ásū ñārīmi:

—Yuhu irire wereníḡu, yure pédoregu meta wereníami. M̄usā gapure pédoregu wereníami. ³¹ Dapagorare waari merā, i ñm̄ marā ñḡsā ñerī iridea waja wajamoásürākuma. Irasū ñārīmakū, ñeḡu i ñm̄ marārē doregu b̄eosugukumi. ³² Curusague ñḡsā yure pábiatú, ñwāgūnūmakū, ñārīpererā masakare siiugukoa, yu merā ñārīburo, ñārīḡu.

³³ Irasū ñārīḡu, ñḡ curusague boaburire weregu irimi. ³⁴ Íḡ ñārīrīrē pérā, masaka ñḡrē ñārīma:

—Marípu werenīrī gojadea pūgue ñḡsā bue ñumakū péb̄u. “Marípu iriudi Cristo okanikōágukumi”, ñrī bue ñuma. ¿Nasirigu mu gapu: “Áñrīpererā tīḡrē curusague pábiatú, ñwāgūnūrākuma”, ñrīrī? ¿Noā ñārīrī ñārīpererā tīḡu?

³⁵ Íḡsā irasū ñārīmakū, Jesús ñārīmi:

—Y_u masakare sīāgori sīgū ãārā. Yoaweyaripoe m_{us}ā purogue ãārīg_uko_a dapa, Marīp_ure masiburo, ãrīgū. Irasirirā sīāgori merā õārō waamasirā irirosū ãārīka! Naītīārōgue waagorenagāno, īgū waaburore neō masibirkumi. ³⁶ Y_u m_{us}ārē sīāgori sīgū ãārīg_u m_{us}ā merā ãārā, Marīp_ure masiburo, ãrīgū. Irasirirā, m_{us}ā merā y_u ãārītūnuburo dupiyuro y_ure b_uremukal! Y_ure b_uremurā, boyorogue ãārīrā irirosū, yaarā ãārīrāko_a.

Irasū ãrī odo, īgūsārē duriwāgākōāmi.

Judío masaka Jesúre b_uremubiridea

³⁷ Jesú wári Marīp_u turari merā iri īmumakū īākererā, īgūrē b_uremubirima. ³⁸ Marīp_uya werenírī gojadea pūgue Isaías gojaderosūta irima. Åsū ãrī gojadi ãārīmí Isaías:

Gua Op_u, masaka gua m_{uya} kere wererire pékererā, b_uremubem_a. Mu turari merā mu iri īmurīrē īākererā:
“Gua Op_u iriri ãārā i”, ãrībema, ãrī gojadi ãārīmí.[☆]

³⁹ īgūsā Marīp_ure b_uremumasibirkideadere Isaías gajirogue Marīp_uya werenírī gojadea pūgue åsū ãrī gojadi ãārīmí:

⁴⁰⁻⁴¹ Marīp_u īgūsārē koye īāmasīmerā irirosū ãārīmakū iridi ãārīmí. īgūyare pémasibirimakū iridi ãārīmí.

Irasirirā īgū turari merā iri īmurīrē īākererā, irire neō īāmasībema. īgūyare pékererā, irire neō pémasibema. īgūrē neō b_uremudabema.

īgūrē b_uremumakū, īgūsārē taubukumi, ãrī, Isaías Jesúr turari, īgū goesesiririre īādi ãārīsīā, irasū ãrī gojadi ãārīmí.[☆]

⁴² Gajirā Jesúre b_uremubirikeremakū, wárā judío masaka, īgūsā oparāgueta īgūrē b_uremuñurā. Irasū b_uremukererā, fariseo bumarārē güisīā, gajirārē Jesúre īgūsā b_uremurīrē werebiriñurā. Fariseo bumarā īgūsārē: “Neō marī judío masaka nerērī wiigue ñajānemobirkōāka!” ãrībukuma, ãrīrā, irasiriñurā. ⁴³ Irasirirā Jesúre b_uremukererā, gajirā masaka, Marīp_u nemorō īgūsārē: “Óārā ãārīma”, ãrīmakū gāāmeñurā.

Masaka Jesúr wererire péb_uri waja wajamoāsūrākuma, ãrī gojadea

⁴⁴ Jesúr masaka péburo, ãrīgū, b_uro b_usuro merā åsū ãrī weremi:

—Y_ure b_uremugū y_u ditare b_uremubemi. Y_up_u y_ure iriudidere b_uremumi. ⁴⁵ Y_ure īāgū, y_ure iriudidere īāmi.

⁴⁶ Y_u sīāgori sīgū ãārīg_u i ûm_uguere y_ure b_uremurā y_ure iriudire masīmerā irirosū ãārībirikōāburo, ãrīgū aarib_u. Irasirirā naītīārōgue ãārīrā irirosū ãārībirikuma. ⁴⁷ Y_u wererire pékererā, irire irimerārē y_u wajamoābirkiko_a. Y_u i ûm_uguere

[☆] 12:38 Is 53.1 [☆] 12:40-41 Is 6.10

masakare wajamoāgū aaribiribū. Ubu gapū taugū aaribā, īgūsā perebiri peamegue waabirikōāburo, ārīgū. ⁴⁸ Yure gāāmemerā, yū wererire péduamerā wajamoāsūrākuma. īgūsārē wajamoābu, Yūpū aārīmi. I ūmū peremakū, yū īgāya werenírī wererire pébiridea waja īgūsārē wajamoāgukumi. ⁴⁹ Yū gāāmerō werebea. Yūpū yure iriudi īgū weredorerosūta werea. īgū yure buedorerosūta buea. ⁵⁰ Yūpū dorerosūta irigūno, ūmūgasigue perebiri okarire opagukumi. Irasirigū Yūpū yure weredorerosūta mūsārē werea, ārīmi Jesús.

13

Jesús īgū buerāya guburire koedea

¹ Pascua bosenū waaburo mérōgā dūyabū. Jesús i ūmūrē wiri, īgū Pagū pūro waaburo mérōgā dūyarire masīsami. īgūyarā i ūmūgue aārīrārē neō mañduúbirimi. īgūsārē būro mañrīrē ūmuburo mérōgā dūyabū.

²⁻⁴ Wātī Judare Simón Iscariote magārē īgāya gūñarīgue Jesúre wējēdharāguere īgūrē ūmudoresiadi aārīmi. Jesús īgū Pagū pūro merā aarideare, pūru īgū irogue waaburire masīmi. Marīpū īgū Pagū aārīpererārē dorebure pídeadere masīmi. Irasirigū gūa īgū buerā merā baa doaníadi, wāgānugā, īgāya suríro wekamañerē túwea, túkoeri gasiro merā īgāya yūjūrure sūami. ⁵ Sūa odo, soropa merā deko piusā, gūare īgū buerārē gūaya guburire koenugāmi. Sugūya guburire koe odo, īgū sūadea gasiro merā túkoemi. Gajirāya guburidere irasū dita irimi.

⁶ īgū Simón Pedroya guburire koebu irimakū īāgū, Pedro īgūrē aārīmi:

—Yū Opū, yaa guburire koeri mū?

⁷ Jesús īgūrē aārīmi:

—Dapagora yū iririre mū pémasībea. Purāgue pémasīgūkaoa.

⁸ Pedro īgūrē aārīmi:

—Yaa guburire mū neō koebirikoa.

Jesús īgūrē aārīmi:

—Mūrē yū koebirimakū, yaagū aārībirikoa.

⁹ īgū irasū aārīmakū pégū, Simón Pedro īgūrē aārīmi:

—Yū Opū, yaa guburi ditare koebirikōāka! Yaa guburire koegū, yaa mojōrī, yaa dipurudere koeka!

¹⁰ īgū irasū aārīmakū, Jesús aāsū aārīmi:

—Sugū masaku õārō guuadigue dupaturi guuabirikumi. Naagorena odoaderō pūru, īgāya guburi ditare koekumi. Aārīpererā mūsā gūrari marīrā irirosū aārā. Irasū aārīkeremakū, sugū mūsā merāmū ñegū, gūrarikugū irirosū aārīmi.

¹¹ Jesús, Judas īgūrē wējēduarāguere īgūrē īmuburire masīsiami. Irire masīsīā: “Sugu mūsā merāmu ñegū, gūrarikugu irirosū āārīmi”, ārīgū irimi.

¹² Guaya guburire koe odo, īgūya wekamañerē sāñā, īgū doaderogue dupaturi eja doaja, guare āsū ārīmi:

—¿Yū mūsārē dapagora iririre pémasīrī mūsā? ¹³ Mūsā yure: “Guare buegu, gua Opū āārā”, ārīrā, keoro werea. Diayeta yū mūsārē buegu, mūsā Opū āārā. ¹⁴ Yū mūsārē buegu, mūsā Opū āārīkeregu, mūsāya guburire koeabu. Irasirirā mūsādere mūsāya guburire gāme koero gāāmea. ¹⁵ Mūsā gāme iritamumakū gāāmegū, mūsārē irasiri īmuabu, yū mūsārē iriaderosūta iriburo, ārīgū. ¹⁶ Diayeta mūsārē werea. Neō sugu moāboerimasū, īgū opū nemorō āārībirikumi. Sugu iriusūdi, īgūrē iriudi nemorō āārībirikumi. ¹⁷ Mūsā ire pémasīrā, ire irirā, ushayari merā āārīrāko.

¹⁸ Yū irire ārīgū, mūsā āārīpererārē ārībea. Yū beyenerārē masīa. Marīpuya werenírī gojadea pūgue ārīderosūta keoro waarakoa. Āsū ārī gojasūdero āārībū: “Yū merā baagūta yure īāturgū dujamī”, ārī gojasūdero āārībū. ¹⁹ I waaburi dupiyuro yū mūsārē werea. Irasirirā yū weredea keoro waadero pūru: “Īgū āārā yū*”, ārīdeare būremurāko. ²⁰ Diayeta mūsārē werea. Yū iriunerārē õārō merā bokatīrīñeāgāno, yadere bokatīrīñeāmi. Yure õārō merā bokatīrīñeāgū, yure iriudidere bokatīrīñeāmi, ārīmi Jesús.

*Judas Jesúre wējēduarāguere īgūrē īmuburire weredea
(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)*

²¹ Irasū ārī odo, Jesús būro būjawereri merā āārīmi. Guare pémasīma õārō āsū ārī weremi:

—Diayeta mūsārē werea. Sugu mūsā merāmu yure wējēduarāguere yure īmugukumi.

²² Īgū irasū ārīmakū pérā, gua: “¿Noārē irasū ārīrī?” ārīrā, gāme īā oya doanibū. ²³ Yū Juan, Jesús buegu īgū maīsūgū, īgū pūrogā doabu. ²⁴ Simón Pedro īgūya mojō merā yure soepumi, Jesúre īgū irasū ārīrīrē sērēñadoregu. ²⁵ Irasirigu yū Jesús pūrogā gāme doaweya, īgūrē sērēñabu:

—Yū Opū, ¿noā āārīrī īgū?

²⁶ Jesús yure ārīmi:

—Yū pārūrē moāwa, yosa, īgūrē sīgukoa. īgūta āārīmi yure īmubu.

* **13:19** Exodus 3.13-15: Iripoegue Moisés Marīpure sērēñadi āārīmi: “Israel bumarā yure: ¿Mū iriudi wāī naásū āārīrī?” ārī sērēñamakū, ¿naásū ārī weregukuri?” Marīpū īgūrē āsū ārīdi āārīmi: “Yū wāī ‘YO SOY EL QUE SOY’ āārā. Irasirigu Israel bumarārē āsū ārī wereka: ‘YO SOY YURE mūsāguere weredoregu iriumi’, ārīka!” ārīdi āārīmi. “YO SOY EL QUE SOY”, ārīrō: “Yū āārīnīgūta āārā, o īgū āārā yū”, ārīdharo yáa.

Irasū ãrī odo, párürē moäwa, yosa, Judare Simón Iscariote magürē sīmi. ²⁷ Judas ire ñeämakü, mata wäti ïgūguere ñajädi ãärími. Irasirigu Jesús Judare ãrīmi:

—Mu iriburire iripurumuka!

²⁸ Jesús ïgärē irasū ãrīrīrē pékererä, gúa irogue baa doanírā irire pémasibibibü. ²⁹ Suräyeri gúa ãsū ãrī gúñabü: “Judas gúa niyerure koregu ãärími. Irasirigu Jesús ïgärē gúa bosenü baaburire wajaridoregu iriuami, o boporärē niyerure sïdoregu iriuami”, ãrībü. ³⁰ Judas iri párürē moäwa, yosadear e ñeä odogata gúa purogue ãärídi wiriakõämi. Ígú wiriaripoe ñamigue ãäríbü.

Jesús maama dorerire weredea

³¹ Judas waaderö pürü, Jesús guare ãrīmi:

—Dapagora Marípü yü ãärípererä tígü yü turagü ãärírīrē masakare ïmugukumi. Irasú ãärímakü, yü merä ïgü turagü ãärírīdere ïmugukumi. ³² Yü merä ïgü turagü ãärírīrē ïmugü, yü turagü ãärírīdere ïmugukumi. Dapagorata iripurumugukumi. ³³ Yaarä, yure péka! Yoaweyaripoeta mäsä merä ãärígukoa. Mäsä yure ãmaräko. Irasirigu yü judío masakare dupiyurogue ãrīderosüta dapagora mäsädere: “Yü waaburore mäsä waamasibe”, ãrī werea. ³⁴ Maama dorerire mäsärë pígura. Æsü ãrä. Gämme maïka! Yu mäsärë maïrösüta gämme maïka! ³⁵ Mäsä gämme maïmakü ïärä, ãärípererä masaka mäsärë yu buerä ãärírīrē masíräkuma, ãrīmi Jesús.

Jesús Pedrore: “Yure masíkeregü: ‘Masíbea’, ãrígukoa”, ãrī weredea

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶ Simón Pedro Jesúre sérëñami:

—Yu Opü, ¿noógue waagukuri mu? ãrīmi.

Jesús ïgärē ãrīmi:

—Yu dapagora waaburoguere mu yü merä waamasibe. Pürü yü purogue waagukoa.

³⁷ Ígú irasú ãrímakü pégu, Pedro ïgürē ãrīmi:

—Yu Opü, ¿nasiribu dapagorata yu mu merä waamasibirkuri? Ígüsä yure wëjëduakeremakü, yü märë bëobirikoa. Muya ãäríburire boabosagukoa.

³⁸ Jesús ïgärē ãrīmi:

—“Muya ãäríburire boabosagukoa”, ãrä mu. ¿Ãärírõta yure iribosagukuri? Diayeta märë werea. Ägäbo wereburo dupiyuro mu yure urea gajirärë: “Ígürê masíbea”, ãrígukoa, ãrīmi.

14

Jesúre bürremurä Marípü puro waaburire weredea

¹ Jesú斯 guare ãsū ãr̄imi:

—Buro gũñarikubirikdãka! Maríphure bãremuka! Yudere bãremuka! ² Yaphu puroguere su wii wári taridupabu opari wii irirosú ãärã. Irogue mäsã ãäríburore ãmuyugá waagukoa. Iri diaye ãäríbirimakú, mäsärë irire werebiribayo. ³ Mäsã ãäríburore ãmu odo, dupaturi aarigukoa mäsärë ãiabu. Irasirirã mäsäde yu purogue yu merã ãärírakoa. ⁴ Mäsã yu waaburore, yu irogue waaburi maarë masña, ãr̄imi Jesús.

⁵ Tomás ïgürë ãr̄imi:

—Gua Opá, mä waaburore masíbea. ¿Nasiri mä waaburi maarë gua masírakuri?

⁶ Jesú斯 ïgürë ãr̄imi:

—Yu dita Yaphu purogue waari maa irirosú ãärã. Yu diayema ãärírñë masakare masímakú irigu, ïgüsärë okamakú irigu ãärã. Yu merata Yaphu purogue waarakuma. ⁷ Mäsã yure masírã, Yaphudere masíboayo. Dapagora merã ïgürë masísiáa. Ígürë ñasiáa.

⁸ Igú irasú ãr̄imakú, Felipe ïgürë ãr̄imi:

—Gua Opá, Maríphure ñmuka guare! Iropata gäämea gua.

⁹ Jesú斯 ïgürë ãr̄imi:

—Felipe, yu yoaripoe mäsã merã ãäríkeremakú, ¿yure masíberi? Sugú yure ñágno, Yaphudere ñami. ¿Nasirigu mä yure: “Maríphure ñmuka guare!” ãr̄iri? ¹⁰ ¿Yaphu yuguere ãärírñë, irasú ãärímakú yu Igú merã ãärírñë bãremuberi? Yu mäsärë weregu, yu gäämerö werebea. Yaphu yuguere ãärígú yu merã iri ñrugú yámi. ¹¹ Yu mäsärë: “Yaphu yuguere ãr̄imi, irasú ãärímakú yu Igú merã ãärã”, ãr̄i wererire: “Diayeta ãärã”, ãr̄i bãremuka! Mäsã yu wererire pédero puru bãremumerã, Yaphu turari merã yu iri ñmurí gaphe gũñaka! Irire gũñarã, yu wereridere bãremuka! ¹² Diayeta mäsärë werea. Yure bãremugú, yu iriderosüta irigukumi. Yu, Yaphu purogue waabu yáa. Yu waamakú, yure bãremugú yu nemorö wári Yaphu turari merã iri ñmurírñë irigukumi. ¹³ Mäsã yure bãremumakú, ãärípereri mäsã yu wái merã yure sérerirñë pégukoa. Irasirigu mäsã yure sérerösüta irigukoa. Yu irasiriri merã mäsärë Yaphu turagu ãärírñë masímakú irigukoa. ¹⁴ Mäsã yu wái merã yure sérerösüta irigukoa.

Jesús: “Óagú deyomarígürë mäsärë iriugura”, ãr̄i weredea

¹⁵ Mäsã yure maírã, yu dorerire irirakoa. ¹⁶ Yaphure mäsäya ãäríburire sérerbosagukoa. Irasirimakú, Yaphu gajigure iriugukumi, mäsärë iritamuburo, ãrígú. Igú iriubu mäsã merã ãärínikdãgukumi. ¹⁷ Igú Óagú deyomarígú mäsärë diayemarë masímakú irigu ãärími. I ñmä marã yure bãremumerã gapu ïgürë masíbema. Irasirirã ïgürë bokatírñeämasíbema. Igú mäsã

merā ãärími. Irasū ãärímakū, m̄usāguere ãärínkōägukumi. Irasirirā īgūrē masīa. ¹⁸ Yū m̄usārē b̄éowāgābirikoa. M̄usā merāta ãärīgū aarigukoa doja. ¹⁹ Mérōgā d̄uyáa yū waaburo. Yū waadero p̄uru, i ūmū marā yure b̄uremumerā neō ïäbirikuma. M̄usā gapū yure ïärāko. Yū okáa. Irasirirā m̄usāde okarāko. ²⁰ Yū aariburinurē yū, Yūpū merā sugūta ãärīfrē masīrāko. Irasū ãärímakū, m̄usā yū merā ãärīfrē, yū m̄usāguere ãärīfrē masīrāko. ²¹ Yū dorerire masīgū irire irigū yure maīgūta ãärími. Yūpū yure maīgūrē maīgukumi. Yūde īgūrē maīgukoa. Ígūrē yaamarē ðārō masīmakū irigukoa, ãärími Jesús.

²² Ígū irasū ãärímakū, gajigū Judas wāïkugū Jesúre s̄erēñami. Judas Iscariote meta ãärími.

—Gua Opū, ¿nasirigu gua ditare mū ãärírikarire masīmakū irigukuri? ¿Nasirigu i ūmū marā gapure irire masīmakū iribirikuri?

²³ Jesús Ígūrē ãärími:

—Yure maīgū yū dorerire irigukumi. Yūpū Ígūrē maīgukumi. Yūpū, irasū ãärímakū yū Ígū merā ãärīrā aarirāko. ²⁴ Yure maībi gapū yū dorerire iribemi. Yū m̄usārē wereri, yaa werenírī ãärībea. Yūpū yure iriudiya gapū werenírī ãärā.

²⁵ Yū m̄usā merā ãärīgū, i ãärípererire m̄usārē werea. ²⁶ Yū s̄erēmakū, Yūpū Õagū deyomarīgūrē m̄usāguere iriugukumi. Irasirigu Õagū deyomarīgū m̄usārē iritamubu ãärīsīā, ãärípererire buegukumi. Æärípereri yū m̄usārē weredeare gūñamakū irigukumi.

²⁷ Yū m̄usārē siñajārī merā ãärímakū irigukoa. Yū siñajārī merā ãärīgū irirosū m̄usādere siñajārī merā ãärímakū irigukoa. Yū m̄usārē siñajārī merā ãärímakū iriri, i ūmūma irirosū ãärībea. B̄ero gūñariku, güibirikōaka! ²⁸ Yū m̄usārē: “Waa, dupaturi m̄usā merāta ãärīgū aarigukoa doja”, ãrī weremakū pébū m̄usā. Yūpū yū nemorō ãärími. Irasirirā Ígū p̄rogue yū waaburire pédero p̄uru, m̄usā yure diaye maīrā, ushyari merā ãärīboayo. ²⁹ Yū m̄usārē ire wereyugū iriabū. Irasirirā ire keoro waamakū, yū m̄usārē weredeare: “Diayeta guare weremi”, ãrī b̄uremurrāko.

³⁰ I ūmū marārē doregu ñegū ãärími. Ígū aaribu yámi. Irasirigu yū m̄usārē mérōgā werenínemogura. Ígū yure neō doremasibemi. ³¹ Yū, Yūpū gapure maīa. Irasirigu Ígū yure doreri gapure yáa, yū Ígūrē maīrīrē i ūmū marārē masīburo, ãrīgū. Wāgānugāka! Náka waara! ãärími Jesús.

15

Jesús iguida keori merā weredeaa

¹ Jesús keori merā guare ãsū ãrī weremi:

—Yuh diayeta iguida irirosū ãärā. Yuh iridare koregu irirosū ãärīmi. ² Yaarā iridama dəphuri irirosū ãärīma. Yuh igu-idare koregu dəka marīrī dəphurire ditibéogu irirosū yámi. Gaji dəkakuri dəphuri gapure ditiwea ãmugú irirosū yámi dəkakunemoburo, ãrīgú. ³ Musā yuh weredeare bəremurā ãärā. Irasirigu Yuh musärē ūerī opamerā ãärīmakü irisi-ami. ⁴ Yuh merā õärō ãärīka! Irasirigu musäguere õärō ãärīníkóágukoa. Su iguidama dəphuridaguere marīrō iri dəphuriseyaro dəkakubirikoa. I irirosūta yuh merā õärō ãärīmerā neõ õärī dəka sibiri dəphuri irirosū ãärīma.

⁵ 'Yə iguida irirosū ãärā. Məsā yaarā iridama dəpuri irirosū ãärā. Yə merā ðərō ãärñírāno, yude īgūsāguere ðərō ãärñimakū, īgūsā ðərō dəkakħri dəphri irirosū ãärīma. Məsā yə merā ðərō ãärīmerā, ðərīrē neō irimasībea. ⁶ Yə merā ðərō ãärīmerā ditibéodea dəphri bojegue ñāi oyanírī dəphrīre sea, peamegue soebéoro irirosū ãärīrākuma.

⁷ 'Musā yu merā ðārō ðārīnīrā, yu buerire kātimerā, musā gāāmerīnorē Yūpure: "Sīka!" ðārī sērēmakū, sīgukumi. ⁸ Musā wāri ðārī dūkakuri dūpuri irirosū ðārīmakū ðārā, gajirā masaka Yūpure: "Oātarigū ðārīmi", ðārī masīrākuma. Irasirirā musā wāri ðārī irirā, diayeta yu buerā ðārīrīrē gajirārē masīmakū yāa. ⁹ Yūpu yure maīrōsūta yude musārē maīa. Irasirirā yu musārē maīgū merā ðārīnīka, yu maīrīrē masīmurā! ¹⁰ Yu, Yūpu yure maīgū dorerire irigū, ìgū merā ðārō ðārīnīkōäa. Irasūta musādē yu dorerire irirā, yu musārē maīgū merā ðārō ðārīnīkōäa.

11 'Ire musārē werea musā yu merā usuyaburo, ārīgū. Irasirirā usuyari opatarirāko. 12 Yu doreri āsū ārā. Yu musārē maīrōsūta gāme maīka! 13 Sugu masaku īgū merāmarārē boabosagu, gajirā nemorō īgūsārē maīmi. 14 Musā yu dorerire irirā yu merāmarā ārā. 15 Dapagorare yu musārē: "Yure moāboerā ārā", ārībirikoa. Moāboerā īgūsā opu iririre masibirkuma. Yu gapu Yuhu yure weredeare musārē werepeobu. Irasirigu musārē: "Yu merāmarā", ārā. 16 Musā yure beyebiribu. Yu gapu musārē beyebu wāri ōārīrē irirā waaburo, ārīgū. Musā ōārī iriri, ōārī duka neō boabiri irirosū ārā. Irasirirā musā yure bāremumakū, Yuhu musā yu wāi merā īgūrē sērērōsūta musārē sīgukumi. 17 Yu musārē dorea. Musā basi gāme maīka!

I ūmū marā Jesúre, īqūyarárē īāturiburire weredea

18 I ūmu marā mūsārē īāturimakā ūrā, yure īāturipūrōrōideare masīka! **19** Mūsā diayeta i ūmu marā aārīmakū, Igūsā merāmarārē maīrōsūta mūsādere maībukuma. Yū mūsārē i ūmu marā watopegue aārīrārē beyebū. Irasirirā i ūmu marāgora aārībea. Mūsā Igūsā irirosū aārībirimakū ūrā, i ūmu marā

m̄asārē īāturima. ²⁰ Ȳu m̄asārē āārīdeare gūñaka! “Neō suḡa moāboerimas̄, īḡu op̄a nemorō āārībirikumi”, āārīb̄. īḡusā ȳure ñerō irirā, m̄asādere ñerō irirākuma. Ȳu buerire pérā, m̄asā bueridere pérākuma. ²¹ I ūm̄ marā ȳure iriudire mas̄ibema. Irasirirā m̄asā ȳure b̄aremumak̄ īārā, m̄asārē āārīpereri ñerī irirākuma.

²² Ȳu īḡusārē wereḡa aaribirimak̄, neō ñerī iridea wajare opabiribukuma. Dapagorare ȳu īḡusārē weredero p̄uru: “Ñerī iridea wajare opabea gua”, āārīmas̄ibema. ²³ Ȳure īāturiḡa Ȳup̄udere īāturimi. ²⁴ Ȳu, Ȳup̄a turari merā iri īmuḡ, gajirā neō iribirideare irib̄. Ȳu īḡu turari merā iri īmubirimak̄, neō waja opabiribukuma. īḡusā ȳu iri īmurīrē īāma. Irire īādero p̄uru, ȳure, Ȳup̄udere īāturima. ²⁵ I īāturiri, Marīp̄a werenírī gojadea p̄gue gojaderosūta keoro waaro yáa. Åsū ãrī gojasūdero āārīb̄: “īḡusā ȳure: ‘Ñerō yámi’, āārīmas̄ibirikererā, īāturima”, ãrī gojasūdero āārīb̄.

²⁶ ‘Oāḡu deyomarīḡu, m̄asārē iritamuḡ aariḡukumi. īḡu m̄asārē diayema āārīrīrē mas̄imak̄ iriḡukumi. Ȳu īḡurē Ȳup̄a merā āārīḡurē m̄asārē iriuḡukoa. īḡu yaamarē wereḡukumi m̄asārē. ²⁷ Ȳu m̄asārē buep̄rorimak̄gueta ȳu merā āārīb̄. Irasirirā m̄asāde yaamarē wererāko, ãrīmi Jesús.

16

¹ Jesús guare åsū ãrīnemomi doja:

—Ȳu m̄asārē irire wereab̄, ȳure piribirikōāburo, ãrīḡu.
² Judío masaka īḡusā nerērī wiirigue m̄asā āārānerārē b̄eowiurākuma. Gajipoe gajirā m̄asārē wējērā: “Marīp̄a gāāmerīrē yáa”, ãrī gūñarākuma. ³ Ȳure, Ȳup̄udere mas̄imerā āārīsīā, irasirirākuma. ⁴ Ȳu irire werea m̄asā, īḡusā irasirimak̄ īārā: “Jesús guare irireta weremi”, ãrī gūñaburo, ãrīḡu.

Jesús, Oāḡu deyomarīḡu iririmarē weredea

‘Ȳu neōgorague m̄asā merā āārīsīā, ire werebirib̄.
⁵ Dapagorare ȳure iriudi p̄rogue waaḡukoa. Ȳu m̄asārē ire werekeremak̄, neō suḡa ȳure: “¿Noógue waaḡukuri?” ãrī sērēñabea. ⁶ Irasirirā ȳu waaburire weremak̄ pérā, ȳu waaburo gap̄ure sērēñabisīā, buro b̄ujawereri merā āārā.
⁷ Diayeta m̄asārē werea. Ȳu waadero p̄uru, õārokoka m̄asārē. Ȳu waabirimak̄, Oāḡu deyomarīḡu m̄asārē iritamubu aaribirimak̄. Ȳu irogue waaḡu, īḡurē m̄asārē iriuḡukoa, m̄asā merā āārīnīkōāburo, ãrīḡu. ⁸ īḡu aariḡu, i ūm̄ marārē īḡusā ñerō irirā āārīrīrē, ȳu diayema irigu āārīrīrē, īḡusā ñerō iridea waja Marīp̄a īḡusārē wajamoāburire mas̄imak̄ iriḡukumi. ⁹ īḡusā ȳure b̄aremubirisīā, ñerā ãrīma. ¹⁰ Ȳu, Ȳup̄a p̄rogue waamak̄, m̄asā ȳure īānemobirikoa. Ȳu

irogue waamakū, Óāgū deyomarīgū aarigukumi, i ūmū marārē yu diayema irigu āārīrīrē masīmakē iribu. ¹¹ I ūmū marārē doregu ūnegū ūgūsārē ūnerī iridoreri waja, Yūpu ūgūrē wajamoādoresiami. Irasirigu Óāgū deyomarīgū aarigū, ūgūsārē Yūpu ūgūrē wajamoādoredere masīmakē irigukumi.

¹² 'Wāri āārā mūsārē yu wereburi. Dapagorare yu ire weremakā, mūsā pémasibirkukoa. ¹³ Óāgū deyomarīgū gapu aarigukumi. ūgū mūsārē diayema āārīrīrē masīmakē irigukumi. Irasirigu mūsārē i āārīpererire buegukumi. ūgū gāāmerō werebirikumi. Yūpu ūgūrē weredorerire, pūrūgue waaburidere mūsārē weregukumi. ¹⁴ Yu ūgūrē wererire pédeare mūsārē masīmakē irigu, yu ūnārō āārīrīrē masīmakē irigukumi. ¹⁵ Āārīpereri Yūpu opari, yaa āārā. Irasirigu yu mūsārē: "Óāgū deyomarīgū mūsārē yaamarē masīmakē irigukumi", ārābu.

Bujawerenerā, usuyari merā āārīburire weredea

¹⁶ 'Mérōgā pūrū mūsā yure ūnemobirkiko. Yoaweyaripoe pūrū yure ūnārāko doja. I Yūpu pūrogue waaderō pūrū, irasū waarokoa, ārīmi.

¹⁷ ūgū irasū ārīmakē pérā, gúa surāyeri ūsū ārī gāme werenibh:

—¿Naásū ārīduaro irikuri ūgū irasū ārīrī? ūgū marīrē: "Mérōgā pūrū mūsā yure ūnemobirkiko. Yoaweyaripoe pūrū yure ūnārāko doja". Ire ārī odo: "I Yūpu pūrogue waaderō pūrū, irasū waarokoa", ārīmi. ¹⁸ ūgū marīrē: "Mérōgā pūrū", ārīmakē, ¿naásū ārīduaro irikuri? ūgū irasū ārīrīrē marī pémasibea, ārību.

¹⁹ Jesús ūgūrē gúa sérēñaduarire masíkōāmi. Irasirigu gúaare ārīmi:

—Yu mūsārē: "Mérōgā pūrū mūsā yure ūnemobirkiko. Yoaweyaripoe pūrū yure ūnārāko doja", ¿ārī wererire gāme sérēñarā yári? ²⁰ Diayeta mūsārē werea. Yu boamakā ūnārā, buro bujawereri merā orerāko. I ūmū marā yure buremumerā gapu usuyari merā āārīrākuma. Mūsā bujawererā, pūrū usuyarāko. ²¹ ūsū āārā. Nomeō majīgū kōāburo dupiyurogā, igore pūrīrīrē bujawereri merā gūñakumo. Majīgūgā deyoadire ūgō, usuyakumo. Igore pūrīadeare gūñanemobirkumo. ²² Mūsāde irasūta dapagorare bujawereri merā āārā. Pūrū yu mūsārē dupaturi ūgō aarigukoa. Yu irasirimakā ūnārā, mūsā usuyari opatarirāko. Mūsā irasū usuyari merā āārīmakē, gajirā mūsārē bujaweremakē irimasibirkuma.

²³ 'Irinurē yure neō sérēñabirkiko. Diayeta mūsārē werea. Mūsā yure buremumakā ūgō, Yūpu āārīpereri mūsā yu wāi merā ūgūrē sérērīrē pégū, mūsā sérērōsūta sīgukumi. ²⁴ Iro

dupiyurogue m_{usā} y_u wāī merā Y_{uh}p_ure neō sērēbirib_u. Dapagorare y_u wāī merā īgūrē sērēka! M_{usā} irasū sērēmak_u, m_{usā} sērērōsūta sīgukumi. Irasirirā usuyari opatarirāk_oa.

Jesús i ûm_u marā ñerārē tarin_ugādeare weredea

²⁵ 'Y_u keori merā m_{usārē} wereab_u. P_urh_u keori merā werebirik_oa. Irasirirā, Y_{uh}p_uyamarē y_u wererire ðārō pémasirāk_oa. ²⁶ M_{usā} Y_{uh}p_uyamarē ðārō pémasirīn_urē y_u wāī merā īgūrē sērērāk_oa. Irasū ārīg_u: "M_{usāya} ãārīburire y_u īgūrē sērēbosaguk_oa", ãārīg_u meta yāa. ²⁷ Y_{uh}p_u m_{usārē} maīmi. Irasirirā m_{usā} y_u wāī merā m_{usā} basi īgūrē sērērāk_oa. M_{usā} y_ure maīa. Irasū ãārīmak_u m_{usā} y_ure: "Marīp_u p_urogue ãārīdi, īg_u iriudi ãārā", ãārī b_uremua. ²⁸ Y_u, Y_{uh}p_u p_urogue ãārīdi, i ûm_uguere aarib_u. Dapagorare i ûm_ugue ãārādi, Y_{uh}p_u p_urogue waaguk_oa doja, ãārīmi Jesús.

²⁹ Īg_u irasū ãārīmak_u pérā, g_ua īg_u buerā īgūrē ãārīb_u:

—Dapagorare keori merā m_u ghare werebea. Irasirirā m_u wererire pémas_{ia}. ³⁰ Dapagorare g_ua mas_{ia}. M_u ãārīpererire mas_{ipeok}ōāā. Gajirā m_{urē} sērēñabirikeremak_u, īgūsā gūñarīgue sērēñad_uarire m_u mas_{ia}. Irasirirā: "Marīp_u p_urogue ãārīdi, īg_u iriudi ãārā", ãārī b_uremua, ãārīb_u.

³¹ Jesús ghare ãārīmi:

—¿Dapagorare b_uremurī? ³² Mérōgā d_uyáa, m_{usā} y_ure béowāgāburo. M_{usāya} wi_{ri}gue waasiri, y_ure sug_uta dujamak_u irirāk_oa. M_{usā} irasirikeremak_u, Y_{uh}p_u gap_u y_u merā ãārīmi. Irasirig_u y_u sug_uta ãārībea. ³³ M_{usā} y_u merā ðārō siñajārī opaburo, ãārīg_u, m_{usārē} i ãārīpererire wereab_u. M_{usā} i ûm_ugue ãārīripoe i ûm_u marā m_{usārē} ñerō tarimak_u irirākuma. īgūsā irasirikeremak_u, y_u merā gūñaturaka! Y_u i ûm_u marā ñerārē tarin_ugādigue ãārā. Irasirirā y_u merā gūñatura usuyaka! ãārīmi Jesús.

17

Jesús īg_u buerāya ãārīburire Marīp_ure sērēbosadea

¹ Jesús irasū ãārī odo, ûm_ugasigue ïāmu, īg_u Pag_ure ãsū ãārīmi:

—A_u, dapagorare m_u ãārīderosūta y_ure waaburi ejasiáa. Irasirig_u masakare y_u m_u mag_u, m_u iriudi ãārīrīrē ìmuka! M_u irasirimak_u, y_u m_u turagu, m_u ðāg_u ãārīrīrē īgūsārē ìmuguk_oa.

² M_u y_ure masaka ãārīpererärē doregu píbu, m_u y_ure sīnerārē ûm_ugasigue perebiri okari opamak_u iridoregu. ³ Masaka m_u diayeta Marīp_u sug_u ãārīg_u ãārīrīrē, irasū ãārīmak_u y_u Jesucristo m_u iriudi ãārīrīrē masírā, ûm_ugasigue perebiri okari opamurā ãārīma.

⁴ 'I ûm_uguere m_u y_ure iridoredeare y_u iriyuwarikub_u. Irasirig_u i ûm_u marārē m_u turagu, ðāg_u ãārīrīrē ìmub_u. ⁵ A_u,

m^u i ūm^urē iriburo dupiyuro y^u m^u merā õārō ãārībū. M^u ãārīrikurire opab^u. Irasirig^u dapagorare m^u ãārīrōgue y^u m^u merā õārō ãārīmak^u m^urārōta irika!

⁶ 'M^u y^ure s^unerārē i ūm^u marā watope ãārīrārē beyen-erārē m^u ãārīrikurire masīmak^u irib^u. M^u y^ure s^unerā m^uyarā ãārīma. M^u dorerire irima. ⁷ Dapagorare masīma. ãārīpereri y^u opari, m^u y^ure s^uidea ãārā. ⁸ M^u y^ure weredoredeare īgūsārē werebu. Y^u wererire pérā, b^uremuma. Y^u diayeta m^u p^uro ãārīdi ãārīrīrē masīma. Y^u m^u iriudi ãārīrīrē: "Diayeta ãārā", ãārī b^uremuma.

⁹ 'Y^u īgūsāya ãārīburire s^urēbosáa. Gajirā i ūm^u marā y^ure b^uremumerāya ãārīburi gap^ure s^urēbosabea. Y^ure b^uremurā m^u y^ure s^unerā m^uyarā ãārīma. Irasirig^u īgūsāya ãārīburire s^urēbosáa. ¹⁰ ãārīpererā yaarā, m^uyarā ãārīma. Irasirirā m^uyarāde, yaarā ãārīma. īgūsā yaarā ãārīsīā, y^u õārō ãārīrikurire masakare masīmak^u yáma.

¹¹ 'Y^u i ūm^uguere dujabirikoa. M^u y^ure s^unerā gap^u i ūm^uguere dujarākuma. Au, m^u õāg^u ãārā. M^u wāi merā m^u turari merā īgūsārē koreka, marī sug^u ãārīnīrōsūta īgūsāde suro merā ãārīnīkōāburo, ãārīg^u. ¹² Y^u i ūm^uguere m^u y^ure s^unerā merā ãārīg^u, m^u turari merā īgūsārē õārō korebu. Neō sug^u dederibirima. Sug^uta peamegue waaderederib^u ãārīmi. M^uya werenīrī gojadea pūgue ãārīderosūta iri irasū waab^u.

¹³ 'Dapagorare y^u m^u p^urogue waabu yáa. Y^u waaburi dupiyuro i ūm^ugue ãārīg^u i ãārīpererire y^ure b^uremurārē werea, īgūsāde y^u irirosūta usuyari opatariburo, ãārīg^u. ¹⁴ M^uya kerere īgūsārē werebu. Y^u i ūm^um^u ãārībea. Irasirirā y^ure b^uremurāde i ūm^u marā y^ure īturirosūta y^ure b^uremurādere īturiroma. ¹⁵ Y^u m^urē: "Y^ure b^uremurārē i ūm^urē ãāaka!" ãārī s^urēbea. Åsū gap^u ãārī s^urēa. īgūsārē õārō koreka, wātī ñerī iridorerire pébirikōāburo, ãārīg^u! ¹⁶ Y^u i ūm^um^u ãārībea. Irasirirā y^ure b^uremurāde i ūm^u marā irirosū ãārībema. ¹⁷ M^uya kere diayema ãārā. Irasirig^u iri merā īgūsārē m^u dorerire irirā ãārīmak^u irika! ¹⁸ M^u y^ure m^uya kerere i ūm^u marārē weredoregu iriuderosūta y^ure b^uremurārē m^uya kerere i ūm^u marārē weredoregu iriuia. ¹⁹ īgūsāya ãārīburire m^u dorerire irig^u yáa, īgūsāde diayeta m^u dorerire iriburo, ãārīg^u.

²⁰ 'Y^u īgūsāya ãārīburi ditare s^urēbosabea. īgūsā m^uya kere wererire pérā, gajirāde y^ure b^uremurākuma. Irasirig^u y^u īgūsāya ãārīburidere s^urēbosáa. ²¹ Y^u irire s^urēbosáa, y^ure b^uremurā ãārīpererā suro merā ãārīburo, ãārīg^u. Au, m^u y^uguere õārō ãārā. Y^u m^u merā ãārā. Irasirirā marī ãārīrōsūta īgūsā marī merā õārō ãārīburo. īgūsārē suro merā ãārīmak^u

irika, i ūmu marā yu mu iriudi ãärífrē buremuburo, ãrigu!
 22 Mu ãärírikurire yure sibu. Irasirigu ïgūsārē yu irirosū ãärírikumaku iriba, yu mu merā sugu ãärírōsūta ïgūsāde suro merā ãäríburo, ãrigu. 23 Yu ïgūsāguere ãärā. Mu yuguere ãärā. Marí ïgūsā merā ãärā, ïgūsā diayeta suro merā ãäríburo, ãrīrā. ïgūsā suro merā ãärímaku ïärā, i ūmu marā yu mu iriudi ãärífrē, mu yure maírōsūta yure buremurārē maírīrē masírākuma.

24 'Au, mu i ūmurē iriburo dupiyuro yure maíbu. Irasirigu mu ãärírikurire yure sibu. Yure mu sunerārē yu ãäríburogue yu merā ãärímaku gāamea mu yure ãärírikuri sudeare masiburo, ãrigu. 25 Au, mu keoro irigu ãärā. I ūmu marā yure buremumerā murē masibema. Yu gapu murē masíma. Yure buremurā yu mu iriudi ãärífrē masíma. 26 Mu ãärírikurire ïgūsārē masímaku iriba. Yu ïgūsāguere ãärírgu murē irasū masímaku irinikōágukoa, mu yure maírōsūta ïgūsāde gāme maíburo, ãrigu, ãrīmi Jesús.

18

Jesúre peresu ñeñwāgādea

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

¹ Jesús ïgu Pagure sérē odoadero puru, gua ïgu buerā merā Jerusalérē wiri, Cedrón wāikuri ûmayuridijari murē taribuja, olivos wāikuri yuku otederogue waami. ² Iro dupiyuro wári Jesús irogue guare siiuwāgānami. Irasirigu Judas Jesúre ïäeturirāguere ïgūrē ïmubu irore masími. ³ Jesús gua merā irogue ejadero pura, Judas subu surara merā aarimí. Gajirā surara Maríphya wiire korerāde ïgu merā aarimá. ïgūsā paía oparā, fariseo bumarā iriunerā surara ãärímá. ïgūsā mojökuri merā, suagoriduparu, suagori tururi merā aarimá. ⁴ Jesús ïgūrē waaburire masísiami. Irasirigu, ïgūsā ïgu puro ejarimaku, bokatirī sérēñami:

—¿Noärē ãamarí musā?

⁵ ïgūrē yujuma:

—Jesús Nazaretmurē ãmáa.

Jesús ïgūsārē ãrīmi:

—Íguta ãärā yu *.

* **18:5** Exodus 3.13-15: Iripoegue Moisés Maríphare sérēñadi ãärīmi: "Israel bumarā yure: '¿Mu iriudi wāi naásu ãärírī?' ãrī sérēñamaku, ¿naásu ãrī weregukuri?' Maríphu ïgūrē ãsu ãrīdi ãärīmi: "Yu wāi 'YO SOY EL QUE SOY' ãärā. Irasirigu Israel bumarārē ãsu ãrī wereka: 'YO SOY yure musāguere weredoregu iriumi', ãrīka!" ãrīdi ãärīmi. "YO SOY EL QUE SOY", ãrīrō: "Yu ãärīníguta ãärā, o ïguta ãärā yu", ãrīduaro yáa.

Judas Jesúre wējēdharāguere īgūrē īmubu surara merā ãārīmí.
⁶ Jesús: “Ígūta ãārā yu”, ãārīmakū pérā, duusirimawāgā, yebague
meémezakōāma. ⁷ Jesús īgūsārē dupaturi sērēñami doja:

—¿Noārē ãamarī musā?

Ígūrē yujuma:

—Jesús Nazaretmūrē ãamáa.

⁸ Jesús īgūsārē ãārīmi:

—Yu musārē: “Yu ïgūta ãārā”, ãārī weresiabu. Yure ãamarā, līsā
yu merāmarārē waadoreka!

⁹ Igū: “Yupu yure sínērārē neō sugure dedeubiribu”, ãārīdeare
keoro waaburo, ãārīgū, irire irasū ãārīmi. ¹⁰ Ígūsā Jesúre ñeāmurā
irimakū ïāgū, Simón Pedro sareri majīrē opagu tūāwea ãī, paía
opure moāboegħre Malco wāikugħre diaye gapu ma gāmipūrē
dititā dijukōāmi. ¹¹ Jesús gapu Pedrone ãārīmi:

—Muya sareri majīrē duripíka! Yupu yure ñerō tarid
dorederosūta ñerō tarigura, ãārīmi.

Jesúre paía opu purogue ãāladea

(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54; Jn 11.49-50)

¹² Ígū irasū ãārīmakū, surara, Ígūsā opu, Marīpya wiire kor-
erā surara Jesúre ñeā, suama. ¹³ Sua odo, Ígūrē Anás wāikugħya
wiigue ãīwāgħapħororima. Anás, Caifás wāikugħu māñekū ãārīmí.
Caifás iri bojorire paía opu ãārīmi. ¹⁴ Ígūta iro dupiyuro
judío masaka oparārē: “Sugħta masaku marī judío masakaya
ãārīburire boabosamakū õārokko”, ãārīdi ãārīmí.

Pedro Jesúre masikregħu: “Masikbea”, ãārīdea

(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

¹⁵ Ígūsā Jesúre ãālāmakū, yu, Simón Pedro merā Jesúre yoawe-
yargħe īātħayabu. Paía opu yure masīmi. Irasirigu yu Jesúre
īātħayawāgā, paía opu yia wii makāpħromha yebague ñajābu.
¹⁶ Pedro gapu iri wii tħero ñajāri makāpħrogħe dujanugħāmi.
Ígū iro dujanugħāmakū ïāgħi, yu iri makāpħiro korego merā
werenī, Pedrone siu ñajābu. ¹⁷ Ígū ñajāmakū, makāpħiro korego
Pedrone sērēñamo:

—¿Mu sīi buerā merāmu ãārīberi?

Pedro igore ãārīmi:

—Ãārībea yu.

¹⁸ Yūsagħorabu. Irasirirā iri wii moāboerimasā, surara merā
Ígūsā peame diudeame tħoro sūma níma. Pedrone Ígūsā purota
sūma ními.

Paía opu Jesúre sērēñadea

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)

¹⁹ Paía opu Anás Jesúre sērēñayupu:

—¿Noā ãārīrī mʉ buerā? ¿Ñeénorē ïgūsārē bueri? ãrīyupʉ.
20 Jesúś ïgūrē yʉjʉyupʉ:

—Yʉ ãārīpererā péurogue buebʉ. Marī judío masaka nerērī wiirigue, irasū ãārīmakʉ Marīphya wiiguedere masaka nerērōgue buebʉ. Gajirogue durisiā, neō buebiribʉ.
21 ¿Nasirigu yure sērēñarī? Yʉ buerire sērēñadʉagʉ, yure pénérārē sērēñakal! Ígūsā yʉ weredeare masíma, ãrīyupʉ.

22 Ígū irasū ãārīmakʉ pégh, Marīphya wii koregh surara Ígū mojō merā Jesúya diapure pá, ïgūrē ãrīyupʉ:

—¿Nasirigu irasū yʉjʉri paía opʉre? Irasū ãārībita ïgūrē!

23 Jesúś ïgūrē yʉjʉyupʉ:

—Yʉ ñerō werenímakʉ: “Ñeéno werenía”, ãrīka yure! Yʉ diayema gapure keoro weremakʉ, ¿nasirigu yure pári?

24 Jesúś irasū ãārādero pʉrh, Anás ïgūrē Ígūsā shadire paía opʉ Caifás pʉrogue iriuyupʉ.

*Pedro Jesúre masíkeregʉ, dupaturi: “Masíbea”, ãrīdea
(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)*

25 Irasiriripoe Simón Pedro peame tʉrota sūma níkōñamakʉ ñārā, iro ãārīrā ïgūrē sērēñama:

—¿Mʉ sñi buerā merāmʉ meta ãārīrī?

Pedro ïgūsārē ãrīmi:

—Ãārībea yʉ.

26 Ígū irasū ãārādero pʉrh, sugʉ paía opʉre moñboegʉ Pedro ïgūya gãmipū dititádiyagu Pedrore ãrīmi:

—Yʉ olivos otederogue mʉ Ígū merā ãārīmakʉ ñābhʉ.

27 Pedro dupaturi: “Ãārībea, Ígū merā ãārībirabʉ”, ãrīmi. Irire ãrīripoeta, ágābo weremi.

Pilato Jesúre sērēñadea

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)

28 Pʉrh Jesúre Caifáya wii ãārādire Pilato pʉrogue ñāñama. Boyoripoe ãārībá. Pilato romanomʉ judío masakare doregh ãārīmí. Jesúre Ígū pʉrogue ñāñārā, Ígūya wiiguere ñajābirima. “Marī judío masaka, Ígū judío masakʉ ãārībiya wiiguere ñajārā, marī dorerire tarinagábukoa. Irasirirā pascua boseñ baaburire baabiribukoa”, ãrī gññama. 29 Ígūsā ñajābirimakʉ ñāgū, Pilato Ígūsā merā werenígū wiririmí. Ígūsārē sērēñami:

—¿Neénorē iriari ñī, mʉsā yure wajamoñdorerā aarimakʉ?

30 Ígūsā Pilatore ãrīma:

—Ñī ñerī iribirimakʉ, mʉrē wiarā aaribiriboakuyo.

31 Ígūsā irasū ãārīmakʉ, Pilato ãrīmi:

—Áñaka! Mʉsārē doreri ãrīrōsñta mʉsā basi Ígūrē wajamoñka!

Ígūsā Ígūrē ãrīma:

—Għa judío masaka sugħre mħu guare: “Wējēka!” ārīrō marīrō wējēmasibba.

³² ļiegħi irire irasū ārīrā, Jesúre ļiegħi curusague boaburire iro dupiyuro weredea keoro waamakā irima†. ³³ ļiegħi irasū ārīmakū pégħi, Pilato wiċċue għamenugħi ñajħa, Jesúre siu, sérēñayup:

—¿Mha judío masaka Opu ārīrī?

³⁴ Jesúr ļiegħi ārīyup:

—¿Mha basi għuñarō merā yure irasū sérēñar, o gajirā mħarrē yaamarē wereari?

³⁵ Pilato ļiegħi ārīyup:

—Yuhu judío masakha meta ārīrā. Mha jaġi nikū marā judío masaka, irasū ārīmakū paċċa oparā mħarrē oħdo yu purogue ājjama. ¿Neenorē iriari mħu?

³⁶ Jesúr ārīyup:

—Yu Opu ārīrī, i ġu ma ārībea. I ġu ma ārīmakū, yaarā għamekk ābukuma, judío masaka yure ħeġa, peresu iribirikō aburo, ārīrā. Yu Opu ārīrī, gajiroguema ārīrā.

³⁷ ļiegħi irasū ārīmakū pégħi, Pilato ļiegħi ārīyup:

—¿Mha irasū ārīgħi: “Opu ārīrā”, ārīrī?

Jesúr ļiegħi ārīyup:

—Mu ārīrōsūta Opu ārīrā. Yuhu deyoabha i ġu marāguere diayemarē werebu. Ārīpererā diayema ārīrīrē pédha rā, yuwererire péma.

³⁸ ļiegħi irasū ārīmakū, Pilato ļiegħi ārīyup:

—¿Neeno ārīrī diayema?

Judío masaka Pilatore: “Jesúre wējēkal” ārī doreddea

(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)

Irasū ārī odo, Pilato judío masaka oparā merā werenigħi wiriri, ļiegħi ārīmi doja:

—Irrē neħo ħerī iridea māa yu īāmakū. ³⁹ Bojorikha pascua bosenha ārīmakū, mħsā irinarōsūta sugħi peresu ārīgħi rē yure wiudore. ¿Muhsā judío masaka Opure muhsarē wiumentak għāġamkuri?

⁴⁰ ļiegħi irasū ārīmakū pérā, ļiegħi għagħi għall-

—Igħi ārī wiubirikō ākka! Barrabás gapu re guare wiuka! ārīma. Barrabás yajrimas ārīmí.

19

¹ ļiegħi irasū ārī għażiex imakū pégħi, Pilato ļiegħi surarare Jesúre tārādoreyup. ² Jesúre tārā odo, pora bero iri, ļiegħya

† **18:32** Judío masaka sugħi ħerī irigħu ġu tħalli merā dea wējēnerā ārīmā ļiegħi ārī wiħi ważjamo ārī. Romano masaka gapu ļiegħi ārī wiħi ważjamo ārī, curusague pābiatū wējēnerā ārīmā.

dipurure peoñurā. Peo odo, opuya suríro irirosū deyoriñe diañiweyariñerē īgūrē sāñurā. ³ Sā odo, īgū puro ejanugā, āsū ārī b̄uridañurā:

—Óārō āārīburo judío masaka Opū! ārīñurā, Irasū ārīrāta, īgūsāya mojōrī merā īgūya diapure pánurā.

⁴ Pilato dupaturi masakare weregu wiriri, āsū ārīmi:

—Ígūrē neō ñerī iridea máa yu īāmakē. Irasirigu m̄usārē masiburo, ārīgū, īgūrē siiu wiugura m̄usārē īādoregu.

⁵ Irasū ārī odo, Jesúre siiu wiumi. Irasirigu, Jesús pora berore peyadi, opuya suríore sāñadi īgū wiririmakū, Pilato masakare ārīmi:

—Íāka! Íita āārīmi īgū.

⁶ Paía oparā, Marípuya wii korerā surara Jesúre īārā, gaguinínugāma:

—Ígūrē curusague pábiatú wējēka! Curusague pábiatú wējēka! ārī gaguiníma.

Pilato īgūsārē ārīmi:

—Yu īāmakū, īgūrē neō ñerī iridea máa. Irasirirā m̄usā īgūrē āñaka! M̄usā basita īgūrē curusague pábiatú wējērā waaka!

⁷ Judío masaka oparā īgūrē ārīma:

—Ígū: “Yu Marípū magū āārā”, ārīmi. Guare doreri irasū ārīgūnorē wējēdorea.

⁸ Īgūsā: “Ígū: ‘Yu Marípū magū āārā’, ārīmi”, ārīmakū pégu, Pilato īgū dupiyuro güiadero nemorō güimi. ⁹ Irasirigu Jesúre dupaturi siiu ñajāa, sérēñayupu doja:

—¿Noómū āārīrī m̄u? ārīyupu.

Jesús gapu īgūrē neō yuñubiriyupu.

¹⁰ īgū yuñubirimakū īāgū, Pilato īgūrē ārīyupu:

—¿Nasirigu yure yuñuberi? Yu yaarā surarare m̄urē peresu āārīgūrē wiudoremakū, m̄urē wiurākuma, o īgūsārē m̄urē curusague pábiatú wējēdoremakū, m̄urē pábiatú wējērākuma. ¿Irire masiberi m̄u?

¹¹ Jesús īgūrē yuñayupu:

—Mu yure irasū iridoreri, Yūpū ûmugasigue āārīgū m̄urē pídea āārā. Irasirigu yure muguere wiadi, m̄u nemorō waja opami, ārīyupu.

¹² īgū irasū ārīmakū pégu, Pilato Jesúre: “¿Nasiri wiugukuri yu īgūrē?” ārī pémaádiyupu. īgūrē irasū wiudhamakū īārā, judío masaka gapu gaguiníma:

—Mu īgūrē wiugu, romano marā opu merāmū āārībirikoa. Sugu: “Yu judío masaka opu āārā”, ārīgāno romano marā opure marīrē doregure béodhagū, īgūrē īāturigu yámi, ārīma.

¹³ īgūsā irasū ārīmakū pégu, Pilato Jesúre wiigue āārīgūrē ẽtā majīrī merā īgūsā iridea yebague wiriridoremi. īgū, masaka

weresārīrē beyerimasă doarogue eja doami. Iri ūtā majīrī merā īgūsā iridea yeba, hebreo ya merā Gabata wāikubu. ¹⁴ Irasū waarínu, gúa pascua bosenāma baaburi āmurínu ãārībú. Goeripoe dupiyuro ãārībú. Pilato īgū doarogue eja doa, judío masakare ãsū ãrī weremi:

—Ílta ãārīmi m̄usā Op̄u.

¹⁵ Īgū irasū ãārīmakū pérā, judío masaka gaguiníma:

—Boaburo īgū. Boaburo. Curusague pábiatú wējēka īgūrē! ãrīma.

Pilato īgūsārē ãrīmi:

—¿Yū yaarā surarare m̄usā Op̄ure curusague pábiatú wējēdoremakū gāāmerī m̄usā?

Paía oparā īgūrē yūjuma:

—Gúa op̄u, romano marā op̄u ãārīmi. Gajigú gúa op̄u mámi.

¹⁶ Īgūsā irasū ãārīmakū pégu, Pilato Jesúre īgūsārē wiami, curusague pábiatú wējēdoregu. Irasirirā īgūrē ãiākōāma.

Jesúre curusague pábiatú wējēdea

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

¹⁷ Irasirigu Jesús curusare kōā, “Masaku dipuru boaweadea pero” wāikubogue waami. Hebreo ya merā Gólgota wāikubu.

¹⁸ Irogue eja, Jesúre curusague pábiatúma. Gajirā pērārē pábiatúma. Sugure īgū diaye gapu, gajigure īgū kúgapu curusague pábiatú ãiāwāgūnúma. Jesúre īgūsā deko ãiāwāgūnúma.

¹⁹ Pilato taboa majīrē īgū gojadea majīrē curusague Jesús dipuru weka pábiatúdoreyupu. ãsū ãrī gojasūdero ãārībú: “Íl Jesús Nazaretmu, judío masaka Op̄u ãārīmi”. ²⁰ Hebreo ya merā, latín ya merā, griego ya merā gojadea ãārībú. Jesúre curusague īgūsā pábiatú ãiāwāgūnúdero, makā p̄urogā ãārībú. Irasirirā wārā judío masaka irogue aari, irí gojadeare ïā buema. ²¹ Paía oparā judío masaka ãārīsīā, Pilato gojadeare gāāmebirifurā. Irasirirā īgūrē wererā waañurā. ãsū ãrīñurā:

—Mu: “Íl judío masaka Op̄u ãārīmi”, ãrī gojadeare gorawayuka! ãsū gapu gojaka: “Íl: ‘Judío masaka op̄u ãārā’, ãrīmi”, ãrī gojaka! ãrīñurā.

²² Pilato gapu īgūsārē ãrīyupu:

—Yū gojadeare gorawayubirikoa, ãrīyupu.

²³ Jesúre curusague pábiatú ãiāwāgūnúadero p̄urū, wapikurā surara īgūya surí ãārādeare sea, īgūsāku suñeno dita gāme dükawama. Suñe suríro su gasirota suadea suríro, eañeañā marīrō merā iridea gasiro ãārībú. ²⁴ Iri suríro irasū ãārīmakū ïārā, gāme ãrī wereníma:

—Iñe suríore yeguebirikōārā! Ubu ãrīboka birarā! “¿Noārē dujarokuri?” ãrīma.

Ígūsā irasirimakū, Maríphya werenírī gojadea pūgue gojaderosūta keoro waabu. Āsū ārī gojasūdero āārībú: “Yaa suríre: ‘¿Noārē dujarokuri?’ ārīboka birarākuma, irire gāme Ígūsā basi dākawamurā”, ārī gojasūdero āārībú. Iri pūgue gojaderosūta surara irasirma.

²⁵ Jesúya curusa puro Ígū pago, igo tīgō, María Cleofas marāpo, María Magdalena níma. ²⁶ Jesús, Ígū pagore, irasū āārīmakū yu Ígū maīsūgū igo puro nímakū Ígū, igore ārīmi:

—Meō, ÍI mu magū āārīmi.

²⁷ Irasū ārī odo, yure:

—Igo, mu po āārīmo, ārīmi.

Irasirigu Jesús pagore yaa wiigue ãia opabu.

Jesús boadea

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Jesús irasū ārī odo: “Āārīpereri Yuh yure iridoregu pídeare iripeo odosiáa”, ārī masími. Irasirigu āsū ārīmi:

—Ñemesibukoa yure. Irire ārīgū, Maríphya werenírī gojadea pūgue gojadeare iriyuwarikumi.

²⁹ Irogue suru borewariru igui deko sūrī deko utudiru āārībú. Irasirirā iro āārīrā Jesús irasū ārīmakū pérā, iri igui deko sūrī merā yurayusū merā yosa, hisopo wāikadima daphu yuwague suatú, Jesúya disire soemuúma. ³⁰ Jesús iri yurayusū igui deko sūrī yosadeare mimimi. Mimi odo, āsū ārīmi:

—Āārīpereri iripeo odosiáa, ārīmi. Ire ārīgūta, Ígūya dipurure mumusiudija, Ígūya yuhupürärē Maríphre wia, boakōāmi.

Surara Jesúre curusague boadire saredea

³¹ Jesús boarinu gúa pascua bosenūma baaburire āmurīnū āārībú. Gajinu gapu gúa judío masaka siñajärīnū, irasū āārīmakū pascua bosenu gúa iririnu, ubu āārīrīnū meta āārībú. Irinurē boanerā curusarigue āārīmakū judío masaka oparā gāāmebirima. Irasirirā Pilato purogue Ígūrē sērērā waañurā: “Muyarā surarare curusarigue pábiatúsūnerārē mata boaburo, ārīrā, Ígūsāya ñigā góārīrē pánuadoreka! Puru Ígūsāya daphurire ãidiju, gajirogue pídoreka!” ārīñurā. ³² Irasirirā surara Jesús merā curusarigue pábiatúsūnerāya ñigā góārīrē pánuama. Sugure irasū iriphrori, gajigudere irasūta irima. ³³ Jesús puro waa ejanugārā, boadiguere ïama. Irasirirā Ígūya ñigā góārīrē pánuabirima.

³⁴ Sugu surara Ígūya sareri merā Jesúre Ígūya arupāma doka saremi. Ígū saremakū, mata Ígūya dí, deko merā wiribu. ³⁵ Yu, i waamakū ïabu. Irasirigu yu i pürē gojagu, diayema āārīrīrē māsārē werea. Yu ire masia. Yu ïädea diayeta waabu. Yu wereri diayeta āārā. Irasirigu māsārē irire werea, māsāde Jesúre bñremuburo, ārīgū. ³⁶ Surara Jesúya ñigā góārīrē

pánuabirimakũ, Marípuya werenír̃ gojadea pūgue ār̃derosūta waabu. Iri pūgue ãsū ãr̃ gojasūdero ãārlbú: “Ígūya gōär̃ir̃e, neõ su gōär̃e pánuabirima”, ãr̃ gojasūdero ãārlbú. ³⁷ Gajirogue Marípuya werenír̃ gojadea pūgue ãsū ãr̃ gojasūdero ãārlbú: “Ígūsa sare dire ïär̃akuma”, ãr̃ gojasūdero ãārlbú.

*José Jesúya düpure maságobegue ãiwágã yáadea
(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)*

³⁸ Jesús boadero p̄ru, José Arimatea wāikuri makãm Pilatore Jesúya düpure sérégã waayupo. José judío masaka oparár̃e güisí, Jesúre b̄aremugü ãārlir̃re gajir̃re werebiridi ãār̃imí. Pilato Ígūr̃e: “Já, Ígūya düpure ãiaka!” ãr̃makũ, José curusa p̄ro waa, Jesúya düpure ãidijumi. ³⁹ Nicodemode wári sãr̃orir̃e treinta kilo nukurír̃e ãijami, Jesúya düpure õarõ ãmubu. Ígū iro dupiyuro ñami merã Jesúre werenígü ejadi ãār̃imí. Ígū ãidea: mirra wāikuri sãr̃orí, áloes wāikuri sãr̃orí merã morëdea ãārlíyuro. ⁴⁰ Irasirir̃a Ígūsa pérä Jesúya düpure iri sãr̃orí merã piupeo, õarõ surí gasiri merã õmama. Judío masaka Ígūsa boanderaya düpure yáaburi dupiyuro ãmunaderosúta irima. ⁴¹ Jesúre curusague pábiatú wẽjédero p̄ro pooe ãārlbú. Iri pooeguere maságobe ùtayegue mádea gobe ãārlbú. Iri gobere neõ sugü boadire yáabirima dapa. ⁴² Guia judío masaka siñajärñu ejaburo iribu. Irasirir̃a iri gobe curusa ãiwágñuaderó p̄rogä ãār̃makũ, Jesúya düpure irogue yáama.

20

Jesús masádea

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

¹ Judío masaka siñajärñu* waadero p̄ru, boyoburo dupiyurogä María Magdalena Ígūsa Jesúya düpure yáaderogue ñágõ waayupo. Irogue ejago, iri gobere biadea ùtā majir̃e bojegue ãār̃makũ ñayupo. ² Irasirigo, gua pérä Simón Pedro, irasú ãār̃makũ yu Jesús maísugü p̄rogue ûmawágärimo. Igo gua p̄rogue ejago, guare ãr̃mo:

—Marí Opuya düpure ãikõánerä ãār̃ama. Ígūr̃e Ígūsa píaderore marí masíbea, ãr̃mo.

³ Igo irasú ãār̃makũ pérä, yu, Pedro merã Ígūsa Jesúya düpure yáaderogue ñár̃a waabu. ⁴ Irogue waarrä, gua pérägueta ûmawágabu. Yü gapu Pedore ûmatariwágä, maságobegue ejapuoribu. ⁵ Irogue ejagu, iri gobere muúbia ñä sóobu. Irasú ñä sóogu, Jesúya düpure õmadea surí gasiri ditare ñabu. Iri gobegue ñajábribu. ⁶ Mérögä p̄ru Simón Pedro ejami. Irogue eja, iri gobegue ñajää, Ígūde Jesúya düpure õmadea surí gasiri ditare ñämi. ⁷ Ígūya dipurure Ígūsa õmadea surí gasirodere

* **20:1** Judío masaka siñajärñu, sábado ãār̃ra.

íāmi. Iri gasiro túpeasūbu. Gaji surí gasiri merā peyabiribū.
 8 Pedro irasū ñajāmakū íāgū, yude iri gobegue ejapúroridi
 ñajāa, iri ditare íāgū, buremubū. 9 Guá, Jesúya dāpūre
 maságobegue marímakū íākererā, Maríphuya werenírī gojadea
 pūgue Jesúz boadigue maságukumi, árīdeare pémasibiribū. Ke-
 ooro waarokoa, árī gūñabiribū. 10 Irire íā odorā, guaya wiigue
 goedujáakōābu.

*Jesús María Magdalena rē deyoadea
 (Mr 16.9-11)*

11 María gapū maságobegueta dujáa, bħro oreypu. Oregota,
 iri gobegue muúbia íā sóoyupo. 12 Irasū íā sóogo, pērā Maríphure
 wereboerārē boreri surí sāñarārē Jesúya dāpūre peyaderogue
 ígūsā doamakū íāyupo. Sugħu, ígħya dipuru áārīdero gapū,
 gajigħu, ígħya guburi áārīdero gapū doañurā. 13 Ígūsā igore
 sērēñāñurā:

—¿Nasirigo orego yári?

Igo īgħisārē árīyupo:

—Yu Opħħya dāpūre áikdānerā áārāma. Īgħurē īgħisā píderore yu
 masibea, árīyupo.

14 Irire árī odo, gāmenugħā íāgħod, Jesúre iro nímakū íāyupo.
 Īgħurē īākerego: “Jesúta áārīmi”, árī íāmasibiri yupo.

15 Jesúz igore árīyupu:

—¿Nasirigo orego yári? ¿Noārē ámarī?

Igo gapū: “Íi, i pooere koregu áārīkumi”, árī gūñagħod, īgħurē
 árīyupo:

—Mu īgħya dāpūre gajirogue áājadi, yure wereka! ¿Noógue
 píari? Mu weremakū, īgħya dāpūre áīgħod waagoráa.

16 Igo irasū árīmakū, Jesúz igore árīyupu:

—María.

Īgħi irasū árīmakū pégo, gāmenugħā, hebreo ya merā īgħurē:

—Rabuni, árīyupo. “Rabuni”, árīrō, hebreo ya merā:
 “Buegu”, árīduaro yáa.

17 Jesúz igore árīyupu:

—Yure pirika! Yuhu purogue mħarrabha dapa. Gajirā yaarā
 purogue waaka! īgħisārē āsū árī wereka: “Jesú árāmi: ‘Yuhu
 purogue waabu yáa. Īgħi mħsādere mħsāpħta áārīmi. Īgħi yu
 Opħu, irasū áārīmakū mħsādere mħsā Opħta áārīmi’, árāmi”,
 árīka īgħisārē!

18 Īgħi irasū árīmakū pégo, María Magdalena guá Jesúz buerā¹
 purogue aari, guare igo marī Opħra īādeare, īgħi igore were-
 doreadeare weremo.

*Jesús īgħi buerārē deyoadea
 (Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)*

¹⁹ Irin^h semana ããrþrorin^hta† ñamigue g^ha Jes^us buer^ã g^haya wiigue ner^{er}ã, jud^o masaka opar^{ar}ẽ güirã, mak^{ap}þrorire õãrõ biab^u. G^ha irogue ããrþripoe Jes^us g^ha dekogue deyoa, g^hare õãdoregu, ãs^u ãr^{im}i:

—M^usã õãrõ siñajär^h mer^ã ããrþrik^hka!

²⁰ Iras^u ãr^{im} odo, ïg^hya moj^{or}ír^he, ïg^hür^h arup^ãma doka sarederore g^hare ïmumi. G^ha ïg^hür^h mar^h Op^ure ïär^ã, b^uro us^uyab^u. ²¹Dupaturi Jes^us g^hare ãr^{im}i doja:

—Óãrõ siñajär^h mer^ã ããrþrik^hka m^usã! Y^up^u y^ure iriuder^oeros^uta y^ude m^usãr^h iriuia, ãr^{im}i.

²²Iras^u ãr^{im} odo, g^hare puripeo, ãs^u ãr^{im}i:

—Óãg^u deyomar^{ig}ür^he bokat^{ir}ñieãka, m^usãr^h iritamubure!

²³M^usã masakare ïg^usã ñer^o irideare k^{at}timak^u, ïg^usã ñer^o irideare k^{at}is^ur^{ak}uma. M^usã gajir^{ar}ẽ ïg^usã ñer^o irideare k^{at}ibirimak^u, ïg^usã ñer^o irideare k^{at}is^ubirkuma, ãr^{im}i Jes^us.

Tomás Jes^ure mas^{ad}ire ïädea

²⁴Jes^us g^hare deyoamak^u, Tomás Jes^us bueg^u “S^uduadi” ïg^usã ãr^{idi} g^ha mer^ã ããrþbirimi. ²⁵Pur^u ïg^u g^ha mer^ã ããrþmak^u, ïg^hür^h ãr^{ib}u:

—G^ha mar^h Op^ure ïäb^u.

Tomás gap^u g^hare ãr^{im}i:

—Íg^hya moj^{or}ígue ïg^usã pábiadea goberire ïäbi, iri goberire yaa moj^{os}ür^u mer^ã puuñabi, iras^u ããrþmak^u ïg^u arup^ãma dokare ïg^usã saredea gobere yaa moj^o mer^ã soesóoñabi, ïg^u mas^{ad}ea kerere neõ b^uremubirkoka.

²⁶Su semana Jes^us g^hare deyoadero pur^u, g^ha ïg^u buer^ã dupaturi wiigue ner^{eb}u. Iripoere Tomás g^ha mer^ã ããr^{im}i. Iri wii biadea wii ããrþkeremak^u, Jes^us ñaj^{aa}, g^ha dekogue deyoa, g^hare õãdoregu, ãs^u ãr^{im}i:

—M^usã siñajär^h mer^ã õãrõ ããrþrik^hka!

²⁷Iras^u ãr^{im} odo, Tomáre ãr^{im}i:

—Íäka yaa moj^{or}ír^h! M^u moj^{os}ür^u mer^ã yaa moj^{or}ígue ïg^usã pábiadea goberire puuñaka! M^u moj^o mer^ã y^u arup^ãma doka ïg^usã saredea gobere soesóoñaka! Y^u mas^{ad}ear: “Diaye ããrþbea”, ãr^{ib}irik^oäka! “Diaye ããr^ã”, ãr^{im} b^uremuka!

²⁸Íg^u iras^u ããrþmak^u, Tomás ãs^u ãr^{im}i:

—M^u, y^u Op^u, y^u b^uremug^u ããr^ã.

²⁹Jes^us ïg^hür^h ãr^{im}i:

—M^u y^ure ïäsiä: “Diayeta boadigue mas^{ad}i ããr^ã”, ãr^{im} b^uremua. Gajir^{ar} gap^u y^ure ïäb^urik^{er}er^h, y^u boadigue mas^{ad}ear b^uremur^{ak}uma. Irasirir^{ar} ïg^usã b^uro us^uyari mer^ã ããrþr^{ak}uma, ãr^{im}i.

I p^ugue ããrþr^he nasiriburo, ãr^{im} gojadea

† **20:19** Semana ããrþrorin^hno, domingo ããr^ã.

³⁰ Jesú斯 ḡua merā ãārīgū, wári gaji Marīp̄u turari merā iri ñmurírē irimi. Iri ãārīpereri ïgū irideare i p̄guere gojapeobiribuh. ³¹ Irire gojapeobirikereḡu, surāyeri Jesú斯 irideare gojáa, ïgū Marīp̄u iriudi Cristo ãārīrīrē, ïgū diayeta Marīp̄u magū ãārīrīrē buremuburo, ãrīgū. Irasū ãārīmakū m̄sā ïgūrē buremurī merā okari opaburo, ãrīgū, irasū ãrī gojáa.

21

Jesú斯 dupaturi ïgū buerārē deyoadea

¹ P̄uruh Jesú斯 Tiberias wāik̄uri ditaru t̄ro dupaturi guare ïgū buerārē deyoami. Guare deyoaḡu ãsū irimi. ² Ḡua irogue ãārīrā ïlsāku ãārībū: Simón Pedro, Tomás “Sudadi” ïgūsā ãrīdi, Natanael Galilea nikūma Caná wāik̄uri makāmu, ḡua p̄erā Zebedeo p̄urā, irasū ãārīmakū gajirā p̄erā ãārībū.

³ Ḡua irogue ãārīripoe Simón Pedro ãrīmi:

—Waaí wējēgū waagū yáa.

—Guade mu merā waara, ãrībuh.

Irasū ãrī, buáa, doódiru merā waabuh. Iri ñamirē waaí wējēboyotamuakōãdibuh. ⁴ Boyowāgāriripoe Jesú斯 ditaru t̄ro nímakū ïábu. ïgūrē ïákererā, ïámasibirkubuh. ⁵ Irasirigu guare ãrīmi:

—¿Waaí wējēãrī?

—Neõ wējēbirakubuh, ãrī yujuabuh.

⁶ Ḡua irasū ãārīmakū pégu, Jesú斯 ãrīmi:

—Doódiru diaye gapu buidire meéyoka! Iro gapu waaí wējērāko. ïgū ãārīrōsūta meéyomakū, wárā waaí ñajāma. Wárā waaí ñajāmakū, buidire doódirugue neõ ãs̄atürabiribuh. ⁷ Irasū waamakū ïágū, yu Jesú斯 mañugū Pedrore ãrībuh:

—Ígūta marī Opū ãārīmi.

Yu irasū ãārīmakū pégu, Simón Pedro ïgūya wekama suríore túweadi, sāña, ditarugue meébia báwāgāmi. ⁸ Ḡua ïgū merāmarā ditaru t̄rore cien metros yoaro payarā, buidire waaí wárā ñajādire guayaru merā t̄uñumuabuh. ⁹ Majānugārā, peame nitī dita gose oyanírīme weka waairé Jesú斯 mupūnugūnerārē, pādere ïábu.

¹⁰ Jesú斯 guare ãrīmi:

—Gajirā waaí, mérā m̄sā wējērārē ãírika!

¹¹ ïgū irasū ãārīmakū, Simón Pedro doódirugue ñajāa, buidire ñmiparogue t̄uñmajāmi. Pagarā waaí ñajānerā ciento cincuenta y tres ãārīmá. Wárā waaí ñajānerā ãārīkererā, buidire neõ yeguebirima.

¹² Jesú斯 guare ãrīmi:

—Baa yoberā aarika!

Għa neō sugħno ļgħi rē: “¿No āno āārīrī mhu?” ārī sērēñab iribbu. “Igħi marī Opħata āārīmi”, ārī masiħbu. ¹³ Jesú斯 peame pħar waa, pā, waairé āī, għare gueremi.

¹⁴ Jesú斯 boadigue masādero pħar, pea għare deyoasiami. Irasirigħ ditaru tħarġie deyoagħu, urea għare ļgħi buerārē deyoagħu irimi.

Jesú斯 Pedro merā werenídea

¹⁵ Għa baaderop pħar, Jesú斯 Simón Pedro re sērēñami:

—Simón, Jonás magħi, żmū īnsa nemorō yħre mařī?

Pedro ļgħi rē ārīmi:

—Yu Opħi, mħarr ġo maři. Mu irire masiħa.

Jesú斯 ārīmi:

—Irasirigħ ovejare koregħu oveja majjrār ē őärō korerosūta yure bħremurārē majjrā irirosū āārīrārē őärō koreka!

¹⁶ Irasū ārī odo, dupaturi Simón Pedro re sērēñami doja:

—Simón, Jonás magħi, żyħre mařī mu?

—Yu Opħi, mħarr ġo maři. Mu irire masiħa, ārīmi.

Jesú斯 ārīmi doja:

—Ovejare koregħu ovejare őärō korerosūta yure bħremurārē őärō koreka! ārīmi.

¹⁷ Irasū ārī odo, dupaturi Simón Pedro re sērēñami:

—Simón, Jonás magħi, żdiyeta yure mařī mu?

Urea ļgħi rē irasū sērēñamak ġegħi, Simón Pedro buro bħajawereri merā āārīmi. ļgħi rē ārīmi:

—Yu Opħi, mu āārīpereri masiħa. Mħarr ħu mařīr ē masiħa.

Irasirigħu Jesú斯 ļgħi rē ārīmi:

—Ovejare koregħu ovejare őärō kererosūta yure bħremurārē őärō koreka! ¹⁸ Diayeta mħarr ġo werea. Mu maam ġo āārīgħu surire sānha, mu għad-dher noó waaduaro waħna. Pħar biegħi ro āārīgħu, mu yħi mojorr ē soemugħi koka. Gajige mħarr ġo surire sāgħakumi. Mu waaduaberogue mħarr ē āīwāgħi kum.

¹⁹ Jesú斯, Simón Pedro ļgħi boaburi merā masakare Marīn turagħu, őägħi āārīr ē masiħmak īriburire irasū ārī weremi. Irire were odo, Jesú斯 ļgħi rē ārīmi:

—Yure tħayaka!

Jesú斯 Juārē ļgħi maīgħi rē weredea

²⁰ Pedro għameni għi, yu ļgħi sān ħażżeek. Yħi, Jesú斯 maīgħi, iro dupiyuro Jesú斯 pħar baa doanigħi ļgħi rē: “Yu Opħi, żno ā mħarr wej-żejjha arāġu mħarr īmubu āārīkuri?” ārī sērēñadi āārīb. ²¹ Pedro yħi ļgħi rē, Jesúre sērēñami:

—Yu Opħi, żnaas īwaarokuri ļgħi rē?

²² Jesú斯 ļgħi rē ārīmi:

—Y_u i ūm_uguere dupaturi aariripoeta īgū okamak_u
y_u iriduarire, o iriduabirire maya meta ãärā. Irire
gūñarikubirikōäka! Y_ure t_uyaka!

²³ Jes_us irasū ãrīñ kerere pérā, gajirā īgūrē b_uremurā:
“Juan boabirkumi”, ãrī gāme weresirma. Jes_us: “Juan
boabirkumi”, ãrīdi meta ãärīmí. “Y_u i ūm_uguere dupaturi
aariripoeta īgū okamak_u y_u iriduarire, o iriduabirire maya
meta ãärā”, ãrīdi ãärīmí.

²⁴ Y_u Jes_us bueg_u, y_u ïädeare i pūrē gojáa. Irasirirā m_usā y_u
gojarire: “Diayeta ãärā”, ãrī masña.

²⁵ Jes_us wári gaji irimi. Iri ãärīpererire y_u gojapeomak_u, wári
pūrī ãärībukoa. Y_u péñamak_u, masaka iri pūrīrē i ūm_uguere
duripíduamak_u, uturiakōäbukoa.

Iropata ãärā.

Juan

LOS HECHOS

Jesús īgū buedoregū beyenerārē: “Ōāgū deyomarīgū aarigakumi”, ārī weredea (Lc 1.1-4)

¹ Opū Teófilo, yū mūrē gojadupiyudea pūguere Jesús neōgorague irinagādeare, īgū buedea āārīpererire gojabu. ² īgū ūmugasigue mūrīaburo dupiyuro Ōāgū deyomarīgū turaro merā īgū buedoregū beyenerārē: “Āsū irirākaoa”, ārī weredeadere gojabu. ³ Jesús īgū boa, masādero puru, īgūsārē cuarenta nūrīgora deyoayupu. Irasirigū īgū dupaturi okarire īgūsārē ðārō masīmakū iriyupu. Marīpu īgūyarārē doreri kerere īgūsārē wereyupu.

⁴ Jesús īgūsā merā āārīgū, īgūsārē āsū ārīyupu:
—Jerusalēta dujaka dapa! Iripoegue Yūpu: “Ōāgū deyomarīgūrē mūsārē iriugura”, ārīdeare yúka! Irire weresiabu. ⁵ Juan mūsārē deko merā wāiyedi āārīmí. Yū gapu mérōgā puru mūsārē Ōāgū deyomarīgū merā wāiyegakoa, īgū mūsā merā āārīnīkōāburo, ārīgū, ārīyupu.

Jesús ūmugasigue mūrīade

⁶ Puru ūtāā Olivos wāikudigue Jesús merā nerē, īgūrē sērēnāñurā:

—Gua Opū, ¿dapagorare gajigu guaya nikūmūrē għare dorebure, opū pígukuri? ārīñurā.

⁷ Jesús īgūsārē yuhayupu:

—Yūpu suguta masīmi. īgū irasūta waaburo, ārīmakū irasūta waarokoa. Mūsāya meta āārā i. ⁸ Mérōgā puru Yūpu Ōāgū deyomarīgūrē iriugua, mūsārē īgū turarire opamakū irigakumi. īgū irasirimakū, mūsā güiro marīrō gūñaturari merā masakare yaa kerere wererā waarākaoa. Jerusalén marārē, Judea nikū marārē, Samaria nikū marārē, āārīperero i nikūgue āārīrārē wererā waarākaoa, ārīyupu Jesús īgū buedoregū beyenerārē.

⁹ īgū irasū ārī wereaderero puru, Marīpu ūmugasigue īgūrē āimurīkōāyupu. īgūsā īgūrē īāmutħyamakū, su yebo ūmikāyebo tūbiakōāyuro. Irasirirā īgūrē neō īānemobiriñurā. ¹⁰ īgūsā īāmutħyari poe gūñāña marīrō pērā āma surí boreri sāñanerā īgūsā puro deyoa, ¹¹ āsū ārīñurā:

—Galilea marā, ¿nasirirā ūmugasire īāmunírī? Jesús ūmugasigue mūrīagħta dupaturi i ūmuguerre aarigakumi doja. Mūsā īgūrē mūrīamakū īārōsūta aarimakū īārākaoa, ārīñurā.

Judare gorawayurā, Matías wāikugħre beyedea

¹² Irasiri, p̄ur̄u Jesúס buedoregu beyenerā Olivos wāik̄udi ūtāāgue ãārānerā dijáa, Jerusalēgue dujáakōāñurā doja. Iri makā p̄urogā ãārīyuro iri ūtāā. ¹³ Dujaja, īgūsā kārīrī taribu ūmarōma taribugue ñajákōāñurā. Iīsāku ãārīñurā: Pedro, Santiago, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Simón celote wāik̄uri bum̄u, Santiago Alfeo maḡu, Judas Santiago maḡu ãārīñurā. ¹⁴ Gajirāde īgūsā merā nerēñurā: Jesúś paḡupürā, Jesúś pago María, gajirā nome ãārīñurā. Umarik̄u iri taribugue Maríp̄ure sērēmurā nerēnañurā.

¹⁵ Sunu īgūsā merā gajirā Jesúre b̄uremurā ciento veinte gora nerēñurā. Irasirigu Pedro īgūsā watopegue wāgānugā, īgūsārē ãsū ãrīyupu:

¹⁶⁻¹⁷ —Yaa, ḡua Judas merā pe mojōma pere su gubu peru pērēbejarāgora ãārādib̄u. Jesúś ḡuare beyederosūta īgūdere beyeadimi, ḡua merā īgūya kerere weredoregu. Judas gapu Jesúre peresugue ñeāwāgāmurārē īgūrē ūmumi. Õāgū deyomarīgū Judas waaburire Davire iripoegue gojadorederosūta diayeta waabu. ¹⁸ īgū Jesúre oparāguere ūmudea wajare īgūsārē wia, makā ojarogue waa, dipuru gapu merā meémejā, īgūya paru meé ooreakōā, ḡaramisi wirisiri kōmoakōāyupu. Irasirirā oparā iri niyeru merā īgū meémejādea nikūrē wajariñurā. ¹⁹ Judas irasū waadeare ãārīpererā Jerusalén marā péperekōāñurā. Irasirirā, īgū irasū waaderore: “Acéldama” wāiyēñurā. “Acéldama”, ãrīrō, īgūsā ya merā: “Dí b̄eodero”, ãrīdharo irikoa. ²⁰ Iripoegue Salmos wāik̄uri pūgue ãsū ãrī gojasūdero ãārīb̄u Judare:

Ígūya wii ãārīdero masaka marīrō dujaburo. Neō sugu īgū ãārīderore dupaturi ãārībirikōāburo, ãrī gojasūdero ãārīlb̄u.*

Ãsū ãrī gojasūdero ãārīb̄u doja:

Gajiḡu īgūya moādeare gorawayuburo, ãrī gojasūdero ãārīb̄u.*

²¹⁻²² 'Irasirirā marīrē sugu Judas gorawayugure beyero gāāmea. Sugu, ḡua merā ãārīdire, Juan marī Op̄u Jesúre deko merā wāiyemak̄ ūdure, ãārīpereri Jesúś irideare ūdure, Maríp̄u īgūrē ūmugasigue ãimurīāmak̄ ūdure beyero gāāmea. Irasirigu, Jesúś boadigue masādeare ḡua merā weregu waagukumi, ãrīyupu Pedro.

²³ īgū irasū ãrīmak̄ pé, pērārē beyeñurā. Sugu José wāik̄uyupu. Gajirā īgūrēta “Justo”, gajirā “Barsabás” wāiyenerā ãārīmá. Gajiḡu Matías wāik̄uyupu. ²⁴⁻²⁵ Beye odo, ãsū ãrī sērēñurā Maríp̄ure:

—Ḡua Op̄u, mu ãārīpererā masaka gūñarīrē õārō masīa. Judas īgū dapagora ãārīrōgue waagú, m̄uya kere weredoredare

* 1:20 Sal 69.25 * 1:20 Sal 109.8

pirikōāmi. Sugū īgū gorawayubure beyesiabū mū. Irasirigū mū beyeadire īmuka gūare! ārīñurā.

²⁶ Irasū ārī odo, peye ūtāyegāgue Matías, José wāīrē goja, puuigāgue sā, suye āī īāñurā. Matías wāī gojatúadeayere āī bokañurā. Irasirirā Matíare: “Gūa pe mojōma pere su gubu suru pērēbejarā āārānerā merā Jesúya kerere weregū waagūkoa”, ārīñurā īgūrē.

2

Ōāgū deyomarīgū Jesúre būremurārē ejadea

¹ Pentecostés* wāīkuri bosenū āārīmakū, āārīpererā Jesúre būremurā īgūsā nerēdea wiigueta nerēñurā. ² Purū gūñaña marīrō ūmugasigue mirū buro aarirósū, īgūsā āārīrōguere buro bušū dijiriyuro. ³ Irasū waariroe peame ījārī pūrā dijari, nediru irirosū deyori masakakure dipu weka deyoayuro. ⁴ Āārīpererā Ōāgū deyomarīgūrē opatari, īgū iritamurī merā gaji masā ya īgūsā dupiyuro werenībirideare werenīnugāñurā.

⁵ Iripoere wárā judío masaka āārīpereri nikū marā Jerusalēgue ejanerā āārīmá. Īgūsā būremurīrē õārō tħyarimasā āārīñurā. ⁶ Irasū bušūrire pérā, Jesúre būremurā purogue nerewāgāñurā. Irogue masakakū īgūsāya werenīrī merā Jesúre būremurā werenīmakū péñurā. Irasū waariре pémasībirīñurā. ⁷⁻⁸ Irasirirā īāgūka, āsū ārī gāme werenīñurā:

—¿Nasirirā īgūsā Galilea marā āārīkererā, marī yare õārō werenīrī? Marī deyoadea nikū marā irirosū werenīma. ⁹ Marī gajiro marā āārā. Partia marā, Media marā, Elam marā, Mesopotamia marā, Judea marā, Capadocia marā, Ponto marā, Asia marā, ¹⁰ Frigia marā, Panfilia marā, Egipto marā, Libia Cirene wāīkuri nikū tħoro marā āārā. Marī Roma marāde õōguere naarīmasā āārā. ¹¹ Surāyeri judío masaka, gajirā judío masaka āārībirikererā, judío masaka irirosū būremurā õōguere āārā. Creta marā, Arabia marāde marī merā āārīma. Irasirirā marī āārīpererā gajiro marā āārīkererā, marī ya merā īlsā õārō werenīmakū péa. Īgūsā Marīpū õārō iridea kerere werenīrā yáma, ārīñurā.

¹² Irasirirā āārīpererā pégūkakōāñurā.

—¿Nasiriro irasū waari? ārī gāme werenīñurā.

¹³ Gajirā gapū:

—Mejārā yáma, ārī buridañurā.

Pedro masakare weredea

¹⁴ Īgūsā irasū ārīmakū pégū, Pedro gajirā pe mojōma pere su gubu suru pērēbejarā Jesús buedoregū beyenerā merā wāgāñugā, buro bušūro werenīyupū:

* ^{2:1} Pascua bosenū waadero purū, cincuenta nūrī purū, Pentecostés wāīkuri bosenū waayuro.

—Musā ãärípererā judío masaka õõgue Jerusalēgue ãärírā õärō péka yu wererire! ¹⁵ Musā għare: “Mejārā yáma”, ãrī gūñarā, diaye gūñabea. Goeripoe dupiyuro ãärā dapa. Irasirirā għa mejārā meta yáa. ¹⁶ Għa irasū werenírīrē Joel Marīpħya kerere weredupiyudi āsū ãrī gojadi ãärīmí:

¹⁷⁻¹⁸ Marīpħ āsū ãrīmi: “I ūmha pereburo dupiyuro Őāgħu deyomarīgħarē iriugħura, masaka ãärípereri buri marārē. Irasirirā musā pūrā āma, nomede yaa kerere wererākuma. Maamarā kērō irirosū, mħarrā kērōgue yu īmurīrē īħarrakuma. Yu dorerire irirārē īmaré, nomedere Őāgħu deyomarīgħurē iriugħura. Irasirirā, yaa kerere wererākuma.

¹⁹ Yu īmugħasiguere gajirosūperi deyoamakħ iriugħura. I nikūdere dī, peame, īmikħ deyoamakħ iriugħura.

²⁰ Abe īmumha naħiġi għekumi. Abe ħamimha dī irirosū deyogħu waagħekumi. Musā Opħ i īmħiguere dupaturi aariburo dupiyuro irasū waarokoa. ļigħi aaririnu ãärīroko. Ubu ãärīrīnha ãärībirikoa.

²¹ ‘Yu Opħ, tauka yħre! ’ārīgħnor īġur ħażżeġ’, ãrīmi Marīpħ, ãrī gojadi ãärīmí Joel.[☆]

²² ‘Musā Israel bumarā yu wererire õärō péka! Marīpħ Jesúre Nazaretħarē iriudi ãärīmí. Jesús musā purogue ãärīgħu, Marīpħ turari merā pūrīrikħarārē tau, wātēa masakare ħajnejrārē bėowiu, boanerārē masūdi ãärīmí. Irasirigu Jesús, Marīpħ iriudi ãärīsħā, ļigħi turari merā irire iri īmudi ãärīmí. Irire musā õärō masħa. ²³ Musā ħerārē ļigħi curusague pábiatú wěj-jedoremakħu, Marīpħ iripoegue Jesúre irasū waarokoa, ãrīderosūta waabu. ²⁴ Irasū waakeremakħu, Marīpħ gapu ļigħi boadiguere masükħo ārīmí. Boanerā ãärīrōr ļigħi wiudi ãärīmí. Irasirimakħu, boari Jesúre tarinu għāmasiħbiridero ãärībū. ²⁵ Iripoegue David āsū ãrī gojadi ãärīmí, Jesús Marīpħure wereniburire:

Yu Opħ, mħarrē īħni kōħħa. Mu yu diaye gapu, yu merā ãärīnħi kōħħa. Irasirigu yu neħi għiex.

²⁶⁻²⁷ Yaa yujhūpūrāgue buro u sħayari merā ãärā. Irasirigu u sħayari merā werenja. Yu boamakħu, boanerā ãärīrōgħue bėobirikoa. Yu masāgħobegue ãärīmakħu, yaa dappu neħi boabirikoa. Yħre dupaturi okamakħ iriġħi koa doja. Irasirigu yu güiro marīrō ãärīgħukoa.

²⁸ Mu, yu dupaturi okaburire yħre õärō masħimakħ yáa. Irasirigu yu merā mu ãärīmakħu, buro u sħayari merā ãärā, ãrī gojadi ãärīmí David.[☆]

²⁹ ‘Yaarrā, yu musārē diayeta weregħura. Marī ħekk David boaudi ãärīmí. Marī ħekksa marā ļigħi yáanerā ãärīmá. ļigħya

[☆] **2:21** Jl 2.28-32 [☆] **2:28** Sal 16.8-11

masāgobe i makāguere ãärā dapa. 30-31 Iripoegue Marīphu Davire ãsū ãrī weredi ãärīmí:

Yu mürē diayeta werea: “Puruguere mu parāmi i nikū marā Opə ãärīgukumi. Yu mürē píderosūta pígukoa ïgūdere”, ãrīdi ãärīmí.

David Marīphaya kerere weredupiyugə ãrīdi ãärīmí. Irasirigə Jesúre Marīphu píburire masīslā, ãsū ãrī weredi ãärīmí ïgū masāburire:

Ígū boadero puru, boanerā ãärīrōgue neõ beosübirkumi. Ígūya dəpu masāgobegue neõ boabirikoa, ãrī gojadi ãärīmí. *

32 Marīphu Jesúre boadiguere masūdi ãärīmí. Ígūrē masūaderu puru, għa ãärīpererā Ígūrē īābu. “Dupaturi okami”, ãrī masīa.

33 Ígū Pagħu Ígūrē masū, umugasigue āimurīa, Ígū diaye gapu dobodi ãärīmí. Ígū ãrīderosūta Jesúre Őāgū deyomarīgūrē iriudi ãärīmí. Irasirigə Jesúr għare Őāgū deyomarīgūrē iriumi. Irasirirā musā, Ígū għagħegħere ejamakū īāa. Ígū iritamurī merā għa werenimakū péea. 34-35 David† gapu Ígū boadero puru, Jesúr marīaderosū marīlabiridi ãärīmí. Ígū boaburo dupiyuro ãsū ãrī gojadi ãärīmí, Marīphu Jesúre ãrīdeare gojagu:

Marīphu yu Opħare ãsū ãrīmi: “Óó yu diaye gapu doaka, yu merā dorebu! Irasiriripoe mürē īāturirārē mu dorerire tarinugħānemobirimakū irigħura”, ãrīmi, ãrī gojadi ãärīmí. *

36 ’Irasirirā musā Israel bumarā ãärīpererā õārō pemasīka! Marīphu Jesúre, musā curusague pábiatū wějēdire marī Opħu ãärīmakū iridi ãärīmí. Marīphu Ígūrē iriudi ãärīmí, marīrē tauburo, ãrīgū, ãrī wereyupu Pedro masakare.

37 Ígū irasū ãrīmakū pérā, Ígħsāya yħejpūrārīgue buro bujawereri merā għuñariku, Pedrone, gajirā Jesúr buedoregħu beyenerārē ãsū ãrī sērēnāñurā:

—Guayarā, qnasirirākuri għa?

38 Pedro Ígħsārē yħiżuypu:

—Musā ñerō irideare bujawere, musā għuñarārē gorawayuka! Irasirirā musā ãärīpererā Jesucristore buremua, ãrī, għare deko merā wājiedoreka! Musā irasirimakū, Marīphu musā ñerō irideare kātigħukumi. Őāgū deyomarīgūrē iriugħukumi, musā merā ãärīn kōñċaburo, ãrīgū. 39 Marīphu ãrīderosūta musārē, musā pūrā ãärīturiarārē, gajiro marādere ãärīpererā Ígū beyenerārē Őāgū deyomarīgūrē iriugħukumi, ãrīyupu.

40 Irire ãrī odo, gaji wári werenemoyupu Pedro Ígħsārē:

* 2:30-31 Sal 132.11 † 2:34-35 David Ígū boadero puru, Ígū dəpu merā umugasigue marīlabiridi ãärīmí. Irasirigə Jesúr marīaderosū marīlabiridi ãärīmí.

* 2:34-35 Sal 110.1

—Óārō pémasíka m̄asā! I nikū marā Jesúre wējēnerā ñerā ãārīma. Ígūsā ñerō iridea waja Marípu Ígūsārē wajamoāgukumi. Ígūsā ñerā irirosū neō irinemobirikōāka pama! Irasiririmakā, Marípu Ígūsārē wajamoāgū, m̄asā gapare wajamoābirikumi, ãrīyupu.

⁴¹ Wárā Ígū wererire õārō péñurā. Irasirirā deko merā wāiyessñurā Jesúre b̄aremurīrē ñmurā. Irasirirā Jesúre b̄aremup̄orinerā merā ãārīnagāñurā. Pedro Ígūsārē wereadeanu merāta wárā tres mil gora masaka b̄aremungāñurā. ⁴² Irasirirā ãm̄urikā Jesúre b̄aremup̄orinerā merā nerēnañurā, Ígū buedoregu beyenerā cuerire pémurā. Irasū nerēnarā, Maríp̄ure sērē, pārē d̄ukawa, siiu baanañurā.

Jesúre b̄aremup̄orinerā iridea

⁴³ Jesús buedoregu beyenerā Ígū iriderosūta wári Marípu turari merā iri ñunañurā. Irasirirā pürírikurārē tau, wātēa masakare ñajānerārē b̄éowiu, boanerārē masūnañurā. Ígūsā irasirimakā ñārā, masaka ãārīpererā ñāgukanañurā.

⁴⁴ Ñārīpererā Jesúre b̄aremurā su bumarā irirosū õārō ãārīrikūñurā. Irasirirā Ígūsā oparire gāme sīnañurā.

⁴⁵ Gajinorē oparā, irire dua, iri waja merā gajino opamerārē sīnañurā. ⁴⁶ Úm̄urikā ãārīpererā surosū gūñarī oparā Maríp̄uya wiigue nerēnañurā. Ígūsāya wiirigue pārē d̄ukawa, õārō us̄ayari merā siiu baanañurā. ⁴⁷ Maríp̄ure: “Óātaria m̄u”, ãrī, us̄ayari sīnañurā. Gajirā masaka Ígūsārē: “Óārā ãārīma”, ãrī ñāñurā. Úm̄urikā marī Op̄u Jesús gajirārē Ígūrē b̄aremumakā iriyupu. Irasirirā Ígūrē b̄aremurā wárā ãārīñurā.

3

Suḡu waamasibire waamasimakā iridea

¹ Sunu, ñamika tres ãārīmakā Pedro, Juan merā Maríp̄uya wiigue waañurā. Iri horata masaka Maríp̄ure sērēnañurā. ² Iri wiima makāp̄urore suḡu masaku deyoagueta waamasibí ãārīdi doayupu. Iri makāp̄ro: “Óārī makāp̄ro” wāikuyuro. Úm̄urikā Ígū merāmarā Ígūrē ñāwāgā, iri makāp̄urogue dobonañurā, iri wii ñajārārē niyeru sērē doanídorerā.

³ Pedrosā iri wii ñajāmurā iriripoe Ígūsārē ñā, niyeru sērēyupu. ⁴ Ígūsā pērāgueta Ígūrē ñā, Pedro gapu Ígūrē ãrīyupu:

—Guare ñāka!

⁵ Ígū irasū ãārīmakā: “Yare niyeru sīmurā irikuma”, ãrī gūñarī merā buro ñāyupu. ⁶ Pedro gapu Ígūrē ãrīyupu:

—Niyerure opabea. Irire opabirikeregu, yu opari merā m̄urē iritamugura. Jesucristo Nazaretmu wāi merā, Ígū turaro merā wāgāñugā waaka! ãrīyupu.

7 Pedro īgārē irasū ārīgūta, diayema mojōrē ñeā, tāwāgūnúyupu. Irasirimakūta, īgūya guburi, īgūya ãñagubuyeri turanugājayuro. 8 Irasirigu pari wāgānugāja, waap̄orori, p̄urū īgūsā merā Marīphya wiigue Marīphre: “Óātaria mu”, ārī gaguiní, pariñajāyupu. 9-10 īgū ushyari merā Marīphre: “Óātaria mu”, ārī, pariñajāmakū īārā, iri wiigue ãārīrā ãārīpererā īgūrē īāmasā:

—Íi, i wii õārī makāp̄hrogue niyeru sērē doaniadita ãārīmi, ãrīñurā. Irasirirā īgū waamasīmakū īārā, “¿Naásū waari?” ārī īāgukakōāñurā.

Pedro masakare Marīphya wiigue weredea

11 Waamasībiradi Pedrosārē duúbirimakū, ãārīpererā masaka iri wii ãārīrā īāgukari merā, īgūsā p̄hrogue “Pórtico de Salomón” wāikurogue ūmanerēñurā. 12 īgūsā irasū ūmanerēmakū īāgū, Pedro īgūsārē ãrīyupu.

—Muśā, Israel bumarā, ¿nasirirā iropa gūkari? ¿Nasirirā guare buro īārī? “Ígūsā Marīphre būremurī merā, īgūsā turaro merā ñirē waamasīmakū iriama”, ārī gūñabirikōāka! 13 Jesús īgū turaro merā īgārē waamasīmakū iriami. Marī ñekūsāmarā Abraham, Isaac, Jacob Marīphre ûmugasigue ãārīgūrē būremunerā ãārīmá. Marīphu īgū magū Jesúre, īgū doreri õārō iridire: “Óātarigh ãārīmi”, ārīdi ãārīmi. Muśā gapu īgūrēta oparāguere wiabu. Pilato īgūrē wiuduakeremakū, muśā gapu gāñamebiribu. 14 Jesús õāgū, ñerīrē neō iribi ãārīkeremakū, īgūrē neō wiudorebiribu. Sugū ñegū masakare wējēdi gapure wiudorebu muśā. 15 Irasirirā, Jesús marīrē okari sīgū gapure wējēdorebu. Ígū boadero p̄urū, Marīphu gapu īgūrē masudi ãārīmí. Gua īgūrē Marīphu masūdire ñābu, ārī masīa. 16 Jesúta īgū turaro merā ñi waamasībiradire muśā īāmasīgūrē waamasīmakū iriami. Gua Jesús taumasīrīrē būremumakū īāgū, īgūrē tauami. Muśā ãārīpererā īgū tauadire īgū waamasīmakū īāa.

17 ‘Yaarā, muśā, muśā oparāde Jesúre: “Marīphu magūta ãārīmi”, ārī pémasībirisīā, īgūrē wējēdorebu. 18 Iripoegue Marīphu īgūya kerere weredupiyunerā ãārīpererārē: “Cristo yu iriubu ñerō tarigukumi”, ārīderosūta Jesúre waabu. 19 Irasirirā muśā ñerō irideare būjawere, muśā gūñarīrē gorawayuka! Marīphu dorerire irika! Irasirimakū, Marīphu muśārē muśā ñerō irideare kāti, siñajārī merā ãārīrikemakū irigukumi. 20 Irasirigu muśārē Cristore dupaturi iriugukumi. Cristo, Marīphu beyedi muśārē taugū, Jesúta ãārīmi. 21 Jesucristo ûmugasigue muśāadi, irogueta ãārīmi dapa. Marīphu iripoegue īgū iriburire īgūya kerere weredupiyunerārē weredorederosūta ãārīpererire õārō ãmu, p̄urū Jesúre

iriugukumi. ²² Iripoegue Moisés irimarē marī ñeküsāmarārē ãsū ãrīdi ãärīmí:

Purugue Marīp̄a marī Op̄a suḡa īgūya kerere werebure iriugukumi. Yare iriuderosūta īgūdere iriugukumi. īgūde marīyaḡta ãärīgukumi. ãärīpereri īgū wererire péka! ëgū dorerire õärō irituyaka!

²³ ëgū dorerire irituyamerā gap̄a beosürākuma. Irasirirā Marīp̄ayarā merā neõ ãärīnemobirkuma pama, ãrīdi ãärīmí Moisés.[◊]

²⁴ ãärīpererā iripoegue marā Marīp̄aya kerere weredupiyunerāku, Samuel puru marāde dapagora waáríre irasūta ãrī gojanerā ãärīmá. ²⁵ Iripoegue Marīp̄a marī ñekū Abrahārē: "Yū, mu parāmi ãärīturiagu merā i ûmu marā ãärīpererārē õärō irigura", ãrīdi ãärīmí. ëgūya kerere weredupiyunerārē ëgū Abrahārē ãrīdeare weredoredi ãärīmí marī ñeküsāmarārē. Irasirigu Marīp̄a ëgūsārē ãrīderosūta masārē iridi ãärīmí. ²⁶ Irasirigu ëgū magū Jesús boadiguere masū, marīrē judío masakare iriupuroridi ãärīmí, marīrē õärī gap̄are iri, marī ñerō iririre piriburo, ãrīgū, ãrī wereyup̄a Pedro ëgūsārē.

4

Pedrore, Juãrē oparã p̄rogue ãiadea

¹⁻² Pedro, Juan merā masakare wereníripoe paía, Marīp̄aya wii korerā surara op̄a, gajirā saduceo bumarā ejañurā. Pedrosā masakare: "Jesús boadero puru masādi ãärīmí. Irasirirā marīde boadero puru ãärīpererā masārākua", ãrī buenañurā. ëgūsā irasū ãrī buemakā pérā, saduceo bumarā, masaka boanerā masārīrē b̄remubirisíā, ëgūsā merā b̄ero guañurā. ³ Irasirirā abe ñajāripoe ãärīmakū, Pedrosārē ñeā, iri ñamirē peresu iriñurā. ⁴ Irasirikeremakū, gajirā wárā Jesúya kerere pénerā, ëgūrē b̄remunugārā ãärīñurā. Irasirirā dupiyurogue Jesúre b̄remupurorinerā merā wárā ãärīñurā. Ûma ditare keomakū, cinco mil ãärīñurā.

⁵ Pedrosārē peresu iriadero puru, gajinu gap̄a Jerusalégue judío masaka oparā, gajirā m̄rā, gajirā Moisés gojadeare buerimasā nerēñurā. ⁶ Gajirāde, paía op̄a Anás, Caifás, Juan, Alejandro, gajirā paía op̄ayarā ëgūsā merā ãärīñurā. ⁷ Irogue nerē, Pedrosārē ëgūsā p̄ro ãridore, ëgūsā ejamakū:

—¿Noã masārē doreri, noã masārē inorē irasiridoreri? ãrī sérēñañurā.

⁸⁻⁹ Pedro Õagū deyomarīgūrē opatarisiā, ãsū ãrī yujuyup̄a ëgūsārē:

[◊] 3:23 Dt 18.15-19; 34.10

—¿M̄asā judío masaka oparā, m̄urāde ḡare ñ̄ waamasibradire ñ̄ārō iriadeare, īgūrē tauadeare s̄erēñarā yári? ¹⁰ M̄asārē ire weregura, aārīpererā Israel bumarā ñ̄ārō pémasiburo, aārīgū. Jesucristo Nazaretmu turaro merā, īgū wāi merā ñ̄ waamasibradi waamasíami. M̄asā īgūrēta curusague pábiatú wējēdorebu. īgū boadero p̄uru, Marīpu gapu īgūrē masū, dupaturi okamakā iridi aārīmí. ¹¹ Iripoegue Marīpuya kerere weredupiyudi aāsū aārī gojadi aārīmí: “Suye utāye wii iririmasa īgūsā béoadeaye merā gajigu gapu ñ̄ārō turari wii irigukumi”, aārī gojadi aārīmí. Jesús iri utāye īgūsā béoadeaye irirosū aārīmí. Marīpu īgūrē beyedi aārīmí marīrē taubure. ¹² I nikūguere Jesús suguta marīrē taugu aārīmí. Gajigu marīrē taugu neō mámi. Marīpu īgūrēta iriudi aārīmí marīrē taubure, aārī wereyupu Pedro īgūsārē.

¹³ Judío masaka oparā Pedro, Juan buebirinerā aārīkererā, ñ̄ārō gūñaturari merā, pémasírī merā weremakū pérā, pégukakodāñurā. īgūsārē: “Diayeta Jesús merāmarāta aārīma”, aārī ñāmasíñurā. ¹⁴ Waamasibradi Pedrosā p̄ero nímakū ñārā, īgūsārē: “Ñerō irirā iriabu”, aārī werewuamasibiriñurā.

¹⁵ Irasirirā, īgūsārē īgūsā nererī taribugue aārīrārē wiriadoreñurā, īgūsā basi gāme werenímurā:

¹⁶ Aāsū aārīñurā:

—¿Nasirirākuri īgūsārē? ñ̄ waamasibradire īgūsā waamasimakū iriadeare Jerusalén marā péperekōañurā. Irasirirā: “Iribirama”, aārīmasibrikoa marī. ¹⁷ Gajirārē irire neō pénemomakū iribirikōañurā gāamea marīrē. Irasirirā: “Jesúamarē gajirāguere neō werenemobirikōaka pama!” aārīrā īgūsārē, aārī wereníñurā.

¹⁸ Irasū aārī werení odo, Pedrosārē siiu, aāsū aārīñurā:

—Gajirāguere neō Jesúamarē werenemobirikōaka! Neō īgūya kerere buenemobirikōaka! aārīñurā.

¹⁹ īgūsā irasū aārīkeremakū, Pedro, Juan gapu aāsū aārī yujahñurā īgūsārē:

—¿Marīpu m̄asā ḡare dorerire irimakū gāamerī, o īgū doreri gapure ḡua irimakū gāamerī? ¿Naásū gūñarī m̄asā irire? ²⁰ Ḡua īgū dorerire iritayarā aārā. Irasirirā ḡua ñādeare, ḡua pédeare neō wereduúmasíña máa, aārīñurā.

²¹⁻²² īgūsā irasū aārīmakū pérā, judío masaka oparā gapu dupaturi aārīñurā:

—Jesúamarē neō werenemomerāta pama! Irire pirimerā, wajamoásürāko, aārīñurā. Gajirā gapu usuyari merā Marīpue: “Mu ñ̄ waamasibradire tauadea ñ̄ātariabu”, aārīñurā. īgū cuarenta bojori nemorō opagu aārīyupu. Irasirirā oparā gapu

Pedrosārē: “Ñerō irirā iriama”, ãrīmasibiri, wajamoāmerāta ïgūsārē wiukōāñurā.

Jesúre b̄remurā Marīphare iritamuri sērēdea

²³ Pedrosā irogue ãārānerā wiria, ïgūsā merāmarā p̄urogue waakōāñurā. Irogue eja, paía oparā, judío masaka m̄rā ïgūsārē ãrādeare ïgūsā merāmarārē wereñurā. ²⁴ ïgūsā weremakū pérā, ãārīpererā iro ãārīrā Marīphare sērēñurā:

—Gua Op̄, m̄u diayeta ûmugasi, i nikū, dia wádiya, i ûmu ma ãārīpererire iridi ãārā. ²⁵ Iripoegue gua ñekū Davire m̄rē moāboegure Õágū deyomarīgū merā ãsū ãrī weredoredi ãārībū:

Judío masaka ãārīmerā Marīph merā b̄ero guama. Israel bumarāde Marīphare: “Gāâmebea”, ãrī gūñadima.

²⁶ I nikū marā oparā Marīph merā gāmekēāduarā nerērākuma.

Ígū beyedi merādere irasūta gāmekēārākuma, ãrī weredoredi ãārībū.^{*}

²⁷ 'M̄u weredorederosūta diayeta waabu. I makāguere op̄ Herodes, Poncio Pilato, gajirā Israel bumarā, gajirā judío masaka ãārīmerā nerēma Jesús m̄u magūrē wējēmurā. Ígū õágū, m̄u beyedi ãārīmi. ²⁸ Irasirirā, iripoegue m̄u turaro merā m̄u beyedire: “Irasū waarokoa ïgūrē”, ãrīderosūta irima. ²⁹ Gua Op̄, dapagora paía oparā m̄uya kerere: “Werebirikdāka! M̄usā irire wererā, wajamoāsūrākao”, ãrāma guare. Ígūsā irasū ãrādeare gūñaka m̄u! Gua m̄rē moāboerā ãārā. Irasirigu guare m̄uyaare gajirārē güiro marīrō weremakū irika! ³⁰ Guare m̄u turaro merā pūrīrikurārē taumakū irika! Irasirigu guare m̄u turaro merā Jesús m̄u magū, õágū wāi merā iri ïmurīrē irimakū irika! ãrī sērēñurā Marīphare.

³¹ Ígūsā irasū ãrī sērēadero p̄uru, Ígūsā ãārīrī wii gāmeñayuro. ãārīpererā Õágū deyomarīgūrē opatariñurā. Irasirirā, Ígū iritamuri merā güiro marīrō Marīphare kerere wererā waañurā.

Jesúre b̄remurā ïgūsā oparire gāme d̄ukawadea

³²⁻³³ Irasirirā Jesús buedoregu beyenerā Marīph turaro merā masakare: “Marī Op̄ Jesús boadero p̄uru masādi ãārīmi. Ígū dupaturi okadero p̄uru, gua ïgūrē ïlābu”, ãrī wereñurā. ãārīpererā Jesús b̄remurā surosū gūñañurā. Irasirirā Ígūsā oparire: “Yaa ãārā”, ãrīrō marīrō gāme d̄ukawañurā. Marīph ïgūsārē ãārīpererārē õärō iritamuyup̄. ³⁴⁻³⁵ Irasirirā wiiri oparā, nikū oparā, gajirārē irire duañurā. Ígūsā duadea wajare Jesús buedoregu beyenerārē sīnañurā. Jesús buedoregu beyenerā irire ïgūsā watope ãārīrārē gajino opamerārē d̄ukawañurā. Irasirirā ïgūsā watopegue boporā marīñurā

pama. ³⁶ Iripoere sugu Jesúre buremugu José wāikugu ãärīyupu. Ígu Chipre wāikari nugūrōmu, Levíya bumu ãärīyupu. Jesus buedoregu beyenerā Ígūrē "Bernabé" wāíyeñurā. "Bernabé", ãrīrō, griego ya merā: "Masakare õārō yujupūrākumakā irigu", ãrīduaro irikoa. ³⁷ Ígu niku opagu ãärīsī, su pooe ejatuarо gajirārē duayupu. Ígu duadea wajare Jesus buedoregu beyenerārē sīpeokōâyupu.

5

Ananías, Safira merā ãrīkatodea

¹ Gajigu Ananías wāikugu Ígu marāpo Safira merā su pooe ejatuarо nikūrē duayupu. ² Ígu duadea wajare Ígu basi deko merā duripīkōâyupu. Irasirigu ãärīpereri niyerure Jesus buedoregu beyenerārē sīpeobirikeregu: "Iropata wajariama", ãrīkatoyupu. Ígu marāpo ãärīpereri Ígu irasiriadeare masīyupo. ³ Pedro ãsū ãrīyupu Ígūrē:

—Ananías, ¿nasirigu wātīrē muya gūnāriguere ñajādoreari? Ígu ñajāmakāta, muya niku duadea wajare guare sīpeobirikeregu, mu Õāgu deyomarīgūrē ãrīkatoa. ⁴ Iri niku mu duaburo dupiyuro muya niku ãärībā. Mu duadea waja muya niyeruta ãärā. Noó mu sīduaropa sīboakuyo. ¿Nasiribu irasū ãrīkatori? Guu ditare ãrīkatogu meta yāa. Marīpūdere ãrīkatoa mu, ãrīyupu.

⁵ Ígu irasū ãrīmakā pēgu, mata Ananías meémejā kōmoakōâyupu. Ígu irasū waadea kerere pērā, ãärīpererā buro güiñurā. ⁶ Ígu kōmoadero pūru, gajirā maamarā ñajāja, Íguya dupure suriro gasiro merā õma, ãiwiriakōñurā Ígūrē yāarā waarā.

⁷ Ure hora pūru, Ananías marāpo ãärādeo ñajājayupo. Ígu boadeare neō masībiriyupu. ⁸ Igo ñajāmakā ïāgu, Pedro igore sērēñayupu:

—Wereka yure! ¿Musāya pooere duarā, iropata niyeru wajatari musā? ãrīyupu. Igo Ígūrē yujuyupo:

—Iropata wajatabu, ãrīyupo.

⁹ Pedro ãrīyupu igore:

—¿Nasirirā musā, marī Opu Õāgu deyomarīgūrē ãrīkatoari? "Guu irasirimakā masībirikumi", ¿ãrī gūnādaru musā? Íāka! Mu marāpūre yāarā ejanerā sīsā dujarima. Muya dupūdere ãiwiriarākuma, mu marāpūya dupure ãiwiriaderosūta, ãrīyupu. ¹⁰ Ígu irasū ãrīmakāta, igode Pedroya guburi pūro meémejā kōmoakōâyupu. Irasirirā maamarā igo kōmoadeoguere bokaja, igoya dupure ãiwiria, igo marāpū dagūre Ígūsā yāadero pūrogueta igodere yāañurā. ¹¹ Irasirirā ãärīpererā Jesure

buremurā, gajirāde Ananías, Safirare waadea kerere pérā, buro güiñurā.

Jesús buedoregu beyenerā Marípū turaro merā iri īmudea

¹² Iripoere masaka watopegue Jesús buedoregu beyenerārē Marípū īgū turari merā wári iri īmurīrē irimakū iriyupu. Aārīpererā Jesúre buremurā Marípuya wii turo biaña marírī taribu “Pórtico de Salomón” wāikuri taribugue nerénañurā. ¹³ Masaka īgūsārē: “Óarā aārīma”, aārīkeremakū, gajirā gapu īgūsārē güiñurā. īgūsā merā neō neréduabiriñurā. ¹⁴ Gajirā gapu marī Opu Jesúre wárā ûma, nomede buremuñurā. ¹⁵ Irasirirā pūrīrikurārē īgūsā peyari gasiri merā Pedro waaburi maa turo píñurā. “Pedro īgūsārē ñapeobirikeremakū, īgū wātī meépíro īgūsā weka ejamakū, īgūsārē pūrīrī tarirokoa”, aārī güñarā, irasiriñurā. ¹⁶ Wárā Jerusalén turo marāde pūrīrikurārē, wātēa ñajásñerārē irogue aānāñurā. Irasirirā Jesús buedoregu beyenerā īgūsā aārīpererārē taunañurā.

Oparā Jesús buedoregu beyenerārē īāturidea

¹⁷ Irasirirā paía opu, gajirā īgū merāmarā saduceo bumarāde Jesús buedoregu beyenerārē buro īāturi, ¹⁸ īgūsā merā buro gua, īgūsārē ñeā, peresu iriñurā. ¹⁹ Irasirikeremakū, sugu Marípure wereboegu iri ñamita peresu wii makāpūrorire tūpā, īgūsā aārīrī taribugue ñajāja, īgūsārē ñasū aārī aāwiriaayupu:

²⁰ —Marípuya wiigue waaka! Irogue eja, Marípū Jesúre buremurārē īgū merā ñaðrō aārīmakū iriburi kerere wereka masakare! aārīupu Marípure wereboegu īgūsārē.

²¹ īgū irasū aārīmakū pérā, īgūsā peresu aārānerā wiriakdāñurā. Gajinu gapu boyoripoe aārīmakū, Marípuya wiigue ñajāja, masakare buenagāñurā, Marípure wereboegu īgūsārē weredoreaderosūta.

İgūsā irogue bueripoe paía opu gapu, īgū merāmarāde, Pedrosā peresu aārānerā wiriadeare masibiriñurā dapa. Irasirirā īgūsā Israel bumarā oparārē aārīpererārē neeñurā. īgūsā nerēperemakū ñārā, surarare peresu iriri wiigue Jesús buedoregu beyenerārē īgūsā biadoboanerārē aāridoreñurā. ²² Irasirirā surara īgūsārē aārī waadiñurā. Irogue eja, Pedrosārē neō bokabiriñurā. īgūsārē bokabirisā, oparāguere wererā dujáakdāñurā doja. ²³ Dujaja, oparārē:

—Peresu iriri wii makāpūrori ñaðrō biadea makāpūrori aārādabu. Irogue biadoboanerārē korerāde iri makāpūroriku níadama. Irasū aārīkeremakū, gua īgūsā aārādea taribure makāpūro tūpāmakū neō marāma, aārīñurā.

²⁴ īgūsā irasū aārīmakū pérā, paía opu, Marípuya wii marā surara opu, paía oparāde: “¿Naásū waayuri īgūsārē?” aārī

gūñarikurā. ²⁵ Ígūsā irasū gūñarikuripoe sugu masaku Ígūsā puro eja:

—Musā peresu irianerā Maríphya wiigue ãärāma. Masakare buerā iriamā, ãrīyupu.

²⁶ Ígū irasū ãrīmakū pérā, Maríphya wii marā surara opu, Ígūyarā surara merā Ígūsārē ñeärā waanurā. Irogue eja, Ígūsārē ñeä, paía oparā puro ãiññurā doja. Masakare güisfā, Ígūsārē tārābiriñurā. “Gua Ígūsārē tārāmakū ïärā, masaka guare ñtāyeri merā deabukuma”, ãrī gūñañurā. ²⁷ Ígūsārē judío masaka oparā puro ãijamakū, paía opu Ígūsārē turiyupu:

²⁸ —Gua musārē: “Jesúyare neõ buenemobirkōäka!” ãrādibu. Gua irasū ãrīkeremakū, musā ãärīperero Jerusalén marārē bue-gorenáa. Jesús boadea waja guare waja opamakū iriduarā yáa musā, ãrīyupu.

²⁹ Ígū irasū ãrīmakū, Pedro gajirā Jesús buedoregu beyenerā merā Ígūrē ãsū ãrī yuhyupu:

—Masaka doreri nemorō Maríphya gapure iriro gäämea. Gua musā dorerire irirā, Maríphu doreri gapure iribiribukoa. ³⁰ Musā Jesúre curusague pábiatú wējēdoredire Maríphu, marī ñeküsāmarā Opu gapu Ígūrē masüdi ãärīmí. ³¹ Ígūrē masü odo, ûmugasigue ãimurílagu, Ígū diaye gapu dobodi ãärīmí. Maríphu taubure, marī Opu ãärībure irasiridi ãärīmí. Irasirigü marī judío masaka marī ñerō irideare bujawere, gūñaríre gorawayumakū kätigükumi. ³² Gua ãärīpereri Jesús irideare ñānerā ãärā. Irasirirā irire werea. Õagü deyomarígude guare irire pémasímakū yámi. Irasirirā Ígū iritamurī merā werea. Maríphu dorerire pérānodere Õagü deyomarígürē iriugükumi, ãrī wereyupu Pedro paía opure.

³³ Ígū irasū ãrīmakū pérā, oparā gapu guataria, Pedrosārē wējēduadiñurā. ³⁴ Sugu fariseo bumu Gamaliel wāikugu gapu wāgāñugäyupu Ígūsārē werebu. Ígū judío masaka oparā merāmu Moisés gojadeare buerimasü ãärīyupu. Masaka Ígūrē: “Õagü ãärīmi”, ãrī buremuñurā. Ígū wāgāñugä, surarare: “Ílsārē ãiwiriaka dapa!” ãrīyupu. ³⁵ Ígūsārē ãiwiriadero puru, oparārē ãsū ãrīyupu:

—Musā Israel bumarā, musā Ígūsārē iriduarire õärō gūñaka! ³⁶ Teudas wāikugu waadeare gūñaka! Irinuguere Ígū masakare: “Masitarinugägū ãärā yu”, ãrīdi ãärādimi. Irasirirā wárā cuatrocientos ûma Ígū merāmarā ãärīnerā ãärādimi Ígū buerire péduarā. Puru gajirā Ígūrē wējēkōänerā ãärīmá. Ígūrē wējēadero puru, Ígū merāmarā ãärādinerā waasiriaköänerā ãärīmá. Irasū waadero puru, Ígū buedea perekökädero ãärībú. ³⁷ Puru i nikū marārē Ígūsā keoripoe gajigü Judas wāikugu Galileam u ãärīdi ãärādimi. Wárā Ígū

merāmarā ããrīnerā ããrādima. Puru gajirā īgūdere wējēkōānerā ããrīmá. Īgūrē wējēadero puru, īgū merāmarā ããrādinerā waasiripereakōānerā ããrīmá. ³⁸ Irasirigu musārē werea. Sīsārē, marī peresugue biadoboanerārē wiuka! Musā īgūsārē iridharire iribirikōāka! īgūsā bueri, Marīphya bueri ããrīber, pereakōārokua Teudas, Judas buedea perederosūta. ³⁹ īgūsā bueri, Marīphya bueri ããrīrō, neō perebirikoa. īgūsārē irire pirimakū iribirikoa. Irasirirā irire õārō pémasīka! īgūsā bueri, diayeta Marīphya bueri ããrīmakū, musā īgūsārē wējēduarā, Marīphya merā gāmekēāduarā irirosū iribukoa, ãrīyupu Gamaliel.

⁴⁰ īgū irasū ããrīmakū pérā: “Já, marīrē diayeta weremi ñī”, ãrī péñurā. Irasirirā Jesús buedoregu beyenerārē siiu, surarare tārādoreñurā. “Jesúyare neō werenemobirkōāka!” ãrīñurā. Irasū ãrī odo: “Waaka!” ãrī, wiuñurā īgūsārē pama. ⁴¹ Irasirirā Jesús buedoregu beyenerā judío masaka oparā phro ããrānerā waakōāñurā. “Marī Jesúyare bueri waja marīrē tārādoreama guyasíñburo, ãrīrā”, ãrīñurā. “Marīphya gapu marīrē: ‘Irire bokatíñkōāma’, ãrī masīmi”, ãrīñurā. Irasirirā oparā īgūsārē ñerō irikeremakū, buro ushayañurā. ⁴² Irasirirā ûmūriku Marīphya wiigue, wiiriguedere masakare: “Jesúta Marīphya iriudi, Cristo ããrīmi”, ãrī buenañurā.

6

Jesús buedoregu beyenerā īgūsārē iritamumurārē beyedea

¹ Irasirirā irinārīrē wárā judío masaka Jesúre bñremunñgāñurā. Surāyeri hebreo ya merā wereníñurā. Gajirā griego ya merā wereníñurā. īgūsā wapiweyarā nomerē ûmūriku ëgūsā baarire keoro guerbirimakū ñärā, hebreo ya merā wereníñurā gapure turiñurā. ² Irasirirā Jesús buedoregu beyenerā Jesúre bñremurārē ããrīpererārē īgūsā phrogue siiu neeō, ãsū ãrī wereñurā:

—Gua baarire guererā, Marīphya kere gapure wereduúmakū ðābiribukoa. ³ Irasirirā musā guayarā, Jesúre bñremurā musā watope ããrīrārē su mojōma pere gaji mojō peru pérēbejarāgora beyeka! “Óarō masírā, Óágū deyomarígū turarire opatarirā ããrīma”, musā ãrī ñärārē beyeka! Musā beye odomakū, gua ëgūsārē baari gueremurārē sóorāko. ⁴ Irasirirā gua ûmūriku Marīpure sérē, ëgūyare buerāko, ãrīñurā.

⁵ ëgūsā irasū ããrīmakū pérā, ããrīpererā: “Já, irasūta irirāra”, ãrī, Esteban wāikugure beyeñurā. ëgū Jesúre ðārō bñremugū, Óágū deyomarígūrē opatarigu ããrīyupu. Gajirā Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás wāikurārē beyeñurā. Nicolás Antioquiamu judío masaku ããrībirikeregu, judío

masaka irirosū b̄aremugū ãār̄lyupū. ⁶ Ígūsārē beye odo, Jesús buedoregu beyenerā puro ãāñurā. Ígūsā ãijamakū ïārā, Maríp̄ure: “Óārō iritamuka Ígūsārē!” ãrī s̄erēbosa, Ígūsāya dipu weka mojōrī merā ñapeoñurā.

⁷ Irasirirā Maríp̄uya kerere weregorenamakū, wárā masaka irire péñurā. Wárā Jerusalén marā masaka, paíade Jesúre b̄aremunugāñurā.

Estebārē peresu iridoredea

⁸ Esteban Maríp̄a iritamurī merā Ígū turaro merā pūrīrikurārē tau, gaji õārī iri ïmurīrē iriyupū masaka wárā watopere. ⁹ Ígū irasirimakā ïārā, surāyeri judío masaka “Esclavos Libertado” wāikuri bumarā Ígū merā guaseopuroríñurā. Ígūsā: Cirene marā, Alejandría marā, Cilicia marā, Asia marā su wii judío masaka Ígūsā nerēñi wiigue nerēnarā ãār̄ñurā. ¹⁰ Esteban, Óāgū deyomarígū Ígūrē õārī masñīrī sīrī merā werenímakū pérā, Ígūrē neō werení bokatīübiriñurā. ¹¹ Irasirirā masaka ïāberogue gajirārē niyeru wajari: “Ãsū ãrīkatoka masakare!” ãrīñurā:

—“Esteban Moisére, Maríp̄ure ñerō werenímakū péabū gua”, ãrīka! ãrīñurā. ¹² Irasirirā Ígūsā ãrīkatodoresúlanerā irire weremakū pérā, iri makā marā, m̄urā, Moisés gojadeare buerimasāde Esteban merā b̄ero gua, Ígūrē ñeā, oparā p̄ro ãāñurā. ¹³ Ígūrē irogue ãija, gajirārē ãsū ãrīkatonemodoreñurā doja:

—Íi ãm̄uriku Maríp̄uya wiire, Moisés gojadeadere ñerō werenígorenami. ¹⁴ Masakare: “Jesús Nazaretm̄, Maríp̄uya wiire b̄eogukumi. Moisés marírē pídeadere gorawayugukumi”, ãrīmakū péabū gua, ãrīkatoñurā oparārē.

¹⁵ Ígūsā irasū ãrīmakū pérā, oparā ãār̄ipererā irogue doarā Estebārē b̄ero ïāñurā. Ígūsā ïāmakū, Ígūya diapu Maríp̄ure wereboeguya diapu irirosū deyoyuro.

7

Esteban oparārē weredea

¹ Ígūsā Estebārē ïāripoe paíá opu Ígūrē s̄erēñayupū:

—¿Diayeta ãrīrī, Ígūsā m̄urē wereśārā? ãrīlyupū.

² Esteban ȳuyuyupū Ígūrē:

—Yaarā, ȳre õārō péka! Marī ñekū Abraham, Harán wāikuri makāgue waaburo dupiyuro Mesopotamiague ãār̄idi ãārīmí Caldea masaka ãārīrgue. Ígū irogue ãārīripoe Maríp̄a õārō goesesiriri merā Ígūrē deyoa, ³ ãsū ãrīdi ãārīmí: “I nikūrē, m̄ayarārē b̄eowāgāka! Mu waamakū, ȳu gaji nikū mu ãārlburi nikūrē ïmugukoa”, ãrīdi ãārīmí Maríp̄a Abraham. ⁴ Maríp̄a irasū ãrīmakū pégū, Abraham Caldea nikū ãārādi Harāgue

waadi ããrõmí. Irogue ejadero pñru, ïgû pagu boadi ããrõmí. ïgû boadero pñru, Marípø Abraham ñð, marí ããrõrñ nikürë ejadi ããrõmí pama. ⁵ ïgû ñðõgue ejamakñ, Marípø ïgûrë neõ nikürë sibiridi ããrõmí dapa. Sibirikeregø, ïgûrë: "Purøgue mñya, mñ parãmerã ããrõturiarãya nikñ ããrïroko", ãrñdi ããrõmí. ïgû irasñ ãrïripoere Abraham neõ pñrñ marñdi ããrõmí dapa. ⁶ Gaji Marípø ïgûrë ãrñnemodi ããrõmí doja: "Mñ parãmerã ããrõturiarã gaji nikügue waarrakuma dapa. Cuatrocientos bojorigora iri nikñ marñrë moãboerãkuma. ïgûsârë moãdore, pâbirarãkuma. ⁷ Yñ gapu iri nikñ marñrë wajamoãgura ïgûsâ irasiriri waja. Yñ ïgûsârë wajamoã odoaderø pñru, mñ parãmerã ããrõturiarã iri nikürë wirirãkuma. Wiri, yñ ïgûsârë siburi nikügue eja, yñre bñremurñ yñ dorerire irirãkuma", ãrñdi ããrõmí Marípø Abraham ñð. ⁸ ïgû irasñ ãrâderø pñru, ãsñ iridoredi ããrõmí doja: "Ããrïpererã ñmarë ïgûsâya dñpuma gasirogârñ* wirika! Irasirirñ mñsâ yñ werenirñ bñremurñrë yñre ñmurãkao", ãrñdi ããrõmí. Irasirigu Abraham ïgû magñ Isaare su semana ïgû deyoaderø pñru, ïgûrë wiiridi ããrõmí. Mñrñrñta Isaade ïgû magñ Jacore iridi ããrõmí. Jacode mñrñrñta ïgû pñrñrë pe mojõma pere su gubu Peru pñrñbejari buri ããrõmurñrë iridi ããrõmí.

⁹⁻¹⁰ Jacob pñrñ marí ñeküsâmarã ïgûsâ pagumñrë Josére ñaturisñ, Egiptogue waarrñrë duanerã ããrõmá, iro marñrë moãboegø ããrñburo, ãrñrñ. Marípø gapu ïgû merã ããrñníkñ ñadi ããrõmí ïgûrë iritamugñ. ïgû ñerñ tarikeremakñ, ããrïpereri ïgû ñerñ taririre taudi ããrõmí. Wári masñrñ sñdi ããrõmí. Irasirigu faraón[†] Egiptomø i nikñ marñ opu Josére beyedi ããrõmí, ïgû dokamø opu ããrñburo, ãrñgñ. ïgûya wiimadere moãdoregø sóodi ããrõmí.

¹¹ Purø ããrïperero Egiptoguere, Canaán nikügedere baari pereakññderø ããrñbú. Irasirirñ masaka bñro ñerñ tarinerã ããrõmá. Marí ñeküsâmarã uaboanerã ããrõmá. ¹² Irasirigu Egiptogue trigo ããrõrñ kerere pégu, Jacob ïgû pñrñrë marí ñeküsâmarñ: "Wajarirñ waaka!" ãrñ iriudi ããrõmí. ïgû irasñ ãrñmakñ pérñ, neõ waarrñ irinerã ããrõmá irogue. Irogue eja, baari wajari odo, gãme dujarikññerã ããrõmá doja. ¹³ ïgûsâ baari wajariadeare baapeo, dupaturi wajarirñ waanerã ããrõmá doja. Iripoeta pama José ïgûsârë: "Mñsâ pagumata ããrñ yñ", ãrñ weredi ããrõmí. Irasirigu Egipto marñ

* **7:8** Gn 17.1-14: Iripoegue Marípø Abraham ïgû pñrñ ñmarë: "Yaarñ ããrñburo", ñrñgñ, ïgûsâya dñpuma gasirogârñ wiiridoredi ããrõmí. Purø iri dorerire Moisére pídi ããrõmí. Irasirirñ judío masaka Abraham parãmerã ããrõturiarã iri dorerire irirñ, ïgûsâ pñrñ ñmarë su mojõma pere gaji mojõ ueru pñrñbejarinñrë waarró merã ïgûsâ deyoaderø pñru irasñ yáma. † **7:9-10** "Faraón", ãrñrñ, Egipto marñ ya merã: "opu", ãrñduaro yáma.

opu José tñrārē masñdi ãärñmí. ¹⁴ Puru José ïgū tñrā merā kerere iriudi ãärñmí ïgū pagure. "Yupu, ïgÿyarā merā aariburo", ãrī iriudi ãärñmí. Jacoyarā setenta y cinco gora ãärñerā ãärñmá. ¹⁵ José kere iriuadeare pégu, Jacob ïgū pürā merā Egiptogue waadi ãärñmí. Jacob irogue boadi ãärñmí. Ígū pürā, marí ñeküsamarâde boanerā ãärñmá. ¹⁶ Purugue ïgüsâ parâmerâ ãärñturiarâ ïgüsâya gôärré Siquem wãkuri makâgue Abraham, Hamor pürârê ïgū ùtâgobe wajaridea gobegue pímurâ ãiñerâ ãärñmá.

¹⁷ 'Marípu Abraham: "Mu parâmerâ ãärñturiarârê i nikûrë sîgura", ãrñdero ejawägâripoe Abraham parâmerâ ãärñturiarâ Egiptogue ãärñrâ wárâ masâporenerâ ãärñmá. ¹⁸ Ígüsâ irogue ãärñmakû, José boadero puru yoadero puru, gajigu iri nikû marâ opu ñajâdi ãärñmí doja. Ígû, José õärô irideare õärô masibirdi ãärñmí. ¹⁹ Irasirigu marí ñeküsamarâ wárâ masâporemakû ïagû, ïgüsârê tarinugâduagû, ñerô iridi ãärñmí. Ùma pürâ deyoarârê boaburo, ãrígû, bêodoredi ãärñmí. ²⁰ Iripoeta Moisés deyoadi ãärñmí. Ígû Marípu iürôrê õágû ãärñdi ãärñmí. Irasirirâ ïgû deyoaderó puru, ïgû pagusâmarâ ïgüsâya wiigue hrerâ abegora duri merâ ïgûrê masñnerâ ãärñmá. ²¹ Ígûrê duúnemomasímerâ, diague puui merâ paubéonerâ ãärñmá. Puru Egipto marâ opu magô ïgûrê boka, igoya wiigue ãimajâ, igo magû diaye irirosû masûdeo ãärñmó. ²² Moisés iri wiigue masâ, ãärñpereri Egipto marâ buerire buepeodi ãärñmí. Irasirigu ïgû masñrî merâ werení, ãärñpereri õärô iridi ãärñmí.

²³ Puru cuarenta bojori opagu ïgÿyarârê Israel bumarârê ïäduagû, ïgüsâ purogue waadi ãärñmí. ²⁴ Irogue ejagu, sugu Egiptomu ïgÿyagure ñerô irimakû ïadi ãärñmí. Irasirigu ïgûrê gâmibosagu Egiptomurê wëjékôadi ãärñmí. ²⁵ Ígû basi: "Marípu yaarârê wijatadoregu iriuami, ïgüsâ irire õärô pémasikuma", ãrî gûñadi ãärñmí. Ígüsâ gapu ïgû gûñarôsû gûñabirinerâ ãärñmá. ²⁶ Gajinu gapu Moisés ïgüsâ purogue waadi ãärñmí doja. Irogue ejagu, gajirâ ïgÿyarâ pérâ ïgüsâ basi gâmekëämakû ïadi ãärñmí. "Iropata gâmekëäka! ¿Nasirimurâ su bumarâ ãärñkererâ, iropa gâmekëäkôârî?" ãrñdi ãärñmí Moisés ïgüsârê. ²⁷ Ígû irasû ãrñmakû pégu, bñro pádi gapu, Moisére túmeénú: "¿Noâ mûrê gua opu, gûare dorebu ãärñburo', ãrî sóoari? ²⁸ ¿Namika Egiptomurê mu wëjéaderosû yudere wëjéduagu yári?" ãrñdi ãärñmí Moisére. ²⁹ Ígû irasû ãrñmakû pégu, Moisés Egiptore wiri, gaji nikû Media wãkuri nikûgue waadi ãärñmí. Irogue ïgüsâ watopegue ãärígû, iromorê marâpoku, pérâ ûma pürâkudi ãärñmí.

³⁰ 'Moisés cuarenta bojorigora iri nikûguere ãärñdi ãärñmí.

Irik^h bojori p^hru Sinaí wāik^hudi ûtāu p^hro, masaka marīrōgue waadi ãärīmí. Irogue sug^h yuk^hgā d^hupuri watopegue peame ûjūmak^h ïädi ãärīmí. Marīpure wereboeg^h iri peame ûjārī p^hurā dekogue deyoadi ãärīmí ïgūrē. ³¹ Moisés iri peame ûjāmak^h ïág^h, ïág^hkakōädi ãärīmí. “¿Naásu waari?” ãrī, iri yuk^hgā p^hrogāgue ïág^h waag^h, marī Op^h ãsū ãrī werenimak^h pédi ãärīmí: ³² “Yu, mu ñek^hsāmarā: Abraham, Isaac, Jacob Op^h ãärā”, ãrīdi ãärīmí. Íg^h irasū ãrīmak^h pégu, b^huro güi narada, neō ïänemod^habiridi ãärīmí. ³³ Marīpu ïgūrē: “Yu p^hrota nía mu. Irasirig^h m^hya gubu suríe túweaka, y^hre b^hremur^hrē ïmubu. ³⁴ Yaarā Egipogue ãärīrārē b^huro poyamak^h ïää. Íg^hsā b^huro b^hjawereri merā gaguinimak^h péa. Irasirig^h ïg^hsārē taubu dijijab^h. Irasirig^h m^hre Egipogueta iriugura ïg^hsārē iritamudoregu”, ãrī weredi ãärīmí Marīpu Moisére.

³⁵ ’Íl Moiséreta marī ñek^hsāmarā ïgūrē gāämemerā: “¿Noā m^hre g^ha op^h, g^hare dorebu ãärīburo’, ãrī sóoari?” ãrīnerā ãärīmá. Marīpu gap^h ïgūrē: “Íg^hsā op^h píghra m^hre”, ãrī, ïgūrē iriudi ãärīmí ïg^hsārē taudoregu. Marīpu ïgūrē wereboeg^h yuk^hgā d^hupuri watopegue peame ûjāderogue deyoadi merā ïgūrē iriudi ãärīmí. ³⁶ Irasirig^h Moisés Egipogue eja, Marīpu turaro merā wári iri ïmur^hrē iridi ãärīmí. P^hru marī ñek^hsāmarārē Egipogue ãärānerārē siiuwāgā, wádiya deko diadiyague eja, Marīpu turaro merā irasūta iridi ãärīmí doja. P^hru cuarenta bojorigora masaka marīrōgue ïg^hsā waagorenamak^hdere, irasūta iridi ãärīmí doja. ³⁷ Moiséta marī ñek^hsāmarā Israel bumarārē ãsū ãrī weredi ãärīmí: “P^hrugue marīyag^hure Marīpu iriugukumi ïg^hya kerere werebure. Y^hre ïg^h iriuderosūta ïg^hudere iriugukumi. Íg^h wererire õärō p^heduripíka!” ãrī weredi ãärīmí. ³⁸ Marī ñek^hsāmarā masaka marīrōgue nerēmak^h, Moisés ïg^hsā merā ãrīdi ãärīmí. Irogue Sinaí wāik^hudi ûtāu Marīpure wereboeg^h ïgūrē weredi ãärīmí. Íg^h irasū weremak^h péadeare Moisés marī ñek^hsāmarārē weretaudi ãärīmí. Marī irire pémak^h, Marīpu marīrē ïg^h merā õärō ãärīmak^h yámi. Iri neō perebirikoa.

³⁹ ’Moisés irire werekeremak^h, marī ñek^hsāmarā gap^h neō b^hremubirinerā ãärīmá. Íg^hudere b^hremubiri: “Egipogue dujáakōärā”, ãrī g^hüñanerā ãärīmá. ⁴⁰ Irasirirā Moisés ûtāu ïg^hue ãärīripoe ïg^h t^hig^h Aarōrē: “Marīrē Egipogue ãärīrārē ãrīdi, ¿naásu waayuri? Marī neō mas^hbea”, ãrīnerā ãärīmá. Irasirirā Aarōrē: “Keori weabosaka g^hare! I keori weadea merā kōädupiyurāko, marī waaburi maarē ïmuburo, ãrīrā”, ãrīnerā ãärīmá. ⁴¹ Irasū ãrī odo, sug^h weku majig^h keori oro merā weanerā ãärīmá. P^hru ïg^hsāyarā waim^hurā ejorārē wējē, soeponerā ãärīmá iri weadeare b^hremurā. P^hru irire usuyari

merā ïärā, bosenu irinugānerā ãärīmá. ⁴² Ígūsā weadeare bñremumakü ïágü, Maríphu ïgūsärē béodi ãärīmí, Ígūsā gãämerö iriburo, ãrígü. Irasirirä neñukärë, abearé bñremunugānerä ãärīmá. Maríphya kerere weredupiyunerä ãsü ãrī gojanerä ãärīmá Maríphu ãrīdeare gojarä:

Musä, Israel bumarä masaka marírõgue cuarenta bojori ãärīrã, yu gapure musäyarärë waimurä ejorärë wéjë soepeo bñremubiribü.

⁴³ Irasirirä musä Moloc wãikugü keorire bñremurä, Ígürë bñremurï wiire, musä surí gasiri merä iridea wiire kôägorenabü.

Gajigü Refán wãikugü neñukämü keori musä weadeadere bñremubü. Musä iri keorire weabü bñremudhaarä. Irasirigü, musä yure bñremubiridea waja musärë Babilonia wãikuro koregue béogura, ãrī gojanerä ãärīmá. *

⁴⁴ Irasü ãrī odo, Esteban oparärë Maríphya wiima gapure wereyupu doja:

—Marí ñeküsämarä masaka marírõgue ãärīrã, Maríphure bñremurï wii, waimurä gasiri merä ïgūsä iridea wiire opanerä ãärīmá. Iri wiiguere Maríphu pe mojöma doreri gojadea mají ùtä mají ãärídero ãäríbú. Ígūsä iri wiire iriburo dupiyuro Maríphu Moisére iri wii keorire: “Ãsüpero irika!” ãrīdi ãärīmí. Irasirirä marí ñeküsämarä iri wiire Maríphu dorederosüta keoro irinerä ãärīmá. ⁴⁵ Ígūsä boadero phrü, ïgūsä phrü marä iri wiire opaturianerä ãärīmá. Phrü Josué ïgūsärë siiuwägämakü, iri wiire ïgūsä noó waaró ãiinanerä ãärīmá. Ígūsä õögue ejamakü, Maríphu i nikü marärë judío masaka ãäríbirinerärë béoköädi ãärīmí. Yoaripoe marí ñeküsämarä Maríphure iri wigüe bñremunerä ãärīmá. David opu ñajädero phrüguedere opanerä ãärīmá. ⁴⁶ Maríphu Davire ïgü ïürö õärö iridire usayari merä ïädi ãärīmí. Irasirigü David Maríphure ãsü ãrīdi ãärīmí: “Gua ñekü Jacob bñremudi ãärä mu. Irasirigü yu marë wári wii ma ãäríburi wiire iribosasi”, ãrīdi ãärīmí. Ígü irasiridhakeregü, iri wiire iribiridi ãärīmí. ⁴⁷ Ígü magü Salomón gapü iri wiire iridi ãärīmí pama. ⁴⁸ Irasirikeremakü, Maríphu gapü ãärípererärë doregü ãärísiä, masaka iridea wiirigue dita ãäríbemi. Iripoegue ïguya kerere weredupiyudi ãsü ãrī gojadi ãärīmí Maríphu ãrīdeare gojagü:

⁴⁹ Yu, ãärípererä Opü ãärä. Umugasi yu doaro irirosü ãärä. I nikü yaa guburi kuraña doanírö irirosü ãärä. Irasirirä, yu ãäríburi wiire irimasíbea musä.

⁵⁰ Yuta ãärípererire iribü, ãrīmi Maríphu, ãrī gojasüdero ãäríbú. *

⁵¹ Esteban irasü ãrī odo, ãsü ãrī werenemoyupu doja:

—Musā Marīphu dorerire tarinugāa. Ígūrē masímerā irirosū Ígū wererire neō péduabea. Óagū deyomarīgū dorerire neō iriduabea. Marī ñekūsāmarā iriderosūta iririkukōāa. 52 Ígūsā ãärípererā Marīphya kerere weredupiyunerārē ñerō waamakū irinerā ãärímá. Gajirārē: “Jesús marīrē taibu, Marīphu doreri iribu aarigukumi”, ãrī wererārē wējēnerā ãärímá. Ígūrēta Ígū ejadero puru, musā gapu ñeā, gajirārē wia wējēdorebu. 53 Marīphu Ígūrē wereboerā merā Ígū dorerire marī ñekūsāmarārē píkeremakū, musā irire buro tarinugāa, ãrī wereyupu Esteban oparārē.

Estebārē wējēdea

54 Ígū irasū ãrīmakū pérā, buro guarí merā Ígūsāya guikare kūrīduútúñurā. 55 Esteban gapu Óagū deyomarīgūrē opatariyupu. Úmugasigue ïamu, Marīphu goesisiririre ïayupu. Marīphu diaye gapu Jesús nímakū ïayupu. 56 Esteban Ígūrē Ígū: “Íaka!” ãrīyupu. “Úmugasi tūpāmakū ïää. Jesús ãärípererā tīgū Marīphu diaye gapu nímakū ïää yu”, ãrīyupu oparārē.

57-58 Ígū irasū ãrīmakū péduamerā, buro gaguiní, Ígūsāya gāmipūrlrē biañurā. Suro merā ûmawāgā, Ígūrē ñeā, iri makā t̄erogue ãiñurā. Ígūsāya surí wekamarē túwea pí, sugu maamū Saulo wāikugure irire koredoreñurā. Odo, Estebārē ùtāyeri merā dea wējēñurā.

59 Ígūsā irasirimakū, Esteban ãsū ãrī sērēyupu:

—Jesús yu Opu, yu kōmomakū, yaa yuypūrārē ñeaka! ãrīyupu.

60 Puru Ígūya ñadukupuri merā ejamejāja, buro gaguinírī merā:

—Yu Opu, kātika, ñisärē yure Ígūsā irasiririre, ãrīyupu. Irasū ãrī, kōmoakōñayupu pama.

8

Saulo Jesúre buremurārē ñerō iridea

1 Saulo Ígūsā Estebārē dea wējēmakū ïägū: “Óärō irirā irasū yáma”, ãrī gūñayupu. Irinuta Jesúre buremumerā Ígūrē buremurārē Jerusalēgue ãärírārē ñerō irinugāñurā. Irasirimakū ïä, Jesúre buremurā gapu ãärípererā Judea nikūgue, Samaria nikūgue waasiriakōñurā. Jesús buedoregu beyenerā dita Jerusalēguere dujañurā. Gajirogue waabiriñurā. 2 Gajirā ûma Marīpure buremurā Estebāya düpure yáarā, buro ore bujawereñurā. 3 Saulo gapu neō sugu Jesúre buremugā marikōñaburo, ãrīgū, Jesúre buremurāya wiirigue ñajāa, ûmarē, nomedere ñeā, peresu iribu ãiñayupu.

Felipe Samaria marārē buedea

4 Ígū irasirimakū, Jesúre buremurā Jerusalērē wirirā, noó Ígūsā waaro Marīphu masakare tauri kerere werenañurā.

⁵ Felipe wāīkugh Samaria nikū ãārīrī makāgue waa, irogue eja, iro marārē Jesucristoya kerere werenayuph. ⁶ Ígh iri kerere weremakk pérā, Ígh Maríph turaro merā iri ñumakk ñārā, Ígh puro nerénañurā Ígh wererire õārō pémurā. ⁷ Wárā wátēa ñajásñerarē tauyuph. Wátēa gaph Ígūsāguere ãārīnerā buro gaguinírī merā wiriñurā. Wárā daphh buararē, waamasímeradere tauyuph. ⁸ Irasirimakk ñārā, iri makā marā buro ushayañurā.

⁹ Iri makārē sugh Simón wāīkugh yé ãārīyuph. Ígh yoaripoe yéa iririkurire irigorenamakk ñārā, Samaria marā ñágh kanokóñurā. “Yh masítarinagágh ãārī”, ãrī werenayuph Ígūsärē. ¹⁰ Irasirirā ãārīpererā iri makā marā oparā, oparā ãārīmeradē Ígūrē: “Íñ ãmugasigue marā Oph irirosū turari opagu ãārīkumi”, ãrī gūñadiñurā.

¹¹ Ígh sōō gaph merā wári yéa iririkurire irimakk ñārā, wárā masaka ñg̃h̃rē buremuñurā. ¹² Felipe gaph Samaria marārē: “Maríph ãārīpererā Oph ãārīmi. Ígh magh Jesucristo marīrē taugh ãārīmi”, ãrī wereyuph. Úma, nome, Ígh wererire pé buremumakk ñágh, Ígūsärē deko merā wāīyeyuph. ¹³ Simōde Jesúre: “Bhremua yh”, ãrīmakk pégu, Felipe Ígūdere wāīyeyuph. Purh Felipe merā waagorenayuph. Felipe Maríph turaro merā iri ñumakk ñágh, ñágh kanokóñuph.

¹⁴ Jesús buedoregu beyenerā Jerusalégue ãārīrā: “Samaria marā Maríphyare õārō buremunagāñurā”, ãrīrī kerere pérā, Pedro, Juārē ñādorerā iriuñurā. ¹⁵ Irogue ejarā, Jesúre buremurarē Maríphare sérēbosañurā, Óágh deyomarígūrē bokatírñeaburo, ãrīrā. ¹⁶ Ígūsā marī Oph Jesúre buremunagādero purh, Ígh wāī merā dita wāīyesuñurā. Óágh deyomarígū Ígūsärē ejabiriyuph dapa. ¹⁷ Irasirirā Pedrosā Ígūsāya mojorī merā Jesúre buremunagānerāya dipu weka ñapeofñurā. Ígūsā ñapeomakk, Óágh deyomarígū Ígūsāguere ejayuph.

¹⁸ Pedrosā ñapeomakk, Óágh deyomarígū ejamakk ñágh, Simón gaph Ígūsā turarire gāāmegh, niyeru merā wajariduaduayuph. Ásū ãrīyuph:

¹⁹ —Iri turarire sika yhdere! Yh ñapeorāguere Óágh deyomarígū ejamakk iriduakoa, ãrīyuph.

²⁰ Ígh irasū ãrīmakk, Pedro Ígūrē yhjayuph:

—Mu Maríph turari sīrīrē: “Niyeru merā wajarighko” ãrī gūñarī waja, mu niyeru, mu merāta beosuroko. ²¹ Maríph ñūrōrē mu gūñarī diaye ãārībea. Irasirigu gha irirosū irimasibirkoka. ²²⁻²³ Mu ñerō iririre iripautariadi ãārā. Irasirigu mu ñerō iririre bujawere, mu gūñarīrē gorawayuka! Maríphare

sērēka, m^u ñerō gūñarīrē kātiburo, ārīgū. Gajipoe irigu irire kātibukumi m^u īgūrē sērēmakū, ārīyupu.

²⁴ Irasū ārīmakū pég^u, Simón īgūsārē ārīyupu:

—Mu^sā Marīphre sērēbosaka, yure mu^sā ārādea waabirikōāburo, ārīrā, ārīyupu.

²⁵ Pedrosā, Jesús irimakū īdēare, īgū buemakū pédeare iri makā marārē were odo, Jerusalēgue goedujáāñurā. Goedujáarā, wárā masakare Samaria nikū āārīrī makārī marādere Jesúya kerere werewāgāñurā.

Felipe Etiopíamurē weredea

²⁶ P^urh sug^u Marīphre wereboeg^u Felipere āsū ārīyupu:

—Jerusalén merā āārīnugāwāgārī maa, Gaza wāīkuri makā buari maague waaka! Iri maa masaka marīrōgue āārīwāgāa, ārīyupu.

²⁷ Īgū irasū ārīmakū pé, Felipe iri maague buagu, sug^u Etiopíamurē bokajayupu. Īgū iri nikū marā opo dokamu, āārīpereri igoya niyerure korerimasū āārīyupu. Īgū Jerusalēgue Marīphre būremug^u ejadi āārīyupu. ²⁸ Irogue ejadi īgūya nikūgue goedujáag^u, īgūya tūrūdiru caballua tāādiru wekague doagu, Isaías Marīphaya kerere weredupiyudi gojadea pūrē buegu iriyupu. ²⁹ Īgū bueripoe Óāgū deyomarīgū Felipere:

—Iriru p^uroweya waaka! ārīyupu.

³⁰ Īgū irasū ārīmakū pé, Felipe iriru p^uro ûmawāgā, Etiopíamu Isaías gojadea pūrē buemakū p^ueyupu. Īgū irire buemakū pég^u:

—¿Mu^sā buerire p^uemasīrī? ārī sērēñayupu.

³¹ Īgū gapu y^ujuyupu:

—¿Nasiri p^uemasībukuri, y^u gajigu yure i irasū ārīdharo yáa, ārīgū marīkeremakū? Murīñajāka, irire yure buebu, ārīyupu Felipere.

³² Īgū bueri āsū ārīyuro:

Ovejare ñeā wējēderosūta īgūdere ñeā wējērākuma.

Oveja majīgūrē īgūya poarire īgūsā peramakū, īgū gaguiníbiriderosūta iī masakude gaguiníbirikumi.

³³ Masaka īgūrē būridarākuma. Īgū ñerō iribirikeremakū, neō sug^u īgūrē: “Waja opabemi”, ārībirikuma.

Irasirirā, īgū i nikūgue āārīripoe īgūya nikū marā īgūrē ñerō iri, wējērākuma. īgūsā ñerō irideare neō sug^u werepeomasībirikumi, ārī gojadea āārīyuro.[◊]

³⁴ Irire bue odo, Felipere sērēñayupu:

—Wereka yure! ¿Noārē gojagu iriyuri Isaías, īgū basi, o gajig^uguere?

³⁵ Felipe āsū ārī y^ujuyupu īgūrē:

—Iri Jesúre ãrī gojadea ãärā, ãrīyupu. Irasirigu Jesúyare ïgū õärō iridea kerere wereyupu ïgūrē. ³⁶ Irasū wereníwāgārā, ditarugue ejañurā. Iri ditarure ïágū, Etiopíamu Felipere:

—Íäka! Deko ãärā. ¿Mu yare wāiyemakū õägorabukuri? ãrīyupu.

³⁷ Felipe gapu ïgūrē:

—Mu Jesucristore õärō báremumakū, mürē deko merā wāiyegura, ãrīyupu. Etiopíamu ïgūrē ãrīyupu doja:

—Jesucristore báremua yu. Ígūta Marípu magū ãärīmi, ãrīyupu.

³⁸ Irasirigu Etiopíamu ïgūya türüdiru wejatugure dujupídore, ïgūsā pérā dijinágā, ditarugue ñumuwijsa, Felipe ïgūrē deko merā wāiyeyupu. ³⁹ Ígūrē wāiyé odo, ñumuwāgāriri poe gūñaña marírō merā Õágū deyomarígu Felipere gajirogue ãïäkõãyupu. Etiopíamu ïgūrē dupaturi ïänemobirikeregū, ïgūrē waadeare gūña, báro usuyari merā ïgūya makágue dujáakõãyupu. ⁴⁰ Felipe gapu Õágū deyomarígu ïgūrē ãïadero párhu, Azote wāikuri makágue ejayupu. Irogue eja, makáríku Jesúya kerere weregorenagū, Cesarea wāikuri makágue weretünujayupu.

9

Saulo Jesúre báremunágādea

(Hch 22.6-16; 26.12-18)

¹ Felipe buegorenaripoe Saulo gapu Jesúre báremurárē ïäiturigu: “Wéjépeokõágura”, ãrīrīrē piribirisí, paía opu purogue waa, ãsū ãrīyupu:

² —Yure papera pú ãmubosaka, Damascogue waaburire. Iri pürē marí nerérí wiiri marā oparárē wiabu yáa. Iri makā marā Jesúre báremurárē ûma, nomerē, noó yu bokajarárē ñeá ãirigura Jerusaléogue peresu iribu, ãrī sérëyupu Saulo paía opure. ³ Iri pürē síadéro párhu, Saulo gajirā merā Damascogue waakõãyupu. Ígū iri makā ejabu iriripoe gūñaña marírō ûmugasigue merā báro kümijürō Ígū párre gosesiridi-juyuro. ⁴ Irasū waamakū, Saulo yebague meémejágū, ãsū ãrī werenímakū péyupu:

—Saulo, ¿nasirigu yare ñerō yári mu?

⁵ Ígū irasū ãrīmakū pégu: “¿Noá ãärīrī mu?” ãrīyupu.

—Yu Jesús, mu ñerō iriguta ãärā. Mu yare ñerō irigu, mu basita ñerō yáa, ãrīyupu.

⁶ Ígū irasū ãrīmakū, Saulo báro güi naradari merā:

—Yu Opu, ¿naásúpero gapu yu irimakū gáãmerí? ãrīyupu.

Ígū irasū ãrīmakū, ïgūrē:

—Wágánágā, makágue waaka! Irogue sugu yu mürē iridoreburire weregukumi, ãrīyupu Jesús Saulore.

⁷ Saulo merā waanerāde Jesús werenírē pérā ḡuka, werenímasibiriñurā. Irire pékererā, Jesús gapure neō ñābiriñurā. ⁸ Saulo yebague oyadi wāgānugāja, ñāpāgū, neō ñābiryupu. Irasirirā ìgū merāmarā ìgūrē tūāwāgāñurā Damascogue waara. ⁹ Irogue eja, urenugora koye ñābiri, neō baabiri, iiribiri iriyupu.

¹⁰ Damascoguere sugu Jesúre b̄aremugū Ananías wāikugū ãārīyupu. Kērō irirosūgue Jesús ìgūrē wereníyupu:

—¿Ananías, ãārīrī m̄u?

—Yu Op̄u, õota ãārā, ãrī yujuyupu.

¹¹ Ìgū irasū ãrīmakū, Jesús ìgūrē:

—Wāgānugāka! “Diayema maa” wāikuri maague waaka! Iri maague waagá, Judaya wiigue ñajāa, sugu Tarsomurē Saulo wāikugure sērēñaka! Dapagorare ìgū yure sērēgū yámi. ¹² Ìgūdere neāgue kērō irirosū ãārīrī merā ñmuabu. Mu ìgū puro ñajāa, ìgūya dipurure ñapeori merā dupaturi ìgūya koye ñāburire ñmuabu. Mu wāidere ñmuabu ìgūrē, ãārīyupu Jesús Ananíare.

¹³ Ìgū irasū ãrīmakū pégu, ãsū ãārīyupu:

—Yu Op̄u, ìgū m̄urē b̄aremurārē Jerusalēgue ãārīrārē ñerō iriadeare wárā masaka yure wereama. ¹⁴ I makā marādere m̄urē b̄aremurārē ãārīpererā mu wāi merā Marīp̄ure sērērārē peresu iribu, paía oparā: “Ãsū irika!” ãrī iriuadea pū merā ejáyupu, ãrī wereyupu.

¹⁵ Ìgū irasū ãrīkeremakū, Jesús gapu:

—Ìgū purogue waaka! Ìgū yu beyesüdi ãārīmi. Irasirigū yaa kerere gaji nikū marārē, ìgūsa oparārē, Israel bumarādere weregukumi. ¹⁶ Irire weregorenagū, b̄ero ñerō tarigukumi. Yu basi ìgūrē weregura, ãārīyupu.

¹⁷ Ìgū irasū ãrīmakā pé, Ananías Judaya wiigue waa, iri wiigue ñajāa, Saulore bokaja, ìgūya dipurure ñapeo, ãsū ãārīyupu:

—Yaagū Saulo, péka yure! Marī Op̄u Jesúta m̄urē maague deyoadi yure iriuami, m̄urē dupaturi koye ñāburo, ãrīgū. Õágū deyomarīgūdere opatariburo, ãrīgū, iriuami, ãārīyupu.

¹⁸ Ìgū irasū ãrīripoeta Sauloya koyeguere waaí n̄atārī irirosū deyori tuuyadea yurisiridijakōäyuro. Õärō ñākōäyupu doja. Irasirigū wāgānugā, deko merā wāiyesüadi dujayupu. ¹⁹ P̄ru baa, turakōäyupu. Iri makāguere yoaweyaripoe Jesúre b̄aremurā merā dujayupu dapa.

Saulo Damasco marārē Jesúyare buenugādea

²⁰ Iro ãrīgū, judío masaka nerērī wiirigue waa, irogue ãārīrārē: “Jesús, Marīp̄u magū ãārīmi”, ãrī werenayupu. ²¹ Ìgū weremakū pérā, ãārīpererā pégu, ìgūsa basi ãsū ãrī gāme wereníñurā:

—Íí Jerusalégue Jesúre bñremurärë Ígë wäi merä Marípüre sérérärë wëjëdoredita äärími. Dapagorare i makäguedere ðö marärë Jesúre bñremurärë ñeágë aarigá iriañumi Jerusalégue äia, paía oparäguere wiabu, äriñurä.

²² Ígësä irasü ärikeremakü, Saulo gapü ümüríkü judío masakare, Damascogue äärírärë güiro marírõ ðärõ merä: “Jesús diayeta Marípü iriudi, Cristo äärími”, äri werenayupü. Ígë irasü äri weremakü pérä, Ígërë: “Ärikatogü yámi ñ”, äriñmasibiriñurä.

Saulo judío masakare duriwágädea

²³ Yoadero püru, suráyeri judío masaka Saulore Ígësä wëjëburire werenímurä nerëñurä. ²⁴ Irasirirä ümüríkü, ñamiriku makä turo Ígësä ütä koeri merä weadea särírõ makäpürore korenañurä Ígërë wëjëduarä. Saulo gapü Ígësä Ígërë wëjëduarire masiköáyupü. ²⁵ Irasirirä su ñami Jesúre bñremurä wári puui merä Ígërë iri särírõma gobegue yótaudijuñurä. Äsü irisïä, Saulo iri makärë wiriyupü.

Saulo Jerusalégue goedujáadea

²⁶ Püru Jerusalégue goedujayupü doja. Irogue ejagu, Jesúre bñremurä merä ääríduadiyupü. Ígësä gapü Ígërë güigorañurä. “Jesúre bñremugü ääríbemi ñ”, äriñurä. ²⁷ Ígësä irasirimakü Ígë, Bernabé gapü Saulore Jesús buedoregü beyenerä püro äiayupü. Irogue eja, Ígësärë Saulo maague waagü Ígë Jesúre ñädeare, Jesús Ígë merä wereníadeare, Ígë Damascogue Jesúya kerere güiro marírõ merä wereadeadere Ígësärë wereyupü. ²⁸⁻²⁹ Ígë irasü äri wereadero püru, Saulo Ígësä merä ääríngäyupü. Irasirigu Ígësä merä Jerusalégue güiro marírõ marí Opü Jesúya kerere weregorenayupü. Iri kerere weregorenagü, suráyeri judío masaka, griego ya merä werenírärë were, Ígësä merä gäme wereníyupü. Ígësä gapü Ígë wererire péduhabirisïä, Ígërë wëjëduadiñurä. ³⁰ Irasirirä Ígësä wëjëduhamakü ñära, Jesúre bñremurä gapü Ígërë Cesarea wäiküri makägue äia, irogue eja, Ígëya makä Tarsogue iriukdäñurä pama.

³¹ Ígë irogue waadero püru, äärípererä Jesúre bñremurä Judea marä, Galilea marä, Samaria marä siñajäri merä dujañurä. Õagü deyomarígü iritamurõ merä bñremunemoñurä. Jesúyare goepeyari merä irituyañurä. Gajirä wárä Ígërë bñremunängäñurä.

Pedro Enearé taudea

³² Pedro äärípereri makäri marärë Jesúre bñremurärë Ígëgorenagü waagü, Lida wäiküri makäguedere ejayupü. ³³ Irogue eja, sugü Eneas wäikügure bokajayupü. Su mojöma

pere gaji mojō ḫreru pērēbejari bojorigora īgūya wiiguere dūph bħadi peyayuph. ³⁴ Pedro īgūrē ārīyuph:

—Eneas, Jesucristo mārē taugħkumi. Wāgānugā, mu peyaderore āmu duripika!

Īgū irasū ārīmakūta, Eneas wāgānugākōāyuph. ³⁵ Ārīpererā Lida marā, Sarón marāde īgūrē īārā, iripoegue īgūsā bħremunadeare piri, Jesús gapħre bħremunugāñurā.

Pedro Dorcare masūdea

³⁶ Gaji makā Jope wāikħri makāgue sugo nomeō Jesúre bħremugō “Tabita” wāikħu aārīyupo. Griego ya merā “Dorcas” wāikħu aārīyupo. Igo ðārīrē irigo, boporārē ðārō iritamugō aārīyupo. ³⁷ Iripoere Pedro Lidague āārīripoe igo pūrīriku kōmoakōāyupo. Igo kōmoaderu pħru, īgūsā irinaderosūta igo merāmarā igoya dħaphu darore koeñurā. Koe odo, ħamarōma taribugue píñurā. ³⁸ Jope, Lida pħrogħa aārīyuro. Irasirirā Jope marā Jesúre bħremurā Pedro Lidague āārīmakū pérā, ħma pērārē īgū pħrogħe iriuñurā. Irogue ejarā, īgūrē:

—Mumurō merā Jopegue waaka! ārīñurā.

³⁹ īgūsā irasū ārīmakū pégħu, mata Pedro īgūsā merā Jopegue waayuph. Irogue ejarā, īgūrē Dorcas boadeo peyari taribugue siiu mārīñurā. īgū iri taribugue ejamakū, wapiweyarā nome Pedro pħar nerēnugājañurā. Orerāta, igo īgūsārē suri eabosadeare īmuñurā īgūrē. ⁴⁰ Pedro iri taribugue āārīrārē āārīpererārē wiriadoreyuph. īgūsā wiriadero pħru, ħadukhpuri merā ejamejħāja, Marīpħre sērēyuph. Sērē odo, boadeore gāmenugā īā:

—Tabita, wāgānugāka! ārīyuph.

Īgū irasū ārīmakūta, koye īāpā, Pedrore īāgħota wāgādoayupo. ⁴¹ Pedro igoya mojōgue ħeā, tħawwagħu, pħar wapiweyarā nomerē gajirā Jesúre bħremurādere siiumu, īgūsārē wiayuph igore. ⁴² Ārīpererā Jope marā igore īgū masūadea kerere pēperekōāñurā. Irasirirā wárā Jesúre bħremunugāñurā. ⁴³ Pedro yoaripoe Jopeguere sugħi Simón wāikħu, waimurā gasirire āmurīmasaya wiigħe aārīyuph.

10

Cornelio Pedrore siitudoredea

¹ Cesareaguere Cornelio wāikħu wárā surara, “Italiano” wāikħri bumarā opu aārīyuph. ² Cornelio, āārīpererā īgūya wii marā merā Marīpħre goepeyari merā bħremuñurā. Irasirigħu judiō masaka boporārē iritamugħu wári niyeru sīnayuph. Ȧmheriku Marīpħre sērēnayuph. ³ Sunu ħamika tres āārīmakū, kērō irirosūgue sugħi Marīpħre wereboegħ deyoa, īgħi pħar najāmakū īāyuph. Njajaa, īgħi rē:

—Cornelio, ãr̄iyupu.

⁴ Cornelio buro güiri merā ïgū ditare ïā:

—Yu Opu, ¿Ñeeñorē gãāmerī? ãr̄iyupu.

Ígū irasū ãr̄imakū, Maríphre wereboegu ïgūrē ãr̄iyupu:

—Marípu mu sérerirē pémi. Mu boporarē niyeru sîrîdere ïāmi.

⁵ Irasirigu Simón Pedro wâikugure siiudoregu, Jopegue iriuca m̄ayarā ûmarē! ⁶ Ígū gajigu Simón wâikugu waimurā gasirire ãmurîmasuya wiigue ãärîmi. Iri wii wádiya turo ãärâ, ãr̄iyupu.

⁷ Maríphre wereboegu irasū ãr̄ odo, waadero phru, Cornelio ïgûrē moâboerâ pêrârê, gajigu surara ïgûrê iritamugûrê Maríphre goepayari merâ buremugûrê siiuyupu. ⁸ Ígûsârê siiu, ãärîpereri Maríphre wereboegu ïgûrê wereadeare wereyupu. Were odo, Ígûsârê Jopegue iriukôayupu.

⁹ Ígûsâ waadeanu gajinu gapu goeripoe ãärîmakû, Jopegue ejamurâ iriripoe Pedro ïgû ãärîrî wii wekague Maríphre sérégû murîayupu. ¹⁰ Ígû irogue ãärîgû buro uaboa, baaduadiyupu. Iri wii marâ Ígûsâ baari ãmuripoe kérô irirosû waasû, ûmugasi tûpâmakû ïäyupu. ¹¹ Irasû tûpâmakû, suñe suríro irirosû deyori gasiro wapikuri tûrori shadea gasiro mië, yebague dijarimakû ïäyupu. ¹² Iri gasiro poekaguere ãärîpererâ waimurâ: paárâ, yebague sîgûwâgârâ, wûrâ sâñâñurâ. ¹³ Marípu ïgûrê:

—Pedro, wâgânugâ, ïsârê wêjê baaka! ãr̄iyupu.

¹⁴ Ígû irasû ãr̄imakû:

—Yu Opu, yu Ígûsânorê neõ baañabea. Ñerârê, mu guare baadorebirinerârê neõ baabea, ãr̄iyupu.

¹⁵ Marípu ïgûrê dupaturi ãrînemoyupu doja:

—Yu: “Óârâ ãärîma”, ãrîrârê, Ígûsârê: “Ñerâ, baaya marîrâ ãärîma”, ãrîbirikôaka! ¹⁶ Urea ïgûrê irire ïmuadero phru, iri gasirore ûmugasigue ãimurîkôayupu doja. ¹⁷ Pedro: “¿Naásû ãrîdâaro irikuri iri yure ïmuadea?” ãrî gûñarikuripoe Cornelio iriuancerâ ïgû ãärîrî wii makâphro: “¿Simôya wii noógue ãärîrî?” ãrî sérêñarâ ejañurâ. ¹⁸ Irogue eja, iri wii marârê: “¿Óota ãärîrî, Simón Pedro wâikugu?” ãrî oeñurâ. ¹⁹ Pedro ïgû ïâdeare gûñagû iriyupu dapa. Ígû irire gûñaripoe Õágû deyomarîgû ïgûrê:

—Íaka! Uma urerâ ãamarâ yáma murê. ²⁰ Murîgora dijapurumuka! “¿Naásû waarokuri yure?” ãrî, neõ gûñarikuro marîrô Ígûsâ merâ waaka! Yu Ígûsârê iriuabu murê, ãr̄iyupu Pedrore.

²¹ Ígû irasû ãr̄imakû pégu, Pedro dija, Ígûsârê:

—Yuta ãärâ mu sâ ãmagû. ¿Nasirirâ aarari? ãr̄iyupu.

²² Ígûsâ ïgûrê ãrîñurâ:

—Surara opa Cornelio wāikuguh għare iriuami. ļgħu õðarīrē irigu, Marīpure goepeyari merā buremugħu āārīmi. Āārīpererā judío masaka ļgħurē: “Ōġġu āārīmi”, ārī īāma. Sugħu Marīpure wereboegħu mərē ļgħya wiigħue waadoregħu siiudoreayup. Mu ļgħu pħro waamakū, mu wererire pégħukumi. Irasirirā mərē siiurā aarirā iriabu, ārīñurā.

²³ ļgħusā irasū āārīmakū pégħu, Pedro: “Najārika! Oħra kārīka dapagħi n-namirē!” ārīnyup. Gajinu gapu ļgħusā merā waakōħayup. Gajirāde Jope marā Jesúre buremurā ļgħusā merā wapikwawgħānurā.

²⁴ Gajinu gapu Cesareaguere ejañurā. Cornelio gapu, ļgħuyarārē, ļgħu merāmarādere ļgħya wiigħue siiu neeō, Pedrone yúyup. ²⁵ Pedro ļgħya wii ejamakū, Cornelio makapurogue bokatīrīgħu wiria, n-nadukhpuri merā ejamejħayup ļgħurē buremugħu. ²⁶ ļgħu irasirimakū īā, Pedro gapu ļgħurē tħawwġġunū:

—Wāgħanugħāka! Yude mu irirosūta masaku āārī, ārīnyup.

²⁷ ļgħya wiigħue weretamu n-najārā, Pedro wárā masaka irogue nerēanerārē bokajayup. ²⁸ Irasū bokajagħu, ļgħusārē ārīnyup:

—Għu judío masaka āārīrā, judío masaka āārīmerāya wi-iriguere n-najārā, Moisés għare pídeare tarinu għabukoa. Mu sā irire õðarō masħa. Marīpħu gapu għalli bumarārē: “Nerā āārīma”, ārīdorebirami yure. ²⁹ Irasirigu mu iriu anerā yure siiurimak, “Waabea”, ārīrō marīrō mata aarabu. Dapgora yu ődgħue ejasīā, mu sārē: “¿Nasiribu yure siiuari?” ārī sérēn aduakoa, ārīnyup.

³⁰ Cornelio ļgħurē ārīnyup:

—Wapikurinu taria i horanota tres āārīmak, i wii yu bere, Marīpure sérēri poe għu n-najār marīrō sugħi ħażi suriżo buro goseriñi sañagħu deyoa: ³¹ “Cornelio, Marīpħu mu sérērīrē pēmi. Mu boporārē iritamuridere īāmi”, ārīmi yure. ³² “Mħayarā īamarē iriuka, Jopgue Simón Pedro wāikugħu siiudoregħu. ļgħu gajjigu Simón wāikugħu waimurā gasirire ħamugħu wiigħue wádiya tħro āārīrī wiigħue āārīmi. ļgħu mu pħro ejagħu, mərē weregħukumi”, ārī weremi yure. ³³ Irasirigu mata yaarā ħamarē mərē siiudoregħu iriu abu. Irasirigu mu għu pħro őðarō aarayo. Marī āārīpererā őðrē Marīpħu iż-żorr āārī. Irasirirā āārīpereri mərē Marīpħu weredorerire mu għare weremakku pédhaakoa, ārīnyup Cornelio Pedrone.

Pedro Cornelio ya wii āārīrārē weredea

³⁴ ļgħu irasū āārīmak pégħu, Pedro āsū ārī werenugħāyup ļgħisārē:

—Yu daphor agħiex pēmasħa. Diayeta āārī. Marīpħu marī āārīpererārē surosū īāmi. ³⁵ Irasirigu āārīpereri bumarā

Ígūrē b̄uremu, ðārīrē irirānorē ïabéobirkumi. ³⁶ Marīph Ígūya kerere judío masakare pídi ðārīmí. “Jesucristo merā siñajārī bokarākuma”, ðārīdi ðārīmí. Ígūta ðārīpererā Op̄ ðārīmi. ³⁷ Ðārīpereri ḡua judío masaka ðārīrī nikūgue waadeare ðārō masikoa m̄usā. Juan masakare bue, Ígūsārē deko merā wāiyemi. Ígū irasiriadero p̄ur̄, Jesús Galileague buenugāmi. ³⁸ Idere masikoa m̄usā. Íí Jesús Nazaretm̄urē Marīph Óagū deyomarīgū merā Ígūrē turarire s̄idi ðārīmí. Marīph Ígū merā ðārīnīkōādi ðārīmí. Irasirigu Jesús masakare ðārīrē irigorenami. Noó Ígū waaró ðārīpererā wātī doreri irirārē taumi. ³⁹ Ḡua judío masaka ðārīrī nikūgue Jerusalēguedere ðārīpereri Ígū irideare ïābu. Irogue Ígūrē curusague pábiatú wējēma. ⁴⁰ Ígūsā wējēkeremakū, urenu waaró merā Marīph gap̄ Ígūrē masükōādi ðārīmí. Ígūrē masū, p̄ur̄ ḡuare deyoamakū irimi, Ígū dupaturi okarire masiburo, ðārīgū. ⁴¹ Jesús ðārīpererā masakare deyoabiridi ðārīmí. Ḡua ditare deyoami. Ígū deyoamakū, ḡua Ígū merā baa, iiríbu. Iripoegueta Marīph ḡuare beyedi ðārīmí, Jesúre Ígū masūadire ïāmurārē. ⁴² Marīph Jesúreta masaka ðārīpererā okarārē, boanerādere: “Óārārē tauḡko, ñerā gap̄ure wajamoāḡko!” ðārī beyebure pídi ðārīmí. Irire masakare weredoremi ḡuare Jesús. ⁴³ Ðārīpererā Jesúre b̄uremurārē Marīph Ígūsā ñerō irideare kātigukumi, ðārīrē gojanerā ðārīmá ðārīpererā Marīphaya kerere weredupiyunerā, ðārī wereyup̄ Pedro Cornelioya wii nerēanerārē.

Judío masaka ðārīmerāde Óagū deyomarīgūrē opanugādea

⁴⁴ Pedro werenírīrē pérāguere Óagū deyomarīgū dijijayup̄. ⁴⁵⁻⁴⁶ Ígū ejadero p̄ur̄, Ígūsā gajirā ya merā werenímasibirideare werenínugā, usuyari merā Marīphare: “Óātarigu ðārā mu”, ðārī b̄uremuñurā. Ígūsā irasū ðārimakū pérā, Pedro merā iogue ejanerā judío masaka Jesúre b̄uremurā pégukakōāñurā. “Marīph Óagū deyomarīgūrē iriumi judío masaka ðārīmerādere”, ðārīñurā. ⁴⁷ Irasirigu Pedro Ígū merāmarārē ðārīyup̄:

—Marīph Óagū deyomarīgūrē marī judío masakare iriuderosūta ñisādere iriumi. Irasirirā Ígūsā Óagū deyomarīgūrē opamakū ïārā, marī Ígūsārē deko merā wāiyebirkōārā, ðārīmasīña máa. ⁴⁸ Irasirirā: “M̄usā Jesucristore b̄uremurā Ígūyarā ðārā”, ðārī wāiyeka Ígūsārē! ðārī wereyup̄ Pedro Ígū merāmarārē.

Ígūsārē wāiyeadero p̄ur̄, Pedrosārē: “Yoaweyaripoe dujaka ḡua merā dapa!” ðārīñurā.

11

Pedro Jerusalén marārē Jesúre b̄remurārē weredea

¹ Jesús buedoreg₧ beyenerā, gajirā īgūrē b̄remurā Judeague ãārīrā: “Judío masaka ãārīmerāde Marīphyare b̄remuma”, ãārīrī kerere péñurā. ² Pedro Cesareague ãārādi Jerusalēgue dujamak₧ īārā, iro marā judío masaka Jesúre b̄remurā īgūrē ãsū ãrī werew₧ha, sērēñañurā:

³ —¿Nasirig₧ judío masak₧ ãārīkereg₧, judío masaka ãārīmerāya wiigue ñajāa, īgūsā merā baáari?

⁴ īgūsā irasū ãārīmak₧, Pedro ãārīpereri īgūrē irogue waadeare ãsū ãrī wereyup₧:

⁵ —Y₧ Jopegue ãārīg₧, Marīpure sērēripoe kērō irirosū waab₧ yure. Ùmugasigue suñe suríro irirosū deyori gasiro wapik₧ri t̄rori suadea gasiro miē, y₧ p̄ro dijaramak₧ īābu.

⁶ Y₧ iri gasiro poekaguere: “¿Ñeéno ãārīrī?” ãrī, õārō īāg₧, ãārīpererā waimurā: paárā, makānūu marā, yebague s̄ig₧wāgārā, w̄rā sāñamak₧ īābu. ⁷ Y₧ īgūsārē īānīripoe Marīp₧ yure: “Pedro, wāgānugāka! īgūsārē wējē baaka!” ãārīmak₧ pébu. ⁸ Y₧ gap₧ īgūrē yujub₧: “Baabea y₧ Op₧. Gajirā waimurā gua judío masaka baaya marīrā ãārīma. Neō suñarō īgūsānorē baañabi ãārīkub₧”, ãrību īgūrē. ⁹ Y₧ irasū ãārīmak₧, Marīp₧ ùmugasigue ãārīg₧ dupaturi ãārīmi doja: “Y₧ baadorerārē: ‘Baaya marīrā ãārīma’”, ãrībirikōaka! ãārīmi yure.

¹⁰ Ùrea īgū irire īmuadero pur₧, iri gasirore ãārīpererā merā ùmugasigue ãimurīkōami doja. ¹¹ Irasiriripoeta ȏrerā ùma Cesarea marā yure siiidorerā iriuanerā y₧ ãārīrī wiiguere ejama. ¹² Òag₧ deyomarīg₧ yure: “‘Ígūsā judío masaka ãārīmerā merā waabea’, ãrī gūñabita waaka!” ãārīmi. Irasirig₧ y₧ Jope marā Jesúre b̄remurā su mojōma pere gaji mojō suru pērēbejarā merā waa, Cesareaguere eja, gua ãārīpererā Cornelioya wiigue ñajābu. ¹³ Guá iro ñajājamak₧, Cornelio guare: “Sug₧ Marīpure wereboeg₧ yaa wii ñajājamak₧ īābu. Ígū yure: ‘Jopegue ùma m̄ayarārē iriuka, Simón Pedro wāikug₧re siidoreg₧!’ ãārīmi”, ãrī weremi. ¹⁴ “Ígū m̄urē Marīphyare weremak₧ b̄remug₧, m₧, m̄ayarā ãārīpererā õārō tarirāko. Ùmugasiguere Marīp₧ merā õārō usuyari bokarāko”, ãrī weremi yure Marīpure wereboeg₧”, ãārīmi Cornelio. ¹⁵ Irasirig₧ y₧ īgūsārē werenugāripoe Òag₧ deyomarīg₧ marīrē neōgora ëgū diijaderosūta īgūsāguere dijjami. ¹⁶ Irasirimak₧ īāg₧, Jesús ãrīdeare gūñabokab₧. ãsūta ãārīmi: “Juan m̄asārē deko merā wāiyedi ãārīmí. Y₧ gap₧ m̄asārē Òag₧ deyomarīg₧ merā wāiyeg₧ko, ëgū m̄asā merā

ãārñikõāburo, ãrígñ”. ¹⁷ Marípu marírẽ iriuderosúta Õágñ deyomarígûrẽ iriumi, judío masaka ãārñmerâdere, marí Opu Jesucristore ïgûsâ bûremumakû. Ígñ irasirimakû ïâgñ, Marípre: “Irasiribirkôâka ïgûsârë!” ãrîmasibiribu yu, ãrî wereyupu Pedro iro ãârñrârë.

¹⁸ Ígñ wereadero puru, toepera:

—Marípu judío masaka ãârñmerâdere ïgûsâ ñerõ irideare bujawere, piridoremi, ïgûsâde ûmugasigue ïgñ merâ õârõ usuyari bokaburo, ãrígñ, ãrî, usuyari sîñurâ Marípre.

Antioquia marâ Jesûre bûremudea

¹⁹ Estebârẽ wêjêaderopuru, Jesûre bûremurârẽ ñerõ iriñurâ. Irasirirâ surâyeri Feniciague, gajirâ Chipre nûgñrõgue, gajirâ Antioquíague duriwâgñurâ. Ígûsâ irogue ejarâ, Jesûya kerere wereñurâ judío masaka ditare. ²⁰ Surâyeri Jesûre bûremurâ Chipre marâ, Cirene marâ ãârññurâ. Ígûsâ Antioquíague eja, judío masaka ãârñmerârẽ Jesûya kerere wereñurâ. “Jesús, marírẽ taugu, ãârñpererâ Opu ãârñmi”, ãrî wereñurâ ïgûsârë. ²¹ Marípu irasû ãrî wererârẽ õârõ iritamuyupu. Irasirirâ ïgûsâ weremakû pérâ, iro marâ wárâ Jesûre bûremunagñurâ. Ígûsâ dupiyuro bûremudeare pirikôâñurâ.

²² “Ígûsâde Jesûre bûremuma”, ãrîrî kerere pérâ, Jerusalén marâ Jesûre bûremurâ Bernabére Antioquíague iriuñurâ: “‘¿Naásû waáari?’ ãrî ïâgñ waaka!” ãrîrâ. ²³ Irasirigu irogue eja, Marípu ïgûsârë ïgñ iritamuadeare iâ, buro usuyari merâ:

—Marí Opu Jesûre õârõ bûremuníka! Ígûrẽ bûremurîrẽ neô piribirikôâka! ãrî wereyupu ïgûsârë. ²⁴ Bernabé Õágñ deyomarígûrẽ opatarigu, õágñ, Jesûre õârõ bûremugû ãârñyupu. Irasirirâ ïgñ weremakû pérâ, wárâ masaka Jesûre bûremuñurâ.

²⁵ Puru Bernabé Antioquíague ãârâdi Saulore Tarsogue ãârígûrẽ ãmagû waayupu. ²⁶ Ígûrẽ bokaja, ïgûsâ pérâgueta Antioquíague goedujaja, Jesûre bûremurâ merâ su bojorigora iri makâguere ãârññurâ. Irogure wárâ masakare Jesûyre bueñurâ. Iripoe merâta iro marârë Jesûre bûremurârë: “Cristoyarâ, Cristiano ãârñma”, ãrî wâiyepurorifñurâ.

²⁷ Bernabé, Saulo merâ Antioquíague ãârñripoe gajirâ Jerusalén marâ Marípuya kerere weredupiyurâ irogure waañurâ. ²⁸ Sugu ïgûsâ merâ, Agabo wâikugu ãârñyupu. Ígñ irogue eja, Õágñ deyomarígû masîrî sîrî merâ iro marârë:

—Ãârñpereroguere masaka uaboarâkuma, ãrî wereyupu ïgûsârë. Claudio wâikugu romano marâ opu ñajâdero puru Agabo ïgñ ãrñdea waayuro. ²⁹ Ígñ irasû ãrîmakû pérâ, Antioquia marâ Jesûre bûremurâ ãsû ãârññurâ:

—Marī Judeague ãārīrārē Jesúre b̄remurārē marī niyeru oparire, marī sīrō bokatīrō iriurā! ãrīñurā. ³⁰ Irasirirā niyeru neeō, Bernabé, Saulo merā: “Jesús buedoregu beyenerārē iritamurārē wiaka!” ãrī iriuñurā.

12

Santiagore wējēdea, Pedrore peresu iridea

¹ Iripoere Herodes wāikagu Judea marā opa, surāyeri Jesúre b̄remurā Jerusalēgue ãārīrārē ñerō irinugāyupu. ² Irasirigu ñgūyarā surarare Santiagore Juan tīgūrē sareri majī merā wējēdoreyupu. ³ Ígūrē wējēmakū ñārā, judío masaka ushayañurā. Herodes ñgūsā ushymakū ñāgū, Pedrore ñeādore, peresu iriyupu. Irasiriripoe pā wemasārī moreñā marīrī baari bosenu pascua bosenu ãārīyuro. ⁴ Ígūrē peresu iriadero pura, wapikari bu surarare gorawayu koredoreyupu. Iri buriku wapikurā dita ãārīñurā. “Pascua bosenu pura, ãiwiugura masaka ñürōgue Ígūrē wējēdorebu”, ãrī gūñadiyupu Herodes. ⁵ Irasirirā Pedrore surara õārō koreníkōañurā. Ígū irogue ãārīripoe Jesúre b̄remurā gapu Marīpure bero sērēbosaníkōañurā.

Marīpu Pedrore peresugue ãārīgūrē taudea

⁶ Herodes Pedrore masaka ñürōgue Ígūrē ãiwiuburi ñamirē pērā surara watopegue peda kōmeda merā suasūadi kārīyupu. Gajirā surara pērā makāphro wiriarore koreñurā. ⁷ Ñārīpererā kārīripoe gūñāña marīrō sugu Marīpure wereboegu Pedro ãārīrī taribugue deyoayupu. Irasiriro iri taribu poekague õārō boyosiriakōäyuro. Marīpure wereboegu Pedroya dükare túkare, Ígūrē yobeyupu.

—Murīgora wāgāñhgāka! ãrīyupu. Ígū irasū ãārīmakāta, Pedroya mojōrīrē ñgūsā kōmedari suadea kuradijakōäyuro. ⁸ Marīpure wereboegu Ígūrē:

—Yujutúka! Muya gubu suríre sāñaka! ãrīyupu.

Ígū irasū ãārīmakā pégu, yujutú, Ígūya gubu suríre sāñayupu. Ígū sāña odomakū, ãrīyupu doja:

—Wekamañe surírore sāñaka! Náka, yu merā! ãrīyupu.

⁹ Ígū irasū ãārīmakā pégu, Pedro Ígūrē tuyawiriayupu. “¿Di-ayeta Marīpure wereboegu yure ãiwiiriagu irikuri? Gajipoe irigū kēgū iribukoa”, ãrī gūñayupu. ¹⁰ Marīpure wereboegu, Pedro merā surara korerā ãārīphrorirārē tari, puru gajirārē tari, iri wii ñajāphroriri kōme makāphrogue ejañurā. Iro ñgūsā ejamakū, iri makāphro basi tūpākōäyuro. Iri makāphrore tariwiria, yoaweyaro waa, Marīpure wereboegu dederiakōäyupu. Pedro suguta dujayupu pama. ¹¹ Marīpure wereboegu dederiadero puru, Pedro Ígūrē waadeare õārō pémasi:

—Diayeta Marípu yure wijatadoregu, īgūrē wereboegre iriuañumi Herodes yure ñerō iribirikōāburo, ārīgū, gaji āārīpereri judío masaka yure ñerō iriduarire kāmutadoregu, ārī gūñayupu.

¹² Iriré gūñawāgā, Maríaya wiigue ejayupu. Igo, Juan Marcos wāikugu pago āārīyupo. Iri wiiguere masaka wárā nerē, Marípure sérēbosarā iriñurā īgūrē. ¹³ Irogue ejagu, Pedro iri wii taro ñajāri makāphrore doteuyupu. īgū dotemakū pégo, sugo Rode wāikugo iri wii marārē moāboego: “¿Noā āārīrī?” ārī īāgō waayupo. ¹⁴ īgū werenírīrē pémasī, makāphrore tūpābeota usuyari merā úmañajā, iro nerēanerārē: “Pedro makāphro āārīgū kárinami”, ārī wereyupo. ¹⁵ Igo irasū ārīmakū pérā, igore: “Mu irasū ārīmoāmakōāgō yáa”, ārī, igo wererire buremubiriñurā.

Igo gapu īgūsārē: “Diayeta ārā yu”, ārīyupo.

“Iro merē Pedroya yujhupūrā āārīkoa”, ārīñurā.

¹⁶ Pedro gapu makāphrore dotegu iriyupu dapa. Irasirimakū waa, iri makāphrore tūpā, īgū iro nímakū īārā, guakokōāñurā. ¹⁷ īgū gapu īgūya mojō merā irikeo, īgūsārē toedoreyupu. Puru wiigue ñajāja, īgū peresu āārīgūrē Marípu īgūrē āīwiriadeare wereyupu īgūsārē:

—Irire wereka, Santiagore, gajirā Jesúre buremurārē! ārī were odo, gajirogue waakōāyupu.

¹⁸ Puru boyoripoe peresu korerā Pedro marīmakū īārā: “¿Naásū waáayuri?” ārī gāme gaguiníñurā īgūsā basi.

¹⁹ Irasirigu Herodes īgūyarā surarare Pedrore āmadoreyupu. īgūsā bokabirimakū īāgū, Pedrore koreadinerārē buro sērēña, īgūsā yujhbirimakū, īgūsārē wējēdoreyupu. Puru Judeare wiri, Cesareague āārīgū waayupu Herodes.

Herodes boadea

²⁰ Iripoere Herodes Tiro, Sidón wāikuri makārī marā merā buro guayupu. Iri makārī marā baari, Herodeya nikū marā duadea āārīyuro. Irasirirā, īgū guamakū īārā: “Guare baari duabiribukumi”, ārī, īgū phrogue irire āmurā waayupu. Irogue eja, Herodeya wii koregu Blasto wāikugre: “Iritamuka guare!” ārīñurā. īgū: “Jáu”, ārīmakū pérā: “Herodere wereníbosaka, īgū gua merā guanemobirikōāburo, ārīgū!” ārīñurā īgūrē. ²¹ Irasirigu Herodes īgūsā merā wereníduharinu ejamakū, opu sāñarī suríre sāñu, masaka īürō opu doarogue doa, īgūsārē wereníyupu. ²² īgū irasū werenímakū pérā, masaka gaguiníñurā:

—Í ñ õõ werenígū masaku āārībemi. Ùmugasigue marā Opu āārīmi, ārīñurā.

²³ īgūsā irasū ārīmakū pégu, Herodes īgūsārē: “Masakuta ārā yu”, ārībiriyupu. Irasirigu Marípure buremubiri waja,

mata Maríphare wereboegh Herodere pūrīrikhmakh iriyuph. Irasirigh Herodes beka baaweesu boakōāyuph.²⁴ Iri irash waadero purh, Jesúre b̄aremurā Maríphaya kerere āārīpereroguere weregorenañurā. Wárā masaka irire péñurā.²⁵ Bernabé, Saulo merā Jerusalēgue gajirā Jesúre b̄aremurārē iritamu odo, Antioquíague gāme dujáañurā. Juan Marcos wāikughde Ígūsā merā waayuph.

13

Bernabé, Saulo merā Jesúya kerere buenhgādea

¹ Antioquíaguere Jesúre b̄aremurā watopegue surāyeri Maríphaya kerere weredupiyurā, gajirā masakare buerimasā āārīñurā. Bernabé Ígūsā merāmh āārīyuph. Gajigh Simón wāikugh āārīyuph. Ígūrēta masaka: “Ñígū” áři wāīyeñurā. Gajigh Lucio wāikugh Cirenemh āārīyuph. Gajigh Manaén wāikugh, Herodes Galilea marā oph dagh merā suro merā masādi āārīyuph. Gajigh Saulo āārīyuph.² Sunh Ígūsā bere, Maríphare sērēripoe Óāgū deyomarīgū Ígūsārē wereyuph:

—Bernabére, Saulore beyepíka! Ígūsā yure moāboemurā, yh beyesñerā āārīma, āřyuph.

³ Ígū irash āārīmakh pérā, Ígūsā bere, Maríphare sērē odo, Ígūsāya dipure ñapeo, seretu iriuñurā.

Bernabé, Saulo merā Chipre marārē buueda

⁴ Purh Bernabé, Saulo merā Óāgū deyomarīgū Ígūsārē iriuderosu Seleucia wāikuri makāgue waa, irogue eja, doódiru merā Chipre wāikuri nágūrōgue waañurā.⁵ Iri nágūrōma makā Salamina wāikuri makārē eja, judío masaka nerērī wiirigue Maríphaya kerere wereñurā. Juan Marcode Ígūsārē iritamugorenayuph.⁶ Purh iri nágūrōrē tariwerewāgā, Pafos wāikuri makāgue ejañurā. Irogue ejarā, sugh judío masakhre yé āārīgūrē bokajañurā. Ígū Barjesús wāikugh āārīyuph. Griego ya merā Elimas wāikuyuph. Iri makā marārē: “Úmugasigue marā Ophya kerere weredupiyurimasā āārā yh”, ářikatogorenayuph.⁷ Sergio Paulo wāikugh merāmh āārīyuph. Sergio Paulo iri nágūrō marā oph, wári masígū āārīyuph. Ígū Maríphaya kerere péduagu, Bernabé, Saulore siudoreyuph.⁸ Irasirirā Ígūsā Ígū purogue wererā waañurā. Elimas, yé āārīgū gaph Sergio Paulo Jesúre b̄aremumakh gāāmebiriyuph. Irasirigh Ígūsā wererire kāmutaduadiyuph.⁹ Irasirimakh, Saulo Óāgū deyomarīgūrē opatarigu, Ígūrē bero ñāyuph. Saulota, “Pablo” wāikuyuph.¹⁰ Ásū āřyuph:

—Mu āřikatorikugh, ñegū, āārīpereri ðārō iririre kāmutaduagu, wātī irirosh āārā. Marí Ophya diayemarē gorawayuduagu

ãäärã. ¹¹ Mʉ irasiriri waja marĩ Opʉ mʉrẽ wajamoägʉkumi. Irasirigʉ mʉ koye ïäbi dujagʉkoa. Marĩ Opʉ mʉrẽ wajamoärõpa abe goesisiririre ïäbirikoa, ãrïyupʉ Pablo ïgürẽ. ïgū irasū ãärírĩ meräta ïgürẽ nañtïäkõäyuro. Neõ koye ïäbi dujayupʉ. Irasirigʉ ïgürẽ tʉäwãgãbure ãmayupʉ. ¹² ïgū irasū waamakã ïägã, Sergio Paulo marĩ Opʉ Jesúya buerire pégukakõäyupʉ. Irasirigʉ Jesúre bãremuyupʉ.

Pablo, Bernabé merã Pisidia nikũma makã Antioquia wãikʉri makãgue ejadea

¹³ Pʉru Pablo ïgū merãmarã merã Pafogue ãäärãnerã wiri taribuja, Perge wãikʉri makãgue ejañurã. Iri makã Panfilia wãikʉri nikügue ãäärÿyuro. ïgūsã Pergegue ejamakã, Juan Marcos gapʉ ïgūsärẽ iro pí, Jerusalëgue gãme dujáakõäyupʉ doja. ¹⁴ Pʉru Pergegue ãäärãnerã gaji makã Antioquia wãikʉri makãgue waañurã. Iri makã Pisidia wãikʉri nikügue ãäärÿyuro. Irogue eja, judío masaka siñajärñu * ãäärímakũ ïgūsã nerẽrĩ wigüe† ñajãa, doañurã. ¹⁵ Iri wii marã oparã Moisés gojadeare, Marípʉya kerere weredupiyunerã gojadeare bueadero pʉru, Pedrosärẽ siiu:

—Guayarã, masakare wereduarã, wereka, ïgūsärẽ õärõ ãäärÿrikãburo, ãrãrã! ãrãñurã.

¹⁶ ïgūsã irasú ãäärímakã pégʉ, Pablo wãgãnugã, ïgãya mojõ merã irikeo, ïgūsärẽ wereyupʉ:

—Musã Israel bumarã, gajirã ïgūsã irirosú Marípure bãremurã, õõ ãäärã, yʉ wererire õärõ péka! ¹⁷ Marípʉ, gʉa judío masaka Israel bumarã bãremugã, gʉa ñeküsãmarãrẽ beyedi ãäärími. Irasirigʉ iripoegue ïgūsã Egipogue ãäärÿrãrẽ wárã masãporemakã iridi ãäärími. Pʉru iri nikügue ãäärÿrãrẽ ïgū turaro merã ãiwiridi ãäärími. ¹⁸ ïgūsã Egiplore wiridero pʉru, cuarenta bojorigora masaka marírõgue waagorenanerã ãäärími. Irogue ïgūsã ïgū dorerire tarinugãkeremakã, Marípʉ ïgūsärẽ õärõ koredi ãäärími. ¹⁹ Pʉru ïgūsã Canaán nikügue ejamakã, iri nikũ marãrẽ su mojõma pere gaji mojõ peru pérẽbejari buri marãrẽ Marípʉ beosíã, gʉa ñeküsãmarãrẽ pídi ãäärími iro ãäärÿdoregu. ²⁰ Marípʉ ïgūsärẽ iri nikügue pídero pʉru, cuatrocientos cincuenta bojorigora ãäärínerã ãäärími. ïgūsã irogue ãäärímakã, Marípʉ ïgūsärẽ doremurãrẽ pídi ãäärími. ïgūsã Samuel wãikʉgʉ Marípʉya kerere weredupiyudi ïgū ãäärÿnugãripoegue doretñunerã ãäärími. ²¹ Gʉa ñeküsãmarã Samuere: “Sugʉ gʉa opʉ gãämekoa”, ãrĩ sérẽmakã pégʉ, Marípʉ ïgūsã opʉ ãäärÿbure Saúre pídi ãäärími. Saúl, Cis wãikʉgʉ magã,

* **13:14** Judío masaka siñajärñu, sábado ãäärã. † **13:14** Judío masaka nerẽrĩ wii, sinagoga wãikʉri wii ãäärã. Irogue ïgūsã siñajärñu ãäärímakũ nerẽ, Marípʉya werenírĩ gojadea pürẽ buenama.

Benjamīya bumu ããr̄idi ããr̄imí. Ígu cuarenta bojorigora Ígsā opu ããr̄idi ããr̄imí. ²² Puru Marípu Saúre Israel bumarā opu ããr̄irírē béo, David wãikugure Ígsā opu ããr̄ibure pídi ããr̄imí. Asu ããr̄idi ããr̄imí Ígrē: “Davire Isaí magurē bokabu. Buro usayáa Ígu merā. ããr̄ipereri yu gãämeríre irigkumi”, ããr̄idi ããr̄imí. ²³ “Sugu David parāmi ããr̄ituriagu, musāre Israel bumarāre taugu aarigkumi”, ãri weredi ããr̄imí Marípu gua ñeksāmarāre. Irasirigu Ígu ããr̄iderosūta Jesúre iriudi ããr̄imí. ²⁴ Jesús masakare buenugāburi dupiyuro Juan ããr̄ipererā Israel bumarāre: “Musā ñerō irideare bujawere, musā gũñarīre gorawayuka! Musā irasirimakā ïägu, musāre deko merā wãiyegkua”, ãri buedi ããr̄imí. ²⁵ Ígu buetūnuburi dupiyuro Ígsāre ããr̄idi ããr̄imí: “Musā yure: ‘Guare taugu ããr̄imí’, ãri gũñadáa. ããr̄ibea yu. Yu puru gajigu aarigkumi. Yu gapu ubu ããr̄igu, Ígrē neō suropebirikoa”, ããr̄idi ããr̄imí.

²⁶ 'Yaarā, Abraham parāmerā ããr̄ituriarā, gajirā Ígsā irirosū Marípu re buremurā õõ ããr̄irāde õärō péka! Marípu maríre: “Taugura”, ãri kere iriudi ããr̄imí. ²⁷ Jerusalén marā, Ígsā oparāde Jesús maríre taugure ïämasibirinerā ããr̄imá. Siñajärīnuriku Marípu ya kerere weredupiyunerā gojadeare buekererā, neō pémasibirinerā ããr̄imá. Pémasibirisā, Jesúre wéjēdorerā, Marípu ya wereníre gojadea pügue ããr̄iderosūta irinerā ããr̄imá. ²⁸ Jesús Ígu ñerō irideare bokabirikererā, Pilatore: “Wéjēka Ígrē!” ãri sérēñurā. ²⁹ Irasirirā iripoegue Marípu ya kerere weredupiyunerā gojadea pügue ããr̄iderosūta Jesúre ããr̄ipererire iri odo, Ígrē curusague boadire ãidiju, masāgobe ùtāyegue mádea gobegue pínerā ããr̄imá. ³⁰ Ígrē wéjēkeremaku, Marípu gapu boadiguere masūdi ããr̄imí. ³¹ Ígu masādero puru, Wárinurī deyoadi ããr̄imí Ígu merāmarāre. Dupiyurogue Ígsā Ígu merā Galileague wiri, Jerusalēgue wapikgorenarā waanerā ããr̄imá. Dapagorare ïsāta Ígu masādire ïñanerā, Íguyre werema guayarāre.

³²⁻³³ 'Irasirirā yu, yu merāmu Bernabé musāre Jesúsya kerere wererā aaribu. Iripoegue Marípu Ígu Jesús merā õärō iriburire weredi ããr̄imí gua ñeksāmarāre. Ígu ããr̄iderosūta guare Ígsā parāmerā ããr̄ituriarāre irasiridi ããr̄imí Jesúre boadiguere masūgu. Salmos wãikuri gojadea pügue ãsu ãri gojasūdero ããr̄ibu: “Yu magu ããr̄a mu. Dapagā mure masāmakā yáa”, ããr̄idi ããr̄imí Marípu. ³⁴ Gaji pügue Marípu ãsu ããr̄idi ããr̄imí, Jesúre boadiguere masūburire, Ígu dupu boabiriburire: “Iripoegue yu Davire: ‘Óärō irigura’, ããr̄iderosūta mure irigkua”, ããr̄idi ããr̄imí. ³⁵ Gaji Salmos pū David Ígu gojadea pügue ãsu ãri gojadi ããr̄imí: “Mu dorerire õärō iridiya dupure neō boadorebirikoa”, ãri gojadi ããr̄imí. ³⁶ Diayeta werea. David

okagʉ, Marípʉ gāāmederosūta īgʉ ãārīdeapoe marārē iritamuníkōādi ãārīmí. īgʉ boadero purʉ, īgʉ ñekʉsāmarā darārē yáaderogueta gajirā īgūrē yáanerā ãārīmá. īgūrē yáadero purʉ, īgūya dʉphʉ boakōāyuro. ³⁷ Jesú斯 Marípʉ masūdiya dʉphʉ gapʉ neō boabiridero ãārībú. ³⁸⁻³⁹ Musā ãārīpererā Jesúya kerere yʉ weremakʉ, òārō péka! īgʉ merā marī ñerō irideare kātiri bokarāko. īgūrē bʉremurānorē īgūsā ñerō irideare Marípʉ kātigʉkumi. Moisés doreri iriri merā neō kātiri bokabirikoa. ⁴⁰ Irasirirā musā dapagora marā òārō pémasíka! Musā òārō pémasíbirimakʉ, iripoegue marā Marípʉya kerere weredupiyunerā gojaderosūta musādere waarokoa. ⁴¹ Åsū ãārī gojanerā ãārīmá Marípʉya wereníř gojadea pūgue:

Óõrõ péka, yure büridarimasä! Musä okarinurirẽ musärẽ
gajino bero goerire ïmugura. Gajirã musärẽ irire
weremakü pékererä, bürremubirkiko. Irasirirã musä
bürremubiridea waja beosüräko, ãrõ gojanerä ãäríma, ⁴¹
ãrõ wereyupu Pablo Antioquia marärẽ. ⁴² Pablosä irire were
odo, wiriamakü, judío masaka ãärímerä iri wiigue neréanerä
ïgüsärẽ:

—Gaji siñajärñihü ãäärñmakü, guare irireta werenemoka doja! ãäri sérëñurã. ⁴³ Irasirirã iri wii nerëanerã wiriamakü, wárã judío masaka, judío masaka irirosü báremuráde Pablosá wererire báremusíä, ígüsärë tuyañurã. Irasirirã Pablosá ígüsärë: “Marípu mäsärë báro maírñ merä íágürë báremurírë neö piribirkökäka!” ãärñurã.

⁴⁴ Gaji semana siñajärñu ããrõmakü, wárã iri makã marã Maríphya kerere pémurã iri wiigue nerẽñurã doja. ⁴⁵ Igüsã wárã nerëmakü iãrã, judío masaka Pablore bûro iãturiñurã. Irasirirã ñerõ wereníri merã Pablo wererire: “Diaye ããrõbea”, ãrõñurã. ⁴⁶ Igüsã irasü ããrõmakü pérã, Pablo, Bernabé güiro marirõ merã Igüsãrẽ ãrõñurã:

—Marīph doredederosūta gúa m̄sārē judío masakare īgūya kerere wereparioriadabu. M̄sā gapu irire neō gāāmebea. Marīph p̄ro perebiri okari opaburidere gāāmebea. Irasirirā gúa judío masaka āārīmerā gapure iri kerere wererāko. 47 Äsūta doredi āārīmí Marīph īgūya werenírī gojadea pūguere: M̄sārē judío masaka āārīmerārē yaa kerere weredoregū pígukoa. Irasirigu īgūsārē āārīpererā i nikū marā m̄sā irire weremakū pérānorē taugukoa perebiri peamegue waabonerārē, ārīdi āārīmí Marīph, ārī wereñurā. *

⁴⁸ Igūsā irasū ārīmakā pérā, judío masaka āārīmerā bero
usuyari merā: “Marīpuya kere gapu õārī āārā”, ārīñurā.
Irasirā Marīpu beyesūnerā, Igū purogue perebiri okari

✡ 13:41 Hab 1.5 ✡ 13:47 Is 49.6

Ígū ſīſūmurā, Jesúre b̄uremuñurā. ⁴⁹ Irasirirā Maríp̄yare ãār̄pererogue iri nikū marārē weregorenañurā. ⁵⁰ Irasirimakā ïārā, surāyeri judío masaka Pablosārē ñerō wereníñurā. Ígū ſā wererire pérā, gajirā wáro niyeru oparā judío masaka iririk̄k̄rire b̄uremurā nome Pablosā merā guañurā. Iri makā marā oparāde Ígū ſā merā guañurā. Irasirirā Ígū ſārē ñerō irinugā, Ígū ſāya nikürē b̄éowiukōāñurā. ⁵¹ Irasirirā Pablo, Bernabé Ígū ſāya gubu suríre tuadea nikūwerare mojēbéoñurā, iri makā marā Ígū ſā ñerī iriri waja ïmurā. Irasiri odo, Ico-niogue waakōāñurā. ⁵² Ígū ſā waakeremakā, Jesúre b̄uremurā gapu irogue ãār̄irā Õágū deyomaríḡrē opatari, b̄ero usuyari merā dujañurā.

14

Pablo, Bernabé merā Iconiogue ejadea

¹ Pablo, Bernabé merā Iconiogue eja, judío masaka nerēr̄ wiigue ñajāa, Jesúya kerere wereñurā. Ígū ſā weremakā pérā, judío masaka, gajirā judío masaka ãār̄merāde wárā Jesúre b̄uremunugāñurā. ² Judío masaka Jesúyare péduamerā gapu, Jesúre b̄uremurārē ñerō wereníñurā. Judío masaka ãār̄merārē, Jesúre b̄uremurā merā guamakā iriñurā. Irasirirā judío masaka ãār̄merā Jesúre b̄uremurārē ñerō gūñiañurā. ³ Ígū ſā irasū gūñamakā ïārā, Pablosā gapu yoaripoe irore duja, güiro marírō merā: "Maríp̄u masakare b̄ero mařīr̄ merā ïāmi", ãrī bueñurā. Ígū ſā buemakā, Maríp̄u Ígūyare: "Diayeta buema", ãrīgū, Ígū turaro merā iri ïmurirē Ígū ſā irimakā iritamuyupu. ⁴ Irasirirā iri makā marā d̄ukawariñurā. Surāyeri judío masaka buerire gāāmerā, gajirā Pablosā buerire gāāmerā dujañurā. ⁵ Jesúya kerere gāāmemerā: judío masaka, judío masaka ãār̄merāde, oparā merā nerē, Pablosārē ñerō ãrī, ùtāyeri merā dea wējēduañurā. ⁶⁻⁷ Ígū ſā irasū wējēduarire pérā, Pablo, Bernabé merā Licaonia nikūgue duriwāgāñurā. Irogue eja, iro marārē Jesúya kerere buegorenañurā. Ígū ſā irasū buegorenarā, iri nikū ãār̄irī makārī Listra, Derbe wāik̄k̄ri makārīgue ejañurā.

Listrage Pablore ùtāyeri merā deadea

⁸ Listrage eja, sugu neō deyoagugueta waamasib̄iridire iro doaḡure bokajañurā. ⁹ Irasiriḡu irogue doaḡu, Pablo buemakā pýeyupu. Ígū pémakā, Pablo su diayeta ïāyupu Ígūrē. "Íí Jesúre b̄uremumi. Ígū yure taumasími", ãrī gūñakumi", ãrī gūñayupu Pablo Ígūrē ïágū. ¹⁰ Irasiriḡu turaro merā:

—Wāgāñugāka! ãrīyupu Ígūrē.

Ígū irasū ãrīmakū pégu, pariwāgānugā waayupu. ¹¹ Pablo Ígūrē irasirimakū ïärā, Licaonia marā Ígūsā ya merā ãsū ãrī gaguiníñurā:

—Marī būremurā ãmarōgue ãärānerā ãma irirosū deyorā marī p̄erogue dijajama, ãrī gaguiníñurā.

¹² Irasirirā Bernabére: “Marī būremurā opu Zeus wālkugū ãärīmi”, ãrī wālyeñurā. Pablo gapure Ígūsārē wereparoridi ãärīmakū: “Marī būremugū Hermes wālkugū ãärīmi”, ãrī wālyeñurā. ¹³ Iri makā ñajārō tūro Zeure būremurī wii ãärīyuro. Sugū paí iri wiire koregu wekuare, goori Ígū ãmuadeare ãiwāgāyupu. Ígū, iro marā merā wekuare wējē soepeodhadiyupu Pablosārē būremudhagu. ¹⁴ Ígūsā irasū iridhāmakū ïärā, Pablosā Ígūsāya suríre yegue, iro ãärīrā watopegue ûmawāgā, ãsū ãrī gaguiníñurā:

¹⁵ —Muſā guare, ¿nasimurā irasū yári? Guade muſā irirosūta masaka ãärā. Gua muſārē Marīphya kerere ãsū ãrī wererā aaribú. Keori weadeare békóöka! Marīph okagū gapure būremuka! Ígūta ûmugasi, i nikū, dia, ãärīpererā i ûmugue ãärīrārē iridi ãärīmi. ¹⁶ Iripoegue ãärīpereri buri marārē Ígūsā gāämerō irimakū kāmutabiridi ãärīmi. ¹⁷ Masaka Ígūrē būremubirkikeremakū, marīrē õärō irigu, Ígū õärō ãärīrikurire ïmumi ãärīpererārē. Irasirigū deko merēmakū yámi. Marī oterire dükakumakū yámi marī baaburire sīgū. Irasirigū usuyari merā ãärīmakū yámi marīrē, ãrīñurā Pablosā Ígūsārē.

¹⁸ Ígūsā irasū ãrīmakū pékererā, Pablosārē būremudhārā, wekuare wējē soepeodhadiñurā dapa. Pablosā gapu Ígūsārē: “Iropata irika! Iririre pirikōöka!” ãrīmakū pérā, irire pirikōäñurā pama.

¹⁹ P̄uru gajirā judío masaka, Antioquia marā, Iconio marāde Listrague ejañurā. Irogue ejarā, Pablore ñerō wereníñurā. Ígūsā irasū ãrīmakū pérā, iro marāde Ígū merā gua, Ígūrē ûtāyeri merā deañurā. Dea odo: “Íi kōmoakōämi”, ãrī, iri makā tūrogue tāwāgā meépibékóäñurā. ²⁰ Ígūsā irasirikeremakū, Jesúre būremurā gapu Ígū p̄ero nerējañurā. Ígūsā nerējamakū, wāgānugā, Ígūsā merā makāgue dujákōäyupu doja. Gajinū gapu Bernabé merā Derbegue waayupu.

²¹ Irogue eja, Jesúya kerere wereñurā. Ígūsā weremakū pérā, wárā iro marā Jesúre būremuñurā. Irire were odo, Listrague goedujáañurā. Iro eja, Iconiogue waañurā. P̄uru Pisidiama makā Antioquíague ejañurā. ²² Iri makārigue weregorenorā, Jesúre būremurārē õärō ãärīrikumakū iriñurā. “Jesúre būremurīrē neō piribirikōöka! Marīph Ígūyarārē doreroguere

waadharā, ñōguere wári poyari merā ãärírākōa”, árī bueñurā ñgūsārē.

²³ Puru iri makārīku marārē Jesúre b̄remurārē iritamu-murārē beyeñurā. Beye odo, bere, ásū árī sérēñurā Marípure ñgūsā b̄remugārē:

—Gua Opu, ñisā m̄yayarārē iritamuka! árīñurā.

Pablo, Bernabé merā Siria nikūma makā Antioquíague dujáadea

²⁴ ñgūsā Pisidia nikūgue weregorenadero puru, Panfilia nikūgue ejañurā. ²⁵ Iri nikūma makā Pergere Maríphyā kerere were odoaderero puru, Atalia wāikuri makāgue waañurā.

²⁶ Iri makā ãärānerā Antioquíague dujáarā, doódiru merā waañurā. Iripoegue iri makā marā Jesúre b̄remurā Pablolosārē iriupurorirā, Marípure ñgūsāya ãäríburire ásū árī sérēbosanerā ãärímá: “Guapu, mu maírī merā ñisārē m̄yare buegorenamakū, ñārō koreka!” árī sérēnerā ãärímá. Irasirirā Pablo, Bernabé merā ñgūsā buedoreadeare buepeo, iri makārē goeñurā doja. ²⁷ Irasirirā iri makārē goejarā, gajirā Jesúre b̄remurā merā nerē, ãärípererī ñgūsā Maríphā turari merā iriadeare, Maríphā judío masaka ãärímerādere Jesúre b̄remumakū iriadeare wereñurā ñgūsārē. ²⁸ Yoaripoe irogue Jesúre b̄remurā merā ãäríñurā.

15

Jerusalēgue Jesúre b̄remurā nerēdea

¹ Pablo, Bernabé Antioquíague ãäríripoe gajirā Judea nikū marā irogue eja, Jesúre b̄remurārē ásū árī buenugāñurā.

—Moisés dorederosūta ãärípererā musāya d̄phuma gasirogārē wiiribirimakū, Maríphā musārē taubirikumi, árīñurā. ² ñgūsā irire árīmakū pérā, Pabloñ ñgūsā merā b̄ro gāme guaseoñurā. Irasirirā Antioquia marā Jesúre b̄remurā Pablo, Bernabére, gajirā iro marādere Jerusalēgue waamurārē beyeñurā. Ásū árīñurā: “Jerusalēgue waaka! Jesús buedoregu beyenerārē, ñgūsārē iritamurādere: ‘¿Judea marā buerire diayeta ãärírī?’ árī sérēñarā waaka!” árī iriuñurā.

³ Irasirirā Jesúre b̄remurā ñgūsārē iriuaderero puru, Pablo, Bernabé merā Fenicia nikū waa, puru Samaria nikūrē tariwāgā, judío masaka ãärímerā ñgūsā ñekusāmarā b̄remunadeare piri, Maríphyā gapure b̄remunugārī kerere wererā iriñurā Jesúre b̄remurārē. Irire pérā, ãärípererā b̄ro usayañurā.

⁴ Pabloñ Jerusalēgue ejamakū ñārā, Jesúre b̄remurā, Jesús buedoregu beyenerā, ñgūsārē iritamurāde ñārō usayari merā

bokatīñurā. Irasirirā Pablo, Bernabé merā ãārīpereri īgūsā Marīpu turari merā irideare wereñurā. ⁵ Iroguere surāyeri fariseo bumarā Jesúre būremurā ãārīñurā. Pablosā weremakā pékererā, īgūsā gapu wāgāñugā, ãsū ãrīñurā:

—Judío masaka ãārīmerā Jesúre būremurā, īgūsāya dhpuma gasirogārē wiriburo. “Moisés doredeare irika mūsāde!” ãārīō gāamea īgūsārē, ãrīñurā.

⁶ Īgūsā irasū ãrīmakū pé, Jesús buedoregu beyenerā, gajirā īgūsārē iritamurā nerē, irire ãmudharā wereníñurā. ⁷ Īgūsā yoaripoe wereníaderō puru, Pedro wāgāñugā, wereyupu īgūsārē:

—Yaarā, õarō péka yure! Iripoegue, yu mūsā merā ãārīgūrē Marīpu beyedi ãārīmí, yure īgūya kerere judío masaka ãārīmerārē weredoregu. Irasirigu īgū masakare tauri kerere werea, Jesúre būremuburo, ãrīgū. ⁸ Marīpu ãārīpererā gūñarīrē masīgū, judío masaka ãārīmerārē Jesúre būremurārē: “Yaarā ãārīma”, ãrī ïmubu, īgūsādere Õāgū deyomarīgūrē iriumi marīrē iriuderosūta. ⁹ Irasirigu marīrē īgūsā merā surosū ïāmi. īgūsā Jesúre būremumakā, īgūsādere īgūsā gūñarīgue õarō ãārīrikumakā yámi. ¹⁰ Marīpu Moisére doreri pídeare marī ñekūsāmarā bokatīñbirinerā ãārīmá. Marīde īgūsā irirosū bokatīñbirikererā, ¿nasirimurā Jesúre būremurārē judío masaka ãārīmerārē irire iridorebukuri? ¿Nasirimurā Marīpu judío masaka ãārīmerārē īgūyarā ãārīmakū iririre: “Iro ãārībea”, ãrī gūñabukuri? ¹¹ ãsū gapu gūñarō gāamea. Marī Opu Jesús marīrē mañrī merā, Marīpu marīrē taumi. Irasirigu marīrē taurosūta judío masaka ãārīmerādere taumi, ãrīyupu Pedro īgūsārē.

¹² īgū irasū ãrīmakū pérā, ãārīpererā toepereakōñurā. Irasirirā Pablo, Bernabé merā judío masaka ãārīmerā watopegue Marīpu turari merā īgūsā iri ïmudeare weremakā õarō péñurā. ¹³ īgūsā irire were odoaderō puru, Santiagode wereyupu:

—Yaarā, péka yure! ¹⁴ Marīpu judío masaka ãārīmerārē īgūyarā ãārīñugāmakā neō irideare weresiами Simón Pedro mūsārē. ¹⁵ Marīpya kerere weredupiyunerā werederosūta waabu judío masaka ãārīmerārē. Marīpya werenírī gojadea pūgue ãsū ãrī gojanerā ãārīmá īgū ãrīdeare gojarā:

¹⁶ Puru Daviya bumarā īgūsā oparā ãārīdea pereaderopuru que dupaturi īgū parāmi ãārīturiagure īgūsā Opu sóogura doja. Irasirigu īgūyarārē īgūsā õarō ãārīrikumakū irigakoa.

¹⁷⁻¹⁸ Irasirirā ãārīpererā judío masaka ãārīmerā yu beyenerā, yure īgūsā Opure būremurākuma, ãrīmi Marīpu

masakare irire masidoregu, ãrĩ gojanerã ãärímá.◊

19 'Irasirigu ãsū gûñáa yu. Judío masaka ãärímerãrẽ Jesúre bãremunãgãrãrẽ wári: "Ãsú irika!" ãrĩ garibibirikõärõ gãämea marirẽ. 20 Irasirirã marĩ ïgûsãrẽ ãsú ãrĩ gojarã: "Keori weadea puro baari pídeare baabirikõäka! Nome merã ñerõ iribirikõäka! Nomede ûma merã ñerõ iribirikõäka! Waimurã wénugû biu wéjéanerãya díkuri diíre baabirikõäka! Díre iiribirkõäka!" ãrĩ gojarã! 21 Iripoegueta marĩ nererí wiirigue siñajärñuriku Marípü Moisére doreri pídeare masaka buema. Irasirirã ãärípereri makãrã marã iri dorerire masikuma. Irasirirã yu ãrâdea ditare gojarã! ãrãyupü Santiago ïgûsãrẽ.

Judío masaka ãärímerãrẽ gojadea

22 Irasirirã Jesús buedoregu beyenerã, ïgûsãrẽ iritamurã, gajirã ãärípererã Jesúre bãremurã merã Santiago ãrâdeare: "Irasûta irirã!" ãrĩ, ïgûsã merãmarã pérarẽ beyeñurã Antioquíague Pablo, Bernabé merã waamurãrẽ. Irasirirã Judare, Silare beyeñurã. Judata, "Barsabás" wâikhyupü. ïgûsã Jesúre bãremurã watopegue ãärírã oparã irirosú ãärírã ãäríñurã. 23 Puru ïgûsã gojadea pürê ïgûsã merã iriuñurã. ãsú ãrĩ gojañurã:

Gua, Jesús buedoregu beyenerã, guare iritamurã, gajirã Jesúre bãremurã õogue ãärírã õädorea mûsãrẽ.

Ãärípererã judío masaka ãärímerã Antioquíague, Siriague, Ciliciague ãärírãrẽ Jesúre bãremurãrẽ õädorea.

24 Gajirã gua merãmarã mûsã purogue ejarã, mûsãrẽ garibogorenañurã. Mûsaya dûpuma gasirogãrẽ wiridore: "Ãärípereri Moisés doredeare irika!" ãrígorenañurã. Gua gapu ïgûsãrẽ irire: "Buerã waaka!" ãrãbiradibü. 25 Irasirirã gua ãärípererã nerẽ, gua merãmarã Judas, Silas wâikurãrẽ beyeabü mûsã purogue iriumurã. ïgûsã marĩ mañrã Pablo, Bernabé merã waarakuma. 26 Masaka Pablosãrëta Jesucristo marĩ Opuya kerere güiro marirõ merã buemakü wéjéboyaunanerã ãärímá. Mérögã tarinerã ãärímá. 27 Judasã mûsã purogue ejarã, gua gojadeare wererakuma. 28 Õagü deyomarigü guare gûñarã sîrösüta: "Gaji dorerire píbirikoa mûsãrẽ", ãrĩ gûñáa. Irasirirã i doreri ditare pírákoa: 29 "Keori weadea puro baari pídeare baabirikõäka! Díre iiribirkõäka! Waimurã wénugû biu wéjéanerãya díkuri diíre baabirikõäka! Nome merã ñerõ iribirikõäka! Nomede ûma merã ñerõ iribirikõäka!" I gua dorerire irirã, õärírã irirako mûsã. Iropata ãärã mûsãrẽ gua weredhari, ãrĩ gojañurã Jesúre bãremurã Jerusalégue ãärírã.

³⁰ Iri pūrē goja odo, Pablosārē: “Óärō waaka!” ãrī sere-tuñurā. Puru Pablosā Antioquíague waañurā. Irogue eja, Jesúre bāremurārē siiu neeõ, iri pūrē wiañurā. ³¹ Iri pūrē bue odo, õärlīgūsā were gojadeare ïärlā, buro usuyañurā. ³² Judas, Silas merā Marípuya kerere weredupiyurā ãärlñurā. Irasirirā Jesúre bāremurārē Marípū ìgūsārē weredoredeare wereñurā. Ígūsā weremakū pérā, Jesúre bāremurā gapa usuya, õärlō gūñaturari merā dujañurā. ³³ Judas irogue yoaweyaripoe ãärlī: “Dujáagu yáa”, ãrī seretuyupu iro marārē. Irasū ãrīmakū pé: “Óärō waaka! Büro siñajārī merā dujáaka Jerusalēgue. Óäburo iro marā, mūsārē iriuuanerā”, ãrī dujuñurā. Ígūsā irasū ãrädero puru, Judas, gajirā merā Jerusalēgue dujákōäyupu doja. ³⁴ Silas gapu: “Óögue dujagura”, ãrī gūñasā, Antioquíague dujakōäyupu dapa. ³⁵ Pablo, Bernabé merā yoaweyaripoe irogue dujañurā. Irasirirā wárā gajirā merā iro marārē bue, marī Opu Jesúya kerere buegorenadea.

Dupaturi Pablo Jesúya kerere buegorenagā waadea

³⁶ Mérögā puru Pablo Bernabére wereyupu:

—Náka, ãärlípereri makārī marī Opu Jesúya kerere marī buegorenadea makārī marārē: “¿Naásū ãärlírikuri?” ãrī, ñägorenarā! ãrīyupu.

³⁷ Ígū irasū ãrīmakū pégu, Bernabé gapu Juan Marcore ãñaduadiyupu. ³⁸ Dupiyurogue Juan Marcos ìgūsā merā Pan-filiague ãärlígú, ìgūsā moärlē bokatübiridea waja Pablo dupaturi ìgūrē ãñaduhabiriyupu. Irasirigú Bernabére: “Ígūrē ãñabirimakādere õärokua”, ãrīyupu. ³⁹ Irasirirā ìgūsā basi irire buro gāme guaseo, dñkawariakōäñurā. Irasirigú Bernabé gapu Juan Marcore ãñayupu, doódiru merā Chipre nñgūrōgue waagá. ⁴⁰ Pablode Silare beyeyupu ìgū merā waabure. Ígūsā buerā waaburi dupiyuro Jesúre bāremurā ìgūsārē: “Marī Opu mūsārē maígū õärlō koreburo”, ãrī sérēbosa, iriñurā. ⁴¹ Irasirirā Siria nikū, Cilicia niküdere tariwāgā, Jesúre bāremurārē ìgūyare bue, õärlō gūñaturamakū iriñurā ìgūsārē.

16

Timoteo, Pablo, Silasārē wapikwāgādea

¹ Puru Pablo, Silas merā Derbegue, Listrague ejañurā. Irogue ejarā, Timoteore Jesúre bāremugurē bokajañurā. Ígū pagode Jesúre bāremugō, judío masako ãärlíyupo. Pagu gapu griego masaku ãärlíyupo. ² Jesúre bāremurā Listra marā, Ico-nio marāde Timoteore: “Óágū ãärlími”, ãrī ñäñurā. ³ Irasirigú Pablo Timoteore ìgūrē wapikubure ãñaduayupu. Judío masaka iri nikū marā gapu Timoteo pagu griego masaku ãärlírē

masiñurā. Irasirigʉ Pablo īgūsā merā guamakʉ iridʉabi, Timoteoya dʉpʉma gasirogārē wiiriyupʉ judío masaka irinarōsū irigu. ⁴ Pʉru Pablo, Timoteo merā waa, īgūsā gojadea pūmarē Jesúre bʉremurārē īgūsā ejari makārī marārē wereñurā. Iri pū Jerusalégue Jesús buedoregʉ beyenerā, īgūsārē iritamurā: “Āsū irika!” ãrī gojadea pū ãārīyuro. ⁵ īgūsā irire weremakā pérā, Jesúre bʉremurā: “Jáh”, ãrī, gūñaturari merā Jesúre bʉremunemoñurā. Gajirāde ûmʉrikʉ Jesúre bʉremubirinerā, bʉremunemowāgāñurā.

Pablo kērōgue irirosū Macedoniañurē īādea

⁶⁻⁷ Pʉru Pablosā Asia nikūgue Jesúya kerere buerā waadʉarārē Óāgʉ deyomarīgʉ waadorebiriypʉ. Irasirirā īgūsā Frigia nikūrē taria, Galacia nikūdere taria, Misia nikū tu rogue eja, Bitinia nikūgue waadʉadiñurā. Óāgʉ deyomarīgʉ gapʉ iroguedere waadorebiriypʉ. ⁸ Irasirirā Misia nikū tu rore tariwāgā, Troas wāikʉri makāgue buajañurā. ⁹ Irogue iri ñamirē Pablo kērōgue irirosū sugʉ Macedonia nikūmʉ īgū puro nímakʉ īāyupu. “Gʉare Macedonia marārē iritamugʉ aarika!” ãrī siiuyupu. ¹⁰ Pablo kērō irirosū waadeare gʉare weremakā pérā: “Marīpʉ iri nikū marārē īgūya kerere weredoregʉ iriugʉ irikumi marīrē”, ãrī gūña, guayare āmu, Macedonia que waakōābu. ((Yu Lucas i pūrē gojabude īgūsā merā waabʉ.))

Pablo, Silas merā Filipogue waadea

¹¹ Irasirirā Troague ãārānerā doódiru merā Samotracia wāikʉri naugūrōgue taribuja, gajinʉ gapʉ Neápoligue waabʉ. ¹² Iri makārē taria, Filipo romano marāya makāgue ejabʉ. Iri makāta Macedonia nikūma makārīrē doreri makā ãārībʉ. Iroguere yoaweyaripoe ãārībʉ. ¹³ Judío masaka siñajārīnʉ ãārīmakʉ, īgūsā Marīpʉre sērērā nerēnarōrē ãamarā waara, iri makā tu ro, dia wekague waabʉ. Irogue eja, iro nerēanerā nomerē Jesúya kerere were doaníbʉ. ¹⁴ Iroguere sugo Tiatira wāikʉri makāmo, Lidia wāikʉgo ðārī surí diiari surire duari-masō ãārīmó. Marīpʉre bʉremugō ãārīmó. Irasirigʉ Marīpʉ igore Pablo wererire ðārō pémasīrī merā pé bʉremumakā irimi. ¹⁵ Irasirigʉ Pablo igore, igoya wii marā ãārīpererārē deko merā wāiyemi. īgū wāiyeadero pʉru, āsū ãrīmo:

—Musā yure: “Diayeta Jesúre bʉremugō ãārīmo”, ãrī gūñarā, yaa wiigue dujaka! ãrīmo gʉare.

Igo irasū ãārīmakʉ pérā, igoya wiigue dujabʉ.

¹⁶ Sunʉ iro marā Marīpʉre sērērā nerēnarōgue dupaturi waara, wātī ñajásüdeore bokajabʉ. Igo gajirārē moāboego ãārīmó. Irasirigo wātī masīrī sīrī merā masakare: “Āsū waaro koa musārē”, ãārīboka, wáro niyeru wajatabosamo igo

oparārē. ¹⁷ Igo ḡa noó waaro ḡa merā waagó, ãsū ãrī gaguinímo:

—Íḡsā Mar̄p̄u ãār̄pererārē doregure moāboerimasā ãār̄ima. Mar̄p̄u mar̄rē tauri kerere werema m̄sārē, ãrī gaguinímo.

¹⁸ Wārinurī guare garibomakū, Pablo gāmenugā, wātī igoguere ãār̄iḡhrē ãsū ãrīmi:

—Jesucristo wāi merā, íḡ turari merā m̄rē: “Igore iropata wirika!” ãrīmi.

Íḡ irasū ãrīmakāta, wātī igore wiriakōāmi.

¹⁹ Wātī igore wiriadero p̄ru, masakare: “Ãsū waaro kōa”, ãrī weremasībiri, igo oparārē niyeru wajatanemobosabirimo pama. Irasirirā, igo oparā gapu Pablo, Silare ñeā, iri makā marā oparā p̄rogue ãiāma. ²⁰ P̄ru were sār̄rē beyerimasā p̄rogue Íḡsārē ãija, ãsū ãrīma:

—Ísā judío masaka ãār̄ima. Mar̄ya makā mar̄rē gariborā yáma. ²¹ Íḡsā mar̄rē buerā, mar̄ romano marā iririkurire iridorebema. Irasirirā Íḡsā buerire gāāmebea. Íḡsā doreridere irimasībea, ãrīma.

²² Íḡsā irasū ãrīmakū pérā, masaka wárā irogue ãār̄rā Pablo sā merā guama. Weresār̄rē beyerimasā gapu Pablo sā suríre túweadore, yuku merā tārādorema. ²³ Íḡsārē b̄ro tārā odo, peresu irima. Íḡsārē korebure õārō ñāduripídorema. ²⁴ Irasirigu Íḡsārē koregu gapu iri wii dekoma taribugue Íḡsārē Íḡsāya guburire taboa majīrīma goberigue suadobo, õārō biadobokōāyupu.

²⁵ P̄ru ñami deko ãār̄makū, Pablo Mar̄pure sērē, bayapeoñurā. Íḡsā irasū bayamakū, gajirā peresugue ãār̄rā péñurā. ²⁶ Íḡsā bayaripoe gūñāña mar̄rō nikū b̄ro ñomeyuro. Irasiriro iri wiide b̄ro gāmeñā, suro merā ãār̄pereri iri wiima makāp̄rori tūpāpereakōāyuro. Peresugue ãār̄rārē Íḡsā kōmedari merā suadeadaride kurakōāyuro. ²⁷ Irasū waamakū, Íḡsārē koregu yobe, iri wiima makāp̄rori toyomakū ñāgū: “Peresu ãārānerā duriwiriapereakōāñuma”, ãrī gūñayupu. Irasirigu Íḡuya sareri majīrē ãi, Íḡ basi sareboarduagu iriadiyupu. ²⁸ Íḡ irasirimakū ñāgū, Pablo Íḡrē gaguiníyupu:

—Mu basi ñerō neó iribirikōāka! ãār̄perekōāa ḡa, ãrīyupu.

²⁹ Íḡ irasū ãrīmakū pégu, sīāgodore, Pablo sā p̄ro ûmawāgā, Íḡsāya guburi p̄ro naradari merā ejamejāyupu. ³⁰ P̄ru Íḡsārē ãiwiu, ãsū ãrī sērēñayupu:

—¿Nasirigukuri, yu Mar̄p̄u yare taumakū gāāmegū?

³¹ Pablo sā yuñurā:

—Mar̄ Op̄u Jesucristore b̄remuka! Mu ya wii marāde Íḡrē b̄remuburo. M̄sā Íḡrē b̄remumakū ñāgū, Mar̄p̄u m̄sārē taugukumi, ãrīñurā.

³² Irasū ãrī odo, ïgūya wii marādere Jesúya kerere wereñurā. ³³ Nami deko p̄uru ïgūsārē koreadi ïgūsāya kāmirē koeyupu. ïgū koe odoaderō p̄uru, Pablosā ïgūrē, ïgūya wii marādere deko merā wāiyēñurā. ³⁴ ïgūsārē wāiyēaderō p̄uru, Pablosārē ïgūya wiigue ãia, baari enjoyupu. ïgū, ïgūya wii marā merā Marípure b̄uremusiā, b̄uro us̄uyañurā.

³⁵ Boyoripoe oparā surarare iriuñurā, peresu wii koregure Pablosārē wiudorerā. ³⁶ Iri wii koregu irire pégu, Pablosārē ãrīyupu:

—Oparā m̄usārē wiridoreañurā. Irasirirā güiro marīrō us̄uyari merā wirika! ãrīyupu.

³⁷ ïgū irasū ãrīmakū pégu, Pablo gapu ãrīyupu surarare:

—Oparā ḡua ñerō irideare bokabirikererā, masaka wárā iñurō ḡuare tārādoreama. ïgūsā, ḡua romano marā ãärīkeremakū, tārādoreama. P̄uru peresu iriama. ¿Dapague ḡuare masaka ñābero wiudhari? Ñārībea. ïgūsā basita wiurā aariburo ḡuare, ãrīyupu Pablo.

³⁸ ïgū irasū ãrīmakū pérā, surara Pablo ãrādeare oparārē wererā waañurā. Pablo, Silas romano marā ãärīma, ãrīrī kerere pérā, oparā güigorañurā. ³⁹ Irasirirā Pablosā p̄uro ejarā, ãsū ãrīñurā:

—Kātika, ḡua m̄usārē peresu iriadeare! Irasū ãrī odo, ïgūsārē peresugue ãärānerārē wiu: “Ḡuaya makārē wirika!” ãrīñurā. ⁴⁰ Irasirirā Pablosā peresugue ãärānerā wiria, Lidiaya wiigue waañurā. Irogue eja, Jesúre b̄uremurā nerēanerārē bokajarā, õārō gūñaturanemomakū iriñurā. P̄uru waakōañurā.

17

Tesalónica marā Pablo, Silas merā guadea

¹ Pablo, Silas merā waarrā, Anfípolire, Apoloniare taria, Tesalónicague ejañurā. Iri makāguere judío masaka nerērī wii ãärīyuro. ² Irogue eja, Pablo iri wiigue waayupu ïgū gaji makārīrē irinaderosūta. Ùre semana judío masaka siñajärīñurī ãärīmakū, iro marārē Maríphyare werenayupu. ³ Ñāsū ãrī bueyupu:

—Maríphu iriudi, Cristo ãärīmi. Marí ñerō iridea waja ñerō taridi ãärīmí. ïgū boadero p̄uru, Maríphu gapu ïgūrē masūdi ãärīmí marī õārō ãärīburire. Íi Jesús yu ñāsū ãrī weregu, ïgūta Cristo ãärīmi marīrē taugu. Ñāsta ãrī werea, Maríphu ya kerere ïgūsā gojadea pūguere, ãrī wereyupu.

⁴ ïgū irasū ãrīmakū pérā, surāyeri judío masaka ïgū wererire: “Diayeta ãärā”, ãrī b̄uremuñurā. Irasirirā Pablosā merā waañurā. Gajirā wárā griego masaka Marípure b̄uremurīmasā, oparā nomede, Pablo wererire pérā,

buremuñurā. Irasirirā īgūsāde īgūsā merā waañurā. ⁵ Gajirā judío masaka irasirimakū īärā, Pablosārē īäturi, wárā ñerā moämerärē siiu neeō: “Pablo īgū merāmarā merā ñerō irigu yámi”, ãrī gaguinírā waaka i makā marärē, ãrī iriuñurā. Irasú ãrī gaguinírā, ãärípererā iri makā marärē Pablosā merā guamakū iriñurā. Irasirirā Jesúre buremugū Jasón wāikuguya wiima makāphore turaro merā tūäkoro, ñajāa, Pablosārē ãmadiñurā masakaguere wiadharā. ⁶ īgūsārē bokabirisīā, Jasōrē, gajirā Jesúre buremurādere ñeā tūäwāgā, iri makā marā oparā phrogue ãia, irogue eja, gaguiníñurā:

—Pablosā ãärípererogue masakare gariborā iriama. Dapagorare marīya makärē ejasiama. ⁷ Íi Jasón īgūsārē īgūya wiigue ñajādoreami. Íisā ãärípereri marī romano marā opa dorerire tarinugāma. “Gajigū māsā Opā, Jesús wāikugu ãärími”, ãrī buema masakare, ãrī gaguiníñurā oparārē.

⁸ īgūsā irasú ãrī gaguinímakū pérā, ãärípererā iri makā marā, īgūsā oparāde Pablosā merā guañurā. “¿Naásū waáari?” ãrī gaguinísirikōãñurā. ⁹ Irasirirā oparā Jasōrē, īgū merāmarādere peresu waadoremerā: “Dupaturi Pablosārē iritamubirikōäka!” ãrī, niyeru wajaridore, wíukōãñurā.

Pablo, Silas merā Bereague ejadea

¹⁰ Phru iri ñamita Jesúre buremurā Pablosārē Bereague iriukōãñurā. Irogue eja, judío masaka nerērī wiigue waañurā. ¹¹ Judío masaka Berea marā gapa Tesalónica marā nemorō Jesúya kerere õärō péduañurā. Irasirirā irire: “¿Diayeta ãärírī?” ãrī masídharā, ûmrírikū Maríphuya werenírī gojadea pūmarē bueníkōãñurā. ¹² Irasirirā wárā Jesúre buremuñurā. Gajirā griego masakade, iri makā marā oparā nomede buremuñurā. ¹³ Pablo, Berea marärē Maríphuye wereri kerere pérā, Tesalónica marā judío masaka ejañurā. Irore eja, Berea marärē kere ãrī, Pablosā merā guamakū iriñurā. ¹⁴ īgūsā irasirimakū īärā, Jesúre buremurā Pablore murō merā dia wádiya tærogue iriuñurā. Ígū merāmarā gapa Silas, Timoteo merā Bereague dujañurā. ¹⁵ Pablore ãiñwāgānerā Atenas wāikuri makāgue eja, ëgūrē irogue pí, Bereague gāme dujáakōãñurā doja. Irogue dujajarā, Pablo ëgū: “Murígora Silas, Timoteode õõgue aariburo”, ãrī kere iriuadeare wereñurā ëgūsārē.

Pablo Atenague ãärídea

¹⁶ Pablo Atenague Silas, Timoteore yúgu, iri makā marā keori weadeare wári opamakū ïágū, buro bujawereyupā. ¹⁷ Irasirigu judío masaka nerērī wiigue ëgūsā merā werenígū waayupā. Irogue gajirā judío masaka ãärímerā Maríphure

buremurā ãärñurā. Ígūsā merādere wereníyupu. Ùmūrikū iri makā marā Ígū bokajarā merā wereníyupu. ¹⁸ Gajirā ùmade Epicúreos wāikuri bumarāyare buerimasā, gajirā Esticos wāikuri bumarāyare buerimasā Pablo merā wereníñurā. Ígū weremakū pérā, ãsū ãrī gãme sérëñañurā:

—¿Naásū ãrī wereduagu yári, ñi iropa werenígū? ãrñurā.

Pablo Jesúyare, Ígū masā mürñadeare weremakū pérā, gajirā ãsū ãrñurā:

—Gajiro marā Ígūsā buremurāyare weregu irikumi, ãrñurā.

¹⁹ Irasirirā Ígūsā nerērō Areópago wāikrogue Pablore ãiñurā. Irogue ãija, Ígūrē ãrñurā:

—Gua maama bueri mu wererire masiduakoa. ²⁰ Mu bueri gajirosū ãärā. Irasirirā gha: “¿Naásū ãrñduaro yári iri?” ãrī masiduakoa, ãrñurā Pablore.

²¹ Æärñpererā Atenas marā, gajiro marā iri makā ejanerāde maama bueri ditare werenídhañurā.

²² Irasirigu Pablo Areópagogue Ígūrē ãijadero puru, wáganhagā, ãsū ãrī wereyupu Ígūsārē:

—Keori weadeare musā ãärñpererā õärō buremuua. Irire masia yu. ²³ I makā musāya makärē naagorenagū, musā buremurōrē ïabu. Sugu musā buremugärē sidea soepeorogue gojatúdeadere ïabu. “Ùmugasigue marā Opu marī masiña marigürē buremurō ãärā”, ãrī gojatúdeare ïabu. Musā Ígūrē masibirkireremakū, Ígūrēta werea yu musārē, ãrīyupu Pablo. Irasū ãrī odo, ãrñemoyupu doja:

²⁴ —Marípu i ûmürē ãärñpereri iridi ãärñmí. Ùmugasasi, i nikū Opu ãärñmi. Masaka iridea wiirire ãärñbemi. ²⁵ Marī iritamurñrē gäämebemi. Ígū gapu marirē iritamumi. Marī ãärñrikurire, ãärñpereri gajinodere s̄mi. Okari opamakū yámi. Yujuñimakū yámi marirē.

²⁶ 'Marípu sugu ûmáu merāta ãärñpereri buri marā ãärñmakū iridi ãärñmí, Ígūsārē i nikū ãärñpereroguere ãärñburo, ãrīgū.

“Óopa yoaripoe okarákuma Ígūsā ãärñrōguere”, ãrī pídi ãärñmí.

²⁷ Marípu: “Yure ãamarā bokaburo”, ãrīgū, irasiridi ãärñmí. Ígūrē marī bokaburo, ãrīgū, yoarogue ãärñbemi. Marī merāta ãärñmí. ²⁸ Marípu marirē ãärñmakū yámi. Ígū marimakū maribukuyo. Marī okari, marī irimasíri, marī ãärñrikurire s̄igū ãärñmí. Musā bayarire gojarimasāde ãsū ãrī gojanerā ãärñmá: “Maríde ûmugasigue marā Opu pūrā ãärñrā”, ãrī gojanerā ãärñmá.

²⁹ Irasirirā marī Ígū pūrā ãärñrā, keori masaka weadeare Ígūsā gūñarō merā irideare: “Marípu irirosū ãärñmi”, ãrī gūñabirkōrā! Marípu, masaka oro,

plata, ûtäyeri merā keori weadea irirosū ãärñbemi. ³⁰ Marípu iripoegue marā Ígūrē masímerā Ígūrē buremubirimakū irasū ïäkōädi ãärñmí. Irasirigu, dapaguere pama marirē ãärñpererā

i nikūgue ãārīrārē: “Müsä ñerō irideare bujawereka! Müsä gũñarírē gorawayuka!” ãrīmi. ³¹ Puru Marípu ãārīpererā ñerārē wajamoãrīnu ejamakü, ïgū beyedi Jesús merā ãārīpererā i nikūgue ãārīrārē diayeta irigakumi õñrārē beye, ñerā gapure bœobu. Jesús boadero puru, Marípu ïgürē masügū, ïgū beyedi ãārīrīrē ìmudi ãārīmí ãārīpererārē, ãrī wereyupu Pablo Atenas marārē.

³² Ígū Jesús boadigue masâdeare weremakü pérā, gajirā ïgürē ubu bœrikôñurā. Gajirā gapu:

—Dupaturi ire mu weremakü péduakoa doja, ãrīñurā.

³³ Pablo ïgüsärē piri waakôayupu. ³⁴ Gajirā, ïgū wererire pénemoduarā ïgū merā waañurā. Irasirirā Jesûre bœremunugâñurā. Ígüsä merā sugu Dionisio wâikugu Areópagogue oparā merā nererîmasü ãārîlyupu. Gajigo Dámaris wâikugode gajirā merā Jesûre bœremunugâyupo.

18

Pablo Corintogue ejadea

¹ Puru Pablo Atenague ãārâdi waa, Corinto wâikuri makâgue ejayupu. ² Irogue judío masaku Aquila wâikugure Ponto nikûmûrê bokajayupu. Aquila, ïgū marâpo Priscila merâ Italia nikûgue ãārînerâ ãârâdimâ. Ígüsä irogue ãârîripoe romano marâ opu Claudio wâikugu ãârîpererâ judío masakare Romarê wiridoremakü, Aquila ïgâ marâpo merâ Corintogue ejanerâ ãârîmâ. Ígüsä irogue ãârîmakü, Pablo ïgüsärê ïágü waayupu. ³ Ígûde ïgüsä moârikûrinorëta moâgû ãârîlyupu. Irasirigu dujakôayupu ïgüsä merâ moâbu. Ígüsä surí gasiri merâ wiiri irirâ ãârîñurâ. ⁴ Pablo, judío masaka siñajârîñuriku ïgüsä nererî wigüe waa, judío masakare, judío masaka ãârîmerâdere Jesûya kerere werenayupu, ïgüsä iri kerere: “Diayeta ãârâ”, ãrî gûñaburo, ãrígü.

⁵ Timoteo, Silas merâ Macedoniague ãârânerâ Pablo purogue ïgüsä ejadero puru, Pablo surí gasiri merâ wiiri moârîrê piri, ûmârikü judío masakare Jesûya kerere diaye ãârî merâ bueyupu:

—Jesús ãârîmi marî yoaripoe yûdi. Ígûta Marípu iriudi, Cristo ãârîmi, ãrîlyupu.

⁶ Ígû irasü ãrî buekeremakü, judío masaka gapu ïgürê péduabiriñurâ. Irasirigu ïgüsä ñerô werenírî merâ ïgürê werewuamakü pégu, Pablo ïgüsärê: “Buenemobirikoa”, ãrî ìmugü ïgûya suríre iroma nikû tuadeare pásiri, ãsü ãrîlyupu:

—Marípu dorederosüta müsârê bueabu. Müsä gapu yûre péduabea. Irasirirâ müsä péduabiri waja perebiri peamegue

waarāko. Irasirig^u y^u m^usārē bueadeare pirigu^uko. Dapagorare judío masaka āārīmerārē buegu^u waag^ura, ārīyup^u.

⁷ Irasū ārī, iri wiigue āārādi wiria, Ticio Justo wāik^uya wiigue waayup^u. Īgūya wii judío masaka nerērī wii t^uro āārīyuro. Īgū Marīphre b^uremug^u āārīyup^u. ⁸ Nerērī wii op^u Crispo wāik^ugu, āārīpererā īgūya wii marāde Jesúre b^uremuñurā. Gajirā Corinto marāde wárā Jesúya kerere pérā, īgūrē b^uremun^ugāñurā. Irasirirā deko merā wāiyesuñurā, īgūsā Jesúre b^uremurīrē īmurā. ⁹ Su ñami Pablore kērōgue irirosū marī Op^u īgūrē āsū ārī wereyup^u:

—Güibirkōäka! Neō piriro marīrō yaa kerere bueníkōäka i makā marārē! ¹⁰ Y^u, mu merā āārā. Irasirirā masaka m^urē ñerō irimasibema. I makārē wárā yaarā āārīma, ārīyup^u.

¹¹ Irasirig^u Pablo iro marā merā su bojori gaji bojori deko āārīyup^u Marīphya kerere buegu^u.

¹² Iripoere romanom^u Galión wāik^ugu Acaya nikū marā op^u āārīripoe judío masaka suro merā nerē, Pablore ñeā, Galión p^urogue ãija, ¹³ āsū ārīñurā:

—Ī masakare: “Āsū gap^u irika, Marīphre b^uremurā!” ārī buegu^u, i nikūma doreri gap^ure b^éodoremi, ārīñurā Galírē.

¹⁴ Īgūsā irasū ārīmak^u, Pablo īgūsārē werebu iriripoeta Galión gap^u judío masakare ārīyup^u:

—Īgū ñerō iriadero p^uru tamerārē y^u péboakuyo m^usā judío masaka weresārīrē. ¹⁵ M^usā dorerire tarin^ugāmak^u, m^usā basi āmuka! Ire masibea y^u. Irasirig^u irire: “Irasūta irika!” ārīmasibirk^uko, ārīyup^u.

¹⁶ Irasū ārīgūta īgūyarā surarare Pablore weresārārē b^éowiudoreyup^u. ¹⁷ Irasirimak^u īrārā, āārīpererā iri wii āārīrā Sóstenērē judío masaka nerērī wii op^ure ñeā, Galión īrō pánurā. Īgūsā pámak^u īág^u, Galión gap^u: “Īgūsā gāñamerō iriburo”, ārī īákōñayup^u.

Pablo Antioquíague goedujáa, dupaturi buegorenadea

¹⁸ Pablo Corintogue yoaripoe āārīyup^u dapa. P^uru Jesúre b^uremurārē: “Waagá yáa”, ārī odo, doódiru merā Priscila, Aquila merā Siriama makāgue waakōñurā. Īgū doódiru merā waaburi dupiyuro Cencreague āārīgū, Marīphre: “Āsū irig^ura m^urē b^uremug^u”, ārīderosūta īgūya poarire w^uhapeokōñadoreyup^u. ¹⁹ P^uru īgūsā merā waa, Efeso wāik^uri makāgue eja, Priscila, Aquilare píkōā, judío masaka nerērī wiigue waayup^u. Iri wiigue eja, judío masaka iro nerēanerā merā Marīphare wereyup^u. ²⁰ Īgū irasū weremak^u pérā, īgūrē: “Yoaripoe dujaka gua merā!” ārādiñurā. Īgū gap^u: “Dujabea m^usā merā”, ²¹ ārīgūta īgūsārē seretuyup^u:

—Jerusalēgue bosenu īāgū waagá yáa. Marīpu gāāmemakū dupaturi īāgū dujaribukoa mūsārē, ārīyupu.

Irasū ārī odo, Efesogue āārādi doódiru merā waakōāyupu.
 22 Irasirigu Cesareare tariwāgā, Jerusalēgue eja, iro marā Jesúre būremurārē òādoregu ejayupu. Puru Antioquíague waayupu doja. 23 Iore yoaweyaripoe āārī, puru Galaciama makārīgue Frigiamma makārīrē dupaturi eja, iri makārī marārē Jesúre būremurārē bue, īgūsārē òārō usuyari merā āārīriku makū iriyupu.

Apolos Efesogue buedea

24 Iripoere judío masaku Apolos wāīkugu, Alejandría wāīkuri makāmu Efesogue ejayupu. īgū òārō weregu, Marīphyaya werenírī gojadeare masīgū āārīyupu. 25 Gajirā īgūrē marī Opu Jesúya kerere weresianerā āārīmá. Irasirigu usuyari merā Jesús irideare diaye ārīrī merā wereyupu. Irasirikeregu, Juan masakare deko merā wāīyedea ditare masīyupu. 26 Güiro marīrō judío masaka nerērī wiigue āārīrārē buenugāyupu. īgū buerire péanerā Priscila, Aquila īgūsāya wiigue īgūrē āīa, irogue òārō diaye ārīrī merā wereñurā īgū Marīphyare masibiri. 27 Puru Apolos Acayague waaduamaku, Jesúre būremurā īgūrē su pū gojabosañurā. Irasirirā Jesúre būremurārē Acayague āārīrārē: “Apolore òārō bokatīrīñeäka!” ārīrī pūrē īgū merā iriuñurā. Irasirigu Apolos irogue ejamaku, Marīpu īgūsārē maīgū, īgū merā òārō iritamuyupu. 28 Irasirigu Apolos āārīpererā īürō judío masakare òārō turari merā:

—Marīpu iriudi, mūsā yoaripoe yúdi, Cristo āārīmi. īgūta Jesús āārīmi, ārīyupu. Irasirirā Marīphyaya werenírī gojadea pūrē keoro weremaku pérā, judío masaka: “Diaye āārībea”, ārīmasibiriñurā.

19

Pablo Efesogue buedea

1 Apolos Corintogue āārīripoe Pablo gapu ūtāyuku watopegue taria, Efesogue eja, wárā Jesúre būremurārē bokajayupu. 2 Bokaja, īgūsārē sērēñayupu:

—¿Mūsā Jesúre būremurā, Óāgū deyomarīgūrē bokatīrīñeäri? ārīyupu.

īgūrē yujañurā:

—“Óāgū deyomarīgū āārīmi”, ārīmaku, neō pébiribu gua.

3 Pablo īgūsārē sērēñayupu doja:

—¿Noāya buerire pédero puru, deko merā wāīyeri mūsārē? ārīyupu. īgūsā gapu yujañurā:

—Juāya buerire gua pédero puru, guare wāīyema, ārīñurā.

⁴ Pablo ãsū ãr̄iyupu doja:

—Juan masakare ïgūsā ñerī irideare b̄ujawere, gūñarñrē gorawayurärē wāiyedi ãärñmí. Irasū wāiyekeregu: “Yu puru aaribure b̄uremuka!” ãrī buedi ãärñmí. Irasū ãr̄igū: “Jesúre Marípu iriudire b̄uremuka m̄usā!” ãr̄igū iridi ãärñmí, ãr̄iyupu Pablo.

⁵ Ígū irasū ãr̄imakū pérā, marī Opu Jesú斯 wāi merā wāiyesñurā ïgūrē b̄uremuriñrē ñmurā. ⁶ Puru Pablo ïgūsāya dipu weka ïgāya mojōrī merā ñapeomakū, Õagū deyomarīgū dijjayupu ïgūsārē. Ígū dijjamakū, gaji masā ya werenírī merā ïgūsā werenímasñbirideare wereníñurā. Marípu ïgūsārē weredorerire wereñurā. ⁷ ïgūsā ãärñpererā pe mojōma pere su gubu peru pér̄ebejarägora ãärññurā.

⁸ Pablo iri makāguere urrerā abe ãärñgū, judío masaka nerērī wiigue ñajāa, güiro marírō Marípu marī Opu ãärñrī kerere masakare werenayupu. Irire gūñaturari merā weremakā pérā: “I diayeta ãärā”, ãrññurā. ⁹ Gajirā gapu Marípu yare péduamerā, ïgū wererire b̄uremubiriñurā. Irasirirā masaka péurogue marī Opuya bueri: “Ñegoráa”, ãrī wereñurā. ïgūsā irasū ãr̄imakū pégu, Pablo gapu Jesúre b̄uremuriñrē siiu wiria, Tiranno wāikuguya bueri wiigue waayupu. Iroguere ûmarikū masakare buenayupu. ¹⁰ Pe bojorigora bueyupu ïgūsārē iri wiiguere. Ígū irasū buemakū, ãärñpererā Asia nikū marā judío masaka, judío masaka ãärñmerāde marī Opuya yare péperekōñurā.

¹¹ Pablo iri makāgue ãärñmakū, Marípu ïgū turari merā ïgūrē wári iri ñmurīrē irimakū iriyupu. ¹² Irasirimakū ñärā, masaka surí gasiri, Pabloya d̄epu pér̄eadea gasirire pürñrikurā puro ãiñanañurā. ïgūsā ãiñmakū, pürñrikurā iri gasirire moañā, tarinñañurā. Wätēa ñajāsñnerāde irire moañā, wirisünañurā.

¹³⁻¹⁴ Iripoere gajirā judío masaka wätēärē béowiugorenarā iriñurā. ïgūsā Esceva wāikugū pürā su mojōma pere gaji mojō Peru pér̄ebejärägora ãärññurā. Esceva paíla opu ãärñyupu. Ígū pürā Pablo irirosüta marī Opu Jesú斯 wāi merā wätēärē béowiudharā, ãsū ãrññurā:

—Jesús, Pablo weredi wāi merā dorea m̄usārē. Wirika m̄usā ñajādire! ãrī béowiadiñurā. ¹⁵ ïgūsā irasū ãr̄ikeremakū, wätī masakugue ñajādi ãsū ãr̄iyupu:

—Jesúre, Pablore masā. M̄usā gapure masibea. ¿Niísāno ãärñrī m̄usā? ãr̄iyupu.

¹⁶ Ígū irasū ãr̄imakūta, wätī ñajāsñdi gapu pari meébeja, b̄uro turaro merā ïgūsā ãärñpererārē ñeā, tarinugäyupu. ïgūsārē pá, kāmitú, ïgūsāya suríre yeguepeokóñayupu. Irasirirā surí marírā, kāmikurägue ñmawiriañurā. ¹⁷ ïgūsā irasū waadea kerere pérā,

ãäärípererā Efeso marā, judío masaka, judío masaka ãäärímerāde péguka, bero güiñurā. Irasirirā marī Opū Jesús wāírē õäro goepeyari merā báremuñurā pama.

¹⁸ Irasirirā wárā dupiyuro Jesúre báremunágānerā gapū Ígūsā ñerō irideare masaka péurogue weretarirā ejañurā. ¹⁹ Ígūsā merā wárā yéa ãäärírā ãääríñurā. Irasirirā Ígūsā bayirima gojadea papera turirire irogue ãña, masaka ñürō irire soebéokóãñurā. Æäärípereri iri wajakudeare Ígūsā keoñamakū, cincuenta mil niyeru koeri wajakadiyuro. ²⁰ Ígūsā irasirimakū ñádero puru, ûmúrikū wárā masaka Marípuya kerere pérā, Ígū turari merā Jesúre báremunágāñurā.

²¹ Irasū waadero puru, Pablo ásū ãri gúñayupu: “Macedonia nikū waapúrori, iri nikürē taria, Acaya niküdere taria, Jerusalégue waagura. Iro merāta Romarē ñágū waagura”, ãri gúñayupu. ²² Irasirigu Ígū waaburi dupiyuro pérā Ígūrē irritamurárē Erasto, Timoteore iriuyupu Macedoniague. Pablo gapu suguta dujayupu dapa Asiaguere.

Efeso marā Pablo merā gua, gaguinídea

²³ Pablo Efesogue ãääríripoe gajirā iro marā bero werenírī merā Ígūrē ñáaturiñurā, masaka wárā Jesúre báremumakū ñárā.

²⁴ Sugu plata wáikuri kóme merā moärímasū Demetrio wáikugu Pablore ñáaturiwigüyupu. Ígū plata merā iro marā báremugō Artemisa wáikugo báremurí keori wiirigárē weanayupu. Ígū, gajirā moärā merā Ígūsā weadeare masakare duarā, wáro wajatanañurā. ²⁵ Irasirigu Demetrio Ígū merā moärárē, gajirā Ígū irirosū plata moärárē siiu neeo, ásū ãriýupu:

—Yu merāmarā, õäro péka! Irire masia musā. Marī weadeare duari merā wáro wajata, õäro ãääríkóaa. ²⁶ Pablo buedadere masia. Ásū ãri buegorenami: “Masaka báremurā keori weadea, turari oparā irirosū ãääríbea. Úmúgasigue marā Opū irirosū neo ãääríbea, keori weadea ãäärā”, ãri buemi. Irire pérā, wárā masaka õõ marā, ãääríperero Asia marāde Ígū buedeare: “Diayeta ãäärā”, ãri gúñama. ²⁷ I marírē bero goea. Maríya moärí wajamaríakóaburo yáa. Marī báremugō Artemisaya wiide ubu ãäärírī wii dujakóárokao. Dapagueta ãääríperero Asia marā báremuadima igore. Masaka Pablo wererire báremurā sôõ gapu merā igore báremunemobirikuma pama, ãriýupu Demetrio Ígūsárē.

²⁸ Ígū irasū ãriýmakū pérā, bero guarí merā:

—Artemisa, Efeso marā báremugō turago ãäärímo, ãri gaguiníphroriñurā.

²⁹ Ígūsā gaguinímakū, gajirā wárā Efeso marā: “¿Naásū waari?” ãri pémasíbirikererā, Ígūsáde gaguiníperekóñurā. Irasū gaguinírāta Gayore, Aristarcore ñeä, iri makā marā

nerērōgue īgūsārē tāwāgāñurā. Gayo, Aristarco Macedonia marā, Pablore wapikwāgānerā ãārīñurā. ³⁰ Īgūsārē ñeāmakū īāgū, Pablo gapu masaka wárā watopegue īgūsārē weregū waaduhadiyupu. Jesúre b̄remurā gapu waadorebirīñurā. ³¹ Gajirā iri nikū marā oparāde, Pablo merāmarā īgūrē: “Gua mārē dorea: ‘Īgūsā nerērōgue waabirikōāka!’” ãrī kere iriñurā.

³² Irogue nerēanerā b̄ro gaguinírā iriñurā dapa. “¿Nasirirā marī õōgue nerērī?” ãrīmasīmerā īgūsā gāāmerō gaguinímirēkōāñurā. ³³ Irasirirā judío masaka īgūsāyagure Alejandro wālkugure gaguinírā īürōgue túmeénúñurā īgūsārē weredorerā. Irasirigū īgū gapu īgūya mojō merā irikeo: “Iropata gaguiníka, toeaka!” ãrīduhadiyupu. “Gua judío masaka ñerō iribea”, ãrī wereduhadiyupu. ³⁴ īgū judío masakū ãārīrīrē īāmasīrā, ãārīpererā suro merā pe hora gaguiníñurā:

—Artemisa, Efeso marā b̄remugō turago ãārīmo, ãrī gaguiníñurā.

³⁵ īgūsā b̄ro gaguinímakū īāgū, sugu iri makā marā oparārē iritamugū masakare toedore, ãsū ãrīyupu:

—Müsā, Efeso marā õārō péka! Artemisa, marī b̄remugō turago ãārīmo. Igore b̄remurī wiire, igo keori ûmugasigue dijarideadere korerā ãārā marī. Irire ãārīperero marā õārō masīma. ³⁶ “I diaye ãārībea”, ãrīmasībema. Irasirirā iropata gaguiníka, toeaka! Gaguinínemobirikōāka pama! Diaye gūñaka müsāde! Noó gāāmerō pémasīrī marīrō gajinorē iribirikōāka! ³⁷ Íisā müsā ñeānerā marī b̄remurī wiirimarē neō yajabirama. Marī b̄remugōrē ñerō neō ãrī werenibirama. īgūsā ñerō iribirikeremakū, īgūsārē ñeā, õōgue ãīriayo. ³⁸ Demetrio, īgū merā moārā īgūsārē weresāduarā, weresārīrē beyerimasā p̄hrogue waaburo. Irogue i nikū marā oparā īürōgue īgūsārē weresādeare ãumumasīma. ³⁹ Oparā i makā marārē siiu neeōmakū īārā, gajino sērēduarā, werenírā aarika! ⁴⁰ Dapagā müsā guari merā gaguiníadea kerere marī oparā pérā: “Marīrē tarinugāduarā yáma”, ãrī weresābukuma. Irasirirā marī b̄ro gaguiníadea waja marīrē weresāmakū neō yujumasībiribukoa, ãrīyupu oparārē iritamugū īgūsārē. ⁴¹ Irire were odo: “Iropata ãārā. Waaka müsāya wiirigue!” ãrīyupu.

20

Pablo Macedoniague, Greciague ejadea

¹ īgūsā irasū ãrī gaguinímirēdero p̄hru, Pablo gapu Jesúre b̄remurārē siiu neeō, īgūsārē õārō ãārīrikudoregu, wereyupu. Were odo, mojō ñeā, īgūsārē seretu, Macedoniague waakōāyupu. ² Irogue eja, iroma makārī marārē Jesúre

buremurārē īgū werenīrī merā ñārō gūñaturamakū iriyupu. Puru Greciague waayupu. ³ Irore urrerā abegora ñārīyupu. Puru Siria nikūgue doódiru merā taribujabu iriripoe judío masaka: “Mūrē ñerō iriduarā iriama”, ñārīrī kerere péyupu. Irasirigu: “Maa merā Macedonia gueta dujáagura doja”, ñārī gūñayupu. ⁴⁻⁵ Gua, īgū merā waaburi dupiyuro gajirā īgū merāmarā Troas wāikuri makāgue waa, guare yúñurā. Íisāku ñārīmá: Sópater wāikugu Bereamu, Pirro wāikugu magū ñārīmí. Gajirā Tesalónica marā pérā Aristarco, Segundo wāikurā ñārīmá. Gajigū Derbemu Gayo wāikugu, gajigū Timoteo, gajirā Asia marā Tíquico, Trófimo ñārīmá. ⁶ Ígūsā yúripo gua gapu pā wemasārī morēña marīrī baari bosenu puru, Filipogue ñārānerā doódiru merā su mojōma nhrī taribuja, Troague ejabu. Irogue Ígūsārē bokaja, Ígūsā merā su semana dujabu.

Troague Pablo naadea

⁷ Siñajārīnu ñārīmakū, gajirā Jesúre buremurā merā pārē dūkawa baamurā nerēbu. Pablo gajinu gapu waabu ñārīsīā, yoaripoe buemi Ígūsārē. Ñami deko ñārīmakē bue odobirimi dapa. ⁸⁻⁹ Gua nerērī taribu, ure kaya wekama taribu, sīāgori wári opari taribu ñārībū. Pablore iro ñārīrā pérripoe sugu maamu Eutico wāikugu ventanague doami. Pablo Ígūsārē yoaripoe buemakū, ñgūrē wuja ejayuro. Irasirigu kārītari, yebague yuridijakōāmi. Ígū yuridijamakū ñārā, Ígū puro waa, kōmoadigue ñiñwāgū doboma. ¹⁰ Ígūsā irasū irimakē ñāgū, Pablo dijari, maamurē pábhua ñiñwāgūnú, Ígūsārē weremi:

—Gukabirikōāka! Okami dapa, ñārīmi.

¹¹ Ígū irasū ñārīmakū, maamu kōmoadigue ñārīkeregū, masākōāmi. Ígū masāmakū ñāgū, Pablo dupaturi mhrīa, pārē dūkawa, Ígūsā merā baami. Ígū irasiriadero puru, yoaripoe buenemomi doja. Boyoburo dupiyurogā Ígūsārē bue odo, wiriakōāmi. ¹² Ígū wiriadero puru, irogue nerēanerā Eutico kōmoadigue masādire ushyari merā Ígūya wiigue ñiñama.

Pablosā Troas ñārānerā Miletogue waadea

¹³ Pablo guare ñārīderosūta doódiru merā Ígū dupiyuro Asogue waabu. Ígū gapu Ígū waaduaderosūta maague waami. ¹⁴ Asogue guare bokaja, gua merā doódirugue ñajāa, Mitilenegue waami. ¹⁵⁻¹⁶ Gajinu iro merā waara, Quío wāikuri nágūrō bokatīürōgue ejabu. Gajinu waara, Samogue ejabu doja. Iro merā waa, Trogilio wāikurogue kārību. Pablo, Pentecostés bosenu dupiyuro Jerusalēguere ejaduagu, guare: “Asiare yoaripoe ñārīdubirikoa yu”, ñārīmi. “Irasirirā Efesore diayeta taria, Miletogue waapurumurā!” ñārīmi. Irasirirā gajinu gapu waa, Miletogue ejabu.

Pablo Efeso marā Jesúre b̄remurā oparārē weredea

¹⁷ Pablo Miletogue ãārīgū, Efeso marā Jesúre b̄remurā oparārē kere iriumi īgū p̄uro aaridoregu. ¹⁸ Īgūsā īgū p̄uro ejamakū, īgūsārē ãārīmi:

—Asiague ejagū, m̄sā merā neōgora ȳe irideare õārō masā m̄sā. ¹⁹ M̄sā merā ãārīgū, marī Op̄ayare iribū. Irasirigu m̄sārē neō tarinugābiribū. Masaka Jesúre b̄remubirimakā īāgū, orebu. Judío masaka ȳre wējēdākeremakū, m̄sārē buebu. ²⁰ M̄sā nerērōgue, m̄sāya wiiriguedere ãārīpereri m̄sā õārō ãārīrik̄burire buebu. ²¹ Judío masakare, judío masaka ãārīmerādere irireta buebu. “Õārō péka! M̄sā ñerō iririre piri, Marīp̄ya gapure õārō irinugāka! Marī Op̄a Jesúre b̄remuka!” ãārī buebu. ²² Irasirigu dapagorare Õāgū deyomarīgū dorederosūta Jerusalēgue waagū yáa. Irogue ȳre ãsū waarokoa, ãārīmasib̄irikoa dapa. ²³ Ȳe ejadea makārīku Õāgū deyomarīgū ãsū ãārīmi ȳre: “M̄e irogue waamakū, masaka m̄rē peresu iri, ñerō tarimakā irirākuma”, ãārīmi. Iri ditare masā. ²⁴ Irire masīkeregū, güibea. Yaa okaridere maibea. Marīp̄u masaka ãārīpererārē maīrī merā ïāmi, ãārīrīkerere marī Op̄a Jesús weredoremi ȳre. I ditare īgū ȳre moārī pídeare iripeodhāa.

²⁵ 'Ȳe m̄sā merā ãārīgū, Marīp̄u īgūyarārē doreri kerere weregorenabū. Dapagorare m̄sā neō dupaturi ȳre ïānemobirikoa. Irire masā ȳe. ²⁶⁻²⁷ Irasirigu dapagārē irire werea m̄sārē. ãārīpereri Marīp̄ayare īgū ȳre weredoredeare werebu m̄sārē. Irasirirā m̄sā ãārīpererā irire: “Neō pébea ȳu”, ãārīmasib̄irikoa. Perebiri peamegue waamakū, īgūsā pédāhabiridewa waja ãārīrokao. Yaa waja ãārībirikoa. ²⁸ Irasirirā Marīp̄ayare õārō péduripíka! M̄sā Jesúre b̄remurārē, Õāgū deyomarīgū m̄sārē koredorerādere: “Õārō péka m̄sādē!” ãārī wereka! īgū magū boagū dí béodea merā Marīp̄u īgūsārē īgūyarā ãārīmakā iridi ãārīmí. Irasirirā īgūsārē õārō koreka, oveja korerā īgūsāyarā ovejare õārō korederosūta! ²⁹ Ȳe waadero p̄uru, gajirā ãārīkatorimasā, makānūu marā diayéa ovejare wējēdārā irirosū m̄sā p̄uro ejarākuma. īgūsā bueri merā m̄sārē dūkawarimakā iridārākuma. ³⁰ P̄uruguere gajirā m̄sā merāmarāta m̄sārē Jesúre b̄remurārē ãārīkatorākuma īgūsā buerire pédorerā. ³¹ Irasirirā õārō pémasíka! Ure bojorigora ûmūrī, ñamirī oreri merā m̄sā ãārīpererārē werebu. Irasirirā ȳe weredeare güñaníkōäka!

³² 'Dapagorare Marīpure sērēbosagura m̄sārē koreburo, ãārīgū. īgū m̄sārē maīrī merā ïārī kerere buerā, õārō ãārīrik̄urākao. Ùmūrīku īgū turari merā m̄sārē īgūrē

buremunemomakă yámi. Mūsārē īgūyarārē āārīpererārē ðārīrē sīgukumi īgū iripoegue ārīderosūta. ³³ Yū mūsā merā āārīgū, mūsāya niyerure, mūsāya surídere: “Yure sīka!” neō ārībiribū. ³⁴ Yū basi moādea waja merā, yū gāāmerīrē, yū merāmarā gāāmerīdere bokabū. Irire ðārō masīa mūsā. ³⁵ Marī moā wajatadea merā gajino opamerārē iritamurō gāāmea. Ire mūsārē iri īmubū: “Āsū iririkăka mūsāde!” ārīgū. Marī Opū Jesūs ārīdeare gūñaka! Āsū ārīyupū: “Sugū gajino sīgū gapū īgū sīrīrē ñeāgū nemorō usuyami”, ārī weremi Pablo Efeso marā Jesúre buremurārē.

³⁶ Irasū ārī odo, Pablo īgūsā merā ñadukupuri merā ejamejā, Marīpūre sērēmi. ³⁷⁻³⁸ Sērē odo: “Mūsā dupaturi neō īānemobirkoa yure”, īgū ārīdeare gūñarā, buro bujawereri merā dujama. Irasirirā āārīpererā īgūrē pábhā, orema. Purū īgūrē perague tħyabuajama għa doódiru merā waamakū īātħayarā.

21

Pablo dupaturi Jerusalēgue waadea

¹ Għa Efeso marārē Jesúre buremurārē seretu odo, doódiru merā Cos wāikuri nugħrōgue diaye waakōābū. Gajin u Rodas wāikuri nugħrōrē taria, Pátara wāikuri makāgue ejabu. ² Irogue eja, doódiru Feniciague waaburidirure bokaja, iriru merā waabu doja. ³ Waa, Chipre wāikuri nugħrōrē tariarā, iri nugħrō kúgapu dujamakū īābu. Irore taria, Siria nikürē eja, Tiro wāikuri makāma perague ejabu. Irogue doódirure moārā iriruma doebirire píma. ⁴ Irogue eja, Jesúre buremurārē bokaja, su mojōma pere gaji mojō peru pērēbejarinurī īgūsā merā āārībū. īgūsā Ķāġa deyomarīgū masīrī sīsūnerā āārīsīā, Pablore: “Jerusalēgue waabirikōāka mħarrē wējērī!” ārī werema. ⁵ īgūsā irasū ārīkeremak, su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejarinurī puru, waakōābū. Għa waamakū, āārīpererā Jesúre buremurā, īgūsā marāposā nome, īgūsā pūrā iri makā tħrogue għare īātħayarā ejama. Irasirirā għa āārīpererā īgūsā merā perague buāa, iroma īmparogue ñadukupuri merā ejamejāja, Marīpūre sērēbu. ⁶ Puru īgūsārē pábhā seretu odo, doódiru merā waakōābū. īgūsā gapu īgūsāya wiirigue majākōāma.

⁷ Irasirirā għa Tirore āārānerā waa, Tolemaida wāikuri makāgue ejabu. Irogue eja, Jesúre buremurārē ðādore, sunu īgūsā merā āārībū. ⁸ Gajin u gapu Pablo għa merā maagħie waami, Cesarea wāikuri makāgue waagħu. Irogue eja, Felipe wāikugħu Jesúra kerere weregorenagħu wiigħie waa, īgħi merā āārībū. Felipe Jesúre buremurā su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejarā baari guerenerā watope āārīdi āārīmī. ⁹ Felipe pūrā

wapikurā nōome, marāpu marīrā nome ãārīmá. Ígūsā Marīpū weredorederosūta īgūya kerere wereturiarā nome ãārīmá. 10 Gua irore yoaweyaripoe ãārādero pūru, Agabo wāikugū Marīpūya kerere weredupiyugū Judeague ãārādī guare īagū ejami. 11 Ígū gua pūro eja, Pabloya yuhwēñarídare ãī, Ígū basi ëgūya guburire, ëgūya mojōrīrē sūami. Sua odo, guare ãrīmi:

—Ãsū ãrīmi Õāgū deyomarīgū yure: “Idare opagū Jerusalēgue ejamakū, mū basi ida merā sūaderosūta judío masaka sūarākuma ëgūrē. Sua odo, judío masaka ãārīmerārē ëgūrē wiārākuma”, ãrīmi yure, ãrī weremi Agabo guare.

12 Ígū irasū ãrīmakū pérā, gua Cesarea marā merā Pablore: “Jerusalēguere waabirikōäka!” ãrī werebu. 13 Pablo gapū guare ãrīmi:

—¿Nasirimurā iropa ore, yure būro bujaweremakū yári? Jerusalēgue ëgūsā yure sua, peresu irimakū õārokao. Marī Opū Jesúya kerere weredea waja yū boamakū õārokao. Ñerō yure ãārīkeremakū waagūra, ãrīmi.

14 Irasirirā gua ëgūrē: “Waabirikōäka!” ãrānerā pirikōäbū pama. ãsū ãrību:

—Marī Opū ëgū gāämērōsūta iriburo, ãrīkōäbū.

15 Pūru guayare ãmu, Jerusalēgue waakōäbū. 16 Irogue waamakū, gajirā Cesarea marā Jesúre būremurā gua merā waama. Ígūsā merāmu Mnasón wāikugū Chipremū ãārīdi, yoaripoe Jesúre būremugū ãārīmí. Irasirirā Jerusalēgue eja, ëgūya wiigüe ëgū merā ãārībū.

Pablo Santagore ëgū ejadea

17 Gua Jerusalēgue ejamakū, iro marā Jesúre būremurā usuyari merā bokatīrīma. 18 Gajinū Pablo gua merā Santagore ëgū waami. Ígū pūrogue ãārīpererā Jesúre būremurā oparā, nerēnerā ãārīmá. 19 Pablo ëgūsārē õādore odo, judío masaka ãārīmerārē ãārīpereri Marīpū ëgū merā irideare weremi. 20 Ígū weremakū pérā, Marīpūre: “Óätaria mū”, ãrī, usuyari sīma. Pūru ãsū ãrīma Pablore:

—Guayagu, ire õārō masña mū. Wárā judío masaka Jesúre būremukererā, ãārīpererā: “Moisés doredeadere iriro gāämēa dapa”, ãrīma. 21 Gajirā masaka ãsū ãrī werewuama mārē: “Ígū judío masaka ãārīmerā ãārīrōgue ãārīgū, judío masaka irogue ãārīrārē Moisés doredeare iridorebemi. Ígūsā pūrārē ëgūsāya dupūma gasirogārē wiiridorebemi. Marī judío masaka iririkurire iridorebemi”, ãrī werewuama. 22 Ígūsā mū õōrē ejayupū, ãrīrī kerere pérā, nerē, mārē turirākuma. Iro tamerārē, ¿nasirigūkuri mū? 23 ãsū irika! Õōrē wapikurā ãma ãārīma. “Marīpūre būremurā, ãsū irirāra!” ãrīnerā

ãäríma. ²⁴ Ígüsä merä Maríphya wiigue waaka! Mu de Ígüsä irirosüta irika! Moisés doredeare irirä waamurä yáma. Irasirigu Maríphu ïürörë Ígüsä iriri wajare wajaribosaka! Mu irasiriadero puru, Ígüsäya poarire wuadorerákuma. Mu irasirimakü ïärä, ãärípererä masaka mürë werewuadeare: "Ãríkatorä iriñuma", ãäríkuma. "Ígäde Moisés doredeare ðärö irigu ãärími", ãäríkuma. ²⁵ Judío masaka ãärímerärë Jesúre buremurärë gúa gojadea pürë iriusiabu. Ásü ãrí gojabu: "Keori weadea puro baari pídeare, waimurä wünugü biu wéjéaneräya díkuri diire baabiriköäka! Díre iiríbiriköäka! Nome merä ñerö iribiriköäka! Nomede úma merä ñerö iribiriköäka!" ãrí gojabu gúa, ãríma Pablore.

Maríphya wiigue judío masaka Pablore ñeñdea

²⁶ Irasirigu Pablo gajinu gapu wapikurä úma merä Maríphu ïürö Moisés doredeare irigu waayupu. Puru Maríphya wiigue ñajää, Pablo paíre ãríyupu: "Su semana dhyáa, gúa Moisés doredeare iri odoburo. Gúa odorinu ãärímakü, guaku waimurä ejorärë ãrírakoa. Maríphu ïürö Ígüsärë wéjë soepeoka! ãrírä!" ãríyupu.

²⁷ Ígüsä Moisés doredeare iri odoburipoe Asia marä judío masaka Pablore Maríphya wiigue ãärígürë ïänurä. Irasirirä gajirärë iri wii ãrírärë Ígü merä guamakü iri, Pablore ñeñ, ásü ãrí gaguiniñurä:

²⁸ —Guayarä Israel bumarä, guare iritamuka! Íita ãärími, ãärípereroguere marírë ñerö ãrí werenígorenagü. "Judío masaka ñegorama. Moisés doredea wajamáa. I wiide ñegoráa", ãrí buegorenami masakare. Gajire griego masakare i wiigue ãñajägü ñerö irigu yámi i wiire, ãríñurä.

²⁹ Pablo iro dupiyuro Trófimo merä makägue ãärímakü ïänurä ãäríñiä, Pablo Ígürë Maríphya wiigue ãñajägü irikumi, ãrí güñañurä. Trófimo Efesomu judío masaku ãäríbi ãríyupu. Irasiriro Ígänorë iri wiiguere ñajámasiña maríyuro.

³⁰ Pablore wereśa gaguinímakü pérä, iri makä marä ãärípererä buro guañurä. Irasirirä úmañajää, Pablore ñeñ tåawiria, iri wii makäphrorire mata biaköäñurä. ³¹ Ígüsä Pablore wéjémurä iriripoe gajirä surara opuguere wererä waañurä. Ígü purogue eja: "Ãärípererä Jerusalén marä nerë, buro guarí merä gaguiníra iriama", ãrí wereñurä. ³² Ígüsä irasü ãrímakü pégu, surara opu Ígäyará surarare, Ígüsärë dorerädere siiu neeö, Ígüsä merä Pablore wéjéduarä purogue ûmawägäyupu. Ígüsä ejamakü ïärä, Pablore pánerä piriñurä. ³³ Surara opu Pablo purogue eja, Ígäyará surarare Ígürë ñeñadore, pe kômeda merä suadoreyupu. Ígüsä sua odomakü ïägü, surara opu masakare sérëñayupu:

—¿Niíno ãärírī ñī? ¿Nasiriari, ñgū musā irasirimakū? ãrī sérēñayupu.

³⁴ Ígū irasū ãrīmakū, masaka gapu: “Ãsū iriamī”, ãrī, gajirā gajirosū, gajirā gajirosū gaguinímirekōāñurā. Ígūsā irasū gaguinímakū, surara opu neō diaye pébiriyupu. Irasirigu ñgūyarā surara ãärírī wiigue Pablore ãiadoreyupu. ³⁵⁻³⁶ Ígūsā irogue ñgūrē ãiāmakū ñärā, wárā masaka: “Wéjékōāka ñgūrē!” ãrī gaguiní, tuyañurā. Irasirirā surara ñgūsāya wii makāpuro mārīlaro ejarā, Pablore ãikōā mārīñurā, masaka ñgūrē wéjērī, ãrīrā.

Pablo masakare: “Neō ñerō iribeayu”, ãrī weredea

³⁷ Iri wiigue eja, ñgūrē peresu irimurā iriripoe surara opu:

—Yu, mu merā werenídakoa, ãrīyupu.

Pablo griego ya merā werenímakū pégu, surara opu gapu ãrīyupu:

—¿Mu griego yare masírī? ³⁸ ¿Sōō ãärādi, Egiptomu meta ãärírī mu? Ígū romano marā oparā merā gāmekēādhagu, wárā cuatro mil wéjērīmasārē siiu neeō, masaka marīrōgue ãiayupu. ¿Ígū meta ãärírī mu?

³⁹ Ígū irasū ãrīmakū pégu, Pablo yajuyupu:

—Yu, Ígū meta ãärā. Judío masaku ãärā. Tarso, Cilicia nikū ãärírī makā deyoabu. Ubu ãärírī makāmu ãärībea. Irasirigu mārē sérēa. Ílsā masaka merā werenídoreka yure! ãrīyupu.

⁴⁰ Ígū irasū ãrīmakū pégu, surara opu: “Jáu, wereníka!” ãrīyupu. Irasirigu Pablo mārīrogue mārīñugā, ñgūya mojō merā masakare toeburo, ãrīgū, irikeoyupu. Ígū irasirimakū ñärā, toekōāñurā. Ígūsā toemakū, Pablo hebreo ya merā wereyupu ñgūsārē:

22

¹ —Yadarā, yu irideare musārē weremakū, õärō péka! ãrīyupu Pablo.

² Ígū hebreo ya merā werenímakū pérā, masaka toepercakōāñurā. Irasirigu Pablo ñgūsārē ãsū ãrī wereyupu:

³ —Yu judío masakuta ãärā. Cilicia nikū Tarso wālkuri makāgue deyoabu. Iro deyoadi ãäríkeregu, õō Jerusalén masābu. Gamaliel wālkugu buemi yure. Irasirigu marī ñekūsāmarārē Moisés doreri pídeare õärō masīa. Irasirigu musā irirosūta yude Marīpu doredeare õärō yáa. ⁴ Iripoeguere Jesúre bāremurārē ñerō iriunabu. Surāyerire wéjēdorebu. Ñmarē, nomedere ñeā, peresu iriunabu. ⁵ Paía opu, ãärípererā judío masaka oparā yu ãrīrīrē: “Irasūta iriunami”, ãrī weremasīma musārē. Ígūsāta yure su pū gojabosama marīyarā Damasco marārē Jesúre bāremurārē ñeādorerā. Irasirigu iri

pū merā Jesúre b̄aremurārē ñeāgū waadibū, õõ Jerusalēgue ïgūsārē ãija peresu iribu.

Pablo ïgū Jesúre b̄aremunugādeare weredea

⁶ Goeripoe ãärīmakū, yū Damascogue ejabu iriripoe gūñaña marīrō ûmugasi b̄aro kūmijürō yū p̄arore goesesiribū. ⁷ Irasū waamakū, yebague meémejā, p̄erū ãsū ãrī werenīmakū pébū. “Saulo, ¿nasirigu yure ñerō yári mū?” ⁸ Ígū irasū ãrīmakū pégū: “¿Noā ãärīrī mū?” ãrī sērēñabū. Ígū gapū: “Yū, Jesús Nazaretmū mū ñerō iriguta ãärrā”, ãrīmi yure. ⁹ Yū merā ãärīnerā iri goesesiririre ïágukakdāma. Irire ïäkererā, Jesús yure werenīmakū pébirima. ¹⁰ P̄erū: “Yū Opū, ¿nasirigukuri yū?” ãrī sērēñabū ïgūrē. Ígū yure yujumi: “Wāgānugā, Damascogue waaka! Irogue sugū ãärīpereri yū mūrē iridoreburire mūrē weregukumi”, ãrīmi. ¹¹ B̄uro kūmijürō waadea yaa koyere neō deyomarīmakū irikubū. Irasirirā yū merāmarā yaa mojōgue ñeā, Damascogue ãärrā.

¹² Yū iro ejadero p̄arū, Ananías wāikugū, Marīpure b̄aremugū, Moisés doredeare õärō irigū yure ïágū ejami. Ígū iro marā judío masaka ãärīpererā b̄aremugū ãärīmí. ¹³ Ígū yū p̄aro ejanugāja: “Yaagu Saulo, mū dupaturi koye ïágukoa doja”, ãrīmi. Ígū irasū ãrīmakūta, dupaturi ïäbū doja. Irasirigū Ananías yū p̄aro nímakū õärō ïäbū. ¹⁴ Yū ïämasladerō p̄arū, yure ãrīmi doja: “Iripoegue Marīpū marī ñeküsāmarā b̄aremudi mūrē beyesiadi ãärīmí, Ígū dorerire õärō iribure, Ígū magūrē ñerī opabire ïäbure, Ígū werenīrīrē pébure. ¹⁵ Irasirigū ãärīpererā masakare mū ïädeare, mū pédeare weregorenagukoa. ¹⁶ Dapagorare yoaripoe yúbirikdāka! Wāgānugā, deko merā wāiyedoreka, mū marī Opū Jesúre b̄aremurīrē ïmugū! Marīpure: ‘Jesúre b̄aremua, irasirigū yū ñerō irideare kātika!’ ãrī sērēka, mū ñerō irideare kātiburo, ãrīgū!” ãrīmi Ananías yure.

Pablo judío masaka ãärīmerārē Marīpū ïgūrē buedoredēare weredea

¹⁷ P̄erū Damascogue ãärādi i makā Jerusalēgue dujajagū, Marīpuya wiigue ïgūrē sērēgū waabū. Irogue kērō irirosū waairé ïäbū. ¹⁸ Irogue Jesús yure deyoa, weremi: “Jerusalén marā yaare mū weremakū péduabema. Irasirigū murīgora gajirogue waaka!” ãrīmi. ¹⁹ Ígū irasū ãrīmakū pégū, ïgūrē ãrībū: “Yū Opū, Jerusalén marā yū irideare õärō masíma. Yū judío masaka nerērī wiirigue ãärīrārē mūrē b̄aremurārē ñeā pá, peresu iribu. ²⁰ Muya kerere weredi Estebārē ïgūsā wējēmakū, ïgūrē wējērāya surí wekamarē korebosabū. ‘Óärō irirā, wējēma’, ãrī gūñabū”, ãrī werebū yū Opūre. ²¹ Yū irasū ãrīmakū

pégu, yu Opu weremi: “Yoarogue waaka! Judío masaka ãärímerärē buedoregu iriugura mürē”, ãrīmi, ãrī wereyupu Pablo Igüsärē.

Surara opu Pablo merā werenídea

²² Pablo: “Yu Opu Jesús judío masaka ãärímerärē buedoregu iriugura”, ãrīrīrē pérā, buro guarí merā gaguiníñurā:

—Dapagorare ñ ãärínemobirikōaburo. Dapagorata boaburo, ãrī gaguiníñurā.

²³ Irasū ãrī gaguiníñurā, Igüsäya surí wekamaré wẽjásiri, nikũwera merā meésiriñurā. ²⁴ Irasirimakă ïágă, surara opu Igüyarärē Pablore Igüsäya wiigue ãiñajäädoreyupu. Pablore: “¿Nasirirā masaka mürē guarí merā gaguiníñurā?” ãrī masídagü ïgürē tärädoreyupu. ²⁵ Irasirirā ïgürē súa, tärāmurā iriripoe Pablo gapu Igü phro nígärē surarare doregure ãrīyupu:

—Yu romano maráya nikũmu ãärā. Irasirirā weresärírē beyerimasü yure: “Ãsū iriamí ñerō irigu”, ãrī weresâbirikeremakă, ubugorata tärāmasibeá mäsā yure, ãrīyupu.

²⁶ Igă irasū ãrīmakă pégu, surarare doregu Igă opure weregu waayupu:

—Óärō pémasika! “Romano maráya nikũmu ãärā yu”, ãrāmi. Irasirigü ñerō iribirikōaka ïgürē! ãrīyupu.

²⁷ Igă irasū ãrīmakă, surara opu Pablore sêrëñagü waayupu:

—¿Diayeta romano maráya nikũmu ãärírī mu? Wereka yure! Pablo gapu ïgürē:
—Igúta ãärā, ãrī yujiyupu.

²⁸ Surara opu ïgürē ãrīyupu:

—Yu romanomu ãärídagü wáro niyeru wajaribu.

Pablo ïgürē ãrīyupu doja:

—Yu tamerá romanoma makägue deyoabu. Irasirigü deyoagügueta romanomu ãärídi ãärā yu.

²⁹ Igă irasū ãrīmakă pérā, Igürē tärāboaneră güi wiriakōañurā. Surara opude Pablo romanomu ãärīrīrē pégu, kõmedari merā ïgürē súa tärädoreadeare güñagü, güiyupu.

Pablo judío masaka oparā phro ãärídea

³⁰ Irasirigü gajinu gapu judío masaka Pablore weresâdeare masídagü, paía oparärē, gajiră ãärípereră judío masaka oparärē siiu neeøyupu. Igüsä nerëmakă ïágă, Pablore Igüsä súaadea kõmedarire kura, ãi, Igüsä ïürō doboyupu.

23

¹ Pablo judío masaka oparärē ïabokatíñungäja, ãsū ãrīyupu:

—Yaa, yu okaro bokatíürō Marípü ïürō õärō ãärírikua, ãrī péñáa. Irasirigü güñarikuro marírō ãäríkóaa.

² Ígū irasū ãrīmakū pégu, paía opu Ananías Pablo werenírīrē péduabi ígū puro ãārīrārē ígūya disire pádoreyupu. ³ Irasirigu Pablo Ananíare ãsū ãrīyupu:

—Marípu mure wajamoágukumi gajirārē mu yure pádoreri waja. Mu irikatorikugu ãārā. Yure: “Moisés doredeare tarinagāa”, ãrī ïákeregu, mu gapu iri dorerire tarinagāa, gajirārē yure pádoregu, ãrīyupu.

⁴ Irasū ãrīmakū pérā, iro ãārīrā ãsū ãrīñurā Pablore:

—Ñerō ãrī wereníbirikōäka paía opure Marípu beyedire!

⁵ Ígūsā irasū ãrīmakū pégu, Pablo ãrīyupu doja:

—Yaarā, yu masibirkubu ígū paía opu ãārīrīrē. Masigū irasū ãrībiriboakuyo. Marípuya werenírī gojadea pūguere: “Musāya makā marā opure ñerō ãrī wereníbirikōäka!” ãrī gojasüdero ãārībú.

⁶ Irogue ãārīrā: Saduceo bumarā, gajirā fariseo bumarā ãārīñurā. Irasirigu Ígūsārē ïágū, Pablo busaro wereníyupu:

—Yaarā, yude fariseota ãārā. Fariseo bumu maguta ãārā. Irasirirā masaka boanerā masārīrē yu b̄remurī waja yure wajamoáduakoa, ãrīyupu.

⁷ Ígū boanerā masārīrē weremakū pérā, fariseo, saduceo bumarā merā gāme guaseonagāñurā. Irasirirā iri wiigue suro merā ãārānerā ãārīkererā, gāme dukawariakōäñurā. ⁸ Saduceo bumarā: “Masaka boanerā masabirkuma. Marípure wereboerā maríkuma. Masaka boanerā yujupürārīde maríkua”, ãrī wererā ãārīñurā. Fariseo bumarā gapu ãārīpereri irimarē b̄remurā ãārīñurā. ⁹ Irasirirā irimarē gāme guaseo, buro gaguinínagāñurā. Irasirirā surāyeri fariseo bumarā Moisés doredeare buerimasā wāgānugā, wereñurā:

—Masaku boadi, o Marípure wereboegu diayeta ñi merā wereníakumi. Irasirirā Ígūrē ñerō iriami, neó ãrīmasibea. Ígūrē wajamoärā, Marípure ñerō irirā iribukōäka marī, ãrīñurā.

¹⁰ Ígūsā buro gaguinímakū ïágū, surara opu gapu Pablore güisayupu. “Ígūrē ñeä, tūwējásiribéokōäbukuma”, ãrīgū, Ígūyarā surarare: “Pablore ãíaka, dupaturi marī ãārīrī wiigue!” ãrī iriuyupu.

¹¹ Iri ñamita marī Opu Jesús Pablore deyoa, wereyupu:

—Gūñaturaka! Güibirikōäka! I makā Jerusalén marārē yaa kerere wereaderosüta Roma marādere weregu waaka! ãrīyupu.

Judío masaka Pablore wējēduadea

¹² Gajinu gapu surāyeri judío masaka Pablore wējēduarā nerē, ãsū ãrīñurā:

—Dapagā merā neō baabiri, iiríbirikōärā! Ígūrē wējēmerā uamerāta boarā! Ígūrē wējēbirimakū, Marīpū marīrē wajamoäburo, äriñurā.

¹³ Irasū äri werenírā cuarenta nemorō äärñurā. ¹⁴ Puh paía oparā, gajirā judío masaka oparā puh rogue wererā waañurā:

—“Dapagā merā neō baabirikōärā! Ígūrē wējēmerā uamerāta boarā! Ígūrē wējēbirimakū, Marīpū marīrē wajamoäburo”, äräbū, äriñurā. ¹⁵ Irasirirā mūsā, mūsā merāmarā oparāde ärikatori merā kere iriuka surara opuhguere! “Namigā Pablore dupaturi ígū irideare weremakū péduakoa”, ärika Ígūrē! Surara opuh iri kerere pégu, Pablore öögue äiwāgāridoregukumi. Irasirirā maague yúrā, ígū öörē ejaburo dupiyuro ígūrē wējēmurā, äriñurā.

¹⁶ Pablo tīgō magū gapuh ígūsā irasū äri werenímakū páyupuh. Irasiriguh Pablore surara äärñirī wiigue äärñigárē wereguwaayupuh. ¹⁷ Pablo irire pégu, suguh surarare siiu wereyupuh:

—Íi maamuh mu opuhre gajino wereduhayupuh. Irasiriguh ígū puh rogue äiaka! äriñupuh.

¹⁸ Ígū irasū äriñmakū pégu, surara Pablo tīgō magūrē ígū opuh puh rogue äija, äriñupuh:

—Pablo peresugue äärñigá yure ii maamuhre mu puhro iriuami. Ígū muhre gajino weregu aarigá iriam, äriñupuh.

¹⁹ Ígū irasū äriñmakū pégu, surara opuh maamuhre ígūya mojörē ñeä tūwāgā, masaka péberogue sérëñayupuh:

—¿Naásū äriñbu iriari mu yure?

²⁰ Maamuh gapuh ígūrē äriñupuh:

—Judío masaka oparā muhre ígūsā puh rogue Pablore äiadorerákuma. Muhre äsū äri wereníama: “Namigärē dupaturi Pablore sérëñaduhakoa ígū irideare öärō masimurā”, ärikatorákuma. ²¹ Irasiriguh ígūsärē yuhubirikōäka! Üma cuarenta nemorō maague Pablore wējēmurā duriri merā yúsiam. “Dapagā merā neō baabirikōärā! Ígūrē wējēmerā uamerāta boarā! Ígūrē wējēbirimakū, Marīpū marīrē wajamoäburo”, äräma, äriñwereyupuh maamuh surara opuhre.

²² Ígū irasū äriñmakū pégu, surara opuh gapuh:

—Waaka doja! Irire gajirärē neō werebirikōäka! äriñupuh ígūrē.

Surara opuh Pablore Félix puh rogue iriudea

²³ Maamuh waadero puh, opuh pérä ígūyarā surarare dorérärē siiu wereyupuh:

—Yaarā surarare doscientos gubu merā waamurärē, setenta caballu weka peyamurärē, doscientos sareri yuku oparädere Cesareague waamurärē ígūsäyare ämudorerä

waaka! Ígūsā āmu odomakū, dapagā ñami nueve āārīmakū, Ígūsārē siiuaka! ²⁴ Pablo peyamurā caballuadere āmubosaka! Irasirigū ðārō waagukumi. Óārō pírā waaka, Ígūrē opa Félix puro Cesareague! ārīyupu surara opa Ígū dokamarārē.

²⁵ Irasū ārī odo, Félide su papera pū ãsū ārī gojayupu:

²⁶ Yū, Claudio Lisias, mūrē opa Félide yū būremugūrē ðādorea.

²⁷ Judío masaka iī Pablo wāikugure ñeā, wējēadima. Ígū romano marā nikūmu ëārīfrē masigū, yū gapu Ígūrē Ígūsā wējēboardire yaarā surara merā wijatagu ejabu. ²⁸ Irasirigū Ígūrē Ígūsā weresādeare masiduagu judío masaka oparā puro ãijabu. ²⁹ Judío masakaya doreri ditare Ígū tarinugādea waja Ígūsā weresāmakū pégu, Ígūrē peresu iribiribu. Ñeéno waja wējēmasiñā maribu Ígūrē. ³⁰ Irasirigū judío masaka Ígūrē wējēkōärā, ārīrī kerere pégu, mu purogue iriuua. Ígūrē weresānerā mu purogueta waa, mūrē weresārā waaburo, ãribu Ígūsārē. Iropata ãärā, ārī gojayupu surara opa Félide.

³¹ Irasirirā surara Ígūsā opa doreaderosūta iri ñami merā Pablore Antípatris wāikuri makāgue ãiāñurā. ³² Gajinu gapu surara gubu merā waanerā iro merāta Ígūsā ëārīrī wiigue gāme dujáakðāñurā. Caballua weka waanerā dita Pablore Cesareague ãi tariañurā. ³³ Puru Cesareague Pablore ãija, surara opa Ígū iriuadea pürē Félide wiañurā. Irasirirā Pablore Félix purogueta píkðāñurā. ³⁴ Félix iri pürē bueña odo, ãsū ārī sérēñayupu:

—¿Dií nikūmu ëārīrī ï?

—Cilicia nikūmu ëārīmi, ārī yujuñurā.

³⁵ Félix Pablore ãrīyupu:

—Mūrē weresānerā ðōrē ejamakū, mu wererire péghra, ãrīyupu.

Irasū ārī odo, opa Herodes daguya wiigue Pablore pí, Ígūyarā surarare koredoreyupu.

24

Pablore Félix ïürō weresādea

¹ Su mojōma nūrī tariadero puru, paía opa Ananías Cesareague waayupu. Ígū merā gajirā judío masaka oparā, gajigu masakare werenibosarimasu Tértulo wāikugude opa Félide Pablore weresārā waañurā. ² Pablore Ígūsā nerērōgue ãijamakū, Tértulo Ígūrē Félide ãsū ārī weresānugāyupu:

—Gua opa, wári masirī merā guare i nikū marārē doregu ãärā mu. Mu doreri merāta i nikū ðārī gorawayuro yáa. Gāmekēärō marirō ðārō ëārīkðāa. ³ Irasirirā gua ëārīperero marāgue mu merā ðārō usuyáa. ⁴ Yoaripoe mu merā werenibirkoa. Irasirigū yū mu merā mérōgā werenimakū

péka dapa! ⁵ Gua ire wereduakoa murē. Íí Pablo wāikugu guare garibotarimi. Aāripereri nikūgue judío masakare guarí merā gaguiní, Ígūsā basi gāme dukawarimakū irigorenami. “Nazarenos” wāikuri bumarā opu aāririmi. ⁶ Marípuya wiire Ígū ñerō iriduamakū Íārā, Ígūrē peresu irimurā ñeābu, gua judío masakaya dorerire Ígū tarinugārī waja Ígūrē wajamoāharā. ⁷ Gua irasiriduamakū Íāgū, surara opu Lisias wāikugu gapu gua puro eja, Ígūrē turaro merā ëmakōāmi. ⁸ Puru Lisias, gua Ígūrē weresānerārē mu purogue iriuami. Ígū irasū aārimkū péra, õogue aarabu. Mu basita Ígūrē sérēñagū, aāripereri gua Ígūrē weresārīrē diayeta aārima, aārigukoa, aāriyupu Tértulo Félire.

⁹ Gajirā judío masaka iro aāririade: “Tértulo diayeta wereními”, aāriñurā. ¹⁰ Ígūsā irasū aārimkū pégu, opu Félix Pablore mojō merā irikeo, weredoreyupu. Pablo aāriyupu Ígūrē:

—Wári bojori i nikū marārē mu dorerire õarō masā yu. Irasirigu yaamarē ushyari merā murē weregura. ¹¹ Pe mojōma pere su gubu Peru pérebejarinurita taria, yu Jerusalēgue Marípure buremugū ejadero puru. Irire diaye masiduagu, gajirārē sérēñaka! ¹² Yu iri makāgue aārimkū, yure weresānerā yu gajirā merā guaseomakū neō Íābirama. Marípuya wiire, judío masaka nerēri wiiriguedere, noó gajiro iri makā marārē gua gaguinímakū iribirabu. ¹³ Irasirirā yure weresānerā: “Aśu iriami, irasirigu waja opami”, aārimasibema. ¹⁴ Murē gaji gapure weregura. Gua ñekūsāmarā Marípure, Moisés doreri pídear, Marípuya kerere weredupiyunerā gojadeare buremuderosūta yu buremua. Irire buremukeregu, Jesús buedeade buremua. Yure weresānerā: “Jesús bueda aārkatori aārā”, aāriwereníma. ¹⁵ Ígūsā: “Marípu aāripererā masaka boanerārē õarārē, ñerādere masūgukumi”, aārigūñarōsūta yude gūñáa. ¹⁶ Irasirigu yu Marípu Íūrō, masaka Íūrōdere yu turaro bokatíÍūrō õarō iriduakoa.

¹⁷ Yaa makā Jerusalērē yu wiriadero puru, wári bojori gajirogue naagorena, puru irogreta dujáabu. Irogue eja, yaarā boporārē niyeru sígū ejabu. Irogue aāriigū, Marípu Íūrō waibure soepeoduadibu Ígūrē buremugū. ¹⁸ Marípuya wiigue waa, Ígū Íūrō Moisés doredeare yu iriripoe judío masaka Asia marā yure bokajama. Yu merā gajirā masaka mérāgā aāriimá. Neō Ígūsā gua gaguinímakū iribiribu. ¹⁹ Judío masaka Asia marā yu Marípuya wiigue irideare Íānerā, yure: “Ñerō iriami”, aāriweresāduarā, õogue mu Íūrōgue weresāra aariburo. ²⁰ Ígūsā aaribirimakū, judío masaka oparā õogue aāririā yu Ígūsā oparārē wereadeare péanerā: “Aśu aārā”, aāriweresāduarā, weresāburo. ²¹ I tamerārē yure weresāmasāma. Yu Ígūsā merā

ãärígű, buro turaro merä: “‘Boaneră masärákuma’, ãrïdea waja yure wajamoãduakoa”, ãrïbhü ïgüsärë, ãrïwereyupu Pablo Félice.

²² Ígū irasū ãrïmakü pégü, Félix gapu Jesúre bñremură iririküre ñärö masísü, ãsü ãrïyupu Pablore:

—Iropata pégura. Surara opu Lisiás ejadero pürü, mürë yu iriburire weregukoa, ãrïyupu.

²³ Irasū ãrï odo, Pablore koregure: “Peresugue ñärö koreka ïgürë! Iri wiigueta naáa ãäríkõaburo. Ígū meramară ïgürë iritamuduamakü kãmutabirikõaka!” ãrïyupu.

²⁴ Yoaweyaripoe tariadero pürü, Félix Ígū maräpo judío masako Drusila wãikügo merä eja, Pablore ãridoreyupu, Jesucristore Ígū bñremurře weremakü péduară. ²⁵ Pablo ïgüsärë ãsü ãrïyupu: “Marípü masakare diayemarë irimakü, ïgüsä basi ñerö iriduareire iribirimakü gãämemi. I ãmupu peremakü, Marípü ãärípereră ñerärë wajamoãgukumi”, ãrïweremakü, Félix gapu péguka, güi, “Waaka!” ãrïyupu ïgürë:

—Gajipoe yure gajino moãrï marimakü siiugura doja mürë, ãrïyupu.

²⁶ Félix irasū ãrïkeregu: “Pablo yure niyeru siburo”, ãrïgü, Ígū merä werenigü wári ïgürë siiunayupu. “Gajipoe irigu niyeru sümakü ïgürë wiubukoa”, ãrï gûñadiyupu. ²⁷ Pe bojori pürü, Porcio Festo wãikügo Félice gorawayugü, opu ñajayupu. Irasirigu Félix gapu Ígū opu ãärírrë wirigu, judío masaka merä ñärö ãäríduagu, Pablore peresugueta ãärídorekõäyupu dapa.

25

Pablo, Festo merä werenídea

¹ Urenu Ígū opu ãärírrë ñajädero pürü, Festo Cesareague ãärädi, Jerusalégue waayupu. ² Ígū irogue ejadero pürü, paía opară, gajiră judío masaka opară Pablore ïgüsä weresädeare Festoguere wereră waañură. ³ Ígū puro eja, turaro merä: “Guare iritamuka! Pablore ño Jerusalégue ãridoreka!” ãrï sérëñañură. Ígüsä ïgürë maague aarigure: “Wëjékõärä!” ãrï ãmuyusiadiñură. ⁴ Festo gapu ïgüsärë yuhyupu:

—Pablo Cesareague peresu ãärími dapa. Mérögä pürü irogue goedujáaguakoa doja. ⁵ Pablo ñerö iririkügo ãärímakü ñärä, müsä opară Cesareague yu meräta waa, ïgürë weresära waaburo, ãrïyupu.

⁶ Irasirigu Festo su semana pere, gaji semana urenu waaro merä Jerusalégue ãärädi Cesareague goedujáakõäyupu. Ígù dujajadero pürü, gajinu gapu weresärrë beyeri wiigue waayupu. Iro eja, opu doarogue doa, Pablore ãridoreyupu. ⁷ Pablo irogue ejamakü ñärä, judío masaka Jerusalén merä aaraneră Ígù puro waa ejanügä, ïgürë wári ñerí

weresādiñurā. Irasū ãrī werestakererā: “Ãsū irimakū ïābhū”, neō ãrīmasibiriñurā. ⁸ Puru Pablo ïgū irideare wereyupu:

—Judío masaka dorerire, Maríphya wiima dorerire, romano marā opu doreridere neō tarinugābiribū yu, ãrīyupu.

⁹ Festo gapu judío masaka merā õārō ãārīduag, Pablore sērēñayupu:

—¿Jerusalégue waaduakuri? Irogue mu irideare yure weremakū, ïgūsā mārē weresādeare weremakū péduakoa, ãrīyupu.

¹⁰ Ígū irasū ãrīmakū, Pablo yujuyupu:

—Yu õō romano marārē weresārīrē beyerogue ãārīsiáa. Irasirigu Jerusaléguere waaduabirikoa. Õota yure irire beyero gāmea. Judío masakare neō ñerō iribiribū. Mu irire õārō masiko. ¹¹ Yu ñerō iridi tamerā: “Yure wējēbirikōaka!” ãrībiriboakuyo. Ígūsā yure ãrīkatori merā weresādea ãārīmakū, neō sugu opuguere wiamasīña máa. Yu irideare romano marā opure beyemakū gāmekoa, ãrīyupu Pablo Festore.

¹² Ígū irasū ãrīmakū pég, Festo ïgū merāmarā merā wereníodo, Pablore ãrīyupu doja:

—Mu irideare romano marā opure wereduamakū, ïgū purogue iriugura mārē, ãrīyupu.

Pablo, opu Agripare weredea

¹³ Yoaweyaripoe puru Festo opu ñajādero puru, Judea marā opu Agripa wālkugu, Ígū tīgō Berenice merā Cesareague Festore õādorerā waañurā. ¹⁴ Agripa iore yoaripoe ãārīmakū, Festo Pablore ïgūsā irideare wereyupu ïgūrē:

—Óōrē sugu ãārīmi Félix peresu iridi. ¹⁵ Yu Jerusalégue ãārīmakū, paía oparā, gajirā judío masaka oparā ïgūrē yure weresārā ejama. “Ígū ñerō iridea waja wējēdoreka!” ãrī sērēma yure. ¹⁶ Yu gapu: “Guá romano marā ubugorata gajirārē neō wējēdorebea. Irasirirā sugu masakure weresānerā ïgūsā weresādi merā weresārīrē beyerimasū ïürō gāme werenibirikererā: ‘Wējēkōaka!’ ãrīmasibema”, ãrī yujubu.

¹⁷ Irasirigu ïgūrē weresānerā yu merā õōgue ïgūsā ejadero puru, yooboro marīrō gajinu gapu weresārīrē beyeri wiigue waabu. Iro eja, opu doarogue doa, ïgūsā weresādire ãīridorebu. ¹⁸ Ígū yu puru ejamakū ïārā, ïgūrē weresānerā wāgānugāma. Ígūsā wāgānugāmakū ïāgū: “Ígū ñerō irideare wári weremurā yáma”, ãrī gūñadibu. Ígūsā gapu: “Ígū ñerō irimakū ïābhū”, ãrī neō weremasibirima. ¹⁹ Judío masaka b̄remurī ditare weresāma. “Jesús wālkugu boa, puru masādi ãārīmī”, Ígū ãrīdea waja weresāma ïgūrē. ²⁰ Nasirimasibirisīā, ïgūrē sērēñabu: “¿Jerusalégue māde yu merā waaduakuri? Irogue yu merā waasīā, mu irideare wereaso yure”, ãrību ïgūrē. ²¹ Yu irasū ãrīmakū pég: “Irogue waaduabirikoa, Romano marā opu

gapre yu irideare weregu waadakoa", ãrimi. Irasirigu yu gapu ïgrë ðöta píköbu dapa. "Yu murë iriumakë, romano marä opu Augusto puro waagakoa mu", ãribu ïgrë, ãrwereyupu Festo Agripa.

²² Agripa Festore ãriyupu:

—Yude ïgü weremakë péduakoa.

—Jau, ñamigäta ïgrë pégukoa mu, ãriyupu.

²³ Gajinu gapu Agripa, ïgü tigo Berenice merä iri makä marä nererí taribugue waañurä. Irogue ñajärä, oparä sañarä surí merä ñajäräñurä. Gajirä surara oparä, iri makä marä oparäde ïgüsä merä ñajäräñurä. ïgüsä nereadero puru, Festo Pablore ãriridoreyupu. ²⁴ Pablo ïgüsä purogue ñajäjamakë, Festo iro ãaärirärë ãriyupu:

—Opu Agripa, ãaäripererä i taribugue nereanerä õaärö péka yure! Wáraä judío masaka Jerusalén marä, i makä maräde ñirë weresäma yure. "Wejköaka ïgrë!" ãrí gaguiníma. ²⁵ ïgüsä irasü ãríkeremakë, yu gapu ïgüsä ïgrë wejerö gäamea, ãríri wajare bokabiribu. Irasirigu opu Augustore ïgü irideare weregu waadakoa, ãrimakë: "ïgü purogue iriugura", ãrí güñabu. ²⁶ Yu gapu ïgrë ïgüsä weresädeare õaärö masibirisü, opu Augustore irimarë gojabiribu dapa. Irasirigu ïgrë ãriridoreabu, ïgü irideare musä péuro weredoregu. Opu Agripa, ïgü irideare weremakë mu péadero puru, ïgrë serëña, puru yu õaärö gojagakoa pama marí opu Augustore. ²⁷ Sugu masakure ïgü ñerö irideare masibirikererä, marí opu Augusto purogue iriumasüña máa. ïgrë weresädeare õaärö masibirikererä ïgrë iriurä, ubugorata iriubukoa, ãriyupu Festo Agripa.

26

Pablo Agripa weredea

¹ Irasirigu Agripa Pablore:

—Wereka yure mu irideare! ïgüsä murë weresädeare mu yuñumakë péduakoa, ãriyupu.

ïgü irasü ãrimakë pégu, Pablo ïgüya mojörë soemu, ïgü irideare werenägyupu:

² —Opu Agripa, dapagorare mu yure weredoremakë, buro usuyä. Irasirigu yu irideare, judío masaka yure weresädeare ãaäripererire murë weregura. ³ Gua judío masaka iririkürire gua gäame werenírdere õaärö masikoa. Irasirigu bopoñär merä yu weremakë, õaärö péka!

Pablo Jesúre buremuburi dupiyuro ïgü ãaäririkudeare weredea

⁴ 'Aäripererä judío masaka yaa nikü marä, Jerusalén maräde yu majigugueta ïgüsä merä ãaärideare masima.

⁵ Yu maamugueta fariseo bumu ãaäridi ãaäribu. Murë irire

wereduarā, weremasīma. Āārīpererā għa judío masaka watopeguere fariseo bumarā għa bħremurīrē gajirā nemorō õārō yáma. ⁶ Marīpħu għa ħekksāmararē masaka boanerarē masūgħura, ārīdeare yu bħremurī waja yure weresārā õðgue iriuma wajamoabburo, ārīrā. ⁷ Għa judío masaka, Israel bumarā pe mojōma pere su għid għad-dur il-kompli kien minn-hu. Marīpħu marī boardero pħar masūburire usuyari merā yú. Irasirirā ħamurī, īnamirī Marīpħare bħremunikōā. Opħu Agripa, għa irire yúkeremak, surāyeri judío masaka weresāma yu irire bħremurī waja. ⁸ Mušā gapu, Ɂnasirirā Marīpħu boanerarē masūburire bħremuberi?

Pablo Jesúre bħremurārē īgħi ñerō iriunadeare weredea

⁹ Iripoegue Jesús Nazaretmer ħixx bħremurārē yu bokatīfūrō ñerō iridu adib. ¹⁰ Jerusalēguere paia oparā dorero merā wárā Jesúre bħremurārē peresu iribu. Irasirigu oparā īgħusārē wěj-jedoremak, yude neō kāmutabirib. ¹¹ Āārīpereri īgħusā nererī wiirigue ħajja, Jesúre bħremurārē ñerō iriunabu, īgħi bħremurīrē piriburo, ārīgħu. Īgħusā merā buro guabu. Għi makār īgħiedere irasūta ñerō irigorenabu.

Pablo Jesúre bħremuniegħi deare weredea

¹² Irasirigu Damascogħe Jesúre bħremurārē ñerō irigħ waadib, paia oparā yure: “Għa dorero merā waaka!” ārīmak pégħu. ¹³ Opħu Agripa, yu maaqie waamak, āsū waabu. Goeripoe āārīmak, ħażżeġasigue abe ħażżeġ għosser nemorō goesisirib u pħro, yu merā waanerā pħroddere. ¹⁴ Għa āārīpererā yebague meémejābu. Sugħi yure hebreo ya merā werenimak pēbu. “Saulo, Ɂnasirigu yure ñerō yári mu? Mu yure ñerō irigħu, mu basita ñerō yáa”, ārīmi yure. ¹⁵ Īgħi irasū āārīmak pégħu, yu gapu: “¿Noā āārīrī mu?” ārī sérēñabu. Marī Opħu gapu āsū ārīmi: “Yu, Jesús, mu ñerō irigħta āārā. ¹⁶ Wāgħaniegħi! Yu m'harrē deyoa, yure moāboegħ āārīburo, ārīgħu. Irasirigu mu yure īädeare, pħarġue yu m'harrē īmuburidere gajirārē wereġġukoa. ¹⁷ Yu m'harrē judío masaka āārīmerarē buebure iriugħura. Judío masaka, judío masaka āārīmeradhe m'harrē ñerō irimak wijatagħura. ¹⁸ Yu m'harrē judío masaka āārīmerarē buedoregħ iriugħukoa, yaa kerere masiburo, ārīgħu. Irasirirā ñerīrē pirirākuma. Koye īxpāmerā, nafti ārīrogħ āārīrā irirosu āārībirikuma. Boyorogue āārīrā irirosu āārīrākuma. Wātī īgħusā opu āārībirikumi pama. Marīpħu gapu īgħusā Opħu āārīgħukumi. Irasirigu, īgħusā yure bħremumak īāgħi, Marīpħu īgħusā ñerī irideare kātigħukumi. Īgħusārē īgħayarā āārīmak irigħukumi”, ārīmi Jesús yure.

Pablo, Jesús dorerire yu jiddeha

¹⁹ 'Opu Agripa, ūmugasigue Jesús yure werenídeare tarinugābiribu. ²⁰ Irasirigu Damasco marārē īgāya kerere werepurорibu. Puru Jerusalén marārē, āārīpererogue Judea marārē werebu. Judío masaka āārīmerādere werebu. "Musā ñerō irideare bujawere, musā gūñarīrē gorawayuka! Marīpu gāāmerī gapure irika! Irasirirā musā gūñarī gorawayuadearē īmurāko", ārī buebu īgūsārē. ²¹ Yu irire buuedea waja judío masaka Marīpuya wiigue yu āārīgūrē ñeā wējēdharā irima. ²² Īgūsā irasirikeremaku, Marīpu gapu yure iritamuníkōāmi. Irasirigu āārīpererā oparārē, ubu āārīrādere yu īgāya kerere wererire neō piribea. Iripoegue Moisés, gajirā Marīpuya kerere weredupiyunerā, purugue āsū waarokoa, ārīdeare werea. Āsū ārī gojanerā āārīmá: ²³ "Cristo, Marīpu iriudi buro ñerō tarigukumi. Īgū boadero puru, īgūta masāpurori, neō dupaturi boabirkumi. Irasirigu īgū masakare taugu āārīrīrē judío masakare judío masaka āārīmerādere masīmaku irigukumi", ārī gojanerā āārīmá, ārī wereyupu Pablo Agripare.

Pablo Agripare: "Jesúre buremuka!" ārī weredea

²⁴ Īgū irasū ārīripoeta Festo gaguiníyupu:

—Pablo, mirēgu yáa. Wári buetarisíā, mirērīmasū waáa, ārīyupu.

²⁵ Pablo gapu Festore ārīyupu:

—Yu opu, mirēbea. Yu wereri diayeta āārā. Irasirigu ire goepeyaro merā werea. ²⁶ Opu Agripa gapu, yu wereri āārīpererire õärō masikumi. Irire masia yu. Irasirigu īgūrē güiro marīrō werea. Yu Jesúyare weregu, yayerogue werebea, ārīyupu Pablo Festore. Irasū ārī odo, āsū ārīyupu Agripare:

²⁷ —Opu Agripa, Marīpuya kerere weredupiyunerā gojadeare buremua mu. Mu irire buremurīrē masia yu, ārīyupu.

²⁸ Agripa īgūrē yujuyupu:

—Iropagā werekeregu, ¿yure Jesúre buremumaku iriduari? ārīyupu.

²⁹ Īgū irasū ārīmaku pégu, Pablo yujuyupu īgūrē:

—Jesúyare Wári, o mérögā weregu, musā āārīpererārē yu irirosū īgūrē buremumaku gāāmea. Marīpuguere irire sērēbosáa. Yu peresugue āārīgu irirosū musā āārīmaku tamerārē gāāmebea, ārīyupu.

³⁰⁻³¹ Īgū irasū ārīmaku pérā, Agripa, Festo, Berenice gajirā īgūsā merā doanerāde wāgānugā, gaji taribugue waa, īgūsā basi āsū ārī gāme wereníñurā:

—Īgūrē i waja wējērō gāāmea, ārīrī máa. I waja peresu iriro gāāmea, ārīrīde máa, ārī gāme wereníñurā.

³² Irasirigu Agripa āsū ārīyupu Festore:

—Pablo romano marā op̄re yu irideare weredakoa, īgū ārībirimakū, marī īgūrē peresugue ãārīgūrē wiukōāboakuyo, ārīyupu.

27

Pablore Romague iriudea

¹ Irasirirā Pablore, gajirā peresu ãārīrādere doódiru merā Italia nikūma makā Romague gua merā iriuma. Julio wāikugū surara op̄dere iriuma īgūsārē koredorerā. īgūsā romano marā op̄ Augusto wāikuguyarā surara ãārīmá. ² Gua Adramitio wāikuri makā marāya doódiru Asia nikūma perague waadiru merā waabu. Gajigū Aristarco wāikugū Macedonia nikūma makā Tesalónica wāikuri makāmuđe gua merā waami. ³ Gajinu gapu Sidón wāikuri makāma perague ejabu. Irogue ejadero puru, Julio Pablore bopoñarī merā īā, īgūrē īgū merāmarā puro naadoregu irumi, īgūsā īgū gāāmerīrē sīburo, ārīgū. ⁴ Gua iri makāgue ãārānerā doódiru merā waamakū, buro mirū guare gajipārēgue wējāputaribujubu. Irasirirā Chipre wāikuri nūgūrō kúgapu dujamakū taribu. Iro gapu mirū wējāpubiriweyabu. ⁵ Ciliciare, Panfiliadere taribu. Puru Licia nikūma makā Mira wāikuri makāgue ejabu.

⁶ Gua irogue ejamakū, surara op̄ gajiru doódiru bokajami. Iriru Alejandríague aaradiru, Italiague waaburidiru ãārībū. Irasirigu guare irirugue ñajādoremi. ⁷ Iriru merā waarā, mirū guare buro wējāpu kāmutamakū, yoaripoe yoobobu. Buero ñerō tariri merā waa, Gnido wāikuri makā bokatīrō ejabu. Irore gua tarimakū, mirū dupaturi buro wējāpubu. Gua waaderoguere ejamasibiribu. Irasirirā Creta wāikuri nūgūrōgue waa, Salmón wāikuri ñorōrē tariadero puru, mirū guare neō wējāputaribujibiribu pama. ⁸ Iri nūgūrō tūro taria, gariboretarianerāgue “Óārī pera” wāikrogue ejabu. Iri pera Lasea wāikuri makā purogue ãārībū.

⁹ Gua yoaripoe yooboadea waja puibu waaburo mérōgā duyabu. Irasirigu Pablo doódiru moārārē weremi:

¹⁰ —Péka! Marī dapagora waamakū, iru doódiru, doebiride dederibuko. Marīdere mirīboama goegoráa, ārādimi.

¹¹ īgū irasū ãārīkeremakū, surara op̄ Pablo wererire pébirimi. Doódiru op̄, iriru wejatugū wereri gapure buremāmi. ¹² īgūsā ejadea pera gapu puibu tamumakū, ñegorayuro. Irasirirā: “Fenice wāikuri makāgue waakōādorea. Gajipoe irirā irogue puibu tamubukoa”, ārīma. Fenice, Creta nūgūrōma makā abe ñajārō gapu ãārīrī makā ãārīyuro. Iri makāma pera gapure mirū wējāpubiriweyayuro.

Wādiyague buro mirū waadea

¹³ Irasirirā sur gapu mirū wējāpuweyamakū īārā, doódiru moārā: “Óārīnu ãārīrokoa”, ãārī gūñadima. Gua irirure ñajāa, Creta nágurō turo waabu Fenicegue waaduraā. ¹⁴ Mérōgā puru buro mirū nordeste wāikuri aaribu. ¹⁵ Irasiriro guaya doódirure mirū wējāpubéokōābu. Mirū iro wējāpumakū gāme goroamasibiri, mirū wējāpuro gaputa waabu. ¹⁶ Gua Cauda wāikuri nágurōgā turogue ejamakū, mirū wējāpubiriweyabu. Irasirirā gua buro moātarianerāgue doódirumarū médiru kūmagārē õārō tāamu suapeobu. Iriru wádiru mirimakū, ïgūsā ñajāburidirugā ãārīlbu. ¹⁷ Irirugārē suapeo odo, wádirure pūgubudari merā suanemoma mirū merā waaríri, ãārīrā. Puru gūi, Sirte wāikuri ïmiparo miēgue marīrē mirū ãiārī, ãārīrā, ïgūsā mirū ñeārī gasiri suatúdea gasirire kuradijukōāma. Ígūsā kuradijuadero puru, mirū wējāpuro gaputa waabu. ¹⁸ Gajinu gapu murārōta buro mirū wējāpumakū īārā, iriruma doebirire diague béobu. ¹⁹ Gajinu gapudere iriruma ãārīrīrē diague béobu. ²⁰ Yoaripoe ñípirinurī ãārīmakū, abe ûmumu, neñukāde neõ deyomarīma. Buro mirū wējāpubu dapa. Irasirirā: “Iro diaye waakōāa”, ãārī masīña marību guare. “Mirī boakōārākoa”, ãārī gūñabu.

²¹ Irasirigu yoaripoe gua baabirimakū ïāgu, Pablo gua watopegue ãārādi wāgānugā, ãārīpererārē ãārīmi:

—Musā yu Cretague weredeare pémakū õāgorabukuyo. Marī iro wirimerā, irure poyanorē, doebiridere dedebiriboakuyo. ²² Irasirirā dapagorare yu weremakū péka! Gūñaturaka! Güibirikōāka! Neõ sugu boabirikoa. Iru doódiru dita dederirokoa. ²³ Yu Marīphyagu ãārā. Ígūrē buremua. Dapagā ñami ïgūrē wereboegu yure deyoami. ²⁴ Åsū ãārāmi: “Pablo, neõ güibirikōāka! Mu romano marā opure mu irideare weregukoa. Marīpu murē mañrī merā ïāgu, mu sérēaderosūta murē, mu merāmarā irugue ãārīrādere taugukumi”, ãārāmi. ²⁵ Irasirirā gūñaturaka! Marīpu ïgūrē wereboegu yure ãārāderosūta waamakū irigukumi, ãārī buremua. ²⁶ Irasiriro marīrē nágurōgue mirū wējāpumeéturokoa, ãārī weremi Pablo.

²⁷ Su ñami, pe semana gua Cretare wiriadero puru, wádiya Adria wāikudiya mirū buro wējāpuro gaputa waabu dapa. Ñami deko ãārīmakū, doódiru moārā: “Marī nikūgue ejarā irisuyua”, ãārīma. ²⁸ Irasirirā pūgubudague kōmerürē suatúdiju keoñama. Ígūsā keoñamakū, treinta y seis metrogora ûkuâbu. Mérōta waa, dupaturi keoñamakū, veintisiete metrogora ûkuâbu. ²⁹ Irasirirā ñami ãārīyomakū, ûtâyerigue meétuabukoa, ãārī güirā, åsū irima. Wapikuri majī kōme majīrīpare iriyaburigue pūgubudari merā suatúadeare wejaturo gapu

meéyoma irirure tūāñeäpauburo, ãrĩrã. Irasiri odo: "Murïgora boyoro gäämeadáa", ãrĩ gûñarikhäma. ³⁰ Iri ñamita irirure moärä gapü duridüarä irima. Irasiri gaji kõme majïrïrë wejadupiyuro gapü meéyomurä yää, ãrïkato, doódirumarü médirugärë ãïdiju, iriru merä duridüarä irima. ³¹ Ígüsä duridüamakü ïägü, Pablo surara opüre ìgüyarä suraradere weremi:

—Ísä iru moärä médirugä merä waamakü, mäsä ãäripererä taribirikoa, ãrïmi.

³² Ígü irasü ãrïmakü pérä, surara gapü médirugä Ígüsä suadeadarire dititá, diagüe béoköäma.

³³ Boyoburi dupiyuro Pablo Ígüsärë baadoregü, ãsü ãrïmi:

—Pe semanagora waáa, mäsä baameräta büro gûñarikäro. ³⁴ Irasirigu taridüarä baaka! ãrĩ, büro sérëa. Neõ sugü mäsä dederibirikoa. Mäsäya poadaride neõ dederibirikoa, ãrïmi.

³⁵ Irasü ãrï odo, Pablo pärë ãi, ãäripererä iürö Marípüre: "Mü merä usuyáa", ãrĩ, irire dukawa baami. ³⁶ Ígü baamakü ïäärä, Ígüsäde ãäripererä gûñatura baama. ³⁷ Gua irirugue ãäriärä ãäripererä doscientos setenta y seis gora ãäribü. ³⁸ Irasirirä Ígüsä ãäripererä baayapi, püru irirugue ãäriärä, wári trigore diagüe béoma, käräwüridiru dujaburo, ãrïrã.

Doódiru ïmiparogue soemurïbeja mirïdea

³⁹ Boyoripoe doódiru moärä nügürörë ïäboka: "Ãsü wäikuri nügürö ãäärä", ãrï ïämasibrima. Dupatägäguere ïmiparo ãärimakü ïäärä: "Söö buanumuarä! Gajipoe irirä iro majäbukoa", ãrïma. ⁴⁰ Irasirirä kõme majïrïrë Ígüsä suadeadarire ditimeédijubéoköäma. Iri odo, wejadupabu wejaturi Ígüsä suadeadarire kurama. Püru iriru wejadupiyuro gapü ãäriärä surí gasirore ãiwägünúma mirü ãïaburo, ãrïrã. Irasiriro ïmiparo püro gapü numuabü. ⁴¹ Numua, wejadupiyuro gapü ïmiparo ükëäberogue soemurïbejabü. Neõ soebumasïña maribü. Iriru wejaturo gapü makürï pagari meétuamakü waariaköäbü.

⁴² Irasü waamakü ïäärä, surara gapü ãrïma:

—Iru mirïmakü, marï peresu irianerä bánumuä, duriaköäbukuma. Irasirirä Ígüsärë wëjëpeoköäärä! ãrï wereníma Ígüsä basi.

⁴³ Ígüsä opü gapü Pablore taudüagu: "Neõ sugüre wëjëbiriköäka! Ääripererä bámasirä mata nügürö tårogue bánumuaka!" ãrïmi. ⁴⁴ "Gajirä taboa majïrï merä, gaji iriruma waariadea majïrï merä payanumuaka!" ãrïmi. Irasirirä ääripererä iri merä bánumuä, õärö taripereköäbü.

28

Pablo, Malta wāik̄uri n̄uḡrōgue ejadea

¹ Āārīpererā t̄rogue majānugādero puru iri n̄uḡrōrē īāmasib̄u. Malta wāik̄uri n̄uḡrō āārīdero āārīb̄u. ² Iri n̄uḡrō marā masaka guare ñārō irima. Deko merēmak̄, guare buro ȳsakub̄u. Irasirirā ḡhare peame diubosa, sūmadorema. ³ Pablode pea bojoñajāri seaḡ waa, seatīami. Īḡ seatiāripoe ñānā īḡ seadeague āārādi peame asiri güiwirigu, Pablore īḡya mojōgue kūrīmeésiami. ⁴ īḡrē kūrīmeésiamak̄ īārā, iri n̄uḡrō marā īḡsā basi ñāsū ārī gāme wereníma:

—Íi masakare wējēdi āārīkumi. īḡ dia wádiyare tariadi āārīkeremak̄, marī b̄remuḡ masakare wajamoādorego īḡrē okadorebirikumo, ārādima.

⁵ Pablo gapu ñānarē peamegue wējāsiri meépeokōāmi. Neō pūrīsūbirimi. ⁶ Irasirimak̄ īārā, iro marā gapu: “Biji-akōdārok̄oa”, ārīma. īḡrē bijibirimak̄ īārā: “Gūñaña marīrō kōmoakōdāgukumi”, ārīma doja. Yoaripoe īḡ pūrīsūbirimak̄ īārā: “Íi sugu ûmugasigue marā opu āārīkumi”, ārīma.

⁷ Gua majādero puro iri n̄uḡrō marā opu Publio wāik̄aya nikū āārīb̄u. Guare īḡya wiigue siuuami. Irasirirā gua urenu īḡ merā āārīmak̄, guare ñārō irimi. ⁸ Publio pagu nimak̄ri yojo merā s̄irīḡ īḡ kārīrōgue peyami. Irasirigu Pablo īḡrē īāḡ waa, īḡya taribugue ñajāa, Marīpure sērē odo, īḡya mojōrī merā īḡ weka ñapeo, taumi. ⁹ īḡrē taumak̄ īārā, āārīpererā gajirā iri n̄uḡrō marā pūrīrik̄ra Pablo puru ejama. īḡsā ejamak̄ īāḡ, Pablo īḡsādere taumi. ¹⁰ īḡ irasirimak̄ īārā, wári gajino sīma, guare īḡsā b̄remurīrē ìmurā. Puru gua waaburi dupiyuroḡ āārīpereri gua gāāmerī, gua baaburidere doódirugue durisābosama.

Pablo Romague ejadea

¹¹ Gua iri n̄uḡrōgue hrerā abe āārādero puru, doódiru Alejandríague aaradiru merā waabu doja. Iriru iri n̄uḡrōgue puib̄ tamudero āārīb̄u. Iriru wejadupiyurore pērā masaka b̄remurā Cástor, Pólux wāik̄urā keori weadea āārīb̄u. ¹² Gua iriru merā waa, Siracusa wāik̄uri makāma perague ejabu. Irore urenu āārīb̄u. ¹³ Iri makārē wiriwāgā, iri n̄uḡrō t̄ro taria, Regio wāik̄uri makāgue ejabu. Gajinu gapu gua waaripoe gua puru gapu mirū wējāpuwāgāribu. Irasirirā gajinu gapu Puteoli wāik̄uri makāgue ejabu. ¹⁴ Irogue gajirā Jesúre b̄remurārē bokajabu. īḡsā guare: “Su semana gua merā dujaka!” āārīmak̄ pērā, su semanagora īḡsā merā dujabu. Puru Romague waarrā, maa merā waabu. ¹⁵ Gajirā Roma marā Jesúre b̄remurā gua waari kerere pērā, Apio wāik̄uri

makāgue guare bokatīrīrā ejama. Iri makā doebiri duari makā āārībū. Purū maague yoaweyaro waaripoe naaraā kārīrī wiiri, ure wii āārīrōgora gajirā guare bokatīrīrā ejama. Īgūsā bokatīrīrā ejamakū īāgū, Pablo ushyari merā Marīphre: "Mūrē ushyari sīla", ārī, siñajā gūñaturakōāmi. ¹⁶ Romague gua ejadero purū, surara opa peresu āārīrārē Pablo merā āānērārē iro marā peresu āārīrārē korerā opare wiami. Pablo gaphe: "Suḡta āārīd̄amakū õārokao", ārī, suḡ surara īgūrē korebure pími.

Pablo Roma marārē buedea

¹⁷ Urenū purū Pablo judío masaka oparārē iro āārīrārē siiu neeōmi. Īgūsā nerēperemakū īāgū, āsū ārīmi:

—Yaarā, yu marīyarārē, marī ūekūsāmarā iriunadeadere tarinugābirikeremakū, Jerusalén marā yure ūneā, romano marā oparāguere wia, yure peresu irima. ¹⁸ Romano marā oparā gapu yure sērēña wiuduadima wējērō gāāmea, ārīrī bokabirisīā. ¹⁹ Marīyarā judío masaka gapu neō yure wiuduabirima. Īgūsā irasirimakū īāgū: "Romano marā opare yu irideare weredorerā iriuka!" ārī sērēbu. Irire sērēgū, yu gapu marīyarārē: "Nerō irima", ārī weresābiribū. ²⁰ Irasirigū mūsārē ire werebu siiuabū. Marī judío masaka yoaripoe yúdi, marīrē tauḡ, Jesucristo āārīmi. Yū īgūrē buremurī waja peresogue i kōmeda merā sūasūdi āārā, ārī weremi Pablo judío masaka oparārē.

²¹ Īgūsā īgūrē ārīma:

—Neō su papera pū, marīyarā Judea marā, mūyamarē gojadea pūrē ūneābea. Īgūsā õōgue naaraā ejanerāde mūrē neō ūnerō ārī weresābirima. Gajirāde: "Nerō irimi", ārī werebirima guare. ²² I ditare masīa. Āārīpererogue marā masaka mū merāmarārē: "Īgūsā bueri ūgoráa", ārī wereníma. Irasirirā mū buerire péduakoa, ārīma.

²³ Irasirirā sunū irire wereniburinrē beye odo, waakōāma. Purū irinū ejamakū īārā, wárā masaka Pablo āārīrī wiigue ejama. Irasirigū boyoripoe āārīmakū, īgūsārē buenugādi, bueneākōāmi. Marīpu īgūyarārē doreri kerere buemi. Moisés gojadeare, Marīphya kerere weredupiyunerā gojadeadere buemi, Jesúre buremuburo, ārīgū. ²⁴ Surāyeri īgū buerire buremuma. Gajirā gapu neō péduabirima. ²⁵ Irasirirā surosū gūñabiri, wirianokōāma. Īgūsā wiriaripoe Pablo ārīmi:

—Óagū deyomarīgū Marīphya kerere weredupiyugū Isaías merā marī ūekūsāmarārē diayeta weredi āārīmī. Āsū ārī weredi āārīmī:

²⁶ Masakare āsū ārī weregu waaka: "Umarikū mūsā yaare pékererā: 'Irasū āārīd̄haro irikoa', ārī neō pémasībea.

Umurikʉ yʉ õārō iririre īākererā: ‘Irasū ãrīduaro irikoa’, ãrī neō īāmasībea”, ãrī wereka īgūsārē!

²⁷ Yaa werenírīrē pémerā diayeta pémasībema. Irasirirā gāmipūrī pémerā, koye īāpāmerā irirosū ãārīma. Irasū ãārīmerā īāmasī, õārō pémasībukuma. Irasirirā yʉ pémasīrī sīrīrē oparā yʉre bʉremubukuma. Irasirigʉ īgūsārē tauboakuyo, ãrīdi ãārīmí.[◊]

²⁸ Irasirirā mʉsā yʉre péduabiri waja dapagora merā Marīpu masakare tauri kerere judío masaka ãārīmerā gapure wererā waarañko. īgūsā gapʉ pérākuma, ãrīmi Pablo judío masaka īgū puro nerēanerārē.

²⁹ īgū irasū ãārīmakū pérā, īgūsā basi bʉro gāme turi wiriamā.

³⁰ Pe bojorigora Pablo iro marā īgūrē wayudea wiigue ãārīmí. īgū iri wiigue ãārīrī waja īgūsārē niyeru merā wajari-nami. Iri wiigue ãārīgū, īgūrē īārā ejanarārē usʉyari merā bokatīññeānami. ³¹ Güiro marīrō Marīpu īgūyarārē doreri kerere, Jesucristoya keredere buenami. Neō sugʉ īgūrē: “Bue-birikōāka!” ãrībirima.

Iropata ãārā.

Lucas

ROMANOS

Pablo Roma marārē õādoredea

¹ Yü Pablo, Jesucristore moāboegu ãārā. Marīpu yare īgū masakare tauri kerere buedoregu beyepími.

² Iripoegue Marīpu īgūyare weredupuyunerārē iri kerere weredi ãārīmí. Irasirirā irire īgūya werenírī gojadea pūgue gojanerā ãārīmá. ³ Īgūsā gojadea, Marīpu magū marī Opū Jesucristoya kere ãārā. Īgūta i ūmuguerē marī irirosū dupukugū deyoagu, David parāmi ãārīturiagu ãārīdi ãārīmí. ⁴ Īgū, Óāgū deyomarīgūrē opagu ãārīmi. Īgū boadero puru, Marīpu ëgū turari merā ëgūrē masudi ãārīmí ãārīpererārē: “Diayeta yu magū ãārīmi”, ãrī ūmugū. ⁵ Īgūta guare õārō irigu, Jesucristo merā ëgūyare weredoregu pími, ãārīpereri buri marārē ëgūrē būremurāno ëgū dorerire iriburo, ãrīgū. ⁶ Mūsādere Jesucristoyarā ãārīburo, ãrīgū, beyedi ãārīmí.

⁷ Irasirigu yu mūsārē Marīpu beyenerārē ãārīpererā Roma marārē õādorea. Marīpu ãārīnigū, marī Opū Jesucristo mūsārē õārō iritamu, siuñajārī merā ãārīrikumakū iriburo.

Pablo: “Romague waaduakoa”, ãrī gojadea

⁸ Ire mūsārē werephororigu. ãārīperero marā masaka, mūsā Jesucristore būremurīrē werenípereakōāma. Irire pégu, Jesucristo iritamurī merā Marīpure usuyari sīa. ⁹ ãārīpereri yu turari merā Marīpu yare dorerosūta masakare ëgū magūya kerere werea. Irasirigu ëgūrē séreriku, mūsāya ãārīburire sérēbosanikōāa. Marīpu irire masīmi. ¹⁰ Irasirigu Marīpure: “Mu yare Romague iriudugu, yu waaburire ãamuyuka!” ãrī sérēnāa. ¹¹ Mūsā phro ejagu, gūñaturari merā Jesúre būremunemoburo, ãrīgū, ëgūyare wereduakoa, Óāgū deyomarīgū yare iritamurōsūta mūsādere iritamuburo, ãrīgū. ¹² Marī Jesúre būremurā ãārā. Irasirirā mūsā, yu ëgūrē būremumakū ïārā, nemorō gūñaturarāko. Yude, mūsā ëgūrē būremumakū ëgū, gūñaturagugu.

¹³ Yaarā, yu mūsā phro waadharire masimakū gāāmeko. Gajero marā masaka yu Jesúya kerere weremakū pérā, ëgūrē būremuma. Irasirigu mūsāya makā marādere irire weregu waaduakoa, ëgūsāde ëgūrē būremuburo, ãrīgū. ¹⁴ Marīpu yare ãārīpererārē iri kerere weredoremi. Paga makārī marārē, mātā makārī marārē, masīrārē, masīmerādere weredoremi. ¹⁵ Irasirigu mūsāya makā marārē Jesúre būremumerārē ëgūya kerere phro wereduakoa.

Jesúya kerere pérā, ëgūrē būremunugārākuma, ãrī gojadea

¹⁶ Masaka iri kerere pérā, īgūrē būremunugārākuma. Irasirigʉ Marīpʉ ãārīpererā Jesúre būremurārē īgū turari merā taugukumi, perebiri peamegue waabirikōāburo, ãrīgū. Judío masaka, judío masaka ãārīmerāde iri kerere pé, īgūrē būremumakā, Marīpʉ īgūsārē taugukumi. Irasirigʉ yʉ, guyasīrīrī marīrō gūñaturari merā iri kerere werea.

¹⁷ Iri kere ãsū ãrā. Marīpʉ Jesucristore būremurā direta: ‘Óārā ãārīma’, ãrī ñāmi. Marīpʉya kerere gojadea pūguedere ãsū ãrī gojasūdero ãārībá: ‘Marīpʉ irasū būremurārē: ‘Óārā ãārīma’, ãrī ñāmi. Irasirirā īgū merā ãārīnīkōārākuma’, ãrī gojasūdero ãārībá.

Masaka īgūsā ñerī iriri merā waja opama, ãrī gojadea

¹⁸⁻¹⁹ Marīpʉ masakare īgūyamarē õārō masīmakā yámi. īgū irire masīmakā irikerepʉrʉ, ñerīrē yáma. Irasirirā Marīpʉya diayemarē masīmerā dujama. Irasirigʉ Marīpʉ ûmugasigue ãārīgū ãārīpererā diayemarē irimerārē, ñerō irirārē īgū buro wajamoāburire masīmakā yámi. ²⁰ Marīpʉ deyomarīgū ãārīkerepʉrʉ, īgū neōgorague i ûmʉrē ãārīpereri iridea merā īgū perebiri turarire, īgūyamarē masīsūa. Irasirirā masaka īgūrē: ‘Masībirisā, waja opabea’, ãrīmasībirikuma.

²¹ Marīpʉyamarē masīkererā, īgūrē: ‘Óātaria mu’, ãrī būremubema. īgū õārō irikerepʉrʉ, īgūrē: ‘Óāa’, ãrī, ushyari sībema. Irasirirā īgūyare pémasīmerā dujama. Ñerī direta gūñarī opama. Irasiriro īgūsā gūñarīguere nañtīrō irirosū ãārā. ²² ‘Gua masīrā ãārā’, ãrīkererā, Marīpʉyare neō pémasīmerā waama. ²³ Irasirirā Marīpʉ ãārīnīgū gapʉre būremubema. Purʉgue boaburi gapʉre: masaka keorire, mirā, waimʉrā paárā, pīrūa keori īgūsā weadeare būremuma.

²⁴ Irasirigʉ Marīpʉ īgūsārē īgūsā ñerīrē haribejari direta irinaburo, ãrīgū, béomi. Irasirirā guyasīrō ñerīrē gāme irinīkōāma. ²⁵ Marīpʉya diayema gapʉre būremubema. Ærīgatori direta õārō péma. Irasirirā Marīpʉ ãārīpereri i ûmʉmarē iridi gapʉre būremumerā, īgū iridea gapʉre būremuma. īgūsā īgūrē būremubirikerepʉrʉ, marī gapʉ īgūrē: ‘Óātaria mu’, ãrī, ushyari sīnīkōārō gāāmea. Irasūta irirā!

²⁶ īgūsā būremubiri waja Marīpʉ īgūsārē béomi, īgūsā gāāmerō guyasīrō ñerīrē iriburo, ãrīgū. Irasirirā nome ûmarē marāpʉkuðʉabema. Nome basita gāme marāpʉkuðʉarā irirosū ãārīma. Irasirirā īgūsā nome seyaro ñerō yáma. ²⁷ Ùmade irirosūta yáma. Nomerē marāpokuðʉabema. Ùma

basita gāme marāpokudharā irirosū ãārīma. Ígūsā ūma se-yaro ñerō yáma. Irasirirā Ígūsā basita ñerō iriri waja Ígūsāya duparire poyanorēma.

²⁸ Ígūsā Marīphre masiduabiri waja Ígūsārē bēomi, ñerī gūñarī direta opaburo, ãrīgū. Irasirirā noó gāāmerō ñerīrē irinikōāma. ²⁹ Æārīpereri ñerīrē iririkūma. Ūma nome merā, nome ūma merā ñerō iririkūma. Netariro iririkūma. Gajerāyare bāro gāāmema. Gajerārē ñerō iriduama. Gajerā gajino opamakū īārā, Ígūsārē īāturima. Gāmewējērikurā, gāmekēārikurā, ãrīgatorikurā, ñerō ãārīrikurā, bāro kerekurā ãārīma. ³⁰ Gajerārē ãrīgatori merā ñerō ãrī wereníma. Marīphre gāāmemerā dooma. Gajerārē īāmuūrikūma. “Gajerā nemorō ãārā”, ãrī gūñarā: “Óārō yáa”, ãrī weregorenama. Gajerosūperi ñerī iririre iribokaduama. Ígūsā pagusāmarārē tarinugārikūma. ³¹ Óārīrē pémasiduabema. Gajerārē: “Āsū irirāra”, ãrīdeare neō keoro iribema. Neō sugunorē maīrī merā īābema. Ígūsārē gajerā ñerō irideare neō kātimasibema. Gajerārē bopoñabema. ³² Marīph irasirirārē: “Wajamoāgūra”, ãrīderosūta irigukumi. Perebiri peamegue bēogukumi. Ígūsārē bēoburire masikkererā, ñerīrē neō piribema. Gajerā Ígūsā irirosū ñerīrē irimakū īārā, õārō usuyari merā īāma.

2

Nerī irirārē Marīph diayeta wajamoāgukumi, ãrī gojadea

¹ Irasirirā gajerārē werewharā Ígūsā irirosū irikererā, musā basita werewharā yáa. Ígūsārē: “Ígūsā ñerō iriri waja, waja opama”, ãrīrā, musā basita: “Guade waja opáa”, ãrīrā irirosū ãrīrā yáa. ² Marīph ñerī irirārē: “Ígūsā ñerī iriri waja, wajamoāgūra”, ãrīgū, diayeta ãrīgū yámi. Irire masā marī. ³ Musā gajerārē: “Ñerō yáma”, ãrī werewharā, Ígūsā irirosū irikererā: “Marīph guare wajamoābirikumi”, ¿ãrī gūñarā? Irire irasū ãrī gūñabirikōāka! Marīph musādere musā ñerō iriri waja, wajamoāgukumi.

⁴ Musā ñerī irirā: “Marīph guare bāro bopoñarī merā īāgū, mata wajamoābemi”, ãrī gūñabirikōāka! Õārō pémasika! Musā ñerō iririre bujaweremakū īāduagu, musā gūñarīrē gorawayumakū īāduagu, mata wajamoābemi. ⁵ Mata wajamoābirikeregu, musā ïgūrē neō pébirimakū īāgū, ñerō iririre neō piriduabirimakū īāgū, musā merā guanemomi. Irasirigū purugue ãārīpererā ñerārē ïgū wajamoārīnū ejamakū, musārē bāro wajamoāgukumi. Ígū irasirimakū īārā, ãārīpererā: “Diayeta Ígūsārē wajamoāgūta yámi”, ãrī masirākuma. ⁶ Irinurē Marīph masakakure Ígūsā irideare īā

beye, keoro wajarigukumi. ⁷ Õäärirē irinírā gapu: Marīpu merā ãäärídhaarā: "Müsā ðäärō yáa", ãrīmakü péduarā, ïgū purogue perebiri okarire opadhaarā ãääríma. Irasirigu ïgūsärē perebiri okarire sïgukumi, ïgū merā ãäärínkôaburo, ãrīgū. ⁸ Ígūsā gäämerö irirā gapu diayemarē iriduabema. Ñerí direta iriduama. Irasirigu Marīpu ïgūsā merā gua, buro ïgūsärē wajamoägukumi. ⁹ Æäärípererā ñerí irirā ñerō tari, buro gûñarikurâkuma. Judío masakare waapuoriroko. Judío masaka ãäärímerädere irasüta waaroko. ¹⁰ Marīpu ãäärípererā ðäärí irirā gapure: "Õäärō yáma", ãrī ïägukumi. Ígūsärē ïgū merā ðäärō ãäärímakü irigukumi. Irasirigu siuñajârī opamakü irigukumi. Judío masakare irire iripuororigukumi. Judío masaka ãäärímerädere irasüta irigukumi.

¹¹ Marīpu marí ãäärípererârē: judío masakare, judío masaka ãäärímerädere surosüta ïämi. ¹² Judío masaka ãäärímerâ, Marīpu Moisére doreri pídeare opabirikererâ ñerí irimakü ïägū, Marīpu ïgūsärē perebiri peamegue bêogukumi. Judío masaka ïgū doreri pídeare oparâde ñerí irimakü ïägū, ïgūsâdere irire tarinägârî waja, wajamoägukumi. ¹³ Ígū Moisére doreri pídeare pékererâ irire iribirimakü ïägū, ïgūsârē: "Õäärâ ãääríma", ãrī ïäbemi. Irire irirâ gapure: "Õäärâ ãääríma", ãrī ïämi. ¹⁴ Judío masaka ãäärímerâ Marīpu Moisére doreri pídeare opabirikererâ ðäärö irirâ, Marīpu dorederosüta yáma. Irasirirâ ïgūsâ basi Marīpu doredeare oparâ irirosü irire yáma. ¹⁵ Marīpu ïgūsâ gûñarîgue ïgū doredeare masimakü iridi ãäärími. Irasirirâ ïgū dorederosüta irirâ, irire masirâ irirosü yáma. Õäärö irirâ, o ñerö irirâ, ïgūsâ gûñarâ merâ ïgūsâ irideare masima. Ñerírê irianerâ: "Waja opáa", ãrī gûñama. Irasüta ðäärírê irianerâde: "Waja opabea", ãrī gûñama.

¹⁶ Irasirigu Marīpu ãäärípererâ ñerârê wajamoäriñu ejamakü, Jesucristore: "Æäärípererâ gûñarîrê, ïgūsâ gajerâ ïäberogue irideare ïä beyeka!" ãrīgukumi. Irasirigu Jesucristo ñerí gûñarâ oparârê, ñerí iririkurârê: "Wajamoägura", ãrīgukumi. Õäärí gûñarâ oparârê, ðäärö iririkurârê: "Wajamoäbirikoa", ãrīgukumi. Marīpu masakare tauri kerere buegu, irireta buea yu.

Marīpu Moisére doreri pídeamarê gojadea

¹⁷ Müsâ gapu: "Gua judío masaka Marīpu Moisére doreri pídeare buremusâ, gajerâ nemorö Marīpuyarâ ãäärâ", ãrī gûñadâa. ¹⁸ Gajire âsü ãrī gûñâa: "Gua Marīpu gäämerîrê, ïgū Moisére doreri pídeare masirâ ãäärîsâ, ðäärí direta beyemasâ. ¹⁹ Irasirirâ koye ïämerârê tûädupuyuwâgârâ irirosü Marīpuare masimerârê buemasâ. Naïtiärögue ãäärírârê sïägoro irirosü diayema iririre masimerârê diayema gapure

Ígūsārē iridorea. ²⁰ Marīph Moisére doreri pídeare opasīā, diayema iririre õārō masīa. Irasirirā masīmerārē, majīrā irirosū ãārīrārē buerimasā ãārā”, ãrī gūñadáa mūsā. ²¹ Gajerārē irasū ãrī buekererā, ¿nasirirā mūsā basi bueberi? “Yajabirkōāka!” ãrī buekererā, ¿nasirirā yajari mūsā? ²² “Gajigū marāpo, gajego marāph merā ñerō iribirkōāka!” ãrī buekererā, ¿nasirirā irasū yári? Masaka būremurī keori weadeare dookererā, ¿nasirirā Ígūsā būremurī wiirimarē yajari, irire opamurā? ²³ “Marīph Moisére doreri pídeare opasīā, gajerā nemorō ãārā”, ãrī gūñakererā, iri dorerire tarinugārā, gajerādere Ígūrē būremubirimakā irirā yáa. ²⁴ Marīphya werenírī gojadea pūgue mūsā irasiririre ãsū ãrī gojasūdero ãārībū: “Mūsā judío masaka, judío masaka ãārīmerārē Marīphre ñerō ãrī werenimakū yáa”, ãrī gojasūdero ãārībū.

²⁵ Mūsā judío masaka Marīph Moisére doreri pídeare irirā, mūsāya dupūma gasirogārē* wiirisūnerā ãārīmakū õāgoráa. Marīph mūsārē: “Yaarā ãārīma”, ãrī ïāmi. Irire tarinugārā, mūsāya dupūma gasirogārē wiirisūbirinerā irirosū ãārā. ²⁶ Judío masaka ãārīmerā irasū wiirisūbirinerā ãārīkerepūrū, Marīph Moisére doreri pídeare irimakū: “Yaarā ãārīma”, ãrī ïāgukumi. Judío masakadere Ígūsā irire irimakū, irasūta ãrī ïāgukumi. ²⁷ Judío masaka ãārīmerā gapū Ígūsāya dupūma gasirogārē wiirisūbirinerā ãārīkererā, Marīph doredeare irirā, mūsārē judío masakare iri doredeare oparārē mūsā irire tarinugārī waja: “Waja opama”, ãrīrākuma. ²⁸ Sugū judío masaku irasū wiirisūdi: “Marīphyaagu ãārā”, ãrī gūñakeregū, Marīphre būremubi, diayeta Marīphyaagu, judío masakugora ãārībemi. ²⁹ Marīphyarā gapū irasū wiirisūnerā dita ãārībema. Õāgū deyomarīgū Ígūsāya gūñarīgue õārī merā gorawayumakā iridero pūrū, Ígūsā Marīphyarā, judío masakagora ãārīma. Masaka Ígūsārē: “Õārā ãārīma”, ãrī ïābirikerepūrū, Marīph gapū: “Õārā ãārīma”, ãrī ïāmi.

3

¹ Mūsā, yū irasū ãārīmakū pérā: “¿Għa judío masaka, għaya dupūma gasirogārē wiirisūnerā ãārīrī wajamarīkuri?” Ð̄ãrī gūñarī? ² Għa judío masaka ãārīmakū õāgoráa. Marīph guare wári õārīrē sidi ãārīmī. Irasirigu għare Ígħya kerere píphororidi ãārīmī, irire gajerārē weredoregu. ³ Yū irasū ãārīmakū pérā: “Judío masaka surāyeri Marīph Ígūsārē: ‘Åsū irigħura’, ãrīdeare

* ^{2:25} Gn 17.1-14: Iripoegue Marīph Abrahārē Ígū pūrā āmarē: “Yaarā ãārīburo”, ãrīgū, Ígūsāya dupūma gasirogārē wiiridoredi ãārīmī. Pūrū iri dorerire Moisére pidi ãārīmī. Irasirirā judío masaka Abraham parāmerā ãārīturiarā iri dorerire irirā, Ígūsā pūrā āmarē su mojōma pere għalli mojō u rera pērēbejarinurī waaro merā Ígūsā deyoadero pūrū irasū yáma.

buremubirimakă, irire iribirkumi” ¿ãrī gūñarī? ⁴ Neō irasū ãrī gūñabirikōäka! Æärīpererā masaka ãrīgatokerepuru, Marīpū gapu neō ãrīgatobemi. Íguya werenírī gojadea pūgue ãsū ãrī gojasüdero ãärībū:

Gua, mū werenírī merā masakare mū diayema iririre masimakă yáa. Mū ãrīderosūta keoro irimakă, neō sugu masakă murē: “Diaye iribemi”, ãrimasibirkumi, ãrī gojasüdero ãärībū. ⁵

⁵ Gajerā irire pérā, ãsū ãrīmoämabokuma: “Gua ñerō iriri merā Marīpū diaye iriri masakare masimakă yáa. Gua irasirikerepuru, Marīpū guare wajamoägū, diaye iribemi”, ãrībokuma. ⁶ Neō irasū ãärībea. Ígūsā irasū ãrīrī keoro ãärīmakă, Marīpū neō sugunorē Ígūsā ñerō irikerepuru, wajamoäbiribokumi.

⁷ Gajerā idere ãrīmoämabokuma: “Gua ãrīgatori merā Marīpū ãrīgatobi ãärīrīrē masakare masimakă yáa. Irasirirā Ígūrē: ‘Óatarimi’, ãrī buremuma. Gua irasirikerepuru, Marīpū guare wajamoägū, diaye iribemi”, ãrībokuma. ⁸ Ñasū ãrībokuma doja: “Gua ñerī irimakă, gajerā Marīpū õagū ãärīrī gapure masinemoräkuma”, ãrībokuma. Surāyeri guare ñerō gūñarī merā: “Pablosāde irasūta ãrī buema”, ãrī wereníma. Ígūsā irasū ãrīrī waja Marīpū Ígūsārē wajamoägū, diayeta irigukumi.

Æärīpererā masaka waja oparā dita ãärīma, ãrī gojadea

⁹ ¿Naásū ãrī gūñarī? ¿Marīpū ïürō marī judío masaka, gajerā nemorō õärā ãärīrī? Neō irasū ãärībea. Marī ãärīpererā judío masaka, judío masaka ãärīmerāde ñerō irirā ãärīsīā, waja oparā dita ãärā. Irire yu mūsārē weresiabu.

¹⁰ Marīpūya werenírī gojadea pūgue ãsū ãrī gojasüdero ãärībū:

Neō suguno õagū mámi. Neō marīgorakōämi.

¹¹ Neō Marīpūyare pémasigū mámi. Neō suguno Ígūrē masidhagū mámi.

¹² Æärīpererā Marīpūyare irityamerā, dedirimurā dita ãärīma. Neō suguno õärīrē irigu mámi. Neō marīgorakōämi. ¹³

Maságobe toyori gobe ûrīwiurosū Ígūsā ñerī werenírī ãärā. Ærīgatorikuma. Æña disigue nima opagu irirosū pûrīrō wereníma. ¹⁴

Ñerī direta werení, gajerārē dojama. Bero turirikuma. ¹⁵

Masakare wéjebéoduari direta opasurima.

¹⁶ Noó Ígūsā waaró masakare poyanorē, Ígūsārē ñerō tarimakă yáma.

¹⁷ Gajerārē siuñajärī merā ãärīmakă neō iribema. ¹⁸

⁴ 3:4 Sal 51.4 ⁵ 3:12 Sal 14.1-3; 53.1-3 ⁶ 3:13 Sal 5.9; 140.3 ⁷ 3:14 Sal 10.7 ⁸ 3:17 Is 59.7-8

18 Maríphre goepeyari merā b̄remubema. Irasirirā īgūrē gūibema, ãrī gojasūdero ãārīlbú.◊

19 Marī ire masña. ãārīpererā Moisés doreri ḡa judío masakare: “Āsū irika!” ãrī pídeare iripeobirisī: “Waja opabea”, ãrīmasībema. Irasirirā ãārīpererā judío masaka, judío masaka ãārīmerāde waja opasīā, Marīph wajamoāsūmurā dita ãārīma. 20 Neō suḡa masaku Moisés doredeare iripeomasībemi. Irasirigu: “Marīph yare: ‘Ōāgā ãārīmi’, ãrī īāgūkumi”, ãrīmasībirikumi. Marīph iri dorerire pídea merāta marīrē: “Nerā ãārā”, ãrī masīmakū yámi.

Marī Jesucristore b̄remurī merā tausūrāko, ãrī gojadea

21-22 Daporare Marīph marīrē ire masīmakū yámi. Marī Jesucristore b̄remumakū, īgū Moisére doreri pídeare iripeobirikerephru, marīrē: “Oārā, waja opamerā ãārīma”, ãrī īāmi. Irasirigu marī ãārīpererārē Jesucristore b̄remurārē sūrosūta īāmi. īgū irasū ãrī īāburire Moisés, gajerā īāyare weredupuyurimasāde īāuya kerere gojadea pūgue gojanerā ãārīmá.

23 Marī ãārīpererā ñerī irirā dita ãārā. Irasirirā, Marīph: “Yū merā oārō ãārīrāko”, ãrīdeare marī basi neō bokabirikoa. 24 Marī irasū ãārīkerephru, Marīph marīrē maigū īgū magū Jesucristore iriudi ãārīmí, marī ñerī iridea wajare wajaribosadoregu. Irasirigu, marīrē Jesucristore b̄remurārē: “Waja opamerā ãārīma”, ãrī īāmi. 25 Marīph Jesucristore ãārīpererā masakare īgūsā ñerī iridea wajare wajaridoregu, īgūrē iriudi ãārīmí. Irasirigu, Jesucristo boaḡu dí bēodea merā īgūrē b̄remurārē īgūsā ñerī iridea wajare kātidi ãārīmí. Bopoñagū ãārīsīā, iripoegue marādere īgūsā īgū: “Āsū irigu”, ãrīdeare b̄remudea merā īgūsā ñerō iridea wajare kātidi ãārīmí. Irire irigu, īgū diaye irigu ãārīrīrē īmudi ãārīmí. 26 Marīph dadora marādere Jesús marī ñerī iridea wajare wajaribosadea merā īgūrē b̄remurārē: “Oārā, waja opamerā ãārīma”, ãrī īāmi. Irasirigu marīrē īgū diaye irigu ãārīrīrē masīmakū yámi.

27 Irasirirā Marīph īūrō marī basita: “Oārā ãārā, īgū Moisére doreri pídeare iripeorā yáa”, ãrīmasībea. Āsū gapu ãrī masña. Marīph, Jesúre marī b̄remumakū, marīrē: “Oārā ãārīma”, ãrī īāmi. 28 Ire masña. Marīph Moisére doreri pídeare marī irimakū meta marīrē: “Oārā ãārīma”, ãrī īāmi. Marī Jesúre b̄remumakū, marīrē: “Oārā ãārīma”, ãrī īāmi.

29-30 ¿Marīph judío masaka direta Opu ãārīrī? Neō irasū ãārībemi. Judío masaka, judío masaka ãārīmerādere īgū suḡuta ãārīpererā Opu ãārīmi. Irasirigu, īgūsā Jesúre b̄remumakū:

“Õõärä, waja opamerä ääríma”, ãrï ïämi. ³¹ Irasirirä marï Jesûre bûremurä, ¿Marïpu Moisére doreri pídeare bêorä yári? Ääríbea. Marï ïgûrë bûremurä Marïpu dorerire nemorõ irinemowâgârâko.

4

Pablo, Abraham Marïpure bûremudeare gojadea

¹ Irasirirä, ¿naásü ãrîrâkuri Abrahârë, marï ñekü äärípûroridire? ¿Naásü waayuri ïgûrë? ² Marïpu Abrahârë: “Õõärö irigu äärísiä, õagü äärími”, ãrï ïäbodi ääríkerepuru, Abraham ïgû basi: “Marïpu ïürö õõärö yáa”, neõ ãrîmasibiriunadi äärími. ³ Marïpuya wereníri gojadea pûgue ãsü ãrï gojasüdero ääríbû: “Abraham Marïpure bûremumakü, Marïpu ïgûrë: ‘Õagü äärími’, ãrï ïädi äärími”, ãrï gojasüdero ääríbû.

⁴ ãsü äärä. Sugü gajino moädire wajarirä, irasü sîkôära meta irikuma. ïgû moädea waja wajarirä irikuma. ⁵ Marïpu gapü irasiribemi. Ñerârë, ïgûsä õõärîrë iribirikerepuru, ïgûrë bûremumakü: “Waja opamerä ääríma”, ãrï ïämi. Irasirigu, marï ïgûrë bûremumakü: “Yü ïürö õõärä ääríma”, ãrï ïämi. ⁶ Iripoeguemü Davide yü ãrîrösüta gojadi äärími. Marïpu masaka iririre ïágü: “Õõärä ääríma”, ãrï ïágü meta äärími. ïgûrë bûremurä direta: “Õõärä äärímä”, ãrï ïágü äärími. Irasirirä ïgû merä õõärö ushyama. ⁷ Irire ãsü ãrï gojadi äärími David: Marïpu dorerire tarinugârârë ïgûsä ñerö iridea wajare ïgû kâtimakü, õõärö ushyama.

⁸ Marïpu ïgûsä ñerö iridea wajare: “Neõ gûñabirikoa”, ãrîmakü, õõärö ushyama, ãrï gojadi äärími David. ⁸

⁹ Judío masaka ïgûsäya dupüma gasirogârë wiirisünerä dita ushyabirikuma. Judío masaka äärímerâde ushyarâkuma. Abrahârë dupaturi gûñaka! ïgû Marïpure bûremumakü, Marïpu ïgûrë: “Õagü, waja opabi äärími”, ãrï ïädi äärími. ¹⁰ ¿Naásü äärîmakü, Marïpu Abrahârë: “Õagü äärími”, ãrï ïäyuri? ïgûya dupüma gasirogârë wiiridero puru, ¿ïgûrë irasü ãrï ïäyuri? Ääríbea. ïgû irire iriburi dupuyurogueta: “Õagü äärími”, ãrï ïäsiadi äärími. ¹¹ Marïpu ïgûrë: “Õagü äärími”, ãrï ïädero puru, ïgûrë irasü wiiridoredi äärími, ïgûyagü äärírîrë ïmudoregu. Irasirigu dupuyurogue ïgûrë: “Õagü äärími”, ãrï ïädeare diaye masîmakü iridi äärími. Sugü Abraham bûremuderosüta Marïpure bûremumakü, Marïpu ïgûrë: “Õagü äärími”, ãrï ïämi. Irasirigu Abraham äärípererä Marïpure bûremurä ñekü äärípûroridi äärími, ïgûsäya dupüma gasirogârë wiirisübirikerepuru.

¹² Āārīpererā īgūsāya dupūma gasirogārē wiirisūnerā Marīpūre būremurā, diayeta Abraham parāmerā āārīma. Abraham irasū wiirisūburi dupuyuro Marīpūre būremuderosū īgūsāde būremurā, diayeta Abraham parāmerā āārīma.

Marīpū, Abraham īgūrē būremumakā: “Āsū irigūra”, ārīdeare gojadea

¹³ Marīpū Abrahamārē: “I nikūrē mārē, mā parāmerā āārīturiarādere sīgūra”, ārīdi āārīmī. īgū doredeare irimakā īāgū meta irasū ārīdi āārīmī. īgūrē būremumakā: “Ōāgū āārīmi”, ārī īādi āārīmī. Irasirigū īgūrē: “I nikūrē sīgūra”, ārīdi āārīmī. ¹⁴ Marīpū īgū doredeare irirā direta: “Sīgūra”, ārīdeare sīmakū, marī īgūrē būremurī wajamarībokuyo. Irasū āārīmakū, īgū Abrahamārē: “Sīgūra”, ārīdea ubu āārīrīta āārīyuwarikukōābokuyo. ¹⁵ Marīpū Moisére doreri pídeare masīkererā, irire tarinugārā, wajamoāsūrākuma. Iri doreri marīmakū, irire neō tarinugārī marībokuyo.

¹⁶ Irasirigū Marīpū īgūrē būremurā direta īgū Abrahamārē ārīderosūta sīgūkumi. īgū doreri pídeare irirā direta: “Sīgūra”, ārībirikumi. Abraham Marīpūre būremuderosū būremurāno īgū parāmerā āārīturiarā āārīma. Irasirigū Marīpū Abrahamārē ārīdeare īgūsārē āārīpererārē wajamarīrō sīgūkumi. Abraham, marī āārīpererā Marīpūre būremurā ūnekū āārīdi āārīmī. ¹⁷ Marīpū īgūya werenīrī gojadea pūgue Abrahamārē āsū ārīdi āārīmī: “Mārē wāri buri marā ūnekū āārībure pībū”, ārīdi āārīmī. Marīpū irasū āārīmakū pégu, Abraham īgūrē būremudi āārīmī. Irasirigū Marīpūre būremugū, īgū ūrō marī ūnekū āārīdi āārīmī. Marīpū boanerārē masūgū āārīmi. īgū werenīrī merā dupuyurogue marīdeare āārīmakū irimasīmi.

¹⁸ Marīpū Abrahamārē: “Mā parāmerā āārīturiarā wārā āārīrākuma”, ārīripoere Abraham gapū pūrā marīdi āārīmī. Pūrā marīkeregū: “Marīpū īgū yure ārīderosūta irigūkumi”, ārī būremudi āārīmī. Irasirigū Abraham wāri buri marā ūnekū waadi āārīmī. ¹⁹ īgū cien bojori opakeregū, īgū marāpode búro āārīkeregū, Marīpūre būremusīā: “Neō pūrākubirikoa”, ārī gūñabiridi āārīmī. Āsū gapū ārī gūñadi āārīmī: “Guare pērāguereta pūrākuboardero tarikeregū, Marīpū īgū yure ārīderosūta irigūkumi. Yū irire masīa”, ārīdi āārīmī. ²⁰ “Marīpū ārīderosūta irigūkumi”, ārī būremurīrē neō piribiridi āārīmī. Irasirigū gūñatura, Marīpūre būremunemodi āārīmī. “Marīpū turatarigū āārīmī”, ārī, ūsūyari sīdi āārīmī. ²¹ Irasirigū Abraham: “Marīpū yure ārīderosūta diayeta īgū turari merā iriyuwarikugūkumi. Yū irire ūrō masīa”, ārī būremudi

äärimi. 22 Ígū buremumakū, Maríphu ígūrē: “Öágū äärími”, ärī iädi äärími.

23 Irire Maríphya werenírī gojadea pūguere gojasüdero ääríbú. Iri Abrahāyama direta gojadea meta äärídero ääríbú. 24-25 Maríphu Abrahārē: “Öágū äärími”, ärī iäderosüta maridere: “Öärā ääríma”, ärī iäburire gojadea äärídero ääríbú. Irasirigū Maríphu, marí ígūrē buremumakū, maridere: “Öärā ääríma”, ärī iämi. Marí ñerī iridea waja Maríphu Jesúre ígūrē wējēmurāguere wiadi äärími, marírē boabosaburo, ärīgū. Marí Opu Jesús boadero puru, Maríphu marírē öärā, waja opamerā äärímakū iribu, ígūrē masüdi äärími.

5

Maríphu iürō waja opamerā äärā, ärī gojadea

1 Marí Opure Jesucristore marí buremumakū, Maríphu marírē: “Öärā, waja opamerā ääríma”, ärī iämi. Irasirigū Maríphu, Jesús marí ñerī iridea waja boabosadea merā marírē ígū merā siuñajärī opamakū iridi äärími. 2 Marí Jesucristore buremurā, Maríphu marírē maigū merā öärō äärā. Purugue Maríphu ígū irirosū marírē öärā äärímakū irigukumi. Irasirirā gūñaturari merā, öärō usuyari merā ígū öärō iriburire yúa. 3 Gajire masña. Marí ñerō tarirā, Maríphure marírē iritamugūrē gūñaturanemorāko. Irasirirā marí ñerō tarikererā, usuyamasña. 4 Marí ígūrē gūñaturari merā ñerō taririre bokatíümakū, Maríphu marírē: “Öärō yáma”, ärīgukumi. Irasirirā, ígū marírē öärō iriburire gūñaturari merā yúa. 5 Maríphu marírē Öágū deyomarígūrē iriudi äärími marí merā äärídoregu. Irasirigū Öágū deyomarígū merā marírē ígū maírīrē opatarimakū yámi. Irasirirā: “Maríphu marírē: ‘Öärō iritamugura’, ärīdeare keoro irigukumi”, ärī masña.

6 Marí basi peamegue waaburire tarimasibirimakū, Maríphu marírē tauripoe ejamakū, Cristo marí ñerārē boabosadi äärími. 7 Marí gapu sugu boaboadeare boabosabirikoa, ígū diayemarē irigū ääríkerepuru. Gajipoe irirā sugu öágū gapure boabosabokoa. 8 Maríphu gapu marí ñerā ääríkerepuru ígū marírē buro maírīrē masímakū iribu, Cristore iriudi äärími. Irasirigū Cristo maríya ääríburire boabosadi äärími. 9 Cristo boagu íguya dí béodea merā Maríphu marírē waja opamerā äärímakū iridi äärími. Ígū irasiridero nemorō ígū äärípererā ñerārē wajamoärinu ejamakū, Cristo merāta marírē taugukumi. 10 Marí Maríphure gāämemerā ääríkerepuru, ígū magu marírē boabosadea merā ígū merā siuñajärī opamakū iridi äärími. Ígū irasiridero nemorō Cristo marírē boabosa, dupaturi okadea merā marírē ígū merā siuñajärī oparārē

taugukumi. ¹¹ I gaji ããrñemoa. Marípu, marí Opu Jesucristo merã marírẽ ïgü merã siuñajãmakã irideare gûñarã, ïgü merã buro usuyáa.

Adán, irasú ããrñmakã Cristo iridea

¹² Ásü ããrã. Neõgoraguere Adán ñerí iripurорidi ããrñmí. Ígü ñerí iridea waja boadi ããrñmí. Ígü suguya waja merãta ããrñpererã ïgü parãmerã ããrñturiarãde ñerí iri, boamurã dita ããrñma. ¹³ Marípu Moisére ïgü doreri píburi dupuyurogueta masaka ñerí irisanerã ããrñmá. Ígüsã ñerí irikerepuru iri doreri marímaku, Marípu ïgüsãre: “Iri dorerire tarinugãruwaja, waja opama”, ããrñbiridi ããrñmí dapa. ¹⁴ Irasú ããrñkerepuru, Adán parãmerã ããrñturiarã Moisés ããrñdeapoegue ããrñnerãde boanerã ããrñmá. Ígüsã Marípu doredeare Adán tarinugãderosu iribirikererã, ïgüsã ñerí iridea waja boanerã ããrñmá. Adán i ûmure ããrñpurorigu, Marípu doredeare tarinugãpurорidi ããrñmí. Jesucristo gapu i ûmuguere aarigu, Marípu dorerire tarinugãbiripurорidi ããrñmí.

¹⁵ Marí Adán tarinugãdeare, Marípu marírẽ maígü õãrõ irideare masña. Adán suguya waja merãta masaka ããrñpererã boamurã dita ããrñma. Marípu gapu marírẽ maígü, marírẽ taubure Jesucristore iriudi ããrñmí. Irasirigu Jesucristo sugu ããrñkeregu, ããrñpererãya ããrñburire wajamarírõ boabosadi ããrñmí. Irasirigu Marípu Jesucristo merã marírẽ wáro õãrñ iridi ããrñmí. ¹⁶ Adán Marípu doredeare suñarõ tarinugãdea waja merãta ããrñpererã masaka waja opama. Marí wári ñerí irikerepuru, Marípu marírẽ maígü, wajamarírõ Jesucristore iriudi ããrñmí, marí ñerõ iridea wajare taudoregu. Irasirigu Jesús merã marírẽ waja opamerã ããrñmaku iridi ããrñmí. ¹⁷ Adán sugu Marípu doredeare tarinugãdea waja merãta marí ããrñpererã boamurã dita ããrã. Marípu gapu marírẽ buro maígü Jesucristore iriudi ããrñmí, marírẽ boabosadoregu. Irasirigu Jesucristo sugu marírẽ wajamarírõ boabosadea merã Marípu marírẽ: “Óãrã, waja opamerã ããrñma”, ããrñ ïämi. Ígü irasiridero nemorõ Jesucristo merã ïgü irasú ããrñ ïãrñre maama okari opamaku irigukumi, ïgü turari merã ïgüyare iriburo, ããrígü.

¹⁸ Adán, Marípu doredeare tarinugãdea waja merãta masaka ããrñpererã ñeríre iriwekabejama. Irasirirã Marípu wajamoãsümurã dita ããrñma. Jesucristo diayema irigu marí ñerí iridea waja boabosadea merã gapu Marípu marírẽ: “Óãrã, waja opamerã ããrñma”, ããrñ ïämi, ïgü merã ããrñníkõåburo, ããrígü. ¹⁹ Ásü ããrã. Adán, Marípu doredeare tarinugãdea waja merãta masaka ããrñpererã ñeríre irira dita ããrñma. Jesucristo Marípu dorerire iridea merã ããrñpererã ïgüre buremurãnore waja

opamerā ããrõmakü iridi ããrõmí. Irasirigü Marípü ïgüsärë: “Óärrä ããrõma”, ãrï ïämi.

²⁰ Marípü ïgü dorerire pídi ããrõmí, marírë iri dorerire tarinugärirë masñemomakü iribu. Wári ñerï marí irikerephurü, Marípü gapü marírë bæro maigü, marí ñerï iriro nemorö Jesucristo merä marírë õätariro iridi ããrõmí. ²¹ Marí ããrõpererä ñerï iridea waja boamurä dita ããrõunanerä ããrõbä. Irasü ããrõkerephurü, Marípü marírë maigü, bopoñarï merä ïäsiä, marí Opü Jesucristo boabosadea merä marírë waja opamerä ããrõmakü iridi ããrõmí, ïgü puro perebiri okarire opadoregu.

6

Cristo merä õärrõ ããrõrã, waja opamerä ããrõrõmarë gojadea

¹ Marípü marírë bopoñamakü ïärrä, ¿naásü ããrõrakuri? Marírë ïgü bopoñanemomakü ïäduharä, ¿ñerïrë irinemoräkuri? ² Irasü neö ããrõbea. Marí Jesucristo marírë boabosadi merä boanerä irirosü ããrã. Irasirirä, boanerä ñerïrë neö irinemomasímerä irirosü ñerïrë irinemobirkodärrä gäâmea. ³ Musä ire masña. Marí deko merä wäîyesürä, marí Jesucristoyarä ããrõrõrë ïmubü. Marí ïgüyarä ããrõsü, ïgü boamakü, maríde ïgü merä boanerä irirosü waanerä ããrõbä. ⁴ Marí wäîyesürä, ïgü boaderopurü yáasumakü, maríde ïgü merä yáasunerä irirosü waanerä ããrõbä. Marípü ûmugasigue ããrõgü ïgü turari merä ïgûrë masägü, marídere ïgü merä masänerä irirosü ããrõmakü iridi ããrõmí, ïgü merä maama okarire opaburo, ãrígü.

⁵ Marí Cristoyarä ããrõsü, ïgü boaderosüta maríde ïgü merä boanerä irirosü waanerä ããrõbä. Irasirirä, ïgü boadigue masäderosüta maríde masärräko. ⁶ Äsü masña. Cristo curusague boamakü, marí ñerï direta iririkñerä ïgü merä curusague boanerä irirosü waanerä ããrõbä. Irasiriro marí ñerïrë haribejari, marírë tarinugämasibirkoka pama. ⁷ Masaka boaderopurü, ïgüsä ñerï iririkñirire neö irinemobirkuma.

⁸ Marí Cristo merä boanerä irirosü ããrõrã: “Ígü merä õärrõ ããrõníkodärräko”, ãrï bùremua. ⁹ Idere õärrõ masña. Cristo boaderopurü, Marípü ïgûrë masü, dupaturi okamakü iridi ããrõmí. Irasirigü Cristo dupaturi neö boabirkumi pama. Boari neö dupaturi ïgûrë tarinugämasibirkoka. ¹⁰ Ígü suñaröta boari merä marí ñerï iridea wajare boa, wajarieokodädi ããrõmí. Ígü boaderopurü, Marípü ïgûrë masü, dupaturi okamakü iridi ããrõmí. Ígûrë masü, dupaturi okamakü irideropurü, Marípü gäâmerösüta irigü Marípü merä õärrõ ããrõníkodämi. ¹¹ Irasirirä musä äsü ãrï gûñaka! “Gua Opü Jesucristo merä gua boanerä irirosü ããrõsü, gua ñerïrë iriunaderosü irinemobirkoka”, ãrï gûñaka! “Irasirirä ïgüyarä ããrõsü, Marípü gäâmerösüta iri, ïgü merä õärrõ ããrõníkodärrä!” ãrï gûñaka!

¹² Irasirirā mūsāya dupʉ boaburi dupʉ merā ñerīrē neō irinemobirkōāka, mūsā ñerīrē haribejari mūsārē tarinʉgābirikōāburo, ārīrā! ¹³ Mūsāya mojōrī, mūsā gūñarī, āārīpereri mūsāya dupʉgue āārīrī merā ñerīrē iribirikōāka! Mūsā Cristo merā boanerā dupaturi okarā irirosū āārā. Irasirirā āsū gapʉ irika! Āārīpereri mūsāya dupʉgue āārīrīrē Marīpure wiaka, īgū gāāmerōsūta õārī direta irimurā! ¹⁴ Marī irire irasirimakū, marī ñerī iriduari marīrē tarinʉgāmasibirkōa. Marīpʉ marīrē: "Yʉ Moisére doreri pídeare iribirimakū, mūsārē bēogura", ārībemi. Āsū gapʉ marīrē yámi. īgū marīrē maīgū āārīsīā, marīrē iritamumi, īgū dorededare iriburo, ārīgū.

Marī, Cristore moāboerā āārīrīmarē gojadea

¹⁵ Marīpʉ marīrē maīmakū īārā: "Marī, Marīpʉ doreri pídea merā āārībea. Irasirirā ñerīrē irirā!" ¿ārīrī? Irire neō ārībirikōārā! ¹⁶ Mūsā ire õārō masīa. Marī sugʉ dorerire irirā, īgūyarā īgūrē moāboerā āārīrāko. īgū marī opʉ āārīgukumi. Iri irirosūta marī ñerī iriduari, marī opʉ, marīrē doregʉ irirosū āārīrokōa. Irasirirā marī ñerī iririre pirimerā, Marīpʉ merā perebiri okari bokabirkōa. īgū doreri gapʉre irirā īgūrē moāboerā diayemarē irinīrāko. ¹⁷⁻¹⁸ Iripoegue ñerī iridoregūyarā īgūrē moāboerā irirosū mūsā ñerī iriduari ireinerā āārībū. Marīpʉ mūsārē īgūya buerire pémasīmakū iridero purʉ, īgū doreri gapʉre mūsā õārō iritayáa. Irasirirā ñerī iridoregūyarā īgūrē moāboerā irirosū neō āārībea pama. īgūrē wirinerā irirosū āārīrā, Marīpure moāboerā ñajānerā āārā, diayema gapʉre irimurā. Irasirirā irire gūñarā: "Mu gūare irasiridea õātaria", ārī, ushayari sīka īgūrē! ¹⁹ Yʉ ire mūsārē pémasīmakū gāāmegū, masaka īgūsā gūñarī merā wererosū werea. Iripoegue āārīpereri mūsāya dupʉgue āārīrī merā ûmarikʉ ñerī direta irinīkōānerā āārībū. Daporare āārīpereri mūsāya dupʉgue āārīrīrē Marīpure wiaka, īgūrē moāboerā diayema direta irimurā! Irasirirā īgū gāāmerī direta iririkurāko.

²⁰ Iripoegue mūsā ñerī iriduari direta irirā, Marīpure moāboerā īgū gāāmerī direta iriro gāāmekōa, ārībirinerā āārībū. ²¹ Mūsā ñerīrē irasirirā, ¿ñeéno õārīrē bokari? Dapora mūsā ñerī iriunadeare gūñarā, būro guyasīrīa. Iri ñerīrē mūsā iridea waja perebiri peamegue waabokuyo. ²² Iripoegue marī ñerī direta iridoregure moāboerā irirosū āārīlunanerā āārībū. Daporare Marīpʉ marīrē wiudero purʉ, īgūrē moāboerā āārā. Irasirirā īgū gāāmerīrē iriwāgārā, īgū purʉ perebiri okarire opamurā āārā. ²³ Ñerī irirāno, īgūsā ñerī iriri waja, perebiri

peamegue waaríre wajatarákuma. Maríph, marí Opú Jesucristo bùremurā gapu re wajamarírō ìgū puro perebiri okari opaburire sìgukumi.

7

Mojōsiarima keori merā weredea

¹ Yaarā, mūsā Maríph Moisére doreri pídeare òârō masiā. Sugu masaku ìgū okarinhrí direta iri dorerire irimasími. ² Maríph doreri pídea ãsū ãrā. Sugo nomeõ igo mojōsiadero puru, igo marãpu okaripoere igo ìgū merā ãârñikóâkumo. Ìgū boamakū, igo marãpu dagu merā ãârñidea perekhoa. Gajigú merā mojōsiamasikumo doja. ³ Igo marãpu okakerepuru gajigú merā marãphukugó, ìgū merā ñerō irigo Maríph dorerire tarinugágó irikumo. Igo marãpu boadero purugue dita gajigú merā marãphukumasikumo. Irasirigo ìgū merā ñerō irigo meta irikumo. Maríph dorerire tarinugábirkumo.

⁴ Yaarā, mūsâde ãsûta ãârā. Iripoegue Maríph Moisére doreri pídea merā ãârñerâ ãârñibá. Jesucristo boamakú, ìgū merā boanerâ irirosú ãârñisíâ, daporare iri doreri pídea merā ãârñbea. Jesucristo boa, masârî merâ Maríph marírê ìgúyarâ ãârñmakú iridi ãârñmí, ìgú gââmerîrê iriburo, ãrígú. ⁵ Iripoeguere marí ñerîrê ñaribejari direta iriunanerâ ãârñibá. Maríph Moisére doreri pídeare masídero puru, iri dorerire tarinugâ, ãârñpereri maríya dupuma merâ ñerîrê ñaribejanemonerâ ãârñibá. Irasirirâ perebiri peamegue waamurâ dita ãârñerâ ãârñibá. ⁶ Daporare pama marí Cristo merâ boanerâ irirosú ãârñisíâ, Maríph Moisére doreri pídea merâ ãârñbea. Irire tariwerenerâgue ãârâ. Irasirigu Maríph, Õágú deyomarígú merâ marírê maama okarire opamakú yámi, ìgú gââmerîrê iridoregu.

Marírê ñerî irimakâ iriri maríguere ãârñimare weredea

⁷ Irasirirâ, Maríph Moisére doreri pídeare: “Ñegoráa”, ñârñrâkuri? Neõ irasú ãrñbirikóârâ! Irita yu ñerî iririkarire masimakú iribú. Iri doreri pídea ãsú ãrâ. “Gajerâyare buro ñaribejabirikóâka!” Irasirigu, iri doreri marímakú, yu gajerâyare ñaribejarire masibiribokuyo. ⁸ Iri doreri: “Ãsú iribirikóâka!” ãrñdeare masídero puru, iri yure ñerîrê ñaribejamakú iribú. Iri doreri marímakú: “Irire tarinugágú irikoa”, ãrñmasibiribokuyo. ⁹ Yü iri dorerire masiburi dupuyuro: “Yu, Maríph merâ òârō ãârñkôâgú irikoa”, ãrî gûñadibú. Iri dorerire masídero puru, irire tarinugágú: “Ñerô irigu irikoa, Maríph merâ òârō ãârñbirikoa”, ãrî masibú pama. ¹⁰ Marí iri dorerire irirâ, Maríph merâ òârō ãârñkôâboko. Yu gapu irire iripeomasibirisíâ, ñerî iridea waja, waja opagu,

perebiri peamegue waabodi dujabu. 11 “Marípu dorerire irigu, ìgù merà òârò ãârìkòâgù irikoa”, ârì gûñakerepu, ya ñerì ùaribejari, yure Marípu dorerire taringamakk iribu. Irasirigu iri dorerire taringassâ, ñerì iridea waja, waja opagu peamegue waabodi dujabu.

12 Irasu ãârìkerepu, Marípu Moisére doreri pídea òârì ãârâ. Diayema doreri ãârâ. Marípu irire pídi ãârìmí maríre iritamubu. 13 Iro tamerâre Marípu doreri òârì ãârìkerero, ðmaríre peamegue waabonera dujamakk irikuri? Neô irasu ãârìbirikoa. Marí ñerì iriri gapu maríre peamegue waabonera dujamakk iribu. Irasiriro Marípu ìgù òârì doreri pídea merà marí ñerò iririre: “Ñegoráa”, ârì massüa.

14 Ire masa marí. Marípu ìgù dorerire Òâgu deyomarígu merà Moisére pídi ãârìmí. Irasiriro òârì dita ãârâ. Marí gapu marí ñerìre ùaribejari merà ñerì iridoregure duasûnera irirosu ãârâ. Irasirira ñerìre iririkrâ ãârâ. 15 Òârìre iriduakerera, iribea. Ñerìre iriduabirikerera, iriníkòâa. Marí irasiririre pémasbea. 16 “Ñerìre iriduabirikoa”, ârìkerera, irikòâa. Irasirikerera: “Ñerìre iriduabirikoa”, ârìrâ, Marípu dorerire: “Òârì ãârâ”, ârì masa. 17 “Marí ñerìre dupaturi iribea pama”, ârìkerera, ñerìre irira, marí basi meta irire yáa. Maríguere ñerì ãârìre gapu maríre irire irimakk yáa. 18 Marí ñerìre ùaribejari merà ñerì direta irira yáa. Irasirira: “Maríguere òârì máâ”, ârì masa. Marí òârìre iriduakerera, bokatübea. 19 Marí òârìre iriduakerera, iribea. Ñerì iriduabirikerera, iri gapure yáa. 20 Irasirira marí basi: “Ñerìre dupaturi iribirikoa”, ârìkerera, irikòâa doja. Maríguere ñerì ãârìre gapu maríre irire irimakk yáa.

21 Irasiriro ãsu waáa maríre. Òârìre marí iriduakerepu, maríguere ñerì ãârìre maríre ñerì direta irimakk yáa. 22 Marí basi marí gûñarígue: “Marípu dorerire iriduakoa”, ârì gûñâa. 23 Iri dorerire iriduakerepu, marí ñerì iriduari gapu marí gûñarígue òârìre iriduarire taringâ. Irasirira marí basi iri ñerì iriduarire taringamasbea.

24 Marí basi ñerì iriduarire taringamasmera, buro bujawereri merà: “¿Noâ maríre ñerì iridea wajare taugkuri, Marípu merà òârò ãârìburo, ârìgu?” ârì gûñâa. 25 Marípu dita Jesucristo marí Opu merà maríre taumasmi. Irasirira Marípure: “Òâtaria mu”, ârì, usyari ssâ. Irasirira marí gûñarígue: “Marípu dorerire iriduakoa”, ârì gûñâa. “Gua Opu ãârâ mu”, ârâ ìgûre. Marí irasu ãârìkerepu, marí ñerìre ùaribejari, maríre ñerìre iridoregu irirosu ãârìkòâa dapa.

8

Õāgū deyomarīgū iritamurī merā õārō ãārīrīmarē gojadea

¹ Dapora Marīpu marīrē Jesucristoyarārē ñerīrē ñaribejarire piri, Õāgū deyomarīgū dorerosū irirārē: "Wajamoāgura", ãārīno neõ máa. ² Õāgū deyomarīgū, marī Jesucristoyarā ïgū dorerosū irimakā, marī ñerī iririkarire pirimakū yámi. Irasirigū marīrē, perebiri peamegue waabonerārē Marīpu merā õārō ãārīmakū yámi. ³ Marī ñerī iriri direta ñaribejasīā, Marīpu Moisére doreri pídeare neõ iripeomasibirinerā ãārībá. Irasirigū Marīpu gapū ïgū magūrē iriudi ãārīmí, marī ñerī iridea wajare boa, wajaribosadoregu. Ígū ñerīrē iribirikeregū, marī ñerī iridea waja, waja oparā irirosū dupukugū, marīrē boabosadi ãārīmí, marī ñerī iridea waja oparire wajarigu. ⁴ Marīpu, marīrē ïgū dorerire iringuro, ãrigū, irasiridi ãārīmí. Irasirirā marī ñerī iririre ñaribejabea. Õāgū deyomarīgū dorerosū irirā yáa.

⁵ Ñerī iririre ñaribejarā, iri direta gūña, iriduama. Õāgū deyomarīgū dorerosū irirā gapū, ïgū gāämerī direta gūña, iriduama. ⁶ Ñerī direta gūña, iriduárā, perebiri peamegue waarakuma. Õāgū deyomarīgū gāämerī direta gūña, iriduárā gapū Marīpu merā perebiri okari oparākuma. Irasirirā siuñajärī merā ãārīrākuma. ⁷ Ñerī direta gūña, iriduárā, Marīpure ñāturirā ãārīma. Ígū dorerire iriduabiri, irire neõ irimasibema. ⁸ Irasirirā ñerī iriri direta ñaribejarā, Marīpure usuyamakū irimasibema.

⁹ Mūsā gapū ñerī iriri direta ñaribejabea. Õāgū deyomarīgū mūsāguere ãārīmí. Irasirirā ïgū turari merā ïgū dorerosū yáa. Õāgū deyomarīgūrē opamerā gapū, Cristoyarā ãārībema. ¹⁰ Marī ñerō iridea waja marīya dupū boaburi dupū ãārīkerepūrū, Cristo marīguere ãārīmakū, Marīpu marīrē: "Óärā, waja opamerā ãārīma", ãrī ñāmi. Irasiriro marīya dupū boakerepūrū, marīya yuþupūrā ûmugasigue okanikōãroko. ¹¹ Marīpu, Õāgū deyomarīgū merā Jesucristore boadiguere masū, dupaturi okamakū iridi ãārīmí. Õāgū deyomarīgū marīguere ãārīmakū, Marīpu Jesucristore masūdita marīya dupū boadero pūrū, marīdere masū, maama okari opamakū irigukumi.

¹² Yaarā: "Marīpu marīrē irasūta irigukumi", ãrī masīrā, ñerī iririre ñaribejabirikōãrā! ¹³ Ñerī iriri direta ñaribejarā, perebiri peamegue waarakoa. Õāgū deyomarīgū turari merā marī ñerīrē ñaribejarire pirirā, Marīpu merā perebiri okarire oparākoa.

¹⁴ Ōāgū deyomarīgū dorerosū irirāno, Marīpu pūrā āārīma. ¹⁵ Marīpu marīrē Ōāgū deyomarīgūrē iriudi āārīmí. Īgū marīrē Marīpu pūrā āārīmakū yámi. Īgū merā Marīpu marīrē wajamoāburire güiderosū dupaturi güibea. Irasirirā īgū iritamurī merā güiro marīrō Marīphre: "Yephū", ārī masīa. ¹⁶ Ōāgū deyomarīgū marī gūñarīgue marīrē: "Diayeta Marīpu pūrā āārā", ārī masīmakū yámi. ¹⁷ Irasirirā marī īgū pūrā āārīsīā: "Āārīpererire yu pūrārē sīghra", ārīdeare Cristo merā irire oparākoa. Marī Cristoyarā āārīsīā, īgū i ūmugue ūerō tariderosū marīde ūerō tarikererā, purugue ūmugasigue īgū āārīrōsūta īgū merā ūārō āārīrāko.

¹⁸ Dapora marī i ūmugue ūerō tarikererā, purugue ūmugasigue Marīpu marīrē ūārī ūburire gūñarā: "Buro ūerō taribea", ārī masīa. ¹⁹ Sunu Marīpu marīrē: "Īsā yu pūrā āārīma", ārī, ūārīrē sīgukumi. Īgū marīrē ūburire āārīpereri īgū i ūmūma iridea, masaka gajinorē buro ūādharā irirosū yúro yáa.

²⁰ Iripoegue Adán ūerīrē iriparoridea waja i ūmūma poyakōādero āārībū. Iri gāāmerō poyabiridero āārībū. Marīpu dorederosū poyadero āārībū. Irasirikeregū, purugue ūārī gorawayugukumi. ²¹ Irasirigū Marīpu, i ūmūma boapereburi āārīkerephrū, marīrē īgū pūrārē ūārā gorawayurosū, i ūmūma āārīpererire ūārī dita gorawayugukumi doja. ²² Ire marī masīa. Adán ūerīrē iriparoridero purū, daporaguedere āārīpereri i ūmūma Marīpu iridea, nomeō majīgū nijīwāgūgō pūrīsūrōsū āārā. ²³ I īgū iridea irirosūta marīde poyari merā āārā. Marī īgūyarā āārīnugāmakū, Ōāgū deyomarīgūrē marīrē ūdi āārīmí. Daporare buro ūerō tarikererā, purugue īgū marīrē: "Yu pūrā āārīma", ārī, boabiri dupure maama dupure ūburire ūsuyari merā yúa. ²⁴ "Marīpu marīrē: 'Taugura', ārīderosūta taugukumi", ārī yúmasīa. īgū marīrē taundero purū, marī irire yúderosū neō yúnemobirikoa. ²⁵ Marī gajinorē ūābirikererā gūñaturari merā: "Iārāko", ārī yúrosū, Marīpu purugue īgū marīrē tauburire gūñaturari merā yúro gāāmea.

²⁶ Marī Marīphre: "¿Naásū sērērō gāāmerī?" ārī masībirimakū, Ōāgū deyomarīgū marīrē iritamumi. Irasirigū, marī Marīphre keoro sērēmasībirimakū, Ōāgū deyomarīgū marīya āārīburire Marīphre ūārō sērēbosami. Masaka werenirōsū sērēbemi. Marīrē buro bopoñarī merā, ūārō masīrī merā sērēbosami. ²⁷ Marīpu gāāmerōsūta Ōāgū deyomarīgū marī īgūyarā āārīburire sērēbosami. Irasirigū Marīpu, āārīpereri marī gūñarīrē masīpeogū, Ōāgū deyomarīgū marīrē sērēbosaridere ūārō masīmi.

Jesucristo turari merā ñerīrē tarinugāmasīa, ārī gojadea

²⁸ Idere marī masīa. Marīpu īgū gāāmederosūta marīrē beyedi āārīmī. Irasirigu āārīpereri marīrē īgūrē maīrārē waaburire āmumi ðārī direta iribu. ²⁹ Neōgoragueta Marīpu marīrē īgūyarā āārīmurārē masīadi āārīmī. Marī neō deyoaburo dupuyurogueta beyesiadi āārīmī, marīrē īgū magū irirosū āārīburo, ārīgū. Irasirigu īgū magū marī tīgū āārīmi. Marī īgū pagupūrā wárā āārā. ³⁰ Neōgoragueta Marīpu īgūyarā āārīmurārē: "Yū pūrā āārīma", ārī beyesiadi āārīmī. Irasirigu marīrē īgū beyenerārē Jesúre b̄remunugādoregh siiu: "Oārā, waja opamerā āārīma", ārī īāmi. Īgū marīrē irasū ārī īārārē ūmugasigue īgū āārīrōsūta īgū merā ðārō āārīmakū irigukumi.

³¹ Marīirire masīrā, ¿naásū ārīrī? Åsū ārā. Marīpu marīrē iritamumakū, gajerā marīrē īāturikererā, neō poyanorēmasībema. ³² Marīpu marī ñerī iridea waja boabosabure īgū magū Jesucristore iriudi āārīmī. "Yū magārē maīsīā, iriubea", āārībiridi āārīmī. Irasirigu īgū magārē iriudi āārīsīā, āārīpereri marīya āārīburire ðārī direta sīgukumi. ³³ Marīpu marīrē īgū beyenerārē: "Oārā, waja opamerā āārīma", ārī īāmakū, gajerā marīrē: "Nerā āārīma", neō ārī weresāmasībema.

³⁴ Cristo marī ñerī iridea wajare boabosa, masā, ūmugasigue marīadi āārīmī. Irasirigu Marīpu diaye gapu doami. Marīya āārīburire sērēbosanikōāmi. Irasirirā gajerā Marīpūre marīrē: "Iīsā ñerī iridea waja īgūsārē wajamoāka!" neō ārīmasībema. ³⁵ Cristo marīrē b̄ero maīmakū, gajerā īgūrē: "Neō maīnemobirkōāka īgūsārē!" ārīmasībirikuma. Marī ñerō tarikerepuru, marī diasaro péñakerepuru, gajerā marīrē ñerō irikerepuru, marī uaboakerepuru, surí marīrā āārīkerepuru, goero marīrē āārīkerepuru, gajerā marīrē wējēkerepuru, Cristo marīrē maīgū marī merā āārīnīkōāmi. īgū marīrē maīrīrē neō piribirikumi. ³⁶ Marīpūya werenīrī gojadea pūgue marī waaburire åsū ārī gojasūdero āārībū:

Gua muyarā āārīrī waja gajerā guare ūmukukā wējēdhanikōāma. Ovejare wējēmurā wējērōgue āārā irirosū guare yáma, ārī gojasūdero āārībū.◊

³⁷ Marī gapu ñerō tarikererā, Cristo marīrē maīgū iritamuri merā, marī āārīpereri ñerīrē tarinugāa. Irasirirā īgū merāta gūñaturanemoa. ³⁸ Irasirigu ire ðārō masīa. Marīpu marīrē b̄ero maīmi. Marī Opure Jesucristore iriugh, īgū marīrē maīrīrē masīmakū iridi āārīmī. Marī boamakū, o marī yoaripoe oka-makū, marīrē maīgū marī merā āārīnīkōāmi. Marīpūre wereboerā, masaka oparā, wātēa oparāde Marīpūre marīrē maīrīrē pirimakū irimasībema. Marīrē gajino irimakū, Marīpu marīrē

maīgū marī merā ãārīmi. Daporama ãārīrī, p̄ur̄uma ãārīburide Marīp̄ure marīrē maīrīrē pirimakū irimasibirikoa. ³⁹ Marī ãamarōgue waamakū, o ūkūãārōgue waamakū, marīrē maīgū marī merā ãārīmi. Gajinode Marīp̄u iridea ãārā. Irasiriro iride ïgūrē marīrē maīrīrē pirimakā irimasibea. Marīrē marī Op̄u Jesucristoyarārē ïgū maīrī neō perebirikoa.

9

Israel bumarā Marīp̄u beyenerā ãārīma, ãrī gojadea

¹ Yū, Cristore b̄uremugū ãārīgū, diayeta werea m̄usārē. Ñrīgatobea. Õāgū deyomarīgūde yū merā ãārīgū, yū ãrīrīrē: "Diayeta ãārā", ãrī masimakū yámi. ² Yaarā Israel bumarā Cristore b̄uremubirimakū ñāgū, buro b̄ujawereri merā gūñiarikua. ³ Ígūsā ïgūrē b̄urenumakū gāāmegū, yū gap̄u gorawayuduadáa: "Perebiri peamegue wajamoāsūbokuma", ãrīgū. Yū ïgūsārē irasiribosaḡu Cristore d̄ukawarinugājagu, ïgūrē neō dupaturi ñānemobiribokoa. ⁴ Ígūsā, Israel parāmerā ãārīturiarā ãārīma. Marīp̄u ïgūsārē: "Yū pūrā ãārā", ãrīdi ãārīmí. Ígū gosewasiriri merā ïgūsā watope ãārīdi ãārīmí. Ígūsārē: "Yū, m̄usā Op̄u ãārā. M̄usā, yaarā ãārā", ãrīdi ãārīmí. Ígūsārē ïgū dorerire masiburo, ãrīgū, Moisére irire pídi ãārīmí. "Yaa wiigue yure b̄uremurā, ãsū irikal!" ãrī pídi ãārīmí. "M̄usā parāmerā ãārīturiarārē õārō iritamugura", ãrīdi ãārīmí. ⁵ Israel pūrā pe mojōma pere su gubu peru pērēbejarāgora, ḡua ñekūsāmarā ãārīnerā ãārīmá. Cristode marī irirosū dupak̄uḡu deyoaḡu ïgūsā parāmi ãārīturiaḡu, Israel bum̄ta ãārīdi ãārīmí. Ígū ãārīpererā, ãārīpererī Op̄u ãārīmi. Irasirirā ïgūrē: "Óātaria m̄u", ãrī, us̄uyari s̄inirā! Irasūta irirā!

⁶ Israel bumarā ãārīpererā diayeta Marīphyarāgora ãārībema. Irasiriḡu Marīp̄u Israel bumarārē: "Yaarārē ãsū irigura", ãrīdeare ïgūsārē ãārīpererārē iribirimakā ñāgū: "Marīp̄u ïgū ãrīderosūta iribemi", ãrī gūñabea yū. ⁷ Israel bumarā, ïgūsā ñekū Abraham parāmerā ãārīturiarā ãārīkerepurū, Marīp̄u ïgūsārē ãārīpererārē: "Diayeta yū pūrā ãārīma", ãrī ñābemi. Irasiriḡu Abrahamārē: "Mu magū Isaac parāmerā ãārīturiarā dita diayeta m̄u parāmerā ãārīturiarā ãārīrākuma", ãrīdi ãārīmí. ⁸⁻⁹ Marīp̄u Abrahamārē ïgū magū Isaac deyoaburire weregu, ãsū ãrīdi ãārīmí: "Gaji bojori ipapoeta aarigura doja. Iripoeta m̄u marāpo Sara majigūrē pūrāk̄ugokumo", ãrīdi ãārīmí. Irasiriḡu Marīp̄u ãrīderosūta Abraham magū deyoadi ãārīmí. Irasirirā marī ire masia. Abraham parāmerā deyoaturiawāgārā ãārīpererā Marīp̄u pūrā ãārībema. Marīp̄u ãrīdeare b̄uremurā dita diayeta Abraham parāmerā ãārīturiarā, Marīp̄u pūrā ãārīma.

¹⁰ Gaji ãsū ãärā. Isaac, Rebeca merā marãpokadero phrh, igo ãma pérägue püräkdeo ãärímo. Ígüsä pagu Isaac, gúa ñekü ãärídi ãärími. ¹¹⁻¹³ Ígä pürä deyoaburi dupuyuro, Ígüsä ðärírë, o ñerírë iriburi dupuyuro Marípu Ígüsä pago ãäríbore ãsú ãrídí ãärími: “Ígä tigä Ígä pagumurë moaboegukumi”, ãrídí ãärími. Ígä igore irire ãríderosüta Ígäya werenírë gojadea pügue ãsú ãri gojasüdero ãäríbá: “Jacore beyebu. Esaú gapure beyebiribu”, ãri gojasüdero ãäríbá. Irasirigu Marípu Jacore beyederosüta Ígäyará ãärímurárë beyegu, Ígüsä gajino iriburi dupuyuro Ígä gäämederosüta Ígäsärë: “Yaarä ãäríma”, ãrídí ãärími.

¹⁴ Irire pérä, ¿naásü gapu ãrírakuri marí? “Sugu gajino iriburi dupuyuro Marípu Ígäre beyegu, diaye iribemi”, ¿ãrírakuri? Irasú ãríbirikóärä! Marípu diayeta irigu ãärími. ¹⁵ Iripoegue Marípu Moisédere ãsú ãrídí ãärími: “Yü bopoñarí merä ïädhuarárë bopoñarí merä ïäghura. Yü maírí merä ïädhuarárë maíghura”, ãrídí ãärími. ¹⁶ Irasirirä ire masia. Marípu, Ígä bopoñaduarárë bopoñarí merä ïämi. Masaka Ígäre bopoñadoremakü meta, Ígüsä õärö irimakü meta Ígüsärë bopoñarí merä ïämi. ¹⁷ Marípu Ígäya werenírë gojadea pügue ãsú ãrídí ãärími Egipto marä opure, faraörë: “Yü gäämerönsüta mure Egipto marä opu ãäríbure píbu, mu merä yu turarire ãärípererärë ïmubu. Æäríperero marärë, yu turagu ãärírë masidoregu, irasiribu”, ãrídí ãärími. ¹⁸ Irasirigu Ígä bopoñaduarárë bopoñarí merä ïämi. Ígä dorerire péduamerärë nemorö péduabirimakü yámi.

¹⁹ Yü irasú ãärírë pérä, musä ãsú ãríbokoa: “Marípu Ígä basita masakare Ígä dorerire péduabirimakü irikeregü, ¿nasirigu Ígüsärë wajamoágukuri? ¿Nasirisää, Ígä gäämerö irasiririre kämutamasibokuri marí?” ãri püríwisi sérëñabokoa. ²⁰ Irire irasú ãríbirikóaka! Marí masaka ubu ãärírä, Marípu irinerä ãärä. Irasirirä Ígäre: “¿Nasirigu yare irasú yári mu?” ãri püríwisi sérëñamasibe. Diiarisoro irisoro weagore: “¿Nasirigo yare irasú yári mu?” ãríberosüta maride Marípure irasú ãrímasibe. ²¹ Sorori weago diiari merä igo iridharo irikumo. Irasirigo õärí solo iridhago, õärí solo irikumo. Iri diiari meräta ubu ãärírë sorodere iridhago, ubu ãärírë solo irikumo. Igo diiari merä irirosüta Marípude masakare Ígä iridhariosüta yámi.

²² Marípu peamegue Ígä béomurärë, Ígüsärë Ígä turari merä buro wajamoáburi masidoregu, Ígüsä ñerö iririre gũñatura, mumurö maríro Ígüsärë wajamoábemi. ²³ Marí Ígä bopoñarí merä ïärä gapure Ígä õätarigu ãärírë masiburo, ãri Ígä, Ígüsärë irasirigu yámi. Neõgoragueta marírë ûmegasigue Ígä ãärírösüta Ígä merä õärö ãärímurárë beyedi ãärími. ²⁴ Marírë beyegu, suräyeri judío masaka watopegue ãärírärë,

gajerā judío masaka ãārīmerā watopegue ãārīrādere beyedi ãārīmí, īgūyarā ãārīburo, ãrīgū. ²⁵ Marīphya werenírī gojadea pūgue ëgūya kerere weredupuyudi Oseas, judío masaka ãārīmerāyamarē ãsū ãrī gojadi ãārīmí:

Marīph ãsū ãrīmi: "Yaarā ãārībirinerārē: 'Yaarā ãārīma', ãrīgūkhoa. Yū mañbirinerārē: 'Yū mañrā ãārīma', ãrīgūkhoa", ãrīmi.

²⁶ Marīph: "Musā, yaarā meta ãārā", ãrīdea nikū marārē: "Yū okanígū pūrāta ãārā", ãrīsūrākuma, ãrī gojadi ãārīmí.*

²⁷⁻²⁸ Isaías, Israel bumarā gapure ãsū ãrī gojadi ãārīmí: "Marī Opū ëgū ãrīderosūta i ûmū marārē mumurō merā diayeta wajamoägukumi. Irasirirā Israel bumarā wádiyama ìmipayeri irirosū wárā ãārīkererā, mérāgā tausūrākuma", ãrī gojadi ãārīmí. ²⁹ Ígāta idere ãrī gojadi ãārīmí doja:

Marī Opū ãārīpererā nemorō turagu, marī ñeküsāmarā ãārīturiarārē mérāgārē taubirimakū, marījudío masaka ãārīpererā beosūbonerā ãārībú. Sodoma marārē, Gomorra marārē béoderosūta marīdere béobodi ãārīmí, ãrī gojadi ãārīmí.**

Judío masaka Jesucristoya kerere bñremubiridea

³⁰ Irire pérā, ¿naásū ãrīrākuri? Æsū ãārā. Judío masaka ãārīmerā Marīph merā ëgūsā õärō ãārīburire ãmabirikererā, ëgūsā Jesucristore bñremurī merā irire bokama. Irasirigū Marīph ëgūsārē: "Oärā ãārīma", ãrī ïāmi. ³¹ Judío masaka gapu: "Marīph Moisére doreri pídeare marī irimakū, marīrē: 'Oärā, waja opamerā ãārīma', ãrī ïágukumi", ãrī gūñadima. Irasū ãrī gūñakererā, iri dorerire iripeomasibirisā, Marīph merā õärō ãārībema. ³² ¿Nasirirā Marīph merā õärō ãārīberi? Jesucristore bñremurō marīrō ëgūsā basi Marīph Moisére doreri pídeare iridea merā gapu, Marīph merā õärō ãārīduadima. Irasirirā Cristore Marīph iriudire bñremumerā, Marīph pñrogue neõ waabirikuma. Ígūsā ùtāye, maa deko píadeayegue gubu tñameémejñerā irirosū ãārīrākuma. ³³ Marīphya werenírī gojadea pūgue Marīph ëgū magürē iriburire ãsū ãrī gojasüdero ãārībú:

Sugū yū iriubure ùtāye irirosū ãārīgürē Jerusalégue píghra.

Ígürē bñremumerā, iri yegue gubu tñameémejñerā irirosū ãārīrākuma. Irasirirā yū pñrogue neõ ejabirikuma. Ígürē bñremurā gapu: "Ígürē ubugorata bñremukubu", ãārībirikuma. Yū pñro ejarākuma, ãrī gojasüdero ãārībú.***

10

¹ Yaarā, yu Israel bumararē Marīpu īgū taiburire buro gāāmea. Irasirigu īgūrē īgūsāya āārīburire buro sērēbosáa. ² Diayeta īgūsā Marīpu gāāmerirē buro iriduakererā, īgū gāāmerirē õārō pémasibema. ³ Marīpu marīrē Jesucristore buremurī merā: “Óārā āārīma”, ārī īārīrē masibema. Irasirirā īgūsā basi õārīrē iriduakererā, Marīpu Jesucristore buremudoregu iriudire buremubema. Irasirigu Marīpu īgūsārē: “Óārā āārīma”, ārī īābemi. ⁴ Cristo āārīpereri Marīpu Moisére doreri pídeare iripeodi āārīmí. Irasirigu Marīpu āārīpererā Cristore buremurānorē: “Óārā, waja opamerā āārīma”, ārī īāmi.

⁵ Moisés āsū ārī gojadi āārīmí: “Marī, Marīpu dorerire āārīpereri iripeomakū, Marīpu marīrē: ‘Óārā, waja opamerā āārīma, yu merā õārō āārīrākuma’, ārī īāgukumi”, ārī gojadi āārīmí. ⁶ Marīpu marīrē: “Óārā, waja opamerā āārīma”, ārī īārī gapu āsū āārā. Marī Cristore buremumakū, Marīpu marīrē: “Óārā āārīma”, ārī īāgukumi. Irasirirā āsū ārī gūñabirikōāka: “¿Noā Cristore īmugasigue āārīgūrē īdijugukuri marīrē tau-doregu?” ārī gūñabirikōāka! Cristo i īmuguere marīrē taugu ejasiadi āārīmí. ⁷ Irasirirā doja: “¿Noā, boanerā āārīrōgue ēkūārī gobegue dijagukuri Cristore siiu māribu?” ārī gūñabirikōāka! Marī basi irire irimasīña máa. īgū boa, masā, māriasiadi āārīmí. ⁸ Marīphya werenīrī gojadea pūgue āsū ārī gojasūdero āārībá: “Marīphya kerere māsā pésiáa. Irire māsāya disi merā werenía. Māsāya gūñarīgue: ‘Diayeta āārā iri’, ārī gūñáa”, ārī gojasūdero āārībá. Irire, marīrē Jesucristo tauri kerere diayeta buremua. Irasirirā masakare irireta werea. ⁹ Irasirirā marīya disi merā: “Jesús, yu Opu āārīmi”, ārī werenimakū, marīya gūñarīgue: “īgū boaderopu, Marīpu īgūrē masūdi āārīmí”, ārī buremumakū, Marīpu marīrē perebiri peamegue waabonerārē taugukumi, īgū merā õārō āārīnīkōāburo, ārīgū. ¹⁰ Marīpu, marī Jesucristore buremumakū, marīrē: “Óārā, waja opamerā āārīma”, ārī īāmi. Marī gajerārē: “Jesucristo yure taugu āārīmi, īgūrē buremua”, ārī weremakū, marīrē peamegue waabonerārē īgū taumurā āārīmakū yámi.

¹¹ Marīphya werenīrī gojadea pūgue: “Neō sugu īgūrē buremugū: ‘īgūrē ubugorata buremukubu’, ārībirikumi”, ārī gojasūdero āārībá. ¹² Marīpu, āārīpererā Opu āārīmi. Irasirigu judío masakare, judío masaka āārīmerādere Surosūta īāmi. Irasirigu āārīpererārē īgūrē buremurī merā sērērārē õārīrē wári sīgukumi. ¹³ Marīphya werenīrī gojadea pūgue āsū ārī gojasūdero āārībá: “‘Yu Opu, yu ñerō irideare yure kātika!’ ārī

sērērāno tausūrākuma. Peamegue wajamoāsūbirikuma", ãrī gojasūdero ãārībá. ¹⁴ Irasū ãārīkerepuru, marī Opure: "Diayeta marīrē taugū ãārīmi", ãrī būremumerā, ïgūrē sērēmasibema. Ígūya tauri kerere pémerā, ïgūrē būremumasibema. Ígūya kerere ïgūsārē weregu marīmakū, irire masibirkuma. ¹⁵ Marīpu Ígūya kerere weremurārē iriubirimakū, irire wererā waabirkuma. Ígūya werenírī gojadea pūgue ãsū ãrī gojasūdero ãārībá: "Marīpuya õārī kerere, ïgū merā õārō siuñajārī opari kerere wererā ejamakū ïārā, marī buro ushayáa", ãrī gojasūdero ãārībá.

¹⁶ Iri Marīpu masakare tauri kere ãārīkerepuru, wárā péduhabema. Isaías ãsūta ãrī gojadi ãārīmí: "Gua Opu, ïgūsā gua wererire péduhabema", ãrī gojadi ãārīmí. ¹⁷ Irasirirā Cristoya kerere weremakū péduripírā, ïgūrē būremurākuma.

¹⁸ Irasirigu ire sērēñaduakoa mūsārē. ¿Israel bumarā iri kerere pébiriyyuri? Pénerā ãārīmá. Marīphyā werenírī gojadea pūguedere irasūta ãrī gojasūdero ãārībá:

Marīphyare wererimasā ãārīpererogue marārē Ígūya kerere wererā waama. Irasiriro ïgūsā wereri i ūmu ãārīpererogue seyakōāā, ãrī gojasūdero ãārībá.*

¹⁹ Dupaturi mūsārē sērēñaduakoa doja. ¿Israel bumarā pékererā, õārō pémasibiriyyuri? Pémasinerā ãārādima. Yū irire werenemogū, Moisés ãrīdeare werepūrorigura. ãsū ãrī gojadi ãārīmí:

Marīpu Israel bumarārē ãsū ãrīmi: "Ubu ãārīrārē, yaare pémasimerārē yaarā ãārīmakū irigura. Yū irasirimakū ïārā, mūsā gapu ïgūsārē ïāteturirākua. Irasirigu mūsārē ïgūsā merā guamakū irigukoa", ãrīmi, ãrī gojadi ãārīmí Moisés.*

²⁰ Puru Isaíade: "Irasū ãārībokoa", ãrī, güiri marīrō ãsū ãrīnemopeodi ãārīmí:

ãsū ãrīmi Marīpu: "Yure ãmamerā gapu yure bokama. Irasirigu yure masimerārē yure masimakū iribu", ãrīmi, ãrī gojadi ãārīmí Isaías.*

Judío masaka ãārīmerā Marīphyarā ãārīburire weregu irasū ãrī gojadi ãārīmí. ²¹ Israel bumarā gapure ãsū ãrī gojadi ãārīmí: "ãsū ãrīmi Marīpu: 'Umuriku yū merā õārō ãārīduharā aarika!' ãrādibu ïgūsārē. 'Ígūsā gapu yū dorerire tarinugārā, yure péduhabirima', ãrīmi", ãrī gojadi ãārīmí Isaías.

11

Marīpu Israel bumarārē beyedeamarē gojadea

* **10:18** Sal 19.4 * **10:19** Dt 32.21 * **10:20** Is 65.1

¹ Irasirig^h m^hsārē ire sērēñag^hra. ¿Marīph^h Israel bumarārē: "Yaařā ãārīma", ãrīdero p^hru, īgūsārē b^heokōayuri? Béobiridi ãārīmí. Y^hde Israel bum^h, Abraham parāmi ãārīturiaguta Benjamīya bum^h ãārā. ² Iripoegue Marīph^h Israel bumarārē īgūyarā ãārīburo, ãrīg^h, beyedi ãārīmí. īgū irasū beyenerārē b^heobemi. M^hsā Marīph^hya kerere weredupuyudi Elías īgūrē: "Israel bumarā waja opama", ãrīdeare masīkoa. Irire Marīph^hya werenīrī gojadea pūgue ãsū ãrī gojadi ãārīmí: ³ "Y^h Op^h, Israel bumarā m^hya kerere weredupuyurimasārē wējēkōāma. M^hrē sīdea soepeorore tuúmeédijukōāma. Irasirig^h īgūsā watope y^h sug^hta m^hrē b^huremua. Y^h irasū ãārīmakū ïārā, y^hudere wējēduama", ãrī gojadi ãārīmí. ⁴ īgū irasū ãārīmakū pég^h, Marīph^h ãsū ãrī yuj^hdi ãārīmí: "M^h, sug^hta ãārībea. Yaarā siete mil ãārīma. īgūsārē iritamub^h. Irasirirā y^hre õārō b^huremuma. Baal wāik^hgu keori weadeare neō b^huremubema. Irasirig^h m^hrē wējēduarārē güibirkōāka!" ãrīdi ãārīmí. ⁵ Elías ãārīripoe Marīph^h īgū beyenerārē iritamuderosūta daporadere Israel bumarā watopere surāyeri īgū beyenerārē iritamumi. Irasirirā īgūrē b^huremuma. īgūsārē bopoñarī merā ïāsīā, beyedi ãārīmí. ⁶ īgūsā iririk^hurire ïāg^h meta beyedi ãārīmí. īgūsā õārō iriader^h p^hru ëgūsārē beyeg^h, bopoñag^h meta iribokumi. īgūsā õārīrē iridea waja ãārībokuyo.

⁷ Æsū ãārā. Israel bumarā īgūsā iriri merā, Marīph^h īgūsārē: "Óārā ãārīma", ãrī ïāmakū gāāmekererā, īgūsā Marīph^h merā õārō ãārīburire neō bokabema. Irasirirā Marīph^hyre neō pémasīmerā dujama. Marīph^h beyenerā gap^h īgū merā õārō ãārīma. ⁸ Marīph^hya werenīrī gojadea pūgue ãsū ãrī gojasūdero ãārīb^h: "Marīph^h īgūrē gāāmemerārē īgūyare pémasībirimakū yámi. Irasirirā diayemarē pékererā, pémasībema. īgū iririre ïākererā, ïāmasībema. Daporaguedere irasūta ãārīnīkōāma", ãrī gojasūdero ãārīb^h.

⁹ Davide ãsū ãrīdi ãārīmí Marīph^hre:
Israel bumarā bosenurī irirā ñerō yáma. Irasirig^h, īgūsā ñerīrē
iriri merā ëgūsārē wajamoãsūmurā ãārīmakū irika!

¹⁰ ëgūsārē pémasīmerā, koye ïāmerā irirosū waamakū irika!
Ùm^hurik^h nukārī üūmarā sūgū pūrīsūrā irirosū ñerō tarimakū irika! ãrīdi ãārīmí David Marīph^hre.[☆]

Marīph^h judío masaka ãārīmerārē taug^hkumi, ãrī gojadea

¹¹ Gaji m^hsārē sērēñanemog^hra. ¿Judío masaka Jesucristore b^huremubirimakū, Marīph^h ëgūsārē b^heopeokōayuri? Béopeobiridi ãārīmí. īgūsā Cristore irasū b^huremubirimakū, daporare judío

masaka ãärímerã gapu Marípu taumurã ãäríma. Ígüsärẽ Ígúyarã waamakü yámi, judío masakade Ígüsärẽ íáküi, Ígüsäde Cristore bùremuburo, ãrigü. ¹² Judío masaka Cristore bùremubirisíi, Marípu Ígüsärẽ: “Yu pürarẽ ðäri sígura”, ãrídeare opabema. Irasirirã judío masaka ãärímerã gapu Cristore bùremurã, irire oparákuma. Puru judío masaka Cristore bùremumakü, ãärípererárẽ i ümu marárẽ nemorõ ðäro waarakoa.

¹³ Daporare mäsärẽ judío masaka ãärímerárẽ wereghra. Jesucristo yure mäsärẽ judío masaka ãärímerárẽ Íguya kerere weredoregu pími. Ire wereghu, ubugora irigu meta yáa. ¹⁴ Ígúyare wereghu, gajipoe irigu suráyeri yaarárẽ judío masakare mäsärẽ íáküimakü iribokoa, Ígüsäde Jesucristore bùremuburo, ãrigü. Ígúrẽ bùremurã, tausúrakuma Ígú merá ðäro ãärímurã. ¹⁵ Marípu judío masakare Cristore bùremumerárẽ béomakü, gajerã gapu Ígú merá siuñajärí opama. Judío masakade Ígúrẽ bùremumakü, ðätariroko. Ígüsä boanerágue masánerã irirosü Marípu merá perebiri okarire oparákuma. ¹⁶ Ásü ãärã. Pä iriri merá suru iriphorodiru Marípure sümakü, ãärípereri iri pä iriri Marípuya ãärã. Yuku nugúrã Marípuya ãärímakü, irigu düpuri de Íguya ãärã. Gua ñekü Abraham, irigu nugúrã irirosü ãärídi ãärími. Marí Jesucristore bùremurã Abraham parámerã ãäríturiarã ãärã. Irasirigu Marípu Ígúrẽ: “Yaagu ãärími”, ãrí ïáderosüta marídere: “Yaarã ãäríma”, ãrí ïámi.

¹⁷ Judío masaka olivogu düpuri irirosü ãäríma. Ígüsä irasü ãäríkerepuru, su düpuri dire ditibéoderosü Marípu suráyeri Ígüsärẽ béodi ãärími. Puru iri düpuri ãäríderore gajigu olivo makánáumma düpuri dire puriñeätuadoregu, wiiri, puúñeätuosü iridi ãärími. Irasiriderosü mäsärẽ judío masaka ãärímerárẽ Ígúyarã ñajämakü iridi ãärími. Irasirirã mäsä judío masaka ãäríbirikererã, ãärípereri Marípu Abraham parámerã ãäríturiarã ðäri Íguya sígura, ãrídeare mäsäde ñeánerã ãäríbú. ¹⁸ Mäsärẽ Ígú irasirimakü: “Gua judío masaka nemorõ ðära ãärã”, ãrí gúñabirkóöka! Ire gúñaka! Judío masaka olivogu Marípu otedi irirosü ãäríma. Mäsä gapu irigügue Ígú ãítudea düpuri irirosü ãärã. Irasirigu judío masaka merá mäsärẽ iritamumi. Mäsä merá meta Ígüsärẽ iritamumi.

¹⁹ Mäsä judío masaka ãärímerã gapu ásü ãríbokoa: “Suráyeri judío masakare, olivogu düpuri dire ditibéoderosü Marípu Ígüsärẽ béodi ãärími. Irasü béogu, gaji düpuri dire irigügue Ígú ãítuderossü marírẽ pídi ãärími, Ígúyarã ãärímurárẽ”, ãríbokoa mäsä. ²⁰ Irasüta ãärã. Ígüsä Jesucristore bùremubirideawaja Marípu Ígüsärẽ béodi ãärími. Irasirigu mäsädere Cristore bùremubirimakü, Ígúyarã ãärímakü iribiribodi

äärimi. Irasirirā: "Għa judío masaka nemorō oħarrā aħarrā", ārī għuñabirkodāka mħsā! Irasū ārīmerāta Marīpħare oħarrō goepeyari merā bħremuka! ²¹ Purorima dappuri irirosū judío masaka Marīphyarā aħarrīħorinerā aħarrimá. Mħsā gapu ļgħiġi pħarha ļgħiġi waanerā aħarrib. Irasirigu Marīpħa ļgħiġi aħarrīħorinerā ļgħiġi bħremubirimak, ļgħiġi aħjar ħażżeek. Mħsā ļgħiġi bħremubirimak, ļgħiġi aħjar ħażżeek. Irasirikereġu, mħsā piriro marīro ļgħiġi bħremunimak, mħsā ļgħiġi oħarrō irigħukumi. ļgħiġi bħremumerarē wajamoħi kumi. ²² Marīpħa oħarrō irigħu bopoñarīr, ļgħiġi turari merā wajamoħi rīr pémäsiķa! ļgħiġi bħremumerarē wajamoħi kumi. Irasirikereġu, mħsā piriro marīro ļgħiġi bħremunimak, mħsā ļgħiġi oħarrō irigħukumi. ļgħiġi bħremubirimak, nferi dappurri ļgħiġi ditibéoderosūta mħsādere bħogħukumi. ²³ Judío masaka ļgħiġi bħeosūnerā Jesucristore bħremumak, ļgħiġi aħjar ħażżeek irigħu. ļgħiġi sugħiġa ļgħiġi turari merā irire irimasim. ²⁴ Mħsā judío masaka aħarrīmerā olivo makānū u mħa dappuri irirosū aħarrā. Judío masaka gapu ļgħiġi beyepħorinerā aħarrimá. Olivogħu Marīpħa otedi irirosū aħarrimá. Mħsā irigħu qiegħi ļgħiġi aħżej ġidu dappuri irirosū aħarrā. Irasirigu Marīpħa mħsā ļgħiġi aħjar ħażżeek iridi aħarrimá. Mħsā ļgħiġi aħjar ħażżeek, judío masakare ļgħiġi bħogħiġi bħremumak, mħsā ļgħiġi aħjar ħażżeek irimasim.

Purugħue Israel bumararē Marīpħa taugħukumi, ārī gojadea

²⁵ Yaarā, masaka iripoegue masibbirideare, Marīpħa ļgħiġi għuñaderosūta iriburire weregħura mħsārē: "Għa judío masaka nemorō masipeokkō", ārī għuñabirkodabu, ārī ļgħiġi. Wárā judío masaka Marīphyare pémästurabema dapa. Marīpħa judío masaka aħarrīmerarē: "Bħremurākuma", ārīnerakha Cristore bħremudero pħarha, judío masakade bħremurākuma. ²⁶ ļgħiġi aħjar ħażżeek irasū bħremumak, aħarrīpererā Israel bumararē Marīpħa ļgħiġi peamegue waabonerarē taugħukumi. ļgħiġi werenir gojadea pūgue āsū ārī gojasūdero aħarrib:

Jerusalēgue, Sión wāikuri makāgue, judío masakaya makāgue ļgħiġi aħjar ħażżeek irigħukumi. ļgħiġi aħjar ħażżeek parāmerā aħarrīturiararē ļgħiġi nferir bħogħiġi bħogħiġi. ²⁷

²⁷ Marīpħa āsū ārīmi: "Igħiġi aħjar ħażżeek irigħko", ārī gojasūdero aħarrib. ²⁸

Inħaqdere wárā judío masaka Jesucristoya kerere pédhemerarē, Marīpħare iħtutirā aħarrimá. ļgħiġi aħjar ħażżeek, mħsā judío masaka aħarrīmerā gapu Cristore bħremunugħabu. Irasirigu Marīpħa judío masaka nnekusāmarā ļgħiġi bħogħiġi bħremumak, ļgħiġi aħjar ħażżeek irimasim. ²⁹ "Igħiġi aħjar ħażżeek irigħko", ārī gojasūdero aħarrib. ²⁹

◊ 11:26 Is 59.20 ◊ 11:27 Jer 31.33-34

õäärřē sīgħra”, ãrī gūñadeare gorawayubemi. Īgū ãrđerosūta īgū beyenerārē ðārřē diayeta sīgukumi. ³⁰ Iripoeguere musāde Marīpu dorerire tarinugānerā ãärřibá. Inuguere judío masaka Marīpu dorerire īgūsā tarinugāmakū īägū, musā gapure bopoñarī merā īāmi. ³¹ Daporare judío masaka īgū dorerire tarinugārā ãärřima. Īgūsā irasū ãärřikerephu, Marīpu musārē bopoñarī merā īārōsūta, īgūsādere bopoñarī merā īāmi. ³² Åsū ãärā. Marīpu ãärřipererā masakare īgū dorerire īgūsā tarinugāmakū, īgūsārē peresu irigu irirosū iridi ãärřimí, pħarhue īgū ãärřipererārē bopoñarī merā īārřē masiburo, ãrīgū.

³³ Marīpu marīrē bopoñatarigu, turatarigu, ãärřipererire masipeogu ãärřimi. Irasirirā marī īgū gūñarřē, īgū iriburire õäärō pémasibea. ³⁴ Åsū ãrī gojasūdero ãärřibá Marīphya werenírī gojadea pūgue: “Masaka marī Opu gūñarřē õäärō pémasibema. Irasirirā īgūrē: ‘Åsū irika!’ ãrī weremasibema. ³⁵ Marīpure gajino sī, pħru: ‘Marīrē wajamomi’, neō ãrīmasibema”, ãrī gojasūdero ãärřibá. ³⁶ Marīpu ãärřipererire iridi ãärřimí. īgū turari merā ãärřipererire ãärřimakū iridi ãärřimí. Irasiriro ãärřipereri īgūya dita ãärā. Irasirirā ãärřipererā īgūrē: “Oätaria mu”, ãrī, usħayari sīnīkōärā! Irasūta irirā!

12

Marīpu dorerire irinikōäka! ãrī gojadea

¹ Yaarā, Marīpu marīrē bħero bopoñarī merā īāmi. Irasirirā marīrē īgūrē bħremurā waibu sīunaderosūta daporare marī basita sīrō gāāmea. Irasirirā marī okaro bokatūrōpā īgūyarā ãärřirā īgū dorerire õäärō irinikōärā! īgūrē marī merā usħayamakū gāāmerā, irasirirāko. Åsū iriro gāāmea marīrē īgūrē bħremurārē. ² I umu marā īgūsā ñerī iririkarire neō irinemobirkōärā! Åsūpero gapu ãrīrā! Marīphre: “Gua gūñarřē õäärī gapure gorawayuwāgānīkōäka!” ãrīrā! īgū marīrē gorawayumakū, marī īgū gāāmerīrē: “Åsū ãärā”, ãrī masīrāko. īgū gāāmerī, õäärī dita ãärā. Iri, ñerī marīrē ãärā. Marī īgū gāāmerīrē irirā, īgūrē usħayamakū irirāko.

³ Marīpu yure õäärō irigu, musārē īgūya kerere weredoregħu beyedi ãärřimí. Irasirigu musārē ãärřipererārē åsū ãrī weregħura. Neō sugħi irimasibirkeregħu: “Yu irikōämasiña”, ãrī gūñabirkōärō gāāmea. Marī irimasīrī direta: “Diaye irimasīa”, ãrī gūñarō gāāmea. Irasirirā marī masakku åsū ãrī gūñarā: “Marīpu yure irimasīrī pídeare īgūrē yu bħremurō oparosūta yu bokatūrō irimasīa”, ãrī gūñarā! ⁴ Sugħi masakħya dupu åsū ãärā. Su dupu ãärřikerero, wári opāa. Wári ãärřikerero, sħrosū moābea. ⁵ I irirosūta marī Jesucristore bħremurā wárā ãärřikererā,

Ígū merā ãārīrā suguya dupu irirosū ãārā. Irasirirā marī ãārīpererā su dupu ma moärō irirosū yáa.

⁶ Irasirigu Marīpu marīrē maigū, marī masakakure gajerosūperi dita marī irimasiburire pídi ãārīmí. Irasirirā irire õärō iriro gäämea. Marīrē Ígūya kerere weretaudoregu pímakū, marī Ígūrē buremurō oparosūta Ígūyare gajerärē õärō weretauro gäämea. ⁷ Marīrē gajerärē iritamudoregu pímakū, Ígūsärē õärō iritamurō gäämea. Gajerärē Ígūyare buedoregu pímakū, Ígūsärē õärō buero gäämea. ⁸ Marīrē gajerärē güñaturamakū irimurärē pímakū, irire õärō iriro gäämea. Marīrē gajerärē Ígūsā gäämerirē sīmurärē pímakū, gajinorē sīrā õärō usuyari merā sīrō gäämea. Marīrē gajerärē doremurärē pímakū, õärō merā dorero gäämea. Marīrē gajerärē bopoñarī merā iritamumurärē pímakū, Ígūsärē iritamurā usuyari merā iritamurō gäämea.

Jesucristore buremurā ãsūpero ãārīdorea, ãrī gojadea

⁹ Gajerärē maīrā, diayeta maīka! Ñerīrē dooka! Õärī gapu direta iriwägāníka! ¹⁰ Musā Jesucristore buremurā, sugu pūrā gäme maīrōsūta musā merāmarā merā gäme maīka! Ígūsāya ãārīburire musāya nemorō güñaka! Buremurī merā õärō gäme iritamuka!

¹¹ Marī Opu dorerire irirā, neō tébori marīrō õärō usuyari merā irika!

¹² “Marīpu õärō iritamugukumi yure”, ãrī, usuyari merā Ígū iritamuburire yúka! Irasirirā ñerō tarirā, Marīpurre piriro marīrō sūrosū güñaturari merā buremunikōaka! Ígūrē irasū sērēnökōaka!

¹³ Jesucristore buremurā gajino gäämemakū ïärā, musā opari merā Ígūsärē iritamuka! Musāya wiirigue ejarärē õärō bokatīrīñeäka!

¹⁴ Musärē ñerō irirärē Ígūsāya ãārīburire Marīpurre sērēbosaka! “Ígūsā yure ñerō iriri waja Ígūsärē wajamoäka!” ãrī sērēbirikōaka!

¹⁵ Gajerā usuyamakū ïärā, Ígūsā merā musāde usuyaka! Gajerā oremakū ïärā, musāde Ígūsā merā oreka!

¹⁶ Gajerā merā sūrosū usuyari merā ãārīrikuka! “Yu gajerā nemorō õagū ãārā”, ãrī güñabirikōaka! Ubu ãārīrā merādere õärō ãārīrikuka! “Masītarinugägū ãārā yu”, ãrī güñabirikōaka!

¹⁷ Gajerā musärē ñerō irikerepuru, Ígūsärē ñerō iri gämbirikōaka! Ñerī gapure irirono irirā, ãārīpererā masaka ïürörē õärī gapure irika! ¹⁸ ãārīpererā merā musā õärō ãārīrikaburosūta musā bokatīrō õärīrē irika! ¹⁹ Yaarā yu maīrā, gajerā musärē ñerō irikerepuru, ñerō iri gämbirikōaka! Musā basi Ígūsärē wajaräkabirikōaka! Marīpu gapu musärē ñerō irinerärē wajamoägukumi. Ígūya werenírī gojadea

pūgue āsū ūrī gojasūdero ūrībū: "Marī Opū āsū ūrīmi: 'Yū gapū, masaka ūerō iridea waja īgūsārē wajamoāgū ūrī. īgūsārē diayeta wajamoāgūra', ūrīmi", ūrī gojasūdero ūrībū. ²⁰Gaji āsū ūrī gojasūdero ūrībū: "Mūrē ūāturigu uaboamakū ūāgū, baari ejoka! īgū ūnemesibusūmakū ūāgū, iirīri tīāka! Mu irasirimakū, ūgū mūrē ūerō irideare gūyasiřigūkumi". ²¹Irasirirā mūsārē ūerō irinerārē ūerō iri gāmibirkōāka! ūerī gapūre irirono irirā, ūgūsārē ūārō irika! Irasiriri merā ūerī iririre tarinugārāko.

13

¹ Marīpū dita i ūmū marā oparārē sōomi. īgū pínerā ūrīma. Irasirirā ūrīpererā ūgūsārē ūārō yūjūka! ²Sugū oparārē tarinugāgāno, Marīpū pínerārē tarinugāgū yámi. Marīpū ūgūsārē tarinugārārē wajamoāgūkumi. ³Oparā, ūārō irirārē güimakū iribema. ūerō irirā gapūre güimakū yáma. Güimerāta ūrīrikuduaarā, ūārō irika! Irasirimakū, oparā mūsārē: "Ūārō yáa", ūrīrākuma. ⁴Marīpū ūgūsārē mūsāya ūrīburire iritamudoregu pídi ūrīmí. Irasirirā ūerō irirā güika! Oparā, ūerī irirārē wajamoārā, Marīpū dorero irirāta yáma. Marīpū ūerō irirārē wajamoādoregu oparārē pídi ūrīmí. ⁵Irasirirā oparā marīrē doremakū, būremurī merā ūgūsā dorerire ūārō yūjūro gāāmea. Wajamoārī, ūrīrā dita yūjubirkōārō gāāmea. "Marīpū ūrī ūgū gāāmerīrē iriduakoa", ūrī gūñarī merā ūgūsā dorerire ūārō yūjūro gāāmea. ⁶Oparā ūgūsā moārīrē ūārō irirā, Marīpūre moāboerā irirosū ūrīma. Irasirirā ūgūsā wajasearopā keoro wajarika!

⁷ Ūrīpererā oparā dorerosūta keoro irika! ūgūsā wajaseamakū wajarika! ūgūsā gajinorē irimurā wajaseamakāde wajarika! Irasirirā mūsā oparārē būremuka! ūgūsārē goepeyari merā ūāka!

⁸ Neō gajerārē wajamorīrē opabirkōāka! ūgūsārē wajamorīrē oparono irirā, maīrī gapūre opaka! Sugū ūgū bokajagūnorē maīrī merā iritamugūno, Marīpū doreri pídeare keoro irigū yámi. ⁹Āsū ūrā Marīpū doreri pídea: "Gajigū marāpo merā, nomede gajego marāpū merā ūerō iribirikōāka! Masakare wējēbēobirkōāka! Yajabirkōāka! Gajerāyamarē ūrīgatori merā werebirikōāka! Gajerāyare uaribejabirkōāka!" ūrī werea. Gaji ūgū doreri pídea āsū ūrā: "Mu basi maīrōsūta mu pūro ūrīrādere maīka!" ūrī werea. Mūsā gajerārē maīrā, Marīpū doreri pídea ūrīpererire irirā yáa. ¹⁰Gajerārē maīgūno, ūgūsārē neō ūerō iribemi. Irasirigu ūgūsārē maīgūno, Marīpū doreri pídeare iripeogu yámi.

¹¹ I ūrīpererire gūñaka! Irasirirā pémasīka! Kārīrā irirosū ūrībirikōāka! Marī iripoegue Jesucristoya kerere

buremuphororirā, ūmugasigue marī waaburi dūyataria, ārādibū. Daporare marī masīa. Jesucristo dupaturi aariburo mérō dūyáa. ¹² Irasiriro boyomurīriro irirosū āārā. Irire masīrā, ūerīrē masaka naītīārōgue iririre pirirā! Ōārīrē boyorogue masaka iūrō iriri gapuare irirā! Marī irasirirā, Marīpū turari merā ūerī iririre pirikōārāko. ¹³ Irasirirā masaka ūma merā deyorogue ūārīrē irirā irirosū irirā! Bosenurī āārīmakū, mejā, gainibirkōārā! Nome merā ūerō iribirikōārā! Nomede ūma merā ūerō iribirikōāburo. Gajerā merā gāme guaseobirkōārā! Gajerāyare ububirkōārā! ¹⁴ Ūgū gapu ūārīrikurā! Marī Opū Jesucristo iritamurī merā ūgū irirosū ūārō ūārīrikurā! Marī ūerī ūaribejarire iriduarire pirikōārā!

14

Marī Jesucristore būremurā gāme werewuabirikōārō gāāmea

¹ Sugū Jesucristore būremuturabi ūārīkeregū, ūgū mūsā merā ūārīdūamakū, ūgūrē werewuaro marīrō ūeāka! ūgūrē ūeārā, Marīpūyare masībirimakū ūārā, ūgū merā guaseobirkōāka! ² Gajerā surāyeri Jesucristore būremurā: “Marī ūārīpereri baamakū ūāgoráa”, ārīma. Gajerā gapu Jesucristore būremuturamerā: “Marī waibū dií baarā, Marīpū dorerire tarinugābokoa”, ārī gūñama. Irasirirā oteri direta baarikūma. ³ Ūārīpererire baagū, oteri direta baagūre irasū ūābēobirkōāburo. Oteri direta baagūde ūārīpererire baagūre: “Irasū baamakū ūegoráa”, ārībirikōāburo. Marīpū ūārīpereri baagūdere: “Yaagū ūārīmi”, ārī ūāsiadi ūārīmi. ⁴ Marī gajigūre moāboegūre: “Ūerō yáa”, ārīmasībirikoa. ūgū opū dita irasū ūārīmasīmi. Marī Jesucristore būremurāde irasūta ūārā. Irasirirā marī gajerā Jesucristore būremurārē: “Ūerō yáa”, ārīmasībirikoa. Marīpū ūgūsā Opū ūārīmi. ūgū suguta ūgūsārē: “Ūārō yáa, o ūerō yáa”, ārīmasīmi. ūgū turagū ūārīsīā, ūgūyarārē ūgūrē ūārō būremuturamakū irigukumi.

⁵ Gaji werenemogūra mūsārē. Surāyeri: “Sunūta gajinurī nemorō Marīpure būremurō gāāmea”, ārī gūñama. Gajerā gapu: “Ūārīpererinurī ūrosū, Marīpūya ūārā”, ārī gūñama. Irasirirā masakakū: “Marīpū yure ūsū ūrimakū gāāmemi”, ārī gūñarō gāāmea. ⁶ Sugū: “Irinūno direta nerē, Marīpure būremudorea”, ārī gūñagū, Marīpure būremubu irasū ārī gūñami. Gajigū ūārīpererire baagūde Marīpure: “Yu baari, mu ūidea ūārā”, ārī, ūshyari ūimi. Irasirigū ūgūde Marīpure būremugūta ūārīmi. Gajigū gajinorē baabide Marīpure būremumi. ūgūde Marīpure: “Yu baari, mu ūidea ūārā”, ārī, ūshyari ūimi.

⁷ Marī okarā, boarāde marī basi: “Āsū iriḡura”, ārīmasīnā māa. ⁸ Marī, Jesucristoyarā marī okarin̄irē īḡayare irimurā āārā. Marī boadero p̄uruguedere īḡayarā āārīnīkōārāko. Irasiriḡ marī okamakā, marī boamakādere Cristo marī Op̄ta āārīnīkōāgukumi. ⁹ Irasūta āārā. Cristo boa, p̄urū masādi āārīmī āārīpererā okarā, boanerā Op̄ āārību.

¹⁰ Iro merē, ḥnasirirā m̄usā gajerā Jesucristore b̄uremurārē: “Ñerō yáma”, ārī werewhāri? ḥNasirirā īḡusārē irasū īabéokōārī? Cristo marī āārīpererārē īḡu diaye n̄idoregukumi marī irideare werebu. Irasirirā gajerā Jesucristore b̄uremurārē: “Ñerō yáma”, ārī werewhābirikōārō gāamea. ¹¹ Marīphya werenírī gojadea p̄gue āsū ārī gojasūdero āārībū: Āsū ārīmi marī Op̄: “Ȳu okaḡ āārā. Ȳu werenírī diayeta āārā.

Āārīpererā ȳu īūrō ñadukupuri merā ejamejārākuma.

Āārīpererā ȳure: ‘M̄u, ḡua Op̄ õāḡu, turaḡ āārā’, ārīrākuma”, ārī gojasūdero āārībū. [☆]

¹² Irasirirā, Marīph marī irideare sērēñamakū, marī masakakā āārīpereri marī irideare wererāko.

Neō m̄usā iriri merā gajerā Jesucristore b̄uremurārē ñerī irimakā iribirkōāka!

¹³ Irasirirā gāme werewhānemobirikōārā! Āsū gap̄ ārī gūñarā! “Ḡua iriri merā gajerā Jesucristore b̄uremurārē ñerī irimakā iridwhābirikoa”, ārī gūñarā! ¹⁴ Ȳu, marī Op̄ Jesucristore b̄uremuḡ, āsū õārō masīa. Āārīpereri Marīph baari p̄idea õāgorāa ȳure. Gajiḡ gap̄: “Ȳu irire baamakū, ñegoráa”, ārī gūñamakū, īḡurē diayeta ñegoráa. ¹⁵ I diayeta āārā. Gajiḡ Jesucristore b̄uremuḡ, īḡu baabirire m̄usā baamakū īāḡu: “Iri Marīph baadorebiridea āārā”, ārī gūñakeregu, m̄usārē īākū, baabokumi. Irasū baaḡ: “Ñerō iriab̄”, ārī gūñarikubokumi. Irasirirā, īḡu baabirire dupaturi baarā, īḡurē maīrā meta yáa. Cristo īḡdere boabosadi āārīmī. Irasirirā m̄usā baari merā gajiḡ Cristore b̄uremuḡrē poyanorēbirikōāka! ¹⁶ Irasirirā: “Ḡua āsū iriri õāgoráa”, ārī gūñakereph̄, gajerā gap̄ m̄usārē: “Ñerō yáma”, ārī werewhāamakū p̄érā, dupaturi irire irinemobirikōāka! ¹⁷ Marīph īḡayarārē doreri: baa, iiríri meta āārā. I gap̄ āārā. Diayemarē irinírī, īḡu merā siuñajārī opari, usuyari merā āārīrī āārā. Irire Õāḡu deyomarīḡ uritamurī merā irisūa. ¹⁸ Suḡ irasūta Cristoyare õārō iriḡ Marīphre usuyamakū yámi. Masakade īḡu õārō irimakū īārā, īḡurē: “Õārō yámi”, ārīrākuma.

¹⁹ Marīph merā siuñajārī opamurā, marī basi gāme uritamurā irasiriro gāamea. Irire irirā, Jesucristore b̄uremunemowāgānīrāko. ²⁰ Marīph Jesucristore

buremuranorē īgū merā ðārō aārīmakū yámi. Irasirirā, mūsā baari merā Marīphare īgūsā iririre pirimakū iribirikōāka! Diayeta aārīpereri Marīph baari pídea ðārī dita aārā. Gajigu īgū baabirire mūsā baamakū īgū: "Iri Marīph baadorebiridea aārā, irire baagū ñerō iribokoa", aārī gūñakeregu, mūsārē īkūñ, baagū ñerō iribokumi. Irasirirā mūsā irire baarā, īgūrē ñerō irimakū iribokoa. Mūsā irasiriri ñegoráa.
 21 Gajigu Jesucristore buremugārē marī iriri merā īgūrē ñerī irimakū iribokoa, aārīrā, aāsūpero iriro gāāmea. īgū waibū dii baabirimakū īrā, irire baabirikōārō gāāmea. Igui deko pāmudeare īgū iiribirimakū īrā, irire iiribirikōārō gāāmea. īgūrē Jesucristore buremuturabirimakū iribirikōārō gāāmea.
 22 "Marīph īürō yā iriri ñāgoráa", aārī buremugūno irimarē gajerā buremuturamerārē guaseobirikōāburo. Sugū: "Marīph īürō ñerō iribea, waja opabea, diayeta yáa", aārī gūñagū, ushyari merā aārīgukumi. 23 Gajigu gapū: "Iri baarire baagū, ñerō iribokoa", aārī gūñarkukeregū irire baagū, waja opami. Irasirirā: "Marī aāsū irirā, ñerō iribokoa", aārī gūñarkukererā irire irirā, waja opāa. Aārīpereri marī irasiriri, ñerī iriri aārā.

15

Gajerāya aārīburidere gūñarō gāāmea, aārī gojadea

¹ Marī Jesucristore buremuranā, īgūrē buremuturamerārē iritamurō gāāmea. Marīya aārīburi direta iribirikōārō gāāmea. ² Marī masakakū marī pūro aārīrāya aārīburire gūñarō gāāmea, īgūsāde Jesucristore buremunemowāgāburo, aārīrā. ³ Cristode īgūyama direta iribiridi aārīmī. Marīphya gapūre iridi aārīmī. Irasiriro īgūrē waadeare Marīphya werenīrī gojadea pūgue aāsū aārī gojasūdero aārībū: "Mūrē ñerō werenīrā, yūguere aārīmētuma". ⁴ Aārīpereri iripoegue Marīphya werenīrī gojadea marīrē buedorero gojasūdero aārībū. Irire buerā, gūñatura, ðārō yūjupūrākurāko. Irasirirā ñerō tarirā, Marīph iritamuburire ushyari merā yúa. ⁵ Marīph marīrē gūñatura, ðārō yūjupūrākumakū irigū, Jesucristo gāāmerōsūta mūsārē sugū pūrā irirosū shrosū aārīrikumakū iriburo. ⁶ Irasirirā mūsā aārīpererā suro merā Marīphare marī Opū Jesucristo Pagūre: "Óātaria mū", aārī, ushyari sīrāko.

Jesucristo judío masaka aārīmerārē tauburire gojadea

⁷ Jesucristo īgū marīrē ñeāderosūta marīde gajerārē ðārō gāme bokatīrīneārō gāāmea, aārīpererā Marīphare: "Óātaria mū", aārīburo, aārīrā. ⁸ Mūsārē ire werea. Marīph gūa ñekūsāmarārē īgū: "Aāsū irigūra", aārīdeare diaye iridi aārīmī. Irasirigu Jesucristo judío masakare iritamugū i ãmuguere aaridi aārīmī. īgū irasiriri merā īgū Pagū aārīdeare

iri īmupeodi ãārīmí. ⁹ Irasū ãārīmakū, judío masaka ãārīmerā: "Marīpū għadere bopoñagū ðātarimi", ãārīdoregħ, aaridi ãārīmí. Marīpuya werenīr gojadea pūgue gojaderosūta irasiridi ãārīmí. Åsū ãrī gojasūdero ãārībú:

Marīpure åsū ãrīmi: "Judío masaka ãārīmerā watopegue mürē usħayari sīġura. 'Turatarigħ u ãārī', ãrī bayapeogħura mürē", ãārīmi, ãrī gojasūdero ãārībú. [☆]

¹⁰ Gajeroguedere åsū ãrī gojasūdero ãārībú:

Musā judío masaka ãārīmerā Marīpuyarā judío masaka merā usħayaka! ãrī gojasūdero ãārībú. [☆]

¹¹ Gajeroguedere åsū ãrī gojasūdero ãārībú:

Ãārīpererā judío masaka ãārīmerā Marīpure: "Õātaria mu", ãrī, usħayari siburo. Ãārīperero marā masaka: "Igħu turatarigħ u ãārīmi", ãārīburo, ãrī gojasūdero ãārībú. [☆]

¹² Isaíade åsū ãrī gojadi ãārīmí David pagħu, Isaí wālkugħure gojagi:

Isaí parāmi ãārīturiagħu aarigħukumi. Irasū aarigħu, judío masaka ãārīmerā Opu ãārīgħukumi. Igħsā īgħar: "Għare taħbi ãārīmi", ãrī buremurākuma, ãrī gojadi ãārīmí. [☆]

¹³ Marīpū marīr īgħu õħarrō iriburire usħayari merā yúmakħ irigħu, musārē īgħar ħażżeppi, siuñajär sīnemoburo. Irasirirā musā Őħġu deyomarīgħu iritamurī merā nemorō usħayari merā yúrāko.

¹⁴ Yaarā musā, yu pēñamakħ, Jesucristore buremurā, gajerā merā õħarrō ãārīrikha. Cristoyare õħarrō masia. Irasirirā musā basi irire õħarrō għame weremasia. ¹⁵ Musā irasū masikerephu, i papera pūguere güiro marīrō irire gojāa, musā masiideare kātibirkokōabburo, ãrīgħu. Marīpū yure õħarrō irigħu, musārē Jesucristoyare buedoregħu pími. ¹⁶ Igħu yure irasū pimakħ, paia Marīpure għajnej sīrō irirosūta yu judío masaka ãārīmerā īgħar ħażżeppi wiaduakoa, īgħixxarā ãārīburo, ãrīgħu. Irasirigu īgħusārē Jesucristoya kerere buea. Yu irasū buemakħ pérā, Jesúre buremurākuma. Igħsā irasū buremumakħ īāgħi, Marīpū īgħusārē: "Õħarrā ãārīma", ãrī īāgħi kumi. Őħġu deyomarīgħu īgħusārē Marīpuyarā waamakħ irigħukumi. Irasirigu Marīpū īgħusārē: "Yaarā ãārīma", ãrī neċċagħi kumi.

¹⁷ Yu Jesucristore buremugħu, īgħu iritamurī merā Marīpū yure pídeare õħarrō yáa. Irasirigu yu moārī merā õħarrō pēñáa.

¹⁸ Irasirigu Jesucristo yu merā irideja direta musārē weregħura. Musā judío masaka ãārīmerā Marīpure buremumakħ għām ġaġid, yure iritamumi. Irasirigu yu bueri merā, yu iriri merā musā judío masaka ãārīmerā Marīpure

buremumakă irimi. ¹⁹ Yę, Marípę turari meră iri ūmurı meră, Ōágę deyomarígę iritamurı meră musärę buebę. Irasü buegę, Jesucristo masakare tauri kerere Jerusalén meră buepurori, pürü âārīpererogue buegorena, pürü Ilírico wāikărı nikügue iri kerere buetünubę. ²⁰ Gajeră buesüña marírōgue Jesucristoyare masímerärę bero buedhari meră buebę. Irasü buegę, gajeră ūgásā buedaguere buewekapeobiribę. ²¹ Irasü buegę, Marípęya werenírī gojadea pügue gojasüderosüta ırıbę. Åsū ârī gojasüdero âārībę Cristore masibirineră masiburire: ūgáya kerere neō pébirineră weresüräkuma. ūgáyare neō pébirineră ôärō pémasüräkuma, ârī gojasüdero âārībę.*

Pablo ūgá Romague waaburire gojadea

²² Yę gaji makärī marärē buegorenasiä, wári musärę ūgásā waadħakeregę, waamasibiribę dapa. ²³ Dapagueta iri makärīguere yę moärī peoa. Irasirigę iripoegueta musā purogue waadħanidi âārīsää, pürü weya irogue waagura, musā meră âārību. ²⁴ Irasirigę Españague waagü, musā puro eja, musärę īā, usħaya, musā meră mérögā âārī, pürü musā yure iritamurı meră tariagura. ²⁵ Daporare Jerusalégue waapħroribę yáa dapa. Iro marärē Jesucristore buremūrärē iritamugę, niyeru âālabu yáa. ²⁶ Jesucristore buremūrā Macedonia, Acaya marā Jerusalégue âārīrärē boporärē gűña, niyerure neeō, iriudħama ūgásärē iritamurā. Irasirigę irogue iri niyerure ūgásärē sīgę waabu yáa. ²⁷ Judío masaka âārīmeră Macedonia, Acayague âārīră, judío masaka Jerusalégue âārīrärē gűñama ūgásärē iritamumurā. ūgásā irasü gűñarī ôāgoráa. Judío masaka, judío masaka âārīmeră gapħre Jesucristoya kerere werepħorima. Irasiriră judío masaka âārīmeră Jesucristore buremūrā, Marípę judío masakare: "Sīgura", ârīdeare ūgásāde ñeāma. Irasiriră judío masaka âārīmeră ūgásā opari meră judío masakare boporärē iritamurō gāāmea. ²⁸ Irasirigę Jerusalén marärē iri niyerure yę sī odoadero pürü, Españague waagü, musärę īātariagħra. ²⁹ Yę musā purogue waagü, Jesucristoya kerere musärę weregħukoa. Irasiriră musā iri meră ôärō yujhūpūrākūrāko.

³⁰ Yaară, musā marī Opħre Jesucristore buremua. Ōágę deyomarígę marīrē gāme maimakă yámi. Irasirigę yę musärę åsū irimakă gāāmea. Yure iritamurā, yaa âārīburire Marípure sérēbosaka, yę moärīmarē! ³¹ Ígārē yaa âārīburire åsū sérēbosaka! Judea nikū marā Jesúre buremumeră yure ūgásā ñerō iridħamakă, Marípę yure iritamuburire sérēka! Jerusalén marärē iri niyerure yę sīmakă, ūgásā irire usħayari meră ôärō ñeāburire sérēka! ³² Musā irasü sérēmakă, Marípę

* 15:21 Is 52.15

gāāmemakū, usuyari merā mūsā puro waagukoa. Irasirigū mūsā merā usuya, siuñajāgukoa. ³³ Marīph marīrē siuñajārī merā aārīmakū irigu, mūsā aārīpererā merā aārīburo. Irasūta aārīburo.

16

Pablo Romague aārīrārē õādoreri gojadea

¹ Gua merāmo Jesucristore bāremugō Febe wāikūgo mūsā purogue waabo yámo. Igo Cencrea wāikūri makāgue Jesucristore bāremurārē iritamugō aārīmo. ² Mūsā Jesucristore bāremurā usuyari merā igore bokatīrīneāka! Marīrē Jesucristore bāremurārē irasūta õārō bokatīrīneārō gāāmea. Igo wárārē iritamudeo aārīmo. Yudere iritamumo. Irasirirā, igo gajino gāāmemakū iritamuka!

³ Aquila, īgū marāpo Priscilade õāburo. Jesucristoyare yu buemakū, īgūsāde yure buetamuma. ⁴ Gajerā yure wējēduamakū, īgūsā yure iritamurī waja īgūsādere mérō wējēboyama. īgūsā yure irasū õārō iritamurīrē yu dita Marīpure usuyari sībea. Judío masaka aārīmerā Jesucristore bāremurā aārīpererā Marīphre usuyari sīma. ⁵ Jesucristore bāremurā Aquilaya wiigue nerēnarāde õāburo. Yu maīgū Epenetode õāburo. īgūta Asiaguere Cristore bāremuphrorinugādi aārīmí. ⁶ Marīade õāburo. Igo mūsā merā bāro moāyupo. ⁷ Yaarā Andrónico, Juniade õāburo. Peresu yu aārīmakū, īgūsāta yu merā aārīmá. Yu Cristore bāremuburi dupuyuro īgūsā gapu bāremunugāsianerā aārīmá. Jesús buedoregu pínerā īgūsārē: “Diayeta õārā aārīma”, aārī wereníma.

⁸ Amplias yu maīgū Jesúre bāremugā õāburo. ⁹ Urbano õāburo. īgūde gha merā moāmi, Jesucristoya kerere masakare buegu. Yu maīgū Estaquide õāburo. ¹⁰ Apelede õāburo. īgū diayeta Jesucristore õārō bāremumi. īgū iririkurire īārā: “Cristore õārō bāremugā aārīmi”, aārī masīa. Aristóbulo ya wii marāde õāburo. ¹¹ Gajigu yaagu judío masaku Herodiōde õāburo. Narcisoya wii marā marī Opū Jesúre bāremurāde õāburo. ¹² Trifena, Trifosa õāburo. īgūsā nome marī Opū Jesúre moāma. Gha maīgō Pérsidae õāburo. Igode marī Opū Jesucristoyare bāro moāmo. ¹³ Rufode õāburo. Aārīpererā īgūrē: “Jesucristore õārō bāremumi”, aārī īāma. īgū pagode õāburo. Igo, yupo irirosūta yure õārō irimo. ¹⁴ Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, gajerā Jesúre bāremurā īgūsā merā aārīrāde õāburo. ¹⁵ Filólogo, Julia, Nereo, īgū pagu mode Olimpas, gajerā Jesúre bāremurā īgūsā merā aārīrāde õāburo.

¹⁶ Musā gāme ñādorerā, ñārō ushyari merā, buremurī merā pábha ñādoreka! Āārīpererā Jesucristore buremurā musārē ñādoreri iriuma.

¹⁷ Yaarā musā Jesucristore buremurā, surāyeri musā watopegue ñārīrā ñgūsā iriri merā musārē ñerō irimakā, musārē gāme dukawarimakā iriduama. Irasirirā, musārē Jesúyare buedeare goroweoduama. Irasirirā irasū ñārīrārē wapikubirikōāka! ¹⁸ ñgūsā, marī Opu Jesucristo dorerire irirā meta ñārīma. Ñerīrē ñgūsā uaribejari direta irirā ñārīma. ñgūsā ñārō péma ñārī werenírī merā pémasituramerārē ñrigatoma. ñgūsā irasū ñrigatoma, ñgūsārē ñārō pétyama. Irasirirā ñrigatorimasärē wapikubirikōāka! ¹⁹ Ñārīpererā masaka musā Jesucristoyare ñārō iririre masísiama. Irasirigu yu musā merā buro ushyáa. Yu musārē ñārī gapure masímakā gāmekoa. Neó ñerī tamerārē gāmesabirikoa. ²⁰ Marīpu marīrē ñārō siuñajärī merā ñārīmakā irigu, mérögā puru wātēa opu Satanárē béogukumi, musārē neó tarinugnemobirikōāburo, ñrigū. Marī Opu Jesucristo musārē ñārō iritamuníkōāburo.

²¹ Timoteo yu merā Jesucristoya kerere weretamugorenagū musārē ñādoremi. Yaarā Lucio, Jasón, Sosípater musārē ñādorema.

²² Yu, Tercio wāikugu i purē Pablore gojabosáa. ñgū yure gojadorerire gojatúa. Irasirigu yude Jesucristore buremugū, musārē Jesucristore buremurārē ñādorea.

²³ Yu Pablo, Gayoya wii ñārā. ñgūya wiigue Jesucristore buremurā nerēnama. ñgūde musārē ñādoremi. Erasto, i makā marā oparārē niyeru duripiboerimasū musārē ñādoremi. Cuartode Jesucristore buremugū musārē ñādoremi.

²⁴ Marī Opu Jesucristo musārē ñārīpererārē ñārō iritamuburo. Irasūta iriburo.

Pablo ushyari merā gojatūnudea

²⁵ Daporare Marīpure: “Óataria mu”, ñārī, ushyari sirā! Marīpu, marī Opu Jesucristoya kere merā marīrē ñgūrē nemorō buremumakā yámi. Yu iri kerere, Marīpu ñgū Cristo merā marīrē tauri kerere werea musārē. Neógoragueta Marīpu ñgū masakare: “Taugura”, ñārīdea ñārīsiadero ñārību. Irasū ñārīkerepuru, ñārīpererā masaka gapu irire masíbirinerā ñārīmá. ²⁶ Daporare Marīpure weredupuyunerā gojadea kere merā ñgū marīrē: “Taugura”, ñārīdeare marī masípama. Marīpu ñārīnigu ñgū dorerosúta ñārīpereri buri marārē iri kerere, masaka iripoegue masíbirideare masímakā yámi. Ñārīpererā masakare ñgūrē buremu, ñgū dorerire iriburo, ñrigū, irasū yámi. ²⁷ Marīpu suguta ñārīmi. ñgū suguta ñārīpererire

masīpeogū ããrīmi. Irasirirā Jesucristo iritamurī merā īgūrē:
“Õātaria mū”, ãrī būremuníkōärā! Irasūta irirā!

Iropāta ããrā.

Pablo

1 CORINTIOS

Pablo Corinto marārē õādoredea

¹ Y_u Pablo, Sóstenes merā m_{us}ārē õādoreea. Marīp_u gāāmederosūta Jesucristo y_ure īgūyare buedoregu beyepími. Sóstenes Jesúre b_uremug_u, marīyag_uta ãārīmi. ² Y_u īg_u merā m_{us}ā Corinto marārē gojáa. M_{us}ā Jesucristore b_uremurā, īg_u merā õārō ãārīsīa, Marīp_uyarā ãārā. Marīp_u m_{us}ārē, gajerā ãārīpererogue marā marī Op_u Jesucristore: "Iritamuka y_ure!" ãārī sērērārē siudi ãārīmī īgūyarā ãārīburo, ãrīg_u. Jesucristo īgūsā Op_u ãārīmi. Irasū ãārīmak_u, marīdere marī Op_uta ãārīmi. ³ Marīp_u ãārīníg_u, marī Op_u Jesucristo m_{us}ārē õārō iritamu, siuñajārī merā ãārīrikumak_u iriburo.

Marīp_u Jesucristo merā m_{us}ārē õārō iritamumi, ãārī gojadea

⁴ U_murik_u y_u Marīp_ure u_shyari sīníkōāa Jesucristo iridea merā īg_u m_{us}ārē õārō iritamumak_u īgū. ⁵ M_{us}ā Cristo merā õārō ãārīmak_u, Marīp_u m_{us}ārē īgūyamarē ãārīpereri õārīrē sīdi ãārīmī. Irasirig_u m_{us}ārē õārō pémasīrī merā īgūyare gajerārē weremak_u, irire masīmak_u yámi. ⁶ Marīp_u irire sīg_u, y_u m_{us}ārē: "Cristo õārō iritamugukumi", ãārīderosūta irire iridi ãārīmī. ⁷ Irasirirā marī Op_u Jesucristo dupaturi aariburire y_urā Marīp_u sīrīrē opapeokōāa. ⁸ I ūm_u peremakēguedere īg_u turari merā m_{us}ārē Jesucristore b_uremunimak_u irigukumi. Irasirig_u marī Op_u Jesucristo dupaturi aarimak_u, marīrē waja opamerā ãārīmak_u irigukumi. ⁹ Marīp_u, īg_u: "Āsū irigura", ãārīdeare keoro irig_u ãārīmi. īgūta m_{us}ārē beyedi ãārīmī, īg_u mag_u Jesucristo marī Op_u merā õārō ãārīburo, ãrīg_u.

Pablo Corinto marārē Marīp_uyarārē: "Gāme d_ukawaribirikōāka!" ãārī gojadea

¹⁰ Yaarā, y_u marī Op_u Jesucristo dorederosūta m_{us}ārē āsū ãārī weregura. Surosū gūñarī merā wereníka! M_{us}ā werenírī merā gāme d_ukawaribirikōāka! U_shyari merā werení, s_urosū gūñarī merā ãārīrikuka! ¹¹ Yaarā, Cloéya wii marā y_ure m_{us}ā gāme werení guaseorire werema. ¹² M_{us}ā āsū ãārī gāme guaseoyuro: "Gua Pabloyarā ãārā", ãārī guaseoyuro. Gajerā: "Apoloyarā ãārā", gajerā: "Pedroyarā ãārā", gajerā: "Cristoyarā ãārā", ãārī gāme guaseoyuro. ¹³ Irasū ãārī gāme guaseobirkōāka! Marī Cristore b_uremurā ãārā. Irasirirā īg_u sug_uyarāta ãārā. Gāme d_ukawarimasīña máa. Y_u, m_{us}āya ãārīburire curusague boabosabirib_u. M_{us}ā, y_u wāī merā wāīyesübrib_u. ¹⁴ Y_u Marīp_ure: "Oāa" ãārī, u_shyari sīa. Y_u m_{us}ārē deko merā wāīyebirib_u. Crispo, Gayosā direta wāīyebu.

15 Irasirirā m̄sā: “Ḡa Pablo wāī merā wāīyesūnerā āārā”, ārīmasībea. 16 Gajerārē Estéfanaya wii marādere wāīyebu, ārī gūñabu. Gajerāgue tamerārē wāīyebu, ārīmasībirikoa. 17 Cristo yure wāīyedoregu pībirimi. Ígū masakare tauri kere gapure weredoregu pīmi. Irire yure pīgu, masīrīmasā werenīrōsū werenīdorebirimi. Yū, Ígūsā irirosū werenīmakū, masaka Cristo curusague boabosadeare pémasībiribokuma. Irasirirā Ígū tauburire neō masībiribokuma.

Cristo merā Marīp̄a turarire, Ígū masīrīrē masīsūa, ārī gojadea

18 Jesucristore b̄remumerā peamegue b̄eosūmurā, Ígū curusague boadea kerere pérā: “Pémasīmerāya bueri āārā”, ārīma. Marī Ígū tausūmurā gapure i kerere pémakū, Marīp̄a Ígū turari merā marīrē Ígūrē b̄remumakū yámi. 19 Marīp̄aya werenīrī gojadea pūgue ásū ārī gojasūdero āārībú: I üm̄u marā masīrīmasā Ígūsā masīrīrē ubu āārīrī dujamakū irigura. Gajinorē ēmabéogu irirosū Ígūsā pémasīrīrē ēmagura, ārīdi āārīmī Marīp̄u.[◊]

20 Irasirirā: “Masīpeokōāa”, ārīrā, ubu āārīrī dujama. Gajerā Ígūsā gūñarō buerimasāde irasūta dujama. I üm̄u marē ōārō werenīmasīrāde irasūta dujama. I üm̄u marē: “Óārō masīa”, ārīkerep̄urū, Marīp̄a gapu Ígūsā masīrīrē ubu āārīrī dujamakū yámi. 21 Marīp̄a masīgū āārīsīā, i üm̄u marārē Ígūsā masīrī merā Ígūrē masīmakū iribiridi āārīmī. Ásū gapu ārīdi āārīmī. Jesucristoya kerere b̄remurārē: “Taugura”, ārīdi āārīmī. Ígūrē b̄remumerā gapu iri kerere pérā: “Pémasīmerāya bueri āārā”, ārīma.

22 Judío masaka iri kerere b̄remumerā: “Marīp̄a turari merā gajino iri ümumakū ūrāgue b̄remurāko”, ārīma. Judío masaka āārīmerā griego masakade i üm̄u ma Ígūsā masīrī direta masīduama. 23 Ḡa gapu Jesucristo curusague boadiya kerere werea. Judío masaka iri kerere pérā: “Ígū ḡuare tauḡu meta āārīmī”, ārīma. Judío masaka āārīmerāde iri kerere pérā: “Pémasīmerāya bueri āārā”, ārīma. 24 Marī gapu Marīp̄a beyenerā āārīsīā, iri kerere pérā: “Marīp̄a masīgū, turatarigū āārīsīā, Cristo iridea merā marīrē peamegue waabonerārē tauḡukumi”, ārī masīa. Marī judío masaka, judío masaka āārīmerāde Cristore b̄remurā āārīsīā, irire masīa. 25 Cristore b̄remumerā gapu Marīp̄a Ígū masīrī merā, Ígū turari merā iririre ásū ārī gūñama: “Ubu āārīrī āārā”, ārī gūñama. Ígūsā irasū ārī gūñakerep̄urū, Marīp̄a masīrī gapu masaka masīrī nemorō ōārī āārītarinugārī āārā. Ígū turari gapu, masaka turari nemorō āārā.

26 Yaarā, Marīphu mūsārē īgūyarā ãārīdoregū siiuburo dupuyuro mūsā ãārīrikudeare gūñaka! Mūsā i ūmū marā masīrimasā, dorerimasā, oparā pūrā irirosū ãārīrā mérāgā ãārīnerā ãārībú. 27 Marīphu, i ūmū marā masīrārē gūyasiūrō taridoregū, īgūsā pémasīmerā ãārīma, ãārīrā gapure beyedi ãārīmí. Irasū ãārīmakū, i ūmū marā oparārē gūyasiūrō taridoregū, ubu ãārīrā gapure beyedi ãārīmí. 28 Ubu ãārīrā gapure, masaka īāduaña marīrā gapure beyedi ãārīmí īgūyarā ãārīburo, ãrīgū. Oparā irirosū ãārīrā gapure ubu ãārīrā dujaburo, ãrīgū, irasiridi ãārīmí. 29 Irasirigū neō sugū masakū: “Yū gajerā nemorō masītarinugāgū ãārīmakū īāgū, Marīphu yure beyedi ãārīmí”, ãrīmasībirikumi. 30 Mūsārē Marīphu basita Jesucristo merā õārō ãārīmakū iridi ãārīmí. Irasirigū Marīphu Cristo merā marīrē īgūyare masīmakū yámi. Īgū merā marīrē: “Óārā, waja opamerā ãārīma”, ãrī īāmi. Irasirirā marī īgūyarā, peamegue waabonerā īgū tausūnerā ãārā. 31 Irasiriro Marīphuya werenīrī gojadea pūgue ãsū ãrī gojasūdero ãārībú: “Neō sugū: ‘Gajerā nemorō masītarinugāgū ãārā’, ãrībirikōāburo. Irasū ãrīrōno irigū marī Opū gapure: ‘Turatarigū ãārīsīā, marīrē õātariro iridi ãārīmí’, ãrīburo”, ãrī gojasūdero ãārībú.

2

Cristo curusague boadea kerere gojadea

1 Yaarā, yū mūsā p̄u rogue Marīphuya kerere, masaka masībirideare buegu ejagu, masīrimasā diasari werenīrī merā buerosū buebiribū. 2 Yū mūsā merā ãārīgū: “Jesucristoya kerere, irasū ãārīmakū īgū curusague boadea direta buegura”, ãrī gūñabū. 3 Irasirigū mūsā merā ãārīgū, ubu ãārīgū irirosū pēñabū. “Gajipoe irigū yū iri kerere õārō buemasībiribokoa”, ãrīgū, gūi naradari merā ãārīkubū. 4 Yū mūsārē iri kerere buremumakū gāāmegū, masīrimasā werenīrōsū buebiribū. Irasirirā, Marīphu turari, Óāgū deyomarīgū iritamurī merā yū mūsārē iri kerere buemakū pérā: “Diayeta ãārā”, ãrī buremubū. 5 “Masaka masīrī merā īgūsā guare buemakū buremua”, ãrī gūñamakū gāāmebiribū. “Marīphu, īgū turari merā guare Jesucristoya kerere buremumakū yámi”, ãrī gūñamakū gāāmegū, irasū buegu mūsārē.

Marī Óāgū deyomarīgū iritamurī merā Marīphure masīa, ãrī gojadea

6 Gua mūsārē Jesucristore õārō buremurī oparārē buerā, Marīphu wáro masīrī sīrī merā buea. Iri masīrī i ūmūma meta ãārā. Irasū ãārīmakū, i ūmū marā masakare dorerāya meta ãārā. I ūmūma īgūsā basi masīrī pereakōārokao. 7 Gua,

Marīphū īgū masīrī merā irideare, neōgorague masaka īgūsā masībirideare buea. I ūmū iriburo dupuyuro, Marīphū: “Āsū irigūra”, ārī gūñasiadi āārīmī. Irasirigu marīrē tauburire, marī ūmūgasigue īgū merā āārīnīburire gūñasiadi āārīmī.⁸ Āārīpererā i ūmū marā masakare dorera gapu Marīphū Õārō gūñadeare pēmasībirinerā āārīmā. Irire Õārō pēmasīrāno āārīrā, marī Opū Jesucristo Õātarigure curusague pábiatú wējēbiribonerā āārīmā.⁹ Āsū ārī gojasūdero āārībū Marīphuya werenīrī gojadea pūgue: Marīphū īgūrē maīrāya āārīburire Õārō āmuyusiadi āārīmī. I īgū Õārī āmubosadea, īgūsā neō ūābiridea, pēbiridea, neō mérōgā gūñabiridea āārā, ārī gojasūdero āārībū.[☆]

¹⁰ Marīphū īgū irideare, marī masībirideare Ōāgū deyomarīgū merā marīrē masīmakū yámi. Ōāgū deyomarīgū Marīphū gūñarīrē masīgū āārīpererire masīpeokōāmi.

¹¹ Gajigu masakū gūñarīrē marī neō masībea. īgū basi īgū gūñarīrē masīmi. īgū irirosūta Ōāgū deyomarīgū suguta Marīphū gūñarīrē masīmi. ¹² Marīrē i ūmūma direta gūñabirikōāburo, ārīgū, Marīphū marīrē Ōāgū deyomarīgūrē sīdi āārīmī īgū irirosū gūñaburo, ārīgū. Marīrē maīgū, Ōāgū deyomarīgū merā āārīpereri īgū sīdeare masīburo, ārīgū, irasiridi āārīmī. ¹³ Irasirirā gūa mūsārē Marīphuyaare buerā, Ōāgū deyomarīgū masīrī sīrī merā buea. Gūa basi masīrī merā buebea. Irasirirā, Ōāgū deyomarīgū gūare buedorerosūta īgūrē oparārē buea.

¹⁴ Ōāgū deyomarīgūrē opamerā, Marīphū Ōāgū deyomarīgū masīrī sīrīrē gāāmebema. Irire gāāmemerā: “Ubu āārīrī āārā”, ārīma. Ōāgū deyomarīgū iritamurī merāta marī īgūyare pēmasīa. īgūrē opamerā gapu īgūyare neō pēmasībema. ¹⁵ Marī Ōāgū deyomarīgūrē oparā, īgū iritamurī merā āārīpereri ūerīrē, Õārīrē ūā beyemasīa. Ōāgū deyomarīgūrē opamerā gapu, marī īgūrē oparā iririre neō ūā beyemasībirikuma. ¹⁶ Marīphuya werenīrī gojadea pūgue āsū ārī gojasūdero āārībū: “Neō sugū marī Opū gūñarīrē masīgū mámi. Neō sugūno īgūrē buemasibirkumi”, ārī gojasūdero āārībū. Marī gapu Ōāgū deyomarīgūrē oparā āārīsīā, marī Opū Cristo gūñarīrē masīa.

3

Marīphuyaarā īgūrē moāboerā āārīma, ārī gojadea

¹ Yaarā, yu Ōāgū deyomarīgū doreri irirārē buerosū mūsārē buebiribū. I ūmū marā Ōāgū deyomarīgūrē opamerā irirosū mūsā āārīmakū ūāgū, irasiribū. Cristoyare mūsā buremuturabirimakū ūāgū, majīrāgārē buerosū mūsārē buebū. ² Irasirigu, majīrāgā baari baamasīmerā, ūpīku dita

mirirā irirosū m̄asā ãārīmakū īāgū, diasabiri direta m̄asārē buebh. Daporadere m̄asā diasari buerire pémasibea dapa. ³ M̄asā, Óāgū deyomarīgūrē opamerā irirosū gāme uburikarā, gāme īāduamerā, gāme dūkawaridharā yáa. Irasirirā i ūmā marā īgūsā noó gāmerō iriduarošū yáa. ⁴ M̄asā: "Yu Pabloyagū ãārā", gajigu: "Yu Apoloyagū ãārā", ãārī werenía. Irasū ãārīrā, i ūmā marā masaka Óāgū deyomarīgūrē opamerā irirosū werenía.

⁵ Gua Apolos merā, ¿nasirirā ãārīrī m̄asā īāmakū? Gua Marīphre moāboerā ãārā. Gua īgū iridorederosūta yáa. Irasirirā gua Jesucristoya kerere weremakū pérā, m̄asā īgūrē buremunugābh. ⁶ Yu neōgoraguere m̄asārē buephroribh. Irasirigū sugū oteri yerire otegh irirosū iribh. Irasiriadero puru, Apolos m̄asārē buenemogū, oterire koregh irirosū iridi ãārīmí. Marīph gapū oteri purimakū irirosū m̄asārē Jesúre buremunugāmakū iridi ãārīmí. ⁷ Irasirirā oteri yerire oterimasā, korerimasāde ubu ãārīrā ãārīma. Marīph gapū iri oterire purimakū irigū ãārīmi. īgū sugata irire irimasāmi. ⁸ Otephroridi, puru iri oteadeare koredi īgūsā suro merā moāboerimasā ãārīma. Marīph īgūsā moāderopā īgūsārē keoro wajarigukumi. ⁹ Gua Marīphayarā īgūrē moāboerā ãārā. M̄asā guayarā ãārībea. Marīphayarā ãārā. Irasirirā m̄asā īgūya poore otedea irirosū ãārā.

Irasū ãārīmakū, m̄asā īgū wári wii irimurīri wii irirosū ãārā. ¹⁰ Wii irimerēgū borari keoro nūpurorigū irirosū, yu, Marīph iritamurō merā m̄asārē Jesucristoyare keoro buephroribh. Puru gajerā m̄asārē buenemorā, iri wiire peomurīrā irirosū irirākuma. Iri wiire odorā irirosū m̄asārē buenemorā, goepeyari merā keoro buero gāāmea.

¹¹ Marīph Jesucristore sugureta pídi ãārīmí masakare tauburo, ãārīgū. Irasirigū yu m̄asārē buegū, Jesucristo masakare tauri kerere buephroribh. Neō suguno iri kerere gorawayumasibirkumi. ¹² Jesucristoyare õārō keoro buenemorā, oro, plata, gaji wajapari ūtāyeri merā wii irirā peomurīrā irirosū irirākuma. Gajerā gapū piriri yuku merā, tá merā, mijī pū merā tiiamurīrā irirosū irirākuma. īgūsā irirosū gajerā m̄asārē buenemorā, ubu ãārīrīrē, mata pererinorē buerākuma. ¹³⁻¹⁴ I ūmā peremakū, Jesucristo masakare īgūsā buedeare: "I m̄asā buedea õābh, i õābiribh", ãārī weregukumi. Oro, plata, wajapari ūtāyeri merā iridea gapū peamegue soemakū ūjābirikoa. Yuku, tá, pūrī merā iridea gapū ūjāperekādārokao. Irasirigū, gajinorē peamegue soegū, ¿dií ūjārokuri, dií ūjābirikuri? ãārī beyerosū, Jesucristo īgūsā õārō, ñerō buedeare beyegukumi. Õārō keoro buedire keoro wajarigukumi. ¹⁵ Õārō keoro

buebiridi gapure wajaribirkumi. Gajino ūjūrōsū īgū buuedea waja, wajataboadea pereakōārokua. Īgū wajatabirkeregū, peamegue waabirkumi. Tausūgukumi. Wii ūjāmakū duriwiriagu irirosū mérōgā tarigukumi.

¹⁶ ¿Mūsā masīberi? Ōāgū deyomarīgā marīguere āārīmi. Irasirirā Marīphya wii irirosū āārā. ¹⁷ Īgūya wii irirosū āārīrā, īgūyarā āārā. Irasirigu Marīpu īgūyarārē poyanorérānorē poyanorēgukumi.

¹⁸ Mūsā basi péwisibirkōāka! “Yū i ūmu marā buerire masītarinugāgū āārā”, ārbirkōāka! Irire masīmerā irirosū āārīka! Irasirimakū, Marīpu diayeta õārō masīrā dujamakā irigukumi. ¹⁹ I ūmu marā īgūsā masīrī, Marīpu ūmākū ubu āārīrī āārā. Marīphya werenīrī gojadea pūgue āsū ārī gojasūdero āārībū: “Marīpu gapu masīrīmasā: ‘Āsū irirāra’, ārī gūñaderosū iridharire iribirimakū yámi”, ārī gojasūdero āārībū. ²⁰ Gajeroguedere āsū ārī gojasūdero āārībū: “Marī Opū, i ūmu marā masīrīmasā gūñarīrē masīmi. Irire masīgū: ‘Ubu āārīrī āārā irī’, ārī ūmā”, ārī gojasūdero āārībū. ²¹ Irasirirā mūsārē buegure: “Gajigu nemorō õārō buemi”, ārbirkōāka! Marīpu āārīpereri mūsāya āārīburire ūsidi āārīmī. ²² Irasirigu yure, Apolare, Pedrone iriumi mūsā õārō āārīburire buedoregū. Irasū āārīmakū, i ūmu ma, mūsāya āārīburire ūsidi āārīmī. Dapora mūsā āārīburire, mūsā boadero purugue āārīburidere ūsidi āārīmī. I āārīpereri mūsāya āārā. ²³ Irasū āārīmakū, mūsā Cristoyerā āārā. Cristo Marīphyaagu āārīmi. Irasirirā mūsā Cristo merā Marīphyaarā āārā.

4

Pablo, Jesucristo īgūyare buedoregū pínerā moārīrē gojadea

¹ Mūsā guare: “Cristore moāboerimasā āārīma”, ārī gūñarō gāāmea. Guare Marīphya kerere, masaka masībirideare buedoregū pídi āārīmī. ² Moārīmasā īgūsā opū dorerire keoro irirā irirosū għa Cristore moāboerimasādere īgū dorerire keoro iriro gāāmea. ³ Mūsā yure: “Marī Opūyare õārō buemi, o õārō buebirimi”, ārīmakū, neō bujawerebirikoa. Gajerā masaka, yū buerire: “Keoro āārā, o keoro āārībea”, ārīmakūdere neō bujawerebirikoa. Yū baside yū buerire: “I gapure õārō buebū, i gapure õārō buebiribū”, ārīmasībirikoa. ⁴ Yū buedearre gūñagū: “Nerō buekubū”, ārī gūñabea. Irasirigu: “Yū ūjerō buedea waja, waja opāa” ārīmasībea. Marī Opū sugata yū buerire: “Ōāgoráa, o õābea”, ārī masīmi. ⁵ Irasirirā marī Opū i ūmague dupaturi aariburo dupuyuro gajerārē: “Īgū dorederosū keoro iribema”, ārī werewaabirkōāka! īgū dupaturi aarigū, āārīpererārē īgūsā iridea gajerā masībirideare

masimakū irigukumi. Ígūsā gūñarīgue: “Ásū iridhakoa”, árī gūñadeadere masimakū irigukumi. Irasirigu Maríphu ðārō irirārē: “Óðārō iribh”, árīgukumi. Ígūsā ðārō irideropā Ígūsārē keoro irigukumi.

⁶ Yaarā, mūsāya áárīburire gúa Apolos merā iririkurire werebh, mūsāde gúa irirosūta iriburo, árīgū. Maríphuya werenírī gojadea pūgue ígū dorerire tarinugābirikóâburo, árīgū, mūsārē irire werebh. Irasirirā mūsā guare íákúñrā: “Guare buegh gapu, mūsārē buegh nemorō masitarinugāmi”, árībirikoa. ⁷ Mūsā gajerā nemorō masitarinugārā áárībea. Áârīpereri mūsā opari, Maríphu mūsārē sīdea dita áârā. Ígū sīdea áârīkerephru, iro tamerārē, ¿nasirirā mūsā basi: “Ígūyare masípeokoa”, árīrī? Ígū mūsārē masíñrē sibirimakū, neõ masibiribokoa. Ígū mūsārē masimakū iridea direta masia.

⁸ Mūsā i gapure ásū árī gūñadáa: “Gúa áârīpereri opáa. Maríphuyare masípeokóâa”, árī gūñadáa. Irasirirā gúa mūsārē Ígūyare buenemomakū gââmebea. Mūsā oparā irirosū: “Áârīpereri masitarinugārā áârā”, árī gūñadáa. Mūsā diayeta oparā irirosū áârīpereri masitarinugārā áârīmakū ðâtaribokoa. Irasirirā gúa mūsārē buerâde mūsā merā oparā irirosū áârībokoa. ⁹ Yh ásū árī péñáa: “Maríphu guare Jesucristoyare buedoregu pígh, áârīpererā nemorō ubu áârīrā irirosū áârīdoregu pídi áârīmí”, árī péñáa. Irasirirā gúa wéjébeosúmurā irirosū áârā. Áârīpererā i ümh marā masaka, Maríphure wereboerā iñrō gúa ñerō taria. ¹⁰ Jesucristoya kerere gúa buemakū, masaka għare: “Pémasímerā áârīma”, árīma. Mūsā gapu mūsā basi: “Gúa Cristoyare pémasípeorā áârā”, árīko. Gúa, mūsā iāmakūta ubu áârīrā áârā. Mūsā gapu: “Gúa oparā irirosū áârā”, árīko. Masaka gúa gapure ubu iñbéokóâma. Mūsā gapure goepeyari merā iāma. ¹¹ Gúa neõgoragueta ñerō tariphrorimáññerā, daporaguedere irasūta áârīkóâa. Üaboáa, ñemesibua, surí opabea. Jesucristore bñremumerā guare bñro ñerō iribirama. Gúa buegorenasīa, wiiri opabea. ¹² Irasū áârīmakū, għaya áârīburire, gúa baaburidere, gúa basi moãpoyáa. Gajerā guare ñerō werenímakū, gúa gapu Maríphure Ígūsāya áârīburire sérēbosáa. Gajerā gúa noó waaro guare ñerō irimakū, ubu péñakóâa. ¹³ Gajerā guare ñerō árī werewħamakū, għa gapu Ígūsārē āmudħarā, Ígūsārē ðārō merā werea. Iñummaré Ígūsā gââmebirire Ígūsā bēodea irirosū guare iāma. Neõgoragueta guare doophrorinerā, daporaguedere irasūta doonikóâma.

¹⁴ Irire gojagh, mūsārē għyasíñdoregu meta yáa. Yh mūsārē maïgħu, yh pürarē irirosū werea. ¹⁵ Wárā gajerā diez mil gora mūsārē Cristoyare buebonerā áârīkerephru, ígū masakare

tauri kerere buep̄oridi suḡta ãār̄mi. Iri kerere m̄sārē buep̄oridi ȳta ãār̄. Ȳ iri kerere buemakū pérā, m̄sā ñḡrē b̄remunugābu. Irasirigu ȳ m̄sāp̄a irirosū ãār̄. 16 Irasirigu m̄sārē: “Ȳ iririk̄rire, majírā ñḡsā paḡre ñākūrōsū ñākūt̄yaka!” ãr̄ werea.

17 M̄sā irire irimakā gāāmegū, Timoteore m̄sā p̄rogue iriua. Íḡ ȳ buedi ȳ magū irirosū, ȳ maīgū ãār̄mi. Mar̄ Op̄a gāāmerōsū keoro irinikōāmi. Ȳ Cristore b̄remugū iririk̄rire m̄sārē gūñamakū irigukumi m̄sāde irasūta iriburo, ãr̄igū. Irasirigu, ãār̄pererā Cristore b̄remurārē ãār̄pererogue ãār̄rārē ȳ buederosūta m̄sārē buegukumi. 18 Surāyeri m̄sā watope ãār̄rā: “Pablo ḡa p̄ro aaribirkumi”, ãr̄ gūñāñurā. Irasirirā ñḡsā basi: “Gua gajerā nemorō masītarinugārā ãār̄”, ãr̄, gūñanikōāñurā. 19 Ȳ gap̄a ãsū ãr̄ gūñáa: “Mar̄ Op̄a gāāmemakū, mata m̄sā p̄rogue waaḡra”, ãr̄ gūñáa. Irogue ejagu, masītarinugārā ãār̄, ãr̄ werenírārē ñāḡra. Iri direta ñābirikoa. “¿Diayeta ñḡsā mar̄ Op̄a turari merā ñḡyare irirāta yári?” ãr̄ ñāḡko. 20 Mar̄ip̄u ñḡyarārē doreri ãsū ãār̄. Mar̄ ñḡyare wereníkererā irire mar̄ iribirimakū, mar̄ werenírī wajamáa. Íḡ turari merā ñḡyare irimakā gāāmemi. 21 ¿Neénorē gāāmekuri m̄sā? ¿M̄sā p̄rogue m̄sā ñerō iriri waja m̄sārē turigu waamakū gāāmekuri, o m̄sā ñārō iriri waja gap̄re usuyari merā m̄sārē weregu waamakū gāāmekuri?

5

Nerō iriḡre b̄éoka! ãr̄ gojadea

1 Gajerā ãsū ãr̄ kere werema yare. Suḡ m̄sā merām̄ ñḡ b̄áamorēta marāpokhuyupu. Irire pégu, péguakakōābu. Gajerā Mar̄ip̄ure masīmerā ãār̄kererā, irasūgora ñerō iribema. 2 Íḡ ñerō irigu m̄sā merā ãār̄kerepuru, m̄sā gap̄u: “Gua gajerā nemorō ñārā ãār̄”, ãr̄ gūñadáa. Irasū gūñarōno irirā, Íḡ ñerō iriri gap̄re buro bujawereri merā gūñaka! Irasirirā, Íḡ ñerō iririre piribirimakū ñārā, ñḡrē b̄éokōāka! M̄sā merā nerēdorebirikōāka! 3 Ȳ gap̄u m̄sā p̄rogue ãār̄birikeregu, ȳ gūñarī merā m̄sā merā ãār̄igū irirosū ãār̄. Irasirigu ȳ gūñarīgue m̄sārē: “Íḡ ñerō iriḡre b̄éokōārō gāāmea”, ãr̄ gūñasiáa. 4 Irasirirā m̄sā, mar̄ Op̄a Jesucristoyarā, Íḡ dorero merā nerēka! Yude, ȳ gūñarī merā m̄sā merā nerēgū irirosū ãār̄iḡko. Mar̄ Op̄a Jesúde Íḡ turari merā m̄sā merā ãār̄igukumi. 5 M̄sā irasū nerērā, Íḡ ñerō iriḡre b̄éokōāka, wātēa op̄a Satanás Íḡ gāāmerō ñḡrē iriburo, ãr̄rā! Irasirigu ñerō tarigu, Íḡ ñerō iririre pirigukumi. Mar̄ Op̄a Jesús i ãm̄gue dupaturi aarigū, ñḡrē taugukumi.

6 Ígū ñerō irigure bémorā: “Gua gajerā nemorō ðārā ãārā”, ãrī gūñabirikðāka! Musā Ígū ñerō iririre ubu ïákðārā, ãārīpererā musāde Ígū ñerō iririre pérēbejarāko. ¿Musā ãsū ãrī wererire masíberi? “Párē irirā, mérögā pā wemasārī poga merā trigo pogare morékuma. Puru iri wemasāseyakðāko”, ãrī werea. Iri poga wemasāseyarosūta ñeride musāguere ðārō seyakðārokao. ⁷ Irasirirā Ígū ñerī irigure békoka, gajerāde ñerō iriri, ãrīrā! Guayarā, judío masaka pascua bosenā irimurā pā wemasāmakū iriri pogare békuma. Irire bérerosūta musā ñerī iririre békoka, ñerīrē opamerā ãārīmurā! Pascua bosenā ãārīmakū, judío masaka ovejare wéjékuma Ígūsā ñerī iridea wajare Maríphre bédorerā. Oveja boaderosūta Cristo marī ñerō iridea waja boabosadi ãārīmí Maríphu marīrē: “Ñerī marīrā ãārīma”, ãrī ïāburo, ãrīgū. ⁸ Irasirirā marī ñerī iririkudare pirikðārō gāāmea. Ñerīrē iriro marīrō ãārīrō gāāmea. Irrigatori marīrō, diayema ðārō werenírī merā ãārīrō gāāmea.

⁹ Yh musārē iripoegue gojadea pūgue ãsū ãrī gojabu: “Nomerē ñerō gāmebirarikurärē wapikubirikðāka!” ãrī gojabu. ¹⁰ Yh irasū gojagu: “Ãārīpererā ñerō iririmasa i ûmugue ãārīrärē neō wapikubirikðāka!” ãrīgū meta iribu. I ûmugue noó musā waaró Jesúre bùremumerā ãārīma. Nomerē ñerō gāmebirarikurā, gajerāyare buro gāāmerā, yajrimasa, keori weadeare bùremurimasā wárā ãārīma. Ígūsā ãārīpererogue ãārīmakū, Ígūsāno marīrōgue waamasīña máa. ¹¹ Æsū gapu ãrī gojabu: “Surāyeri musā merā ãārīrā: ‘Jesúre bùremua’, ãrīkererā ñerī iririkudakū ïārā, Ígūsārē wapikubirikðāka!” ãrī gojabu. “Irasirirā nomerē ñerō gāmebirarikurärē, gajerāyare buro gāāmerärē, keori weadeare bùremurärē, gajerārē ñerō kere wererärē, mejārikurärē, yajrikurärē wapikubirikðāka! Irasiririkurāno merā neō baabirikðāka!” ãrī gojabu. ¹²⁻¹³ Maríphu Jesúre bùremumerärē Ígūsā ñerō iridea waja wajamoágukumi. Irasirigu yh musārē: “Wajamoáka Ígūsārē!” ãrībea. Musā tamerā musā merā ãārīrärē Ígūsā ñerō irimakū ïārā, Ígūsārē wajamoáka! Maríphaya werenírī gojadea pūgue gojaderosūta irika! Æsū ãrī gojasúdero ãārībú: “Sugu musā merā ãārīgū ñerō irimakū ïārā, Ígūrē békðāka!” ãrī gojasúdero ãārībú. Irasirirā musā merā ãārīgúrē Ígū bùamorē ñerō irigure békðāka!

6

Jesúre bùremurā gāme weresārīrē gojadea

¹ Musā basi gāme guaseorā, ¿nasirirā weresārīrē beyerimasā Jesúre bùremumerā púrogue ãmudorerā waari? Jesúre bùremurärē musā merāmarärē weresādharā, gajerā

Jesúre b̄remurārē irire āmudorerā waaro gāāmea. ² ¿Ire m̄sā masīberi? I ūmu peremakā, marī Jesúre b̄remurā Marīphyarā āārīsīā, Jesús merā i ūmu marārē dorera āārīrāko. Irasirirā īgūsārē doremurā daporadere marī gāme guaseorire āmudoremasīa. ³ ¿Idere masīberi m̄sā? Marī Jesús merā Marīphare wereboerā ūmugasigue āārīrārē dorera kāko. Irasirirā īgūsārē doremurā āārīsīā, i ūmu madere āmudoremasīa. ⁴ ¿Nasirirā i ūmu marārē gāme guaseorā, Marīphare masīmerā p̄rogue irire āmudorerā waari? ⁵ M̄sārē guyasīrburo, ārīgū, ire gojāa. ¿M̄sā watopeguere neō sugu masīgū, m̄sā guaseorire āmugūno marīgorakōārī? ⁶ M̄sā merāmu masīgūno gapure āmudorerono irirā, gajigu Jesúre b̄remugūrē weresāduarā, Jesúre b̄remumerā p̄rogue āmudorerā waāa.

⁷ Irasiriro, m̄sā gāme guaseorā, m̄sā basi āmumasīmerā, Jesúre b̄remumerā p̄rogue irire āmudorerā waamakā òabea. īgūsārē weresārōno irirā, gajerā Jesúre b̄remurā m̄sārē diaye iribirideare, m̄sārē yajadeare irasū īākōāmakā nemorō òaboakuyo. ⁸ M̄sā Jesúre b̄remurā āārīkererā, gajerā m̄sāyārārē diaye irimerā, m̄sāde īgūsāyare yajarā yáa.

⁹ ¿Ire m̄sā masīberi? Ñerō iririkurā Marīph īgūyarārē doreroguere waabirikuma. Ire péwisibirkōāka! Úma nomerē ñerō gāmebirikurā, keori weadeare b̄remurīmasā, gajigu marāpore ēma marāpokurā, gajego marāpū merā ñerō iririkurā, ūma seyaro īgūsā dupuri merā ñerō iririkurā, nomede īgūsā seyaro ñerō iririkurā Marīph p̄rogue neō waabirikuma. ¹⁰ Irasū āārīmakā, yajrimasā, gajerāyare b̄ro gāāmerīmasā, mejārikurā, gajerārē ñerō kere wererimasā, ārīgatori merā gajerāyare yajrimasā neō Marīph p̄rogue waabirikuma. ¹¹ Iripoeguere m̄sā surāyeri irasiririkurā āārīnerā āārībū. Irasiririkurā āārīkerepuru, Marīph m̄sā ñerō oparire koedi āārīmī īgūyarārē āārīmakā irigu. Irasirigu m̄sārē: “Óārā, waja opamerā āārīma”, ārī īāmi. Marī Op̄ Jesucristo iridea merā, Óāgū deyomarīgū m̄sāguere āārīrī merā irasū ārī īāmi.

Marīya dupū merā òārō iridorea, ārī gojadea

¹² Masaka surāyeri ūsū ārī wereníma: “Marī iriduarire noō gāāmerō irimasīa”, ārī wereníma. Irasūta āārā, ārīrō tamerā. Yū iriduarri gajerārē iritamubirimakā ūgū, irire iribea. Irasirigu irire piriduagu, pirikōārō gāāmea. ¹³ I masaka wereníri diayeta āārā. ūsū ārī wereníma: “Baari, marīya paruma āārīburi āārā. Marīya paru, baari baasādiru āārā”, ārī wereníma. Marīph gapu i pe wāīrē peremakā irigu kumi. Irasiriro baari, marīya paru irasū āārīkōārō yáa.

Āsū gapu āārā. Marīpu, marīya dupu irigu, ūerīrē ūaribejaburi dupure iribiridi āārīmí. Marī Opu Jesucristo gāāmerī gapure iriburi dupu āārā. Īgūta marī merā āārīgū marīya dupu Opu āārīmi irire ūārō iribu. ¹⁴ Marīpu īgū turari merā marī Opu Jesucristo boadero puru, īgūya dupure masūdi āārīmí. Īgūrē masūderosūta marī boadero puru, marīya dupudere masūgukumi.

¹⁵ ¿Ire mūsā masīberi? Marī Cristoyarā āārīmakū, marīya dupu, īgūya dupuma āārīrī irirosū āārā. Marī irasū āārīrā, nomeō ūma merā ūerō iririkurimasō merā ūerō irimakā ūābirigorakōāā. Irasirirā irinorē neō iribirikōādore. ¹⁶ ¿Idere mūsā masīberi? Marīpuya werenīrī gojadea pūgue āsū ārī gojasūdero āārībū: “Ūmáu, nomeō merā marāpokugu, pērā āārīkererā, Marīpu īāmakū su dupu irirosūta āārīrākuma”, ārī gojasūdero āārībū. Irasirigu sugu ūnegō merā marāpokumakū, īgūya dupu igoya dupu merā āārīrō, su dupu irirosūta āārā. ¹⁷ Irasūta sugu marī Opu Jesucristore būremugū īgū merā pērā āārīkererā, su dupu irirosūta āārīma. Irasirirā su gūñarīta opama.

¹⁸ Irasirirā ūma nomerē gāmebirarire neō iribirikōāka! Gaji marī ūerō iririre irirā, marīya dupuguere ūerō iribea. ūma īgūsā marāposā nome āārīmerā nomerē gāmebirarā gapu īgūsā basi īgūsāya dupure ūtariro irirā yáma. Cristoya dupuguere ūerō irirā irirosū yáma. ¹⁹ ¿Mūsā ire masīberi? Marīpu marīrē ūāgū deyomarīgūrē sīdi āārīmí. Irasirigu ūāgū deyomarīgū marīguere āārīmakū, marīya dupu īgūya wii irirosū āārā. Irasiriro marīya dupu marīya dupugora āārībea. ²⁰ Marīpu marīrē būro maīgū, Jesucristore iriudi āārīmí marī ūerī iridea wajare wajaridoregu. īgūyarā āārīburo, ārīgū, irasiridi āārīmí. Irasirirā marī īgū wajarinerā āārīsīā, marīya dupu merā Marīpu gāāmerōsūta iriro gāāmea gajerāde īgūrē būremuburo, ārīrā.

7

Mojōsiarimarē gojadea

¹ Daporare mūsā yare sērēña gojadeare yujugura. Marāpokubirimakū, marāpokubirimakū, ūāgoráa. ² Irasū āārīkereropuru, āārīpereroguere ūma nomerē gāmebirari āārā. Irasirirā ūma īgūsāku marāpokuro gāāmea, gajerā nome merā ūerō iriri, ārīrā. Nomede īgūsāku marāpokuro gāāmea, gajerā ūma merā ūerō iriri, ārīrā. ³ Marāpokugu īgū marāpo merā ūārō āārīrikuro gāāmea. Igode marāpu merā ūārō āārīrikuro gāāmea. ⁴ Marāpokugore igoya dupu igoya dita āārībea. Igo marāpu gāāmerōsūta īgū merā āārīrō gāāmea. Igo marāpudere īgūya dupu īgūya dita āārībea. īgū marāpo gāāmerōsūta igo

merā ãärírõ gäâmea. ⁵ Äsü iriburo. Igo marãph igo merã ãäríduamakü yujaburo. Igäde igore yujaburo. Igüsä Marípure sérémurã: "Irikñerí marí iririkñrinorë iribirikõârã", ãri ãmuaderó puru merẽ irasü iribirikõâburo. Marípure sérê odoaderó puru, dupaturi Igüsä ãäríkñderosüta ãäríburo doja. Igüsä irasiribirimakü, wäti Igüsärë gajerä merã ñerõ irimakü iribokumi.

⁶ Yu mäsärë ire dorerigora irirosü werenígü meta yáa. Mäsä irasü irimakü õärokao, ãriñgü, irasü ãrã. ⁷ Yu äsü ãri gûñää. Æärípererä mäsä yu irirosüta marâpo marírã ãärímakü gäâmeadikoa. Marípu gapü marí ãärípererärë surosü píbiridi ãärími. Suräyerire marâpo marímurärë, o marãph marímurärë pídi ãärími. Gajerä gapüre marãpokumurärë, o marãphkumurärë pídi ãärími.

⁸ Irasirigu mäsä marâpo marírãrë, marãph marírãrë, wapiweyarä nomerë äsü ãrã. Yu irirosü mäsä marãpokubirimakü, o marãphkubirimakü õägorää. ⁹ Üma, nome merã ãäríduarire nûgäméräno marãpokuburo. Nomede irasüta iriburo. Igüsä marãpokumakü, marãphkumakü õägorää. Irasirirä Igüsä nome merä, üma merä ãäríduari direta gûñanibirkuma.

¹⁰ Marãpokurärë, marãphkurärë yu äsü dorea. I yu doreri ãäríbea. Marí Opü ire doredi ãärími. Äsü ãri doredi ãärími: "Nomeõ igo marãphre bëobirikõâburo". ¹¹ Nomeõ igo marãphre bëogo, gajigüre marãphkubirikõârõ gäâmea. Igo marãph ãärídi merã ãmubeo, sugota ãäríkõârõ gäâmea. Ümûude Igü marãpore bëobirikõârõ gäâmea. Igäde Igü marâpo ãärídeo merã ãmubi, marâpo marigüta ãäríkõârõ gäâmea.

¹² Gajerärë yu gûñarirë wereguera marí Opü weredoredea ãäríbirikerepuru. Äsü ãrã. Sugü Jesúre bùremugü, Jesúre bùremubeore marãpokuaderó puru, igo Igü meräta dujaduamakü, igore bëobirikõârõ gäâmea. ¹³ Nomeõde Jesúre bùremugö Jesúre bùremubire marãphkugo, igo merä Igü dujaduamakü, Igäde bëobirikõârõ gäâmea. ¹⁴ Sugü Jesúre bùremubi marâpo Jesúre bùremugö ãärímakü ïägü, Maríph Igürë: "Yaagü irirosü ãärími", ãri ïämi. Irasüta sugü Jesúre bùremubeo marãph Jesúre bùremugü ãärímakü ïägü, Maríph igore: "Yaago irirosü ãärímo", ãri ïämi. Igü irasü ïäbirimakü, Igüsä pürä Jesúre bùremumerä pürä irirosü ãäríbokuma. Irasirigu Igüsä pürädere Jesúre bùremurä pürä irirosü ïämi. ¹⁵ Jesúre bùremubi gapü Igü marâpo Jesúre bùremugöre bëoduagu, bëoburo. Irasüta Jesúre bùremubeo igo marãph Jesúre bùremugüre bëoduago, bëoburo. Maríph marírë gajerä merã gämekëârõ marírõ usuyari merã ãärímakü gäâmemi. Irasirirä Igüsä bëoduamakü õägorää. ¹⁶ Jesúre

buremugō, igo marāph Jesúre buremubire: “Yu merā āārīgū, buremugakumi”, ārīmasīna māa. Irasūta Jesúre buremugū, īgū marāpo Jesúre buremubeore: “Yu merā āārīgō, buremugokumo”, ārīmasīna māa.

17 Āsū iriro gāāmea marīrē āārīpererā marī Opū Jesucristoyerārē. Marīph marīrē Jesúre buremunugādoregu siiudeapoe īgū marīrē: “Āsū irika!” ārī píderosūta iriwāgārō gāāmea. Yu irire āārīperero marārē Jesúre buremurārē dorea.

18 Marīph sugħre īgħya dupħma gasirogārē* wiirisūdire siiumakū, irasūta dujaro gāāmea. Irasūta wiirisūbitre siiumakū, wiirisūbita dujaro gāāmea. 19 Daporare wiirisūnerā āārīrī, wiirisūbirinerā āārīrīde wajamáa. Marīph dorerire marī iriri gapħu wajakħatarinugħāa. 20 Irasirirā Marīph marīrē masakakure siiudeapoe īgū marīrē píderosūta iriwāgārō gāāmea.

21 Marīph mħsārē siiudeapoe surāyeri gajerārē moāboerimasā āārībū. Irasū āārīkererā, mħsā moāboerimasā āārīrīrē għuñarikħibirikōaka! Gajipoe mħsā oparā mħsārē wiudħamakū, wirika! 22 Marīph mħsārē marī Opū Jesucristore buremudoregu siiudi āārīmī. Irasirirā surāyeri mħsā gajerārē moāboerimasā āārīkererā, daporare Jesucristoyerā īgħi wiunera īrirosū āārā īgħuyare irimurā. Mħsā gajerārē moāboerimasā āārībirkirerā, daporare Jesucristore moāboerā āārā. 23 Marīph marīrē īgħayarā āārīburo, ārīgū, īgħi magħi Jesucristo boagħu dī béodea merā wajaridi āārīmī. Irasirirā masakare moāboerā īrirosū āārībirkikōaka! Masaka gāāmerīnor īribirkikōaka! Marīph gāāmerī gapħre irika! 24 Irasirirā, Marīph mħsārē Jesucristore buremunugādoregu siiudeapoe mħsārē píderosūta īgħi merā oħrō āārīnīkōaka!

25 Daporare mħsā marāpo marīrārē, marāph marīrādere weredħakoa. I yu wereburi marī Opū weredoreded āārībea. Irasū āārībirkerepħu, yu basi għuñnarī merā mħsārē weregħura. Marī Opū yure bopoñarī merā īħsā, yure iritamumi. Irasirirā mħsā yuwererire: “Irimak ħażżeġ ġorġa”, ārī masħrāko. 26 Daporare marīrē wári ħerō tariri āārā. Irasirirā mħsā āārīrikħurosūta dujamakū ħażżeġ. 27 Marāpokħrā, marāphukħrā għame bħebirkikōaka! Marāpo marīrā, marāposā nome āmabirkikōaka! 28 Yu mħsārē irire werekerepħu, mħsā marāpokħrā, Marīph dorerire tarinugħarrā meta yáa. Nomeōde marāphukħego, Marīph dorerire tarinugħagħgō meta yámo. Irasū āārīkerepħu, marāpokħrā, marāphukħrā gapħu

* 7:18 Gn 17.1-14: Iripoegue Marīph Abrahārē īgħi pūrā ħamarē: “Yaarā āārīburo”, ārīgū, īgħsāya dupħma gasirogārē wiridoredi āārīmī. Puru iri dorerire Moisére pidi āārīmī. Irasirirā judío masaka Abraham parāmerā āārīturiarā iri dorerire irirā, īgħsā pūrā ħamarē su mojōma pere għalli mojō u rera pēr-ebjarinurri waaro merā īgħsā deyoadero puru irasū yáma.

Íg̃asā okariñrīrē poyari merā ãārīrākuma. Irasirig̃u yu irire: "Poyari merā ãārībokuma", ãrīgū: "Marāpo marīrā, marāp̃u marīrā ãārīkōäka!" ãrā m̃asārē.

²⁹ Yaarā, yu m̃asārē irasū ãrīgū, ãsū ãrīd̃ag̃u yáa. Marī i ûm̃ugue ãārīrik̃uri pereburo mérō d̃uyáa. Irasirirā daporare marāpo marīrā Marīph̃are õärō moârōsūta marāpokurādere õärō moârō gāâmea. Marāp̃uk̃urā nomede irasūta Marīph̃are õärō iriro gāâmea. ³⁰ Marī orekererā, b̃ujaweremerā irirosū ãārīrō gāâmea. Ushyakererā, ushyari merā boseñu irimerā irirosū ãārīrō gāâmea. Gajino wajarikererā: "I yaa ãārīñkōärok̃oa", ãrī gūñabirkōärō gāâmea. Irasirirā, marīrē Marīph̃are õärō iriro gāâmea. ³¹ I ûm̃uma marī ïäri perewâg̃arō yáa. Irasirirā i ûm̃umarē irid̃uarire buro gūñarik̃ubirkōärō gāâmea.

³² Yu m̃asārē gūñarik̃uro marīrō ãārīmak̃u gāâmea. Marāpo marīgū, marī Op̃uare õärō gūñami. Irasirig̃u ïg̃urē ushyamak̃u gāâmeg̃u, ïg̃uyare õärō yámi. ³³ Marāpokug̃u gapu ïg̃u marāpo õärō ushyari merā ãārīmak̃u gāâmeg̃u, i ûm̃umarē gūñami. ³⁴ Irasirig̃u marī Op̃u gāâmerīrē, ïg̃u marāpo ushyamak̃u gāâmerī gapudere gūñami. Nomedere irasūta ãära. Marāp̃u marīgō marī Op̃uare õärō gūñamo. Igo gūñarī merā Marīph̃ago õärō ãärid̃ago, ïg̃u gāâmerōsūta irid̃amo. Marāp̃uk̃ugo gapu igo marāp̃u õärō ushyari merā ãārīmak̃u gāâmeg̃o, i ûm̃umarē gūñamo.

³⁵ Yu m̃asārē õärō waaburo, ãrīgū, marī Op̃u gāâmerī direta keoro iridoregu ire gojáa. M̃asārē marāpokurire, marāp̃uk̃urire kāmutagu meta yáa.

³⁶ Sug̃u ïg̃u magō b̃uro waamak̃u ïäg̃u, ãsū ãrībokumi: "Yu magōrē õärō iribirk̃o. Igo marāp̃uk̃umak̃u õäbok̃o", ãrībokumi. Irasū ãrīgū nomesuk̃oäburo. Irasiriri, ñerō iriri ãärib̃ea. ³⁷ Gajig̃u gapu: "Nomesuro gāâmek̃o", ãrībiribokumi. Æsū gapu ãrībokumi: "Yu magō marāp̃uk̃ubirkōäburo", ãrībokumi. ïg̃u irasū ãrīmak̃u, igore õärō waabok̃o. ïg̃u irasū irid̃ari õägorabok̃o. ³⁸ Magōrē marāp̃uk̃udoregu, õärō irigu yámi. Irota marāp̃uk̃udorebi gapu nemorō õärō iritariñug̃ag̃u yámi. Daporare marīrē wári ñerō tariri ãära. Irasiriro marāp̃uk̃ubirimak̃u, marāpokubirimak̃u nemorō õäa.

³⁹ Marīph̃u marīrē doreri ãsū ãrā. Marāp̃uk̃ugo igo marāp̃u okamak̃u, ïg̃u merā ãärib̃oäburo. ïg̃u boadero p̃urugue, gajig̃u igo suyug̃ure marāp̃uk̃umasig̃okumo ïg̃u Jesúre buremug̃u ãärib̃mak̃u. ⁴⁰ Yu gapu ãsū ãrī gūñáa. Igo dupaturi marāp̃uk̃ubeo, nemorō ushyabokumo. Yude, gajerā m̃asārē buerimasā irirosū Õag̃u deyomarīg̃urē opáa. Irasirig̃u irire werea m̃asārē.

8

¿Keori weadea puro baari pídeare baamakă ñákuri? ñári gojadea

¹ Dapora m̄sā: “¿Keori weadea puro baari pídeare baamakă ñákuri?” ñári sérñadeare yuñugura. M̄sā irire masña. Ígūsā b̄uremurī weadea neō wajamáa. Irasirirā: “Gua tamerā ñáro masña”, ñári gūñarā, gajerārē masítarinugāduarā irirosū yáa. Gajerārē maírā, ásū gapu iriro gāámea. Nemorō Ígūsārē Marípuyare b̄uremunemomakă iriro gāámea. ² Sugu: “Masípeokdāa”, ñárguno, ñáro masibemi. Wári dhyáa Ígū masibiri. ³ Marípu Ígūrē maígū gapure masími. “Yaagu áárími, Ígūrē masña”, ñárimi.

⁴ Irasirigū yu m̄sārē keori weadea puro baari pídea baarire weregura. Diayeta áárā. Ígūsā b̄uremurī weadea neō wajamáa. Gajigu, Marípu irirosū áárígū neō mámi. Ígū suguta áárími. ⁵ Gajerā masaka Ígūrē b̄uremumerā wárā gajerānorē b̄uremuma. Úmarōgue áárírārē, i amugue áárírārē b̄uremuma. “Marí b̄uremurā, marí oparā ááríma”, ñári b̄uremuma. ⁶ Marípu suguta áárípererire iridi áárími. Irasirirā marí Ígūyarā áárísiā, Ígū dorerire irimurā áárā. Irasū áárímakă, Jesucristo suguta marí Opu áárími. Ígū merā Marípu áárípererire iridi áárími. Ígū merā maridere Ígūyarā áárímakă iridi áárími. Irasirirā Ígū merā ááríñikóárrāko.

⁷ Yu wereri diaye ááríkerepuru, suráyeri Jesúre b̄uremurā irire masibema. Iripoegue keori weadeare b̄uremunerā áárísiā, daporadere íri keori weadea puro baari pídeare baarā: “Marí b̄uremunerā keori weadeare b̄uremurā yáa”, ñári gūñadima. Irasirirā ñáro masímerā irire baarā: “Ñerō irirā yáa”, ñári gūñadima. Irasū gūñakererā, irire baakdāma. ⁸ Marí irire baarā, Marípu merā nemorō ñáro áárímasibirkoka. Gajerā nemorō ñerā waabirkoka. Irire baamerāde, gajerā nemorō ñerā waabirkoka. ⁹ Irasū ááríkerepuru, ñáro pémasíka! M̄sā noó gāámerō baarā, gajigu Jesúre b̄uremuturabire ñerō irimakă iribirikóaka! ¹⁰ Ásū áárā. “Ígūsā b̄uremurī keori weadea neō wajamáa”, ñári masña. Irasirirā íri keori weadeare b̄uremurímasā baarogue baarā: “Óabea”, ñári gūñabea. Jesúre b̄uremuturabi gapu, m̄sā irogue baamakă ñágū: “Irogue baarā, Marípura b̄uremubema”, ñári gūñabokumi. Irasū ñári gūñakeregu, m̄sārē íáküi, Ígūde baakdābokumi. Irasū baagu: “Ñerō irigu yáa”, ñári gūñabokumi. Ígū irasū gūñamakă, m̄sā Ígūrē ñerō irimakă irirāko. ¹¹ M̄sā ñáro masírā irogue baarā, gajigu ñáro masibi gapure ñerō irimakă iribokoa. Cristo Ígūdere boabosadi áárími. Irasirirā m̄sā baari merā Cristoyagure poyanorébokoa. ¹² Irasū áárímakă, gajigu ñáro

masibire: "Irire baamakū ñegoráa", ãrī gũñakeregu irire baamakā irirā, Cristodere ñerō irirā yáa. ¹³ Irasirigu yu baari merā gajigu Cristoyagure ñerō irimakā iribokoa, ãrīgū, iri baarire neō dupaturi baabirikoa.

9

Jesús buedoregu pídi īgū wajatarimarē gojadea

¹ Jesucristo yare īgūyare buedoregu pídi ãärímí. Irasirigu yude gajerā īgū buedoregu pínerā irirosūta irimasña. Yude marī Opu Jesúre īdita ãärā. Irasū ãärímakū, yu mūsārē īgūya kerere buemakū pérā, īgūrē būremunugābu. ² Gajerā yare: "Īgū Jesús buedoregu pídi meta ãärími", ãrī werewuakerephu, mūsā gapu irasū ãrībea. Yu buemakū pérā, mūsā Jesúre būremubu. Irasirārā īgūrē būremurā ãärīsñā, yare: "Īgū Jesús buedoregu pídi ãärími", ãrī masña.

³ Yare werewuárārē ãsū ãrī yuñugura. ⁴ Yu mūsārē bueri waja, mūsā yare baari ejo, iiríri tiämakā ñeämasña. ⁵ Gajerā Jesús buedoregu pínerā, īgū pagupürā, Pedrosā buegorenarā, īgūsā marāposā nomerē ãiänama. īgūsā irirosūta yude Jesucristore būremugōrē marāpokugu ãiänabokoa. ⁶ ¿Naásū gūñarī mūsā? Gajerā Jesús buedoregu pínerā mūsārē buerā, īgūsā baaburire moā wajatabema. ¿Nasirirā yu, Bernabé mūsārē buerā, gua baaburire wajataduárā, moāduúmasibirkuri? ⁷ Surara īgū baaburi waja īgū basi wajaribirkumi. īgū surara moärī waja īgū oparā gapu irire wajaribosakuma. Iguidari otedi, īgū otedeal dükare tea, baamasikumi. Ovejare koregu, īgūsaya ūpikure bipi, iirímasikumi. ⁸ Yu mūsārē irasū ãrīgū, masaka gūñarī merā werebea. Yu ãrīrōsūta Marípū doreri gojadea pügue ãsū ãrī gojasúdero ãärībū: ⁹ "Weku trigo yeri gasirire īgūya guburi merā kura koro, trigore baaduagu baaburo. īgūya disi túsaři berore túsařikōčka!" ãrī gojasúdero ãärībū. Marípū irire doregu, wekayama direta ãrīgū meta iridi ãärímí. ¹⁰ Irire doregu, gua īgūya kerere buerāya ãärīburire ãrīgū iridi ãärímí. ãsū ãärā. Sugu oteburore ãmukumi. Puru gajigu iro otedeal dükare seakumi. Irasirirā iri otedeal dükare dükawaburire gūñarā, pērāgueta õõrō moākuma. ¹¹ Guia mūsārē Marípuya werenířrē buerā, oterimasū īgū oteri yerire otegu irirosū iribu. Oterimasū īgū moärī waja, īgū otedeal dükare seamasikumi īgūya ãärīburire. Irasiriro, gua mūsārē bueri waja, mūsā guaya ãärīburire gajino guare sīmakā õõbokoa. ¹² Mūsā guare sībirikererā, gajerā buerā mūsārē sērēmakū, īgūsā gapure sīyuro. Guia gapu īgūsā nemorō sērēmasña mūsārē bueri waja.

Gua musārē: "Sīkal!" ārībonerā āārīkererā, neō irasū ārībea. "Īgūsā Cristoya kerere péðhabiribokuma gua īgūsārē gajinorē sērēmakū", ārī gūñabu. Irasirirā gua gāāmerīrē opabirikerephu, musārē neō sērēbiribu. ¹³ Musā ire masā. Marīphya wiigue moārīmasā, Marīphare būremurā waibu dii āīri sīdeare baama īgūsā iogue moārī waja. Iri wiima waimūrārē wējē soepeoro phro moārāde irireta baama. ¹⁴ I irirosūta marī Opū īgūya kerere wererāya āārīburire āsū ārīdi āārīmī: "Īgūsā moārī merā īgūsā baaburire wajata baaburo", ārīdi āārīmī. ¹⁵ Irasū āārīkerephu, yu gapu musārē: "Sīkal!" neō ārībiribu. Daporadere gojagu, musārē gajino sērēgū meta gojāa. Uaboari merā boakeregū, musārē buuedea waja neō wajaseabirikoa. Irasirigu wajamarīrō musārē ushyari merā buea. Yu musārē buuedea waja merā neō wajata baabirikoa.

¹⁶ Marīph yure īgū masakare tauri kerere wedoregu pídi āārīmī. Irasirigu yu iri kerere weregu: "Gajerā nemorō masitarinugāgū āārā", neō ārī gūñabea. Iri kerere werebi, buro būjawereri merā ūerō taribokoa. ¹⁷ Iri kerere yu basi yu gūñarī merā buegu, wajatabokoa. Marīph yure dorederosūta iri kerere buegu, īgū yure pídea gapure irigu yáa. īgū yure píderosūta iriro gāāmea. Gaji gapure neō irimasīnā máa. ¹⁸ Irasirigu Jesucristoya kerere buegu, yu bueri waja musārē: "Wajarika!" ārī sērēbuno āārīkeregū, irire neō sērēbiribu. Yu irasirimakū, yu wajatari āsū āārā: "Jesucristo īgūrē būremurārē taugukumi", ārīrī kerere wajamarīrō buegu, oārō ushyari merā āārā. Irita āārā yu wajatari.

¹⁹ Masakare moāboegu neō āārībirikeregū, āārīpererārē moāboegu irirosū irigu yáa, īgūsā Jesucristoya kerere péburo, ārīgū. Wárā īgūrē būremumakū gāāmegū, irasū yáa. ²⁰ Irasirigu yaarā judío masaka merā āārīgū, īgūsā oārī iririkurosūta yáa, īgūsā Jesúre būremumakū gāāmegū. Āsū āārā. īgūsā Moisés dorerire būremuma. Yu Moisés dorerire direta būremugū āārībirikeregū, īgūsā merā āārīgū, īgūsā iririkurosūta yáa, yu buerire pémakū gāāmegū. ²¹ Moisés dorerire būremumerā merā āārīgū, īgūsā oārī iririkurosūta yáa, īgūsāde Jesúre būremumakū gāāmegū. Irasirikeregū, Cristore būremusiā, Marīph dorerire tarinugābea. ²² Jesúre būremuturamerā merā āārīgū, īgūsā oārī iririkurosūta yáa, īgūsāde Jesúre būremunemoburo, ārīgū. "Musā nemorō Jesúre būremugū, īgūyare masipeogu āārā", neō ārībea īgūsārē. Irasirigu āārīpererā oārī iririkurosūta yáa: "Surāyeri yu buerire pérā, tausūrākuma", ārīgū. ²³ I āārīpererire irasū yáa: "Jesucristo īgūrē būremurārē taugukumi", ārīrī kerere īgūsā oārō péburo, ārīgū. īgūsā iri oārī kerere būremumakū īgū, yu īgūsā merā

buro ushyáa.

²⁴ Musärē i keori merā ãsū ãrī werea. Úma birarimasā, ãärípererā ūmakererā, wajataperebirikuma. Úmaturagħu dita wajatakumi. Irasirirā, wajatadħagħu bero ūmaderosūta musäde Marīpu gāāmerīrē õärō irika, īgħi sibburire wajatamurā! ²⁵ Ñäärípererā ūma biramurā īgħasā ūmaburi dupuyuro õärō ūma buékuma. Ñäärípererī īgħasāya dupħare poyanor ħażżeen pirikōakuma. Olivo wāikudima pürī merā iridea berore wajatadħarā, irasū ūma buékuma. Puru gajerarē īmurā, wajatadiya dipurugue iri berore peokuma. Iri bero mata boakōakoa. Marīde Marīpu yare õärō buero gāāmea. Nierīrē pirikōā, īgħi gāāmerī gapħare iri ro gāāmea, īgħi sibburire wajatamurā. īgħi sīrī neħo boabirkoka. ²⁶ Irasirigu yu gapu, ūma birarimasā īgħi noó gāāmerō ūmagħi irirosū iribea. Yu gāāmerō irimo āmabea. Marīpu yare masiñi, īgħi gāāmerīrē irigħu yáa. ²⁷ Irasirigu yu iridħarire, yu haribejjarire iribea. Yu iridħarire irimakku, gajerarē Marīpu yare buedi ãäríkerephur, Marīpu yure: “Õärō iribu”, ãrībiribokumi.

10

Keori weadeare buremubirkōaka! ãrī gojadea

¹ Yaarā, musärē irire masimakku gāāmea. Marīpu, gua ñekkṣāmarā merā ãärīdi ãärīmī īgħasārē Egiptogue ãärīrārē ãi wiugħu. īgħi iriudea mikäyebo merā īgħasārē dupuyudi ãärīmī. Ñäärípererā īgħi tħayarā, dia wádiya, deko diiadija wāikudhiya dekogħe, bojori maá īgħi iridea maague taribujanerā ãärīmá.

² Īgħasā Moisés merā mikäyebo doka, dia wádiyare taribujanerā ãärīmá. Iro taribujarā, Ñäärípererā īgħi merā wádiya dekogħe wāiyesūrā irirosū waanerā ãärīmá. Iri merā īgħayarā ãärīrīrē īmunerā ãärīmá. ³ Īgħasā Ñäärípererā Marīpu sīdea umugħasima baarire baanerā ãärīmá. ⁴ Ñäärípererā Marīpu uttāyegħe deko wiridored īrinerā ãärīmá. Cristo iri uttāye irirosū ãärīdi ãärīmī. īgħi okari sidi ãärīmī. Irasirigu īgħi ta īgħasārē wapikwawgħadi ãärīmī. ⁵ Marīpu īgħasārē õärō iritamukerephur, wárā īgħi dorerire tarinu għannerā ãärīmá. Īgħasā irasirimakku īāġħi, Marīpu īgħasārē īāsuyubridi ãärīmī. Irasirigu īgħasārē masaka marīrōgue boamakku iridi ãärīmī īgħi dorerire tarinu għadha waja.

⁶ Ñäärípererī īgħasārē waadea kere, marīrē īgħasā iriderosū ñerīrē iribirkōabu, ãrī keori pídea ãärā. ⁷ Irasirirā, keori weadeare surāyeri īgħasā buremuderosū buremubirkōaka! Keori weadeare īgħasā buremudeare Marīpu yera werenir ġo jada pūgue ãsū ãrī gojasūdero ãrībū: “Masaka baa, iirī

odo, bosenu irinugānerā ãärīmá”, ãrī gojasüdero ãärībú. ⁸ Puru surāyeri ûma nomerē ñerō iri gämebiranerā ãärīmá. Ígüsā iriderosü iribirikõärō gäâmea marírē. Ígüsā ñerō iriri waja, sunurē veintitrés mil masaka boanerā ãärīmá. ⁹ Gajipoe gajerā: “Marípu guare ðärō korebemi”, ãrī werewuanerā ãärīmá. Ígüsā ãrīderosü ãrībirikõärō gäâmea marírē. Ígüsā ñerō werenírī waja Ígüsärē âña kûrī w  j  nerā ãärīmá. ¹⁰ Gajipoe gajerā Ígüsā Marípu irideare ñerō ãrī werewuamak  , Marípure wereboegu Ígüsärē w  j  edi ãärīm  . Ígüsā ãrīderosü ãrībirikõärō gäâmea marírē.

¹¹ Marír   inu mar  r   i ûmu pereburo m  r  og   d  yaw  g  riro y  a. Irasirigu Marípu Íguya werenír   gojadea p  gue g  a ñek  s  mar  r   Íg   wajamo  deare gojadoredi ãärīm  , Íg  s   iriderosü ñer   iribirik  buro, ãr  g  . ¹² Sugu: “Y   tamer   Marípure ð  r   b  remus  , ñer   iribirikoa”, ãr  g  n  ag  no, ð  r   pémas  ka, iripoegue mar   iriderosü ñer  r   iriri, ãr  g  ! ¹³ Gajipoere mar   ãär  perer   sugu d  yaro mar  r   ñer  r   iriduar  , w  t   ñer   ãr  mes  s  r  , ñer   tarir   ãär  . Iras   ãär  kerepu, Marípu gapu Íg   ãr  deros  ta mar  r   iritamun  k  ami ñer  r   tarinug  buro, ãr  g  . Mar   ñer  r   tarinug  n  emomas  birimak   ï  g  , gaji ñer  r   tau k  mutag  kumi mar  r   poyanor  r  , ãr  g  . Irasirigu mar  r   Íg   mer   g  n  aturamak   irig  kumi ñer  r   iribirik  buro, ãr  g  .

¹⁴ Yaar   y   ma  r  , y  re péka! Ne   keori weadeare b  remubirik  ka! ¹⁵ Mus   ð  r   pémas  r   ãär  mak  , irire mus  r   werea. Irasirir   y   ãr  r  r  : “Diayeta ãär  ”, ãr   mas  . ¹⁶ Mar   ner   bokat  r   Marípure: “Ó  a”, ãr  , us  yari s   odo, igui deko iir  ripare iir  ia. Iras   iir  r  : “Cristo boagu, mar   ñer   iridea wajare Íg   d   b  odea mer   wajaribosadi ãärīm  ”, ãr   ï  mua. P  r  r   mar   d  kawa baarā: “Cristo Íg  ya dupu curusague boadea mer   mar  r   Íg  yar   ãär  mak   iridi ãärīm  ”, ãr   ï  mua. ¹⁷ Mar   w  r   ãär  kerer  , suru p  r  r   d  kawa baarā, ãär  perer   mar   Cristoyar   su duputa irirosü ãär  . Irasirir   sug  yar  t  a ãär  .

¹⁸ Guayar   Israel mar   Moisés dorederos  ta iririre g  n  aka! Marípure b  remur  , Íg  ya wiigue waibure ãia w  j   soema. W  j   soe odo, Marípu i  r   di  re baama. Iras   baar  : “Marípuyarā ãär  ”, ãr   ï  muma. ¹⁹ Y   ire iras   ãr  g  : “Keori weadea wajaku, irasiriro iri keori weadea p  ro waibu di  p  dea, gaji waibu di   nemor   ãär  ”, ãr  g   meta y  a. ²⁰ Ås   gapu ãr   werea. Marípure mas  mer  , keori weadea p  ro waibu di   p  r  , Marípure b  remubema. W  t  a gapure b  remur   y  ma. Íg  s   iras   b  remumak  , Íg  s   b  remur   wiigue mus   Íg  s   mer   baarā: “W  t  ayar   ãär  ”, ãr   ï  mur   irirosü y  a. Mus   irasirimak  , ne   g  âmebea. ²¹ Mar   Opu Jesucristoyar  

ääriñšā, īgūrē būremurā nerē bokatīrīrā, igui deko iiríripare iirí, pärürē dūkawa baáa. Gajerā īgūsā keori weadeare būremurā iiríri, waibū dií īgūsā baari, wātēaya äärā. Irasirirā marī Opū Jesúyare baarā, wātēayare baamasībea. Irasūta wātēayare baarā, Jesúyare baamasībea.

²² Marī Opū īgāyarārē īgū direta būremumakū gāämemi. Irasirirā marī wātēärē būremurā, marī īgūrē guamakū iribokoa. īgū guamakū, marī īgūrē tarinugāmasībirikoa. Marīrē wajamoäburire kāmutamasībirikoa.

Marīpū gāämérī direta irika! äri gojadea

²³ Masaka surāyeri äsū äri wereníma: “Marī iriduarire noó gāämérō irimasīa”, äri wereníma. īgūsā irire irasū ärikeripuru, äärípereri marī iriduarire irirā, gajerārē iritamurā meta yáa. Noó marī gāämérō irirā, gajerārē Marīpūre būremunemomakū iribiribokoa. ²⁴ Marīya ääríburi direta gūñabirikōärō gāämlea. Gajerāya ääríburidere gūñarō gāämlea.

²⁵ Irasirirā baari duarogue baarire wajarirā, noó gāämérō wajari baaka! “¿I baari keori weadea pürogue pídea äärírī?” äri sérēñabirkōäka: “Irire baarā, ñerō irirā yáa”, äri gūñarī, äriñrā! ²⁶ Marīpūya werenírī gojadea pügue äsū äri gojasüdero ääríbú: “Äärípereri i ümhma, marī Opūya äärā”, äri gojasüdero ääríbú. Irasirirā äärípereri īgū baari pídeare baamasīa.

²⁷ Jesúre būremubi mūsärē baadoregu siiumakū, waaduarā waaka! Baarā waarā, mūsärē īgū ejorire baaka! “¿I baari, keori weadea pürogue pídea äärírī?” äri sérēñabirkōäka: “Irire baarā, ñerō irirā yáa”, äri gūñarī, äriñrā! ²⁸ Gajigū iro äärígū äsū äriñbokumi mūsärē: “I baari, keori weadea pürogue pídea dií äärā”, äriñbokumi. īgū irasū äriñmakū, iri diíre baabirikōäka! īgū, mūsā baamakū: “Ñerirē irirā yáma”, äri gūñabokumi. īgū irasū äri gūñabirikōäburo, äriñrā, irire baabirikōäka! ²⁹ Yū irire äriñgū, īgū gūñarīrē werenígū yáa. Mūsā gūñarīrē wereníbea.

Mūsā gapū äsū äri sérēñabokoa yure: “¿Nasirirā, gajigū diaye gūñabiri waja, gúa iriduarire gorawayubokuri? ³⁰ Gúa baarire Marīpūre: ‘Oaa’, äri, usuyari sīmakū, gajigū gúa baarire werewhamasībemi”, äriñbokoa mūsā yure. ³¹ Yū gapū äsū äri werea mūsärē. Mūsā baa, iirírā, gajinorē irirāde, Marīpū gāämérī direta irika, gajerāde īgūrē: “Oātarigū äärími”, äri būremuburo, äriñrā! ³² Neō mūsā iriri merā judío masakare, judío masaka äärímerärē, Marīpūyarädere ñerō irimakū iribirikōäka! ³³ Yū irirosū irika! Äärípereri yū iriri merā masaka äärípererärē öärō iriduaá. Irasirigū öärō yū ääríburi direta gūñabea. Gajerāya ääríburi gapure öärō gūñáa, īgūsāde

Jesucristore b̄remuburo, ãr̄igū. Íḡrē b̄remumakū, ïḡsãrē taugukumi, peamegue waabirikõāburo, ãr̄igū.

11

¹ Irasirirā ȳ Cristore irit̄yarosūta m̄sāde ȳre irit̄yaka!

Jesúre b̄remurā nerérōgue nome iririmarē gojadea

² Yaarā, ȳre m̄sā gūñamakū, ãär̄ipereri ȳ buedeare keoro irimakū ïágū, m̄sārē: “Óärō yáa”, ãr̄i, us̄yari merā werea. ³ Gaji m̄sārē masimakū gāâmea. Cristo, ãär̄ipererā ūma dipuru ãär̄imi. Ùmáu, marāpore igo dipuru ãär̄imi. Maríph, Cristo dipuru ãär̄imi. ⁴ M̄sā Maríphre b̄remurā nerémakū, sugu Maríphre sérēgū, Maríph Íḡrē weredorededeare weregu, ïḡya dipurure buhabirkumi. Íḡya dipurure buhabakumo, guyasíürō irigu iribokumi. Cristore ïḡ Op̄re goepeyari merā b̄remubiribokumi. ⁵ Nomeō gapu Maríphre sérēgō, Maríph igore weredorededeare werego, igoya dipurure buhabakumo. Igoya dipurure buhabeo, guyasíürō irigo iribokumo. Marāphre igo dipurure goepeyari merā b̄remubiribokumo. Poari pera w̄habéodeo irirosū ãär̄ibokumo. ⁶ Igoya dipurure buhaburabirimakū, diayeta igoya poarire pera w̄habéokõärō gāâmea. Igoya poarire pera w̄habéodhabeo: “Guyasíügoráa”, ãr̄igō, igoya dipurure buhaburo. ⁷ Ùmáu gapu Maríph irirosū opu ãär̄isñā, ïḡya dipurure buhabirikõāburo, Maríph yu Op̄ ãär̄imi, ãr̄i ïmubo. Nomeō gapu igoya dipurure buhaburo, ūmáu yu opu ãär̄imi, ãr̄i ïmubo. ⁸ Neõgoraguere Maríph ūmáurē irigu, nomeöya gõā merā iribiridi ãär̄imí. Nomeō gapure ūmáuya gõā merā iridi ãär̄imí. ⁹ Irasirigu ūmáurē irigu, nomeörē iritamubure iribiridi ãär̄imí. Nomeō gapure, ūmáurē iritamubore iridi ãär̄imí. ¹⁰ Irasirirā m̄sā Maríphre b̄remurā nerérōguere, nome ïḡsäya dipure buharo gāâmea. Irasū buharā, ūmáu dorerire õärō yujurire ïmurákuma. Íḡsā irasiririre Maríphre wereboerā ïärákuma. ¹¹ Irasū ãär̄ikerepuru, marī Jesucristore b̄remurā gāme iritamua. Ùma, nome iritamurī marírō ãär̄imasibirkuma. Nomede ūma iritamurī marírō ãär̄imasibirkuma. ¹² Diayeta ãär̄ā. Maríph nomeörē ūmáuya gõā merā iridi ãär̄imí. Ide diayeta ãär̄ā. Ùma, nome merā deyoama. Irasirirā ãär̄ipererā masaka: ūma, nomede Maríph irinerā ãär̄ima.

¹³ I ãär̄ipereri diayeta ãär̄imakū, ¿m̄sā basi naásū gūñarī? M̄sā Maríphre b̄remurā nerérōgue, nomeō igoya dipurure buhabota, Maríphre sérémakū ¿õärī, o õäberi? ¹⁴ Ùmáu poañapu ūmamakū guyasíügoráa. Æär̄ipererā masaka irire masíma. ¹⁵ Nomeō poañapu ūmagō ãär̄imakū: “Óägoráa”, ãr̄ā. Igo poañapu ūmamakū, igoya dipuru buharo irirosū ãär̄ā.

16 Y_u werenírīrē: "Irasū ãārībea", ãrī guaseod_uagunorē ãsū ãrī wereg_ura. Marī Jesúre b_uremurā, gajerā Marīpuyarāde irire irasū dita yáa.

Marī Op_u Jesucristo boadeare gūñarā, īgū nerē baadorederosū keoro iribiridea

17 Dapora m_{us}ārē gaji gojáa. Irire gojag_u, y_u m_{us}ārē: "Óārō irirā yáa", ãrībea. M_{us}ā nerērā, õārō iriboanerā, ubu gap_u poyanorēayuro. 18 Irasirig_u ãsū ãrī werephororig_ura m_{us}ārē. M_{us}ā nerērā, gāme guaseo d_ukawariayuro. Gajerā y_ure irire weremak_u pégu: "Diayeta ãārīko", ãrī gūñáa. 19 M_{us}ā gāme d_ukawarirā, ãsū ãrī gūñakoa: "Marīrē gāme d_ukawariro gāāmea. Irasirirā, ¿noā gap_u Jesucristoyarāgora ãārīrī? ãrī masīrāko", ãrīko. 20 Irasirirā m_{us}ā gāme d_ukawariri waja, m_{us}ā marī Op_u Jesucristo boadeare nerē gūñarā, īgū buerā merā baatūnug_u dorederosū keoro iirí, baabea. 21 M_{us}ā nerē baarā, surāyeri noó gāāmerō baaphorrikōää. Gajerā uaboama. Gajerā mejāma. 22 M_{us}ā noó gāāmerō iirí, baadharā, ¿nasirirā m_{us}āya wiirigue baa, iiríberi? M_{us}ā Marīpuyarā ãārīkererā, noó gāāmerō baa, iirírā, m_{us}ā nerērīrē wajamarīrōsū irirā yáa. M_{us}ā watopegue ãārīrā baari opamerārē g_uyasīrō tarimak_u irirā yáa. M_{us}ā irasiriri kerere pégu, ¿naásū ãrī wereg_ukuri y_u m_{us}ārē? "Óārō irirā yáa", ãrībirikoa.

Marī Op_u Jesucristo īgū buerā merā baatūnudeare gojadea

23-24 Marī Op_u Jesucristo y_ure buedeare y_u m_{us}ārē werebh_u. Iri ãsū ãārā. īgūrē wējēdharāguere īgūrē Judas īmuburi dupuyuroma ñamita marī Op_u Jesucristo pārūrē ãi, Marīphre: "Marē usayari sīa", ãrī, irirure pea, īgū buerārē: "I yaa dup_u ãārā", ãrī gueredi ãārīmí. "Irasirirā y_u m_{us}ā merā dapora iriaderosū nerē, pārūrē baariku, y_u m_{us}ārē boabosarire gūñaka!" ãrīdi ãārīmí. 25 īgūsā baa odoadero phrh_u, pārūrē ãiderosūta iiríripare ãi, ãsū ãrīdi ãārīmí: "Y_u m_{us}ārē boabosagu yaa dí béori merā Y_upu m_{us}ārē: 'Óārō irig_ura', ãrīdeare iriyuwarik_ugukumi. Irasirirā m_{us}ā nerē, iiríripare iirírik_u, y_u dí b_{eo}bosarire gūñaka!" ãrīdi ãārīmí. 26 īgū ãrīderosūta irirā, marī nerērā, pārūrē baariku, iiríripare iirírik_u: "Marī Op_u Jesucristo marīrē boabosadi ãārīmí", ãrī īmurāko. Irire irinikōärō gāāmea. īgū i ñam_ugue dupaturi aarimak_u, irire irinemobirikoa.

Marī Op_u Jesucristo boadeare gūñarā, ãsū iridorea, ãrī gojadea

27 Marī Op_u Jesucristo boadeare marī nerē gūñaripoe Marīphre b_uremurī marīrō merā pārūrē baa, iiríripare iiríg_uno ñerō irig_u yámi. Jesucristo marīrē boabosagu dí

béodeare ubu ãärírī irirosū gũñami. ²⁸ Irasirirā párürē baa, iiríripare iiríburi dupuyuro masakaku marī irideare: “Ñerō irikubu”, ãrī gũñapühroriro gãämea. ²⁹ Marī Opu Jesucristoya dupu ãärírīrē pémasírō marīrō merā párürē baa, iiríripare iirímakū, Marípu marīrē wajamoägukumi. ³⁰ Musā irire pémasibiridea waja wárā musā merāmarā pürürirkurā, turamerā ãäríma. Suräyeri boakõäsiama. ³¹ Marī baa, iiríburi dupuyuro marī irideare: “Ñerō irikubu”, ãrī gũñapührorimakē, marī Opu marīrē wajamoäbirikumi. ³² Marī Opu gapu marīrē ïgøyarärē marī ñerī iririre piriburo, ãrigū, wajamoämi. Irasirigu ïgürē bùremumerärē peamegue waadore, marī gapure ïgüsā merā wajamoäbirikumi.

³³ Irasirirā yaarā, musā nerē baarā, suro merā baamurā gajerädere yúka! ³⁴ Uaboaguno ïguya wiigue baaburo. Irasirimakū, musā õärō nerē baamakū, Marípu musärē wajamoäbirikumi. Gajire musā purogue waagú, õärō were ãmugura.

12

Õágū deyomarīgū Maríphyare marīrē irimasímakū iririre gjadea

¹ Yaarā, Õágū deyomarīgū Maríphyare marīrē irimasímakū irigu ãärími. Yū irire musärē õärō masímakū gãämea. ² Musā ire õärō masísiáa. Jesucristore bùremuburi dupuyuro keori weadeare bùremutuyanerā ãäríbá. Iri keori weadea okari opabea. Neõ wereníbea. ³ Irasirigu daporare yū musärē ire masímakū gãämea. Neõ sugu Õágū deyomarīgū iritamurī merā weregu: “Jesúre ñerō waanaburo”, ãrímasibirikumi. Gajigū Õágū deyomarīgū iritamurī marīrō merā weregu: “Jesús marī Opu ãärími”, neõ ãrímasibirikumi.

⁴ Õágū deyomarīgū Maríphyare marīrē irimasímakū iriri, wári ãärā. Ígū suguta irire sígū ãärími. ⁵ Marī Opu Jesucristo marīrē moädoreri, wári ãärā. Ígū suguta irire moädoregu ãärími. ⁶ Maríphyare iriri, s̄rosū ãäríbea. Marípu suguta marī ãärípererärē ïgøyare õärō irimasímakū irigu ãärími. ⁷ Marípu Õágū deyomarīgūrē marī masakakure s̄rī merā ïgū marī merā ãärírīrē ïmumi, ãärípererā Jesucristore bùremurärē gãme iritamuburo, ãrigū. ⁸ Õágū deyomarīgū suräyerire õärō masírī merā Maríphyare weremakū yámi. Gajerädere õärō pémasírī merā ïgøyare weremakū yámi. ⁹ Gajerärē: “Marípu iritamurī merā marī õärō irimasí”, ãrī bùremumakū yámi. Irasú ãärímakū, gajerärē ïgū turarire s̄imi pürürirkurärē tauburo, ãrigū. ¹⁰ Gajerärē ïgū turari merā iri ïmurírē irimasímakū yámi. Gajerärē Marípu ïgüsärē weredorerire õärō weremasímakū

yámi. Gajerärē: "Wātī turari merā, o Ōāgū deyomarīgū turari merā ásū yámi ñ", árī masírīrē sīmi. Gajerärē gaji masā ya werenírī merā ñgūsā dupuyurogue werenímasibirideare werenímasimakū yámi. Gajerärē, iri werenírīrē masibirikererā, Ōāgū deyomarīgū iritamurī merā: "Ásū árīdharo yáa i", árī masimakū yámi. ¹¹ Ōāgū deyomarīgū marī masakakure gajerosüperi dita ñgū sīdhuarire sīmi. ñgū suguta Maríphayare marī irimasiburire sīgū áärīmi.

Mari Cristoyarā áärīrā su duputa irirosū áärā, árī gojadea

¹² Marīya dupuma wári áärā. Wári áärīkerero, su duputa áärā. Cristode irasūta áärīmi. Marī ñgūrē būremurā wárā áärīkererā, su duputa irirosū áärā. ¹³ Mūrārōta marī ñgūrē būremurā áärīpererā: judío masaka, judío masaka áärīmerā, gajerärē moäboerā, moäboemerāde wárā áärīkererā, Ōāgū deyomarīgū sugū merāta wāyesubu. Irasirigu marīrē su duputa irirosū áärīmakū yámi. Irasirirā marī áärīpererā Ōāgū deyomarīgūrē opā.

¹⁴ Marīya dupuma áärīrī su wāita áärībea. Wári áärīkōaa. ¹⁵ Marīya gubu werenírī gubu áärīrō ásū árībokoa: "Mojō áärībea. Irasiriro muya dupuma áärībea", árībokoa. Marīya gubu irasū árīkerero, marīya dupumata áärā. ¹⁶ Marīya gāmipū werenírī gāmipū áärīrō ásū árībokoa: "Koyeru áärībea. Irasiriro muya dupuma áärībea", árībokoa. Marīya gāmipū irasū árīkerero, marīya dupumata áärā. ¹⁷ Marīya dupu, koyeru dita áärīmakū, ¿nasirisīā, pébokuri marī? Marīya dupu, gāmipū dita áärīmakū, ¿nasirisīā, gajinorē wījbokuri marī? ¹⁸ Marīph marīya dupure irigu, áärīpererī ñgū gāämērōsūta ke-oro iridi áärīmi. ¹⁹ Áärīpererī marīya dupugue áärīrīno su wāita áärīmakū, marīya dupu marībokuyo. ²⁰ Ásū áärā. Marīya dupugue áärīrī wári áärīkerepuru, su duputa áärā. I irirosūta marī Jesúre būremurā wárā áärīkererā, su duputa irirosū áärā.

²¹ Irasiriro koyeru, mojōrē: "Mūrē gāämēbea", árīmasibirkoka. Dipuru, guburire: "Mūrē gāämēbea", árīmasibirkoka. ²² Ásū gapu áärā. Gaji marīya dupugue áärīrī, turabiri áärīkerepuru, marī gapu irire būro gāämēa. ²³ Gaji marīya dupugue áärīrīrē: "Ubu áärīrī áärā", árī gūnāa. Irasirirā irire ñārō deyoburo, árīrā, ñārō ámua. Gaji marī għyasirīsārīrē surí sāña kāmutáa masaka īābirikōāburo, árīrā. ²⁴ Gaji marīya dupugue áärīrīrē ñārī deyori gapure ámubea. Marīph marīya dupugue áärīrīrē áärīpererire ñārō ámudi áärīmi, su duputa ñārō dupukaburo, árīgū. Irasirigu: "Ubu áärīrī áärā", marī árīrī gapure ñārō gāämēmakū yámi. Irasirirā marī neō gajigħu Jesúyagħure: "Ubu áärīgū áärīmi, irasirirā ñgūrē gāämēbea", árībirkikōārō gāämēa.

25 Ìsüta ãärídoredi ãärímí, Maríph maríya duph suro merä iritamuburo, ãrigü. 26 Maríya duphue ãärírí su wäi ñerö tarimakü, gajide ãärípereri ñerö taria. Su wäiré õärö ãumumakü: "Maríya duph ãäríperero õärö ãärä", ãri gññáa.

27 Yh irire ãrigü, Ìsü ãrídhuagü yáa. Marí Cristore bñremurä ïgäya duph irirosü ãärä. Irasirirä marí masakakü ïgäya duphue ãärírä irirosü ãärä. 28 Irasirigu Maríph marí Jesúre bñremurärë gäme iritamuburire pígh, Ìsü pídi ãärímí. Jesucristo buedoregu pínerärë píphoridi ãärímí. Puru Maríph gajerärë ïgä weredorerosü weremurärë pídi ãärímí. Puru gajerärë ïgäyare buemurärë pídi ãärímí. Gajerärë ïgä turaro merä iri ïmumurärë, gajerärë pürírikurärë taumurärë, gajerärë masakare iritamumurärë, gajerärë dorerimasä ãärímurärë, gajerärë gaji masä ya merä ïgësä dupuyurogue neö werenímasibrideare werenímasimurärë pídi ãärímí. 29 Irasirigu marí ãärípererärë súrosü irimurärë píbiridi ãärímí. Irasirirä marí ãärípererä Jesucristo buedoregu pínerä meta ãärä. Marí ãärípererä Maríph weredorerosü wererä meta ãärä. Marí ãärípererä Maríphuyare buerä meta ãärä. Marí ãärípererä Maríph turaro merä iri ïmumurä meta ãärä. 30 Marí ãärípererä pürírikurärë taumasirä meta ãärä. Marí ãärípererä gaji masä ya werenírë merä werenímasirä meta ãärä. Marí ãärípererä ïgësä werenírë péadero puru: "Ìsü ãrídhuaro yáa", ãri wererä meta ãärä. 31 Irasirirä Õágü deyomarígü Maríphuyare irimasirí siriñ gäämeka musä! Yh musärë i ãärípereri nemorö õärírë weregura.

13

Gäme maírímärë gojadea

1 Marí gaji masä ya werenírë werenímasikererä, Marípure wereboera ya werenírë werenímasikererä, gajerärë maibirimakü, marí werenírë wajamaribokoa. Kõme mají pábiramakü busurosü marí werenírë busukõabokoa. 2 Maríph marírë weredorerosü õärö weremasikererä, gajerärë maibirimakü, marí wereri wajamaribokoa. Æärípererire masikererä, Maríphuyare masaka dupuyurogue masibridea ãärípererire pémasikererä, gajerärë maibirimakü, marí masirí wajamaribokoa. Marípure bñremurí marírë ïgä siriñ merä buúrure gajerogue waadoremasikererä, gajerärë maibirimakü, marí bñremurí merä iriri wajamaribokoa. 3 Marí opari ãärípereri boporärë sikererä, ïgësärë maibirimakü, marí iriri wajamaribokoa. Maríphuyare marí iridea waja maríya dupure masaka soekerepuru, marí gajerärë maibirimakü, Maríph marírë: "Óärö iribu", ãribiribokumi.

⁴ Marī gajerārē maīrā, mata īgūsā merā guaña máa. īgūsārē bopoñarī merā ñārō yáa. īgūsārē īāturiña máa. “īgūsā nemorō ñāgū ãārā”, ãārīmasīnā máa. “īgūsā nemorō masītarinḡāgū ãārā”, ãārīmasīnā máa. ⁵ Marī gajerārē maīrā, īgūsārē bāremurī merā keoro werea. Marīya ãārīburi direta gūñabea. īgūsāya ãārīburidere gūñáa. īgūsārē guarī merā wereña máa. īgūsā marīrē ñerō irimakū, yoaripoe īgūsā merā guanīnā máa. ⁶ Gajerārē maīrā, īgūsā ñerō irimakū ñārā, usuyamasīnā máa. Diayema gaphe īgūsā irimakū ñārā, usuyáa. ⁷ Marī gajerārē maīrā, īgūsā ñerō irimakū ñārā, masakare neō kere werebea. Gajerārē werewākerephurū, marī īgūsārē bāremurīrē neō piribirikoa. “Phrugue īgūsāde ñārī gaphe irirākuma”, ãri gūñáa. īgūsā iriri merā marī ñerō tarikererā, īgūsārē maīsīnā, neō piribea.

⁸ Marī gāme maīrī neō perebirikoa. Marīph wereedorerosū wereri gapu pererokoa. Gaji masā ya merā marī werenīrīde pererokoa. Marīphyare masīrī merā ñārō wereride, phrugue pererokoa. Iri irasū waamakū, marī masīdero nemorō ãārīpererire masīrākoa. ⁹ Daporare marī ãārīpererī Marīphyare masībea. īgū weredorerosūta īgū masīrī sīrī merā werekererā, ãārīpererī īgūyare weremasībea. ¹⁰ Phrugue Jesucristo Marīphyare masīpeogu aarimakū, marī masībirideare masīpeorākoa.

¹¹ Yū majīgū ãārīgū, majīrā irirosū gūñarī marīrō werenī, īgūsā irirosūta iriunabu. Yū buguro waagú, majīrā irirosū ãārīdeare pirikōābu. ¹² Daporare Marīphyare marī ñārō masībea. Diuru buguru merā marī ãīñamakū ñārō deyomarīrō irirosū ãārā. Ñārō deyobea. Phru ñārō deyorogue Marīphare ñārākoa. Daporare marī īgūrē sīrūgā masīa. Phru Marīph marīrē masīpeorosūta marīde masīpeorākoa.

¹³ Daporare ure wāi ãārā: Marīphare bāremurī, īgū marīrē ñārō irigukumi, ãri usuyari, marī gāme maīrī ãārā. Iri ure wāi neō perebirikoa. Gāme maīrī gapu gaji nemorō ñārī ãārā.

14

Gaji masā ya werenīrī merā marī werenīmasībirikererā werenīrīmarē gojadea

¹ Gajerārē maīnemoka! Irasū ãārīmakū, Marīphyare Õāgū deyomarīgū musārē irimasīrī sīrīrē gāāmeka! ãārīpererī īgū irimasīrī sīrīrē gūñarā, gaji nemorō Marīph wereedorerosū weremasīrī gaphe bāro gāāmeka! ² Sugu gaji masā ya werenīrī merā werenīmasībirikeregū werenīmakū, Marīph dita īgū werenīrīrē pémi. Masaka gapu īgū werenīrīrē pébema. Õāgū deyomarīgū turari merā Marīphyare masīnā marīdeare

wereními. ³ Marīph wereedorerosū weregū gapū masakare weremi. Igū wereri pérārē Jesucristore bāremunemomakā yámi. Igū wereri merā Igūsārē ðārō ãārīrikumakā, ðārō yūhpūrākumakā yámi. ⁴ Gaji masā ya werenírī merā werenímasibirkeregū werenígū Igū basi Jesucristore bāremunemogū yámi. Marīph wereedorerosū weregū gapū gajerā Jesucristore bāremurārē Igūrē bāremunemomakā irigū yámi.

⁵ Gaji masā ya werenírī merā māsā werenímasibirideare ãārīpererā māsā werenímasimakā gāāmea yu. Iri nemorō Marīph wereedorerosū māsā weremakū bāro gāāmea. Marīph wereedorerosū weregū gapū, gaji masā ya werenírī merā werenígū nemorō masakare iritamugū ãārīmi. Irasū ãārīkerepuru, gaji masā ya werenírīrē pégu: “Āsū ãrīdharo yáa”, ãrī weremakā ðāgoráa. Igū irasū ãrī weregū, Jesucristore bāremurārē Igūrē bāremunemomakā irigū yámi. ⁶ Yaarā, yu māsā pārogue waagú, gaji masā ya werenírī merā werenígū, māsārē iritamubiribokoa. Marīph Igūyare yure masimakā irideare weregū, Igūya diayema kerere masírī merā weregū, Igū yure weredorerire weregū, Igūyare māsārē buegu, māsārē iritamubokoa.

⁷ Keori merā māsārē weregūra. Tērēdirure keoro puribirimakā, o arpa wāikuro bāaputērōde keoro bāaputēbirimakā, iri wāi bayari ãārīko, ãrīmasīnā māa. ⁸ Surara gāmewējērā waaburi dupuyuro sugū Igūsā merāmū puridirure keoro puribirimakā, gajerā surara Igūsā mojōkuburire ãāmubirikuma. ⁹ Māsāde irasūta ãārā. Māsā gaji masā ya werenírī merā werenímakā pérā: “Āsū ãrīrā irikuma Igūsā”, ãrīmasibirkuma. Irasirirā māsā ubugorata werenímoāmakōārā irikoa. ¹⁰ I ãāmuquere wāri buri marā ãārīma. Igūsā basi Igūsā werenírīrē pémasīma. ¹¹ Yū gaji masā ya werenírī merā werenígūrē pébi: “Gajeromū ãārīmi”, ãrī gūñagukoa. Igūde yū gaji masā ya werenírī merā werenímakā pébi yure: “Gajeromū ãārīmi”, ãrī gūñagukumi. ¹² Irasūta ãārā māsādere. Māsā Õāgū deyomarīgū turaro merā irimasīrī sīrīrē gāāmea. Irasirirā gajerā Jesucristore bāremurārē Igūrē bāremunemomakā irimasīrīrē bāro gāāmeka!

¹³ Irasirigū sugū gaji masā ya werenírī merā werenímasibirkeregū werenígūno Marīphre: “Yū werenírīrē gajerārē: ‘Āsū ãrīdharo yáa’, ãrī weremakā iritamuka yure!” ãrī sērēburo. ¹⁴ Yū gaji masā ya werenírī merā werenímasibirkeregū werenírī merā Marīphre sērēgū, Õāgū deyomarīgū gūñarī sīrī merā sērēa. Irasū sērēkeregū, gūñarī merā yu sērēadeare: “Āsū ãrīdharo irikoa”, ãrī pémasibirkiko.

15 Irasirirā āsū iriro gāāmea. Ōāgū deyomarīgū turari merā gaji masā ya werenírī merā Marīpure sērērō gāāmea. Irasū āārīmakū, pémasīrī merā marī ya werenírī merā Marīpure sērērō gāāmea. Ōāgū deyomarīgū turari merā gaji masā ya werenírī merā Marīpure bayapeoro gāāmea. Irasū āārīmakū, pémasīrī merā marī ya werenírī merā Marīpure bayapeoro gāāmea. 16 Marī Ōāgū deyomarīgū turari merā gaji masā ya werenírī merā Marīpure usuyari sīkerepurū, marī merā āārīrā pébiribokuma. Īgūsā irire pémerā: "Irasūta āārā", ārī, marī merā Marīpure usuyari sībiribokuma. 17 Marī gaji masā ya werenírī merā Marīpure usuyari sīrī ðāgoráa. Irasū āārīkerepurū, marī merā āārīrā gapū marī werenírīrē pébirimakū, marī īgūsārē Jesucristore bāremunemomakū iribirikoa. 18 Gaji masā ya werenírī merā werenímasībirikeregū werenírīrē yūta mūsā āārīpererā nemorō werenía. Irire irisiā, Marīpure usuyari sīa. 19 Irasū āārīkerepurū, Jesúre bāremurā nerērōgue gaji masā ya werenírī merā wāri mūsā pébirire yū weremakū mūsārē ðābirikoa. Mūsā pémasīrīrē yū mérīgā weremakū gapū, mūsārē ðāroko.

20 Yaarā, majīrā pémasīmerā irirosū gūñabirikōōka! Mūrā irirosū ðārō pémasīrī merā gūñaka! Ñerō iriri gapūre majīrāgā gūñamerā irirosū āārīka! 21 Marīphyaya werenírī gojadea pūgue āsū ārī gojasūdero āārībū: "Marī Opū āsū ārīmi: 'Gajero marārē īgūsā ya werenírī merā i makā marārē weredoregūra. Yaare īgūsārē irasū weredorekerepurū, i makā marā yūre neō bāremubirikuma', ārīmi marī Opū", ārī gojasūdero āārībū. 22 Irasirigū Marīphū gajero marārē īgūsā ya werenírī merā īgūrē bāremurārē weredoregū, īgūsā īgūrē bāremubirire īmumi. īgūrē bāremurā gapūre irasiribemi. īgūyare īgū weredorerosū wererā merā īgūsārē weremi. 23 Irasirirā mūsā Jesúre bāremurā nerērōgue gaji masā ya werenírī merā werenímasībirikererā werenírīrē mūsā āārīpererā wereníbokoa. Mūsā irasū werenímakū, Marīphyare masīmerā, gajerā Jesúre bāremumerāde ñajājabokuma. Mūsā irasū werenírīrē pérā, mūsārē: "Niārīmasā āārīma", ārībokuma. 24 Mūsā āārīpererā Marīphū weredorerosū weremakū Marīphyare masībi, Jesúre bāremubide ñajāri pégū, īgū ñerō irideare masīgukumi. Irasirigū īgū ñerō irideare bājaweregukumi. 25 īgū gūñarīgue ñerō: "Ñerīrē gūñayo yū", ārī pémasīgukumi. Irasirigū ñadukapuri merā ejamejā, Marīpure: "Yū Opū āārā", ārī bāremugukumi. Irasū āārīmakū: "Marīphū diayeta mūsā merā āārīmi", ārī masīgukumi.

Mūsā nerērā, goepeyari merā ðārō keoro irika! ārī gojadea

26 Yaarā, mūsārē āsū ārī werea. Mūsā nerēmakū, surāyeri Marīpure bayapeoma. Gajerā Marīphuyare buema. Gajerā Marīphū īgūsārē masimakū irideare werema. Gajerā gaji masā ya werenírī merā werenímasibirikererā wereníma. Gajerā iri werenírīrē: “Āsū ārīduaro yáa”, ārī werema. Irasirirā āārīpereri irire mūsā Jesúre būremurā ðārō ke-oro irika, mūsā īgūrē būremunemoburosūta! 27 Irasirirā gaji masā ya werenírī merā werenímasibirikererā werenírā, pērā, o umerā wereníburo. Sugū werení odoaderō purū, gajigū wereníburo. Purū gajigū īgūsā werenírīrē: “Āsū ārīduaro yáa”, ārī wereburo. 28 Mūsā nerēmakū, īgūsā werenírīrē: “Āsū ārīduaro yáa”, ārī werebu marīmakū, gaji masā ya merā wereníbirikðāburo. īgūsā seyaro īgūsā gūñarīgue Marīphū merā wereníburo. 29 Marīphū weredorerosū wererāde, pērā, o umerā wereburo. Irasū keoro weremakū pérā, gajerā īgūsā wererire: “Diayeta Marīphuya kereta āārā”, ārīburo. 30 Mūsā nerērōgue sugū weremakū, Marīphū gajigūre irogue doagūre weredoremakū, werephororiadi gapū toeaburo. 31 Mūsā irasū irirā, mūsā āārīpererā Marīphū weredorerosū weremasirāko. Sugū werephororiadi were odoaderō purū, gajigū werewāgānaburo. Irasirimakū, āārīpererā pé, ðārō yujupūrākūrākuma. 32 Marīphū weredorerosū wererā mūsā wereburi dupuyuro: “¿Naásū āārīmakū irire wererākuri?” ārī gūñaphororiro gāāmea. 33 Marī nerēmakū, Marīphū marīrē keoro irimakū gāāmemi. Noó gāāmerō iriro marīrō ushyari merā nerēmakū gāāmemi. Āārīpererogue Jesúre būremurā nerērārē irasū dita irimakū gāāmemi.

³⁴ Jesúre b̄aremurā nerēmakū, nome wereníbirikōāburo. Nomerē werenídoreri máa. Werenírōnorē irirā, Marīphya werenírī gojadea pūgue dorederosūta õārō péro gāāmea.
³⁵ Jesúre b̄aremurā nerēmakū, sugo nomeō werenígō, ḡuyasīrō iribokumo. Irasirigo igo gajino õārō pébiradeare masīdhago igoya wiigue igo marāphre sērēñaburo.

³⁶ Ire musā masīka! Musā Marīphya kerere werepuorinerā ãärībea. Irasū ãärīmakū, musā dita ïgūyare buremurā ãärībea. Gajerāde ïgūrē buremurā ãärīma. ³⁷ Sugu musā merāmu: “Yu Marīphu weredorerosū weregu ãärārā”, ãrī gūnagū, o gajigu: “Yu Õagū deyomarīgū irimasīrī sīrīrē opāa”, ãrī gūnagū, i yu musārē gojarire: “Marī Opu doreri ãärārā”, ãrī masīgukumi. ³⁸ Yu gojarire: “Marī Opu doreri ãärībea”, ãrīmakū, ïgūrē: “Marīphyu weregu ãärībemi”, ãrīka!

³⁹ Yaarā, Marīpū weredorerosū weremasīrīrē bero gāāmeka mūsā! Mūsā merāmarārē īgūsā gaji masā ya merā werenimāsībirikererā werenimakū: "Werenímerāta!"

ãr̄ibirikōäka! ⁴⁰ M̄sā nerērā, noó gāämerō iribirikōäka!
Goepeyari merā ãär̄ipereri m̄sā iririre õärō keoro irika!

15

Cristo masädeare gojadea

¹ Yaarā, yu m̄särē iripoegue weredea, Jesucristo masakare tauri kerere daporare gūñamakū gāämea. M̄sā irire pérā, b̄aremubu. Daporadere irire b̄aremuníkōäa. ² M̄sā iri kerere b̄remusīä, peamegue waamurā meta ãärā. Iri kerere m̄särē yu weredeare b̄aremurīrē piribirimakā, Marīpū m̄särē tauḡkumi. M̄sā iri kerere b̄remubirinerā, diayeta tausübribokoa.

³ Yure buedeare m̄särē weretaubu. Iri bueri, gaji bueri nemorō õätaria. Åsū ãärā. Marīpūya werenírī gojadea pūgue gojaderosūta Cristo marī ñerō iridea waja marīrē boabosadi ãär̄imí. ⁴ Igū boadero puru, ïgūrē yáanerā ãär̄imá. Puru Marīpūya werenírī gojadea pūgue gojaderosūta urenu waaró merā Marīpū ïgūrē masūdi ãär̄imí. ⁵ ïgūrē masūdero puru, Cristo Pedrore deyoayupu. Puru ïgū buedoregu pínerā, pe mojōma pere su gubu peru pérēbejarārē deyoayupu. ⁶ Puru suñarō wárā quinientos masaka nemorō ïgūrē b̄aremurārē deyoayupu. Wárā ïgūrē ïñanerā okama dapa. Gajerā boasianera ãär̄imá. ⁷ Puru Santiagore deyoayupu. Iro puru ãär̄ipererā ïgū buedoregu pínerārē deyoayupu.

⁸ ãär̄ipererā gajerārē ïgū deyoadero puru, yudere deyoatūnumi pama. Majigūgā keoro deyoabigā deyoadi irirosū yu ãär̄ikeregū, Jesúre b̄aremuthyáa. ⁹ ïgū yure deyoaburi dupuyurogue ïgūrē b̄aremurārē ñerō irigorenabu. Irasirigu gajerā Jesús buedoregu pínerā ãär̄ipererā dokague ãärā. Masaka yure: “Ígū Jesús buedoregu pídi ãär̄imi”, ãr̄imakū: “Yu Jesús buedoregu píbodi ãär̄ibradibu”, ãr̄i gūñáa. ¹⁰ Irasū ãär̄ikereguru, Marīpū yure õärō iritamumi. Irasirigu Jesucristo yure ïgūyare buedoregu pími. Marīpū yure ubugora õärō iritamugū meta yámi. Yu ãär̄ipererā gajerā Jesucristo buedoregu pínerā nemorō moäa. Yu gūñarī merā irasiribe. Marīpū yure õärō iritamugū, yu merā ãär̄iníkōämi. Yure ïgū iritamurī merā õärō moämakū yámi. ¹¹ Yu bueri, gajerā Jesucristo buedoregu pínerā bueri irirosūta ãärā. Gua ãär̄ipererā Jesucristo boa, masädea kerere buea. I kerere pérā, m̄sā ïgūrē b̄aremungābu.

Boanerā masäburire gojadea

¹² Gua, Cristo boa, masädeare bukerekerepuru, gajerā m̄sā merā ãär̄irā: “Boanerā neõ masäbirkuma”, ãr̄ima. ¿Nasirā irasū ãr̄irī ire? ¹³ Boanerā masäburi marīmakū, Cristode

masābiribodi ããrõmí. ¹⁴ Cristo masābirimakü, gúa bueri neõ wajamaribokoa. Músä ïgürë bñremurïde wajamaribokoa. ¹⁵ Marípü boanerärë masübi, Cristodere masübribodi ããrõmí. Ígú irasü iribirimakü, gúa: "Marípü Cristore masüdi ããrõmí", ãrïrã, ãrïgatorä iribokuyo. ¹⁶ "Boanerä masabirikuma", ïgüsä ãrïrï diaye ããrõmakü, Cristode masabribodi ããrõmí. ¹⁷ Cristo masabirimakü, ïgürë mäsä bñremurï wajamaribokoa. Irasirirä mäsä ñerï iridea waja, waja opaköabokoa dapa. ¹⁸ Diayeta i irasü ããrõmakü, Cristore bñremurä boanerä, ïgürë bñremubirinerä peamegue waamurä irirosü ããrïbokuma. ¹⁹ Marí Cristore bñremurä: "Marí okarinurï dita ïgú merä õärö ããrïräko. Marí boadero pürü masaburire masïña máa", ãrï gûñarä, ããrïpererä masaka nemorö boporä ããrïbokoa.

²⁰ "Cristo boadero pürü, masädi ããrõmí", ãrïrï gapü diaye ããrã. Marí ããrïpererä masaka boadero pürü masaburi dupuyuro masapüroridi ããrõmi. ²¹ Åsü ããrã. Neõgorague ããrïpüroridi Adán ñerï iripüroridea waja marí masaka ããrïpererä boamurä dita ããrã. Pürü Jesucristo õärïrë iripeodea waja marí boadero pürü masäräko. ²² Marí masaka ããrïpererä Adán parämerä ããrlturiarä ããrïrï waja boamurä dita ããrã. Cristoyerä marí ããrõmakü, marí boadero pürü, Marípü marí ããrïpererärë masugukumi. ²³ Marípü marírë keoro masugukumi. Cristo masäsiadi ããrõmí. Pürü ïgú i ãmugue dupaturi aarimakü, marí ïgäyarä ããrïsïä, masäräko. ²⁴ Irasü waamakü, i ãmü pereaköäroko. Irinurë Cristo ããrïpererä ñerärë: oparärë, dorerärë, turarärë bëogukumi. Ígú irasiriadero pürü, ïgú Pagure ïgú ããrïpererä Opü ããrïrïrë wiagukumi. ²⁵ Ígú wiaburi dupuyuro Marípü Cristore ïäiturirä ããrïpererärë bëogukumi. Ígüsärë bëoburi dupuyuro Marípü gäamederosüta Cristo ããrïpererä Opü ããrïgukumi. ²⁶ Ñeräpererä ïgürë ïäiturirärë bëodero pürü, boaridere peremakü irigukumi. ²⁷ Marípü ïguya werenirï gojadea pügue ãrïderosüta Cristore ããrïpererärë doregu, ããrïpererire opagu ããrõmakü iridi ããrõmí. Irasü ãrïrõ: "Marípü weka doregu Cristo ããrõmí", ãrïdñaro meta yáa. Maríputa ããrïpererire, ããrïpererärë Cristo dokague pídi ããrõmí. ²⁸ Marípü ïgürë irasiri ododero pürü, Cristo Marípü magü ïgú ããrïpererärë doregu, ããrïpereriri opagu ããrïrïrë Marípure wiagukumi. Irasirigu Marípü ããrïpereriri, ããrïpererä Opü ããrïgukumi.

²⁹ Gaji ããrã. "Boanerä masabirikuma", ïgüsä ãrïkerepürü, ¿nasirirä gajerä masaka boaneräya ããrïburire wäiyebosayuri? Ígüsä: "Boanerä masabirikuma", ãrïrã, ïgüsäya ããrïburire wäiyebosabiribokuma.

³⁰ Gúa: "Boanerä masäräkuma", ãrï bueri waja ãmariku

gajerā ghare ñerō iriduama. Ghare īgūsā ñerō iriduakerepuru, boanerā masāburire masisīā, irire buenikōāā. ³¹ Yaarā, i diayeta ãārā. Marī Opū Jesucristore mūsā būremumakū īāgū, yu buro usuyáa. Ide diayeta ãārā. Umarikū: "Masaka yure wējēkōārākuma", ãrī pénāa. ³² Yū Jesucristoya kerere bueri waja Efesoguere makānū marā yéa buro guarā irirosū ãārīrā, yure ñerō irima. "Boanerā masābirikuma", īgūsā ãrīrī diaye ãārīmakū, yu irogue bueri waja ñerō taridea wajamaribokuyo. "Boanerā masābirikuma", īgūsā ãrīrī diaye ãārīmakū, marīde gajerā irirosū ãsū ãrī werenibokoa: "Náka baa, iirírā! Ñamigā boakōābokoa. Irasirirā marī boaburi dupuyuro marī gāāmerō irirā!" ãribokoa.

³³ Gajerā ãrīgatorire pébirikōāka! Masaka ãsū ãrī werewuakuma: "Ñerārē wapikurā, mūsā õārō iririkurire pirikōārākua". ³⁴ Irasirirā mūsā dupuyurogue goepeyari merā keoro iriderosūta irika doja! Ñerīrē irinemobirikōāka! Mūsā surāyeri Marīpūre masībea. Mūsārē guyasīrīdoregū irasū ãrā.

Boanerā masāburire gojanemodea

³⁵ Gajipoe sugū ãsū ãrī sērēñabokumi: "¿Nasiri boanerā masārākuri? ¿Naásūperi dupū oparākuri?" ãribokumi. ³⁶ Irasū sērēñagū pémasībi ãārīmi. Marī oteri yeri otedero purū, iri yeri puriburi dupuyuro yeba poekague boakōākua. Boa, purū puri wirikoa. Boabirimakā, neō puri wirimasībirikoa. ³⁷ Marī oterā, puridiguere ãi otebea. Dupayeri direta otea. Iri yeri trigo yeri ãārīrō, o gaji yeri ãārīrō ãārīkua. ³⁸ Iri yerire marī otedero purū, Marīpū gapū īgū gāāmederosūta iri yerire purimakū yámi. Irasirigu ojodukā yerire ojodukāñu waamakā yámi. Trigo yerire trigo sari waamakā yámi. Irasū dita yámi Marīpū. ³⁹ Ñārīpererā okari oparā sūrosū dupukurā ãārībema. Masakaya dupū, waimurāya dupū irirosū ãārībea. Mirāya dupū, waaiya dupū irirosū ãārībea. ⁴⁰ Umarō marāya dupū, i ûmū marāya dupū irirosū ãārībea. Umarō marā õārī dupū opama. I ûmū marā, ûmarō marā irirosū ãārībirikererā, īgūsāde õārī dupū opama. ⁴¹ Abe ûmūmū kūmijūrī merā asimi. Ñamimū irirosū boyobemi. Neñukāde gajerosūperi gosema. Neñukārē marī ñāmākū, gajerā sīrūgā goserā deyoma. Gajerā buro goserā deyoma.

⁴² Marī boanerā masārā ãsū ãārīrākua. Marī boamakā yáaderu purū, marīya dupū boarokoa. Purū masārā, gaji dupū neō boabiri dupū oparākua. Irasirirā neō dupaturi boabirimakua. ⁴³ Marīya dupūre yáamakā, boanerāya dupū boari dupū, turabiri dupū daro ãārā. Marīpū marīrē masūmakū, marīya dupū õārī dupū, turari dupū ãārīrokua. ⁴⁴ Marīya dupūre yáamakā, marīya dupū i ûmūma dupū ãārā. Marī

boanerā masāmakā, marīya dupu ūmugasima dupu āārīroko. Irasirirā āsū ārī masīa. Daporare marī i ūmūma dupure opáa. Puru ūmugasima dupure oparāko.

⁴⁵ Marīpua werenírī gojadea pūgue āsū ārī gojasūdero āārībū: "Marīpu īgū iripuroridi Adārē okarire sīdi āārīmī", ārī gojasūdero āārībū. Adán purumū Jesucristo gapu perebiri okarire sīgū āārīmī. ⁴⁶ Marī i ūmūma dupure opapuroria. Puruguere ūmugasima dupure oparāko. ⁴⁷ I ūmūgue āārīpuroridi Adán, nikū merā irisūdi āārīmī. īgū purumū marī Opu Jesucristo gapu ūmugasiguemū āārīmī. ⁴⁸ Adán nikū merā iridea dupu dupukuderosū marī āārīpererā nikū merā iridea dupu dupukua. Irasū āārīmakā, ūmugasiguemū Jesucristoyarā āārīsīā, īgūya dupu irirosū dupukurāko. ⁴⁹ Adán nikū merā irisūdi āārīmī. Marī īgū irirosū dupukua. Puru ūmugasiguemū Cristo irirosū dupukurāko.

⁵⁰ Yaarā, mūsārē ire werea. Marīrē i ūmūma dupu merā ūmugasigue Marīpu īgūyarārē dorerogue neō waamasīnā māa. I ūmūma boaburi dupu merā ūmugasigue perebiri okari āārīrōguere neō waamasīnā māa. ⁵¹⁻⁵² Masaka masībirideare daporare mūsārē weregura. Jesucristo i ūmūgue dupaturi aariburi dupuyuro āārīpererā īgūyarā boabirikuma. Jesucristo aariripoe Marīpue wereboegū puridiru puritūnugukumi. Irasū puriadero puru, mata kārī yoberā irirosū marī āārīpererā Jesucristore būremurā gorawayurāko. Marī boanerā gaji dupu boabiri dupu merā masārāko. Irasirirā neō dupaturi boabirikoa. Okarāde gaji dupu boabiri dupu oparākuma. ⁵³ Marīpu marīya dupu pereburi dupure gorawayugukumi, perebiri dupure opaburo, ārīgū. Marīya dupu boaburi dupure gorawayugukumi, neō boabiri dupure opaburo, ārīgū. ⁵⁴ Marīya dupu pereburi dupu, neō perebiri dupure gorawayumakā, marī boaburi dupu, neō boabiri dupure gorawayumakā, Marīpua werenírī gojadea pūgue ārīderosūta waarakoa. Āsū ārī gojasūdero āārībū iri pūguere: "Marīpu boarire bēokōāmi, dupaturi marīrē neō boabirikōāburo, ārīgū. ⁵⁵ Marī boakōārāko, ārī güidea perekōāa", ārī gojasūdero āārībū. ⁵⁶ Marī ñerō iridea waja boamurā dita āārā. Marīpu Moisére doreri pídea merā marī ñerō irideare masīa. ⁵⁷ Irasū āārīkerepuru, Marīpu marī Opu Jesucristo iridea merā marīrē peamegue waabonerārē taumi. Irasirirā Marīpue: "Oātaria mu", ārī, usuyari sīa.

⁵⁸ Irasirirā, yaarā yu maīrā, mūsārē āsū ārī weregura. Mūsā marī Opu Jesucristore būremurīrē neō piribirikōāka! Gajerā mūsārē īgūyare bēodoremakā, neō bēobirikōāka! Umrirkū īgū moādorerire õärō irinikōāka! Ire marī masīa. īgū merā marī

õārō ãārīrã ïgã marīrẽ moãdorerire irimakã, marī moãrī, ubu ãārīrī neõ ãārībea.

16

Corinto marā gajerā Jesúre b̄remurārē niyeru s̄buri neeõrīrē gojadea

¹ Daporare m̄asārē niyeru neeõ, m̄asā gajerā Jesúre b̄remurārē s̄burire wereḡra. Yü gajerā Jesúre b̄remurārē Galacia nikūgue ãārīrārē dorederosūta m̄asāde irika!

² Semanariku siuñajärīnū* ãārīmakã, ãārīpererā m̄asā gajerā Jesúre b̄remurārē s̄buri niyerure d̄kawa duripíka! Mérōgā oparā mérōgā d̄kawa duripíka! Waaweyaro oparā waaweyaro d̄kawa duripíka! Irasirirā, yü m̄asā p̄rogue ejamakã, m̄asā s̄burire opasiarākao. ³ Yü m̄asā p̄rogue ejaḡ, m̄asā beyenerārē Jerusalēgue iriuḡukoa. Papera p̄gue ãsū ãrī gojaḡukoa: “Ísā ãārīma Corinto marā beyenerā”. Irasū ãrī goja odo, ïgūsā merā iri p̄rē, m̄asā duripí neeõdea niyerure iriuḡukoa, Jesúre b̄remurā Jerusalēgue ãārīrārē s̄idoreḡ. ⁴ M̄asā yure: “Ígūsā merā waamakã gāāmea”, ãārīmakã, ïgūsā yü merā waarakuma.

Pablo ïgã Corintogue waaburire gojadea

⁵ Yü m̄asā p̄rogue waagú, Macedonia nikūgue waap̄roriḡukoa. Irore tariwāgā, m̄asā p̄ro waaḡukoa.

⁶ Gajipoe iriḡ yoaweyaripoe m̄asā merā ãārīḡukoa, o gajipoe iriḡ puibure ãārīpeoḡ, ãārīpeokōaboko. Irasirirā m̄asā yü gajerogue waaburire iritamumasírākao. ⁷ Yü m̄asārē ïārī dita ïātariaduabirikoa. Irasiriḡ marī Op̄a gāāmemakã, yoaripoe m̄asā merā ãārīḡukoa. ⁸ Pentecostés bosenū ãārīmakã, õõ Efesogueta tauḡukoa dapa. ⁹ Õõguere wári moãrī ãārā. Marī Op̄aya kerere péduarā wárā ãārīma. Irasū ãārīmakã, yü irire weremakã kāmutaduvarāde wárā ãārīma.

¹⁰ Timoteo m̄asā p̄rogue ïgã ejamakã, ïḡrē õārō merā bokatīrī, õārō usuyari merā ñeäka! M̄asā irasirimakã, ïgã m̄asā merā b̄ujawererī marīrō ãārīḡukumi. ïgã yü irirosū marī Op̄ayare moãmi. ¹¹ Irasirirā ïḡrē irasū ïābéomerāta õārō merā ïḡrē iritamuka! M̄asā irasirimakã, ïgã yü p̄rogue õārō usuyari merā goedujariḡukumi. Gajerā Jesúre b̄remurā merā ḡa ïḡrē yúrā yáa. Irasirirā, ïgã õõgue aariburire iritamuka!

¹² Apolare marīyaḡ Jesúre b̄remuḡrē m̄asārē ïāḡ waa-makã b̄uro gāāmeadib̄. Irasiriḡ ïḡrē gajerā Jesúre b̄remurā merā waadoreadib̄. Yü waadorekerep̄ru, ïgã daporare

* **16:2** Jesúre b̄remurāya siuñajärīnū, domingo ãārā. Domingo ãārīmakã, Jesús boadigue masādi ãārīmí. Irasirirā, domingo ãārīmakã, ïḡrē b̄remurā nerēnama.

waadabemi. Pur ūgūrē gajino iriri marīmakū, msā purogue waagkumi.

Pablo Corinto marārē õādoretñudea

13 Ōārō pémasūka! Jesucristore buremurirē neō piribirikōāka! Güiri marīrō ōārō gūñaturarā āārīka! Marīpturari merā ōārō āārīrukuka! 14 Āārīpererī gajinorē irirā, gajerārē maīrī merā irika!

15 Yaarā, msā masīa. Acaya nikūguere Estéfanas wāikuguya wii marā, gajerā iro marā Jesúre buremuparoriburi dupuyuro ūgūrē buremuparorinerā āārīma. Ūgūsā, gajerā Jesúre buremurārē ōārō iritamuníkōāma. 16 Ūgūsā irirosū irirārē ōārō ūgūsā dorerire iritayaka! Gajerā ūgūsā merā Jesucristoyare moātamurārē msā ōārō ūgūsā dorerire iritayamakū gāāmea yu. 17 Msā merāmarā Estéfanas, Fortunato, Acaico yu purogue ejasiama. Ūgūsā yu merā āārīmakū, buro usuyáa. Ūgūsā msā yure iritamuboadeare iritamuma. 18 Yure ōārō yujupūrkumakū yáma. Msādere irasūta iriñurā. Msārē gajerā perogue ūgūsā irirosū irirārē: “Ōārō irirā yáma”, ārī werero gāāmea.

19 Asia nikū marā Jesúre buremurā msārē ōādorema. Aquila, Priscila, gajerā Jesúre buremurā ūgūsāya wiigue nerēnarāde msārē buro ōādorema. 20 Ōō marā Jesúre buremurā āārīpererā msārē ōādorema. Usuyari merā gāme bokatīrī, ōārō merā mojō ūeānaka!

21 Yu Pablo, yu basi: “Msārē ōādorema”, ārī gojáa.

22 Marī Opure Jesucristore maibino wajamoāsūburo. “Gua Opu aarika!”

23 Marī Opu Jesucristo msārē ōārō iritamuburo. 24 Marī āārīpererā Jesucristoyarā āārā. Irasirigu yu msā āārīpererārē buro maīa. Åsū āārā. Irasūta āārīburo.

Iropāta āārā.

Pablo

2 CORINTIOS

Pablo Corinto marārē ñādoredea

¹ Yh Pablo, marīyagū Timoteo merā māsā Marīphyarā Corinto marārē, irasū ãārīmakū ãārīpererā Acaya nikūgue ãārīrārē ñādorea. Marīph gāāmederosūta Jesucristo yare ñgūyare buedoregu pími. ² Marīph ãārīnigū, marī Opū Jesucristo māsārē õārō iritamu, siuñajārī merā ãārīrikumakū iriburo.

Pablo ñgū ñerō tarideare gojadea

³ Marīph, marī Opū Jesucristo Pagū marīrē bopoñarī merā ñāmi. ñgū suguta marīrē gūñaturamakū irigu ãārīmi. Irasirirā ñgūrē: “Óātaria mu”, ãrī, usuyari sīrā! ⁴ Marī ñerō taririku, Marīph marīrē gūñaturamakū yámi. Irasirirā gajerā ñerō tarimakā ñārā, Marīph marīrē gūñaturamakū iriderosū marīde ñgūsārē gūñaturamakū irimasā. ⁵ Marīde Cristoyarā ãārīsīā, ñgū ñerō tariderosū bñro ñerō taria. Marī ñerō tariro nemorō Marīph Cristo merā marīrē iritamugū õārō gūñaturamakū irigu kumi. ⁶ Gua Marīph māsārē taure gūñaturaburo, ãrīrā, ñerō taria. Gua ñerō tarimakū, Marīph guare iritamumi gūñaturari merā tariburo, ãrīgū. Māsā, gua irirosū ñerō tarimakū, Marīph māsādere iritamumasīmi gūñaturari merā tariburo, ãrīgū. ⁷ Gua ire masā. Gua ñerō tarirosū māsāde gua merā ñerō taria. Irasū ñerō tarimakū, Marīph guare gūñaturamakū irirosū māsādere õārō gūñaturamakū yámi. Irasirirā māsā gūñaturari merā ñerō tariburire gua masā.

⁸ Guayarā, Asia nikūgue guare waadeare māsārē masīmakū gāāmea. Gua irogue ãārīrā bñro ñerō tarirā: “I ñerō taririre neō bokatīubirikoa. Boarāko. ⁹ Wējēbókõārākuma”, ãrī gūñadibū. Marīph direta gua gūñaturaburire irasū ñerō taribu. Irasirirā: “Marī basi neō iritamumasībirikoa. Marīph boanerārē masugū suguta marīrē taumasīmi”, ãrī gūñaturabu. ¹⁰ Guare bñro wējēduakerepuru, Marīph guare taumi. Irasirirā: “Daporadere, puruguedere taugukumi”, ãrī bñremua. ¹¹ Irasirirā māsā gajerā merā Marīphare guaya ãārīburire sērēbosarosūta ñgū guare iritamumakū ñārā, wárā ñgūrē: “Pablosārē õārō iritamubu”, ãrī, usuyari sīrākuma.

Pablo ñgū Corintogue waaduadideare gojadea

¹² Gua irideare gūñarā, usuyari merā ãsū ãrī gūñáa: “Gua i ûmuguere Marīph iñrō ãrīgatori marīrō goepayari merā masakare buebu”, ãrī gūñáa. Māsādere irasūta iribu. Gua masīrī merā buebiribu. Marīph guare mañgū ñgū turari merā iritamumi. ¹³ Gua māsārē gojarā, pémasīma õārō dita gojabu, õārō pémasīmakū gāāmerā. ¹⁴ Irasirirā gua māsārē

gūñarā: “Guayamarē īgūsā pémasiturabirideare p̄urague õārō pémasirākuma”, ārī gūñāa. Irasirirā, marī Opū Jesūs dupaturi aarimakā, ḡua m̄usā iridea merā us̄uyarosūta, m̄usāde ḡua iridea merā us̄uyarākōa.

15-16 Irasū ārī gūñagū, Macedonia nikūgue waagú m̄usārē īāgū waap̄uroriduadibū. Irasirigu m̄usārē īātariwāgā, gāme dujari, m̄usārē dupaturi īābokuyo. Pea yure m̄usā īārī merā us̄uyamakā iriduagū, irasiriduadibū. M̄usā, irasirimakā, yū Judea nikūgue waaburire iritamubokuyo. 17 “Yū m̄usā p̄uro waaḡura”, ārīkeregū, ejabirimakā īārā: “Pablo, gajerā masaka īgūsā gāāmerō irirosū iriañumi”, ġārī gūñarī? “Igū ārīderosū iribirañumi”, ġārī gūñarī? 18 Marīpū Igū: “Āsū iriḡura”, ārīdeare yámi. Guade: “Āsū irirākōa”, ārīdeare: “Iribirikoa” ārīrā meta yáa. Irire masīmi Marīpū. 19 Yū, Silvano, irasū āārīmakā Timoteo, Marīpū magū Jesucristoyare m̄usārē werebū. Marīpū: “Yū magū merā āsū iriḡura”, ārīgū, diayeta iriḡano āārīmi. “Igū merā āsū iriḡura”, ārī, p̄uru: “Iribirikoa”, ārīgū meta yámi. 20 Irasirigu āārīpereri Marīpū masakare: “Āsū iriḡura”, ārīdeare Jesucristo Igū magū merā iripeokōādi āārīmí. Igū irasirimakā īārā, marī Jesucristoyarā Marīpūre: “Irasūta āārā, m̄u magū Jesucristo merā iridea õātaria”, ārī, us̄uyari sīa. 21 Guare, irasū āārīmakā m̄usādere Cristore piriro marīrō b̄uremurā, Igū merā õārō āārīmakā iriḡu, Marīputa āārīmi. Igūta marīrē beyepidi āārīmi Cristoyarā āārīdoregū. 22 Irasirigu marīrē īgūyarā āārīrīrē masīmakā iridoregū, Óāgū deyomarīgūrē marī merā āārīmakā iridi āārīmi. Irasirigu āārīpereri Igū marīrē sīburire Igū merā masīmakā yámi.

23 Marīpū yū wererire, yū gūñarīrē masīmi. Irasirigu yū m̄usā p̄urogue Corintoguere waabirideare diayeta wereḡura. M̄usā īerō iridea waja turiduabi, m̄usā p̄uroguere waabiribū, m̄usārē b̄ujaweremakā iribokoa, ārīgū. 24 Ḡua m̄usārē b̄uro doreri merā: “Jesucristore b̄uremurā āsūpero gapu iriro gāāmea”, ārīrā meta āārā. Piriro marīrō m̄usā Igūrē õārō b̄uremua. Irasirirā, m̄usārē Igū merā nemorō us̄uyamakā gāāmerā, õārō iritamuduáa.

2

1 Iro dupuyuro yū m̄usārē īāgū ejagu, yū wereri merā m̄usārē b̄ujaweremakā iribū. Irasirigu: “Dupaturi īgūsārē b̄ujaweremakā iribokoa”, ārīgū, daporare īgūsārē īāgū waabea”, ārī gūñabū. 2 M̄usārē b̄ujaweremakā iriḡu, yūde b̄ujawerebokoa. Marī basi gāme b̄ujaweremakā irirā, gāme us̄uyamakā irimasīña marībokoa. 3 Irasirigu irināgue m̄usārē su pū gojabū yū m̄usā p̄urogue waaburi dupuyuro iririre

āmudoregu. Irire āmuburi dupuyuro yu mūsārē īāgū waamakū, yure usuyamakū iriboanerā, yure bujaweremakū iribokoa. Yu āsū ārī gūñáa: Yu mūsā merā usuyamakū, mūsāde yu merā usuyarāko. Irasirigu mūsā merā bujawereduabi: "Waabea dapa", ārī gojabu. ⁴ Mūsārē irire gojagu, buro gūñarikuri merā, õārō yujupūrākuri marīrō merā, buro oreri merā mūsārē gojabu. Mūsārē bujawereburo, ārīgū meta gojabu. Yu mūsārē buro maīrīrē masimakū iriduagu, gojabu.

Nerō iridi irideare kātika! ārī gojadea

⁵ Sugu mūsāyagu īgū ūerō iridea merā yure bujaweremakū irimi. Yu direta irasū iribirim. Mūsādere āārīpererārē bujaweremakū iridi āārīmí. īgū yure mūsā nemorō bujaweremakū irikerephu: "īgūrē buro wajamoāka!" ārīgū meta yáa. ⁶ Mūsā nerēnarōgue: "īgū ūerō iridea waja marī merā neō nerēnemobirkōāburo", ārīdeare irisiasiayuro. Irasirigu yu mūsārē: "Iropāta īgūrē wajamoāka!" ārī gojáa. ⁷ īgū ūerō irideare bujawerekereg, īgūrē mūsā wajamoānemomakū, buro bujawereri merā dujabokumi. Irasirirā īgū ūerō irideare kāti, īgūrē iritamuka, gūñaturari merā āārīburo, ārīrā! ⁸ Irasirigu yu mūsārē: "Dupaturi īgūrē õārō bokatīrīñēāka, mūsā dupuyurogue maīderosūta īgūrē maīrīrē masiburo, ārīrā!" ārī gojáa. ⁹ Iro dupuyuro mūsārē gojagu: "¿Diayeta yu dorerire irirākuri?" ārī masiduagu gojabu. ¹⁰ Mūsā īgū ūerō irideare kātirosūta, yude irire kātia. Yure ūerō iribirikerephu, mūsārē iritamuduagu: "īgū ūerō irideare kātia. Cristo marī ūerō irideare kātigū ñūrō, irasū yáa", ārī gojáa. ¹¹ Marī īgū ūerō irideare kātimakū īāgū, wātēa opu Satanás marīrē ūerō iridoreduagu marīrē tarinugāmasibirkumi. īgū marīrē ūerī imakū gāamerīrē õārō masīa.

Pablo: "Troague āārīgū gūñarikubu", ārī gojadea

¹² Yu Troas wāikuri makāgue Jesucristoya kerere buegu ejamakū, marī Opu Jesucristo wárā irogue āārīrārē iri kerere péduhamakū iridi āārīmí. ¹³ Irasū āārīkerephu, marīyagu Titore bokabirisīā, buro bujawere gūñarikubu. Irasirigu iro marārē: "Waagú yáa", ārī, Macedonia nikūgue īgūrē āmagú waabu.

Cristoyarā wātī ūerō iridorerire tarinugāmasīma, ārī gojadea

¹⁴ Yu gūñarikukereg, Marīphu: "Mu yure õārō iritamunía", ārī, usuyari sīa. Marī Jesucristoyerā āārīmakū, Marīphu marīrē īgū iritamurī merā āārīpereri wātī ūerō iridorerire tarinugāmasīmakū yámi. Marī Jesucristoya kerere bueri merā masakare īgūyamarē masimakū yámi. Sārōrī āārīpererogue sārō seyaro irirosū āārīpererogue marārē masimakū yámi. ¹⁵ Åsū āārā. Marīphu, marī Jesucristoya kerere were, īgūyare

irit̄ayamakū īāgū, òārī s̄urōrī īḡrē s̄idea soemurī merā us̄ayarosū, marī merā us̄yami. S̄urōrīrē īḡ īürō soemu-makū s̄rō seyarosū, marī noó waaró marī Jesucristoyarā āārīrīrē īḡ taumurārē, peamegue waamurādere mas̄imakū yámi. ¹⁶ Peamegue waamurā Jesucristoya kerere marī were-makū pérā, īḡrē gāāmebiri waja irogue wajamoās̄burire mas̄ima. Jesucristo taumurā gapu iri kerere marī weremakū pé b̄uremurā, Marīpū p̄ro īḡ merā āārīburire mas̄ima. Marī basi iri kerere òārō weremasībea. Marīpū iritamurī merā irire òārō weremasīa. ¹⁷ Wárā gajerā Marīp̄yare buegorenara, niyeru direta wajataduama. Gua gapu īḡsā irirosū iribea. Gua Cristore moāboerā, Marīpū iriunerā īḡ īürō īḡ weredore-deare goepeyari merā werea.

3

Marīpū Jesucristo iridea merā: “Òārō irigura m̄usārē”, ārīrīrē gojadea

¹ Gua m̄usārē irire ārīrā, dupaturi gua basi òārō werenírā meta yáa. Gajerā buerimasā m̄usā p̄ro ejaburi dupuyuro īḡsā buenerārē su papera p̄gue īḡsā buerire: “Keoro āārā”, ārīrīrē gojadoreñurā. Irasirirā m̄usā p̄ro ejarā, iri p̄rē m̄usārē wiañurā. M̄usā guare mas̄isiáa. Irasirirā gua īḡsā irirosū m̄usārē iri p̄norē iriubea. Irasū āārīmakū gajerogue buerā waamurā, m̄usārē iri p̄norē gojabosadorebea. ² Gua iri p̄norē gāāmebea. M̄usā, gua Jesucristoya kerere were-makū pérā, īḡrē b̄uremu, īḡyare irinagābu. Masaka, m̄usā irasirimakū īārā, gua buerire: “Keoro āārā”, ārī mas̄rākuma. Guade gua gūñarīgue m̄usārē: “Diayeta Jesucristore b̄uremu, īḡyare irit̄ayarā yáma”, ārī mas̄ia. M̄usā irasiriri merā masaka guare: “Óāgorama”, ārī mas̄rākuma. Guayamarē gojadea p̄u merā mas̄rōsū irire mas̄rākuma. ³ Jesucristo, gua īḡuya kerere weremakū, m̄usārē īḡrē b̄uremu, īḡyare irit̄ayamakū iridi āārīmī. Irasirirā masaka m̄usā īḡyare iririre īārā, īḡyarā m̄usā āārīrīrē gojadea p̄u merā mas̄rōsū mas̄rākuma. Irasirirā m̄usā Cristo gojadea p̄u irirosū āārā. Irire mas̄idoregu, papera p̄gue gojadī merā gojabiridi āārīmī. Marīpū okanígū gāāmerōsūta Óāgū deyomarīgū turari merā m̄usāya gūñarīgue: “Íḡ iritamurī merā gua ãsū āārīrikha”, ārī mas̄imakū yámi. Irasirigu, iripoegue Marīpū Moisérē īḡ dorerire pídeare titā majīrīgue gojaderosū iribiridi āārīmī.

⁴ Gua Cristo iritamurī merā Marīp̄ure gūñaturasīā, m̄usārē irire gojáa. ⁵ “Gua mas̄irī merā i moārīrē yáa”, neō ārīmasībea. Marīpū iritamurī merāta Jesucristoya kerere werea. ⁶ Irasirigu guare iri kerere, īḡ masakare: “Òārō irigura

m̄usārē”, ārīrīrē ðārō buemakū yámi. Iri kere, iripoegue Marīpū Moisére īgū doreri pídea irirosū āārībea. Marīpū Jesucristo iridea merā, Óāgū deyomarīgū iritamurī merā marīrē īgū merā ðārō āārīmakū iriri kere āārā. Neō sugū īgū dorerire iripeogū mámi. Irasirirā marī irire iripeobiri waja peamegue waamurā dita āārībokoa. Óāgū deyomarīgū iritamurī merāta Marīpū merā ðārō āārīmasā.

⁷ Marīpū Moisére īgū doreri pídeare ūtā majīrīgue gojagū, īgū āārīögue gosewasiriri waamakā iridi āārīmí. Irasiriro Moiséya diapu Marīpū gosewasiriri merā kūmijūdero āārībú. Iri gosewasiriri peredijkerekerepurū, Israel bumarā īgūrē īāmeétúmasibirinerā āārīmá. Marīpū buro gosewasiriri merā deyoa, Moisére iri doreri pídea āārīkerekerepurū, iri doreri, masakare īgūsā irire iripeomasibiri waja peamegue waamurā dita āārīmakū iridero āārībú. ⁸ Irasirigu Marīpū iri doreri merā iridea nemorō, īgū Óāgū deyomarīgū iritamurī merā marīrē īgū merā ðārō āārīmakū iriri ðātaria. ⁹ Marīpū, masaka Moisére īgū doreri pídeare iripeobiri waja īgūsārē: “Wajamoāghura”, ārīkerekerepurū, ðāgoradero āārībú. Iri nemorō, Marīpū Jesucristo iridea merā marīrē: “Óārā, waja opamerā āārīma”, ārī īārī, ðātaria. ¹⁰ Irasiriro Marīpū Moisére īgū doreri pídea ðārī āārīkerekerepurū, Jesucristoya kere gapū, iri nemorō ðātaria. Iri kere, iri dorerire ubu āārīrī dujamakū yáa. ¹¹ Marīpū buro gosewasiriri merā Moisére īgū dorerire píkerekerepurū, iri pereburi āārīdero āārībú. Jesucristo īgū iridea merā marīrē tauri kere gapū ðātaria. Neō ubu āārīrī āārībirikoa. Neō perebirikoa.

¹² Irasirirā gúa irire masísā, güiro marīrō merā pémasíma ðārō m̄usārē Jesucristoya kerere werea. ¹³ Iri kere, Marīpū Moisére īgū doreri pídea perederosū neō perebirikoa. Irasirirā gúa iri kerere wererā, Moisés iriderosū irirā meta yáa. Moisés Marīpū merā āārīdero purū, īgūya diapu Marīpū gosewasiriri merā kūmijūdero āārībú. Israel bumarā iri gosewasiriri peredijarire masírī, ārīgū, īgūya diapure suríro gasiro merā buhadi āārīmí. ¹⁴ Moisés irasirimakū, iri gosewasiriri peredijarire masibiriderosū, Marīpū doreri īgūrē pídeare: “Āsū ārīduaro irikoa”, ārī pémasíbirinerā āārīmá. Daporaguadere Israel bumarā irire buerā, pémasíbema dapa. Cristoyerā dita irire pémasíma. ¹⁵ Daporaguadere Israel bumarā Marīpū Moisére īgū doreri pídeare bukererā, pémasírī marīrō buema. ¹⁶ Sugū masaku marī Opure buremunugāmakū, marī Opata īgūyare pémasímakū yámi. ¹⁷ Marī Opū, Óāgū deyomarīgū merā suguta āārīmi. Irasirirā, Óāgū deyomarīgū marī merā āārīmakū: “Marīpū Moisére īgū doreri pídeare

marī tarinugādea waja marīrē wajamoāgukumi", ārī gūñabea. 18 Irasirirā marī Opuyarā āārīsīā, marī Opū ñātarigu āārīrīrē masīa. Gajerāde marī īgūyarā āārīrīrē masīma. Irasirigu marīrē īgū ōāgū āārīrōsū āārīmakū gāāmegū, āārīpereri marī okarinurīrē gorawayumakū yámi. Marī Opū, ōāgū deyomarīgū merā suguta āārīmi. īgūta marīrē irasū yámi.

4

¹ Marīpū għare bopoñarī merā īāgū, għare Jesucristoya kerere weremurārē pídi āārīmī. Irasirirā piro marīrō gūñaturari merā masakare iri kerere werea. ² Għayasiūrō iririre, masaka īäberogue ñerī iririre doogoráa. Ārīgatori merā buebea. Marīpħya werenīrīrē gorawayuro marīrō buea. Marīpū īürō diayema āārīrī direta pēmasīma õārō masakare werea, āārīpererā għare: "Keoro buema", ārīburo, ārīrā. ³ Peamegue waamurā dita Marīpū Jesucristo iridea merā masakare tauri kerere għa wererire pēmasībema. ⁴ īgħasā Jesucristore bħremubiri waja, wātī i īmħu marā ñerā opū īgħasārē iri oħarrī kerere pēmasībirimakū yámi. Koye īāmerā siġgorire īāmasīmerā irirosū āārīmakū yámi. Irasirirā Cristo ñātarigu āārīrīrē īāmasībema. Cristo, Marīpū āārīrikurire opagu, Marīpħta āārīmi. ⁵ Għa Jesucristoya kerere wererā, masaka guare õārō gūñaburo, ārīrā meta yáa. īgħasārē: "Jesucristo marī Opħata āārīmi. īgħurēta bħremurō gāāmea", ārī werea. Għayamarē wererā: "Jesús għare maīgū īgħixare weredoredēa merā għa mħsārē moħboerā irirosū mħsārē iritamurā yáa", ārī werea. ⁶ Neħgoraguere āārīperero i īmħugue naħtiārō āārīmakū, Marīpħu: "Boyori waaburo", ārīrī merāta boyori waamakū iridi āārīmi. īgħata iriderosū marīya gūñarīgue boyori āārīmakū yámi. Irasirigu marīrē īgħi õātarigu āārīrīrē masīmakū yámi. Marī Jesucristo ñātarigu āārīrīrē masīrā, Marīpū ñātarigu āārīrīdere masīa.

Jesucristore bħremurā Marīpū merā õārō āārīma, ārī gjaddea

⁷ Għa Marīpū ñātarigu āārīrīrē masīrā, diiarisoru ubu āārīrī soro, õātariri opari soro irirosū ārīrā. Irasirirā gajerā, għa Marīpħya kerere weremakū pérā: "Marīpū turatarigu iritamurī merāta marīrē īgħixare werema īgħurē bħremuburo, ārīrā", ārī gūñarākuma. ⁸ Għa noó waaro ñerō tarikerepħu, Marīpū iritamumi, gajerā għare īgħixare wererire pirimakū iribirkokburo, ārīgū. Irasirirā: "¿Naásū waaro kuri?" ārī gūñarikukkererā: "Marīpū marīrē iritamubirkumi", ārī gūñabea. ⁹ Gajerā għare ñerō irikerepħu, Marīpū għare koregħu neħi bėwāgħbemi. īgħasā għare wějedħarā pámēpikkerepħu,

Maríphu Ígūsārē guare wéjédorebemi. 10-11 Jesús i nikúgue ãärímakü, masaka Ígürē wéjëma. Irasirirā gua Ígūyarā ãäríriñ waja ãärípereri gua okarinurirē ãärípererogue gua noó waaro guadere wéjéduama. Maríphu gapu Jesúre dupaturi okamakü iridi ãärími. Irasirigu, gua boaburi dupure opakerepuru, guare Jesús okari sîrîrē opamakü yámi gajerā irire masiburo, ãrigü. 12 Irasirirā gua Jesúya kerere wereri waja gajerā guare wéjëma goero ãäríkerepuru, musā gapu iri kerere bùremurā, Maríphu puro perebiri okari opamurā ãärā.

13 Maríphya werenírē gojadea pügue ãsü ãrī gojasüdero ãäríbú: "Yu Maríphare bùremubu. Irasirigu Ígūyare werebú". Guade irasüta bùremua. Irasirirā Ígūyare werea. 14 Ire masña. Maríphu, marí Opu Jesúre boadiguere masüdi ãärími. Ígürē masüderosüta marí Jesúyarā ãärímakü, marídere masügukumi. Irasirigu marírē Ígū pürogue ãimurílagukumi Ígū merä ãärídoregu. Gua irire masísü, musärē Ígūyare werea. 15 Irasirirā musärē iritamudharā musä õärō ãäríburire i ãärípererire irirā ñerō taria. Wárā gajerädere gua wererire pérā Maríphu Jesús merä õärō iririre masimakü gäämerä, irasü yáa. Irire masírā, Ígärē: "Óätaria mu", ãrī, usuyari sîrâkuma.

16 Irasirirā gua ñerō tarikererä, piriro marírō gûñaturari merä masakare Ígūyare werea. Ùmarikü guaya dupuma turari perewágákerepuru, Maríphu guare gûñaturamakü yámi. 17 Irasirirā gua Jesúya kerere wereri waja gua daporare ñerō taririre, Maríphu pürogue guare iriburire ãsü ãrī gûñáa: "Marí ñerō tariri, pereburi ãärā. Maríphu pürogue nemorö õärī iringuri gapu neõ perebirikoa. Büro usuyari merä Ígū puro ãäríníkõõäräkoo". 18 Daporare gua i nikúmaré ïärírē gûñarikabea. Ùmugasima iãña marírīrē, irogue Maríphu merä ãäríburire gûñáa. Gua daporare i nikúmaré ïärī, preakoõärokao. Ùmugasima iãña marírī gapu ãäríníkõõäräkoo.

5

¹ Marí ire masña. Maríya dupu, maríya wii irirosü ãärā. Wii irirosü maríya dupu boamakü, Maríphu gaji wii marírē sîrösü gaji dupu ùmugasima dupure sîgukumi. Iri dupu, masaka irideea dupu meta ãäríroko. Irasiriro neõ boabiri dupu ãäríroko.

² Marí i nikúma dupure oparä yujupüräkulturabiri, bùjawereri merä ñerō taria. Maama wii marí õärō ãäríburj wiire buro opadharosü, ùmugasima dupure buro gäämea. ³ Suríro maamañerë sãñadharosü iri dupure gäämea. Surí marírā ãäríduamerä irirosü, dupu marírā ãäríduabea. ⁴ I nikúma dupure oparä yujupüräkulturabiri, gûñarikü, ñerō taria. Ñerō tarikererä, maríya dupu, boaburi dupure bêodharä meta yáa. Maama dupu, neõ boabiri dupu gapure buro opaduáa. Iri

dupare oparā, Marīpū puro īgū merā ãārīníkōārāko. ⁵ Marīpū marīrē maama dupare opamurā ãārīmakū iridi ãārīmí īgū puro õārō ãārīburo, ārīgū. Marīrē irire masīburo, ārīgū, Óāgū deyomarīgūrē marī merā ãārīdoregū sīdupuyudi ãārīmí.

⁶ Irasirirā Marīpūre gūñaturaníkōāa. Ire masīa. Marī i nikūma dupukurā, marī Opū puro ãārībea. ⁷ Īgūrē īābirikererā: “Diayeta īgū ãārīderosūta irigukumi”, ãrī būremurirē neō piribea. ⁸ Gūñaturari merā marīya ãārīburire ãsū ãrī gūñáa: “Marī boarā, i nikūma dupare bérō, marī Opū puro bero usuyari merā ãārīrāko. Irire bero gāāmea marī”. ⁹ Irasirirā marī Opūre marī merā usuyamakē iriduarā, i nikūgue ãārīrā, o īgū purogue ãārīrā, īgū gāāmerirē iriduáa. ¹⁰ Marī Cristo purogue waamakū, marī ãārīpererarē īgū diaye nídoregukumi marī i nikūgue ãārīrā irideare werebu. Irasirigu, marī õārī irideare, o ñerī irideare keoro weregukumi. Marī, īgū irasiriburire masīrā, īgū gāāmerirē iriduáa.

Marīpū merā õārō ãārīrīmarē gojadea

¹¹ Irasirirā goepeyari merā marī Opū Jesucristore būremua. Gua masakare īgūsā īgūrē būremumakū gāāmerā, īgūyare werea. Marīpū gua iririre masīmi. Yū, mūsādere gua iririre: “Óārō yáma”, ãrī masīmakū gāāmea. ¹² Yū mūsārē gojagu, dupaturi guayamarē: “Óāgoráa”, ãrī gojagu meta yáa. Guare õārō masī, usuyari merā gūñaburo, ārīgū, mūsārē gojáa. Gajerā buerimasā: “Gajerā nemorō õārā ãārā”, ãrī gūñarā, masaka iūrō direta õārā irirosū ãārīma. īgūsā ãārīrikuri gapure pémasībema. Guare: “Keoro buebema”, ãrī werewuamakū, mūsā īgūsārē õārō yujurāko. ¹³ Gajerā gua iririre īārā: “Niāsūrā yáma”, ãrī īākerepuru, niāsūrā meta yáa. Marīpū gāāmerirē irirā, irasū yáa. Pémasīrī merā mūsārē iritamurā yáa. ¹⁴ Cristo suguta marī ãārīpererarē maīgū marī ñerī iridea waja marīrē boabosadi ãārīmí. Irasirirā marī ãārīpererā īgū merā boanerā irirosū dujabu. Guā irire gūñarā: “Diayeta ãārā”, ãrī gūñáa. Irasirirā īgūyare piriro marīrō yáa. ¹⁵ Ñerīpererā marī ñerī iridea waja marīrē boabosadi ãārīmí, marī gāāmerō irinemobirkōāburo, ārīgū. Marī õārō ãārīburire marīrē boabosa, masādi ãārīmí īgū gāāmerirē iridoregū. ¹⁶ Irasirirā īgūrē masīsīā, i ûmū marā īgūrē masīmerā gajerarē werewuari merā īārā irirosū neō īābea. Iripoeguere yū īgūrē: “Ubu ãārīgū, i nikūmata ãārīmī”, ãrī īāunabu. Dapora gapure īgūrē masīa. ¹⁷ Marī Cristoyarā ñajāmakū, Marīpū marīrē maama ãārīrikurire opamakū iridi ãārīmí. Irasirirā marī īgūyarā ãārīburi dupuyurogue ãārīrikunaderosū neō ãārībea.

18 Marīph marīrē iri ãārīpererire irasiridi ãārīmí. Iripoeguere marī, Marīph merā õārō ãārībiriunancerā ãārībú. Irasirigū Marīph, Cristo boari merā marīrē īgū merā õārō ãārīmakū iridi ãārīmí. Æārīpererārē irasū ãārīmakū gāāmegū, guare īgūya kerere weredoregū pídi ãārīmí. 19 Iri kere ãsū ãrā: “Marīph, Cristo boari merā ãārīpererā i ûmū marārē ëgū merā õārō ãārīburire pídi ãārīmí. ëgūsā ñerō iridea wajare peremakū iridi ãārīmí”. Irasirigū ãārīpererārē ëgū merā õārō ãārīmakū gāāmegū, guare iri kerere weredoregū pídi ãārīmí. 20 Irasirirā Cristore wereboerā ëgū iriunerā ãārā. Gua ëgūyare wererā, Marīph ëgū basi masakare wereboderosūta gua ëgūsārē ãsū ãrī werea: “Cristore wereboerā ëgūyare wererā yáa. Irasirirā mūsārē: ‘Marīph merā õārō ãārīka!’” ãrī werea. 21 Cristo neō ñerī iribirikerephu, Marīph, marī ñerī iridea waja marīrē wajamoāboderosū ëgūrē iridi ãārīmí marīrē Cristoyerā ãārīdoregū. ëgū gāāmerōsūta ëgū irirosū marīrē diaye irirā ãārīdoregū, irasiridi ãārīmí.

6

¹ Gua Marīphyare moārā ãārīsīā, turaro merā mūsārē: “Marīph Cristo merā mūsārē õārō iritamudeare ubu ãārīfrē irirosū ïabéobirikōāburo, ãrīrā, ëgūyare irinikōāka!” ãrī werea.

² Marīph ëgūya werenírī gojadea pūgue ãsū ãrīdi ãārīmí:
Yu mūsārē: “Óārō iritamugura”, ãrīdeare iriripoe ãārīmakū,
mūsā sérērīrē pébh. Yu tauripoe ãārīmakūdere mūsārē
iritamubu, ãrīdi ãārīmí.[◊]

Irasirirā gua wererire õārō péka! Daporare masaka Marīphre: “Yure iritamuka!” ãrī sérērārē ëgū péduaripoe ãārā. Daporare ëgūrē: “Yure tauka!” ãrī sérērārē ëgū tauduaripoe ãārā, ãrī Werea.

³ Gua Marīphyare buerire ñerō werenírī, ãrīrā, gua neō sugñorē ñerō iribe, ëgūyare piribokumi, ãrīrā. ⁴ Æārīpereri gua iriri merā Marīphre moāboerā ãārīfrē gajerārē masimakū gāāmerā, ãsū gapu yáa. ëgūyare buegorenarā, ñerō taririre, gua gāāmerīrē opabirire, ñerō guare waaríre õārō merā gūñatura, bokatīūa. ⁵ Gajipoere gajerā guare tārāma. Peresugue bi-adoboma. Gajipoere wárā masaka nerē, guarí merā gainíma guare wējēduarā. Gajipoere buro poyari merā moābu. Kārīrō marīrō, uaboari merā moābu.

⁶ Gua Marīphre moāboerā ãārīfrē masakare masimakū gāāmerā, idere yáa. ëgūsārē ëgūyare buerā, õārī direta iriduari merā, diayema ãārīrī masirī merā, bopoñarī merā, iritamuduari merā, Õágū deyomarīgū guaguere ãārīrī merā, diaye maírī merā, ⁷ diayema ãārīrīrē wereri merā, Marīph

turari merā buea. Sugu masaku īgū mojōkuri merā īgū merā gāmekēāduagure kāmuta tarinugāgū irirosū gua diayema iriri merā ñerīrē kāmuta tarinugāa. ⁸ Gua masakare bue-maku, surāyeri guare būremurī merā īāma. Gajerā guare būremubema. Surāyeri guare òārō wereníma. Gajerā guare ñerō wereníma. Diayema ãārīrīrē gua werekerepu: “Ārīgatori merā buema”, ãrīma. ⁹ Gajerā guare īāmasíkererā: “Ubu ãārīrā ãārīma”, ãrīsīā, īāmasímerā irirosū īāma. Gua noó waaro gajerā guare wējēduakerepu, okáa dapa. Guare buro wajamoākererā, wējēbema. ¹⁰ Gua būjawereri merā ãārīkererā, usuyanikōāa. Boporā ãārīkererā, gua buerire pérārē wajaparire opamaku irirosū yáa. Wári i ãmumarē opabirikererā, Marīpu merā ãārīpereri òārīrē opáa.

¹¹ Guayarā Corinto marā, gua musārē gojarā, gua gūñarīrē diayeta gojáa. Musārē gua buro maīrīrē masímaku gāāmea. ¹² Gua musārē maīrīrē neō piribea. Musā gapu guare maīturabea. ¹³ Irasirigu sugu īgū pūrārē wererosū, musārē ãsū ãrī weregura. Yu musārē diaye maīrōsūta yudere maīka!

Marīpu okanígu marī merā ãārīmi, ãrī gojadea

¹⁴ Cristore būremumerā merā surosū ãārībirikōāka! Sugu òārīrē irigu, ñerīrē irigu merā òārō gāmesuribemi. Boyorogue ãārīrā irirosū Marīpure masírā, naītīrōgue ãārīrā irirosū Marīpure masímerā gāme wapiku masíbema. ¹⁵ Cristo, wātēa opu merā surosū gūñabemi. Cristore būremugu, Cristore būremubi merā surosū gūñarīrē opabemi. ¹⁶ Marīpure būremurī wii īgū ãārīrī wii, masaka īgūsā būremurī keori weadeare píburi wii ãārībea. Marī, Marīpu okaníguya wii irirosū ãārīsīā, īgū direta būremua. īgūya wiigue ãārīrōsūta marī merā ãārīmi. īgūya werenírī gojadea pūgue irire ãsū ãrī weredi ãārīmí:

Yu īgūsā merā ãārīgu, īgūsā watopegue ãārīnukōāgukoa. Yu īgūsā Opu ãārīgukoa. īgūsā, yaarā ãārīrākuma, ãrīdi ãārīmí.*

¹⁷ Irasirigu marī Opu ãsū ãrīnemodi ãārīmí:

Ñerō iririkurārē wapiku nemobirkōāka! īgūsā ñerī iririre iribirkōāka! īgūsā irirosū ñerī iribirimaku, yu musārē òārō bokatīrīneā, wapiku nukōāgukoa.*

¹⁸ Yu, Musāpu ãārīgukoa. Musā yu pūrā ãārīrākukoa, ãrīdi ãārīmí marī Opu ãārīpererā nemorō turagu.**

* **6:16** Lv 26.12; Ez 37.27 ** **6:17** Is 52.11 *** **6:18** 2 S 7.14; 1 Cr 17.13; Is 43.6; Jer 31.9

7

1 Yaarā yu maīrā, mūsārē ire werea. Marī, i Marīpū ārīdeare pérā, āārīpereri ñerō iririre, ñerī gūñarīdere pirirā! Irasirirā goepeyari merā īgūrē būremu, īgū gāāmerī direta irinirā!

Pablo, Corinto marā gūñarī gorawayudeare gojadea

2 Guare maīka! Gua mūsārē neō poyanorēbiribū. Gua bueri merā mūsārē ñerō irimakā iribiribū. Neō suganorē mūsā merāmūrē ārīgatori merā īgūyare āīabiribū. 3 Yu irire irasū ārīgū: "Mūsā guare ñerō werenīdea waja opāa", ārīgū meta yáa. Gua mūsārē būro maīrī merā gūñanía. Yu irire mūsārē were-siabū. Irasirirā marī okarā, o boarā, suro merāta āārīnīrāko. 4 Yu, mūsā õārō iriri kerere pégu: "Diayeta yáma", ārī gūñáa. Irasirigū ñerō tarikeregū, gūñatura, būro usuyáa.

5 Gua Macedonia nikūgue ejarāgueta neō siuñajārī bokabiribū. Noó waaro ñerō taribū. Gajerā gua merā gāme guaseoduama. Mūsārē gua buenerārē gūñarā, būro gūñarikubū. 6 Marīpū, būjawererī merā āārīrārē gūñaturamakū irigū gapū Tito gua pūrogue ejari merā guare gūñaturamakū irimi. 7 īgū gua pūrogue ejari direta usuyabiribū. Mūsā īgūrē gūñaturamakū irideare īgū weremakā pérā, būro usuyabū. Mūsā yure īāduarire, mūsā yure werewādeare būjawererī merā āārīrīrē, mūsā yure gūñarikurire guare weremi. Yu irire pégu, būro usuyanemobū.

8 Yu mūsā ñerō irideare mūsārē gojadupuyudea pū merā yoaweyaripoe būjaweremakū iribū. Irasirigū: "Yu gojabirimakū õāboyo", ārī gūñabū. Irasū ārī gūñakeregū, daporare: "Yu irire gojamakū õāgorabū", ārī gūñáa. 9 Irasirigū daporare usuyagū, mūsā būjaweredeare usuyagū meta yáa. Yu mūsārē gojadea pūrē buedero parū, mūsā ñerō irideare gūñā, Marīpū gāāmerōsūta būjawereyuro. Mūsā gūñarīrē gorawayu, ñerō iririre piriyuro. Iri gapū yure usuyamakū yáa. Mūsārē būjaweremakū irikeregū, neō poyanorēbiribū. 10 Marī ñerō irideare gūñarā, Marīpū gāāmerōsūta būjawere, marī gūñarīrē gorawayu, ñerī iririre pirirā, peamegue waabonerā tausūrāko. Gajerā i īmū marā Jesúre būremumerā gapū īgūsā ñerō irideare būjawerekererā, īgūsā gūñarīrē neō gorawayubema. Ñerī iririre piribema. Irasirirā peamegue waamurā āārīma. 11 Mūsā gapū mūsā ñerō irideare gūñarā, Marīpū gāāmerōsūta būjawereyuro. Irasirirā mūsā iririre goepeyari merā gūñanugāyuro. Mūsā ñerō irideare piririre gajerārē būro masīmakū gāāmeyuro. Mūsā ñerō irideare gūñarikū, būro būjawere, gūiyuro. Irasirirā yure būro īāduayuro. Ñerī irigure wajamoāyuro, īgū ñerō irideare dupaturi iribirikōāburo, ārīrā. Āārīpereri mūsā irasiriri merā mūsā daporare diaye irirā

äǟrïrïrë għare īmua. ¹² Irasirigu yu mħsārē gojadupuyugħu, ñerō iridire īgħi ñerō irididere iritamudħagħi iribħu. Mħsādere iritamubu, iri pürē gojabu, Marīpu iħxrō għare mħsā õħrō għuñnarīrē masiburo, ārīgħi. ¹³ Irasirirā mħsā għare għuñnaturamakū yáa.

Irasū ǟärīmakū mħsā Titore õħrō bokatīrīneārā īgħi rē u sħayamakū iriyuro. Għa irire pérā, mħsā merā u sħayadher nemorō u sħayanemobu. Mħsā īgħi rē õħrō ǟärīrikumakū iriyuro. ¹⁴ Tito mħsā puro waaburi dupuyuro yu mħsā merā u sħayarire īgħi rē werebħu. īgħi irogue ejamakū, yu ārīderosūta īgħi rē õħrō iriyuro. Irasirigu yu īgħi rē wereddeare għu yasirib. Għa mħsārē diayema ǟärīrī direktiweres ġu Titore mħsāyamarē wereddeade diayeta ǟärībħu. ¹⁵ Mħsā pħrogue īgħi ejamakū, ǟärīpererā bħremur īmerā īgħi rē õħrō bokatīrīneāyuro. Goepeyari merā īgħi dorerire iriyuro. Mħsā irasirideare għuñnagħu, mħsārē mañdero nemorō mañnemomi. ¹⁶ Y, mħsā õħrō iririre masiġġi, “Öħrō yáma”, ārī, buro u sħayáa.

8

Gajerārē īgħi sā għāġi meriżi sibburimarē gojadea

¹ Għayarā, għa mħsārē ire masimakū għāġi mea. Marīpu Jesúre bħremur buri marārē Macedonia nikugħie ǟärīrārē õħrō iritamumi. ² Īgħi sā buro ñerō tarikererā, gajerārē iritamuma. Bu ro bopokererā, īgħi sāya niyerure mařrō marřrō, buro u sħayari merā īgħi sārē sibburire neeōnama. ³ Īgħi sā għāġi meriżi ǟärīpereri īgħi sārē sibburire neeōnama. ⁴ Marīpu ħararrē boporārē iritamudħarā, īgħi sārē sibburire għare: “Aħabosaka!” ārī sērēma. ⁵ Irasū ārīrā, għa għuñnader nemorō õħrō yáma. Nixerure īgħi sibburire neeōburi dupuyuro marī Opħra: “Mha għāġi meriżi direkti iridħakoa”, ārīma. Pħarhu għare: “Marīpu għāġi meriżi dorerire irirāra” ārīma. ⁶ Īgħi sā irasirideare ītarā, għa Titore mħsā puro Corintogue waadoreb. Iro dupuyuro mħsā pħrogue ǟärīgħu, boporārē iritamuburire niyerure sērē, neeōnugħadni ǟärīm. Irasirirā, mħsā õħrō iriñu għadher is-sa' iriħod iriħi odonuburo, ārīrā, īgħi rē iriu. ⁷ Mħsā Marīpu ħarek ǟärīpererire õħrō yáa. īgħi rē diayeta bħremua. Īgħi ya kerere īgħi masiġġi sibburire neeōħi. īgħi għāġi meriżi direkti iridħakoa. Għare buro maña. Irasirirā mħsā i-ǟärīpererire õħrō iriħosūta mħsā boporārē sibburire neeōrīdere õħrō irika!

⁸ Y, irire mħsārē irasū ārīgħu, turaro merā: “Īgħi sārē niixeru sibbur!” ārīgħu meta yáma. Macedonia marā boporārē õħrō iritamudeare werea, īgħi sā iriħosū mħsādhe diayeta mařrō merā

boporārē iritamuduarire masiduagū. ⁹ Ire mūsā masīa. Marī Opū Jesucristo marīrē buro maigū, marīrē õārō iritamudi ãārīmī. Æārīpereri ūmugasiguema õārīrē opagū ãārīkeregū, marīya ãārīburire i nikūguere aarigū, bopogū irirosū aaridi ãārīmī, marīrē ãārīpereri ūmugasiguema õārīrē opaburo, ãrīgū.

¹⁰ Irasirigū ya mūsārē: “Āsū irimakū õāgorabokoa”, ãrī gūñarīrē weregūra. Mūsā gapū si bojori merā gajimakā marā dupuyuro boporārē niyeru siburire usuyari merā neeōpūrorisabū. ¹¹ Irasirirā mūsā usuyari merā neeōpūroridaerosūta daporare sīyuwarikuka! Wāro oparā, wāro sīka! Mérōgā oparā, mérōgā sīka! ¹² Usuyari merā mūsā sīdharopā sīmakū, Marīpū mūsā merā usuyagukumi. Wāro opamerārē wāro sīdorebemi.

¹³ Yū mūsārē: “Boporārē iritamuka!” ãrīgū, “Igūsā gapū wāro oparā dujaburo, mūsā gapū boporā dujaka!” ãrīgū meta yāa. ¹⁴ Æārīpererā sūrosū ãārīrikuburo, ãrīgū, irire irasū ãrā. Daporare mūsā opari merā Igūsārē iritamumasīa. Purāgue mūsā gāāmerīrē opabirimakū, Igūsāde mūsārē iritamumasīrākuma. Mūsā irasū gāme sīrā, mūsā gāāmerīrē opapeokōrākua. ¹⁵ Marīpūya werenīrī gojadea pūgue marī gāme sīrīrē ãsū ãrī gojasūdero ãārībū*: “Wāro opadi gajigū nemorō opabirimi. Mérōgā opadide mérōgā opakeregū, Igū gāāmerīrē opapeokōāmi”, ãrī gojasūdero ãārībū.

Tito Igū merāmarā merā Corintogue waadea

¹⁶ Yū mūsārē buro iritamuduarosūta Marīpū Titore mūsārē iritamuduaamakū yāmi. Irasirigū Marīpūre usuyari sīa. ¹⁷ Tito, gūa Igūrē mūsā purogue waadoreburi dupuyurogueta mūsārē iritamugū waaduasiadi ãārīmī. Irasirigū, gūa Igūrē waadoremakū pégu: “Jāu, waagūra”, ãrī yūjūmi.

¹⁸ Igū merā gajigū marīyagure iriuia. Æārīpererogue Jesúre buremurī buri marā Igūrē: “Marīpū masakare Jesucristo iridea merā tauri kerere õārō buemi”, ãrī werenīnurā. ¹⁹ Igūrēta beyenerā ãārīmá, niyerure boporā purogue gūa ãīāmakū gūare wapikuburo, ãrīrā. Iri niyerure mūsā gajerā merā neeōdeare gūa boporārē sīmakū ïārā: “Marī Opū marīrē õārō iritamugū yāmi”, ãrīrākuma. Marī Igūsārē buro iritamuduarire masīrākuma. ²⁰ Gūa iri niyerure wāro mūsā neeōdeare õārō kore, boporārē keoro sīrākua, gajerā gūare: “Keoro iribirima”, ãrī werewhabirikōāburo, ãrīrā. ²¹ Gūa marī Opū ïūrō, masaka ïūrōdere diayemarē iriduāa.

* **8:15** Exodus 16.13-18: Iripoegue Israel bumarā masaka marīrōgue waagorenamakū, ûmarikū Marīpū Igūsārē manā wāikuri baari sīdi ãārīmī. Irasirigū Marīpū dorederosūta Moisés Igūsārē irire keoro seadoredi ãārīmī, Igūsāku Igūsā baaburire opaburo, ãrīgū.

²² Irasirirā Titosā merā gajigʉ marīyagʉre iriuia. Gʉa, īgū gajerārē ðārō iritamumakʉ wári īābh. Irasirigʉ daporare mʉsā gajerārē iritamudʉarire pésīā, īgū dupuyuro mʉsārē iritamudʉaderō nemorō iritamugū waadʉami. ²³ Masaka Titoyamarē sérēñamakʉ, īgūsārē āsū ārī yʉjuka: “Pablo merāmʉ, īgū merā moāgʉ āārīmi mʉsārē iritamubu”, ārīka! Gajerā īgū merā waamurārē sérēñamakʉ, āsū ārīka: “Jesúre bʉremurī buri marā iriuancerā āārīma. Cristoyare iriri merā gajerārē Cristore: ‘Óātarimi’, ārī, ushyari sīmakʉ yáma”, ārīka! ²⁴ Irasirirā gʉa Titosārē: “Corinto marā mʉsārē ðārō bokatīñeārākuma”, ārī wererosūta ðārō bokatīñeāka! Mʉsā irasiririre pérā, īgūsārē iriuancerā mʉsā īgūsārē mañrīrē masīrākuma.

9

Jesúre bʉremurārē niyeru sīburi neeōrīrē gojadea

¹ Yʉ mʉsārē gojagu: “Ígūsā gajerā Jesúre bʉremurārē niyeru sīburi neeōrīrē masīsiama. Irasirigʉ irire gojanemobea”, ārī gūñāa. ² Yʉ, gajerārē mʉsā iritamudʉarire masīsiāa. Irasirigʉ ushyari merā Macedonia nikū marārē āsū ārī werebʉ: “Si bojorire Corinto marā Acaya nikūgue āārīrā, gajerā Jesúre bʉremurārē boporārē iritamudʉasiama”, ārībʉ. Irire pérā, wárā Macedonia nikū marāde mʉsā irirosū ushyari merā īgūsārē iritamudʉama. ³ Yʉ Macedonia nikū marārē: “Corinto marā niyeru sīrākuma”, ārīderosūta waamakʉ gāāmea. Irasirigʉ iri niyeru mʉsā sīdʉarire yʉ mʉsā pʉrogue ejaburi dupuyuro neeō odosiaburo, ārīgū, Titosārē iriuia. ⁴ Yʉ Macedonia nikū marā merā mʉsā pʉrogue ejagʉ, mʉsā sīdʉarire neeō odobirimakʉ īāgū, guyasīrīboko. Yʉ īgūsārē: “Corinto marā boporārē sīrākuma”, ārīdero pʉrh mʉsā sībirimakʉ īāgū, guyasīrīboko. Mʉsāde irasūta guyasīrīboko. ⁵ Irasirigʉ: “Yʉ mʉsā pʉrogue ejaburo dupuyuro Titosārē iriupʉrorigʉra”, ārī gūñāa. Ígūsā irogue ejarā, mʉsārē iritamurākuma mʉsā: “Sīrākoo”, ārīdeare iri odoburo, ārīrā. Irasirirā gʉa mʉsā pʉrogue ejamakʉ, gʉa mʉsārē sīdorero marīrō mʉsā gajerārē sīdʉarire bāro iritamudʉari merā, neeō odosiarākoo.

⁶ Ire gūñaka! Mérī yeri otedi, mérīgā dʉka seagʉkumi. Wári yeri otedi, wári dʉka seagʉkumi. Iri irirosū marī boporārē mérīgā sīmakʉ, Marīpʉ marīrē mérīgā sīgʉkumi. Wáro marī sīmakʉ, wáro sīgʉkumi. ⁷ Irasirirā mʉsā: “Óōpā sīgʉra”, ārī gūñaderosūta sīka! “Sīdʉabirikerepʉrh, yʉre sīdorema. Irasirigʉ sīgʉkoo”, ārī gūñarō marīrō sīka! Marīpʉ, ushyari merā sīrārē mañmi. ⁸ Aārīpereri ðārīrē mʉsārē sīmasīmi mʉsā gāāmerīrē opapeokōāburo, gajerādere mʉsā opari merā ðārō

iritamuníkōāburo, ãrīgū. ⁹ Marīpuya werenírī gojadea pūgue irire ãsū ãrī gojasūdero ãrībú:

Õāgū boporārē wáro sīmi. Ígūsārē õarō iritamurī neō perebirikoa.[◊]

¹⁰ Marīpū, oterimasūrē oteri koyere Ígū oteburire opamakā yámi. Oterimasū irire otedero pūru, Marīpū Ígū otedeare dūkakumakā yámi masaka baaburire. Irire irirosū mūsārē ãārīpereri mūsā boporārē sīburire opamakā irigukumi. Irire sīdero pūru, mūsā opadero nemorō mūsā boporārē sīnemoburire opamakā irigukumi. ¹¹ Marīpū mūsārē ãārīpereri õarīrē opamakā irigukumi gajerārē wáro sīburo, ãrīgū. Irasirirā gua iri niyerure mūsā neeōdeare marīyarā boporārē sīmakū ïārā, Marīpure usuyari sīrākuma. ¹² Mūsā Ígūsārē iritamurā, Ígūsā gāāmerī direta sīrā meta yáa. Marīpure: “Óātaria, mū Ígūsārē guare sīmakū iriri”, ãrī, usuyari sīmakū yáa. ¹³ Mūsā Ígūsārē iritamumakū ïārā: “Corinto marā Cristoyare õarō yáma. Guare wáro sīrā, gajerādere õarō sīma”, ãrīrākuma. Irasirirā Marīpure buro usuyari sīrākuma. ¹⁴ Ígū mūsārē õarō iritamurīrē masīrākuma. Irasirirā mūsārē buro maīrī merā mūsāya ãārīburire Ígūrē sērēbosarākuma. ¹⁵ Marīpū Jesucristo merā marīrē õātariro iridi ãārīmí. Ígū irasū irideare marī werenírī merā weredhārā, werepeomasīña máa. Irasirirā Ígūrē: “Óātaria mū”, ãrī, usuyari sīa.

10

Pablo Ígū Jesús buedoregu pídi ãārīrīrē gojadea

¹ Yū Pablo mūsārē gaji weregura. Ire weregu, Cristo turiro marīrō bopoñarī merā werederosūta mūsārē weredhāa. Surāyeri mūsā puro ãārīrā, yure ãsū ãrīñurā: “Marī merā ãārīgū, turabi ubu ãārīgū irirosū marīrē weremi. Gajerogue ãārīgū, marīrē buro turari merā were gojami”, ãrīñurā.

² Irasirigū mūsārē ãsū ãrī werea. Yū mūsā pūrogue ejamakū, yure turaro merā weremakū iribirkōāka! Gajerā mūsā watopegue ãārīrā guare: “I ûmu marā irirosū Ígūsā gāāmerī direta irirā yáma”, ãrīñurā. Irasū ãrīrārē turaro doreri merā weregura. ³ Guia i ûmugue ãārīkererā, guare ïāturirārē wereerā, i ûmu marā irirosū iribe. ⁴ I ûmu marā Ígūsā turaro merā Ígūsārē ïāturirārē tarinugāmurā werema. Guia gapū Marīpū doreri merā Ígūsārē werea, Ígūyare ãrīgatori merā gūñarīrē: “Diaye ãārībea”, ãrī masīburo, ãrīrā. ⁵ Iri doreri merā Marīpuyare: “Diaye ãārībea”, ãrīrārē diayema ãārīrīrē masīmakū irimasīa. “Masītaria”, ãrī gūñarārē ãārīpereri Ígūsā gajerārē Marīpure masībirimakū iririre pirimakū irimasīa. Iri

doreri merā ããr̄ipereri ïḡsā gããmerō gññarñrē pirimakã irimasña, Cristo gapure gñña, ïḡ gããmerī direta iriburo, ãr̄irã. ⁶Musā: “Íḡ dorerire tarinugãbirikoa”, ãr̄idero p̄uru, iri dorerire tarinugãgãnorē ḡua wajamoãmasña.

⁷ Musā gajerärē ïãrã, ïḡsā iririkuri direta ïãrã yáa. ïḡsā gññarñ gapure neõ ïãmasibe. “Cristoyagu ããr̄”, ãr̄igñno guadere: “Cristoyerā ããr̄ima”, ãr̄i masidoreo. ⁸ Yü musärē: “Marī Opü guare ïḡuyare buedoregu pími”, ãr̄i werekeregu, irire ḡuyasñr̄bea. Guare irasū buedoregu, musärē iritamudoregu pími. Musärē poyanorëdoregu meta pími. ⁹ Yü musärē gojagu, yü gojari merā gukamakã iriduagü meta yáa. ¹⁰ Suräyeri musā watopegue ããr̄irã ãsū ãr̄ima: “Pablo marirē gojagu, buro turari merā doremi. Irasirikeregu, marī merā ããr̄igñ, turabi ubu ããr̄igñ irirosū marirē weremi”, ãr̄ima. ¹¹ Irire irasū ãr̄igñnorē ãsū ãr̄i weregura: “Ḡua gajerogue ããr̄irã, musärē: ‘Ãsū irirâra’, ãr̄i gojaderosüta musā p̄rogue ejarã, irire irirâko”.

¹² Suräyeri musā watopegue ããr̄irã ïḡsā basi: “Marī gapü õãrō masña, gajerā nemorō ããrã”, ãr̄i gãme wereníma. Irasū ãr̄i wereníkererâ, masibema. Guare ïḡsā irirosū ḡua basi ḡua iririre neõ wereníñabea. ¹³ Irasirirã ḡua musärē wererâ, Marípü guare buedoregu pídea direta werea. Gajerärē ïḡ pídeare irirã meta yáa. Íḡta guare pími musädere buedoregu. ¹⁴ Irasirirã, ïḡ guare buedoregu píderosüta musärē Cristoya õãr̄i kerere buepurorirã ejabu. Irogue musärē buerâ ejarã, ïḡ guare dorederosüta iribü. ¹⁵ ïḡ guare buedoregu píderosüta iririre wererâ, keoro werea. Gajerâ iririre: “Ḡua iriri ããrã”, neõ ãr̄ibe. Musärē buerâ, musärē Cristore b̄remunemomakã gããmea. Musā b̄remunemomakã ïãrã, Marípü guare dorederosüta irirã, gajerâ musā p̄rogue ããr̄irâdere buerâko Cristore b̄remuburo, ãr̄irã. ¹⁶ P̄uru yoarogue marârê Marípü Jesucristo merâ masakare tauri kerere pémerârê buerâ waaraâko. Gajerâ iri kerere buederoguere buerâ waa: “Ḡua bueri gapure pérâ, Jesucristore b̄remunugãma”, ãr̄irã meta yáa.

¹⁷ Marípuya werenírî gojadea pügue ãsū ãr̄i gojasüdero ããr̄ibü: “Neõ sugü: ‘Gajerâ nemorō masigñ ããrã’, ãr̄ibirkôâburo. Irasū ãr̄irõno irigu marī Opü gapure: ‘Turatarigu ããr̄isñä, marirê õãtariro iridi ããr̄imi’, ãr̄iburo”, ãr̄i gojasüdero ããr̄ibü. ¹⁸ Sugü ïḡ basi: “Óãrō yáa”, ãr̄i werenírî wajamáa. Marī Opü: “Óãrō yámi”, ãr̄i ïãsügñ gapü diayeta õãrō irigu ããr̄imi.

Pablo ārīgatori merā buerimasāyamarē gojadea

¹ Daporare mūsārē mérōgā yaamarē ārīmoāmagū irirosū were gojagura. Yū irasū ārī gojarire gariborero marīrō buemakū gāāmekoa. ² Marīpū mūsārē maīrōsūta yude bero maña. Mūsā yū magō irirosū āārā. Cristo mūsā marāpū āārību irirosū āārīmi. Irasirigu, yū magō gajerā ūma merā neō ūnerō iribeo sugħretu marāpukumakū gāāmegū irirosū, yū mūsārē Cristoyerā dita āārīmakū gāāmea. ³ Irasū gāāmekeregu: “Evare iripoegue waaderosū īgūsādere waabokoa”, ārī gūñarikha. Wātī, pīrū irirosū deyoa, īgū masīrī merā ārīgatomakū pégo, Marīpū dorerire tarinugādeo āārīmō. īgū iriderosū gajerā mūsārē ārīgatomakū pérā, mūsā gūñarīgue Cristoya direta mūsā iridħarire piribokoa. ⁴ Mūsā āsū yáa. Gajerā mūsā puro ārīgatori merā buerā ejamakū, īgūsā buerire õārō pésuyua. īgūsā Jesúyamarē, Óāgū deyomarīgū mūsā bokatīrīneādiyamarē, Marīpū Jesús merā masakare tauri kerere gua mūsārē buedea irirosū īgūsā buebirikerepuru, īgūsā buerire pé buremua. ⁵ īgūsā mūsārē buerā: “Gua gajerā Jesús buedoregu pínerā nemorō masīa”, ārī péñakuma. Yū gapu: “Jesús yure īgūyare buedoregu pími. Irasirirā yure masītarinugābema”, ārī péñaa. ⁶ Yū õārō wererimasū irirosū werebirikeregu, Marīpū werenirīrē õārō masīa. Yū masīrīrē, āārīpereri yū īgūyare iriri merā mūsārē masīmakū iribu.

⁷ Yū mūsārē Marīpū Jesús merā masakare tauri kerere buegu: “Niyeru sīka!” neō ārī sērēbiribu. Ubu āārīgū irirosū moā wajata baabu, mūsārē Marīphyare õārō masīburo, ārīgū. ¿Yū irasiridea õāberi? ¿Naásū gūñarī? ⁸ Gajerā Jesúre būremurī buri marā yure niyeru sīma mūsārē bueburo, ārīrā. īgūsā sīrīrē ūeabu mūsārē iritamubu. Irire ūeāgū, īgūsāya niyerure ēmwāgāgū irirosū péñabu. ⁹ Mūsā merā āārīgū, gajino yū gāāmerīrē opapeobirikeregu, mūsārē niyeru neō sērēbiribu. Marīyarā Macedonia nikū marā yū gāāmerīnorē āijama. Irasirigu mūsārē: “Niyeru sīka!” neō ārī garibobiribu. Puruguedere mūsārē neō garibobirikoa. ¹⁰ “Cristo weregu, diayeta weredi āārīmī”, ārī masīa. īgū diaye werederosūta yude mūsārē niyeru sērēbirideare diayeta werea. Neō sugu āārīperero Acaya nikūgue āārīgūno i mūsārē yū sērēbirideare wererire: “Diaye werebemi”, ārīmasībirikumi. ¹¹ Mūsārē yū sērēbirideare wererire pérā, ¿naásū gūñarī mūsā? “Pablo guare maibirisīā, irasū ārī weremi”, ¿ārī gūñarī? Āārībea. Mūsārē maña. Marīpū irire masīmi.

¹² Irasirigu yū mūsārē irinugāderosūta iriwāgānīkōāgura. “Gajerā Jesús buedoregu pínerā nemorō masīa”, ārīgatorā mūsārē bueri waja niyeru wajatadħama. Guu gapu īgūsā

irirosū wajataduabea. Irasirirā īgūsā: “Guade Pablosā irirosūta yáa”, neō ãrīmasibema. ¹³ “Jesús buedoregu pínerā ãärā”, ãrīrā, ãrīgatorā yáma. “Diayeta Jesús buedoregu pínerā ãärīma”, ãrī gūñamakū iriduárā ãärīsīnā, masakare ãrīgatoma. ¹⁴ Yū gapu īgūsā irasirimakā īákeregu: “¿Nasirimurā irire irasū yári?” ãrī gūñabea. Wātēa opu Satanáde Maríphre wereboegu irirosū deyoami masaka īgū ãrīgatorire: “Diayeta ãärā”, ãrī gūñamakū iriduagū. ¹⁵ Irasirirā ãrīgatori merā buerimasā wātīrē moäboerā īgū irirosū yáma. Ñerā ãärīkererā, īgūsā irigatori merā masakare: “Maríphre moäboerā ãärīma, õärō yáma”, ãrī gūñamakū iriduama. Daporare masaka īgūsārē: “Óärā ãärīma”, ãrī gūñakerepuru, puruguere ãärīpereri īgūsā ñerō iridea waja buro wajamoásürākuma.

Pablo, īgū ñerō tarideare gojadea

¹⁶ Dupaturi mūsārē ire were gojaguera. Neō sugu yure: “Niärīmasū ãärīmi”, ãrī gūñabirkōaka! Irasū ãrī gūñarā: “Niärīmasū irirosū wereníburo”, ãrīka! Irasirigu mérōgā yu basi werenígura. ¹⁷ Yū irasū werenígū, niärīmasū irirosū werenígū yáa. Marī Opu yure: “Irire wereka!” ãrībirimi. ¹⁸ Wárā masaka i ûmuuma direta gūñakererā, īgūsā iririre: “Óärō yáa”, ãrīma. Yude īgūsā irirosū mūsārē yu õärō iririre weregura. ¹⁹ Mūsā basi: “Masītaria”, ãrīkererā, niärīmasū irirosū werenírā bueri gapure gariborero marīrō péa. ¿Nasirirā īgūsārē õärō péri? ²⁰ īgūsārē moäboerārē dorerosū mūsārē buro dorekererepuru, ãrīgatori merā mūsāyare ãíakerepuru, mūsārē oparā irirosū dorerā īgūsā gāäméri direta gūñakerepuru, mūsārē: “Ubu ãärīrā ãärīma”, ãrī iãbéokerepuru, mūsārē guyasírīmakū iriduárā mūsāya wayupárārīrē pákerepuru, ãärīpereri īgūsā irasiririre gariborebirikoa mūsā. ²¹ Mūsārē irasirirā, ñerō irirā yáma. Guá gapu īgūsā irirosū mūsārē neō irasiribiri-bokoa.

Yū īgūsā irirosū mūsārē ñerō iribirikeregū, niärīmasū īgū iririre: “Óärō yáa”, ãrī werenígū irirosū mūsārē ãsū ãrī weregura. ²² īgūsā: “Hebreo masaka ãärā”, ãrīma. Yude hebreo masakata ãärā. “Israel bumarā ãärā”, ãrīma. Yude Israel bumata ãärā. īgūsā: “Abraham parāmerā ãärā”, ãrīma. Yude Abraham parāmita ãärā. ²³ īgūsā: “Cristore moäboerā ãärā”, ãrīma. Yū tamerā īgūsā nemorō Cristore moäboegu ãärā. īgūyare õärō yáa. Yū basi niärīmasū irirosū wereníkeregu, yu õärō iririre ãsū ãrī werenemogura. Yū Cristoyare irigu, īgūsā nemorō moätarinugābū. Cristoya kerere wereri waja īgūsā nemorō peresugue biadobosubu. īgūsā nemorō tārásübū. Wári masaka yure wējēboyama. Irasirigu mérōgā merā taribu yu boaboderore. ²⁴ Su mojōmagora

judío masaka yure ñeāma. Ígūsā yure ñeārikū, treinta y nueve gora tārānama. ²⁵ Urea gajerā yure ñeā, yuku merā páma. Suñarō masaka ñtāyeri merā yure deama. Urea doóriduparu merā mirību. Suñarō mirīgū, sunu, su ñami taboa majī weka wádiyaguere bá payaníbu. ²⁶ Yü wári makārīguere buegorenagū waanabu. Yü buegorenamakū, goetaribu. Diarigue yü mirīrī, yure yajari, yaa nikū marā judío masaka, judío masaka ãärīmerāde yure ñerō iriduari, makārīgue, masaka marīrōgue yure wējēduari, wádiyague mirīboama goetaribu. “Mu merāmarā ãärā”, ãrīgatorāde yure ñerō irima goetarima. ²⁷ Cristoya kerere wereghu, buro moā wajata baabu. Irasū moágū, ñerō taribu. Wüja pūrkerepuru, irasū moañíkōabu. Gajipoere uaboabu. Ñemesibubu. Gajipoere baabiritaunokōabu. Gajipoere buro yusamakū, gaji surí sāñanemoburi marību.

²⁸ Irasū ãärīmakū ûmhríku Jesúre buremurī buri marārē ãärīpererogue ãärīrārē gûñharikua. ²⁹ Irasirigu sugu gûñaturabi ãärīmakū ñagū, yü basi gûñaturabi irirosū péñáa. Jesúre buremugurē ñerō irimakū irirā merā gua, Jesúre buremugurē guyasírīsāa. ³⁰ Musārē yaamarē werenemogū, yü turabi ãärīrīrē masiburo, ãrīgū, yure waadeare weregura. ³¹ Marī Opü Jesús Pagu, yü musārē ãrīgatori marīrō merā yaamarē wererire masimi. Ígūrēta: “Turatarigu ãärā”, ãrī, usuyari síníkōärō gäâmea. ³² Yü Damascogue ãärīmakū, iro marā opü Areta wâikugu dokamu yure ñeāduadi ãärādimi. Yure ñeāduagu, iri makā tirogue Ígūsā ñtā majīrī merā weadea sârīrōma disipharorikū surarare koredoredi ãärīmí. ³³ Yü merāmarā gapu puui wári puui merā iri sârīrō ãärīrī gobegue yure yótaudijuma. Irasirigu, Ígūsā iritamurī merā yure ñerō iriduuarārē duriwâgâkōabu.

12

Pablo kērō irirosū Ígū ñādeare gojadea

¹ Marī basi: “Óärō masiña”, ãrī werenígorenari wajamaríkerepuru, marī Opü Jesús kērō irirosū yure ñmudeare, Ígū yure masimakū irideare werenemogura. ² Yü Cristore buremunugâdero phru, Maríphu yure ûmugasigue Ígū ãärīrōgue ãímuríiami. Irogue ãímuríaderopuru, catorce bojorigora taria. Yü dupu merā, o yü yujupürā merāta irogue waagú waakuyo, masibirkao. Maríphu dita masimi. ³⁻⁴ I gapure masiña. Yure irogue ãímuríagu, paraíso wâikurogue ãímuríjami. Yü dupu merā, o yü yujupürā merāta yure irogue ãiagu, ãiagukumi, masibirkao. Maríphu suguta irire masimi. Yü irogue ãärīgū, Ígū masaka iripoegue neõ masibrideare werenírīrē pébhu. Iri, Ígū neõ sugu masakure weredoreri meta ãärību. ⁵ Irogue

Ígū yure āimurīadeare guyasirīrī marīrō māsārē weremasāia. Yaama gapāre weregu, guyasirībokoa. Irasirigu yu turabi āārīrī direta werenemogura. ⁶ Yu basi yaamarē weredāamakā, yu werenīrī diaye āārībokoa. Niārīmasū werenīrī irirosū āārībiribokoa. Yaamarē weremasikeregu, werebirikoa māsā yure: “Gajerā nemorō òāmī”, ārī gūñabirikōāburo, ārīgū. Yu iririkarire īādero puru, yu bueri gapāre pédero puru, māsā yure: “Óāgorami”, ārī gūñamakū gāāmea.

⁷ Marīpu yure īmudea òātaribu. Yu irire gūñagū: “Gajerā nemorō masīa”, ārī gūñabokuyo. Marīpu gapāre irire gūñabirikōāburo, ārīgū, wātēa opu Satanás yaa dupāre pūrīrikāmakā iririre kāmutabiridi āārīmī. Iri pūrīrī poraru ñajārōsū pūrīa. ⁸ Ùrea yu marī Opāre: “Yure i pūrīrīrē tauka!” ārī sērēadibū. ⁹ Ígū gapāre yure ãsū ãrīmi: “Mārē maīsīā, òārō iritamugura. Yu mārē iritamurī neō perebirikoa. ‘Turabea’, ārī gūñagūnorē yu turari merā òārō iritamua gajerā yu turarire masīnemoburo, ārīgū”, ārīmi. Irasirigu yu turabi āārīrīrē ushyari merā wereguakoa Cristo ìgū turari merā yure òārō iritamuníkōāburo, ārīgū. ¹⁰ Irasirigu Cristoyagu yu āārīrī waja pūrīrī merā turabi āārīsīā, ushyari merā irire bokatīūa. Gajerā yure ñerō werenikerepuru, yu gāāmerīrē opabirikeregu, gajerā yure ñerō irikerepuru, yure ñerō waakerepuru, ushyari merā irire bokatīūa. Æsū ãārā. Yu, turari opabirimakā, Cristo gapāre yure ìgū turarire opamakā yámi ñerō taririre bokatīūburo, ārīgū. Irasirigu ushyáa.

Pablo Corinto marārē Jesúre bāremurārē ìgū gūñarikarire gojadea

¹¹ Yu basi yaamarē werenígū: “Niārīmasū irirosū werenígū iribū”, ārī gūñáa. Māsā gapāre yure irasirimakā iribū. Māsā yaamarē òārō werenimakā, òāgorabokuyo. Māsā yure òārō werenibirkerepuru, “Ubu āārīgū āārīmi”, ārīkerepuru: “Jesús buedoregu pínerā ãārā”, ārīgatorā yu nemorō ãārībema. ¹² Yu māsā puro ãārīgū, māsārē bāro iritamudāari merā, wāri Marīpu turari merā iririre iri ìmubū, diayeta Jesús buedoregu pídi ãārīrīrē masīburo, ārīgū. ¹³ Gajerā Jesúre bāremurī buri marārē, māsādere sūrosū iribū. Yaa ãārīburire māsārē niyeru wajaseabiribū. Māsā péñamakā, ¿iri māsārē ñegorari? Iri māsārē ñemakā, māsārē: “Irire kātika!” ārī sērēa.

¹⁴ Pea māsā pārogue ejasiabū. Daporare dupaturi yu irogue waaburire āmugú yáa. Irogue ejagu, māsārē: “Niyeru yure sīka!” ārī sērēbirikoa. Māsāyare gāāmebea. Cristoya gapāre māsā irituyanemomakā gāāmea. Æsū ãārā. Pagusāmarā ìgūsā pūrārē masūrā, ìgūsā gāāmerīrē sīma. Pūrā gapāre pagusāmarārē ìgūsā gāāmerīrē sībema. ¹⁵ Irasirigu māsārē yu

pūrā irirosū ãārīrārē iritamugū ãārīpereri yu oparire sīmakū ðāroko. Musāya ãārīburire, ãārīpereri yu turari merā musārē buro iritamuduakoa. Musārē yu buro maikerephu: “Ígūsā gapu yure sīrūgā maíma”, ãrī gūñáa.

¹⁶ Surāyeri musā watopegue ãārīrā, yu musārē sērēbirideare masikelerā, ãsū ãrīma: “Guare sērēbirikeregū, ãrīgatori merā guayare ãadi ãārīmí”, ãrīma. ¹⁷ ¿Musā purogue yu iriunerā ãrīgatori merā musāyare yure ãīriyuri? Musā masikoa. Neō gajino musāyare ãibirinerā ãārīmá. ¹⁸ Irinugue Titore musā purogue waadorebu. Gajigū marīyaghre Ígū merā iriubu. Tito musā merā ãārīgú, ¿gajino musāyare ãrīgatori merā ãīrī? Musā masikoa. Neō ãabiridi ãārīmí. Ígū yu irirosūta musārē iritamuduagū ãārīmí.

¹⁹ Gajipoe irirā, yu musārē gojarire buerā: “Pablosā Ígūsāyamarē wereri merā guare: ‘Óagorama Ígūsā’, ãrī gūñadorerā yáma”, ãrī gūñabokoa. Æärībea. Gu Cristoyarā ãārā. Irasirirā Marīpu ñūrō musārē diayeta werea. Yaarā yu maírā, ãārīpereri gua iriri merā musārē iritamuduáa Cristoyare irituyanemoburo, ãrīrā. ²⁰ Yu musārē gūñarikua. Gajipoe irirā, yu musā purogue ejamakū, yu gāāmerōsū iribiribokoa. Irasirigu yude musā gāāmerōsū iribiribokoa. Gajipoe irirā gāme guaseorikurā, gajerārē ñaturikurā, mata guarikurā, musāya ãārīburi direta gūñarikurā, gajerārē ñerō kere wererikurā, ñerō ãrī werewuarikurā, “Gajerā nemorō ãārā”, ãrī weregorenarā, musā nererōgue noó musā gāāmerō iririkurā ãārīboko. Gajipoe irigu irasū ãārīrārē bokajabokoa, ãrīgū, irasū ãrī gūñarikua. ²¹ Irasirigu yu musā purogue dupaturi ejamakū, Marīpu musā ñerō iririkuri waja yure guyasiūrō tarimakū iribokumi. Wárā musā iro dupuyurogue gūñarigue ñerī opadeare, ûma nome merā, nome ûma merā ñerō irideare, musā noó gāāmerō guyasiūrī ñerī irideare piriduaro marīrō iriwāgāmakū ñágū, buro bujawereri merā oregeko.

13

Pablo: “Ásū irika!” ãrī ðādoretñudea

¹ Dapora yu musā purogue waari merā urea waarakoa. Irasirigu musārē: “Marīpya werenírī gojadea pūgue gojaderosūta ãārīpererire iriro gāāmea”, ãrī werea. Iri pūgue ãsū ãrī gojasūdero ãārībú: “Pērā, o urerā sugu ñerō irideare ñānerā oparāguere wereśārō gāāmea”, ãrī gojasūdero ãārībú. ² Iro dupuyuro yu musā purogue ãārīgú, musā ãārīpererā péurogue ñerō irirārē: “Wajamoágura”, ãrī weresiabu. Puru ejagu, musārē irireta werebu doja. Daporadere yoarogue ãārīkeregū,

goepeyaro merā irireta were gojáa doja. Mérōgā p̄urū m̄usā p̄uro dupaturi waagú, yu werederosūta ñerō irirārē diayeta wajamoāḡura pama. ³ Yu irasirimakū ïārā, ire masīrāko. Yu m̄usārē Cristo yure gūñarī sīrī merā werea. Cristo turabi ãārībemi. Ígū turari merā m̄usā watopegue ñerō irirārē wajamoāḡukumi, ïgūsā ñerō iririre piriburo, ãrīgū. ⁴ Diayeta ãārā. Ígū turari opabi irirosū curusague pábiatūsū, boadi ãārīmí. Irasū boakeregū, daporare Marīpū turari merā okami. Guade Ígū ãārīderosūta turamerā ãārā. Irasū ãārīkererā, Cristoyarā ãārīsīā, Marīpuya turari merā okáa Ígū turari merā m̄usārē iritamumurā.

⁵ Irasirirā m̄usā basi: “¿Diayeta Jesucristore piriro marīrō b̄uremurī yu?” ãārī gūñaka! Diayeta m̄usā Jesucristoyarā ãārīmakū, Ígū m̄usā merā ãārīmi. ⁶ Diayeta gua Jesucristoyarā, Ígū buedoregū pínerā ãārīrīrē m̄usārē masīmakū gāâmea. ⁷ Irasirirā ñerō iribirikōâburo, ãrīrā, Marīpure m̄usāya ãārīburire sērēbosáa. Ígūrē sērērā, m̄usārē ḡhare õārō gūñadorerā meta yáa. M̄usā guare õārō gūñabirikerep̄urū, Marīpure m̄usāya ãārīburire sērēbosáa, Ígū iritamurī merā õārīrē iriburo, ãrīrā. ⁸ Marīpuya, diayema ãārīrī ãārā. Irasirirā Ígūyare keoro irimakū ïārā, gua m̄usārē: “Irre iribirikōâka!” neō ãārīmasībirikoa. “Diayema direta irika!” ãārīmasīa. ⁹ Irasirirā m̄usā õārō yujupūrākuturari merā Ígūyare keoro irimakū õâgoráa. Gua b̄uro turari merā m̄usārē: “Ãsū gap̄a irika!” ãārīmasīmerā, usuyáa. Marīpure m̄usāya ãārīburire sērēbosaníkōâa, Ígūyare keoro iriwāgānemoburo, ãrīrā. ¹⁰ Irasirigū m̄usā p̄arogue waaburi dupuyuro m̄usārē i pūrē gojáa. Irogue ejagū, m̄usā ñerō iririre piribirimakū ïāgū, marī Op̄a yure dorederosūta m̄usārē b̄uro wajamoāḡura. Pirimakū ïāgū, wajamoābirikoa. Marī Op̄a yure: “Yu dorerosūta irika!” ãārī pími. M̄usā Ígūrē b̄uremunemomakū gāâmegū, irasirimi. M̄usārē poyanorēmakū gāâmegembe.

¹¹ Yaarā, iropāta ãārā yu m̄usārē gojari. Õārō ãārīrikuka! Yu dorerire õārō yujupūrākuri merā keoro irika! Guaseori marīrō suro merā gūñā, õārō siuñajārī merā ãārīka! Irasirigū Marīpū m̄usārē siuñajārī sīgū, m̄usārē maîgū m̄usā merā ãārīḡukumi. ¹² M̄usā merāmarā merā õārō merā gāme mojō ñeâka! ¹³ ãārīpererā Jesúre b̄uremurā õôgue ãārīrā m̄usārē õâdorema.

¹⁴ Marī Op̄a Jesucristo marīrē õārō iritamugū, Marīpū marīrē maîgū, Õâgū deyomarīgū marī merā ãārīnígū ãārīpererā m̄usā merā õārō ãārīburo.

Iropāta ãārā.

Pablo

GÁLATAS

Pablo Galacia nikū marārē õādoredea

¹⁻² Y_u Pablo, ãārīpererā marīyarā y_u merā ãārīrā merā m_{us}ārē Galacia nikūgue ãārīrārē Jesúre b_uremurārē õādore, gojáa. Jesucristo y_ure ïgūyare buedoregu beyepími. Irasū ãārīmak_u, Marīp_u ïgūrē boadiguere masüdi y_ure pídi ãārīmí, ïgū magūyare bueburo, ãrīgū. Masaka y_ure beyepibirima. ³ Marīp_u ãārīníg_u, marī Op_u Jesucristo m_{us}ārē õārō iritamu, siuñajārī merā ãārīrikumak_u iriburo. ⁴ Jesucristo, Marīp_u gāāmederosūta irig_u, ïgū basi marī ñerī iridea waja boabosadi ãārīmí, i ûm_u marā ñerī irirā irirosū irinemobirikōāburo, ãrīgū. ⁵ Irasirirā ûm_urik_u Marīp_ure: “Óātaria m_u”, ãrī, usuyari s_{in}kōārā! Irasūta irirā!

Cristo sug_uta marīrē taug_u ãārīmi, ãrī gojadea

⁶ Marīp_u m_{us}ārē maíg_u, Cristore b_uremun_ugādoregu siudi ãārīmí m_{us}ārē peamegue waabonerārē taubu. M_{us}ā gap_u, ïgū irasirikerep_ur_u, matagora ïgū Cristo merā masakare tauri kerere b_uremuduúrā irikoa. Gaji bueri gap_ure tuyakoa. M_{us}ā irasiririre pégu, b_uro pégu_ukáa. ⁷ Gajerā m_{us}ārē, m_{us}ā Cristoya kerere b_uremun_ugādeare b_uremuduúdorerā: “Gaji ãārā marīrē tauri kere”, ãrīgato, werema. Marīrē gaji tauri kere máa. Cristore b_uremurī merāta marī tarimas_u. ⁸ G_ua m_{us}ārē Marīp_u Cristo merā marīrē tauri kerere werebu. “Gaji ãārā marīrē tauri kere”, ãrīgato, wererārē Marīp_u b_uro wajamoāburo. Y_u, o Marīp_ure wereboeg_u ûm_ugasiguem_u m_{us}ārē irasū ãrīgato, weremak_udere wajamoāburo. ⁹ M_{us}ārē ire wesiasiab_u. Weredi ãārīkeregu, dupaturi m_{us}ārē werenemod_uakoa doja. Sug_u, g_ua Marīp_u Cristo merā marīrē tauri kerere m_{us}ārē weredeare: “Diaye ãārībea, gaji ãārā marīrē tauri kere”, ãrīgato, weremak_u, Marīp_u ïgūrē perebiri peamegue wajamoāburo.

¹⁰ Y_u ire weregu, Marīp_u gāāmerōsūta buea. Masaka y_ure: “Óārō weremi”, ãrīdoregu meta buea. Irasū ãrīdoregu tamerā Cristoyare iribiribokoa. ïgūrē moāboeg_u meta ãārībokoa.

Pablo: “Jesucristoya kerere weredoregu Marīp_u y_ure pími”, ãrī weredea

¹¹ Yaarā, m_{us}ārē ire masimak_u gāāmea. Y_u m_{us}ārē Marīp_u Cristo merā marīrē tauri kerere bueri, masaka ïgūsā basi ïgūsā gūñarī merā bueri meta ãārā. ¹² Iri kerere neō sug_u masak_u y_ure werebirimi. Neō sug_u masak_u y_ure irire buebirimi. Jesucristo ïgū basi y_ure irire masimak_u irimi.

¹³ Musā, yu iripoegue judío masaka Ígusā buremurrē iririkudeare péunakuyo. Yu Marípuyarrē Jesúre buremurrē ñerō iriduari merā Ígusārē buro ñāturituyaunabu. Ígusā Jesúre buremurrē peoduagu irasiriunabu. ¹⁴ Yu, judío masaka Ígusā buremurrē ñārō iririkuunakubu. Gajerā, yu merāmarā nemorō gua ñekusāmarā iririkuunadeare iritarinugāunakubu. ¹⁵ Yu irasiririkukerephu, Marípu, yu deyoaburi dupuyuro yure beyesiadi ãārmí Íguyagu ãārburo, ãārīgū. Irasirigu Íguy uure buro mañri merā Ígu gāmerōsu iridoregu siumi. ¹⁶ Ígu irasiderosūta keoro Ígu magurē yure masñmaku irimi, judío masaka ãārmerrē Ígu magu merā Ígusārē tauri kerere weredoregu. I yure irasū waaderu puru, gajerrē: “¿Nasirigukuri yu?” ãārī sērēñagu waabiribu. ¹⁷ Jerusalēgue ãārrarē Jesucristo yu dupuyuro Íguyare buedoregu beyepínerādere sērēñagu waabiribu. Ubu gapu Arabia nikūgue diaye waakōabu. Puru Damasco goedujáabu doja.

¹⁸ Ure bojori tariadero puru, Jerusalēgue Pedrore Íagu waabu. Pe semanata Ígu merā ãārbu. ¹⁹ Irogue ãārīgu, gajerā Jesucristo Íguyare buedoregu beyepínerārē neñ ñābiribu. Marí Opu Jesucristo pagumu Santiago direta Íabu. ²⁰ Marípu ñūrō musārē gojáa. Yu gojari, ãārīgatori meta ãārā.

²¹ Jerusalēgue ãārīdi Siria nikūgue, Cilicia nikūgue waabu. ²² Iripoere Judea nikūgue ãārīrā Jesucristore buremurr buri marā yure ñāmasñbirima. ²³ Yaa kere direta pénerā ãārmá. Ígusārē yaamarē wererā ãāsu ãārī werenerā ãārmá: “Sō ãārīdeapoeguere marīrē ñerō iriduari merā buro ñāturituyadi, marī Jesucristore buremurrē peoduadi daporague masakare: ‘Jesucristore buremuka!’ ãārī weregorenagu iriayupu”, ãārī werenerā ãārmá. ²⁴ Irasirirā Judea nikūgue ãārīrā Jesucristore buremurā yu Ígurē buremurrē pērā, Marípure usñyari sīnerā ãārmá.

2

Jesús buedoregu pínerā Pablore ñārō bokatīrīñeñdea

¹ Catorce bojori puru, dupaturi Jerusalēgue Bernabé merā waabu doja. Tito wālkugudere ãābu. ² Marípu yure irogue waadoremi. Irasirigu irogue waabu. Iroguer eja, Jesúre buremurā oparā merā dita nerē, werenibu. Judío masaka ãārmerrē Marípu Cristo merā marīrē tauri kerere yu buedeare Ígusārē werebu. Yu neñgorague buenugādeare, dadora yu buerire: “Diaye ãārā, ñāgoráa”, ãārī masñburo, ãārīgu, irasū ãārī werebu. Gajerā yu buerire: “Wajamáa”, ãārīr, ãārīgu, irasū ãārī werebu. ³ Titodere, Ígu judío masaku ãārībirikerephu:

“Guá judío masaka iririkurosú dupúma gasirogárē* wiiriro gāámea”, neō ãrībirima. ⁴ Irire dorebirikerepuru, gajerā ubu ãrīboerā gapu: “Moisés doredorederosúta dupúma gasirogárē wiiriro gāámea”, ãrīma. Ígūsā Jesúre bñremugatorā, irrigatorimasā ããrīmá. Irasirirā, guá judío masaka ããrīkererā Jesúre bñremurā iririre ïamurā guá nerérōgue guá merā nerēnama. “Guare peamegue waabonerarē tausúmurā, Jesucristore bñremurō gāámea. Moisés doredeare iriri merā tausúbirikoa”, ãrīmakū ïama. Irire ïärā: “Moisés doredeare irirā dita tausürákuma, irasirirā Ígū doredeare irika!” ãrīma. Guare irire bñremudorerā, irasú ãrīma. ⁵ Ígūsā guare irasú dorekerepuru, neō Ígūsā dorerire iribiribu. Guá mñsärē Jesucristore bñremurí merā dita tausürákua, ãrīrī kerere: “Diaye ããrā”, ãrī bñremunímakū gāámea. Irasirirā Ígūsā dorerire neō iribiribu.

⁶ Jesúre bñremurā oparā yure: “Ãsú gapu wereka!” ãrībirima. “Judío masaka ããrīmerarē: ‘Guá ñeküsamararē Moisés iridoredeare iriro gāámea’, ãrī wereka!” ãrībirima. Ígūsärē masaka bñremukerepuru, Marípu ããrīpererarē sñrosú ïami. Irasirigu: “Ílsā oparā, yu nemorō ããrīma”, ãrī gññabiribu. “Marípu Ígūsärē beyederosúta yñdere beyemi”, ãrī gññabu. ⁷ Oparā irasú yure: “Ãsú gapu wereka!” ãrīrōno irirā, yure ïamasí, ãsú ãrīma: “Mude, Marípu judío masaka ããrīmerarē Jesucristoya kerere weredoregu beyepídita ããrā. Marípu Pedrone judío masakare iri kerere weredorederosúta mñdere iri kerere weredoreñumi”, ãrīma yure. ⁸ Marípu Pedrone judío masakare Jesucristoya kerere weredoregu iriudi ããrīmí. Ígūta yñdere judío masaka ããrīmerā puro iri kerereta weredoregu iriumi.

⁹ Jerusalégue Jesúre bñremurā umerā oparā: Santiago, Pedro, Juan wñikurā ããrīmá. Gajerā oparā nemorō ããrīmá. Ígūsā yure Marípu Ígū mañrī merā beyepídi yu ããrīmakū ïamasí, yure, Bernabédere õrō bokatíř: “Marí sñrosú moãrâko”, ãrīma. “Mñsā Jesucristoya kerere judío masaka ããrīmerarē wererā waaka!” ãrīma. “Guá gapu judío masakare wererâko”, ãrīma. ¹⁰ Guare: “Bopoñararē iritamuka!” ãrīrī direta werema. I dita ããrībú: “Yu õrō irigura”, ãrī, bñro gññadea.

Pablo Pedrone Antioquíague weredea

¹¹ Puru guá Antioquia wñikuri makágue ããrīripoe Pedro ejami. Ígū irogue ejadero puru keoro iribirimakū ïã, Ígūguereta turaro merā werebu. ¹² Iro dupuyuro Ígū

* **2:3** Gn 17.1-14: Iriogue Marípu Abrahárē Ígū pürä ùmarë: “Yaarä ããrīburo”, ãrígū, Ígūsaya dupúma gasirogárē wiiridoredi ããrīmí. Puru iri dorerire Moisére pidi ããrīmí. Irasirirā judío masaka Abraham parámerä ããrīturiarä iri dorerire irirā, Ígūsā pürä ùmarë su mojöma pere gaji mojö umeru pérëbejarinurí waaró merā Ígūsá deyoadero puru irasú yáma.

irogue ãäärígú, judío masaka ãäärímerã Jesúre bñremurã merã baa, ãäärírikukõáyupu. Ígú irasiriripoe gajerã judío masaka Santiago iriunerã ejañurã. Ígúsa ejamakú ïã, judío masaka ãäärímerã merã ãäärádi ãääríduúkõáyupu: "Yare turibokuma", ãríigú. Irogue ejanerã judío masaka ãäärímeraré: "Moisés dorederosúta dupúma gasirogárë wiiriro gãâmea", ãrí weregorenarã iriñurã. Irasirigu Pedro, Antioquía marã Ígúsa yáya dupúma gasirogárë wiirisúbirinerã ãäärímakú, Ígúsa merã baa, ãäärírikuhadi duúkõáyupu. ¹³ Ígú irasirimakú ïãrã, gajerã judío masaka Jesúre bñremurã, Ígú irirosúta irrigatori merã iriñurã. Judío masaka ãäärímerã merã ãäärírikuhanerã, Ígúsa merã baanerã baanemobiriñurã. "Ígúsa merã baaduúmakú õâbea", ãrí masíkeregu, Bernabéde Ígúsa irirosúta iriyupu. ¹⁴ Ígúsa: "Jesucristore bñremurí merã dita tausúrako", ãríri kerere masíkererã, keoro iribirima. Irasirigu, irire ïã, Pedrone ãäärípererã Jesucristore bñremurã ïürögue bñro turaro merã ãsú ãrí werebu: "Mu judío masaku ãääríkeregu, judío masaka ãäärímerã irirosúta Ígúsa merã baa, ãääríkõâbu. Mu irasirigu, Moisés marírë judío masakare iridorederosú iribiribu. ¿Nasirigu judío masaka ãäärímerã gapure: 'Gua judío masaka iririkuhire irika!' ãríduari?" ãríbu Ígúrë.

Ãäärípererã Jesúre bñremurã tausúrakuma, ãrí gojadea

¹⁵ Gua neõ deyoarâgueta judío masaka ãäärírianerã ãääríbú. Gaji buri marã irirosú Marípu Moisére doreri pídeare tarinugâbea. ¹⁶ Irasú ãääríkererã, ire masia. Marípu Moisére Ígú doreri pídeare masaka irimakú meta Ígúsa rë: "Óärã, waja opamerã ãääríma", ãrí ïãmi. Masaka Jesucristore bñremumakú, Marípu Ígúsa rë: "Óärã, waja opamerã ãääríma", ãrí ïãmi. Irasirirã guade Jesucristore bñremunugâbu. Ígúrë bñremumakú, Marípu guadere: "Óärã, waja opamerã ãääríma", ãrí ïãmi. Marípu, iri doreri pídeare guare írimakú meta guare irasú ãrí ïãmi. Neõ sugu masaku iri doreri pídeare iripeomasibemi. Irasirigu Marípu neõ sugure: "Yu dorerire iripeokõâmi, irasirigu Ígúrë: 'Óágú ãäärími', ãrí ïãa", ãríbirikumi.

¹⁷ Irasirirã: "Gua Jesucristore bñremumakú, Marípu guare: 'Óärã, waja opamerã ãääríma', ãrí ïãmi", ãrírã: "Gua judío masakade Marípu Moisére doreri pídeare iripeobirikoa, irasirirã guade ñerõ yáa", ãrí masia. ¿Irire irasú ãrí masíra: "Jesucristore bñremusia, ñerõ irikerepuru, õâgoráa", ãrírã yári? Irire neõ ãríbea. Jesucristo guare Ígúrë bñremurârë ñerõ siuu irigu meta ãäärími. ¹⁸ Irasirigu masakare ãsú ãrí werea. "Jesucristore bñremumakú, Marípu musára: 'Óärã,

waja opamerā ããrīma', ãrī ïämi" ãrī werea. "Marípu Moisére ïgū doreri pídeare mäsä irimakă, mäsärë: 'Öãră, waja opamerā ããrīma', ãrī ïämi", ãrígū meta yáa. Ígüsärë: "Marípu Moisére doreri pídeare mäsä iriri meră Marípu ïürö waja opabirikoa", ãrígū, yude waja opabokoa irire iripeobirisíä.

¹⁹ Iripoeguere: "Yu, Marípu Moisére doreri pídeare irigu, ïgū ïürö waja opabi ããrígukoa", ãrī gũñadibu. Irasú ãrī gũñakeregü, bokatíübirkubu. Waja opagu, peamegue waabodi ããribú. Daporare: "Iri dorerire iriri meră Marípu meră õärö ããră", neô ãrī gũñanemobe. "Jesucristore bñremusíä, Marípu meră õärö ããră, ïgū gãämérirë yáa", ãrī masña. ²⁰ Jesucristo Marípu magü yure maigü curusague boagu, yu ñerõ iridea wajare wajaribosadi ããrímí. Yu ïgûyagu ããrísä, ïgû boaderosüta yude ïgû meră boadi irirosü waadi ããribú. Sugü boagü ïgû iriduarire neô irinemomasibi irirosü waadi ããribú. Irasirigu Cristore bñremusíä, yu iriduarire piri, ïgû turaro meră ïgûyare irigu yáa. ²¹ Yu: "Marípu Cristo meră marírë õärö iritamudi ããrímí", ãrī bñremurirë piriduabea. Marípu Moisére ïgû doreri pídeare marí iriri meră waja opabirimakă, Cristo marí ñerõ iridea waja boabosadea wajamaribokuyo.

3

¿Moisés doredeare iriri meră, o Jesucristore bñremurí meră Marípu yară ããrîr? ãrī gojadea

¹ Mäsä Galacia mară pémasímeră irirosü iriră yáa. ¿Nasiriră ãrígorimasă buerire pénugär? Ígüsä buerire pésä, Jesucristoya diayema kerere bñremurirë piriră yáa. Gua, mäsä pñrogue ããrîră, mäsärë Jesucristo curusague boadea kerere diaye werebu. Iri gúa wererire mäsä õärö pébü.

² Irasirigu mäsärë ire sérëñaduakoa. ¿Mäsä Moisés doredeare iriri meră Õágü deyomarígärë opanugär? Ígürë opabiribü. Jesucristoya kerere péră, Ígürë bñremunugäră, Õágü deyomarígärë opanugäbu. ³ ¿Nasiriră daporare pémasímeră irirosü iriră yári? Mäsä Jesucristore bñremură Õágü deyomarígü iritamurí meră Marípu dorerire irinugäbu. ¿Nasiriră daporare ïgû iritamurí marírō mäsä basi mäsä turari meră iri dorerire iripeoduari? ⁴ ¿Mäsä Jesucristore bñremunugärípoe gajeră mäsärë ñerõ tarimakă irideare gũñaber? Daporare ïguya kerere bñremuduár: "Ubugora irire bñremubü", ¿ãrī gñnarí?

⁵ Marípu mäsärë ïgûyagu Õágü deyomarígärë iriudi ããrímí. Õágü deyomarígü mäsä meră ããrímakă, Marípu ïgû turari meră mäsä watopeguere wári iri ïmurirë irigu yámi. Mäsä Moisés doredeare irimakă, ¿irasirigu yári? Iribemi. Mäsä Jesucristoya kerere pé bñremumakă gapü irasú yámi.

⁶ Abraham Maríphre báremumakú, Maríphu Ígúrē: “Óágú, waja opabi áárími”, árī iádi áárími. ⁷ Irasirirá mhsá ire masíka! Abraham Maríphre báremuderosúta báremuráno Abraham parámerágora ááríma. ⁸ Maríphya wereníri gojadea pügue judío masaka áárímerädere Ígúsá Maríphre báremumakú, Maríphu Ígúsárē: “Óárá, waja opamerá ááríma”, árī iáburire gojasiasúdero ááríbú. Maríphu Abrahárē irire weregu, ású árídí áárími: “Yú, m̄ merā áárípereri buri marárē óárō irigúra”, árídí áárími. ⁹ Abraham Maríphre báremumakú, Maríphu Ígúrē óárō iridi áárími. Irasirigu daporadere áárípererá Ígúrē báremuránoré óárō yámi.

¹⁰ “Moisés doredeare irimakú, Maríphu marírē: ‘Óárá, waja opamerá ááríma’, árī iágukumi”, árī gúñaránoré Maríphu wajamoágukumi. Maríphya wereníri gojadea pügue irimaré ású árī gojasúdero ááríbú: “Áárípereri Moisés doredeare iripeomeráno wajamoásürákuma”, árī gojasúdero ááríbú. ¹¹ Neō sugu Moisés doredeare iripeomasígú mámi. Irasirigu Maríphu neō sugure: “Yú dorerire iripeokdámi, irasirigu Ígúrē: ‘Óágú áárími’, árī iää”, áríbirikumi. Irire marí masía. Maríphya wereníri gojadea pügue ású árī gojasúdero ááríbú: “Maríphu Ígúrē báremurárē: ‘Óárá, waja opamerá ááríma’, árī iámi. Irasirirá Ígú merā óárō áárínkóárákuma”, árī gojasúdero ááríbú. ¹² Moisés doreri gojadea pügue: “Maríphre báremugúno Maríphu iúrō waja opabi áárími”, neō árī gojasúbiribu. Ású gapu árī gojasúdero ááríbú: “Áárípereri Moisés doredeare iripeoguño, Maríphu merā óárō áárínkóágukumi”, árī gojasúdero ááríbú. Iri dorerire iripeobi gapure Maríphu Ígúrē: “Yú iúrō waja opami, yú merā neō óárō ááríbirikumi”, árī iágukumi.

¹³ Irasirigu, marí áárípererá Moisés doredeare iripeobirimakú, Maríphu marírē: “Iri dorerire iripeobema”, árígú: “Waja opama”, árídí áárími. Irasirigu Jesucristo curusague pábiatúsúgú, waja opagu irirosú marírē wajamoábodeare boa, wajaridi áárími. Maríphya wereníri gojadea pügue ású árī gojasúdero ááríbú: “Sugu yukgue siasiusúadi, Maríphu wajamoádoreadi áárími”, árī gojasúdero ááríbú. Jesucristo boari merā marí ñerō iridea wajare taudi áárími. ¹⁴ Ígú marí ñerō iridea wajare boa, wajaribosadea merā Maríphu Abrahárē: “Irasúta irigúra”, áríderosúta judío masaka áárímerädere iridi áárími. Irasirigu Ígú áríderosúta marírē Jesucristore báremurárē: “Óárá, waja opamerá ááríma”, árī iää, Óágú deyomarígúrē sidi áárími marí merā ááríburo, árígú.

Maríphu: “Abraham merā ású irigúra”, áríddea

¹⁵ Yaarā, masaka īgūsā iririkurire, su keori merā mūsārē weregura. īgūsā: “Āsū irirā!” ārī, oparā puro papera āmukuma. īgūsā irire āmuadero pūru, neō gajerā īgūsārē: “I pūrē béokōka! Āsū gapu gojaka!” ārībirikuma. ¹⁶ Marīpu Abrahārē īgū ārīdea, i irirosūta āārā. Gajerā īgū ārīdeare neō béomasibema. Āsū ārī weredi āārīmí īgūrē: “Mu parāmi āārīturiagu merā āārīpereri buri marārē òārō irigura”, ārīdi āārīmí. “Mu parāmerā āārīturiarā merā òārō irigura”, ārībiridi āārīmí. Ubu gapu: “Mu parāmi āārīturiagu sugu merāta irasirigura”, ārīdi āārīmí. Irasū ārīgū, Jesucristore ārīgū iridi āārīmí. ¹⁷ Yū mūsārē wereri āsū ārīduaro yáa. Marīpu Abrahārē masakare īgū òārō iriburire weredi āārīmí. Pūru cuatrocientos treinta bojori pūru, Marīpu īgū doreri Moisérē pídi āārīmí. Irire pígu, Abrahārē: “Yū irasirigukoa”, ārīdeare peremakū iribiridi āārīmí. ¹⁸ Marīpu, Moisés doredeare irirā direta: “Yū merā òārō āārīrākuma”, ārīmakū, īgū Abrahārē ārīdea wajamarībokuyo. Irasū āārībea. Marīpu Abrahārē maīgū wajamarīrō īgū: “Āsū irigura”, ārīdeare keoro iridi āārīmí. ((“Āārīpererā mu irirosū yure būremurārē yū merā òārō āārīmakū irigura”, ārīdi āārīmí.))

¹⁹ Iro merē, ¿nasirigu Marīpu īgū dorerire Moisérē píyuri? Masaka ñerō irirā, waja oparā āārīrīrē īgūsārē masidoregu irire pídi āārīmí. Abraham parāmi āārīturiagu Jesucristo aariripoegue Marīpu masakare: “Āsū irika!” ārī pítūnudi āārīmí. Jesucristo aarimakū, Marīpu Abrahārē: “Mu parāmi āārīturiagu merā āārīpereri buri marārē òārō irigura”, ārīdea keoro waabu. Marīpu īgū dorerire īgūrē wereboerārē Moisérē weredoredi āārīmí. Irasirigu Moisés irire pégū, masakare wereturiadi āārīmí. ²⁰ Marīpu Abraham parāmi āārīturiagu merā masakare òārō iriburire gajerāgue merā Abrahārē weredorebiridi āārīmí. īgū basita weredi āārīmí. ((Irasiriro Abrahārē īgū weredea gapu, Moisérē īgū dorerire pídea nemorō āārā.))

Pablo, Moisés doredeare weredea

²¹ Iro merē, Marīpu Abrahārē weredea, īgū dorerire Moisérē pídea nemorō āārīmakū, ¿īgū dorerire Moisérē pídea gapu wajamarīyuri? Irasū āārībiridero āārībá. Āsū gapu āārā. Masaka āārīpereri Moisés doredeare iripeori merā Marīpu merā òārō āārīmasimakū, Marīpu irire iripeorārē: “Óārā, waja opamerā āārīma”, ārī īabodi āārīmí. ²² Marīpu ya werenírī gojadea pūgue irimarē āsū ārī gojasūdero āārībá: “Masaka āārīpererā ñerō irirā, waja oparā āārīma”, ārī gojasūdero āārībá. Irasirigu Marīpu Abrahārē: “Mu parāmi āārīturiagu merā āārīpereri buri marārē òārō irigura”, ārīderosūta irigukumi. Āārīpererā

Jesucristore b/remurārē: “Ōārā, waja opamerā āārīma”, ārī īāgukumi.

²³ Marī Jesucristoya kerere pé, īgūrē b/remuburi dupuyuro Marīph īgū dorerire Moisére pídea direta masīnerā āārībá. Irasirirā marī ūerō iridea waja peresugue dobosūnerā marīrē peresu iridi doreri direta masīrā irirosū āārīnerā āārībá.

²⁴ Marīph īgū dorerire Moisére pídea merā marī iri dorerire iripeomerā āārīrīrē masīmakū iridi āārīmí. Purū Cristoyare masīmakū iridi āārīmí īgūrē b/remumakū, marīrē: “Ōārā, waja opamerā āārīma”, ārī īābu. ²⁵ Daporare Jesucristore b/remua. Irasirirā īgūrē b/remusīā: “Marīph Moisére īgū doreri pídeare marī irimakū meta marīrē: ‘Ōārā, waja opamerā āārīma’, ārī īāmi”, ārī masīla.

²⁶ Irasirirā mūsā āārīpererā Jesucristore b/remurī merā īgūyarā āārīsīā, Marīph pūrā āārā. ²⁷ Mūsā āārīpererā deko merā wāīyesūnerā āārībá mūsā Cristoyarā āārīrīrē īmumurā. Irasirirā īgūyarā āārīsīā, īgū irirosū āārīrikua. ²⁸ Marī āārīpererā īgūyarā āārīsīā, sugūyarāta āārā. Irasirigu Marīph judío masakare, judío masaka āārīmerādere, moāboerimasārē, moāboemerādere, ūmarē, nomedere sūrosūta īāmi. Irasiriro marīrē Jesucristoyerārē dūkawari masīnā máa. ²⁹ Marī Cristoyarā āārīsīā, Abraham parāmerā āārīturiarā āārā. Irasirigu Marīph Abrahamārē: “Mūrē ūārō irigūra”, ārīderosūta marīdere irigūkumi. Marī Cristoyarā āārīmakū, marīrē irasirigu kumi.

4

¹ Mūsārē i keori merā weredukoa. Sugū majīgū āārīpereri īgū pagūware opaturiabu āārīkeregū, majīgū āārīsīā, sugū moāboegū irirosū āārīkumi. ² Gajerā īgūrē, īgūya āārīburidere īāduripibosakuma. Irasirigu, īgūsā doreri doka āārīkumi. Sunū īgū pagū, īgū boaburi dupuyuro īgūya āārādeare īgū magūrē wiaburinūrē werepikumi. “Inū ejamakū, āārīpereri yaa āārīdeare yū magūrē wiaka!” ārīkumi. Irasirirā irinū ejamakū, īgūrē wiakuma pama. ³ Marīde Jesucristore b/remuburi dupuyuro marī ūekūsāmarā i ūmūmarē buerire iritūyarā, majīgū īgū āārīderosū marī ūekūsāmarā doreri doka āārīunanerā āārībá. Irasirirā gajerārē moāboerā irirosū āārīnerā āārībá. ⁴ Irasū āārīkerepurū, Marīph gapū īgū: “Āsū irigūra”, ārīdeanū ejamakū, keoro īgū magūrē i ūmūguere iriudi āārīmí. īgū iriumakū, sugo nomeōguere deyoadi āārīmí. īgū judío masaku āārīsīā, Marīph doreri Moisére pídeare iridi āārīmí. ⁵ Marīph īgū magūrē, marī iri dorerire iripeobiri wajare boa, wajaribosadoregū iriudi āārīmí īgū pūrā waaburo, ārīgū.

⁶ Irasirigu Maríphu marírē: “Yu pūrā ãārīsiama”, ãrīgū, ïgū magū Jesucristo merā Õāgū deyomarīgūrē iriudi ãārīmí. Irasirirā Õāgū deyomarīgū iritamurī merā Maríphure: “Guapu”, ãrī masīa. ⁷ Marī, Maríphu pūrā ãārīsīā, moâboerimasā irirosū ãārībea pama. Irasirirā ãārīpereri Maríphu ïgū magū Cristo iridea merā marírē ïgū pūrārē siburire ñeärākoa.

Pablo Jesúre bñremurārē Galaciague ãārīrārē gññarikudea

⁸ Iripoeguere mñsā Maríphure masibirisīā, gajerñnorë bñremunerā ãārībú. ïgūsārē bñremurā, ïgūsā doreri doka ãārītuuyanírā irirosū ãārīnerā ãārībú. Maríphugorare bñremubirinerā ãārībú. ⁹ Dapora mñsā Maríphure masīa. ïgū mñsārē masigū ïgūrē masimakū iridi ãārīmí. Mñsā ïgūrē masisīā, mñsā iripoegue ubu ãārīrīrē bñremudeare bñremuduúkōänerā ãārībú. Irasirikererā, daporare Moisés doredeare iripeodharā, mñsā ubu ãārīrīrē bñremupñrorideare bñremurā irirosū irirā yáa. ¿Nasirirā irire irasirirā yári? ¿Nasirirā dupaturi moâboerimasā irirosū ãārīdñari doja? ¹⁰ Mñsāde, Maríphu merā õärō ãārīdñarā, judío masaka bosenarī irinarosūta iriadikoa. Iri bosenarīrē irirā, siuñajärññariku, abe deyoariku, gajinñrī bosenariku, bojoriku bosenarīrē irikoa. ¹¹ Mñsā irasirimakū pégu: “¿Yu ïgūsārē ubugora bueyuri?” ãrīgū, bñro mñsārē gññariku.

¹² Yaarā, yu mñsārē ãsū irimakū gññamea. Mñsā judío masaka ãārībirisiā, Moisés doredeare iribirinerā ãārībú. Yude, judío masaku ãārīkeregū, mñsā iriderosūta iri dorerire iribe. Irasirigu dupaturi mñsādere yu irirosū irimakū gññamea. Marī Jesucristore bñremusīā, Maríphu merā õärō ãārīmasīa. Yu mñsārē Jesucristoyare buemakū, mñsā yure neõ ñerō iribiribu. ¹³ Mñsā masīa. Yu, Jesucristo masakare tauri kerere mñsārē bñepñrorigu, pñrñrikubu. ¹⁴ Yu pñrñrikumakū mñsārē diasagorabu. Irasū ãārīkereribu, mñsā yure ñaturi doobiribu. Ubu gapu Maríphure wereboegure irirosū õärō bokatññéabu. Jesucristore irirosū yure õärō iribu. ¹⁵ Mñsā yu merā usuyari opadea, ¿naásū waáari? Ire yu masīa. Mñsā irasirimasñrā, mñsāya koyere yure wea sibokuyo yure iritamumurā. ¹⁶ Yu mñsārē diayemarē weredea waja daporare yure: “Guare ñatrigu irirosū irigu yámi”, ¿ãrī ñaári?

¹⁷ Gajerā ãrīgatori merā buerimasā gapu mñsārē bñro iritamuduarā irirosū irikererā, õärō merā irirā meta ãārīma. Mñsārē gua buerire irituyarire piri, ïgūsā bueri gapure irituyadorerā yáma. ¹⁸ Gajerā mñsārē iritamuduamakū õägoráa. ïgūsā mñsārē iritamuduarā, õärō gññarī merā iritamuníkñburo. Yu mñsā merā ãārīmakū direta irasiribirikñburo. ¹⁹ Mñsā yu pñrā irirosū ãārīrārē

musāya ãärīburire gūñagū, dupaturi buro pürīsūrī merā ñerō tarigu irirosū ãärā. Sugo nomeō pürākuburi dupuyuro pürīrī péñarōsū péñakoa. Musā Jesucristo irirosū ãärīrikumakugue, irasū poyerikutūnugueko. ²⁰ Yū musā puro musā merā buro ãärīduadikoa. Musārē daporata turiro marīrō õärō pémasīma õärō wereduadikoa. Weredukeregu, ñeéno merā wereníumasibirikoa.

Pablo, Agar, Saraya keori merā weredea

²¹ Musā, Moisés doredeare iridukererā, ¿nasirirā iri dorerire õärō pémasīberi? ²² Marīphya werenīrī gojadea pügue ãsū ãrī gojasūdero ãärībú: “Abraham pērā ûma pürākudi ãärīmí. Sugure ïgū marāpore moāboego Agar wāikugó merā pürākudi ãärīmí. Gajigure ïgū marāpo diaye Sara merā pürākudi ãärīmí. Igo, moāboego meta ãärīdeo ãärīmó”, ãrī gojasūdero ãärībú. ²³ Abraham marāpore moāboego magū marī masaka deyoarosūta deyoadi ãärīmí. Abraham marāpo magū gapu Marīph Abraham: “Mu marāpo sugu majigū pürākugokumo”, ãrīderosūta deyoadi ãärīmí.

²⁴⁻²⁵ Ígūsā pērā nomeya, pe keori irirosū ãärā. Saraya: Abraham, Marīpu ïgūrē ãrīdeare buremuderosūta Jesucristore buremurāya keori irirosū ãärā. Agarya: Marīph Sinaí wāikuri buúrugue Arabia nikugue ïgū dorerire Moisére pídeare irirāya keori irirosū ãärā. Agar, moāboego ãärīsīā, igo magude moāboegu ãärīdi ãärīmí. Irasirirā Moisés doredeare irirā igo magū irirosū ãärīma. Moāboerā irirosū iri doreri doka ãärīma. Daporare Jerusalén marā Moisés doredeare irirā, Agar magū irirosū ãärīma. Irasirirā, moāboerā irirosū iri doreri doka ãärīma. ²⁶ Saraya: Jerusalén ûmugasima makā marā Jesucristore buremurāya keori irirosū ãärā. Sara, moāboego ãärībirimakū, igo magude, moāboegu meta ãärīdi ãärīmí. Irasirirā marī Jesucristore buremurā, Sara magū irirosū ãärā. Moāboerā irirosū Moisés doreri doka ãärīrā meta ãärā. ²⁷ Marīpu ïgūya werenīrī gojadea pügue ãsū ãrīdi ãärīmí: “Nomeō, mu pürā marīkerego, ushyaka! Sugo nomeō, pürākugó pürīrī péñarōsū péñabirikerego, buro ushyaka!

Mu pürā marīkerephu, puruguere mu parāmerā ãärīturiarā wárā ãärīrākuma.

Gajego marāphkugo igo marāph merā ãärīgō parāmerā ãärīturiarā nemorō wárā ãärīrākuma”, ãrīdi ãärīmí Marīph. ((Iri ãrīdea ãsū ãrīdhuaro yáa. Jesucristore buremurā Sara parāmerā ãärīturiarā ãärīma. Ígūsā, Moisés doredeare irirā nemorō wárā ãärīrākuma.))²⁸

²⁸ Irasirirā yaarā, marī Sara magū Isaac irirosū ãärā. Marīph pürā Abraham ãrīderosūta Sara Isaare pürākudeo

äärimó. Irasirigʉ Marípʉ īgū ääriderosüta marirē Jesucristore burremurärē īgū pürā äärīmakʉ iridi äärīmí. ²⁹ Iripoeguere Agar magū marī masaka deyoaderosüta deyoadi, Sara magū Öagū deyomarīgū turari merā deyoadire iāturi, ñerō iridi äärīmí. Daporadere irasüta äärā. Moisés doredeare irirā, marirē Jesucristore burremurärē iāturi, ñerō irirā yáma. ³⁰ Marípʉ īgūya werenírī gojadea pūgue Abrahārē äsū äridi äärīmí: “Moäboego magū mu siburire opabirkumi. Mu marāpo diaye moäboego äärībeo magū gapu mu siburire opagukumi. Irasirigʉ moäboegore, igo magū merāta bėoka!” äridi äärīmí Marípʉ. ³¹ Irasirirā yaarā, marī Jesucristore burremurā, Sara parāmerā äärīturiarā äärā. Moäboego parāmerā äärīturiarā meta äärā. Sara magū īgū pagu siburire opaderosüta, marī Marípʉ īgū pürärē siburire oparākoa.

5

Pablo: “Jesucristoyare burremurirē piribirikōäka!” äri gjadea

¹ Jesucristo marirē Moisés doreri doka äärinerärē taudi äärīmí. Marī ñerō iridea wajare īgū boari merā wajari-bosadi äärīmí, Marípʉ merā öärō äärīburo, ärigū. Irasirirā muñsa Marípʉ pürā äärīsīa, Jesucristoyare gūñaturari merā burremunikōäka! Ärigatori merā buerimasā muñsārē Moisés doredeare iridoremakʉ, īgūsārē pébirikōäka! Iri dorerire irirā, moäboerā irirosū äärīma. Irasirirā iri doreri doka neō äärīnemobirkōäka!

² Öärō péka yure! Yʉ Pablo, muñsārē ire wereghra. “Guaya dupʉma gasirogärē wiirirā, Marípʉ merā öärō äärīrākoo”, äri gūñabirkōäka! Muñsa irasū äri gūñamakʉ, muñsārē Jesucristo boabosadea wajamarīboyo. ³ Irasirigʉ goepeyari merā muñsārē werea doja. Marípʉ merā öärō äärīburire īgūsāya dupʉma gasirogärē wiirirānorē Moisés doredeare äärīpererire iripeoro gāämea. ⁴ Muñsa: “Moisés doredeare irimakʉ, Marípʉ guare: ‘Öärā, waja opamerā äärīma’, äri iāgukumi”, äri gūñarā, Jesucristore pirirā yáa. Muñsa irasirirā, Marípʉ muñsārē maïgū öärō iritamurīdere gāämebea. ⁵ Marī: “Öagū deyomarīgū iritamurī merā Jesucristore burremumakʉ, Marípʉ guare: ‘Öärā, waja opamerā äärīma’, äri iāmi”, äri masīa. ⁶ Irasiriro, marī Jesucristoyarā äärīmakʉ, Marípʉ iūrō dupʉma gasirogärē wiirisūnerā äärīrī, wiirisūbirinerā äärīrīde wajamáa. Marípʉ iūrō marī Jesucristore burremurā äärīrī gapu wajakua. īgūrē burremusīa, gajerārē maña.

⁷ Muñsa Jesucristore burremunugärā, īgūyare öärō irituyanerā äärībū. Dapora gapure gajerā muñsārē īgūya

diayemarē õärō irituyabirimakā irirā yáma. ⁸ Ígūsā mūsārē irasirirā Marīpū gāāmerī gapure irirā meta yáma. Marīpta mūsārē Jesucristore buremunugādoregu siudi āārīmi, Jesucristoyare õärō irituyaburo, āārīgū. ⁹ Masaka āsū ārī werema: “Párē irirā, mérögā pā wemasārī poga merā trigo pogare morēkuma. Purū iri wemasāseyakōāko”, ārī werema. I irirosū, āārīgatori merā buerimasā buerire surāyeri irire irituyarā, purāgue mūsā āārīpererā āārīgatori buerire irituyarākoo. ¹⁰ Yū gūñaturari merā marī Opū Jesucristore buremua. Mūsāde, yū irirosū Ígūrē buremua. Irasirigū mūsāya āārīburire āsū ārī gūñāa: “Ígūsā āārīgatori merā buerimasā buerire irituyarire piri, dupaturi yū irirosū Jesucristoya diayemarē irituyarākuma doja”, ārī gūñāa. Marīpū, mūsārē āārīgatori merā buerā gapure wajamoāgukumi.

¹¹ Yaarā, gajerā yure āsū ārīma: “Pablo masakare: ‘Marīpū merā õärō āārīdharā, dupūma gasirogārē wiirika!’ ārī buemi”, ārīma. Yū irire neō irasū ārī buebea. Yū irasū ārī bue-makū, judío masaka gajerārē irire iridorerā yure ñerō iribiri-bokuma. Yū, Jesucristo Ígū curusague boari merā masakare tauri kere gapure buea. Yū irire bueri waja judío masaka yure ñerō tarimakū yáma. ¹² Yū, Ígūsā āārīgatori merā buerimasā mūsārē dupūma gasirogārē wiiridorerārē mūsā puro neō āārīnemobirimakū gāāmea. Mūsārē irasū wiiridoredharā, Ígūsā basi wiiri, pūrā marīrā dujaburo.

¹³ Yaarā, Marīpū mūsārē Moisés doreri doka āārīburo, āārīgū meta siudi āārīmí. Irasirirā: “Gua gāāmerō ñerī haribejarire irimakā õäroko”, ārī gūñabirkōāka! Āsū gapū irika! Maīrī merā gāme iritamuníka! ¹⁴ Mūsā gajerārē diaye maīrā, Moisés doredeare āārīpererire irirā yáa. Irasūta ārī gojasüdero āārībū: “Mū basi maīrōsūta mū puro āārīrādere maīka!” ārī gojasüdero āārībū. ¹⁵ Irasirirā pémasíka! Mūsā gāme īāturiduúmerā, pūrīsūrī sítirī wereníduúmerā, mūsā basi gāme dūkawaripreakōārākoo.

Pablo: “Óāgū deyomarīgū gāāmerīrē iriníka!” ārī weredea

¹⁶ Yū mūsārē āsū ārī werea. Óāgū deyomarīgū gāāmerīrē iriníka! Mūsā irasirirā, mūsā gāāmerō ñerī haribejarire iribirikoo. ¹⁷ Marī ñerī haribejari, Óāgū deyomarīgū gāāmerī meta āārā. Irasirirā marī ñerī haribejarire irirā, Óāgū deyomarīgū gāāmerīrē irirā meta yáa. Óāgū deyomarīgū gāāmerī gapure irirā, marī gāāmerō ñerī haribejarire iribirikoo. ¹⁸ Marī Óāgū deyomarīgū marīrē iridorerire irirā, Moisés doreri doka āārīrā meta āārā. “Marī Moisés doredeare irirā, Marīpū merā õärō āārīrākoo”, ārī gūñabea.

¹⁹ Masaka Ígūsā ñerī ularibejarire irimakū, marī õārō ïāmasña. Ígūsā ñerī ularibejarire irirā, ãsū yáma: Uma, Ígūsā marāposā nome ãārīmerārē; nomede, Ígūsā marāpusāmarā ãārīmerārē ñerō gāmebiragorenama. Æärīpereri guyasíürī, ñerō iririre yáma. Guyasíürō marīrō ñerō iririre taubéokõāma. ²⁰ Keori weadeare bñremuma. Yéa iririre yáma. Gajerārē ïäaturi dooma. Gāme guaseoma. Gāme ïäaturima. Gajerā merā mata gua, sítirī wereníma. Ígūsāya ãārīburi direta gūñama. Ígūsā gāamerī direta iriduarā, Ígūsāya bumarārē gāme dñkawarimakū yáma. ²¹ Gajerārē gajinorē Ígūsā opamakū, ïäaturima. Masakare wējébéoma. Mejärikurā ãārīma. Bosenurirē irirā, mejärā ñerīrē yáma. Irasū ãārīmakū, wári gajino ñerīdere yáma. Irasirigu yu mñsārē ãrīderosüta goepeyari merā werea doja. Iri ñerīrē irinígāno, Marípu Ígūyarārē doreroguere waabirikumi.

²² Óágū deyomarígū gapu marīrē Ígūyare irimakū yámi. Irasirirā Ígū iritamurī merā masakare maña. Ushyari opáa. Siuñajärī merā ãārīrikua. Gajerā marīrē ñerō irikerepuru, Ígūsā merā guabea. Masakare bopoñari merā ïää. Ígūsārē õārō gūñarī merā iritamua. Piriro marīrō Marípu gāamerōsū gajerārē keoro õārō yáa. ²³ “Gajerā nemorō ãārā”, ãrī péñabea. Marī ñerī ularibejarire iriduakererā, iribe. Óágū deyomarígyare irirā, irasüta yáa. Gajigu irasirirānorē: “Irire irasiribirikõāka!” neō ãrībemi. ²⁴ Marī Jesucristoyerā ãārīsñā, marī ñerī ularibejarire piribu. Irasirirā marī gāamerīrē, marī ñerō iriduarire iribe. ²⁵ Marī, Óágū deyomarígū iritamurī merā Marípu merā õārō ãārīrikua. Irasirirā Óágū deyomarígū marīrē iridorerire Ígū iritamurī merā irinikõārō gāâmea.

²⁶ Irasirirā marī: “Gajerā nemorō ãārā”, ãrībirikõārā! Marī werenírī merā gajerārē gāme ïäaturimakū iribirikõārā! Gajerā õārō ãārīrikurire ïäaturibirikõāka!

6

Pablo: “Musā Jesucristore bñremurā gāme iritamuka!” ãrī gojadea

¹ Yaarā, sugu Jesúre bñremugū ñerīrē irimakā ïärā, musā Óágū deyomarígū iridorerire irirā Ígūrē iritamuka, Ígū iri ñerō iririre piriburo, ãrīrā! “Gua, Ígū nemorō ãārā”, ãrī gūñarō marīrō õārō merā Ígūrē wereka! Irasū iritamurā, õārō pémasñka, musāde Ígū irirosüta ñerīrē iriri, ãrīrā! ² Musā bñjawererānorē, gūñaturamerānorē, ñerī ularibejarire tarinugāmasímerānorē iritamuka! Musā irasū iritamurā, Jesucristo dorederosüta irirāko.

³ Sugu õārīrē iribirikeregu: “Yu õārīrē irigu ãārā”, ãrī gûñagu, ìgu basi ãrígatogu yámi. ⁴ Marí masakaku: “¿Óärō irigu yári?” ãrīrā, marí basi marí iririre pémasírī merā gûñarō gââmea. Irasiridero purhu, marí iriri õârī ãârîmaku: “Gajerâ nemorô ãârâ”, ãrī gûñarō marírō usuyari merâ: “Yu õârīrē yáa”, ãrī masírâko. ⁵ Irasirirâ marí masakaku, Marípu iürô ìgu: “Yaare irirâ, ãsû irika!” ãrī pídeare õârō iriro gââmea.

⁶ Msâ Jesúya kerere buerimasârê iritamuka! Ìgûsâ msârê bueri waja, msâ õârî oparire ìgûsârê dkawaka, ìgûsâ gââmerîrê opaburo, ãrîrâ!

⁷ Msâ basi ãrígatobirikôâka! Marípure goepeyari marírō merâ: “Yu ñerô irimaku, yure wajamoâbirikumi”, ãrī gûñabirikôâka! Marí õârî oterâ, purhugue õârî dkare bokarosû marí õârî irirâ, purhugue õârîrê bokarâko. Ñerîrê irirâ, purhugue ñerîrê bokarâko. ⁸ Sugu ìgu ñerî haribejarire irinígûno, ìgu ñerî iridea waja ñerîrê bokagukumi. Perebiri peamegue wajamoâsûgukumi. Õâgû deyomarígu gââmerîrê irigu gapu õârîrê bokagukumi. Marípu puro perebiri okari opagukumi. ⁹ Irasirirâ Õâgû deyomarígu gââmerôsû gariborero marírō õârîrê irinikôârâ! Marípu iriduarinu ejamaku, marírê õârî iririre pirimerârê õârîrê sîgukumi. ¹⁰ Irasirirâ noó waaró ãârîpererâ marí bokajarânore õârîrê irirâ! Maríyarârê Jesucristore bûremurârê neõ piriro marírô ìgûsârê õârîrê irinikôârâ!

Pablo weretûnudea

¹¹ Íâka! Yu basi msârê ire gojaduakoa. Irasirigu i pagari gojari merâ msârê ãsû ãrî gojagu yáa. ¹² Ìgûsâ msârê dupuma gasirogârê wiiridorerimasâ, ìgûsârê gajerâ judío masaka õârô gûñamaku gââmerâ, irasû wiiridorema. Marí Jesucristo ìgu curusague boadea merâ masakare tauri kerere bueri waja judío masaka marírê turi, ñerô yáma. Msârê dupuma gasirogârê wiiridorerimasâ gapu gajerâ ìgûsârê turi, ñerô irimaku gââmemerâ, msârê irasû wiiridorema. ¹³ Ìgûsâ ìgûsâya dupuma gasirogârê wiirisûnerâ ãârîkererâ, ãârîpererî Moisés doredeare iripeobema. Iri dorerire iripeobirikererâ, gajerâ judío masaka péuro: “Gua Moisés doredeare iridoremaku, Galacia marâ, gua iridorederosûta irima”, ãrîduarâ, msârê irasû wiiridorema.

¹⁴ Yu tamerâ ìgûsâ irirosû irasû ãrîrîrê gajerâ péuro neõ ãrîbirikoa. Marí Opu Jesucristo ìgu curusague boari merâ marí ñerô iridea wajare wajaribosadea kere direta masakare wereguko. Jesucristo yure yu ñerô iridea wajare taudi ãârîmaku, i ûmuma ñerî haribejari iririre piribu. I ûmu marâ yure ìgûsâ irirosû ñerî haribejarire iridoremaku, neõ

iribea. ¹⁵ Irasiriro, marī Jesucristoyarā ããrīmakū, Marīpū ïürō dupūma gasirogārē wiirisūnerā ããrīrī, wiirisūbirinerā ããrīrīde wajamáa. Marī Jesucristoyarā ñajāmakū, Marīpū marīrē maama ããrīrikūrire opamakū iridi ããrīmí. Iri maama ããrīrikūrire opari dita wajakħa. ¹⁶ Marīpū ããrīpererārē yu Jesucristoyare buerire iritħayarārē bopoñarī merā īā, siuñajārī merā ããrīrikūmakū iriburo. Marīpū ããrīpererārē īgħayarārē irasiriburo.

¹⁷ Yu Jesucristoyare buedea waja gajerā yure pá, yaa dupure kāmitú, ñerō tarimakū irima. Īgħusā irasiridea merā yu Jesucristore moħboegħu ããrīrīrē masiſūa. Irasirirā daporan merā neħo sugħi yure garibonemobirkodabburo. Yu buerire: “Diaye ããrībea”, ārī, yure ñerō werenin nemobirkodabburo.

¹⁸ Yaarā, marī Opu Jesucristo mħsarrē ããrīpererārē õħarrō iriburo. Irasūta iriburo.

Iropata ããrā.

Pablo

EFESIOS

Pablo Efeso marārē õādoredea

¹ Yu Pablo, musārē õādorea. Marípu gāāmederosūta Jesucristo yure īgūyare buedoregu pími. Irasirigu musārē Efeso marārē Marípuyarārē Jesucristore buremurārē gojáa.
² Marípu ãārīnígū, marí Opu Jesucristo musārē õārō iritamu, siuñajārī merā ãārīrikumakă iriburo.

Marípu, Cristo merā marīrē õārō iritamumi, ãārī gojadea

³ Usuyari sirā marí Opu Jesucristo Pagure! Ígū marīrē Cristoyerarārē ãārīpereri ûmugasimarē, marīya yujupūrārīma õārīrē sidi ãārīmí. ⁴ I ûmu iriburi dupuyuro marīrē Cristoyerarā ãārīmurārē beyedi ãārīmí Ígū iñrō õārā, waja opamerā ãārīburo, ãrígū. ⁵ Neõgoragueta Ígū marīrē maígū Ígū gāāmederosūta Jesucristo iridea merā marīrē: “Yu pūrā ãārīmakă irigura”, ãārī beyepisiadi ãārīmí. ⁶ Marípu marīrē buro bopoñarī merā iñsia, Ígū magu Ígū maígū merā marīrē Ígūyayarārē õārō iridi ãārīmí. Irasirirā Ígūrē usuyari sinkōðarā! ⁷ Ígū magu boagu, Ígū dí beori merā marí ñerī iridea wajare wajaribosadi ãārīmí. Irasirigu Marípu marīrē buro maígū, marīrē bopoñarī merā iñgū, marí ñerī irideare katidi ãārīmí. ⁸ Marīrē irire masiburo, ãrígū, ãārīpereri masirī, pémasirīdere sidi ãārīmí. ⁹ Ígū iriburire marí dupuyurogue masibrideare marīrē masimakă iridi ãārīmí. Irasirigu marīrē: “Yu gāāmerōsūta usuyari merā ãsū irigura”, ãrīdeare masimakă iridi ãārīmí. ¹⁰ Ígū: “Ãsū irigura”, ãrīdeare iriripoe ejamakă, ãārīpereri irigukumi. Irasirigu ãārīpererā ûmugasi ãārīrārē, i nikū ãārīrādere Cristore Ígūsa Opu ãārīmakă irigukumi.

¹¹ Iripoegueta Marípu guare Cristo merā õārō ãārīmurārē beyesiadi ãārīmí Ígū sigura, ãrīdeare opaburo, ãrígū. Ígū gāāmederosūta i ãārīpererire õārī irigura, ãrīdeare irisiadi ãārīmí. ¹² Guare Cristore buremupurorinerārē irasiridi ãārīmí. Ígū guare wári õārīrē irimakă ñarā, Ígūrē: “Óātaria mu”, ãrī, usuyari sia. ¹³ Marípu, Cristo merā masakare tauri kerere musāde pébu. Iri diayema kerere pérā, Cristore buremunugābu. Irasirigu Marípu musārē Cristo merā õārō ãārīmakă iridi ãārīmí. Ígū iripoegue ãrīderosūta Óágū deyomarígūrē musārē iriudi ãārīmí Ígū merā Ígūyayarā ãārīrīrē masidoregu. ¹⁴ Irasirigu Marípu marīrē Ígūyayarārē tariwereperemakă iridero puru, Ígū iripoegue: “Sigura”, ãrīdeare sigukumi. Óágū deyomarígū marí merā ãārígū, Marípu marīrē:

“Sīghra”, ārīdeare marī opaburire masīmakū yāmi. Irasirirā Marīpure: “Ōātaria mū”, ārī, ushyari sīnīkōārā!

Pablo Marīpure: “Cristore būremurārē mūyare masīburo”, ārī sērēbosarire gojadea

15 Yū mūsā õārō iririkurire masīa. Mūsā marī Opū Jesúre õārō būremua. Mūsā ārīpererā gajerā Marīpuyarārē maīa. 16 Irasirigu yū mūsārē gūñagū, Marīpure: “Ōātaria īgūsā irasū āārīmakū”, ārī, īgūrē mūsāya āārīburire sērēnīkōāa. 17 Marīpu, marī Opū Jesucristo Pagū ōātarimi. Irasirigu yū īgūrē mūsāya āārīburire āsū ārī sērēbosáa: “Guapū, Ōāgū deyomarīgū masīrī sīka, īgūsā mūyamarē pémasīrī merā masīnemoburo, ārīgū!” 18 Marīpu, īgūyarā āārīmurārē iripoegue ārīderosūta mūsārē īgū beyepinerārē sīgukumi. Ōātaria īgū mūsārē sīburi. Irasirigu yū Marīpure: “Īgūsā gūñarīgue īgūsārē irire õārō pémasīmakū irika!” ārī sērēa. 19-20 Gajidere mūsā õārō pémasīburire sērēbosáa. Marīpu āārīpererā nemorō turagu āārīmi. Īgū turari merāta marī Jesucristore būremurārē īgū merā õārō āārīmakū yāmi. Īgū iri turari merāta Cristo boadiguere masū, ūmūgasigue īgū diaye gapū doamakā iridi āārīmī īgūrē āārīpererā Opū āārīdoregū. 21 īgūrē irogue doamakā irigu, āārīpererā ūmūgasi, i nikūgue turarārē, dorerārē, oparārē, noó gajerārē dorerānorē doregū wekamū āārīmakū iridi āārīmī. Irasirigu Cristo āārīpererā dapora marā oparārē, pūrūgue marā oparādere doregū āārīmī. 22 Marīpu āārīpererire, āārīpererārē Cristo doka dujamakū iridi āārīmī. Irasirigu Cristo, āārīpererā marī īgūrē būremurī bumarā Opū, marī dipuru āārīmī. 23 Marī īgūrē būremurī bumarā, sugūyarāta āārīslā, īgūya dupū irirosū āārā. Īgū āārīpererogue marī āārīpererā merā āārīnīgū marīrē āārīpereri īgūyare opamakā yāmi.

2

Marīpu marīrē maīgū taurimarē gojadea

1 Iripoeguere Jesucristore būremuburo dupuyuro mūsā ūnerō iririku, Marīpu dorerire tarinugānerā āārībū. Irasirirā, Marīpu ūrōrē boanerā irirosū īgū merā õārō āārībirinerā āārībū. 2 Mūsā i ūmū marā irirosū ūnerō iriunanerā āārībū. Wātēa opū dorerire iriunanerā āārībū. Īgūta i ūmū marā āārīpererā Marīpu dorerire tarinugārārē doregū āārīmī. 3 Iripoeguere marī āārīpererā ūnerī direta iriunanerā āārībū. Irasirirā marī noó gāāmerō iridharire, ūnerī gūñarīrē iriunanerā āārībū. Irasirirā marīde Marīpure buro wajamoāsūmurā āārībonerā āārībū. Gajerā peamegue wajamoāsūmurā irirosū marīde wajamoāsūmurā āārībonerā

ãääríbú. ⁴ Marípü gapü marírē bero maïgü, bopoñarí opatarigü ãäärími. ⁵ Marí ñerõ iridea waja ïgü ïürõrē marí boanerã irirosü ãääríkerepuru, marírē Cristo merã õärõ ãäärímakü iridi ãäärími. ïgü Cristore masü, dupaturi okamakü iriderosüta marídere ïgü puro perebiri okari sidi ãäärími. Irasirigü marírē bopoñarí merã iässü, taudi ãäärími.

⁶ Marípü Jesucristo boadiguere masüdi ãäärími. Masü, ãmugasigue ïgü merã doamakü iridi ãäärími ãäärípererärë doregu ãääríburo, ãrígü. ïgürê masüderosüta marídere Cristoyerädere masü: “Umugasigue doarä ïgü merã dorera ãääríma”, ãrï iädi ãäärími. ⁷ ïgü, Jesucristo merã marírē wáro maírîrë ïmudi ãäärími. Puruguere ãäärípererärë ïgü marírē bopoñarírë masimakü gäämegü, irasiridi ãäärími. ⁸ Marípü marírē bopoñagü, Cristore bùremumakü, marírē taudi ãäärími. Marí basi marí iridea merã neô taribirikoa. Marípü marírē taudea: ïgü marírē wajamarírõ südea, ïgü marírē iribosadea ãäärä. ⁹ Marí õärõ iririre ïgü meta taudi ãäärími marírē. Irasirirä marí basi: “Yü õärõ iridea waja Marípü yure taumi”, ãrîmasibirikoa. ¹⁰ Marí, Marípü irinerä ãäärä. ïgü marírē Jesucristoyerärä ãäärídoregu, irasiridi ãäärími. Iripoegue marí õärõ iriburire gûñasiadi ãäärími. Irasirigü marírē Jesucristoyerärë ire pidi ãäärími õärírë iridoregu.

Marí, Jesucristo merã õärõ ushyari opáa, ãrï gojadea

¹¹ Musä iripoegue ãäärírikudeare õärõ gûñaka! Gua musärë, judío masaka ãäärímerärë, musä ãmaya dupuma gasirogärë wiiribiri waja: “Maríphyarä ãääríbea”, ãrï iärturuanerä ãääríbú. Gua judío masaka gapü irasü wiirisünerä: “Maríphyarä ãäärä”, ãrï gûñakerepuru, iri wiiridear marírê ïgüyarä waamakü iribe. ¹² Iripoegue Marípü iriudi Cristore musä bùremubirinerä ãääríbú. Irasirirä musä Israel bumarä merã ãääríbirinerä ãääríbú. Marípü Israel bumarärë: “Igüsärë õärõ irigura. Igüsärë Opü ãäärígura. Yaarä ãäärírakuma”, ãrï pídeare opabirinerä ãääríbú. Irasirirä musä: “Marípü guare taugakumi”, ãrîmasibirinerä ãääríbú. Marípü merã õärõ ãääríbirinerä ãääríbú. ¹³ Musä iripoegue Marípure masibirinerä ãääríkererä, daporare musä Jesucristore bùremurä ïgüyaräta ãäärä. ïgü boari, ïgü dí béori merã Marípü musärë ïgürê masírã, ïgüyarä waamakü iridi ãäärími. ¹⁴ Gua judío masaka, musä judío masaka ãäärímerä merã pe bumarä ãääríkerepuru, Cristo iridea merã marírê sugü püräta ãäärímakü iridi ãäärími. Irasirigü marí basi gäme iärturideare pirimakü iridi ãäärími. Irasirigü Cristo marírê ïgüyarärë siuñajämakü yámi. ¹⁵ Cristo curusague boagu: “Marípü merã õärõ ãääríduarä, ãäärípereri ïgü Moisére doreri pídeare iripeoka!” ãrîdeare peremakü iridi ãäärími. Irasirigü

Cristo marīrē īgūyarārē pe bumarā ãārīnerārē su bumarāta ãārīmakū iridi ãārīmí. Iri merāta marīrē siuñajārī merā õārō ãārīmakū iridi ãārīmí. ¹⁶ Īgū curusague boari merā marī pe bumarā gāme īāturi deare pirimakū iridi ãārīmí. Irasirigu marīrē pe bumarā ãārīnerārē, Marīpuyarā īgū merā õārō ãārīmakū iridi ãārīmí.

¹⁷ Cristo, Marīph merā marī õārō ãārīburi kerere weregu aaridi ãārīmí. Musārē judío masaka ãārīmerā Marīpue masibirinerārē, guare judío masaka Marīph Moisére doreri pídea oparādere weregu aaridi ãārīmí, marī ãārīpererā Marīph merā siuñajārī bokaburo, ārīgū. ¹⁸ Irasirirā Cristo merā, irasū ãārīmakū Óāgū deyomarīgū iritamurī merā marī ãārīpererā judío masaka, judío masaka ãārīmerāde Marīph marī merā ãārīmakū īgūrē sērēmasña. ¹⁹ Irasirirā daporare musā gajero marā irirosū ãārībea. Musāya nikūrē ãārīmerā irirosū ãārībea. Musā, gua merā su makā marā irirosū, Marīpuyarāta ãārā. Irasirirā sugu pūrāta ãārā marī.

²⁰ Musā, gua merā Jesucristore būremurā, Marīph moārī wii irirosū ãārā. Iri poegue Marīpuya kerere weredupuyurimasā īgūyare gojapührorinerā ãārīmá. Phru Jesucristo buedoregu pínerā ëgūyare werenerā ãārīmá. Musā, īgūsā gojadeare buedero phru, īgūsā weredeare pédero phru, Jesucristore būremunagābu. Jesucristo, Marīpuya wiima weanúphroridea ëtāye irirosū ãārīmi. Marīpuyare gojapührorinerā, Jesucristo buedoregu pínerā, gaji weanúdea ëtāyeri irirosū ãārīma. ²¹ Jesucristo gajerādere īgūrē būremumakū yámi Marīpuyarā ãārīburo, ārīgū. Ùtāyeri merā wiire peoturiamhīlagu keoro weanúrī wiire irirosū irigu yámi. Irasirigu marīrē gajerā Marīpuyarā merā õārō gāmesurimakū yámi. Æārīpererā marī, īgūsā merā Marīpuyarā ãārīsīā, īgū ãārīrī wii irirosū ãārīrāko. ²² Irasū ãārīmakū musāde, gajerā Jesucristore būremurā ãārīpererā merā Marīpuyarā ãārā. Irasirirā Marīph moārī wii, īgū ãārīrī wii irirosū marī ãārā. Marīph, Óāgū deyomarīgū merā marī merā ãārīmi.

3

Pablo judío masaka ãārīmerārē Jesucristoya kerere weredeua

¹ Yu Pablo, Jesucristoya kerere musārē judío masaka ãārīmerārē weredeua waja peresugue ãārā. Marīph, Jesucristo merā musādere īgūyarā ãārīmakū yámi. Irasirigu yu musāya ãārīburire sērēbosáa īgūrē. ² Musā ire masīsiáa. Marīph musārē bopoñagu, Jesucristoya kerere buedoregu yure pími musā õārō irigu. ³ Marīph, īgū Cristo merā iriburire, iripoegue marā masibirideare yure masīmakū irimi. Musārē irire mérō gojasiabu. ⁴ Yu gojadeare buerā, Marīph,

Ígū Cristo merā iriburire yu masídeare mūsāde masírāko. ⁵ Marīpū, ígū Cristo merā iriburire iripoegue marā gapure masímakū iribiridi ãārīmí. Dapora gūa gapure Jesucristoyare wererimasārē, ígūya kerere weredupuyurimasādere Óagū deyomarīgū merā masímakū yámi. ⁶ Ásū ãārā Marīpū iriburi, iripoegue marā masíbiridea. Gūa judío masaka, mūsā judío masaka ãārīmerāde Marīpū masakare tauri kerere būremumakū, gūare, mūsādere Jesucristoyarā ãārīmakū yámi. Marīrē sugū pūrāta ãārīmakū yámi. Irasirigū Marīpū judío masakare: “Ásū sīghra”, ãārīpūriderosūta marīrē ãārīpererā Cristoyarārē òārīrē sīghkumi.

⁷ Marīpū Jesucristoya kerere buedoregu yure pídi ãārīmí. Yure òārō iri, ígū turarire sīdi ãārīmí iri kerere òārō wereburo, ãrīgū. ⁸ Ñārīpererā gajerā Marīpūyarā yu nemorō ãārīma. Irasū ãārīkerepūru, Marīpū yure òārō iri, judío masaka ãārīmerārē Jesucristoya kerere buedoregu pími. Irasirigū: “Cristo õātarigu ãārīmi, ígū marīrē sīburi õātariri ãārā”, ãrī werea ígūsārē. Ire neō pémasībokajaya máa marīrē. ⁹ Marīpū yure pīgu: “Ásū taugākoja judío masaka ãārīmerādere”, ãrī gūñadupuyudeare yure weredoremi. Ígūta ãārīpererī i ñamūmarē iridi, iripoegue marārē ígū judío masaka ãārīmerārē Cristo merā tauburire werebiridi ãārīmí. Daporague yure weredoremi ãārīpererā masakare irire masīdoregu. ¹⁰ Marīpū marīrē Jesucristore būremurārē su bumarā ígūyarāta ãārīmakū iririre ñārā, ñamarō marā dorerā ígūrē wereboerā, wātēade, ígū ãārīpererī masīpeogū ãārīrīrē masírākuma. Ígūsārē irire masímakū gāmēmi Marīpū.

¹¹ I ñamū iriburo dupuyurogueta Marīpū ígū gāmēderosūta marīrē: “Yaañā ãārīmurā ãārīma”, ãrīdeare marī Opū Jesucristo merā iriyuwarikūdi ãārīmí. ¹² Marī Cristore būremurā ígū merā òārō ãārīsīā, gūiro marīrō gūñaturari merā Marīpure sērēmasīā. ¹³ Yu mūsārē Jesucristoya kerere weredea waja peresugue poyari merā ãārā. Mūsā òārō ãārīburire iri kerere werebu. Irasirirā mūsā yu poyarire gūñarā, būjawererī merā ãārībirikōka! Poyakeregū, Marīpū mūsārē òārō irideare gajerārē masímakū yáa.

Cristo marīrē buro maigū ãārīmi, ãrī gojadea

¹⁴ Irasirigū Marīpū, marī Opū Jesucristo Pagū ãārīpererī irideare yu gūñiagū, ígū ñūrōrē yaa ñiadakupuri merā ejamejā, ígūrē: “Óātaria mu”, ãrī, usuyari sīā. ¹⁵ Ígūta ãārīpererā ígūyarā ñamūgasigue ãārīrā, i nikūgue ãārīrā Pagū ãārīmi. ¹⁶ Ígūta turatarigu ãārīmi. Irasirigū yu mūsāya ãārīburire ígūrē sērēbosáa mūsāguere Óagū deyomarīgū merā ígū turarire opaburo, ãrīgū. ¹⁷ Mūsā Cristore būremumakū, ígū mūsāguere

õärō ãärñíkõaburo, ãrígü, sérëea. Gaji sérëbosáa Cristo mäsärë buro mařiré masísää, gajerärë mařburo, ãrígü. ¹⁸ Irasirigü mäsärë, ãärípererä gajerä ïgüré bùremurädere Cristo mariré buro mařiré pémasídoregu, sérëbosáa. Cristo mariré mařiré neõ keomasïña máa. “Óopä eyaro, yoaro, ûmarö, ûkúärö ãärä”, neõ ãrì masiña máa. ¹⁹ Cristo mariré mařiré marí neõ masípeobirkerephü, yu mäsäya ãäríburire Maríphre sérëbosagu: “Ire ïgüsärë õärō masñemomakü irika!” ãrì sérëea. Irasirirä marí ire masípeorä, Maríphuyamarë masípeoräko.

²⁰ Irasirirä Maríphre: “Äsü iribosaka ghare!” ãrì sérëmakü, marí sérëri nemorö irimasïmi. Marí basita: “Äsüpero iriburo ïgü”, ãrì gûñamakü, marí gûñarí nemorö irimasïmi. Ígü turagü ãärñisää, Ígü turari mariré sïdea merä irire iribosami. ²¹ Irasirirä Jesucristoyamarë, ïgüré bùremurí bumarä marí ãärírfré masírä, ãärípererinüri ãärípererä Maríphre: “Öätaia ma”, ãrì, usuyari siburo. Æärípererä daporan marä, phugue maräde neõ ïgüré usuyari sîrfré piribirikõaburo. Irasüta ãärä.

4

Marí Cristoyarä Óágü deyomarígü merä su bumaräta ãärä, ãrì gojadea

¹ Yü marí Opüya kerere weredea waja peresugue ãärígü, turaro merä äsü werea mäsärë doja. Maríphü mäsärë siudi ãärími ïgüyarä ãärñburo, ãrígü. Irasirirä ïgü mäsärë: “Äsü irika, yaarä ãärñsää!” ãrìdeare õärō irika! ² “Gajerä nemorö ãärä”, ãrì gûñabirkõaka! Gajerärë õärō merä irika! Guarí marirö gajerärë bopoñarí merä iäka! Gajerä mäsärë garibokerephü, ïgüsärë mařirí merä iäka! ³ Óágü deyomarígü iritamurí, Ígü mäsärë siuñajärí píri merä suo merä õärō ãäríriküka! Mäsä irasü ãärírfré piriro marirö ãärñíkõaka! ⁴ Marí Jesucristoyarä su bumarä ãärñisää, Ígüya dupü irirosü ãärä. Óágü deyomarígü sugüta ãärígü, Ígü sugü masakü merä ãärírösü marí ãärípererä merä ãärími. Maríphü marí ãärípererärë ûmugasigue perebiri okari sibü, siidi ãärími. ⁵ Marí Opü Jesucristo marí bùremugü sugüta ãärími. Mariré deko merä wäýyeride su wäýta ãärä marí ïgüyarä ãärírfré ïmburi. ⁶ Maríphü sugüta mariré iridi ãärími. Ígüta marí ãärípererä Opü ãärími. Marí ãärípererä merä ãärími. Irasirigü Ígü gäãmederosüta marí ãärípererä merä ãärípererire õärō yámi.

⁷ Marí su bumarä ãäríkerephü, Cristo marí ïgüyarärë masakakure Maríphuyare irimasiburire dukawa pídi ãärími. Irasirigü Ígü dukawa píderosüta keoro marí gäme iritamumakü yámi. ⁸ Cristo Ígü i nikügue aariburo dupuyuroguere äsü gojasüdero ãäríbú Maríphuya wereníri gojadea pügue:

Ígūrē ñāturirārē tarinugādero puru, ñumugasigue mārīkōðágukumi. Irasirigu masakare i nikūgue ñārīrārē ñārīrē sīgukumi, ñārī gojasüdero ñārībá.◊

⁹ Ígū ñumugasigue mārlarire ñārī gojadea, ñāsū ñārīdharo yáa. Jesucristo ñumugasigue mārīaburi dupuyuro i nikūgue dijari, ñōgue ñārīdi ñārīmí. ¹⁰ Ígūta i nikūgue ñārīdi, ñumugasigue Marīpu ñārīrōgue mārīkōðadi ñārīmí. Irasirigu ñārīpererogue ñārīgū, ñārīpererarē doregu ñārīmi. ¹¹ Irasirigu marī ñgūyararē masakakure Marīphyare irimasiburire pídi ñārīmí ñārō gāme iritamuburo, ñārīgū. Surāyerire beyepídi ñārīmí ñgūyarare buedoregu. Gajerarē Marīpu weredoredeare wererimasā ñārīmurarē, Ígū masakare tauri kerere weregorenarīmasā ñārīmurarē, ñgūyararē korerimasā ñārīmurarē, ñgūyararē buerimasā ñārīmurarē beyepídi ñārīmí. ¹² Irasū beyepídi ñārīmí marī ñgūyarā gāme iritamuburo, ñārīgū. Irasirirā marī ñgūyarā su bumarā, ñgūya dupu irirosū ñārō turarā masārōsū Ígūrē bñremuturawāgānemorāko.

¹³ Irasirirā marī ñārīpererā shrosū Cristore bñremurā, masā odorā irirosū ñārīpereri Ígū, Marīpu magū ñārīrīrē nemorō ñārō masīrāko. Irasirirā marīde Cristo irirosū ñārīrikurāko. ¹⁴ Majīrāgā irirosū ñārīrā meta, pémasīrāko. Irasirirā marīrē ñārīgatomerērā buemakū pérā, diayema ñārīrīrē bñremurīrē pirimerā: “Ígūsā maama bueri, diaye ñārā”, ñārī bñremubirikoa. ¹⁵ Marī gāme maīrī merā diayema ñārīrīrē werero gāāmea. Irasirirā majīrāgā masā pémasīrōsūta marīde marī Opu Cristo marī dipuru ñārīgū merā Marīphyare ñārō pémasīrāko. ¹⁶ Marī ñgūyarā su bumarā ñārīsīā, ñgūya dupu irirosū ñārā. Sugu masaku turagu masā, ñārīpereri ñgūya dupuma merā ñārō irimasīmi. I irirosū, Cristo marī masakakure: “Ásū iriburo”, ñārī dñkawa pídeare irirā, marī ñārīpererā ñārō gāme iritamumasā. Irasirirā gāme maīrā, gāme iritamurā, nemorō turaro merā Cristoyare ñārō iriwāgānemorāko.

Marīpu Cristoyararē maama ñārīrikurire opamakū iridi ñārīmí, ñārī gojadea

¹⁷ Irasirigu yu marī Opu Cristo dorero merā musārē ñāsū ñārī werea. Marīphare masīmerā gapu noó gāāmerō gūñamoāmakōāma. Ígūsā irirosū neō irinemobirikōāka! ¹⁸ Ígūsā Marīphyare péduabema. Irasirirā irire neō pémasībirigorakōāma. Ígūsāya gūñarīguere bñro nañtīñārī oparā irirosū ñārīma. Irasirirā Marīpu merā ñārō ñārīburire Ígū sīñrīrē neō opabema. ¹⁹ Ñerīrē irirā, neō gūyasīñbirigorakōāma. Ñārīpereri ñerī uaribejarire neō piridharo marīrō ñerī direta

iririkurā yáma. ²⁰ Cristoya bueri gapu, m̄usārē īgūsā irirosū ñerō iririre iridoreri máa. ²¹ M̄usā īgūya diayema buerire pérā: “Jesús diayeta ãsū ãārīmi, diayema ãārīfrē buemi”, ãrī masíkuyo. ²² Iripoeguere m̄usā ñerī ñaribejari iririre: “Óāgoráa”, ãrī gūñarā, m̄usā basita ãrīgatonerā ãārībú. Iri ñerīrē irirā, m̄usā basita poyanorēnerā ãārībú. Irasirirā m̄usā iripoegue ãārīlunaderosūta ãārīnemobirkōõka! ²³ M̄usā ñerī direta gūñauadeare pirikōõka! Óārī gūñarī gapure gorawayuro gāâmea m̄usārē. ²⁴ Marīpū īgū gāâmederōsūta marīrē maama ãārīrikurire opamakā iridi ãārīmī īgū irirosū diayema irirā, īgū iūrō ðārā ãārīburo, ãrīgū. Irasirirā, suríro boari dariñe béo, maama suríro ðārīñe gorawayu sāñarā irirosū, iripoegue ñerī iriunadeare piri, maama iririkurire gorawayu irika!

²⁵ Marī Cristoyerā īgū dupu irirosū ãārīrā, su bumarā ãārā. Irasirirā marī basi neō gāme ãrīgatonemobirkōõrā! Marī merāmarārē ãrīgatoro marīrō diaye wererā!

²⁶ Gajerā merā guarā, īgūsārē ñerō iribirikōõka! Irinā merāta īgūsā merā guarire pirikōõka! ²⁷ Wātī m̄usārē gajerā merā guamakā iririre kāmutaka! ²⁸ Yajarikugū ãārīdi neō dupaturi yajabirkōõburo. Óārī moārī gapure moâburo, īgū moā wajatari merā gajerā boporârē iritamubu.

²⁹ Neō ñerō werenírīrē wereníbirikōõka! Óārī gapu direta wereníka! M̄usā werenírī merā gajerārē iritamuka! Irasirirā m̄usā ðārī werenírīrē pérā, īgūsāde ðārō ãārīrikurākuma. ³⁰ Marī ñerīrē irirā, ñerō werenírā, Óāgū deyomarīgūrē bujaweremakā irirāko. Irire iribirikōõka! Óāgū deyomarīgū marīrē: “Marīpūyarārā ãārā”, ãrī masímakā yámi. Irasirirā marī masīa. Marīpū, Jesucristo merā marīrē taurinā ejamakāgue ðārō taugorakōâgakumi.

³¹ Irasirirā m̄usā gajerā merā suyubirire, īgūsā merā guataririre, ñerō gainírī merā gāme turirire, ñerō ãrī buridarire pirikōõka! Irasirirā ãārīpereri ñerō iririre pirika! ³² Æsū gapu irika! Bopoñarī merā gāme ðārō iritamuka! Marīpū marīrē Cristo merā marī ñerī irideare kātiderosūta m̄usāde gajerā m̄usārē ñerō irideare kātika!

5

Marīpū pūrā ãārīrā Æsū ãārīrikuro gāâmea, ãrī gojadea

¹ M̄usā Marīpū pūrā, īgū maîrā ãārā. Irasirirā īgū irirosū ãārīrikuro gāâmea. ² Cristo marīrē maîrōsūta m̄usāde gajerārē maîka! Ígū marīrē maîgū īgū basita ïgūrē wéjéduharâguere wiadi ãārīmī marīrē boabosabu. Ígū boabosagu, judío masaka oveja

majiḡrē wējē, Marīp̄u iūrōrē soepeosūdi irirosū ãārīdi ãārīmí. Irasiriḡu īgū irasiriri merā Marīp̄ure us̄yamakā iridi ãārīmí.

³ Irasirirā Marīp̄uyarā ãārīrā, m̄sā marāposā nome ãārīmerārē, marāp̄usāmarā ãārīmerārē neō ñerō gāmebiragorenabirkōāka! Æārīpereri guyasiūrī ñerō iririre neō iribirikōāka! Gajerāyare uaribejabirikōāka! Neō mérōḡ ñerō iririre iribirikōāka! ⁴ Guyasiūrō werenírīrē werenibirkōāka! Pémasīmerā irirosū werenímoāmabirkōāka! Ñerīrē ãrī būridabirkōāka! Åsūpero gap̄u wereníka! Marīp̄ure: “Öärō yáa m̄u guare”, ãrī, us̄yari sīka! ⁵ Ire õärō masīka m̄sā! Gajiḡu marāpo merā ñerō iririk̄urā, gajego marāp̄u merā ñerō iririk̄urā, guyasiūrō ñerīrē iririk̄urā, Marīp̄uyarā ãārībema. Gajerāyare uaribejarik̄urāde Marīp̄uyarā ãārībema. Ígūsā gajino gap̄ure Marīp̄ure gāāmerō nemorō gāāmerā, keori weadeare būremurā irirosū yáma. Marīp̄u gap̄ure būremubema. Irasirirā Marīp̄u Ígūyarārē doreroguere neō waabirkuma. Irogue Cristo merā neō ãārībirkuma. ⁶ Gajerā m̄sārē Ígūsā ñerō irideare: “Åsū irimakā õāgoráa”, ãrīgatorire pébirikōāka! Marīp̄u, Ígūsā irasū ñerō iri, Ígū dorerire tarinugārī waja Ígūsārē perebiri peamegue wajamoāgukumi. ⁷ Ígūsā ñerī irirā merā neō ñerīrē iriwekabejabirikōāka!

⁸ Marī Op̄uyarā m̄sā ãārīburo dupuyuro ñerīrē irirā, Ígūrē masīmerā nañtārōgue ãārīrā irirosū ãārīnerā ãārībá. Dapora gap̄ure Ígūrē masīrā Ígūyarā ãārīsīā, boyorogue ãārīrā irirosū ãārā. Irasirirā Ígū iūrō õārīrē iririk̄uka! ⁹ Boyorogue ãārīrāno, õārīrē, Marīp̄u dorerire, diayemarē irirākuma. ¹⁰ Irasirirā marī Op̄uyare õärō bueka, Ígūrē us̄yamakā iririre irimurā! ¹¹ Ñerī iririk̄urā, nañtārōgue ãārīrā irirosū ãārīma. Ígūsā irirosū neō iribirikōāka! Åsū gap̄u irika! Ígūsā ñerō iririre: “Ñegoráa”, ãrī wereka, Ígūsārē irire masīdorerā! M̄sā wererire pérā, boyorogue ãārīrā irirosū ñerō irideare piri, õärī gap̄ure irirā dujarākuma. ¹² Masaka ïāberogue Ígūsā ñerō iriboedeare marī werenimakā guyasiūgoráa. ¹³ Boyorore ãārīpereri ïāmasīsūa. Marī Ígūsā ñerō iririre: “Ñegoráa”, ãrīmakā, Ígūsā ñerō iririk̄urire masīrākuma. ¹⁴ Irasirirā gajerā suḡu ñerō iririk̄ugunorē åsū ãrī werema:

M̄u pémasībi, kārīḡu irirosū ãārā. Yobe, pémasīka! Cristo merā õärō ãārībi, boanerā merā ãārīḡu irirosū ãārā.

Irasiriḡu wāgānugā, Ígū merā õärō ãārīka! M̄u irasirimakā, Cristo m̄rē boyorogue ãārīmakā irirosū Ígūyare masīmakā iriḡukumi.

¹⁵ Irasirirā õärō pémasīka, õärīrē irimurā! Marīp̄uyare masīmerā irirosū iribirikōāka! Ígūya gap̄ure õärō masīka!

¹⁶ Dapora marā masaka ñerī iririk̄uma. Irasirirā m̄sā

okarinurirē Marīpu gāāmerī direta irika, gajerāde īgūyare masiburo, ārīrā! ¹⁷ Pémasīmerā irirosū iririkubirikōāka! Marīpu gāāmerīrē oārō pémasīduaka, irire irimurā! ¹⁸ Irasirirā mejābirikōāka! Mejārā īgūsā basita poyanorēma. Mejārōnorē irirā, Oāgū deyomarīgūrē opatarirā āārīka! ¹⁹ Musā īgūrē opatarirā, Marīphya bayari merā mūsā basi gāme werenírāko. Salmos gojadea pūgue bayarire, gaji marī Opāre būremu bayaridere īgūrē bayapeorāko. Musāya yūjupūrārīgue oārō ushyari merā bayapeorāko īgūrē: “Oātaria mū”, ārī būremurā. ²⁰ Marīpu āārīpererire marīrē oārō yāmi. Irasirirā marī Opā Jesucristoyarā āārīsīā, īgū wāi merā Marīphre: “Mū iridea oātaria”, ārīnīkōāka!

Su wii marā Cristoyarā āsū āārīrō gāāmea, ārī gojadea

²¹ Musā āārīpererā Cristore goepeyari merā būremurā āārīsīā, oārō gāme pé būremuka!

²² Musā marāposā nomerē āsū ārī weregura. Cristo marī Opāre marī pé būremurōsūta mūsā marāpūsāmarārē oārō pé būremuka! ²³ Cristo marīrē īgūyarārē oparosūta, marāpūsāmarā mūsārē īgūsā marāposā nomerē opama. Cristo marīrē īgūrē būremurī bumarārē taudi āārīmī. Irasirigu īgū marī Opā āārīmi. Marīrē doregu, marī dipuru āārīmi. Marī, īgūya dupu irirosū āārā. ²⁴ Irasirirā marī Cristore būremurī bumarā īgūrē pé būremurōsūta mūsā marāpūkūrā nome mūsā marāpūsāmarārē oārō pé būremuka!

²⁵ Musā marāpūsāmarādere weregura. Cristo marīrē īgūyarārē maīgū, marīya āārīburire boabosadi āārīmī. Irasirirā marīrē īgū maīrōsūta mūsāde mūsā marāposā nomerē maīka! ²⁶ Cristo marīrē boabosadi āārīmī īgūyarā āārīmakū irigu. Irasirigu, marī īgū werenírīrē būremumakū, deko merā gūrarire koebéoro irirosū marīrē ñerī opamerā āārīmakū iridi āārīmī. ²⁷ Īgū irire irasirimakū, marī īgū iūrōrē neō mérōgā ñerī opamerā, gūrari marīrā oārō deyorā irirosū āārīrāko. īgūyarā oārā dita āārīrāko. Irasirigu: “Yaarā āārīma”, ārī, ushyari merā marīrē opagukumi.

²⁸ Musā marāpokūrā mūsā marāposā nomerē maīrō gāāmea. Sugū īgū marāpore maīgū, īgū baside maīmi. Irasirigu Cristo marīrē īgūya dupu irirosū āārīrārē maīrī merā korerosūta mūsā marāposā nomerē maīrī merā oārō koreka! ²⁹⁻³⁰ Neō marīya dupare ñerō waamakū gāāmebea. Marī basi marīya dupare korea. Marī Cristoyarā āārīrā īgūya dupu irirosū āārā. Irasirigu Cristo marīrē oārō koremi. ³¹ Marīphya werenírī gojadea pūgue āsū ārī gojasūdero āārību: “Sugū ūmāu nomeōrē marāpokugū, īgū pagūsāmarārē wirigukumi īgū marāpo merā āārību. īgūsā pērā āārīkererā, Marīpu iūrōrē su duputa

äǟr̄r̄kuma”, ãr̄i gojasüdero ãr̄iibü. 32 Iri gojadeare õärō pémasüdhamakü, diasagoráa mariré. Irasü ãär̄ikerepurü, yü irire: “Äsü ãr̄idüaro yáa”, ãr̄i werea. Cristoyarä Marípü ïürörë su dupüta ãär̄ima. 33 Gaji i marë müsärë ãr̄i werenemogüra doja. Müsä basi korerosüta müsä maräposä nomedere maïr̄i merä koreka! Müsä nomede müsä maräpusämarärë õärō goepeyaro merä pé büremuka!

6

¹ Müsä majirärë äsü weregüra. Müsä marí Opüre büremurä müsä pagüsämarärë õärō yüjuka! Irasiriri, õärī ãärä. ²⁻³ Iripoegue Marípü ïgü pe mojöma dorerire pígu, su dorerire äsü ãr̄i pídi ãär̄imí: “Müsä pagüsämarärë õärō büremuka!” ãr̄i pídi ãär̄imí. I dorerireta pígu, gajidere pídi ãär̄imí. “Ígüsärë irasü büremurä, i niküguere yoaripoe usuyari merä ãär̄iräko”, ãr̄idi ãär̄imí.

⁴ Müsä pagüsämarädere äsü ãr̄i weregüra. Müsä pürärë buro turiri merä Ígüsärë guamakü iribiriköäka! Äsü gapü irika! Ígüsärë marí Opüyare bueka, ïgürë büremuburo, ãr̄irä! Ígüsä, ïgü dorerire iribirimakü ãärä, Ígüsärë: “Äsü gapü irika!” ãr̄i bueka! Irasirirä Ígüsärë õärä masämakü iriräko.

⁵ Moäboerimasädere äsü ãr̄i weregüra. Müsä i nikügue ãär̄iräre müsä oparärë õärō yüjuka! Õärō büremurü, goepeyari merä moäboeka! Irasü moäboerä, Cristore moäboerä irirosü yáa. ⁶ Müsä oparä ïürö moärösüta, Ígüsä ïäberoguedere moäka! Ígüsä ïürö direta õärō moärä, Ígüsä müsärë: “Õärō moäma”, ãr̄i güñamakü iridüarä dita ãär̄iboko. Irasirirä Ígüsä ïäberoguedere õärō moäka! Cristore moäboerä irirosüta Marípü gäämerössü õärō merä moäka! ⁷ Müsä masakare moäboerä ãär̄ikererä: “Cristore moäboerä irirosü ãärä”, ãr̄i güñaka! Irasirirä usuyari merä moäboeka müsä oparärë! ⁸ Irire masisiáa müsä. Marí Opü Cristo marirë õärō moäräkure õär̄i wajatamakü irigükumi. Irasirigu moäboerimasä ãär̄iräre, ãär̄imerädere marí õärō moäderopäta marirë õär̄i wajatamakü irigükumi.

⁹ Oparädere äsü ãr̄i weregüra. Müsärë moäboerärë õärō irika! Ígüsärë wajamoäduari merä dorebiriköäka! Ire õärō pémasüka! Marí Opü Cristo ümugasigue ãär̄igü, müsä Opü ãär̄imi. Ígüta müsärë moäboerä Opü ãär̄imi. Marí ãär̄ipererä Ígürë moäboerä ãärä. Irasirigu oparä ãär̄iräre, ãär̄imerädere surosüta ïämi marí ãär̄ipereräre.

Cristoyarä wätüre tarinugäär̄imarë gojadea

¹⁰ Müsärë äsü ãr̄i weretünugüra. Müsä, marí Opüyarä ãär̄isü, ïgü merä õärō ãärä. Irasirirä Ígaya turari merä

Ígūrē gūñaturaka! 11 Wātī ãrígatori merā mūsārē ñerō iridoremakū, Marípū iritamurī merā Ígū ñerī ãrím̄esārīrē kāmutaka! Sugū surara kāmutari kōme suríro sāñadi irirosū ãärīka! 12 Marírē Marípū dorerire tarinugāmākū iriduarā, masakagora meta ãärīma. Wárā ñerā: ûmarō marā, oparā, turarā, i ûmūma ñerīrē iridorerā ãärīma. Deyomarírā, masakare gūñarīgue ñerō iridorerā ãärīma. 13 Irasirirā mūsā, surara Ígūya kōme suríro sāñadero p̄uru, Ígū merā gāmekēãduarārē kāmuta tarinugāmasígū irirosū ãärīka! Irasirirā, Marípū iritamurī merā wātīrē kāmuta tarinugārākao. Ígūrē tarinugārā, gūñaturarā dujarākao.

14 Åsū irika, wātīrē tarinugāmurā! Marípūya werenírī diayema ãärīrīrē õärō péduripíka! Irasirirā mūsā surara Ígūya surírore yuþuwēñarīda merā õärō yuþuwēñadi irirosū ãärīrākao. Marípū iritamurī merā diayema irika! Irasirirā mūsā surara Ígūya koretibi kāmutari kōme suríro sāñadi irirosū ãärīrākao. 15 Marípū masakare siuñajārī siburi kerere weregorenarā waamurā õärō ãmuyuka! Irasirirā mūsā surara sapatu sāñadero p̄uru, Ígū waaburire õärō ãmu ododi irirosū ãärīrākao. 16 I ãärīpererire iri odo, gajidere irika, wātīrē tarinugāmurā! Mūsā Cristore bñremurīrē neõ piribirikōäka! Irasirirā mūsā surara Ígū kāmutari kōmeti opagu, iriti merā gārūyuku peame opari yukure kāmutagu irirosū ãärīrākao. Irasirigu wātī mūsārē bokatíibirkumi mūsā Cristore bñremumakū ïágū. 17 “Cristo marírē taugukumi”, ãrī gūñaníkōäka! Irasirirā mūsā surara Ígūya dipurugue kōme pero peyarosū ãärīrākao. Gajidere irika! Marípū werenírīrē Õágū deyomarígū mūsārē masírī sīrī merā wereka! Irasirirā mūsā surara Ígūya sareri mají opagu irirosū ãärīrākao. Iri merā wātīrē tarinugārākao.

18 Irasirirā ûmariku Õágū deyomarígū gāâmerōsūta Marípūre séréníkōäka! Õärō gūñaka! Ígūrē sérérīrē neõ piribirikōäka! ãärīpererā Ígūyarāya ãärīburidere sérēbosaníkōäka! 19 Yudere Marípūre åsū ãrī sérēbosaka! “Ígū weremakū iritamuka, Ígū m̄yare güiro marírō õärō wereburo, ãrígū”, ãrī sérēka! Irasirigu Marípū masakare Cristo merā tauburire yu õärō weregukoa Ígūsā iripoegue masibrideare masiburo, ãrígū. 20 Marípū yure iriumi Cristoya kerere weredoregu. Yu irire weredea waja peresugue ãärā. Irasirirā Marípūre: “Irogue ãärígū, güiro marírō m̄yare wereburo”, ãrī sérēka!

Pablo, Efeso marárē õâdoretñudea

21 Tíquico, maríyagu marí maígū, yu merā ãärīmi. Ígū marí Opuyare õärō iritamuníkōämi. Mūsā p̄u rogue ejagu, yu iririre mūsārē weregukumi. Irasirirā mūsā yure: “Irasúta iriñumi”,

ãrĩrãkoa. ²² Irasirirã gña ããrĩrikurire musärẽ weredorerã ïgãrẽ iriua. Ígã irire weregu, musärẽ usuyari merã ããrĩmakã irigukumi.

²³ Marípu ããrñígã, marí Opü Jesucristo ããrĩpererãrẽ musärẽ siuñajãmakã iriburo. Musärẽ Cristore bãremurí merã õãrõ gãme maõmakã iriburo. ²⁴ Marípu ããrĩpererã marí Opü Jesucristore maõnirãrẽ õãrõ iriburo. Irasûta iriburo.

Iropãta ããrã.

Pablo

FILIPENSES

Pablo peresugue ããrígú Filípos marárē õãdoredea

¹ Yü Pablo, Timoteo merā Jesucristore moãboerā ããrā. Irasirirā ããrípererärē mûsârē Filípos marárē Jesucristore bûremurärē õãdorea. Mûsâ oparâdere, ïgûsârê iritamurâdere õãdorea. ² Marípu ããrínigú, marî Opü Jesucristo mûsârê õãrõ iritamu, siuñajârî merâ ããrifrikumakâ iriburo.

Pablo Marípure Jesûre bûremurâya ããrîburire sérëbosadea

³ Yü mûsârê gûñariku, Marípure yü Opüre usuyari sña. ⁴ Irasú ããrîmakû, yü mûsâya ããrîburire sérëbosariku, Marípure usuyari merâ sérëea. ⁵ Mûsâ neõgoragueta yü Jesúya kerere weremakâ pé bûremunugâdero puru, yure iritamunugâbu. Dapaguedere irasûta õãrõ iritamunikôaa. ⁶ Irasirigu ire õãrõ masña. Marípu mûsârê õãrîrê iridhamakû irinugâdi irasirigu yámi. Mûsârê ïgû irinugâderosûta Jesucristo i ûmugue dupaturi aarimakâgue iriyuwarikugukumi. ⁷ Yü mûsârê ããrípererärê õãrõ gûñarî merâ gûñamakû õãgoráa. Mûsârê bûro maña. Marípu yure iritamurôsû mûsâdere iritamumi. Irasirirâ, yü oparârê Jesús masakare tauri kerere: “Diayeta ããrâ”, ârî weremakû, mûsâ yure iritamubu. Peresu yü ããrîmakâdere iritamubu. Irasirirâ marî suro merâ Marípu iritamurîrê opáa. ⁸ Marípu ire masími. Jesucristo mûsârê gûñâ maîrôsû yude mûsârê gûñâ maña. ⁹ Marípure mûsâya ããrîburire ãsû ârî sérëbosâa. “Guapu, ïgûsâ mûyare õãrõ masîrî merâ õãrõ pékûnúpeoburo, gajerârê maîdero nemorô mañemoburo”, ârî sérëbosâa. ¹⁰ Irire irasirirâ: “Marípu gââmerîrê irirâ, gajino nemorô iririre irirâ yâa”, ârî, õãrîrê beyemasîrâko. Mûsâ irire beyemasîrâ, Cristo i ûmugue dupaturi aarimakû, õãrîrê irinínerâ, waja opamerâ ããrîrâko. ¹¹ Jesucristo mûsârê Marípu gââmerî direta irimakû irigukumi. Irasirirâ õãrîrê irinínerâ ããrîrâko. Gajerâ ïgûrê: “Marípu õãtarigu, turatarigu ããrîmi”, ârî, bûremumakû irirâko.

Pablo ïgû Cristoyagu ããrîrîrê gojadea

¹² Yaarâ, ire mûsâ masîmakû gââmea. Daporare yü peresugue ããrîkerepuru, Jesucristo masakare tauri kere gapu pénemosúa. ¹³ Irasirirâ ããrípererâ surara romano marâ opuya wii korerâ yü Cristoyagu ããrîrî waja peresugue dobo-biarire masiperekôama. Ñãrípererâ gajerâde irire masîma. ¹⁴ Yü peresugue ããrîkeregâ marî Opü Jesûre gûñaturari merâ bûremumakû iãrâ, wârâ mariyârâde gûñaturari merâ ïgûrê bûremunemoma. Irasú bûremurâ, güiro marîrô Marípuya kerere gajerârê werema.

¹⁵ Surāyeri Cristoyare buerā ãārīkererā, yure īāturima. Masakare yu buerire tuyabirimakā iriduama. Gajerā gapu õārō gūñarī merā Cristoyare buema. ¹⁶⁻¹⁷ Jesucristo masakare tauri kerere: “Diaye ãārā”, ãrī wereburire Marīpu yure pídeare õārō masīma. Irasirirā yure maīrā Cristoyare buema. Gajerā gapu yure īāturirā, masakare īgūsā gapure tuyamakā gāāmerā īgūsāde Cristoyare buema. Yu peresugue ãārīmakā, īgūsā yure bujaweremakā iriduārā, irasū yáma. ¹⁸ īgūsā yure maibirkerepuru õārokao. Õārō gūñarī marīrō Cristoyare buekerepuru õāgoráa. Gajerā õārō gūñarī merā īgūyare buemakādere õāgoráa. ãārīpererā īgūsā Cristoyareta buerā yáma. Irasirigu usuyáa. Irasū usuyanikōāgukoa.

¹⁹ Ire masīa. Marīpure yaa ãārīburire musā sērēbosadea merā, Jesucristo yure Õāgū deyomarīgū sīdi iritamurī merā Marīpu yure õārō tarimakā irigukumi. ²⁰ Marīpu iritamurī merā ãsūta irinikōāduáa dapa. Yu irideare guyasirīrō marīrō gūñaduáa. Irasirigu doyaro marīrō yu iriderosūta dapaguedere masaka Cristore: “Õātarigu, turatarigu ãārīmi”, ãrī buremumakā irinikōāduáa. Boagu, o okagugora yu boari merā, o yu okari merā irasūta iriduakoa. ²¹ Yu okaro bokatūrō Cristoyare irinikōāgukoa dapa. Boagu, Cristo puro īgū merā ãārīmakā õātarirokao. Yu okagu ãārīdero nemorō ãārīgukoa. ²² Okagu, marī Opu Cristoyamarē irinemomasīa. Irasirigu: “Boamakā, o okamakā õāgorarokoa”, ãrīmasibirkao. ²³ “Yu boaduakoa, o okaduakoa”, ãrī beyemakā diasagoráa yure. Irasū ãārīkerepuru, boaduakoa Cristo puro īgū merā ãārību. Irasirigu: “Yu boamakā õātarirokao”, ãrī gūñáa. ²⁴ Irasū ãārīkerepuru: “Okagu gapu musārē nemorō iritamugukoa, irasiriro gāāmea”, ãrī gūñáa. ²⁵ Irire masīgū, musā merā yu ãārīburidere masīa. Musā merā ãārīgū, musārē iritamugukoa Cristoyare buremunemoburo, ãrīgū. Irasirirā buremurī merā nemorō usuyarākao. ²⁶ Yu, musā puro īgū waabirimakā, o yu īgū waamakādere musā irasirimakā gāāmea. Musā suro gūñarī merā õārō ãārīrikumakā péduáa. ²⁸ Musārē īāturirārē neō güibirikōāka! Musā güibirimakā īārā, musā Marīpuyarā ãārīfrē masīrākuma. Irasirirā, Marīpu īgūsārē peamegue bēoburire, īgū musārē tauburidere masīrākuma. Marīpu masakare ãsūta irire masīmakā yámi. ²⁹ Marīputa musārē Cristore buremudoregu

²⁷ I direta irika! Cristoya bueri ãārīsūta ãārīrikukā! Gūñaturarā ãārīka! Irasirirā gāme dūkawariro marīrō īgū masakare tauri kerere suro gūñarī merā bueka, gajerā īgūrē buremuburo, ãrīrā! Yu musā puro īgū waabirimakā, o yu īgū waamakādere musā irasirimakā gāāmea. Musā suro gūñarī merā õārō ãārīrikumakā péduáa. ²⁸ Musārē īāturirārē neō güibirikōāka! Musā güibirimakā īārā, musā Marīpuyarā ãārīfrē masīrākuma. Irasirirā, Marīpu īgūsārē peamegue bēoburire, īgū musārē tauburidere masīrākuma. Marīpu masakare ãsūta irire masīmakā yámi. ²⁹ Marīputa musārē Cristore buremudoregu

pídi âārīmí. Irasū âārīmakū: "Cristoyare mūsā wereri waja ñerō tarirāko", ãrī pídi âārīmí. ³⁰ Irasirirā marī Cristoyerā âārīrī waja gajerā marīrē ñerō yáma. Mūsā merā yu âārīmakū, yure ïgūsā ñerō irasirimakū fābh. Daporadere ïgūsā yure irasiririre pékoa mūsā.

2

Cristo i amgue marī irirosū dupukugū âārīpererā Opū âārīrīmarē gojadea

¹ Cristo mūsārē ïgūyarārē gūñaturamakū yámi. Ígū mūsārē maigū õārō yujupürāk̄u merā ushyamakū yámi. Óágū deyomarīgū mūsā merā âārīmi. Marīpu Ígū mūsārē maîrīrē, Ígū mūsārē bopoñarī merā ïârīrē masimakū yámi. ² Irasirirā yure ushyari opatarimakū irika! Surosū gūñarī merā õārō âārīrik̄u! Surosū gāme maïka! Surosū õārō yujupürāk̄u merā õārō âārīka! ³ Mūsāyama direta gūñarik̄u marīrō: "Gajerā nemorō âārā", ãrī gūñarī marīrō masakare õārō irika! Gajerā gapure: "Ígūsā nemorō âārībea", ãrī gūñaka! Buremurī merā ïgūsārē: "Gha nemorō õārā âārīma", ãrī gūñaka! ⁴ Mūsāya âārīburi direta gūñabirkōåka! Gajerāya âārīburidere gūñaka! Gāme iritamuka!

⁵ Jesucristo ïgūyamarē gūñaderosūta mūsāde mūsāyamarē gūñaka! ⁶ Ígū Marīpu âārīrik̄urire opakeregū, i amgue aarigú, Marīpure: "Yu amgasigue âārīrik̄urire piribirkoka", ãrībiridi âārīmí. ⁷ Irasirigu Ígū Opū âārīrīrē piri, i amgue aarigá marī irirosū dupukugū deyoa, moârīmasū irirosū âārīdi âārīmí. ⁸ Irasirigu marī irirosū dupukugū ubu âārīgū irirosū waadi âārīmí. Ígū Pagū ïgūrē masakare boabosabu iriudeare masigū, Ígū Pagure yujugū tarinugābiridi âārīmí. Curusague gūyasīrō boakeregū, Ígū Pagure tarinugābiridi âārīmí. ⁹ Ígū irasirimakū, Marīpu ïgūrē: "Âārīpererā Opū âārībure sóobu, Ígū wāi yu ïgūrē sīdea wāi, âārīpererā gajerā wāi nemorō âārā", ãrī pídi âārīmí. ¹⁰ Irasirirā âārīpererā amgasí marā, i nikū marā, boanerā âārīrōgue âārīrāde Jesús wāirē pérā, ñadukupuri merā ejamejā, ïgūrē buremurākuma. ¹¹ Ígūsā âārīpererā: "Jesucristo marī Opū âārīmi", ãrīrākuma. Irasirirā Marīpure buremurākuma.

Jesucristore buremurā ïgūyare iriro gāamea, ãrī gojadea

¹² Irasirirā yu maîrā, mūsā merā yu âārīmakū, mūsā Marīpu dorerire iriderosūta daporadere yu yoarogue âārīmakūdere irire õārō irika! Marīpu mūsārē peamegue waabonerārē taudi âārīmí. Irasirirā, Ígū tausūnerā âārīsīä: "Gajerā nemorō âārā", ãrī gūñarō marīrō goepeyari merā ïgūyare irinikōåka! ¹³ Åsū âārā. Marīpu mūsārē Ígū gāamerīrē iriduamakū yámi. Irasū

ãārīmakū, m̄sārē iritamunikōāmi, īgū gāāmerōsūta iriburo, ãrīgū. Irasirirā, īgū: “Āsū irika!” ãārīderosūta irimasā.

¹⁴ Æārīpererire gajerārē guaseoro marīrō usuyari merā irika! ¹⁵ M̄sā Marīph pūrā irasirirā, waja opamerā, ñerīrē irimerā ãārīrāko. I ūm̄ marā ñerā, Marīphyay diayemarē irimerā watopegue m̄sā ãārā. īgūsā ñerā i ūm̄ marā naītīrōgue ãārīrā irirosū ãārīma. īgūsā watopegue m̄sā Marīphyare irirā, neñukā naītīrōgue boyorosū irirā yáa. īgūsārē m̄sā Marīphyarā ãārīrē masimakū yáa. ¹⁶ Irasirirā Cristore buremurā Marīph merā perebiri okari opaburire īgūsārē wererā yáa. Yu, m̄sā irire weremakū īgū: “M̄sārē buegu, ubugorata buebirikuyo”, ãrī masigūkoo. Cristo i ūm̄gue dupaturi aarimakū, m̄sā merā usuyagūkoo. ¹⁷ Yu m̄sārē Cristoyare bueri waja yure īgūsā wējēdakerepuru, usuyáa. Cristore m̄sā buremuturamakū, īgūyare irimakū īgū, Marīph, m̄sā īgūrē gajinorē sīrī merā usuyarosū m̄sā merā usuyami. Irasirigu yude m̄sā merā usuyáa. ¹⁸ M̄sāde yure usuyatamuka!

Pablo Timoteoyamarē, Epafroditoyamarē weredea

¹⁹ Marī Op̄e Jesús gāāmemakū, mata Timoteore m̄sā p̄rogue iriugura m̄sā ãārīrikurire masību. M̄sā õārō ãārīrī kerere pégugueta usuyagūkoo. ²⁰ Timoteo yā irirosūta m̄sā õārō ãārīburire b̄ero gūñami. Gajigu īgū irirosū m̄sā õārō ãārīburire gūñagū mámi. ²¹ Gajerā gap̄e īgūsā ãārīburi direta gūñarikūma. Jesucristo gāāmerī gap̄ure gūñabema. ²² M̄sā, Timoteo õārō irinīrē masīa. Sugu, pagu merā moāgū irirosū īgū yā merā Jesucristoya kerere weretamumi. ²³ Irasirigu: “Yure waaburire õārō masīadero p̄uru, īgūrē m̄sā p̄rogue iriugura”, ãrī gūñáa. ²⁴ īgūrē iriudakeregū: “Marī Op̄e Jesús yudere iriugūkumi, irasirigu mata m̄sā p̄rogue waagūkoo”, ãrī gūñáa.

²⁵ Idere ãrī gūñáa: “Epafroditodere m̄sā p̄rogue iriugura”, ãrī gūñáa. M̄sā īgūrē yure iritamudorerā, yā p̄rogue iriunerā ãārībū. īgū, yaagū yā merā moāgū, Marīphyare yure weretamugū ãārīmi. ²⁶ īgū m̄sārē ãārīpererārē b̄ero īādūami. īgū pūrīrikudeare m̄sā masimakū pégū: “īgūsā yure gūñā, b̄ujawerekuma”, ãrī gūñarikūmi. ²⁷ Diayeta ãārā. īgū b̄ero pūrīrikūmi. Mérōgā boaboyatarimi. īgū irasū pūrīrikukerepuru, Marīph īgūrē bopoñā, tarimakū irimi. Yudere: “īgū boamakū b̄ero b̄ujawerebokumi”, ãrīgū, Marīph bopoñarī merā īāmi. Irasirigu īgūrē tarimakū irimi. ²⁸ Irasirigu, īgūrē īā, usuya, gūñaturaburo, ãrīgū, m̄sā p̄rogue dupaturi b̄ero iridūari merā iriuia. M̄sā usuyari kerere pégū, yude usuyagūkoo. ²⁹ īgū m̄sā p̄ro ejamakū, īgūrē marī

Opu Jesúyagure õârõ usuyari merã bokatîñeâka! Gajerârẽ ïgû irirosû âârîrârë bûremurî merã ïâka! ³⁰ ïgû Cristoyare iriduagu boakôâdimi. Musâ yure iritamumasibirire iriduagu, irasû waami. Irasirirâ ïgûrê õârõ bokatîñeâka!

3

Pablo: “Asû âârîrikuka!” ârî gojadea

¹ Yaarâ, daporare musâ marî Opuyarâ âârîsîâ, usuyaka! Yu iro dupuyurogue musârê gojadeare dupaturi musârê gojamakû ðâgoráa, ârî gûñâa. Ire dupaturi gojanemogû, musârê iritamugû yâa. ² Nêrõ irirârë pemasika! ïgûsâ ñerâ keoro buemerâ âârîma. Âârîpererârë ïgûsâya dupuma gasirogârë wiirdorema. ³ Irasû wiridorerâ: “Iri merâ Marîpure bûremusîâ, peamegue waabirikoa”, ârî gûñadima. Marî gapu Õâgû deyomarîgû iritamurî merâ diayeta Marîpure bûremua. “Marî Jesucristoyerâ âârîsîâ, peamegue waabirikoa”, ârî usuyâa. ⁴ Irasû âârîkerepuru, yaamarë ïgûsâ irirosû âârîduagu, ïgûsârê tarinugâkôâbokuyo. Gajerâ âsûta ârî tarinugâkôâduama. Yu gapu ïgûsâ nemorõ âârîmasâ. ⁵ Asû ârâ yure. Su mojôma pere gaji mojô hreru pêrêbejanhrî waaro merâ yu deyoaderu puru, yaa dupuma gasirogârë wiirinerâ âârîmá. Yu Israemu, Benjamîya bumu âârâ. Yu pagusâmarâde hebreo masaka âârînerâ âârîmá. Irasirigu hebreo masakuta âârâ. Moisés dorerire iripeoduagu fariseo bumu âârîbu. ⁶ Iri dorerire tarinugârõ marîrõ iriunabu. Neõ sugu yure: “Iri dorerire keoro iribemi”, ârîmasibirimi. Irasirigu Jesûre bûremurâ gapure: “Moisés dorerire bûremubema”, ârî gûña, ïgûsârê ñerõ iriunabu. ⁷ Iripoeguere: “Yu âârîrikurire ðâgoráa”, ârî gûñaunadibu. Daporare: “Jesucristore bûremusîâ, âârîpereri yu iripoegue iriunadeama wajamâa”, ârî gûñâa.

⁸ Jesucristore yu Opure yu masimakû ðâtaria. “Gajino âârîpereri gapu wajamâa”, ârî gûñâa. Irasirigu, masaka gajino gââmebirire bêorosû iri âârîpereri yu iriunadeare bêobu. Cristore ðârõ masibu, ïgûyagu âârîbu irasiribu. ⁹ Jesucristo yu merâ âârînîmakû gââmea. Marîpu ïgû Moisére doreri pideare yu iridea merâ yure: “Waja opabi, ðâgû âârîmi”, ârî ïâbemi. Jesucristo gapure yu bûremumaku: “Waja opabi, ðâgû âârîmi”, ârî ïâmi. Marî ïgûrê bûremumakû, Marîpu marîrê waja opamerâ ðârâ âârîmakû yâmi. ¹⁰ Irasirigu Cristore ðârõ masiduakoa. Cristo ñerõ tarikeregu, Marîpu gââmerîrê iridi âârîmí. Irasirigu curusague boadi âârîmí. ïgû iriderosûta yude ñerõ tarikeregu, Marîpu gââmerîrê iriduakoa. Boagugue irire iriduakoa. Marîpu ïgû turari merâ Cristo boadiguere masudi âârîmí. Irasirigu iri turari merâ Marîpu gââmerîrê

iridakoa. ¹¹ “Marípu īgū boanerārē masūrīnu ejamakū, Cristore masūderosūta, yudere masūgkumi”, ārī gūñāa. Yure irasirimakburo gāāmea.

¹² I āārīpereri irasū ārīgū: “Cristo irirosū Marípu gāāmerīrē iripeosiāa”, ārīgū meta yāa. Yu irasiribirikerepuru, Cristo yure īgūyagu āārīmakū irisiadi āārīmī. Irasirigu īgū irirosū āārīduagu turaro merā īgūyare yāa. ¹³ Yaarā, yu msārē irasū ārīgū: “Cristo irirosū āārīgū īgūyare iripeosiāa”, ārīgū meta yāa. Āsū gapu ārīgū yāa. Yu iripoegue iriunadeare gūñabea. “Yu Opu, ¿naásū irimakū gāāmerī yure?” ārīgū, buro īgūyare irituyáa. ¹⁴ Úma birarimasu ejapurorigu wajataduarosū īgūyare buro iripeoduáa. Marípu īgū gāāmerī direta iriburo, ārīgū, yure Jesucristoyagure ūmugasigue īgū merā āārīdoregu siudi āārīmī. Irasirigu irire buro iriduagu Cristoyare turaro merā yāa.

¹⁵ Āārīpererā Cristore õārō buremurā yu ārīrōsūta gūñarō gāāmea. Msā yu weredeare peduhabirimakū, gajerosū msā gūñamakū, Marípu msārē diaye gūñamakū iritamugkumi. ¹⁶ Irasirirā Cristoyare marī irituyaderosūta õārō gūñā, irituyarā!

¹⁷ Yaarā, msā āārīpererā yu iririkurire īākūūtuyaka! Gajerā gua irirosū irirārē īgūsā iriridere īākūūka! ¹⁸ Yu msārē wāri gajerā ūerō iririre werestiabu. Daporadere oreri merā īgūsārēta werea msārē doja. īgūsā ūerō iriri merā: “Cristo, marī ūerō iridea waja curusague boabosadi āārīmī”, ārī buerire buremumerā āārīma. ¹⁹ īgūsā puraguere peamegue waadedirirākuma. Marípure buremumerā īgūsā uaribejari direta irirā yāma. Guyasirirō marirō: “Marī iriri õārī āārā”, ārītarinugāma. I ūmuma direta gūñama. ²⁰ Marī gapure marīya makā ūmugasigue āārā. Irogue merāta marirē taugu marī Opu Jesucristo dupaturi aarigkumi. Irasirirā īgū aariburire usuyari merā yúrā yāa. ²¹ Marīrē īgū turari merā marīya dupure ubu āārīrī dupure īgūya dupu irirosū õārī ūmgasima dupu gorawayugkumi. Iri turari merā āārīpererārē, āārīpererire doregkumi.

4

Marī Opu Jesucristo merā usuyaníkōāka! ārī gojadea

¹ Irasirirā yaarā yu mařrā, buro yu gūñarā, yure usuyamakū irirā, neō piriro marirō gūñaturari merā marī Opure buremuníkōāka!

² Evodiare, Síntiquere ire weregura: “Msā Jesúyarā nome āārā. Irasirirā msā gāme guaseorire piri, õārō shosū gūñarī merā āārīrikuka!” ³ Yu merāmu, mudere yu merā õārō

moāgūrē weregūra: “Ígūsā nomerē iritamuka!” Yū, Clemente merā, gajerā yū wapikurā merā Jesús masakare tauri kerere weremakū, ígūsā nome guare òārō iritamuma. Ígūsā wāirē, Marīpū merā perebiri okari opamurā wāirē gojatúri pūgue gojatúsūnerā ãārīma.

⁴ Mūsā marī Opūyarā ãārīsīā, Ígū merā ushyaníkōāka! Dupaturi werenemogūra doja. Piriro marīrō ushyaníkōāka! ⁵ Mūsā gajerārē bopoñarī merā òārō iritamurīrē ãārīpererā masaka ïāmasiburo. Marī Opū Jesucristo i ûmugue dupaturi aariburo mérō dhyáa.

⁶ Mūsārē gajerosū waáríre bujawereri merā gūñarikubirikōāka! Ásū gapū irika! Æārīpererī mūsārē waáríre Marīpūre werepeokōāka! Mūsā gāamerīrē Ígūrē sērēka! Ígūrē sērērā: “Óaa”, ãrī, ushuyari sīka! ⁷ Mūsā irasirimakū, Marīpū mūsārē siuñajärī merā ãārīrikumakū irigukumi. Ígū irasū iriri òātarria. Marī irire neō pémasípeobirikoa. Marī Jesucristoyarā ãārīmakū, Marīpū Ígū siuñajärī sīrī merā marīrē òārō yujupürākumakū irigukumi. Irasū ãārīmakū, marī gūñarīguere õārī gūñamakū irigukumi.

Òārī direta gūñarō gāāmea, ãrī gojadea

⁸ Yaarā, mūsārē ire weretūnugūra. Æārīpererī diayema ãārīrīrē, Marīpūyare goepeyari merā buremurīrē, diayemarē iririre, òārīrē, Marīpū: “Òārī ãārā”, ãrī ïārīrē, Ígū ïūrō keoro iririre, Ígūrē: “Mū iriri, òātariri ãārā”, ãrī, ushuyari sīrīrē gūñaka! I ãārīpererire gūñaka irire irimurā!

⁹ Yū mūsā merā ãārīgū, mūsārē yū buederosūta, yū werederosūta, yū iriderosūta iriníkōāka! Mūsā irasirimakū, Marīpū mūsārē siuñajärī merā ãārīrikumakū irigu mūsā merā ãārīgukumi.

Filipo marā Pablore iritamudea

¹⁰ Mūsā yoadero pūrugue dupaturi yūre gūñarā, mūsā iritamurīrē buro ushuyagu, marī Opū Jesucristore: “Óaa”, ãrī, ushuyari sīa. “Mūsā yūre kātiakōābh”, ãrīgū meta yāa. Mūsā yūre iritamudukerepurū, iritamumasīña marību. ¹¹ Mūsārē irasū ãrīgū: “Gajino yū gāamerīrē opabea”, ãrīgū meta yāa. Yū opari merā ushuyamasīña. ¹² Gajinorē opabide, wāri opagude òārō ushuyari merā ãārīmasīña. Noó waáró òārō ushuyari merā ãārīmasīña. Uaboagude, yapigude, wāri opatarigude, opabide ushuyamasīña. ¹³ Cristo yūre turamakū irigu merā ãārīpererire yū irasū waáríre bokatiúmasīña. ¹⁴ Yū irasū ãārīkerepurū, yū ñerō tariripoe mūsā yūre iritamurā, òārō iribu.

¹⁵ Mūsā Filipo marā ire masīña. Yū Macedonia nikū mūsāya nikū ãārīdi Jesús masakare tauri kerere weregū

waagorenanugāmakū, māsā dita yare iritamubu. Māsārē yu Jesúyare buemakū, ushyari merā pébu. Irasirirā yare iritamubu. ¹⁶ Māsā, yu Tesalónicague ãärīmakū, yare iritamunabu. Irasirirā gajino yu gāāmerirē iriunabu. ¹⁷ Yu māsārē gajino sīuro dita gāāmegū meta yáa. Marīph ūrō gajerārē māsā iritamudea merā nemorō īgūya õārī opanemomakū gāāmea. Māsā irasū iritamumakē, Marīph māsārē õārō iritamugukumi. ¹⁸ Māsā yare yu gāāmerī ãärīpereri sību. Māsā Epafrodito merā yare iriudero phur, nemorō yu gāāmerī ãärīpererire opáa. Māsā yare sīdea, Marīphre sīdea irirosū ãärā. Māsā irasiriri merā Marīphre õārō ushyamakū yáa. ¹⁹ Marīph yu Opū ãärīpereri māsā gāāmerīnorē māsārē sīgukumi. Īgū wári õārī oparire Jesucristo merā māsārē sīgukumi. Īgū māsārē sīburí õātaria. ²⁰ Úmarikū piriro marīrō marī Opū Marīphre ushyari sīnirā! Irasūta irirā!

Pablo õādorete nudea

²¹ Ñārīpererā Marīphyarā Jesucristore bāremurā õāburo. Marīyarā Jesúre bāremurā yu merā ãärīrā māsārē õādorema. ²² Ñārīpererā õō marā Marīphyarā māsārē õādorema. Marīphyarā romano marā opuya wii ãärīrāde bāro õādorema.

²³ Marī Opū Jesucristo māsā ãärīpererārē õārō iritamuburo. Iropāta ãärā.

Pablo

COLOSENSES

Pablo Colosas marārē õādoredea

¹ Yū Pablo, marīyagū Timoteo merā mūsārē õādorea. Marīpu gāāmederosūta Jesucristo yare īgūyare buedoregu pími. ² Irasirigu mūsārē Colosas marārē Marīphayarārē Jesúre gūñaturari merā būremurārē gojáa. Marīpu ãārīnigū mūsārē iritamu, siuñajārī merā ãārīrikumakā iriburo.

Pablo Jesúre būremurāya ãārīburire Marīphure sērēbosadea

³ Marīphure marī Opū Jesucristo Pagure mūsāya ãārīburire sērēbosarikū ushyari sīa. ⁴ Gua, mūsā Jesucristore būremurī kerere, gajerārē Marīphayarārē ãārīpererārē maīrī kerere pébu. ⁵ Iripoegue mūsā Jesucristo masakare tauri kerere õārō péduripibū. I diayema kerere pérā: “Marīpu Jesucristo merā marīrē taugukumi. Marīrē taugu, umugasigue īgū merā õārō ãārīmakā irigukumi”, ãrī masibū. Irasirirā Jesúre būremurā, gajerārē Marīphayarārē maīa. ⁶ Ñārīpererogue Jesúya kerere weremakā pérā, gajerāde mūsā iriderosūta Jesúre būremunugāma. Irasirirā īgūyare irinugāma. Mūsā iri kerere péphrorirāgueta: “Marīpu marīrē maīsīā, Jesús merā marīrē taugukumi”, ãrī masibū. Irasirirā: “Iri kere diayeta ãārā”, ãrī masīa. ⁷ Gua maīgū Epafras mūsārē iri kerere weremi. īgū, guare moātamugū, Cristore moāboegū, īgūyamarē mūsārē weregu ãārīmi. Iri moārīrē neō piribemi. ⁸ īgūta guare mūsā gajerā Jesúyarārē Õāgū deyomarīgū iritamurī merā maīrī kerere weremi.

⁹ Irasirirā Epafras mūsāya kerere guare weredeanū merāta Marīphure mūsāya ãārīburire sērēbosanerā, inuguedere ãsū ãrī sērēbosanikōāa: “Guapū, īgūsārē Õāgū deyomarīgū mu gāāmerīrē masipeomakā iriburo, mhyare pēmasipeomakā iriburo”, ãrī sērēbosáa. ¹⁰ Marīphure mūsā marī Opū Cristoyarā ãārīsīā, īgū gāāmerōsūta õārō iriniburire sērēbosáa. īgū gāāmerīrē irirā, õārī direta irirāko. Marīphure masīnemorāko. Mūsā irasirimakā ñāgū, ushyagukumi.

¹¹ Marīphure turatarigure īgū turari merā mūsā õārō yujupūrkuturarā ãārīburidere sērēbosáa. Irasirirā, ñerō tarikererā, ãārīpereri mūsārē waaburire gūñaturari merā, ushyari merā ãārīrikurāko. ¹² Marīpu marīrē īgūyarā ãārīmakā iridi ãārīmī. Irasirigu īgūyarārē: “Yū gosewasiriri ãārīrōgue ãsū sīgura”, ãrīdeare marīrē opamurā ãārīmakā iridi ãārīmī. Irasirirā, mūsā Marīphure: “Mu guare irasiriburi, õātaria”, ãrī, ushyari sīburidere īgūrē sērēa. ¹³ īgūta marīrē naītīrōgue

ãārīrā irirosū ãārīnerārē taudi ãārīmí, wātī doresūnerā ãārīnemobirkōāburo, ãrīgū. Ígū magūrē Ígū maigūrē marī Opū ãārīburo, ãrīgū, irasiridi ãārīmí. ¹⁴ Ígū magū boari merā marī ñerō iridea wajare taudi ãārīmí. Irasirigu marī ñerī irideare kātidi ãārīmí.

Cristo boagū, marīrē Marīpū merā siuñajārī bokamakā iridea

¹⁵ Marīpūre ïāña máa. Cristo Ígū magū, Ígū Pagū ãārīrikurire ïmudi ãārīmí masakare. Ígū magū ãārīpererā dupuyuro, ãārīpereri dupuyuro ãārīsiadi ãārīmí. Irasirigu ãārīpererā Marīpū irinerā nemorō Opū ãārīmí. ¹⁶ Cristo merā Marīpū ãārīpererā ûmugasigue, i nikūgue ãārīrā, marī ïārārē, marī ïāmerādere iridi ãārīmí. Gaji marī ïārīrē, marī ïābiridere iridi ãārīmí. Oparārē, dorerārē, turarārē, ûmugasigue ãārīrārē, i nikūgue ãārīrādere ãārīpererārē iridi ãārīmí. Irasiriro ãārīpererā, ãārīpereri Ígū iridea ãārā. Irire irigu: "Yū magūya ãārā", ãrīdi ãārīmí. ¹⁷ Cristo ãārīpererā, ãārīpereri dupuyuro ãārīsiadi ãārīmí. Irasirigu Ígū turari merā ãārīpererārē, ãārīpereridere i ûmuguere Ígū gāâmerōsūta keoro ãārīmakū iriními. ¹⁸ Marī Ígūrē bāremurī bumarā, Ígūyarā ãārīsīā, Ígūya dupū irirosū ãārā. Irasirigu marī dipuru, marī Opū ãārīmí. Ígū boadero pārū, marī ãārīpererā dupuyuro ûmugasigue masā murīapuroridi ãārīmí ãārīpererire, ãārīpererārē dorebu. ¹⁹ Marīpū Ígū gāâmederosūta Ígūrē ãsū ãrīdi ãārīmí: "Yū magū, yū irirosūta ãārīburo", ãrīdi ãārīmí. Irasirigu Cristo ãārīpereri Marīpū ãārīrikurire opami. ²⁰ Marīpū ãārīpererā i ûmūmarē, ãārīpererā i ûmugue ãārīrādere Ígū merā õārō ãārīmakū gāâmegū, Cristore iriudi ãārīmí. Ígū gāâmederosūta Cristo curusague boagū dí béori merā ûmugasi marārē, i nikū marādere: "Yū merā õārō ãārīburo", ãrīgū, irasiridi ãārīmí.

²¹ Iripoegue māsāde ñerīrē iririkusīā, Marīpū merā õārō ãārībiri, Ígūrē ïāturi, ñerō gūñauananerā ãārībú. ²² Māsā irasū ãārīkerepurū, Marīpū, Cristo boadea merā māsārē Ígū merā õārō ãārīmakū iridi ãārīmí. Cristo, marī irirosū dupukugū ñerō tari, boadi ãārīmí. Irasirigu Cristo boadea merā Marīpū māsārē Ígū pārogue Ígūyarā õārā, waja opamerā ãārīburire ãmudi ãārīmí. ²³ Māsā piriro marīrō gūñaturari merā Cristore bāremumakū, Ígū māsārē tauri kerere kātibirimakū, Marīpū māsārē Ígū pārogue Ígū merā ãārīmakū irigukumi. Iri kerere māsā pédeare ãārīperero i ûmū marā pēpereakōâma. Yū Pablode iri kerere weretamugūta ãārā.

Marīpū Pablore Jesûre bāremurārē iritamudoredea

²⁴ Cristo marī Ígūyarā ãārīburire curusague boagū, bāro ñerō taridi ãārīmí. Marī Cristore bāremurī bumarā, Ígūyarāta

ãärl̄sñā, ïḡya dupu irirosñ ãärl̄. Irasirirñ ïḡyarñ ãärl̄rñ waja ñerõ taria. Marñ ñerõ tariburo ñeyáa dapa. Irasirigu yude ïḡrñ bñremurärñ iritamuduḡ, ñerõ taria. Ñerõ tarikeregu, usuyáa. Purugue marñ ñerõ tariri pererokoa. ²⁵ Marípu yure Jesúre bñremurärñ iritamubure, musáya ãärl̄burire ïḡya kerere musärñ werepeobure pími. ²⁶ Iripoeguere wári buri marärñ iri kerere masípeomakñ iribiriunadi ãärl̄mí. Dapora marärñ ïḡyarñ irire õärõ masípeomakñ yámi. ²⁷ Irasirigu iri kerere iripoegue marñ masibirideare musá judío masaka ãärl̄merädere masimakñ gäämemi. Iri kere ãsñ ãrñ: "Cristo ïḡyarñguere ãärl̄mi. Irasirirñ umugasigue ïḡ õätariro ãärl̄rñgue ïḡ merä ãärl̄rñkuma".

²⁸ Gua Cristoyamarëta werea. ãärl̄pererärñ ïḡyare pémasídorerñ, ãärl̄pereri Marípu guare masírñ sñrñ merä buea. ïḡ gäämérñsüta iridorerñ, ïḡ merä õärõ ãärl̄buro, ãärl̄, werea. ²⁹ Irita ãärl̄ yu moärñ. Cristo turari sñdero bokatñrõ masakare ïḡyare bue, ïḡsáya ãärl̄burire Marípu sérëbosáa.

2

¹ Ire musá masimakñ gäämëa. Musáya ãärl̄burire, Laodicea maráya ãärl̄burire, ãärl̄pererä yure ñameráya ãärl̄buridere buro gñña, Marípu sérëbosáa. ² ãsñ ãrñ sérëea Marípu: "Guapu, ïḡsärñ õärõ yujupüräkumakñ irika! Õärõ gäme mañrñ merä ãärl̄rikumakñ irika! ïḡsärñ mu magøyamarë õärõ pémasímakñ irika! Mu magøyamarë pémasírñ, gññaturari merä ãärl̄rikurñkuma. Iripoegue marñ masibirideare õärõ masírñkuma", ãrñ sérëbosáa. ³ Cristo dita ãärl̄pererire õärõ masigñ, õärõ pémasigñ ãärl̄mi. ïḡ dita marñrñ ïḡyamarë masimakñ irigu ãärl̄mi. Irire masírñ, õätaririre masñ. ⁴ Gajerä musärñ õärõ pésuyuri werenírñ merä ãrñgatobokuma, ãrñgñ, irire werea. ⁵ Yu musá watopegue ãärl̄birikeregu, musá merä ãärl̄gñ irirosñ péñiaa. Musärñ buro gññáa. Musá Cristore gññaturari merä õärõ bñremurñrñ musá õärõ ãärl̄rikurire pégu, usuyáa.

⁶ Irasirirñ marñ Opu Jesucristore bñremurñ ïḡrñ musá bñremunugäderosüta: "Yure iritamugukumi", ãrñ bñremuní, ñumeriku ïḡ merä õärõ ãärl̄níkñäka! ⁷ ïḡrñ õärõ masírñ, ïḡyare irirñ ãärl̄ka! Gajerä musärñ buederosüta piriro marñrñ gññaturari merä ïḡrñ bñremunemoka! Ñumeriku Marípu: "Oña", ãrñ, usuyari sïka!

Jesúre bñremurñ Marípu merä õärõ ãärl̄marë gojadea

⁸ Õärõ pémasíka! Masaka ïḡsá gäämérñ buerire, ïḡsá ãrñgatorire pébirikñäka! ïḡsá iripoegue marñ ãärl̄rikudeare,

Ígūsā basi i ūmūmarē Ígūsā gūñarīrē buema. Gajerārē Jesuscristoyare buerā meta ãārīma. Ígūsā Ígūyare pirimakā iridharā, irasū buema. ⁹ Cristo, marī irirosū dupukugū ãārīgū ãārīpereri Marīpū ãārīrikurire opagu ãārīmi. ¹⁰ Mūsā Cristoyarā ãārīmakū, Marīpū mūsārē Ígū irirosū ðārā ãārīmakū yámi. Cristota ūmugasi marā, i nikū marā, deyorā, deyomarīrā ãārīpererā oparā nemorō Opū ãārīmi. Irasirirā ãārīgatori merā buerārē pébirikōāka!

¹¹ Cristoyarā ãārīsīā, dupūma gasirogārē wiirisūbirikererā, wiirinerā irirosū ãārā. Masaka mūsārē irasū ãārīmakū iribirimā. Marīpū gapū mūsā Cristoyarā ãārīmakū, mūsārē Ígū merā taudi ãārīmī, mūsā ñerī varibejarire piriburo, ãrīgū. ¹² Mūsā Cristoyarā ãārīsīā, deko merā wāīyesūrā, Cristo boa, yáasūderosūta mūsādē Ígū merā boa, yáasūnerā irirosū waabū. Boanerā ñerīrē neō irinemomasibema. Irasirirā mūsā wāīyesūrā, mūsā iripoegue ñerō iriunadeare piririre ìmurā iribu. Mūsā irasū wāīyesūmakū, Marīpū Cristo boadiguere masūderosūta mūsādēre Ígū merā masūnerā irirosū ãārīmakū iridi ãārīmī. “Marīpū Ígū turari merā Cristore masūdī ãārīmī”, ãrī būremumakū, mūsārē irasiridi ãārīmī ðārī gapūre iriburo, ãrīgū. ¹³ Iripoeguere mūsā ñerō iridea waja peamegue waabonerā ãārīnerā ãārībū. Marīpuyarā ãārībirisīā, irasū ãārīnerā ãārībū. Ígū dorerire opabirisīā, irire iribirinerā ãārībū. Daporare pama Marīpū marīrē Ígū merā irasū ðārō ãārīnīmurā ãārīmakū yámi. Cristo boadea merā irasū yámi. Ígū boadea merātā ãārīpereri marī ñerī irideare kātidi ãārīmī. ¹⁴ Iripoegue Marīpū Ígū dorerire marīrē: “Ásū irika!” ãrī pídi ãārīmī. Marī iri dorerire tarinugānerā ãārīkerepurū, Cristo curusague boadea merā marī ñerī iridea wajare kātipeokōādi ãārīmī. ¹⁵ Irasū ãārīmakū, Cristo curusague boari merā wātēa oparārē, Ígūsārē dorerā turarārē tarinugākōādi ãārīmī. Irasirigū Ígū Ígūsārē tarinugādeare gajerārē masīmakū iridi ãārīmī.

Umugasimare, Marīpuyare irituyaka! ãrī gojadea

¹⁶ Irasirirā gajerā mūsārē doredharā: “Irire baarā, irire iirirā ñerīrē irirā yáa”, ãrī werewāamakū irasū pékōāka! Bojoriku, abe deyoanariku, semanariku bosenurī ãārīñurīrē Ígūsā judío masaka irirosū mūsā iridhabirimakū werewāaridere irasū pékōāka! ¹⁷ Iripoegue Marīpū marīrē Ígū dorerire pídi ãārīmī, Ígū marīrē Cristo merā iritamuburire pémasiburo, ãrīgū. Daporare Cristo iri dorerire iripeogu ejadigue ãārīmī marī ñerō iridea wajare taibu. ¹⁸ Ígūsā mūsārē doredharā: “Gajerā nemorō ãārā”, ãrī gūñakererā, masaka péurogue: “Gajerā nemorō ãārībea”, ãrī weregorenama. Marīpūre wereboerārē būremurā,

īgūsārē: "Iritamuka guare!" ārī sērēma. "Kērō irirosū Marīph
guare īmudeare īābu", ārīmoāmarā: "Masītarinugārā āārā", ārī
gūñadima. Īgūsā basi gūñarōsū yáma. Irasirirā mūsārē: "Għa
irirosū iribirimakħ, diayemarē iribeal", ārī werewħamakħ
irasū pékōħaka! 19 Īgūsā Cristo bħarembu bema. Marī gapu
īgūrē bħaremu rī bumarā, īgħayarā āārīsī, īgħaya dupu irirosū
āārā. Īgħi marīrē doregħu, marī dipuru āārīmi. Irasirigħu,
Marīph għäġġamerōsūta marīrē īgħaya dupu irirosū āārīrārē għame
iritamu, īgūrē bħaremunemomakħ yámi.

²⁰ Mʉsā, Cristo boaderosūta īgū merā boanerā irirosū waanerā ãärīsīā, mʉsārē doreduarā i ãmʉmarē īgūsā gūñarōsū buerire bʉremubirikōōka! Mʉsā ñerō iririre pirikererā, Cristoya buerire bʉremukererā, ¿nasirirā īgūsā dorerire iriduari dapa? ²¹ īgūsā gāāmerōsū ãsū ãrī buema: “Irinorē baabirikōōka! Irinorē ñeābirikōōka!” ãrīma. īgūsā irire irasū ãrīmakū, ¿nasirirā īgūsā dorerire yʉjuri? ²² īgūsā doreri: i ãmʉma pereburi, masaka īgūsā gūñarī merā bueri ãārā. Irasiriro wajamáa. ²³ īgūsā dorerire irirā: “Marīphayare õārō masīrī merā īgūrē bʉremurā yáa”, ãrī gūñadima. īgūsā dupure ñerō tarimakā irirā, “Goepeyari merā Marīphare bʉremurā yáa”, ãrī gūñadima. īgūsā dorerire irirā, masaka péurogue: “Gajerā nemorō ãärībea”, ãrī weregorenakererā, diayemarē irirā irirosū iriadima. īgūsā dorerire irikererā, īgūsā ñerī ñaribejarire pribema. Irasiriro īgūsā doreri wajamáa.

3

¹ Marīph Cristore boadiguere masūderosūta mūsādere īgū merā masūnerā irirosū āārīmakū iridi āārīmī oārī gapure iriburo, āārīgū. Irasirirā mūsā iro dupuyuro ūerī irideare piri, ūmugasimarē Cristoyare gāāmeka! Irogue Cristo īgū Pagu diaye gapu doagh āārīpererārē doregh āārīmi. ² Ūmugasimarē gūñanīka! I ūmūmarē gūñanibirkōaka! ³ Mūsā Cristoyarā āārīsīā, īgū boaderosūta mūsādē īgū merā boanerā irirosū waanerā āārībū. Irasirirā boanerā ūerīrē neō irinemomasīmerā irirosū mūsā iripoegue ūerō iriunadeare piribā. Daporare Cristo merā Marīph p̄erogue masaka īāberogue perebiri okari opamurā āārā. ⁴ Irasirirā, Cristo marīrē okari sīgū i ūmugue dupaturi aarimakū, ūmugasigue īgū gosewasiri āārīrōgue īgū merā waaraāko.

Iro dupuyuro ñerī irideare pirika! ãrī gojadea

⁵ Irasirirā i ūmāma ñerī iririre pirikōāka! Neō sugə mojōsiabirikeregu, nomeō merā ãärībirikōāka! Neō sugə mojōsiabirikerego, ūmā merā ãärībirikōāka! Ñerā seyaro ñerō irirā irirosū iribirikōāka! Ñerī ñaribejarire iribirikōāka!

Gajinorē opadharā, bero gāāmebirikōāka! Masaka Marīpūre gāāmerō nemorō gajino gapure gāāmerā, keori weadeare bāremurā irirosū yáma. ⁶ Iri ñerirē irirā, Marīpu dorerire tarinagārā āārīma. Irasirigu ïgūsārē bero wajamoāgakumi. ⁷ Iripoeguere iri ñerirē irirā irirosū māsā āārīunanerā āārībū. ⁸ Dapora āārīpereri i ñerirē pirika! Guarire, sītīrīrē, gajerārē ñerō gūñarīrē, gajerārē ñerō kere werenírīrē, ñerī gūyasīrī werenírīrē pirikōāka! ⁹ Gāme ārīgatobirikōāka! Māsā Cristoyarā āārīsīā, māsā ïgūyarā āārīburi dupuyurogue āārīrikunaderosū neō āārībea. Māsā ñerī iririkunadeare pirinerā āārā. ¹⁰ Māsā Cristoyarā ñajāmakū, Marīpu māsārē maama āārīrikurire opamakū iridi āārīmī. Irasirigu māsārē ïgū õāgū āārīrōsū āārīmakū yámi. Māsārē ïgūrē õārō masīnemoburo, ārīgū, irasū yámi. ¹¹ Irasirirā marī Cristoyarā āārīrā: judío masaka, judío masaka āārīmerāde, dupuma gasirogārē wiirisūnerā, wiirisūbirinerāde, gaji nikū marā, masīmerāde, moāboerimasā, moāboerimasā āārīmerāde, Marīpu ïürōrē surosū āārā. Cristo marī āārīpererā Opū āārīmi. Irasirigu āārīpererā ïgūyarā merā āārīmī.

¹² Irasirirā māsā Marīpu beyenerā, õārā, ïgū maīrā āārīrā ãsū āārīrikuka! Gajerārē bopoñarī merā ñāka! ïgūsārē õārō ushyari merā iritamuka! “Gajerā nemorō āārā”, ārī gūñabirikōāka! Māsārē ñerō irikerepērū, irasū péñakōāka! Gūñaturaka! ¹³ Guari marīrō gajerārē bopoñarī merā ñāka! Gajerā merā gāme turianerā, ïgūsā māsārē ñerō irideare ïgūsārē kātika! Marī Opū māsā ñerī irideare kātidi āārīmī. ïgū kātiderosūta māsāde māsā merāmarā māsārē ñerō irideare kātika! ¹⁴ I doreri nemorō māsārē: “Gajerārē bero maī bāremuka!” ārā. Māsā irasirirā āārīpererā gajerā merā õārō āārīrāko. ¹⁵ Marīpu marīrē siuñajārī merā āārīrikumakū yámi. Irasirirā māsā merāmarā merā õārō āārīka! Marī ïgūyarā su bumarāta āārā. Marīpu marīrē irasū āārīmurārē pídi āārīmī. Irasirirā ïgūrē: “Óaa”, ārī, ushyari sīníkōāka!

¹⁶ Cristoya kerere gūñaníkōāka, irire masīnemomurā! Õārō pémasīrī merā ïgūyare gajerārē bueka! Goepeyari merā wereka, ïgūsāde ïgūyare õārō iriburo, ārīrā! Irasirirā Salmos wāikuri gojadea pūgue Marīpuya bayarire, gaji ïgūrē bāremurī bayarire ïgūrē bayapeoka! Õārō gūña bāremurī merā bayapeoka! Irasirirā Marīpūre: “Óaa”, ārī, ushyari sīka! ¹⁷ Marī Opū Jesúus ushyaburosūta āārīpererī māsā iririre, āārīpererī māsā werenírīrē õārō yūpūrākuri merā irika! Irasirirā, Jesúus iritamurī merā Marīpūre: “Óaa”, ārī, ushyari sīka!

Pablo Jesúre bāremurārē: “Ãsū irika!” ārī gojadea

¹⁸ M̄usā marāpukurā nome, Cristo marī Op̄uyarā nome ãār̄is̄iā, m̄usā marāpusāmarārē ðārō yujuka! ¹⁹ M̄usā marāpokurā, m̄usā marāposā nomerē maī buremuka! Ígūsārē turibirikōāka! ²⁰ M̄usā Ígūsā pūrāde ãār̄ipereri m̄usā pagusāmarā dorerire tarinugābirikōāka! M̄usā irasirimakū, marī Op̄u ðārō usuyagukumi. ²¹ M̄usā Ígūsā pagusāmarāde m̄usā pūrārē turi, Ígūsārē guamakū iribirikōāka, bujawereri merā yujupūrākuri, ãār̄rā! ²² Moāboerimasā, ãār̄ipereri m̄usā oparā i ūm̄ marā dorerire yujuka! Ígūsā iūrōrē, Ígūsā iāberoguedere ðārō moāka! Ígūsā m̄usārē ðārō gūñaburire Ígūsā iūrō direta ðārō moāmakū ðābea. M̄usā, marī Op̄ure goepeyari merā buremurā ãār̄is̄iā, m̄usā oparādere ðārō merā yujuka! ²³ Ñār̄ipereri m̄usā iririre, ðārō yujupūrākuri merā irika! Masakare moāboekererā, diayeta marī Op̄ure Cristore moāboerā ãār̄ā. Irasirirā m̄usā oparārē ðārō moāboeka! Irasū moāboerā, Cristore moāboerā irirosū yáa. ²⁴ M̄usā irasirimakū, Cristo m̄usārē wajarigukumi. Ígūyarārē: “Ásū sīgūra”, ãār̄ideare m̄usārē sīgukumi. M̄usā irire masīa. M̄usā marī Op̄ure Cristore moāboerā ãār̄ā. Ígūta m̄usā Op̄ugora ãār̄imi. ²⁵ Marīp̄u ñerō irirārē Ígūsā ñerō iridea waja wajamoāgukumi. Ígūsārē ãār̄ipererārē s̄urosū iāgū, keoro wajamoāgukumi. Neō suḡa tariwerekirikumi.

4

¹ M̄usā oparā, m̄usārē moāboerimasārē diayemarē irika! Ígūsārē ðārō opaka! Ire m̄usā masīa. M̄usāde Op̄u opáa. M̄usā Op̄u ūm̄gasigue ãār̄igū Marīp̄u ãār̄imi.

² Úmurikū ðārō gūña pémasī, Marīp̄ure s̄erēníkōāka! Ígūrē: “Óaa”, ãār̄, usuyari sīka! ³ Marīp̄ure guaya ãār̄iburidere s̄erēbosaka! Gua Cristoya kerere iripoegue marā masībirideare gajerārē bueduakoa. Irasirirā Marīp̄ure gua Ígūsārē iri kerere ðārō bueburire s̄erēbosaka! Yū iri kerere wereri waja daporrare peresugue ãār̄ā. ⁴ Irasirigu Marīp̄ure yaa ãār̄iburire m̄usā s̄erēbosamakū gāāmea. Marīp̄ure Ígū dorederosūta Cristoya kerere gajerārē pémasīma ðārō yū wereburire s̄erēbosamakū gāāmea.

⁵ Jesúre buremumerārē pémasīrī merā ðārō irika! Ígūsārē Ígūyare wereka! Ígūsā merā m̄usā ãār̄irōpā Ígūsārē ðārō irika, Ígūsāde Jesúre buremuburo, ãār̄rā! ⁶ Gajerā merā weretamurā, ðārō merā weretamuka! Óār̄ direta wereníka! M̄usā irasirirā gajerā Ígūsā Jesúyamarē m̄usārē s̄erēñamakū, ðārō masīrī merā yujurākua Ígūsārē.

⁷ Tíquico, marīyagu marī maīgū, Jesúre bāremugū āārīmi. Ígū yū āārīrikurire mūsārē weregukumi. Marī Opuyare buegu, yū merā moāgū āārīmi. Neō iri moārīrē piribemi. ⁸ Mūsā pārogue ígūrē iriuua, gūa āārīrikurire masī, mūsārē gūñatura, usuyamakū iriburo, ārīgū. ⁹ Onésimo merā ígūrē iriuua. Ígūde Jesúyare neō piribemi. Mūsāya makāmu, marīyagu marī maīgū āārīmi. Ígūsā pērā gūa naásū waadeare āārīpererire wererākuma mūsārē.

¹⁰ Aristarco yū merāmu, yū merā peresugue āārīgū mūsārē ñādoremi. Marcode ñādoremi. Ígū Bernabé pagumu āārīmi. Mūsā pārogue ígū ejamakū, ñārō merā ígūrē bokatirīñeāka, yū mūsārē werederosūta! ¹¹ Jesús wāikugū, gajerā “Justo” wāiyedi mūsārē ñādoremi. Ígū, Marcos, Bernabé merā yūre moātamurā āārīma. Íisā urrerāta gajerā judío masaka Jesúre bāremurā watopeguere yūre moātamuma, masaka Marīpu ígūyarārē doreri kerere péburo, ārīrā. Ígūsā yūre iritamurī merā gūñatura, usuyáa. ¹² Epafras mūsāya makāmude mūsārē ñādoremi. Ígū Cristoyagu ígūrē moāboegu āārīmi. Marīpure sērēgū, turaro mūsāya āārīburire sērēbosaníkōāmi. Marīpure ñārō gūñaturaní, Ígū gāāmerōsū iriburo, ārīgū, irasū sērēbosami. ¹³ Ígū Marīpure mūsāya āārīburire turaro sērēbosamakū Íāa. Laodicea marāya āārīburire, Hierápolis marāya āārīburidere turaro sērēbosami. Ígū irasirimakū Íāgū, mūsārē irire diaye werea. ¹⁴ Duturu Lucas, marī maīgū mūsārē ñādoremi. Demade ñādoremi.

¹⁵ Óāburo marīyarā Laodicea marā. Ninfā wāikugode ñāburo. Jesúre bāremurā igoya wiigue nerērāde ñāburo. ¹⁶ I pūrē yū gojadea pūrē mūsā nerērōgue bue ïmu odo, Laodicea marādere iriuuka, Ígūsāde Ígūsā nerērōgue bue ïmuburo, ārīrā! Irasirirā Ígūsārē gaji yū gojadea pūrē ñeārā, mūsāde iri pūrē bue ïmuka! ¹⁷ Ásū ãārīka Arquipore: “Marī Opuyagu mū āārīmakū, mūrē Ígū moārīrē pidi āārīmí. Irasirigu irire ñārō moāyuwarikuka!” ãārīka Ígūrē!

¹⁸ Yū Pablo, yaa mojō merā ire gojáa: “Mūsārē ñādorema”. Peresugue yū āārīrīrē gūña, Marīpure yaa āārīburire sērēbosaka! Ñārō ãārīka mūsā! Marīpu mūsārē ñārō iritamuburo.

Iropāta ãārā.

Pablo

1 TESALONICENSES

Pablosā Tesalónica marārē õādoredea

¹ Yū Pablo, yū merāmarā Silvano, Timoteo merā mūsā Tesalónica marārē Jesúre būremurārē õādorea. Mūsā Marīpūyarā, marī Opū Jesucristoyarā āārā. Irasirigu mūsārē i papera pūrē gojáa. Marīpū āārīnigū, marī Opū Jesucristo mūsārē õārō iritamu, siuñajārī merā āārīrikumakū iriburo.

Pablo, Tesalónica marā Jesúre būremurīrē gojadea

² Gua Marīpūre mūsāya āārīburire sērēbosarā, mūsā õārō iririre gūñāa. Irasirirā īgūrē: “Mu iritamurī merā õārō yáma”, ārī, usuyari sīníkōāa. ³ īgūrē sērērā, āsū ārī sērēa: “Guapū, Tesalónica marā mu magū Jesucristore būremusīā, īgūyare õārō irirā yáma. Maīrī merā gajerārē õārō iritamuma. Marī Opū Jesucristo dupaturi aariburire usuyari merā yúsīā, ñerō tarikererā gūñatura. Irasirigu īgūsārē irire iriduúbirimakū irika!” ārī sērēa. ⁴ Guayarā, Marīpū mūsārē maīmi. īgūta mūsārē beyedi āārīmī, īgūyarā āārīburo, ārīgū. Gua irire masīa. ⁵ Mūsārē Jesús masakare tauri kerere wererā, gua masīrī merā werebiribū. Óagū deyomarīgū turari merā gapū mūsārē iri kerere werebu. Gua mūsārē õārō iritamudeare masīsīā, gua iri kerere weremakū pérā: “Diayeta āārā”, ārī masībū.

⁶ Irasirirā, gua irideare īānerā āārīsīā, gua iriderosū, irasū āārīmakū Jesucristo iriderosū irirā dujabu. Ñerō tarikererā, Óagū deyomarīgū iritamurī merā Jesúya kerere usuyari merā pé, būremunugābū. ⁷ Mūsā irasirideare pérā, āārīpererā Jesúre būremurā, Macedonia nikū marā, õō Acaya nikū marā: “Marīdere īgūsā irirosūta āārīrikuro gāāmea”, ārīma. ⁸ Mūsā merāta āārīpererogue marā marī Opū Jesúya kerere péperekōāñurā. Macedonia marā, Acaya marā dita iri kerere pérā meta iriñurā. Āārīpererogue marā mūsā Marīpūre būremurīrē masīsīñurā. Irasirirā gua īgūsārē irire werenemobirkoka. ⁹ īgūsā gapū gua mūsā pūro ejamakū, mūsā guare õārō bokatīñeādeare gajerāguere werema. Gaji mūsā keori weadeare būremurīrē pirikōā, Marīpū gapūre būremu, īgū gāāmerī direta irinugādeare werema. īgū diayeta Marīpū okanigū āārīmi. ¹⁰ Mūsā, īgū magū Jesús ūmugasigue āārīgū i ūmugue dupaturi aariburire õārō usuyari merā yúrā iriayuro. Marīpū Jesúre boadiguere masūdi āārīmī. Jesúta marīrē peamegue būro wajamoāsūbonerārē taugū āārīmī.

2

Pablo Tesalónicague Ígū buedeare gojadea

¹ Guayarā, m̄asā ire òārō masā. Gua m̄asā p̄uro ãārīrā, ubu ãārīfrē irirā meta irib̄. Gua buerire pérā, wárā m̄asā Jesúre b̄uremunugābu. ² Gua m̄asā p̄uro waaburi dupuyuro Filipogue ãārīb̄. Gua irogue ãārīmakū, iro marā guare ñerō iri, ñerō ãrī b̄uridama. M̄asā irire masā. M̄asāya makā marāde guare ñerō iriduakerep̄u, Marīp̄u guare iritamumi. Irasirirā güiro marīrō güñaturari merā Ígū masakare tauri kerere m̄asārē wereb̄. ³ Gua m̄asārē: “Iri kerere b̄uremuka!” ãrī wererā, diayema ãārīfrē b̄uremumakū gāāmebu. M̄asārē ñerō iriduarā, ãrīgatori merā buerire b̄uremumakū iriduarā meta irib̄. ⁴ Marīp̄u Ígū gāāmederosūta guare Ígū masakare tauri kerere weremurārē beyepídi ãārīmī. Irasirirā, masaka ḡua merā usuyaburo, ãārīrā meta iri kerere werea. Marīp̄u gāāmerī gap̄re iriduarā, irire werea. Ígūta ãārīpereri marī güñārīrē ïamasígū ãārīmī. ⁵ M̄asā masā. Gua m̄asā p̄uro ãārīrā, m̄asārē òārō werenígori merā ḡua gāāmerīrē irimakū iriduarā meta irib̄. M̄asārē niyerure ãiduarā ãrīgatori merā wererā meta irib̄. Marīp̄ude irire masīmi. ⁶ Ḡua Marīp̄uya kerere wererā, m̄asā guare: “Óārō buema”, ãārīmakū iriduarā meta yáa. Gajerāde guare irasū ãārīmakū neō gāāmebea. ⁷ Ḡua, Cristo buedoregu beyepínerā ãārīsīā, m̄asārē: “Guare iritamuka!” ãrībonerā ãārīkererā, neō irasū ãrībirib̄. Sugo pago igo p̄ürārē maīrī merā òārō korerosūta m̄asārē maīrī merā òārō koreb̄. ⁸ M̄asārē b̄uro maīsīā, Marīp̄uya kerere òārō iriduari merā buebu. Ñārīpereri ḡua irimasīrī merā m̄asārē iritamub̄. M̄asārē maīsīā, irasirib̄. ⁹ M̄asā guayarā, ḡua m̄asā merā ãārīrā b̄uro moādeare güñakoa. M̄asārē Marīp̄uya kerere buerā: “Guare iritamuka!” ãrīduabirisīā, ḡua baaburire wajarimurā ñamirī, ñamirī moābu.

¹⁰ Ḡua iririkurire m̄asā masā. Marīp̄ude masīmi. Ḡua, m̄asā Jesúre b̄uremurā merā ãārīrā, ḡua m̄asārē òārō irirā, diayema irib̄. Irasirirā gajerā guare: “Ñerō yáma, waja oparā ãārīma”, neō ãrīmasībirima. ¹¹ Idere m̄asā masā. Suḡu pagu Ígū p̄ürārē òārō wereri merā Ígūsārē güñaturamakū irirosūta ḡua m̄asādere ãārīpererārē irasirib̄. ¹² Marīp̄u m̄asārē Ígūyarārē dorerogue Ígū òārō gosewasirirogue m̄asā ãārīmurārē beyedi ãārīmī. Irasirirā m̄asārē Ígūyarārē: “Ígūyare òārō irinikōāka!” ãrī wereb̄.

¹³ Ḡua m̄asārē Marīp̄uya kerere weremakā pérā, m̄asā: “I Marīp̄uya werenírigora ãārā”, ãrī b̄uremub̄. “Masakaya werenírī meta ãārā”, ãrīb̄. Ḡua, m̄asā irasirideare güñarā, Marīp̄ure usuyari sínikōāa. Ígū m̄asārē Ígūya kerere

buremurārē iri merā mūsā gūñarīrē, mūsā iririre ñārī gaphe gorawayumakū yámi. ¹⁴ Guayarā, mūsā Jesucristore buremurā ñārīmakū ñārā, mūsāya nikū marā mūsārē ñerō tarimakū iriañurā. Mūsārē waarošūta Judea nikū marādere Marípuya rādere waaro iriayuro. Ígūsā Jesucristore buremurā ñārīmakū ñārā, Ígūsāya nikū marā judío masaka Ígūsārē ñerō tarimakū iriañurā. Judío masaka Jesúre gāämemerā ñārīsīā, Ígūrē buremurārē ñerō tarimakū iriañurā. ¹⁵ Ígūsā ñekusāmarā Marípuya kerere weredupuyunerārē wējēderosū, marī Opū Jesúdere wējēnerā ñārīmā. Guadere gua mūsāya makāgue ñārīmakū, ñerō iri, bēowiuma. Marípū, Ígūsā irasirideare neō gāämebemi. Ígūsā ñārīpererārē gāämebema. ¹⁶ Judío masaka ñārīmerārē peamegue waabirkōāburo, ñārīrā, gua Ígūsārē Jesúyare buedħamakū, judío masaka Jesúre gāämemerā guare kāmutadħadima. Guare Ígūyare weredorebirima. Irasirirā Ígūsā ñerō iririre nemorō irisīā, wáro waja opama. Ígūsā daporata Marípū bero wajamoāsūmurā dujaslama.

Pablo Tesalónica marārē Ígū dupaturi Ígū waadħarire go-jadea

¹⁷ Guayarā, gua mūsā pħrogue ñārānerā wiridero pura mérōgā tarikerephu, mūsārē gūñanikōā, dupaturi bero ñārā waadħadib. ¹⁸ Wári gua mūsārē ñārā waadħadib. Yuhu Pablo wári: “Irogue waagħura”, ñārīnadib. Guha waadħarik, wātī gapu guha waadħarire kāmutanami. ¹⁹⁻²⁰ Mūsāta guare usħayamakū irirā, guare mūsā ñārō iringurimare gūñaturamakū irirā ñārā. Irasirirā mūsārē ñārā waadħadib. Marī Opū Jesucristo i-ñamħegħue dupaturi aarimakū, mūsā ñārō irideare gūñarā, gua Ígūrē: “Ígūsāta ñārīma, guare bero usħayamakū irinerā. Guha mayare buemakū pérā, mureb buremunugħāma. Mayare ñārō iritħyanikōāma”, ñārī wererāko. Irasirirā mūsā merā bero usħayā.

3

¹⁻² Mūsāya kerere pédħarā bokatħiġi birikub. Irasirirā, Timoteore: “Ígūsārē Ígū waaka!” ñārī iriub. “Għa gapu Atenague dujarāko”, ñārīb. Timoteo marīyagħu, Marípħre moħboegħu, guha merā Jesucristoya kerere buegħu ñārīmi. “Ígū Jesúyare buemakū pérā, gūñaturari merā Ígūrē buremūnemorākuma”, ñārīrā, Ígūrē iriub. ³ Mūsā Jesucristore buremūrī waja gajerā mūsārē ñerō iriañurā. Irasirirā, mūsā Jesúyare neō piribirikōāburo, ñārīrā, Timoteore mūsā pħrogue iriub. Marī Jesúre buremūrī waja gajerā marīrē ñerō irirākuma. Irire masħa mūsā. ⁴ Iro dupuyuro guha irogue mūsā merā ñārīrā, irire āsū ñārī weresiab: “Marī Jesúre buremūrī waja ñerō

tarirāko”, ārībh. Gua ārīderosūta gajerā marīrē ñerō irirā yáma. Musā irire masīsiáa.⁵ Irasirigu, musārē: “¿Jesúre gūñaturari merā būremuníkōäkuri?” ārī sērēña, musāya kerere pédhagū bokatīübirisiñā, Timoteore iriubh. “Gūñaturanerārē gajipoe irigu wātī ïgūsārē Jesúya buerire būremuduúmakū irikumi, gua irire ubugora bueyo”, ārī gūñarikubh. Irasirigu Timoteore musā phrogue iriubh.

⁶ Daporare, Timoteo, musārē ïágū ejadi òõguere goejasiami. Ígū õärī musāyare kerekh goejami. Musā piriro marīrō Jesúre õärō gūñaturari merā būremurīrē, musā gāme mañrīrē, guare were goejami. Guare mañrī merā gūñaníkōäyuro. Gua musārē ïādħarosūta, musāde guare bħro ïādħayuro. ⁷ Irasirirā, musā Jesúre būremurīrē pérā, gua ñerō tarikererā, õärō yujhuprākuri merā usħayáa. ⁸ Marī Opu Jesúre musā būremunímakū pérā, dapagueta siuñajārī opáa. ⁹ Irasirirā musārē gūñarā, Marīpħare bħro usħayari sīa. Nasiri usħayari sibokatīümasīñā māa. ¹⁰ ɻmarī, ñamirī Marīpħare: “Gua ïgūsārē ïārā waaburire āmubosaka!” ārī, bħro sērēa. Musārē Jesúya kerere wereyuwarikħarā waadħakoa, ïgħarē õärō būremunemoburo, ārīrā.

¹¹ Marīpħ aārīnígū, marī Opu Jesucristo guare iritamuburo. Guare musārē ïārā waaburire āmu, iriuburo. ¹² Marī Opu musārē nemorō gāme mañwāgānímakū iriburo. Gua musārē mañrōsūta musāde gajerā aārīpererārē gāme mañnemomakū iriburo. ¹³ Musārē ïgħirē piriro marīrō õärō gūñaturari merā būremunímakū iriburo. Irasirirā, marī Opu Jesús aārīpererā ïgħayarā merā i īmiegħue dupaturi aarimakū, Marīpħ aārīnígū iñiřogue ïgħi iritamurī merā ñerī marīrā, waja opamerā aārīrāko.

4

Pablo Jesúre būremurārē: “Marīpħ gāñmerī direta irika!” ārī gojadea

¹ Daporare marī Opu Jesús doreri merā musārē āsū ārī werea: “Gua musārē: ‘Āsū iriro gāñmea’, ārī buederosūta irika, Marīpħ gāñmerī direta irimurā! Daporare musā ïgħi gāñmerīrē irirā iriayuro. Irasirirā: ‘Irire nemorō irinemoka!’” ārī werea. ² Gua buedeare musā masīa. Irire buerā, marī Opu Jesús doreri merā musārē buebh.

³ Marīpħ musārē ñerī marīrā aārīmakū gāñmemi. Irasirirā: marāpo marīrā, marāpokħarā, marāpħu marīrā, marāpħekħarā gāmebirabirikōäka! ⁴ Musākħu ñerō iri īmurō marīrō goepeyari merā musā marāposā nomerē opaka! Gajerā musā irasirimakū ïārā: “Óārō yáma”, ārī ïārākuma. ⁵ Marīpħare masīmerā irirosū, nomerē ñerō iridħari merā

uaribejabirikōāka! ⁶ M̄ayaḡu marāpore gāmebirarā, igo marāpudere ñerō irikoa. Irinorē iribirikōāka! Marīp̄u irasirirānorē b̄uro wajamoāgukumi. Ḡua m̄usārē irire weresiabu. ⁷ Marīp̄u marīrē ñerīrē iriburo, ārīgū meta beyepidi ãārīmí. Ígū gāāmerī direta iridoregu, marīrē beyepidi ãārīmí. ⁸ I buerire gāāmemerā, ḡua direta gāāmemerā meta yáma. Marīpuadere gāāmebema. Marīp̄u marīrē Ígū gāāmerī direta iridoregu, Óāgū deyomarīgūrē iriudi ãārīmí. Óāgū deyomarīgū ñerī opabi ãārīmi.

⁹ M̄usā suḡu p̄ūrā irirosū gāme mañrī tamerārē gojabea. Marīp̄u Ígū basi m̄usārē gāme mañdoresiadi ãārīmí. ¹⁰ M̄usā irasūta iriayuro. Marīp̄u m̄usārē dorederosūta ãārīperero Macedoniague ãārīpererā Jesúre b̄uremūrārē mañayuro. M̄usā gāme mañrī merā ãārīkerepuru: "Nemorō gāme mañinemoka!" ãārī werea. ¹¹ Gāme ïāturiro marīrō õārō ãārīrikuka! Gajerāya ãārīrīnorē gūñiariku, Ígūsārē werew̄abirikōāka! M̄usāyama ãārīburi gap̄ure gūñā, õārō moāriku, ãārīkōāka! Ḡua m̄usā p̄u rogue ãārīrā, ire m̄usārē weresiabu. ¹² M̄usā õārō moārā, gajerārē baari sērēbirikoa. M̄usā moārī merā m̄usā baaburire oparāko. M̄usā irasirimak̄ ïārā, Jesúre b̄uremumerā goepeyari merā m̄usārē ïārākuma.

Pablo marī Op̄u dupaturi i ûmugue aariburire gojadea

¹³ Guayarā, m̄usārē boanerā waaburire weredukaoa, irire masīburo, ārīgū. Jesúre b̄uremūrā boarā, Ígū merā ãārīnīrā waarrākuma. M̄usā irire masīrā, m̄usāyarā Jesúre b̄uremūrā boamak̄, b̄uro b̄ujawerebirikoa. Jesúre b̄uremumerā gap̄u, Ígūsāyārā boamak̄, b̄uro b̄ujawererākuma. Ígūsā irirosū b̄uro b̄ujawerebirikoa. ¹⁴ Marī ire b̄uremua. Jesús boadigue masādi ãārīmí. Ígū dupaturi i ûmugue aarimak̄, Ígūrē b̄uremūrā boanerārē Marīp̄u Ígūrē masūderosūta Ígūsārē masūgukumi. Masū odo, Ígū ãārīrōgue ãimurīlagukumi.

¹⁵ Marī Op̄u Jesús weredeare m̄usārē werea. Jesús dupaturi i ûmugue aarimak̄, Ígūrē b̄uremūrā boanerā masā, ãimurīlāsūrākuma. Ígūsā p̄uru, marī Jesúre b̄uremūrā okarāde ãimurīlāsūrākaoa. ¹⁶ Åsū waarokoa. Marī Op̄u Jesús Ígū basita ûmugasigue ãārīdi b̄uro turaro werenīrī merā aarigukumi. Ígū aarimak̄, Marīp̄u wereboerā op̄ude werenīgukumi. Marīp̄uyaru puridirude b̄usurokao. Irasū waamak̄, Jesúre b̄uremūrā boanerā masāp̄rorirākuma. ¹⁷ Ígūsā p̄uru, marī okarāde Jesúre b̄uremūrā, Ígūsā merā mikāyeborigue marī, irogue Jesúre bokatīrākao. Úmugasigue Ígū merā ãārīnīkōārākaoa. ¹⁸ M̄usā basi irire gāme werenīka! Irasirirā gāme gūñaturamak̄ irirākaoa.

5

¹ Irinh, iropā ãārīmakh, Jess dupaturi aarigukumi, ãārīrī tamerā masñña máa. Irasirigu iri tamerārē gojabea. ² Musā masñsiáa. Sugh yajarimash ñami merā gũñaña marīrō yajagu ejarosh, Jessude marī gũñabiriripoe ejagukumi. ³ Jessre b^uremumerā ïgh dupaturi aariburi dupuyurogārē: “Gha güiro marīrō õärō ãārīkõõa”, ãārī gũñarākuma. Íghsā irash gũñaripoere ïghsārē wári ñerh waarokoa. Sugo nomeoñ nijípo ãārīgõ, majígh nijíwágugõ pürisürösh, Jessre b^uremumerā irasūta gũñaña marīrō buro ñerh tarirākuma. Neõ sugh taribirkumi. ⁴ Masaka Jessre b^uremumerā, nañtīrōgue ãārīrā irirosh ãārīma. Musā gaph ïghsā irirosh ãārībea. Irasirirā Jess dupaturi i ûmhgue aarimakh, yajarimashrē ïghkarā irirosh waabirikoa. ⁵ Musā ãārīpererā Jesúyarā ãārā. Irasirirā ûmh boyorogue ãārīrā ïâmasírösh Jess aariburire masña. Jessre b^uremumerā gaph nañtīrōgue ãārīrā irirosh ãārīma. Irasirirā ñami merā ïâmasíberosh Jess aariburire masibema. ⁶ Irasirirā ñami merā kârīrā irirosh ãārībirikõõärā marī! Jess dupaturi aariburire gũñamerā, kârīrā irirosh ãārīma. Marī gaph ïgh aariburire pémasírī merā gũñaníkõõärā! Mejärā irirosh iribirikõõärā! Diayema gaphre irirā! ⁷ Masaka ñamirh kârīkuma. Mejärīmasā ñamirh mejákuma. ⁸ Marī Jesúyarā gaph ûmh boyorogue ãārīrā irirosh ãārā. Irasirirā õärō pémasírī merā diayemarē iriníkõõärā!

Sugh surara gãmewéjérōgue waabu, ïghya koretibire kãmutagu, kõme surírore sãñakumi. Ígh irirosūta maríde Jessre b^uremurh merā, marī gãme mañrī merā, wãtîrē ïgh marīrē irire pirimakh iridharire kãmutarā! Surara ïghya dipurure kãmutagu, kõme perore peyakumi. Ígh irirosūta maríde, Jess marīrē taugh aariburire: “Diayeta aarigukumi”, ãārī masñrī merā wãtîrē ïgh marīrē: “Irash waabirikoa”, ãārīgatorire kãmutarā! ⁹ Maríph marīrē wajamoãbu meta beyepídi ãārīmí. Marī ñerh iridea wajare marī Oph Jesucristo merā taubu, marīrē beyepídi ãārīmí. ¹⁰ Jess ïgh merā ãārīníkõõaburo, ãārīgh, marīrē boabosadi ãārīmí, marī ñerh iridea wajare wajarigu. Irasirirā ïgh dupaturi aarimakh, ïghrē b^uremurā boanerā, marī okaräde ïgh merā ãārīníkõõärākao. ¹¹ Irire gũñarā, musā irinírösh nemorō gãme iritamu, gũñaturamakh irika! Irasirirā Jessre b^uremunemorākao.

Pablo Jessre b^uremurārē weretûnudea

¹² Ghayarā, musärē turaro merā ãsh ãrī weredhakoa. Marī Ophya kerere musärē wererārē goepeyari merā ïäka! Marī Oph ïghsärē musärē õärō doreburo, ãārīgh, beyepídi ãārīmí, musärē õärō ãārīrikhburire, õärō iririkhburire buedoregu.

13 Ígūsā mūsārē irire buerā, marī Opuyare ðārō irirā yáma. Ígūsā irasirimakū ïärā, Ígūsārē buro būremurī merā, buro maïrī merā ïäka! Gāme turiro marīrō ðārō ãärīrikhāka!

14 Guayarā, gaji mūsārē ãsū ãrī wereduakoa doja. Moādhamerārē moādoreka! Gūñaturamerārē gūñaturamakū irika! Jesúre būremuturamerārē iritamuka, Ígūrē būremunemoburo, ãrīrā! Æärīpererā merā guaro marīrō bopoñarī merā ðārō irika!

15 Mūsārē gajerā ñerō irimakū, Ígūsārē gāmibirikoaka! Õärī gaphe re mūsāyārārē, ãärīpererā gajerādere ðārō iriníkōäka!

16 Mūsā Jesúyarā ãärīsīä, ushyari merā ãärīnīkōäka! 17 Mūsā noó waaro, mūsā noó ãärīrō, Marīpure gūña, Ígūrē mūsāya ãärīburire sērēníkōäka! 18 Mūsārē gajinu ñerō waamakū, ðārō waamakūdere Marīpure ushyari sīnīkōäka! Marīpu, marī Jesucristore būremurārē irire irimakū gāämemi.

19 Óágū deyomarīgū, mūsā gūñarīgue Ígū weremakū, irire kāmutabirikōäka! Ígū dorerire ðārō yujuka! 20 Sugu Jesúre būremugū Óágū deyomarīgū masīrī sīrī merā, Marīpu were-doredeare weremakū pérā, irire doo būridabirikōäka! 21 Ubu gapu Ígūsā weremakū, ðārō pékūñu, gūñaka! “¿Diayeta wereri?” ãrī masīduarā, irasirika! Õärī bueri ãärīmakū, iri gaphe re irika! 22 Noó ñerī ãärīmakū, irire iribirikōäka!

23 Marīpu siuñajārī merā ãärīrikumakū irigu mūsārē ðārō, ñerī marīrō, Ígū gāämērī diretā iririkhāmakū iriburo. Mūsā ñerī opabirimakū, mūsāya gūñarīgue ðārī diretā opamakū, mūsāya duphri merā ñerō iribirimakū iriburo. Mūsārē waja opamerā ãärīmakū iriburo. Ígū irasirimakū, marī Opu Jesucristo dypaturi aarigū, mūsārē waja opamerā ãärīmakū bokajagukumi. 24 Marīpu mūsārē Ígūyarā ãärīburo, ãrīgū, beyepídi, i ãärīpererī Ígū mūsārē: “Ãsū irigura”, ãrīdeare diayeta irigukumi.

Pablo ðādoretñudea

25 Guayarā, mūsāde Marīpure guaya ãärīburire sērēbosaka!

26 Æärīpererā iro marā Jesúre būremurārē, Ígū marīrē maïrōsūta maïrī merā ðādoreka!

27 Marī Opu Jesucristo doreri merā i pürē ãärīpererā Ígūrē būremurārē siu need, bue ïmuka!

28 Marī Opu Jesucristo mūsārē ðārō iritamuburo.

Iropāta ãära.

Pablo

2 TESALONICENSES

Pablo Tesalónica marārē õādoredea

¹ Y_u Pablo, y_u merāmarā Silvano, Timoteo merā m_{us}sā Tesalónica marārē Jesúre b_uremurārē õādorea. M_{us}sā Marīphuyarā, marī Op_u Jesucristoyarā ãārā. Irasirigu m_{us}sārē i papera pūrē gojáa. ² Marīpu ãārīnígū, marī Op_u Jesucristo m_{us}sārē õārō iritamu, siuñajārī merā ãārīrikumakū iriburo.

Pablo, Jesucristo ñerō irirārē wajamoágū aariburire gojadea

³ Guayarā, m_{us}sā Jesucristore b_uremudero nemorō ïgūrē b_uremunemo, gāme mañemo iriyuro. Irasirirā g_{ua} m_{us}sārē gūñarā, diayema irirā Marīphure usuyari síníkōärō gāâmea. G_{ua} irasirimakū õäroko. ⁴ G_{ua} noó waaró, m_{us}sāyamarē gajerārē Marīphuyarārē ïgūsā nerérōgue usuyari merā werea. M_{us}sā Jesúre b_uremurī waja masaka m_{us}sārē ñerō irikerephru, neō ïgūrē b_uremuduúbea. M_{us}sārē ñerō waamakādere gūñaturakōää. Irire ïgūsārē werea. ⁵ I merāta marī masiā. M_{us}sā Marīphuyarā ãārīrī waja gajerā m_{us}sārē ñerō irikerephru, gūñaturaníkōää. Irasirigu Marīpu diayema irigu m_{us}sārē: "Yaaräärē dorerogue aarika! Yaarā, õäraä ãäraä", ãrigukumi.

⁶ Marīpu diayema irigu ãäriñsā, m_{us}sārē ñerō tarimakā irinerārē ñerō tarimakā irigukumi. ⁷⁻⁸ M_{us}sārē ñerō tarinerārē, g_uadere õäraä siuñajārī bokamakā irigukumi. Marī Op_u Jesús aaririnu ãäriñmakū irasirigukumi. Jesús ûmugasigue merā aarigu, ïgūrē wereboerā turarā merā, peame ûjärī pūrā watopegue dijarigukumi. ïgūya kerere péduamerārē, Marīphure gāâmemerārē b_uro wajamoágū aarigukumi. ⁹ ïgūsā ñerō iridea waja perebiri peamegue b_{eo}süräkuma. Irasirirā, marī Op_u turagu ãäriñrōgue neō waabirikuma. ïgū gosewasiririre neō ïärō marīrōgue b_{eo}dijusüräkuma. ¹⁰ ïgū aaririnurē ïgūyarā ïgūrē b_uremurā ãäriñpererā ïgūrē ïäraäkuma. ïgūrē ïärā: "Diayeta õätarigu, turatarigu, ãäriñpererā oparā nemorō Op_u ãäriñmi", ãri, ïäguka, b_uro usuyaräkuma. M_{us}sade, g_{ua} m_{us}sārē ïgūyare buedeare b_uremusā, ïgūsā merā usuyaräko.

¹¹ G_{ua} irire gūñarā, Marīphure m_{us}sāya ãäriñburire ãsū ãri sérëbosanía: "Guapu, mu ïgūsā y_u gāâmerī direta irirā ãäriñburo, ãrigu, ïgūsārē beyepídi ãäriñbá. Irasirigu ïgūsārē mu gāâmerosūta ãäriñrikumakā irika! ïgūsā ãäriñpereri m_urē b_uremurī merā õäraä iriduarire iriyuwarikuburo. ïgūsārē mu turari merā irasirimakū irika!" ãri sérëbosáa. ¹² M_{us}sā irire irimakā ïärā, gajerā, marī Op_u Jesúre goepeyari merā

īārākuma. Ígū mūsārē: "Yaařā āārīma, òōrō yáma", āři īāgukumi. Marípū, marī Opū Jesucristo mūsārē iritamu, buro mařmakū, irasū waarokoa.

2

Pablo, ňegū aariburire gojadea

¹ Guayarā, daporare marī Opū Jesucristo aariburire, ígū marīrē neeōnú, ígū purogue āimurīaburire weregūra. ² Gajerā mūsārē: "Marī Opū i ūmugue dupaturi aaririnū ejasiáa", āřimakū gūñarikubirikōāka! Irire péwisibirikōāka! Gajerā: "Irire Õāgā deyomarīgā yare irasū āři wereami", gajerā: "Sugū guare irasū āři wereami", gajerā: "Pablosā irasū āři gojanerā āārīmá", āřibokuma. Irire pérā, gūñarikubirikōāka! ³ Āřigatosübirkōāka! Marī Opū Jesús aariburinū dupuyuro āsū waarokoa. Wárā masaka Marípū dorerire tarinugärākuma. Irasiriripoe sugū ňerō iri, tarinugāgūgora deyoagukumi. Ígūta perebiri peamegue beosūbu āārīgukumi. ⁴ Ígū Marípūre īāturigu, āārīpereri masaka Marípūyare buremurīrē ňerō āři werenigukumi. Ígū direta buremumakū gāāmegukumi. Irasirigu Ígūrē buremudoregu: "Yuta āārā, ūmugasiguemū mūsā Opū", āřigū, Marípūya wiigue ňajāa, doanagukumi.

⁵ Yū, mūsā purogue āārīgū, irire mūsārē werebu. ¿Mūsā irire gūñaber? ⁶ Mūsā Ígū ňegū aariburire kāmutagure masia. Ígū aariburire kāmutanemobirimakū aarigukumi. ⁷⁻⁸ Ígū wári ňerī iriburire marī masibirkerekpū, ňerī Ígū iririno āārīsiáa. Ígū aariburire kāmutagu gajerogue āiāsūgukumi. Ígūrē āādadero pūrū, ňegū gapū aarigukumi. Ígū ňerō iriri masisūrokao. Pūrū marī Opū Jesucristo dupaturi i ūmugue aarigū, puriri merā, Ígū turari merā ňegūrē wējēgukumi. Ígū gosewasiriri merā aarigū, Ígūrē bēodediugukumi. ⁹ Ňegū aarigū, wātēa opū Satanás iritamurī merā ejagukumi. Irasirigu wātī turari merā wári iri ūmugukumi. "Ūmugasiguema turari merā iri ūmugū yáa", āřigatogukumi. ¹⁰ Wári Ígū ňerō iriri merā perebiri peamegue waamurārē Ígū āřigatorire buremumakū irigukumi. Ígūsā Marípūya diayema āārīrīrē buremubirisā, iri āřigatorire buremurākuma. Irasirirā tausübirkuma. ¹¹ Ígūsā diayema āārīrīrē buremudhabiri waja, Marípū Ígūsārē irire masibirimakū irigukumi, āřigatori gapure buremuburo, āřigū. ¹² Irasirirā āārīpererā Ígūsā Marípūya diayema āārīrīrē buremudhabamerā āārīsā, ňerō iririre buro iridhanemorākuma. Irasirigu Marípū Ígūsārē wajamoādediugukumi.

Pablo, Marípū Ígū beyenerārē tauburire gojadea

¹³ Guayará, mäsä marí Opü Jesús maírã, Marípü beyenerã äärã. Irasirirã gúa mäsärë gũñarã, Marípure usuyari sínkodärö gäämea. Neõgoragueta mäsärë beyedi äärími peamegue waabonerärë taugü. Õágü deyomarígü turari merä mäsärë ïgúyarã äärímakü iribu, mäsä diayema äärírírë báremuburo, ärigü, beyedi äärími. Irasirirã tausumurã äärã. ¹⁴ Marípü ïgü tauri kerere gúa mäsärë buedea merä mäsärë siudi äärími, marí Opü Jesucristo õárí oparire ïgü merä opaburo, ärigü.

¹⁵ Irasirirã piriro marírõ gũñaturaka! Gúa mäsä purogue äärírã buedeare, irasü äärímakü gúa mäsärë gojadeare gúña, irire irityaka! ¹⁶⁻¹⁷ Marí Opü Jesucristo basita, irasü äärímakü Marípü äärínigü mäsärë äärípereri mäsä werenírã, mäsä irirkürire gũñaturari merä õárõ äärírikumakü iriburo. Marípü marírë bopoñarí merä maígü, perebiri gũñaturari opamakü irigu, ïgü õárí siburi: “Oparáko”, äri masímakü irigu äärími.

3

Pablo: “Guaya ääríburire Marípure sérëbosaka!” äri gojadea

¹ Guayará, mäsärë äsü äri gojatüna. Guaya ääríburire Marípure sérëbosaka! Mäsä, gúa marí Opüya kerere buedeare pé báremubü. Irasirirã, wárã masaka mäsä iriderosüta gúa buerire pé báremuburire, ïgüsä gware õárõ bokatíñeáburire Marípure sérëbosaka! ² Suráyeri masaka Jesúya kerere báremubema. Irasirirã masaka diayema irimerä ñerä gware ñerõ iribiriköäburo, äri rã, Marípure serebosaka!

³ Marí Opü: “Äsü irigu”, äri derosüta mäsärë gũñaturamakü irigu kumi. Negüré, mäsärë ïgü ñerõ iriduarire kámntagü kumi.

⁴ Gúa mäsärë iridorederosüta irirã irikoa. “Irire marí Opü iritamurí merä õárõ iriniköäräkuma”, äri báremua. ⁵ Marí Opü Jesucristo, Marípü mäsärë maírírë masñemomakü iriburo. Ígü ñerõ tarigu gũñaturaderosüta mäsädere gũñaturamakü iriburo.

Pablo moädoredea

⁶ Guayará, Jesucristo marí Opü wäi merä ïgü dorero merä mäsärë werea. Gajerá Jesúre báremurã moädamerärë, gúa mäsärë buedeare irityamerärë wapikunemobiriköäka!

⁷ Mäsä masía. Mäsädere gúa iriderosüta iriro gäämea. Gúa mäsä merä äärírã, gajino iriro marírõ ääríbiribü. ⁸ Neõ sugare wajamarírõ sérë, baabiribü. Mäsärë garibodamerä, ümürí, ñamirí gúa baaburire moä wajatabü. ⁹ Gúa mäsärë bueri waja: “Gware baari ejoka!” äri bonerä ääríkererä, neõ irasü ärlbiribü. Mäsärë: “Äsü iriro gäämea”, äri ïmudharä gúa basi moä wajata baabü. ¹⁰ Gúa mäsä merä äärírã, mäsärë äsü ärlbü: “Baaburi moä wajatadabino baabiriköäburo”, ärlbü.

11 Gajerā mʉsā iriri kerere gʉare āsū ãrī werema: “Surāyeri ïgūsā merā moāmerā ãärīma. Moābirikererā, wári irimoãmarī merā gajerārē garibogorenarā yáma”, ãrīma. ¹² Gʉa marī Opʉ Jesucristo wāi merā ïgū dorero merā irasirirānorē: “Iri-moãmarīrē iropāta irika! Mʉsā baaburire, mʉsā gãāmerīnorē moā wajataka!” ãrī werea.

¹³ Guayarā, gariborero marīrō õärīrē iriníkōaka! ¹⁴ Gʉa dorerire i pūgue gojarire tarinʉgãgnorē ïāmasī, ïgūrē guyasñürō tariburo, ãrīrā, wapikʉbirikōaka! ¹⁵ ïgūrē wapikʉbirikererā, mʉsārē ïāturigʉre irirosū ïābirikōaka! Mʉsā pagʉmʉrē wererosū ïgūrē wereka, õärīrē iriburo, ãrīrā!

Pablo õādoretñudea

¹⁶ Marī Opʉ ïgū basi marīrē siuñajārī merā õärō ãärīrikʉmakū irigu mʉsārē āsū iriburo. Mʉsā noó waaro, mʉsārē gajerosū waamakū, siuñajārī síníkōāburo. Mʉsā ãärīpererā merā ãärīburo.

¹⁷ Yʉ Pablo, yʉ basita i õādorerire gojáa. Yʉ mʉsārē gojanarōsūta gojáa. Irasirirā mʉsā: “Ígūta gojañumi”, ãrī ïāmasñrāko. ¹⁸ Marī Opʉ Jesucristo mʉsā ãärīpererārē õärō iritamuburo. Irasúta iriburo.

Iropāta ãrīrā.

Pablo

1 TIMOTEO

Pablo Timoteore oādoredea

¹ Y_u Pablo m_{ur}ē oādorea. Jesucristo, Marīp_u marīrē peamegue waabonerārē taug_u dorederosūta y_ure pídi aārīmī īgūyare buedoregu. īgūrēta, īgū marīrē oārō iriburire yūrā yáa. ² Mu diayeta y_u mag_u irirosū aārīgū aārā. Irasirigu m_{ur}ē ire gojáa. Marīp_u aārīnigū, marī Op_u Jesucristo m_{ur}ē iritamu, bopoñarī merā īā, siuñajārī merā aārīrik_umak_u iriburo.

Pablo aārīgatori merā buerire pédorebiridea

³ Y_u Macedonia nikūgue waag_u, m_{ur}ē Efesogue dujadorebu, irore surāyeri aārīgatori merā buerārē: “Iropāta bueka!” aārī weredoregu. ⁴ īgūsārē: “Iripoegue marā īgūsā basi īgūsā gūñarī merā kere wereunadeare, m_{us}ā ñekūsāmarā iririk_uunadeare gūñanibirkōāka!” aārī wereka! Marī irire gūñanírā, iri merā gāme guaseo, Marīp_u marīrē iridorerire iribea. “Marīp_u y_ure iritamug_ukumi”, aārī b_uremurī merāta īgū marīrē dorerire irimasñā.

⁵ Marīp_u marīrē: ñerīrē opamerā, īgū īūrō waja opamerā aārā, aārī gūñarā, diaye Jesucristore b_uremurā aārīmak_u gāāmemi. Irasirigu oārīrē doremi. Marī irasū aārīrā, īgūrē, gajerādere oārō maīrāko. ⁶ Surāyeri irire t_uyanemobema. Irasirirā gaji ubu aārīrīrē gāme guaseoma. ⁷ Marīp_u Moisére doreri pídeare gajerārē buerimasā aārīd_uakererā: “I aāsū aārīd_uaro yáa”, aārī buekererā, īgūsā buerire pémasibema.

⁸ Marī masñā. Marīp_u Moisére doreri pídeare diaye buemak_u oāgoráa. Marīp_u, masakare iri dorerire tarin_ugārīrē masīdoregu, irire pídi aārīmī. ⁹ Iri dorerire buerā, ire masīrō gāāmea. Marīp_u iri dorerire píg_u, diayema irirārē diayema iridoregu meta pídi aārīmī. Iri dorerire irimerā gap_ure irire pídi aārīmī, diayema gap_ure masīburo, aārīgū. Iri dorerire tarin_ugārārē, ñerārē, ñerō iririk_urārē, īgūrē b_uremumerārē, īgūya buerire gāāmemerārē, īgūsā pag_usāmarārē wējērārē, masakare wējēb_uorārē, ¹⁰ nome merā ñerō irirārē, ûma merā ñerō irirā nomerē, ûma seyaro ñerō irirārē, nome seyaro ñerō irirārē, masakare ñeā gajerāguere duarārē, aārīgatorik_urārē, aārīgatori merā: “Aāsū irirāko”, aārīdeare irimerānorē, aārīpererā oārī buerire kāmutad_uarārē iri dorerire pídi aārīmī. ¹¹ I oārī bueri, Marīp_u masakare tauri kerere wereri aārā. Marīp_u oātarigu y_ure i kerere masakare weredoregu pídi aārīmī.

Pablo, Marīp_u īgūrē bopoñarī merā īārīrē gojadea

¹² Y^u marī Op^u Jesucristore us̄uyari sīa. Īgū y^ure: “Oārō buegukumi”, ārī gūñagū īgūyarārē iritamudoreg^u beyepídi āārīmī. Irasirigu īgū turarire y^ure sīdi āārīmī. ¹³ Iro dupuyurogue y^u Jesucristore ñerō werení, īgūrē b^uremurārē ñerō iri: “Īgū õābemi”, ārīnabu. Y^u īgūrē b^uremubirisīā, y^u ñerō iririre: “Ñerō irigu irikoa”, ārī gūñabirisīā, irasirib^u. Irasirikerep^u, Marīp^u y^ure bopoñarī merā īāgū, beyedi āārīmī. ¹⁴ Marī Op^u y^ure b^uro maīgū oārō irimi. Īgū y^ure Jesucristore b^uremumak^u, gajerādere maīmak^u irimi. Marīrē Jesucristo merā īgūrē b^uremumak^u, gajerādere maīmak^u irimi.

¹⁵ I y^u wereburi diayeta āārā. Āārīpererā irire b^uremurō gāāmea. Jesucristo ñerō irirārē īgūsā ñerī iridea wajare taug^u, i ūmuguerre aaridi āārīmī. Y^uta āārīpererā nemorō ñerō iritarinugādi āārā. ¹⁶ Y^u irasū āārīkerep^u, Marīp^u y^ure bopoñarī merā īāmi. Irasirigu, Jesucristo y^ure neō perebiri bopoñarīrē masīmak^u irimi. Gajerārē Jesucristore b^uremurārē īgū y^ure bopoñarōsūta īgūsādere bopoñarīrē masīmak^u irigukumi. Pur^u īgūsārē īgū p^uro perebiri okari opamak^u irigukumi. ¹⁷ Irasirirā Marīp^ure: “Oātarigu, turatarigu āārā”, ārī, us̄uyari sīnīkōārā! Īgūta marī Op^u āārīnīkōāgukumi. īgū neō boabirkumi. īgū suguta Marīp^u āārīmī. Deyomarīgū, masītarigu āārīmī. Irasūta āārīmī.

¹⁸⁻¹⁹ Timoteo, m^u y^u mag^u irirosū āārā. Irasirigu y^u m^urē: “Āsū irika!” ārī werea. Iro dupuyuro Marīp^u marīyarārē m^u iriburire m^urē weredoredi āārīmī. Irasirigu, īgūsā m^urē: “Marīp^uyre īgū turaro merā āsū irigukoa”, ārī werederosūta īgūrē b^uremurīrē piriro marīrō gūñaturari merā irika! “Marīp^u iūrō ñerō iridea waja opabea”, ārī, oārō gūñagū āārīka! Surāyeri: “Ñerīrē iribirkōārō gāāmea”, ārī gūñakererā, ñerō irima. Irasirirā Jesúyare b^uremurīrē poyanorēma. ²⁰ I, Himeneorē, Alejandrore irasūta waabu. Irasirigu īgūsā pērārē wātēa op^u Satanás īgū gāāmerō iriburo, ārīgū, Jesúre b^uremurā merā āārīnemodorebirib^u. Marīpure ñerō ārī werenínemobirkōāburo, ārīgū, irasirib^u.

2

Marīpure sērērā āsū iriro gāāmea, ārī gojadea

¹ Musārē āsū iridorepuroria. Āārīpererāya āārīburire Marīpure sērēbosaka! īgūsārē oārō iritamu, bopoñarī merā īāburo, ārīrā, īgūsārē sērēbosaka! īgūrē: “M^u merā us̄uyáa”, ārīka! ² Oparāya āārīburire, masakare dorerā āārīpererāya āārīburidere Marīpure sērēbosaka, oārō doreburo, ārīrā! īgūsā oārō doremak^u, goepeyari merā Marīpure b^uremu, īgū

gāāmerī direta iri, õārō siuñajārī merā ãārīrikurākoa. ³ Marī gajerāya ãārīburire Marīpure sērēbosamakū õāgoráa. Irire marī irimakū īāgū, Marīpu marīrē tauḡ uusuyari merā marīrē īāmi. ⁴ Igūta ãārīpererā masakare perebiri peamegue waabirimakā gāāmemi. Diayema ãārīrīdere masīmakū gāāmemi. ⁵ Igū suḡta Marīpu ãārīmi. Jesucristo, Marīpu merā marī masakare õārō ãārīmakā ãmubosaḡ suḡta ãārīmi. Igū marī irirosū dupukuḡ ãārīmi. ⁶ Igū curusague boari merā ãārīpererā masakare īgūsā ñerī iridea wajare wajaribosadi ãārīmí īgūsārē tauḡ. Irasirigu Marīpu Igū masakare irire masīmakū iriripoe ejamakū, iri kerere wererārē weredoremi ãārīpererā masīburo, ãrīgū. ⁷ Jesucristo judío masaka ãārīmerārē iri kerere weredoregu, īgūsārē Igūrē b̄remurīrē, Igūyama diaye ãārīrīrē yure buedoregu pími. Irire diayeta m̄rē werea. ãRīgatoḡ meta yáa.

⁸ Yu ãārīperero marā ûmarē guaro marīrō, gāme guaseoro marīrō Marīphyare õārō irirārē mojōrī soemu, Marīpure sērēmakū gāāmea. ⁹ Nomerē, ûma merā ñerō irirā nome sāñarōsūpero sāñabirimakū gāāmea. Õārō keoro īgūsārē ejari suríre sāñaburo. Gajerā īgūsārē: “Óārō deyoma”, ãrī gūñamakū iridharā, īgūsāya poañapure w̄uapuwea nome ãārīduari direta gūñarikubirikōāburo. Igūsāya duphridere oro merā, perla wāikuri yeri wajapari yeri merā iridea merā mamubirikōāburo. Wajapari surídere sāñabirkōāburo. ¹⁰ Masaka īgūsārē: “Óārā ãārīma”, ãrī gūñaburo, ãrīrā, ãsū gap̄ iriburo. Gajerā nome: “Marīpure b̄remua”, ãrīrā nome irirosūta õārīrē iriburo. ¹¹ Jesúre b̄remurā nerērōgue nerērārē Marīphyare buerimasā bueripoere nome werenírō marīrō b̄remurī merā péburo. ¹² M̄sā ñerērōgue nerēmakū, nome ûmarē buebirkōāburo. Igūsārē dorebirikōāburo. Werenírō marīrō buerimasā buerire péburo. ¹³ Æsū ãārā. Marīpu Adārē iriphroridi ãārīmí. P̄ru Evare iridi ãārīmi. ¹⁴ Adán, wātī ãrīgatosūdi meta ãārīdi ãārīmi. Eva gap̄ wātī ãrīgatorire b̄remusīā, Marīpu dorerire tarinagādeo ãārīmó. ¹⁵ Irasū ãārīkerepuru, igo pūrākudea merā* Jesúre b̄remu, gajerārē maī, ñerō iribiri, diayema gap̄re irirāno tausūrākuma.

3

* **2:15** Génesis 3.15: Eva Marīpu dorerire tarinagādero p̄uru, Marīpu ãārīniḡa p̄irūrē ãsū ãrīdi ãārīmi: “Igo nomeō m̄rē ëdhabirkumo. Dapagā merā igo parāmerā ãārīturiarāde m̄ parāmerā ãārīturiarārē ëdhabirkuma. M̄, suḡ igo parāmerā ãārīturiaḡya gubure kūrīmakū, Igū gap̄ m̄uya dipurure kuramutūḡukumi”, ãrīdi ãārīmi. Irasirigu Jesús, Eva pūrākudei parāmerā ãārīturiaḡta, marī Igūrē b̄remurārē tauḡ ãārīmi.

Jesúre b̄remurā oparāyamarē gojadea

¹ I yu wereburi diayeta ãärā. Sugu Jesúre b̄remurā opa ãärīdhag, õärī moärirē iridhag, ãärīmi. ² Irasiridhagano ãsū ãärīburo. Masaka: “Nerō irigu ãärīmi”, ãrīsūna marīgū, sugoreta marāpokug, pémasírī merā iririkug, diayemarē irigu, masaka b̄remusūgū, ïguya wii gämeñajärā ejarārē õärō bokatírīñeágū, gajerārē õärō bueg, ãärīburo. ³ Neō mejābi, gämekéädhabi, gajerā merā guaseobi, ñerō iriri merā niyeru wajataduabi ãärīburo. Irasirirono irigu: masakare bopoñarī merā iritamugū, niyerure karibejabi ãärīburo. ⁴ ïguya wii marārē õärō doremasīgū, ïgū pürārē b̄remurī merā ïgūrē õärō yujumakā irigu ãärīburo. ⁵ ïguya wii marārē doremasībi, Marīphre b̄remurī bumarārē irota nemorō koremasibirkumi. ⁶ Sugu Jesúre b̄remurā opa ãärīdhag, maama b̄remunugāgū ãärībirikōäburo. Maama b̄remunugāgū gajipoe irigu ïgū: “Gajerā nemorō ãärā yu”, ãrī gūñabokumi. Irasū ãrī gūñagū, wātī gūñaderosū gūñabokumi. Irasirig, Marīphre wātīrē wajamoäderosū ïgūrē iribokumi. ⁷ Irasirigu Jesúre b̄remurā opa ãärību Jesúre b̄remumerā: “Óágū ãärīmi”, ãrīsūgū ãärīburo. ïgū õärīrē iribirimakā ïärā, ïgūrē ñerō werenibokuma. Wātī ïgūrē ñerī iridorerire iribokumi.

Jesúre b̄remurā oparārē iritamurāyamarē gojadea

⁸ Jesúre b̄remurā oparārē iritamurāde masaka b̄remusūrā ãärīburo. ãrīgatori marīrō wererā, mejāmerā, ñerō iriri merā niyerure wajataduamerā ãärīburo. ⁹ Jesúya diayema ãärīrīrē Marīphre marīrē ïmudeare piriro marīrō b̄remurā: “Marīphre ïürō waja opabea”, ãrī gūñarā ãärīburo. ¹⁰ ïgūsārē sóoburi dupuyuro ïgūsā ãärīrikurire õärō ïäburo. Puru ïgūsā õärō ãärīrikurire ïā odo: “Waja opabema”, ãrī, ïgūsārē sóoburo. ¹¹ Jesúre b̄remurā oparārē iritamurā nomede irasūta masaka b̄remusūrā ãärīburo. Gajerārē ñerō kere ãrī weremerā nome, pémasírī merā irirā nome, õärīrē irinírā nome ãärīburo. ¹² Sugu Jesúre b̄remurā oparārē iritamugū sugoreta marāpokug, ïgū pürārē, gajerārē ïguya wii marārē õärō doremasīgū ãärīburo. ¹³ Jesúre b̄remurā oparārē iritamurā õärō iritamumakā ïärā, gajerā ïgūsārē: “Óärō yáma”, ãrīrākuma. Irasirirā güiro marīrō guyasírīrī marīrō gūñaturari merā ïgūsā Jesucristore b̄remurīrē gajerārē wererākuma.

Jesúyamarē gojadea

¹⁴⁻¹⁵ Mata yu mu p̄rogue waaduadáa. Waaduakereg, gajipoe irigu waamasibirkoko. Irasirig i pū merā mārē: “Marīphre pürā ãsū iriburo”, ãrī were gojáa. Marīphre pürā

Jesúre b̄remurā bumarā Marīphu okaníḡyarā ãārīma. Íḡsāta Marīphuya diayemarē b̄remurā, gajerārē irire buerā ãārīma. 16 Marī: “I diayeta ãārā”, ãrī masña. Marīphuya diayema, marī dupuyuro masibiridea, Íḡu marīrē ìmudea õātaría. I ãsū ãārā: Marīphu maḡ marī irirosū duphkḡ deyoadi ãārīmí. Óáḡ deyomarīḡ: “Íḡu diayema irigu ãārīmi”, ãrīrīrē marīrē masimakū iridi ãārīmí.

Marīphure wereboerā Íḡrē ïānerā ãārīmá. Íḡuyarā Íḡuya kerere ãārīperero marārē werenerā ãārīmá. Irasirirā i ûmugueré masaka Íḡrē b̄remunerā ãārīmá. Puru Marīphu ûmugasigue Íḡrē ãimurīadi ãārīmí.

4

Pablo Timoteore Jesúre b̄remudinerā Íḡrē b̄remuduúrāyamarē gojadea

1 Óáḡ deyomarīḡ ire pémasíma õārō marīrē weremi. I ûmu pereburi dupuyuro surâyeri masaka Jesúre b̄remudinerā Íḡrē b̄remuduúrākuma. Wātēa ãrīgatorire, wātēaya buerire pétyuarākuma. 2 Irigatorik̄rā irire buemakū pérā: “Óārī bueri ãārā”, ãrī gûñarākuma. Ñrīgatorí merā buekererā, Íḡsā basi: “Ñerō irirā yáa”, neõ ãrī gûñabirikuma. 3 Masakare: “Marāpokubirikōäka! I baarire baabirikōäka!” ãārīma. Marīph ãārīpereri marī baaburire iridi ãārīmí. Irasirirā marī Jesúre b̄remurā diayemarē masírā, Íḡrē: “Óaa”, ãrī, usuyari sī odo, baarire baamasña. 4 ãārīpereri Marīph iridea õārī ãārā. Irasirirā Íḡu irideare: “Gââmebea”, ãrībirikōârā! Íḡrē: “Óaa”, ãrī, usuyari sī odo, baaro gââmea. 5 Marīph Íḡu irideare: “Óaa”, ãrī weresiadi ãārīmí. Irasirirā marī baaburi dupuyuro Íḡrē: “Óaa”, ãrī, usuyari sîmakū, marī baarire õārī waamakū yámi.

Pablo Jesúre moâboeḡyamarē weredea

6 Mu, i yu weredeare Jesúre b̄remurârē buegu, Jesucristo õārō moâboeḡu ãārīḡukoa. Irasirigu Marīphuya wereníri marī b̄remurîrē, Íḡuyare õārī buerire mu õārō irituyarire gûñaturari merā b̄remunemoḡukoa. 7 Masaka i ûmamare Íḡsā basi Íḡsā gûñari merā kere wererire pébirikōäka! Iri Marīphuya ãārībea. Marīphu gââmerî direta irituyawâgâñika! 8 Marī õārō moâpaumakū õâgoráa. I nemorô Marīph gââmerîrē õārō irimakū õâtaría. Íḡu gââmerîrē iripaurâ, i ûmugueré marī Íḡu merâ õârō ãārā. Puru ûmugasiguedere Íḡu merâ ãārîrâkaoa. 9 Iri yu wereri diayeta ãārā. ãārīpererâ irire: “Diayeta ãārā”, ãrī b̄remurô gââmea. 10 Irasirirâ marī gajerârē Marīphuyare buerâ, ñerô tari, bâro moâa. Marīph okaníḡ marīrē õârō iriburire usuyari merâ yúsñâ, irasú yáa. Íḡu ãārīpererârê tauḡu

ääřimi. Jesúre b̄uremurā direta tauḡkumi īgū p̄ero ääřiburo, äřigū.

¹¹ Jesúre b̄uremurārē iri ääřipereri yu ääřirīrē iridore, bueka! ¹² Gajerā, mu maam̄ ääřimakū īärā, m̄urē péduhabiribokuma. Irasirigu, Jesúre b̄uremurārē m̄urē péburo, äřigū, öäřirē wereníka! Öäro iriníka! Gajerārē maïka! Jesúre b̄uremut̄yaníkōäka! Marīpu iūrō ñerī marīgū ääřika! M̄urē īäkūiburo, äřigū, irasirika! ¹³ Yu, mu p̄rogue ejaburo dupuyuro Jesúre b̄uremurā nerérārē Marīphyare gojadea p̄ürē bue īmuka! īgūsārē: “Äsū ääřirikuka!” äři wereka! Marīphyare öäro bueka, īgūsā irire masñemoburo, äřigū! ¹⁴ Iro dupuyuro Marīpu Jesúre b̄uremurā oparā m̄urārē m̄urē weredoredi ääřimí. Irasirigu, īgūsāya mojōrī merā m̄urē ñapeomakū, īgū turarire s̄idi ääřimí, īgū weredorederosūta mu īgūyare irimasiburo, äřigū. Irasirigu, īgū m̄urē irimasirī s̄irīrē kătibirikōäka!

¹⁵ Irire gūña, iriníka, ääřipererā mu Marīphyare irimasñemowāgārire īäburo, äřigū! ¹⁶ “¿Öäro irigū yári?” äři gūñagū, mu iririk̄ire, gajerārē mu buerire gūñaka! Öäro direta iriníka! Irasirirā mu, m̄urē pénerāde tausūrāko.

5

Pablo Timoteore: “Jesúre b̄uremurārē äsū irika!” äři gojadea

¹ M̄urārē turibirikōäka! M̄upare mu öäro irirosūta m̄urādere öäro b̄uremurī merā wereka! Mu pagupürārē mu öäro irirosūta maamarādere b̄uremurī merā wereka! ² M̄upore mu öäro irirosūta m̄urā nomedere öäro b̄uremurī merā wereka! Mu pagupürā nomerē mu öäro irirosūta nōomedere ñerō uaribejaro marīro öäro b̄uremurī merā wereka!

³ Wapiweyarā nome iritamusūña marīrārē iritamuka!

⁴ Wapiweyo p̄ürāk̄deo ääřimakū, parāmerāk̄deo ääřimakūdere īgūsā igore iritamuburo, igo īgūsārē masūdea waja. Irasū iritamurā, Marīpu īgūsāyarārē iritamudorederosūta irirā yáma. īgūsā irasiriri merā Marīpu us̄yari merā īämakū yáma. ⁵ Bopogo wapiweyo igoyarā marīgō: “Marīpu yure iritamuḡkumi”, äři gūñamo. Irasirigo ūmarī, ūmirī Marīpu: “Iritamuka yure!” äři s̄erēnīkōämo. ⁶ Gajego wapiweyo igo gāämerī direta irimoāmagō, okago ääřikerego, boadeo irirosū Marīpu gāämerīrē irimasibeo ääřimo. ⁷ Iri ääřipereri wapiweyarā nomerē iritamurīmarē yu m̄urē gojarire Jesúre b̄uremurārē wereka, gajerā īgūsārē: “Ñerō yáma, īgūsāyarārē iritamubema”, äři werewuhabirikōäburo, äřigū! ⁸ Sugū īgūyarārē, īgūya wii marādere öäro korebi: “Jesúre

baremubea", ãrīgū irirosū yámi. Jesúre baremumerā nemorō ñerō irigu ãärīmi.

⁹ Wapiweyarā nomerē iritamuburi dupuyuro, papera pūgue ãsū ãärīrā nomerē gojatúka! Búro, sesenta bojori nemorō opago, sugureta marāpukhdeo ãärīburo. ¹⁰ Masaka: "Igo õärīrē irigo ãärīmo", ãrīsūgō, igo pürārē õärō masūdeo, igoya wiire gāmeñajärā ejarārē õärō bokatíññeágō, moäboego irirosū Jesúre baremurārē iritamugō, ñerō tarirārē iritamugō, ãärīpererārē bopoñarī merā iãgō, gajino õärīrē irinígō ãärīburo.

¹¹ Wapiweyarā nome, nóomeweya nome ãärīmakā, i papera pūgue gojatúbirkōäka! Ígūsā Cristoyare iriduaro nemorō ūma merā ãärīdhaarā, dupaturi marāpukhduabokuma. ¹² Irasū Ígūsā dupaturi marāpukhrrā, Ígūsā: "Marāpū marīgō, Cristoya direta irigokoa", ãrīdeare iribiribokuma. Irire iribiridea waja, waja opabokuma. ¹³ Ígūsā dupaturi marāpukhmerā, térikurā, gajerāya wiirigue gāmeñajägorenarā, gajerārē ñerī kerere werenírā, gajerārē Ígūsāyamarē sérēñarikurā, gajerā Ígūsārē weredorebirideareta masakare weregorenarā dujabokuma. ¹⁴ Irasirigu: "Ígūsārē, gajerā wapiweyarā nome mārārē iritamurōsū iritamubirkōärō gāämea", ãrī werea. Dupaturi marāpukh, pürākuburo doja. Ígūsāya wii marārē õärō koreburo. Ígūsā irasirimakā, ñegū marīrē iãturigu masakare Ígūsārē: "Ñerīrē irirā yáma", ãrī werewhamakā iribiribokumi. ¹⁵ Surāyeri wapiweyarā nome Cristoyare pirikōä, wātēa opa Satanáya gapure irituyasiama.

¹⁶ Jesúre baremurā, Ígūsāyārā wapiweyarā nome ãärīmakā Ígūsārē iritamuburo. Jesúre baremurī bumarāguere Ígūsārē iritamudorebirikōäburo. Irasirirā Jesúre baremurī bumarā gajerā wapiweyarā nome iritamuña marīrā gapure iritamu-masīma.

¹⁷ Jesúre baremurā oparā mārā Ígūsāyārārē õärō dorerārē gajerārē baremurō nemorō baremurō gāämea. Ígūsā õärō moäri waja õärō wajariburo. Surāyeri Marīphyare wererā, Ígūsāyārārē buerā ãärīma. ¹⁸ Marīphya werenírī gojadea pūgue, sugu moägūrē mari wajariburire ãsū ãrī gojasüdero ãärībú: "Weku trigo yeri gasirire Ígūya guburi merā kura koro, trigore baaduagū baaburo. Ígūya disi túsārī berore túsābirikōäka!" ãrī gojasüdero ãärībú. Gajero ãsū ãrī gojasüdero ãärībú: "Moägūrē Ígū moäri wajare wajariro gāämea".

¹⁹ Suguta Jesúre baremurā opure: "Ñerīrē iriami", ãrī werewhamakā pébirikōäka! Pérā o urerā Ígū irideare ïänerā Ígūrē werewharire péka! ²⁰ Jesúre baremurā nerērōgue ãärīpererā péurogue ñerō irigure: "Irire neõ

irinemobirikōāka!" ãrī wereka, gajerā güirā, īgū irirosū ibibirikōāburo, ãrīgū!

²¹ Yū, Marīpu ūrō, Jesucristo ūrō, irasū ãārīmakū Marīpure wereboerā īgū beyenerā ūrōguedere mūrē ãsū ãrī weregura. Yū mūrē dorerire irigu, ãārīpererā Jesúre būremurārē būremurī merā sūrosū ūka! Mūsā surāyeri īgūsārē õārō irirosū, gajerā īgūsā watope marādere sūrosū õārō irika!
²² Gajerārē Jesúre būremurā oparā ãārīmurārē mūya mojōrī merā ūapeo, īgūsārē sóoburi dupuyuro īgūsā ãārīrikurire õārō ūphrorika! ūerīrē irirārē sóogū, īgūsā irirosūta mude ūerō irigu ãārībokoa. ãārīpereri ūerīrē iribita ãārīrikuka!

²³ Mū paru pūrīrī opagu ãārā. Irasirigu irire kúkugū, deko direta iiribirkōāka! Mérōgā igui deko pāmudeadere iirīka!

²⁴ Mū Jesúre būremurā oparā ãārīmurārē īgūsā ãārīrikurire ūgū, ire õārō masīka! Marīpu ūerārē wajamoāburi dupuyuro surāyeri masaka īgūsā ūerīrē iririre marī ūmasīa. Gajerā gapure īgūsā ūerīrē iririre ūmasībea. Marīpu ãārīpererā ūerārē wajamoārīnū ãārīmakū, īgūsā ūerī irideare masīrāko. ²⁵ Irasūta masaka īgūsā õārī iririre ūmasīsūa. Gajerā īgūsā õārīrē iririre daporare ūmasībirikererā, pūrūgue masīrāko.

6

¹ Moārīmasā Jesúre būremurā īgūsā oparā dorerire goepeyari merā iriburo. īgūsā irasirimakā ūrā, gajerā Marīpure, marī bueridere ūerō ãrī werenībirikuma. ² īgūsā oparā Jesúre būremurā ãārīmakū: "İgūsā gūare dorebirikōārō gāāmea", ãrī gūñabirikōāburo. Irasū gūñarōno irirā īgūsā dorerire būremurī merā iriburo. "Marī oparā Jesúre būremurā ãārīmakū, īgūsārē maña, irasirārē õārō moāboerāko", ãrī gūñaburo. I yū were gojarire Jesúre būremurārē bueka!

Marīpure būremurārē, õārō ãārīrikurimadere gojadea

³ Masakare ãrīgatori merā buerā marī Opū Jesucristoya diayema ãārīrīrē buedeare būremubema. Marīpu yare marī būremurīrē gāāmemerā ãārīma. ⁴ "Gajerā nemorō masīa", ãrī gūñakererā, diayemarē neō masībema. Pémasīmerā irirosū masaka werenīrīrē gāme guaseoduarā ãārīma. Irasirārē gajerārē gāme ūturi, gāme ūduabiri, ūerō kere gāme ãrī were, ūerō gāme gūñamakū yáma. ⁵ Diaye gūñamerārē gāme guaseonímakū yáma. īgūsā diayema ãārīrīrē masīmerā ãārīmakū, īgūsārē: "Marīpu yare iritāyarā, wáro niyerure wajatarāko", ãrī gūñamakū yáma. īgūsānorē wapikubirikōāka!
⁶ Marī, Marīpu yare būremurīrē õārō iritāyarā, wári õārī oparā irirosū ãārā. I merā usuyáa. ⁷ Marī i ūmuguerē deyoarā, neō gajino merā deyoabiribū. Boarāde neō gajinorē

ãñabirikoa. ⁸ Irasirirã surí, baari marí dapora opari meräta usuyaro gãâmea. ⁹ Gajerã gapu wári opaduasíä, ïgüsä ñerí iridharire pirimerä, pémasíři marírõ ñerírë ñaribejarä du-jama. Irasirirã iri merä ïgüsä basita poyanorësíä, peamegue beosüräkuma. ¹⁰ Niyeru maírõ, masakare ãärípereri ñerírë irinugämakü iriri ãärã. Suräyeri niyerure buro gãâmerä, Jesúyare buremuadideare piri, ïgüsä basita buro bujawereri bokama.

Pablo Timoteore: "Mu Jesúre buremurírë neõ piribirikõäka!"
ãrï gojadea

¹¹ Mu tamerä Marípuyagü i ãärípereri ñerírë ñaribejabirikõäka! Diayema irigu, Marípu gãâmerírë irigu, ïgûyare: "Diaye ãärã", ãrï buremugü, gajerärë maigü, ñerõ tarikeregü gûñaturari merä Marípuyare irigu, "Gajerä nemorõ ãärã", ãrï gûñarõ marírõ ïgüsärë iritamugü ãäríka! ¹² Marípu mûrë siiudi ãärími, ïgü puro perebiri okari opaburo, ãrígü. Irasirigu Jesucristore mu buremurírë wárä masaka péurogue werebu. Iri okarire opabu, ñerõ tarikeregü, ïgûrë buremurírë piribirikõäka! ¹³ Yü, Marípu ãärípererärë okari sîgü ïürõ, Jesucristo ïgûyamarë Poncio Pilatore diaye weredi ïürõ ire mûrë iridorea. ¹⁴ Jesucristo i ûmuguere dupaturi aarimaküguedere ñerí marígü, masaka werewhasüña marígü ïgü doredeare gorawayuro marírõ irinikõäka! ¹⁵ Marípu ïgü: "Ãsü irigüra", ãrïdeare iririnü ejamakü, Jesucristore dupaturi iriugükumi. ïgü sugüta õätarigu, turagu, ãärípererä oparä nemorõ Opü, ãärípererä dorerä nemorõ Doregu ãärími. ¹⁶ ïgü sugüta neõ boabi ãärími. Boyorogue neõ sugü masakü ejamasüberogue ãärími. Neõ sugü masakü ïgûrë lâdi, ïgûrë lâgûde mámi. Irasirirã neõ piriro marírõ ãärípererinurí ïgûrë: "Turataria mu", ãrï buremurã! Irasüta irirã!

¹⁷ I ûmumarë wári oparärë ãsü ãrï wereka: "Gajerä nemorõ ãärã", neõ ãrï gûñabirikõäka! Mu sã opari pereköärokao. Irasirirã: "Yü wári opari merä õärõ ãärígüko", ãrï gûñabirikõäka! "Marípu yüre sîrî merä õärõ ãärígüko", ãrï gûñaka!" ãrïka ïgüsärë! Marípu marírë ãärípereri marí oparire sîmi, iri merä usuyaburo, ãrígü. ¹⁸ Wári oparä õäriñre iriburo. ïgüsä wári opari merä opamerärë iritamuburo. ïgüsärë iritamurã, ïgüsä oparire õärõ merä sîburo. ¹⁹ ïgüsä irasirirã, wári ûmugasimarë opasiarâkuma. Irogue ãäríñre neõ perebirikoa. Irasirirã irogue Marípu merä perebiri okari opanikõârâkuma.

Pablo Timoteore doretüñudea

²⁰ Timoteo, Marípu mûrë weredoregu pídeare piribirikõäka! Marípüre gãâmemerä i ûmuma ubu ãäríñre werenírë, ïgüsä

noó gãämerõ werenímoämaridere pétayabirikõäka! “Marĩ werenírĩ, masírĩmasã werenírĩ ãärã”, ãríkererã, Marípheyare masírã irirosũ werenírã meta yáma. ²¹ Surãyeri ïgüsã werenírãrẽ pétayarã, Marípheyare ïgüsã baremuadideare piri-nokõäma.

Marípu m̄rẽ õärõ iritamuburo. Irasüta iriburo.

Iropäta ãärã.

Pablo

2 TIMOTEO

Pablo Timoteore oādoredea

¹ Y_u Pablo m_{urē} oādoreea. Marīpu gāāmederosūta Jesucristo y_{ure} beyepídi aārīmí. Marīpu: “Jesucristore b_uremurā y_u merā oārō aārīrākuma”, aārīdeare y_{ure} masakare buedoreg_u beyepídi aārīmí. ² M_u diayeta y_u mag_u irirosū aārīg_u aārā. Irasirig_u m_{urē} ire gojáa. Marīpu aārīníg_u, marī Op_u Jesucristo m_{urē} iritamu, bopoñarī merā īā, siuñajārī merā aārīrik_umak_u iriburo.

Pablo Timoteore: “Masakare Cristoyare wereka!” aārī gojadea

³ Y_u Marīphre sērēriku, m_{urē} gūñáa. Úm_{urik}, ñamiriku Ígūrē. “Óaa”, aārī, usuyari sī, m_{uya} aārīburire sērēbosaníkōāa. Y_u ñekúsamarā Ígūrē b_uremuderosūta: “Y_u, Ígū iūrō waja opabi aārā”, aārī masirī merā yude Ígūrē b_uremua. ⁴ Y_u, m_u p_urogue aārādi waamak_u m_u oredeare gūñianísīā, m_{urē} īādakoa doja, m_u merā b_uro usuyaduag_u. ⁵ M_u Jesúre diayeta b_uremurīrē gūñáa. M_u Ígūrē b_uremuburi dupuyuro m_u ñekō Loida, m_upo Eunicede Jesúre b_uremup_urorma. Daporare y_u oārō masīa. Ígūsā Ígūrē b_uremurī oparosūta m_{ude} opáa.

⁶ Irasirig_u ire m_{urē} gūñamak_u iriduáa. Iro dupuyuro yaa mojōrī merā m_{urē} y_u ñapeomak_u, Marīpu Ígū turarire m_{urē} sīmi, Ígūyare irimasiburo, aārīg_u. Daporare Ígū m_{urē} iridorederosūta Ígū turari merā Ígūyare iriwāgānīka! ⁷ Marīpu marīrē Óag_u deyomarīgūrē sīmi. Óag_u deyomarīg_u marīrē güimak_u irig_u meta aārīmi. Marīphare Ígū turari merā irirā, masakare maīrā, pémasirī merā irirā aārīmak_u irig_u aārīmi. ⁸ Irasirig_u marī Op_uyare gajerārē weregu, guyasírbirikōāka! Ígūyare gajerārē y_u weredea waja peresugue aārīmak_u, y_{ure} guyasírbirikōāka! M_u Marīpu masakare tauri kerere wereri waja y_u irirosū ñerō tarigu: “Óārokao”, aārī gūñaka! Marīpu m_{urē} turaro sīrōpā irasirika! ⁹ Marīpu marīrē perebiri peamegue waabonerārē taudi aārīmí. Óārā Ígūyara aārīburo, aārīg_u, marīrē siiudi aārīmí. “Óārīrē yáma, irasirig_u Ígūsārē siiub_u”, aārī gūñag_u meta siiudi aārīmí. Ígū marīrē Jesucristoyarārē maīg_u i ûm_u iriburi dupuyuro: “Ígūsārē taug_ura”, aārī gūñ_u, marīrē beyedi aārīmí. ¹⁰ Irasirig_u Jesucristore marīrē taug_ure iriug_u, Ígū marīrē diayeta maīrīrē masimak_u iridi aārīmí. Jesucristo marīrē Ígūrē b_uremurārē perebiri peamegue waamurā aārīmak_u neō iribiridi aārīmí. Ígū marīrē

tauri kerere weredeare b̄remurī merā marīrē Marīph p̄ro īgū merā āārīnīburire masīmakū iridi āārīmī.

¹¹ Marīph ȳre iri kerere weredoregu beyedi āārīmī judío masaka āārīmerārē Jesucristoyare buedoregu. ¹² Irire bueri waja ȳu b̄ro ñerō taria. Ñerō tarikeregū, Jesúre ȳu gūñaturari merā b̄remugūrē masīa. Irasirigū peresugue āārīkeregū, guyasīrīrō marīrō āārīkōāa. Jesúta turagū, ȳre īgūyare buedoregu pídi, ȳre ðārō koregu āārīmī. Irasirigū dupaturi aarigū, īgū ȳre buedoredea merā: “Āsū iriḡra”, ārīdeare iriyuwarikugukumi. Irire masīa.

¹³ Ȳu m̄rē diayema buedeare: “Āsū iriro gāāmea ȳre”, ārī, Jesúre b̄remurī merā, gajerārē maīrī merā irinikōāka! Marī Jesúyarā āārīsīā, irasirimasīā. ¹⁴ Óagū deyomarīgū marīguere āārīgū iritamurī merā Marīph m̄rē īgūya kerere weredoredea gorawayuro marīrō wereka!

¹⁵ Mu masīsiāa. Ȳu peresugue āārīmakū īārā, āārīpererā Asia nikū marā Jesúre b̄remurā ȳre b̄owāgāpereakōāma. īgūsā watope āārīnerāde Figelo, Hermógenesāde b̄owāgākōāma. ¹⁶ Onesíforo gapu irasiribirimī. Marī Opū īgūya wii marārē bopoñarī merā īāburo. Wári Onesíforo ȳre gūñaturamakū irimi. Ȳu peresugue āārīmakū īāgū, ȳre guyasīrīsābirimi. ¹⁷ Irasirigū Romague ejagu, ȳre āmanikōādi āārīmī. Ȳre bokagugue āmuduúmi. ¹⁸ Marī Opū dupaturi aarigū, īgūrē bopoñarī merā īāburo. Efesoguedere īgū marīrē iritamudeare mu ðārō masīsiāa.

2

Pablo Timoteore ðārō iridorerimarē gojadea

¹ Mu, Jesucristoyagu diayeta ȳu magū irirosū āārīgū āārā. Irasirigū Jesucristo iritamurī merā īgūrē gūñaturari merā b̄remunikōāka! ² Ȳu wárā masaka péurogue buemakū mu pédeare Jesucristoyare gūñaturarārē bueturiaka! Irasirirā irire gajerārē keoro buemasīrākuma.

³ Surara ñerō tarikeregū gūñaturakumi. īgū irirosū mu Jesucristoyagu gajerā īgūyarā merā ñerō tarikeregū gūñaturaka! ⁴ Surara īgū opū gāāmerōsū doreri direta irikumi. Surara āārībi moārōsū iribirkumi. Irasirigū mu īgū irirosū marī Opū doreri direta irika! ⁵ I irirosū ūma birarimasāde gajerā nemorō ūmakeregū, oparā dorerire keoro iribi, īgūsā īgūrē sīboadeare wajatabirkumi. Irasirigū marī Opū dorerire ðārō irika, īgū ðārī sīburire wajatabu! ⁶ Pooere ðārō moāgū īgū moādea waja iri pooema oteri dūkare opap̄rorikumi. Irasirigū īgū irirosū marī Op̄ayare ðārō moāgū, gajerārē īgūyare bueri waja īgū m̄rē sīrīrē opaḡko. ⁷ Ȳu wererire

ōārō gūñaka! Mu irasirimakū, marī Opū i āārīpererire masīmakū irigukumi.

⁸ Jesucristore gūñaka! Ígū, opū David parāmi āārīturiagū āārīmi. Ígūta boadigue masādi āārīmí marīrē peamegue waabonerārē taugū. Iri marīrē tauri kerereta yū werea. ⁹ Iri kerere wereri waja ūerō taria. Masaka yure ūerō irigū irirosū kōme dari merā sia, peresugue biadoboma. Ígūsā yure peresu irikerepuru, Marīpuya kerere āārīpererogue pésūrokao. ¹⁰ Irasirigu yū ūerō tarikeregū, gūñaturaníkōāā, Marīpū beyenerā Ígū merā ūārō āārīburo, ūrigū. Ígūsāde marī irirosūta Jesucristoyerārā āārīma. Irasirigu, Ígūsāde peamegue waabirikōāburo, ūrigū, irasū yáa. ¹¹ I diayeta āārā:

Marī Jesucristore būremurī waja gajerā marīrē wējēmakū, ūmūgasigue Ígū merā āārīnīkōārākao.

¹² Marī ūerō tarikererā gūñaturari merā marī Ígūrē būremurīrē pirimerā, Ígūyarārē dorerogue Ígū merā dorera āārīrākao. Marī Jesúre masīkererā gajerārē: “Ígūrē masībea”, ūrimakū, Ígūde marīrē: “Mūsārē masībea”, ūrigukumi.

¹³ Marī, Ígū: “Āsū irigūra”, ūrīdeare būremubirikerepuru, Ígū ūrīdeare diayeta irigukumi. Āārīpereri Ígū ūrīrī, diayeta āārā. Neō ūrīgatomasībirikumi.

Pablo Timoteore keoro buerimarē gojadea

¹⁴ I yū were gojarire mu buerārē gūñanímakū irika! Marī Opū ūrīrē Ígūsārē turaro merā āsū ūrī wereka! Masaka werenírīrē mūsā gāme guaseori wajamáa. Irire pérārē diaye gūñamerā dujamakū yáa. ¹⁵ Mu gapū Marīpū ūrī Ígūya direta būro iriduagū āārīka! Ígūya diayema kerere pémasīrī merā gajerārē keoro bueka! Ígū mūrē: “Óārō yámi”, ūrī ūburo, ūrigū, ūārō moāgū Ígū moādeare guyasīrīberosū āārību, irasirika!

¹⁶ Masaka i ūmūma ubu āārīrī werenírīrē pébirikōāka! Irire irasū werenírā nemorō ūerīrē iriwāgānemorākuma. ¹⁷ Ígūsā bueri, dupure kāmirō boawāgārō irirosū gajerārē poyanorēa. Ígūsā watopere Himeneo, Fileto āārīma. ¹⁸ Ígūsā Marīpuya diayemarē buebema. “Jesúre būremurā boanerā Ígūsā dupū merā masā, mūrīasianerā āārīmá, irasirirā i ūmū peremakū, Ígūsā dupaturi masābirikuma”, ūrī buema. Irasū ūrīrā, surāyeri Jesúre būremurārē Ígūya diayema buerire būremuduúmakū yáma. ¹⁹ Marīpuya werenírī, Ígū marīrē pídea neō gorawayubea. Wii neō boabiriburi borari merā ūārō núdea wii irirosū āārā. Neō perebirikoa. Āsū ūrī gojasūdero āārībá: “Marī Opū Ígūyarārē masīmi. Āārīpererā: ‘Ígūyarā āārā’, ūrīrā ūerī iririre pirikōāburo”.

²⁰ I keori merā ãsū ãrī weregura. Sugʉ wári opagʉya wiiguere wári soropari ãäríko. Bosenʉ ãärímakʉ oro merā irideapari, plata merā irideapari baarogue peokuma. ²¹ Marī õäri pari irirosū ãäríduarā, ãärípererī ñerīrē opamerā ãäríñikõärō gãämea. Irasirirā, marī Opʉyarā ïgū irisñnerā ãäríslā, ãärípererī ïgū iridorerire õäro irirā ãärírāko.

²² Irasirigʉ, maamarā ñerī uaribejarire iribirkõäka! Diayemarē iriníka! Jesúre bʉremuníka! Masakadere maïka! Gajerā merā õäro ãärírikuka! Irasüta ãärípererā ñerī opamerā marī Opʉre sérénirā merā ãäríka! ²³ Pémasñmerā ubu ãärírīrē gãme guaseorire pébirikõäka! Mu masña. ïgūsā irasū gãme guaseo, pʉru gãme turirákuma. ²⁴ Mu, marī Opʉre moäboegʉ ãärā. Irasirigʉ gajerā merā gãme turibirkõäka! ãsū gapʉ ãäríka! ãärípererā merā õäro ãärílgū, ïgūsärē õäro buegʉ, bopoñarīrē opagʉ ãäríka! ²⁵ Gajerā mu buerire gãämebirimakū, ïgūsärē bʉremurī merā õäro wereka! Marípu ïgūsärē ïgūsā ñerī iririre bʉjawere, õäri gapʉre gorawayumakū irigʉkumi, ãrīgū, irasirika! Irasirirā diayema ãärírīrē masñugärákuma. ²⁶ Irire masñrā, pémasñrákuma. Wātī ïgūsärē ïgū gãämerīrē iridorerire pirirákuma.

3

Pablo Timoteore i ûmu pereburi dupuyuro ñerō waaburire gojadea

¹ Ire masñka! I ûmu pereburi dupuyuro wári ñerī aarirokao. ² Masaka ãsū ãärírákuma. ïgūsaya ãäríburi direta gûñarā, niyerure uaribejarā: “Gajerā nemorō ãärā”, ãrī werenírā, gajerärē ñerō turirā, Marípʉre ñerō ãrī werenírā, pagʉsñamarärē tarinugärā, gajerā ïgūsärē sîkerepʉrʉ: “ïgūsā guare õäro iriabʉ”, neō ãrī, ushyari sîmerā, goepeyari merā Maríphyare bʉremumerā ãärírákuma. ³ Gajerärē maïrī merā iritamumerā, bopoñarī merā ïämerā, ñerī kere wererā, ñerī uaribejarire pirimasñmerā, gajerärē ñerō tarimakā irirā, ãärípererī õäriñrē doorā ãärírákuma. ⁴ ïgūsā merāmarärē ïgūsärē ñerō iriduaräguere wiarā, pémasñrī maríro ïgūsā noó gãämerō irirā, “Masñpeorā ãärā”, ãrī gûñarā ãärírákuma. Marípʉre gãämerōnorē irirā, ïgūsā gãämerō uaribejarire iri, ushyarā ãärírákuma. ⁵ Masaka iñrō Marípʉre bʉremurā irirosū irikererā: “Marípu gãämerīrē ïgū turari merāta irimasñ”, ãrī gûñamerā ãärírákuma. “Yu basi irire irimasñ”, ãrī gûñarákuma.

ïgūsñnorē neō wapikubirikõäka! ⁶ ïgūsāno ãsū yáma. Masakaya wiirigue õäro werenígato, ñajña, pémasñmerā nomerē ïgūsā ãrīgatorire pé bʉremumakʉ yáma. ïgūsā nome

buro ñerīrē irirā nome ãärīsīlā, ãärīpereri ñerī haribejarire iridharā ãärīma. ⁷ Gajino buerire bueníkererā, Marīphya diayema gapure neō pémasibema. ⁸ Iripoegue marā Janes, Jambres yéa ãärīnerā Moisés weredeare péduhabiriderosū, ïgūsā ãrīgatori merā buerā diayemarē neō péduhabema. Ñerī direta gūñapauslā, Jesúre būremumerā ãärīma. ⁹ Irasū ãärīkererā, wárā masakare ïgūsā ãrīgatori merā buerire pé būremumakā irimasibirkuma. Moisére péduhabirinerā Janes, Jambrere waaderosū ïgūsādere waarokoa. Irasirirā, ïgūsārē ãrīgatorikurā, pémasímerā ãärīrīrē ãärīpererā ïamasírākuma.

Pablo Timoteore doretūnudea

¹⁰ Mu gapu yu buedeare õärō iriníkōāa. Yu ãärīrikurire, yu: “Ãsū irigura”, ãrī gūñarīrē, Jesúre yu būremurīrē, masakare bopoñarī merā yu iritamurīrē, ïgūsārē yu mañīrē, ñerō tarikeregu yu gūñaturarire mu masīa. ¹¹ Jesucristoyare yu iridea waja masaka yure ñerō irima. Buro ñerō taribu. Yu Antioquíague, Iconioque, Listrague ãärīmakū, ãärīpereri yure waadeare, iri makārī marā yure ñerō tarimakū irideare mu masīa. Yu ñerō taririku, marī Opu gapu yure iritamumi. ¹² I diayeta ãärā. Æärīpererā Jesucristoyarā Marīph gāñamerīrē irinídharānorē gajerā ïgūsārē ñerō tarimakū irirākuma. ¹³ Ñerā, ãrīgatorikurā, ïgūsā ñerō iridero nemorō ñerō irinemonírākuma. Gajerārē ïgūsā ãrīgatorire pé būremumakā irirā, ïgūsādē gajerā ãrīgatorire pé būremurā ãärīma.

¹⁴ Mu gapu yu mārē buedeare iriníkōāka! Mu Marīphayare: “Diayeta ãärā”, ãrī būremudeare piriro marīrō būremuníkōāka! Mu masīa mārē buenerārē. ¹⁵ Mu majígūgueta, Marīphya werenírī gojadeare masīnugāyuro. Irasirigū ïgūyare masīgū: “Marīph Jesucristore būremurārē taumi, perebiri peamegue waabirkōāburo, ãrīgū”, ãrī masīa. ¹⁶ Æärīpererī Marīphya werenírī gojadea, ïgū masīrī sīrī merā gojadea ãärā. Iri gojadeare buerā, diayemarē marī masīa. Marī ñerō irideare: “Ñegorabu”, ãrī, “Óärī gapure iriro gāñmea”, ãrī masīa. Irasirirā iri pūgue gojadeare buerā, diayemarē irimasīa. ¹⁷ Marīph ïgūyarārē ïgūyare õärō masīdoregu, ïgūya werenírī gojadeare marīrē pídi ãärīmī, ãärīpererī õärīrē irimasiburo, ãrīgū.

4

¹ Jesucristo ãärīpererā Opu i ûmugueré dupaturi aarigukumi. Irasū aarigú, masaka okarārē, boanerādere: “¿Niísā waja oparā, niísā gapu waja opamerā ãärīrī?” ãrī beyegukumi, waja oparārē wajamoābu. Irasirigū ïgū iürō, Marīph iürōdere turaro merā mārē dorea. ² Marīphya kerere

masakare ïgūsā péðuamakū, péðuabirimakūdere wereka! Ígūsārē ïgūsā ñerī irideare masī, piridoregu, iri kerere wereka, õārī gapure iriburo, ãrīgū! Bero bopoñarī merā pémasīma õārō ïgūsārē irire bueka! ³ Puruguere masaka Marípuya õārī buerire péðuabirikuma. Irasirirā ïgūsā gāāmerirē irirā, ïgūsā péðuari direta buemurārē wárā ãamarākuma. ⁴ Marípuya diayema ãārīrē béo, masaka ïgūsā basi ïgūsā gūñarī merā wererire pétuyarākuma. ⁵ Mu gapu pémasīrī merā diayemarē irinikōäka! Ñerō tarikeregu, gūñaturaka! Õārō iriduari merā Jesú masakare tauri kerere bueka, peamegue waabirikōäburo, ãrīgū! Marípu mürē moädorededeare õārō iri odonukōäka!

⁶ Yü Marípuyaare iridea waja okanemosübirkoka, yu boaburo mérō dudyáa, ãrī péñaa. ⁷ Yu Jesucristo yure buedoregu pídeare õārō bueyuwarikuba. Ígū yure iridorerire õārō iri odonúbu. Ñerō tarikeregu, Ígūrē buremurīrē neõ piribiriba. ⁸ Irasirigu dadora yu diayema iridea waja marī Opu yure yu wajataredeare siburire ushayari merā yúa. Ígūta diayemarē irigū masakare: “¿Niísā waja oparā, niísā gapu waja opamerā ãārīrī?” ãrī beyerinu ãārīmakū, yu wajataredeare sīgukumi*. Yü direta sibirkumi. ãārīpererā Ígū aariburire bero iādhari merā, Ígūrē mařī merā yúrārē irire sīgukumi.

Pablo Timoteore iridorenemodea

⁹ Mu aariró bokatiürō yure iāgū aarika! ¹⁰ Demas i ûmamarē gāāmesīä, yure béo, Tesalónicague waakōämi. Crescente Galacia nikügue, Titode Dalmaciague marī Opuyaare buerā waama. ¹¹ Lucas dita yu merā ãārīmi. Irasirigu Marcore ãama, Ígūrē ãírika! Ígū yure iritamugukumi, marī Opuyaare õārō moäburo, ãrīgū. ¹² Yu Tíquicore Efesogue iriubu. ¹³ Mu ðögue aarigú, yu weka sāñarī suríore, Troas wāikuri makā Carpoya wiigue yu pídeañerē ãírika! Yaa papera türürīrē ãírika! Waimurāya gasiri merā iridea türürīdere buro gāāmea. Irasirigu iridere ãírika!

¹⁴ Alejandro kōme merā moäriñasü yure ñetariiro irimi. Ígū yure irasiridea waja marī Opu Ígūrē wajamoägukumi. ¹⁵ Ígū marī buerire neõ gāāmebirigorami. Irasirigu Ígūrē pémasíka!

¹⁶ Oparā yure peresugue biadoborā yu irideare sērēñapuorimakū, neõ sugu yure iritamubirimi. ãārīpererā yure béo wāgāpereakōäma. Marípu ïgūsā yure irasirideare kātiburo. ¹⁷ Ígūsā yure béo wāgākerekuru, marī Opu yure

* **4:8** Sugü ûma birarimasü gajirā nemorō õārō ûmagü, olivo wāikudima püñ merā iridea berore wajatakumi. Masaka iri berore Ígūya dipurugue peokuma, gajerarē Ígū wajataredeare ñumurā. I irirosü, sugü Jesúre buremugü Ígū diayema iridea waja ûmugasigue perebiri okari wajatagukumi. Iri ûmugasigue perebiri okari wajatari, i berore wajatari irirosü ãārā.

iritamumi. Yure turari s̄imi, īgū masakare tauri kerere õārō wereburo, ārīgū. Āārīpererā judío masaka āārīmerā iri kerere péburo, ārīgū, irasirimi. Ēōkaye yure baabéobodire tariweremakā irirosū ñegū yure wējēbéobodire tariweremakā irimi. ¹⁸ Irasū āārīmakū, āārīpereri ñerā yure ñerō iriburire yure tariweremakā irigukumi. Um̄gasigue īgāyarārē dorerogue waaburo, ārīgū, yure õārō koregukumi. Marī Opāre: “Óātarigu, turatarigu āārā”, ārī, usuyari s̄inikōārā! Irasūta irirā!

Pablo oādoretūnudea

¹⁹ Priscila, igo marāph Aquila, Onesíforoya wii marāde õāburo. ²⁰ Erasto Corintogue dujami. Trófimo pūrīrikukōāmi. Irasirigū Miletogue īgārē pibh. ²¹ Mph puibh dupuyuro aaripurumuka! Eubulo, Pudente, Lino, Claudia, āārīpererā marīyarā marē õādorema.

²² Marī Opā Jesucristo mā merā āārīburo. Marīph āārīpererārē māsārē õārō iritamuburo. Irasūta irinikōāburo.

Iropāta āārā.

Pablo

TITO

Pablo Titore õādoredea

¹ Y_u Pablo, m_{urē} õādorea. Y_u Marīp_ure moāboeg_u ãārā. Jesucristo y_ure ïgūya kerere buedoregu pími. Marīp_u beyen-erārē ïgūrē õārō b_uremumak_u gāāmeg_u, ïgūsārē ïgūyare õārō irimak_u gāāmeg_u, y_ure iriumi, ïgūya diayema kerere masīburo, ãrīg_u. ² Irasirirā iri kerere masīrā, ïgūsā ûmugasigue perebiri okari opaburire masīma. Marīp_u i ûm_{urē} iriburo dupuyuro: “Perebiri okari sīg_ura”, ãrīdi ãārīmī. Íg_u ãrīgatobi ãārīsīā, ïg_u ãrīderosūta marīrē sīg_ukumi. ³ Daporare Marīp_u: “Ãsū irig_ura”, ïg_u ãrīdeare iriripoe ejasiáa. Irasirigu ïgūya kerere wererārē weredoremi marīrē irire masīburo, ãrīg_u. Íg_u marīrē taug_u, y_udere iri kerere weredoregu pími.

⁴ Tito, y_u m_{urē} gojáa. Y_u Jesúyare weremak_u pégu, m_u ïgūrē b_uremunugābu. Irasirigu y_u mag_u irirosū ãārā. Daporare marī pērāgueta Jesúre b_uremurā ãārā. Marīp_u ãārīnīg_u, Jesucristo marīrē taug_u m_{urē} õārō iritamu, siuñajārī merā ãārīrik_umak_u iriburo.

Pablo Titore Creta marārē buedoredea

⁵ Y_u m_{urē} Creta wāik_uri n_ugūrōgue píwāgārib_u, m_{urē} Jesúre b_uremurārē y_u iripeobirideare õārō ãmupeokõāburo, ãrīg_u. Irasirigu iri n_ugūrōma makārīrē waagorenag_u, iri makārīku y_u m_{urē} dorederosūta Jesúre b_uremurārē ïgūsā oparā ãārīmurārē sóoka! ⁶ Sug_u ïgūsā op_u ãārībure sóoga, ãsūpero ãārīgárē sóoka! Masaka: “Ñerō irig_u ãārīmī”, ãrī werewhasūña marīg_urē, sugoreta marāpokudire sóoka! Íg_u pūrāde Jesúre b_uremurātā ãārīburo. Masaka Íg_u pūrārē: “Ñegorama, ïgūsā pagusāmarārē tarinugāgorama”, ãrī werewhasūña marīrā ãārīburo. ⁷ Sug_u Jesúre b_uremurā op_u Marīp_ure moāboeg_u ãārīmī. Irasirigu masaka werewhasūña marīg_u ãārīburo. Íg_u gāāmerī di-reta gajerārē iridorebino, mata gajerā merā guarik_ubi, mejābi, gāmekēāduabi, ñerō iriri merā niyeru wajataduabi ãārīburo. ⁸ Ãsū gap_u irigu ãārīburo. Ígūya wiigue gāmeñajārā ejarārē õārō bokatīrīñeág_u, õārī gap_ure gāāmeg_u, pémasīrī merā irirk_ugu, diayemarē irigu, Marīphyag_u, noó gāāmerō iridharire iribi ãārīburo. ⁹ Marīphyaya diayema kerere, marī ïgūrē buedea b_uremurīrē piribi ãārīburo. Irasirigu, Íg_ude gajerā Jesúre b_uremurārē õārībueri merā ïgūsārē Marīphyare gūñatura, õārō ãārīrik_umak_u irig_ukumi. Irire buegu, diayema buerire werewharārē õārō yujumasīg_ukumi, ïgūsāde diaye gūñanugāburo, ãrīg_u.

10 Wárã ããríma Maríph dorerire tarinugára. Ígúsa noó gãámerõ werenímoãmarí merã masakare Ígúsa ârígatorire báremumakã yáma. Judío masaka suráyari irasúgora yáma. 11 Niyeru direta wajatadharã, Ígúsa gãámerõ buemoãmakõãma. Irasirirã wiiri mararé poyanorëma. Irasirigü mu Ígúsaře kãmutakõãka! “Iríre iropäta buenemoka!” ãrïka Ígúsaře!

12 Iripoegue sugü iro Creta nágúrõmu õärõ wererimasü ãsü ãrï wereyupü iro mararé:

I nágúrõ marã báro ârígatoriküma. Makánáu marã waimurã báro goerã irirosü ããríma. Baaparã, baari direta gúñarikurã, moáduamerã, báro térikurã ããríma, ãrýupu.

13 Ígú irasü ãrígü, diayeta ãrï werenídi ããrímí. Daporare Creta marã iripoegue iriderosüta yáma. Irasirigü Tito, turaro merã Ígúsaře wereka, Maríphya diayema buerire õärõ gúñaturari merã báremuburo, ãrígü! 14 Ígúsaře õärõ bueka, judío masaka noó gãámerõ gúñaboka, weremoãmadea kerere, Maríphya diayema kerere gãämemerã dorerire pénemobirkõaburo, ãrígü!

15 Maríphyaare báremurárë õärí gúñarí oparárë, ããrípereri gajino Ígúsaře ñerírë gúñamakã iribirikoa. Maríphyaare báremumerã gapure ñerí gúñarí direta oparárë, ããrípereri gajino Ígúsaře ñerírë gúñamakã yáa. Irasirirã ñerírë írirã: “Ñerõ iriakubü yü”, neõ ãrï bájawerebema. 16 “Maríphure masia gua”, ãríkererã, Ígúrë masibema. Ígúsa ñerõ iriri merã Ígúrë masibema, ãrï masisüa. Gajerärë iãturi dooma. Maríph dorerire tarinugágorama. Æãrípereri õärírë neõ irimasímerã, ñerägora ããríma.

2

Keoro buedorerimarë gojadea

1 Irasirigü Maríphya diayema ããrírírë masakare keoro bueka!

2 Asü ãrï wereka, murã ûmarë: “Musã pémasírì merã iririkurã, masaka báremusürã, diayemarë irirã, Maríphure gúñaturari merã báremurã, gajerärë maírã ããrïka! Musärë ñerõ waamakã, gúñaturaníkõãka!” ãrï wereka Ígúsaře!

3-4 Murã nomedere: “Musã Maríphure goepeyari merã báremuka! Gajerärë ñerõ ãrï werewuameräta, wáro mejärñorë iirímeräta ããrïka! Maamarã nomerë õärírë bueka, Ígúsaře irire irimasiburo, ãrírã! Musã irasü buemakã péduripírã, Ígúsa maráphsámararë, Ígúsa pürädere õärõ maírãkuma. 5 Diayemarë irirã, õärí gúñarí oparã, Ígúsa wiirigue ããrírírë õärõ korerã, gajerärë iritamurã, Ígúsa maráphsámararë tarinugámerã ããrírãkuma. Irasirirã Ígúsa maamarã nome irire õärõ irimakã ïärã, gajerã Maríphya

kerere ñerõ werenímasibirkuma. ‘Iri kerere bñremurã ñerõ yáma’, ãrõ masibirkuma”, ãrõ wereka ïgüsärë!

⁶ Maamarã ñmadere: “Müsäde diayemarë irika!” ãrõ wereka! ⁷ Mu õäri direta irika! Mu irasirimakü ïärã, gajeräde õärirë iriräkuma. Masakare goepeyari merä diayema ãärirë keoro bueka! ⁸ Õärõ pémasirë merä wereníka, gajerä mñrë werewaabirkõäburo, ãrígü. Mu werenirë pérä, mñrë gäämemerä: “I diaye ãäribe”, ãrïmasibirkuma. Irasirirë marirë werewuanerä gýyasirëkuma. Marirë ñerï werenirë merä werewumasibirkuma.

⁹ Moäboerimasädere: “Müsä oparä dorerire tarinugäbirikõäka! ïgüsä doremakü, ãärirpereri ïgüsä dorerire irika! ïgüsärë müsä merä usuyamakü irika! ïgüsä müsärë doremakü: ‘Iribea’, ãrïbirikõäka! ¹⁰ ïgüsä oparire neõ yajabirikõäka! ïgüsä oparire müsä õärõ koremakü ïärã: ‘Õärõ yáma’, ãrïräkuma. Gajeräde müsä õärõ iririre ïärã, marirë taugü Maríphyare buerire: ‘Õärí ãärä’, ãrõ gýnaräkuma”, ãrõ wereka ïgüsärë!

¹¹ Maríphu marirë maigü ãärirpererä i ñmu marä ïgüsä ñerõ iridea wajare taudagü, Jesucristore iriudi ãärímí. ¹² Marirë ïgü gäämbebirinorë, i ñmu ma ñerõ haribejarire piriburo, ãrígü, irasiridi ãärímí. Marí i ñmugue ãäriräde õärõ pémasirë merä diayemarë irirä, Maríphu gäämmerirë irirä ãärirõ gäämea. ¹³ Marí Opü turatarigu marirë taugü Jesucristo dupaturi aariburire usuyari merä yúrã yáa. ïgü ãriderosüta aarigukumi marirë õärirë irigü aarigü. Ire marí masisü, ïgü gäämmerirë iriro gäämea. ¹⁴ Marí ñerõ iridea wajare wajaribosabu, ïgürë wéjérärë kãmutaro marirõ boadi ãärímí. Irasirigu ãärirpereri marí ñerõ iridea wajare taudi ãärímí, marirë neõ ñerirë opabirikõäburo, ãrígü. Marirë ïgüyarä ãärirbüro, õärirë õärõ iriburo, ãrígü, irasiridi ãärímí.

¹⁵ Mu Jesúre bñremurärë irire õärõ bueka, õärirë usuyari merä iriburo, ãrígü! Maríphu mñrë irire weredoredi ãärímí. Irasirigu ïgü dorero merä irire iridamerärë: “Ãsü irika!” ãrõ wereka! Neõ sugü masakü, mu weremakü, mñrë irasü ïabéobirkõäburo.

3

Pablo Jesúre bñremurärë: “Ãsü irika!” ãrõ gojadea

¹ Irogue marä Jesúre bñremurärë ãsü ãrõ wereka: “Müsä oparärë, müsärë dorerärë tarinugäbirikõäka! ïgüsä dorerire õärõ péka! Õärõ iririre irirä ãäríka! ² Neõ sugü masakure ñerõ ãrõ werewaabirkõäka! Masaka merä gäme turimeräta, ïgüsä merä õärõ usuyari merä ãäririku ka! Gajerärë maïrï merä

iritamuka! Æärípererärē bñremurí merä gñña mañka!” ãrī wereka ïgüsärē!

³ Iripoegue marí Jesúre bñremubirisñā, Maríphyare pémasibiri, ïgū dorerire tarinugā, ãrígatorire bñremu, dedirinerä ãäríbú. Æärípereri noó gãamerõ haribearire, ñerí iriduarire pirimasibirinerä ãäríbú. Gajerärē uburikurä, ïgüsärē ñerö irirä ãärínerä ãäríbú. Gajerä marírē ïätnuri doonerä ãärímá. Marí baside gãme ïätnuri doonerä ãäríbú. ⁴ Marí irasü ãäríkerephru, Marípü marírē taugü gapü ïgū marírē mañrñë, ïgū marírē iritamuduarire marírē masimakü iridi ãärímí. ⁵ Irasirigu marírē taudi ãärímí. Marí õärírē neö iribirikerephru, marírē bñro bopoñarí merä ïäñiñä, marírē taudi ãärímí, perebiri peamegue waabiriköäburo, ãrígü. Marí ñerí oparire koedi ãärímí, Õägü deyomarígü merä marírē majrã maama deyoarä irirosü ãäríburo, ãrígü. Irasirigu marírē maama okarire sidi ãärímí ïgū pürä ãäríburo, ãrígü. ⁶ Õägü deyomarígürë Jesucristo marí ñerö iridea wajare taugü merä marírē iriudi ãärímí ïgū turarire opatariköäburo, ãrígü. ⁷ Irasirigu marírē maigü: “Óärä, waja opamerä ãäríma”, ãrī ïädi ãärímí. Irasirirä gññaturari merä: “Ígū marírë ïgū pürärë: ‘Ùmugasigue perebiri okarire sígura’, ãrïdeare oparäko”, ãrī masña.

⁸ Iri yü mñrë wereri, diayema kere ãärä. Irasirigu Marípure bñremurärë irire õärö gññaturari merä bueka, piro marírõ õärírë iriniköäburo, ãrígü! I bueri õägoráa. Irire péduripíränorë õärö ãärírikumakü iriri ãärä. ⁹ Gajerä merä ubu ãärírñë, gña ñeküsämarä iriunadea kerere, Marípü Moisére doreri pídeare: “¿Naásü ãriduaró yári?” ãrī sérënarirë gãme guaseobiriköäka! Irire gãme guaseori ñegoráa. Masakare õärö ãärírikumakü iriri ãäríbea.

¹⁰ Sugü masaku Jesúre bñremurí bumarärë gãme guaseo, dñkawarimakü irigñnorë: “Irire iribiriköäka!” ãrī wereka! Mu suñiarö o péa ïgürë wereadero purü ïgū pébirimakü ïägü, Jesúre bñremurä nerérögue ïgüsä merä ãärígürë bëowiuka! ¹¹ Ígüsärë gãme guaseo, dñkawarimakü iriri merä: “Ñegü, waja opagü ãärími”, ãrī masñsüa.

Pablo iritamudoredea

¹² Yü Artemarë o Tíquicore mu pñrogue iriugñko. Mu pñro ejamakü, Nicópolis wñikñri makägue yure bokatñrigü waapurumuka! Yu: “Irogue puibü tamugñko”, ãrī gññáa. ¹³ Mu iritamurö bokatñürö Zenas masakare werenibosarimasärë, Apolodere iritamuka! Ígüsä gajerogue waaburi dupuyuro ïgüsä gãamerñë sika, iri ãärípererire opaburo, ãrñrä! ¹⁴ Mu irasü iritamumakü ïäärä, marÿyaräde õärí iri, ïgüsä basi

gāme iritamurākuma īgūsā gāāmerīrē opamurā. Irasirirā irimoāmamerāta ãārīrākuma.

Pablo õādoretūnudea

15 Aārīpererā yu merā ãārīrā murē õādorema. Marīyarā Jesúre būremurārē marīrē maīrārē mu puro ãārīrārē õādoreka! Marīpu musārē ãārīpererārē õārō iritamuburo.

Iropāta ãārā.

Pablo

FILEMÓN

Pablo Filemórē õādoredea

¹ Yu Pablo, Jesucristoya kerere weredea waja peresugue ãārã. Maríyagu Timoteo merã murẽ õādorea. Filemón, mu ga maïgu, ga merã moägu ãārã. ² Yu gajerã Jesúre buremurã muya wiigue nerérare, maríyago Apia wākugore, irasu ãārimaku Arquipodere õādorea. Arquipo ga merã moämi, gajerã Jesucristoya kerere péburo, ãrigu. ³ Marípu ãārnígu, marí Opu Jesucristo musäre õārō iritamu, siuñajäri merã ãāririkumaku iriburo.

Filemón gajeräre maïgu Jesúre buremugu ãārimi, ãri gojadea

⁴⁻⁵ Yu Marípure sereriku muya ãāriburire serebosáa. Marí Opu Jesúre mu maïriru, ïguru mu buremuriru, gajerã Marípuyararu mu maïriru pébu. Irasirigu Marípure: “Óaa”, ãri, usuyari slu. ⁶ Mu Jesúre buremuslu, ïguru buremuriru gajeräre werea, ïgusäde ïguru buremuburo, ãrigu. Irasirigu yu Marípure: “Igusäre weregu, ãāripereri Jesucristo maríru õārō iririre masípeogu waaburo”, ãri serea. ⁷ Yaagu, mu Marípuyararu õārō yujupürakumaku iribu. Mu ïgusäre maïriru pégu, yu mu merã õārō yujupüraku, usuyáa.

Pablo Filemórē: “Onésimo murẽ moäboegure õārō bokatirñeäka!” ãri seredea

⁸ Irasirigu yu Jesucristo buedoregu pídi ãārislā, murẽ doremasíkeregu: “Ásu iriro gāamea, irasirigu irire irika!” ãribirko. ⁹ Maïru merã gapu murẽ sereduakoa. Yu Pablo buguro ãārã. Jesucristoya kerere weredea waja peresugue ãārã. ¹⁰ Irasirigu Onésimoyamaru ñāmeru sereduakoa. ïgu, yu peresugue ãārigu puro eja, yu Jesúyare weremaku pégu, ïguru buremunugämi. Irasirigu yu magu irirosu ãārimi.

¹¹ Jesúre buremuburi dupuyuro Onésimo murẽ õārō moäboebirislu, béowägädi ãārimí. Dapora tameräre marí peräguereta iritamumi. Yure õārō iritamugu yámi. Mudere õārō iritamugukumi. ¹² Irasirigu daporare mu purogue ïguru yu buro maïguru iriu. ïguru õārō bokatirñeäka! ¹³ Yu Jesucristoya kerere weredea waja peresu ãāriripoe mu yure iritamuboadeare iritamudoregu, õõgue ïguru yu merã dujamaku gāameadáa. ¹⁴ ïgu, yu merã dujamaku gāmekeregu, mu gāmeru direta iriduakoa. Irasirigu mu yure: “Jáu”, ãārimaku tameräre yu doreri meta ãāriroko. Mu gāmerösu waarokoa. ¹⁵ “Gajipoe irigu Onésimo murẽ béowägäyoaripoe ãāribu meta waakumi. Dupaturi mu

merā õärō ãäärñíkõäbu irasirikumi”, ãrī gũñáa. Irasirigu ïgürē yu merā dujadorebirikoa. ¹⁶ Ígū mürē moäboegu ãääríkeregu, daporare Jesúre bñremumi. Muya weregu irirosü ãäärími. Yu ïgürē bñro maña. Mu gapu yu nemorō ïgürē maîrō gãâmea. “Yure moäboegu ãääríkeregu, Jesúre bñremusïä, yaa weregu irirosü ãäärími, irasirigu ïgürē bñro maña”, ãrī gññarõ gãâmea.

¹⁷ Irasirigu mu yure: “Yu merā moägë ãäärími gajerä Jesúyare péburo, ãrígë”, ãrī gññagë, yure bokatññeärõsüta Onésimorë õärō bokatññeäka! ¹⁸ Ígù gajino mÿare poyanorëdi, o mürē wajamomakë, yure wereka! Yu mürē wajarigukoa. ¹⁹ Yu Pablo, yu basi ire mürē ãrī gojáa: “Yu wajarigura”. Irire irasü ãrī gojakeregu, mürē gaji gññamakë irimasïä. Jesúyare yu mürē weremakë pégu, ïgürê bñremunugâbu. Irasirigu, yu mürē weredea waja yure wáro wajamogë irirosü ãäärä. ²⁰ Irasirigu mürē yaagüre ãsü ãrī sérëa: “Mu marí Opu Jesucristo bñremugë ãäärïsiä, Onésimorë õärō bokatññeäka!” Marí Cristoyerä ãäärä. Irasirigu yure õärö yñjupürâkëmakë irika!

²¹ I yu mürē sérërïrë: “Irigukumi”, ãrī masïä. Irasirigu ire mürē gojáa. Idere masïä. Yu sérërïrë nemorō mu õärõ irigukoa. ²² Mürē gojagu, gajidere sérëa. Yure wiuadero puru, musä purogue waadukhoa. Irasirigu yu irogue ejaburi dupuyuro yu kârïburi taribure ãmuyuka! Marípu musä ïgürë sérërïrë: “Jáu”, ãrïmakë, musä purogue waagukoa.

Pablo Filemórë gojatñnudea

²³ Epafra mürē õädoremi. Ígù Jesucristoya kerere weredea waja yu merä peresugue ãäärími. ²⁴ Yu merä moäärä Marcos, Aristarco, Demas, irasü ãäärïmakë Lucas mürē õädorema.

²⁵ Marí Opu Jesucristo musärë õärö iritamuburo. Irasüta iriburo.

Iropâta ãäärä.

Pablo

HEBREOS

Marípu Ígū magū Jesucristo merā weredeamarē gojadea

¹ Iripoegue Marípu Ígūya kerere weredupiyunerā merā marī ñeküsāmarārē werenugādi ãārīmí. Yoaripoe wári Ígū turari merā iri Ímurī, Ígū weredoreri, kērōgue Ímurī merā Ígūsārē Ígūyare masimakū iridi ãārīmí. ² Dapagorare i ûmu pereburi dupiyuro Ígū magū Jesucristo merā marīrē Ígūyare weremi. Neõgoraguere Marípu Ígū magū merā i ûmarē iridi ãārīmí, ãārīpereri Ígū gãamerôsûta ãārīburo, ãrigū. Irire iringuro dupiyuro Ígū magûrē pídi ãārīmí, iri ãārīpererire opabure. ³ Jesucristo, Marípu goesisiririre opagu, turatarigu, õatarigu, Marípu ãārīrikurire opagu ãārīmí. Ígū turaro doreri merā ãārīpereri i ûmarē ãārīnîkôamakū yámi. Marī ñerõ iridea wajare tau odo, puru ûmugasigue Marípu turatarigu diaye gapu ejá doadi ãārīmí, ãārīpererârē doregu ãārību.

Marípu magū, Marípurre wereboerâ nemorô turagu ãārīmi, ãrī gojadea

⁴ Irasirigü Marípu magū Jesucristo, Marípurre wereboerâ nemorô turagu ãārīmi. Marípu Ígûrê: “Makü, mu yü magū ãārâ”, ãrîdi ãārīmí. Ángeles gapure: “Yure wereboerâ ãārâ”, ãrîdi ãārīmí. ⁵ Ígū magûrê ãsû ãrîdi ãārīmí:
Yu magū ãārâ mu. Dapagâ merâ mu, yü magū ãārîrîrê masakare masimakü yáa, ãrîdi ãārīmí.[◊]

Neõ sugu Ígûrê wereboegure irasû ãrîbiridi ãārīmí. Ígû magûyamarê ãsû ãrîdi ãārīmí doja:

Yu, Ígû pagu ãārâ. Ígû, yü magû ãārīmí, ãrîdi ãārīmí.[◊]

Neõ sugu Ígûrê wereboegure irasû ãrîbiridi ãārīmí. ⁶ Ígû magûrê sugu ãārîgûrê i ûmugue iriugu, ãsû gapu ãrîdi ãārīmí:
Ãārîpererâ yure wereboerâ, yü magûrê ejamejâ, buremuburo,
ãrîdi ãārīmí.[◊]

⁷ Ígûrê wereboerâyamarê ãsû ãrîdi ãārīmí:

Yure wereboerârê mirû wëjâpu taurosû, peame ûjârî pûrâ
irirosû waamakü yáa, ãrîdi ãārīmí.[◊]

⁸ Ígû magû gapure ãsû ãrîdi ãārīmí:

Mu ãārîpererâ Opu ãārînigü ãārâ. Muýarârê diayeta dorea.

⁹ Diayema iririre gãamea. Ñerõ iririre dooa. Irasirimakü Ígû,
yü mapu murê ãārîpererâ Opu ãārîbure beyebu.

Irasirigü murê ãārîpererâ mu merâmarâ nemorô usuyari merâ
ãārîmakü iribu, ãrîdi ãārīmí.[◊]

[◊] 1:5 Sal 2.7 [◊] 1:5 2 S 7.14; 1 Cr 17.13 [◊] 1:6 Dt 32.43 [◊] 1:7 Sal 104.4

[◊] 1:9 Sal 45.6-7

10 Idere ãr̄idi ãär̄imí Mar̄ip̄u ïḡu maḡur̄e:

Mu ãär̄ipererā Op̄u, neõgoragueta i nikū, ãm̄ugasidere irib̄u.

11 Gajipoe i ãmu mu iridea pereakõäroko. Mu gap̄u ãär̄inl̄kõäguk̄o. ãär̄iperer i mu iridea gap̄u suríro boarosū, boapereakõäroko.

12 Irasirigu suríro b̄uguñerē túwea béo, gajiñe maamañe gorawayurosū, ãär̄iperer õäri ditare gorawayuguk̄o. Mu gap̄u neõ gorawayubirikoa. M̄urârõta ãär̄inl̄kõäguk̄o, ãr̄idi ãär̄imí.[◊]

13 Irasirigu ïḡu maḡur̄e ãsū ãr̄idi ãär̄imí doja:

Yu diaye gap̄u doaka! Mu doaripoe m̄ur̄e ïaturirâr̄e mu dorerire neõ tarinugãnenmobirimak̄u iriḡura, ãr̄idi ãär̄imí.[◊]

Íḡur̄e wereboerā gapure neõ irasū ãr̄ibiridi ãär̄imí.

14 ãär̄ipererā Mar̄ip̄ure wereboerā deyomarîr̄a, ïḡur̄e moãboerā ãär̄ima. Mar̄ip̄u Jesucristo taurâr̄e iritamudoregu ïḡusâr̄e iriumi.

2

Mar̄ip̄u ïḡu masakare tauri kerere õär̄o pémak̄u gãäm̄emi, ãr̄i gojadea

1 Irasirirâ Mar̄ip̄u maḡu Jesucristoya kerere mar̄i pédeare irasū gûñanl̄kõär̄o gãäm̄ea, ïḡur̄e b̄remurîr̄e piriri, ãr̄irâ.

2 Iripoegue Mar̄ip̄u ïḡur̄e wereboerâr̄e ïḡuya kerere were-doredi ãär̄imí. Irasirigu: “Ñerõ irirânor̄e, yu dorerire tarinugârâr̄e wajamoägura”, ãr̄iderosûta ïḡusâr̄e diayeta wajamoädi ãär̄imí. ³ Mar̄ip̄u masakare tauri kere õätaria. Mar̄i gap̄u irire pémerâ, ïḡu wajamoärîr̄e tausübirk̄o. Mar̄i Op̄u Jesucristo iri kerere werepúroridi ãär̄imí. ïḡu weredearre pérâ: “Diayeta ãärâ”, ãr̄i masñerâ ãär̄imá. Irasirirâ marîdere wereturiam, irire masñburo, ãr̄irâ. ⁴ Mar̄ip̄u gaji irinemodi ãär̄imí. Iri kerere wererâr̄e ïḡu turari merâ wári iri ïmurîr̄e irimak̄u iridi ãär̄imí. Irasû ãär̄imak̄u ïḡu gãäm̄ederosûta ïḡusâr̄e wári Õaḡu deyomarîḡu iritamurî merâ irimasîrîr̄e sidi ãär̄imí, iri kerere weremak̄u pérâ: “Diayeta ãärâ”, ãr̄i masñburo, ãr̄iḡu.

Jesucristo, mar̄i irirosû d̄upukuḡu deyoadi ãär̄imi, ãr̄i gojadea

⁵ Mar̄ip̄u ïḡur̄e wereboerâr̄e: “I ãmu peredero púruguerre oparâ ãär̄irâk̄o m̄usâ”, ãr̄i, neõ píbiridi ãär̄imí. ⁶ ïḡuyare weredupiyudi ãsû gap̄u ãr̄i gojadi ãär̄imí:

Gua Op̄u, masaka ubu ãär̄irâ ãär̄ikeremak̄u, ñnasirigu ïḡusâr̄e gûñarî mu? ïḡusâ boamurâ dita ãär̄ikeremak̄u, ñnasirigu ïḡusâr̄e iritamurî mu?

[◊] 1:12 Sal 102.25-27 [◊] 1:13 Sal 110.1

7-8 Yoabiripoegāta īgūsārē mūrē wereboerā doka āārīmakū iridi āārībū. Irasirikeregū, pūrūguere īgūsārē oparā sóogū, mu turarire sībū, īgūsārē āārīpereri opaburo, ārīgū, ārī gojadi āārīmī.◊

Marīpū masakare irasū sīgū: “Āārīpererire dorerākuma”, ārī pídi āārīmī. īgūsārē irire píkeremakū, āārīpererire dorebema dapa. ⁹ Marī Jesúyama gapure: “Āārīpererā Opū āārīmī”, ārī masīa. Yoabiripoegāta īgūdere Marīpū īgūrē wereboerā doka pídi āārīmī, āārīpererāya āārīburire boabosabure. Jesú marīrē boabosamakū, Marīpū īgūrē maīgū, òārō iritamudi āārīmī. Irasirigū īgū boadigue masādero pūru, Marīpū īgūrē turarire sī, Opū sóodi āārīmī, āārīpererā īgūrē būremuburo, ārīgū.

¹⁰ Marīpū īgū gāāmederosūta āārīpereri i īmūmarē iridi āārīmī. Āārīpereri īgūya dita āārā. īgū pūrā āārīpererā īmūgasigue īgū āārīrōgue īgū merā āārīmakū gāāmemi. Irasirigū īgū magū Jesúre iriudi āārīmī, marīrē īgū ñerō tariri merā taubure. īgūrē iriudi āārīmī, marī Opū āārībure, marīrē īmūgasigue āāmūrīabure. ¹¹ Jesú marīrē taugū, Marīpūyarā āārīmakū iridi āārīmī. Irasirirā marī īgūyarā āārīsīā, sugū pūrā irirosū, Jesú marī tīgū merā Marīpū pūrā āārā. Irasirigū Jesú marīrē: “Yu pagūpūrā āārīma”, ārīgū, neō guyasīrībemi. ¹² Marīpūya werenīrī gojadea pūgue Jesú īgū Pagure weredeare gojasūdero āārībū. Asū ārīdi āārīmī īgūrē: Mu āārīrikūrire, mūyamarē weregūko ya pagūpūrāguere.

īgūsā nerēnarōgue nerēmakū, īgūsā merā: “Óātaria mu”, ārī bayapeogūko mu rē, ārīdi āārīmī.◊

13 Gaji ārīdi āārīmī doja:

Yude mu rē yū Opure būremuníkōāgūra.◊

Idere ārīdi āārīmī doja:

Óota āārā Yūpū pūrā īgū yure pínerā merā, ārīdi āārīmī.◊

¹⁴ Marī, Marīpū pūrā, dūphukurā āārā. Irasirigū Jesúde marī irirosūta dūphukugū aaridi āārīmī. īgū curusague boari merā wātīrē, boarire güirā opure tarinugā bēodi āārīmī. ¹⁵ Jesú īgūrē irasū tarinugāgū, marī boaburire güiníkōānerārē taudi āārīmī. ¹⁶ Asū āārā. Jesucristo Marīpure wereboerārē iritamugū meta aaridi āārīmī. Marī, Abraham parāmerā gapure īgū Marīpure būremuderosūta būremurārē iritamugū aaridi āārīmī. ¹⁷ Irasirigū marī irirosūta dūphukugū aaridi āārīmī, īgū boari merā marī ñerī iridea wajare wajaribosabu. I merā Marīpure: “Waja opamerā āārīma”, ārī ïāmakū iridi āārīmī. Paía opū marīya āārīburire Marīpure sērēbosarosū, īgūde marīrē òārō sērēbosami. Irasirigū marīrē bopoñarī merā ïāgū marīrē

◊ 2:7-8 Sal 8.4-6 ◊ 2:12 Sal 22.22 ◊ 2:13 Is 8.17 ◊ 2:13 Is 8.18

õārō iritamuníkōāmi. 18 Wātī īgūrē ñerō iridoremakū, Jesús buro ñerō tarikeregū, īgū dorerire iribiridi ãārīmí. Irasirigū wātī marīdere ñerī iridoremakū īāgū, Jesús marīrē iritamumasīmi, ñerī iribirikōāburo, ãrīgū.

3

Jesús, Moisés nemorō ãārīmi, ãrī gojadea

¹ Yaarā, m̄asā Marīpū beyenerā, īgūyarā ãārā. Irasirirā Jesucristore: “Buremua m̄urē”, ãrīnerā ãārīsīā, īgūrē õārō gūñaníkōāka! Marīpū īgūrē iriudi ãārīmí, īgūya kerere werebure, paía opū irirosū marīya ãārīburire sērēbosabure. ² Marīpū īgūrē beyepídi ãārīmí irire iribure. Irasirigū Moisés, Marīpū īgūrē: “Āsū iridoreka yaarārē!” ãrī pídeare õārō iriderosūta Jesúde Marīpū īgūrē pídea ãārīpererire õārō iridi ãārīmí. ³ Irasirirā Moisérē būremudero nemorō Jesús gapure būremurō gāāmea marīrē. Iri ãsū ãārā. Wiire: “Óārī wii ãārā”, ãrī ïārō nemorō iri wiire iridi gapure: “Óātarimi”, ãrī būremurō gāāmea marīrē. ⁴ Masaka gapū wiiri irirā ãārīma. Marīpū gapū ãārīpereri i ûm̄amarē iridi ãārīmí. ⁵ Moisés gapū Marīpūyarārē doregū, īgūsārē õārō iritamudi ãārīmí. “Āsū irika, Marīpūre būremurā!” ãrī weredi ãārīmí, p̄ur̄gue marā Marīpūya kerere pémasiburo, ãrīgū. ⁶ Cristo, Marīpū magū gapū Moisés nemorō Marīpūyarārē õārō doregū ãārīmi. Irasirirā marī Marīpūyarā, gūñaturarire piriro marīrō īgū tauburire us̄uyari merā yúnírā, īgūya wii marā ãārā.

Marīpū īgūyarārē īgū merā õārō siñajāmakū gāāmemi, ãrī gojadea

⁷ Irasirigū Óāgū deyomarīgū ire ãsū ãrī weredi ãārīmí, Marīpūya werenírī gojadea pūgue:

Dapagārē m̄asā Opū m̄asārē weremakū, péd̄amerā irirosū ãārībirikōāka!

⁸ Óārō péka īgūrē! Iripoegue Israel bumarārē masaka marīrōgue ãārīrārē īgū werekeremakū, īgū dorerire tarinugāma. “Marīrē iritamumasibirkumi”, ãrīrā, īgūrē būremubirima.

⁹ Irasirigū ãsū ãrīmi: “Irogüere cuarenta bojorigora yū turaro merā iririre iri ïmuadibū īgūsārē iritamugū. Yū irasirikeremakū: ‘Ígū marīrē iritamumasibirkumi’, ãrī gūñanama yure.

¹⁰ Irasirigū īgūsā merā gua, ãsū ãrībū: ‘Yaa gapure neō gūñatuyabema. Yū dorerire iridabema’, ãrībū.

11 Irasirig^u Ígūsā merā guag^u, goepeyarō merā ásū árī werebu: “Y^u merā ðārō siñajārī bokabirikoa m^usā yure b^uremubiri waja”, árīmi.◊

12 Irasirirā yaarā, ðārō pémasíka! Neō sug^u m^usā watopem^u ñerō gūña, b^uremubi áärībirikōáburo. Irasū áärīg^uno, Marīp^u áärīníg^urē béog^u iribukumi. **13** Ásū gap^u iriro gāámea. Úm^urik^u m^usā basi Marīpu^yare gāme wereníka, ñerīrē iriri, árīrā! Dapagā merā Marīpu^ya werenírī gojadea pūgue dorederosūta gāme wereníka! “Ñerī gap^ure irirā, usuyáa g^ua”, árī gūñarā, m^usā basita árīkatorā yáa. Ñerīrē irirā, Marīp^u dorerire tarin^ugārāko. **14** Cristore b^uremun^ugāderosūta marī okaro bokatīürō b^uremuníkōärā, Ígū áärīrōgue Ígū merā áärīrāko.

15 Y^u wererosūta Marīpu^ya werenírī gojadea pūgue ásū árī gojasūdero áärīb^u:

Dapagārē Marīp^u m^usārē weremak^u, Ígūrē ðārō péka! Iripoegue Israel bumarā Ígū dorerire tarin^ugāderosū iribirikōäka! árī gojasūdero áärīb^u.◊

16 Ígūsā Marīpu^ya werenírīrē pékererā, Ígū dorerire tarin^ugānerā áärīmá. Áärīpererā Egip^utogue áärīrārē Moisés áiásūnerā áärīkererā, Marīp^u dorerire tarin^ugānerā áärīmá.

17 Ígūsā tarin^ugādea waja cuarenta bojorigora Marīp^u Ígūsā merā guadi áärīmí. Masaka marīrōgue Ígūsārē áärīdoredi áärīmí. Irogueta boanerā áärīmá. **18** Ígū dorerire tarin^ugāmak^u Ígū, goepeyarō merā Ígūsārē ásū árī weredi áärīmí: “Y^u merā ðārō siñajārī bokabirimak^u irigura”, árīdi áärīmí. **19** Irasirirā ire masia marī. Ígūsā Marīpu^yre b^uremubiridea waja Ígū merā ðārō siñajārī bokabirinerā áärīmá.

4

1 Marīp^u iripoegue marārē: “Y^u merā siñajārī bokarāko”, árī píderosūta marīdere pídi áärīmí. Irasirirā marīde goepeyarō merā Marīpu^yre y^ujuro gāámea, Ígū merā ðārō siñajārī bokamurā. **2** Marīp^u masakare tauri kerere iripoegue marā péderosūta marīde pébu. Ígūsā gap^u iri kerere pékererā, b^uremurī merā pébirinerā áärīmá. Irasirirā irire ubugorata péunanerā áärīmá. **3** Marī gap^u Marīpu^yre b^uremurā Ígū merā ðārō siñajārī bokarāko. Ígūrē b^uremumerā gap^ure ásū árīdi áärīmí:

Yure b^uremubiri waja Ígūsā merā guab^u. Irasirig^u Ígūsārē goepeyarō merā ásū árī werebu: “Y^u merā ðārō siñajārī bokabirikuma”, árīdi áärīmí.◊

◊ **3:11** Sal 95.7-11 ◊ **3:15** Sal 95.7-8 ◊ **4:3** Sal 95.11

I ûmûrë iri odo, siñajâdi âärîmí. Irasirigu masakadere ïgû merâ siñajâburire pídi âärîmí. ⁴ Gaji âsû ãrî gojasûdero âärîbú, ïguya werenírî gojadea pûgue:

I ûmûma âärîpererire iripeo odogu, su mojôma pere gaji mojô Peru pêrêbejarinurî waaro merâ ïgû moârîrê piri, siñajâdi âärîmí.*

⁵ ïgûrê bûremumerâ gapure âsû ãrîdi âärîmí doja ïguya werenírî gojadea pûgue:

Yu merâ ðârõ siñajârî bokabirkuma, ãrîdi âärîmí.◊

⁶ Iripoegue marâ, ïgû masakare tauri kerere pépurorinerâ, ïgû dorerire tarinugâdea waja ïgû merâ ðârõ siñajârî bokabirinerâ âärîmá. Gajirâ gapu ïgûrê bûremurâ ïgû merâ ðârõ siñajârî bokarâkuma. ⁷ Irasirigu Marîpu masakare ïgû merâ siñajâburire pígu: “Dapagorare yure ðârõ péka!” ãrîdi âärîmí. Israel bumarâ ïgû dorerire tarinugâdero puru, yoaripoe puru irire Davire gojadoredi âärîmí. Irasirigu mûsârê dupaturi irire weregura doja. Âsû ãrî gojadi âärîmí David:

Dapagorare Marîpu mûsârê weremakû, ðârõ péka! ïgûrê péduamerâ irirosû âärîbirikôaka! ãrî gojadi âärîmí.◊

⁸ Iripoegue David irire gojaburi dupiyuro Josué Israel bumarârê Marîpu ïgûsârê sîdea nikûgue ãijadi âärîmí. Iro gapure siñajârî bokabirinerâ âärîmá. Irasirigu Marîpu ïgûyarârê gaji siñajârî siburire weredi âärîmí. ⁹ Irasirirâ, Marîpu i ûmûrë iri odo, ïgû siñajâderosûta marî ïgûyarâde ïgû merâ ðârõ siñajârî bokarâko. ¹⁰ Marîpu merâ siñajârâ, marî gââmerõ moârîrê piri, ïgû gââmerî gapure iripurorirâ, ïgû merâ ðârõ siñajâníkôârâko, ïgû i ûmûmarê iri odo siñajâderosûta. ¹¹ Irasirirâ ïgûrê ðârõ bûremurõ gââmea, ïgû merâ siñajârî bokamurâ. Iripoegue marâ ïgûrê bûremubiridea waja ïgû merâ neõ siñajârî bokabirinerâ âärîmá. ïgûsâ iriderosû iribirikôârõ gââmea marîrê.

¹² Marîpuya werenírîrê pérâ, ïgû merâ ðârõ âärîníkôâa. Sareri majî pe gapu usiri majî sareñajârõ nemorõ Marîpuya werenírî marîya yujupûrârîgue, marî gûñiarîgue ñajârokao. Irasirirâ ïguya werenírîrê pérâ, marîya yujupûrârîmarê marî gûñiarîdere: “I gapu ñâgorâa, o i gapu ñegorâa”, ãrî masîrâko. ¹³ Marî masaka âärîpererâ Marîpu irinerâ dita âärâ. ïgû ïâberogue neõ âärîbea. Aârîpereri marî âärîrikurire marî iririkurire masîmi. Irasirirâ ðârî gûñarî oparâ ðârõ irirâ, ïgû ïûrõ marî irideare, marî gûñadeare weredoremakû, guyaşîrîrõ marîrõ weremasîrâko.

Jesús paía opu nemorõ âärîmi, ãrî gojadea

¹⁴ Jesús, Marípu magu, paía opu nemorō maríya ãär̄iburire Marípure sér̄bosagu ãär̄imi. Ígu Marípu purogue ãär̄imi. Irasirirā neō piriro marírō Ígurē buremuníkōrā! ¹⁵ Jesús paía opu nemorō, marí turamerarē bopoñari merā Íagu marírē iritamugu ãär̄imi. Wātī marírē ñerirē iridorererosūta Jesúdere ãär̄ipereri ñerirē iridoredi ãär̄imí. Jesús gapu ñerirē neō iribiridi ãär̄imí. ¹⁶ Ígu maríya ãär̄iburire sér̄bosagu ãär̄imaku ïärā, Marípure güiri marírō marí sér̄emasīa. Ígu ãär̄irōgue Ígu merā ãär̄irā irirosū sér̄emasīa. Ígu marírē maigu, marírē bopoñari merā Íasīā, marí ñerō tariripoere diayeta iritamugkumi.

5

¹ Marí ire masīa. Sugu paía opu, masaka watope Marípu beyepísūdi ãär̄imi. Masakaya ãär̄iburi ãär̄ipererire Marípure sér̄bosagu ãär̄imi. Irasirigu Marípure Ígsā sidharire sibosagu ãär̄imi. “Ígsā ñerī iridea waja Ígsārē wajamoäbirikōäka!” ãrī sér̄egu, Marípu iürō waibare wějē soepeobosagu ãär̄imi. ² Paía opu marí irirosūta Ígu turari merā Ígu ñerī iridharire tau kāmutamasibemi. Irasirigu pémasímerarē, ñerō irirārē bopoñari merā Íamasīmi. ³ Turabi ãär̄isīā, gajirarē iribosarosūta Ígu basi ñerō iridea waja Marípu iürō waibare wějē soepeomi.

⁴ Neō sugu Ígu gäämerō paía opu ñajāmasibemi. Marípu gapu Ígurē beyepími, iripoeguemu Aarörē Ígu beyepíderosūta. ⁵ Cristode Ígu gäämerō paía opu ñajäbiridi ãär̄imí. Marípu Ígurē Opu pídi ãär̄imí. Åsū ãrīdi ãär̄imí Ígurē:

Yu magu ãär̄ā mu. Dapagā merā mu, yu magu ãär̄irīrē masakare masimaku yáa, ãrīdi ãär̄imí.[◊]

⁶ Gajirogue Íguya werenírī gojadea pügue Ígu magürē Åsū ãrīdi ãär̄imí:

Melquisedec paí ãär̄iderosūta mu ãär̄iníkōägkoa, ãrīdi ãär̄imí.[◊]

⁷ Cristo i ümague ãär̄igu, buro oreri gaguinírī merā Marípure Ígu turari merā Ígu boaburire taumasigrē sér̄edi ãär̄imí. Ígu, Marípu gäämerī ditare iridhamaku Íagu, Ígu sér̄erirē pé, Ígurē gũñaturamaku iridi ãär̄imí. ⁸ Cristo, Marípu magu ãär̄ikeregu, buro ñerō taridi ãär̄imí. Ñerō tarikeregu, Marípu dorerire taringärō marírō Ígurē ðärō yujari merā irire iritariweredi ãär̄imí. ⁹ Ígu curusague boagu, ãär̄ipereri Marípu Ígurē iridoredeare iripeodi ãär̄imí. Irasirigu ãär̄ipererā marírē Ígurē yujurärē taudi ãär̄imí, Ígu puro perebiri okari opaburo, ãr̄igu. ¹⁰ Irasirigu Marípu Ígurē: “Melquisedec paí ãär̄iderosūta mu ãär̄iníkōägkoa”, ãrī pídi ãär̄imí, maríya ãär̄iburire sér̄bosabure.

[◊] 5:5 Sal 2.7 [◊] 5:6 Sal 110.4

Jesucristore b̄aremurīrē piriri, ārīrā, īgūrē gūñaturaníkōārō gāāmea, ārī gojadea

¹¹ Cristo paía opa nemorō āārīrīrē wári werenemodadáa. Musā pémasiturbirimakü, irire weremasibirikoa. ¹² Musā yoaripoe Cristore b̄aremuba. Irasirirā dapagoraguere gajirārē Marīphyare buerimasā āārībukoa. Musā irasū āārībonerā, dapagoraguere neō buep̄rorirā irirosūta āārīkōāa. Ópīkū mirīrā, baari baagamasímerā, majīrāgā irirosūta āārīkōāa. Irasirirā gajirā buerimasā musārē buep̄rorideare dupaturi buero gāāmea. ¹³ Ópīkū mirīrā majīrāgā irirosū āārīrāno, “I ñerī, i gapu õārī āārā”, ārī beyemasibema. ¹⁴ Baari b̄eriri gapu mārā baari āārā. Mārā āārīrāno, õārō buenerā, õārīrē, ñerīrē beyemasirāgue āārīma.

6

¹ Irasirirā mārā pémasirā irirosū Cristoyamarē õārō pémasirā dujarā, irire buenemorō gāāmea. Neōgorague īgūyare buep̄rorirā, marī ñerō irideare b̄ajawere, gūñarī gorawayurire buebu, Marīph marīrē perebiri peamegue béori, ārīrā. Marī ñerō iririkudeare piri, Marīphre õārō b̄aremurīdere buebu. ² Gajidere, deko merā, Óāgā deyomarīgā merā wāiyerire buebu. Marī oparā īgūsāya mojōrī merā marīrē: “Marīph mārē iritamuburo”, ārī ñapeoridere buebu. Boanerā masāburire, Marīph Cristore b̄aremumerārē perebiri peamegue wajamoāburidere buebu. ³ Irasirirā marī Cristore b̄aremurā īgūyare buenemowāgānīkōārāko, Marīph gāāmemakü ëgū iritamurī merā masīmemorā.

⁴ Åsū āārā. Masaka Jesucristoya kerere pémasikererā, Marīph īgūyarārē õārī sīburire masīkererā, Óāgā deyomarīgūrē opakererā, ⁵ Marīph õārī werenírīrē pékererā, i ümū peredero puru ëgū turari merā iriburire masīkererā, ⁶ iri gapure gāāmemerā, neō dupaturi īgūsā ñerō irideare b̄ajawererī merā pirimasibirkuma. Neō dupaturi īgūsā gūñarīrē õārī gapu gorawayumasibirkuma. Irasirirā Marīphyare gāāmebiri waja, Marīph magū Cristore b̄aremumerā, ëgūrē dupaturi curusague pábiatú wējērā irirosū āārīrākuma. Gajirārē ëgūrē masaka iürōgue b̄eridamakü irirākuma. ⁷ Åsū āārā. Marī, su pooema nikü irirosū āārā. Õārī nikūrē ümārikü deko merēmakü, sibi ñajānakoa. Irasiriro iri pooe opa otedea õārō puri dākakumakoa. Irasirigu iri pooe opa dākare opakumi ëgū baaburire. Gajirā iri yebare õārī dākakumakü iārā: “Marīph õārō dākakumakü irikumi”, ārīkuma. Irasūta yámi Marīph īgūyare pérārē. Gajirā īgūsā īgūyare õārō irimakü iārā: “Marīph īgūsārē õārō iritamumi, irasirirā õārō yáma”, ārīrākuma. ⁸ Iri pooere pora, ñerī tá dita puri dākakumakü,

béokōärō gāämea. Irasüta yámi Marípü ïgħyare pékererā ir-imerärē. Perebiri peamegue bęogħukumi īgħusärē wajamoägħu.

Jesucristore bħremurīrē piriro marīrō marī amħagħasigue waaburire yúro gāämea, ārī gojadea

⁹ Yh, Marípü īgħusärē héoburire weregu, mħasärē yu mařrārē: “Īgħi béo sumurā āärā”, ārīgħi meta yáa. Marípü mħasärē Cristo merā taudi āärīmí, īgħixarā āärīburo, ārīgħi. Irasirirā mħasā õärī yebague otedea õärō duka kħrosūta õärīrē yáa. Irire yu masħa. ¹⁰ Marípü diayema irigu āärīmi. Irasirigħi īgħixarre mħasā õärō iririre kātibirkumi. Mħasā īgħir ġaġi ārīs, gajirā īgħixarārē iritamuridere kātibirkumi. ¹¹ Yh, mħasā okaropa u sħuyari merā gajirārē iritamunimak ġāämea. Irasirirā Marípü īgħixarārē: “Oäärīrē sīgħura”, ārīdeare mħasā yúrire, pħarġue diayeta oparāko. ¹² Irasirigħi mħasā Marípħu yare téri merā iritxayamak ġāämebea. Gajirā Marípü Jesucristo merā tauri kerere bħremurā ñerō tarikererā, Marípħu re: “Diayeta yure iritamugħukumi”, ārī bħremunikdāma. Īgħusā irasirimak īägħi, Marípü īgħixarārē: “Oäärīrē sīgħura”, ārīdeare īgħusärē sīgħukumi. Irasirirā mħasāde īgħusärē īäkū, īgħusā irirosūta irinikdāka!

¹³⁻¹⁴ Iripoegħe Marípü Abrahārē āsū ārī pídi āärīmí: “Diayeta mħrē õäärīrē irigħura yu ārīderosūta. Mu parāmerā āärīturiarārē wárā āärīmak īrigħura”, ārī pídi āärīmí. Irasū ārī píghi, īgħi wāi merā wāipedi āärīmí. Gajigħi īgħi nemorō āärīgħi neħo marīmak, īgħi wāi merā wāipedi āärīmí. ¹⁵ Abraham, Marípü īgħir ārī pídeare õärō bħremurī merā yúdi āärīmí. Irasirigħi Marípü īgħi ārīderosūta īgħir ārī õäärō iridi āärīmí. ¹⁶ Sugħi masakha gajirā pērou: “Diayeta ārīgħi yáa”, ārīgħi, īgħi nemorō āärīgħuya wāi merā wāipēokumi. Īgħi irasū ārī wāipemak pérā: “Diayeta werekumi”, ārī, īgħi merā neħo guaseomasibirkuma. ¹⁷ Irasirigħi Marípü Abrahārē: “Diayeta mħrē õäärīrē irigħura”, ārī píghi, īgħi wāi merā wāipedi āärīmí. Marī īgħi irasū wāipeo wereddeare pérā: “Īgħi ārīderosūta diayeta irigħukumi”, ārī masħa. “Īgħi ārīdeare neħo gorawayubirkum”, ārī masħa. Irasirigħi irire marīrē õäärō masħburo, ārīgħi, Abrahārē ārī pídeare weregu, īgħi wāi merā wāipedi āärīmí. ¹⁸ Marípü neħo ārīkatobi āärīmí. Irasirigħi īgħi ārī pídea merā, īgħi wāipodea merā, īgħi ārīdea neħo gorawayubirkuburire marīrē masimak īridi āärīmí. Marī irasirigħure masħrā, marī ñerō irideare piri, īgħi marīrē taubburire għu n-naturi merā yúu. “Irasūta irigħukumi”, ārī masħa. ¹⁹ Irasirigħi Marípü marīrē īgħi õäärō iribburire yúrārē amħagħasigue īgħi merā āärīmak īrigħukumi. Īgħi turatarigħ āärīs, irire diayeta irigħukumi. Irire õäärō masħa marī.

Āsū ãārā. Sugʉ paía opʉ Marípʉ ãārīrī taribu poekague ñajāgʉ, iri taribu makāpʉro kāmutari gasiro tariñajāmi. Irasū ñajāgʉ, masakaya ãārīburire sērēbosami Marípʉre. 20 Marípʉ ãārīrī taribugorague ñajārōsū Jesús ūmʉgasigue Marípʉ ãārīrōgue ñajādi ãārīmí. Marī irogue ñajāburi dupiyuro ñajāsiadi ãārīmí, paía opʉ nemorō Marípʉre marīya ãārīburire sērēbosaníkōābu. Melquisedec paí ãārīderosūta ãārīnīkōāgʉkumi.

7

Melquisedec paí ãārīderosūta Jesús ãārīmí, ãrī gojadea

¹ Iripoegue Melquisedec wāikʉgʉ Salem* wāikʉri makā marā opʉ ãārīdi ãārīmí. Ígʉ paí ãārīgʉ, masakaya ãārīburire Marípʉre ãārīpererārē doregare sērēbosagʉ ãārīdi ãārīmí. Abraham gajirā oparārē wējē tarinʉgāgʉ ejadi goedujáamakʉ, Melquisedec Ígūrē bokatřīgʉ waadi ãārīmí. Ígūrē bokatřīgʉ, Marípʉre: “Guapʉ, Úrē õārō irika!” ãrī sērēbosadi ãārīmí. ² Abraham gajirā oparārē wējē tarinʉgāsīā, Ígūsāya ãārīdeare ãiaadi ãārīmí. Irasirigʉ Ígʉ ãideare pe mojōma buri dʉkawa pí, subu sīdi ãārīmí Melquisedere. “Melquisedec”, ãrīrō: “Opʉ diayeta irigu”, ãrīduaro yáa. Ígʉ Salem marārē doregʉ ãārīdi ãārīmí. Ígūyarārē õārō siñajārī merā ãārīmakʉ iridi ãārīmí. Irasiriro: “Salem”, ãrīrō: “Siñajārī”, ãrīduaro yáa. ³ Melquisedec pagʉsāmarārē, Ígʉ ñekʉsāmarārē Ígūsā were gojatúdea neō máa. Ígʉ deyoadeare, Ígʉ boadeare, Ígūrē gorawayubure were gojatúdea neō máa. Irasirigʉ Ígʉ, Marípʉ magʉ Jesucristo paí ãārīnīkōāgʉ irirosū ãārīdi ãārīmí.

⁴ Irasirirā Melquisedere gūñaka! Ubu ãārīgʉ meta ãārīdi ãārīmí. Marī ñekʉ Abraham marīya bumʉ ãārīpuroridi ãārīkeremakʉ, Melquisedec, Abraham nemorō ãārīdi ãārīmí. Irasirigʉ Abraham Melquisedere, gajirā oparārē wējē tarinʉgāsīā, Ígūsāya ãārīdea ãideare pe mojōma buri dʉkawa pí, subu sīdi ãārīmí. ⁵ Āsū ãārā. Moisés dorederosūta ãārīpererā gajirā Israel bumarā Ígūsāyare, Leví parāmerā ãārīturiarārē paía ãārīrārē keoro sīma. Abraham Levíya bumarā ñekʉ ãārīdi ãārīmí. Ígʉ ãārīpererā gajirā Israel bumarā ñekʉ ãārīdi ãārīmí. Ígʉ, Ígūsā ñekʉ ãārīdi ãārīkeremakʉ, Ígūsā gapʉ Moisés dorederosūta irirā, Leví parāmerā ãārīturiarā ditare sīma. ⁶ Melquisedec gapʉ Leví parāmi ãārīturiagu ãārībiridi ãārīmí. Abraham gapʉ Marípʉ: “Óārō irigura”, ãrī písūdi ãārīkereghʉ, Melquisedere sīdi ãārīmí. Irasirigʉ Melquisedec Abrahārē: “Marípʉ mure ūmʉ õārō iriburo”, ãrīdi ãārīmí. ⁷ Irasirirā marī

* 7:1 Salem wāikʉri makā, Jerusal'ēta ãārīyuro.

ire masña. Melquisedec Abrahārē: "Marīpū mūrē ñārō iriburo", ārīgū, Abraham nemorō ñārīdi ñārīmí. ⁸ Gajire masña. Paía, marī watope ñārīrā, marī irirosūta masaka ñārīma. Irasirirā boamurāta ñārīma. Moisés dorederosūta irirāno, īgūsāyare pe mojōma buri oparire subu sīma paíare. Abraham Melquisedere sīgū, ñārīnīgū irirosū ñārīgārē sīdi ñārīmí. Marīpūya werenīrī gojadea pūgue Melquisedere: "Boakōādi ñārīmí", ārī gojadea neō máa. ⁹⁻¹⁰ Masaka Moisés dorederosūta irirā, īgūsāyare pe mojōma buri oparire subu sīma, Leví parāmerā ñārīturiarārē paíare. Iripoegue Leví deyoaburi dupiyuro Melquisedec Abrahārē bokatīrīgū waadi ñārīmí. īgū bokatīrīmakū, Abraham īgū ñīdeare pe mojōma buri dūkawa pí, subu sīdi ñārīmí Melquisedere. Leví, Abraham parāmi ñārīdi ñārīmí. īgū parāmerā ñārīturiarāde Abraham parāmerāta ñārīnerā ñārīmá. Irasirirā, Abraham Melquisedere sīdea merā īgūsāde īgūrē sīnerā irirosū ñārīnerā ñārīmá. Irasirigū Melquisedec īgūsā nemorō ñārīdi ñārīmí.

¹¹ Marīpū Israel bumarārē īgū dorerire pīgu, Aarón parāmerā ñārīturiarā Levíya bumarārē: "Paía ñārīma", ārī pídi ñārīmí. Irasirirā īgū dorederosūta paía waimūrārē wējē soepeo, Marīpūre masakaya ñārīburire sērēbosanerā ñārīmá. īgūsā irasiridea gapū masakare Marīpū iūrō ñārā waamakū irimasībea. Irasirigū Marīpū īgūsārē gorawayubure Cristore iriudi ñārīmí, paí ñārībure, marīrē ñārā ñārīmakū iribure. Cristo gapū Levíya bumū, Aarón parāmi ñārīturiagu ñārībemi. Melquisedec ñārīderosūta paí ñārīmi. ¹² Irasirigū Marīpū Cristore paíare gorawayubure iriugū, īgū iripoegue doredeadere gorawayudi ñārīmí. ¹³⁻¹⁴ Marīpū īgū iripoegue dorederosūta Levíya bumarā ditare paía sōounadi ñārīmí. Marī Opū Jesucristo gapū Israel bumū ñārīkeregū, Levíya bumū meta ñārīmi. Judáya bumū ñārīmi. Marīpū Moisére īgū dorerire pīgu, neō Judáya bumarārē: "Paía ñārīrākuma", ñārībiridi ñārīmí. Irire masña marī.

¹⁵ Irire masñā, idere ñārō pémasña. Cristo, Marīpū paí sōodi, gajirā paíare gorawayugū, Melquisedec irirosū ñārīgū ñārīmi. ¹⁶ Marīpū iripoegue dorederosūta Levíya bumarā dita paía ñajāunancerā ñārīmá. Jesucristo gapū Marīpū pídi gajirā paía irirosū paí ñajābiridi ñārīmí. Marīpū turari merā ñārīnīgū ñārīsīā, paí ñajādi ñārīmí. ¹⁷ Marīpū īgū werenīrī gojadea pūgue īgū magārē irire ásū ñārīdi ñārīmí:

Melquisedec paí ñārīderosūta mū ñārīnīkōāgūko, ñārīdi ñārīmí.[◊]

¹⁸ Marīpū Moisére doreri píphoride marīrē Marīpū merā ñārō ñārīmakū irimasībea. Irasirigū Marīpū iri dorerire bo-

jepíkōadi ããr̄imí. ¹⁹ Mar̄p̄u Moisére doreri pídea merã mar̄ ïḡu ïürõ õärã neõ ããr̄imasibea. Irasirigu Mar̄p̄u Jesucristo merã mar̄r̄e õärã ããr̄imakã iriburire pídi ããr̄imí. Irasirirã mar̄ Cristore b̄remurã, Mar̄p̄u p̄rogue ñajãrã irirosú ïḡurẽ diayeta s̄erẽmasña.

²⁰ Mar̄p̄u Cristore paí sóogh: “Yu wãi merã m̄r̄e wãipeo pía”, ãr̄idi ããr̄imí. ²¹ Gajirã paía gap̄re ïḡu wãi merã wãipeo p̄ibiridi ããr̄imí. Cristo gap̄re wãipeo, paí pídi ããr̄imí. Åsú ãr̄i weredi ããr̄imí Mar̄p̄u Cristore:

Yu, mu Op̄u ããrã. Irasirigu yu wãi merã m̄r̄e wãipeoḡu, diayeta wereḡura.

Irasirigu neõ gorawayuro mar̄r̄o m̄r̄e åsú ãr̄i werea:
“Melquisedec paí ããr̄iderosüta mu ããr̄inikõágukoa”,
ãr̄idi ããr̄imí Mar̄p̄u ïḡu maḡurẽ.[◊]

²² Mar̄p̄u irasú ãr̄i weregu, ïḡu Jesucristo merã mar̄r̄e õärã ããr̄imakã iriburire pídi ããr̄imí. Iri ïḡu Moisére doreri píphororidea nemorõ, mar̄ õärõ ããr̄iburire pídea ããrã.

²³ Ñäär̄ip̄rorinerã paía boamakã, gajirã gorawayu ñajãnerã ããr̄imá doja. Irasirirã wárã paía ñajãnanerã ããr̄imá. ²⁴ Jesúus gap̄u irasú ããr̄inikõámi. Irasirirã ïḡurẽ gorawayurã paía neõ máma. ²⁵ Irasirigu Mar̄p̄ure mar̄iya ããr̄iburire s̄erẽbosanikõámi. Mar̄p̄ure masirãno, Jesúre b̄remurã ããr̄ima. Irasirigu ããr̄ipererã mar̄r̄e ïḡurẽ b̄remurãrẽ taumasimí, Mar̄p̄u merã õärõ ããr̄inikõáburo, ãr̄iḡu.

²⁶ Irasirigu Jesúus paía op̄u nemorõ, ããr̄ipereri mar̄iya ããr̄iburire keoro iritamuḡu ããr̄imi. ïḡurëta mar̄ b̄ero gäâmea. ïḡu õätarigu, neõ ñer̄irẽ iribi, ñer̄i opabi ããr̄imi. Irasirigu Mar̄p̄u ïḡurẽ ñer̄a watope ããr̄idire ãi, ûmugasigue ããr̄ipererã gajirã nemorõ Op̄u pídi ããr̄imí. ²⁷ Gajirã paía oparã irirosú ããr̄ibemi. ïḡusá gap̄u ûm̄riku waim̄r̄arẽ wẽjẽ soepeo s̄erẽbosama, Mar̄p̄ure masaka ñer̄i iridea waja ïḡusáre wajamoâbirikõáburo, ãr̄irã. Paíade ïḡusá ñer̄i iridea waja Mar̄p̄u ïürõ ïḡusá basi waim̄r̄arẽ wẽjẽ soepeop̄rorima. P̄uru gajirã ñer̄i ïḡusá iridea waja waim̄r̄arẽ wẽjẽ soepeobosama. Ûm̄riku irasirinama. Jesúus gap̄u paía op̄u nemorõ ããr̄iḡu, mar̄ ñer̄i iridea waja waim̄r̄arẽ wẽjẽ soepeobiridi ããr̄imí. Suñarõta mar̄ ããr̄ipererãrẽ boabosadi ããr̄imí, mar̄ ñer̄i iridea wajare taugu. ²⁸ Mar̄p̄u Moisére doreri pídea merã paía oparã sóosuma. ïḡusá irasú sóosükererã, õär̄i ditare irimerã ããr̄ima. Iri dorerire pídero p̄uru, Mar̄p̄u ïḡu maḡu gap̄re ïḡu wãi merã wãipeo, paía op̄u nemorõ sóodi ããr̄imí. Irasirigu ïḡurẽ sóogh, ïḡu gäâmerõsüta õär̄i iripeoḡu ããr̄inimakã iridi ããr̄imí.

8

Jesús marīya āārīburire Marīpūre sērēbosagħu āārīmi, ārī go-jadea

¹ Aārīpereri yu mūsārē wererire pérā, ire ñārō pémasíka! Jesucristo paía opu nemorō aārīgū ûmugasigue Marípu tutarigū diaye gapu doami īgūrē marīya aārīburire sérēbosabu. ² Ûmugasigue marī Opu iridea wii īgūya wiigora aārā. Iri wii, masaka iridea wii meta aārā. Irasirigu Jesucristo irogue marīya aārīburire Marípure sérēbosagu, iri wiigueta sérēbosami. ³ Marípu i nikū marā paía oparārē sóogu, īgū ñürō waimurārē wējē soepeomurārē, gajino īgūrē símurārē sóomi. Irasirigu Jesucristode īgūsā Marípure gajino sīrā irirosū irigu, īgū basi marīrē boabosadi aārīmí. ⁴ Jesucristo i nikūgue aārīgū, paí aārībiribukumi. Gajirā paía Moisés dorederosúta Marípu ñürō īgūrē gajinorē sīrā aārīsiama. ⁵ I nikū marā paía Marípuya wiigue īgū ñürō moāma. Iri wii i nikūma wii aārā. Marípuya wiigora ûmugasigue aārā. Irasiriro Marípuya wii i nikūma wii, ûmugasima wii keori aārā. Moisés i nikūma wiire iriburo dupiyuro Marípu ãsū ñārīdi aārīmí īgūrē: “Yu mārē ûtāägue ìmuderosúta yaa wiire irigu koa. Yu dorederosúta yaa wiire keoro irika!” ñārīdi aārīmí. ⁶ Jesús gapure: “Paía opu nemorō aārā mu”, ñārī pídi aārīmí. Irasiriro Jesús ûmugasigue paí moārī, i nikū marā paía moārī nemorō ñārī aārā. Iripoegue Marípu masakare: “Moisére yu doreri pídeare iripeorārē ñārō irigu”, ñārī werepídi aārīmí. Puru Jesucristore iriug: “Ígūrē bñremurārē yu merā ñārā aārīmakū irigu”, ñārī werepídi aārīmí. Irasiriro īgū iripoegue werepídea nemorō ñārī aārā. Irasirigu Jesucristo Marípu merā marī ñārō aārīburire ûmubosagu aārīsīñā, paía opu nemorō aārīmi.

⁷ Moisére Marípʉ doreri pídea, marírẽ Marípʉ merã õärõ ãärímakã iribiridero ãäríbá. Iri doreri marírẽ õärõ irimakã tamerárẽ Marípʉ dupaturi gaji werepíbiribodi ãärími.
⁸ Igúyará, Israel bumarã igú doredeare iribiri waja igúsárẽ ãsú ãrídi ãärími igúya werenírĩ gojadea pügue:

Y^h musā Op^h, āsū ārā: “Ōārō péka! Musā Israel bumarārē, Judáya bumarādere p^urāguere gaji maama werepíg^ukao.

⁹ Iri, yu musā ñeküsāmarārē iripoegue werepídea irirosū neō ãäríbirikoa. Yu basi ïgüsärē Egipto nikügue ãärírärē õärö koreri merā wiubu. Wiu: ‘Yu dorerire irimakā, musärē õärö irigura’, ãři werepíbu. Yu irasū ãřideare ïgüsā gapu tarinugāma. Ígüsā tarinugärī waja ïgüsärē béobu, ïgüsā gäämerō iriburo, ãřigü.

- 10 Irasirigu p̄uruguere Israel bumarārē ãsū ãrī wereguera: Yū dorerire īgūsārē gūñā pémasimakū irigukoa. Yū dorerire īgūsārē iriduamakū irigukoa. Irasirigu yū, īgūsā Opū ãārīgukoa. īgūsā, yaarā yū ditare buremurā ãārīrākuma.
- 11 Neō sugu īgūyarārē īgū merāmarārē, īgū pagupūrārē: ‘Marī Opure masīka mūsāl!’ ãrī buebirikuma. ãārīpererā yure masīrākuma. Majīrā, irasū ãārīmakū mūrā yure masīrā dita ãārīrākuma.
- 12 Irasirigu īgūsā ñerī irideare kātigukoa. īgūsā ñerī irideare neō gūñanemobirikoa. īgūsārē wajamoābirikoa”, ãrīdi ãārīmí Marīpu Israel bumarārē.◊
- 13 Irasū ãrī weregu, maama werepíri merā iripoegue īgū masakare werepíp̄urorideare peremakū iridi ãārīmí. Gajino buugre béo gorawayurosū, maama merā īgū werepíp̄urorideare gorawayudi ãārīmí.

9

Marīp̄ure buremurī wiimarē gojadea

¹ Iripoegue Marīpu Moisére īgū dorerire píp̄urorigu, masaka īgūrē buremuburidere pídi ãārīmí. Irasirigu īgūsārē īgūrē buremuburi wii i nikūma wiire iridoredi ãārīmí. ² Iri wii waimurā gasiri merā īgūsā iridea wii, pe taribu opari wii ãārīdero ãārībú. Ñajānugāp̄urorirī taribu Marīp̄uya taribu wāik̄adero ãārībú. Iri taribure sīāgori yuku peodi, irasū ãārīmakū baari peyaro ãārīdero ãārībú. Iri peyaro weka Marīpu īürō pā duparu peyadero ãārībú. ³ Iri taribu korema taribu suríro gasiro merā kāmutadea taribu ãārīdero ãārībú. Iri taribu Marīpu ãārīrī taribugora wāik̄adero ãārībú. ⁴ Iri taribugue ñajārō p̄uro sūrōrī soemurō oro merā iridero ãārīdero ãārībú. Iri taribu poekague oro merā òmabiadea kūma, Marīpu īgū doreri gojadea ûtā majīrī opari kūma ãārīdero ãārībú. Gaji solo oro merā iridea solo Marīpu masakare ejodea maná wāik̄ari poga oparisoro, irasū ãārīmakū Aarōyagu tuadi ñasātuadi iri kūmague ãārīdero ãārībú. ⁵ Marīpu iri kūma buuari majī weka pērā īgūrē wereboerā kēdūp̄urirk̄arā keori weadea merā īgū iri taribugue ãārīrīrē īmudi ãārīmí. īgūsāya kēdūp̄ari merā iri kūma buuari majīrē sēē kāmutadero ãārībú. Iri buuari majī, Marīpu masakare: “Ígūsā ñerō iridea waja wajamoābirikoa”, ãrīdeare keori ãārīdero ãārībú. Dapagorare ãārīpereri iri wiimarē werenemomasibirk̄o.

- ⁶ Iri wiimarē ãmu ododero p̄ura, ûm̄urik̄ paía ãārīp̄urorirī taribure ñajāunannerā ãārīmá Marīpu īürō īgūsā moārīrē irirā. ⁷ Paía opū dita gaji taribuguere ñajāunadi ãārīmí. Bojorik̄ iri taribuguere suñarōta waimurā díre ãi ñajāunadi ãārīmí. Dí

marīrō neō ñajābiridi ãārīmí. Ígū basi ñerī iridea waja, irasū ãārīmakū masaka Ígūsā masīñā marīrō ñerō iridea waja iri díre ãī ñajādi ãārīmí, Marīphre: "Wajamoäbirikōäka ḡuare! Ḡua ñerō irideare kātika!" ãrī sērēgū. ⁸ I ãārīpereri merā Óagū deyomarīgū marīrē ire pémasīmakū yámi. Iri wii ãārīdeapoe masaka Marīphre b̄aremurā, Ígū ãārīrī taribugue ñajābirinerā ãārīmá. ⁹ I ãārīpereri Marīphu Ígūrē b̄aremurī wiimarē pídeare marī buesīñā: "Dapagoraguere marī Ígūrē b̄aremurī ãsū ãrīdharo yáa", ãrī pémasīña. Iro dupiyuro paía gajino Marīphre sīñī, waimurārē wējē soepeori, masakare: "Marīphu ïürō waja opamerā ãārā ḡua", neō ãrī masīmakū iribiridero ãārībú. ¹⁰ Æsū ãārā. Marīphu Moisére doreri pídea Ígū masakare baadoreri, iiridoreri, Ígū ïürō koedoreri dita ãārā. Ígūsāya yujupūrārīma ãārībea. Irasiriro iri doreri marīrē õārā waamakū iribea. Marīphu iri dorere masaka Ígūsā iriburire pídi ãārīmí. Irire Jesucristo merā gorawayuburo dupiyuro pídi ãārīmí.

¹¹ Cristo gapu paía opu nemorō ãārīgū aarisiadi ãārīmí. Irasirigu Ígū boadea merā marīrē õārō iridi ãārīmí. Marīphu ïürō marī ñerī iridea wajare peredoregu, Marīphu ãārīrōgue ûm̄gasima wiigue ñajādi ãārīmí. I nikūma wiire ñajābiridi ãārīmí. Ùm̄gasima wii, i nikūma wii nemorō õātariri wii, masaka iridea wii meta ãārā. ¹² Irasirigu Cristo, Marīphu ãārīrōgue ûm̄gasima wiigue suñarōta ñajādi ãārīmí. Irogue ñajāgū, paía oparā i nikūma wiigue Marīphu ãārīrī taribugue cabraya díre, wekuaya majīräya díre ãī ñajāderosū ãī ñajābiridi ãārīmí. Ígū basi marī ñerī iridea waja boagu, Ígūya dí merā Marīphu ãārīrōgue ñajādi ãārīmí, marīrē Marīphu merā õārō ãārīnīkōäburo, ãrīgū. ¹³ Paía oparā cabraya, wekuaya dí merā, wekuago majīgōrē Ígūsā soeedea nitū merā masakare Ígūsā ñerī iridea waja Marīphuya wiigue ñajāmasīmerārē wēásiripeoma. Ígūsārē wēásiripeomakū, Marīphu ïürō ñerīrē opamerā duja, Marīphuya wiigue dupaturi ñajāmasīma doja. ¹⁴ Paía oparā wekuaya dí merā, cabraya dí merā masakare iritamuma. Cristo gapu Ígūsā nemorō Ígūya dí merā marīrē õārō iritamutarigu yámi. Ígū ñerī marīgū, Óagū deyomarīgū ãārīnīgū iritamuri merā Ígū basi Marīphre wiadi ãārīmí curusague boabu. Paía waimurā Marīphre wia, Ígū ïürōrē soepeorosū Ígū basi irasū wiadi ãārīmí. Irasirigu marīrē Marīphu merā neō õārō ãārībonerārē taudi ãārīmí, Marīphu okanīgā dorere õārō irimasīburo, ãrīgū. Irasirigu marī gūñarīgū: "Marīphu ḡuare wajamoägukumi ḡua ñerō iridea waja", ãrī gūñarikunemobirimakā iridi ãārīmí.

¹⁵ Irasirigu Jesucristo, Marīphu Ígū beyenerārē maama werepíderosūta iridi ãārīmí marīrē taubu. Marīrē taugu,

Marīphyarā īgū merā ñoārō ãārīnímakū iridi ãārīmí. Irasirirā Marīphū īgūyarārē siburire oparāko. Moisés doreri dita ãārīmakū, marī ñerī iridea waja, waja oparā dita ãārībukoa dapa. Cristo marīrē curusague boabosadi ãārīmí, marī ñerī iridea waja, waja opabonerārē taibu. ¹⁶⁻¹⁷ Āsū ãārā. Sugū masakū īgū boaburo dupiyuro īgūyarārē: "Yū opari mūsārē dujarokoa", ãrīkumi. Irasirigu īgū boaburo dupiyuro sibirkumi dapa. Īgū boaderō purū, īgūyarārē: "Mūsārē dujarokoa", ãrīderosūta īgū opadeare ãikuma.

¹⁸ Irasiriro Marīph masakare: "Āsū irigura", ãrī werepípuroridea, waimurārē wējē, īgūsāya dí bēoro marīrō wajamarīdero ãārībū. Waimurārē wējē, īgūsāya díre bēodero purū, Marīph dorerire diayeta irinerā ãārīmá. ¹⁹ Irasirigu Moisés, Marīph īgū doreri pídeare masakare werepeodi ãārīmí. Purū cabraya díre, wekua majīrāya díre deko merā morēdi ãārīmí. Morē odo, hisopo wāikudi dūph merā oveja poarire diari merā ñimudea merā tūrādi ãārīmí. Iri dūph merā díre yosa, Marīph dorerire īgū gojadea pū weka, ãārīpererā masaka wekadere wēásiripeodi ãārīmí. ²⁰ Purū īgūsārē ãsū ãrīdi ãārīmí: "Marīph marīrē īgū doreri pídea, i dí merā diaye ãārīmakū masña. I díre ïārā, diayeta īgū ãrīderosūta īgū marīrē iriburire masña. Irasirigu Marīph: 'Yū dorerire õārō irika!' ãrīmí", ãrīdi ãārīmí Moisés. ²¹ Purū masakare īgū iriderosūta Marīphure bāremurī wii wiamurā gasiri merā īgūsā iridea wiire, ãārīpereri iri wiigue ãārīrīdere wēásiripeodi ãārīmí. ²² Āsū ãārā. īgū dorederosūta Marīphure bāremurī wiimarē dí merā wēásirimakū, Marīph irire: "Yū ïürō õārī ãārā", ãrī ïādi ãārīmí. Irasū wēásiribirimakū: "Óārī ãārā", ãrī ïābiribodi ãārīmí. Irasirigu dí bēoro marīrō, marī ñerī iridea wajare marīrē kātimasibirkumi.

Jesucristo, īgū boari merā marī ñerō iridea wajare taudi ãārīmí, ãrī gojadea

²³ Irasirirā i nikūma wiire, iri wiigue ãārīrīdere paía: "Marīph ïürō õārī ãārā", ãrīrā, waimurā dí merā wēásiripeonera ãārīmá. I nikūma wii, ûmugasima wii keori dita ãārīdero ãārībū. Irasiriro ûmugasima wiire, iri wiigue ãārīrīdere: "Marīph ïürō õārī dita ãārā", ãrī, waimurā dí nemorō Cristoya dí merā wēásiripeoro gāamea. ²⁴ Irasirigu Cristo marīya ãārīburire Marīphure sérēbosagu, Marīphure bāremurī wii masaka iridea wiire ñajābiridi ãārīmí. Iri wii, ûmugasima wii keori ãārīdero ãārībū. Marīphya wiigora ûmugasigue ãārā. Irasirigu Cristo ûmugasima wiigue ñajādi ãārīmí, Marīph ïürō marīya ãārīburire Sérēbosabu.

²⁵ Bojorikʉ sugʉ paía opʉ i nikũma wiigue, Marípʉ ãäríñi taribugue waimurã dí merã ñajänadi ãäríñi. Cristo gapʉ maríñi boabosagʉ, suñarõta ûmugasima wiigue, Marípʉ ãäríñigüe ïgūya dí merã ñajädi ãäríñi. ²⁶ Paía opʉ dí merã ñajänaderosũ irigʉ, i ûmu ãäríñugädeapoegueta boa, masadi tamerã irasüta boa, masäniköäbodi ãäríñi. Suñarõta i ûmu pererinʉ ejaburi dupiyuro i niküguere deyoadi ãäríñi, ïgū suñarõta boari merã ãärípererã ñerĩ iridea wajare béobu. ²⁷ Ñerĩpererã maríde suñarõta boarãko. Marí boadero purʉ, Marípʉ ïgū iñrõrẽ maríñi nídoregukumi ïgūrẽ bùremurãrẽ õärõ iri, ïgūrẽ bùremubirinerãrẽ wajamoäbu. ²⁸ Marí suñarõta boarosũ, Cristode suñarõta boadi ãäríñi. Irasirigʉ ïgū boari merã wárã masaka ñerõ iridea wajare béobosadi ãäríñi. Irasiri odo, ûmugasigue murña, purʉ i nikügue dupaturi aarigukumi doja. Irasü aarigü, masaka ñerõ iridea wajare béogʉ aarigü meta irigukumi. ïgūrẽ usayari merã yúrãrẽ taugʉ aarigukumi, ûmugasigue ïgū merã ãäríburo, ãrigʉ.

10

¹ Marípʉ Moisére ïgū doreri pídea, purugue ïgū Cristo merã masakare õärõ iriburi keori dita ãärídero ãäríbú. Cristo masaka ñerĩ iridea wajare béodi ãäríñi. Marípʉ Moisére doreri pídea gapʉ ïgūsã ñerĩ iridea wajare bëomakü irimasibididero ãäríbú. Irasiriro iri dorederosüta paía bojorikʉ Marípʉ iñrõ waimurãrẽ wëjë soepeorire irinakermakü, masaka ñerĩ iridea wajare bëomakü irimasibididero ãäríbú. ïgūsärë Marípʉ iñrõ õärã ãärímakü irimasibididero ãäríbú. ² Iri doreri masakare õärã ãärímakü irimasimakü, suñarõta waimurã wëjë soepeori meräta ïgūsã ñerĩ iridea wajare bëosübonerã ãäríñi. “Waja opamerã ãärã”, ãrĩ gûñabonerã ãäríñi. Irasirirã, Marípʉ iñrõ ïgūsã waimurã wëjë soepeorire piriköäbonerã ãäríñi. ³ Åsü gapʉ ãärídero ãäríbú. Marípʉ, bojorikʉ ïgūsã waimurãrẽ wëjë soepeodea merã ïgūsã ñerõ irideare gûñamakü iridi ãäríñi. ⁴ Irasirirã wekuaya dí, cabraya dí merã marí ñerĩ iridea wajare neõ bëomasibea.

⁵ Irasirigʉ Cristo i niküguere aariburo dupiyuro ïgū Pagure ãstü ãrïdi ãäríñi:

Mu iñrõ ïgūsã waimurãrẽ wëjë soepeorire, gajino ïgūsã murë sîrïdere gââmebea. Irasirigʉ yure dupukugʉ deyoamakü irigukoa, ïgūsã ñerõ iridea waja ïgūsärë boabosadoregu.

⁶ Masaka ïgūsã ñerõ irideare kâtidoreduarã, mu iñrõ ïgūsã waimurãrẽ wëjë soepeorire, gajino ïgūsã murë sîrïdere usayari merã ïâbea.

⁷ Irasirigu yu ãsū ãrību: “Mu, yu Opu ãārā. Irasirigu muya werenírī gojadea pūgue gojaderosūta mu gāāmerīrē irigu waagura”, ãrīdi ãārīmí Cristo ïgū Pagure.[☆]

⁸ Irire ãrīgū, ire ãrīpuroridi ãārīmí Marīpure: “Mu iürō ïgūsā waimurārē wējē soepeorire, gajino ïgūsā murē sīridere gāāmebea. ïgūsā irasū iririre usuyari merā ïābea”, ãrīdi ãārīmí Marīpu dorederosū ïgūsā irikeremakū. ⁹ Puru ãsū ãrīnemodi ãārīmí: “Mu, yu Opu ãārā. Irasirigu mu gāāmerīrē irigu waagura”, ãrīdi ãārīmí. Irasirigu Marīpu ïgū masakare waimurārē wējē soepeodoredare béodi ãārīmí. Irire béogu: “Cristo boari merā gapu masakare ïgūsā ñerī iridea wajare taugura”, ãrī werepídi ãārīmí. ¹⁰ Jesucristo, Marīpu gāāmederosūta ïgū basita Marīpure wiadi ãārīmí, marī ãārīpererārē suñarōta boabosagu. Irasirigu ïgū boari merā Marīpu marīrē ïgūyarā õārā, waja opamerā ãārīmakū iridi ãārīmí.

¹¹ ãārīpererinurī Marīpu iürō judío masaka paía waimurārē wējē soepeoníkōama. Irasirikeremakū, marī ñerī iridea wajare neō béomakū irimasibea. ¹² Jesucristo gapu suñarōta marīrē boabosadi ãārīmí, marī ñerī iridea wajare bēobu. Irire irasiri odo, ûmugasigue Marīpu diaye gapu doadi ãārīmí marī Opu ãārīgū. ¹³ Iroguere doagu, ïgūrē ïāturirārē Marīpu tarinugābosaburire yúgu yámi. ¹⁴ ïgūta suñarōta boari merā ïgūyarārē õārā, waja opamerā ãārīnmakū iridi ãārīmí. ¹⁵ Jesucristo irasū irideare Õagū deyomarīgū marīrē: “Irasūta ãārā”, ãrī masimakū yámi. ãsū ãrī weredi ãārīmí:

¹⁶ Musā Opu ãsū ãrīmi: “Puruguere yaarārē ãsū ãrī weregura: ‘Yu dorerire ïgūsārē iridamakū irigu koa. Yu dorerire gūñia pémasimakū irigu koa’”.[☆]

¹⁷ Idere ãrīnemomi: “ïgūsā ñerō irideare dupaturi neō gūñanemobirikoa”, ãrīmi, ãrī weredi ãārīmí Õagū deyomarīgū.[☆]

¹⁸ Irasirirā marī ñerī irideare Marīpu kātisñnerā ãārā. Dupaturi marī ñerī iridea wajare waimurā wējē soepeorire gāāmenemobeia.

Marīpu ãārīrōgue ñajārā irirosū marīya ãārīburire ïgūrē sērērō gāāmea, ãrī gojadea

¹⁹ Irasirirā dapagorare marī ûmugasigue Marīpya wiigue ïgū ãārīrī taribugorague ñajārā irirosū güiro marīrō ïgūrē diaye sērēmasia. Jesucristo marīrē boabosagu dí bēodea merā irasirimasiā. ²⁰ Jesucristo boaburi dupiyuro Marīpu ãārīrī taribugoraguere paía opu dita iri taribu makāphro kāmutari

gasirore tariñajādi ãārīmí, masakaya ãārīburire Marīpūre sērēbosabu. Jesucristo gapu īgū boadea merā Marīpū merā marī õārō ãārīrīrē kāmutadeare bēodi ãārīmí. Irasirirā dāpagorare marī Jesucristo marīrē boabosadea merā Marīpū ãārīrīõguere ñajārā irirosū marīya ãārīburire Marīpūre diaye sērēmasla. ²¹ Jesucristo paía opu nemorō paí ãārīgū Marīpū ãārīrīõgue marīya ãārīburire sērēbosagū ãārīmi. Irogue īgū marīrē Marīpūyarārē õārō doregu ãārīmi. ²² Irasirirā diaye gūñarī merā, būremurīrē neō piro marīrō merā Marīpū ãārīrīõgue ñajārā irirosū marī īgūrē diaye sērērō gāâmea. Cristo īgū boadea merā marīrē waja opamerā ãārīmakū iridi ãārīmi: “Ñerī iridea waja, waja oparā ãārā gūa”, ãrī neō gūñarikūnemobirkōâburo, ãrīgū. Irasirirā ḡrari marīrī deko merā marīya dūpūre túkoenerā irirosū Marīpū iūrō õārā ãārā. ²³ Marīpū marīrē: “Tauḡra”, ãrīderosūta irigukumi. Irasirirā marīrē īgū ãrīdeare būremup̄riderosūta piro marīrō õārō usuyari merā būremuwāgānīkōârā! ²⁴ Gajirā Jesúre būremurādere gūñarā! Irasirirā gāme iritamurā! Gāme maîrī merā õārō irirā! ²⁵ Piro marīrō merā Marīpūyare nerē buerā! Surāyeri marī merā nerē buemerā irirosū iribirikōârā! Marī Opū i nikūguere dupaturi aariburo mérō dūyáa. Irasirirā irire masīrā, gāme iritamurō gāâmea īgūrē būremunemomurā.

²⁶ Marīpū marīrē Jesúya kerere: “Diayeta ãārā”, ãrī masīmakū iridero p̄ru, marī ñerī iriduarire piro marīrō iriwāgānīkōârā, marī ñerō iridea waja Jesucristo īgū boadea merā marīrē taudeare bēobukoa. Irire bēomakū, dupaturi īgū marīrē boabosari neō máa. ²⁷ Marī īgū taudeare bēomakū ïāgū, Marīpū ãārīpererā īgūrē ïātūrirārē b̄ro wajamoâgū, marīdere īgūsā merā perebiri peamegue bēogukumi. Irasirirā marīrē gajirā īgūyare bēonerā merā īgū wajamoâburire b̄ro güiri merā ãārībukoa. ²⁸ Iripoegue marā Moisés dorerire tarinugāgūrē wajamoânerā ãārīmá. īgū ñerō irideare pērā, o urrerā ïā, īgūrē weresâdero p̄ru, Marīpū dorederosūta neō bopoñarī merā ïārō marīrō īgūrē wējēnerā ãārīmá. ²⁹ ¿Naásū gūñarī m̄sā? ëgūrē wajamoâdero nemorō Marīpū magūrē ïātūrigunorē b̄ro wajamoâgukumi. ëgū maguya dí bēodea merā Marīpū marīrē: “Óârā, waja opamerā ãārīma”, ãrī ïādi ãārīmí. Iripoegue irire werepídi ãārīmí. Irasirigu Jesucristoya dí bēodeare: “Wajamáa”, ãrīrārē, Õagū deyomarīgūrē Marīpū marīrē maîrīrē masīmakū irigure ñerō werenírārē b̄ro wajamoâgukumi. ³⁰ Marī Opū ãrīdeare masīa marī. Åsū ãrīdi ãārīmí: “Yū ãārā, waja oparārē wajamoâbu. ëgūsā ñerī iridea waja ëgūsârē wajamoâgūra”, ãrīdi ãārīmí. Åsū ãrīnemodi

ãārīmí doja: "Yaarā iririre ïāgū, ïgūsārē diayemarē irigūra", ãrīdi ãārīmí. ³¹ Marīpu okanígū masakare wajamoãrī būro goeri ãārā.

³² Musā iripoegue ãārīdeare gūñaka! Marīpu musārē Jesucristoya kerere masñugāmakū iridero puru, gajirā musārē ñerō tarimakū irinerā ãārīmá. Irasirikeremakū, musā gapu ïgūrē būremurīrē neõ piribirinerā ãārībú. ³³ Masaka ïürō gajirā surāyeri musārē ñerō werení, ñerō iribiranerā ãārīmá. Gajipoe musā merāmarārē gajirā ñerō iribiramakū ïārā, ïgūsārē béobiri, musādē ïgūsā merā ñerō iribirasūnerā ãārībú. ³⁴ Surāyeri musā merāmarā peresugue ãārīmakū ïārā, bopoñarī merā ïā, ïgūsārē iritamunerā ãārībú. Gajirā musāyare ēmakeremakū, ushayari merā: "Óārokao", ãrīnerā ãārībú. I nikūma nemorō õārī perebiriburire ûmagasiguere musā opaburire masñerā ãārībú. Irasirirā musā oparire ïgūsā ēmamakū, būjawerebirinerā ãārībú. ³⁵ Irasirirā Jesucristore gūñaturaníkōaka! ïgūrē būremurīrē neõ piribirikōaka! ïgūrē būremurā, wári õārīrē wajatarāko. ³⁶ Musārē õārō gūñaturari merā Marīpu gāāmerīrē iriníkōärō gāāmea. Irasirirā, ïgū: "Óārīrē sīgura", ãrīdeare oparāko. ³⁷ Marīpu ãsū ãrīdi ãārīmí ïgūya werenírī gojadea pūgue:

Mérō ñuyáá yu iriudi i ûmuguerre dupaturi aariburo. Yooboro marīrō ejagukumi.

³⁸ ïgūrē būremurārē: "Óārō irirā, yaarā ãārīma", ãrī ïāa. Yu merā ãārīníkōärākuma. ïgūrē būremurīrē pirirā gapure suybirkiko. ãrīdi ãārīmí Marīpu. [☆]

³⁹ Marī gapu ïgūrē būremurīrē pirirā irirosū ãārībea. Irasirirā perebiri peamegue waamurā ãārībea. Marī Jesucristore būremua. Irasirirā ïgū taunerā, ïgū puro waamurā ãārā.

11

Marīpūre būremurīmarē gojadea

¹ Marīpūre būremurā: "ïgū marīrē: 'Óārīrē sīgura', ãrīdeare diayeta sīgukumi", ãrī būremua. Irire ïābirkikererā, ïārā irirosū: "Diayeta ãārā, ïgū ãrīdeare oparāko", ãrī būremua.

² Iripoeguerre marī ñekūsāmarā ïgūrē būremumakū, ïgūsārē: "Óārā ãārīma", ãrī ïādi ãārīmí.

³ Marīpūre būremurī merā: "ïgū werenírī merā i ûmūma ãārīpererī ãārīmakū iridi ãārīmí. Irasirigu iro dupiyuro neõ marīdeare i ûmūmarē ãārīpererī marī dapagora ïārīrē iridi ãārīmí", ãrī masña.

⁴ Iripoeguemu Abel Marīpūre būremusíā, ïgū ïürō oveja majigūrē wējē soepeogu, ïgū tīgū Caín sīdea nemorō sīdi ãārīmí.

Maríph, Abel ïgürē báremurírē ïágú, ïgú sídeare: “Óágorá”, árídi áárímí. Irasirigu ïgürē: “Óágú áárími”, árí iádi áárímí. Abel iripoegue boadi ááríkeremakú, ïgú Maríphre báremurí merá irideare maríde gúñaa. Irasirirá ïgú báremuderosúta marídere Maríphre báremuró gáámea.

⁵ Enoc Maríphre báremusíá, boabiridi áárímí. Ígú boabirikeremakú, Maríph ïgürē áímuríákóádi áárímí. Masaka ïgüré ámakererá, neõ bokabirinerá áárímá. Maríphya wereníri gojadea pügue ású árí gojasúdero ááríbá: “Maríph Enoré áímuríaburi dupiyuro usuyari merá iádi áárímí”. ⁶ Maríphre marí báremumerá ïgüré usuyamakú irimasíbea. Ígüré sérégáno: “Diayeta ïgú Maríphgora áárími”, árí gúñaró gáámea. “Marí ïgüré báremurí merá sérérírē ðáró pémi”, árí gúñaró gáámea. Marí irire gúñamerá ïgüré séremasíbea.

⁷ Noé Maríphre báremusíá, Maríph ïgüré: “Mu neõ iábiridea merá i nikú maráré ïgúsá yáre báremubiri waja buro wajamoágura”, árídeare báremudi áárímí. Irasirigu, Maríph dorederosúta wádiru doódiru iridi áárímí, ïgúyará merá dia miríburire taribu. Maríphre báremusíá, i nikú maráré ïgúsá ïgüré báremubirire masímakú iridi áárímí. Maríph, ïgüré báremumaká: “Óágú áárími”, árí iádi áárímí.

⁸ Abraham Maríphre báremusíá: “Gaji nikú yáre märé siburi nikúgue waaka!” árímakú pégu, ïgüré yujudi áárímí. “Irogue waagú irikoa”, árímasíbirikeregú, ïgúya niküré wiriwágádi áárímí. ⁹ Maríph ïgüré: “Iri niküré sígura”, árídeare báremugú, iri nikúgue eja, áárímejájadi áárímí. Iro áárímejájakeregú, gaji nikúmá irirosú surí gasiri merá iridea wiiri merá naaunadi áárímí märáró ááríbirisíá. Maríph ïgú magú Isaare, ïgú parámi Jacore: “Iri niküré sígura mäsádere”, árímakú, ïgúsáde Abraham irirosúta iri nikúgue naaunanerá áárímá. ¹⁰ Abraham iri niküré naagú, makári iribiridi áárímí. Gaji makágue Maríph áárírí makágue ümugasigue ïgú waaburire yúgu iridi áárímí. Iri maká Maríph iridea maká neõ perebiri maká áárá.

¹¹ Abraham marápo Sara pürá marídeo Maríphre báremusíá, búrogora ááríkerego: “Maríph áríderosúta yáre irigukumi”, árí báremurí merá pürákudeo áárímó. ¹² Irasirigu Abraham bugárogora ááríkeregú, Sara merá majígüré pürákudi áárímí. Ígú parámerá ááríturiará wárá áárínerá áárímá. Neñukáré, imipa yerire keo bokatíñña maríro irirosú ïgúsáré keo bokatíñmasíñña máá.

¹³ Áárípererá, Maríph ïgúsáré: “Sígura”, árídeare neõ opamerágue boanerá áárímá. Irire opabirikererá, gúñaturari merá: “Maríph ïgú áríderosúta pürague sígukumi guare”, árí, ïgüré báremuníkóánerá áárímá. Irasirirá gajiráré: “Gaji nikú

marā irirosū i nikūgue naarā dita ãārā”, ãrī werenerā ãārīmá. 14 Ígūsā irirosūta irire ãrīrāno, gaji nikū, Ígūsāya nikū ãārīburire ãamarā yáma. Irire õārō masña marī. 15 Marī ñekësāmarā: “Gaji nikū marā ãārā”, ãrīrā, Ígūsā béoñagādea nikürē gûñabirinerā ãārīmá. Irasū ãrī gûñarā, goedujáakõabonerā ãārīmá. 16 I nikū nemorō ûmugasigue õārī nikū gapue: “Bero waaduakoa”, ãrī gûñanerā ãārīmá. Irasirigu Marípu Ígūsā Ígūrē: “Gua Opú ãārīmi”, ãrīmakū pégu, guyañirī marīrō: “Ígūsā Opú ãārā”, ãrīdi ãārīmí. Ígū puro Ígūsāya makā ãārīburore ãmubosasiadi ãārīmí.

17 Marípu Abrahärē: “¿Diayeta yure bñremugú yári?” ãrī gûñagú, Ígūrē: “Yü ïürō mñ magú Isaare wéjé soepeokal!” ãrīdi ãārīmí. Abraham gapu Marípure bñremusíā: “Neó yu magú sugu ãārígürē wéjé soepeobirikoa”, ãrībiridi ãārīmí. 18 Iro dupiyurogue Marípu Ígūrē: “Mu magú Isaac merā mu parämerā ãārīturiarárē opagukoa”, ãrīsüdi ãārīkeregu, Abraham Marípure: “Yu magürē neó wéjé soepeobirikoa”, ãrībiridi ãārīmí. 19 Abraham: “Marípu Ígū turari merā boanerärē masúmasísiā, yu magürē wéjékeremakú, masúgukumi”, ãrī gûñadi ãārīmí. Irasirigu, Marípu Abrahärē kãmutagu: “Mu magürē wéjébirikóaka!” ãrīdi ãārīmí. Irasirirā ire masña. Abraham Ígū magürē boadigue masádi irirosū dupaturi opadi ãārīmí.

20 Isaac Marípure bñremusíā, Ígū pürā Jacore, Esaúre: “Purugue Marípu musärē õārō irigukumi”, ãrīdi ãārīmí.

21 Jacob Marípure bñremusíā, Ígū boaburo dupiyurogá Ígū tuadi merā tuawáganhgäja, Marípure sëré bñremudi ãārīmí. Irasirigu Ígū magú José pürärē: “Marípu musärē õārō iritamuburo”, ãrīdi ãārīmí.

22 José Marípure bñremusíā, Ígū boaburo dupiyurogá Ígū pürärē ãsú ãrī weredi ãārīmí: “Marī parämerā ãārīturiarā Egipogue ãārīrā puru wirirákuma”, ãrīdi ãārīmí. “Irore wirirā, yaa gôðärírē ãíaburo, Ígūsā ejari nikūgue yáamurā”, ãrīdi ãārīmí.

23 Moisés pagusāmarā Marípure bñremusíā, Moisés deyoaderu puru, Ígū õágú ãārīmakú ïärā, ñrerā abegora Ígūrē duripínerā ãārīmá. Egipto marā opu: “Israel bumarā majírā ñmarē wéjéburo”, ãrī doregu ãrīdi ãārīmí. Moisés pagusāmarā gapu: “Marípu marīrē iritamugukumi”, ãrī gûñarā, iri dorerire güiri marīrō tarinágänerā ãārīmá. 24 Puru Moisés Egipto marā opu magó masúdi ãārīkeregu, Marípure bñremusíā: “Igo magú ãārīmi”, Ígūsā ãrīmakú péduabiridi ãārīmí. 25 ãsú gapu iriduadi ãārīmí. Maríphyarā Israel bumarā merā ñerō tariduadi ãārīmí. Egipto marā merā wári opakeregú, Ígūsā merā ãārīduabiridi ãārīmí. Ígūsā ñerī iriri gapu iriduabiridi ãārīmí. 26 Irasirigu ñerō tarikeregu, Egipto marā opari nemorō Cristo Marípu

iriubuyaraā merā ñerō tariburire suyudi ãārīmí. Purugue Marīphū ïgūrē ðārīrē siburire masigū, ïgūsā merā ñerō tariduadi ãārīmí. ²⁷ Moisés Marīpure būremusīā, Egipto marā opa ïgū merā guamakū ïágū: "Marīphū yare iritamugukumi", ãrī, iroke ãārīdi güiri marīrō wiridi ãārīmí. Irasirigu Marīphū deyomarīgūrē ïágū irirosū ïgū: "Marīphū iritamurī merā ãsū irigura", ãrīrīrē neō gorawayuro marīrō iridi ãārīmí.

²⁸ Moisés Marīpure būremusīā, Israel bumarārē Egipogue ãārīrārē ãiwiuburi dupiyuro pascua wāikari bosenā iripharoridi ãārīmí. Irasirigu Marīphū dorederosūta Moisés Israel bumarārē oveja majīrārē wējēdore, ïgūsāya dí merā makāpūrorire wākādoredi ãārīmí. Irire ïágū, Marīpure wereboegu Egipto marā masā tīrā ûmarē wējēgū, Israel bumarā masā tīrā gapure wējēbiridi ãārīmí. ²⁹ Israel bumarā Marīpure būremusīā, dia wādiya deko diiadiya deko dākawanugādea maa bojoñajāri maarē taribujanerā ãārīmá. ïgūsā irasū taribujamakū ïārā, Egipto marā gapu ïgūsārē tuya taribujanerā, mirī boakdānerā ãārīmá.

³⁰ Israel bumarā Marīpure būremusīā, Jericó tūroma sārīrōrē ùtā majīrī merā iridea sārīrōrē su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejarinurī iri makārē ïgūsā gāmegorodero phru, iri sārīrō meémejādero ãārībú. ³¹ Iro dupiyuro iri makāmo ûma merā ñerō irideo, Rahab wāikugo Marīpure būremusīā, Israel bumarā iri makārē ïādurirā ejarārē iritamudeo ãārīmō. Irasirigo iri makā marā Marīphū dorerire tarinugārā merā boabirideo ãārīmō.

³² ¿Ñeñorē werenemogukuri yu? Gajirā Marīpure būremurā: Gedeón, Barac, Sansón, Jefté, David, Samuel irideare, irasū ãārīmakū Marīphaya kerere weredupiyunerā irideare weregu, werepeobiribukoa. ³³ ïgūsā Marīpure būremusīā, gaji nikūgue ãārīrī makārī marārē gāmewējē, tarinugānerā ãārīmá. ïgūsāyarā masakare diaye dorenerā ãārīmá. Marīphū: "Mūsārē ðārō iritamugura", ãrīderosūta ïgūsārē ðārō iritamudi ãārīmí. Ëökayea ïgūsārē baabonerārē disirire biamakū irinerā ãārīmá. ³⁴ Surāyeri peame buro asirogue beosūkererā, ùjūbirinerā ãārīmá. Gajirā, sareri majīrī merā sare wējēduamakū, tarinerā ãārīmá. Turamerā ãārīkererā, Marīpure būremusīā, turarā waanerā ãārīmá. Irasirirā gaji nikū marā ïgūsārē ïāturirārē gāmewējē tarinugānerā ãārīmá. ³⁵ Surāyeri nome ïgūsāyarā boanerāgue dupaturi okamakū ïānerā ãārīmá.

Gajirā Marīpure ïgūsā būremurīrē piriduabiri waja peresugue buro ñerō iribirari merā boanerā ãārīmá. ïgūsā purugue masā, Marīphū merā ûmugasigue ðārō ãārīburire gāmēsīā, ïgūrē būremurīrē piriduabirinerā ãārīmá. ³⁶ Gajirā

Maríp̄ure b̄remurā, b̄ridari merā b̄ro tārāsūnerā ãārīmá. Gajirā ïgūsāya guburi, mojōrīrē kōme dari merā s̄a, peresugue biadobosūnerā ãārīmá. ³⁷ Gajirā ûtāyeri merā dea wējēsūnerā ãārīmá. Gajirā ïgūsāya d̄ap̄ure wiiriro merā wiritá wējēsūnerā ãārīmá. Gajirā sareri majīrī merā wējēsūnerā ãārīmá. Gajirā surí marīrā, oveja gasiri, cabra gasiri merā suríkurā waagorenanerā ãārīmá. B̄ro boporo tarinerā ãārīmá. ³⁸ I nikūgue ãārīkererā, i nikū marā ñerā irirosū neō ãārībirinerā ãārīmá. Õarā ãārīnerā ãārīmá. Surāyeri wiiri marīrā, masaka marīrōgue, ûtāyukugue waagorenanerā ãārīmá. Ùtāyukugue ãārīrī goberigue, yebague ãārīrī goberiguedere kārīgorenanerā ãārīmá. ³⁹ Marīp̄ ïgūrē b̄remurārē ãārīpererārē: “Õārō yáma”, ãrī ïādi ãārīmí. ïgūrē õārō b̄remukererā, ïgū ãārīpererī ïgūsārē: “Ãsū iriḡura”, ãrīdeare ïgūsā boaburi dupiyuro bokabirinerā ãārīmá dapa. ⁴⁰ Marīp̄ ãsū ãrī gūñasiadi ãārīmí: “ïgūsārē, p̄ur̄gue marā yure b̄remurādere suro merā ȳu merā õārō ãārīmakū iriḡura”, ãrīdi ãārīmí. ïgū ãrīderosūta iriḡukumi. Irasiriro ïgū iro dupiyuro iridero nemorō, ïgū Jesucristo merā iridea ïgūsārē, marīdere õatariro ãārīroko.

12

Jesúre ïākūi gūñanídorerimarē gojadea

¹ Iripoegue marā wárā ȳu werenerā ïgūsā iridea merā ïgūsā Marīp̄ure b̄remurīrē ïmunerā ãārīmá. Irasirirā marī, ïgūsā ïānígāmegorosūrā irirosū suḡa ūma birarimasū õārō ūmaduagu ãārīpererī nukärīrē pirirosū, õārō iriduarā ãārīpererī ñerō iririre piro gāâmea. Irire piro, Marīp̄ gāâmederosūta õārī gap̄ure gūñaturari merā iriwāgāníkōârō gāâmea. ² Irasirirā Jesúre ïākūi gūñaníkōârā! ïgūta marīrē Marīp̄ure b̄remunugāmakū iridi, marīrē piro marīrō ïgūrē b̄remuwāgāníkōâmakū irigu ãārīmí. B̄ro poyari merā ñeḡu irirosū curusague boagu, ḡuyasírībodi ãārīkeregu, ïgū p̄ur̄gue ñuyaburire masísā, ḡuyasírībiridi ãārīmí. Masā m̄ur̄adero p̄ur̄u, dorebu Marīp̄ diaye gap̄u doadi ãārīmí.

³ Irasirirā Jesús waadeare gūñaka! Ñerā ïgūrē b̄ro ñerō tarimakū irinerā ãārīmá. Irasirirā m̄usāde ñerō tarirā, õārō ȳujup̄rākū, piro marīrō ïgūrē gūñaturaníkōâka! ⁴ Ñerā ñerīrē iridorerire m̄usā tarinugāduamakū ïārā, m̄usārē wējēñabema dapa. ⁵ ¿Marīp̄ m̄usārē ïgū p̄ur̄rē weredeare kātiakōârī? ïgūya werenírī gojadea p̄ugue ãsū ãrīdi ãārīmí:

Ȳu magū, ȳu mu Op̄u, m̄ur̄e õārō iriburo, ãrīgū, wajamoârīrē pémasíka! M̄ur̄e: “Ñerīrē iropata irika!” ãārīmakū p̄eḡu, b̄ujawerebirikōâka!

6 Åsū ãārā. Yü mañrārē: “Ñerīrē irimerāta!” ãrī, pürīrō páro irirosū werea. Yü pürā ãārīpererārē wajamoāa õārō iridoregu, ãrīdi ãārīmí.[☆]

7 Marīpū mūsārē wajamoāmakū ïārā, ïgūrē õārō yujuka! Sugü pagü ïgū magü ñerō irimakū ïāgū, ïgūrē wajamoākumi. Irasūta Marīpū, marī ñerō irimakū ïāgū, marīrē ïgū pürārē pürīrō páro irirosū weregukumi õārō iriburo, ãrīgū. 8 Marīpū ãārīpererā ïgū pürārē ïgūsā ñerō iridea waja pürīrō páro irirosū weremi. ïgū werebirimakū, mūsā ïgū pürā ãārībiribukoa. Pagü marīrā, ñerō irisīā bokasūnerā irirosū ãārībukoa. 9 Marī majīrā ãārīmakū, marī pagusāmarā marī ñerō iriri waja pürīrō páro irirosū weremakū, ïgūsārē būremubü. Irasirirā marī pagusāmarārē būremurī merā yujuro nemorō, Marīpū ùmugasigue ãārīgūrē būremurī merā õārō yujuro gāāmea. ïgūrē būremurā, ïgū merā õārō ãārīrāko. 10 Marī ñerō irimakū, marī pagusāmarā ïgūsā gāāmerōsū yoabiripoe wajamoāma. Marīpū gapü diayema merā wajamoāmi, marīrē ïgū irirosū õārā ãārīmakū irigu. 11 Diayeta ãārā. Marīpū marīrē wajamoāmakū, ushyabea. Marī būjawerekererā, ïgū marīrē wajamoādero purü, marī ïgūrē õārō yujurā, diayema iririre iri, ïgū merā siñajārī oparāko.

Marīpū werenīrīrē péduhabirimakū goegoráa marīrē, ãrī gojadea

12 Irasirirā mūsā Marīpūre būremuturamerā ãārībirikōäka! ïgūrē õārō gūñaturanemoka! ïgūyare piriro marīrō õārō irituyaka! 13 Õārō diayema irika! Gajirā Marīpūre gūñaturamerā, mūsā irasirimakū ïākūrā, gūñaturari merā ïgūyare irituyarākuma.

14 Æārīpererā masaka merā gāmekēärō marīrō õārō ãārīriküka! Ñerō iriro marīrō ãārīka! Ñerī marīrā dita marī Opü Jesucristore ïārākuma. 15 Õārō pémasíka! Marīpū mūsārē iritamurīrē: “Gāāmebirikoa”, ãrībirikōäka! Ñerī tá puri masā, õārī oteri gapüre poyanorērokao. Mūsāde ñerīrē irirā, gajirārē poyanorērāko. Irasirirā ñerīrē iribirikōäka! 16 Sugü ïgū marāpo ãārībeo merā, neō sugo igo marāpū ãārībi merā ñerō iribirikōäburo. Marīpūyadere gāāmemerā irirosū neō ãārībirikōäka! Iripoeguemü Esaú Marīpūyare gāāmebiridi ãārīmí. ïgū masā tīgū ãārīsīā, ïgū paguyare ïgū boadero purü opabu ãārīkeregü, sunü buro uaboa, baari merā ïgū pagumurē ïgū opabodeare gorawayudi ãārīmí. 17 ïgū irasiridero purü waadeare masāa mūsā. Esaú, ïgū pagü ïgūrē: “Yü siburi merā õārō ãārīgūkoo”, ãrīburire péduakeremakū, ïgū pagü gapü

☆ 12:6 Job 5.17; Pr 3.11-12

Ígūrē: “Mu pagumurē sīsiabu irire”, ārīdi āārīmí. Ígū irasū ārīmakū pégū, Esaú buro oreri merā Ígū pagure: “Sīka yare!” ārī sērēkeregu, Ígū pagu Ígūrē sīmakū neō irimasibiridi āārīmí.

18 Marīpu Ígū dorerire Moisére pímakūguere marī ūnēksāmarā Israel bumarā Marīpu āārīrōgue ejanugāmakū goegoradero āārībū. Dapagorare mūsā gapure irasū āārībea. Marīpu Ígū dorerire Moisére pígh, Sinaí wāikudi ūtāūgue āārīdi āārīmí. Irasiriro irogue Ígūsā ejanugāburipoe iri ūtāūguere peame buro ūjārō, naītīrō, ūmkāyebori, mirū buro wējāpuro āārīdero āārībū. 19-20 Irogue puridiru buro bušumakū pénerā āārīmá. Pūru Marīpu Ígūsārē werenimakū pénerā āārīmá. Marīpu goero merā ūsū ārīdi āārīmí Ígūsārē: “Iri ūtāūrē ūapeorānorē ūtāyeri merā dea wējēka, o sareri majī merā sare wējēka!” ārīdi āārīmí. “Waimurādere irasūta irika!” ārīdi āārīmí. Ígū irasū ārī werenimakū pérā, güiri merā Moisére: “Iropata guare wereburo”, ārī, buro sērēnerā āārīmá. 21 Moisés āārīpererire ūtāūguere goero āārīrīrē ūagū: “Buro güiri merā naradagu yáa”, ārīdi āārīmí.

22 Mūsā gapu iripoegue marā Sinaí wāikudi ūtāūgue ejanugānerā irirosū āārībea. Ūmugasigue Marīpu āārīrōgue Sión wāikudi ūtāūgue mārījarosū diaye Ígū merā werenimasīa. Irogue Marīpu okaníguya makā, Jerusalén wāikuri makā āārā. Irogue Marīpure wereboerā wárāgora āārīma. 23 Ígūsā ūsuyari merā nerērā, Marīpure: “Óataria mu”, ārī buremuma. Irogue Marīpu pūrāde ūmugasima gojadea pūgueta Ígūsā wāirē gojatúsūnerā nerēma. Marīpu āārīpererā iririre: “I gapu ūāa, i gapu ūābea”, ārī weregu āārīmi. Marīde Ígū merā ūārō āārā. Irasirirā irogue marā merā nerērāsūta āārā. Marīpu Ígūsārēta ūerī opamerā āārīmakū irisiadi āārīmí. 24 Marī Jesúre buremurā āārā. Iripoegue Marīpu marīrē: “Óārō irigura”, ārī werepídi āārīmí. Ígū irasū ārī werepíderosūta Jesús iridi āārīmí. Ígūya díre béo boadea merā marīrē taudi āārīmí. Iripoeguemā Abel Ígūya dí béo deare ūagū, Marīpu Ígūrē wējēdire wajamoādi āārīmí. Jesucristoya dí béo dea gapure ūagū, marīrē waja opamerā āārīmakū iridi āārīmí. Irasiriro Cristo dí béo dea, Abel dí béo dea nemorō wajakua.

25 Irasirirā ūārō pémasīka! Marīphyare wereguare péduamerā irirosū āārībirikōāka! Iripoegue i nikūmu Moisés Marīphyare weremakū pérā, wárā irire péduabirinerā āārīmá. Ígūsā irire péduabiridea waja Marīpu Ígūsārē wajamoādi āārīmí. Ígūsā nemorō Cristore péduamerā gapure buro wajamoāgukumi. Cristo ūmugasiguemu Marīphyare weregu āārīmí. 26 Iripoegue Marīpu Ígū dorerire Moisére pígh, Ígū werenirī merā nikū ūnomemakū iridi āārīmí. Dapagorare

āsū ārīmi: "Sunu i nikū ñomemaku irigu, suñarōta gajino irinemogura. I nikū dita ñomemaku iribi meta āārīguko. Umugasiguedere ñomemaku irigura", ārīmi. ²⁷ "Sunu i nikū ñomemaku irigu, suñarōta gajino irinemogura", ārīgu: "Āārīpereri yu irideare béogukoa", ārīgu yámi. Īguyarārē doregu āārīrī gapure béobirkumi. Irasiriro īgu irideare béomaku, īguyarārē doregu āārīrī dita dujarokoa. ²⁸ Marīpu īguyarārē dorerogue marīrē īgu merā āārīmaku irigukumi. Irasirirā īguyarārē doregu āārīrīrē béosubirimaku īārā, Marīpure: "Mu merā usuyáa", ārīrō gāāmea. Irasirirā büremuru, goepeyaro merā īguyare irityaro gāāmea. Irasu irirā, marī īgurē usuyamaku irirākoa. ²⁹ Peame ūjūrō goerosu Marīpu goero wajamoāgu āārīmi. Irasirirā īgurē goepeyaro merā büremurā!

13

Marīpu suyuri ditare iriro gāāmea, ārī gojadea

¹ Marī Jesucristore büremurā sugu pürā irirosu āārā. Irasirirā gāme maīrīrē neō piribirkōāka! ² Musā püro ejarārē õārō merā musaya wiirigue ñajāridoreka! Irire kātibirkōāka! Iripoegue gajirā irasirirā, Marīpure wereboerārē īgusāya wiigue ñajādorenerā āārīmā. "Marīpure wereboerā āārīma", ārīmasibirinerā āārīmā.

³ Peresugue āārīrārē bopoñarī merā gūñaka! īgusā merā peresugue āārīrā irirosu péñaka! Gajirā ñerō tarirādere bopoñarī merā gūñaka! īgusā merā musāde ñerō tarirā irirosu péñaka! Iritamuka īgusārē!

⁴ Āārīpererā marāpokurā, marāpukurā gāme goepeyari merā īāburo. Uma īgusā marāposā nome merā õārō āārīrikuburo. Nomede īgusā marāpusāmarā merā õārō āārīrikuburo. Marāpu marīrā, marāpukurāde gajirā ûma merā ñerō irimaku īāgu, marāpo marīrā, marāpokurāde gajirā nome merā ñerō irimaku īāgu, Marīpu īgusārē wajamoāgukumi.

⁵ Niyerure maibirkōāka! Musā opari merā usuyaka! Marīpu āsū ārīdi āārīmí: "Musārē neō béobirkoka. Musā merā āārīniguko asusārē iritamubu", ārīdi āārīmí. ⁶ Irasirirā gūñaturari merā āsū ārī masia:

Marī Opu yure iritamugu āārīmi. Neō sugu masaku yure ñerō iridharire güibe, ārī masia.[◊]

⁷ Musārē õārō siiu, Marīpuya kerere werenerārē gūñaka! īgusā okaro bokatīrō õārō āārīrikudeare gūñaka! Irasu gūñarā, Jesucristore īgusā büremuderosuta musāde büremuka!

[◊] 13:6 Sal 56.3-4, 9-11; 118.6

⁸ Jesucristo marīrē iritamugū, neō gorawayubirkumi. Iripoegue, dapagoradere, p̄uruguedere īgū ãārīderosūta ãārīnkōāgukumi. ⁹ Gajirā gajirosū buerire pénemobirkōāka, Marīphya diayema buerire bēori, ãrīrā! īgūsā marīrē: “Ire baaka! I gap̄ure baabirkōāka!” ãrī buemoāmakōāma. Iri buerire t̄yamakā marīrē iritamubea. Marīphyare marīrē gūñaturamakū iribea. Marīphya dita īgū marīrē mařī merā marīrē gūñaturamakū yámi.

¹⁰ Iripoegue Marīphya wiigue paía waimurārē wējē soeponerā ãārīmá. Irasirikererā, iri merā masakare īgūsā ñerō iridea wajare neō taumasibirinerā ãārīmá. Jesucristo gap̄u īgū boari merā marī ñerō iridea wajare taudi ãārīmí. ¹¹ Paía op̄u waimurā wējē, Marīphya ãārīrī taribugorague īgūsāya díre ãi ñajādi ãārīmí. Irogue Marīphare masaka īgūsā ñerō iridea wajare: “Béoka!” ãrī sérēbosadi ãārīmí. īgū wējēnerā waimurāya dup̄uri gap̄ure makā t̄rogue soebéokōādi ãārīmí. ¹² Irire iriderosūta Jesúdere makā t̄rogue wējēbónerā ãārīmá. Irasirikeremakū, īgūya dí bēori merā marīrē waja opamerā ãārīmakū iridi ãārīmí. ¹³ Jesú makā t̄rogue curusague boari: “Guyasīñgoráa”, ãrīsüdero ãārībú. īgū boamakū, masaka īgūrē turi, b̄uridanerā ãārīmá. īgūrē irasiriderosūta masaka marīdere turi, b̄uridakeremakū, piriro marīrō īgūrē t̄yaro gāamea. ¹⁴ I nikūgue marī ãārīburi makā máa. Gaji makā, marī p̄urugue ãārīburi makārē ãmugasima makārē yúrā yáa. ¹⁵ Irasirirā Jesucristo iritamurī merā Marīphare b̄remurā, iro dupiyuro īgūrē gajino s̄lunaderosū, dapagorague īgūrē usuyari s̄línkōārā! īgūrē: “Guap̄u, õātarigū ãārā”, ãrī b̄remurā! ¹⁶ Gajirārē õārō irika! Musā oparire opamerārē guereka! Irire kātibirkōāka! Musā irasirirā, Marīphare s̄lā irirosū irirāko. īgūrē usuyamakū irirāko.

¹⁷ Musā oparārē õārō péka! īgūsā dorerire b̄remurī merā irityaka! Marīphya pídi ãārīmí, īgūsārē musārē õārō koredoregu. Irasirirā musārē īgūyare õārō buenikōāma, īgūrē b̄remurīrē piribirkōāburo, ãrīrā. P̄urugue Marīphya īgūsārē: “Wereka yure! ¿Naásū bueri?” ãrī sérēñamakū, īgūrē yujurākuma. Irire masisñā, õārō buedhama. Irasirirā īgūsā buerire musā õārō pémakū, usuyari merā moārākuma. Musā pébirimakū gap̄u b̄jawererākuma. Musā īgūsārē tarinugārā, õārō ãārīrikubirkoo.

¹⁸ Musā Marīphare sérērā, guaya ãārīburire sérēbosaníka! Guá õārī ditare iriduáa. Marīphya ūrō: “Óārīrē irirā, waja opamerā ãārā”, ãrī péñáa. ¹⁹ Yure Marīphare sérēbosarā, ãsū ãrī sérēka: “Mérōgā p̄uruta īgū guá p̄urogue dupaturi aariburire ãmuka!” ãrī sérēka!

Óñadoretnudea

²⁰ Marípu marírẽ ïgu merã õärõ siñajärõ sïgu marí Opu Jesucristo boadiguere masüdi äärõmí. Jesucristo ovejare korerimasu irirosu marírẽ õärõ koregu äärõmí. Iripoegue Marípu marírẽ: “Óärõ irigura”, äři werepídi äärõmí. Ígu werepídeare Jesús boagu ïgaya dí béodea merã marírẽ iriyuwarikudi äärõmí. Irire neô béobirkumi. ²¹ Irasirigu Marípu musärẽ iritamuníkõäburo. Iri iritamunírõ merã äärípereri õärõrẽ, ïgu gääméru ditare irimaku iriburo. Ígu gäämérosúta Jesucristo merã marí äärípereräru irasiriburo. Irasiriru Cristore: “Óñataria mu”, äři báremuníkõäru! Irasúta iriru!

²² Yaaru, i pügue yu musärẽ: “Ásu irika!” äři gojarire õärõ merã péka! Yu musärẽ wárigora gojabodi ääríkeregu, mérígu were gojabu. Irasiriru irire õärõ bueka! ²³ Idere musärẽ weregura. Maríyagu Timoteore peresugue äärâdire wiuañuru. Dapagorare ïgu aarimaku, yu ïgu merã musärẽ ïágu waagura.

²⁴ Musá oparáru, gajiru Jesucristore báremuráru äärípereru iro ääríráru õädorea gua. Guá merãmaru Italia marã musärẽ õädorema.

²⁵ Marípu musá äärípereräru õärõ iritamuburo. Irasúta iriburo.

Iropata ääru.

SANTIAGO

Santiago Marīp̄uyarā ãārīpererogue waasirinerārē gojadea

¹ Yu Santiago i pū merā musārē õādore. Yu Marīp̄ure, irasū ãārīmakū marī Opū Jesucristore moāboegū ãārā. Musārē Israel bumarārē pe mojōma pere su gubu peru pērēbejari buri marārē ãārīpererogue waasirinerārē gojáa.

Marīp̄u masīrī sīrīmarē gojadea

² Yaarā, musārē wári gajirosūperi ñerī waamakū, gajipoe gūñaña marīrō ñerō tarirā, õārō ushyari merā ãārīníkōaka! ³ Musā ire masīa. Ñerō tarirā: “Marīp̄u yure iritamugukumi”, ãrī būremurīrē pirimerā, gūñaturari merā ïgūrē būremunemorāko. ⁴ Musārē Marīp̄ure būremurīrē neō piriro marīrō gūñaturaníkōārō gāāmea. Gūñaturanírā, õārō pémasīrā, Marīp̄u ïgū masīrī sīrīrē oparā ãārīrāko.

⁵ Musā masīrīrē opamerā, Marīp̄ure sērēka! Musā sērēmakū pégu, musārē sīgukumi. Neō turiro marīrō merā ãārīpererā ïgūrē sērērārē wári masīrī sīgukumi. ⁶ Irasirirā irire sērērā: “¿Yure sīgukuri?” ãrī gūñamerāta būremurī merā sērēka! Sugū: “¿Yure sīgukuri, o sībirikuri?” ãrī gūñarikugū, dia wádiyama makūrī gorawayuro irirosū ïgū gūñarīrē gorawayunakumi. ⁷ Irasirigu: “¿Yure sīgukuri, o sībirikuri?” ãrī gūñagū: “Marī Op̄ure sērērīrē opagukoa”, neō ãrī gūñabirkōāburo. ⁸ Sunurē gajirosū, gajinurē gajirosū gūñami. Irasirigu: “Ãsū irigura”, ãrī gūñabirisīā, keoro neō irimasibemi.

⁹ Sugū ubu ãārīgū ãārīkeregū, Jesúre būremusīā, Marīp̄u iūrōrē ubu ãārīgū meta ãārīmi. ïgūyagu ãārīmi. Irasirigu ushyaburo. ¹⁰ Gajigu wári doebiri opagu, ïgūya doebiri perekakū ïākeregū, Jesúre būremusīā, ushyaburo. Marīp̄u iūrōrē ïgūya doebiri ubu ãārīrī ãārā. Tá goori irirosū pererokoa. ¹¹ Abe mārīja, bāro asimakū, tá ñāñā, iri gooride ñāñijakoa. Iri goori õārī ãārīkerero, pereakōāko. Ãsūta waakoa doebiri opagure. ïgū moārī merāta boakumi.

Ñerō taririre, irasū ãārīmakū ñerō iridharire gojadea

¹² Jesúre būremugū ñerō tarikeregū: “Marīp̄u yure iritamugukumi”, ãrī būremurīrē piribi, usuyami. ïgū gūñaturari merā tariweredero pāru, Marīp̄u ïgūrē: “Óārō imimi”, ãrīgukumi. Irasirigu ïgūrē ãmugasigue perebiri okari

sīgukumi*. Æärípereră īgārē mařrārē: "Iri okarire sīghra", ãrīdi ãärīmí. ¹³ Sugü ñerīrē iriduagu: "Marípü yare ñerō iriduamakü yámi", ãrī gūñabirikōäburo. Marípü neō ñerīrē iriduabemi. Irasü ãärīmakü, neō marīrē ñerō iriduamakü iribemi. ¹⁴ Åsü gapü ãärā. Masaka īgüsä ñerī ñaribejari gūñarīrē piribirimakü, iri gūñarī ëgüsärē ñerō iriduamakü yáa. ¹⁵ Irasiriră ëgüsä ñerī ñaribejari gūñarīrē pirimerā, purü iri ñerī ñaribejarire irirákuma. Iri ñerī iririre pirimerā, purü perebiri peamegue waaraákuma.

¹⁶ Yaară yü mařrā, diayeta gūñaka! "Marípü yare ñerō iriduamakü yámi", neō ãrī gūñabirikōäka! ¹⁷ Marípü ûmagasigue ãärígü marīrē õärī, diayema ditare sîmi. ëgü abe ûmumurē, ñamimurē, neñukâdere iridi ãärīmi. Neō gorawayubemi. Irasirigu ëgü ãäríderosüta ãäriníkóägukumi. ¹⁸ ëgü gäâmederosüta ëguya kere diayema ãärirī merā marīrē ëguya ră ãärīmakü iridi ãärīmí, ëgü pürä ãärípúroriburo, ãrígü.

Marípuya kerere pérä, ëgü dorerosüta irika! ãrī gojadea

¹⁹ Yaară yü mařrā, ire masïka! Mûsä ãärípererärë Marípuya kerere õärö péro gäâmea. Gajiră mûsärë weremakü pérä, õärö gûña odorâgue ëgüsärë wereka! Mata guabiriköäka! ²⁰ Sugü noó gäâmerö guagu, Marípü gäâmerirë iribemi. ²¹ Irasiriră ãärípereri mûsä ñerō gûñarîrë, ñerī iririre piriköäka! Marípuya kerere mûsä pédeare bûremurî merā õärö irika! ëguya kerere pémakü, ëgü turari merā mûsärë peamegue waabonerärë taugukumi.

²² ëguya kere pédeare õärö irika! Iri kerere pékereră, irire irimeră, mûsä basi ãrîkatori meră: "Õärö yáa", ãrī gûñarâko. ²³ Mûsä Marípuya kerere pékereră, irire irimeră, sugü masaku ëguya diapure diuru merā ãiñagü irirosü ãärä. ²⁴ ëguya diapure ãiñadero purü, gajirogue waa, ëgü deyorire mata kâtiakôäkumi. Irasiriră, ëgü kâtiderosüta Marípuya kerere péaderö purü, mata kâtiköää. ²⁵ Gajigu gapü Marípuya kere péadeare gûñanígü, kâtibirkumi. Irasiriră, ëgü irirosü iriră, marî péadeare kâtibirkao. Marípü dorerire irinírâko. Irasirigu Marípü marīrē marî iriri merâ ñusuyamakü irigukumi. ëgü doreri keoro ãärä. Irire marīrē pídi ãärīmí, iri merâ ëgü gäâmerirë irimasiburo, ãrígü.

²⁶ Sugü: "Marípüre bûremua", ãrī gûñakeregü, gajirärë werewñarire, ëgüsärë ñerō werenírîrë piribirimakü, ëgü:

* **1:12** Sugü ûma birarimasü gajiră nemorö õärö ûmagü, olivo wâikâdimä pürî merâ iridea berore wajatakumi. Masaka iri berore ëguya dipurugue peokuma, gajirärë ëgü wajataredeare ïmură. I irirosü, sugü Jesûre bûremugü ñerō tarikeregü: "Marípü yare iritamugukumi", ãrī bûremurîrë piribi, ûmagasigue perebiri okari wajatagukumi. Iri ûmagasigue perebiri okari wajatari, i berore wajatari irirosü ãärä.

“Maríp̄re b̄remua”, ãr̄r̄i wajamáa. Íḡ basita ãr̄ikatoḡ yámi. ²⁷ Marí diayeta Maríp̄ ãâr̄iníḡr̄e b̄remurã, ású iriro gââmea. Pagusâmarã marírâr̄e, wapiweyarâdere Íḡsâa ñerõ tarimakã ïârâ, Íḡsâr̄e iritamurõ gââmea. I ûmã marâ ñerî irirâ irirosû iribirikôârõ gââmea.

2

Masakare surosû ïâka! ãr̄i gojadea

¹ Yaarâ, mûsâr̄e Jesucristo marí Opu õâtariḡre b̄remurã masakare surosû ïârõ gââmea. Surâyeri masakare õârõ irirâ, gajirâdere õârõ irika! ²⁻³ Mûsâr̄e i keori merâ wereḡra. Wári doebring opagu oro merâ iridea mojôsûrõ tûsâr̄ beroríre opagu õârî surí sâñagû, mûsâ Jesûre b̄remurã nerêrõgue aarimakã ïârâ, Íḡr̄e õârõ merâ: “Óo, i õârî doaripêrõgue doaka!” ãr̄ibukoa. Gajigu bopogu boaro daro suríro sâñagû aarimakã ïârâ, Íḡ gapure õârõ bokatîrîñeâbiribukoa. Gajipoe irirâ Íḡr̄e: “Irota dujaka!” o “Óo yebague doaka!” ãr̄ibukoa. ⁴ Mûsâ Íḡsâr̄e surosû ïâmerâ, ñerõ gûñarâ merâ: “Wári doebring opagu, bopogu nemorõ ãârîmi”, ãr̄râ yáa.

⁵ Yaarâ yu maîrâ, yure péka! Maríp̄ i ûmugue: “Boporâ ãârîma”, masaka ãr̄râr̄e beyedi ãârîmi, Íḡr̄e wáro b̄remurõ opamurâr̄e. Íḡr̄e maîrâr̄e: “Sígura”, ãr̄ideare ïḡyârâr̄e dorerogue opaburo, ãr̄igû, Íḡsâr̄e beyedi ãârîmi. ⁶ Maríp̄ boporâr̄e beyekeremakû, mûsâ gapu Íḡsâr̄e b̄remubea. Doebring oparâ gapu mûsâr̄e bero poyari merâ moâdorenama. Íḡsâta mûsâr̄e weresârîr̄e beyerimasâ pûroguere weresâmurâ ãïwâgânama. ⁷ Mûsâ: “Jesús õâgâyârâ ãârîma”, ãr̄isûrâ ãârâ. Doebring oparâ gapu Íḡyamarâ ñerõ werenírâ ãârîma.

⁸ Maríp̄ marír̄e doregû Íḡ dorerire gojadea pûgue ású ãr̄idi ãârîmi: “Mu basi maîrõsûta mu puro ãârîrâdere maîka!” Mûsâ i dorerire irirâ, õârîr̄e irirâ yáa. ⁹ Mûsâ gajirâr̄e surosû ïâmerâ ñerõ irirâ yáa. Maríp̄ doreri gojadea pûgue irasirirâr̄e ású ãr̄i gojasûdero ãârîbû: “Maríp̄ dorerire tarinugârâ ãârîma”. ¹⁰ Sugu ãârîpereri Maríp̄ dorerire irikeregû, su wâîrê tarinugâgû, ñerõ iridea wajare opami. Irasirigu ãârîpereri Maríp̄ dorerire tarinugâgû irirosû ãârîmi. ¹¹ Maríp̄ ású ãr̄idi ãârîmi: “Gajigu marâpo merâ ñerõ iribirikôâka!” Gajidere ãr̄idi ãârîmi: “Masakare wêjëbirikôâka!” Irasirigu sugu, gajigu marâpo merâ ñerõ iribirikeregû, masakare wêjégû, Maríp̄ dorerire tarinugâgû ãârîmi. Ñerõ iridea waja, waja opami. ¹² Maríp̄ Íḡ dorerire marír̄e pídi ãârîmi, iri merâ Íḡ gââmerîr̄e irimasiburo, ãr̄igû. Íḡ masakare Íḡsâ ñerõ iridea waja, wajamoâgû ãârîmi. Íḡ dorerire marí irideare:

“Õāgorabu”, marī iribirideare: “Ñegorabu”, ārī beyegukumi. Irasirirā Ígū dorerire irika! Ígū gāāmerōsūta wereníka!
 13 Marīpu Ígū āārīpererā ñerārē peamegue wajamoārīnu ejamaku, masakare bopoñarī merā ïāmerārē bopoñarī merā ïābirikumi. Gajirārē bopoñarī merā ïārā gapre bopoñarī merā ïāgukumi. Ígūsārē wajamoābirikumi.

Jesúre buremurīrē, irasū ãārīmakk õārī iririre gojadea

14 Yaarā, ire péka! Sugu õārīrē iribi: “Jesúre buremua”, ārīrī wajamáa. Irire ārīrī merā dita tausübirkumi. Peamegue waagukumi. 15 Jesúre buremugu, o Jesúre buremugo, surí gorawayumerā, baari mérōgā opamaku ïārā, ¿nasirirākuri musā? 16 Ígūsārē: “Óārō waaburo musārē. Óārī surí bokarā, baayapirā waaka!” ārīrā, Ígūsā gāāmerī gapre sibirkimaku, musā ārīrī neō wajamáa. 17 I irirosū ãārā. Sugu: “Jesúre buremua”, ārīgu, õārī gapre iribirimaku, Ígū: “Jesúre buremua”, ārīrī neō wajamáa.

18 Gajipoe irigu yu wererire péduabi gapu yure ãsū ãrībukumi: “Sugu Jesúre buremurī opami. Gajigu gapu Jesúre buremubirkeregu, õārīrē yámi”, ārībukumi. Ígū irasū ãārīmakk pégu, yu Ígūrē ãsū ãrībukoa: “Masaka sugu õārī iririre neō ïābirikererā, Ígūrē: ‘Jesúre buremugu ãārīmī’, ãārīmasibirkuma. Gajigu gapu Ígū õārī iriri merā gajirārē Ígū Jesúre buremugu ãārīrīrē masimaku yámi”, ārībukoa. 19 Musā: “Marīpu suguta ãārīmī”, ārī buremua. Musā irasū ãārī buremumaku õāgoráa. Wātēa õārīrē neō irimerāde irire buremuma. Ígūsā Marīpu ãārīrikurire masíma. Irasirirā Ígūrē güirā, naradama. 20 Musā pémasímerā ãārā. Irasirigu ire musārē werenemogura, pémasídoregu. Sugu: “Jesúre buremua”, ārīgu õārī gapre iribirimaku, Ígū: “Jesúre buremua”, ārīrī neō wajamáa. Jesúre buremugu meta ãārīmī.

21 Iripoeguemu marī ñeku Abraham irideare gūñaka! “¿Diayeta Ígū yure buremurī?” ārīgu, Marīpu Ígū magu Isaare ûtäyeri merā iridea soepeorogue wējē soepeodoredi ãārīmī. Irasirigu Abraham Marīpu dorederosūta Ígū magūrē ãi wējēbu iridi ãārādimi. Marīpu Ígū dorerire Abraham taringabirkimaku ïāgu, Ígūrē: “Mu magūrē wējēbirikóåka!” ãrīdi ãārīmī. Irasirigu Ígūrē: “Diayeta yure buremumi, õāgu ãārīmī”, ārī ïādi ãārīmī. 22 Irasirirā musā ire masía. Abraham Marīpure buremusíu, Ígū doreddeare iridi ãārīmī. Irasū ãārīmakk Ígū doreddeare irisíu, Marīpure buremurī opatarigu dujadi ãārīmī. 23 Irasiriro Marīpuya werenírī gojadea pügue Abraham irideare gojaderosūta waadero ãārību. Æsū ãrī gojasüdero ãārību: “Abraham Marīpure buremudi ãārīmī. Ígū buremumaku ïāgu: Marīpu Ígūrē: ‘Óāgu ãārīmī’, ãrī ïādi ãārīmī”, ãrī gojasüdero

ãääríbú. Irasú ãäärímakü, Marípü ïgürë: "Abraham, yu merämü ãäärími", ãrädi ãäärími.

²⁴ Irasirirä Abrahamyamarë gũñarä, müsä ire masña. Sugü: "Marípüre báremua", ãrigü, õäri gapüre iribirimakü ïägü, Marípü ïgürë: "Öägü ãäärími", ãri iäbemi. Gajigü gapü diayeta Marípüre báremugü õäärírë yámi. Irasirimakü ïägü, Marípü ïgürë: "Öägü ãäärími", ãri iämi. ²⁵ Gaji iripoeguemü ûma merä ñerö irideo Rahab wâikügo irideare gûñaka! Josué iriunerä igoya makägue iädurirä ejamakü, ïgüsärë iritamudeo ãäärímó. Igoya makä marä ïgüsärë boka wëjëri, ãrigö, igoya wiigue ïgüsärë duúdeo ãäärímó. Puru ïgüsä duri dujariri maarë ïmudeo ãäärímó. Igo Marípüyarärë iritamuri merä Marípüre igo báremurirë ïmudeo ãäärímó. Irasirimakü ïägü, Marípü igore: "Öägö ãäärímo", ãri iädi ãäärími. ²⁶ Äsü ãäärä. Masaku yujupürä marímakü, ïguya düpü okabirikoa. Sugü: "Marípüre báremua", ãrigü, õäri gapüre iribi, diayeta Marípüre báremubemi. Irasiriro ïgü: "Marípüre báremua", ãri ñeõ wajamáa. Yujupürä maríri düpü, boari düpü irirosü ãäärä.

3

Maríya disi wiririre gojadea

¹ Yaarä, ire müsä masña. Marípü gua ïgüyare buerimasä buerire, gajirä moärimasä iriri nemorö iä beyegükumi. ïgüyare keoro buebirimakü ïägü, gajirä nemorö guare wajamoägükumi. Irasirirä müsä watopegue ãäärírä mérägä dita gajirärë buerimasä ãääríburo. ² Marí ãäärípererä wári õäro iribirire yáa. Sugü ñerö neõ wereníbi: õägü Marípü gäämeri ditare irigu ãäärími. Gaji ñerö iriridere neõ iribemi. ïgü ñerö wereníri ïguya disi wiririre kámutamasígü, ãäärípereri ïguya düpügue ãääríri merä gaji ñerö iriridere kámutamasími.

³ Marí wereníri marë keori merä weremakü i irirosü ãäärä. Marí kóme berore caballuya disire túšäko. Irasirirä i berogä merä, ïgü wágü waibü ãääríkeremakü, tüägämenü, marí waadüaro waamakü irikoa. ⁴ Doódirude irasüta ãäärä. Iriru wádiru ãääríkeremakü, mirü buro wëjäpukeremakü, wejatugü mérí majigä merä dita iriru waaróre wejatukumi. ⁵ Marí wereníri irasüta ãäärä. Maríya nediru médirugä ãääríkeremakü, maríya disi wári: "Masítaria", ãri wereníri wiria. Äsü ãäärä. Peame marí mérímegä diiukeremakü, wári makänáurë üjümakü irikoa. ⁶ Irasiriro maríya disi nediru merä ñerö wereníri, i peame irirosü ãäärä. Maríya düpügue, maríya nediru su wâigä ãääríkeremakü, marí ñerö wereníri maríri ãäärípereri gajirosüperi ñerirë irimakü irikoa. Irasiriro peame gajinorë üjüwágä, poyanorëro irirosü, marí ñerö wereníri,

marī i ūmugue okarinūrīrē õārō ãārīrīrē poyanorēmakū yáa. Marī ñerī werenírā, wātī ñerī iridorerire irirā yáa. ⁷ Masaka īgūsāyarā ejorārē kāmutarosū ãārīpererā makānúu marā waimurārē, wúrārē, pírūrārē, dia marārē kāmutamasíma. Neōgoraguedere īgūsānorē kāmutamasísanerā ãārīmá. ⁸ īgūsārē kāmutamasíkeregū, neō sugu masakū īgū basi īgū werenírīrē kāmutamasíbemi. Irasirirā marī ñerīrē wereníduabirikererā, ñerī werenía. Äña kūrīmakū īgūya nima merā masakare wējērō irirosū, marī ñerī werenírī merā gajirārē ñetariro yáa.

⁹ Marī werenírī merā Marīpu marī Opure: “Öätaaria”, ãrī, usayari sīa. Marī werenírī merāta masakare: “Ñerō waaburo īgūsārē”, ãrī werenía. Marīpu marī masaka ãārīpererārē īgū irirosū ãārīmakū irikeremakū, marī gāme ñerō werenía. ¹⁰ Su disita õārī werenírī, irasū ãārīmakū ñerī werenírī wiria. Yaarā, irasiribirikōärō gāamea. ¹¹ Deko wiriri gobere õārī wiriro, ñerī wiribirikoa. ¹² Yaarā, mūsā ire masīa. Higuera, igui dūkakübirkoka. Iguiga, higuera dūkakübirkoka. Misōrī deko wiriri gobere moākuri dekode wiribirikoa. Marīde i irirosū õārī ditare werenírō gāamea.

Diayema masīrī ãsū ãārā, ãrī gojadea

¹³ Mūsā watopegue sugu õārō masīgū ãārīgūno, õārīrē irinikōäburo. “Gajirā nemorō masītarinugāa”, ãrībi, īgū masīrī merā õārīrē iriburo. Irasirimakū ïārā, gajirā īgūrē: “Öārō masīmi”, ãrīrākuma. ¹⁴ Mūsā gajinorē oparārē bero ubu ïātuirā, īgūsā nemorō ãārīdharā, mūsāya ãārīburi ditare iridharā: “Masītarinugāa”, ãrī gūñabirikōäka! Mūsā irasū ãrī gūñarā, ãrīkatorikurā, diayema ãārīrīrē keoro werenírā meta yáa. ¹⁵ Mūsā: “Masītarinugāa”, ãrī gūñarī, Marīpu gūñarī sīrī ãārībea. I ūmū marā gūñarī, wātīya ãārā. ¹⁶ Masaka gajirārē ubu ïāturi, īgūsāya ãārīburi ditare iridharā, gāme guaseonírā ãārīma. ãārīpereri gajirosūperi ñerīrē yáma. ¹⁷ Marīpu masīrī sīrī oparā gapu õārā ãārīma. Gāme guaseodhamerā, gajirārē iritamurā, gajirā wererire būremurī merā pérā, bopoñarī merā ïārā, õārīrē irirā, masakare surosū ïārā, irikatoro marīrō irinírā ãārīma. ¹⁸ Gajirā merā õārō ãārīdharā, gāmekēärō marīrō õārō siñajärī merā ãārīmakū iridharā, diayema iririre irinírā ãārīma.

4

I ūmūmarē gāamebema, Marīphre gāamebema, ãrī gojadea

¹ ¿Nasirirā gāme guaseo, gāmekēärī mūsā? ãsū ãārā. Mūsā gūñarīgue mūsā ñerīrē iridhari, õārīrē iridhari merā gāmekēärī irirosū ãārā. ² Gajinorē mūsā gāamea. Irasirirā irire

opabirisīā, masakare wējēā, īgūsāyare ēmadharā. Gajigū gajinorē opamakā īārā, īgūrē ubu īāturia. Irasirirā īgūyare opabirisīā, gāme guaseo, gāmekēā. Musā Marīpūre sērēbirisīā, musā gāāmerīrē opabea. ³ Gajipoere gajinorē sērēkererā, ñerō gūñarī merā sērēa. Musā basi musā ñerī uaribejari ditare iridharā sērēa. Irasirigū Marīpū musā sērērīrē sibemi. ⁴ Musā sugo nomeō marāpukugo āārikerego gajigure gāāmegō irirosū āārā. ¿Musā ire masiberi? Sugū i ūmu marā ñerīrē irirā irirosū iridagū, Marīpūre gāāmebemi. I ūmu marā ñerīrē irimakā īāgū: “Īgūsā irirosū irigūra”, ãrī gūñagū, Marīpūre īāturigū dujami.

⁵ Marīpūya werenírī gojadea pūgue irire ãsū ãrī gojasūdero āārībū: “Marīpū Ōāgū deyomarīgūrē marīrē pídi āārīmí marī merā āārībure. Ōāgū deyomarīgū marīrē maīgū, marī ñerīrē iridharakā gāāmebemi”, ãrī gojasūdero āārībū. Iri gojadea ubu āārīrī meta āārā. Āārīrōma āārā. ⁶ Irasirigū Marīpū marī ñerīrē irinemobirkōāburo, ãrīgū, marīrē bopoñarī merā īā, õārō iritamumi. Irasiriro īgūya werenírī gojadea pūgue ãsū ãrī gojasūdero āārībū: “‘Gajirā nemorō āārā’, ãrī gūñagūrē Marīpū iritamubemi. ‘Yu ubu āārīgū āārā, yure iritamuka!’ ãrīgū gapure õārō iritamumi”, ãrī gojasūdero āārībū. ⁷ Irasirirā Marīpū dorerire būremurī merā irika! Wātī dorerire iribirikōāka! Musā īgūrē pébirimakā īāgū, musārē piri, duriwāgākōāgūkumi. ⁸ Marīpū phrogue īgūrē: “Yu merā āārīka!” ãrī ejanugārā irirosū irika, īgūrē masinemoduarā! Irasirimakā īāgū, musā phrogue ejanugāgū irirosū irigūkumi musārē iritamunemobu. Musā ñerō irirā āārā. Irasirirā ñerō iririre pirika! Musā Marīpūyare irirā, o i ūmu marā irirosū irirā: “Ōāgoráa”, ãrī gūñadáa. Ire irasū ãrī gūñabirkōāka! I ūmu marā irirosūta ñerīrē irimakā, ñegoráa. Marīpūya ditare irimakā, õāa. ⁹ Musā ñerō iririre gūñarā, usuyari merā būrirono irirā, būjawereri merā oreka! Musā ñerō iririre gūyasirīrī merā, būjawereka! ¹⁰ Marī Opure: “Mu ūrōrē yu ñiegū, ubu āārīgū āārā, irasirigū yure iritamuka!” ãrī sērēka! Musā irasū ãrī sērēmakā: “Marē iritamugūra, yaagū, õāgū āārā”, ãrī īāgūkumi.

Musā Jesúre būremurā musā basi gāme werewuabirikōāka! ãrī gojadea

¹¹ Yaarā, musā Jesúre būremurā musā basi gāme werewuabirikōāka! Gajirārē ñerī werenírā, o īgūsārē werewuārā, Marīpū marīrē gāme maīdoredeare tarinugārā yáa. Irire tarinugārā: “Iri doreri õābea”, ãrīrā irirosū yáa. Irasirirā Marīpū dorerire: “Ōābea”, ãrī werewuārā: “Yu Marīpū nemorō doremasīa”, ãrīrā irirosū yáa. ¹² Marīpū sugūta masakare īgū

dorerire pídi ããrímí. Ígū sugüta Ígüsā iririre iã beyemasími. Masakare taumasími, o peamegue béomasími. Irasirirā mäsä gapu: "Gajirā masakare werewüamasña", ãrī gũñabirikõäka!

Namigägue marī iriburire masibirimarē gojadea

¹³ Dapagorare gajire weremakü, õärō péka! Mäsä suräyeri: "Dapagâ, o ñamigä gaji makägue su bojori moä, wáro niyeru wajataräko", ãrī werenía. Irasü ãrī werenírärë ãsü ãrī weregura. ¹⁴ Mäsärë ñamigägue waaburire neö masibe. Marī i ümägue okari, ümikä boyoripoe duji, mérögä pura perero irirosü ããrā. Marī i ümägue ãrī, mérögä pura boakõäräko. ¹⁵ Irasirirā mäsärë ãsü ãrī werenírō gäämea: "Maríph gäämemakü, okaräko ire, o gajire irimurä". ¹⁶ Mäsä gapu: "Marī masña, irasirirā marī gäämerö ãsü iriräko", ãrī werenía. Iri ããrípereri mäsä irasü ãrī werenírī, ñegoráa. ¹⁷ Irasirirä: "Marī ãsü irirä, õärírë iriräko", ãrī masikererä, irire irimerä, ñerírë irirä yáa.

5

Wári doebediri oparärë waaburire gojadea

¹ Mäsä wári doebediri oparä yure péka! Mäsä ñerö tariräko. Irasirirä ire gũña, bero bñjawererí merä gaguiní oreka! ² Mäsäya doebediri boakõärokao. Mäsäya suríre burua baaräkuma. ³ Mäsä niyeru koeri, oro, plata merä iridea koeri mäsä duripídea gurawijiakõärokao. Irasü waamakü, mäsä niyerure maïsñä, duripídeare masñüroko. I niyeru mäsä maïrī, peame gajinorë soebéorosü mäsärë poyanorëmakü iriroko. Dapagorare mäsä, i ümu pererina ejaburo dupiyuro, wáro niyerure duripírä yáa. Irire duripíri waja bero wajamoäñüräko. ⁴ Mäsäya pooerire moänerärë wajaribea. Irasirirä mäsärë: "Guare mäsä ãraderosüta wajarika!" ãrī gaguiníma. Ígüsä irasü ãrī gaguinírë marī Opü ígürë wereboerärë doregä pémi. ⁵ Mäsä i ümägue okarä, wári doebediri opáa. Mäsä opari merä mäsä gäämerë ditare yáa. Mäsä irasiriri waja wajamoäñüräko. Wekure Ígüsä wëjëburi dupiyuro õärō baa, diíkgä irirosü ããrā. ⁶ Mäsä ñerö irimerärë: "Ñerö yáma", ãrī, peresugue ãiwägä: "Wëjëkal!" ãrā, mäsä Ígüsärë iririre kämutasñä marírō.

Jesucristo i ümägue dupaturi aariburire marírë õärö yúro gäämea, ãrī gojadea

⁷ Irasirirä yaarä, marī Opü Jesucristo i ümägue dupaturi aariburire gũñaturari merä õärö yúka! Pooe opü Ígū otedeä dákakaburire õärö yúkumi. Íguya pooere otedero phra, deko merëburire, irasü ãrãmakü Ígū otedeä puri, masäburire õärö yúkumi. ⁸ Mäsäde Ígū irirosüta õärö yúka! Marī Opü

dupaturi aariburo mérō døyáa. Irasirirā gūñaturari merā īgūrē bñremurñrē neõ piriro marñrō merā īgū aariburire ñärō yúníkōäka!

⁹ Yaarā, Marípʉ musärē wajamoärī, ñärīrā, gāme turibirikōäka! īgū ñärípererā ñerärē wajamoágū aariburo mérō døyáa. ¹⁰ Yaarā, iripoegue marärē marī Opʉya kerere weredupiyunerärē gūñaka! Marī Opʉyare weredea waja gajirā īgūsärē ñerō irinerā ñärīmá. īgūya kerere weredupiyunerā gapʉ ñerō tarikererā, īgūyare wereduúbirinerā ñärīmá. īgūsärē ñerō irirärē ñerō iribirinerā ñärīmá. Irasirirā musāde īgūsā iriderosüta irika! ¹¹ Ñerō tarikererā marī Opʉre bñremurñrē neõ piribirinerärē gūñarā: "Marī Opʉ ñärō iritamunerā, usuyari bokanerā ñärīma", ñrī gūñáa. Iripoeguemʉ Job wāñkʉgʉ ñerō taridea kerere musā pébʉ. īgū bñro ñerō tarikeregu, marī Opʉre bñremurñrē piribiridi ñärīmí. Irasirigu īgū ñerō taridero pʉrʉ, marī Opʉ īgūrē mañgū īgūrē bopoñarī merā ñäsiñ, wári ñärīrē iridi ñärīmí. Irasirirā, īgū marñdere mañrīrē, īgū marñdere bopoñarī merā ñärīrē musā masña.

¹² Yaarā, gaji yʉ wererire goepeyari merā ñärō péka! Musā gajirärē wererā, ñsū ñrī werebirikōäka: "Umugasima merā ñsū irigʉra", o "I niküma merā ñsū irigʉra", ñrībirikōäka! Musā gajirärē wererā, ñrīkatori marñrō su diayeta wereka! Gajinorē irianerā: "Iriabʉ", ñrīka! "Ñsū irirāra", ñärīrā, irika! "Ñsū iribirikoa", ñärīrā, iribirikōäka! Marípʉ wajamoäbirikōäburo, ñrīrā, irasirika!

¹³ Musā ñerō tarirā, Marípʉre: "Iritamuka yʉre!" ñrī sérēka! Usuyari merā ñärīrā, bayapeori merā īgūrē: "Óäataria mu", ñrī, usuyari sīka! ¹⁴ Sugʉ pñrñrikʉgʉ, Jesúre bñremurā oparärē siuiburo. īgūsā īgūrē yʉre merā piupeo, marī Opʉre: "Jesús, ññ mñrē bñremugʉrē tauka!" ñrī sérēbosaräkuma. ¹⁵ īgūsā marī Opʉre bñremurī merā sérēmakʉ, marī Opʉ īgūrē taugʉkumi. Irasirigu īgūrē pñrñrī marñgū dujamakʉ irigʉkumi. Pñrñrikʉadi ñerō iridi ñärīmakʉ, Marípʉ īgū ñerō irideare kätigʉkumi. ¹⁶ Irasirirā musā ñerō irideare gāme weretarika! Irasū ñärīmakʉ, Marípʉre musāya ñärīburire gāme sérēbosaka! Irasirika, Marípʉ musärē pñrñrī marñrā ñärīburo, ñrīrā! Õärrīrē iririkʉgʉ bñro bñremurī merā gajirāya ñärīburire Marípʉre sérēbosamakʉ, Marípʉ īgū sérērōsüta irigʉkumi. ¹⁷ Iripoeguemʉ Marípʉya kerere weredupiyudi Elías wāñkʉgʉ marñsüta masakʉ ñärīdi ñärīmí. īgū ñärīdeaapoegue marā ñerō irimakʉ ñágʉ, Marípʉre: "Deko merëbirimakʉ irika!" ñrī, bñro bñremurī merā sérēdi ñärīmí. Marípʉ īgū sérērīrē pé, yʉre bojori gaji bojori dekogora, īgūsāya nikürē deko merëbirimakʉ iridi

ãärími. 18 Puru Marípure: “Deko merëmaku irika doja!” ãris
sérëdi ãärími. Ígu sérëmaku, deko merëdero ãäríbu. Irasu waamaku, Ígusäya nikûre dupaturi oteri puri dukakudero ãäríbu.

19 Yaaru, sugu musu merämu diayema ãärírure irinemobiri-maku ïäru, dupaturi Marípuyare irimaku iriru, Ígure õäro iriru irikoa. 20 Ire masuka! Musu sugu ñero irigure Ígu ñero iririre pirimaku iriru, Ígure õäro iriru irikoa. Marípu Ígure peamegue waabodire taugukumi. Ígu wári ñeru irideare kätigukumi.

1 SAN PEDRO

Pedro Jesúre b̄remurā waasirinerārē gojadea

¹ Yü Pedro m̄sārē ñādorea. Jesucristo yare īgūyare buedoregu beyemi. Irasirigu m̄sārē, m̄sāya nikūrē wiri, gajirogue Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, Bitinia wāik̄ari nikūgue waasirinerārē i pūrē gojáa. ² Marīp̄u ãārīnīgū dupiyurogue m̄sārē: “Yaarā ãārīma”, ãārīderosūta beyedi ãārīmí. Óagū deyomarīgū merā m̄sārē īgūyarā ãārīmakū iridi ãārīmí, Jesucristo gāāmerīrē iriburo, ãrīgū. Jesucristo dí b̄eori merā ñerīrē koesūnerā ãārīburo, ãrīgū, irasiridi ãārīmí. M̄sārē ñārō iritamu, siñajārī merā ãārīdero nemorō ãārīrik̄makū iriburo.

Jesúre b̄remurā Marīp̄u merā ñārō ãārīnīburire gojadea

³ Marīpure, marī Op̄u Jesucristo Paḡure: “Óātaria m̄u”, ãrī, us̄yari s̄irā! Ígū marīrē b̄ero bopoñasīā, Jesucristore boadiguere masūrī merā marīrē dupaturi deyoarā irirosū Ígū pūrā ñajāmakū iridi ãārīmí. Irasirigu Ígū merā marī ñārō ãārīnīkōāburire masīmakū yámi. ⁴ Irasirirā, ëgūyarārē: “Óārīrē s̄igura”, ãārīdeare marī opaburire us̄yari merā yúrā yáa. Ígū marīrē s̄iburi: Ígū ûmugasigue ñārī opari, neō pereburi, boaburi meta ãārā. ⁵ Marīp̄u marīrē ëgūrē b̄remurārē Ígū turari merā koremi. Irasirigu, i ûm̄a peremakū, Ígū marīrē peamegue waabonerārē: “Tauḡura, yu merā ãārīnīkōārākuma”, ãārīdeare iriyuwarik̄rare masīmakū irigukumi.

⁶ Marī mérōgā i ûm̄ague ãārīrōpa wári gajirosūperi ñerō tarikererā, ûm̄ugasigue Marīp̄u marīrē s̄iburire gūñarā, b̄ero us̄yari merā ãārā. ⁷ Ñerō tarikererā, marī diayeta Marīpure ñārō b̄remunírī, oro nemorō wajakua. Oro wajakuherero, pereburi ãārā. Masaka irire peamegue soekuma ñārī oro dita dujaburo, ãrīrā. Irasūta marī ñerō tariri merā diayeta Marīpure ñārō b̄remunírā dujarāko. Irasirigu, Jesucristo dupaturi aarimakū, Marīp̄u marīrē: “Óārō irib̄u, irasirirā yu puro yu merā ãārīnīkōārākua”, ãrīgukumi.

⁸⁻⁹ M̄sā Jesucristore Ígū i ûm̄ague ãārīmakū ïābirinerā ãārīkererā, Ígūrē maña. Dapagoradere Ígūrē ïābirikererā, gūñaturari merā Ígūrē b̄remua. M̄sā Ígūrē irasū b̄remunímakū, Marīp̄u m̄sārē peamegue waabonerārē tarimakū irigukumi. Irasirirā m̄sā Marīp̄u p̄rogue waaburire gūñarā, irogue ejá, us̄yarusū b̄ero us̄yáa. I us̄yari oparire werenírī merā weremasīña máa.

10 Iripoegue Maríphya kerere weredupiyunerā Ígū m̄usārē ðārō iritamugū tauburire werenerā ãārīmá. Irire werekererā, pémasibirinerā ãārīmá. Irasirirā irire masiduarā, bue, gūñamanerā ãārīmá. 11 Óagū deyomarīgū Cristo Ígūsārē iriudi iritamurī merā Cristo ñerō tari, boadigue masā, ûmugasigue m̄urīa, p̄uru ãārīpererā Opū ãārīburire weredupiyunerā ãārīmá. Irasirirā: “¿Noā irasū waagukuri, ñiaásū ãārīmakū irasū waarokuri?” ãrī masiduarā, irire bue, gūñamanerā ãārīmá. 12 Maríphu Ígūsā masimakū gāämegū, Ígūsārē ãsū ãrīdi ãārīmí: “M̄usā ãārīripoe i irasū waabirikoa dapa. P̄uru marā gapu irire ïärākuma”, ãrīdi ãārīmí. Dapagorare Maríphu marīrē tauri kerere wererā Ígūsā iripoegue weredeareta m̄usārē werema. Óagū deyomarīgū Maríphu ûmugasigue merā iriudi iritamurī merā m̄usārē irire werema. Maríphu Jesucristo iridea merā marīrē taurire Maríphure wereboerāde buro masiduama.

Maríphu marīrē ñerī marīrā ãārīdoremi, ãrī gojadea

13 Irasirirā m̄usā iriburire ðārō pémasirī merā gūñaka! Jesucristo i ûmugasigue dupaturi aarimakū, Maríphu m̄usārē ðārō iritamugū m̄usā peamegue waabonerāre tauburire gūñanikōäka! Irire gūñarā, buro usuyari merā yúka! 14 Iripoegue m̄usā Maríphure masiburi dupiyuro ñerō uaribejarire iriunaderosūta dapagorare neō irinemobirikōäka! Majirā Ígūsā pagusāmarā dorerire tarinugāmerā irirosū Maríphu dorerire tarinugābirikōäka! 15 Maríphu m̄usārē Ígūyarā ãārīdoregu siiudi, ñerī marīgū ãārīmí. Irasirirā, Ígū irirosū m̄usāde ñerī marīrāta ðārī ditare irika! 16 Maríphya werenírī gojadea pūgue irasūta ãrī gojasüdero ãārībū. ãsū ãrīdi ãārīmí: “Yū ðāgū, ñerī marīgū ãārā. Irasirirā m̄usāde ñerī marīrā ãārīka!” ãrīdi ãārīmí.

17 Maríphu ãārīpererāre surosū ïägū, Ígūsā irideare: “Iri ðābu, iri ðābiribū”, ãrī weregu ãārīmí. Irasirirā Ígūrē: “Guapu”, ãrīrā, i ûmugasigue m̄usā ãārīrōpa goepeyari merā Ígūyare irika! 18 M̄usā ñekusāmarā Maríphuyare iribirinerā ãārīmá. M̄usā Ígūsā iriderosū iriri wajamáa. Irasirigu Maríphu m̄usārē Ígūsā iriderosū iriunanerāre taudi ãārīmí Ígūyare iriburo, ãrīgū. M̄usā ire masia. Maríphu marīrē taugu, marī ñerō iridea wajare wajaribosadi ãārīmí. Irasū wajaribosagu, niyeru, oro merā wajaribosabiridi ãārīmí. Niyeru, oro pereburi ãārā. 19 Irasirigu iri wajakuro nemorō marī ñerī iridea wajare wajaribosadi ãārīmí. Ígū magu Cristo boagu dí béodea merā gapu marī ñerī iridea wajare wajaribosadi ãārīmí. Oveja majigū masaka Maríphure buremurā wējē soepeobu ðāgū ãārīderosūta Cristo ðāgū ñerī marīgū ãārīmí. 20 Maríphu i ûmūrē Ígū iriburo dupiyurogueta Cristo Ígū boagu dí béoburire masisiadi ãārīmí.

Irapoere i ūmā pereburi dupiyuro Cristore i ūmāgue iri-
udi aārīmí, īgūya dí bēori merā mūsārē iritamuburo, aārīgū.
²¹ Irasirirā Cristo iritamurā merā Marīphure bāremua. Marīphure
Cristore boadiguere masū, ūmāgasigue aāmūrīa, aārīpererā
Opā sóodi aārīmí. Irasirirā Marīphure: “Guare ñārō irigū
aārīmí”, aārī bāremu, īgū merā ñārō aārīniburire ñārō masīa.

²² Cristoya diayema kerere pé b̄remusīā, m̄sā ūerī iririkurire pirinerā ãärībū. Dapagorare diayeta m̄sāyarārē maīmasīa. Irasirirā m̄sāya yujupūrārī, ãärīpereri m̄sā turari merā gāme maïka! ²³ M̄sā Marīphya werenírīrē b̄remurā, dupaturi deyoarā irirosū waabū. Irasirirā īgū pūrā waabū. Marī pagusāmarā merā deyoa, p̄uru boakōrākōa. Iri irirosū ãärībea Marīphya pūrā waamakū. īgūya werenírī, perebiri werenírī ãärā. Irasirirā iri werenírī merā īgū p̄uro īgū merā ãärīnīkōrākōa. ²⁴ īgūya werenírī gojadea p̄ugue ãsū ãrī gojasūdero ãärībū:

Ãärípererã masaka tá irirosũ ãäríma. Igüsã õäri oparide tá goori irirosũ ãärã. Tá masã, boakõää. Gooride boakõää. Iri irirosüta marã masakade boaräko.

²⁵ Marī Opʉ werenírī gapʉ neō perebirikoa. Ígū ãrīderosūta waarokoa. Aãrīpereri ígū: “Ãsū irigura”, ãrīdeare iriyiwarikehkumi ãrī gojasūdero ãrībhú *

Iri õärī bueri, mūsārē Igūsā weredea, Jesucristo marīrē tauri kerere bueri ãärā.

2

¹ Irasirirā ãärípereri gajirosūperi ñerī iririre: ãrkatorire, irikatorire, gajirā gajino opamakā ïäeturirire, gajirärē ñerō ãrī werewharire pirika! ²⁻³ Musā, marī Opū musärē õärō iririre sīrū masīsiáa. Irasirirā neõ deyoarágā õpikürē gäämerössū musäde marī Opuyare diayemarē buro gäämeka! Irire gäämerä, ïgärē buremunemoräko. Musā irasirimakā, musärē taugukumi.

Cristo masakare okari sīqū ūtāye irirosū āārīmi, ārī gojadea

⁴ Cristo marīrē okari sīgū suye ūtāye masaka īgūsā bēoadaeaye
irirosū ãārīgū ãārīmi. īgūsā īgūrē gāāmebirikeremakū, Marīpu
īgū Pagū gapū īgūrē: “Ōātarigu, ãārīpererā Opū ãārīmi”, ãārī
bevedi ãārīmí. Irasirirā īgūrē: “Ōāsōgū ãārīmi” ãārī b̄hremua

5 Maríde Cristo merā okari oparā ūtāyeri irirosū ãärā. Marípu, sugu ūtāyeri merā wii irigu irirosū marī merā irigu yámi. Irasirigu marírē ïgūyararē ïgūya wiima irirosū ãärímakū yámi. ïgūyararē paía ïgūrē bñremurā, ïgū dorederosúta gajino sîma. Marírē ïgûsâ irirosū ãärímakū yámi, Jesucristo iritamurí merā

✡ 1:25 Is 40.6-8

Ígūrē usuyari siburo, ãrīgū. Irasirirā Ígūyare irirā, Ígūrē usuyamakū irirāko. ⁶ Marīphu Ígūya werenírī gojadea pūgue ãsū ãrīdi ãärīmí:

Yu beyedire yaa wiima weanúphororidea ãtāye irirosū ãärīgūrē

Jerusalēgue píghra. Ígū, yu beyedi õätarigu, ãärīpererā Opā ãärīmi. Ígūrē bñremurāno, buro usuyarākuma.

“Úbugorata Ígūrē bñremukubu”, ãrī gññabirikuma, ãrīdi ãärīmí.*

⁷ Musāde Ígūrē bñremurā: “Óätarigū ãärīmi”, ãrī iāa. Ígūrē bñremumerā gapuhre Marīphuya werenírī gojadea pūgue ãsū ãrī gojasūdero ãärībú:

Marīphu beyedi suye ãtāye wii iririmasa béoadeaye irirosū ãärīkeremakū, Marīphu gapuh Ígūrē iri wiima weanúphororidea ãtāye irirosū ãärīmakū iridi ãärīmí.

Irasirigu Ígūrē ãärīpererā Opuh pídi ãärīmí, ãrī gojasūdero ãärībú.†

⁸ Gaji Marīphuya werenírī gojadea pūgue ãsū ãrī gojasūdero ãärībú:

Marīphu beyedire bñremumerā, iri ãtāyegue gubutameémejānerā irirosū ãärīma. Irasirirā Marīphu phrogue neō waabirikuma, ãrī gojasūdero ãärībú.‡

Ígūya kerere bñremubiri waja ãtāyegue gubutameémejānerā irirosū ãärīma. Marīphu phrogue ejabirikuma. Ígūsārē irasū waaburire Marīphu iripoegueta: “Irasū waarokoa”, ãrīsiadi ãärīmí.

Marīphyarā ãsū ãärīma, ãrī gojadea

⁹ Musā gapuh Marīphu pürā Ígū beyenerā ãärā. Marī Opahyarā paia irirosū Ígūyare moãrā, Marīphuya bumarā Ígū iñrō ñerī marīrā Ígūyarā ãärā. Musārē nañtiärō ãärīrā irirosū Ígūyare neō masibirinerārē masidoregu siidi ãärīmí. Irasirigu musārē boyorogue ãärīrā irirosū irire õärō masirā ãärīmakū iridi ãärīmí. Musārē Ígū õärō irideare gajirārē weredoregu, irasiridi ãärīmí. ¹⁰ Musā iro dupiyurogue Marīphu pürā ãärībiribu. Dapagorare Marīphu pürā ãärā pama. Musā iro dupiyurogue bopoñarī merā iãsūña marībh. Dapagorare musārē Marīphu bopoñarī merā iāmi.

Marīphare irirā ãärīka! ãrī gojadea

¹¹ Yaarā yu mañrā, musā i ãmñrē naagorenarīmasā musāya makāgue ãärīmerā irirosū, Marīphu phro waamurāta ãärā. Irasirigu musārē ire turaro werea. Musā ñerī ñaribejarire iribirikōäka! Musārē ñerō irimakū iriduarā irirosū musā ñerī ñaribejari musārē ñerō irimakū iriduarō yáa. ¹² Marīphure masimerā watopegue ãärīrā õärō irirā

* 2:6 Is 28.16 † 2:7 Sal 118.22 ‡ 2:8 Is 8.14-15

ääřika, mäsärē werewuari, äärä! Mäsä irasirimakü mäsärē werewuaduakererä, Maríph ūgüsärē ūguyaare masimakü iriripoe mäsä öärö iririre iännerä äärüsää, ūgurë: “Öägū, turagu äärími”, äři báremurákuma.

¹³ Marí Opure báremusää, äärípererä i nikü marä oparärë öärö merä yuuka! I nikü marä oparä opa äärígdere yuuka! ¹⁴ ūg dokamarä oparädere yuuka! ūgüsärë ūga doreri tarinugärärë wajamoämurärë pidi äärími. ūg dorerire irirärë: “Öärö iriabu mäsä”, äřidoregu pidi äärími. Irasirirä ūgüsärë yuuka! ¹⁵ Maríph, mäsä öärö irimakü gäämemi. Mäsä irasirimakü iärä, pémasímerä mäsärë werewuaduakererä, werewuamasibema.

¹⁶ Mäsä, Maríph tausünerä äärüsää, gajirärë moäboerimasägora ääríbea. Maríph tausünerä ääríkererä, “Guare doreri máa. Irasirirä gha gäämerö ñerirë iriräko”, äři güñabirkökä! Äsü gapu irika! “Maríphre moäboerä äärä gha”, äři güñaka! Irasü äři güñarä, ūg dorerire irika! ¹⁷ Äärípererä masakare báremurï merä iäka! Maríyarärë Jesúre báremurärë maïka! Maríphre goepeyari merä báremuka! I nikü marä opudere báremurï merä iäka!

Cristo ñerö tarigu ūg bokatiüderosü mäsäde bokatiüka! äři gojadea

¹⁸ Moäboerimasä, öärö báremurï merä mäsä oparärë yuuka! Mäsärë öärö irirä ditare yuabirkökä! Mäsärë turaro merä dorerädere yuuka! ¹⁹ Mäsä ñerö iribirikeremakü, mäsä oparä mäsärë wajamoäbukuma. Mäsä, Maríph ūrō diayemarë iridhamakü, ūgüsä wajamoärirë bokatiümakü, Maríph mäsärë: “Öärö yáma”, äři ūgakumi. ²⁰ Mäsä ñerö iriri waja gapu ūgüsä mäsärë wajamoämakü, irire mäsä bokatiükeremakü, Maríph mäsärë: “Öärö yáma”, äři ūabirkumi. Mäsä öärö irikeremakü ūgüsä mäsärë wajamoämakü, mäsä öärö merä guaro marírō bokatiümakü, Maríph mäsärë: “Öärö yáma”, äři ūgakumi. ²¹ Irasiriburo, äřigü, Maríph mäsärë ūguyaarä äärídoregu siudi äärími. Cristode mäsäya ääríburire ñerö tarimi, mäsäde ūg iriderosü irityaburo, äřigü. ²² ūg neõ suñarö ñerö iribirimi. Gajirärë äřkatori merä neõ werenibirim. ²³ Masaka ūgurë turimakü, ūgüsärë neõ turi gämbirim. ūgurë ūgüsä ñerö irikeremakü: “Mäsärë ñerö irigura”, neõ äřibirimi. ūg Pagu gapure: “Yapu diayemarë irigu, yare ñerö irirärë diayeta wajamoägakumi. ūgue amugakumi”, äři güñadi äärími. Irasirirä maridere ūg äřiderosü äřirö gäämea. ²⁴ Cristo, mari irirosü däpukugu ūg basi mari ñerö iridea wajare wajaribosagu curusague boami. Marí okaropa ñerö iririre piri,

Maríphya diayema gapure iriburo, ãrígü, boami. Ígü marírē peamegue waabonerärē taugh, buro kámiku, buro ñerō tarimi. ²⁵ Oveja dederinerā irirosū mäsäde peamegue dederibon-erā ãäríbá. Dapagorare Cristore báremusü, ígúyarā ãärã. Irasirigü ovejare koregu irirosú Cristo mäsärē koremi. Mäsä õärō ãärírikuburo, ãrígü, mäsärē õärō koremi.

3

Mojöshannerā ãsü irika! ãrī gojadea

¹⁻² Moäboerimasärē yü werederosüta mäsä maräposä nomerë weregura. Mäsä maräpusämarärē õärō merä yujuka! Ígüsä dorerosü irika! Suräyeri mäsä maräpusämarä Maríphya kerere báremumerä ãäríma. Irasirirä ígúyare mäsä ígüsärē werebirikererä, ígúyare õärō iririkuka! Õärī ditare irika! Mäsä maräpusämarä mäsärē dorerire báremurí merä yujuka! Mäsä irasirimakü ïärä, ígüsäde Maríphya kerere báremubukuma. ³ Mäsäya däpure wári mamarikubirkidäka! Mäsäya däpure gajirärē ïásuyumakü iribirikidäka! Mäsärë: “Õärō deyoma”, ãrī ïämakü iribirikidäka! Irasirirä mäsäya poañapure wárapuwea mamuanerä nome, oro merä iridea dari báyanerä nome, wajapari surí sãnanerä nome ãäríduari ditare güñarikubirkidäka! ⁴ Æsü gapü ãäríka, õärä, õärō deyorä nome ãäríduarä! Õärī güñarí oparä nome, gajirärē turiro marírō goepeyaro merä weretamurä nome, siñajärí merä ãärírikurä nome ãäríka! Õärō ãärírikuri, däpure mamarí õärō deyori pereburosü neö perebirikoa. Mäsä õärō ãärírikuri, Maríphü ïürörë õätariri ãärä. ⁵ Iripoeguere Maríphayarä nome ãsüta ãäríunancerä ãärímá. Ígüsä nome: “Maríphü ãriderosüta yure õärō irigukumi”, ãrī báremurä, ígüsä maräpusämarä dorerire õärō yujunerä ãärímá. ⁶ Æsüta Sara igo maräpure Abrahärë õärō merä yujudeo ãärímó. Irasirigo ígürë: “Yü opü”, ãríunadeo ãärímó. Irasirirä mäsä õärō irirä, güiro marírō ãärírikurä, Sara ãäríderosü ãärírkaoa.

⁷ Æsüta mäsä maräpokuräde mäsä maräposä nomerë pémasírī merä õärō irika! Nome, marí üma irirosü turarä ãäríbema. Irasirirä ígüsärë báremurí merä iritamuka! Maríphü mäsärë bopoña, ígü phro perebiri okari siburosüta nomedere bopoña, perebiri okari sígukumi. Irasirirä mäsä maräposä nomerë õärō koreka! Maríphü mäsä sérerirë yujuburosüta ígüsä nomerë õärō irika!

Õärō ígüsä irikeremakü, gajirä ígüsärë ñerō iririre weredea

⁸ I merä mäsä ãärípererärë weretünugura. Suro merä õärō ãärírikuka! Mäsä merämarärë bopoñarí merä ïaka! Sugü

pūrā irirosū gāme mañrikuka! Ōärō merā gāme iritamuka! "Gua, gajirā nemorō ãärlībea", ãrī gūñaka! ⁹ Gajirā mūsārē ñerō irimakū, īgūsārē gāmibirikōäka! Mūsārē īgūsā ñerō ãrī werenímakū, īgūsārē ñerō ãrī gāmibirikōäka! Åsū gapu irika! Īgūsāya ãärlīburire Marīphre sérēbosaka! Marīphre mūsārē õärō iribu, irire irimurärē pídi ãärlímí. ¹⁰ Marīphya wereníri gojadea pūguere åsūta ãrī gojasüdero ãärlībú:

Mūsā okaropa õärō usuyari merā ãärlīduarā, neõ ñerō wereníbirikōäka! Neõ ãrīkatobirikōäka!

¹¹ Åärlīpereri ñerī iririre pirikōäka! Ōärī gapure irika! Gāme iāturiro marīrō siñajärī merā ãärlīrikuka! Irire buro gāämeka!

¹² Diayemarē irirärē marī Opū irasū koreníkōämi. īgūsā īgūrē sérērīrē irasū péníkōämi. Ñerō irirā gapure gāämebemi, ãrī gojasüdero ãärlībú.^{*}

¹³ Ōärī ditare iriduamakū, ¿noã mūsārē poyanorēbukuri?

¹⁴ Diayemarē mūsā irikeremakū, gajirā mūsārē ñerō irimakū, Marīph gapu mūsārē õärō yámi. Irasirirā usuyáa. Mūsārē ñerō iriduuarärē güibirikōäka! īgūsā mūsārē iriburire gūñarikubirikōäka! ¹⁵ Åsū gapu irika! Cristore: "Gua Opū ãärlímí", ãrī buremuka! Mūsārē: "¿Nasirirā Cristore buremurí?" ãrī sérēñarānorē pémasírī merā õärō yujuka! īgūsā mūsārē sérēñaburo dupiyuro īgūsārē yujuburire õärō gūñayuka! Irasirirā īgūsārē Cristo mūsārē tauburire õärō yujurāko. ¹⁶ Turiro marīrō õärō buremurī merā īgūsārē yujuka! Ōärō irika! Irasirirā: "Marīph ïürō waja opabea", ãrī gūñarāko. Cristore mūsā buremurā īgūyare õärō irirā ãärlīmakū gajirā mūsārē: "Ñerō yáma", ãrī werewhanerā īgūsā mūsārē werewhadea diaye ãärlīrimakū ïärā, gūyasírīrākuma.

¹⁷ Marī ñerō iriri waja gajirā marīrē ñerō tarimakū iribukuma. Marīph gāämemarkū, marī õärō iriri waja gajirā marīrē ñerō tarimakū iriri gapu õägoráa.

¹⁸ Irasūta Cristo õäggū ãärlīkeregū, ñerō tarimi. Suñarōta ãärlīpererā ñerī iridea wajare boa, wajaribosadi ãärlímí. Marī ñerā ãärlīmakū, mariya ãärlīburire ñerō tarimi, marīrē Marīphayarā waamakū iribu. Ígū, marī irirosū düpukugū ãärlīsīlā, īgūya düpugora tamerā boakōämi. Ígū boakeremakū, īgūya yujupūrā merā okakōädi ãärlímí. ¹⁹ Irasirigū īgūya yujupūrā merā boanerā īgūsā peresu irisūnerā ãärlīrgue waa, īgūsāya yujupūrārīrē Marīphayare weredi ãärlímí. ²⁰ īgūsā iripoeguere Marīph dorerire tarinugāunancerā ãärlīmá. Noé ãärlīdeapoeguere Ígū wádiru doódirure dooripoe Marīph īgūrē buremumakū gāämeli ãärlādimi. Irasirigū: "Gajipoe irirā

yure b̄remubukuma", ãrī, ïḡsārē yoaripoe yúdi ãārādimi. ïḡsā gapu neõ b̄remubiriunanerā ãārīmá. Irasirigu Marípua ïḡsārē wajamoâdi ãārīmí. Noé ïḡya wii marā merā dita: su mojōma pere gaji mojō ûreru pērēbejarā dia miririrē tariweredi ãārīmí.²¹ Marípua i nikûrē miûgū ïḡsārē taudea, marīrē deko merā wâiyeri irirosū ãārā. Irasiriro marī peamegue waabonerârē tauburire ïmua. Deko merā marīrē wâiyemakū, marīya dûpore gûrarire koerosū ãārībea. Marī wâiyesûrâ, Marípore: "Gûare mu ïürô ñerî marîrâ ãārīmakû irika!" ãrī sêrëa. Irasirirâ, Jesucristo masâdea merā marī peamegue waabonerâ tarimurâ ãārâ. ²² Jesucristo masâdero pûru, ûmûgasigue mûrîadi ãārīmí. Irasirigu Marípua diaye gapu doami ïḡ merā dorebu. ïḡ Marípore wereboerâ nemorô, ûmarô marâ oparâ nemorô, ãârîpererâ dorerâ nemorô doregu ãârîmi.

4

Marípua iritamurî merâ ïḡyare irimasîrâkao, ãrî weredea

¹ Jesucristo, marī irirosû dûpukugû ñerô tarimi. Irasirirâ: "ïgû ñierô tarikeregû Marípua gââmerîrê iriderosû marîde ñierô tarikererâ Marípua gââmerîrê irirâkao", ãrî gûñarô gââmea. Marîde, ïgû ñerô tariderosû ñerô tarirâ, ñerô iririre pirikôâa. ² Irasû pirirâ, i ûmû marî ãârîrôpa dupaturi ñerî ûaribejarire iribirikoa. Marípua gââmerîrê irinirâkao. ³ Iripoegue, Marípore masîmerâ ñerîrê iridûharire iriderosûta mûsâde ñerîrê iriunananerâ ãârîbû. Irasirirâ gûyasîrîrô marîrô ñerîrê iririkurâ, ñerî ûaribejarire iririkurâ, mejârikurâ, bosenurî irirâ mejâ, gaguinírikurâ ãârînerâ ãârîbû. Marípua dorerire tarinugârâ keori weadeare b̄remunerâ ãârîbû. Irasirirâ iropata iri ñerîrê irika! ⁴ Dapagorare irire mûrârôta irirâ gapu mûsâ iri ñerîrê ïḡsâ merâ iribirimakû ïârâ, ïâgukakôâma. Irasirirâ mûsârê ïâturi, ñerô werenîma. ⁵ Marípua ïḡsârê: "Mûsâ irasû ñerî irideare werepeoka!" ãrîgukumi. ïgûta okarârê, boanderâdere: "Ire irimakû õâgorabu, iri gapure irimakû õâbiribu", ãrî beyebu ãârîmi. ⁶ I ûmûrê ãârîpererâ masaka boamurâ dita ãârîkeremakû, Marípua ïḡya kerere wererârê ïḡsârê irire weredoredi ãârîmí, boardero pûru ïgû irirosû ïgû puro okaníkôâburo, ãrîgû.

⁷ ãârîpererî i ûmûma pereburo mérô dûyanugâwâgârisiâa. Irasirirâ õârô pémasîrî merâ diayemarê irinikôâka! Irasirirâ Marípore b̄remurî merâ sêrêrâkao. ⁸ ãârîpererî gajino iriri nemorô diayeta gâme mañka! Neõ gâme mañduúbirikôâka! Marî gajirârê mañrâ, marîrê ïḡsâ ñerô irikeremakû, mata ïḡsâ ñerô iriadeare kâtiakôâka. ⁹ Mûsâ merâmarâ mûsâya wiirigue ejamakû, õârô usuyari merâ ïḡsârê bokatîrîñeâka! ¹⁰ Marípua

Ígūyarākure Ígūyare irimasiburire pídi ãärímí. Irasirirā iri merā õärō gāme iritamuka! Maríp̄u m̄usákure m̄usā Ígūyare irimasiburire pídea merā Ígū gāämérōsū gāme iritamurā, õärō gāme iritamurā yáa. 11 Irasirirā Maríp̄uyare wererā, Ígū weredorederosūta wereka! Gajirārē iritamurāde Ígū turari s̄irō bokatfūrō iritamuka! ãärípereri m̄usā iririre Maríp̄ure masaka us̄yari s̄iburosū irika! Jesucristo iritamurī merā irasirika! Maríp̄ure ãärípererinurī b̄aremuka! Marī ãärípererā Ígūrē: “Óatarigu, turatarigu ãärā”, ãrī, us̄yari s̄irā! Irasūta irirā!

Jesúre b̄aremurī waja ñerō taririre gojadea

12 Yaarā yu mañrā, m̄usā Jesúre b̄aremurī waja ñetariro tarirā, diayeta Ígūrē b̄aremurīrē masisūa. Irasirirā: “¿Nasiriro yure irasū waari? Gajirosū waakoa”, ãrī ḡukabirikōaka! 13 Åsū gapu irika! Ñerō tarirā: “Cristo ñerō tariderosū guade ñerō taria”, ãrī us̄yaka! Irasirirā Cristo dupaturi i ûmugue Ígū goesesiriri merā, Ígū turari merā aarimakā ñärā, b̄ero us̄yarakoa. 14 Cristoyarā m̄usā ãärírī waja gajirā m̄usārē ñerō ãrī b̄eridamakā, m̄usārē ñerō werenimakādere ire masika! Maríp̄uyagū Óágū deyomarīgū m̄usā merā ãärími. Ígū turatarigu m̄usārē iritamumi. Irasirirā us̄yáa. 15 Masakare wējébórimasā, yajarimasā, noó waaró ñerō iririmasā, gajirārē Ígūsāyamarē s̄erēñarikurā ñerō tarirākuma. Ígūsā irirosū iribirikōaka! Óärī iridea waja merā gapu ñerō tarimakā õágoráa. 16 Cristoyarā m̄usā ãärírī waja gajirā m̄usārē ñerō tarimakā irirā yáma. Ígūsā irasirimakā, ḡuysiribirkōaka! Ubu gapu Maríp̄ure: “Mu ḡhare Jesucristoyarā ãärímakā iridi ãärā, irasirirā m̄urē us̄yari sīa”, ãrīka!

17 Maríp̄u marírē Ígūyarārē marī irideare: “I gapure irimakā õágorabu, i gapure irimakā õäbiribu”, ãrī beyeripoe ejasiáa. ãärípererārē marírē Ígūyarārē marī irideare irasū ãrī beyep̄rorigukumi. Ígūyarārē irasū beyep̄rorigū, ¿nasirigukuri Ígūyarā ãärímerā gapure? Ígūya kerere gāämebiri waja Ígūsārē b̄ero wajamoägukumi. 18 Maríp̄uya werenirī gojadea pūgue åsū ãrī gojasüdero ãäríbū: “Óärā Maríp̄uyarā b̄ero ñerō taridero puru, Maríp̄u Ígūsārē tau, Ígū p̄ero ãïagukumi. Ñerā Ígūrē gāämemerā gapu ñetariro tarirākuma. Peamegue waadederirākuma”, ãrī gojasüdero ãäríbū. 19 Irasirirā Maríp̄u gāämérōsū marī ñerō tarirā, õärī iririre irinikōärō gāämearia. Marīya ãäríburire Maríp̄ure marírē iridire wiaro gāämearia. ãärípereri Ígū: “M̄usārē õärō irigura”, ãrīdeare diayeta irigukumi. Irasirirā Ígūrē: “Mu gāämérō yure irika!” ãrīrō gāämearia.

5

Pedro, Jesúre b̄remurā iriburire gojadea

¹ Dapagorare m̄sārē Jesúre b̄remurā oparā m̄rārē wereḡra. Ȳde Jesúre b̄remurārē doregu ãārā. Cristo ñerō tarimakū ïābu. Ígū goesisiri merā, Ígū turari merā dupaturi i ûmugue aarimakū, ȳde ãārīpererā Ígūrē b̄remurā merā ïāgukoa. ² Marípuyarā oveja irirosū ãārīma. M̄sā Ígūyarārē dorera ovejare korerā irirosū ãārā. Irasirirā Marípu m̄sārē Ígū pínerārē Ígūyarārē ðārō koreka! Marípu gāāmerōsū ðārō ȳujupūrākuri merā Ígūsārē koreka! Ígūsārē korerā: “Niyerure wajatarāko”, ãrī gūñabirikōäka! ³ Ígūsārē korerā, pūrīrō merā dorebirikōäka! Óärō iririkukā! Irasirirā m̄sā iririkukire ïākūrā, Ígūsāde ðārō iririkukuma. ⁴ M̄sā irasū ðārō iririkukā, Cristo marīrē ãārīpererā korerā Op̄a dupaturi i ûmugue aarigá, m̄sārē: “Óärō iribū”, ãrīgukumi. Irasirirā, Ígū puro goesisirogue Ígū ðātariri s̄iburire* wajatarāko. Iri neō perebirikoa.

⁵ Ȳ m̄sā oparārē wererosū m̄sā maamarādere wereḡra. “M̄rārē b̄remurī merā ȳujuka!” ãrī werea. Irasirirā m̄sā Jesúre b̄remurā ãārīpererā: “Gajirā nemorō ãārā”, ãrī gūñarō marīrō gāme iritamuka! Marípuya werenírī gojadea pūgue ãsū ãrī gojasüdero ãārlbá:

“Gajirā nemorō ãārā”, ãrī gūñaḡrē Marípu iritamubemi. “Ȳ ubu ãārīgū ãārā, ȳre iritamuka!” ãrīgū gap̄re ðārō iritamumi, ãrī gojasüdero ãārlbá.◊

⁶ Irasirirā: “Gajirā nemorō ãārā”, ãrī gūñabirikōäka! Marípu turagu m̄sārē doremakū, ȳujuka! M̄sā irasirimakū, Marípu Ígū: “Ãsū iriḡra”, ãrīrīnū ejamakū, masaka ïürō m̄sārē: “Ȳ mañrā, ȳ iritamurā ãārīma”, ãrī ïmugukumi. ⁷ Marípu buro mañrī merā m̄sārē koremi. Irasirirā ãārīpereri m̄sā gūñarikukire Ígūrē wereka! Ígū m̄sārē iritamugukumi.

⁸ Óärō pémasírī merā diaye gūñaka! Wātī m̄sārē ïāturigu m̄sārē ñerō irimakū iriduaḡ eõkaye guagu waibure baaduaḡ ãmagorenaḡ irirosū m̄sārē poyanorēduaḡ ãmagorenami. ⁹ Ire masia. M̄sā ñerō tarirosūta ãārīpererogue gajirā Jesúre b̄remurā ñerō tarirā yáma. Irasirirā ñerō tarikererā, wātīrē neō ȳujubirikōäka! Jesús gap̄re gūñaturaníkōäka! Ígūrē b̄remurīrē neō piribirikōäka! ¹⁰ M̄sā i ûmugue ãārīrōpa dita

* ^{5:4} Suḡa ûma birarimasā gajirā nemorō ðārō ûmagū, olivo wāikudima pūrī merā iridea berore wajatakumi. Masaka iri berore Ígūya dipurugue peokuma, gajirārē Ígū wajatadeare ïmurā. I irirosū, suḡa Jesúre b̄remuḡ ñerō tarikereḡ: “Marípu ȳre iritamugukumi”, ãrī b̄remurīrē piribi, ûmugasigue perebiri okari wajatagukumi. Iri ûmugasigue perebiri okari wajatari, i berore wajatari irirosū ãārā. ◊ ^{5:5} Pr 3.34

ñerō tarirāko. P̄urʉ Marīpʉ m̄sārē gūñaturarā, ñārā, turarā ãārīmakʉ irigʉkumi. Marīputa neō piriro marīrō marīrē iritamunígā Jesucristore b̄remunagādoregu siiudi ãārīmí, marīrē ïgū merā ïgū goesesirirogue ãārīníkōāburo, ãrīgū. ¹¹ Irasirirā ïgūrē: “Mu turatarigu, ãārīpererā Opʉ ãārā”, ãrī, usuyari sínirā! Irasūta irirā!

Pedro õādoretñudea

¹² Silvano iritamurī merā i pūguere yʉ m̄sārē mérīgā gojáa. Ígū, yʉ ïāmakʉ, Jesúre b̄remugā marīyagʉ diayemarē irigʉ ãārīmi. Irasirigʉ ïgū iritamurī merā m̄sārē gūñatura, usuyamakʉ irigʉ, Marīpʉ marīrē diayeta maīgʉ ãārīmi, ãrīgū, i pūrē m̄sārē gojáa. Marīpʉ marīrē maīrīrē masīrā ïgūrē irasū b̄remuníkōāka!

¹³ Babilonia marā Jesúre b̄remurā m̄sārē õādorema. Ígūsāde, m̄sā irirosūta Marīpʉ beyenerā ãārīma. Marcos yʉ magʉ irirosū ãārīgūde m̄sārē õādoremi. ¹⁴ M̄sā merāmarārē bokatīrīrā, maīrī merā, ñārō usuyari merā mojō ñeāka!

Marīpʉ ãārīpererā m̄sārē Jesucristoyarārē ñārō siñajārī merā ãārīrikʉmakʉ iriburo. Irasūta iriburo.

Iropata ãārā.

Pedro

2 SAN PEDRO

Pedro Jesúre b̄uremurañē gojadea

¹ Yt Simón Pedro, Jesucristore moāboegu, īgū buedoregu pídi, m̄usārē i pūrē gojáa. Marī Opū Jesucristo marīrē taugū diayemarē irigu ãārīmi. Irasirigu Marīpu Jesucristo merā ḡhare iriderosūta m̄usādere īgūrē b̄uremumakū iridi ãārīmi. Marī Jesucristore b̄uremuri opamakū ðātarria. ² M̄usā Marīp̄ure, irasū ãārīmakū marī Opū Jesúre masña. Irasirigu Marīpu īgū m̄usārē ñārō iritamurīrē, īgū m̄usārē siñajārī s̄irīrē masñemomakū iriburo.

Jesucristoyerā ãsū ãārīma, ãrī gojadea

³ Marīpu marīrē īgūrē masñmakū iridi ãārīmi. Irasirigu īgū turari merā marīrē ãārīpereri ñārīrē s̄idi ãārīmi īgū merā ñārō ãārī, īgū gāāmerīrē iriburo, ãrīgū. īgū ñātarigu, ãārīpereri ñārō irigu marīrē siiudi ãārīmi, īgūyarā ãārīdoregu. ⁴ īgū ñāgū, ñārō irigu ãārīsīā, marīrē: "Yt turari merā m̄usārē wári ñātaririre irigura", ãrīdi ãārīmi. Irasirigu īgū ãārīderosūta marīrē yámi, īgū irirosū ñārīrē iriburo, ãrīgū. Marīrē i ñam̄ama ñerīrē ñaribejarire piriburo, ãrīgū, irasirim. ⁵ īgū marīrē irasirimakū ñārā, m̄usā Jesúre b̄uremurañē ãārīpereri m̄usā turari merā ire irinemoka! Ñārī irika! Ñārī irirā, ñārō pémasīrī merā irika! ⁶ Pémasīrī merā irirā, m̄usā ñerō iriduarire iribirikōäka! Ñerō iriduarire irimerā ñerō tarikererā, Marīp̄ure gūñaturaníkōäka! Irasū gūñaturanírā, Marīp̄ure b̄uremuri merā īgū gāāmerīrē iririkuka! ⁷ īgū gāāmerīrē iririkukā, sugu pūrā irirosū m̄usā basi gāme iritamuka! Gāme iritamurā ãārīpererā gajirādere mañ b̄uremuka!

⁸ M̄usā irasiriwāgārā, ñārō irirāko. Irasirirā marī Opū Jesucristore masñrā, īgū gāāmerīrē ñārō irinírāko. Ubu ãārīrīrē iribirikoa. ⁹ Sugu ñārō iriwāgābi gapu koye ñābi, o koye ñārō ñājabi īgū waaburire masñbi irirosū ãārīmi. Marīp̄ure masñbi: "Ígūyaré iriro gāāmea", ãrī gūñabemi. īgū ñerō iridea wajare Marīpu koebéodeare gūñabemi. ¹⁰ Yaarā, ire péka! Marīpu m̄usārē siiu, beyedi ãārīmi, īgūyarā ñārīburo, ãrīgū. Irasirirā ñāgū, marī Opū marīrē taugū Jesucristo ñāgūyarārē perebiri dorerogue marīrē ñārō bokatīñeä: "Óo, yu merā ñārō ñajādoregu kumi.

¹² Musā yu wererire masīsiáa. Irasū ãärímakū, diayema ãärírīrē musā pédeare piro marīrō ðārō yáa. Musā irire masíkeremakū, yu wererire kātiri, ãrīgū, gūñanímakū irigura. ¹³⁻¹⁴ Marī Opū Jesucristo yure: “Mérōgā duyáa mu boaburo”, ãrī weresiами. Irasirigu yu okaro ejatuarō musārē: “Ãsū irika!” ãrī weredeare musārē gūñamakū irigura. “Irasiriro gāämekoa yure”, ãrī gūñáa. ¹⁵ Irasirigu yu boaderō puru, yu weredeare neō kātibirkōaburo, ãrīgū, ãärípereri yu iriduaropa merā musārē irire gojapígura.

Gua Jesucristo ïgū turagū ãärírīrē ïäbu, ãrī gojadea

¹⁶ Gua marī Opū Jesucristo turarire, irasū ãärímakū ïgū dupaturi i ûmugue aariburire musārē weresiabu. Irire wererā, sugu masaku ïgū gāämērō gūñaboka weredeare wererā meta iribu. Gua basi ïgū turagū ãärírīrē ïäbu. Irasirirā ire musārē werebu. ¹⁷ Marīpu ãärínígū Jesucristo turatarigu, goesirigu ãärírīrē guare ïmumakū ïäbu. Irire ïmugū, ûmugasigue merā ãsū ãrī wereními: “Íl yu magū, yu maigū ãärími. Ígū merā bero usuyáa”, ãrīmi. ¹⁸ Ûmugasigue merā irasū ãrī werenírīrē pérā, ûtāu wekague marī Opū Jesús merā ãäríbú. Irigugu e ãärígúta ûmugasiguema goesisiriri merā ïgū deyomakū ïäbu.

¹⁹ Gua irire ïännerā ãärísiā: “Marīpuya kerere weredupiyunerā gojadea diayeta ãärā”, ãrī masiā. Irasirirā musā ïgūsā gojadeare ðārō péka! ïgūsā gojadea musārē sīägodiru irirosū ãärā. Naïtiärōgue sīägodiru merā marī waáróre sīägowāgārā irirosū ïgūsā gojadea merā Marīpuyare masiā. Irasirirā Jesucristo dupaturi aarimakāguedere irire buenikōaka! ïgū neñukāmu boyodiru ðārō boyoro irirosū ãrīgū, marīrē maama ûmrē píbu ãärími. Irasirigu aarigu, marīrē Marīpuyare masibirideare ðārō masimakū irigukumi. ²⁰ I gapure masíphorika! Marīpuya kerere weredupiyunerā ïgūya werenírī gojadea pūgue ïgūyare gojarā, ïgūsā masírī merā ïgūsā basi gūñari merā gojarā meta irinerā ãärímá. ²¹ ïgūsā Marīpuya kerere weredupiyudea, ïgūsā gāämērō ïgūsā gūñari merā weredeare meta ãärā. I ïgūsā weredupiyudea, Marīpu ïgūsārē weredoredea ãärā. Irasirirā ïgūsā Marīpuyarā, Õágū deyomarīgū iritamurī merā Marīpuyare were, irire gojanerā ãärímá.

2

Ãrīkatori merā buerimasāyamarē gojadea (Jud 4-13)

¹ Iripoegue Israel bumarā surāyeri: “Marīpuya kerere weredupiyimasā ãärā”, ãrīkatonerā ãärímá. ïgūsā

iriderosūta dapagoradere ãrïkatori merã buerimasã mûsã puro aarirâkuma. Mûsârê masîñâ marîrô diayema âârîbirire buerâkuma. Marî Opu Jesucristore ïgûsâ ñerô iridea waja ïgû boari merã wajaribosadire: "Gua Opu âârîbemi", ârîrâkuma. ïgûsâ irasiriri waja gûñaña marîrô Marîpu ïgûsârê peamegue bêogukumi. ² ïgûsâ ãrïkatori merã buerire pérâ, ïgûsâ ñerî ûaribejari iririre ïärâ, wârâ mûsã watopegue âârîrâ ïgûsârê ïäkûrâkuma. ïgûsârê ïäkûrîmakâ ïärâ, gajirâ mûsã Jesûre bûremurâ watopegue âârîmerâ Jesúyamarê ñerô ãrî werenírâkuma. ³ ãrïkatori merã buerimasã niyerure bûro gââmesñâ, mûsârê ãrïkatori bueri merã mûsã ïgûsârê niyeru sîmakâ irirâkuma. Iripoegue Marîpu gapu: "ïgûsâ irasiriri waja ïgûsârê wajamoâghura", ârîsiadi âârîmí. Irasirigu ïgû ãrîderosûta ïgûsârê peamegue bêogukumi.

⁴ Irasirigu yu mûsã masideare dupaturi gûñamakâ iriduáa. Iripoegue Marîpu ïgûrê wereboerâ âârâdinerâ ïgûsâ ñerô irimakâ peamegue peresu iribéodi âârîmí. Nañtîrôgue kômedari merã siadobobéodi âârîmí. ãârîpererâ ñerârê wajamoârînu ejamakâ, ïgûsâ ñerô iridea waja ïgûsârê wajamoâgoragukumi. ⁵ Noé âârîdeapoegue marârê ïgûsâ ñerô iridea waja ïgûsârê wajamoâdi âârîmí. Irasirigu i nikû âârîperero miûgû, ïgûsârê mirîboaperemakâ iridi âârîmí. Noé ditare, marâpo, ïgû pûrâ ûma ûrerâ, ïgûsâ marâposâ nomerê taudi âârîmí. Noé masakare: "Diayemarê irika!" ãrî weregu âârîdzi âârîmí.

⁶ Marîpu Sodoma, Gomorra wâikuri makârî marâdere wajamoâdi âârîmí. ïgûsâ ñetariro iriri waja ïgûsâya makârîre peame merã soebéogu, nitî poga dita dujamakâ iridi âârîmí. Purugue gajirâ ñerârê wajamoâburire masiburo, ãrîgû irasiridi âârîmí. ⁷ Iri makârî marârê wajamoâgû, Lot diayema irigu ditare taudi âârîmí. Lot Sodomamû, gajirâ ïgûya makâ marâ Marîpu dorerire irimerâ ñerî iririkumakâ ïágû, bûro gariboredi âârîmí. ⁸ ïgû õágû, ïgûsâ watope âârîgû, ûmuriku ïgûsâ ñerô iririre ïágû, ïgûsâ ñerô werenírîre pégu, ïgûya yujupûrâgue bûro bûjawererî merã poyadi âârîmí. ⁹ Irasirirâ, iripoegue marâ waadeare marî masisñâ, idere masâ. Marî Opu ïgûrê gââmerârê ñerô tarimakâ taumasîmi. Ñerâ gapure: "Wajamoâghura", ârîdeare pidi âârîmí. Irasirigu âârîpererâ ñerârê wajamoârînu ejamakâ, ïgûsârê wajamoâgukumi.

¹⁰ Gajirâ ñerâ nemorô ñerî ûaribejari iririkurârê, ïgû Opu âârîrîrê gââmemerârê wajamoâgukumi. ïgûsâ mûsârê ãrïkatori merã buerâ noó gââmerô yâma. "Gajirâ nemorô õârô masâ", ãrî gûñama. Güiri marîrô turari oparârê ñerô ãrî buridama. ¹¹ Marîpure wereboerâ gapu ârïkatori merã buerimasâ nemorô turarâ âârîkererâ, Marîpu iñrô neõ ñerô ãrî

bueridari merā turari oparārē: “Ñerā ãārīma”, ãrī weresābema.

12 Ñerārīkatori merā buerimasā gapu waimurā pémasīmerā iririkurrosū noó gāāmerō iriduari ditare yáma. Ígūsā pémasībirideare ñerō wereníma. Masaka waimurārē ñeā, wējēkuma. Ñerārīkatori merā buerimasā, waimurā irirosū boamurā dita ãārīma. Boaderō puru peamegue beosūrakuma. 13 Irasirirā gajirārē ñerō tarimakū iriri waja, ñerō tarirākuma. Ùmurī, masaka ïürōgue noó gāāmerō Ígūsā ñerī ùaribejarire iri, ùshyama. Musā merā bosebaarā, ñerō ḡuyasūrī iririkurā ãārīma.

14 Nomerē ïärā, Ígūsā merā ñerō iriduama. Ígūsā merā ñerō iririre neō piribema. Marípuyare gūñaturamerārē Ígūsā irirosū ñerō iriduamakū yáma. Ígūsā buro opaduarire: “Asū irirāra opamurā”, ãrī gūñarā ãārīma. Irasirirā Marípu wajamoāsūmurā ãārīma. 15 Diayemarē piri, iripoeguemu Balaam iriderosū ñerō yáma. Balaam, Beor wāikugu magu ãārīdi ãārīmí. Ígū ñerī iriri merā niyerure wajataduagu ãārīdi ãārīmí. 16 Ígū irasiribu maague waamakū, Ígūyago burra Ígūrē turideo ãārīmō. Marípu igore masako irirosū werenímakū iridi ãārīmí. Igo werenímakū pégu, Balaam Ígū pémasībi irirosū iriboadeare pirikōādi ãārīmí.

17 Masaka deko ãārīrī gobegue deko bokarākua, ãrī gūñama. Ñerārīkatori merā buerimasā gapu deko ãārīrī gobegue deko marírō irirosū ãārīma. Ílimikāyebori mirū wējāpuri merā eja, otederogue deko merērō marírō tariaro irirosū neō masakare iritamubema. Irasirigu Marípu: “Ígūsārē ãsū wajamoāgura”, ãrīderosūta gajiro nemorō nañtārōgue ãārīnīmakū irigukumi. 18 Ñerārīkatori merā buerimasā werenírī, Ígūsā: “Masītarinugāa”, ãrīrī neō wajamáa. Jesúre b̄aremungārārē ñerō iririkurā iririre piriwāgārārē: “Marī noó gāāmerō irimakū õāgoráa”, ãrī buema. Irire irasū ãrī buerā, Jesúre b̄aremungārārē ñerō ùaribejarire dupaturi iriduamakū yáma. 19 Ígūsārē: “Marī noó gāāmerō irimasīa”, ãrī buema. Irasū ãārīkeremakū, Ígūsā ñerō ùaribejari, Ígūsārē ñerō irimakū yáa. Ñerō iririre neō pirimasībema. Irasirirā ñerō iridoregure moāboerā, Ígū doreri ditare irirā irirosū ãārīma. 20 Marī Opu Jesucristore marírē taugure masīnugārā i ûumuma ñerīrē pirikōāma. Iri ñerīrē pidero puru, dupaturi piriro marírō irinemomakū, ñegorakoa. Ígūsā Jesucristore masīburo dupiyuro Ígūsā ãārīp̄uroridero nemorō ñerō dujama. 21 Ñerīrē irasiririkurārē diayeta Jesucristoyare diayema iririre masībirimakū õābukuyo. Marípu doreri Ígūsārē Ígū pídeare masīdero puru irire gāāmemerā, ñetariro dujama. 22 Irasirirā dupaturi ñerīrē piriro marírō

irinemorā, masaka ãrñarōsū irirā yáma. Åsū ãrñama: “Diayée doka, þurū ïgū dokadeareta baakumi doja. Irasū ããrñmakū yesede guua, þuru ñerī sóoberogue oyakumi doja”, ãrīma.

3

Marī Opū Jesucristo dupaturi i ûmugue aariburire gojadea

¹ Yaarā yu maîrā, mûsârē su pū gojasiabu. Yu iri dupiyurogue gojadea pū, irasū ããrñmakū i pū merā mûsârē: “Åsū irika!” ãrñrīrē õârō gûñamakū iriduagü yáa. ² Iripoegue marā õârā Maríþuya kerere weredupiyunerā gojadeare, irasū ããrñmakū marī Opū marîrē taugü dorerire gûñaka! Iri dorerire gua ïgū buedoregu pínerâ mûsârē buebu.

³ Ire gûñapurorika! I ûmâ pereburi dupiyuro masaka Maríþyare þuridarakuma. Ñerō þaribejarire iririkrâkuma. ⁴ Þuridari merâ: “Cristo: ‘Dupaturi aarigüra’, ïgū ãrñdea, ¿naásū waari? Marī ñeküsâmarâ boanerâ ããrñmá. Neõgorague i ûmâ ããrññugâdero þurû, ããrñpereri mûrârôta ããrññikdâa. Irasirigu Cristo neõ aaribirikumi”, ãrñrâkuma. ⁵ I gapure neõ gûñaduabema. Iripoeguere Maríþu i nikû, ûmugasiere ããrñmakū iridi ããrñmí. ïgû werenírî merâ dorederosûta deko ããrñrögue nikû deyoamakû iridi ããrñmí. Irasû ããrñmakû deko merâ i nikû ããrñmakû iridi ããrñmí. ⁶ Þurû deko merâta i nikûrê miûdi ããrñmí. Irire miûgû, i nikûma ããrñdeare peremakû iridi ããrñmí. ⁷ Dapagorare ïgû werenírî merâ dorerosûta ûmugasi, i nikû ããrññimakû yámi. Puruguere ããrñpererâ ñerârê wajamoârñu ejamakû, i ããrñpererire peame merâ peremakû iriguakumi. Irinu ããrñmakû, ñerârê peamegue bêogukumi ïgûsârê wajamoâgû.

⁸ Yaarâ yu maîrâ, i gapure gûñaka! Marī: “Mil bojori tariri yoataria”, ãrî gûñâa. Marī Opû gapu gûñamakû, mil bojori tariri, sunu tariro irirosû ããrâ. Sunu tariride mil bojori tariri irirosû ããrâ ïgûrê. ⁹ Surâyeri masaka marī Opû ïgû: “Dupaturi aarigüko”, ãrñdeare gûñarâ: “Yoobotarimi, aaribiribukumi”, ãrî gûñama. ïgûsâ irasû gûñarâ diaye ããrñbea. Masakare bopoñari merâ iãsîa, mata aaribirikumi. Neõ sugü masakure peamegue waamakû gâãmebemi. ããrñpererâ ïgûsâ ñerô iririre bujawere, gûñarîrê gorawayumakû gâãmemi. Irasirigu aaribemi dapa.

¹⁰ Marī Opû dupaturi i ûmugue aarirînu ããrñmakû, yajari-masû gûñâña marîrô yajagu aarigü irirosû gûñâña marîrô aarigüakumi. ïgû aarimakû, buro buþuro merâ ûmugasi perekökâroko. I ûmâma ûjüperekökâroko. Nikû, irasû ããrñmakû ããrñpereri i nikûgue ããrñrî ûjüperekökâroko.

¹¹ Marípʉ i ãārīpereri peremakʉ iriburire pérā, marī ñerō iririre piri, Marípʉ gāāmerī gapʉre iriro gāāmea marīrē. ¹² Marī Opʉ dupaturi i ûmʉgue aarirínʉrē yúrāta Marípʉ gāāmerīrē iriri merā ïgū aarimakʉ iriyuwarlkʉpurumurā! Irinʉrē ûmʉgasima ûjüpereakōārokao. I ûmʉgue ãārīrī ûjū se-bepereakōārokao. ¹³ Marī gapʉ Marípʉ ïgū: “Maama ûmʉgasi, maama nikūrē irigura”, ãārīderosūta ïgū iriburire yúa. ïgū maama dita iriadero pʉrʉguere õārā diayema irirā dita ãārīrākuma.

¹⁴ Irasirirā mʉsā yʉ maīrā, marī Opʉ aariburire yúrāta, buro iridʉari merā õārī ditare irika! Irasirimakʉ, ïgū aarigú, mʉsārē ïgū merā õārō siñajārī oparā, Marípʉ iñrō ñerī marīrā, waja opamerārē bokajagʉkumi. ¹⁵ Mʉsā ire masīka! Marī Opʉ masakare bopoñarī merā ïāgū, ïgūsā peamegue waabirimakʉ gāāmegū, mata aaribirikumi. ïgūsā ñerō iririre bʉjawererī merā gūñā, ïgūrē bʉremunʉgāmakʉ yámi. Marīyagʉ Pablo marī maīgū, Marípʉ masīrī sīrī merā ãsūta mʉsārē gojadi ãārīmí. ¹⁶ Ñārīpereri ïgū gojadea pūgue marī Opʉ dupaturi aariburimarē gojadi ãārīmí. Irire marī pémasidʉamakʉ diasagoráa marīrē. Marīphuyare masīmerā, irasū ãārīmakʉ ïgūyare gūñaturamerā: “Pablo gojadea ãsū ãārīdʉaro yáa”, ãrī buerā, keoro buebema. Ñārīkatori merā buema. Gaji Marīphuya werenīrī gojadea pūgue gojadeare buerāde irasūta yáma. Irasiriri waja peamegue beosūrākuma.

¹⁷ Yaarā yʉ maīrā, yʉ mʉsārē Ñārīkatori merā buerimasā iririre weresiabʉ. Irasirirā ñerā mʉsārē Ñārīkatori merā buerire pémasīka! ïgūsā Marípʉ dorerire irimerā irirosū ãārībirikōāka! Irasū ãārīmakʉ, mʉsā ïgūyare gūñaturari merā bʉremurīrē neō piribirikōāka! ¹⁸ Marī Opʉ Jesucristo marīrē taugʉ gapʉre, irasū ãārīmakʉ ïgū marīrē maīrī gapʉre masīnemoka! Dapagorare, pʉrʉguedere neō piriro marīrō marī ïgūrē bʉremuníkōārā! “Óātaria mʉ”, ãrīrā ïgūrē! Irasūta ãrīrā!

Iropata ãārā.

Pedro

1 SAN JUAN

Juan Jesucristoyamarē gojadea

¹ Gua m̄usārē Jesucristoyamarē gojáa. Neōgoragueta i ūmu ãārīburi dupiyuro ãārīsiadi ãārīmí. I ūmugue deyoaderu p̄uru, īgūrē guaya koye merā ūā, īgū werenírīrē pébu. īgū ãārīrīrē ūāmasi, guaya mojōrī merā īgūrē moãñabu. īgū marīrē Marīpu merā ãārīnīmakū irigu Marīpuya werenírīrē weregu ãārīmi. ² īgū, Marīpu merā ãārīnīgū, i ūmugue deyoadi ãārīmí, marīrē Marīpu merā ãārīnīmakū iribu. īgū deyoaderu p̄uru, guare īgū Pagu merā perebiri okarire sīgū ãārīrīrē masīmakū irimi. Gua īgūrē ūāsīā, gua ūādeare m̄usārē werea. ³ Gua Marīpu merā, irasū ãārīmakū īgū magū Jesucristo merā õārō ãārā. Irasirirā gua ūā, pédeare m̄usārē werea, m̄usāde gua irirosūta Marīpu merā, Jesucristo merā õārō ãārī, gua merādere õārō ãārīburo, ãārīrā. ⁴ Irireta gua m̄usārē gojáa, buro usuyari opaburo, ãārīrā.

Marīpu ãārīrī, boyorigora ãārā, ãārī gojadea

⁵ Jesucristo guare īgūya kere buedeare m̄usārē werea. Åsū ãārīmi: “Marīpu ãārīrī, boyorigora ãārā. īgūguere naītīārī neō máa. Irasirigu õārī ditare opagu, ñerīrē neō opabi ãārīmi”. ⁶ Ñerīrē irirā naītīārōgue ãārīrā irirosū ãārīma. Marī, īgūsā irirosū ñerīrē iririkukererā, “Marīpu merā õārō ãārī, õārō yáa”, ãārīrā, ãārīkatorā yáa. Diayemarē iribea. ⁷ Marīpu õārī ditare irigu irirosū marī õārīrē iririkukrā, boyorogue ãārīrā irirosū ãārā. Irasirirā, Marīpu merā õārō ãārīrā, marī baside õārō ãārīrā yáa. Jesucristo, Marīpu magū curusague boagu īgūya dí béodea merā marī ñerī opari ãārīpererire koenikōāmi.

⁸ Marī ñerīrē irirā: “Ñerīrē irirā meta ãārā”, ãārīrā, marī basita ãārīkatorā yáa. Diayema ãārīrīrē masībea. ⁹ Marī ñerō irideare Marīp̄ure weretaripeomakū, īgū ãārīderosūta diayemarē irigu ãārīsiā, marī ñerō irideare kātipeokōägukumi. ãārīpererī marī ñerī opare koepeokōägukumi. ¹⁰ Marīpu: “Ãārīpererā masaka ñerīrē irirā ãārīma”, ãārīdi ãārīmí. Irasirirā marī: “Neō ñerīrē iribea”, ãārīrā: “Marīpu ãārīkatogu ãārīmi”, ãārīrā irirosū ãārā. īgū werenírīrē gāämemerā irirosū ãārā.

2

Juan: “Cristo īgū Pagu re marīya ãārīburire sērēbosami”, ãārī gojadea

¹ Yaarā, m̄sā yu pūrā irirosū ãārā. Yu m̄sārē ire gojáa, ñerīrē iribirikōāburo, ãrīgū. Marī ñerō irimakū, Jesucristo diayemarē irigu īgū Pagure marīya ãārīburire ãsū ãrī sērēbosami: “Ígūsā ñerō irideare kātika, Ígūsārē wajamoābirkōāka!” ãrīmi. ² Jesucristo īgū boari merā marī ñerō iridea wajare marīrē wajaribosadi ãārīmí. Marī ñerō iridea waja ditare wajaribosabiridi ãārīmí. Æārīpererā i ãmū marārē ìgūsā ñerō iridea wajare wajaribosadi ãārīmí.

³ Marīpū dorerire marī irirā: “Marīpūre diayeta masīa”, ãrī masīa. ⁴ Sugū Marīpū dorerire iribi: “Yude Marīpure masīa”, ãrīgū, ãrīkatogū yámi. Diayema ãārīrīrē masībemi. ⁵ Marīpū dorerire irigu gapū Marīpure buro maīmi. Irasirigu: “Yu Marīpū merā õārō ãārā”, ãrī masīmi. ⁶ Irasirirā marī: “Marīpū merā õārō ãārā”, ãrīrā, Jesucristo īgū iririkuderosūta iriro gāāmea.

Juan, Marīpū dorerimarē gojadea

⁷ Yaarā, yu m̄sārē dapagora gojari, maama doreri meta ãārā. I doreri, m̄sā Jesúya kerere b̄aremunugādeapoegue pédeata ãārā. Irasirirā m̄sā iri dorerire pésiabu. ⁸ Iri doreri: “Gāme maīka!” ãrā. Irasiriro iri doreri, iripoeguema doreri ãārīkerero, maama doreri irirosū ãārā. Iri dorerire irimerā naītīrōgue ãārīrā irirosū ãārīma. Iro dupiyuro m̄sā iri dorerire iribirinerā ãārībá. Dapagorare Cristo irirosū m̄sāde irire irirā yáa. Irasirirā naītīrōgue ãārīrā irirosū ãārībea. Boyorogue ãārīnugārā irirosū irirā yáa.

⁹ Sugū gajigū īgūyagure ïāturi dookeregū: “Marīpū dorerire irigu ãārā”, ãrīgū, naītīrōgue ãārīgū irirosū ãārīmí dapa. ¹⁰ Gajirārē īgūyarārē maīgū gapū boyorogue ãārīgū irirosū ãārīmí. Ígūguere neō ñerī opari ìgūrē ñerō irimakū iriri máa. ¹¹ Gajirārē īgūyarārē ïāturi doorikugū gapū naītīrōgue waagorenagū irirosū ñerīrē iririkugū ãārīmí. Ígū ñerīrē iririkuri waja, koye ïābi ìgū waaburore masībi irirosū Marīpū dorerire neō masībi ãārīmí.

¹² Yu m̄sārē yu pūrā irirosū ãārīrārē gojáa. Marīpū, Jesucristo īgū boari merā m̄sā ñerō iridea wajare wajaribosari merā m̄sā ñerī irideare kātidi ãārīmí. Irasirigu m̄sārē gojáa. ¹³ M̄sā pagusāmarā, m̄sā Cristore neōgoragueta ãārīdire masīa. Irasirigu m̄sādere gojáa. M̄sā maamarā, wātīrē tarinugānerā ãārā. Irasirigu m̄sārē gojáa.

¹⁴ M̄sā Marīpūre masīa. Irasirigu m̄sārē yu pūrā irirosū ãārīrārē gojáa. M̄sā pagusāmarā, m̄sā Cristore neōgoragueta ãārīdire masīa. Irasirigu m̄sārē gojáa. M̄sā maamarā, Marīpūre gūñaturarā ìgū werenírīrē gāāmerā, wātīrē tarinugānerā ãārā. Irasirigu m̄sārē gojáa.

¹⁵ I üm̄ma, i üm̄ma ñerírē maibirkōäka! Suḡ i üm̄marē maigūno, Maríp̄ure maibemi. ¹⁶ I üm̄ma äsū äärā. Masaka noó gäämerō ñerí haribejari, gajinorē iā buro gäämerī, gajirā nemorō opari merā usuyari äärā. Iri Maríp̄uyama äärībea. I äärīpereri i üm̄ma dita äärā. ¹⁷ I üm̄ pereburo yáa. Äärīpereri masaka Igūsā i üm̄ma ñerí haribejaride pereakdōäroko. Maríp̄uya gapu neō perebirikoa. Irasirirā, Maríp̄u gäämerīrē irirā Igū merā äärīnökōäräkuma.

Juan: “Diayema äärīrī, diayema äärībiri äärā”, ärī gojadea

¹⁸ Musā yu pürä irirosū äärīrā, i üm̄ pereburo mérō døyáa. I üm̄ pereburo dupiyuro Cristore iāturiq̄ aarigukumi. Musā irire pésiabu. Dapagoradere gajirā Cristore iāturi rā wárā äärīsiama. Irasirirā marī i üm̄ pereburo mérō døyare masña. ¹⁹ Igūsā Cristore iāturi rā marī merā äärīnerā äärīkererā, marīyarā diaye äärībema. Irasirirā äärīpererā marīrē béo wiriam. Igūsā irasirimakā iārā, masña. Igūsā marīyarā äärīnerā, marī merā dujabonerā äärīmá.

²⁰ Cristo musärē Õágū deyomarīgūrē s̄isiadi äärīmí masīrī opadoregu. Irasirirā musā äärīpererā Õágū deyomarīgū merā Jesucristoya kere diayema äärīrīrē masña. ²¹ Irasirigu yu musärē gojagu: “Diayema äärīrīrē masībea musā”, ärī gojagu meta yáa. Musā diayema äärīrīrē masīsā: “Jesucristoya kere, diayema äärīrī, neō ärikatori kere meta äärā”, ärī masña. Irasirigu musärē gojáa.

²² Ärikatorikurā gapu äsū ärima: “Jesús, Maríp̄u iriudi Cristo äärībemi”, ärima. Irire irasū äärīrā Cristore iāturi rā ärima. Igūrē Maríp̄u magū äärīrīrē buremubirisā, Igū Pagudere buremubema. ²³ Noó: “Jesús, Maríp̄u magū äärībemi”, ärīrāno Igū Pagu merādere öärō äärībema. “Jesús, Maríp̄u magū Igū iriudi Cristo äärīmi”, äärīrā gapu Igū Pagu merādere öärō äärīma.

²⁴ Irasirirā, Jesucristoya kerere musā buremunagādeapoegue pédeare öärō gūñaduripíka! Irire gūñaduripíra, Jesucristo merā, Igū Pagu merādere neō piriro marīrō öärō äärīnökōäräkua. ²⁵ Jesucristo marīrē äsū äri weresiami: “Yupu merā perebiri okari sīgukoa musärē”, ärimi.

²⁶ Gajirā musärē ärikatori merā buedhama. Irasirigu musärē irire gojáa, Igūsā ärikatorire péri, ärigū. ²⁷ Igūsā musärē irasū ärikatokeremakū, Jesucristo gapu musärē Õágū deyomarīgūrē s̄isiadi äärīmí masīrī opadoregu. Irasirigu Õágū deyomarīgū musā merā äärīnísā, neō ärikatori marīrō äärīpereri diayema äärīrīrē musärē masīmakū yámi. Irasirimakā iārā: “Gajirā guare diayema äärīrīrē buemakū gäämea”, ärikiriköädorea.

Irasirirā, Óágū deyomarīgū mūsārē buerosūta Cristo merā ðārō ãārīnīkōaka!

²⁸ Irasirigū yū mūsārē yū pūrā irirosū ãārīrārē: “Cristo merā ðārō ãārīnīkōaka!” ãrī werea. Marī irasirirā, Cristo i ûmugue dupaturi aarimakū, neō güiri marīrō ìgū ïürōrē guyasírīrī marīrō gûñaturari merā ìgūrē ðārō bokatîrîneârâko.

²⁹ Jesucristo Marīph magū diayemarē irigū ãārīrīrē mūsā masña. Irasirirā, ãārīpererā diayemarē irirâno Marīph pūrā ãārīma. Idere mūsā masña.

3

Mūsā Marīph pūrā ãārā, ãrī gojadea

¹ Marīph marīrē mañtarimi. Irasirigū marīrē: “Yū pūrā ãārīma”, ãrīmi. Irasirirā ìgū pūrā ãārā marī. I ûmu marā ñerā Marīphre masibema. Irasirirā marīdere ìgū pūrādere masibema. ² Yaarā yū mañrā, yū mūsārē werea. Marīph pūrā ãārā marī. Purugue marī ãārīburire marī ðārō masibea dapa. Cristo dupaturi aarimakügue diayeta irire masirâko. Ìgū aarimakū ïärā: “Ãsûta ãārīmi”, ãrī masirâko. Irasirirā, Cristo aarimakügue, marī ìgū irirosū ãārīrâko. ³ Ìgū irirosū ãārīburire gûñarâno: “Ìgū irirosûta ðārīrē iriro gââmea marīrē”, ãrīrā, ñerī iririre piri, õârī gapure irirâ yáma.

⁴ Ñerīpererā ñerīrē irirâ, Marīph dorerire tarinugârâ ãārīma. Ñerô iriri, Marīph dorerire tarinugârî ãārâ. ⁵ Jesucristo marī ñerô iridea wajare peremakū iribu i ûmugue aaridi ãārîmî. Ìgûrê ñerî opari neō máa. Mûsâ irire masña. ⁶ Irasirirâ ãârîpererâ ìgû merâ ðârō ãârînîrâ, ñerîrê irinîrâ meta ãârîma. Ñerîrê irinîrâ gapu ìgûrê neō masibiri, ìgû ãârîrikuridere masibema. ⁷ Yaarâ, yû pûrâ irirosû ãârîrâ, ðârō pémasîka! Gajirâ mûsârê ãârîkatomakû, ìgûsârê pébirikôaka! Sugû diayemarê irigâno, Jesucristo irirosû ðâgû ãârîmi. ⁸ Ñerîrê irinígû wâtîyagu ãârîmi. Wâtî neõgoragueta ñerîrê irinugâdi ãârîmi. Irasirigû Marîph magû Jesucristo wâtî ñerî iririre béogû i ûmugue aaridi ãârîmî.

⁹ Marîph ìgû pûrârê ìgû irirosû ãârîrikumakû iridi ãârîmî. Irasirirâ ñerîrê irinibema. Marîph pûrâ ãârîsîâ, ñerî ditare irinîmasibema. ¹⁰ Marîph pûrârê, wâtî pûrâdere âsû ïâmasña. Wâtî pûrâ, Marîph pûrâ irirosû ãârîbema. Diayemarê irinîmerâ, gajirâ ìgûsâyârârê mañmerâ, Marîph pûrâ ãârîbema.

Gâme mañdoreeda

¹¹ “Marîrê gâme mañrô gââmea”, ãrî bueri, mûsâ Jesúya kerere buremunugâdeapoegue pédeata ãârâ. ¹² Irasirirâ marî Caín iripoeguemû iriderosû iribirikôârâ! Caín wâtîyagu ãârîsîâ, ìgû pagumurê wêjebéokôâdi ãârîmî. ¿Nasirigû ìgûrê

wējēyuri? Igū ñerīrē irinídi ãārīmí. Igū pagum⁹ gap⁹ diayemarē irinídi ãārīmí. Igū irasū iriri waja, Caín ïgūrē ïāturi doo, wējēbókōdā ãārīmí.

¹³ Yaarā, i ûmu marā ñerō iririkurā marī õārīrē iriri waja marīrē ïāturi doomak⁹ ïārā: “¿Nasiriro irasū waáari yure?” ãri gūñabirkōaka! ¹⁴ Iripoeguere marī peamegue waamurā dita ãārīnerā ãārādib⁹. Dapagora gap⁹re marīyarārē maísia: “Marīp⁹ marīrē ïgū ãārīrōgue waamurā ãārīmak⁹ iridi ãārīmí”, ãri masia. Sug⁹ gajigu ïgūyagure maibino, peamegue waabu ãārīmi dapa. ¹⁵ Igūsāyarārē ïāturi doorāno Marīp⁹ ïürōrē masakare wējēbérā irirosū ãārīma. Masakare wējēbérā Marīp⁹ merā perebiri okari opamerā ãārīma. Irire mūsā masia. ¹⁶ Jesucristo mariya ãārīburire marīrē boabosadearé gūñarā, ïgū marīrē bero maírīrē masia. Irasirirā marīde marīyarārē maírā, Igūsāya ãārīburire boamurā ãārīkererā, Igūsārē iritamurō gāâmea. ¹⁷ Sug⁹ wári ïgū ãārīburire opag⁹ gap⁹ ïgūyagure bopog⁹re ïákeregu, ïgūrē bopoña sibi, Marīp⁹ maírōsū maibemi. ¹⁸ Yaarā y⁹ maírā: “Marī gajirārē maína”, ãri werenírā, Igūsārē iritamurō gāâmea. Igūsārē iritamurā, marī Igūsārē diaye maírīrē masimak⁹ yáa.

Marīp⁹ ïürō güiro marīrō ãārīrīrē gojadea

¹⁹ Gajirārē maírā: “Marī diayeta Marīp⁹ pūrā ãārā”, ãri masia. Irasirirā, Igū ïürō güiro marīrō ãārīmasia. ²⁰ Marī basi: “Ñerō iriakub⁹, irasirig⁹ waja opakoa”, ãri gūñarikukeremak⁹, Marīp⁹ ãārīpererire masig⁹, marī nemorō marī ãārīrikurire masimi. Irasirig⁹ marīrē õārō ãārīrikumak⁹ irimasimi. ²¹ Yaarā y⁹ maírā: “Marīp⁹ ïürō marī ñerī iridea wajare opabea”, ãri gūñarā, Igū ïürō güiro marīrō gūñaturari merā ãārīmasia. ²² Irasū ãārīmak⁹ ïgū dorerire ïgū gāâmerīrē marī irimak⁹ ïág⁹, ïgūrē marī sérerīrē sígukumi. ²³ Igū marīrē doregu, ãsū ãrīmi: “Y⁹ mag⁹ Jesucristore bùremuka! Irasū ãārīmak⁹, Igū mūsārē dorederosúta gâme maíka!” ãrīmi. ²⁴ Marī ïgū dorerire irirā, Igū merā ðārō ãārīnökōåa. Igūde marīguere ãārīnökōåmi. Igū marīrē Õág⁹ deyomarīgārē sísiami. Irasirig⁹ ïgū marīguere ãārīnirīrē Óág⁹ deyomarīg⁹ merā marīrē masimak⁹ yámi.

4

“Marīp⁹ weredorederosúta wererā ãārā”, ãrīrāyamarē masidorea, ãri gojadea

¹ Yaarā y⁹ maírā, mūsārē werea. Dapagorare i ûmūrē wárā: “Marīp⁹ weredorederosúta wererā ãārā”, ãrīkererā, ãrīkatorā ãārīma. Irasirirā, ãārīpererā mūsā masimerā mūsā purogue

buerā ejamakū, mata īgūsā buerire bāremubirikōāka! īgūsā buerire pérā: “¿Diayeta Marīpū buedoreri ãārīrī? ¿Óāgū deyomarīgūrē oparā ãārīrī irasū ãrī wererā?” ãrī gūñaka!² Óāgū deyomarīgūrē oparāno, ãsū ãrīma: “Jesucristo marī irirosū dāpukugū i ûmugue aaridi ãārīmī”. Musā, īgūsā irire irasū ãārīmakū pérā: “Óāgū deyomarīgūrē oparā, Marīpū dorederosūta werema”, ãrī masīrāko. ³ “Jesús marī irirosū dāpukugū i ûmugue aaridi ãārīmī”, ãrīrīrē bāremumerā gapū Óāgū deyomarīgūrē opabema. Cristore ïāturigure doreguta ëgūsādere doremi. Musā, Cristore ïāturigū aariburire pésiabu. Dapagoradere ëgūrē doreguta i ûmugue ãārīsiami.

⁴ Musā yū pūrā irirosū ãārīrā, Marīpūyarā ãārā. Óāgū deyomarīgū musāguere ãārīmi. Wātī ëgūyarārē i ûmugue ãārīrārē doregū ãārīmi. Óāgū deyomarīgū gapū, wātī nemorō turagū ãārīmi. Irasirirā, ãrīkatori merā wererā wererire bāremubiri, ëgūsārē tarinugāsiabu. ⁵ Ñrīkatori merā wererā i ûmu marā ãārīma. I ûmu ma ditare werema. Gajirā i ûmu marā ëgūsā irirosū ãārīrāta ëgūsā wererire péma. ⁶ Marī gapū Marīpūyarā ãārā. Marīpure masīrāno, marī wererire péma. Gajirā ëgūyarā ãārīmerā gapū, marī wererire pébema. Irasirirā marī ãsū ãrī masīa: “Marīpūyarā ãārīrāno, Óāgū deyomarīgū dorerosūta diayema ãārīrīrē wererārē péma. Marīpūyarā ãārīmerā gapū, wātī dorerosūta ãrīkatori merā wererārē péma”, ãrī masīa.

Marīpū diayeta ãārīpererārē maīgū ãārīmi, ãrī gojadea

⁷ Yaarā yū maīrā, musārē werea. Marī gāme maīmakū, Marīpūta irasirimakū yámi. Irasirirā marī gāme maīrā! Gajirārē maīrāno, Marīpu pūrā, ëgūrē masīrā ãārīma. ⁸ Marīpū diayeta ãārīpererārē maīgū ãārīmi. Irasirirā gajirārē maīmerāno ëgūrē masībema. ⁹ Marīpū ëgū magū sugū ãārīgūrē i ûmugue iriudi ãārīmī, marīrē ëgū merā perebiri okarire opaburo, ãrīgū. Ëgūrē iriugū, ëgū marīrē maīrīrē masīmakū iridi ãārīmī. ¹⁰ Ëgū marīrē maīrī, marī ëgūrē maīrī irirosū meta ãārā. Ëgū gapū marīrē diayeta maīsīā, ëgū magūrē iriudi ãārīmī, ëgū boari merā marī ñerō iridea wajare wajaribosadoregū. Irasirigū iri merā marī ñerō irideare kātimi.

¹¹ Yaarā yū maīrā, musārē werea. Marīpū marīrē maīmakū ïārā, marīde gāme maīrō gāāmea. ¹² Neō sugū masakū Marīpure ïādi mámi. Ëgūrē ïābirikeremakū, marī gāme maīmakū, marī merā ãārīnīkōāmi. Irasirigū, ëgū maīrōsūta marīrē gajirārē õārō maīmakū yámi. ¹³ Marīpū Óāgū deyomarīgūrē marīrē sīdi ãārīmī. Irasirirā, Óāgū deyomarīgū merā Marīpū marī merā ãārīnīrīrē, marīde ëgū merā ãārīnīrīrē masīa. ¹⁴ Gua, Marīpū magūrē ïānerā ãārīsīā, gajirārē: “Marīpū ëgū magūrē iriudi

ãārīmí, i ûmu marãrẽ ïgsã ñerõ iridea wajare taudoregu”, ãrĩ werea. ¹⁵ “Jesús, Marípu magu ãārīmí”, ãrîrâno, Marípu merã ãārînima. Ígude ïgsã merã ãārînîkôãmi.

¹⁶ Irasirirã: “Marípu marãrẽ maõmi”, ãrĩ masã. “Íguta marãrẽ maõmi”, ãrĩ baremu. Ígu diayeta ãārîpererãrẽ maõgu ãārîmí. Sugu gajirãrẽ maõguno, Marípu merã ãārînimi. Marípude ïgu merã ãārînîkôãmi. ¹⁷ Irasirigu Ígu marí merã ãārînísã, ïgu maõrõsûta marãrẽ gajirãrẽ õärõ maõmaku yámi. Ígu ãārîpererã ñerãrẽ peamegue wajamoãrûnu ejamaku, marãrẽ güiri marãrõ ãärlburo, ãrígu, irasu yámi. Marí güiri marãrõ ãärlrã, Jesucristo i ûmugue ãärlígu Marípu merã õärõ ãärliderosûta maride ïgu merã õärõ ãärlã. ¹⁸ Marípure maõrã, Ígu marãrẽ maõrõrẽ masîrã, güiri marãrõ ãärlã. Irita marãrẽ neõ güibirimaku yáa. Sugu: “Marípu yure wajamoãgukumi”, ãrĩ gûñagûno, güimi. Ígurẽ õärõ maõbi, ïgu ïgurẽ buo maõrõrẽ masîb*u* ãärlîmí.

¹⁹ Marípu, marí ïgurẽ maõburi dupiyuro marãrẽ maõpuroridi ãärlîmí. Irasirirã maride ïgurẽ maõa. ²⁰ Sugu masaku gajigure ïguyagure ïtaturi doogu: “Yude Marípure maõa”, ãrígu, ãrîkatogu ãärlîmí. Gajigure ïgu ïgulõrẽ maõbi, Marípure ïgu ïlõbire maõmasibem*u*. ²¹ Jesucristo i doreri marãrẽ pími: “Marípure maõrã, gajirãdere maõrõ gâãmea”, ãrîmí.

5

Marípu pûrã ãärlrã ñerõ iririre piri, õärõ gapure yáma, ãrĩ gojadea

¹ “Jesús, Marípu magu ïgu iriudi Cristo ãärlîmí”, ãrĩ baremurâno, Marípu pûrã ãärlîma. Marípure maõrâno, ïgu pûrâdere maõma. ² Marí, Marípure maõrã, ïgu dorerire irirã, ïgu pûrâdere maõa. Irire marí masã. ³ Marípure maõrã, ïgu dorerire irirã yáa. Ígu dorerire irimaku diasâbea. Nukérîrẽ üümarõ irirosu ãärlîbea. ⁴ Irasirirã ãärlîpererã Marípu pûrã i ûmuma ñerõ iririre piri, irire irinibem*u*. Marí Jesucristore baremurâno merã i ûmuma ñerõ iririre piri, õärõ gapure irimasã. ⁵ “Jesús, Marípu magu ãärlîmí”, ãrĩ baremurâno dita i ûmuma ñerõ iririre piri, õärõ gapure irimasã.

Marípu maguyamarë gojadea

⁶ Jesucristo i ûmugue ãärlígu, deko merã wâïyesûmi. Pûru boagu, ïguya dí bêomi. Irasirirã marí, ïgu deko merã wâïyesûdeare, ïguya dí bêodeadere masîrã: “Jesús, Marípu magu ãärlîmí”, ãrĩ masã. Ígu deko merã wâïyesûdea ditare masîrã merã irire masibea. Õágu deyomarígu marãrẽ i Jesucristoyamarë masîmaku yámi. Íguta marãrẽ diayema ãärlîrîrẽ masîmaku irigu ãärlîmí. ⁷ Ùmugasiguedere: “Jesús, Marípu

magū ãärími”, ãrī wererā, umerā ãäríma. Maríph, ïgū magū, Õagū deyomarígū ãäríma. Ígūsā umerā ãäríkererā, suguta ãärími. ⁸ I nikügedere Õagū deyomarígū marírē Jesús, Maríph magū ãärírīrē masímakū yámi. Irasū ãärímakū, marí Jesús deko merā wāyesüdeare, ïgūya dí bëodeadere masíri merā: “Jesús, Maríph magū ãärími”, ãrī masīa. Iri merā marí õärō masīa. ⁹ Masaka marírē ïgūsā fädeare weremakū pérā, ïgūsā wererire bùremua. Maríph marírē wereri gapure, masaka wereri nemorō bùremurō gäämea. Irasirirā, ïgū magüyamarē wererire bùremurō gäämea. ¹⁰ Maríph magürē bùremurāno, ïgūyamarē wererire: “Diayeta ãärā”, ãrī gūñama. Ígū magüyamarē wererire: “Diaye ãäríbea”, ãrī gūñarā gapu: “Maríph ãríkatogū ãärími”, ãrīrā irirosū ãäríma. ¹¹ Maríph ïgū magüyamarē ãsū ãrī weredi ãärími: “Yu magürē bùremurärē yu puro perebiri okarire opamurā ãärímakū iribū”, ãrīdi ãärími. ¹² Ígū magürē bùremurī oparāno, ïgū puro i perebiri okarire oparākuma. Ígūrē bùremurī opamerā gapu iri okarire opabirikuma.

Juan gojatūnudea

¹³ Yu musärē Maríph magürē bùremurärē irire gojáa, Maríph puro perebiri okari opaburire masiburo, ãrīgū.

¹⁴ Maríphre ïgū gäämerösüta marí sérémakū, ïgū marírē pémi. Irasirirā irire masírā, güiro marírō gūñaturari merā ïgūrē séremasla. ¹⁵ Irasū sérerā, ïgū marírē périre, marí sérerösüta ïgū siburidere masīa.

¹⁶ Musā, sugu musäyagure ñerī irimakū ïärā, ïgūya ãäríburire Maríphre sérëbosaka! “Ígū ñerō iridea, ïgūrē peamegue bëomakū iriri ãäríbea”, ãrī masírā, ïgūya ãäríburire sérëbosaka! Irasirigū Maríph ïgūrē ïgū puro perebiri okari opabu ãärímakū irigukumi. Gaji ñerō iriri gapu, masakare peamegue bëomakū iriri ãärā. Sugu masakū irireta irimakū ïärā: “Ígūya ãäríburire Maríphre sérëbosaro gäämea”, ãrībea yu musärē. ¹⁷ Æärípereri ñerō iriri, Maríph dorerire tarinágārī ãärā. Irasū ãäríkerero, ãärípereri ñerī iriri, masakare peamegue bëomakū iribe. Maríph ãärípereri ñerī iririre: “Neō kätibirkiko”, ãrībemi.

¹⁸ Ire marí masīa. Maríph magū marírē ïgū Pagu pürā ãärírärē õärō koreri merā iritamumi. Irasirirā marí ñerírē iriníbea. Wäti marírē ñerō iridukeregū, marírē poyanorëmasibemi.

¹⁹ Marí, Maríph pürā ãärā. Wäti ãärípererā i ümū marā ñerärē doregu ãärími. Irire masīa marí.

²⁰ Gajidere masīa. Maríph magū marírē pémasíri sígū, i ümugue aaridi ãärími: “Maríph diayeta ãärínígū ãärími”, ãrī masiburo, ãrīgū. Jesucristo merā õärō ãärínisí, ïgū Pagu

merādere õärō ãärñíkõärā yáa. Jesucristo diayeta Marípu
ãärñimi. Ígüta marírē ígü püro perebiri okari sügü ãärñimi.

²¹ Irasirigu müsä^rẽ yü pürü irirosü ãärñírürü werea. Gajirä
masaka büremurü keori weadeare büremubiriköka! Marípu
ditare büremuka! Irasüta iriro güämea.

Iropata ãärñ.

Juan

2 SAN JUAN

Juan gāme maīrīmarē gojadea

¹ Yū buguro, mūrē Marīph beyedeore mu pūrādere i pūrē gojāa. Yū mūsārē diayeta maīa. Yū dita mūsārē maībea. Āārīpererā mūsā pūro āārīrā Jesúya diayema āārīrīrē masīrā mūsārē maīma. ² Marī īgūya diayema āārīrīrē marīya yūjupūrārīgue masīa. Īgū neō piriro marīrō marī merā āārīnīsā, marīrē irire masīmakū yámi. Irasirirā gūa mūsārē maīa. ³ Marīph āārīnīgū, īgū magū Jesucristo marī Opū merā mūsārē òārō iritamu, bopoñarī merā īā, siñajārī merā āārīrikāmakū iriburo. Irire irigū, diayema āārīrī, maīrī merā irasiriburo.

⁴ Surāyeri mu pūrā Marīph marīrē dorederosūta Jesúyare irirā āārīma, āārīrīkerere pégu, buro usuyabu. ⁵ Dapagora mūrē ire gojagura. Marī gāme maīrō gāāmea. I yū gojari, maama doreri āārībea. I doreri, marī Jesúre būremunugādeapoegue masīdeata āārā. ⁶ Marī gāme maīrā, Marīph dorederosūta yáa. I doreri, mūsā Jesúre būremunugādeapoegue pédeata āārā. Āsū ārā. Gajirārē maīníkōāka!

Wárā ārīkatorikurā āārīma, ārī gojadea

⁷ I ūmugure wárā ārīkatorikurā waagorenama. “Jesucristo marī irirosū dūpukugū i ūmugure aaridi āārīmí”, āārīrī, diaye āārībea”, āārīma. Īgūsāta ārīkatorikurā, Cristore īāturirā āārīma. ⁸ Irasirirā òārō pémasīka mūsā! Īgūsā ārīkatorire būremubirkōāka! Īgūsā ārīkatorire būremurā, mūsā Marīphuyare iridea waja īgū mūsārē wajariburire dedeubukoa. Īgūsā ārīkatorire būremubirimakū, mūsā īgūyare iridea waja mūsārē wajariburire sīpeogukumi.

⁹ Sugū Cristo buedeare béo, īgū gāāmerō gajire bueguño, Marīph merā òārō āārībemi. Cristo buedeare būremugū īgūyare irityagū gapū Marīph merā òārō āārīmī. Irasū āārīmakū, īgū magū Cristo merā òārō āārīmī. ¹⁰ Irasirirā, sugū Cristo buedeare buebi, gaji buerire bueguño mūsā pūro ejamakū, īgūrē bokatīrīsērē, mūsāya wiigue ñajādorebirikōāka! ¹¹ Mūsā īgūrē bokatīrīñeārā, īgūrē iritamubukoa. Irasirirā īgūrē iritamurā īgū irirosū ñerō irirā āārībukoa.

Juan gojatūnudea

¹² Yū gaji wári mūsārē weredukeregū, i pūguere gojabirikoa. Yū basita mūsā pūrogue mūsā merā werenígū

waaḡko. Marī basi weretamurā, õärō us̄ayari merā
ãärīrāko.

¹³Mu paḡmo pūrā m̄rē õādorema. Igode Marīp̄a beyedeota
ãärīmo.

Iropata ãärā.

Juan

3 SAN JUAN

Juan, Gayo wāikuguyamarē gojadea

¹ Yu buguro, mrē Gayore diayeta yu maīgārē i pūrē gojáa.

² Ire gojáa mrē yu maīgārē. Yu myare ããrīburire Marīpure serēbosáa. Mu Marīpu merā õãrō ããrīrōsūta ããrīpereri myare õãrō waaburire, purīrī marīrō merā mu ããrīburire serēbosáa. ³ Gajirā Jesúre buremurā yu puro ejarā, mu ããrīrikurire yure werema. “Jesúyare irinígu, i diayema ããrīrīrē iriwāgāgu yámi”, ãrī werema. Ígsā irire weremaku pegu, buro usuyáa. ⁴ Jesúre buremurā yu buerā íguya diayema ããrīrīrē irinírá yáma, ãrīrī kerere pegu, usuyataria. Yu i kerere péri, ããrīpereri gaji nemorō yure usuyamaku yáa.

⁵ Mu Jesúre buremurārē õãrō iritamunígu iriayuro. Gajiro marā mu iãmasímerā ããrīkeremaku, Ígsārē õãrō iritamugu iriayuro. ⁶ Ígsā guare, Jesúre buremurā nerēnarōgue gajirārē mu maírīrē werema. Irasirigu, Ígsā mu purogue ejarārē Ígsā gajirogue õãrō waaburire iritamuka! Mu Ígsārē iritamugu, õãrō irigukoa. Marīpu marīrē irasirimakuta gããmemi. ⁷ Ígsā Jesucristoya kerere werewāgārā, Jesúre buremumerārē: “Guare iritamuka!” neõ ãrī serēbema. ⁸ Irasirirā marī Jesúre buremurā Ígsārē iritamurō gããmea. Ígsārē iritamurā, marī Ígsā merā moãrā yáa, gajirā Jesúya diayema ããrīrīrē péburo, ãrīrā.

Diótrefes ñerō irideare gojadea

⁹ Yu msārē Jesúre buremurā irogue ããrīrārē su pu gojabu. Diótrefes gapu msārē doreduag u ããrīsíña, gua msārē: “Ãsū irika!” ãrī weredeare péduhabirayupu. ¹⁰ Yu msā purogue waagu, Ígrē msā péurogue Ígu irideare: Ígu guare ñerō kere ãrīdeare, Ígu ãrīkatodeare weregura. Ígu i ditare iribirayupu. Jesúya kerere wererā waagorenarārē bokatíññeäbirayupu. Gajirā msā merāmarā Ígsārē bokatíññeäduamaku Íggū: “Bokatíññeäbirikóóka!” ãrāyupu. Ígsārē bokatíññeärārē Jesúre buremurā nerēnarōgue ñajädorebirayupu.

¹¹ Mu, yu maīgu, ñerō irirārē iáküibirkóóka! Õãrō irirā gapure iáküüka! Õãrīrē irirā Marīpuyarā ããrīma. Ñerīrē irirā gapu Marīpure masibema.

Demetrio õãrō irideare gojadea

¹² ããrīpererā: “Demetrio õágu ããrīmi”, ãrīma. Irasirirā masaka Ígu iririre iárā: “Marīpu dorederosúta Jesúyare yámi”,

ãrīma. Għade: “Igħi oħarō irigħ āħarrimi”, ārā. Muusā masña. Għa diayeta werea.

Juan Gayore gojatūnudea

¹³ Yħi għi wári mħar ħażżeek, i pūguere gojabirikoa.
¹⁴ Mérōgħi pħarha mħar īägħi waadħak koa. Irasirigu mu pħarogue waagħi, mu merā werenigħu koa.

¹⁵ Oħarō siñajär opaka! Oħo marā marī merāmarā Jesúre buremurā mħar īädorema. Āħaripererā irogue āħarrī marī merāmarā oħaburo.

Iropata āħarrā.

Juan

SAN JUDAS

Judas Jesúre b̄uremurārē gojadea

¹ Yü Judas*, Santiago pagumü Jesucristore moāboegü musārē i pūrē gojáa. Marípu musārē maīgü beyedi āārīmí, īgūyarā āārīburo, ārīgü. Jesucristo musārē koremi, īgūrē b̄uremurīrē piribirikōāburo, ārīgü. ² Marípu musārē b̄ero bopoña, maīrī merā īāburo. Musārē siñajārī sīburo.

*Ārīkatori merā buerimasāyamarē gojadea
(2 Pe 2.1-17)*

³ Marípu marīrē peamegue waabonerārē taurire musārē, yu maīrārē b̄ero gojaduadibü. Irire gojaduakeregu, dapagorare gaji gapure gojaro gāāmea, ārī gūñáa. Marípu āārīpererā īgūyarārē Jesucristoya kerere: “Āsū āārā, irire neō gorawayubirikōāka!” ārī pidi āārīmí. Mari īgūyarā iri kerere b̄uremu. Gajirā ārīkatori merā buerimasā gapü iri kerere gorawayuduama. Irasirigü yu musārē: “Īgūsā ārīkatori merā buerire pébirikōāka!” ārī gojáa. Īgūsārē: “Marípu guare pídea diayeta āārā, musā bueri gapü ārīkatori merā bueri āārā”, ārīka! ⁴ Īgūsā ñerā, masīnā marīrō musā puro ejanerā musā merā āārīma. Īgūsā ārīkatori merā: “Marípu marī ñerō irideare kātimi, irasirirā noó gāāmerō irimasīa”, ārī buema musā, īgūsā ñerī iririkurire: “Ōāa”, ārī gūñaburo, ārīrā. “Jesucristo marīrē doregu, marī Opü sugü āārīgü āārībemi”, ārī buema. Iripoegue Marípu īgūya werenīrī gojadea pūgue īgūsā irirosū ārīkatori merā buerārē: “Wajamoāgūra”, ārīdi āārīmí.

⁵ Irasirigü yu musā masīdeare dupaturi gūñamakü iriduáa. Iripoegue Marípu gua ñeküsāmarā Israel bumarārē Egiptogue āārīrārē wiudi āārīmí. Īgūsārē wiukeregu, īgūrē b̄uremumerā gapure wējēdi āārīmí. ⁶ Marīpüre wereboerā āārādinerādere gūñaka! Īgūsā Marípu doreri pídeare tarinagānerā āārīmá. Īgūsārē īgū āārīdorederore āārīduabirinerā āārīmá. Irasirigü Marípu īgūsārē kōmedari merā naītīrōgue s̄apíkōādi āārīmí. īgū āārīpererā ñerārē wajamoārīnū ejamakü, īgūsārē b̄ero wajamoāgūkumi. ⁷ Iripoegue Sodoma, Gomorra wāikuri makārī marā, irasū āārīmakü iri makārī puro āārīfī makārī marāde, Marīpüre wereboerā āārādinerā irirosū ñerō irinerā āārīmá. Üma, nome merā ñerō irinerā āārīmá. Irasū āārīmakü üma seyaro ñerō irinerā āārīmá. Nomede irasūta irinerā āārīmá.

* **1:1** Mt 13.55; Mr 6.3: I pū gojadi Judas Iscariote meta āārīyupü. īgū tīgū Santiago wāikuyupü. Peamasāya merā gajirā Santiagore “Jacobo” wāiyenerā āārīmá.

Irasirigu, Ígūsā ñerō iridea waja Marípū Ígūsārē soebéodi ãärīmí. Æärípererā Ígūsā iriderosū Ígū dorerire tarinugārā perebiri peamegue wajamoāburire masiburo, ãrigū, irasiridi ãärīmí.

⁸ Ígūsā Marípū dorerire tarinugāderosū, Ærikatori merā buerimasā mūsā watope ãärīrā ñerō yáma. Ígūsā kērōgue ïäri merā Ígūsā ñerō iridharire: “Óaa”, ãri gūñama. Irasirirā Ígūsā ñerō iriri merā Ígūsāya dūpure poyanorēma. Marí Opū dorerire tarinugāma. Turari oparārē ñerō wereníma. ⁹ Marípūre wereboerā opū Miguel wāikugū iriderosū iribema. Miguel Moiséya dūpū darore ãiadharagū, wātī merā gāme guaseodi ãärīmí. Irasirikeremakū, Miguel gapū neō suñarō ñerō wereníri merā wātīrē: “Iropata irika! Peamegue waaka!” ãri turibiridi ãärīmí. Åsū gapū ãridi ãärīmí: “Yū Opū mūrē: ‘Iropata irika!’ ãriburo”, ãridi ãärīmí. ¹⁰ Ærikatori merā buerimasā mūsā watope ãärīrā gapū Ígūsā masibrideare ñerō wereníri merā werema. Waimurārā pémasímerā iririkārosū Ígūsā noó gāamerō iridhari ditare yáma. Irasirirā peamegue beosürākuma.

¹¹ Ígūsāta neō usuyari bokabirikuma. Caín wāikugū Marípūyare būremubi, Ígū pagumurē ïäturi, wējēderosū ñerō yáma. Balaam wāikugū Ígū niyeru wajataburire, Marípūyarāya ãärīburi nemorō gūñasīā, Ígūsārē Ærikatori merā buederosū ñerō yáma. Gajigū Coré wāikugū Ígūya bumārā oparā Marípū pínerārē tarinugādi ãärīmí. Ígū tarinugārī waja Marípū Ígūrē wajamoāgū, boamakā iridi ãärīmí. Ærikatori merā buerimasā, Coré iriderosū ñerō yáma. Irasirigu Marípū Ígūrē wajamoāderosū Ígūsādere wajamoāgukumi. ¹² Mūsārē Ærikatori merā buerimasā, mūsā Jesúre būremurā nerē, bosebaaripoe būremurī marīrō noó gāamerō yáma. Mūsā merā baa, iirīrā, Ígūsāyama ditare gūñama. Ñerā oveja korerimasā ovejare baari ejomerā irirosū yáma. Íimikāyebori mirū wējāpuri merā otederogue deko merērō marīrō tariaro irirosū neō mūsārē iritamubema. Yuku dūkakāripoe būgū yukū dūkamarī yukū irirosū yáma. Masaka irigure nugūrīgue merāta duuaderopoe pūrū ñālpereakōāko. Irigū irirosū ãärīma. Óārō iririre neō irimasibema. ¹³ Ígūsā ñerō gūyasūrī iririkāri, sūmu gūrarikārire makūrī pámujūpídea irirosū ãärā. Neñukā Ígūsā keoro waanarōgue merā yuridijanerā irirosū ãärīrā, gajirārē diaye buerire tuyamakū neō iribema. Irasirigu Marípū: “Ígūsārē åsū wajamoāgūra”, ãriderosūta gajiro nemorō nañtīrōgue ãärīnīmakū irigukumi.

¹⁴ Iripoeguemū Enoc wāikugū Adán parāmerā ãärīturiagu ãärīdi ãärīmí. Adán merā marī keopurori, Enoguere keotūnumakū, ãärīpererā Adán parāmerā ãärīturiarā su mojōma

pere gaji mojō peru pērēbejari burigora masāporewāgānerā ãārīmā. Marīpu ãrīkatori merā buerimasārē īgū wajamoāburire Enorē weredoredi ãārīmí. Irasirigu Enoc ãsū ãrī weredupiyudi ãārīmí: “Péka yure! Mari Opū wárā īgūyarā merā aarigukumi. ¹⁵ Æärīpererā masaka īgūsā irideare īā beyegu aarigukumi. Æärīpererā ñerārē ãärīpereri īgūsā ñerī iridea waja, irasū ãärīmakū ãärīpereri īgūrē ñerō werenídea waja īgūsārē wajamoāgū aarigukumi”, ãrīdi ãārīmí Enoc iripoeguere. ¹⁶ Irasirirā ãrīkatori merā buerimasā wajamoāsūrākuma. Æärīpererārē werewuarikurā, gajirā iririre: “Oābea”, ãrī gūñarā ãārīma. īgūsā ñerī ñaribejari ditare yáma. “Masītarinugāa”, ãrī weregorenama. īgūsāya ditare gāamesārā, gajirārē ðārō wereníkatoma.

Judas Jesúre b̄remurārē gojanemodea

¹⁷ Mūsā yu maīrā, marī Opū Jesucristo buedoregu pínerā mūsārē buedeare gūñaka! ¹⁸ īgūsā mūsārē ãsū ãrīnerā ãārīmā: “I ûmu pereburi dupiyuro masaka noó gāāmerō Marīphare bāridarākuma. Marīphare gāāmemerā, ñerī ñaribejarire irirākuma”. ¹⁹ Irire irasirirā Jesúre b̄remurārē gāme dākawarimakū yáma. īgūsā iridñarire irirā Oāgū deyomarīgūrē neō opabema.

²⁰ Mūsā yu maīrā gapu, ðārī Jesúyare b̄remurīrē neō piribirkōāka! Gūñaturanikōāka! Oāgū deyomarīgū iritamurī merā Marīphare sērēka! ²¹ Marīpu mūsārē maīgūrē piribirkōāka! Marī Opū Jesucristo marīrē bopoñarī merā īāgū ûmugasigue perebiri okari sīgukumi. Irasirirā īgū sīburire: “Oparāko”, ãrī gūñaturari merā yúka!

²² Gajirā Jesúyare: “¿Diayeta ãārīrī?” ãrī b̄remuturamerārē bopoñarī merā īāka! īgūsārē Jesúyare: “Diayeta ãārā”, ãrī wereka! ²³ Wii ûjārī wii poekague ãārīrārē taurā irirosū īgūsārē iritamuka, peamegue waabonerārē waabirkōāburo, ãrīrā! Gajirārē ñerō irimakū, bopoñarī merā īāka! īgūsā ñerī iriri gapure dooka, īgūsārē īākūrī, ãrīrā! Suríro ḡhararikurore gāāmemerā irirosū īgūsā ñerī iririre gāāmebirikōāka, irire pērērī, ãrīrā!

Judas Marīphare b̄remurīmarē gojadea

²⁴⁻²⁵ Marīpu sugu ãārīgū, marī Opū Jesucristo merā marī peamegue waabonerārē taugu ãārīmi. īgū turari merā marīrē koremasīmi, ñerīrē iribirkōāburo, ãrīgū. Irasū ãārīmakū īgū p̄rogouere marī ñerī opamerā ðārō usuyari merā ãārīmakū irimasīmi. Irasirirā ãärīpererā īgūrē: “Mu ðātarigu, turatarigu, ãärīpererārē doregu, gua Opū ãārā”, ãrīburo. “Neōgoragueta

ãäřníkõädi ãäřimí. Dapagoradere ãäřníkõämi. Pøruguedere
irasüta ãäřníkõägukumi”, ãřiburo. Marïde irasüta ãřirã!

Iropata ãäřrã.

Judas

EL APOCALIPSIS

Jesucristo Juārē i ūmū waaburire weredea

¹ I papera pū Marīphū īgū mérōgā pūrū iriburire Jesucristore wereri pū āārā. Jesucristoyarārē irire masīdoregu īgūrē weredi āārīmí. Jesucristo sugū Marīphure wereboegħre iriudi āārīmí yure irire weredoregu. Yū Juan, Jesucristore moāboegħu āārā. ² Irasirigu i pūgue āārīpereri yu īādeare, yu pédeare, Marīphya kerere, Jesucristo yure weredeader gojáa.

³ I pūgue gojaderosū waaburo, mérō dħayáa. I pūrē gajirārē buerāno usħayari bokarākuma. Marīphya kerere i pūgue gojadeare buemakū péduriprānode usħayari bokarākuma.

Juan su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejari makārī marārē Jesucristore bħremurārē gojadea

⁴ Yū, musā Asiague āārīrārē su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejari makārī marārē Jesucristore bħremurārē gojáa. Marīphū musārē õārō iritamuburo. Musārē īgū siñajārī sīrīrē opaka! Marīphū neōgoragueta āārīsiadi āārīmí. Dapagoradere āārīnīkōāmi. Puruguedere irasūta āārīnīkōāgħukumi. Opu doarogue doami. īgū diaye, Oāgħu deyomarīgħu su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejari turari* opaqu āārīmi. īgħude musārē õārō iritamuburo. ⁵ Jesucristode musārē õārō iritamuburo. īgħi Marīphya kerere diayeta weregu āārīmi. īgħi āārīpererā boanerā masāburi dupiyuro boadigue masāpħororidi, neō dupaturi boabi āārīmi. Irasirigu, i ūmugħe āārīrā āārīpererā masaka oparārē doregu āārīmi. Marīrē maigħu īgħya dī bħeri merā marī ħerri iridea wajare taudi āārīmi. ⁶ Irasirigu marīrē oparā āārīmakū iridi āārīmi. Irasū āārīmakū marīrē paia masakaya āārīburire Marīphure sērēbosarā āārīmakū iridi āārīmi, īgħi Pagħayare iriburo, ārīgħu. Irasirirā īgħi: “Oātarigu, āārīpererā nemorō turagu āārā mu”, ārī bħremurā! Irasūta āārīburo.

⁷ Musā õārō pēmasiħka! Jesucristo īimkāyeborigue dijarigħukumi. īgħi dijarimakū, āārīpererā īārākuma. īgħi rē curusague pábiatu wējēnerāde īārākuma. I ūmū marā āārīpererā buri marā, īgħi aarimakū īārā, īgħi īgħisārē wajamoāburire għuñnarā, orerākuma. Irasūta waarokoa.

⁸ Marīphū marī Opu āārīpererā nemorō turagu āsū ārīmi: “Yū neōgoragueta āārīpererī i ūmūmarē iridi, puruguedere

* **1:4** “Oāgħu deyomarīgħu su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejari turari opaqu āārīmi”, ārīrō: “Oāgħu deyomarīgħu āārīpererī turari opaqu āārīmi”, ārīduaro yáa. Iri pūgue “su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejari”, ārīrō: “āārīpererī”, ārīduaro yáa.

i ãār̄pererire peremakū iribu ãārā”, ãr̄mi. “I ūmū ãār̄buro dupiyuro ãār̄siabu. Dapagoradere irasūta ãār̄nīkōā. Puruguedere irasūta ãār̄nīkōāgukoa”, ãr̄mi.

Juan kērō irirosū Jesucristore īādea

⁹ Yü Juan, mūsāyagu Jesucristore b̄remugū ãār̄sīā, mūsā irirosūta yude ñerō taria. Marīph, marī Opū ãār̄mi. Marī ñerō tarimakū, Jesucristo marīrē gūñaturamakā yámi. Yü Patmos wāikuri nugurōgue peresu ãār̄bū. Marīphuya kerere Jesucristo weredeare gajirārē yu budea waja irogue ãār̄bū. ¹⁰ Irinā siñajārīnū ãār̄makū, Óagū deyomarīgū īgū turaro merā kērō irirosū yure ïmumi. Irasū waaripoe yu purupu gapu turaro werenírī, suru puridiru turaro b̄usuro irirosū b̄usumakā pébu. ¹¹ Turaro werenígū yure ãsū ãr̄mi:

—Yü neōgoragueta ãār̄pereri i ūmūmarē ãār̄makā iridi ãārā. Yuta puruguedere i ãār̄pererire peremakū iribu ãārā. Dapagora ãār̄pereri mu īārīrē, papera pūgue gojatúka! Puru iri pūrē Asiague ãār̄rārē yure b̄remurārē iriuka! īgūsā su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejari makārī marā ãār̄ma. Efeso marā, Esmirna marā, Pérgamo marā, Tiatira marā, Sardis marā, Filadelfia marā, Laodicea marā ãār̄ma, ãr̄mi.

¹² īgū werenírī b̄usumakū pégū, gāmenugābū ëgūrē īābu. Irasū gāmenugā īāgū, su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejari sīāgori yukure oro merā iridea yukure īābu. ¹³ Iri yuku watopegue sugu masakare īābu. īgū yoaro suríro īgūya guburigue ãār̄dijimejārīñerē sāñami. īgūya koretibire oro merā iridea yujwēñarīdare s̄hatuadi ãār̄mī. ¹⁴ īgūya poari õārō boreri ãār̄bū. īgūya koye peame ëjūrī pūrā irirosū goesesiribū. ¹⁵ īgūya guburi bronce wāikuri kōme tīmudea irirosū goesesiribū. īgū werenírī wári ëtādupabu irirosū b̄usubu. ¹⁶ īgūya mojō diayema mojō gapu su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejarāgora neñukā opami. īgūya disire sareri majī pe gapu õārō usiri majī wiribū. īgūya diapu abe ūmūmu kūmijūrōsū goesesiribū.

¹⁷ Irasirigu yu īgūrē īāgukā, kōmogū irirosū īgūya guburi puaro meémejābū. Yü meémejāmakū īāgū, īgūya mojō diayema mojō merā yure ñapeo, ãsū ãr̄mi:

—Güibirkōāka! Yü neōgoragueta ãār̄pereri i ūmūmarē ãār̄makū iridi, puruguedere i ãār̄pererire peremakā iribu ãārā. ¹⁸ Okanígū ãārā. Iripoegue boabu. Dapagorare okaníkōā. Masakare boadoregu, īgūsārē boanerā ãār̄rōgue waadoregu ãārā. ¹⁹ Dapagora ãār̄rī, purugue waaburidere mu īārīrē gojatúka! ²⁰ Yü masakare neō dupiyuro werebirideare, mu īārīrē weregura. īgūsā su mojōma pere gaji mojō Peru

pērēbejarā neñukā, yaa mojō diayema mojō gapu yu oparā, yure b̄remurārē yaare wererā keori irirosū āārā. Iri su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejari sīāgori yuku oro merā iridea yuku, yure b̄remurī buri marā keori irirosū āārā, ārīmi yure.

2

Jesucristo Juārē Efeso marārē gojadoredea

¹ Jesucristo irire ārī odo, āsū ārīnemomi:

—Efeso marā yure b̄remurārē, īgūsārē yaare wereguadere āsū ārī gojaka!

Yu, yaa mojō diayema mojō gapu su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejarā neñukārē opagu, su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejari sīāgori yuku watope waagorenagū āārā. ² Yu, āārīpereri mūsā iririre masīpeokōāa. Mūsā buro moārīrē, ñerō tarikererā mūsā yure gūñaturarire, ñerārē mūsā īādūabirire masīa. Gajirā īgūsā basi: “Jesús buedoregu beyenerā āārā”, ārīkererā, keoro buebema. Mūsā īgūsā iririre īārā: “Ārīkatori merā buema”, ārī masīa. ³ Yaare mūsā moārī waja ñerō tarikererā, yure neō piribea. Irire gariborero marīrō yāa.

⁴ Mūsā òārō irikeremakū, gajire mūsārē āsū ārī weregu. Mūsā yure neōgorague mañugāderosū iribea. ⁵ Irasirirā dapagorare mūsā ñerō waadeare gūñaka! Mūsā ñerī iririre bujawereka! Mūsā gūñarīrē gorawayuka! Òārī gapure irika doja, mūsā irip̄oriderosūta! Mūsā ñerī iririre piribirimakū īāgū, mūsāyagu sīāgodire āikōāgura. ⁶ Mūsā yure neōgorague mañugāderosū iribirikererā, i òārī gapure iribū. Nicolaita wāikuri bumarañ ñerō iririre mūsā neō gāāmebea. Yude irire neō gāāmebea.

⁷ Mūsā gāmipūrī oparā, Óāgū deyomarīgū yure b̄remurī buri marārē wererire òārō péka! Āsū ārīmi Óāgū deyomarīgū yure b̄remurārē: “Ārīpererā Jesúre b̄remurīrē pirimerārē ūmugasigue paraíso wāikurogue Marīpuya pooemu d̄ukare baadoregu. Iri gū perebiri okari sīdi* āārā. I āārīpererire gojaka, yaarā Efesogue āārīrārē! ārīmi yure Jesucristo.

Juan Esmirna marārē gojadea

⁸ Jesucristo irire ārī odo, āsū ārīnemomi:

* **2:7** Sugū ūma birarimasā gajirā nemorō ūmagū, olivo wāikudima pūrī merā iridea berore wajataku. Masaka iri berore īgūya dipurugue peokuma, gajirārē īgū wajatadeare ūmumurā. I irirosū, sugū Jesúre b̄remugū masaka īgūrē wējēkeremakū, Jesúre b̄remurīrē neō piribi, ūmugasigue perebiri okari wajatagukumi. Iri ūmugasigue perebiri okari wajatari, i berore wajatari irirosū āārā.

—Esmirna marā yure b̄remurārē, īgūsārē yaare weregudere āsū ārī gojaka!

Yū neōgorague ārīpereri i ūmumarē ārīmakā iridi, p̄ruguerere i ārīpererire peremakā iribu ārā. Yū boa, dupaturi masāgū ārā. ⁹ Yū, ārīpereri mūsā ūerō taririre, boporā ārīrīrē masīpeokōāā. Irasū boporā ārīkererā, Marīpuuyare masīsīā, wāri ūmugasima ūrīrē opāā. Gajire yū masīā. Gajirā mūsārē ūtūrīrē mūsārē ūerī kere ārīma. īgūsā: “Ḡa judío masaka ārīsīā, Marīphyarā ārā”, ārīma. Irasū ārīkererā, īgūyarā ārībema. Wātēa opū Satanárē b̄remurī bumarā ārīma. ¹⁰ Mūsā ūerō tariburire gūibirikōāā! Wātī mūsārē yure b̄remurīrē pirimakā iriduagu surāyeri mūsārē peresugue biadobomakā irigukumi. Pe mojōma nūrīta ūerō tarirāko. īgūrē b̄remurā mūsārē wējēkeremakā, yure b̄remurīrē neō piribirikōāā! P̄ru yū p̄rogue mūsārē yū merā perebiri okarire sīgukhoa.

¹¹ Mūsā gāmipūrī oparā, Oāgū deyomarīgū yure b̄remurī buri marārē wererire ūrō péka! Āsū ārīmi Oāgū deyomarīgū yure b̄remurārē: “Ārīpererā yure b̄remurīrē pirimerā, perebiri peamegue neō waabirikuma”, ārīmi. Irasirīgū iri ārīpererire gojaka, yaarā Esmirnague ārīrārē! ārīmi yure.

Juan Pérgamo marārē gojadea

¹² Jesucristo irire ārī odo, āsū ārīnemomi doja:

—Pérgamo marā yure b̄remurārē, īgūsārē yaare weregudere āsū ārī gojaka!

Yū sareri majī, pe gapū usiri majīrē opagu ārā. ¹³ Mūsā ārīrōrē masīpeokōāā. Satanás mūsāya makā marā opū ārīmi. īgūsā Satanárē b̄remukeremakā, mūsā gapū yure b̄remua. īgūsā mūsā merāmū Antipare Marīphuya kerere ūrō weredire wējēma. īgūrē wējēmakā ūkererā, mūsā yure b̄remurīrē neō piribea.

¹⁴ Mūsā yure b̄remurīrē piribirikeremakā, gajino mūsārē āsū ārī weregura. Surāyeri mūsā merāmarā Balaāya buedeare irituyama. Iripoegue Balaam āsū ārīdi ārīmí, Israel bumarārē ūtūrīrē opūre Balac wāikughe: “Israel bumarārē tarinugāduagu, īgūsārē mūsā merā gāmesurimakā irika, mūsā irinarīrē irituyaburo, ārīgū!” ārīdi ārīmí. Irasirirā Israel bumarā īgūsā merā gāmesurirā, keori weadea p̄ro baari pídeare baanerā ārīmá. ūerō gāmebiranerā ārīmá. ¹⁵ īgūsā irirosūta gajirā mūsā merāmarā Nicolaita wāikuri bumarā buerire irituyama. Iri buerire neō piriduabema. Yū gapū irire neō gāamebea. ¹⁶ Irasirirā mūsā ūerī iririre bujawereka! Mūsā gūñarīrē

gorawayuka! M̄sā gorawayubirimakā īāgū, gūñāña marīrō m̄sā p̄rogue waa, yaa disigue sareri majī opari majī merā m̄sārē wajamoāgūra.

17 M̄sā gāmipūrī oparā, Ōāgū deyomarīgū yure b̄remurī buri marārē wererire ðārō péka! Āsū ārīmi Ōāgū deyomarīgū yure b̄remurārē: “Ñerō iridorerānorē tarinugāgūrē maná wāik̄uri ûmugasima baarire sīgura. Ùtāye boreriyedere sīgura īgūrē. I ùtāye maama wāirē yu gojatúdeaye ãārīroko. Gajirā iri wāirē neō masibirkuma. Iri ùtāyere ãigū dita masigukumi”, ārīmi. Irasirigu iri ãārīpererire gojaka, yaarā Pérgamogue ãārīrārē! ārīmi yure.

Juan Tiatira marārē gojadea

18 Jesucristo irire ārī odo, āsū ārīnemomi doja:

—Tiatira marā yure b̄remurārē, īgūsārē yaare wereguadere āsū ārī gojaka!

Y, Marīph magū ãārā. Yaa koye peame ñjārī pūrā irirosū gosea. Yaa guburi bronce wāik̄uri kōme tīmudea irirosū gosea. 19 Y, ãārīpereri m̄sā iririre masipeokōāa. M̄sā yure mañrī, yure b̄remurī, gajirārē iritamurī, ñerō tarikererā m̄sā yure gūñaturarire masīa. Neōgoraguere m̄sā ðārō iridero nemorō dapagorare ðārō irirā yáa.

20 M̄sā ðārō irikeremakā, gajino m̄sārē āsū ārī wereguera. Jezabel wāik̄ugo: “Marīph yare werego ãārā”, ārīkatogo m̄sā watopegue ãārīmo. M̄sārē igo ñerō buemakā pékererā, igore: “Ḡa merā ãārībirikōākal!” neō ārībea. Igo ārīkatori merā buego, yure moāboerārē ñerō gāmebiramakā yámo. Keori weadea p̄ro baari pídeare īgūsārē baamakā yámo. 21 Irinugue igore, igo ñerō iririre bujawere, gorawayudoreadib. Igo gapu neō gorawayudabemo. Igo ñerō gāmebirarire neō piriduabemo. 22 Irasirigu igore, igo merā ñerō irinerādere pūrīrikumakā irigūra. Igo merā ñerō irideare īgūsā bujawere, piribirimakā, īgūsārē buro ñerō tarimakā irigūko. 23 Igo pūrādere wējēgūra. Y, irasū irimakā ïārā, ãārīpererā yure b̄remurā: “Ígū marī gūñarīrē, marī ñaribejaridere masipeokōāmi”, ārīrākuma. “Ãārīpereri marī iririk̄urire ïā, keoro irigukumi. Ñerō irirārē wajamoāgukumi. ðārō irirā gapure ðārō irigukumi”, ārī masirākuma. 24 Surāyeri m̄sā Tiatira marā igoya buerire, wātēa opu Satanáyama yayeridere gāamebea. Irasirigu yu m̄sārē gajino dorenemobirikoa. 25 I ditare dorea m̄sārē. Y, buerire m̄sā masideare neō mérōgā piribirikōāka! Y, m̄sā p̄ro aarimakāguedere ðārō irinikōāka!

²⁶ Y_u m_{usā} p_urogue aarig_u, õārīrē irirārē, y_u dorerire irinírārē i _{um} marārē dorerā ãārīmak_u irig_ura. ²⁷ Y_{upu} y_{ure}, Op_u sóoderos_uta, y_{ude} m_{usārē}, oparā sóog_ura. Irasirirā kōmeg_u merā, sorori diiari merā weadea sororire pámutūrōs_u i _{um} marārē turaro merā dorerāko. Irasirirā m_{usā} dorerire neō tarin_{ugā}birkuma. ²⁸ Y_u gajidere ãs_u irig_ura. Neñukāmu boyodiru õārō boyoro iriros_u ãārīg_u, m_{usārē} maama perebiri _{um} píg_uko. ²⁹ M_{usā} gāmipūrī oparā, Õāg_u deyomarīg_u y_{ure} b_uremurī buri marārē wererire õārō péka! ãrī gojaka, yaarā Tiatirague ãārīrārē! ãrīmi y_{ure}.

3

Juan Sardis marārē gojadea

¹ Jesucristo irire ãrī odo, ãs_u ãrīnemomi doja:

—Sardis marā y_{ure} b_uremurārē, ïgūsārē yaare wereguadere ãs_u ãrī gojaka!

Y_u, Õāg_u deyomarīg_u su mojōma pere gaji mojō Peru p_{erē}bejari turari* opáa. Iras_u ãārīmak_u, su mojōma pere gaji mojō Peru p_{erē}bejarā neñukādere opáa. ãārīpereri m_{usā} iririre mas_{ipeokō}ðā. M_{usā}: “Marīphyare õārō yáma”, ãrīsūrā ãārā. Iras_u ãārīkererā, boanerā iriros_u, ïgūyare neō koero iribea. ² Irasirirā õārō pémas_{ika}! M_{usā} õārī iriri d_{uy}arigārē piro marīrō õārō irika! Irire iribirimak_u, m_{usā} õārī iriri pereakōðāroko. Y_u, m_{usā} iririre ñāa. Y_{upu} ñ_{ür}õguere õārō iripeobea. ³ Y_{upu}yare gajirā m_{usārē} buedeare gūñaka! Irireta dupaturi irit_{uy}yaka doja! M_{usā} ñerī iririre pirika! Iras_u iribirimak_u, gūñāña marīrō yajarimas_a aarirós_u, gūñāña marīrō m_{usārē} wajamoág_u aarig_uko.

⁴ Iras_u ãārīkeremak_u, surāyeri m_{usā} watopere ñerō irirārē ñākūlbema. Marīphyare irit_{uy}arā ãārīsīñā, ïgūsāya surí g_uraritúmerā iriros_u ãārīma. Irasirirā ñerō iridea wajare opamerā, boreri surí sāñarā y_u merā waagorenarākuma. ⁵ ãārīpererā piro marīrō Marīphyare irirā irasūta surí õārō boreri sāñarā y_u p_{uro} ãārīrākuma. Y_u merā perebiri okari opamurā wāirē gojatúri pūgue ïgūsā wāirē gojatúdeare neō koebirkoka. Koeronorē irigu, Y_{upu}, ïgūrē wereboerā ñ_{ür}õguere: “Yaara ãārīma”, ãrīgukoka. ⁶ M_{usā} gāmipūrī oparā, Õāg_u deyomarīg_u y_{ure} b_uremurī buri marārē wererire õārō péka! ãrī gojaka, yaarā Sardigue ãārīrārē! ãrīmi y_{ure}.

* **3:1** “õāg_u deyomarīg_u su mojōma pere gaji mojō Peru p_{erē}bejari turari opagu ãārīmi”, ãrīrō: “õāg_u deyomarīg_u ãārīpereri turari opagu ãārīmi”, ãrīduaro yáa. Iri pūgue “su mojōma pere gaji mojō Peru p_{erē}bejari”, ãrīrō: “ãārīpereri”, ãrīduaro yáa.

Juan Filadelfia marārē gojadea

⁷ Jesucristo irire ãrī odo, ãsū ãrñemomi doja:

—Filadelfia marā yure bñremurärē, ïgüsärē yaare weregudere ãsū ãrī gojaka!

Yü ñerí opabi, diayeta weregu ãärä. Yü, iripoeguemü opü David dorederosü turari merä doregukoa. Iri turaro merä doreri, sawire opari irirosü ãärä. Irasirigu, yü tñpämakü neõ gajigu biamasiberosü, yü iridoremakü kãmutamasibemi. Yü biamaküdere neõ gajigu tñpämäsiberosü, yü iridorebirimakü irimasibemi. ⁸ Yü ãärípereri mësä iririre masipeoköää. Mësä mérögä turari opakererä, yaa buerire õärö irityáa. Gajirä, mësä yaarä ãärírï waja mësärë ñerö iridakeremakä: "Jesúre masibeä", neõ ãribeä. Irasirigu yü mësärë su makäphro tñpänümakü, neõ sugu biamasiberosü, yü mësärë yaamarë iridoremakä, mësärë kãmutamasibemi. ⁹ Gajirä mësä puro ãärírï: "Gua judío masaka ãäríslä, Maríphyarä ãärä", ãríkererä, ïgÿyarä ãäríbema. ãríkatorimasä, wätëa opü Satanárë bñremurí bumarä ãäríma. Irasirigu ïgüsärë mësäya guburi puro bñremurí merä ejamejäjamakü irigura. Yü irasirimakä ïärä, yü mësärë maírïrë ïämasírakuma. ¹⁰ Yü mësärë: "Neõ piriro marírõ yaare irika!" ãrídeare õärö irirä yáa. Irasirigu, ãärípererä i ümugue ãärírï iririkurire ïäbu, ïgüsärë ñerö tarimakü irigu, mësärë õärö koregura.

¹¹ Mérõ dñyáa, yü i ümugue dupaturi aariburo. Irasirirä yaare mësä masideare neõ kâtibirköäka! Piriro marírõ irire iriniköäka, mësä wajataburire ëmarí, ãrïrï! ¹² Õärö yaare iritariwere, irire pirimeränorë Yüphu purogue ãärímakü irigura. ïgüsä ïgÿya wiima borari ãärírösü ïgÿ phro ãäríniköäärakuma. Yüphu wâïrë ïgüsäguere gojagu koa, ïgÿyarä ãärírïrë ïmubu. ïgÿya makä wâïdere gojagukoa. ïgÿya makä, maama makä Jerusalén wâïku. Iri makä ümugasigue merä dijariri makä ãäríroko. Yüde ïgüsärë yü wâï, maama wâïrë gojagukoa. ¹³ Mësä gämpipürí oparä, Õágü deyomarígü yure bñremurí buri marärë wererire õärö péka! ãrī gojaka, yaarä Filadelfiague ãärírïrë! ãrími yure.

Juan Laodicea marärë gojadea

¹⁴ Jesucristo irire ãrī odo, ãsū ãrñemomi doja:

—Laodicea marärë yure bñremurärë, ïgüsärë yaare weregudere ãsū ãrī gojaka!

Yü ãrïrösüta irigu ãärä. Irasirigu diayeta weregu, Yüphu kerere keoro weregu ãärä. Yüphu, yü merä ãärípereri i ümumärë iridi ãärími. ¹⁵ Yü ãärípereri mësä iririre masipeoköää. Mësä yure bñremumerä, õärö bñremurä

ääribea. Mérōgā yure bremurī opáa. Irasirigu yu mäsärē irasū äärinemobirimakū gäâmea.¹⁶ Yu, mäsā mérōgā bremurī oparire doogoráa. Irasirigu gajino ñerirē dokabéodagū irirosū mäsärē béodagū äärā.¹⁷ Yu mäsärē irasū iridakeremakū, mäsā gapu äsū äri werenía: "Wári opáa", ärä. "Äärípereri ðärō waáa, äärípereri gua gäâmerirē opaköää", ärä. Irasū ärikererä, yu iürō neõ gajino opamerä, boporä, surí marirä, koye iâmerä irirosū äärā. Mäsā bremurī opamerä äärírîrē masibea.¹⁸ Irasirigu mäsärē: "Wári oparä äärä", äri péñarärē äsū äri wereghra. Oro peamegue soe ämuadea yu oparire wajarika, wári opamurä! Iri õärí oro oparä irirosū äärirä, yure õärō bremurī oparäko. Surí boreri yu oparidere wajarika, surí marirö ääríbukoa, äärirä! Mäsā irire sâñarä irirosū äärirä, mäsä ñerí irideare pirirä, gayasirirö marirö ääriräko. Irasū äärímakū, koye piuri kûdere wajarika, õärō iâmurä. Mäsā irire piuanerä irirosū äärirä, Marípuyare õärō iâmasiräko.

¹⁹ Mäsärē äärípererä yu maîrärē ñerirē irinemobirköäburo, ärigü, pürirö páro irirosū werea. Irasirirä yaare bero gäâmeka! Mäsä ñerí irideare bjawere, irire pirika!²⁰ Õärō péka! Yu mäsä merä ääríduagu, sugu makäpuro ejanügä oenigü irirosū äärä. Sugu yure pégu, õärō merä makäpuro tüpásóogu irirosū äärími. Irasirigu yu igü merä õärō ushyaníkögüko. Igüde yu merä ushyanígükumi.²¹ Õärirē iritariwereränorë yu doaro târogue doamakū irigura, yu merä doreburo, ärigü. Yu õärirë iritariwere, Yuh merä Opu doarogue doarosü, yude õärirë irirärë irogue doamakë irigura.²² Mäsä gämpürí oparä, Õágü deyomarigü yure bremurī buri marärë wererire õärō péka! äri gojaka, yaarä Laodiceague äärirärë! ärimi Jesucristo yure.

4

Juan ümugasigue Maríphre bremurärë iâdea

¹ Puhü ümugasigue iamu, tüpädea makäpurore iâbu. Puridiru turaro basuro irirosū wereníphroridi dupaturi turaro werenírì basarore pébu. Äsü yure ärimi:

—Óogue märirika! Puhü yu waamakä iriburire märë ümughra. Yu äriderosüta waarokoa, ärimi.

² Igü irasú äri wereadero puru, mata Õágü deyomarigü igü turari merä yure ümugasigue äimuríami. Irogue märíjagu, sugu Opu doarogue doaghure iâbu.³ Igü, jaspe, cornalina wâikuri yeri itäyeri goserosü õärö goesisirigu äärími. Õärö goesisiriri bero, esmeralda wâikuriye irirosú goesisiri bero dekogue doami.⁴ Igü doaro târore su bero veinticuatro

oparā doari ããrīrī berore ïäb̄. Iri doariguere veinticuatro gora oparā m̄rā doama. Boreri surí sãñama. Íḡsā peyari beroríde oro berorí ããrīb̄. ⁵ Op̄ doarogue merā bupu miã, buro pámi. Iro doaro diaye su mojōma pere gaji mojō peru pērēbejari sñāgori yuku ããrīb̄. Iri yukuk̄ta, Õáḡ deyomarīḡ turari keori ããrīb̄. ⁶ Gaji iro doaro diaye dia wádiya diumají goesesirirosū ããrīb̄. Óärō deko suridiya irirosū ããrīb̄.

Iro doaro p̄uro gajirā wapik̄rā okarā ããrīmá. Íḡsāya diapure, Íḡsāya p̄urupurire wári koye opama. ⁷ Ȳu ïäp̄roridi, éókaye irirosū deyoḡ ããrīmí. Íḡ p̄urum̄, weku irirosū deyoḡ ããrīmí. Íḡ p̄urum̄, masaku irirosū diapuk̄gu ããrīmí. Íḡsā urerā p̄urum̄, gapáu Íḡ kēd̄p̄uri sēeḡ irirosū deyomi. ⁸ Íḡsā wapik̄rāgueta su mojōma pere gaji mojō suru pērēbejari kēd̄p̄uri oparā ããrīmá. Íḡsāya kēd̄p̄uri pe gap̄gueta wári koye opab̄. Ùmariku, ñamiriku bayama. Ásū ããrī bayama:

“Óáḡ, Óáḡ, Óáḡ Maríp̄ ããrīpererā nemorō turaḡ, marī Op̄ ããrīmí.”[◊]

Íḡ neõgoragueta ããrīsiadi ããrīmí.

Dapagoradere irasūta ããrīníkõõami.

Puruguedere irasūta ããrīníkõõgukumi”, ãrī bayanama.

⁹ Irasū bayarā, Maríp̄ turarire bayarā irima. Íḡrē ããrīpererin̄rī ããrīníḡrē: “Buro usuyáa m̄ merā”, árī buremurā irima. ¹⁰ Íḡsā irasū baya buremumak̄ ïärā, veinticuatro oparā m̄rā, Íḡ doarogue doaḡ diaye ñadak̄p̄uri merā ejamejā, Íḡrē buremuma. Íḡ ããrīpererin̄rī ããrīníḡ ããrīmi. Irasū buremurā, Íḡsā peyari beroríre Íḡ diaye meépeo, ásū ãrīma:

¹¹ “M̄u, ḡua Op̄ turatariḡ, õätariḡ ããrā. Ḡua buremuḡ ããrīkõõḡta yáa. M̄rē irasūta buremuníkõõärō gäãmea.

Ããrīpererire iridi ããrā. M̄u gäãmerōsūta i ããrīpererire irib̄”, ãrīma Maríp̄re.

5

Jesucristo oveja majiḡ irirosū ããrīḡ su papera türürē kuraburi

¹ Maríp̄re Op̄ doarogue doaḡre Íḡya diayema mojō gap̄ papera türürē opaḡre ïäb̄. Iri türū, pe gap̄ gojadea türū, su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejrigora õärō Wítâbiadea türū ããrīb̄. ² Maríp̄re wereboeḡ turaḡdere ïäb̄. Íḡ buro bušuro merā ásū árī sêrëñami:

—¿Noã ããrīrī, gajirā nemorō õáḡ i papera türū Wítâbiadeare kurabu? ãrīmi.

³ Úmugasigue, i nikū poeka boanerā ãärírõguedere neõ sugu iri türürē kura, iri türüma gojadeare ïägū mámi. ⁴ Irasirigu iri türürē kurabure ïgásā bokabirimakū ïägū, yu buro orebú. ⁵ Yü irasú oremakū ïägū, sugu, oparā mürā watopemu ãsú ãrīmi yure:

—Iropata oreka! Iripoeguemu opa David parāmi ãäríturiagü iri türürē su mojōma pere gaji mojō peru pérēbejarigora wítābiadeare kuramasími. Ígū Judáya bumu, eókaye irirosú turatarigu ãärīmi. Ígürē ïaturirärē tarinugädi ãärīmi, ãrī weremi yure.

⁶ Ígū irasú ãrīmakū pégu, Opa doarogue doagü diaye Jesucristo oveja majígü irirosú ãärígü nímakū ïäbú. Ígū wapikurā okarā, oparā mürā watopegue ními. Oveja majígü wéjésüdi dupaturi okagu irirosú deyogü ãärīmi. Su mojōma pere gaji mojō Peru pérēbejari kúsari, irikuta koyedere opami. Iri kúsari, koye: Óágü deyomarígü turari, Ígū masípeori keori ãärā. Marípu, Óágü deyomarígürē ãäríperero i niküguere iriudi ãärīmi. ⁷ Jesucristo oveja majígü irirosú ãärígü, Opa doaro pürogue ejagu, iro doagüre Íguya diayema mojō gapü opadea türürē ãimi. ⁸ Ígū irire ãimakū ïärā, wapikurā okarā, veinticuatro oparā mürāde Ígū oveja majígü irirosú ãärígü diaye ïgásaya ñadukupuri merā ejamejā, Ígürē bñremuma. Ígásakü arpa wãikuri buaputériré, oro merā iridea paridere opama. Iri pari sãrõrī uturiripari dita ãäríbú. Iri sãrõrī Marípuyarā Ígürē sérëdea ãäríbú. ⁹ Irasú Ígürē bñremurā, maama bayarire ãsú ãrī bayapeoma:

Mu wéjésüdi ãärā. Boagu, maya dí béori merā masaka ñerí iridea wajare wajaribosabu, Ígásā Marípuyarā ãäríburo, ãrígü. Ñerípereri buri marárē, Ígásā ya werenírärē, ãärípererogue ãärípereri nikū marárē Ígásā ñeró iridea wajare wajaribosabu. Irasirigu iri türürē ãi, wítābiadeare kuramasí.

¹⁰ Marípuyarärē: oparā, paía masakaya ãäríburire Ígürē sérëbosarā ãärímakū iribu, Ígū dorerire iriburo, ãrígü. Irasirirā i ûmu ãärípererogue ãärírärē dorerákuma, ãrima.^{*}

¹¹ Puru Úmugasigue ïamu, Marípure wereboerā wárā werenímakū pébu. Opa doaro, irasú ãärímakū wapikurā okarā, veinticuatro oparā mürā turo nígoroama. Ígásärē keo bokatiúña maríbú. ¹² Turaro merā ãsú ãrī bayapeoma: Oveja majígü, Ígásā wéjëdi, dupaturi okagu, õätarigu ãärīmi.

Irasirirā Ígürē: “Ñerípererärē doregu, ãärípererire opagu, masípeogu, turatarigu, marígoepeyari merā bñremugü,

* 5:10 Ex 19.6; Ap 1.6; 20.6

gosesiriri merā deyogu, õātarigu ãārīmi”, ãrī, usuyari siburo, ãrīma.[☆]

¹³ Puru gajirā bayapeomakā pébu. Ígūsā ãārīpererā Marīpu irinerā ãārīmá: Úmugasigue ãārīrā, i nikūgue ãārīrā, i nikū poeka boanerā ãārīrōgue ãārīrā, dia wádiyague ãārīrā ãārīmá. Ñārīperero i ûmugue ãārīrā ãārīmá. Ásū ãrī bayapeoma: Opu doarogue doagure: “Óātarigu, mari goepeyari merā bñremugu, goesisiriri merā deyogu, turatarigu ãārīmi”, ãrī bñremuburo.

Irasū ãārīmakū, oveja majīgū irirosū ãārīgúdere irasūta piriro marīrō ãārīpererinurí bñremuburo, ãrīma.

¹⁴ Ígūsā irasū ãārīmakū pérā, wapikurā okarā: “Irasūta ãrīburo”, ãrīma. Irasirirā veinticuatro oparā mñrā ñadukupuri merā ejamejā, Ígūrē ãārīnígūrē ãārīpererinurí usuyari sīma.

6

Jesucristo oveja majīgū irirosū ãārīgú papera tñrū wñtäbiadeare kurawägädea

¹ Puru Jesucristo oveja majīgū irirosū ãārīgú papera tñrū Ígū ãídea tñrū wñtäbiapuroriderore kuramakū ïabu. Ígū kuradero puru, sugu, wapikurā okarā watopemu yure: “Íágū aarika!” ãrīmakū pébu. Irasū ãrīgū, bupu bñro bñshrosū wereními.

² Ígū irasū ãrādero puru, caballu boregure ïabu. Ígū weka peyagu sñriturore opami. Marīpu Ígūrē opu peyari berore sīmi. Irasirigū Ígūrē ïaturirärē gämekëä tarinugägū ãārīsñä, dupaturi gämekëä tarinugägū waami doja.

³ Puru Jesucristo oveja majīgū irirosū ãārīgú gajiro wñtäbiaderore kurami doja. Ígū kuradero puru, gajigū wapikurā okarā watopemu yure: “Íágū aarika!” ãrīmakū pébu.

⁴ Ígū irasū ãrādero puru, gajigū caballu diiagū wirimi. Marīpu Ígū weka peyagu turarire sīmi. Iri turari merā i ûmugue ãārīrärē Ígūsā basi siñajärí opanemobirimakū irimi. Wári majī sareri majírē Ígūrē sīmi. Irasirigū Ígūsärē gämemewéjëmakū irimi.

⁵ Puru Jesucristo oveja majīgū irirosū ãārīgú gajiro wñtäbiaderore kurami doja. Ígū kuradero puru, gajigū wapikurā okarā watopemu yure: “Íágū aarika!” ãrīmakū pébu doja. Ígū irasū ãrādero puru, gajigū caballu ñígürē ïabu. Ígū weka peyagu nukärí keorore opami. ⁶ Puru wapikurā okarā watopegue sugu ásū ãrī werenímakū pébu:

—Baari pereaköäroko. Irasirirā masaka trigo yerire su kilota, sunu moärí waja merā wajariräkuma. Sunu moärí

[☆] 5:12 Jn 1.29; 1 Co 5.7

waja merā cebada yeridere ure kilota wajarirākuma. Uye, igui deko* gapure peremakā iribirikōāburo, ārīmi.

⁷ Puru Jesucristo oveja majīgā irirosū ārīgū gajiro wītābiaderore kurami. Īgū kuradero puru, gajigū wapikurā okarā watopemu yare: “Īgū aarika!” ārīmakā pébu. ⁸ Īgū irasū ārīmakā pégū, dīiaweya borewijigu caballure īabu. Īgū weka peyagū masakare boamakā irigh ārīsīā: “Boari” wāikumi. Īgū puru gajigu “Boanerā ārīrō” wāikugū aarimí. Jesucristo oveja majīgā irirosū ārīgū īgūsā pērārē ārīperero i nikūguere surāyeri masakare wējēdoremi. Gāmewējērī merā, uaboari merā, pūrīrikuri merā, waimurā makānū marā guarā merā, surāyeri masakare wējēburire pími. Ārīpererā masaka wapikuri buri dūkawa, keomakā, su bumarā keoropa ārīrārē wējēdoremi.

⁹ Puru Jesucristo oveja majīgā irirosū ārīgū gajiro wītābiaderore kurami doja. Īgū kuradero puru, Marīpure sīdea soepeoro doka, Jesucristore būremurā wējēsūnerāya yujupūrīrīrē īabu. īgūsā īgūya kerere weredea waja, irasū ārīmakā īgūya piribiridea waja wējēsūnerā ārīmā. ¹⁰ īgūsā turaro merā Marīpure āsū ārīma:

—Gua Opu, mū ðātarigu, ñerī marīgū ārā. Mu: “Āsū irigu”, ārīdeare diayeta irigu ārā. ¿Naásū ārīmakā i īmu marārē wajamoāgukuri, īgūsā guare wējēdea waja? ārīma.

¹¹ Puru īgūsārē boreri surí, yoarire sīmi. Āsū ārīmi:

—Siñajāka dapa! Gajirā musāyarā Jesucristore būremurā īgūya kere wereri waja mūsā irirosū wējēsūrākuma. īgūsārē wējēpeoburo mérō dūyáa, ārīmi.

¹² Puru Jesucristo oveja majīgā irirosū ārīgū gajiro wītābiaderore kuramakā īabu doja. Irore kuramakā, nikū buro ñomebu. Abe īmu goero ñigū waami. Kó suríro ñírō sāñarō irirosū deyogū waami. Abe ñamimu goero dīiagū, dí irirosū deyogū waami. ¹³ Neñukāde ëmugasigue ārānerā, nikūgue yuridijakōāma. Yukubu dūkare mirū buro wējāpu buru dijurosū yuridijama. ¹⁴ Irasiriro papera pūrē tūrābéo dedeurosū, ëmugasi dederiakōābu. Ārīpereri ûtāyuku, nūgūrīde gajirogue waabu. ¹⁵ Irasū waamakā īrā, i ëmu marā oparā ûtāyukuma goberigue, ûtāyeri watopegue durirā waama. Gajirā: surara oparā, wári doebiri oparā, turari merā

* **6:6** Masaka olivo wāikudima dūka aceitunas wāikuri dūkare bipirā, uye opakuma īgūsā baaburire. Iguida dūkare kārabipirā, igui deko opakuma īgūsā iiriburire. Irasirigu sugu wapikurā okarā watopeguemu: “uye, igui deko gapure peremakā iribirikōāburo”, ārīgū: “Olivo wāikuri yuku, iguidarire poy-anorēbirikōāburo”, ārī wereními.

dorerā, ãärípererā moärīmasā, moärīmasā ãärímerāde irogueta duriadima.¹⁶ Irasū durirā, ûtâyukure, ûtâyeridere ãsū ãrâdima:

—Gua weka yuridijarikôaka! Kãmutaka, Opü doarogue doagü guare bokabirikôaburo. Kãmutaka, oveja majigü irirosü ãärígü guare buro wajamoâbirikôaburo. ¹⁷ Ígü guare wajamoârînë ejasiáa. ¿Noã bokatîubukuri ire? ãrî gaguiníma.

7

Israel bumarâya diapuserorire Marîpü wâi tuusûnerâyare weredea

¹ Purü wapikurâ Marîpüre wereboerârê ïâbü. Sugü norte gapü, gajigü sur gapü, gajigü abe mûrîriro gapü, gajigü abe ñajârô gapü nîma, mirü wëjâpubirimakë irimurâ. Irasiriro i nikûgue, dia wádiyaguedere neõ mirü wëjâpubiribü. Neõ sugü yukure mirü wëjâpubiribü. ² Ígüsâ i nikûrê, dia wádiyadere poyanorëdoresñerâ ãärímá. Purü gajigü Marîpüre wereboegüre ïâbü doja. Ígü abe mûrîriro gapü aarimí. Marîpü okanígüya wâi tuuyariñerê opami. Gajirâ Marîpüre wereboerâ wapikurârê turaro merâ ãsû ãrî wereními:

³ —I nikû, dia wádiya, yukure poyanorëbirikôaka dapa! Marî Opüre moâboerârê Ígüsâya diapuserorire Ígü wâi tuuaderopuru, irire poyanorëka! ãrîmi.

⁴ Purü Ígü werenímakü pébü. ãsû ãrîmi: “Ciento cuarenta y cuatro mil masaka Israel parâmerâ ãäríturiari buri marâ Ígüsâya diapuserorire Marîpü wâi tuusûnerâ ãärímá”, ãrîmi. ⁵ Ígüsâ ãärînerâ ãärímá:

Judáya bumarâ doce mil, Rubëya bumarâ doce mil,
Gadya bumarâ doce mil, ⁶ Aserya bumarâ doce mil,
Neftalíya bumarâ doce mil, Manaséya bumarâ doce mil,
⁷ Simeöya bumarâ doce mil, Levíya bumarâ doce mil,
Isacarya bumarâ doce mil, ⁸ Zabulöya bumarâ doce mil,
Joséya bumarâ doce mil, Benjamíya bumarâ doce mil
ãärînerâ ãärímá.

Wárâ surí boreri sâñarâyare weredea

⁹ Purü wárâ masakare ïâbü. Surâyeri ãärípererî buri marâ, Ígüsâ ya werenírâ, ãärípererogue ãärípererî nikû marâ ãärímá. Ígüsâ, Marîpü, Opü doarogue doagü diaye, Jesucristo oveja majigü irirosü ãärígü diaye nîma. Ígüsârê keo bokatîñña marîbu. Surí borerire sâñama. Mují pürirê opama. ¹⁰ Ígüsâ ãärípererâ turaro merâ ãsû ãrî gaguiníma:

Marîpü marîrê taugü ãärîmi. Ígü, Opü doarogue doagü ãärîmi.

Jesucristo oveja majigü irirosü ãärígüde marîrê taugü ãärîmi, ãrîma.

11 Æärípererā Maríp̄ure wereboerā Op̄u doaro t̄ro, irasū ãärímakū oparā m̄rā, wapikurā okarā t̄ro nígoroama. Maríp̄ure irogue doaḡure b̄remurā, īgū diaye ñadukupuri merā ejamejā, īgūsāya diapurire yebague moomejāma. 12 Åsū ãrīma:

Marī Op̄ure: “Óätarigu, goesiriri merā deyogu, masípeogu ãärā, gua mu merā usuyáa”, ãrī, usuyari s̄irā!

“Mu, gua goepayari merā b̄remugū, turatarigu, ãärípererārē doregu ãärā”, ãrīrā ëgūrē!

Ãärípererinhr̄i irasū ãrīnirā! Irasirirā: “Irasūta ãrīburo”, ãrī b̄remuma ëgūrē.

13 P̄uru sugu, oparā m̄rā watopemu yure s̄erēñami:

—¿Neémarāno ãärīrī ïsā surí boreri sāñarā? ¿Noógue aarayuri? ãrīmi.

14 Ëgū irasū ãrīmakū pégu, yu gapu ëgūrē yujubu:

—Yu op̄u, mu masíko, ãrību.

Yu irasū ãrīmakū pégu, åsū ãrīmi:

—I umu marā buro ñerō tariripoere ëgūsāde ñerō tarima.

Ëgūsā Jesucristo oveja majigū irirosū ãäríguya dí béori merā ëgūsāya suríre koe, boreri surí waamakū irinerā irirosū ãärīma. Irasū ãärīrā, Jesucristore ëgūsārē boabosa, ëgūya dí béodire b̄remusiā, Maríp̄u iürörē ñerīrē opamerā ãärīma. 15 Irasirirā, Maríp̄u, Op̄u doarogue doaḡu diaye níma, ëgū gāämerösū irimurā. Um̄riku, ñamiriku ëgūya wii umgasima wiigue ëgūrē b̄remuma. Ëgū, ëgūsā merā irasū ãärīníkōämi ëgūsārē koregu. 16 Irasirirā neö dupaturi uaboanemobirkuma. Neö ñemesibusñemobirkuma. Neö abe umumu ëgūsārē buro asinemobirkumi. Gaji asiri ëgūsārē neö ñerō tarimakū irinemobirkaoa. 17 Oveja majigū irirosū ãärígū, ëgū doarogue doaḡu diaye nígū, ovejare korerimasā irirosū ëgūsārē koregukumi. Perebiri okari s̄irī deko* wiriri gobegue äiagukumi. Irasirirā usuyari merā ãärīníkōäräkuma. Maríp̄u ãärípereri ëgūsā kódeko wiririre niügukumi. Irasirirā neö dupaturi bujawerereri merā ãärībirikuma.

8

Papera tūrūrē wítābiatūnudea, sūrōrī soemudiru oro merā irideare weredea

* 7:17 San Juan 11.25: Jesús ãrīmi: —Yu boanerārē masāmakū irigu, ëgūsārē okari s̄igū ãärā. Yure b̄remugū boadigue ãäríkeregū, okagukumi, ãrīmi. San Juan 14.6: Jesús ãrīmi doja: —Yu dita Yu p̄u rogue waarí maa irirosū ãärā. Yu diayema ãärīrīrē masakare masimakū irigu, ëgūsārē okamakē irigu ãärā. Yu merata Yu p̄u rogue waaräkuma, ãrīmi. Irasiriga Jesús deko wiriri gobema perebiri okarire s̄irī deko irirosū ãärīmi. Ëgū merā ëgūrē b̄remurā ëgū Pagu p̄u i perebiri okarire opamurā ãärīma.

¹ Jesucristo oveja majīgū irirosū ãārīgū, su mojōma pere gaji mojō suru pērēbejari papera tūrūrē wítābiadeare kura odoaderō pāru, iri tūrūrē wítābiatūnuderore kurami. Irore kuramakū, ãārīperero ūmugasigue gajino neō būshabiriakōābh. Su hora deko irasū waabu. ² Pāru su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejarā Marīphre wereboerārē īgū pāro nímakū ñābh. īgūsākure puririduparure sīmi. ³ Pāru gajigū Marīphre wereboegū sārōrī soemudiru oro merā iridirure opagū, Marīphre sīdea soepeoro pārogue waa ejanugājami. īgū irogue nímakū, wáro sārōrīrē sīma. Iri sārōrī, ãārīpererā Marīphyarā īgūrē sērēdea merā morē soemuburi ãārībh. Irasirigū, Marīph, Opū doarogue doagū diaye, oro merā iridea soepeorogue irire soemumi. ⁴ Iri sārōrī, soepeoro weka poósiri peo soemumakū, Marīph pārogue ūmikā, īgūyarā īgūrē sērēdea merā māriākōābh. ⁵ Pāru Marīphre wereboegū i soepeoroma peamerē īgū soemudirugue ãi poósā odo, i nikūgue poómeédijukōāmi. īgū irasū poómeédijumakāta, bupu miā, būro pámi. Irasū ãārīmakū, nikūde ñomebh.

Marīphre wereboerā puririduparure puridea

⁶ Pāru su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejarā Marīphre wereboerā īgūsāya puririduparure ãmurā irima.

⁷ Ñārīphrorigū Marīphre wereboegū īgūyarure purimi. īgū puriadero pāru, deko yeri yūsari yeri peame merā, dí merā morērī yeri nikūgue yuribh. Iri yeri yurimakāta, i nikū ūjūākōābh. I nikū deko ejaburogora ūjūtūnubh. Yukude, tá yasaride iropata ūjūbh.

⁸ Pāru gajigū Marīphre wereboegū īgūyarure purimi doja. īgū purimakū, wádi ūtāh irirosū deyodi, peame merā ūjūnidi, dia wádiyague mirūa dijabu. Irasiriro i nikū ūjūderopata wádiyama deko, dí poyakōābh. ⁹ Irasirirā ãārīpererā wádiya marā ure bu dūkawamakū, su bumarā boakōāma. Doóriduparu wádiyague ãārīrīde, iropata ūjūbh.

¹⁰ Pērā Marīphre wereboerā īgūsāya puririduparū puriaderō pāru, gajigū Marīphre wereboegū īgūyarure purimi doja. īgū purimakū, wágū neñukāmu sīāgori turu ūjūrī irirosū deyogū ūjū, mātādi nikūguere dijjami. īgū diariguere, deko wiriri goberiguere deko ejaburogora meémezāmi. ¹¹ īgū: “Sūīgū” wāikūmi. Deko īgū meémezādero ejatuarō sūīrī deko waabu. Irasū waaderō pāru, iri dekore iirirā, wárā masaka boama.

¹² Ùrerā Marīphre wereboerā īgūsāya puririduparū puriaderō pāru, gajigū Marīphre wereboegū īgūyarure purimi doja. īgū purimakū, abe ñāmāmu, ñāmānde deko ejaburogora poyanorēma. Neñukāde iropata poyanorēma. Irasirigū abe,

ãmãrẽ wapikãri horagora neõ boyobirimi. Ñamidere wapikãri horagora abe ñamimã, neñukã neõ boyobirima.

¹³ Puru ãmarõgue ïãmuqã, gapáu wáwãgãgãrẽ ïãbu. Ígã turaro merã ãsã ãrã werenimakã pébu:

—Ayó! Ayó! Ayó! Gajirã hrerã Marípore wereboerã Ígãsãya puririduparure puribema dapa. Ígãsã irire puriadero puru, ñetariro waarokoa i nikügue ãärirãré, ãrãmi.

9

¹ Puru wapikãrã Marípore wereboerã Ígãsãya puririduparure puriadero puru, gajigã Marípore wereboegã Ígãyarure purimi doja. Ígã purimakã, neñukãmã irirosã deyogã ãmãgasigue ãärâdi i nikügue yuriadire ïãbu. Buro ûkãärí gobema sawire Ígãrẽ sîma. ² Ígã iri gobere tûpãmakã, wári peamema ïimikã wiribu. Iri ïimikã abe ãmãmãrẽ tuúbiatobu. Irasiriro ãmarõgue nañiärõ waabu. ³ Poreroa, ïimikã watopegue ãärânerã, i nikügue wádijarima. Korebaba irirosã toarã ãärîmá. ⁴ Marípua Ígãsãrẽ táre, yukure, gaji otedeare poyanorëdorebirimi. “Ígãsãya diapuserorire ya wáï tuuña marírano ditare ñerõ tarimakã irirâkaoa”, ãrãmi. ⁵ Ígãsãrẽ toawéjëdorebirimi. Su mojõmarã abegora Ígãsãrẽ buro pürimakã iridoremi. Irasirirã korebaba toari pürírõsã Ígãsãrẽ pürimakã irima.

⁶ Ígãsãrẽ püríripoere masaka buro boaduadima. Ígãsã boaduakeremakã, boamasñña maribu.

⁷ Poreroa, caballua gãmekëäburi dupiyuro ãmu odoanerã irirosã deyoma. Ígãsãya dipure oparã peyari berorí, oro merã iridea berorí irirosã deyorire peyama. Ígãsãya diapuri masakaya diapu irirosã deyobu. ⁸ Ígãsãya poari, nomeya poañapu irirosã ãärîbú. Ígãsãya guika, eõkayea guika irirosã ãärîbú. ⁹ Ígãsãya koretibirire kõme merã iridea kãmutari suríro sãñanerã irirosã ãärîmá. Ígãsã wámakã, Ígãsãya këdhpuri buro busubu. Wárã caballua tûrûrûduparure Ígãsã gãmewéjërõgue mumurõ merã tûwãgãrã irirosã busubu. ¹⁰ Korebaba irirosã Ígãsãya pore merã toarã, masakare su mojõmarã abegora pürimakã irima. ¹¹ Poreroa opu, buro ûkãärí gobe opu ãärîmi. Ígã Marípore wereboegã ãärîdi ãärâdimi. Hebreo ya merã “Abadón” wãikumi. Griego ya merã “Apolión” wãikumi. “Apolión”, ãrîrõ: “Ñerõ poyanorërimas”, ãrîduaro yáa.

¹² Poreroa masakare ñerõ pürimakã iriadero puru, ñerõ taripuroridea preakoãbu. Iri puru, pero ñerõ tariri duyáa dapa.

¹³ Puru su mojõmarã Marípore wereboerã Ígãsãya puririduparure puriadero puru, gajigã Marípore wereboegã Ígãyarure

purimi doja. Ígū purimakū, sugū werenímakū pébū. Marípū ñürō Ígūsā Ígūrē sīdea soepeoro, oro merā iridea soepeorogue Ígū werenírī búsabū. Iri soepeoroma wapikari kúsari watopegue Ígū werenírī búsabū. ¹⁴ Irasū werenígū, puridiru puriadire ãsū ãrīmi:

—Wapikurā Marípūre wereboerā ãärādinerārē wiuka! Ígūsā dia wádiya Eufrates wāikudiyague suadobosúnerā ãärīma, ãrīmi.

¹⁵ Irasū ãärīmakū pégū, Marípūre wereboegū Ígūsā wapikurārē wiumi, wárā masakare wéjēmurārē. Irasirigū Marípū Ígūsārē: “I hora, inū, ñi abe, i bojori ãärīmakū, wiusúrkuma”, ãrīderosūta keoro waabū. Irasirirā ãärīpererā i nikūgue masakare ure bu dükawamakū, su bumarārē wéjērā waama. ¹⁶ Ígūsā merā wárā surara caballua weka peyarā ãärīmá. “Ígūsā ãärīpererā doscientos millones surara ãärīma”, ãrīrīrē pébū.

¹⁷ Yū kérōsūgue caballuare, Ígūsā weka peyarādere ñābū. Æsū deyoma: Ígūsāya koretibirire kōme merā iridea kāmutari suríro sāñanerā ãärīmá. Iri kāmutari surí, diiari, yasari, boreri surí deyobū. Irasiriro peame ñjūrī, ñtāye jacinto wāikuriye, azufre wāikuri poga irirosū deyori ãärībú. Caballuaya dipu eókayea dipu irirosū deyobū. Ígūsāya disirigue peame, ñimikā, azufre wāikuri poga ñjūrī ñimikāde wiribū. ¹⁸ Irasirirā caballua Ígūsāya disi wiriri: peame, ñimikā, azufre ñjūrī merā ãärīpererā masakare ure bu dükawamakū su bumarārē wéjēma. ¹⁹ Ígūsāya disi wiriri merā, Ígūsāya pore merā wéjēma. Ígūsāya pore yuvari, ãña dipu irirosū deyobū. Iri merā masakare kāmitúma.

²⁰ Gajirā masaka peame, ñimikā, azufre ñjūrī merā boamerā gapū irire waamakū ñäkererā, Ígūsā ñerō iririre neõ piribirima. Wätēärē bùremurīrē neõ piribirima. Ígūsā bùremurā keori weadea: oro, plata, bronce, ñtāyeri, yuku merā irideare bùremurīrē neõ piribirima. Iri keori weadea neõ ñäbiri, neõ pébiri, neõ naabiri ãäríkeremakū, Ígūsā irire soebuima. ²¹ Irasū ãärīmakū, Ígūsā masakare wéjēdeare, Ígūsā yéa ãärīrā irideare, Ígūsā kõäbiradeare, Ígūsā yajadeadere neõ bùjawerebirima. Iri ãärīpererire neõ piribirima.

10

Marípūre wereboegū papera tūrūgārē opadea

¹ Pūru gajigū turagū Marípūre wereboegū ñmugasigue merā ñimikāyebo dekogue dijarimakū ñābū. Ígūya dipuru wekare buida ãärībú. Ígūya diapu abe ñmumū irirosū goesesiribū. Ígūya ñigārī peame irirosū gosebū. ² Ígūya mojōgue papera

pū kuradea tūrūgārē opami. Ígūya diayema gubu merā dia wádiyague tāpími, kúgapuma gubu merā nikūgue tāpími. ³ Irogue nígū, turaro ēōkaye gaguinírōsū gaguiními. Ígū irasū gaguinímakū, su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejarā bupua wereníma. ⁴ Ígūsā wereníadero puru, Ígūsā wereníadeare gojanugābu. Yū gojanugāmakū, sugū ūmugasigue āārīgū yure āsū ārī weremi:

—Bupua wereníadeare gajirārē werebirikōāka! Irire gobabirikōāka! ārīmi.

⁵ Puru yū wádiyague, nikūgue nímakū īādi, Ígūya diayema mojōrē ūmugasigue soemumi. ⁶ Irasū soemugū, Marīpū okanígū, ūmugasi, i nikū, dia wádiya āārīpererā irogue āārīrārē iridi wāi merā wāipeo, āsū ārīmi:

—I ūmū pereakōāa. Iropata āārā. ⁷ Su mojōma pere gaji mojō suru pērēbejarā Marīpūre wereboerā Ígūsāya puririduparure purisama. Gajigū Ígūyarure purimakū, Marīpū Ígū: “Āsū irigūra”, ārīdeare, iripoegue marā masibrideare iriyuwarikugukumi. Irasiriro iri, Ígūrē moāboerārē, Ígūya kerere weredupiyunerārē Ígū: “Āsū irigūra”, ārīdea keoro waarakoa, ārīmi.

⁸ Ígū irasū ārādero puru, ūmugasigue āārīgū yure werenídi, dupaturi āsū ārī wereními:

—Sī Marīpūre wereboegū, wádiyague, nikūgue nígū purogue waaka! Ígūya mojōgue papera pū kuradea tūrūgārē opami. Iri pūgārē āīka! ārīmi. ⁹ Ígū irasū ārīmakū pégu, Ígū purogue waabu. Ígūrē yū papera pūgārē sērēmakū pégu, āsū ārī yujumi yure:

—Āī, baaka! Mu baamakū, mume irirosū ðārō misōrokao. Muya paru gapu, puru buro sūirokao, ārīmi.

¹⁰ Ígū irasū ārīmakū pégu, iri pūgārē Ígūrē āī, baabu. Yū baamakū, mume irirosū misōbu. Baa odoaderō puru, yaa paruguere sūrō péñabu. ¹¹ Puru āsū ārīmi yure:

—Dupaturi wári buri marārē, wári nikū marārē, Ígūsā ya werenírārē, Ígūsā oparādere Marīpū Ígūsārē: “Āsū irigūra”, ārīdeare wereguere waaka! ārīmi.

11

Pērā Marīpūyare wererimasā weredea

¹ Puru Marīpū yure keodi, tuadi irirosū deyodire sīmi. Sī odo, yure āsū ārīmi:

—Igu merā yaa wiire keogu waaka! Iri wiimarē yū ūrō Ígūsā yure sīdea soepeorodere keoka! Iri wiiguere masakare yure būremurādere: “¿Niísāku āārīrī?” ārī keoka! ² Iri wiitroma gapu keobirikōāka! Iri gajiro marā masakare

wiadea nikū ãärā. Ígūsā cuarenta y dos abegora yaa makãrē* poyanorëgorenarãkuma. ³ Irasirigü yaare weremurãrē pérã iriugura. Yoaripoe mil doscientos sesenta nûrigora yaare wererãkuma. Ígūsā bujawereri ïmurâ, kó surí sâñanerâ ãärirãkuma, ãrîmi.

⁴ Ígūsâ pérã Maríphuare weremurâ, pegü olivo wâikuri yuku, irasú ãärîmakü pegü sîägori yuku irirosú ãärîma. Maríphu i nikû Opü iñrõ nîma. ⁵ Ígûsârê ïâturirâ Ígûsârê ñerô iriduamakü, Ígûsâya disigue peame ûjûrî pûrâ wiriri merâ Ígûsârê soe wéjepoekôârãkuma. Irasirirâ ãärîpererâ Ígûsârê ñerô iriduárârê iri merâ boamakü irirãkuma. ⁶ Ígûsâ Maríphuare wererinârîrê deko merëdorebirimakü merëbirikoa. Irasú ãärîmakü dekore dí poyadoremakü dí poyerokoa. I nikû ãärîpererogue ãärirârê ãärîpereri gajirosúperi ñerô tarıdorerãkuma. Ígûsâ iriduropâ ñerô tarimakü irirãkuma.

⁷ Maríphuare were odomakü, buro ûkûârî gobegue ãärîgû, ñegü gajirosú deyogü wirigukumi, Ígûsâ pérâ merâ gâmekëâbu. Ígûsârê gâmekëâ, Ígûsârê tarinugâ, wéjekôâgukumi. ⁸ Ígûsârê wéjeadero phru, Ígûsâya duphri dari wári makâma maague oyarokoa. Iri makâ, marí Opure Jesucristore Ígûsâ curusague pábiatú wéjëdea makâ ãärâ. Iri makâ marâ ñerâ ãärirâ, Sodoma marâ, Egipto marâ ñerâ ãärînerâ irirosú ãärîma. ⁹ Urenu gajinu dekogora Ígûsâya duphri dari iri maarë oyarokoa. Æärîpereri nikû marâ, ãärîpereri buri marâ, Ígûsâ ya werenírâ Ígûsâya duphri darire ïärãkuma. Gajirârê iri duphri darire yâadorebirikuma. ¹⁰ Ígûsâ pérâ okarâ, i ûmu marâ masakare buro ñerô tarimakü irinerâ ãärîma. Ígûsâ boamakü ïärâ, usuyarãkuma. Bosenü iri, gajinorë gâme sîrãkuma.

¹¹ Ígûsâ boadero phru, urenu gajinu deko phru, Maríphu Ígûsârê masû, dupaturi okamakü irimi doja. Ígûsâ wâgânugâmakü ïärâ, ãärîpererâ buro güima. ¹² Phru sugü ûmugasigue ãärîgû Ígûsâ pérârê turaro merâ âsú ãrî werenímakü péma:

—Óogue mûrîrika mûsâ! ãrîmi.

Ígû irasú ãrîmakü pérâ, ïmikâyebo merâ mûrîkôâma. Ígûsâ mûrîamakü, Ígûsârê ïâturirâ ïâma. ¹³ Ígûsâ mûrîaripoe nikû buro ñomebu. Iri makâma wiiri wári mirûadijabu. Wârâ siete mil masaka boama. Gajirâ duyarâ gapü buro güima. “Maríphu ûmugasigue ãärîgû turatarigü ãärîmi”, ãrîma.

¹⁴ I ãärîpereri irasú waadero phru, pero ñerô tariri waasiabu. Irasú waakeremakü, mérögâ phru masaka dupaturi ñerô tarirãkuma doja.

* **11:2** Maríphu makâ, Jerusal'ëta ãärâ.

Marīphure wereboegʉ puridiru puritūnudea

15 Pʉrh su mojōma pere gaji mojō suru pērēbejarā Marīphure wereboerā īgūsāya puririduparure priadero pʉrh, gajigʉ īgūrē wereboegʉ īgūyarure purimi. īgū purimakū, ūmugasigue āārīrā turaro merā ūsū ūrī wereníma:

Dapagorare Marīph, īgū iriudi Cristo merā āārīpererā i ūmʉ marārē doregʉ ūajāmi. īgū doreri neō perebirikoa, ūrīma.*

16 Irasū ūrīmakū pérā, Marīph diaye oparā doarigue doarā veinticuatro oparā mʉrā Marīph ūrō ūadukʉpuri merā ejamejāja, īgūsāya diapure yebague moomejā, īgūrē bʉremu,

17 ūsū ūrīma:

Gua Opʉ, āārīpererā nemorō turagʉ āārā. Mʉ merā ūsuyáa.

I ūmʉrē ibrero dupiyuro āārīsiabʉ. Dapagoradere āārīnīkōōa. Pʉrhuedere irasūta āārīnīkōōgukoa. Mʉ turari merā masakare dorenugāa. Irasirirā mʉrē ūsuyari ūsīa.

18 I ūmʉ marā mʉrē gāāmemerā, mʉ merā guatarima. Mʉ īgūsārē wajamoārīnʉ, irasū āārīmakū boanerādere mʉ wajamoāripoe ejasiáa. Āārīpererā mʉyarā gapʉre ūārīrē ūsigukoa.*

Mʉya kerere weredupiyurimasārē, mʉrē ūārō goepeyari merā bʉremurārē, oparārē, ubu āārīrādere ūārīrē ūsigukoa. I ūmʉ marārē poyanorērā gapʉre bēoripoe ejasiáa, ūrīma.*

19 īgūsā irasū ūrādero pʉrh, Marīphya wii ūmugasigue āārī ūi makāpʉro tūpāsūbʉ. Iri wii poekague su kūmarē ūābʉ. Iri kūma, Marīph masakare werepīri gojadea opari kūma āārībā. Iri kūmarē ūāmakūta, bupu miā, bʉro pámi. Irasū āārīmakū, i nikū ūomebʉ. Wári deko yeri yʉsari yeri nikūgue yuribʉ.

12

Nameōya, irasū āārīmakā pīrū irirosū deyogʉya kerere were-dea

¹ Pʉrh ūmugasigue gajirosūperi bʉro goeri deyoamakū ūābʉ. Irasū waaripoe sugo nomeōrē ūābʉ. Igoya suríro abe ūmʉmʉ irirosū goesesiribʉ. Abe ūnamimʉ weka nímo. Opʉ peyari berore, pe mojōma pere su gubu Peru pērēbejarā neñukā opari berore peyamo. ² Igo pūrākʉburo mérōgā dʉyabʉ. Irasirigo igo nijīwāgūgō pūrīrō merā gaguinímo. ³ Pʉrh gaji ūmugasigue deyoamakū ūābʉ. Wágʉ pīrū diiagʉ diakēā irirosū deyogʉre ūābʉ. īgū su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejari dipu opagʉ āārīmí. Dipukʉ, oparā peyari beroríre peyami. Pe mojōma kúsari opagʉ āārīmí. ⁴ Ūmugasigue āārīrā neñukārē

* 11:15 Ex 15.18; Dn 2.44; 7.14, 27 * 11:18 Sal 2.5; 110.5 * 11:18 Sal 115.13

ure bu d^ukawamak^u, su bumar^rē ïg^uya pore merā w^ejāsiri meédijumi. Íg^u, nomeō p^urāku^{bo} p^uro ními, maj^jg^u deyoamak^u baabu. ⁵ Mérōg^u p^uru^u, maj^jg^ur^rē p^urāku^{mo}. Íi maj^jg^uta ãär^rpereri nik^u marā Op^u ãär^rbu ãär^rimí. Wári turari merā, op^u k^ome merā iridea yuk^u opag^u masakare dorebu ãär^rimí. P^uru^u Marípu^u Íg^u doaro p^urogue ïg^ur^rē ãimur^rámi. ⁶ Nomeō masaka marírō Marípu^u ãmuyuderogue duriwágkóómo. Irogue igore mil doscientos sesenta n^urígora baari sⁱmi.

⁷ P^uru^u ãm^ugasigue g^amewéj^rí waab^u. Marípu^ure wereboerā op^u Miguel w^aik^ugu, ïg^uyarā Marípure wereboerā, p^írū merā g^amek^eáma. P^írū, ïg^uyarā merā Miguésā merā g^amek^eámi. ⁸ Miguésā p^írūr^rē tarin^ug^áma. Irasirigu^u p^írū, ïg^uyarā merā ãm^ugasiguere ïg^usā ãär^ro neō bokanemobirimí. ⁹ Irasirigu^u Marípu^u p^írūr^rē b^eok^oámi. Íg^u Wágu p^írū, neōgoraguere deyoadi, Satanás w^aik^ugu, w^at^tí ãär^rimí. Íg^u ãär^rpererā i ãm^u marā masakare ãrkatorik^u ãär^rimí. Marípu^u ïg^ur^rē, ïg^uyarā merā i nik^ugue b^eodijumi.

¹⁰ P^uru^u sug^u ãm^ugasigue ãär^rg^u turaro merā ãs^u ãrⁱ werenímak^u péb^u:

—Marípu^u marírē tauri, Íg^u turari merā marī Op^u ãär^rí, Íg^u iriudi Cristo marírē doreri ejasiáa. Irasirigu^u Marípu^u w^at^tr^rē ãm^ugasigue ãär^ridire i nik^ugue b^eodijumi. Ùm^urik^u, ñamiriku^u w^at^tí Marípu^ure, maríyarā Jesúre b^uremur^ré: “Nerō irirā ãär^rima”, ãrⁱ wereság^u iriadimi. ¹¹ Maríyarā w^at^tr^rē tarin^ug^áma. Jesucristo oveja maj^jg^u iriros^u ãär^rg^ur^rē, Íg^u dí b^eori merā ïg^us^rē taurire b^uremus^uí, irasirima. Jesúya kerere weredea waja gajirā ïg^us^rē w^ejéduakeremak^u, ïg^usā okarire mañbirima. Neō piriro marírō Íg^uya kerere weresiā, w^at^tr^rē tarin^ug^áma. ¹² Irasirirā m^usā ãm^ugasigue ãär^ríra ãär^rpererā u^usyaka! W^at^tí nik^ugue b^eodijus^uadi ãär^rimí. M^usā i nik^u ãär^rírárē, dia wádiyague ãär^rírárē w^at^tí dijamak^u, m^us^rē ñetariro waan^ug^áb^u. Íg^ur^rē wajamoãburo mérō d^uyáa. Irire masími. Irasirigu^u guatarik^oámi, ãrⁱ weremi.

¹³ Irasirigu^u p^írū, nik^ugue b^eodijumak^u ïág^u, maj^jg^u pagore n^ur^utyawág^ámi. ¹⁴ Marípu^u gap^u igore gapáu^u k^{ed}up^ureire sⁱmi. Iri merā igo, p^írūr^rē masaka marírōgue w^u duriwág^ámo. Irogue ure bojori gaji bojori dekogora Marípu^u igore baari sⁱmi. ¹⁵ Igo irogue ãär^rimak^u ïág^u, p^írū igore miñduagu^u, wáro dekore dokabéomi. ¹⁶ Irasirikeremak^u, i nik^u gap^u igore iritamub^u. P^írūya disi wiriri dekore yeteoma, uju ãipeok^oábu. ¹⁷ Iras^u waamak^u ïág^u, p^írū igo merā guatarimi. Irasirigu^u igo parámerā ãär^rturiarā merā g^amewéj^ré waami. Íg^usā, Marípu^u dorerire irirā, Jesucristoya diayema cuerire neō pirimerā ãär^rima. ¹⁸ P^írū dia wádiya t^uro eja, irogue yúmi.

13

Pērā gajirosū deyorāyare gojadea

¹ P̄ur̄a gajirosū deyoḡa dia wádiyague ãārādi wāgāpamakã ïābu. Íḡu su mojōma pere gaji mojō peru pērēbejari dipu, pe mojōma kúsari opaḡa ãārīmí. Íḡya kúsarigue oparā peyari beroríre peyami. Íḡya dipure Marīp̄ure ñerō doori wāi gojatúdea ãārībú. ² Íḡu, yé doroḡa guagu irirosū deyomi. Buguya guburi irirosū opaḡa ãārīmí. Ëökaye irirosū disikuḡa ãārīmí. P̄irū Íḡu turarire s̄imi Íḡurē. Irasū s̄iḡu, Íḡurē opa doarogue dobomi, Íḡu irirosūta masaka wárārē doreburo, ãrīḡu. ³ Gajirosū deyoḡa dipuru su dipuru kāmirōk̄u dipurusū deyobu. Iri kāmirō Íḡurē wējēboyadea kāmirō, yaridea kāmirōgue ãārībú. Irire ïārā, i ãm̄a marā ãārīpererā ïāgukakōäma. Irasirirā Íḡurē: “Turagu ãārīmi”, ãrī, Íḡyare irit̄yama. ⁴ P̄irū Íḡu turarire gajirosū deyoḡare s̄imakū ïārā, masaka p̄irūrē: “Óätarigu ãārīmi”, ãrī b̄aremuma. Gajirosū deyoḡadere ãsū ãrī b̄aremuma:

—Neō gajigu ma irirosū turagu mámi. Gajigu m̄urē neō tarinuḡamasib̄emi, ãrīma.

⁵ P̄irū dorederosūta gajirosū deyoḡa: “Ȳa, gajirā nemorō ãārītarinuḡaḡu ãārā”, ãrī weregorenami. Marīp̄ure ñerō ãrī doogorenami. Masakare cuarenta y dos abegora doremi. Marīp̄u Íḡurē: “Iropata irika!” ãrīmakugue duúmi. ⁶ Irasirigu masakare doregu, ãsū irimi. Marīp̄ure, Íḡu wārē, Íḡu ãārīrōrē, ãārīpererā Íḡu p̄uro ãārīrādere ñerō ãrī doomi. ⁷ Marīp̄uyarā merā gāmewējē, Íḡusārē tarinuḡami. ãārīpererogue ãārīpereri buri marārē, Íḡusā ya werenirārē, ãārīpereri nikū marārē doremi. Marīp̄u Íḡurē: “Iropata irika!” ãrībirimi dapa. Irasirigu ñerīrē irimi. ⁸ ãārīpererā i nikū marā Marīp̄uyarā ãārīmerā gajirosū deyoḡare b̄aremuma. Marīp̄u Íḡu i ãm̄urē iriburo dupiyuro Íḡuyarā ãārīmurā Íḡu merā perebiri okari opamurā wārē su papera p̄ugue gojatúsiadi ãārīmí. Iri p̄u Jesucristo oveja majīḡu irirosū ãārīḡu wējēsūdiya p̄u ãārā.

⁹ Gāmipūrī oparā, ire péka! ¹⁰ Peresugue waaro gāâmea, ãrīsūnerā irogue waarakuma. Sareri majī merā gajirārē wējērā, sareri majī merā wējēsūrākuma. Iri irasū waariroe Marīp̄uyarā ãārīrā gūñaturari merā Íḡurē b̄aremurīrē neō piribirikōärō gāâmea.

¹¹ P̄ur̄a gajigu gajirosū deyoḡare ïābu doja. Nikū poekague ãārādi wiri m̄urīrīmí. Íḡu oveja majīḡu irirosū pe kúsa opaḡa ãārīmí. Irasū ãārīkereḡu, p̄irū irirosū wereními. ¹² Gajirosū deyoḡa ãārīp̄uroriadiya turarire opami. Iri turari merā ãārīpererā i nikū marārē gajirosū deyoḡa ãārīp̄uroriadiye wējēsūboyadi kāmirō yarisūadire b̄aremumakū irimi. ¹³ Wári

deyorumurīrē iri īmumi. Masaka īūrō peame ūmugasigue āārādeare nikūgue dijarimakā irimi. ¹⁴ Īgū, gajirosū deyogu āārīpūroriadiya turari īgūrē sīrī merā wāri deyorumurīrē iri īmumi. Iri merā masakare ārīkatomi: “Ī mūsā bāremugū āārīmi”, ārīgū. Irasirigu īgūsārē gajirosū deyogu āārīpūroriadi keorire weadoremi. Gajirōsū deyogu āārīpūroriadi sareri majī merā saresūadi āārīkeregū okami. ¹⁵ Gajirosū deyogu pūru aaradi, gajirosū deyogu āārīpūroriadiya turari merā īgū keori weadeare okamakā irimi. Irasirigu iri keori weadeare masaku irirosū werenīmakū, āārīpererārē irire bāremumerārē wējēmakū irimi. ¹⁶ Āārīpererārē īgūsāya diayema mojō gapure, o īgūsāya diapuserorire gajino gojatūdoremi. Ubu āārīrārē, oparārē, wāri doebringi oparārē, boporārē, moāboerimasārē, moāboerimasārē āārīmerārē, āārīpererārē irasū gojatūdoremi. ¹⁷ Gojatúsūña marīrā neō wajarimasibiri, neō duamasibrima. Iri gojatúdea, gajirosū deyogu āārīpūroriadi wāi, o īgū wāi keori āārā.

¹⁸ Irire ðārō pémasīrō gāāmea. Pémasīrā, gajirosū deyogu wāi keorire masiburo. īgū wāi keori, masaku wāi keori, seiscientos sesenta y seis āārā.

14

Marīph taunerā ciento cuarenta y cuatro mil masaka īgūrē bayadea

¹ Pūru Jesucristo oveja majīgū irirosū āārīgārē ītāu Sión* wāikudigue nígārē īābh. īgū merā ciento cuarenta y cuatro mil masaka āārīmá. īgūsā, īgū wāirē, īgū Pagu wāidere īgūsāya diapuserorire gojatúsūnerā āārīmá. ² Pūru ūmugasigue merā buro bāsudijaririre pébu. Wādibu ītāmu irirosū, buro bupu páro irirosū bāshabu. Wārā arpa wāikuri bāaputērō irirosū bāshabu. ³ īgūsā ciento cuarenta y cuatro mil masaka, Marīph, Opu doarogue doagū diaye, irasū āārīmakū wapikurā okarā, oparā mārā īūrō bayama. Maama bayarire bayama. īgūsā dita iri bayarire masīma. īgūsā i nikū marā watopegue āārīrā, Marīph tausūnerā āārīmá. ⁴ Neō īgūsā suñarō nome merā ñerō ibririnerā, neō sugo nomeōrē marāpokubirinerā āārīmá. Jesucristo oveja majīgū irirosū āārīgāyare iritāyama. I nikū marā masaka watopeguere Marīph tausūnerā āārīmá. īgūsā Marīphayarā, irasū āārīmakū Jesucristo oveja majīgū irirosū āārīgāyare āārīpūrорirā āārīnerā āārīmá. ⁵ īgūsā watopere neō sugu ārīkatogu mámi. Marīph īūrōrē ñerīrē opamerā āārīma.

Urera Marīph wereboerā weredea

* **14:1** Jerusalén, Sión wāikudigue āārīyuro.

6 Pʉrh gajigʉ Marípʉre wereboegʉ ñmarōgue wʉgʉre īābh. Ígʉ ãārīpererā i nikūgue ãārīrārē Marípʉ masakare tauri kerere wererimasã ãārīmí. Ñārīpererogue ãārīpereri nikū marārē, ãārīpereri buri marārē, Ígūsã ya werenírārē iri kerere weregʉ ãārīmí. Iri kere, neõ gorawayubiri, perebiri kere ãārã.

7 Turaro merã ãrīmi:

—Marípʉre goepeyari merã ãsũ ãrī bʉremuka: “Turatarigʉ, ðātarigʉ ãārīmi”, ãrīka! Ígʉ ãārīpererā ñerārē peamegue bėoripoe ejasiáa. Ígʉ ûmʉgasire, i nikūrē, dia wádiyare, ãārīpereri deko wiriri goberidere iridi ãārīmi. Irasirirā Ígūrē bʉremuka! ãrīmi.

8 Ígʉ pʉrumʉ, gajigʉ Marípʉre wereboegʉ ãsũ ãrīmi doja:

—Wári makã Babilonia wāikʉri makã pereakōãbh. Iri makã marã ãārīnerã ãārīpereri nikū marārē ñerō irimakã irima. Masaka Ígūsārē ïākūrā, mejārikurā igui deko pāmudeare turaro haribejarosúta Ígūsã ñerī iriridere turaro haribejama, ãrīmi.

9-10 Pērā Marípʉre wereboerā irasã ãrādero pʉrh, gajigʉ Marípʉre wereboegʉ turaro merã ãsũ ãrīnemomi doja:

—Ãārīpererā gajirosū deyogure, Ígʉ keori weadeare ejamejã bʉremurārē Ígūsāya diapuserorire, o Ígūsāya mojōrīrē Ígʉ wāi gojatúsñerārē Marípʉ bʉro wajamoãgukumi. Ígūsã merã bʉro guagʉ, turaro wajamoãnígukumi. Azufre wāikʉri pogā bʉro asiri ñjärī, peame merã ñerō tarimakã irigukumi. Ígūrē wereboerā, Jesucristo oveja majīgʉ irirosū ãārīgʉ ñürō, Ígūsārē wajamoãgukumi. 11 Iri peame irasã ïimikakʉníkōãrokao. Neõ yaribirikoa. Ígūsārē irasã pūrñímakã irirokao. Ñārīpererā gajirosū deyogure, Ígʉ keori weadeare ejamejã bʉremurārē, Ígʉ wāi gojatúsñerārē irasã pūrñírokao. Ùmʉrī, ñamirī pūrñíkōãrokao, ãrīmi.

12 Irasirirā mʉsã Marípʉyarā, Ígʉ dorerire irirā, Jesúre bʉremurīrē neõ pirimerā ãārīrā, gūñaturaka!

13 Pʉrh sugʉ ûmʉgasigue ãārīgʉ werenímakã pébh doja. Yure ãsũ ãrīmi:

—Ire gojaka: “Marí Opʉre bʉremurā boadero pʉrhguedere usuyari bokarākuma”, ãrīmi. Õagʉ deyomarīgāde: “Irasúta ãārā”, ãrīmi. “Ígūsã turaro moārīrē pirikōã, siñajārākuma. Ùmʉgasigue Ígūsã waamakã, Marípʉ Ígūsã õārō irideare gūñagukumi. Irasirigʉ Ígūsārē õārō irigukumi”, ãrīmi Õagʉ deyomarīgū.

Inikūma otedea dukakurimare weredea

14 Pʉrh ïimikāyebo boreri yebore īābh. Iri yebo weka sugʉ masakʉ doami. Ígūya dipurugue oro merã iridea berore peyami. Dʉka diti ãiri usiri berore opami. 15 Pʉrh

gajigh Maríphre wereboegh Maríphya wiigue ãärãdi wirijami. Íimikáyebo weka doaghre turaro merã ãsú ãrh gaguiními:

—Muya usiri bero merã i nikúma otedea dhkare diti ãikdáka! Irire diti ãripoe ejasiáa. Dhka boresiabh, ãrhmi.

¹⁶ Irasú ãrhmakh pégu, Íimikayebo weka doadi ïghya usiri bero merã i nikúma otedea dhkare wãjh ãími.

¹⁷ Purh gajigh Maríphre wereboegh ûmhgasigue ãärirh wii Maríphya wiigue ãärãdi wirijami. Íghde dhka diti ãiri usiri berore opami. ¹⁸ Purh gajigh Maríphre wereboegh Maríphre shidea soepeoro phrogue ãärãdi wirijami. Ígh peame oph ãärhmi. Irasú wirijagh, dhka diti ãiri usiri bero opaghre turaro merã ãsú ãrhmi:

—Muya usiri bero merã i nikúma igui tõrhrh diti ãika! Iri igui nísiah, ãrhmi.

¹⁹ Ígh irasú ãrhmakh pégu, ïghya usiri bero merã i nikúma igui tõrhrh wiiritá ãími. Irire ãi, igui khrabipiri gobe miégue sámi. Iri gobegue khrabipiri, Maríph ïghrh gãämemerarh bhro wajamoãrh irirosú ãärh. ²⁰ Makh throgue iri igui khrabipishbu. Igui khrabipishripoere iri gobeguere wáro dí wiribh. Iri dí merã wádiya, caballuya disire túsári berogue mirítuúnujábu. Trescientos kilómetros yoadiya waabh.

15

Maríphre wereboerh masakare ñerh tarimakh irithnuburire wedeeda

¹ Purh ûmhgasigue gajirosúperi bhro goeri deyoamakh ïábu doja. Su mojóma pere gaji mojó Peru pherhbejarh Maríphre wereboerh ïábu. Maríph ïghsárih masakare wajamoãthnudoregukumi. Irasirirh, Ígh wajamoãdoregu pínerh ãärhmá. Iri wajamoãrh merã Maríph i ûmu marã merã guarí pererokoa.

² Purh dia wádiyare õáro deko shridiya peame merã moréadiya irirosú ãärhdiyare ïábu. Iriya turo nírhrh, gajirosú deyogh dorerire iribiri, Ígh keori weadeare bhremubirinerh ïábu. Íghsá gajirosú deyogu ya wáirh gojathdorebirinerh ãärhmá. Irogue nírh, arpa wáikhri bhaphthrh opama. Iri bhaphth Maríph shidea ãärhbu. ³ Íghsá Maríphre moáboegh Moiséya bayarire, Jesucristo oveja majígh irirosú ãärhghya bayaridere bayapeoma. Æsú ãrh bayama:

Gua Oph, mu ãärhpererh nemorh turagh ãärh. Ñäärhpererh mu ìridea õártaria. Irire ïára, ïághkakhaa. Mu ãärhpererh i nikú marã Oph ãärh. ãrhkatori marírh, diayemarh õáro yáa.

⁴ Āārīpererā mārē güirākuma. Āārīpererā mārē: "Turatarigū āārīmi", āārīkuma. Mu dita ñerī marīgū āārā.

Āārīpereri nikū marā mu p̄hrogue ejā, mu iñurō ñadukpuri merā ejamejā, mārē b̄uremurākuma. Mu diayema irideare iñerā āārīsīā, irire irasū irirākuma, ārī bayama.

⁵ Purū Marīphya wii, ümágasigue āārīrī wii tūpāmakū iñabu. Iri wii poekague Marīphā āārīrī taribu iñgū doreri gojadea majīrī ütā majīrī āārībū. ⁶ Iri wii poekague āārānerā, su mojōma pere gaji mojō Peru p̄rēbejarā Marīphre wereboerā wirijama. Ígūsā Marīphā wajamoādoregu pínerā āārīmā. Ígūsāku masakare ñerō tarimakū iriburire opama. Ígūsā boreri, ḡarari marīrī surí, buro goesesiriri surí sāñarā āārīmā. Ígūsāya koretibirire oro merā iridea yujuwēñarīdarire shatúanerā āārīmā. ⁷ Ígūsā wirijamakū, wapikurā okarā merāmū Ígūsāku Marīphre wereboerārē oro merā irideaparire sīmi. Iripari Marīphā āārīnīgū buro wajamoāburi ðārō h̄t̄ribu. ⁸ Ígū iriparire Ígūsārē sīmakū, Marīphya wii poekague Ígū goesesiriri merā, Ígū turari merā üümikākuseyakōabu. Irasū üümikākuseyamakū, iri wiire neō suguño ñajāmasibrimi. Marīphre wereboerā Ígū wajamoādoregu píderosūta Ígūsā masakare wajamoātūnuaderō p̄urāgue dupaturi iri wiire ñajāmasīrākuma doja. Ígū wajamoāburo dupiyuro ñajāmasīñā máa dapa.

16

Juan Marīph masakare wajamoāburire gojadea

¹ Purū Marīphya wii ümágasigue āārīrī wiigüe āārīgū turaro merā werenimakū pébu. Su mojōma pere gaji mojō Peru p̄rēbejarā Marīphre wereboerārē ñasū ārīmi:

—Marīphā wajamoādere deare irirā waaka! Irasirirā muñsāya parimarē nikūgue písiridijurā waaka! ārīmi.

² Irasū ārīmakū pégu, āārīpurorigū Marīphre wereboegū Ígū oparipamarē nikūgue písiridijumi. Ígū irasirimakū, gajirosū deyogu wāñ gojatúsñerā, Ígū keori weadeare b̄uremurā ñerō kāmiku, buro pūrīsūma.

³ Ígū irasū písiridijuaderō purū, gajigū Marīphre wereboegū Ígū oparipamarē dia wádiyague písiridijumi. Ígū irasirimakū, deko, dí poyabu. Boadiya dí irirosū āārībū. Irasū waamakū, wádiyague āārīrā boapereakōāma.

⁴ Pērā písiridijuaderō purū, gajigū Marīphre wereboegū Ígū oparipamarē diarigue, deko wiriri goberigue písiridijumi. Ígū irasirimakū, diari, wiriri goberima deko, dí poyabu. ⁵ Purū gajigū Marīphre wereboegū āārīpererogue dekore doregu ñasū ārīmakū pébu:

—Gua Opʉ, mʉ ñerī marīgʉ ãārã. Dapagoradere irasūta ãārīnīkōāa. Iripoeguedere irasūta ãārīnīkōābʉ. Irasirigu wajamoāgʉ, diayeta irigʉ yáa. ⁶ Gajirosū deyogʉyarã, mʉyarãrẽ, mʉya kerere weredupiyunerãrẽ wējērã dí béomakũ irima. Ígūsā dí béomakũ iridea waja, deko dí poyamakũ iribʉ Ígūsārẽ iirídoregu, ãrīmi.

⁷ Ígʉ irasū ãāradero pʉru, Marīpure sīdea soepeoro pʉrogue sugʉ werenimakũ pébʉ doja:

—Irasūta ãārã. Gua Opʉ, mʉ ãārīpererã nemorõ turagʉ ãārã. Ígūsārẽ keoro wajamoādoregu, diayeta irigʉ yáa, ãrīmi.

⁸ Úrerã Marīpure wereboerã Ígūsā opariparimarẽ písiridijuaderø pʉru, gajigʉ Marīpure wereboegʉ Ígʉ oparipamarẽ písiridijumi doja. Abe ûmumʉ weka písiridijumi. Ígʉ irasirimakũ, abe bʉro asimi. Ígʉ asiri merã masakare soemi. ⁹ Ígūsā bʉro ùjärī merã wajamoāsúkererã, Ígūsā ñerõ iririre bujawerebirima. Ígūsā gūñarīrẽ neõ gorawayubirima. Irasirirã, Marīpure Ígūsārẽ wajamoāgūrẽ ñerõ doo wereníma. “Óágʉ ãārīmi”, neõ ãrī buremubirima.

¹⁰ Wapikurã Marīpure wereboerã Ígūsā opariparimarẽ písiridijuaderø pʉru, gajigʉ Marīpure wereboegʉ Ígʉ oparipamarẽ písiridijumi doja. Gajirosū deyogʉ, opʉ doarogue písiridijumi. Ígʉ irasiriaderø pʉru, gajirosū deyogʉyarã ãārīrõgue nañtīrõ waabʉ. Irasirirã Ígūyarã masaka ñerõ pūrīmakũ, Ígūsāya nedeare bʉro sīrītu kūrīdiuma. ¹¹ Ígūsārẽ ñerõ pūrīkeremakũ, ñerõ kāmikuikererã, Marīpure ûmʉgasigue ãārīgūrẽ ñerõ doo wereníma. Ígūsā ñerõ iriri gapʉre bujawerebirima. Irasirirã ñerīrẽ neõ piribirima.

¹² Su mojōmarã Marīpure wereboerã Ígūsā opariparimarẽ písiridijuaderø pʉru, gajigʉ Marīpure wereboegʉ Ígʉ oparipamarẽ Eufrates wāikʉdiya wádiyague písiridijumi. Ígʉ irasirimakũ, iriya bojomejákōābʉ. Abe marīriro marã oparã Ígūsāyará surara gāmewējērã waara taribujaburore irasū imi.

¹³ Pʉru úrerã wātēärẽ tárua irirosū deyorãrẽ ïābʉ. Sugʉ táru, pīrūya disigue wirimi. Gajigʉ, gajirosū deyogʉya disigue wirimi. Gajigʉ: “Ûmʉgasigue marã Opʉyare weregu ãārã”, ãrīkatogʉya disigue wirimi. ¹⁴ Ígūsā úrerã wātēa, tárua irirosū deyorã deyoramurīrẽ iri ìmuma. Irasirirã ãārīperero marã oparãrẽ neeõma, Marīpʉ merã gāmewējēdorerã. Ígūsā gāmewējērīnʉ, Marīpʉ ãārīpererã nemorõ turagʉyanʉ* ãārīrokoa.

* **16:14** “Ígūsā gāmewējērīnʉ, Marīpʉyanʉ”, ãrīrõ: “Marīpʉ Ígūsārẽ tarinʉgārīnʉ, ãārīpererã ñerãrẽ wajamoārīnʉ ãārīrokoa”, ãrīdʉaro yáa.

15-16 Ʉrerā wātēa ãārīperero marā oparārē hebreo ya merā Armagedón wāik̄erogue siiu neeōma. Iro dupiyuro Jesúš ãsū ãrīdi ãārīmí: “Ire õārō pémasíka m̄asā! Yajarimasă gūñaña marīrō aarirósū yude gūñaña marīrō aariḡukoa. Suḡa yu aariburore õārō yúguño, yaare irit̄ayaḡa, Marīp̄a iñrō waja opabi ushyaḡukumi. Õārō yobeguño suríro sāñadi irirosū ãārīḡukumi. Masaka iñrō suríro marīḡa guyasírḡa irirosū ãārībirikumi”, ãrīdi ãārīmí.

17 Su mojōma pere gaji mojō suru pērēbejarā Marīpure wereboerā īḡusā opariparimarē písiridijuaderō puru, gajiḡa Marīpure wereboeḡa īḡa oparipamarē iñmikāyebori wekague písiridijumi doja. Īḡa irasiriadero puru, Marīp̄ya wii ûm̄egasigue ãārīrī wii poekague īḡa Op̄a doarogue doaḡa turaro merā ãsū ãrī wereními:

—Iropata ãārā. Ñerīpereri iri odosiabu, ãrīmi.

18 Īḡa irasū ãārīmakū, bupu miā, b̄ero b̄es̄ero, páro, goero nikū ñomebu. I nikūgue masaka īḡusā ãārīnuḡadero puru, i nikū iropa neō ñomebiribu. 19 Irasū ñomemakū, wári makā Babilonia wāik̄uri makārē urema yeteomakōābu. Paga makārī i nikū ãārīrī makārī dijakōābu. Marīp̄a Babilonia wāik̄uri makā marārē gūñami īḡusārē wajamoābu. Īḡusā ñerīrē iriri waja īḡusā merā b̄ero guami. Irasirigu īḡusārē b̄ero wajamoāmi. 20 Ñerīpereri n̄uḡarī, ûtāyukude dederidijakōābu. 21 Irasū ãārīmakū, masaka weka deko ȳasari yeripa dijaribu. Surāyeri deko yeri cuarenta kilo n̄ukārī yeri ãārībū. Īḡusā weka irasū dujirimakū, Marīp̄a īḡusārē b̄ero wajamoāmakū ñārā, īḡarē ñerō doo wereníma masaka.

17

Uma merā kōābirarimasōrē wajamoādea

1 Puru su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejari parire oparā Marīpure wereboerā merāmu yu p̄arogue eja, ãsū ãrīmi:

—Íḡa aarika! Paga diari weka doagore ûma merā kōābirarik̄ugore Marīp̄a wajamoāburire m̄urē ñuḡukoa. 2 I ûmu marā oparā igo merā ñerō gāmebirarik̄uma. Irasū ãārīmakū, i nikū marā, mejārik̄urā igui deko pāmudeare b̄ero uaribejarosūta īḡusā igo merā ñerō gāmebirarire b̄ero uaribejama, ãrīmi.

3 Íḡa irasū ãārādero puru, Õáḡa deyomarīḡa yure kērōgue irirosū gajinorē ñāmakū irimi. Irasirigu Marīpure wereboeḡa masaka marīrōgue yure ãiāmi. Irogue igo nomeōrē ñābu. Igo gajirosū deyoḡa diiaḡa weka peyamo. Íḡuya d̄ep̄ugue wári wāi gojatúsūdero ãārībū. Iri wāi, Marīpure doo wereníri ãārībū. Su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejari dipuk̄uḡa, pe

mojōmagora kúsarikugū ãārīmí. ⁴ Nomeō diiañiweyari suríore sãñamo. Igoya suríro oro, wáro wajapari ûtāyeri, perla wãik̄ari yeri merā mamudeañe ãārībú. Igoya mojōgue iiríripa oro merā irideapare opamo. Iripa igo ñetariro iridea uteuriripa, igo ûma merā ñerō kõäbirari oparipa ãārībú. ⁵ Igoya dia-puserore igo wãi gojatúsüb. Marí iri wãirē õärō pémasíbea. Åsū ãrī gojatúsüb: "Wári makā Babiloniamó, ãārīpererā ûma merā kõäbirarik̄rā, irasū ãārīmakū ãārīpererí ñetariro iririk̄rā pago ãārīmo", ãrī gojatúsüb. ⁶ Purū igo mejāmakū ïab. Wárā Maríphyarā Jesúya kerere wererā wéjësüneräya dí merā irasū waamo. Mejärā usayarosū igo ïlsā wéjësünerärē ïágō, usayamo. Yü igore ïágō, ïágukaköab. ⁷ Irasirigū Marípure wereboegū yure ãrīmi:

—¿Nasirigū ïágukari? Mu masibrideare muré masimakū irigura. Igo nomeörē, igo peyagudere weregura. Igo peyagu, gajirosū deyogū ãārīmi. Su mojō pere gaji mojō Peru pérēbejari dipukugū, pe mojōma kúsarikugū ãārīmí. ⁸ Igū gajirosū deyogū mu ïádi, dupiyurogue ãārīdi ãārīmí. Dapagorare mámi. Purū buro ûk̄äärī gobegue ãārādi wiri, dupaturi deyoagukumi doja. Igū wiriadero purū, peamegue beosügukumi. I ûmu marā Igū deyoamakū ïágukaköä, Igūrē buremuräkuma. I ûmu ãārīburo dupiyuro Marípu su papera pügue Igū merā perebiri okari opamurā wãirē gojatúdi ãārīmí. Igū gojatúbirinerā gajirosū deyogure buremurā ãārīma. Gajirosū deyogū dupiyurogue ãārīdi, dapagorare mámi. Purū dupaturi deyoagukumi doja. Irasirirā masaka Igū deyoamakū ïärā, ïágukaköäräkuma.

⁹ Dapagorare yü wererire õärō masidharā, õärō pémasíri merā gûñarō gââmea. Gajirosū deyoguya dipu, su mojōma pere gaji mojō Peru pérēbejari dipu, ûtäyuku irirosū ãärā. Iri ûtäyuku weka peyamo, ûma merā kõäbirarikugó. ¹⁰ Iri diputa, oparā irirosū ãärā. Su mojōmarā oparā beosüsama. Gajigu ïgūsā purū ãärígú opu ãārīmi dapagorare. Igū purū gajigu gapu opu ñajágukumi. Igū yoaweyaripoeta opu ãärígukumi. ¹¹ Irasirigū gajirosū deyogū dupiyuro ãārīdi, dapagorare marigū, ïgūsā su mojōma pere gaji mojō Peru pérēbejarā oparā purū opu ãärígukumi. Igūsā oparā merämū ãārīmi. Purū peamegue beosügukumi.

¹² Gajirosū deyoguya kúsari, mu ïádea, pe mojōmarā oparā irirosū ãärā. Igūsā oparā ñajábema dapa. Purū oparā ñajärā, yoaweyaripoe oparā ãäriräkuma. Irasirirā gajirosū deyogū merā doreräkuma. ¹³ Igūsā pe mojōmarā oparā surosū gûñarā ãäriräkuma. Irasirirā gajirosū deyogure: "Guare doregū ãäríka!" ãrī, Igūsā opu píräkuma. ¹⁴ Irasirirā Jesucristo oveja

majigū irirosū ãārīgū merā gāmewējērā waaračkuma. Jesucristo oveja majigū irirosū ãārīgū gapu īgūsārē tarinugāgukumi. Īgū ãārīpererā oparā nemorō Opu, ãārīpererā dorerā nemorō Doregu ãārīmi. Īgūrē neō bēobirinerā Marīpu siiu, beyenerā īgū merā ãārīrākuma, ãārīmi Marīpūre wereboegū yure.

¹⁵ Pħru Marīpūre wereboegū ire yure werenemomi doja:

—Igo kōābirarikugo paga diari weka doamo. Iri diari mħ īādea: wári makārī marā, wári buri marā, īgūsā ya werenírā, wári nikū marā irirosū ãārā. Igo, īgūsā wekamo, īgūsārē dorego ãārīmo. ¹⁶ Gajirosū deyogu, irasū ãārīmakū pe mojōmarā oparā, ûma merā kōābirarikugore doo, igoyare ēmapeo, surí marīgō bēorākuma. Irasirirā, igoya diire baa, pūru duyarire soebéokōārākuma. ¹⁷ Pħru īgūsā pe mojōmarā oparā surosū gūñarā, gajirosū deyogure īgūsā opu pírākuma. Marīpu īgū gāāmerōsūta īgūsārē irasirimakū irigūkumi. Irasirigū gajirosū deyogu īgūsā opu ãārīgūkumi. Marīpu ãārīpereri īgū iripoegue ãārīderosūta iriyuwarikħedero pūru, gajirosū deyogure bēogūkumi. ¹⁸ Igo, mħ īādeo, wári makā Babilonia wāikħari makā irirosū ãārīmó. Iri makāta ãārīpererā i ûmħ marā oparārē doreri makā ãārā, ãārīmi Marīpūre wereboegū yure.

18

Babilonia marārē wajamoādea

¹ Pūru gajigū Marīpūre wereboegure ûmugasigue merā dijarimakū īābu. Wári turari opami. Īgū goesisiriri ãārīperero i nikūguere õārō boyoro waabu. ² Turaro merā ãsū ãrī gaguiními:

—Babilonia wári makā pereakōāa. Dapagorare wātēa iri makā darore ãārīma. Gajirā ñerā deyomerāde, irasū ãārīmakū ãārīpererā mirā masaka doo, baaya marīrā iri makā darore biadobosūanerā ãārīma. ³ Iri makā pereburi dupiyuro ãārīpereri nikū marā, mejārikħarā igui deko pāmudeare buro uaribejarosū i makā marā merā ñerō gāmebirarire buro uaribejanerā ãārīmá. I ûmħ marā oparā, i makā marā merā ñerō gāmebirarikħnerā ãārīmá. I makā marā wári gajinorē wajapari wajarinerā ãārīmá. Irasirirā i ûmħ marā duarimasā īgūsārē dua, wári wajatanerā ãārīmá, ãārīmi.

⁴ Pħru gajigū ûmugasigue ãārīgū ãsū ãrī werenimakū pébu:

—Yaarā, iri makā marā merā ãārībirikōāka! īgūsā ñerō iririre īākūlbirikōāka! Musā, īgūsā merā gāmesurirā, musāde īgūsā merā wajamoāsūrākua. ⁵ īgūsā wári ñerō yáma. Marīpu ûmugasigue ãārīgū, īgūsā wári ñerō iririre masīmi. ⁶ Gajirārē īgūsā ñerō iridero nemorō īgūsārē ñerō iriburo. Gajirārē īgūsā ñerō tarimakū iridero nemorō īgūsārē ñerō tarimakū

iriburo. ⁷Ígūsā gajino wajaparire gāāmerā, wajarima. “Gajirā nemorō āārā”, ārī gūñadima. Ígūsā irasiriropa Ígūsārē wári ñerō tari, bero ñerō waamakū iriburo. Ígūsā basi: “Gua i ūmū marā oparā āārā. Boporā āārībea. Irasirirā neō ñerō taribirikoa”, ārī gūñadima. ⁸ Irasiriro sunu Ígūsārē gūñaña marīrō wajamoāburinu āārīroko. Boari, pūrīrikuri, kó oreri, ūaboari āārīroko. Iri makā soebéosūroko. Marīpū āārīpererā Opū iri makā marārē wajamoāgū turatarigū āārīmi.

⁹ Iri makā ūjū ūmikakumakū īārā, i ūmū marā oparā bero bujawereri merā orerākuma. Ígūsā iri makā marā wajaparire opari merā ūsuya, Ígūsā merā ñerō gāmebirarā āārīnerā āārīmá. ¹⁰ Iri makā ūjūmakū īārā, bero güiri merā yoarogue ūnirā, ūsū āārīrākuma:

—Ayó, bopori makā āārā Babilonia. Wári makā, turari makā āārādabu. Gūñaña marīrō merā iro marā wajamoāsūma, āārīrākuma.

¹¹ I ūmū marā doebedi duarimasā iri makā ūjūmakū īārā, bero bujawereri merā orerākuma. Iri makā peremakū īārā, Ígūsāya doebedire wajarinā marīmakū īārā, dūjaritua orerākuma. ¹² Ígūsā āāwāgā duaduarire: orore, platare, wajapari ūtāyerire, perla wāikuri yeridere wajarinā marīrākuma. Gaji Ígūsā āāwāgā duaduarire: wáro wajapari suríre, oparā sāñarī diliañiweyari suríre, seda wāikuri dari merā suadea suríre, diliari surídere wajarinā marīrākuma. Gaji Ígūsā āāwāgā duaduarire: yuku sārōrī yuku, marfil wāikuri merā irideare, wajapari yuku merā irideare, bronce merā irideare, hierro merā irideare, mármol merā irideare wajarinā marīrākuma. ¹³ Gaji Ígūsā āāwāgā duaduarire: canela wāikuri, gaji baari ūsūrimakū iririre, incienso, mirra wāikuri sārōrīrē, gaji sārōrīdere wajarinā marīrākuma. Gaji: igui deko pāmudeare, ūyere, trigo pogare, trigo yerire, wekuare, ovejare, caballuare, Ígūsā tāārīduparure, moāboerimasā opamurārē wajarinā marīrākuma. Irasirirā doebedi duarimasā bero bujawererākuma. ¹⁴ Irasirirā, iri makā ūjūadero pūru, ūsū āārīrākuma:

—Ñetariro waabu Ígūsārē. Āārīpererī Ígūsā mañdea, Ígūsā ðārī wajapari opadea perekādābu. I āārīpererī dupaturi neō marīrōko. āārīrākuma.

¹⁵ Ígūsā iri makā marārē doebedi duarimasā wáro wajataunanañerā āārīmá. Irasirirā, iri makā marā wajamoāsūmakū īārā, bero güiri merā yoarogue ūnirākuma. Dūjaritua ore, ¹⁶ ūsū āārīrākuma:

—Ayó, ñetariro waabu i makā wári makā. Iri makā marā ðārīrē opaunadima. Nomeō ðārī suríro, wajapari diliañiweyariñerē sāñadeo irirosū āārādima. Oro, wajapari

ūtāyeri, perla wāikuri yeri mamudea suríore sāñadeo irirosū ãārādima. ¹⁷ Gūñaña marīrō wári doebirkuri opadea makā pereakōābu, ãrīrākuma.

Ãārīpererā doóriduparu merā naařā, iri duparu oparā, īgūsāyarā ūma, gajirā dia wádiyague moā wajatarāde iri makārē yoarogue iū nírākuma. ¹⁸ Iri makā ūjū ūmikakumakā ïārā, ãsū ãrī gaguinírākuma:

—I makā irirosū ãārīrī makā, neō gaji makā máa, ãrīrākuma. ¹⁹ Irasū bujawererā, īgūsāya dipu weka nikūwera mápeorākuma. Dujaritua ore, ãsū ãrīrākuma:

—Ayó, ūtariro waabu i makā daro. Õārī makā ãārādibū. Ãārīpererā marī doóriduparu oparā dia wádiyague naařā iri makāma doebiri merā õārō wajatadibū. Gūñaña marīrō iri makā pereakōābu, ãrīrākuma.

²⁰ Musā ūmugasigue ãārīrā gapu, iri makā beosūmakā ïārā, usuyaka! Musā Marīpuyarā, Jesús buedoregu beyenerā, īgūyare weredupiyunerā ãārīpererā usuyaka! Iri makā marā musārē ñerō tarimakā irima. īgūsā irasiridea waja, Marīpū ëgūsārē wajamoāmi.

²¹ Puru turagū Marīpure wereboegū wáriye trigo yeri īgūsā oeri ūtāyeri ãiwāgū, dia wádiyague meéyo, ãsū ãrīmi:

—I ye ūtāye meébiaderosūta wári makā Babilonia wāikuri makā bēodijusūrokao. Musā iri makārē neō dupaturi ïābirikoa. ²² Iri makā bēodijusūdero puru, neō bayarire péña marīroko. Arpa wāikuri buaputērīrē, tērē duparure, puririduparudere neō dupaturi péña marīroko. Irore moānerā dupaturi neō moānemobirkuma. Trigo yeri ūtāyeri merā īgūsā oedeade neō péña marīroko. ²³ Iri makārē neō suru sīagodiru boyobirkao. Mojōsharā bosenu irirā usuyari merā īgūsā werenírīrē neō dupaturi péña marīroko. Iri makā marā doebiri duarimasā, gajirā i ūmu marā nemorō oparā ãārīmā. Iri makā marā yéa iriri merā ãārīperero marārē īgūsā ãrīkatorire buremumakā irima.

²⁴ 'Marīpuya kerere weredupiyunerārē, gajirā īgūyayādere, irasū ãārīmakā i ūmugue ãārīpererā masaka wējēsūnerārē i makā marā wējēnerā ãārīmā, ãrīmi yure turagū Marīpure wereboegū.

19

¹ Babilonia bēodijusūdero puru, ūmugasigue wárā turaro merā ãsū ãrī werenímakā pébu:

Aleluya, Marīpure usuyari sīrā! ëgū marīrē taugū ãārīmi. ëgūrē buremurā! Turatarigū ãārīmi.

² Masakare keoro wajamoāgū, diayeta irigū āārīmi. Iri makā Babilonia, nomeō ūma merā kōābirarikugó irirosū āārībá. Iri makā marārē īākūlā, i ūmū marā ūerō irima. Irasirigū Marīpū, īgūrē moāboerārē īgūsā wējēdea waja iri makā marārē wajamoāmi, ārīma.[◊]

³ Dupaturi ūsū ārīma doja:

Aleluya, Marīpūre ūshyari sīrā! Iri makā neō piriro marīrō ūjū ūimikākūnīkōārokaoa, ārīma.[◊]

⁴ Veinticuatro oparā mūrā, wapikurā okarā merā ejamejāja, īgūsāya diapuserorire yebague moomejā, Marīpūre Opū doarogue doagure ūsū ārī būremuma:

—Irasūta āārā. Aleluya, Marīpūre ūshyari sīrā! ārīma.

⁵ Pūru Opū doaro pūro āārīgū ūsū ārīmi:

Marī Opūre ūshyari sīka! Āārīpererā īgūrē moāboerā goepeyari merā īgūrē būremurā: oparā, ubu āārīrā irasū irika! ārīmi.[◊]

Jesucristore būremurā mojōshari bosenūrē ūshyarākuma, ārī weredea

⁶ Pūru yū wárā masaka werenímakū pébu. īgūsā wádibu ūtāmu irirosū, būro bupu páro irirosū būsūma. ūsū ārīma: Aleluya, Marīpūre ūshyari sīrā! īgū marī Opū, turatarigū, dapagorare āārīpererārē doregu ūnjāsiami.[◊]

⁷ Ūshyarā! Yūjūpūrārīgue wári ūshyari merā āārīrā! Marīpūre: “Óātaria mu”, ārī, ūshyari sīrā! Jesucristo oveja majīgū irirosū āārīgū īgūrē būremurā merā āārīnugārīnu, īgū mojōshari bosenū ejasiáa. īgūrē būremurā, īgū merā mojōshabo, iri bosenūrē ūdārō ūmuyudeo irirosū āārīma.[◊]

⁸ īgūsā ūdārī surí, gūrari marīrī, būro goesesiriri surí Marīpū īgūsārē sīdea sāñarā āārīma. Iri surí, Marīpūyarā ūdārīrē iridea irirosū āārā, ārīma.[◊]

⁹ Pūru Marīpūre wereboegū yure ārīmi:

—Ire gojaka: “Jesucristo oveja majīgū irirosū āārīgū mojōshari bosenūrē īgū ūiunera ūshyarā āārīma”, ārī gojaka! ārīmi.

Yure āārīnemomi doja:

—Diayeta āārā yū wereri. I Marīpūya werenírī āārā, ārīmi.

¹⁰ Irasū āārīmakū pégu, ūnadukupuri merā ejamejā, īgūrē būremubu iriadibū. Yū ejamejāmakū ūgū, ūsū ārīmi:

—Irire irasiribirikōāka! Mu, mūyarā Jesúre būremurā īgū diaye weredeare irituyarā irirosūta yude Marīpūre moāboegū āārā. Irasirigū Marīpū gapūre ejamejā, būremuka!

[◊] **19:2** Dt 32.43; 2 R 9.7 [◊] **19:3** Is 34.10 [◊] **19:5** Sal 115.13 [◊] **19:6** Sal 93.1; 97.1; 99.1 [◊] **19:7** Ef 5.23-32 [◊] **19:8** Ap 7.14

Jesús diaye weredeare wereturiarā Ōāgū deyomarīgū iritamurī merā wererosūta, Marīpu weredoredeare wereturiarā werema.

Juan, caballu boregu weka peyagħu weredea

¹¹ Puru āmugasi tūpāmakū īābu. Iro caballu boregu āārīmī. Īgū weka peyagħu * āsū wāikumi: “Īgū ārīrōsūta keoro irigu, diaye irigu āārīmī”. Īgū masakare īgħasā īnerō iriri waja wajamoāgħu, īgħir īāturirā merā għamewejġegħu, diayeta yámi. ¹² Īgħya koye peame ħejri pūrā irirosū gosebhu. Īgħya dipurure wári oparā peyari berorí peyami. Īgħi wāiř īgħi ġoġi u īġi āsū āmugħi. “Marīpu ya werenir īrreġu” wāikumi. ¹³ Īgħi sāñarīne yoariñe dī merā dibuadea āārībū. Īgħi āsū wāikumi. “Marīpu ya werenir īrreġu” wāikumi. ¹⁴ Īgħi surara īmugħi marā īgħi ġoġi u īġi āsū āmugħi. Caballua borerā weka peyama. Ķārī suri boreri, għarrari marīri suri sāñarā āārīmá. ¹⁵ Īgħya disigue sareri majiż usiri majiż wiribhu. Iri majiż merā i nikku marārē tarinu għaqkumi. Īgħi turari merā, kōme merā iridea yukku merā īgħas-sār īd-doremakku, neċċu īgħi ġoġi u īġi āmugħi marā īnerā merā guatarimi. Marīpu āārīpererā nemorō turagu i īmha marārē tarinu għaqkumi. Irasirigħu caballu boregu weka peyagħu, sugħi īgħi turari merā igħi kħarabipis sār īgħi īgħi ġoġi u īġi āsū āmugħi turari merā wajamoāgħukumi. ¹⁶ Īgħi suriro, īgħi suri īn-nugħadere i wāiř īgħi ġoġi u īġi āsū āmugħi. “Īgħi āārīpererā oparā nemorō Opu, āārīpererā dorerā nemorō Doregħu āārīmī”, ārī ġoġi āmugħi marā īrreġu.

¹⁷ Puru Marīpħre wereboegħu abe īmumugħue nígħi īābu. Āārīpererā mimu īmarōgue wúrārē turaro merā āsū ārīmī:

—Nerērā aarika! Marīpu baari āmur īrre baarā aarika! ¹⁸ Wári nikku marā oparāya diire baarāko. Surara oparā, surara turarā, caballua, īgħasā weka peyarāya diire baarāko. Āārīpererāya diire: moħboerā, moħboerā āārīmerā, oparā, ubu āārīrāya diire baarā aarika! ārīmī.

¹⁹ Puru gajirosū deyogħire, i īmha marā oparā īgħas-sār īn-nugħadher surara merā nerēnerā īābu. Īgħasā nerēnerā āārīmá, caballu boregu weka peyagħu merā, īgħi surara merā għamewejġemurā. ²⁰ Caballu boregu weka peyagħu gapu gajirosū deyogħire peresu irimi. Gajigħu: “Umugħi marā Opu yare weregħu āārī”, ārī ārīkatodidere peresu irimi. Īgħi ārīkatodi gapu gajirosū deyogħu īiurō deyromur īrre ididi āārīmī. Īgħi deyromur īrre iddea merā gajirosū deyogħu wāi ġoġi āmugħi marā īrreġu, īgħi keori weadeare bħremur īrre īgħi ārīkatorire pémakku iddi āārīmī. “Yu wereri īmugħi marā Opu yare

* **19:11** Caballu boregu weka peyagħu, Jesucristota āārīmī.

ãārā", ãrī ãrīkatodi ãārīmí. Caballu boregu weka peyagu ïgūsā pērārē peresu iriadero puru, ïgūsārē okarārēta peamegue béomi. Iri peame dia wádiya irirosú wári peame azufre wāikugri poga merā ñjūrīme ãārībú. ²¹ Puru ïgūsāyarā surara duyarārē sareri majī ïgūya disigue wiriri majī merā wējēmi. Irasú ïgū wējēadero puru, mimua ïgūsāya duperima diíre baayapitariakdāma.

20

Mil bojorigora Cristo ïgūsāyarā merā masakare doregukumi, ãrī gojadea

¹ Puru gajigu Marípore wereboegu ûmugasigue merā dijaramakú ñabu. Büro ãkúärí gobema sawire, wárida kômedadere opami. ² Irasú dijarigu, pírüré ñeämi. Ígū pírū neõgoraguere deyoadi, Satanás wâikugu, wâtí ãārīmi. Ígûrë ñeä, kômeda merā suami, mil bojorigora peresu iribu. ³ Sua odo, buro ãkúärí gobegue bêodijumi, i ûmu marârë mil bojorigora ãrīkatobirikdâburo, ãrígú. Irasú bêodiju odo, iri gobema makâphore sawi merâ bia, wîtâbiatokdâmi. Irasirigu mil bojori tariadero puru, dupaturi ïgûrë mérñurigâta wiugukumi dapa.

⁴ Puru oparâ doarigue doarârë ñabu. Marípu ïgūsârë masaka irideare: "I gapu õabu, i gapu õabiribu", ãrī weremurârë pídi ãārīmí. Gajirâdere ñabu. Ígûsâya Jesúya kerere, Maríphyare weredea waja ïgûsâya dipure diti bêosûnerâ ãārîmá. Gajirosú deyogure, ïgû keori weadeadere neõ buremubirinerâ ãārîmá. Ígûsâya diapuserorire, o mojôrîrë ïgû wâirë gojatûdorebirinerâ ãārîmá. Irasirirâ gajirâ ïgûsârë wêjênerâ ãārîmá. Ígûsârë wêjêdero puru masâ, dupaturi okarâ ãârînerâ ãârîmá. Mil bojorigora Cristo merâ dorenerâ ãârîmá. ⁵⁻⁶ Iri masârî, ãârîpuroriri masârî ãârâ. ãârîpererâ masâphrorirâ, Maríphyarâ Büro usuyarâ ãârîrâkuma. Neõ dupaturi boabiri, perebiri peamegue waabirkuma. Marípu, irasú ãârîmakú Cristo iñrô paía ãârîrâkuma. Mil bojorigora Cristo merâ masakare dorerâ ãârîrâkuma. Iri mil bojori tariadero puru, gajirâ boanerâ masârâkuma.

Wâtëa opu bêosûgukumi, ãrī gojadea

⁷ Iri mil bojori tariadero puru, wâtëa opu peresugue ãârígú wiusûgukumi. ⁸ Ígû wiriadero puru, ãârîperero i ûmu marârë ãrîkatogu waagukumi. "Náka, gâmewejérâ", ãrígú, Gog wâikuro marârë, Magog wâikuro marâdere ãrîkatogu waagukumi. Irasirirâ, ïgû ãrîkatorire pérâ, ïgûsâyarâ surarare siuu neeõrâkuma gâmewejémurâ. Dia wádiyama ìmipa yerire keo

bokatīūña marīrō irirosū, īgūsāyārā surarare keo bokatīūña marīrokao. Wárāgora ãārīrākuma.

⁹ Irasirirā i nikū ãārīpereroguere ãārīseyanugā, Marīphyarā ãārīrī makā īgū maīrī makārē kāmutabianugājarākuma. īgūsā irasū kāmutabianugājaderō pura, Marīpū īgūsārē ûmugasima peame merā soepeogukumi. ¹⁰ Irasū waaderō pura, wātīrē īgūsārē ãrīkatodire perebiri peamegue béoogukumi. Iri peame, dia wádiya irirosū ãārīrī peame azufre merā ùjūrīme ãārā. Irogue gajirosū deyogure, gajigu: “Ùmugasigue marā Opuyare weregu ãārā”, ãrīkatodire beosiami. Irogue ãārīrā, ûmūrī, ñamirī neō perero marīrō bero pürīrikurākuma.

Masakare wajamoătūnurīmarē gojadea

¹¹ Puru wáro Opū doaro borerore ïābu. Iro doarogue doagudere ïābu. īgū ïürōrē i nikū, ûmugaside dederipreakōâbu. Neō deyobiribu. ¹² Puru boanerā iro doarogue doagu ïürō nímakū ïābu. Ubu ãārīrā, oparāde ãārīmá. Irogue īgūsā níripoeta Marīpū īgū gojadea pürīrē tūpāmi. Iri pürīgue masaka irideare gojatúdea ãārībú. Gaji pū īgū merā perebiri okari opamurā wāirē gojatúdea pū ãārībú. Irasirigu iri pürīgue gojatúdeare ïā odo, boanerārē īgūsā irideare keoro wajarimi. ¹³ Dia wádiyague mirínerā, boanerā ãārīrgue ãārīnerāde īgū ïürō ãārīmá. Irasirigu Marīpū, Opū doarogue doagu ãārīpererārē īgūsā irideare keoro wajarimi. ¹⁴ Puru boarire, boanerā ãārīrōdere perebiri peamegue béoökāmi. Iri peame, wádiya irirosū ãārīrī peame ãārībú. Irasirirā irogue beosürāno dupaturi boarā irirosū dujama. Marīpū merā neō ãārībirikuma. ¹⁵ Irasirirā ãārīpererā Marīpū merā perebiri okari opamurā wāirē gojatúdea pūgue gojatúsūña marínerā perebiri peamegue beosūma.

21

Ùmugasi, i nikūde maama dita gorawayurimarē gojadea

¹ Puru yu Juan, ûmugasi, i nikūde maama ãārīrīrē ïābu. Æärīphroridea dari ûmugasi, i nikū dederidijapereakōâbu. Dia wádiya marībū pama. ² Neō ñierī marīrī makā, ûmugasi Marīpū purogue ãārīrī makā dijarimakū ïābu. Iri makā, maama makā, Jerusalén wāikuri makā ãārībú. Õärō deyori makā, mojōshabo igo marāpū suyuburo, ãrīgō, suríro õärō sāñadeo irirosū ãārībú. Marīpū ãstūta i makārē ãmuyudi ãārīmí. ³ Puru Opū doaro puro ãārīgū, turaro merā ãsū ãrī werenímakū pébu:

—Õärō péka! Dapagora Marīpū masaka watope ãārīmí. īgūsā merā ãārīgukumi. īgūsā ìgūyarā ãārīrākuma. ëgūta īgūsā merā ãārī, īgūsā Opū ãārīgukumi. ⁴ Æärīpereri ëgūsāya kódeko

wiririre niūgukumi. Boari, b̄ujawereri, kó oreri, pūrīrikuride neō marīroko. I ūmuma ãārādea ãārīpereri pereakōābu, ãrīmi.

⁵ P̄urū Marīpu, Opū doarogue doagu ãsū ãrīmi:

—Ãārīpererire maama dita gorawayumakū yáa, ãrīmi.

P̄urū ãsū ãrīmi doja:

—Yū ãrīrīrē gojaka! Yū ãrīrī diayeta ãārā. Irasiriro yū ãrīrōsūta waarakoa, ãrīmi.

⁶ P̄urū yure ãsū ãrīmi doja:

—Iropata ãārā. Yū neōgoraguere ãārīpereri i ūmumarē ãārīmakū iridi, i ãārīpererire peremakū iribu ãārā. Yure gāāmerā, ñemesiburā b̄ero iiriduarā irirosū ãārīma. Irasirigu ïgūsārē perebiri okari sīrī deko*, ūmawiroma dekore tīāgukoa. Wajamarīrō iri dekore iirirākuma. ⁷ Ñerō tarikererā yure b̄aremuduúmerārē ãārīpererri yū: “Sīgūra”, ãrīdeare sīgukoa. Ígūsā Opū ãārīgukoa. Ígūsā, yū pūrā ãārīrākuma. ⁸ Gajirā gapū masakare güisīā, yaare pirirā, yure b̄aremumerā, ñetariro irirā, wējērīmasā, ūma, nome merā, nome ūma merā ñerō kōābirarikurā, yéa ãārīrā iririkurā, keori weadeare b̄aremurā, ãārīpererā ãrīkatorikurā peamegue waarakuma. Iro dia wādiya irirosū ãārīrī peame azufre merā ñjūrīme ãārā. Irogue waarakā, yū merā neō ãārībirikuma. Irasirirā dupaturi boarā irirosū dujarākuma, ãrīmi.

Maama makā Jerusalēmarē weredea

⁹ P̄urū sugū Marīp̄ure wereboegū yū p̄urogue ejami. Ígū su mojōma pere gaji mojō Peru p̄erēbejari pari opanerā merāmu, Marīpu masakare wajamoādoregu pínerā merāmu ãārīmí. Æsū ãrīmi yure:

—Íagū aarika! Jesucristo oveja majīgū irirosū ãārīgū mojōshabore[†] ñmugukoa m̄urē, ãrīmi. ¹⁰ Irasirigu Óágū deyomarīgū, kērō irirosūgue yure Marīp̄uya makārē ñāmakū irimi. Ùmadi ûtāā wekague yure ãimurīā, irogue Marīp̄uya makārē Jerusalērē neō ñerī marīrī makārē, Marīpu p̄urogue ūmugasigue merā dijariri makārē ñmumi. ¹¹ Marīpu goesisiriri merā, jaspe wāikuriye, wajapariye, õārō deko s̄uririye irirosū deyoriye goesisirirosū goesisiribū. ¹² Iri makā t̄ero wāri sārīrō ñmarī sārīrō ãārībū. Iri sārīrōrē pe mojōma pere su gubu Peru p̄erēbejrigora makāp̄urorori ãārībū. Iri makāp̄uroriku sugū

* **21:6** San Juan 11.25: Jesús ãrīmi: —Yū boanerārē masāmakū irigu, Ígūsārē okari sīgū ãārā. Yure b̄remugū boadigue ãārīkeregū, okagukumi, ãrīmi. San Juan 14.6: Jesús ãrīmi doja: —Yū dita Yūpū p̄urogue waarakā maa irirosū ãārā. Yū diayema ãārīrīrē masakare masimakū irigu, Ígūsārē okamakū irigu ãārā. Yū merāta Yūpū p̄urogue waarakuma, ãrīmi. Irasirigu Jesús perebiri okarire sīrī deko irirosū ãārīmi. Ígūrē b̄aremurā Ígū Pagū p̄aro i perebiri okarire opamurā ãārīma. † **21:9** Jesucristo oveja majīgū irirosū ãārīgūrē b̄aremurā maama makā Jerusalén marā ãārīmurā Ígū mojōshabo irirosū ãārīma.

Maríphre wereboegu koremi. Iri makā makāp̄roriguere Israel bumarā pe mojōma pere su gubu peru pērēbejari buri marā wāīrē gojatúsūbu. ¹³ Iri sārīrōrē abe mārīriro gapu ure makāp̄ro ãārībú. Sur gapu ure makāp̄ro, norte gapu ure makāp̄ro, abe ñajārō gapu ure makāp̄ro ãārībú. ¹⁴ Iri sārīrō pe mojōma pere su gubu peru pērēbejari paga ûtā majīrī weka peyabu. Iri ûtā majīrīku Jesucristo oveja majīgū irirosū ãārīgū buedoregu beyenerā wāīrē gojatúsūbu.

¹⁵ Maríphre wereboegu ure weregu keodi oro merā iridire opami. Iri makārē, iri makāma makāp̄rorigidere, iri sārīrōdere keobu irimi. ¹⁶ Ígū keodi merā iri makārē keo odomakā, dos mil doscientos kilómetros yoari makā, iropata eyari makā, iropata ûmarōde ãārībú. ¹⁷ Puru iri makāma sārīrōrē keomi. "Sesenta y cinco metros ãārā", ãrīmi. Marī masaka keorosūta keomi.

¹⁸ Iri sārīrō jaspe wāīkuri ûtāye merā iridea sārīrō ãārībú. Iri makā oro merā iridea makā ãārībú. Iri oro gajino morēña marīrī, õārō deko suriri irirosū deyobu. ¹⁹ Iri sārīrō doka ãārīrī ûtā majīrīrē ãārīpererí wajapariyeri merā mamudea ãārībú. Æārīp̄rorirí majī jaspe wāīkuriye ãārībú. Iriye puruma majī zafiro wāīkuriye ãārībú. Peye puruma majī ágata wāīkuriye, ureye puruma majī esmeralda wāīkuriye ãārībú. ²⁰ Wapikuríyeri puruma majī ónica wāīkuriye ãārībú. Su mojōma puruma majī cornalina wāīkuriye, su mojōma pere gaji mojō suru pērēbejari puruma majī crisólito wāīkuriye ãārībú. Su mojōma pere gaji mojō Peru pērēbejari puruma majī berilo wāīkuriye ãārībú. Su mojōma pere gaji mojō topacio wāīkuriye ãārībú. Su mojōma pere gaji mojō wapikudiru pērēbejari puruma majī crisoprasa wāīkuriye ãārībú. Pe mojōma puruma majī acinto wāīkuriye ãārībú. Pe mojōma pere su gubu suru pērēbejari puruma majī amatista wāīkuriye ãārībú. ²¹ Iri sārīrōrē pe mojōma pere su gubu Peru pērēbejari makāp̄rori, perla merā iridea seri ãārībú. Iri seriku suye perlaye merā iridea dita ãārībú. Iri makā deko waarí maa, oro gajino morēña marīrī merā iridea maa, õārō deko suriri irirosū deyori maa ãārībú.

²² Iri makārē Maríphya wiire ïābiribu. Iri makā ãārīpererogue Maríph turatarigu, irasū ãārīmakā Jesucristo oveja majīgū irirosū ãārīgūde ãārīrō ãārībú. Irasiriro iri makā ãārīperero Maríphya wii irirosū ãārībú. ²³ Iri makā abe ûmumū, ñamimude boyoro gāāmebea. Maríph goesisiriri merā õārō boyoa. Jesucristo oveja majīgū irirosū ãārīgūde iri makārē siāgodiru irirosū boyomi. ²⁴ Irasirirā i ûmu marā Maríph taunerā iri makāma boyori merā ãārīrākuma. I ûmu marā oparā iri makāgue ïgūsā õārī oparire sīrā ãijarosū Maríphre:

“Óātaria mu”, ãrī, ushyari sīrākuma. 25 Ùmurē iri makāma makāpurori tūpādea ãārīroko. Iroguere neõ ñami marīroko. 26 Wári nikū marā Ígūsā õārī oparire iri makāgue sīrā ãijarosū Marīpure b^uremurā ejarākuma. 27 Ñerī ãārīrī gapure iri makāguere neõ ãñajābirikuma. Ñerō iririkurā, ãrkatorikurāde neõ iri makāguere ñajābirikuma. Jesucristo oveja majīgū irirosū ãārīgū merā perebiri okari opamurā Ígūya gojadea pūgue Ígūsā wāi gojatúsūnerā ãārīma. Ígūsā dita iri makāguere ñajārākuma.

22

¹ Puru Marīpure wereboegu diare yure ìmumi. Iriyama deko perebiri okari sīrī deko* ãārību. Óārō deko s̄ridiya, diumajī irirosū ãārību. Marīpu, Jesucristo oveja majīgū irirosū ãārīgūya doaro doka wiribu. ² Iri makā dekoma maa, wári maague ûmayobu. Iriya pe gapu turorire perebiri okari sīrī yuku níbu. Iri yuku aberiku d^ukakku. Su bojorire, pe mojōma pere su gubu Peru pērēbejarigora d^ukakku. Iriguma pūrī i ùmu marā masaka pūrīrikurire tauri pūrī ãārā. ³ Irasiriro neõ pūrīrī marīroko. Iri makāgue Marīpu, Jesucristo oveja majīgū irirosū ãārīgūya doaro ãārīroko. Ígūyarā Ígūrē b^uremurākuma. ⁴ Ígūya diapure ïärākuma. Ígūsāya diapuserorire Ígū wārē tuuyasūrā ãārīrākuma. ⁵ Iroguere ñami neõ marīroko. Irasirirā iro ãārīrā sīg^uriduparure, abe boyoridere gāāmebirikuma. Marīpu boyori merā ãārīrākuma. Ígū merā neõ piriro marīrō dorenírākuma.

Jesucristo i ùmugue dupaturi aariburo mérō d^uyáa, ãrī gojadea

⁶ Puru Marīpure wereboegu yure ãrīmi:

—Yu wereri diaye ãrīrī ãārā. Irasiriro yu ãārīrōsūta waarokoa. Marīpu Ígūya kerere weredupiyurārē Ígūyare masīmakū irigu ãārīmi. Ígūrē wereboegure iriumi Ígūrē moāboerārē mérōgā puru waaburire masīdoregu, ãrīmi.

⁷ Irasirigu Jesúss ãsū ãrīmi:

—Mérōgā puru aarigukoa. Irasirirā, Yupuya kere i papera pūgue gojadeare irituyarā ushyarākuma, ãrīmi.

⁸ Yu Juan, i ãārīpererire pé, ïābu. Irasirigu irire pé, ïādero puru, yure ìmuadi Marīpure wereboeguya guburi puro

* **22:1** San Juan 11:25: Jesúss ãrīmi: —Yu boanerārē masāmakū irigu, Ígūsārē okari sīgū ãārā. Yure b^uremugū boadigue ãārīkeregu, okagukumi, ãrīmi. San Juan 14:6: Jesúss ãrīmi doja: —Yu dita Yupu purogue waarí maa irirosū ãārā. Yu diayemarē masakare masīmakū irigu, Ígūsārē okamakū irigu ãārā. Yu merātā Yupu purogue waarākuma, ãrīmi. Irasirigu Jesúss perebiri okarire sīrī deko, perebiri okarire sīrī yuku irirosū ãārīmi. Ígū merā Ígūrē b^uremurā Ígū Pagu puro i perebiri okarire opamurā ãārīma.

ñadukhpuri merā ejamejājabu īgūrē būremubu. ⁹ Yure īgū gapu ārīmi:

—Irire irasiribirkōāka! Mu, mūyarā Marīphya kerere weredupiyurā, ārīpererā i papera pūma dorerire irirā irirosūta yude Marīpure moāboegu ārā. Irasirigu Marīph gaphe ūnadukhpuri merā ejamejā, būremuka! ārīmi.

¹⁰ Pheru yure ārīnemomi:

—I pūgue: “Āsū waarakoa”, ārī gojadea keoro waaburo, mérō dhyáa. Irasirigu, Marīphya kere i pūgue gojadeare duúrogue opabirkōāka! Yayeri ārībea. ¹¹ Irasirirā ūnerā i kerere pédhamerā mūrārōta īgūsā gāāmerō irinikōāburo. Ūnerīrē iririkurāde mūrārōta ūnerīrē irinikōāburo. Marīph gāāmerīrē iririkurāde mūrārōta irire irinikōāburo, ārīmi.

¹² Pheru Jesús āsū ārīmi:

—Āsūta ārā. Gūñaña marīrō aarigura. Masakakure yu sīburire opáa. īgūsā iriderosūta īgūsārē keoro sīghra. ¹³ Yu neōgoraguere ārīpereri i ūmūmarē ārīmakū iridi, i ārīpererire peremakū iribu ārā. Yu i ūmūrē iriburo dupiyuro ārīsiabu. Iri pereadero pheru, ārīnīkōāgukoa, ārīmi.

¹⁴ Ārīpererā īgūsā ūnerīrē irideare pirirā usuyarākuma. Surí koe odo, gūrari marīrī sāñanerā irirosū ārīma. Irasirirā iri makāma makāphrorire tarīnajārākuma. Iri makāma yuku perebiri okari sīrī yuku dūkare baarākuma. ¹⁵ Gajirā ūnerō iririmasa gapu iri makāgue ūnajābirikuma. īgūsā yéa ārīrā iririkurā, ūma, nome merā, nome ūma merā ūnerō kōābirarikurā, wējērīmasā, keori weadeare būremurā, ārīkatorikurā ārīma.

¹⁶ 'Yu Jesús, yure wereboegure iriuba, mūsā yure būremurārē i papera pūmarē werebure. Opu David parāmi ārīturiagu ārā. Neñukāmu boyodiru ūnerō boyoro irirosū ārīgū, maama perebiri ūmūrē pīgu ārā, ārīmi.

¹⁷ Oāgū deyomarīgū, irasū ārīmakū Jesucristo oveja majīgū irirosū ārīgūyarāde īgū mojōshabo irirosū ārīrā īgūrē āsū ārīma: “Aarika!” ārīma. Ārīpererā irire ārīmakū pérāde: “Aarika!” ārīburo. ūnemisburā iiriduarā, perebiri okari sīrī dekore iirirā aariburo. Wajamarīrō iri dekore iirirākuma.

¹⁸ Yu Juan, ārīpererā Marīphya kere i pūgue gojadeare pérārē goepeyari merā ūsū ārī weregura: “I pūgue gojadeare gaji bueri merā morēsóo werenemorārē Marīph wajamoāgukumi. I pūgue wajamoāburire gojaderosūta īgūsārē wajamoāgukumi. ¹⁹ Gajirā Marīphya kere i pūgue gojadeare gorawayurārē ūsū irigukumi. īgūsārē perebiri okari sīrī yuku dūkare ūboadeare ūbirikumi. Irasirirā Marīph merā neō ūnerī

marīrī makāgue ãärñíkõäbirikuma. Irire i pūgue gojasūa", ãrīmi.

²⁰Jesús irire weregħ, ãsū ãrīmi:

—Irasūta ãärā. Mérő dħuyáa yu aariburo, ãrīmi.

Irasūta waaburo. Għa Opħ Jesús aarika!

²¹Marī Opħ Jesús musā ãärīpererār ē oħarrō iritamuburo.

Irasūta ãärīburo.